http://www.dhammadownload.com

၅၀၀၀

မန္တလေး
မစိုးရိမ်တိုက်သစ်

ပါဠိဇာတ်တော် ဝါကျဥယျာဉ်

ဒုတိယတွဲ

ဘဒ္ဒန္တသုစိတ္တာဘိဝံသ
ဓမ္မသီတဂူကျောင်းနာယက
ရေးသားပြုစုသည်။

သာသနာ ၂၅၄၂ ကောဇာ ၁၃၆၀

ဓမ္မသီတဂူစာစဉ် (၄)

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

မန္တလေး

မဃိုးရိုမ်ဇုံကျောသစ်

ပါရာဇိကကဏ် ဝါကျဥယျာဥ်

ဒုတိယတွဲ

ဘဒ္ဒန္တသုစိတ္တာဘိဝံသ

ဓမ္မသီတာဂုရုကျောင်းနာယက

ရေးသားပြုစုသည်၊

ဓမ္မသီတာဂုရုစာစဉ် (၄)

သာသနာ ၂၅၄၂ ကောဇာ ၁၃၆၀

http://www.dhammadownload.com

ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော်ပယ်နည်း ဒု – တွဲ

တာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် ၁၅ / ၉၇ (၆)
မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် ၁၃ ၉၇ (၆)
၁၉၉၇ – ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ပထမအကြိမ်၊
အုပ်ရေ ၁၀၀၀
တန်ဖိုး ( ) ကျပ်

ထုတ်ဝေသူ

ဦးရဲမြင့်
တက်လမ်းစာပေ၊ ၉၆၇၊ ပဒေသာရပ်၊
အင်းစိန် နယ်၊ ရန်ကုန် ။

မျက်နှာဖုံး အတွင်းစာပုံနှိပ်

ဦးဝင်းမြင့်
ဘောဂဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်
အမှတ် (၁၇၈)၊ ၃၁ – လမ်း။
ရန်ကုန် ။

http://www.dhammadownload.com

"စာဂဟော"

ဤစာအုပ်ကို လွန်ခဲ့သော (၄)နှစ်ကျော်ခန့်မှစ၍ သောတုဇနေ အရှင်မြတ်တို့၏ လက်တွင်းသို့ လက်နှိပ်စက်မူဖြင့် (၅)ကြိမ်တိုင်တိုင် ရိုက်နှိပ်ဖြန့်ဝေခဲ့ပါပြီ။ မိမိအား ပရိယတ်ရင်နို့ တိုက်ကျွေးတော်မူခဲ့ကြသော အနန္တဂိုဏ်းဝင် ဆရာထေရ်အရှင်မြတ်တို့၏ နယူပဒေသ မှတ်စုမှတ်တမ်းများကို အမှီပြုလျှက် ပါဠိ + အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ + နိဿယ, ယောဇနာ + ဂဏ္ဌိ, ကျမ်းစုံညှိ၍ ဉာဏ်စွမ်းရှိသလောက် ပို့ချ + သင်ကြားရင်း စီရင်ရေးသားခဲ့ပါသည်။

ယခုအခါ ယခင်လက်နှိပ်စက်မူဖြင့် ထွက်ရှိပြီးစာမူများကိုပင် တဖန် စီစစ်သုမ်သင်ပြီး ကောင်းသထက်ကောင်း, ပြည့်စုံသထက်ပြည့်စုံအောင် ထပ်မံဖြည့်စွက် စီစဉ်ထားပါသည်။

[ဥယျာဉ်စာပေရှု ပရိသတ်အပေါင်းအရှင်ကောင်းတို့အတွက် ဤစာအုပ်သည် ဤရွေ့ ဤမျှအကျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်လိမ့်မည်ဟု မရေးသားလိုပါ။ ဤစာပြုစုသူမိမိအနေဖြင့် ကျေးဇူးတော်ရှင် ဆရာတော်သခင်တို့ ချီးမြှောက်မှုအရ စာချတန်းဆိုင်ရာ စာဝါများကို အဓိကထား၍ ပို့ချသင်ကြား ပေးနေရပါသည်။

ယင်းသို့ ပို့ချသင်ကြားရာ၌ နံနက်ပိုင်းတွင် စာချတန်း အခြေခံသဘောတရားကို ဦးစားပေးပြီး အဓိကလိုအပ်သော မှတ်စုမှတ်ဘွယ်များကို ရေးသားပေးလေ့ရှိပါသည်။ (တနည်းအားဖြင့်) စာချတမ်း ကန္တာရအတွက် အမှန်တကယ် အရေးပါသောသဒ္ဒါရေး ကဏ္ဍကို ဖော်ထုတ်လျက် အဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို့၌ လက်တွေ့အသုံးချပုံ, စုဒ်–စောဒနာထုတ်ပုံ, ဝါကျယူဆနည်း, ဝိဂ္ဂဟကြံနည်း, ဉာဏ်ကောက်နည်း, အာဘော်ကြံနည်း, ပါဌဝိနိစ္ဆယ, နယူပစာရနှင့် နေတ္တိထုတ်နည်းတို့ကို အဋ္ဌကထာလာ ပုံစံတူဝါကျများစွာ ရွေးချယ်ထုတ်ပြ၍ ပို့ချခဲ့ပါသည်။

ညနေ–စာဝါချိန်၌ကား မိမိရေးထုတ်ပြီးဝါကျဥယျာဉ်စာအုပ်မှ ဝါကျများကိုပင် အဓိကထား၍ တနေ့လျှင် တစ်ဝါကျနှုန်းဖြင့် အသေးစိတ်ရှင်းလင်းကာ နှုတ်တက်သင်ကြား ပို့ချခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ ပို့ချသင်ကြားပေးခဲ့ခြင်းကြောင့်ပင် နီးနေခစား တပည့်ပရိတ်သတ်များစွာတို့သည် ဓမ္မာစရိယ အောင်ပန်း ကိုယ်စီဆင်မြန်း ခဲ့ကြရလေပြီ။]

ဓမ္မစရိယအောင်ပန်း ဆင်မြန်းလိုကြသော ဝေး, နီးရပ်နေ အရှင်မြတ်တို့သည်လည်း မိမိ၏ နီးနေခစား တပည့်ပရိသတ်များ နည်းတူ ဓမ္မာစရိယအောင်ပန်း လျှင်စွာဆင်မြန်းနိုင်ကြစေရန် ကွန်ပျူတာစာမူဖြင့် စီစဉ်၍ ထုတ်ဝေလိုက်ရပါသည်။

မည်သို့ပင်ကြိုးစား၍ ရေးသားစီရင်ထားစေကာမူ အမှားနှင့်ကင်းနိုင်သောအရာ မဟုတ်သေးရကား ထေရ်ကျော်ငါးရာ၊ ရဟန္တာဝသီ၊ သမ္ဗိဒါဉာဏ်ရ သံဃိန္ဒတို့၊ ဘုရားမိန့်ရွတ်၊ ပိဋကတ်ကို၊ မွတ်မွတ်ဖြူဖွေး၊ ပေထက်ရေး၍၊ ဆေးလေးကြပ်ကြပ်၊ အထပ်ထစ်ရာ၊ တည်းဖြတ်ပါလည်း၊ အက္ခရာ ပုဒ်သွေး၊ မှားယွင်းသေး၏။ ညစ်ကြေးစပ်ယှဉ်၊ ပုထုဇဉ်သာ၊ ငါတို့မှာကား မမှားဘယ်သို့၊ ရှိလေမြို့လိမ့်၊ ယွင်းချို့အက္ခရာ၊ ပျက်ယိုရာ၌၊ ပညာကြီးရှင်၊ ငြမ်းကောင်းဆင်သို့၊ ပို–လို–သင့်–မသင့်၊ ဝိစာရဏ ဉာဏ်ချင့်၍၊ ပြင်ဆင်ကြည့်ရှု၊ အသုံးတော်ပြု နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

http://www.dhammadownload.com

"ကတညုတာ-ပူဇော်မင်္ဂလာ"

မိမိရေးထုတ် ဤစာအုပ်ဖြင့် ရတနာသုံးပါးနှင့်တကွ အနန္တဂိုဏ်းဝင် ကျေးဇူးရှင်များဖြစ်ကြကုန်သော မိဘ + ဆရာသမားတို့အား လေးမြတ်စွာ ပူဇော်ပါ၏။

"ကတညုတာ-မှတ်တမ်းလွှာ"

ဤစာအုပ်ဖြစ်ပေါ်လာရန် မိမိရေးသားစာမူများကို လက်နှိပ်စက် ရိုက်ကူးပေးခြင်းစသည်ဖြင့် လိုအပ်သလို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ကြသော လက်ထောက်စာချဘုန်းကြီးများဖြစ်ကြသည့် ဦးဇောတိပါလ, ဦးသစ္စနုသာရ, ဦးဉာဏဓဇ, ဦးသေဋ္ဌိလ, ဦးပညောဘာသ, ဦးကဥ္စန စသောတပည့်များနှင့်တကွ ဟျမ်းစာပြုသူ ဤအရှင်၏ စာအုပ်များ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေရန် ငွေပင်ငွေရင်းစိုက်ထုတ်လှူဒါန်းလျက်ရှိသော ဓမ္မဒါန အမတဒါန ကုသိုလ်ရှင် ဦးကိုကိုကြီး + ဒေါ်သန်းသန်းထွင်(ရန်ကုန်ရမ်) မိသားစုတို့အား အထူးပင်ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း ဝမ်းမြောက်စွာ မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

၁၃၆၀ ပြည့်
ဓမ္မာစကြာအခါတော်နေ့

ဘဒ္ဒန္တသုစိတ္တာဘိဝံသ (နာယက)
မစိုးရိမ်တိုက်သစ်
မန္တလေး။

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

ဝါကျညွှန်း အမှတ်	ပဌမပါရာဇိက	အဋ္ဌကထာ စာမျက်နှာ
၁။	ကလန္ဒ ဂါမောတိ	၁၆၉
၂။	သမ္ဗဟုလေဟိကိ	၁၆၉
၃။	ဒိဿွာနသာတိ	၁၆၉
၄။	ယံနူနာဟံ ကေသေစ	၁၇၀
၅။	န တွံ တာတ သုဒိန္န	၁၇၁
၆။	ကိံ ပန မယံ တန္တိ	၁၇၁
၇။	ဉာတိဒါသီတိ	၁၇၄
၈။	သဥ္ဆနီယမေ့န္တိ	၁၇၄
၉။	သရသာတိ	၁၇၅
၁၀။	အညတရံ ကုဋ္ဋမူလန္တိ	၁၇၅
၁၁။	အတ္ထိ နာမ တာတာတိဣ္ထ	၁၇၅
၁၂။	သောပန ဂဟပတိ	၁၇၆
၁၃။	ယေန သကပိတု နိဝေသနန္တိ	၁၇၆
၁၄။	ပုရိသောကိ	၁၇၆
၁၅။	ဣဒံ တေ တာတာတိ	၁၇၆
၁၆။	အညံ ပေတ္တိကံ အညံ ပိတာမဟန္တိ	၁၇၇
၁၇။	တေန ဟိတိ	၁၇၇
၁၈။	တေနဟိ ဝဓူ	၁၇၈
၁၉။	သမုဒါစရတီတိ	၁၇၈
၂၀။	တေနဟိ တာတသုဒိန္န	၁၇၈
၂၁။	ပုပ္ဖန္တိ	၁၇၉
၂၂။	အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေတိ	၁၇၉
၂၃။	အနာဒီနဝဒဿာတိ	၁၇၉
၂၄။	အဘိဝိညာပေသီတိ	၁၇၉
၂၅။	သာတေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှီတိ	၁၇၉
၂၆။	ဂါဝီဝေ	၁၈၀/ ၁
၂၇။	ဘုမ္မာဒေဝါ သဒ္ဒမနုဿာဝေသုန္တိ	၁၈၁
၂၈။	ဝေံ မာတာပုတ္တာနံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ	၁၈၁/ ၂
၂၉။	ပိဏ္ဍိကိဒ္ဓိယောတိ	၁၈၂
၃၀။	အထနံ အနုသာသန္တာ	၁၈၃
၃၁။	သရာဂါယ စေတေဿသီတိ	၁၈၃
၃၂။	အညထတ္တာယာတိ	၁၈၄
၃၃။	တေသွ် နိဒါနေ တေသွ် ပကရဏေ	၁၈၄
၃၄။	ဝိဂရဟိ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ	၁၈၅
၃၅။	ကထံ ဟိ နာမာတိ	၁၈၅
၃၆။	ဣတော နိဒါနဥ္စေဝ	၁၈၆

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် အမှတ်	ပဌမပါရာဇိကာ	အဋ္ဌကထာ စာမျက်နှာ
၃၇။	အသဒ္ဓမ္မန္တိ အသတံ	၁၈၆
၃၈။	ဗဟူနံခေါ။ ပ။ အာဒိကတ္ထာ	၁၈၆
၃၉။	ဒွတ္တရတာယ။ ပ။ ကောသဇ္ဇသ	၁၈၇
၄၀။	သိက္ခံ့နံ တဒနုစ္ဆဝိကံ	၁၈၈
၄၁။	တေနဟိတိ တေန သုဒိန္နသ	၁၈၈
၄၂။	ဒသအတ္ထဝသေ ပဋိစ္စာတိ	၁၈၉
၄၃။	ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာတိ	၁၈၉
၄၄။	ပေသလာနံ ဘိက္ခူနံ	၁၈၉
၄၅။	ယောဝါ ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ	၁၈၉
၄၆။	သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာတိ	၁၉၀
၄၇။	ဧဝံ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ	၁၉၁
၄၈။	ဃာဒိနီ ယံတံ အညံ	၁၉၂
၄၉။	အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာယပိ	၁၉၃
၅၀။	ဃာဒိနီ ယံတံ အညမ္ပိ	၁၉၄
၅၁။	ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တန္တိ	၁၉၄
၅၂။	ယံ တထာဂတောတိ	၁၉၅
၅၃။	ဃာဒိနီသ အတ္ထံ ဝိဘင်္ဂေ	၁၉၅
၅၄။	တတ္ထ သုတ္တံနာမ	၁၉၉
၅၅။	ဃာဒိနီ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂသ	၂၀၃
၅၆။	ဘိက္ခုနိဒ္ဒေသေ	၂၀၄
၅၇။	အဂ္ဂ ဖဿဝဏ္ဏဘေဒေန	၂၀၄
၅၈။	သမညာယာတိ ပညတ္တိယာ	၂၀၅
၅၉။	ဟေိဘိက္ခူတိ ဟေိဘိက္ခုနာမ	၂၀၅
၆၀။	သဗြောတိ အပါပကော	၂၀၇
၆၁။	န သိက္ခတီတိ အသေခေါ	၂၀၈
၆၂။	အဓိသီလသိက္ခာတိ	၂၀၉
၆၃။	ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ ပန	၂၀၉
၆၄။	ကာမာဝစရာနိ ပနအဋ္ဌ	၂၁၉
၆၅။	အတ္ထိဒိန္နံ အတ္ထိယိဋ္ဌန္တိ	၂၂၀
၆၆။	တိလက္ခဏာကာရ ပရိစ္ဆေဒကံ ပန	၂၂၀
၆၇။	တေံ သာဇီဝံနာမာတိ	၂၂၀
၆၈။	သိက္ခံ အပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ	၂၂၁
၆၉။	ဥက္ကဋ္ဌတောတိ	၂၂၂
၇၀။	သိက္ခာဘာဝန္တိ	၂၂၂
၇၁။	တေဟိ အာကာရေဟိ တေဟိလိင်္ဂေဟိ	၂၂၉
၇၂။	ဧဝံ သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏံ	၂၃၀

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျညွှန်း အမှတ်	ပဌမပါရာဇိက	အဋ္ဌကထာ စာမျက်နှာ
၇၃။	ဒေဝတာယ သန္တိကေတိ	၂၂၀
၇၄။	ဣဒါနိ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝေယျာတိ	၂၂၁
၇၅။	ဒုဋ္ဌုလ္လန္တိ	၂၂၂
၇၆။	ဒွယေန ဒွယေန	၂၂၂
၇၇။	အန္တမသောတိ	၂၂၃
၇၈။	ပါရာဇိကောကိ ပရာဇိတော	၂၂၄
၇၉။	သဟ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ	၂၂၅
၈၀။	အာပဇ္ဇန္တော ပန	၂၂၆
၈၁။	တတ္ထ ပဋိပက္ခံ အတ္ထယန္တိ	၂၂၆
၈၂။	ယသ္မာ ပန န ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာဝေ	၂၃၂
၈၃။	ဣဒါနိ ယံ ဝုတ္တံ	၂၃၃
၈၄။	ဝံ တတ္ထ တတ္ထ တံ တံ အာပတ္တိဥ္စ	၂၃၃
၈၅။	ဥမ္မတ္တကော နာမ	၂၃၄
၈၆။	မက္ကဋိံဝဇ္ဇိပုတ္တာစ	၂၃၆
၈၇။	ဥပ္ပလဝဏ္ဏာတိ	၂၃၇
၈၈။	ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ပါတုဘူတန္တိ	၂၃၇
၈၉။	ဒါရုဓီတလိကာ နာမ	၂၄၁
၉၀။	ဥပဟတိန္ဒြိယောတိ	၂၄၃
၉၁။	ဘဒ္ဒိယံနာမ တံနဂရံ	၂၄၃
၉၂။	ဒိဝါပဋိသလ္လီယန္တေနာတိ	၂၄၃

ပထမပါရာဇိက ပြီးပြီ၊

http://www.dhammadownload.com

ဂါထာစဉ် အမှတ်	ဒုတိယပါရာဇိက	အဋ္ဌကထာ စာမျက်နှာ
၁။	တေန ခေါ ပန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ	၂၄၇
၂။	သမ္ဗဟုလာတိ	၂၄၈
၃။	သမ္ဗတ္တာတိ	၂၄၈
၄။	တိဏကုဋိယော ကရိတွာတိ	၂၄၈
၅။	အာယသ္မာပိ ဓနိယောတိ	၂၄၈
၆။	ဝသံ ဝုတ္ထာတိ	၂၄၉
၇။	ဇနပဒစာရိကံ ပက္ကမိံ သူတိ	၂၄၉
၈။	သကေတိ အတ္တနော သန္တကေ	၂၄၉
၉။	အဘိရူပါတိ	၂၅၀
၁၀။	ကိံ တေ ဘိက္ခုဝေတိ ဧတ္ထ	၂၅၀
၁၁။	အနုဒ္ဒယာတိ	၂၅၀
၁၂။	ဧဝံ ဘိန္နာယ ပန ကုဋိကာယ	၂၅၅
၁၃။	နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနီတိ	၂၅၅
၁၄။	မဂဓမဟာမတ္တောတိ	၂၅၅
၁၅။	အဒ္ဒသခေါ အာယသ္မာ ဓနိယောတိ	၂၅၅
၁၆။	တေသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတန္တိ	၂၅၆
၁၇။	မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တီတိ	၂၅၆
၁၈။	ရညော ဒါရူနီတိ	၂၅၆
၁၉။	ပဉ္စမာသကော ပါဒေါတိ	၂၅၈
၂၀။	ရဇကတ္ထရကံ ဂန္တွာတိ	၂၅၈
၂၁။	ဂါမော နာမာတိ ဧဝမာဒိ	၂၅၉
၂၂။	ဂေါနိသာဒိ နိဝိဋ္ဌော နာမ	၂၅၉
၂၃။	ဣန္ဒခီလေ ဌိတဿာတိ	၂၅၉
၂၄။	မဇ္ဈိမဿာတိ ထာမမဇ္ဈိမဿ	၂၅၉
၂၅။	အရညံ နာမ ဌပေတွာ	၂၆၁
၂၆။	ဣဒါနိ အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ	၂၆၁
၂၇။	ထေယျသင်္ခါတန္တိ ဧတ္ထ	၂၆၂
၂၈။	ထေယျဉ္စ တံ သင်္ခါတဉ္စာတိ	၂၆၂
၂၉။	တတ္ထ ဝတ္ထုန္တိ ဘဏ္ဍံ	၂၆၅
၃၀။	ကာလောတိ အဝဟာရကာလော	၂၆၆
၃၁။	ပရိဘောဂေါတိ	၂၆၇
၃၂။	ဣဒါနိ ယဒိဒံ	၂၆၈
၃၃။	ပထဗျာရာဇာတိ	၂၆၈
၃၄။	အက္ခဒဿာတိ	၂၆၈
၃၅။	မဟာမတ္တာတိ	၂၆၈
၃၆။	ကဋ္ဌဝါလတံဝါတိ	၂၇၀/ ၃

http://www.dhammadownload.com

ဇာတကညွှန်း အမှတ်	ဒုတိယပါရာဇိက	အဋ္ဌကထာ စာမျက်နှာ
၃၇။	ထူလတ္ထာအစ္စယတ္တာစ	၂၇၃
၃၈။	အတ္ထနော ဘာဇနေန္တိ	၂၇၅
၃၉။	မုဋ္ဌိ ဝါ ဆိန္ဒတိတိ	၂၇၅
၄၀။	မဟာအဋ္ဌကထာယံ ပန	၂၇၆
၄၁။	ဩမင္ခ နာမ	၂၇၈
၄၂။	တတ္ထေဝ ဘိန္ဒတိဝါ အာဒိသု	၂၇၉
၄၃။	ဘိတ္တိံ ခီလောတိ	၂၈၄
၄၄။	နာဝဋ္ဌေ ပဋ္ဌမံ တာဝ	၂၈၉
၄၅။	သာမိကာံ ပရာဇေတီတိ	၂၉၅
၄၆။	ဝိဟာရဋ္ဌေပိ စတ္တုယိ	၂၉၆
၄၇။	ခေတ္တဋ္ဌေပိ	၂၉၆
၄၈။	အရညဋ္ဌေ အရညံ တာဝ	၂၉၈
၄၉။	ဝနဿ ပတီတိ	၃၀၃
၅၀။	ဒုက်´ တတော	၃၁၄
၅၁။	ရာဇဂ္ဂံ ဘဏ္ဍန္တိ	၃၁၄
၅၂။	ဏ္ဍတော ပရသ္မိံ ကော်သေန	၃၁၆
၅၃။	ဩစရတီတိ	၃၂၀
၅၄။	ဩကီ ရက္ခတီတိ	၃၂၁
၅၅။	သံဝိဓာယ အဝဟာရော	၃၂၁
၅၆။	သင်္ကေတကမ္မန္တိ	၃၂၂
၅၇။	မူလဋ္ဌဿ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿာတိ	၃၂၄
၅၈။	ပေတ ပရိဂ္ဂဟေတိတ္တေ	၃၂၇
၅၉။	အဘိဋ္ဌေ ဿရိရေတိ	၃၂၉
၆၀။	နစ ဘိက္ခုဝေ ဝုတ္တော ဝဋ္ဋေမိတိ	၃၃၆

ဒုတိယပါရာဇိက ပြီးပြီ။

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဉ္စမပါရာဇိကအဖွင့်

ဝါကျဥယျာဉ် (၁)

(က) ကလန္ဒဂါမောတိ ကလန္ဒကာ ဝုစ္စန္တိ ကာဠကာ၊
(ခ) တေသံ ဝသေန လဒ္ဓနာမော ဂါမော။
(ဂ) ကလန္ဒပုတ္တောတိ ဂါမဝသေန လဒ္ဓနာမဿ ရာသေမ္ဘတဿ စတ္တာလီသကောဋိဝိဘဝဿ ကလန္ဒသေဋ္ဌိနော ပုတ္တော။
(ဃ) ယသ္မာ ပန တသ္မိံ ဂါမေ အညေပိ ကလန္ဒနာမကာ မနုဿာ အတ္ထိ၊ တသ္မာ "ကလန္ဒပုတ္တော" တိ ဝတွာ ပုန "သေဋ္ဌိပုတ္တော"တိ ဝုတ္တံ။

(၄။ ၁၆၉။ သာရတ္ထ ။ ၂။ ၁။ မအူသျှ၊ ထ၊ ၂၊ ဘာသာဋီ၊ ဒု။ ၁၈၃။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု ၄၀၂။)

၂။ (ခ) ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်၍ (ဃ) ဝါကျကို လီနတ္ထရစောဒနာတက်ပါ။
၃။ (ခ+ဂ+ဃ) ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ၍ ဝါကျအမည်ပေးပါ။
၄။ သေဋ္ဌိပုတ္တော-၌ သေဋ္ဌိကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ကလန္ဒကာ ဝုစ္စန္တိ ကာဠကာ-၌ ကာဠကာ-ပုဒ်၏ လိင်နှင့် ကလန္ဒကာပုဒ်၏ လိင်၊ဓာတု၊ပစ္စယတို့ကို ဖော်ပြပါ။
၆။ က+ခ+ဂ-ဝါကျတို့ဖြင့် ပြဆိုအပ်သော အာဘောဂနှင့် သံဝဏ္ဏနာ အမည်တို့ကို ဖော်ပြပါ။
၇။ (က)ဝါကျ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ကလန္ဒဂါမော - ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကလန္ဒကဂါမော-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာကို ရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ရသင့်သော နည်း+ဥပစာတို့ကို ဆိုရိုးကျရေးပါ။
၁၀။ သေဋ္ဌိပုတ္တောတိ ဝုတ္တံ-၌ ဝုတ္တံ-ကို ဝေဝစနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==========================

(ခ) အနုသန္ဓေ

၂။ ဤသို့ (က) ဝါကျဖြင့် ကလန္ဒဂါမော-၌ ကလန္ဒသဒ္ဒါသည် ကာဠကာသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ကလန္ဒဂါမပုဒ်ကို သဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု၍ ရွာ၏ကလန္ဒဟူသော အမည်သည် မုချမဟုတ်၊ ဌာနျူပစာအားဖြင့် ရအပ်သောအမည်တည်းဟု ပြလိုသောဆရာသည်(ခ)မိန့်။

(ဃ) လီနတ္ထရစောဒနာ

ဆရာ၊ ဥပါလိမထေရ်သည် ကလန္ဒပုတ္တော သေဋ္ဌိပုတ္တော-ဟုဟောတော်မူ၏။ ကလန္ဒပုတ္တော-ဟု ဟောက လိုအပ်သောအနက်ပြီးစီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့်

http://www.dhammadownload.com

သေဋ္ဌိပုတ္တော-ဟုထပ်၍ ဟောတော်မူပါသနည်း။ သေဋ္ဌိပုတ္တော-ဟုထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို မပြသော် ဒေသကဥပါလိမထေရ်အား ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ နိရတ္ထကဒေါသ၊ ဟီနတ္ထဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ ဤသို့ စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုစောဒနာကို သောဓနာလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ဃ) မိန့်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား---ထိုရွာ၌ ကလန္ဒနာမည်တူများစွာရှိသောကြောင့် သေဋ္ဌိပုတ္တော-ဟုထပ်၍ ဟောတော်မူ၏-ဟုငါပြဆိုသည်ဖြစ်ရကား သင်ထင်တိုင်းသောဒေါသ ဒေသကဥပါလိမထေရ်အားမရောက်, ကင်းစင်လွင့်ပျောက်ပါ၏-ဟူလို။

၃။ (က) ဝါကျသည် ကလန္ဒဂါမော၌ ကလန္ဒ-ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏ ပရိယာယ်အဘိဓေယျတ္ထ အဖွင့်မှတပါး ကလန္ဒ ဂါမောဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို ပြဆိုသောကြောင့် ပက္ခန္တရဝါကျမည်၏။

(ဂ) ဝါကျသည် ကလန္ဒဂါမောပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာမှတပါး ကလန္ဒပုတ္တောပုဒ်၏ အဖွင့် သံဝဏ္ဏနာကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရဝါကျမည်၏။

(ဃ) ဝါကျသည် ကလန္ဒပုတ္တော-ဟု ဟောတော်မူကပြီးကောင်းလျက် သေဋ္ဌိပုတ္တောဟု ထပ်မံဟောတော်မူရာ၌ စောဒနာဘွယ်ရှိရကား ထိုစောဒနာကိုပယ်လို၍ ဆက်တက်သောကြောင့် ဝါကျာရမ္ဘ ဝါကျမည်၏။

ယင်း(ဃ) ဝါကျ၌ ယသ္မာ ပန (လ) တသ္မာ-ကား ကာရက ဝါကျမည်၏။ ကလန္ဒပုတ္တောတိဝတွာ ပုန သေဋ္ဌိပုတ္တောတိ ဝုတ္တံ-ကား ဖလဝါကျ။

၄။ သေဋ္ဌံ ဓနသာရံ, ဌာနန္တရံ ဝါ အဿ အတ္ထီတိ သေဋ္ဌီ။ (သဒ္ဒနီတိ၊ ပဒ။ ၂၇၇)

သေဋ္ဌ- ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်၏ အရကား-မြတ်သောဥစ္စာနှစ်၊ မြတ်သောရာထူးဖြစ်သည် မှချအားဖြင့် ရ၏။

ထို--၏ + ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေး။ သံ+သာမီအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည် ဌာနုပစာရတ္ထအားဖြင့် ရ၏။

ဤ ပစ္စည်း၏ အရကား---ထို မုချဌာနုပစာရတ္ထ-တို့ဖြင့် မှတ်အပ်သော သူဌေးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ် ရ၏။

တနည်း သံ+ဓနံ သေတိ ဂဝေသတီတိ သေဋ္ဌီ။ (သံ+သေ+တိ) ဟု ကိတန္တဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကန္ဒတီတိ ကလန္ဒကော။ (ဓာန်ဋီ။ ၆၂၂) ကန္ဒ-ဓာတ်+ဏွု။ အလယ်၌ လ-လာ၍ ကလန္ဒကပြီး၏။ ဂသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂါမော။ (ဂသ+မ) (ဓာန်ဋီ)။ (တနည်း၊) ဂါယန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂါမော။ (ဂါ+မ) (ဓာန်ဋီ)။

၅။ ကာဠကာ-ကား ကလန္ဒကော ကာဠကာထ (ဓာန်။ ၆၂၂) ကိဋ္ဌဝဏ္ဏထာယကာဠကာ။ နာဒိယံ။ (ဓာန်ဋီ။ သူစိ) တို့ကို ထောက်၍ ဗုတ္တိလိင် ဖြစ်ပါသည်။

(ကာဠော ကာဠဝဏ္ဏော ဧတဿတ္ထိ ကာဠကာ-ဟုပြု)

ကာလန္ဒကာ-၌ ကန္ဒ-ဓာတ်+ဏွု ပစ္စည်း (ဓာန်ဋီ)

(တနည်း၊) ကလဒိ ဓာတ် (ဝါ) ကလန္ဒ ဓာတ်+ဏွု ပစ္စည်း။ (နီတိ၊ ဓာတု) ပုလ္လိင်ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၆။ (က) ဝါကျ ကာဠကာဖြင့် ကလန္ဒ သဒ္ဒါသည် ကာဠကာသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်းဟုသိစေသည်။ (ပရိယာယ်အဘိဓေယျတ္တ) (တနည်း)၊ ရှဉ့်နက်ဟူသော အနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္တ၊ သဒ္ဒါဟောအဘိဓေယျတ္တ) (တနည်း) ကလန္ဒတိတိ ကလန္ဒကော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ကလန္ဒက-အရ ရှဉ့်နက်ကိုယူရမည်ဟု သိစေသည်။ (သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္တ)။

(ခ) ဝါကျဖြင့် ကလန္ဒကဂါမော-ပုဒ်ကို ကလန္ဒာနံ + ဂါမော ကလန္ဒဂါမော-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ရွာ၏ ကလန္ဒက-ဟူသော အမည်သည် မုချမဟုတ်၊ ဌာနူပစာသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ (ဘာဝတ္ထ) ကလန္ဒကဂါမော-ဟု ဆိုလိုလျက် က-ကိုချေ၍ ကလန္ဒဂါမောဟုရုပ်ပြီးနေသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ (ဘာဝတ္ထ) သိစေသည်။ (ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၄၀၂)

(ဂ) ဝါကျ ဂါမဝါသေန လဒ္ဓနာမဿ ကလန္ဒသေဋ္ဌိနော ပုတ္တော-ဖြင့် ကလန္ဒပုတ္တော၌ ကလန္ဒ-အရ ဌာနူပစာအားဖြင့် ကလန္ဒသူဌေးကို ယူရမည်ကို လည်းကောင်း။ (သရုပ်ကြား+အဘိ) ကလန္ဒနှင့် ပုတ္တကို ကလန္ဒဿ + ပုတ္တော ကလန္ဒပုတ္တော-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း (အဘိဓာနတ္ထ + သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေသည်။

စတ္တာလီသကောဋိဝိဘဝဿ-ဖြင့် ကလန္ဒသူဌေးသည် ကုဋေလေးဆယ် ကြွယ်ဝချမ်းသာသတည်း-ဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ရာသမ္မတဿ-ဖြင့် လိစ္ဆဝိမင်းတို့က သူဌေးဘွဲ့ထူးဖြင့် ချီးမြှင့်အပ်၊ သမုတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

၇။ ကလန္ဒဂါမော + ကလန္ဒကဂါမော

" ကလန္ဒကဂါမော-ဟုဆိုလိုလျက် က-ကိုချေ၍ ကလန္ဒဂါမော- ဟူသည်" ဟု ပါရာဇိကဏ် ဂဏ္ဌိသစ် (ဒု၊ ၄၀၂) ဆိုသောကြောင့် ကလန္ဒဂါမော-ဟုရှိသော ပါဠ်သာသင့်ပါသည်။

မှတ်ချက် ကလန္ဒပုတ္တော + ကလန္ဒကပုတ္တော-၌လည်း အထက်ပါ ဂဏ္ဌိသစ်ကိုထောက်၍ ကလန္ဒပုတ္တော-သာသင့်၏ဟု မှတ်လေ။

သမ္မတ + သမတ

မန - ဉာဏေ၊ (လ) မဟာသမ္မတောတိ မဟာဇနေန သမ္မတော။ (နိရုတ္တိဒီပနီ၊ ၄၈၁) ထောက်၍ သမ္မတ-သာသင့်သည်။

၈။ ဝ-ဝါကျ ကလန္ဒပုတ္တော - ၌ နည်း + ဥပစာ

ဤ၌ ကလန္ဒပုတ္တော-ဟူသောနည်းသည် သမာသ်ပြီးလတ်သော် သားဖြစ်တည်းဟူသော အနက်သစ်ကို ဟောသဖြင့် ကလန္ဒသူဌေး ဖြစ်တည်းဟူသော အနက်ဟောင်းကို စွန့်သောကြောင့် **ဇဟဿဒ္ဓ** နည်းမည်၏။

(တနည်း) ကလန္ဒသူဌေးဖြစ်၏ + သားဖြစ်နှင့် နေက ဧဉ အဖြစ်ဖြင့်စပ်ခြင်း သမ္ဗန္ဓသကတ်တည်းဟူသော အနက်ဟောင်း၌ထပ်၍ သားဖြစ်တည်းဟူသော အနက်သစ်ကို ဟောသောကြောင့် **အဇဟဿဒ္ဓ** နည်းမည်၏။

ကလန္ဒပုတ္တော - ဝယ် ကလန္ဒပုဒ်၌နည်း + ဥပစာထင်ပုံ

ဌာနဖြစ်သောရွာ၏ "ကလန္ဒ" ဟူသော အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော သူဌေး၌တင်စား၍ ဌာနီဖြစ်သော သူဌေးကို ကလန္ဒဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် ဌာနူပစာ သဒ္ဒါမည်၏။ (မဏ္ဍူ)

http://www.dhammadownload.com

ဌာန-မကင်းရာ ဖြစ်သောရွာကို "ကလန္ဒ" ဟုဆိုသဖြင့် ဌာနီမကင်းတတ်သော သူဌေးကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း၏။

(က) ဝါကျ-ကလန္ဒဂါမ-၌ ကလန္ဒ-ဝယ်နည်း + ဥပစာထင်ပုံ

ဌာနီဖြစ်သော ရှဉ့်နက်၏ "ကလန္ဒ" ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ရွာ၌တင်စား၍ ဌာနဖြစ်သောရွာကို ကလန္ဒ-ဟု ဆိုသောကြောင့် ဌာနူပစာသဒ္ဒါမည်၏။ (မအူသျှ)

ဌာနီ မကင်းတတ်သော ရှဉ့်နက်ကို ကလန္ဒ-ဟု ဆိုသဖြင့် ဌာန မကင်းရာဖြစ်သော ရွာကိုလည်း ရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝနည်းမည်၏။

၁၀။ **ဝုတ္တ-၏ ဝေဝစန ဟာရကား**

ဘာသိတံ လပိတံ ဝုတ္တာ၊ ဘီဟိတာ-ချာတဗ္ဗိတာ။

ဥဒီရိတဉ္စ ကထိတံ၊ ဂဒိတံ ဘဏိတောဒိတာ။ (ဓာန်။ ၅၅)

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂)

(က) **သမ္ဗဟုလေဟိတိ ဗဟုကေဟိ။**

(ခ) **သဟာယကေဟိတိ သုခဒုက္ခာနိ သဟအာယန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တီတိ သဟာယာ၊ သဟာယာ ဧဝ သဟာယကာ၊**

(ဂ) **တေဟိ သဟာယကေဟိ။**

(ဃ) **သဒ္ဓိန္တိ ဧကတော။**

(င) **ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေနာတိ ကေနစိဒေဝ ဘဏ္ဍပ္ပယောဇနဥဒ္ဓါရသာရဏာဒိနာ ကိစ္စေန။**

(စ) **ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာကိစ္စေနာတိပိ ဝဒန္တိ။**

(၃၊ ၁၆၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၁။ မအူသျှ၊ တ။ ၃။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၁၈၄။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၀၂)

၁။ ဘဏ္ဍပ္ပယောဇနဥဒ္ဓါရသာရဏာဒိနာ-ကို အဓိပ္ပါယတ္ထ ပေါ်လွင်စေလျက် အထက်ပါဝါကျ အားလုံးကို အနက် ယောဇနာပါ။

၂။ ဂ-အမှတ်ပြဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်၍၊ စ-အမှတ်ဝါကျကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပြပါ။

၃။ (ဂ + စ)တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (င) ဝါကျ၌ ကိစ္စေနကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။

၄။ ကေနစိဒေဝကရဏီယေန-၌ ကရဏီယ-ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်ကောက်ပြပါ။

၅။ ဘဏ္ဍ၊ ကတ္တိက၊ နက္ခတ္တ-ပုဒ်တို့၏ ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်္ဂ၊ ဂဏတို့ကို စီစစ်ပါ။

၆။ က+ခ+င-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ (က) ၌ သမ္ဗဟုလေဟိ+သမ္ဗဟုလေဟိ-ဟု ပါဠ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဠ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ စ-ဝါကျ ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာကိစ္စေန-၌ ကတ္တိကနက္ခတ္တဝယ်ဖြင့်သင့်သောနည်း+ဥပစာကို အကြောင်းပြ ဖော်ပြပါ။

၁၀။ သဟာယကေဟိ-၌ ဗာဟျတ္ထအရကို ကိုယ်ပြု၍ ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ၊

= =

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဘတ္တပွယောနေနဥဒ္ဒါရသာရဏာဒိနာ၊ ပျောင်းအပ်သော ဘတ္တာကို ရောင်းခြင်းဟူသော မိမိဘတ္တာကို သူတပါးလက်၌ ယှဉ်စေခြင်း၊ ပေးခြင်းငှါ ချိန်းချက်သောနေ့၌ သွား၍ယူခြင်း၊ ဤမည်သော နေ့၌ပေးအပ်၏ဟု အောက်မေ့ခြင်းအစရှိသော၊ ကိစ္စေန၊ ကြတ္တိကာ နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သောကစားခြင်း ကိစ္စဖြင့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်)

❖ ဝိတ္တာယိကဘတ္တာသ ဝိတ္တိကာနံ ဘတ္တပွယောနေ၊ ဒါတုံ သင်္ကေတိတေ ဒိဝသေ ဂန္တွာ ဂဟဏံ ဥဒ္ဒါရော၊ "အသုကသ္မိံ ဒိဝသေ ဒါတဗ္ဗံ" န္တိ သတုပ္ပါဒနံ သာရဏံ၊ (သာရတ္ထ)

ဂ-အနုသန္ဓေ

၂။ ဤသို့ (၁) ဝါကျဖြင့် သဟာယကေဟိ ပုဒ်ကို ဒွန္ဒဇ္ဈေဒနနည်း + ပဒါဝဓိကန္တနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဒွန္ဒသောဓနနည်း + ဝါကျာဝဓိကန္တနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) ဝါကျကိုမိန့်။

စ-သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (င) ဝါကျဖြင့် ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန-၌ ကရဏီယအရ ဘတ္တပွယောနေ ဥဒ္ဒါရ သာရဏ အစရှိသော ကိစ္စကို-ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန-၌ ကရဏီယအရ ဘတ္တပွယေနေ ဥဒ္ဒါရ သာရဏ အစရှိသောကိစ္စကိုသာ ယူရမည်လော။ အဘယ်ကိစ္စကို ယူနိုင်ပါသေးသနည်း။ (တနည်း) ကရဏီယအရ အာစရိယဝါဒန္တရကို ဆရာမပြဆိုတော့ပြီလော။ အာစရိယ ဝါဒန္တရကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

၃။ ဂ-ဝါကျသည် ဒွန္ဒဇ္ဈေဒနနည်း + ပဒါဝဓိကန္တ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာမှတပါး ဒွန္ဒသောဓနနည်း + ဝါကျာဝဓိကန္တ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

(တနည်း) ပါဠိတော်၌ ဆရာပြသကဲ့သို့ပင် ပဌမန္တနှင့် ရှိပါသလော-ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ ------ ဆက်တက်သောကြောင့် ဝါကျာရမ္ဘဝါကျ။

(စ) ဝါကျသည် အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အတ္တနောမတိ အဖွင့်မှတပါး အာစရိယဝါဒ အဖွင့်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရဝါကျ။

တစပ် ကိစ္စေန-ကား-ဖြင့်--ကြောင့် အဂမာသိ (ပါဠိတော်) ၌ ကရိုဏ်း + ကရိုဏ်း၏ ကြိယာ။

(တနည်း) ကြောင့်ဟူ၍ ---- ကြောင့် အဂမာသိ-၌ ဟိတ်+ဟိတ်၏ ဖိုလ်စပ်။

၄။ ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကရဏီယံ။

ကရ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကြိယာကား-မောင်သုဒိန်၏ ဝီရိယပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ--၏။

ကမ္မဌကြိယာ အရကား - ထိုအားတပ်သော ဘတ္တပွယောနေ ဥဒ္ဒါရ သာရဏ အစရှိသော အမှုကိစ္စ (ဝါ) ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာကိစ္စ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူပစာအားဖြင့်ရ၏။

အနိယ-ပစ္စည်း၏ အရကား - ထို - သော ဘတ္တပွယောဧနေ ဥဒ္ဒါရ သာရဏ အစရှိသော ကိစ္စရ၏၊ (ဝါ) ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာကိစ္စရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

\+ အဂ္ဂိသဒိသတ္တာ ကန္တတိ ဆိန္ဒတီတိ ကတ္တိကာ။ (ကတိ + က)

(တနည်း) ကရောတိ တသ္မာတိ ကတ္တိကာ။ (ကရ + တိက) ဓာန်ငွေ။

(တနည်း) ကရောန္တိ ကီဠံ ဧတ္ထာတိ ကတ္တိကာ။ (ကရ + တိက) ဣတ္ထာဒိ။

http://www.dhammadownload.com

ကတ္တိကာယ + နိယုတ္တော ကတ္တိကော။

\+ ပုဗ္ဗဏှေ ဥဒယတော န ခိယတေတိ နက္ခတ္တံ။ န+ခိ+အ။ (ခယကို ခတ္တပြု)

(အနည်း) နက္ခတီတိ နက္ခတ္တံ။ နက္ခ+တ္တ။ (ဓာန်ဋီ+သူစိ။) ကီဠိယတေ ကီဠာ။ ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကိစ္စံ။
နက္ခတ္တဿ ကီဠာ နက္ခတ္တကီဠာ။ ကတ္တိကေ+နက္ခတ္တကီဠာ ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာ။
ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာသင်္ခါတံ+ကိစ္စံ ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာကိစ္စံ။

◆ ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာကိစ္စေနာတိ ကတ္တိကမာသေ နက္ခတ္တဿ ကီဠာသင်္ခါတေန ကိစ္စေန။ (ယောဇနာ)

၅။ သဇ္ဈာ–ကား သဒိ–ဓာတ်+က–ပစ္စည်း။ ပုံလိင်+နပုံလိင်။ ပုရိသာဒိ+စိတ္တာဒိ။

◆ သဒိ–သဇ္ဈာဒ္ဓေ၊ သဇ္ဈံ။ (ရူ၊ ၆၇၃)

◆ သဒိ အလျာဒေ --- သဇ္ဈော၊ ချေဒ သဇ္ဈောတိ ခန္ဓ၊ (နီတိ၊ ဓာတု၊ ၂၉၉)
ကတ္တိကာ–ကား ကတိ+က (တနည်း) ကရ+တိက။ ဣတ္ထိလိင်၊ ကညာဒိ။
နက္ခတ္တ–ကား န+ခိ+အ။ (တနည်း) နက္ခဓာတ်+တ္တပစ္စည်း။

(အနည်း) န+ခရ–ဓာတ်+တ။ (တနည်း) နက္ခ – သဒ္ဒူပပဒ+တာ–ဓာတ်၊ တ+ပစ္စည်း။ နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ။

၆။ (က) ဗဟုကေဟိ–ဖြင့် သမ္ဗဟုလ သဒ္ဒါသည် ဗဟုကသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း–ဟု သိစေသည်။ (တနည်း) သမ္ဗဟုလ သဒ္ဒါသည် ဗဟုကအနက်ဟော၏–ဟု သိစေသည်။

(ခ) သဟ အာယန္တိ–ဖြင့် သဟာယကေဟိ–၌ သဟာယ–ဝယ် သဟပုဗ္ဗ+အယ – ဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ (ဒု–ဓာတုပဒ) ဏ–ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန အနက်၌ သက်သည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဒု–ပစ္စယတ္ထ) သဟ အာယန္တီတိ သဟာယာ–ဟု ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထ ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေသည်။

ဥပဂစ္ဆန္တိ–ဖြင့် အာယန္တိ–၌ အယ–ဓာတ်၏ ဥပဂမန အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ)

သုခဒုက္ခာနိ–ဖြင့်–ဘာဝတ္ထကို ပြသည်။ သဟာယာဝ သဟာယကာ–ဖြင့် သဟာယကာ–၌ က–ပစ္စည်း၏ သွတ္ထတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ (ပစ္စယတ္ထ) သဟာယာ ဝ သဟာယကာ–ဟု သွတ္ထတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဂ) တေဟိ သဟာယကေဟိ–ဖြင့် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိတော်၌ တတိယာဗဟုဝုစ် ဝိဘတ်နှင့် ရှိသတည်း–ဟု သိစေသည်။ (ဝိဘတ္တိပဒ)

(ဃ) ဧကတော–ဖြင့် သဒ္ဓိံ–သဒ္ဒါ၏ ယှဉ်တွဲဟူသော အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေပါသည်။

(င) ဖြင့် ကရဏီယေန–၌ အနီယပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန အနက်၌သက်–လည် ကောင်း။ ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကရဏီယံ ဟု ကမ္မသာဓနဝစနတ္ထပြု–—လည်းကောင်း။ ကရဏီယ–အရ ထမ္ဘုယောဓန ဥဒ္ဓါရ–ဘာရဏအစရှိသော ကိစ္စကို ရယူရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(အနည်း) ကရဏီယသည် ကိစ္စသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း–ဟု သိစေသည်။

◆ ကိစ္စန္တု ကရဏီယဥ္စ (အဘိ– ၇၃၂)

(စ) ဖြင့် ကရဏီယ အရ အာစရိယဝါဒအလို ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာကိစ္စကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

သမ္ဗဟုလေဟိ+ သမဟုလေဟိ

၇။ သံ ပဟောတီတိ သမ္ဗဟုလံ။ သံ-ပပုဗ္ဗော၊ ဟု-သတ္တာယံ၊ လော။ ပဿဗော။ သမဟုလမပိ။ (သူစိ) ပဿ ဗတ္တဥ္စ-သမ္ဗဟုလံ။ (နိရုတ္တိဒီပနီ) တို့ကို ထောက်၍ သမဟုလ-ဟု ဆိုလိုလျှက် ပ-ကို ဗပြုလျှင် သမ္ဗဟုလ-သင့်ပါသည်။ ဗ-မပြုလျှင် သမဟုလသင့်သည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

ဥဒ္ဓါရ+ဥဒ္ဒါရ

ဥဒ္ဓါရော . တု ဍုကံ ဝုတ္တံ (ဓာန်။ ၄၇၁) ဥဒ္ဓရီယတေ ဂယှတေတိ ဥဒ္ဓါရော။ (သူစိ) တို့ကိုထောက်၍- ဥ- ပုဗ္ဗ+ ဓရဓာတ်။ အသဒိသဒွေဘော်လာ၍ ဥဒ္ဓါရောဟု ရုပ်ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ "ဒါတုံ သင်္ကေတေ ဒိဝသေ ဂန္တွာ ဂဟဏံ ဥဒ္ဓါရော" ဟုသာရတ္ထ-(ဒု၊ ၁) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း ဥဒ္ဓါရသာ သင့်သည်။ ဥဒ္ဒါရ-ကား မသင့်ပါ။

၈။ (စ) ဝါကျ **ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာကိစ္စနှ-၌ ကတ္တိကနက္ခတ္တ**

အကြောင်းဖြစ်သော ကတ္တိကာနက္ခတ်၏ "**ကတ္တိကနက္ခတ္တ**" -ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ကတ္တိကာနက္ခတ်ပွဲလမ်း သဘင်၌ တင်စား၍ ဆိုသောကြောင့် ကာရဏူပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

၁၀။ **သဟာယကာ-**၌ ဗာဟုဗ္ဗတ္တ-အရ သုဒိန်၏ သူငယ်ချင်းများဖြစ်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်အပါင်းတို့၏ လောကီသဉ္ဇာ ငါးပါးကိုယူ၍ လောကောနှင့်အတူ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃)

၁၃၂၈-၃။ သကျ။

အဒ္ဒသ ခေါ သုဒိန္နော ကလန္ဒပုတ္တော ဘဂဝန္တံ မဟတိယာ ပရိသာယ ပရိဝုတံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ နိသိန္နံ။

(ပါဠိတော်)

(က) **ဒိသွာနဿာတိ** ဒိသွာန အဿ။ **ဧတဒဟောသီတိ** ပုဗ္ဗေ ကတပုညတာယ စောဒိယမာနဿ ဘဗ္ဗကုလပုတ္တဿ ဧတံ အဟောသိ။ ကိံ အဟောသိ ? "ယံနူနာဟမ္ပိ ဓမ္မံ သုဏေယျံ" န္တိ။

(ခ) တတ္ထ ယံ **နူ**နာတိ ပရိဝိတက္ကဒဿနမေတံ။

(ဂ) ဧဝံ ကိရဿ ပရိဝိတက္ကော ဥပ္ပန္နော "ယမယံ ပရိသာ ဧကဂ္ဂစိတ္တာ ဓမ္မံ သုဏာတိ၊ အဟော ဝတာဟမ္ပိ တံ သုဏေယျံ" န္တိ။

(၄။ ၁၆၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁။ မဏ္ဍူသျ၊ ဒု။ ၅။ ဘာသာဋီ၊ ဒု။ ၁၈၇။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု။ ၄၀၃)

၂။ ဂ-ဝါကျကို အံနုသန္ဓေတက်၍၊ မဟတိယာ-၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ အဓိပ္ပေတတ္ထနှင့် ယင်းအနိယတသဒ္ဒါ၏ သံဒ္ဓေယျတို့ကို ဖော်ပြပါ။

၃။ ခ+ဂ တို့ကို ရသင့်သမျှ အမည်ပေး၍၊ ပရိဝုတံ၊ ဓမ္မံ၊ နိသိန္နံ-ပုဒ်တို့ကို စာစပ်ပါ။

၄။ ကတပုညတာကို အစိတ်+အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာသ်ကောက်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၅။ (၁) ဝါကျ၌ အာကာရ အတွင်းရှိ ပုဒ်တို့ကို သမာသပဒစသည် ဝေဘန်၍ ပရိသာ-၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ **ဟာေဒ္ဒာတိ** တုဋ္ဌော။ **ဥဒဂ္ဂေါတိ** ပီတိဝသေန အဗ္ဘုန္နတကာယစိတ္တော။ **အဇ္ဇဗ်ာဟန္တိ** ကတိပယာနိ ဒိဝသာနိ။ (၄။ ၁၇၂) ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ ယံနူနာဟမ္ပိ ဓမ္မံ သုဏေယျံ-၌ ပိသဒ္ဒါ ထွန်းပြသော အနက်ကို အဋ္ဌကထာအာဘော်ကျ တိကျစွာ ညွှန်ပြပါ။

၈။ ကလန္ဒပုတ္တော ယေန ပရိသာ-၌ နယုဉ်ပစာရ---ပါ။

၁၀။ အဂါရသ္မာ-၌ ဝေဝစနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

=============================

(ဂ) အနုသန္ဓေ

၂။ ဤသို့ (၁)ဝါကျဖြင့် ယံနူန-သဒ္ဒါသည် ပရိဝိတက္ကန-အနက်၌ နိပါတ်တည်းဟုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပရိဝိတက္ကနာကာရကို (ဝါ)အနက်ယောဇနာပုံ အကျယ်ကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ)မိန့်။

အဏ္ဏုဒ္ဒါရ-- ပုဇုတ္တမပစုရေသု၊ သမ္ဘုတ္တိ+ဿရိယေသု စ။
ဝုဒ္ဓေစေဝါတိ အဋ္ဌေသု၊ မှဟန္တော သဒ္ဒ ဝတ္တတိ။

အစိမပ္ပေတဏ္ဍ-ကား----ပစုရအနက် ဖြစ်ပါသည်။

မဟာတီယာ-ဟူသော အနိယတသချာ၏ သချေယျကား---ခတ္တိယ၊ ဗြာဟ္မဏ၊ ဂဟပတိ၊ သမဏတို့ဖြစ်ကြသည်။ (တနည်း) ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာမ တို့ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ၁+ဂ နှစ်ဝါကျလုံးကား ဒိဋ္ဌာနုဂတ ဝေဒယောသိ-၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာမှတပါး ယံနူနာဟမ္ပိ ဓမ္မံ သုဏေယျံ-၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြသောကြောင့် ပကဏ္ဍရ။

(တနည်း) ၁-သည် ယံနူနာဟံ-၌ ယံနူန သဒ္ဒါသည် မည်သည့်အနက်ကို ဟောပါသနည်းဟု---ဆက်တက်လာသောကြောင့် ဝါကျာရမ္ဘဝါကျ။
ဂ-သည် ပရိဝိတက္ကနာကာရ (ဝါ) အတ္ထယောဇနာအကျယ်ကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

စာစပ် ပရိဝုတံကို နိသိန္နံ-၌ ကြိယာဝိသေသန/သျ-စပ်။
ဓမ္မံ-ကို ဒေသေန္တံ-၌ အဝုတ္တကံ/အဝုတ္တ ကံ၏ကြိယာစပ်။
ဒေသေန္တံကို နိသိန္နံ-၌ ကြိယာဝိသေသန/သျ။
နိသိန္နံကို အဒ္ဒသ-၌ အဝုတ္တကံ/အဝုတ္တ ကံ၏ကြိယာစပ်။

၄။ ကရိယိတ္ထာတိ ကတံ။ ပုနာတိ သောဓေတီတိ ပုညံ။
ကတံ ပုညံ အနေနာတိ ကတပုညော။ ကတပုညဿ ဘာဝေါ ကတပုညတာ။
ကတပုည-အရကား ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသော ရှင်သုဒိန်သည် မှချ။
ထို၏ + ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုနှင့် ဂုဏေး+ဂုဏ် စပ် ဌာနူ။
တာ-ပစ္စည်းအရကား---ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရ၏။

စနေဋ္ဌမှတ်ဖွယ်

ဘဝိတဗ္ဗောတိ ဘဗ္ဗော။ (မင်္ဂိုလ်ကို ရထိုက် (ဝါ) ကျွတ်ထိုက်သူ)
ကုလဿ + ပုတ္တော ကုလပုတ္တော။

http://www.dhammadownload.com

ဘဗ္ဗော စ+သော+ကုလပုတ္တောစာတိ ဘဗ္ဗကုလပုတ္တော။
ပရိသမန္တတော+သေန္တိ အဿန္တိ ပရိသာ။ သိ-သေဝါယံ။ အ၊ အာ။ (သူစိ)

၅။ **ယံနူန-ကား** နိပါတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အ-ကာရန္တ။
အဟံ-ကား သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း၊ အကာရန္တ။
ပိ-ကား နိပါတ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ ဣကာရန္တ။
မဗ္ဗံ-ကား ကိတ်နာမ်၊ ပုလိင်၊ ပုရိသာဒိ၊ အကာရန္တ။
သုဏေယျံ-ကား အာချာတ်။ အလိင်၊ သွာဒိ၊ ဥကာရန္တ။
ဓေဝ္ဂစိတ္တာ-ကား ဣတ္ထိလိင်၊ ကညာဒိ၊ အာကာရန္တ ဖြစ်သည်။
ပရိသာ-၌ ပရိရှေးရှိသော သိ-ဓာတ်ကိုယူ၍---သေတိ၊ သေန္တိ-စသည်

(တနည်း) သေဝတိ၊ သေဝန္တိ- စသည်။ ဤသို့ နှစ်နည်း စဉ်လေ။

၆။ တုဋ္ဌော-ဖြင့် ဟဋ္ဌော-သည် တုဋ္ဌော၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေသည်။ ပီတိဝသေန အဗ္ဘုန္နတကာယစိတ္တော-ဖြင့် ဥဒဂ္ဂ-ပုဒ်ကို ဥဂ္ဂတံ+အဂ္ဂံ+အဿာတိ ဥဒဂ္ဂေါ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဥဒဂ္ဂအရ ပီတိ၏အစွမ်းဖြင့် တက်ကြွသော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ (ရှင်သုဒိန်)ကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။

(တနည်း) ဥဒတီတိ ဥဒေါ၊ ဥဒေါ ဟုတွာ ဂစ္ဆတီတိ ဥဒဂ္ဂေါ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဥဒဂ္ဂ-အရ ပီတိ၏အစွမ်းဖြင့် တက်ကြွသော ကိုယ်စိတ်ရှိသူ (ရှင်သုဒိန်)ကို ယူရမည်-ဟု သိစေသည်။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၁၂။)

ကတိပယာနိ ဒိဝသာနိ-ဖြင့် ကတိပါဟံ-ကို ကတိပိ+အဟံ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ကတိပိသဒ္ဒါ၏ ကတိပယသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အဟသဒ္ဒါ၏ ဒိဝသသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ကတိပိ+အဟာနိ ကတိပါဟံ-ဟု ဒိဂုသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။ (ဘာသာဋီ-ဒု-၂၀၂။)

(က) ဒိသွာန အဿ-ဖြင့် သန္ဓိလိဂ်ပဒ-သိစေ၏။ တေ အဟောသိ-ဖြင့် သန္ဓိလိဂ်ပဒ-သိစေ၏။
(ခ) ဖြင့် ယံနူန-ပုဒ်၏ နိပါတ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းနိပါတ်ပုဒ်၏ ပရိဝိတက္ကန အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

၇။ **ယံနူနာဟံပိ-၌** ပိ-ကား ဂရဟာဇောတကသမုစ္စည်း။
ယင်း ပိ-ဖြင့် ပရိသတ်လေးပါးကို ဆည်းသည်။

၈။ **ကလန္ဒပုတ္တော နည်းဥပစာ** ဝါကျဥယျာဉ် (၁)၌ ပြေပြီ။

ဘဗ္ဗ ကုလပုတ္တဿ

အပေါင်းဖြစ်သော ဥပနိဿယ ရှိကာမျှဖြစ်သော ဘဗ္ဗကုလပုတ္တ၊ ပစ္ဆိမဘဝိကဖြစ်သော ဘဗ္ဗကုလပုတ္တတို့၏ **"ဘဗ္ဗ ကုလပုတ္တဿ"**-ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဥပနိဿယ ရှိကာမျှ ဖြစ်သောဘဗ္ဗလကုလပုတ္တ-၌တင် ကေဒေသူ (သမုဒါယူပစာ) ရှဋ္ဌိနည်း။

၁၀။ **အဂါရသ္မာ-၌** ဝေဝစနဟာရ-ကား ဂဟဋ္ဌ၊ အဂါရိက၊ ဂိဟီ-ဖြစ်သည်။ (ဓာန်-၄၄၆)

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၄)

(က) ယန္နူနာဟံ ကေသေစ မဿုဉ္စ ဩဟာရေတွာ ကသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေတွာ ပရိဒဟိတွာ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇေယျ"န္တိ။ (ဤပါဠိကို ထင်ရှားပေါ်လွင်ပြီး)

(ခ) ထွေ့ စ ယသ္မာ အဂါရဿ ဟိတံ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ အဂါရိယန္တိ ဝုစ္စတိ၊

(ဂ) တဥ္စ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ "အနဂါရိယာ"တိ ဉာတဗ္ဗာ၊

(ဃ) တံ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ။

(င) ပဗ္ဗဇေယျန္တိ ပဋိပဇ္ဇေယျံ။

(ဋ။ ၁၇၀။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃။ မဇ္ဈိမ၊ တ၊ ၉။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၁၉၁။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၀၆။)

၁။ (က၊ ခ၊ ဂ) ဝါကျတို့ကို နိပါတ် သမ္ဗန္ဓာမ်အစွဲ မှန်ကန်စေလျက် အနက်ပေးပါ။

၂။ (ဂ) ဝါကျကို သာဘောဝပုစ္ဆာတက်၍ ၊ (ဃ) ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။

၃။ ခ၊ ဂ၊ ဃ တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ အစ္ဆာဒေတွာ၊ ပရိဒဟိတွာတို့ကို သဒ္ဒနယစာစစ်ပါ။

၄။ ကသာယာနိ-၌ ဘာဝယောဂပုဒ်ကို ဝဇနတ္တပြု၍ ဉာဏ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ဟိတ၊ ကသိ၊ ကေသ၊ မဿု-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ-ဝေဘာန်၍၊ ဝတ္ထာနိ-၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္ထမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ (က-ဂ) တို့ဖြင့် သိစေအပ်သော အာဘောဂနှင့် သံဝဏ္ဏနာ အမည်တို့ကို ဖော်ပြပါ။

၇။ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကသိဝဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ-ဟူ၍ လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို ယှဉ်ပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ကေသမဿုံ-၌ မဿု-ဝယ် ဖြစ်သင့်သော နည်းဥပစာကို ဆိုရိုးကျ ပြေပါ။

၁၀။ အဂါရသ္မာ နိက္ခမိတွာ-၌ နိက္ခမိတွာ-ဝယ် ဓာတ်အရ တရားကိုယူ၍ သဘာဂါဝတ္ထနုဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

(ဂ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် အနဂါရိယံ-၌ အဂါရိယံ- ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြဆိုတော်မူ၏။ အဂါရိယံ-ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာသာ ရှိပါသလော။ အနဂါရိယံ-ဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကား အဘယ်ပါနည်း။ - စုဒ်ကြောင့်- (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ဝါကျ အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဝါကျဖြင့် အနဂါရိယံ-ပုဒ်ကို ဒုန္ဒဗွေဒနည်း၊ ပဒါဝဓိကနည်းဖြင့် ဖွင့်ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဒန္တသောဓနနည်း၊ ဝါကျာဝဓိကနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြလိုသော ဆရာသည်-(ဃ)မိန့်။

(ခ) ဂဏ္ဌိသစ်ကျမ်းတက်

အဘယ်ကြောင့် ရဟန်းအဖြစ်ကို အနဂါရိယံ-ဟူသနည်း။ -စုဒ်ကြောင့်-ထွေ့ စ ယသ္မာ-စသည်မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ ၁-သည် အဘယ့်ကြောင့် ရဟန်းအဖြစ်ကို အနဂါရိယ-ဟုဆိုအပ်သနည်း-ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိရကား--ဆက်--ဝါကျာရမ္ဘ။

(တနည်း) (က) ဖြင့် ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေတွာ-ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို ပြသည်။

(ခ) ဖြင့် အနဂါရိယံ-ပုဒ်၏ အဖွင့်ကိုပြသည်။ ထို့ကြောင့်-ပက္ခန္တရဝါကျ-ဟုလည်း အမည်ပေး နိုင်သည်။

(ဂ) ပက္ခန္တ ၁၊ (ဃ) ပက္ခန္တရ၊ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။ (င) ပက္ခန္တရ။

စာစပ် အစ္ဆာဒေတွာ ပရိဒဟိတွာ-ကို နိက္ခမိတွာ-၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသန/အပရကာလ ကြိယာဝိသေသျစပ်။

※ နှစ်သုံးလေးတွာ၊ ရှိသည်မှာ၊ ရှေ့တွာနောက်စပ်မြဲ။

၄။ ကသာယောစ+သော+ရသောစာတိ ကသာယရသော။

ကသာရသော+ပီတော ဧတေဟီတိ ကသာယရသပီတာနိ။

ကသာယရသပီတ-အရကား သောက်အပ်ပြီးသော ဖန်ရည်ဖြစ်သည်-မှချ။

ထို-၏+အဝတ်တို့နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေး-စပ်-ဌာနူ။

တေ-အရကား သောက်အပ်ပြီးသော ဖန်ရည်ရှိသော အဝတ်တို့ရ၏။

(တနည်း) ပိဝိသ္တတိ ပီတာနိ။ ကာသယရသံ+ပီတာနိ ကသာယရသပီတာနိ-ဟုပြု (မအူ-သျ)

\+ ကသာယေန+ရတ္တာနိ ကသာယာနိ။ (သာရတ္ထ)

ကသာယ-အရ-ဖန်ရည်သည်-မှချအားဖြင့်ရ၏။

ထို-၏+ဆိုးအပ်သော အဝတ်သင်္ကန်းနှင့် ဝိသေသန+သျစပ်-ဌာနူ။

ဏ-ပစ္စည်းအရကား ဖန်ရည်စွန်းသော အဝတ်သင်္ကန်းရ၏။ (ဝိသသေနဆက်ကောက်)

၅။ **ဟိတကား** ဟိဓာတ်+တပစ္စည်း။ ဟိနောတိ ဝဒ္ဓတီတိ ဟိတံ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ)

ကသိကား ကသဓာတ်+ဣပစ္စည်း။ ကသိယတေ ကသိ၊ ကသနံ။ (ဏွာဒိ- ၇)

\+ ကသနံ ဝိလေခနံ ကသိ။ (ဓာန်ဋီ။ သူစိ)

ကေသာ-ကား ကေ-သဒ္ဒူပပဒ+သိ-ဓာတ်+အ-ပစ္စည်း။+ကေမတ္ထကေ+သေတိတိဋ္ဌတီတိ ကေသော။

မဿုကား မသဓာတ်+သုပစ္စည်း၊ မသိယတိ အာမသိယတီတိ မဿု။ (သူစိ)

ဝတ္ထာနိ-၌ ဝသဓာတ်ယူ၍-ဝသတိ၊ ဝသန္တိ-စသည် ဘူဝါဒိတမျိုး။ ဝါသေတိ၊ ဝါသေန္တိ-စသည် ဒိဝါဒိတမျိုး-ဤသို့ နှစ်မျိုး စဉ်ရမည်။ (ဓာတွတ္ထ-၃၆၁)

၆။ (က) ကေသေစ မဿုံစ-ဖြင့် ကေသမဿုံ-ပုဒ်ကို ဒွန်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေသည်။

ကသာယရသပီတတာယ-ဖြင့် ကာသာယာနိ-ပုဒ်ကို ကသာယေန+ရတ္တာနိ ကာသာယာနိ-ဟု ရတ္တတဒ္ဓိတ်၊ (ဝါ) ရာဂါဒိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း ရတ္တတဒ္ဓိတ်၊ (ဝါ) ရာဂါဒိတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်သည်ကို လည်းကောင်းသိစေသည်။

◆ **ကသာယေန ရတ္တာနီတိ ကာသာယာနီတိ အာဟ "ကသာယရသပီတတာယာ"ဒိ။ (သာရတ္ထ-၃-၃)**

ပြဟ္မစရိယံ စရန္တာနံ အနုစ္ဆဝိကာနိ-ဖြင့် ကသာယာနိ ဝတ္ထာနိ-၌ ဖန်ရည်စွန်းသော အဝတ်တို့ဟူသည် ပြဟ္မစရိယကိုကျင့်သူတို့အား လျောက်ပတ်၏။ မကျင့်သူတို့အား မလျောက်ပတ်-ဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

ပရိဒဟိတွာ-ဖြင့် အစ္စာဒေတွာ-ဟူသောစကားသည် ဝေါဟာရဝစနမတ္တဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဝတ်ရုံခြင်းပင်တည်း-ဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

✤ **အစ္စာဒေတွာတိ ဝေါဟာရဝစနမတ္တံ၊ ပရိဒဟိတွာတိ အတ္ထော၊ တဒူဓေါ နိဝါသန ပါရုပနဝသေန။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၊ ၇၆)**

နိက္ခမိတွာ-ဖြင့် အဂါရဿာကို ပဗ္ဗဇေယျံ-၌ မစပ်ရ၊ ယင်းအဂါရဿာ-ပုဒ်၏ ဥပ္ပတ္တိဝိသယအပါဒါန် ဖြစ်၍ နိက္ခမိတွာ-ဟူသော ပါဌ်သေသ၌ စပ်ရမည်-ဟုသိ။ (သမ္မန္ဓ။ ဘာဝတ္ထ)

(၁) အဂါရသ ဟိတံ-ဖြင့် အဂါရိယံ-၌ ဣယပစ္စည်း၏ ဟိတတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ အဂါရဿ+ဟိတံ အဂါရိယံ-ဟု ပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း-သိစေ။

ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ-ဖြင့် အဂါရိယံ-အရ လယ်လုပ်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ခြင်း-အစရှိသော အမှုကို ယူရမည်-ဟု သိစေသည်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အနဂါရိယပုဒ်ကို နတ္ထိ အဂါရိယံ ဧတ္ထာတိ အနဂါရိယာ-ဟု သတ္တမီ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ပြု-လည်းကောင်း၊ န-သဒ္ဒါ၏ အဘာဝအနက်ဟောသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထ-၌ ဧတ-သဒ္ဒါ၏ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ကိုစွဲယူ--လည်းကောင်း၊ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ) အနဂါရိယအရ-ပဗ္ဗဇ္ဇာကို ယူ-လည်းကောင်း (ကြား+ဘိ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ဒုတိယန္တနှင့် ရှိသတည်း-ဟု သိစေပါသည်။ (ဝိဘတ္တိပဒ)

(င) ဖြင့် ပဗ္ဗဇေယျံ-ဟူသည် ရဟန်းပြုခြင်းပင်တည်း-ဟု သိ။ (ဘာဝတ္ထ)

၇။ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ+ကသိဝဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ

ဝါဏိဇ္ဇ ဝဏိဇ္ဇာထ၊ ဂေါရက္ခာ ပသုပါလနံ-ဟူသော ဓာန်(၄၄၆)ကို ထောက်၍ ဝါဏိဇ္ဇနှင့် ဝဏိဇ္ဇ -သည် ကုန်သွယ်ခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ ဝေဝုစ်ပရိယာယ် ဖြစ်သောကြောင့်-နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

အဂါရ+အာဂါရ

န ဂစ္ဆန္တီတိ အဂါ။ တေ ရာတိ ဂဏှာတီတိ အဂါရံ၊ ရဿဿ ဒီဃတ္တေ အာဂါရံ။ (ဓာန်-ဋီ၊ သူစိ) ကိုထောက်-၂-ပါဌ်သင့်၊

၈။ ကေသမဿုံ

အစိတ်ဖြစ်သော မုတ်ဆိတ်၏ "မဿု"-ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မုတ်ဆိတ် + ကျင်စွယ် - တို့၌တင်၊ ကေဒေသူပစာ (အဝယဝူပစာ) ဥပလက္ခဏ+နိဒဿနနည်း။)

✤ **ဓါဠိကာဝ မဿုဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗာ"မဿု"တွေဝ ဝုတ္တံ၊ ဥတ္တရာဓရမဿုန္တိ အတ္ထော။ (သာရတ္ထ)**

အဂါရဿ ဟိတံ

ဌာနဖြစ်သော အိမ်၏ "အဂါရဿ" အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော အိမ်၌နေခြင်း၊ (ဝါ) အိမ်၌နေသော လူဖြစ်၌ တင်၊ ဌာနူပစာ+နာနန္တရိကနည်း။

✤ **အဂါရဿ ဟိတန္တိ အဂါရဝါသော အဂါရံ ဥတ္တရပဒလောပေန။ (သာရတ္ထ)**

၁၀။ **နိက္ခမိတွာ-၌** ကမ္မဓာတ်အရ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဝီရိယ၊ အဓိမောက္ခ၊ ဉာဏ်ပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍-တို့-၏ ပဒဌာန်ကား ယောနိသောမနသိကာရ၊ သဒ္ဓမ္မဿဝန စသည်-ဖြင့်ထုတ်။

✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕✕

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၅)

(က) န တွံ အာဝုသော သုဒိန္န ကိဉ္စိ ဒုက္ခဿ ဇာနာသီတိ တွံ တာတ သုဒိန္န ကိဉ္စိ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ကလဘာဂံ ဒုက္ခဿ န ဇာနာသိ။
(ခ) အထဝါ ကိဉ္စိ ဒုက္ခေန နာနုဘောသီတိ အတ္ထော။
(ဂ) ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ၊ အနုဘဝနတ္ထေ စ ဇာနနာ။
(ဃ) အထဝါ ကိဉ္စိ ဒုက္ခံ နဿရသီတိ အတ္ထော။
(င) ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ၊ သရဏတ္ထေ စ ဇာနနာ။
(စ) ဝိကပ္ပဒွယေပိ ပုရိမပဒဿ ဥတ္တရပဒေန သမာနဝိဘတ္တိလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဆ) တံ သဗ္ဗံ သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေန ဉာတဗ္ဗံ။
၂၄၊ ၁၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၄၊ မအူ၊ တ၊ ၁၃။ ဘာ၊ ၄၊ ဒု၊ ၁၉၆။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၀၈။)

၁။ အထက်ပါ ဝါကျအားလုံးကို နာနုဘောသိ-၏ ကံ-ပုဒ်ထည့်၍ အနက် ယောဇနာပါ။
၂။ (ခ)ကို ဝိသေသာနုသန္ဓေတက်၍ (စ)ကို ပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ (ခ)စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ၍ အမည်ပေးပါ။
၄။ သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေန-ကို အစိတ်+အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ (က) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ဒုက္ခဿ-၌ ဝိဘတျတ္ထ၊ ဇာနာသိ-၌ ဓာတွတ္ထကိုဖော်၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၌ ဓာတု+ပစ္စယ-ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (ခ၊ ဂ၊ ဃ)တို့ဖြင့် သိစေအပ်သော အာဘောဂနှင့် သံဝဏ္ဏနာ အမည်တို့ကို ဖော်ပြပါ။
၇။ သုခေမိတော၊ သုခေဠိတော၊ သုခေထိတော-ဟု ပါဌ်သုံးထွေရှိရာ သင့်သောပါဌ်ကို သဒ္ဒယုတ္တိပြ၍ သုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-ဒုက္ခဿ ဇာနာသိ-၌နည်း၊ (စ) ဝါကျလာ ဥတ္တရပဒေန-၌ ဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြ၍ ဖော်ပြပါ။
၁၀။ ပဒံ-၌ ဓာတ်အရကို ကိုယ်ပြု၍ ခန္ဓာတရဏဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==============================

၁။ နာနုဘောသိ-၏ ကံကို ဝိသယ၊ အာရုံကို-ဟု ထည့်ပေး။

၂။

(ခ) ဝိသေသာနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် န တွံ တာတ သုဒိန္န ကိဉ္စိ ဒုက္ခဿ ဇာနာသိ-၌ ဒုက္ခဿဝယ် ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် သမ္ပန် အနက်၌ ဖြစ်၏။ ဇာနာသိ-၌ ဉာဓာတ်သည် ဗောဓန အနက်ကို ဟော၏-ဟုပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဒုက္ခဿ-ဝယ် ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်း အနက်၌ဖြစ်၏။ ဉာဓာတ်သည် အနုဘဝန အနက်၌ ဖြစ်၏-ဟု ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်။ (သာရတ္ထ)

(စ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ)စသော အထက်ပါ ဝါကျတို့ဖြင့် နကိဉ္စိ ဒုက္ခဿ ဇာနာသိ၌ ဒုက္ခဿ-ဝယ် ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ ကရိုဏ်း အနက်, ကံအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ဉာဓာတ်၏ အနုဘဝန အနက်, သရဏ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို လည်ကောင်း ဖွင့်ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်းအထဝါစသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဒုတိယ၊ တတိယ ဝိကပ်နှစ်ခု အငေါ်င်း၌ ကိဉ္စိဟူသော ရှေ့ပုဒ်ဝယ် အဘယ်ဆိုသော

http://www.dhammadownload.com

ဝိဘတ်ကျေသည်ကို မှတ်အပ်ပါသနည်း။ ပဌမဝိကပ်၌ကဲ့သို့ ဒုတိယာ ဝိဘတ် ကျေခြင်းကိုသာ မှတ်အပ်ပါသလော-စုဒ်ကြောင့် (စ) ဝါကျကို မိန့်၏။

၃။ (က) စသည် ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် (၁၊ ဂ) တို့သည် သဗ္ဗိဝိဘတ်၏ သမ္ဗန်အနက်၊ ဉာ-ဓာတ်၏ ဗောဓနအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းမှတပါး သဗ္ဗိဝိဘတ်၏ ကရိုက်းအနက်၊ ဉာ-ဓာတ်၏ အနုဘဝန အနက်၌ ဖြစ်ခြင်း-ဟူသော နည်းတပါးကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

ထို (၁၊ ဂ) တို့တွင် - (ဂ) သည် ဒုက္ခသ-ကို ဒုက္ခေန၊ ဇာနသိ-ကို အနုဘောသိ-ဟု ဖွင့်ဆိုရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိဖြင့် ခိုင်မြဲစေသောကြောင့်-ယုတ္တိဒဠှိ ကရဏဝါကျ။

(ဃ-င) တို့ကား ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင်- (င)ကား ယုတ္တိဒဠှိ ကရဏ ဝါကျ။

(စ) သည် ဒုတိယ၊ တတိယ ဝိကပ်တို့၌ ကိစ္စ-ဟူသော ဋ္ဌေးပုဒ်ဝယ် ဒုတိယာ ဝိဘတ်ကျေခြင်းကိုသာ မှတ်အပ်ပါသလော-ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍---ဆက်---ဝါကျာရမ္ဘဝါကျ။ (ဆ) ဝါကျာရမ္ဘ။

၄။ သပ္ပတိ သောတဝိညာဏာလမ္ဗကဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သဒ္ဒေါ။ သဒ္ဒီယတီတိ ဝါ သဒ္ဒေါ။
သဒ္ဒိယတိ အတ္ထော အနေနာတိ ဝါ သဒ္ဒေါ။
(သဒ္ဒေစ အတ္ထေစ) သာသတိ အာစိက္ခတိ + ဧတေနာတိ သတ္ထံ။ (ဗျာကရဏ်)
အနုသရဏ် အနုဂမန် အနုသာရော။ သဒ္ဒသ + ကထန် + သတ္ထံ သဒ္ဒသတ္ထံ။
သဒ္ဒသတ္ထသ + အနုသာရော သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရော။
သဒ္ဒသတ္ထ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ် အရကား-သဒ္ဒါကျမ်းသည်-မှချ။
ထို-၏ + အစဉ်အားဖြင့်မှီခြင်း (ဝါ) အစဉ်လျောက်ခြင်းနှင့် ကမ္မ + ကမ္မီစပ်-ဌာန၍။
ပုဒ်လုံးအရကား-သဒ္ဒါကျမ်းသို့ အစဉ်လျောက်ခြင်းရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အရီယတိ ဉာယတီတိ အတ္ထော။
အရဓာတ်အရ-ကတ္တာဋ္ဌ-ကား အနက်ကို အာရုံပြု၍သိတတ်သော ဉာဏ်သည်-မှချ။
ကမ္မဋ္ဌ-ကား ထိုအားတတ်သော အနက်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည်-ဖလူ။
တ-ပစ္စည်း အရကား-အနက်ရ၏။

\+ ပဇ္ဇတေ ဉာယတေ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ။
ပဒဓာတ်အရ-ကတ္တာဋ္ဌကား အနက်ကို အာရုံပြု၍ သိတတ်သော ဉာဏ်သည်-မှချ။
ကရဏဋ္ဌကား ထိုအားတပ်သော ပုဒ်၏ ပကတူပနိဿယ---ဖလူ။
အ-ပစ္စည်း အရကား-ပုဒ်ရ၏။

\+ ကပ္ပိယန္တေ တက္ကိယန္တေ ဝိတက္ကိယန္တေတိ ကပ္ပါ။ ဝိသေသတော + ကပ္ပါ ဝိကပ္ပါ။
ဝိကပ္ပါနံ + ဒွယံ ဝိကပ္ပဒွယံ။ သံ + ဧတေသ အတ္ထီတိ သာမီ။ (ပိုင်ရှင်)
သာမိနော + ပရိဒီပက် + ဝစနံ သာမိဝစနံ (ရှု-ဋီ။ ၁၂၈)

၅။ က-သံဝဏ္ဏနာအရ **ဒုက္ခသ**-၌ သဗ္ဗိဝိဘတ်သည် သာမျတ္ထဖြစ်သည်။ **ဇာနာသိ**-၌ ဉာ-ဓာတ်သည် ဗောဓနတ္ထ ဖြစ်သည်။

ခဋ္ဌဗ္ဗော-ကား ဒိသဓာတ် + တဗ္ဗပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

၆။ (က) အပ္ပမတ္တကမိဖြင့် ကိစ္စသည် အနည်းငယ်သာ-ဟူသော အပ္ပမတ္တက အနက်ကို ဟော၏-ဟု သိစေသည်။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ကိဋ္ဌ-၌ ကိ ˙-သည် စိ-နိပါတ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့်-အပွက-အနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္တ)

✻ ကိုချည်း ပုစ္ဆာ၊ နောက်မှာစိကျ၊ အပွကတည်း။ ရှေးမှာယံကြုံ၊ လုံးစုံသကလ၊ သဒ္ဒရုပ်သွား၊ မထူးခြား၊ မှတ်သားကိ ˙သဒ္ဒါအပို့တည်း။ (ဘုရားကြီး)

ကလဘာဂံ-ဖြင့် ကိဋ္ဌ-အရ ကလဘာဂ-ကိုယူ (ဝါ) ကလဘာဂ-အနက်ဟော၏-ဟု သိစေသည်။

◆ **ကိဋ္ဌီတိ စေသံ ဝိဝရဏံ "အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ကလဘာဂ"န္တိ။ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) ကလဘာဂံ-ဖြင့် ဒုက္ကဋ-ပုဒ်ကို ကလဘာဂံ-ဟူသော ပါဌ်သေသဖြင့် စာစပ်ရမည်ကို သိစေသည် (သမ္ဗန္ဓ)

◆ **ဒုက္ကဋသာတိတ္တေ့ ကလဘာဂမ္ပိတိ ပါဌသေသော။ (ဓမိရမ္မနှို၊ ဓိဧ)**

န ဇာနာသိ-ဖြင့် န-ကို ဇာနာသိကြိယာ၌ စပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။ (သမ္ဗန္ဓ)

(၁) ကိဋ္ဌံ ဒုက္ကဋန-ဖြင့် ပါဋ္ဌိတော်၌ ကိဋ္ဌ-ကို ဒုက္ကဋ-၌ စပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ (သမ္ဗန္ဓ) ဒုက္ကဋ-၌ သ-ဝိဘတ်၏ ကရိုက်း အနက်၌ သက်----လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တျတ္ထ) သိစေ၏၊ အနဘောသိ-ဖြင့် ဇာနာသိ-၌ ဥာ-ဓာတ်သည် အနဘဝန အနက်ဟော၏-ဟု သိစေသည်။

(ဂ) ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ-ဖြင့် ဒုက္ကဋ-၌ စတုတ္ထီဝိဘတ်မဟုတ်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်း ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ ကရိုက်းအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တျတ္ထ) သိစေပါသည်။

အနဘဝနတ္ထေ ဇာနနာ-ဖြင့် ဇာနာသိ-၌ ဥာ-ဓာတ်သည် အနဘဝနတ္ထ-တည်း-ဟုသိစေသည်။

(ဃ) ကိဋ္ဌံ ဒုက္ကံ-ဖြင့် ပါဋ္ဌိတော်၌ ကိဋ္ဌ-ကို ဒုက္ကဋ-၌ စပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ဒုက္ကဋ-၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ ကံအနက်၌သက်-----လည်းကောင်း သိစေသည်။

နဿရတိ-ဖြင့် ဇာနာသိ-၌ ဥာ-ဓာတ်သည် သရဏ အနက်ဟော၏-ဟု သိစေ၏။

(င) ဝါကျ အာ + သံကို (ဂ) ဝါကျကို နည်းမှီး၍ ဖော်လေ။

၇။ သုခေစိတော၊ သုခေဋ္ဌိတော၊ သုခေထိတော

ဓေ ဝုဒ္ဓိယံ လာဘေစ ခေတီတိ ခေ။ သုခေဓိတော။ (နီတိ။ ဓာတု၊ ၁၀၇)နှင့် ခေဓာ တု လာဘ ဝုဒ္ဓိသု-ဟူသော ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟတို့ကို ထောက်၍လည်းကောင်း၊ သုခသံဝဍ္ဎိတော-ဟူသော ဤအဋ္ဌကထာကို ထောက်၍လည်းကောင်း၊ ဤနေရာ၌ ဝုဒ္ဓိအနက်ဟော ခေ-ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော သုခေဓိတော-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

သုခေဓိတောတိပိ ပါဌော၊ ဌေ-ဝုဒ္ဓိယံ-ဟုယောနော့ဖွင့်သော်လည်း ဌေ ဟေဌ ဝိဗာဓယံ (နီတိဓာတု) ဌော ဝိဗာဓယံ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ)တို့နှင့် ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့် သုခေဋ္ဌိတော-မသင့်။

ဓာတ်ကျမ်းတို့၌-ထေ-ဓာတ် မရှိသောကြောင့် သုခေထိတောလည်း မသင့်။

http://www.dhammadownload.com

၉။ (က) **ဒုက္ခသ**-ကား ဒုက္ခေန-ဟု ဆိုအပ်သော တတိယာဝိဘတ်ကို (ဝါ) ဒုက္ခံ-ဟု ဆိုအပ်သော ဒုတိယာ ဝိဘတ်ကို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အားဖြင့် ပြန်သောကြောင့် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း။

ဇာနာသိ-၌ ဉာဓာတ်သည် (အနုဘဝနတ္တေ စ ဇာနနာ၊ သရဏတ္တေစ ဇာနနာ-ဟူသော (ဂ+ဂ) တို့ကို ထောက်၍) အဝဗောဓေ-တည်းဟူသော ယောမြဲအနက်မှတပါး အနုဘဝန သရဏ-တည်းဟူသော လွန်သောအနက်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် အတိသယနည်း။

(စ) ဥတ္တရပဒေန

အပေါင်းဖြစ်သော ဒုက္ခသဟူသော ပုဒ်၏ **"ဥတ္တရပဒေန"**-ဟူသော အမည်ကိုအစိတ်ဖြစ်သော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၌ တင်စား၍ ဆိုသောကြောင့် ကေဒေသျူပစာ(သမုဒါယူပစာ)။ (တနည်း) ဌာနဖြစ်သော နောက်ပုဒ်၏ ဥတ္တရပဒေန-ဟူသော အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ဆဋ္ဌီသ-ဝိဘတ်၌ တင်-ဌာနူပစာ။

၁၀။ **ပဓံ**-၌ ဓာတ်အရ အနက်ကိုအာရုံပြု၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ပြဓာန်းသော မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ရုပ်တရားများကို ယူ၍၊ ထိုတွင် ရုပ်သည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိ သတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနက္ခန္ဓာမည်၏။ သညာသည် သညက္ခန္ဓာမည်၏။ ကျန်စေတသိတ် ဆဋ္ဌ သသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏။ မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏။ ဤသို့အားဖြင့် သွင်းခြင်းသည် ခန္ဓာတရကဟာရမည်၏။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၆)

ကိံ ပန မယံ တံ ဇီဝန္တံ အနုဇာနိဿာမ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ။ (ပါဠိတော်)

(က) **ကိံ ပန မယံ တန္တိ** ဧဝံ သန္တေ ကိံ ပန ကိံနာမ တံ ကာရဏံ၊ယေန မယံ တံ ဇီဝန္တံ အနုဇာနိဿာမ။
(ခ) အထဝါ **ကိံ ပန မယံ တန္တိ** ကေန ပန ကာရဏေန မယံ တံ ဇီဝန္တံ အနုဇာနိဿာမာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(ဂ) **တဇ္ဇောဓါတိ** ယတ္ထ နံ ဋ္ဌိတံ မာတာပိတရော နာနုဇာနိံသု၊ တတ္ထေဝ ဌာနေ။
(ဃ) **အနန္တရဟိတာယာတိ** ကေနစိ အတ္ထရဏေန အနတ္ထတာယ။
(င) **ပရိစာရေဟီတိ** ဂန္ဓဗ္ဗနဋနာဋကာဒီနိ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတွာ တတ္ထ
သဟာယကေဟိ သဒ္ဓိံ ယထာသုခံ ဣန္ဒြိယာနိ စာရေဟိ သဉ္စာရေဟိ၊
(စ) ဣတော စိတော စ ဥပနေဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(၄၊ ၁၇၁။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၅။ မဏိ၊ တ။ ၁၅။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၁၉၈။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၁၀။)

၁။ က + ခ သံဝဏ္ဏနာနှင့် အညီ ပါဠိတော်ကိုသာ အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ ခ – ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်၍၊ စ-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၃။ စ - ဝါကျကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ ဂ-ဝါကျလာ ပုဒ်တို့ကို သဒ္ဒနယကျကျ စာစပ်ပြပါ။
၄။ အနန္တရဟိတ-ပုဒ်ကို အစိတ် အပေါင်းဝစနတ္ထ ပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်း ကောက်ပြပါ။
၅။ ဂ-ဝါကျပါ ဋ္ဌိတံ-ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ က + ခ + ဃ - တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ င + ဝါကျ၌ ဂန္ထဗ္ဗ + ဂန္တဗ္ဗ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇန္တောတိ အတ္ထနော ပုတ္တဒါရေဟိ သဒ္ဓိံ ဘောဂေ ဘုဉ္ဇန္တော (၄-၁၇၂) ၌ ကာမေ-ဝယ် ရသင့်သော နယပ္ပဗာကို ဆိုရိုးကျ ရေးပါ။
၁၀။ သဟာယကေဟိ-ပုဒ်ကို ဝေဝစနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==============================

၁။ **(က) နှင့်အညီ သံဝေဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိတော် အနက်ပေးပုံ**

ယေနကာရဏေန၊ ကြောင့်။ မယံ၊ တို့သည်။ ဇီဝန္တိ၊ အသက်ရှင်ဆဲသော။ တံ၊ သင့်ကို။ အဂါရသ္မာ၊ မှ။ (နိက္ခမိတ္វာ) အနဂါရိယံ၊ ၌။ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ၊ ငှာ။ အနုဇာနိဿာမ၊ ခွင့်ပြုကြကုန်လအံ့။ တံကာရဏံ၊ သည်။ ကိံ ပန၊ အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း။

(ခ) နှင့် အညီ-အနက်ပေးပုံ

မယံ၊ တို့သည်။ ဇီဝန္တံ၊ သော။ တံ၊ ကို။ အဂါရသ္မာ၊ မှ။ (နိက္ခမိတွာ၊ ၍) အနဂါရိယံ၊ ၌။ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ၊ ငှာ။ ကိံပန- ကာရဏေန၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်။ အနုဇာနိဿာမ၊ ခွင့်ပြုနိုင်ကြပါ-ကုန်အံ့နည်း။

၂။ **ခ-သာဘောဂပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည်-က-ဖြင့် ကိံပန မယံ တံ ဇီဝန္တံ-အစရှိသော ပါဠိတော်ကို ယေန တံ ကာရဏံ-ဟူသော ပါဌသေသထည့်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ဟု ပြဆို၏။ ယင်းပါဠိတော်၌ ပါဌသေသထည့်၍ အနက်သမ္ဗန်သည့်နည်းတမျိုးသာရှိပါသလော၊ မည်သို့အနက်သမ္ဗန် နိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်(၁) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား-ပါဌသေသမထည့်ပဲလည်း အနက်သမ္ဗန်နိုင်ပါသေး၏ဟူလို။ (ဂဏ္ဌိသစ်)

(ဓာနည်း) ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ကိံပန-၌ ပဌမာဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထ-၌ သက်၏ဟု ပြဆို၏။ ကိံ-ဝယ် ပဌမာဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထတမျိုးသာ ဖြစ်နိုင်ပါသလော။ မည်သည့်အနက် ဖြစ်နိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်-ကြောင့် (၁) မိန့်။

ကား-ကာရဏ အနက်၌လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသေး၏ - ဟူလို။ (မဓု၊ သာရတ္ထ)

- **ကိံ ပနာတိ ဧတ္ထ ကိန္တိ ကာရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ အာဟ "ကေန ပန ကာရဏေနာ"တိ၊ (သာရတ္ထ)**

စ-အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (င)ဖြင့် ပရိစာရေဟိ-၌ ပရိ-ကား သမန္တတ္ထ၊ စရ-ဓာတ်ကား ဂတိ-ဘက္ခန-စရဏ-တွင် ဂတျတ္ထ၊ ယင်းသည်လည်း ကာရိတန္တ၊ ယင်း၏ ကံ-ကား ဣန္ဒြိယာနိတည်းဟု ပြဆိုပြီး၍ (ဂဏ္ဌိသစ်)၊ ယခုအခါ၌ ပိဋ္ဌတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည်-စ-မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ စ-သည် ပဒပိဏ္ဍတ္ထ ပြ-ဝိဂ္ဂဟာရ။

ဓာစပ်။ ။တတ္ထဝါတိကား သဒ္ဒပဒတ္ထကနိပါတ်ပုဒ်တည်း။
ယတ္ထကား ၌-ကြောင့် ဋီတံ-၌ အာဓာရ + အာဓာရိစပ်။
ဋီတံကား သော-ကြောင့် နံ-၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန + သျ-စပ်။
နံ-ကား ကို-ကြောင့် နာနုဇာနိ သု-၌ အဝုတ္တကံ + ကမ္မိ-စပ်။
မာတာပိတရော-ကား တို့သည်-ကြောင့် နာနု ဇာနိ သု-၌ ဝုတ္တကတ္တား + ကတ္တိ စပ်။
တတ္ထဝ ဌာနေ-ကား ၌-ကြောင့် နိပ္ပန္နိ-၌ အာဓာရ + အာဓာရိစပ်။

၄။ ဘူမိယာ မနုဿာနဋ္ဌ အန္တရေ ဓိယတိ ဝိဓိယတိ ကရိယတီတိ အန္တရဟိတံ။
နတ္ထိ + အန္တရဟိတံ + တေသံ ဘူမိယန္တိ အနန္တရဟိတာ။
န + အန္တရဟိတ - ပုဒ်အရကား အခင်းအနှီး မရှိခြင်းသည်-မုချအားဖြင့်ရ၏။
ထို၏ + မြေကြီးဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် - ဌာန္တူပစာ - ရ၏။
တေ-အရကား အခင်းအနှီးမရှိသော မြေကြီးဖြစ်ရ၏။
ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း အနန္တရဟိတာသည် ဤ၌ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သော်ကြောင့် ဝိသေသန ပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်ရကား အခင်းအနှီး မရှိသည်၏ အဖြစ်တည်း-ဟူသော ဂုဏ်သည်သာလျှင် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။
သုခဿ + အနုရူပံ ယထာသုခံ။ (အဗျယီဘော)
သုခ-အရ ချမ်းသာခြင်းသည် မုချ။
ထို၏ + သင့်လျော် လျောက်ပတ်ခြင်းနှင့် သမ္ဗန္ဓိန် သမ္ဗန္ဓိနီစပ်-ဌာန္တူ။
ယထာသုခံ-အရကား ချမ်းသာခြင်းအား သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော ဂုဏ်ရ၏။
ဗ္ယူဟန္တိ ပရမိဿရိယံ ကရောန္တီတိ ဗ္ယူဟိန္ဒြိယာနိ။ (ဗ္ယူဒိ + ဏျ)
(တနည်း) ဗ္ယူဟတီတိ ဗ္ယူဟနော။ (ဗ္ယူဒိ + အ) ဗ္ယူဟတ္ထံ + ကရောန္တီတိ ဗ္ယူဟိန္ဒြိယာနိ။ (ဗ္ယူဟပုဒ် + ဏိယ)

၅။ ဋီတံ-ကို ဋီတော-ဋီတာ စသည်ဖြင့် ပုလ္လိင်၊ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းစဉ်လေ။
ဋီတံ-၌ ဌာ-ဓာတ်ယူ၍ - တိဋ္ဌတိ၊ တိဋ္ဌန္တိ၊ ဌာတိ၊ + ဌန္တိ စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိတမျိုး၊
ဌာယတိ၊ ဌာယန္တိစသည်ဖြင့် ဒိဝါဒိတမျိုး-ဤသို့ နှစ်မျိုးစဉ်ပါ။

+ ဌာ-ဘူဒိ-ဂတိနိဝတ္တိ။ (ဓာတွတ္ထ၊ ၁၄၈)

အန္တရဟိတ	အန္တရ သဒ္ဒူပပဒ + ဓာ ဓာတ် + တ-ပစ္စည်း။
အတ္ထရဏ	အာ + ထရ + ယု။
ဝန္ဓမ္ဗ	ဝန္ဓ သဒ္ဒူပပဒ + အဗ္ဗ ဓာတ် + အ။ (ဝန္ဓ + မဗ္ဗတိ ပရိဘုဉ္ဇတီတိ ဝန္ဓဗ္ဗော။ (သူစိ)
နဋ	နဋ + အ။
အနတ္ထတာ	အာ + ထရ + တ။ (အတ္ထရိယတေတိ အတ္ထတာ။ န အတ္ထတာ အနတ္ထတာ။)

၆။ (က) ကိံ နာမ-ဖြင့် ကိံ သဒ္ဒါ၏ နိပါတ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (နိပါတလိင်္ဂပဒ) ယင်း ကိံသဒ္ဒါ၏ နိန္ဒာအနက်ဟော----လည်ကောင်း၊ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ) သိစေ။ (ဂဏ္ဌိသစ်)
တံကာရဏံ၊ ယေန-ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ယင်းပါဌသေသ နှစ်ပုဒ်ထည့်၍ အနက်ယောဇနာရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ကေန ပန ကာရဏေန-ဖြင့် ကိံပန-၌ ကိံသဒ္ဒါ၏ ပုစ္ဆာ သမ္ဗန္ဓာမ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ (သမ္ဗန္ဓာမလိင်္ဂပဒ) ကိံ-၌ ပဋ္ဌာဝိဘတ်သည် ကာရဏ (ဟေတု) အနက်၌ သက်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (ဝိဘတ္တျတ္ထ) သိစေပါသည်။ (သာရတ္ထ)

(ဂ) ဌာနေ-ဖြင့် တဗ္ဗေ၀-၌ တ-သဒ္ဒါ၏ နေရာဌာနကို စွဲသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ (သမ္ဗ + အတ္ထ) ထ-ပစ္စည်း သတ္တမျတ္ထ၌ သက်သည်ကို လည်းကောင်း (ဝိဘတ္တျတ္ထ) သိစေပါသည်။

ယတ္ထ နံ ဌိတံ မာတာပိတရော နာနုဇာနိ သု-ဖြင့် တဗ္ဗေ၀ဟူသော နိယတ်၏ အနိယတ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဃ)ဖြင့် အန္တရဟိတပုဒ်ကို ဘူမိယာ မနုသာနဋ္ဌ အန္တရေ + ဓိယတိ ဝိဓိယတိ ကရိယတီတိ အန္တရဟိတံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အန္တရဟိတ အရ အခင်းနီး = အတ္တရကကို ယူရမည်ကို သိစေသည်။

(င) ဂန္ဓဗ္ဗ (လ) စာရေယိ-ဖြင့် ပရိစာရေယိ၌ ပရိ-ဥပသာရ၏ သမန္တ-အနက်ဟော--- လည်းကောင်း။ စရ-ဓာတ်၏ ဘက္ခန၊ စရဏ အနက်တို့ကို မဟော၊ ဂတိ အနက်ဟော--- လည်းကောင်း။ ပရိစာရေယိ-ကြိယာ၏ ကာရိတ်ကြိယာပုဒ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေသည်။ (ဂဏ္ဌိသစ်)

(တနည်း) ဂန္ဓဗ္ဗ (လ) စာရေယိ-ဖြင့် ပရိသဒ္ဒါသည် ပဗ္ဗပဋ္ဌာနတ္ထ၊ စရ-ဓာတ်ကား ဂတျတ္ထ၊ ကာရိတန္တ၊ ဝိသယ ဝိသယီတို့ကို ထည့်ရမည်ဟု သိစေသည်။ (မဇ္ဈ)

သဋ္ဌာရေယိ-ဖြင့် စာရေယိသည် သဋ္ဌာရေယိ-၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေသည်။

၇။ **ဂန္ဓဗ္ဗ + ဂန္ဓဗ္ဗ**

ဂန္ဓံ အဗ္ဗန္တိ ဘုဥ္ဇန္တီတိ ဂန္ဓဗ္ဗာ၊ ဂါယနံ ဝါ ဧဗ္ဗော ဧတေသံ ဂန္ဓဗ္ဗာ။ မွသ + ဗ္ဗော။ (ဓာန်ဋီ-၂၄။) ဂန္ဓဗ္ဗာ နာမ ဂါယနကာ။ (သာရတ္ထ။ ၂။ ၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၀။) ထောက်၍ ဂန္ဓဗ္ဗာသာသင်၊ ဂန္ဓဗ္ဗမသင်။

၈။ **ကာမေ ပရိဘုဥ္ဇန္တော**

အပေါင်းဖြစ်သော ဝတ္ထုကာမ၊ ကိလေသကာမတို့၏ "ကာမေ" ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝတ္ထုကာမ၌ တင်-ကေဒေသျူပစာ (သမုဒါယူ) ရှုဋ္ဌီနည်း။ (ဘောဂေ ဘုဥ္ဇန္တော-ထောက်)

၁၀။ **သဟာယကေဟိ-၏ ဝေဝုစ်ကို** မိတ္တော နိတ္တိ ဝယသောစ၊
သဟာယော သုဟဒေါ သခါ-ဟူ၍ ယှဉ်စပ်အပ်၏။

ဝါကျဥယျာဉ် (၇)

(က) ဉာတီဒါသိတိ ဉာတကာနံ ဒါသိ။

(ခ) အာသီဒေါသိကန္တိ ပါဠိဝါသိကံ ကေရတ္တာယိက္ကန္တိ ပူတိဘူတံ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တတြာယံ ပဒတ္ထော--ပူတိဘာဝဒေါသေန အတိဘူတောတိ အတိဒေါသော၊ အတိဒေါသောဝ အာတိဒေါသိကော၊

(ဃ) ကေရတ္တညတိက္ကန္တဿ ဝါ နာမသညာ သော ယဒိဒံ အာတိဒေါသိကောတိ၊

(င) တံ အာတိဒေါသိကံ။

(စ) ကုမ္မာသန္တိ ယဝကုမ္မာသံ။

(ဋ၊ ၁၇၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၇။ မအူ၊ ထ။ ၂၆။ ဘာသာဋီ။ ဒု၊ ၂၁၀။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၁၅။)

၂။ (ဃ) ဝါကျကို သာဘောဝပုစ္ဆာတက်ပါ။

၃။ ဂ-ဃ-င ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။

၄။ ဉာတိဒါသီ-၌ ရှေးပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍၊ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ယဝကုမ္မာသံ-၌ ရှေးပုဒါကို နာမပဒမာလာ၊ နောက်ပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုယူ၍၊ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ က၊ ဂ၊ ဃ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ အာတိဒေါက် + အာတိဒေါသိကံ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (စ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ ဖြစ်သင့်သော နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျ ဖြေဆိုပါ။

၁၀။ ဘိက္ခုနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ သယံ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ-၌ ဝိဿဇ္ဇေတွာ-ဝယ် ဓာတ်အရ တရားကို ကိုယ်ပြု၍၊ သဘာဂါဝတ္ထနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

===========================

၁။ အာတိဒေါသိကံ၊ ပုပ်သိုးသည်၏ အဖြစ်-ဟု ဆိုအပ်သော အပြစ်သည် နှိပ်စက်အပ်သော။ (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) တည၌ကိုလွန်သော။ (ဝါ) မိုးသောက်ယံကို လွန်ပြီးသော (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ (ဝါ) ပုပ်သိုးပြီးသော။ (ဝေါဟာရတ္ထ) (ဂဏ္ဌိသစ်)

၂။ **(ဃ) ဝါကျသာဘောဝပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် (ဂ)ဝါကျဖြင့် အာတိဒေါသိကပုဒ်ကို တတိယာတပ္ပုရိသ်၊ (ဝါ) တတိယာ အဗျယီဘောသမာသ် အတွင်းငုတ်သော သွတ္ထတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ အာတိဒေါသိက-၌ အတိ-၏ အတိဘဝနအနက်၊ ဒေါသ-၏ အပြစ်ဒေါသအနက် ဟောသည်ကို လည်းကောင်း ပြဆိုတော်မူ၏။ အာတိဒေါသိကံ-ပုဒ်၌ ဆိုခဲ့ပြီး ဝစနတ္ထတမျိုးသာ ဖြစ်နိုင်ပါသလော။ မည်သို့ ဝစနတ္ထဖြစ်နိုင်သေးသနည်း။ အတိ-သည် အတိဘဝန-အနက်တမျိုးသာ၊ ဒေါသသည် အပြစ်ဒေါသ-အနက်တမျိုးကိုသာ ဟောနိုင်ပါသလော။ အခြားမည်သည့်အနက်များကို ဟောနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်-ကြောင့်-(ဃ) ဝါကျကိုမိန့်၏ (မအူသျှနှင့် အညီတက်သည်)

၃။ (ဂ) သည် အာတိဒေါသိကပုဒ်၏ သဘာဝတ္ထမှတပါး ပဒတ္ထ၊ ဝစနတ္ထကို ပြသောကြောင့် ပကန္တရ။

(တနည်း၊) ပဒတ္ထ၊ ဝစနတ္ထ အကျယ်ကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

(ဃ) သည် အာတိဒေါသိက-ပုဒ်၏ အခြားဖြစ်သင့်သော ဝစနတ္ထတမျိုးပြ-ပကန္တရ။

(င) သည် ဒုန္တစ္ဆေဒန၊ ပဒါဝဓိကန္တမှ တပါး ဒုန္တသောနေ၊ ဝါကျာဝဓိကန္တပြ-ပကန္တရ။

(တနည်း၊) ပါဠိတော်၌ ဆရာပြဆိုသကဲ့သို့ပင် ပဋ္ဌမန္တနှင့် ရှိပါသလော-ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍---သက် ဝါကျရမ္ဘ။

http://www.dhammadownload.com

※ ဒန္တသောစနေ၊ ဟူလ်ဘ၊ ပဏ္ဏန္တရ ဝါဏ္ဏာရမ္မ-ယျမြ၊

၄။ "အယံ အဇ္ဈတ္တိကော" တိ ဇာနန္တီတိ ဉာတိ။ (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃).

ဉာ-ဓာတ်၏အရ ဤသူကား အတွင်းသူ အတွင်းသား ဆွေမျိုးတည်းဟုသိသော သညာပြစာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-မုချအားဖြင့်ရ၏။

ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-ဖလူပစာအားဖြင့်ရ၏။

နောက်နောက်၌ဖြစ်သော အကျိုးစီးပွားကိုပြီးစေသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-ကာရဏူပစာအားဖြင့်ရ၏။

တိ-ပစ္စည်းအအရကား---ထို-သော ဆွေမျိုးဖြစ်ရ၏။

(တနည်း) "အယံ အဇ္ဈတ္တိကော" တိ ဉာယန္တီတိ ဉာတိ (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃)

ဉာ-ဓာတ်အရ-ကတ္တုရှု ကြိယာကား ဤသူကား အတွင်းသူ၊ အတွင်းသား ဆွေမျိုးတည်း-ဟု သိသော သညာပြစာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-မုချအားဖြင့်ရ၏။

ကမ္မရှု-ကား ထိုအားတတ်သော ဆွေမျိုးတို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည်-ဖလူ။

တိ-အရကား ဆွေမျိုးတို့ဖြစ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဒု-ကုစ္ဆိတံ အသတိ ဘက္ခတီတိ ဒါသိ။ (ဒု+အသ+ဏ)

ဒီယန္တိ တာယာတိ ဝါ ဒါသိ။ ဒါ-ဒါနေ၊ သော ဤ၏။ (ဓာန်ငို၊ သူစိ)

ကုလတိ ပတ္တတိ ပတ္တရတီတိ ကုမ္မာသော။ (ကုလ+သက်) (ကွာဒိ-မောဂ်)

(တနည်း) ကုစ္ဆိတေန မသီယတိ အာမသီယတီတိ ကုမ္မာသော။ (ပါစိတ်ယော)

ယဝေဟိ+ကတော+ကုမ္မာသော ယဝကုမ္မာသော။

၅။ ယဝေါ၊ ယဝါ-စသည်ဖြင့် ပုရိသာဒိဂိုက်းစဉ်။

ကုမ္မာသ-၌ ကုလ-ဓာတ်ယူ၍ ကုလတိ၊ ကုလန္တိ-စသည်ဖြင့်စဉ်။

(တနည်း) ကုပုဗ္ဗ+မသ-ဓာတ်ယူ၍ မသတိ၊ မသန္တိ-စသည်ဖြင့် စဉ်လေ။

၆။ (က) ဖြင့် ဉာတိဒါသီ-ပုဒ်ကို ဉာတီနံ+ဒါသီ-ဉာတိဒါသီ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု-လည်းကောင်း၊ ဉာတိသည် ဉာတက၏ပရိယာယ်--လည်းကောင်း (ပရိယာယ်ပြ အဘိဓေယျတ္တ) သိစေ၏။

(ခ) ဖြင့် အာဘိဒေါသိက-ဟူသည် ပုပ်သိုးခြင်း အဖြစ်ဖြင့် ထုံအပ်သော တည်၍လွန်သော ပုပ်သောအစာအဟာရပင်တည်း-ဟု သိစေသည်။ (သဘာဝတ္ထ၊ တနည်း။ ကြား+ဘိ)။

(ဂ) ပူတိဘာဝဒေါသေန အဘိဘူတော-ဖြင့် အဘိဒေါသော-ကို ဒေါသေန+အဘိဘူတော အဘိဒေါသော-ဟု တတိယာအဖျယီသော (ဝါ) တတိယာတပ္ပုရိသ်ပြု--လည်းကောင်း၊ အဘိဒေါသော-၌ အဘိဉပသာရ၏ အဘိဘဝန အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဒေါသ-သဒ္ဒါ၏ အပြစ်ဒေါသဟူသော အနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

အဘိဒေါသောဝ-ဖြင့် အာဘိဒေါသိကော-၌ ဏိက-ပစ္စည်း၏ သွတ္တတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက်-- လည်းကောင်း၊ အဘိဒေါသောဝ အာဘိဒေါသိကော-ဟု ပြု--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဃ) ဧကရတ္တာတိက္ကန္တဿ-ဖြင့် အာဘိဒေါသိကံ-၌ အဘိဥပသာရ၏ အတိက္ကမန-အနက်ဟော-- လည်းကောင်း၊ ဒေါသသဒ္ဒါ၏ ရတ္တိအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဒေါသံ+အတိက္ကန္တော အဘိဒေါသော-

http://www.dhammadownload.com

ဟု ဒုတိယာအဗျယီဘာဝ (ဝါ) ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္တပြု-လည်းကောင်း၊ ကိက-ပစ္စည်း သွတ္တတဒ္ဒိတ် အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (မဏိသျှ)

(တနည်း) (ဃ) ကေရတ္တာတိက္ကန္တဿ-ဖြင့် အာဘိဒေါသိကော-၌ ကိကပစ္စည်း၏ အတိက္ကန္တတဒ္ဒိတ် အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ အဘိဒေါသံ+အတိက္ကန္တော အာဘိဒေါသိကော ဟု အတိက္ကန္တတဒ္ဒိတ် ဝစနတ္တပြု--လည်းကောင်း၊ အဘိဒေါသသဒ္ဒါ၏ ကေရတ္တိ = တညဉ့် (ဝါ) ပစ္ဆိမသကာလ မိုးသောက်ယာမ်-ဟူသော အနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (သာရတ္ထ)

(င) ဖြင့် ပါဠိတော်ဝယ် ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် နေသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဝိဘတ္တိပဒ)

(စ) ယဝကုမ္မာသံ-ဖြင့် ကုမ္မာသအရ မုဂ္ဂကုမ္မာသကို မယူရ၊ ယဝကုမ္မာသ-ကိုယူ--သိစေပါသည်။

၇။ အဘိဒေါသိက+အာဘိဒေါသိက

အဘိဒေါသိကော အာဘိဒေါသိကောတိစ ဒွေ ပါဌာ။ ကသ္မာ- ? ဒီဃဿ အနိစ္စတ္တာ-ဟု ပါရာယော။ ၁။ ၁၀၆။ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။

၈။ (စ) ကုမ္မာသ

အပေါင်းဖြစ်သော မုဂ္ဂကုမ္မာသ၊ ယဝကုမ္မာသ-တို့၏ "ကုမ္မာသ" ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ယဝကုမ္မာသ-၌ တင်--ကေဒေသျူ (သမုဒါယူပစာ) ရှဋ္ဌီနည်း။

(ဏ) ဉာတိဒါသီ

အတူဖြစ်သောဆွေမျိုး၏ "ဉာတိ"-ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသောဆွေမျိုးလိုဖြစ်နေသော အိမ်ပေါက်ကျွန်မ၌တင်-သဒိသူပစာ။ ရှဋ္ဌီနည်း။

◆ **အန္တောဇာတတာယ ဝါ ဉာတိသဒိသီ ဒါသီတိ ဉာတိဒါသီ၊ (သာရတ္ထ)**

၁၀။ ဝိဿဇ္ဇေတွာ-၌ ဓာတ်အရ ရှင်သုဒိန်၏သန္တာန်၌ ဒါနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ယောနိသောမနသိကာရ (လ) အပ္ပမာဒ-စသည်တည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဉယျာဉ် (၈)

(က) **ဆန္ဒနီယဓမ္မေန္တိ ဆဋ္ဌေတဗ္ဗသဘာဝံ။**

(၁) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ - ဘဂိနိ ဧတံ သစေ ဗဟိ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ နိဿဋ္ဌပရိဂ္ဂဟံ၊ တံ ဣမ မေ ပတ္တေ အာကိရာတိ။

(ဂ) ကိံ ပန ဧဝံ ဝတ္တုံ လဗ္ဘတိ၊ ဝိညတ္တိ ဝါ ပယုတ္တဝါစာ ဝါ န ဟောတီတိ? နဟောတိ။

(ဃ) ကသ္မာ ? နိဿဋ္ဌပရိဂ္ဂဟတ္တာ။

(င) ယဉ္ဟိ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ နိဿဋ္ဌပရိဂ္ဂဟံ၊ ယတ္ထ သာမိကာ အနာလယာ ဟောန္တိ၊ တံ သဗ္ဗံ "ဒေထ, အာဟရထ, ဣမ အာကိရထာ" တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။

(စ) တထာဟိ အဂ္ဂအရိယဝံသိကော အာယသ္မာ ရဋ္ဌပါလောပိ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ၊ ကုမ္မာသံ "ဣမံ မေ ပတ္တေ အာကိရာ"တိ အဝစ။

(ဆ) တသ္မာ ယံ ဧဝရူပံ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ အညံ ဝါ အပရိဂ္ဂဟိတံ ဝနမူလဖလဘေသဇ္ဇာဒိကံ၊ တံ သဗ္ဗံ ယထာသုခံ အာဟရာပေတ္ဝာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ၊ န ကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗံ။

(ဌ၊ ၁၇၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၇။ မအူသျ၊ တ၊ ၂၇။ ဘာသာဋီ။ ဒု၊ ၂၁၃။ ဂဏ္ဌိသစ်။၄၁၉)

၁။ ဂ - ဝါကျကို ဧဝံ - ပုဒ်၏ နိဒဿနာကာရ - ပေါ်လွင်စေလျက်လည်းကောင်း၊ (င-စ)တို့ကို ဝါကျ အပြန် + အလှန် နည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း - အနက်ယောဇနာပါ။

၂။ (ဂ)ကို အနုသန္ဓေတက်၍ ၊ (စ)ဝါကျကို သာဓကပဋ္ဌာတက်ပါ။

၃။ အထက်ပါဝါကျအားလုံးကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။

၄။ အဂ္ဂအရိယဝံသိကော - ကို အစိတ် + အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်း ကောက်ပါ။

၅။ ဝတ္တုံ လဗ္ဘတိ-၌ ဝတ္တုံ-ကို ဓာတ်+ပစ္စယ+ဝိဘတ္တိ+ဝိဘတျတ္ထ, ဘဂိနီ-ကို ဓာတ်+ပစ္စယ-ဝေဘန်ပါ။

၆။ **ဟာဣဟာနန္တိ ဘိက္ခာဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပတ္တံ ဥပနာမယတော မဏိဗန္ဓတော ပဘုတိ ဒွိန္နမ္ပိ ဟတ္ထာနံ။ ပါဒါနန္တိ** နိဝါသနန္တတော ပဋ္ဌာယ ဒွိန္နမ္ပိ ပါဒါနံ။ (ဌ၊ ၁၇၅) ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ + ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ - နှစ်ချက်တွင် - သင့်သောပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ၆ - နံပါတ်ပါ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိများ၌ ရသင့်သော နယူပစာရ - ကို ဖြေပါ။

၁၀။ ဥပနာမယတော - ၌ ဟေတုကတ္တုဌ္ဌ အရတရားကိုယူ၍ ခန္ဓေတရဏဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပြပါ။

= =

၁။ (ဂ) ဧဝံ၊ ဤသို့ "သစေတံ ဘဂိနိ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ ဣမ မေ ပတ္တေ အာကိရ"ဟူ၍။ ဝိညတ္တိ ဝါ၊ "ဣမ မေ ပတ္တေ အာကိရ"ဟူ၍ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝစီဝိညတ်ဖြင့် တောင်းခြင်းသည် လည်းကောင်း။ (ဟေတာလကာရ) ပယုတ္တဝါစာဝါ၊ "သစေတံ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ"ဟူ၍ ပရိယာယ်ကို မလွှတ်မူ၍ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပစ္စည်းနှင့် စပ်သောစကားသည် လည်းကောင်း။ (ဟေတာလကာရ)

http://www.dhammadownload.com

၂။ **(ဂ) ဝါကျအနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် - သစေ တံ ဘဂိနိ သဥ္စနီယဓမ္မံ - စသောပါဠိတော်၏ ယောဇနာနှင့် တကွ ပိဏ္ဍတ္ထကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သဥ္စနီယသဘော ရှိသော်လည်း ကျွန်မ၏ လက်၌ တည်သောဝတ္ထု၏ အဖြစ်ကြောင့် ဣဓ မေ ပဝတ္တေ အာကိရ-ဟူ၍ ဆိုအပ်သောစကားသည် အညာတက ဝိညတ္တိဖြစ်ရာ၏-ဟု အာဘောဂဖြင့် စောဒနာခြင်းကို ပြလို၍ (ဝါ)ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ)ဝါကျကိုမိန့်။ (မအူသျှ)

(စ) သာဘောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (င)ဖြင့် သဥ္စနီယ, နိဿဋ္ဌပရိဂ္ဂဟ, သာမိကအနာလယ - ဖြစ်သော ဝတ္ထုအလုံးစုံကို "ဒေထ, အာဟရထ, အာကိရထ"ဟူ၍ ဆိုခြင်း၌ အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ရဟန်းတော်တို့အား ဝစီဝိညတ်ဖြင့် တောင်းခြင်းသည် လည်းကောင်း, ပစ္စည်းနှင့်စပ်သောစကားသည် လည်းကောင်း ပြောဆိုခြင်း၌ မအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ယဒိ သဥ္စနီယ ဓမ္မံ - စသည်ဖြင့်--အပ်၏-ဟုဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း-စုဒ်ကြောင့်- (စ)မိန့်။

၃။ (ခ) ဝိတ္ထာရ (ဂ)သည် - သစေ တံ ဘဂိနိ သဥ္စနီယဓမ္မံ - စသောစကားရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖြစ်သင့်သော စောဒနာကိုပယ်လို၍ အားထုတ်အပ်သောကြောင့်- ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ပရိဟာရပက္ခမှ စောဒနာပက္ခကိုပြ - ပက္ခန္တရ။ ယင်း၌ ပုစ္ဆာဝါကျ - ဝိသဇ္ဇနာဝါကျထပ်ခွဲ။

(ဃ) ကာရဏ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။ ယင်း၌ ပုစ္ဆာ - ဝိသဇ္ဇနာ ဝါကျထပ်ခွဲ။
(င) ဝိတ္ထာရ၊ (မအူသျှ) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ (ရွှေဥမင်)၊ ယင်း၌ နိယမာ+နိယမထပ်ခွဲ။
(စ) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ (တနည်း) ကာရဏ။ (ဆ) လဒ္ဓဂုဏ။

၄။ ပကဋ္ဌဘာဝံ အတေိ ဂစ္ဆတီတိ အဂ္ဂေါ။
သဒေဝကေန လောကေန အရဏီယာ ဥပဂန္တဗ္ဗာတိ အရိယာ။
ဝနောတိ ပတ္ထာရတီတိ ဝံသော။ အရိယာနံ + ဝံသော အရိယဝံသော။ (ပဋိပတ်ရေး)
အရိယဝံသံ ပူရေန္တီတိ အရိယဝံသိကာ။
(အရိယဝံသအကျင့်၏ + ဖြည့်ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်နှင့် အာရုံ + အာရမ္မဏိကစပ်။)
အရိယဝံသိကာနံ + အဂ္ဂေါ အဂ္ဂအရိယဝံသိကော ။
အရိယဝံသိက - အရ အရိယဝံသအကျင့်ကိုကျင့်ကုန်သောရဟန်းတို့သည် - မှသျှ။
ထို၏ + မြတ်သောအရှင်ရဋ္ဌပါလနှင့် အပေါင်း + အစိတ် - စပ် - ဌာနနုပစာ။
ပုဒ်လုံးအရကား အရှင်ရဋ္ဌပါလရ၏ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

◆ **အဂ္ဂအရိယဝံသိကောတိ အရိယဝံသပဋိပတ္တိပူရကာနံ အဂ္ဂေါ ဥတ္တမော။ (သာရတ္ထ)**

မအူသျှအလို - အရိယာနံ+ဝံသော အရိယဝံသော။
အဂ္ဂေါစ + သော + အရိယဝံသောစာတိ အဂ္ဂအရိယဝံသော။
အဂ္ဂအရိယဝံသေ + ဇာတော အဂ္ဂအရိယဝံသိကော - ဟုပြု။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သဥ္စေတဗ္ဗော + သဘာဝေါ + ဧတဿာတိ သဥ္စေတဗ္ဗသဘာဝံ။
နိဿဋ္ဌော + ပရိဂ္ဂဟော + ဧတဿာတိ နိဿဋ္ဌပရိဂ္ဂဟံ။

http://www.dhammadownload.com

ဝိညာပနံ ဝိညတ္တိ။ ပယုတ္တာ + ဝါစာ ပယုတ္တဝါစာ။
နတ္ထိ အာလယော ဧတေသန္တိ အနာလယာ။
အာလယတော ဝိရဟိတာ ဝါ အနာလယာ။
ပရိဂ္ဂယှတီတိ ပရိဂ္ဂဟိတံ ။ န + ပရိဂ္ဂဟိတံ အပရိဂ္ဂဟိတံ။
ကုက္ကုစ္စံ + န ကရီယတေတိ နကုက္ကုစ္စာယိတဗ္ဗံ။
ဘိက္ခာယ + ဂဟဏံ ဘိက္ခာဂ္ဂဟဏံ။
ဗန္ဓီယတိ + ဧတ္ထ ပဒေသေတိ ဗန္ဓော။ မနတိ မဟဂ္ဃဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ မဏိ။ (ဣတ္ထာဒိ)
မဏိဿ + ဗန္ဓော မဏိဗန္ဓော။ (ပတ္တမြား တန်ဆာအထူး၏ + လက်ကောက်ဝတ်နှင့် ဌာနီ+ဌာနစပ်)
နိဝါသေတဗ္ဗန္တိ နိဝါသနံ။ နိဝါသနဿ + အန္တော နိဝါသနန္တော။

၅။ ဓစ္ဆိုကြား ဝစ + တုံ (နီတိဓာတု) (တနည်း) ဝဒ + တုံ (နျာသ) စတုတ္ထီဝိဘတ်၊ သမ္ပဒါနတ္ထ၊ (တဝေတုံပစ္စယာ စတုတ္ထီယာ။ ရူပသိဒ္ဓိ) (တနည်း) ပဌမာဝိဘတ် ။ ကဲတ္ထုံသံသဋ္ဌလိင်္ဂတ္ထ။ (ဝတ္တုံ ဝစနံ - ဆိုခြင်းသည် - ဟုပေး)
ဘာဂိနီကား ဘဇ + ဏ + ဣနီ။ ဘဇိတဗ္ဗာတိဘာဂိနီ - ဟုပြု။

ဓာတုပစ္စယမှတ်ဘွယ်

အဋ္ဌ အဇ + အ။ ဇ - ကို - ဂ - ပြု၊ ဂ - ဒွေဘော်လာ။
အရိယ အရ + ယ။ ဣ - အာဂုံ။ (တနည်း) ဣရိယ- ဓာတ်+ အ။
ဝံသ ဝန + သ။ န - ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု။
ကုမ္ဘာသ ကုလ + သက်။ (တနည်း) ကု + မသ+ဏ။
ဟတ္ထ ဟသ + ထ။ (တနည်း) ဟရ + ထ။

၆။ မဏိဗန္ဓတော ပဘုတိ ဒ္ဒိန္နမ္ပိ ဟတ္ထာနံ - ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ဟတ္ထ - အရ ကေဒေသျူပစာအားဖြင့် လက်ကောက်ဝတ်မှစ၍ လက်ဖျားတိုင်အောင်လက်အစိတ်တို့ကို ယူ--လည်းကောင်း၊ ဤ၌ဟတ္ထသဒ္ဒါသည် ဟသတနကွတ်စသောအနက်ကိုမဟော၊ လက်-ဟူသောအနက်ဟော--လည်းကောင်း -သိစေသည်။
ဘိက္ခာဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပတ္တံ ဥပနာမယတော-ဖြင့် ယင်းလက်တို့ဟူသည်-ဆွမ်းခံခြင်း အကျိုးငှာ သပိတ်ကို ညွှတ်စေသော ရှင်သုဒိန်၏ လက်တို့ပင်တည်းဟုသိစေ။
နိဝါသနန္တတော ပဋ္ဌာယ ဒ္ဒိန္နမ္ပိ ပါဒါနံ-ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ပါဒ - အရ ကေဒေသျူပစာအားဖြင့် သင်းပိုင်အစွန်မှ စ၍ပေါ်နေသော ခြေများကိုယူရမည် - ဟုသိစေပါသည်။
(က) ဆဒ္ဒေတဗ္ဗသဘာဝံ - ဖြင့် ဆဍ္ဍနီယ - ၌ အနီယပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ဆဒ္ဒေတဗ္ဗောတိ ဆဍ္ဍနီယော-ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ ဓမ္မ-သဒ္ဒါ၏ ပရိယတ္တိစသော အနက် တို့ကိုမဟော၊ သဘာဝအနက် - ဟော---လည်းကောင်း၊ ဆဍ္ဍနီယော + ဓမ္မော + ယဿာတိ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မံ - ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိပြု---လည်းကောင်း - သိစေပါသည်။

၇။ ဆဍ္ဍနီယဓမ္မ+ဆဍ္ဍနီယဓမ္မ

ဆဍ္ဍော၊ ဆဍ္ဍော ဆဍ္ဍနေ စ - ဟူသောဓါတွတ္ထသင်္ဂဟထောက်၍ ဆဍ္ဍ၊ဆဍ္ဍ-ဓာတ်နှစ်မျိုးလုံး စွန့်ခြင်းအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဘိက္ခုဂ္ဂဟဏတ္ထံ + ဘိက္ခုဂ္ဂဟဏတ္ထံ

သမာသ်လယ်မှာ၊ ထိ-မြဲအာ၊ ရဿာ မပြုရ-ဟူသောသဒ္ဒစည်းကမ်းအရ ဘိက္ခုဂ္ဂဟဏတ္ထံသာသင့်။

မဏိဗန္ဓ + မနိဗန္ဓ

+ မနတိ မဟဂ္ဃဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ မဏိ။ (ဣာဒိ) နှင့် + မဏိ ဝိကတိ + ဗန္ဓတိ ဌွောတိ မဏိဗန္ဓော။ (သူစိ) ထောက်၍ မဏိဗန္ဓ-သာသင့်။

၈။ **ဟတ္ထာနံ**

အပေါင်းဖြစ်သော လက်တို့၏ "ဟတ္ထာနံ"- ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော လက်ကောက်ဝတ်မှစ၍ လက်ဖျားတိုင်အောင် လက်နှစ်ချောင်း၌တင် ကေဒေသျှ + ရုဋ္ဌိ (တနည်း) လက်အပေါင်းနှင့် လက်အစိတ် ကို အပြားမဲ့အားဖြင့်ခေါ်ဝေါ်သောကြောင့် -အဘေဒနည်း။ (တနည်း) ဟတ္ထောစ ဟတ္ထောစ ဟတ္ထာ - ဟု တခုကြွင်းပြုသောကြောင့်- ကေသေသနည်းလည်းရသည်။

ပါဒါနံ

အပေါင်းဖြစ်သောခြေတို့၏ "ပါဒါနံ"-ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သင်းပိုင်အပြင်ဘက်သို့ ထွက်သော ခြေနှစ်ချောင်း၌တင်-ကေဒေသျှ/ရုဋ္ဌိနည်း။ (တနည်း) အဘေဒနည်း။ (တနည်း) ပါဒေါစ+ ပါဒေါစ ပါဒါ-ဟုတခုကြွင်းပြု - ကေသေသနည်းလည်းရ။

၁၀။ **ဥပနာမယတော-**၌ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌအရကား----သပိတ်ကိုညွတ်စေသော ရှင်သုဒိန်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ယင်းစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်တရားများကို ယူ၍ ထုတ်လေ။

မှတ်ချက် ။ ။ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကစိတ္တုပ္ပါဒ်အရ ဝုဋ္ဌောနှင့် ကုသိုလ်ဇောတို့တွင် တခုခုသာ ဤ၌ ဖြစ်သင့်သည်။

ဝါကျဉယျာဉ် (၉)

(က) **သရဿာတိ "သစေ တံ ဘဂိနီ" တိ ဝါစံ နိစ္ဆာရယတော** သရဿ စ။

(ခ) **နိမိတ္တံ အဂ္ဂဟေသီတိ** ဂိဟိကာလေ သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗံ အာကာရံ အဂ္ဂဟေသိ သဉ္ဇာနိ သလ္လက္ခေသိ။

(ဂ) သုဒိန္နော ဟိ ဘဂဝတော ဒွါဒသမေ ဝဿေ ပဗ္ဗဇိတော၊ ဝီသတိမေ ဝဿေ ဉာတိကုလံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော သယံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အဋ္ဌဝဿိကော ဟုတ္ဝာ၊ တေန နံ သာ ဉာတိဒါသီ ဒိသွာဝ န သဉ္ဇာနိ။ နိမိတ္တံ ပန အဂ္ဂဟေသီတိ။

(ဌ၊ ၁၇၅။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၈။ မအူသျှ၊ တ၊ ၃၀။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၁၅ ။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု။ ၄၁၀။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ ၁ + ၈ ဝါကျတို့ကို ဝါကျအပြန်အလှန် အနက်ယောနောပါ။
၂။ ၈ - ဝါကျကို သာဘောဂပုစ္ဆာထက်ပါ။
၃။ ၁ + ၈ ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဉာတိဒါသီ - ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဿနည်းကောက်ပါ။
၅။ ဂိဟိ + အဋ္ဌဝသိက ပုဒ်တို့၌ ပဒ + ပစ္စယ + ပစ္စယတ္ထနှင့် နိမိတ္တပုဒ်ဗ - ၌ ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ပစ္စယတ္ထ တို့ကို ဖော်ပြပါ။
၆။ ၁ - ဝါကျ ဖြင့်သိစေအပ်သော အာဘောဂနှင့် သံဝဏ္ဏနာအမည် တို့ကိုဖော်ပြပါ။
၇။ နိစ္ဆာရယတော - ဟူ၍လည်းကောင်း၊ နိစ္ဆာရယန္တော - ဟူ၍လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာ ပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ က - သံဝဏ္ဏနာကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ ရသင့်သောနည်း + ဥပစာတို့ကို - ဆိုရိုးကျမြေပါ။
၁၀။ ဘဂဝတော - ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ မအူသျှအတိုင်း။

(၈) သာဘောဂပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (၁) ဝါကျဖြင့် ရှေးလူဖြစ်စဉ်ကာလ၌ မှတ်သားဘူးသော အခြင်းအရာကိုယူပြီ- ဟုဆို၏။ မြင်လျှင်မြင်ချင်းမသိမူ၍ အဘယ့်ကြောင့် အမှတ်ကိုသာယူသနည်း။ (မအူနိသျ) ကျွန်မသည် အဘယ်ကြောင့် မြင်လျှင်မြင်ချင်း ကောင်းစွာ မသိသနည်း။ (သာရတ္ထ) ရဟန်း ဖြစ်သောကြောင့် လေလော ။ (ဂဏ္ဌိသစ်) စုဒ်--ကြောင့် (၈)မိန့်။
အစိမ့်ပွါယ်ကား---ကွဲကွာနေရသည်မှာ ရှစ်နှစ်ကြာနေပြီဖြစ်သောကြောင့်------ဟူလို။

✦ **ကသ္မာ ပန သာ ဉာတိဒါသီ ဒိသွာ န သဉ္ဇာနိတိ အာဟ "သုဒိန္နော ဟိ" တိအာဒိ၊ (သာရတ္ထ)**

၃။ ၁-ပက္ခန္တရ၊ ၈-သည် ကာရကဝါကျ။

၄။ "အယံ အဇ္ဇုတ္တိကော" တိ ဇာနန္တိ, ဉာယန္တိ ဝါတိ ဉာတိ။ (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃။)
"အမှာကမေတော"တိ ဉာယန္တီတိ ဉာတယော။ (သီ၊ ဋီသစ်၊ ဒု ၊ ၇၆)
ဉာတိနံ+ ဒါသီ ဉာတိဒါသီ။
ဉာတိ - ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်၏အရကား--ဆွေမျိုးတို့သည် မုချအားဖြင့်ရ၏။
ထို၏ + ကျွန်မဖြစ်နှင့် သာမိ + သံစပ် --- ဌာန၊---၏။
ပုဒ်လုံးအရကား ---ဆွေမျိုးတို့၏ ကျွန်မရ၏။
ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း ဉာတိဒါသီ-၌ ဉာတိ - ဟူသောပုဒ်သည် သဒိသူပစာသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် ဆွေမျိုးနှင့်တူသော (ဝါ) ဆွေမျိုးလိုဖြစ်နေသော အိမ်ပေါက်ကျွန်မသည်သာ သဒိသူပစာအားဖြင့်ရ၏။

✦ **အန္တောဇာတတာယ ဝါ ဉာတိသဒိသီ ဒါသီတိ ဉာတိဒါသီ၊ (သာရတ္ထ)**
နိမီယတိ သညာယတီတိ နိမိတ္တံ။ (နိ + မာ + တ) (သာရတ္ထ)
မာ - ဓာတ်၏အရကတ္တုရှု - ကား ဆွေမျိုးကျွန်မ၏ - သညာပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ကမ္မရှု-ကား ထိုအားတပ်သော လူဖြစ်စဉ်ကာလက မှတ်သားအပ်ဘူးသော အမှတ်အသား၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူပစာရတ္ထ---၏။
တပစ္စည်းအရကား---လူဖြစ်စဉ်ကာလက မှတ်သားအပ်ဘူးသော အမှတ်အသားရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဂိဟိနော ဥပ္ပန္နော ကာလော ဂိဟိကာလော။ လက္ခိယတီတိ လက္ခိတော။
သုဋ္ဌု + လက္ခိတော သလ္လက္ခိတော။ ပုဗ္ဗေ + သလ္လက္ခိတော သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗော။
အဠ + ဝဿာနိ အဋ္ဌဝဿံ၊ အဋ္ဌဝဿံ + အဿ + အတ္ထီတိ အဋ္ဌဝဿိကော။

၅။ **ဂိဟိ** - ကား ဂဟ - ပုဒ်၊ ဤ - ပစ္စည်း။ အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်။

✻ ဂဟ + မေတဿာ + တ္ထီတိ ဂိဟိ။ ဤ။ အဿိ။ ရသော၀။ (သူစိ)

အဋ္ဌဝဿိက--ကား အဋ္ဌဝဿ - ပုဒ် + ဣက - ပစ္စည်း။ အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်။
နိမိတ္တ---နိ + မာ + တ + ကမ္မတ္ထ။

၆။ (၁) ဝါကျ အာကာရံဖြင့် နိမိတ္တံ အဂ္ဂဟေသိဉ် - နိမိတ္တ - သဒ္ဒါသည် ကာရဏ အင်္ဂဇာတ အနက်တို့ကိုမဟော၊ အမှတ်အသားအခြင်းအရာဟူသော လက္ခဏ (အာကာရ)အနက်ကိုဟော၏ ဟုသိစေသည်။

✻ **နိမိတ္တံ ကာရဏေ ဝုတ္တံ၊ အင်္ဂဇာတေ စ လက္ခဏေ။ (ဓာန်၊ ၉၇၉)**

(တနည်း၊) အာကာရံ - ဖြင့် နိမိယတိ သညာယတီတိ နိမိတ္တံ - ဟုဝစနတ္ထပြု၍ နိမိတ္တံ-အရ အခြင်းအရာ အမှတ်အသားကိုယူရမည်ဟုသိစေသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ) (သာရတ္ထ)
ဂိဟိကာလေ သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗံ - ဖြင့် အာကာရံ - ၌အခြင်းအရာအမှတ်အသားဟူသည် လူဖြစ်စဉ်အခါ၌ မှတ်သားအပ်ဘူးသော အခြင်းအရာ - အမှတ်အသားပင်တည်း ဟုသိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

၇။ **နိစ္စာရယတော + နိစ္စာရယန္တော**

ဤနေရာ၌ အာယသ္မတော သုဒိန္နဿ - ဟူသော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ျန္တပုဒ်၏ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် နိစ္စာရယတော - ဟု ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ျန္တနှင့်ရှိသော ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

(၈) ပဗ္ဗဇိတော + ပဗ္ဗာဇိတော

မတ္တာဝသေန ဟိ ပဒါနိ သဝိသေသတ္ထာနိ ဘဝန္တိ၊ တံယထာ - သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော၊ ရဋ္ဌာ ပဗ္ဗာဇိတောတိ။ သဒ္ဒနီတိ ဓာတုမာလာကိုထောက်၍ - ဤ၌ နှင်ထုတ်ခြင်းအနက်မဖြစ်သင့်။ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းအနက်သာ ဖြစ်သင့်ရကား ပဗ္ဗဇိတော - ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

၉။ **သရဿ**

အစိတ်ဖြစ်သော သစေတ် ဘဂိနိ - ဟူသောအသံ၏- **"သရဿ"** - ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော သစေတ် ဘဂိနိ ဆဒ္ဒနီယဓမ္မံ ဣဓ မေ ပတ္တော အာဂိရ - ၌တင် ကေဒေသူပစာ။ ဥပလက္ခဏနည်း။

၁၀။ **ဘဂဝတော** - ၏ဝေဝစနဟာရ - ကား ဗုဒ္ဓေါ ဒသဗလော သတ္ထာ စသော အဘိဓာန်ဂါထာ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ တို့ကိုထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၀)

၁၃၅၆ - ၃။ သကျသီဟ

(က) အညတရံ ကုဋုမ္ဗလန္တိ တဿ ကိရ ဒေသေ ဒါနပတီနံ ဃရေသု သာလာ ဟောန္တိ၊ အာသနာနိ စေတ္ထ ပညတ္တာနိ ဟောန္တိ၊ ဥပဋ္ဌာပိတံ ဥဒကကဉ္ဇိယံ။ တတ္ထ ပဗ္ဗဇိတာ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ နိသီဒိတွာ ဘုဉ္ဇန္တိ၊ သစေ ဣစ္ဆန္တိ၊ ဒါနပတီနမ္ပိ သန္တကံ ဂဏှန္တိ၊

(ခ) တသ္မာ တမ္ပိ အညတရဿ ကုလဿ ဤဒိသာယ သာလာယ အညတရံ ကုဋုမ္ဗလန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဂ) န ဟိ ပဗ္ဗဇိတာ ကပဏမနုဿာ ဝိယ အသာရုပ္ပေ ဌာနေ နိသီဒိတွာ ဘုဉ္ဇန္တိတိ။

(၄၊ ၁၇၅။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ဂ။ မအူ၊ တ၊ ၃၁။ ဘာသာဋီ ၊ ဒု ၊ ၂၁၆။)

၁။ ပါဌသေသထည့်၍ လှန်းဆင့်သောပုဒ်လှန်းပြီး ဒီပကနည်းကို ဆင်ခြင်လျက် (က) ဝါကျကိုသာအနက်ယောဇနာပြပါ။

၂။ (ခ) ဝါကျ သာဘောဂပုစ္ဆာတက်၍ (ဂ) ကို သာဘောဂါယုတ္တစောဒနာတက်ပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို။)

၃။ (က) ဝါကျကိုအစိတ်အစိတ်အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ခ) ဝါကျ တမ္ပိ-၌ ပိ-၏ ဇောတကတ္ထနှင့်အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းပြပြီး၊ ဣစ္ဆတ္ထေသု သမာနကတ္တုကေသု တဝေတုံ ဝါ-နှင့်အညီ ဣစ္ဆန္တိကြိယာသို့စပ်သင့်သော ပုဒ်ထုတ်ပြ၍ စာစပ်ပါ။

၄။ အသာရုပ္ပ - ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာသ်နည်းအရကောက်ပြပါ။

၅။ ကဉ္ဇိယ - ၌ ရှေ့ပုဒ်ကို ပ - ဒု ဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ၊ နောက်ပုဒ်၌ - ဓာတ်ကိုယူ၍ရသင့်သောဂိုဏ်းအားလျော်စွာ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ် - ပဌမပုရိသ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

၆။ အလက်ာရဘူတဿ ဝိတ္ထာပကရဏဿ ပီတိပါမောဇ္ဇကရဏဿ ပဟူတတာယ ပဟူတဝိတ္ထုပကရဏာ (၄။ ၁၇၄) ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ ၆ - နံပါတ် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပုဒ်၌ ပဟူတဝိတ္ထုပကရဏာဟု လည်းကောင်း၊ ပဟူတဝိတ္ထုပကာရဏာ-ဟု လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၈။ သံဝဏ္ဏနာကိုရှု၍ ကုဋုမ္ဗူလ - ၌ ရသင့်သောနည်း + ဥပစာတို့ကို ဆိုရိုးကျရေးပါ။

၁၀။ ဒါနပတီနံ - ၌ ဒါနအရကိုကောက်၍ ထို၏ပဒဌာန်ကို သဘာဂါဝတ္ထုနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ (က) အညတရဿ ကုဋုမ္ဗလန္တိ-ကား။ တဿ ဒိဝသေ - ၌ ။ ဒါနပတီနံ၊ တို့၏။ ဃရေသု၊ တို့၌။ (ဇော်၊ သော။ အန္တံ၊ အစွန်၌) သာလာစ၊ တို့သည်လည်း။ ဟောန္တိကိရ၊ ကုန်သတတ်။ ဧတ္ထတော သုသာလာသု၊ တို့၌။ အာသနာနိစ ၊ တို့ကိုလည်း။ ပညတ္တာနိ၊ ကုန်သည်။ ဟောန္တိကိရ၊ တတ်။ ဥဒကကဉ္ဇိယဥ္စ၊ ကိုလည်း။ ဥပဋ္ဌာပိတံ၊ သည်။ ဟောတိကိရ၊ တတ်။ တတ္ထတာသုသာလာသု၊ တို့၌။ ပဗ္ဗဇိတာ၊တို့သည်။ ပိဏ္ဍာယ၊ငှာ။ စရိတွာ၊ နိသီဒိတွာ။ ဘုဉ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ (ဒါနပတီနံ၊ တို့၏။ သန္တကံ၊ သော။ ဥဒကကဉ္ဇိယံ။ ကို။ ဂဏှိတုံ ၊ ငှာ။ (လှန်း) သစေဣစ္ဆန္တိ ကုန်အံ့။ ဒါနပတီနမ္ပိ။ သန္တကံ၊ သော။ ဥဒကကဉ္ဇိယံ၊ ကို။ ဂဏှန္တိ ၊ ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) သာဘောဝပ္ပတ္တာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ထိုအရပ်၌အလှူရှင်တို့၏ အိမ်အနီးဝယ် တခုသောအစွန်၌ ဇရပ်တို့ ရှိကုန်သည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ နေရာများ ခင်းထားအပ်ကုန်သည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ သောက်ရေ သုံးရေ၊ ပအုံးရေ တည်ထားအပ်ကုန်သည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ရဟန်းတို့သည်ဆွမ်းခံပြီး၍ ထိုအရပ်၌ထိုင်ကာ ဘုဉ်းပေးကြကုန်သည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ အလိုရှိခဲ့သော် အလှူရှင်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောသောက်ရေ စသည်ကိုယူ၍ သုံးဆောင်ကြသည်တို့ကို လည်းကောင်း ပြဆို၏။ ယင်းသို့ဆိုသဖြင့် အဘယ်သို့သော အကျိုးဂုဏ်ကိုရအပ်ပါသနည်း။ ရအပ်သော အကျိုးဂုဏ်ကို မပြပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ)သာဘောဝပ္ပတ္တာ

ဆရာ-သည်၊ (ခ) ဝါကျဖြင့် ရှင်သုဒိန်၏ မှီရာဖြစ်သော နံရံခြေကိုလည်း တယောက်ယောက်သော ဒါယကာ၏ ဤသို့သဘောရှိသော ဇရပ်၏တပါးသော နံရံခြေဟူ၍သိအပ်၏-ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ပါဠိတော်၌ အညတရံ ကုဋ္ဋမူလံ - ဟု သာမညအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့်တယောက်ယောက်သော ဒါယကာ၏ ဤသို့သဘောရှိသော ဇရပ်၏သာလျှင် တပါးသော နံရံခြေဟူသော ဤအနက်ဝိသေသကို (ဝါ) ဤသို့သောအနက်ကိုဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း - စုဒ်ကြောင့် -- (ဂ)မိန့်။ (မအူ၊ ဘာသာဋီ)

❖ **ကသ္မာ ပန ဤဒိသာယမေဝ သာလာယ အညတရံကုဋ္ဋမူလန္တိ အယမတ္ထော ဝုတ္တောတိ အာဟ "န ဟိ ပဗ္ဗဇိတာ" အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

၃။ က-ပက္ခန္တရ။ ယင်း က - ဝါကျ၌ - အာသနာနိစေတ္ထ - စသည်ကား ဝါကျာရမ္ဘ။ ထို-ကိုထောက်၍ တသ္မိံကိရ- စသည်ကား အာရဒ္ဓ။
ဥပဋ္ဌာပိတံ-စသည်ကား ဝါကျာရမ္ဘဝါကျ။ ထို-ကိုထောက်၍ အာသနာနိ - စသည်ကား အာရဒ္ဓ။
တတ္ထ ပဗ္ဗဇိတာ-စသည်ကား ဝါကျာရမ္ဘဝါကျ။ ထို-ကိုထောက်၍ ဥပဋ္ဌာပိတံစသည်ကားအာရဒ္ဓ။
သစေ ဣစ္ဆန္တိ - စသည်ကား ဝါကျာရမ္ဘ။ ထို-ကိုထောက်၍ တတ္ထ ပဗ္ဗဇိတာ - စသည်ကား အာရဒ္ဓ။
(ခ) လဒ္ဓဂုဏ၊ (ဂ)ကာရဏ၊ (မအူ) ဒဋ္ဌီ (ဘာသာဋီကာ)

❖ **န ဟိ တက်ရာ၊ ဟိ - နက်မှာ၊ ဟိတ်ပါဒဋ္ဌီ ဖွဲ့။**
ရှေ့ဥမင်နိသျအလို ပက္ခန္တရဟုလည်းခွဲ။
(ခ) ၌ ဗိ-ကား သမုစ္စည်း။
ယင်း ဗိ-သဒ္ဒါဖြင့် တပါးသောနံရံ၏အရင်းကိုသာ ကုဋ္ဋမူလံဟူ၍ သိအပ်သည်မဟုတ်သေး၊ ရှင်သုဒိန်၏ မှီရာဖြစ်သော နံရံ၏အရင်းကိုလည်း ကုဋ္ဋမူလံဟူ၍ သိအပ်သေး၏ - ဟုပြသည်။
ဣစ္ဆန္တိ-ကြိယာသို့ စပ်သင့်သောပုဒ်ကား ဂကိုတုံ - ဖြစ်သည်။

တာစပ်

ဂကိုတုံကား ဗှာ- ကြောင့် ဣစ္ဆန္တိ - ၌ တုမတ္ထသမ္ပဒါန်/ဣစ္ဆန္တိကား တုမတ္ထသမ္ပဒါန်၏ ကြိယာ။

၄။ သာရုပ္ပတိ ပတိရူပံ ဘဝတီတိ သာရုပ္ပံ။ (သာရုပ္ပ + အ)
သောဘနံ ဝါ အာရောပေတီတိ သာရုပ္ပံ။ (သံ+အာ + ရုဟ + ဏာပေ + အ) (သိဒ္ဓိသစ်။ ၂။ ၁၁၂။)
န + သာရုပ္ပံ အသာရုပ္ပံ။

http://www.dhammadownload.com

န - အရ ပဋိသေဓဘောဂက် (ဝါ) အညဘောဂက် (ဝါ) ဝိရုဒ္ဓဘောဂက်သည် မုချ-ရ၏။
ထို၏ + မလျောက်ပတ်သော ဌာနနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနပြုစာ။
အသာရုပ္ပ - အရက်ား မလျောက်ပတ်သောဌာနရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဒါတဗ္ဗန္တိဒါနံ။ ပါတိ ရက္ခတီတိ ပတိ။ ဒါနဿ + ပတီဒါနပတိ။ (သံဗန္ဓာမိစပ်)။
ယရတိ ကိလေသဝသံ ဂစ္ဆတီတိ ယရံ။ (ယရ + အ) ဂယှတီတိ ဝါ ယရံ (ဂဟ + ဏ)
ကေန ဇလေန + အဥ္ဇိယံ အဘိဗျတ္တံ အဿာတိ ကဥ္ဇိယံ ။ ဓာန်ငို။
ဥန္ဒတိ ဒြဲ ကရောတီတိ ဥဒကံ။ ဥန္ဒ + က (တနည်း) ဥဒိ + ဏွု။
ဥဒကဉ္စ ကဥ္ဇိယဉ္စ ဥဒကကဥ္ဇိယံ။
အယမိဝ နံ ဒိဿတီတိ ဣဒိသာ (ဣမ + ဒိသ + ကွိ)
သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝိသန္တိ ဧတ္ထာတိ သာလာ။ (သရ + ဏ)
(တနည်း) သလန္တိ ပဝိသန္တိ ဧတ္ထာတိ သာလာ။ (သလ + ဏ။ ပါစိတျာဒိယောဇနာ)
အာသန္တိ နိသီဒန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ။ အာသ + ယု။
ပညပီယန္တိ နိက္ခိပီယန္တီတိ ပညတ္တာနိ။ (ပ + ဉ ပ + တ)
သဟ + အန္တေန သမီပေန + ယော ဝတ္တတီတိ သန္တကော။ (သမာသန္တ က - ပစ္စည်း။)
ကပီယန္တီတိ ကပဏာ။ (ကပ + ယု)
ကပဏာစ + တေ + မနုဿာစာတိ ကပဏမနုဿာ။

၅။ **ကဥ္ဇိယ**-၌ ရှေးပုဒ်ကား က-တည်း။
ဤ၌ ရေ-ဟူသောအနက်ကို ဟောရကား - ကံ၊ ကာ၊ ကာနိ (ပဌမာ)၊
ကံ၊ကေ၊ကာနိ(ဒုတိယာ)-ဟု စိတ္တာဒိစဉ်။
အဥ္ဇိယ ဟူသော နောက်ပုဒ်၌ အဥ္ဇဓာတ် (တနည်း) အဥ္ဇုဓာတ်ဖြစ်သည်။
အဥ္ဇ-ဓာတ်ဖြစ်မူ အဉ္ဇေတိ၊ အဥ္ဇယတိ၊ အဥ္ဇေန္တိ၊ အဥ္ဇယန္တိ-စသည် စုရာဒိစဉ်။
အဥ္ဇု - ဓာတ်ဖြစ်မူ အဥ္ဇတိ၊ အဥ္ဇန္တိ - ဟု ဘူဝါဒိစဉ်။

✻ **အဥ္ဇော စ မက္ခနဗျတ္တိဂတိမိဿန ကန္တိသု။ အဥ္ဇု ဘူ မိဿဝဇ္ဇေသု။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၇၈)**

၆။ အလက်ာရဘူတဿ - ဖြင့် ဝိတ္ထူပကရဏပုဒ်ကို ဝိတ္ထိယာ + ဥပကရဏံ ဝိတ္တူပကရဏံ-ဟုပြု၍ ဝိတ္တူပကရဏအရ အဝတ်တန်ဆာကို ယူရမည်ဟု သိစေ။
ပီတိပါမောဇ္ဇကရဏဿ - ဖြင့် ဝိတ္တိပုဒ်ကို ဝိန္ဒတိ သုခံ တောယာတိ ဝိတ္တိ (တနည်း) ဝိန္ဒနံ ဝိတ္တိ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဝိတ္တိအရ ပီတိပါမောဇ္ဇ - ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။
တဝါကျလုံးဖြင့် အပေါင်းပုဒ်ကို ပဟူတံ နာနာဝိဓာလက်ာရဘူတံ ဝိတ္တူပကရဏံ ဧတေသန္တိ ပဟူတဝိတ္တူပကရဏာ - ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိပြု -- သိစေပါသည်။ (သာဓကပါဠိ - ၇ - နံပါတ်ရှု)

၇။ ပဟူတဝိတ္တူပကရဏာ + ပဟူတဝိတ္တူပကာရဏာ

ဝိတ္တီတိ တုဋ္ဌိ၊ ဝိတ္တိယာ ဥပကရဏံ ဝိတ္တူပကရဏံ၊ ပဟူတံ နာနာဝိဓာလက်ာရဘူတံ ဝိတ္တူပကရဏ မေတေသန္တိ ပဟူတဝိတ္တူပကရဏာ။ တေနာဟ "အလက်ာရဘူတဿာ"တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ၊၂၊ ၇) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဤအဋ္ဌကထာ ဤနေရာ၌ပင် ဝိတ္တူပကရဏဿ-ကို ပီတိပါမောဇ္ဇ ကရဏဿ-ဟု ဖွင့်ဆိုထားသောကြောင့်လည်းကောင်း ပဟူတဝိတ္တူပကရဏာ-သာသင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ပဟုတ + ပဟုတ

ပဟု သတ္တိယံ တော၊ ဥ - ကာရာဂမော။ ပ-ပုဗ္ဗော ဟူ သတ္တာယံ ဝါ ရသော၊ ပဟုတော၊ ပဟူတောပိ။ (သူစိ) ထောက် - ၂ - ပါဌ်သင့်။

ဥဒကကဥ္စိယံ + ဥဒကကဥ္စိယ

သောဝီရံ ကဥ္စိယံ ဝုတ္တံ။ (ဓာန်၊ ၄၆၀) ကေန ဧလေန အဥ္စိယံ အဘိဗျတ္တံ အဿာတိ ကဥ္စိယံ။ (ဓာန်ဋီ) ထောက်၍ ဥဒကကဥ္စိယံသာသင့်ပါသည်။

ကုဋ္ဋ + ကုဋ္ဋ

ကုဋ္ဋံ တု ဘိတ္တိ နာရီထ။ (အဘိဓာန်၊ ၂၀၄) ကုဋ္ဋ ဆေဒနေ၊ ကုဋ္ဋတိ ဆိန္ဒတိ မဂ္ဂန္တိ ကုဋ္ဋံ။ (ဓာန်ဋီ) တို့ကိုထောက် - ကဋ္ဌမူလံ -သာသင့်ပါသည်။

ဒါနပတိနမ္ပိ သဗ္ဗကံ + ဒါနပတိနံသဗ္ဗကံ

ဒါနပတိနမ္ပိတိ အပိသဒ္ဒေါ - နကေဝလံ ဘတ္တဒါယကာနံ ဘတ္တံ ဂဏှန္တိတိ ဥာပေတိ။ (ယောဇနာ) ဆိုသောကြောင့် ဒါနပတိနမ္ပိ - သာသင့်။

၈။ **ကုဋ္ဋမူလံ**

အပေါင်းဖြစ်သော နံရံ၏အရင်း, နံရံခြေဟူသမျှတို့၏ "ကုဋ္ဋမူလံ"-ဟူသော အမည်ကို အစိတ်-ကျနစွာဆောက်လုပ်ထားအပ်သော ဆွမ်းစားဇရပ်၏ နံရံခြေ၌တင် ကေဒေသျ၊ ရှုဋ္ဌိ နည်း။

ဃရေသု

အနီးရှိသော အိမ်တို့၏ "ဃရေသု"ဟူသော အမည်ကို အနီးဖြစ်သော တခုသောအစွန် အရပ်၌တင် သမီပျူပစာ။

✤ **ဃရေသု ကေမဇ္ဈေ ဘောဇနသာလာ ယောဇ္ဇိ။ (သာရတ္ထ)**

သာလာ

အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသောဇရပ်တို့၏ "သာလာ" -ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘောဇနသာလာ - ဆွမ်းစားဇရပ်၌တင် ကေဒေသျ၊ ရှုဋ္ဌိနည်း။

ဥဒကကဥ္စိယ

အစိတ်ဖြစ်သော သောက်ဇရ၊ သုံးရေ ပအုံးရည်တို့၏ "ဥဒကကဥ္စိယ"-ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော သောက်ရေသုံးရေ ပအုံးရည် ယာဂု-တို့၌တင်-ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

✤ **ဥဒကကဥ္စိယန္တိ ပါဏီယပရိဘောဇနီယဥ္စ ယာဂုစ။ (ဝိမတိ၊ ၁၀၀၊)**

၁၀။ **ဒါနပတိနံ** - ၌ ဒါနအရ ပရိစ္စာဂစေတနာပြဌာန်းသောကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ယူ၍ ထို၏ပဒဋ္ဌာန်ကား ယောနိသောမနသိကာရ - စသည်တည်း - စသည်ဖြင့်ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၁)

(က) **အတ္ထိ နာမ တာတာတိ ဣဒံ အတ္ထီတိ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ၊ နာမာတိ ပုစ္ဆနတ္ထေ မညနတ္ထေ စ နိပါတော။**

(ခ) ဟုဒဥ္စ ဝုတ္တံ ဟောတိ--"အတ္ထိ နုခေါ တာတ သုဒိန္န အမှာကံ ဓနံ၊ န မယံ နိဒ္ဓနာတိ ဝတ္တဗ္ဗာ၊ ယေသံ နော တွံ ဤဒိသေ ဌာနေ နိသီဒိတွာ အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဥ္ဇိဿသိ။

(ဂ) တထာ အတ္ထိနုခေါ တာတ သုဒိန္န အမှာကံ ဇီဝိတံ၊ န မယံ မတာတိ ဝတ္တဗ္ဗာ၊ ယေသံ နော တွံ ဤဒိသေ ဌာနေ နိသီဒိတွာ အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဥ္ဇိဿသိ။

(ဃ) တထာ အတ္ထိ မညေ တာတ သုဒိန္န တဝ အဇ္ဈတ္တရေ သာသနံ နိဿာယ ပဋိလဒ္ဓေါ သမဏဂုဏော၊ ယံ တွံ သုဘောဇနရသသံဝဍ္ဎိတောပိ ဟုမံ ဇိဂုစ္ဆနေယျံ အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ အမတမိဝ နိဗ္ဗိကာရော ပရိဘုဥ္ဇိဿသီ"တိ။

(၄။ ၁၇၅။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၈။ မအ္ဋသျှ။ တ။ ၃၁။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၁၇။)

၁။ (ခ၊ ဂ) တို့ကို နိသျှည်းကျနစွာ အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ (က) ကို လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ (ဃ) စောဒနာတက်ပါ။
၃။ (ခ၊ ဂ၊ ဃ) တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (ဂ) ဝါကျ၌ ယေသံ နော - ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ ဇိဂုစ္ဆနေယျံ - ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်း ကောက်ပါ။
၅။ ဓနံ၊ ဤဒိသေ၊ ဇီဝိတံ၊ မတာ - တို့ကို ဓာတု + ပစ္စယ - ဝေဘန်၍၊ ပရိဘုဥ္ဇိဿသိ - ၌ ဿသိ - ဝိဘတ်၏ သက်ရာကာလကို ဖော်ပြပါ။
၆။ (က၊ ခ၊ ဂ) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍၊ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (ဃ) ၌ ယော တွံ + ယံ တွံ - ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) ဝါကျ ဇီဝိတံ - ၌နည်း၊ (က) ဝါကျ နိဗ္ဗိကာရော - ၌ဥပစာ - တို့ကိုအကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (ခ) ဝါကျ န ဝတ္တဗ္ဗာ - ၌ ဗာဟျတ္ထ အရတရားကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိထုတ်ပါ။

= =

၂။ **(က) လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သုဒိန်၏ဖခင်သည် အတ္ထိနာမ-စသည်ကိုဆို၏။ ယင်း၌ အတ္ထိ-သည် အသ-ဓာတ် + အ-ပစ္စည်း + တိ-ဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသော အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်ပါသလော (တနည်း) နိပါတပဋိရူပကနာမ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်အနက်၌ အဘယ်ပုဒ်ဖြစ်ပါနည်း။ နာမ-သည် ကဲ့ရဲ့ခြင်း ဂရဟတ္ထ-ကို ဟောပါသလော။ အဘယ် အနက်ကို ဟောပါသနည်း - စုဒ်ကြောင့် -က- မိန့်။ (မအ္ဋ၊ ၂၊ ၃၁။)

(ခ) အနုသန္ဓေ

အဝယဝတ္ထကို ပြပြီး၍ ဝါကျပိဏ္ဍတ္ထကိုပြလို၍ - ဟုဒဥ္စ - အစမိန့်။ (မအ္ဋ)

(ဂ)အနုသန္ဓေ

တပါးသောအကြောင်းဖြင့် နာမ-သဒ္ဒါ၏ ပုစ္ဆနတ္ထ-ကိုပင် ပြပြန်လို၍ တထာ - အစမိန့်။ (မအ္ဋ,

✤ **အညေနပိ ပကာရေန နာမသဒ္ဒဿ ပုစ္ဆနတ္ထမေဝ ဒဿေန္တော အာဟ "တထာ အတ္ထိ နုခေါ တာတာ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ၊)**

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (ခ) (ဂ) နှစ်ဝါကျဖြင့် အတ္ထိနာမ-ဝယ် နာမ-သဒ္ဒါ၏ ပုစ္ဆနတ္ထ-၌ ဖြစ်ပုံအကျယ် ပြဆို၏။ နာမ-သဒ္ဒါ၏ပုစ္ဆနတ္ထ၌ဖြစ်ပုံ အကျယ်သာရှိပါသလော။ နာမ-သဒ္ဒါ၏ မညနတ္ထ-၌ ဖြစ်ပုံအကျယ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ - အဗျာပိတတင် - စုဒ်ကြောင့်(က)မိန့်။

❖ **ကုဒါနိ နာမသဒ္ဒဿ မညနတ္ထတ် ဒဿေန္တော အာဟ "တထာ အတ္ထိမဒေ" တိအာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) ဆရာ - သည် (ခ - ဂ) နှစ်ဝါကျဖြင့် အတ္ထိ၏ ကတ္တားကို ခန့်-ဟုလည်းကောင်း ဇီဝိတ်-ဟုလည်းကောင်း ထည့်ပြတော်မူ၏။ အတ္ထိ၏ ကတ္တားကိုယင်းနှစ်မျိုးသာထည့်နိုင်ပါသလော။ အဘယ်သို့ ထည့်နိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်----(ဃ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား ----- သမဏဂုဏော - ဟုလည်း ထည့်နိုင်ပါသေး၏ဟူလို။

၃။ ၁- စသည် ဝါကျပိဏ္ဍတ္ထပြ ဝိတ္ထာရ (တနည်း) တပ္ပါကဋ္ဌိကရဏ။ (မအူ၊ ဘာဋ္ဌိ) (တနည်း)ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ (ဆင်တဲဂဏ္ဌိ)။ ထိုတွင်--ဂ - ပက္ခန္တရ။ ဃ - ပက္ခန္တရ။

စာစပ် ယေသံနော - ကား တို့၏ - ကြောင့် - ပုတ္တော (ပါဌသေသ) ၌ သမ္ဗန် + သမ္ဗန္ဓိစပ်။ သုဓာဘောဇနရသသံဝနိုတောပိ - ၌ ပိ - ကား သမ္ဘာဝနာ။

၄။ ဇိဂုစ္ဆိယတေ ဇိဂုစ္ဆနံ၊ ဇိဂုစ္ဆနံ+အရဟတီတိ ဇိဂုစ္ဆနေယျော။ (ဇိဂုစ္ဆန+ယျေ) (အရဟတ္ထေ ဤယျေယျာ - သုတ် - ဖြင့် ယျေသက်)

ဇိဂုစ္ဆန - အရ ---- စက်ဆုတ်ခြင်းသည့် မုချ။

ထို -- ၏ + ပုတ်သိုးသော မုယောမုံ့နှင့် အကျိုး + အကြောင်းစပ် ----ဌာနူ။

ယျေ အရကား --- စက်ဆုတ်ခြင်းကိုထိုက်သော ပုတ်သိုးသောမုယောမုံ့ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်) (တနည်း) ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ဇိဂုစ္ဆနေယျော။ (ဂုပ + အနီယပစ္စည်း။)

ဇိဂုစ္ဆနေယျံ -- စက်ဆုတ်ခြင်းကိုထိုက်သော (ဝါ) စက်ဆုတ်ထိုက်သော (ဘာသာဋီကာ)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝိဇ္ဇမာနေ္တာဝေ + အတ္ထော ဝိဇ္ဇမာနတ္ထော။ ပုစ္ဆနမေဝ + အတ္ထော ပုစ္ဆနတ္ထော။

နတ္ထိ + ခန့် + တေသံ (အမှာက) န္တိ နိဒ္ဒနာ။ မရိမှာတိ မတာ။

သုန္ဒရံ + ဘောဇနံ သုဘောဇနံ။ သုဘောဇနဿ + ရသော သုဘောဇနရသော။

သမ္ဘာ + ဝနိုတော သံဝနိုတော။ သုဓာဘောဇနရသေန + သံဝနိုတော သုဓာဘောဇနရသသံဝနိုတော။

နတ္ထိ + ဝိကာရော + ယဿ (တဝါ) တိ နိဗ္ဗိကာရော။ ပဋိလဗ္ဘိတ္တာတိ ပဋိလဒ္ဓေါ။

သမဏာနံ+ဂုဏော သမဏဂုဏော။

၅။ **ခန့်**-ကား ခန+အ။ **ဤဒိသေ**-ကား ဣမ-သဒ္ဒူပပဒ+ဒိသဓာတ်။ (တနည်း)ဒုသ+ကွိ။ **ဇီဝိတံ**-ကား ဇီဝ+တ။ **မတာ**-ကား မရ+တ။ **ပရိဘုဥ္ဇိဿသိ**-၌ **ဿသိ**ဝိဘတ်ကား ပစ္စုပ္ပန်ကာလ အနက်ဖြစ်သည်။

❖ **အတ္ထော ပန ဝတ္တမာနကာလိကောဝ။ (သာရတ္ထ - ၁၊ ၉၁)**

၆။ (က) ဝိဇ္ဇမာနတ္ထေ (နိပါတော)ဖြင့် အတ္ထိနာမ-၌ အတ္ထိ သဒ္ဒါသည်အာချာတ်ပုဒ်. နာမ်ပုဒ်မဟုတ်၊ နိပါတ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းအတ္ထိသဒ္ဒါ၏ ဝိဇ္ဇမာနအနက်ဟော-လည်းကောင်း သိစေ။

ပုစ္ဆနတ္ထေ (နိပါတော) ဖြင့် အတ္ထိနာမ ၌ နာမသဒ္ဒါသည် နာမ်ပုဒ်မဟုတ်၊ နိပါတ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းနာမသဒ္ဒါ၏ ပုစ္ဆနအနက်ဟော-----လည်းကောင်း သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

မညနတ္တေ နိပါတော - ဖြင့် နည်းမှီဖော်လေ။
၁-ဂ-ဝါကျ--အတ္တိနုဒေါ-ဖြင့် အတ္ထိနာမဥ္ဇ နာမသဒ္ဒါ ပုစ္ဆနအနက်ဟော--သိစေ။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)
အမှာက် ဓနံ - ဖြင့် အတ္ထိနာမဥ္ဇ အတ္ထိ - ၏ ဝိဇ္ဇမာန အနက်ဟော -- လည်းကောင်း၊ ယင်းအတ္ထိ၏ ကတ္တားကို ဓနံ - ဟုထည့်ရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။
ယေသံနော တွံ - ဖြင့် ပရိဘုဥ္ဇိယသိ၏ ကတ္တားကို - တွံ - ဟုထည့် -- သိစေ။
(ဂ) အမှာက် ဓီဝိတံ-ဖြင့် အတ္ထိနာမဥ္ဇ အတ္ထိသဒ္ဒါ၏ ဝိဇ္ဇမာနအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ယင်းအတ္ထိ သဒ္ဒါ၏ ကတ္တားကို ဓီဝိတံ - ဟုထည့် -- လည်းကောင်း သိစေသည်။
(ဃ) အတ္ထိ မညေ သမဏဂုဏော-ဖြင့် အတ္ထိနာမဥ္ဇ နာမသဒ္ဒါ မညနအနက်ဟော-- လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ၏ ကတ္တားကို သမဏဂုဏော - ဟုထည့် -- လည်းကောင်း သိစေသည်။

၇။ ယောတွံ၊ ယံတွံ

တာတ သုဒိန္န တွံ(လ) ယံ ပရိဘုဥ္ဇိယသိ၊ တသ္မာ ပရိဘုဥ္ဇနတော စသည်ဖြင့် ယံ-ကို ကြိယာပရာမသန နိပါတ်အဖြစ်ဖြင့် ယောနေဘဥ္ဇ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယံ ပရိဘုဥ္ဇိယသိ - အကြင် သုံးဆောင်စားနိုင်ဘိ၏။ တသ္မာပရိဘုဥ္ဇနတော၊ ကြောင့်။ ဤသို့အနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း ယောနေဘအလို ယံတွံ - ပါဌ်သင့်သည်။ ယေသံ နော တွံ-စသော ရှေ့ဝါကျတို့ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း၊ အလာဘာ ဝတ မေ-စသော ပါဠိတော်၌ ယောတွံ-ဟုရှိသည်ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း၊ ယောတွံ၊ အကြင်သင်သည်။ (လ) တဿ တဝ၊ ၏။ သာသနံ၊ ကို။ စသည်ဖြင့် အနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း။ ယောတွံ-ပါဌ်လည်းသင့်သည်။ (မအူသျှ-၃၂။) (မအူသျှ-၌ ယောတွံ။ ဘာသာဋီကာ - ၌ ယံတွံ - ဟုအနက်ပေးကြသည်။)

၈။ ဓီဝိတံ

ပြစ်မှားသောအသက်ဇီဝိတကို "ဓီဝိတံ" - ဟုဆိုသဖြင့် မပြစ်မှားသော ကမ္မဇရုပ် ဝိညာဉ် တို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာန၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန၊ ကေဒေသူ။

နိဗ္ဗိကာရော

အကျိုးဖြစ်သော အမူအရာဖောက်ပြန်မှုမရှိခြင်း၏ "နိဗ္ဗိကာရ" ဟူသော အမည်ကို အကြောင်း ဖြစ်သော သလ္လေခပဋိပတ်၌တင် - ဖလူပစာ + အဝိနာဘာဝ။

၁၀။ န စဏ္ဍာဟာ - ၌ ဟာဟျတ္တအရကား -- သုဒိန်အမေ - အဖေတို့၏ လောကီခန္ဓာပဉ္စကယူ၍ လောကောနှင့် အတူထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၂)

(က) သော ပန ဂဟပတိ ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယ တေမတ္တံ ပရိပုဏ္ဏံ ကတွာ ဝတ္တုမသက္ကောန္တော "အတ္ထိ နာမ တာတ သုဒိန္န အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ ပရိဘုဉ္ဇိဿသီ"တိ တွေကမေဝ အဝေါစ။
(ခ) အက္ခရစိန္တကာ ပနေတ္ထ ဣမံ လက္ခဏံ ဝဒန္တိ၊
(ဂ) အနောကပ္ပနာမရိသနတ္ထဝသေန တေ အတ္ထိနာမသဒ္ဒေ ဥပပဒေ "ပရိဘုဉ္ဇိဿသီ"တိ အနာဂတဝစနံ ကတံ။
(ဃ) တဿာယမတ္ထော အတ္ထိ နာမ။ ပေ။ ပရိဘုဉ္ဇိဿသိ၊ ဣဒံ . ပစ္စက္ခမ္ပိ အဟံ န သဒ္ဒဟာမိ န မရိသယာမီတိ။
(င) ဓတော**ယံ အာဘိဒေါသိကောတိ** တတော တဝ ဂဟတော အယံ အာဘိဒေသိကော ကုမ္မာသော လဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။

(ဌ၊ ၁၇၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ဂ။ မအူသျ၊ တ။ ၃၄။ ဘာသာဋီ၊ ဒု။ ၂၁၈။)

၁။ (က) တေမတ္တံ - ၌ သဗ္ဗနာမ်အစွဲထင်ရှားစေလျက်လည်းကောင်း၊ (ဂ)ကို ကတံ - ၏ ကတ္တားထည့်၍ လည်းကောင်း အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ (က) ကို ဗျတိရေကစောဒနာတက်၍၊ (ခ)ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ အထက်ပါ ဝါကျအားလုံးကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယ - ၌ ဒုက္ခာဘိတုန္န - ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဥာသ်ကောက်ပါ။
၅။ ပစ္စက္ခံ - ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ နောက်ပုဒ်ဝယ်ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ (င) ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ အနောကပ္ပနာမရိသနတ္ထဝသေန + အနောကပ္ပနာပရိသဟနတ္ထဝသေန-ဟုပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယ - ၌ နယူပစာရ - ထုတ်ပါ။
၁၀။ ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယ - ၌ တုန္န - ဝယ် ဓာတွတ္ထကိုရှု၍ ခန္ဓေတရကဏှာရနေတ္တိထုတ်ပါ။

==============================

၁။ တေမတ္တံ၊ ဤ "အတ္ထိ နဝေါ တာတ သုဒိန္န အမှာကံ ဓနံ"အစရှိသည်ဖြင့် အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အနက်ကို။ (သာရတ္ထ)
ကတံ - ၏ ကတ္တားကို "ဂဟပတိနာ၊ - သည်" ဟု ထည့်။

၂။ **(က) ဗျတိရေကစောဒနာ**

ဆရာ-သည် အတ္ထိနာမ တာတသုဒိန္န စသော စကားရပ် ၌ ရှင်သုဒိန်၏ ဖခင်ဆိုလိုသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အကျယ်အားဖြင့်ပြဆို၏။ အကယ်၍ ရှင်သုဒိန်၏ဖခင်ကြီးသည် ယင်းအနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုလိုသည်ရှိသော် "အတ္ထိနဝေါတာတသုဒိန္နအမှာကံ ဓနံ" အစရှိသည်ဖြင့် အပြည့်အစုံပြု၍ ဆိုသင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် အပြည့်အစုံမဆိုမူ၍- အတ္ထိနဝေါ

http://www.dhammadownload.com

တာတသုဒိန္န (လ) ပရိဘုဥ္ဇိဿသိ - မျှလောက်ကိုသာ ဆိုအပ်ပါသနည်း-စုဒ်ကြောင့်-(က) မိန့်။ (ဘာသာဋီ။ မအူသျှ)

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ အတ္တီတိ ဝိဇ္ဇမာနတ္တေ - အစရှိသည်ဖြင့် မိမိ၏ဝါဒကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သဒ္ဒါဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြလိုသောဆရာ-သည်- (ခ) ဝါကျကိုမိန့်။

၃။ (က) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ခ) ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) အတ္တီတိဝိဇ္ဇမာနတ္တေ-စသည်ဖြင့် ဆရာဖွင့်ဆို သကဲ့သို့ပင် သဒ္ဒါဆရာတို့ ဖွင့်ဆိုကြပါသလော-ဟုစုဒ်-ပယ်--ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။

(ဂ) သည် ဣမံ လက္ခဏံ-ဟူသည် အဘယ်နည်း-ဟု စုဒ်ရှိ၍-ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။

(ဃ) သည်အတ္ထယောဇနာကို ဆက်ပြ--ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ပဒသံဝဏ္ဏနာမှတပါး--အတ္ထ သံဝဏ္ဏနာ ကိုပြ - ပက္ခန္တရ။

(င) ပက္ခန္တရ။

၄။ တုဒိယတီတိ တုန္နော။ (တုဒ + တ) အဘိအတိရေကံ + တုန္နော အဘိတုန္နော ။
ဒုက္ခေန အဘိတုန္နော ဒုက္ခာဘိတုန္နော။
ဒုက္ခ - အရကား မာနသိကဒုက္ခ (ဝေဒနာ) သည် မှ၍။
ထို၏ + (သုဒိန်ဖခင်) သူကြွယ်ဒြဗ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာန္န----၏။
ဒုက္ခာဘိတုန္န - အရကား မာနသိကဒုက္ခဝေဒနာသည် အလွန်ထိုးကျင့်(နှိပ်စက်) အပ်သောသူကြွယ်ရ၏။
ဒုက္ခာဘိတုန္နဿ + ဘာဝေါ ဒုက္ခာဘိတုန္နတာ။
(သူကြွယ်၏ + မာနသိကဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

သင်္ကောတီတိ သင်္ကောန္တော။ န + သင်္ကောန္တော အသင်္ကောန္တော။
အက္ခရံ + စိန္တေန္တီတိ အက္ခရစိန္တကာ။
အက္ခရ-အရကား အက္ခရာတို့သည် မှ၍။
ထို၏ + သဒ္ဒဝိဒူတို့နှင့် ကမ္မ + ကမ္မီ၊ ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်-ဌာန္န-၏ ။
စိန္တ-ဓာတ်အရ သဒ္ဒဝိဒူတို့၏သန္တာန်၌--အက္ခရာကောသလ္လဉာဏ်, ပဒကောသလ္လဉာဏ် ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် - မှ၍။
ရှေးရှေး -- ယောနိသောမနသိကာရစသည် --ဖလူ။ နောက်နောက် -- စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် -- ကာရကူ။
သမာသ်ပုဒ်လုံးအရလည်းဖြစ်သော ဏ္ဍု - ပစ္စည်းအရကား - သဒ္ဒဝိဒူတို့ရ၏။

၅။ **ပစ္စက္ခံ**-ကား အ-ကာရန္တအဗျယီဘာဝသမာသ်ပုဒ်တည်း။

အမှာ အ-ကာရန္တ အဗျယီဘာဝသမာသ် နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၂၅-၃၊ သဂါထာသီဟပုစ္ဆာ၊ ပဋိဝေဓောဝါကျ (၄၊၁၈) ၌ရှုပါလေ။

ပစ္စက္ခံ - ၌ **အက္ခ**-ကား ဥသ - ဓာတ်ဖြစ်သည်။ ဥသတိ ၊ ဥသန္တိ - စသည်ဖြင့်စဉ်။

၆။ (င) ဝါကျ တတော အယံ-ဖြင့် တတာယံ-ကို တတော + အယံ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်- သိစေပါသည်။
ဂေဟတော - ဖြင့် တတော - ၌တ - သဒ္ဒါ ဂေဟကိုစွဲယူ -- သိစေပါသည်။
တာ၀ - ဖြင့် ဂေဟ၏သမ္ဗန်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

လဒ္ဓေါ-ဖြင့် ကုမ္မာသောကို လဒ္ဓေါ (ပါဌသေသ) ၌ စပ်ရမည်ကိုလည်းကောင်း (သမ္ဗန္ဓ)၊ ကုမ္မာသော၌ သိဝိဘတ်သည် ဝုတ္တကံအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း (ဝိဘတျတ္ထ) သိစေပါသည်။

၇။ **အနောကပ္ပနာမရိသနတ္တဝသေန + အနောကပ္ပနာပရိသဟနတ္တဝသေန**

+ အနောကပ္ပနာမရိသနတ္တဝသေနာတိ ဧတ္ထ အနောကပ္ပနံ အသဒ္ဒဟနံ။ **အမရိသနံ** အသဟနံ။ (လ) န မရိသယာမီတိ န ဝိသဟာမိ - ဟု သာရတ္ထ - (ဒု၊ ၉။) ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာ၏ မှီရာ ပါဠိနီ-စသော သက္ကဋသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ "အနောကပ္ပနာမရိသေသု အကိ၀ုတ္တေပိ"ဟု သုတ်တည်ပြထားသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မရိသု သဟနေ။ စ-ကာရော သေစနာပေက္ခကော မရိသတိ။ (နီတိဓာတု၊ ၁၇၄) မရိသ-တိတိက္ခာယံ။ မရိသေတိ၊ မရိသယတိ။ (နီတိဓာတု၊ ၃၄၈) ထောက်၍လည်းကောင်း၊ သည်းခံခြင်းအနက်ဟော မရိသု (ဝါ) မရိသ-ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော အနောကပ္ပနာမရိသနတ္တဝသေန ပါဌ်သင့်သည်။ မအူသျ-၌ကား အနောကပ္ပနာပရိသဟနတ္တဝသေန-ပါဌ်ကို အနက်ယောဇနာသည်။ အထက်ပါ ပါဏိနိသုတ်၊ သဒ္ဒနီတိ တို့နှင့်ကားမညီ။

ပစ္စက္ခမ္ပိ + ပစ္စက္ခမပိ

ပိနှင့်အပိသည် ဥပသာရနိပါတ်မျှသာကွဲပြား၍ နှစ်ပုဒ်စလုံး သမုစ္စည်း အနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ တေနာဟ "ပစ္စက္ခမ္ပိ" တိ-ဟု သာရတ္ထဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အပိ-သဒ္ဒေါ သမ္ဘဝနံ အပစ္စက္ခေ ကိံ၀တ္တဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယော-ဟု ယောဇနာ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း-နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်သည်။ မအူသျ၌ ပစ္စက္ခံ၊ မျက်မှောက်သည်။ အသိ၊ ဖြစ်၏-ဟုအနက်ပေး၏။ ယင်းအလို-ပစ္စက္ခမသိ - ပါဌ်သင့်သည်။

၈။ **ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယ**

အပေါင်းဖြစ်သော ကာယိကဒုက္ခ၊ မာနသိကဒုက္ခ-တို့၏ **"ဒုက္ခ"**-ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မာနသိကဒုက္ခ၌တင် ဧကဒေသျူပစာ၊ ရုဠ္ဌီနည်း။

❖ **ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယာတိ မာနသိကေန ဒုက္ခေန အဘိပီဠိတတ္တာ။ (သာရတ္ထ။ ၂၊ ၈)**

တတာယံ အာဘိဒေါသိကောတိ

အစိတ်--တတာယံ အာဘိဒေါသိကော - ဟူသောပါဌ်၏ **"တတာယံ အာဘိဒေါသိကော"**-ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော တတာယံ အာဘိဒေါသိကော ကုမ္မာသော-၌ တင်။ ဧကဒေသူ/ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။

ပရိဘုဥ္စိဿသိ

ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို အနာဂါတ်ကာလအားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ကာလဝိပလ္လာသနည်း။

(တနည်း) ပရိဘုဥ္စသိ-ဟူသောဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ကို ပရိဘုဥ္စိဿသိ-ဟု ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ဖြင့် ပြန်ထားသောကြောင့် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း။

အက္ခရစိန္တကာ

အကြောင်း-အက္ခရာကိုဆိုသဖြင့် အကျိုး-ပုဒ်ကိုလည်းရသောကြောင့်ကာရဏူပစာ/နာနန္တရိကနည်း။

၁၀။ **ဒုက္ခာဘိတုန္နတာယ၌** တုန္နဝယ် တုဒဓာတ်အရ မာနသိကဒုက္ခဟု ဆိုအပ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ထိုနှင့် သဟဇာတ်ဖြစ်သော ရုပ်၊ နာမ်တရားများကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၃)

(က) **ယေန သကပိတု နိဝေသနန္တိ** ယေန သကဿ ပိတု အတ္တနော ပိတု နိဝေသနန္တိ အတ္ထော။
(ခ) ထေရော ပိတရိ ပေမေနေဝ သုဗ္ဗစော ဟုတွာ အဂမာသိ။
(ဂ) **အဓိဝါသေသီတိ** ထေရော ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကောပိ သမာနော "သစေ ကောဘတ္တမ္ပိ နဂဟေဿာမိ။ အတိဝိယ နေသံ ဒေါမနဿံ ဘဝိဿတီ" တိ ဉာတီနံ အနုကမ္ပာယ အဓိဝါသေသိ။
(ဃ) **ဩပုဉ္ဆာပေတွာတိ** ဥပလိမ္ပာပေတွာ။
(င) **ကေ ဟိရညသုဝဏ္ဏတိဝ္တေ ဟိရညန္တိ** ကဟာပဏော ဝေဒိတဗ္ဗော။
(၅၊ ၁၇၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၉။ မအူသျ၊ တ၊ ၃၄။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၂၀။)

၁။ သုဗ္ဗစော - ကို သဒ္ဒတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယတ္ထ - ပေါ်လွင်စေလျက် (ခ + ဂ)ဝါကျတို့ကို အနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ) ဝါကျကို လီနတ္ထရစောဒနာတက်ပါ။
၃။ (ခ+ဂ)တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ဂ)ဝါကျပါ ပိ-သဒ္ဒါတို့ဖြင့် ပြဆိုအပ်သော အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
၄။ နိဝေသနံ - ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဟိရည, ကုမ္မာသ, ပိဏ္ဍ တို့ကို ဓာတု + ပစ္စယဝေဘန်ပြ၍ ဟိရည - ၌ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ (က + ဃ) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဃ - ၌ ဩပုဉ္ဆာပေတွာ + ဩပုဉ္ဆာပေတွာ ပါဌ်နှစ်ထွေတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) ဝါကျ ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကော - ၌ နယ္ယူပစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေပါ။
၁၀။ ကေ ဟိရညဿ - ၌ ဟိရည - ကို ဝဝစနဟာရ နေတ္တိထုတ်ပါ။

= =

၁။ သုဗ္ဗစော၊ လွယ်သဖြင့်ဆိုအပ်သည် (ဂ) ဆိုလွယ်သော စကားရှိသည်။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဆိုလွယ်သည် (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

✤ **ဝတ္တဗ္ဗောတိ ဝစော၊ သုခေန ဝစော သုဝစော၊ (တနည်း) သုခံ ဝစော ဧတသ္မိန္တိ သုဝစော (မအူ)**
+ ပါဠ-ယောနော၌ သုဋ္ဌု ဝစော ဧတသ္မိန္တိ သုဝစော-ဟုပြုသည်။ ယင်းအလိုကောင်းသော စကား ရှိသည် - ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။

၂။
(ခ) လီနတ္ထရစောဒနာ

ဆရာ-ဥပါလိသည် အထခေါ် အာယသ္မာ သုဒိန္နော ယေန သကပိတုနိဝေသနံ - ဟုဆို၏။ ရှင်သုဒိန်သည် မုယောမုံ့ဆွမ်းကို စားပြီးပြီ မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် မိမိဖခင်အိမ်သို့ သွားလေသနည်း။ စုဒ် -- ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (မအူ)

(ဂ) လီနတ္ထရစောဒနာ

ဆရာ - ဥပါလိသည် အဓိဝါသေသိ- ဟုဆို၏။ (ဝါ) ရှင်သုဒိန်သည် သွာတနာယဘတ်ကို လက်ခံသာယာသောဟုဆို၏။ ရှင်သုဒိန်သည် ဥက္ကဋ္ဌ ပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်

http://www.dhammadownload.com

မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် သွာတနာယဘတ်ကို လက်ခံသာယာသနည်း။ စုဒ် -- -- ကြောင့် (၇)မိန့်။ (မအူသျှ)

၃။ ၁ - သည် ဝါကျာရမ္ဘ၊ ၇ - သည် ပကွန္တရ။

ပိသဒ္ဒါဖြင့်ပြအပ်သော အဓိပ္ပါယ်

ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကောပိ-၌ ပိ-ဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌ ပိဏ္ဍပါတ် ဓုတင်ဆောက်တည်ထားလျက်ပင် တထပ်သော ဆွမ်းကို သာယာတုံသေး၏။ မဇ္ဈိ-မုဒုံဖြစ်မှုကား ဆိုဘွယ်မရှိဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြသည်။ (မအူသျှ)

ကောအတ္တမ္ပိ ၌ ပိ - ဖြင့် နှစ်ထပ်သုံးထပ်သောဆွမ်းကို ထားလိုက်ပါဦး တည်ပါစေဦးဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြသည်။ (မအူသျှ)

၄။ နိဝိသန္တိ, နိဝသန္တိ ဝါ အတြာတိ နိဝေသနံ၊ (သူစိ) နိ + ဝိသ (တနည်း) ဝသ + ယု။
နိ, ဝိသ (ဝါ) ဝသဓာတ်အရကတ္တုနွ - ကား ဝင်သော နေသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပကစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
အဓိကရဏ္ဍ - ကား ထိုအားတပ်သောအိမ်၏ ပကတ္တုပ ----- ဖလူ။
ယု - ပစ္စည်း၏ အရကား --- အိမ်ဒြပ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ထိရန္တိ ဒဠှိဘဝန္တိတိ ထိရာ။ (သီလက္ခန္ဓာဒိဂုဏာ) ထိရာ အဿ အတ္ထီတိ ထေရော။
ဒုဋ္ဌု + မနော + ဧတေသန္တိ ဒုမ္မနော။ ဒုမ္မနာနံ + ဘာဝေါ ဒေါမနဿံ။
(တနည်း) ဒုဋ္ဌု + မနော ဒုမ္မနော။ ဒုမ္မနဿ + ဘာဝေါ ဒေါမနဿံ။
+ ဒေါမနဿံ = မကောင်းသော စိတ်ရှိကုန်သည်တို့၏ အဖြစ်သည် (ဝါ) မကောင်းသော စိတ်၏ အဖြစ်သည်။ (မအူသျှ)
ပိယဿ + ဘာဝေါ ပေမံ။ ဋ္ဌမော၊ ပိယဿ + ပတ္တံ။ ပိနယတီတိ ဝါ ပိနော + ဘာဝေါ ပေမံ။ ဋ္ဌမော။ (သူစိ)
ဥဒ္ဓံ ကသတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဥက္ကဋ္ဌော။ (ဥ+ကသ+တ) မြတ်သောလူရ၏။
ပိဏ္ဍိတဗ္ဗော သဃရိတဗ္ဗောတိ ပိဏ္ဍော။ (ပိဋိ + က) ပိဏ္ဍော စ + ပိဏ္ဍော စ ပိဏ္ဍာ။ ပတနံ ပါတော။
ပိဏ္ဍာနံ + ပါတော ပိဏ္ဍပါတော။ ပိဏ္ဍပါတံ + ဥဉ္ဆတိ ဂဝေသတီတိ ပိဏ္ဍပါတိကော။
ဥက္ကဋ္ဌော + ပိဏ္ဍပါတိကော ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကော။ (မြတ်သောပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ဆောင်သူ)
ဟောတိ သတ္တာနံ ဟိနတ္တန္တိ ဟိရည်။ (ဏွာဒိမောဂ်။ ၅၁။)

၅။ **ဟိရည** - ကား ဟာ - ဓာတ် + အည - ပစ္စည်း (ဟာ - ကို ဟိရပြု)။
ကုမ္ဘာသ = ကုလ + သက် (ဝါ) ကု + မသ + ဏ။
ဟိရည၌ ဟာ - ဓာတ်ယူ၍ ဟောတိ၊ ဟောန္တိစသည်စဉ်။

၆။ သကဿ ပိတု-ဖြင့် သကပိတု ပုဒ်ကို ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--သိစေ။
အတ္တနော ပိတု-ဖြင့် သက-၌ သသည် သန္တ, ပသတ္တ သမာန, သဟာသဒ္ဒါတို့၏ ကာရိယ သ-မဟုတ်၊ အတ္တ-ဟူသော အနက်ကို ဟောသော သ-သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်း သ-သဒ္ဒါ၏ နပုံလိင်သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ က-ပစ္စည်း ဗ္ဗဒ်-တဒ္ဓိတ် အနက်၌ မသက်၊ သကတ်

http://www.dhammadownload.com

အနက်၌သက်---လည်းကောင်း၊ သဿ + လွှဲ သကော - ဟု မပြုရ၊ သံဝေ သကော - ဟု သကတ္တတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္တပြု-လည်းကောင်း သိစေသည်။

✤ **သော ဗန္ဓဝေတ္တနိစသံ၊ (ဓာန်၊ ၈၀၈) အတ္တနိ သံ နပုံသကော၊ (ဓာန်ဋီ)**

မှတ်ချက် သကပိတု နိဝေသန်-ပုဒ်ကို မအူနိသျှ၌ ပြာဟွကာသ နိဝေသန်ကိုထောက်၍ သမာသ်မဟုတ်,ဝါကျ သာဟု ယူသည်။ ဂဏ္ဌိသစ်၌ကား ရာဇဒါသပုတ္တခန်-ကဲ့သို့ ဒုတ္ထရမဂ္ဂဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဟုဆိုသည်။

(ဃ) ဥပလိမ္မာပေတွာ - ဖြင့် ဩပုဉ္စာပေတွာ၌ ဩပုဓိ - ဓာတ် (ဝါ) အဝရှေးပုဓိ-ဓာတ်သည် ဤ၌ ရာသိကရဏအနက်မဟော၊ ဥပလိမ္မနအနက်ဟော---လည်းကောင်း၊ အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက --- လည်းကောင်း သိစေသည်။ (သာဓက - ၇ - နံပါတ်၌ ရှုလေ။)

(င) ကဟာပဏော - ဖြင့် ဟိရည - သဒ္ဒါသည် ရွှေဟူသော အနက်ကိုမဟော၊ ဤနေရာ၌ ဥစ္စာအသပြာ - ဟူသောအနက်ဟော --- သိစေသည်။ (တနည်း၊) ဟိရည အရ ရွှေနှင့် ဥစ္စာ အသပြာကိုရသော်လည်း ဤ၌ ပါရိသေသနည်းဖြင့် ဥစ္စာအသပြာကိုသာ ယူရမည်ဟုသိစေ။

၇။ ဩပုဉ္စာပေတွာ၊ ဩပုဉ္စာပေတွာ

ဩပုဓိ ဝိလိမ္မနေ။ (နီတိဓာတု။ ၄၉)-ပုဓိ ရာသိကရဏေ အဝလိမ္မနေ။ (ဓာတွတ္ထ) တို့ကို ထောက်၍ ဩပုဓိဓာတ် (တနည်း)- အဝရှေး+ပုဓိဓာတ်ကသာ ဤ၌အလိုရှိအပ်သော ဥပလိမ္မနအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ဩပုဉ္စာပေတွာ - ပါဌ်သာသင့်သည်။

အဝရှေး + ပုသိဓာတ်ကား သောဓနအနက်ကိုသာ ဟောနိုင်၍ ဤ၌အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် ဩပုဉ္စာပေတွာ - ပါဌ်မသင့်။

သကပိတုနိဝေသနံ + သကံပိတုနိဝေသနံ

ဆင်တဲဂဏ္ဌိ၌ "သကံပိတု- ၌ သကံဝယ် - ဣစ် ဒုတိယာ ဆဋ္ဌီနမတ္ထေ-သုတ်ဖြင့် ဆဋ္ဌီအနက် ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ထားသည်"ဟု ဆို၏။ယင်းဆင်တဲဂဏ္ဌိ အလို သကံပိတု - ဟုရှိသောပါဌ်သင့်သည်။

သကပိတု - ကို သကဿ ပိတု ဟုဖွင့်သော အဋ္ဌကထာအလို သကနှင့် ပိတုသည် ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သည်။ ထိုကြောင့် သကပိတု - ဟုရှိသောပါဌ်လည်းသင့်။

၈။ ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကော

အစိတ်ဖြစ်သော ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ဆောင်ခြင်း၏ "ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိက" -ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း-ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတ်ဓုတင်ဆောင်ခြင်း၊ ဥက္ကဋ္ဌသပဒါနစာရိကဓုတင်ဆောင်ခြင်းတို့၌ တင်--- ကေဒေသူပစာ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

✤ **ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကောပိ သမာနောတိ နိဒဿနမတ္တမိဒံ၊ ထေရော သပဒါနစာရိကောသုပိ ဥက္ကဋ္ဌောယေဝ၊ (သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၉)**

သကပိတုနိဝေသနံ

ပြဓာန်းသောဖခင်ကိုဆိုသဖြင့် မပြဓာန်းသောမိခင်ကိုလည်းရသောကြောင့် ပဓာန,ဥပလက္ခဏ, နိဒဿန ကေဒေသူ, အဝယူပစာ။

(တနည်း၊) ပိတာစ မာတာစ ပိတရော။ ဟုကေသိသ်ကြ။ ကေသေသနည်း။

✤ **ပိတု သန္တကန္တိ ပိတာစ မာတာစ ပိတရော၊ တေသံ သန္တကံ၊ (ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာသစ်)**

http://www.dhammadownload.com

ကေဲဟိရညသ

အပေါင်းဖြစ်သော ရွှေ, အသပြာငွေတို့၏ **"ဟိရည"**အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အသပြာငွေ၌တင် --- ကေဒေသရူပစာ။

ဤ၌ **"ကေဲဟိရညသ"**ဟူသောနည်းသည် ဆိုလတံ့သော ကေဲသုဝဏ္ဏသ-အရ ရွှေမှကြွင်းသော အသပြာငွေကိုယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။

- **ပောမေ ဝိဏ္ဏေ ဟိရညူ (ဓာန်၊ ၁၀၆၂)**
- **ပောတိ သဏ္ဍာနံ ဟိနတ္ထနွိ ဟိရညံ၊ ဓနံ သုဝဏ္ဏေဒွ။ (ဏွာဒိ၊ ၅၁)**

၁၀။ **ဟိရည** - ကားဤ၌ ငွေအသပြာပောဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ယင်း၏ ဝေဝုစ်ကို ရူပိယံ ရဇတံ သဇ္ဈုံ၊ ရူပိ သဇ္ဈံ အထောဝသု။ (ဓာန်၊ ၄၈၇) ဟု ယှဉ်အပ်၏။

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၄)

(က) **ပုရိသောတိ နာတိဒိသော နာတိရဿော မဇ္ဈိမပ္ပမာဏော ဝေဒိတဗ္ဗော။**
(ခ) **တိရောကရဏီယန္တိ ကရဏတ္တေ ဘုမ္မံ၊**
(ဂ) သာဏိပါကာရေန ပရိက္ခိပိတွာတိ အတ္တော။
(ဃ) အထ ဝါ တိရော ကရောန္တိ ဧတေနာတိ တိရောကရဏီယံ၊
(င) တံ ပရိက္ခိပိတွာ၊
(စ) သမန္တတော ကတွာတိ အတ္ထော။
(ဆ) **ဧတေနပတိ** ယသ္မာ အဇ္ဇ သုဒိန္နော အာဂမိဿတိ၊ တေန ကာရဏေန။ **ဟီ-ဣတိ** ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော။
(ဇ) **ဧတေနာတိအယမ္ပိ** ဝါ ဥပယောဂေနတ္တေ နိပါတောယေဝ ။

(၃။ ၁၀၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၉။ မအူသျ၊ တ။ ၃၆။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၂၁။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု။ ၄၂၁။)

၁။ ပရိက္ခိပိတွာ - ကို သဒ္ဒတ္တ၊ အဓိပ္ပါယတ္တ၊ ဝေါဟာရတ္တထင်စေလျက် အတ္တော၏ သမ္ဗန်ခံ၍ (ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊ စ)တို့ကို အနက်ယောနပါ။
၂။ (ဂ) ကို အနုသန္ဓေတက်၍၊ (ဃ၊ င)တို့ကို သာဘောဂပစ္စာတက်ပါ။
၃။ (ဂ၊ ဃ၊ င၊ စ၊ ဆ)တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ (ခ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ တိရောကရဏီယံ - ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဥာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ သာဏိ၊ ပါကာရ တို့ကို ဓာတု + ပစ္စယ (ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င)တို့ကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၌ ဖြစ်သင့်သော လိင်၊ ဂဏ၊ ကာရန္တ၊ ဝိဘတ္တိ၊ ဝိဘတျတ္ထ - တို့ကို ငံဖော်ပြပါ။
၆။ (င၊ စ၊ ဆ၊ ဇ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

http://www.dhammadownload.com

၇။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ တိရောကရဏီယံ၊ တိရောကရဏီယံ - ဟုပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ ရသင့်သောနည်း ဥပစာကို ဆိုရိုးကျ ရေးပါ။

၁၀။ (က) - ၌ မဇ္ဈိမပဋ္ဌမာဏအရကို လက္ခဏဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==========================

၁။ ပရိက္ခိပိတ္ဝာ၊ ထက်ဝန်းကျင်မှတွဲရရွဲချ၍။ (ဝါ) ထက်ဝန်းကျင်ပစ်ချ၍။ (သဒ္ဒတ္ထ) ထက်ဝန်းကျင်မှ ဖွဲ့၍။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ) ကာရံ၍ ။ (ဝေါဟာရတ္ထ)

✤ **တံပရိက္ခိပိတွာတိ တံသမန္တတော ခိပိတွာ၊ ပရိတော ဗန္ဓိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဂ) ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ တိရောကရဏီယန္တိပဒဿ၊ ၏။ (သမ္ဗန်) အတ္ထော၊ တည်း။

(စ) ဣတိအယံ၊ ဤသည်ကား။ ပရိက္ခိပိတွာတိပဒဿ၊ ၏။ (သမ္ဗန်) အတ္ထော၊ တည်း။

၂။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် တိရောကရဏီယံ - ၌ ဝိဘတျတ္ထကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အတ္ထယောဇနာကို ပြလိုသော ဆရာသည် - (ဂ)မိန့်။ (မအူသျှ)

(ဃ-င) သာဓောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က-ခ)နှစ်ဝါကျဖြင့် တိရောကရဏီယံ-ပုဒ်၏ ဝုတ္တိလိင်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရိုက်းအနက်၌ သတ္တမီဝိဘတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ပြဆိုတော်မူ၏။ တိရောကရဏီယံ - ပုဒ်၌ ဝုတ္တိလိင်တမျိုးသာ ဖြစ်သင့်ပါသလော။ ကရိုက်းအနက်၌ သတ္တမီဝိဘတ် တမျိုးသာ ဖြစ်သင့်ပါသလော။ မည်သည့်လိင်ဖြစ်သင့် ပါသေးသနည်း။ မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ် ဖြစ်သင့်ပါသေးသနည်း - စုဒ်ကြောင့် (ဃ-င) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား--နပုံလိင် ဖြစ်သင့်သေး၏။ ကံအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြစ်သင့်သေး၏-ဟူလို။ (မအူသျှ)

၃။ (ဂ) သည် ဝိဘတျတ္ထမှ တပါး အတ္ထယောဇနာ (ပဒတ္ထ)ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။

(ဃ) ပက္ခန္တရ။ (င) သည် ဝစနတ္ထမှတပါး ဝိဘတျတ္ထပြ - ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။

(စ)ဝိတ္ထာရ။ (ဆ) ပက္ခန္တရ။ (ဇ) ပက္ခန္တရ။

၄။ (ခ) နှင့် အညီ - တိရော+ကရောန္တိ+တေနယာတိ တိရောကရဏီ။ (တိရော+ကရ+ယု+ထီ+ဤ)

တိရောအရ ဖီလာကန့်လန့်သည်-မုချ။

ထို၏ + တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် - ဌာနူ။

ကရဓာတ်အရ ကတ္တာဋ္ဌကြိယာကား ဖီလာကန့်လန့်ပြုတတ်သူတို့၏ (ဝါ) ကန့်လန့်ကာ ကာသူတို့၏ သတိ၊ ဝိရိယ၊ ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် - မုချ။

ကရဏဋ္ဌကြိယာအရကား တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ၏ ပကတူပ --- ဖလူ - ၏။

ယု-ပစ္စည်းအရလည်းဖြစ်သော တိရောကရဏီ-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ ရ၏။

✤ **တိရော ကရောန္တိ တေနယာတိ တိရောကရဏီတိ သာဏိပါကာရစစနော အယံ တိရောကရဏီသဒ္ဒေါတိအာဟ "တိရောကရဏီယန္တိ ကရဏတ္ထေ ဘုမ္မံ"န္တိ။ (သာရတ္ထ)**

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အတိဝိယ + ဒီဃော အတိဒီဃော။ န + အတိဒီဃော နာတိဒီဃော။
မဇ္ဈေ + ဓာတ် မဇ္ဈိမံ။ မဇ္ဈိမံ + ပမာဏ + တေဿာတိ မဇ္ဈိမပ္ပမာဏော။
သာဏိစ + သာ+ပါကာရောစာတိ သာဏိပါကာရော။ + ပရိက္ခိပတီတိ ပရိက္ခိပိတွာ။ (သုဒ္ဒိန်၏အမေရ၏)
(တနည်း၊) ပရိက္ခိပနံ ပရိက္ခိပိတွာ။ (ကာရံခြင်းကြိယာရ၏)
(တနည်း၊) တွာ - ပစ္စယန္တပုဒ်ကား (ရူအလို) နိပါတ်ဖြစ်၍ ဝိဂ္ဂဟမပြုကောင်း။

၅။ **သာဏိကား သာဓာတ် + ဏိပစ္စည်း။** ဣတ္ထိလိင်၊ ရတ္တာဒိ။
သာတိ ဒုက္ခံ တနုံ ကရောတီတိ သာဏိ။ (ဏွာဒိ)
ပါကာရ - ပ + ကရ + ဏ။ ပရိသမန္တတော ကရီယတေတိ ပါကာရော။ (သူစိ)
(ခ၊ ဂ) နှင့် အညီ-တိရောကရဏီယံကား ဣတ္ထိလိင်၊ နဒါဒိ၊ ဤကာရန္တ။ သတ္တမီဝိဘတ်၊ ကရိုက်းအနက်။
(ဃ၊ င) နှင့်အညီ-တိရောကရဏီယံကား - နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ၊ ဒုတိယာကေဝုစ် ၊ ကံအနက်။

၆။ (က) ဖြင့် ပုရိသအရ မရှည်လွန်း မပုလွန်းသော မဇ္ဈိမပ္ပမာဏ-ယောက်ျားကို ယူရမည်ဟုသိစေ။
(ခ) ဝါကျဖြင့် တိရောကရဏီယံ-၌ ယံ-သဒ္ဒါသည် ဒုတိယာကေဝုစ်အံ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယမဟုတ်၊ သတ္တမီဝိဘတ်၏ ကာရီယ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်းသတ္တမီ ဝိဘတ်သည် အာဓာရအနက်၌မသက်၊ ကရိုဏ်းအနက်၌ သက် --- လည်းကောင်း သိစေ။
(ဂ) ဖြင့် တိရောကရဏီ - သဒ္ဒါ၏ သာဏိပါကာရအနက်ဟော - လည်းကောင်း၊ (ဝါ) သာဏိပါကာရ - သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် --- လည်းကောင်း၊ တိရောကရဏီယံ-ပုဒ်ကို ပရိက္ခိပိတွာ - ၌ ကရိုဏ်း + ကရိုဏ်း၏ ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် စာစပ်ရမည်ကိုလည်းကောင်း (သမ္ဗန္ဓ)သိစေပါသည်။
(ဃ)ဖြင့် တိရောကရဏီယံ - ၌ တိရောသဒ္ဒူပ ပဒ + ကရ - ဓာတ် - လည်းကောင်း၊ အနီယပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓနအနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ တိရော ကရောန္တိ ဧတေနာတိ တိရောကရဏီယံ - ဟု ကရဏသာဓနကိတန္တသမာသ် ဝစနတ္ထပြု - လည်းကောင်း -သိစေပါသည်။
(င) ဖြင့် တိရောကရဏီယံ - ၌ ဒုတိယာကေဝုစ်ဝိဘတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းဝိဘတ်၏ ကံအနက် ၌သက် -- လည်းကောင်း၊ ယင်းတိရောကရဏီယံ - ပုဒ်ကို ပရိက္ခိပိတွာ - ၌ ကမ္မ/ကမ္မီ အဖြစ်ဖြင့်စာစပ် -- လည်းကောင်း - သိစေ၏။
(စ) ဖြင့် ပရိက္ခိပိတွာ-၌ ပရိသဒ္ဒါ၏ ပရိသမန္တအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်မှချ၏ - ဟူသည် ထက်ဝန်းကျင်မှ (ပြုခြင်း၊) ကာရံခြင်းပင်တည်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း -- သိစေပါသည်။
(ဆ) တေန ကာရဏေန - ဖြင့် တေန - ၌ တ - သည် ကာရဏကိုစွဲ -- လည်းကောင်း၊ တေန - ၌ တတိယာကေဝုစ်ဝိဘတ်၏ ဟိတ်အနက်၌သက် - လည်းကောင်း သိစေ။
ယသ္မာ (လ) အာဂမိဿတိ - ဖြင့် တေန - ဟူသောနိယတ်၏ အနိယတ်၏ အဖြစ်ကိုသိစေ။
ဟိ ဣတိ ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော-ဖြင့် ဟိ-နိပါတ်၏ အဖြစ်ကို-လည်းကောင်း၊ ယင်းနိပါတ်၏ အနက်မဲ့ ပဒပူရဏ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း -- သိစေပါသည်။
(ဇ) ဖြင့် ဟိ-သာနိပါတ်ဖြစ်သည်မဟုတ်သေး။ ဤတေနသဒ္ဒါသည်လည်း ဝိဘတ္တိပဋိရူပက နိပါတ်ပင် ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းတေန နိပါတ်ပုဒ်၏ ဥယျောဇနအနက် ဟောသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း - သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

တိရောကရဏီယံ + တိရောကရဏီယံ

၇။ ကရဏတ္ထေ ဘုမ္မံ-ဟူသော (ခ) ဝါကျကို ရှုလျှင် တိရောကရဏီကား ဇုတ္တိလိင်၊ ဤကာရန္တပုဒ် ဖြစ်သည်။ သို့ဝိဘတ်ကို ယံ-ပြု။ အယော ရဿ-သုတ်ဖြင့် ဤ-ကို ဣရဿပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့်- **တိရောကရဏီယံ** - ဟု ရဿနှင့်ရှိသော ပါဌ်သင့်သည်။

(ဃ) ဝါကျကိုရှုလျှင် တိရောကရဏီယံ-သည် နပုံလိင်ဖြစ်သည်။ တိရောသဒ္ဒူပပဒ, ကရဓာတ် + အနီယပစ္စည်းသက်၊ န-ကို ဏ-ပြု၍ပြီးသည်။ ဤ၌ အနီယပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် **တိရောကရဏီယံ**- ဟု ဒီဃနှင့် ရှိသောပါဌ်သင့်ပါသည်။ (ဤကား ဘာသာဋီအဆုံးအဖြတ်တည်း)

မအူနိသျှ၌ကား ဤ (ဃ) ဝါကျအလိုလည်း ဤ-ကို ဣ - ရဿပြု၍ "တိရောကရဏိယ"ဟုပင် ရဿနှင့် ရှိကြောင်းမှာထားသည်။

ပဒပူရဏာမတ္တေ + ပဒပူရဏာမတ္တေ

ပဒကပူရဏမတ္တေ၊ ပုဒ်၏ပြည့်ခြင်းမျှ၌ ။ ပဒဿ + ပူရဏံ ပဒပူရဏံ၊ ပဒပူရဏမေဝ + မတ္တံ ပဒပူရဏမတ္တံ။ ပုဒ်နိပါတ်မှာ၊ မတ္တပါ၊ အတ္ထာမရှိမြဲ။ ဤသို့ မအူသျှဆိုသောကြောင့် - ပဒပူရဏမတ္တေ -ပါဌ်သင့်သည်။

\+ ပဒပူရဏမတ္တေတိ ပဒပူရဏတ္တေ၊ မ-ကာရာဂမော။ (ပါရာယောနော) ကိုထောက်လျှင်ကား ပဒပူရဏမတ္တေ - လည်းသင့်သည်။

ပုရိသော

၈။ အပေါင်းဖြစ်သော အတိဒိဿ၊ အတိရဿ၊ မဇ္ဈိမပဗ္ဗမာဏယောက်ျားတို့၏ "ပုရိသ"-ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မဇ္ဈိမပဗ္ဗမာဏယောက်ျား၌တင် - ကေဒေသရူ/ရုဋ္ဌီနည်း။။

(၁) ဘုမ္မံ

အပေါင်းဖြစ်သော သတ္တမီကေဝုစ်၊ ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်နှစ်လုံးတို့၏ "ဘုမ္မံ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သတ္တမီကေဝုစ်၌တင်၊ ကေဒေသရူ/ရုဋ္ဌီနည်း။

ပါဠိတော် - တိရောကရဏီယံ

တိရောကရဏီယံ - ပုဒ်သည် တပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် တိရောကဏီယံ၊ တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာဖြင့်။ (ဝါ) --- ကို။ ဤသို့ ကရိုက်းအနက်၊ ကံအနက်နှစ်ချက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် - ပဒီပနည်း။

အဇ္ဇ သုဒိန္နော

တနေ့လုံး၏ "အဇ္ဇ"- ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သုဒိန်လာလတ့်သော အချိန်၌တင် - ကေဒေသရူ / ရုဋ္ဌီ နည်း။။

၁၀။ . (က) ၌ မဇ္ဈိမပဗ္ဗမာဏ - အရ မဇ္ဈိမပဗ္ဗမာဏယောက်ျား၏ ခန္ဓာငါးပါးကို ယူ၍ လောကောနှင့် အတူထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၅)

ဟုဒံ တေ တာတ သုဒိန္န မာတု မတ္တိကံ ၊ ဟုတ္တိကာယ ဟုတ္တိခနံ ။ (ပါဠိတော်)

(က) **ဟုဒံ တေ တာတာတိ ဒွေ ပုဌေ့ ဒသေယန္တော အာဟ။**
(ခ) **မာတုတိ ဇနေတ္တိယာ။**
(ဂ) **မတ္တိကန္တိ မာတိတော အာဂတံ။**
(ဃ) ဟုဒံ တေ မာတာမဟိယာ မာတု ဟုမံ ဂေဟံ အာဂစ္ဆန္တိယာ ဒိန္နဓနန္တိ အတ္ထော။
(င) **ဟုတ္တိကာယ ဟုတ္တိခနန္တိ ဟီဋေ့ဝန္တော အာဟ။**
(စ) **ဟုတ္တိကာယနာမ** ဟုတ္တိပရိဘောဂါနံ ယေဝ နာနစုဏ္ဏာဒီနံ အတ္ထာယ လဒ္ဓံ ခနံ ကိတ္တကံ ဘဝေယျ။ တဿာပိ တာဝ ပရိမာဏံ ပဿ။
(၄၊ ၁၇၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၀။ မအူ၊ သျှ၊ တ၊ ၃၇။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၂၂။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၂၂။)

၁။ အထက်ပါ ပါဠိတော်ကို (က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င၊ စ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ အနက်ပေးပါ။
၂။ (ဃ) ကို သာဘောဂစောဒနာ၊ (စ) အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ (ဃ၊ စ) တို့ကိုအကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (စ) ဝါကျလာ တဿာပိ-၌ အပိ၏အနက်နှင့် အဓိပ္ပါယ်ကို လည်း ဖော်ပြပါ။
၄။ မာတာမဟီ-ကို အစိတ် + အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဉ်ကောက်ပြပါ။
၅။ ဇနေတ္တိ၊ ပုဋ္ဌ၊ နှာန၊ စုဏ္ဏ-တို့ကို ဓာတု + ပစ္စယဝေဘန်၍၊ တာဝ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရနှင့် (စ) ဝါကျ၊ တာဝ ပရိမာဏံ ပဿ-၌ တာဝ၏အနက်ကိုလည်းဖြေပါ။
၆။ (ခ၊ ဂ၊ င၊ စ) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ နှာနစုဏ္ဏာဒီနံ + နဟာနစုဏ္ဏာဒီနံ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ခ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ နယူပစာရထုတ်ပြပါ။
၁၀။ ဇနေတ္တိ-၌ ဟေတုကတ္တုဌအရ တရားကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ တာတသုဒိန္န -သုဒိန်။ ဟုဒံ၊ ဤ ရွှေနှင့် ငွေ ဟူသော ဥစ္စာအစုအပုံသည်။ တေ၊ -၏။ မာတု၊ အမိရင်း၏။ မတ္တိကံ၊ အမိမှလာသောဥစ္စာတည်း။ ဟုတ္တိကာယ၊ မိန်းမအသုံးအဆောင်ဖြစ်သော ရေချိုးကသယ်မှုန့် - စသည်တို့၏အကျိုးငှာ။ လဒ္ဓံ၊ ရအပ်သော။ ဟုတ္တိခနံ၊ မိန်းမဥစ္စာတည်း။ ဤသို့အနက် ပေး။ (ဘာ-ဋီ-၂၂၃-၅။)

၂။ **(ဃ) သာဘောဂစောဒနာ**

ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် မတ္တိက-ဟူသည် အမိမှလာသောဥစ္စာ-တည်းဟု ဆို၏။ အမိမှလာသော ဥစ္စာဟူသည် အမိသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်၍ရသောဥစ္စာ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ အမိမှ လာပါသနည်း။ လာပုံအခြင်းအရာကို မပြသော် သဒ်ေပ + ဝိတ္ထာရဆန့်သော --- ဝိရောဓိ --- ၏ စုဒ်ကြောင့် -- (ဃ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၂၂။ မဏူသျှ၊ တ၊ ၃၇။)

http://www.dhammadownload.com

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (င) ဖြင့် ဇုတ္တိ...ာယ ဇုတ္တိခန်- ဟူသောပါဠိ၏ အနုသန္ဓေကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အတ္ထယောဇနာကို ပြလိုသောဆရာသည်-(စ) မိန့်၏ (မအူသျှ)

(တနည်း) ဤသို့ (င) ဖြင့် ဇုတ္တိကာယ၊ ဇုတ္တိခန်- စသည်ဖြင့် ဟီဠနာကာရကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အတ္ထယောဇနာကိုပြလိုသောဆရာသည်- (စ) မိန့်၏ (ဂဏ္ဌိသစ်)

၃။ (က၊ ခ၊ ဂ) ပက္ခန္ဒရ။ ဃ-ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။ င-ပက္ခန္ဒရ။ စ-ပက္ခန္ဒရ ။

ဓသာဝိဋ္ဌ အပီကား ဂရဟာဖြစ်သည်။ တပါးသော အဘမှလာသောဥစ္စာ၊ အဘိုးမှလာသောဥစ္စာသည် တည်ပါစေဦး-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုပြသည်။ (မအူသျှ) ယောဇနာ၌ကား အပိသဒ္ဒါသည် မတ္တိကာ ခန်-ကို ငဲ့သော အပေက္ခနအနက်ရှိ၏-ဟုဆိုသည်။ (အပိသဒ္ဒေါ မတ္တိကံ ခနံ အပေက္ခတိ။ (ယောဇနာ))

၄။ ဓမ္မေန ပုတ္တံ မာနေတီတိ မာတာ။ (မာန + ရာတု)

မာတုယာ + မာတာ မာတာမဟီ။ (မာတုပုဒ် + အာမဟပစ္စည်း + ထိ - ဤ)

မာတုအရကား မိခင်သည် မှချ။ ထို၏ + အမိနှင့် ညေ + ဓနကစပ် - ဌာနှု။

အာမဟပစ္စည်းအရကား အမိ၏မိခင် (ဝါ) အဘွား မ-ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သယံ+ဇုတ္တတီတိ ဇုတ္တိ။ အညေဟိ ဝါ ဇုတ္တိယတီတိ ဇုတ္တိ။ (ဇုသု+တ+ထိ- ဤ) ဟီနာ+ဇုတ္တိ ဇုတ္တိကာ။ (တနည်း) ကုစ္ဆိတာ ဇုတ္တိ ဇုတ္တိကာ။ (တနည်း) ဇုတ္တိ ဧဝ ဇုတ္တိကာ။ (ဂဏ္ဌိသစ်)

"မမယိဒန္တိ" ခနာယိတဗ္ဗံ သဒ္ဒါယိတဗ္ဗန္တိ ခနံ။

ခန ဓာတ်အရကတ္တုဌကား ပိုင်ရှင်၏ တဏှာလောဘပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။

ကမ္မဋ္ဌ-ကား ထိုအား တပ်သော ဥစ္စာဒြဗ်၏ အာရမ္မဏ --- ဖလ္လ -- ၏။ အ-အရကား ဥစ္စာရ၏။

ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗာနီတိ ပရိဘောဂါနိ။ ဇုတ္တီဟိ + ပရိဘောဂါနိ ဇုတ္တိပရိဘောဂါနိ ။

နှာယန္တိ ဧတေနာတိ နှာနံ ။ နှာနဥ္စ + တံ + စုဏ္ဏဥ္စာတိ နှာနစုဏ္ဏံ ။

ကိံ ပရိမာဏံ + ဧတဿာတိ ကိတ္တကံ ။ ဇုတ္တီနံ + ခနံ ဇုတ္တိခနံ ။

၅။ **ဓနေတ္တိကား** ဓန + တိ။ ဓနေတီတိ ဓနေတ္တိ ဟုပြု ။

ပုဥ္ဇကား ပုဇိဓာတ် + (တနည်း) ပုဥ္ဇဓာတ် + အ-ပစ္စည်း ။

နှာနကား နှဟဓာတ် + (တနည်း) နှာ-ဓာတ် + ယု-ပစ္စည်း ။ စုဏ္ဏကား စုဏ္ဏ + အ ။

တာဝ-၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ

ပဌမတ္တေ, ကမတ္တေစ၊ ဝတ္တဗ္ဗန္တရာပေက္ခနေ ။

အနုညာတေ တေသွတ္တေသု၊ တာဝသဒ္ဒေါ ပဝတ္တတိ။ (မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁၊ ၃၀။)

တာဝ ပရိမာဏ ပဿ-၌ တာဝကား အနုညာတတ္ထ ဖြစ်သည်။

၆။ (၁) ဓနေတ္တိယာ-ဖြင့် မာတုအရ မွေးစားမိခင်ကိုမယူရ၊ မိခင်ရင်းကိုယူ --- လည်းကောင်း၊ (တနည်း) မာတု သဒ္ဒါသည် အမိဟော ဓနေတ္တိသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် --- လည်းကောင်း၊ (တနည်း) မာတုသဒ္ဒါ သည် ဓနေတ္တိ-အမိရင်းဟူသော အနက်ဟော --- လည်းကောင်း၊ မာတုပုဒ်နောင်ဆဋ္ဌီသ-ဝိဘတ် ကျေနေသည် --- လည်းကောင်း သိစေသည်။

အမ္မ + မ္ဗာ ခနနိ မာတာ၊ ဓနေတ္တိ ခေိကာ ဘခေ၊ (ဓာန်၊ ၂၄၄။)

၄

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဖြင့် မတ္တိကံပုဒ်ကို အာဂတတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္တပြု--လည်းကောင်း၊ ဏိက-ပစ္စည်း အာဂတတဒ္ဓိတ်၌ -- သက် - လည်းကောင်း - သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် မတ္တိကံ၌ အမိမှလာသောဥစ္စာဟူသည် သင်၏အဘွားမ, က ဤအိမ်သို့ပြောင်းလာသော သင့်မိခင်အား ပေးလိုက်သောဥစ္စာပင်တည်း - ဟု သိစေပါသည်။

(င) ဝါကျ ဟိင္ဒွေန္တောဖြင့် ဟတ္ထိကာ၌ က-ပစ္စည်း ကုစ္ဆိတ (ဝါ) ဟိင္ဒနအနက်၌သက် -- လည်းကောင်း ကုစ္ဆိတာ+ဟတ္ထိ ဟတ္ထိကာ (ရူပသိဒ္ဓိ) ဟတ္ထိဝေ ဟတ္ထိကာ (ဂဏ္ဌိသစ်) ဟု ကုစ္ဆိတတဒ္ဓိတ် (ဝါ) ဟိင္ဒနတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္တပြု --- လည်းကောင်း - သိစေပါသည်။

(စ) ဟတ္ထိပရိဘောဂါနံ (လ) လဒ္ဓံ ဓနံ - ဖြင့် ဟတ္ထီနံ + ပရိဘောဂတ္ထာယ လဒ္ဓံ + ဓနံ ဟတ္ထိဓနံ - ဟု မဇ္ဈေလောပီဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု -- သိစေပါသည်။ (ပါ၊ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၂၂။)
(တနည်း) ဟတ္ထိပရိဘောဂါနံ (လ) လဒ္ဓံ ဓနံ-ဖြင့် ဟတ္ထိကာ ၌ က-ပစ္စည်း ပရိဘောဂ-တဒ္ဓိတ် အနက်၌သက် -- လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထီနံ + ပရိဘောဂါ ဟတ္ထိကာ - ဟုပြု -- လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိကာယ + အဌော ဟတ္ထိကဌော-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု -- လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိကတ္ထာယ-ဟူလိုလျက် အတ္ထသဒ္ဒါ ကျေ၍ ဟတ္ထိကာ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဟတ္ထိကာယ၌ အာယသည် သ-ဝိဘတ်၏ကာရိယ--လည်းကောင်း၊ ယင်း သ-ဝိဘတ်၏ တဒတ္ထ သမ္ပဒါန်အနက်၌သက် -- လည်းကောင်းသိစေ။ (ဤကား ဆင်တဲဂဏ္ဌိ၊ ၃၆၂။ နှင့်အညီတည်း)
(တနည်း) ဟတ္ထိပရိဘောဂါနံ (လ) လဒ္ဓံဓနံ-ဖြင့် ဟတ္ထိကာ-၌ က+ပစ္စည်းသန္တက တဒ္ဓိတ်အနက်၌သက် -- လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိယာ + သန္တကာနိ ဟတ္ထိကာနိ-ဟုပြု -- လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိကအရ မိန်းမတို့၏အသုံးအဆောင်ဖြစ်သော ရေချိုးကသယ်မှုန့် စသည်တို့ကိုယူ -- လည်းကောင်း ၊ အာယ-သည် သ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏--လည်းကောင်း၊ ယင်းသဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါန် အနက်၌ သက် -- လည်းကောင်း - သိစေ။ (ဤကား ဘာသာဋီအလိုတည်း။)

၇။ နှာနစုဏ္ဏာဒီနံ + နဟာနစုဏ္ဏာဒီနံ

အပ္ပကွရာနံ ဗဟုတ္တမညထတ္တဥ္။ နီတိသုတ္တ။ (၁၆၁)နှင့်+နှာ-သောစေယျေ။ နှာယတိ၊ အပ္ပကွရာနံ ဗဟုဘာဝေ နဟာယတိ။ နဟာယိတ္ဝာ၊ နှာယိတွာ။ နဟာနံ၊ နှာနံ။ (နီတိဓာတု၊ ၂၄၁) ထောက်၍ နှာနနှင့် နဟာန-တို့သည် အပ္ပကွရ+ဗဟွက္ခရမျှသာထူး၍ အနက်မထူးသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

(က) ဥဒ္ဓေဝှပုစ္ဆေ + ထေပုစ္ဆေ

ကော ဟိရညသ ကော်သုဝဏ္ဏဿ။ (ပါဠိတော်) နှင့် ဓေ့ဝှပုစ္ဆေတိ ကဟာပဏပုဥ္ဆ သုဝဏ္ဏပုဥ္ဆ (သာရတ္ထ) တို့ကိုထောက်၍ ဒွေပုစ္ဆေ-ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

ဟိင်္ဂွေန္တော + ဟိင္ဒွန္တော

ဟိင္ဒ စု နိန္ဒာယံ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၄၂၉) ထောက်၍ ဟိင္ဒဓာတ်+ဏေပစ္စည်း+အန္တ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးရကား ဟိင္ဒွေန္တောပါဌ်သင့်သည်။

ဟိင္ဒ အနာဒရေ၊ ဟိင္ဒတိ။ (နီတိ-ဓာတု။ ၂၀၀) ထောက်၍ ဟိင္ဒဓာတ် + ဘူဝါဒိ အ, အန္တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးရကား ဟိင္ဒန္တောလည်းသင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၈။ **(ခ) မာတု**

အပေါင်းဖြစ်သောမွေးစားမိခင်၊ မိခင်ရင်းတို့၏ "မာတု"အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မိခင်းရင်း၌ တင်၊ ကေဒေသရူ / ရှုဋ္ဌိနည်း။

(ဂ) ဣတ္ထံ တေ

ဤ၌-တေ-သည် အစဥ်တည်လျက် တေ၊ သင်၏။ မာတာမဟိယာ၊ -- သည်။ တေ၊ ၏။ မာတု၊ အား။ ဤသို့ အလုံးစုံကိုကျေးဇူးပြုသောကြောင့်-အာဒိဒီပကနည်း။ (အဓိကာရနည်းလည်းရသည်။)

၁၀။ **ဓနေစ္ဆိ၌** ဓနဓာတ်အရ သားသမီးတို့၏ (ကလလရေကြည်စသော အခိုက်အတန့်၌ဖြစ်သော) လောကီ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ လောကောနင့်အတူထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဉယျာဉ် (၁၆)

(၄၁-အစိုးရ)

(က) **အညံ့ ပေစ္ဆိက် အညံ့ ပိတာမဟန္တိ** ယံ ပန တေ ပိတု စ ပိတာမဟာနဥ္စ သန္တကံ၊ တံ အညံယေဝ။
(ခ) နိဟိတဥ္စ ပယုတ္တဥ္စ အတိဝိယ ဗဟု။
(ဂ) **တွေ့ စ ပိတာမဟန္တိ** တဒ္ဓိတလောပံ ကတွာ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊
(ဃ) ပေတာမဟန္တိ ဝါ ပါဌော ။

(၄၊ ၁၇၇။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃၉။ မအူ၊ ထ၊ ၃၉။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၂၄။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု၊ ၄၂၃။)

၁။ နိယမဝါကျ၌ အညအပါဒါန်ခံ၍ (က) ဝါကျကိုအနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ) ဝါကျကို သာဘောဂပဋ္ဌာတက်ခဲ့ပါ။
၃။ (ခ၊ ဂ၊ ဃ) တို့ကို အကြောင်းပြ၍ ဝါကျအမည်ပေးပါ။
၄။ (ဃ) ဝါကျပါ"ပေတာမဟံ"ပုဒ်ကို အစိတ်+အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဥာဉ်ကောက်ပါ။
၅။ (ခ) နိဟိတံ-ပုဒ်၏ ဓာတ်+ပစ္စည်း+ဝိဘတျတ္ထတို့ကို လည်းကောင်း၊ မည်သည့်ကြိယာနှင့် မည်သို့ကြိယာ, ကာရကဆက်စပ်ပုံကို လည်းကောင်း ဖြေဆိုပါ။
၆။ (က) ၌ အဌကထာဆရာ၏အာဘော်ရှိရင်း နှလုံးသွင်းကိုထုတ်၍၊ သံဝဏ္ဏနာအမည်ကိုလည်း ညွှန်ပြပါ။
၇။ (ဃ) ၌ ပေတာမဟန္တိ + ပေတာမဟန္တိပိ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိတတ်ရာ ယုတ္တိသာဓကပုဒ်ထောက်၍ မှန်ရာ ပါဌ်ကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။
၈။ (က) ဝါကျ၌ "ပိတာမဟာနဥ္စ သန္တကံ-ဝယ် နည်း၊ တာတသုဒိန္န ဗီဇကမ္ဘိ ဒေဟိ" ၌ ဗီဇကမ္ဘိ ဒေဟိ-ဝယ် ဥပစာတို့ကို ဆိုရိုးကျရေးပါ။
၁၀။ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၌ ဓာတ်အရကိုကောက်၍ အာယတနောတရဂဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

========================

၁။ အညံယေဝ၊ ရွှေပုံ ငွေပုံမှတပါးသာတည်း။ (မအူသျ)

http://www.dhammadownload.com

၂။ **(ခ) သာဓောဝပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် သင့်အဖေ၊ သင့်အဘိုး ၄, ၂ ဥစ္စာသည် ရွှေပုံ၊ ငွေပုံမှတခြား ရှိသေး၏ -ဟု ဆို၏။ ယင်းဥစ္စာ၏ တည်ရှိရာဌာနနှင့် အတိုင်းအရှည်ပမာဏကို မပြဆိုတော့ပြီလော။ ယင်းဥစ္စာ၏ တည်ရှိရာဌာနနှင့် အတိုင်းအရှည်ပမာဏကား အဘယ်ပါနည်း - စုဒ်ကြောင့်- (ခ) မိန့်။

(တနည်း) ယင်းဥစ္စာ-ဟူသည် မြေ၌မြှုပ်ထားအပ်သော ဥစ္စာသာဖြစ်ပါသလော (တနည်း) ယင်းဥစ္စာဟူသည် အတိုးအပွားချထားခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ယှဉ်စေအပ်သော ဥစ္စာသာဖြစ်ပါသလော။ (နိဟိတနှင့် ပယုတ္တ သဘောတူနှစ်မျိုးကို ကြည့်၍ -- **သဘောတူပေ၊ နှစ်မျိုးမြေ၊ တစ်ထွေ-နှ-ကိုသွင်း**-နှင့်အညီ) (တနည်း) ယင်းဥစ္စာသည် သာမန်မျှသာ များသောဥစ္စာဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း - စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သာဓောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ပိတာမဟံကို ပိတာမဟာနဥ္စ သန္တက -ဟုဖွင့်ပြဆို၏။ ပါဠိတော်၌ ပိတာမဟံ-ဟုသာရှိ၏။ ပိတာမဟိကံ ဟူ၍ကားမရှိ။ ထိုသို့မရှိပါပဲလျက် ပိတာမဟာနဥ္စ-သန္တကံဟု သန္တကတဒ္ဓိတ်ဖွင့်ခြင်းသည် သင့်ပါမည်လော။ (မအူသျှ) အဘယ်ကြောင့် သန္တကတဒ္ဓိတ် ဖွင့်ပါသနည်း- စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(တနည်း) ပါဠိတော်၌ ပိတာမဟံ-ဟုသာရှိ၍ ပိတာမဟိကံ-ဟုမရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ပိတာမဟာနဥ္စ သန္တကံဟု သန္တကတဒ္ဓိတ် ဖွင့်ခြင်းသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း -စုဒ်ကြောင့် - (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဂဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းကျေသည်ကိုပြု၍ ပိတာမဟံ-ဟူ၍ သိအပ်သော-ဟု ဆို၏။ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကျေ၍ ပိတာမဟံ-ဟူ၍သာရှိပါသလော။ အဘယ်သို့ ပါဠိရှိပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်- (ဃ) မိန့်။

၃။ ၁-သည် ပေတ္တိက, ပိတာမဟဥစ္စာ၏ တည်ရှိရာဌာနနှင့် အတိုင်းအရှည်ပမာဏကို အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း - ဟု စုဒ်ရှိ၍ -ပယ်--ဆက်-- ဝါကျာရမ္ဘ။

ဂ-သည် ပါဠိတော်၌ ပိတာမဟံ-ဟု သာရှိ၍ ပိတာမဟိကံ-ဟု မရှိပါပဲလျက် သန္တကတဒ္ဓိတ်ဖွင့် ခြင်းသည် သင့်ပါမည်လော - ဟု စုဒ်ရှိ၍ -ပယ်--ဆက်-- ဝါကျာရမ္ဘ။

(တနည်း) ဒဠှီ ။ (သဘာဝတ္ထ ကို ကြည့်၍ ကြံသည်) (ဃ) ပက္ခန္တရ။

၄။ ပုတ္တံ ပါတိ ရက္ခတီတိ ပိတာ။ ပိတု + ပိတာ ပိတာမဟော။ (ပိတု + အာမဟ) (အဘိုးရင်း) ပိတာမဟာနံ + သန္တကံ ပေတာမဟံ။

ပိတာမဟအရကား သုဒိန်၏အဘိုးတို့သည် မုချ။

ထို၏ + ဥစ္စာနှင့် သံာမိ + သံဗပ် ဌာနူ။

ကိက (ဝါ) ဏ-ပစ္စည်းအရကား အဘိုးတို့၏ ဥစ္စာရင်း။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပဋိယတေတိ ပါဌော။ (ပဋ + ဏ).

ပဋဓာတ်အရ ကတ္တူဌကား ပေတာမဟံ - ဟု ရွတ်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ရွတ်ဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် -မုချ။

http://www.dhammadownload.com

ကမ္မဋ္ဌကား ပေတာမဟံ-ဟူသော သဝိညတ္တိကဝစီဘေဒသဒ္ဒ၏ သဟဇာတာဒိပစ္စယုပ္ပန္နဘောဂုဏ်သည် ကာရက္က-၏။
ဏပစ္စည်း အရကား ထို-သော သဝိညတ္တိကဝစီဘေဒသဒ္ဒါရ၏။
(ဓနည်း) ကမ္မဋ္ဌကား ပေတာမဟံ-ဟူသော မနသာဝဝတ္တပိတနာမပညတ္တိသဒ္ဒါ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည်-ဖလူပစာအားဖြင့်ရ၏။
ဏပစ္စည်းအရကား ထို-သော ပေတာမဟံ-ဟူသော မနသာဝဝတ္တပိတနာမပညတ္တိ သဒ္ဒါရ၏။

(ဃ) ပေတာမဟ

ပိတာမဟတော+အာဂတံ ပေတာမဟံ။ (တနည်း) ပိတာမဟဿ+ဣဒံပေတာမဟံ။ (သာရတ္ထ) (တနည်း) ပိတာမဟေဟိ+အာဂတံ ပေတာမဟံ။ ပိတာမဟာနံ+သန္တကံ ပေတာမဟံ။ (မဒ္ဒူနီသျ)

၅။ နိပါတ်ကား နိ+ဓာ+တ။ ဝိဘတ္တျတ္တကား လိင်္ဂတ္ထဖြစ်သည်။ ယင်းနိဟိတံပုဒ်ကို ဗဟု-၌တုလျတ်+လိင်္ဂတ်အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဟောတိ-ဟူသောပါဌသေသ၌ ပကတိကတ္တား + ပကတိကတ္တား၏ ကြိယာအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း - ဆက်စပ်ရပါသည်။

၆။ (က) ပိတု သန္တကံ-ဖြင့် ပေတ္တိကံ-၌ ဏိကပစ္စည်း၏ သန္တကတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ပိတု+သန္တကံ ပေတ္တိကံ-ဟု ပြု--လည်းကောင်း-သိစေ။

ပိတာမဟာနံ သန္တကံ- ဖြင့် ပိတာမဟံ၌ ဏ ပစ္စည်း (ဂဏ္ဌိသစ် နှင့် ရွှေဥမင်သျ) ဏိကပစ္စည်း (ဆင်တဲ ဂဏ္ဌိနှင့် မဒ္ဒူသျ) ၏ သန္တကတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ ပိတာမဟာနံ+သန္တကံ ပိတာမဟံ-ဟု-ပြု- -လည်းကောင်း၊ (ပိတာမဟာနံ - ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ပြဆိုသဖြင့်) ပိတာမဟ-အရ အဘိုးကိုသာမက အဘေး အဘိ - စသော အထက်ဆွေခုနစ်ဆက်ကို ယူ-လည်းကောင်း၊ ဏ - ပစ္စည်းကြောင့် ပိ-၌ ဣ ကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၍ ပေတာမဟံ-ဟု ဆိုသင့်သော်လည်း တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ချေလျက် - ပိတာမဟ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဏိက - ပစ္စည်းဖြင့် - ပိတာမဟိကံ - ဟုဆိုလိုလျက် ဏိကပစ္စည်းကိုချေ၍ ပိတာမဟံ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

တေ-ဖြင့် ဣဒံ တေ တာတ သုဒိန္န-စသော ဧရွဝါကျ၌ပါသော တေ-ကို အာဒိဒီပကနည်း၊ အဓိကာရနည်းအားဖြင့် ပေတ္တိကံ ပိတာမဟံ-ပုဒ်တို့၌လည်း ယှဉ်စပ်ရမည်ဟု သိစေပါသည်။

ယံ တံ အညံယေဝ-ဖြင့် ပေတ္တိကံ ပိတာမဟံပုဒ်တို့ကို အညံ-၌ တုလျတ်, လိင်္ဂတ် အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ အညံ-ပုဒ်နောင် ဧဝ-သဒ္ဒါကျေနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေသည်။

၇။ (ဃ) ပေတာမဟန္တိ ။ ပေတာမဟန္တိပိ

ပက္ကန္တရ (ဝါ) နယန္တရဇောတက (ဝါ) ဝိကပ်, သမုစ္စည်း အနက်ရှိသော ဝါ-သဒ္ဒါပါပြီး ဖြစ်၍ ပေတာမဟန္တိ-ဟုရှိသောပါဌ်သာ သင့်သည်။

၈။ ပိတာမဟာနဉ္စ သန္တကံ

ဤ၌ ပိတာမဟာနဉ္စ-ဟူသောနည်းသည် အဘိုးတည်းဟူသောအစိတ် ကိုမှတ်၍ဆိုသဖြင့် အဘေး အဘိစသော အထက် ဆွေခုနစ်ဆက်ဟူသော အပေါင်းကိုလည်းရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ, နိဒဿနကေဒေသူပစာ၊ အဝယဝူပစာ။ (ဘာသာဋီ-၂၂၄)

ဗီဇကမ္မိ ဒေဟိ

အတူဖြစ်သောမျိုးစေ့၏"ဗီဇ"-ဟူသောအမည်ကိုအတူရှိသောသုဒိန်၏သားဖြစ်၌တင်သဒိသူပစာ။

http://www.dhammadownload.com

✤ **ဓိဒေသိဒသတ္တာ ကုလစံသပတိဋ္ဌာပကော ပုတ္တော ဣတ္တစ ဓိကောတိ အဓိပ္ပေတော။ (သာရတ္ထ-၂၊ ၁၁၊)**

၁၀။ **စေဒိတဓ္ဓ-၌** ဓိဓာတ်အရ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ (တနည်း) ကုသိုလ်ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ကမ္မရုပ်တရားများကိုယူ၍ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၇)

(က) **ဆေနမာိ** တိ ဥယျောဇနတ္တော ဝိဘတ္တိပတိရူပကော နိပါတော။
(ခ) **ဆအောနီဒါနန္တိ** တံနိဒါနံ တံဟေတုကံ။
(ဂ) ဣတိ ပစ္စတ္တဝစနဿ **အော-**အာဒေသော ဝေဒိတဗ္ဗော၊
(ဃ) သမာသေ စဿ လောပါဘာဝေါ။
(င) **အယံ** ဝါတိ "ကိန္တိ မေ ဘောဂေနေဝ ရာဇာနော ဟရေယျုံ" န္တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ ရာဇာဒိဘယံ၊
(စ) စိတ္တုတြာသောတိ အတ္တော ။

(ဋ၊ ၁၇၇။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၀။ မအ္ဆူသျှ၊ ထ၊ ၄၀။ ဘာ၊ ဋီ၊ ဒု၊ ၂၂၆။)

၁။ (ဂ) ကို သဒ္ဒနာမ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် (င) ၌အတ္တော-၏ သမ္ဗန်ခံ၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ (ဃ) ကိုသာဘောဂပဋ္ဌာထက်၍ (စ) ကိုစောဒနာတက်ပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို။)
၃။ ဂ-ဃ-င-စ-တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ တံနိဒါနံ-ကို ဝစနတ္တပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ပစ္စတ္တဝစနဿ-၌ ပစ္စတ္တ-ကို ပဒ, လိင်္ဂ, ဂဏ, ကာရန္တ ဝေဘန်ပြီး၊ လောပေါ-၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်ပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ က-ခ-စ တို့ကို အာ + သံ --- အမည်ပေးပါ။
၇။ တံနိဒါနံ။ တန္နိဒါနံ။ --- အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဝိဘတ္တိပဋိရူပကော-၌ နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေဆိုပါ။
၁၀။ ဘယံဝါ-၌ ဣဓာဓိပ္ပေတ-ဘယအရကို ကိုယ်ပြု၍ ဓာတောတရကဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

=========================

၁။ (ဂ) အသော၊ ထိုပဌမာဝိဘတ်၏။ (တနည်း) ထိုတတောဟူသောပုဒ်၏။ (ဘာသာဋီ)

✤ **အဿာတိ ပစ္စတ္တဝစနဿ, ပဒဿဝါ ။ (သာရတ္ထ)။**
(င) အတ္တော၊ ရာဇာဒိဘယံ-ဟူသောပါဌ်၏အနက်တည်း။ (မအ္ဆူသျှ)

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) သာဓောဝဏ္ဏနာ

၂။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် တတောနိဒါနံ ၌ ပဌမာဝိဘတ်၏ တော-အပြုကို သိအပ်သော ဟုဆို၏။ ဝါကျ၌သာ ပဌမာဝိဘတ်ကိုတောပြု၍ (တတောနိဒါနံ-ဟု ရှိ၏။) သမာသ်၌ကား ပဌမာ သိဝိဘတ်၏ ကာရိယတောကိုချေ၍ တနိဒါနံ-ဟုရှိရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (မအူ) အဘယ်သို့ မှတ်အပ် သိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ် -- ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(ဂ) အယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် တတောနိဒါနံကို တံနိဒါနံ တံဟေတုကံ-ဟုဖွင့်ပြ၏။ (တနည်း) တတောနိဒါနံ-ပုဒ်ကို အလုတ္တ စတုတ္ထီ၊ သဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်-ဟုဆို၏။ ယင်းသို့ ပြုအပ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ပါဠိတော်၌ တတောနိဒါနံ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ တံနိဒါနံ-ဟူ၍သာ ဆိုအပ် ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော-စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (မအူသျှ)
အဓိပ္ပါယ်ကား (ဂ) ဝါကျဖြင့် ပဌမာဝိဘတ်၏ တော-အပြုကိုသိရသောကြောင့် ပါဠိတော်၌ တတော နိဒါနံ - ဟုဆိုအပ်၏-ဟု ငါပြ -- ဟူလို။

(င) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (င)ဖြင့် ဘယံကို ရာဇာဒိဘယံ-ဟုဖွင့်ပြ၏။ ယင်းဘယအရ ဉာဏ်ဖြင့်ကြောက်ခြင်း- ဉာဏဘယ၊ အာရုံအားဖြင့်ကြောက်ခြင်း-အာရမ္မဏဘယ-ကို လိုအပ်ပါသလော။ မည်သည့် ဘယံကို လိုအပ်ပါသနည်း။ ဤ၌ လိုအပ်သော ဘယကိုမပြသော် အတိဗျာပိတ--၏။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

၃။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ-ဝါကျာရမ္ဘ။ င-ပကွန္တရ။ စ - ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။

၄။ တံ ခနံ + နိဒါနံ ကာရဏံ + အဿာတိ တံနိဒါနံ ။ (သာရတ္ထ)
တံ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ + နိဒါနံ ကာရဏံ + ဧတဿာတိ တံနိဒါနံ။ (မအူသျှ)
တနိဒါနအရ ထိုရွှေ ငွေ ဥစ္စာဟူသောအကြောင်းသည် မှသျှ။
ထို၏ + ကြောက်ခြင်းစသည်နှင့် အကြောင်း + အကျိုးစပ် -- ဘုန္န -- ၏။
တ-အရကား ကြောက်ခြင်းစသည်ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဥယျောဇနမေဝ + အတ္ထော ဥယျောဇနတ္ထော ။
ကမ္မာဒိဝသေန, ကေတ္တာဒိဝသေန စ လိင်္ဂတ္ထံ ဝိဘဇန္တီတိ ဝိဘတ္တိယော။ (ဝိ + ဘဇ + တိ)
ဝိဘတ္တိယာ + ပတိရူပကော ဝိဘတ္တိပတိရူပကော။
+ ‘ ႁ၇ . တံ + ဝစနတ္ထာတိ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ (မအူသျှ)
(ဝ၁) ပစ္စတ္တဿ + ပရိဒီပကံ + ဝစနံ ပစ္စတ္တဝစနံ ။ (ရှု၊ ဋီ၊ ၁၂၇)
လောပဿ အဘာဝေါ လောပါဘာဝေါ။
ရာဇာနော + အာဒယော + ဧတေသံ စောရာဒီနန္တိ ရာဇာဒယော။ ရာဇာဒီဟိ + ဘယံ ရာဇာဒိဘယံ။
+ ဘီယတေ ဘယံ, ဘာယနံ ဘယံ ။ (ကြောက်ခြင်း ကြိယာရ၏။)
ဥတြသနံ ဥတြာသော။ စိတ္တဿ + ဥတြာသော စိတ္တုတြာသော။
(ဒေါသမူ စိတ်၏+ကြောက်ခြင်းနှင့် ဂုဏ်+ ဂုဏေးစပ်)

၅။ ပစ္စတ္တ-ကား အဗျယီဘောသမာသ်ပုဒ်၊ နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ။ အကာရန္တ။

http://www.dhammadownload.com

လောပ-၌ လုပ ဓာတ်ယူ၍ လုပ္ပတိ၊ လုပ္ပန္တိ-စသည် ဒိဝါဒိစဉ်။ (ဓာတွတ္ထ-၃၄၄)

၆။ (က) နိပါတော-ဖြင့် တေနဟိ-၌ တေနစား သမ္ဗန္ဓာမ်ပုဒ်မဟုတ်၊ နိပါတ်ပုဒ်၏အဖြစ်ကိုသိစေ။

ဝိဘတ္တိပတိရူပကော-ဖြင့် ယင်းတေန-နိပါတ်သည်-နာ-ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော တေနသမ္ဗန္ဓာမ်ပုဒ်နှင့် တူသောသဘောရှိသော နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၏ဟု သိစေသည်။

❖ **ဝိဘတ္တိပတိရူပကောတိ "တေနာ" တိပဒံ သန္ဓာယာဟ ။ (သာရတ္ထ)**

ဥယျောဇနတ္ထေ-ဖြင့် ယင်းဝေန-ဟူသော ဝိဘတ္တိပတိရူပကနိပါတ်ပုဒ်၏ ဥယျောဇနအနက်၌ ဖြစ်သည်-လည်းကောင်း။ ယင်းသို့ဖွင့်ပြသဖြင့်-ဟိ-နိပါတ်၏ ပဒပူရဏမျှ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) တံနိဒါနံ-ဖြင့် တတောနိဒါနံ-ကို တတော + နိဒါနံ + အဿာတိ တတောနိဒါနံ-ဟု အလုတ္တသင္ဂိ ဗဟုဗ္ဗီဟိ--ပြု--လည်းကောင်း၊ တော-သည် ပဉ္စမာသိဝိဘတ်၏-ကာရိယ--လည်းကောင်း သိစေသည်။

တံဟေတုကံ-ဖြင့် တံနိဒါနံ ပုဒ်ကို တံ+နိဒါနံ အဿာတိ တံနိဒါနံ-ဟု အလုတ္တသင္ဂိဗဟုဗ္ဗီဟိ-ပြု--လည်းကောင်း၊ နိဒါန-သဒ္ဒါ၏ ဟေတုသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (တနည်း) နိဒါန သဒ္ဒါ ဟေတုအနက်ဟောသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေသည်။

(ဂ) ဖြင့် တတော-၌ တောသည် ပဉ္စမီအနက်၌သက်သော တော-ပစ္စည်းမဟုတ်၊ ပဉ္စမာကေဝုစ် သိဝိဘတ်၏ ကာရိယ တော၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းတတောနိဒါနံ-ကားဝါကျမဟုတ်၊ အလုတ္တသင္ဂိဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေသည်။

(ဃ) ဖြင့် တတောနိဒါနံ အဿ-ဟူသောဝါကျ၌လည်းကောင်း၊ တတောနိဒါနံ ဟူသောသမာသ်၌ လည်းကောင်း ပဉ္စမာဝိဘတ်၏ကာရိယဖြစ်သော တော-အပြု-မကျေသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ သိစေသည်။

(င) ရာဇာဒိဘယံ-ဖြင့် ဘယအရ--သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ--သိစေ။

(ကြွင်း - ပါဌ်တို့ဖြင့် ဘာဝတ္ထ ပြသည်။)

(စ) ဖြင့် ဤနေရာ၌ ဘယအရ ဉာဏဘယ၊ အာရမ္မဏဘယ၊ ဩတ္တပ္ပဘယ တို့ကိုမယူရ၊ စိတ္တုတြာသဘယကို ယူ--သိစေ (ဝါ) စိတ္တုတြာသဘယကိုသာ လိုအပ်သတည်း-ဟု သိစေ။

ရ။ **(ခ) တံနိဒါနံ + တန္နိဒါန**

"ယတနှင့်စပ်၊ ထိုသမာသ်မှာ၊ ဗိန္ဒုလာ၊ ရုံခါဒွေဘော်ဆင့်" ဟူသော နိယံသဒ္ဒစည်းကမ်းအရ တ နှင့် နိဒါန ကို သမာသ်စပ်ရာ၌ တ-ထက်ဝယ် ဗိန္ဒုလာပါက တံနိဒါနံ ဟုရှိသောပါဌ်သင့်သည်။ တ-နောက်နိ-ဝယ် ဒွေဘော်ဆင့်ပါက တန္နိဒါနံ ဟုရှိသော ပါဌ်လည်းသင့်သင့်သည်။

(ဃ) ပျောပါဘာဝေါ + တောလောပါဘာဝေါ

သာရတ္ထ -၌ "အဿာတိပစ္စတ္တဝစနဿ, ပဒဿဝါဟု ဖွင့်သည်။ ယင်းသာရတ္ထ အလို အဿ-ကို တောလောပါဘာဝေါ-ဝယ်-တော၌ စပ်စေလို၏။ ယင်းသာရတ္ထနှင့်အညီ အဿ၊ ထို ပဉ္စမာ ဝိဘတ်၏။ တောလောပါဘာဝေါ၊ အာဒေသဖြစ်သော တော၏မကျေခြင်းသည်။ (တနည်း) အဿ၊ ထိုတတောပုဒ်၏။ တောလောပါဘာဝေါ၊ တော၏မကျေခြင်းသည်-ဟုပေး။ ဤသို့ အာဂမယုတ္တိ, အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် **တောလောပါဘာဝေါ**-ဟုရှိသော ပါဌ်သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

လောပါဘာဝေါ-ဟုရှိရာ၌ သာရတ္ထဋီကာအဖွင့်နှင့် မညီသော်လည်း အသံ၊ ထိုအာဒေသဖြစ်သောတော၏။ လောပါဘာဝေါ၊ ကျေခြင်း၏မရှိခြင်းသည်။ ဟု အနက်ပေးနိုင်ရကား အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် **လောပါဘာဝေါ**ပါဌ်လည်း သင့်သည်။

၈။ **ဝိဘတ္တိပတိရူပကော**

ဌာနီဖြစ်သော ဝိဘတ်၏ "**ဝိဘတ္တိ**"-ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော တေန-ဟူသော ဝိဘတျန္တပုဒ်၌တင် ဌာနူ / အဝိနာဘာဝ ။

(**တနည်း**) အစိတ်ဖြစ်သော ဝိဘတ်၏ "**ဝိဘတ္တိ**"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဝိဘတျန္တပုဒ်၌တင် ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း ။

◆ **ဝိဘတ္တိပတိရူပကောတိ တေနာတိပဒံ သန္ဓာယာဟ ။ (သာရတ္ထ)**

ဘာယံ

အပေါင်းဉာဏဘာယ, အာရမ္မဏဘာယ, ဩတ္တပ္ပဘာယ, စိတ္တုတြာသဘာယ တို့၏ "**ဘာယ**" အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော စိတ္တုတြာသဘာယ၌တင် ကေဒေသူ / ရုဠှီနည်း ။

၁၀။ **ဘာယ-အရ စိတ္တုတြာသဘာယ-ဟု ဆိုအပ်သော ဒေါသမူ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။**

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၈)

(က) **တေန ဟိ ဓမ္မတိ** သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ ဓနံ ဒဿေတွာ ပုတ္တံ အတ္တနာ ဂိဟိဘာဝတ္ထာယ ပလောဘေတုံ အသက္ကောန္တော "မာတုဂါမသဒိသံ ဒါနိ ပုရိသာနံ ဗန္ဓနံ နတ္ထိ" တိ မညိတွာ တဿ ပုရာဏဒုတိယိကံ အာမန္တေသိ "တေန ဟိ ဝဓူ"တိ။

(ခ) **ပုရာဏဒုတိယိကန္တိ** ပုရာဏံ ဒုတိယိကံ ပုဗ္ဗေ ဂိဟိကာလေ ဒုတိယိကံ၊

(ဂ) ဂေဟသိတသုခမဘောဂသဟာယိကံ ဘူတပုဗ္ဗဘရိယန္တိ အတ္ထော။

(ဃ) **တေနဟီတိ** ယေန ကာရဏေန မာတုဂါမသဒိသံ ဗန္ဓနံ နတ္ထိ။

(င) **ပါဒေသု ဂဟေတွာတိ** ပါဒေ ဂဟေတွာ။

(စ) ဥပယောဂတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ ။

(ဆ) ပါဒေသု ဝါ တံ ဂဟေတွာ ။

(ဌ၊ ၁၇၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၀။ မဏိသူ၊ တ၊ ၄၄။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၂၈။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၂၄။)

၁။ အထငေါ် အာယသ္မတော သုဒိန္နဿ ပုရာဏဒုတိယိကာ အာယသ္မတော သုဒိန္နဿ ပါဒေသု ဂဟေတွာကို သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ သရာနည်းကျစေလျက် အနက်ပေးပါ။

၂။ (က)အန္တောလီနစောဒနာတက်၍၊ (ဆ) ကိုအနုသန္ဓေတက်ပါ။

၃။ က- စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။

၄။ ဘူတပုဗ္ဗဘရိယံ-၌ ဘရိယံ-ကို ဝိစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၅။ သေဋ္ဌိ၊ ဝဓူ တို့ကို ဓာတု, ပစ္စယ, လိင်, ဂဏ, ကာရန္တ။ အတ္ထနာ-ကို ဝိဘတ္တိ ဝိဘတျတ္တ ဝေဘန်၍ ယင်းအတ္ထနာ-ပုဒ်၏ စပ်ရာပုဒ်ကိုလည်းဖော်ပြပါ။
၆။ ၁-၃-၄-၈ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ပုရာဏဒုတိယိက် + ပုရာဏဒုတိယက်-ဟု ပါဠိနှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဠိကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဂေဟာသိတ - ၌ ဂေဟ ဝယ် နယူပစာကို ဆိုရိုးကျပြေဆိုပါ။
၁၀။ ဂေဟာသိတ - ၌ ဂေဟအရကို အာယတနောတရဏဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ အထခေါ၊ ၌။ အာယသ္မတောသုဒိန္နဿ၊ ၏။ ပုံရာဏဒုတိယိကာ၊ သည် ။ အာယသ္မတောသုဒိန္နဿ၊ ၏။ ပါဒေသု၊ တို့ကို။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ (၄+၈) နှင့်အညီ။ (တနည်း၊) အာယသ္မတောသုဒိန္နဿ၊ ကို။ ပါဒေသု၊ တို့၌ ။ (၁၀) နှင့်အညီ။

※ **ဂဟာရှေ့မှ၊ အာဓာရကို၊ ကံဆိုလိုမူ၊ ထိုရှေးပုဒ်မှာ၊ ဒုတိယာကို၊ ဆဋ္ဌီမှာသက်၊ (ထိုရှေးပုဒ်မှာ၊ ဆဋ္ဌီပါက၊ သမ္ပန်မှာသက်၊) ဤအချက်လည်း၊ မိန့်မြွက်ဆရာတဦးအလိုတည်း။ (ဘုရားကြီး)**

※ **ဂဟာရှေ့မှ၊ အာဓာရကို၊ ဘုမ္မတ္တပင်၊ ယူစေချင်မူ၊ ရှေးတွင်ပုဒ်မှာ၊ ဆဋ္ဌီပါက၊ ကံမှာသက်ဟု၊ မိန့်မြွက်ဆရာတဦးအလိုတည်း ။ (ဘုရားကြီး)**

၂။
(က) အဓိပ္ပာယ်လီနတ္ထစောဒနာ

ဆရာ-သည် သုဒိန်၏ဖခင်သည် သုဒိန်၏မယားဟောင်းကို တေနဟိဝဓု-စသော စကားကိုဆို၏။ သုဒိန်၏ဖခင်သည် ဥစ္စာကိုပြ၍ မိမိ၏သားကို လူထွက်ရန် ကိုယ်တိုင်ဖျားယောင်းခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့မစွမ်းနိုင်ပါဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် (ဝါ) အဘယ်သို့မှတ်ထင်၍ တေနဟိဝဓု-စသောစကားကို ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်-ကြောင့် တေန ဟိ ဝဓူ စသော (က) မိန့် ။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ၄ + ၈ - ဝါကျတို့ဖြင့် ပါဒေသု၌ သတ္တမီဝိဘတ်သည် ကံအနက်၌ဖြစ်၏။ (အာယသ္မတောသုဒိန္နဿ-၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် သမ္ပန်အနက်၌ဖြစ်၏) ဟုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပါဒေသု၌ သတ္တမီဝိဘတ်၏ အခြားဖြစ်သင့်သော အနက်တမျိုးကို လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတော သုဒိန္နဿ-၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ အခြားဖြစ်သင့်သော အနက်တမျိုးကို လည်းကောင်း ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

၃။ က-ပက္ခန္တရ၊ ခ-ပက္ခန္တရ၊ ဂ-ဝိတ္ထာရ၊ ဃ-ပက္ခန္တရ၊ င-ပက္ခန္တရ ။
စ-သည် ပါဒေသုကို ပါဒေ-ဟု ဒုတိယာအနက်ဖွင့်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းပြ ကာရဏဝါကျ။
(တနည်း) ပါဒေသု-ကို ပါဒေ-ဟုဖွင့်ရာ၌ ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်စေသောကြောင့်ယုတ္တိဒဠီကရဏ။ ဆ-ပက္ခန္တရ ။

၄။ ဘရိတမ္ဗာတိ ဘရိယာ ။ (ဘရ + ဏျ)
ဘရ-ဓာတ်အရ ကတ္တုရူ-ကား လင်ယောကျ်ားသန္တာန်၌ ဂေဟာသိတပေမတဏှာ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ကမ္မရူ-ကား ထိုအားတပ်သောမယားဖြစ်၏ အာရမ္မဏ --- ဖလူ ။
ဏျ-အရကား ----- မယား ဖြစ်ရ၏ ။

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်သွယ်

သေဋ္ဌော နေသာရံ, ဌာနန္တရံ ဝါ အဿ အတ္ထီတိ သေဋ္ဌီ ။ (သေဋ္ဌ + ဣ)
သံ ဓနံ သေတိ ဂဝေသတီတိ သေဋ္ဌီ ။ (သ + သေ + တိ)
ပုရာ + ဘဝါ ပုရာဏာ ။ (ပုရာ-ပုဒ် + ဏ)
(ပုရာ - အရ ရှေးလူဖြစ်စဉ်ကာလ၏ + ဏပစ္စည်းအရ မယားဟောင်းနှင့် ကာလ + ကာလဝန္တစပ်)
ဒ္ဒိန္နံ + ပူရဏီ ဒုတိယာ ၊ ဒုတိယာဝ ဒုတိယိကာ ။
ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဂဏှာတီတိ ဂေဟံ ။ (သဒ္ဒါသူပစာအားဖြင့် ကာမဂုဏ်ကိုကောက်)
ဂေဟေ + သိတံ ဂေဟသိတံ ။ ဂေဟသိတဉ္စ + တံ + သုခဉ္စာတိ ဂေဟသိတသုခံ ။
တဿ + ဥပဘောဂေါ ။ တသ္မိံ + သဟာယိကာ ဂေဟသိတသုခုပဘောဂသဟာယိကာ ။
ဂိဟီနော + ဘာဝေါ ဂိဟိဘာဝေါ ။ ဂိဟိဘာဝေါဝ အတ္တော၊ ဂိဟိဘာဝတ္တော ။
မာတုယာ ဂါမောဝိယ ဂါမော ယဿာတိ မာတုဂါမော ။
(တနည်း) မာတာဝိယ ဂစ္ဆတီတိ မာတုဂါမော ။ (မာတု + ဂမု + ဏ)
မာတာဝိယ ဂသတီတိ မာတုဂါမော။ (မာတု + ဂသ + ဏ)
မာတာဝိယ ဂါယတီတိ မာတုဂါမော။ (မာတာ + ဂေ (ဝါ) ဂါ+မ)
သမာနောဝိယ ဒိဿတီတိ သဒိသံ ။ မာတုဂါမေန + သဒိသံမာတုဂါမသဒိသံ ။
ပုဗ္ဗေ + ဘူတာ ဘူတပုဗ္ဗာ ။ ဘူတပုဗ္ဗာ စ + သာ + ဘရိယာစာတိ ဘူတပုဗ္ဗဘရိယာ ။
ဥပယုဉ္ဇိတဗ္ဗော ကြိယာယာတိ ဥပယောဂေါ ။ ဥပယောဂေါဝ + အတ္တော ဥပယောဂတ္တော ။
ဘဝန္တိ ဧတ္တာတိ ဘုမ္မံ ။ (ဩကာသော)
ဘုမ္မေ + ပဝတ္တံ + ဝစနံ ဘုမ္မဝစနံ ။ (တနည်း) ဘုမ္မဿေဝ + ဝစနံ ဘုမ္မဝစနံ ။

၅။ သေဋ္ဌီ = သ + သေ + တိ ၊ ပုံလိင် ၊ ရတ္တာဒိ၊ ဣကာရန္တ ။
ဓဇ္ဇ = ဗန္ဓ (တနည်း) ဟာန + ဦ + ဣတ္ထိလိင်၊ ရတ္တာဒိ၊ ဦကာရန္တ ။

✧ **ဗန္ဓ - ဗန္ဓနေ၊ ဦ ။ ဗန္ဓဿ ဓဇာဒေသော ။ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ အတ္တနိ သတ္တေ ဗန္ဓတီတိ ဓဇ္ဇ ။ ဟာန-ဟီသာဂတီသု ဝါ ။ ဓဇာဒေသော ။ (သူစိ)**
အတ္တနာ-ကား ဤနေရာ၌ ပစ္စတ္တ၌ ပထမာဝိဘတ်တည်း ။ အသင်္ကြောင့်ဆောင်၍စပ် ။
(တနည်း) ကြိယာ ဝိသေသနအနက်၌ တတိယာတည်း ။ ပလောဘေတုံ-၌စပ်။ (မအူသျှ၊ ၄၂။)

✧ **အတ္တနာတိ ပစ္စတ္တေ ကရဏဝစနံ ၊ သယမ္ပိ အတ္တော ။ (သာရတ္ထ ၊ ၁၀)**

၆။ ပုရာဏ ဒုတိယိကံ-ဖြင့် ပုရာဏဒုတိယိကံ ပုဒ်ကို ပုရာဏာ စ သာ ဒုတိယိကာစာတိ ပုရာဏ ဒုတိယိကာ၊ (တံ) ဟု ကမ္မဓာရယ်--ပြု--သိစေ ။ ပုဗ္ဗေ ဂိဟိကာလေ ဒုတိယိကံ-ဖြင့် ပုရာဏံ-၌ ပုရာနိပါတ် ပုဒ်၏ ပုဗ္ဗကာလအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ပုရာအရ (ဝါ) ရှေးကာလအရ-ရဟန်းဖြစ်ရာကာလမှ ရှေးဖြစ်သောလူဖြစ်စဉ်ကာလကိုယူ---လည်းကောင်း သိစေ။
(ဂ) ဘူတပုဗ္ဗဘရိယံ-ဖြင့် ပုရာဏပုဒ်ကို ပုရာ + ဘဝါ ပုရာဏာ-ဟုဝစနတ္ထပြု၍ ပုရာဏ-အရ မယားဟောင်းကိုယူ --- လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်းဘဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက် --- လည်းကောင်း၊ ဒုတိယိကာ-သဒ္ဒါ၏ မယားဟော-ဘရိယသဒ္ဒါ၏-ပရိယာယ်---လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဒုတိယိကာ-သဒ္ဒါမယားဟူသော အနက်ဟော --- လည်းကောင်း သိစေသည်။
ဂေဟသိတသုခုပဘောဂသဟာယိကံ-ဖြင့် ဘာဝတ္ထဖော်လေ ။

http://www.dhammadownload.com

(ယ)ဖြင့်တေန ဟိဒ္ဓ တ-သဒ္ဒါ၏ မာတုဂါမသဒ္ဒိံ မေထုန်နာမ နတ္ထိ-ကိုစွဲယူ--လည်းကောင်း၊ နာ-ဝိဘတ်၏ ဟိတ်(ကာရက)အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ဟိ-နိပါတ်၏ ပဒပူရဏ,ပဒါလင်္ကာရ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယေန(လ)နတ္ထိဟူသော အနိယမဝါကျထည့်၍ အနက်ပေးရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(င) ပါဒေ-ဖြင့် ပါဒေသု-၌ သတ္တမီဝိဘတ်၏ ကံအနက်၌သက်---လည်းကောင်း၊ ပါဒေသု-ကို ဂဟေတွာ ၌ ကမ္မ + ကမ္မီအဖြစ်ဖြင့် စာစပ်ရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ သိစေသည်။

(စ) ဖြင့် ပါဒေသု-၌ သတ္တမီဝိဘတ္တျန္တ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းသတ္တမီဝိဘတ်၏ ဒုတိယာအနက်၌ သက်---လည်းကောင်း သိစေသည်။

(ဆ) ဖြင့် အာယသ္မတော သုဒိန္နဿ-၌ ဆဋ္ဌီဿ ဝိဘတ်၏ကံအနက်၌သက်---လည်းကောင်း၊ အာယသ္မတော သုဒိန္နဿ-ကို ဂဟေတွာ-၌ ကမ္မ + ကမ္မီအဖြစ်ဖြင့် စာစပ်ရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါဒေသု၌ သတ္တမီဝိဘတ်၏ ဘုမ္မတ္ထ၌သက် --- လည်းကောင်း၊ ပါဒေသု-ကို ဂဟေတွာ၌ အာဓာရ+ အာဓာရီ အဖြစ်ဖြင့်-စာစပ်ရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

၇။ ပုရာဏဒုတိယိကံ + ပုရာဏဒုတိယကံ

ဇာတ္တိလိင်တွင်အကမြင်းအ-လျှင်ကျဖြစ်မြဲ။ ဇာတ္တိလိင်မှာ၊ က-နှောင်းရာ၊ က-ရှေ့ ဇာ-မကျာ။ ဟူသော သဒ္ဒါစည်းကမ်းအရ--ဒုတိယိကံ-၌ ဒုတိယပုဒ်+ကပစ္စည်း။ က-ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ ရှေးအ-ကို ဇာပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ပုရာဏဒုတိယိကံ-ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။ (သဟာယိကံ+သဟာယကံ-နည်းတူ။)

"ဂေဟဿိတသုခုပဘောဂသဟာယိကံ + ဂေဟာသိတသုခုမဘောဂသဟာယိကံ"

ဂေဟ။ ပ။ သဟာယိကန္တိ ဂေဟေ သိတသုခဿ ဥပဘောဂေ သဟာယိကံ - ဟုယောဇနာ (၁၁၈) ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယင်းအဖွင့်နှင့်အညီ အိမ်၌မှီသော ချမ်းသာကိုခံစားခြင်း၌ အဖော်ဖြစ်သော-ဟု အနက်ယောဇနာသော် အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ဂေသိတသုခုပဘောဂသဟာယိကံ-ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

အချို့ပေ၌ ဆခုမ- ဟုဆဋ္ဌာပရိယာယ်ရှိ၏။ မသင့်ဟု ပါရာဇိကကဏ် ဂဏ္ဌိသစ်-ဒု၊ ၄၂၄-၌ ပယ်မြစ်ထားသောကြောင့် **ဆုခုမ-ဟုရှိသောပါဌ်ကားမသင့်။**

၈။ ဂေဟာသိတ

အတူဖြစ်သောအိမ်၏"ဂေဟ"-ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသောကာမဂုဏ်၌တင် သဒိသူပစာ(မအူသျှ)

◆ **ဂေဟသိတာတိပဉ္စကာမဂုဏနိဿိတာ၊ (မ၊၅၊၂၊၃၊)**

(စ) ဝါကျဉ္ဇနည်း

ဤဝါကျ၌ ယေန ကာရဏေန မာတုဂါမသဒ္ဒိံ မေထုန် နတ္ထိ-ဟူသော အနိယမဝါကျကိုဆိုသဖြင့်-မဆိုသော်လည်း တေန ကာရဏေန ဟိတိ ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော-ဟူသော လိုအပ်သောအနက် ပြီးစီးသောကြောင့် အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း။

(က) ဝစ္စ

အပေါင်းဖြစ်သောချွေးမ မယား မိန်းမ တို့၏ "ဝဓူ"- ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ချွေးမ၌တင်ကေဒေသူပစာ။

http://www.dhammadownload.com

ပါဒေသု

အပေါင်းဖြစ်သော ဒူးဆစ်အောက်မှစ၍ ခြေဖျားတိုင်အောင်သောအရပ်၏ **"ပါဒေသု"**- ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သောဧနီးပေါင်း၏ ကိုင်ရာအရပ်၌တင် ကေဒေသျပစာ။

၁၀။ **ဓေဟာသီအ-၌ ဂေဟာအရ- အိမ်၌ရှိသောကာမဂုဏ် အာရုံငါးပါးကိုယူ၍ထုတ်လေ ။**

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၉)

(က) **သမုဒ္ဒါဓရေတီတိ ဝေါဟရတိ ဝဒေတိ။**

(ခ) **ထဇ္ဇောဝ မုစ္စိတာ** ပပတာတိ နံ ဘဂိနိဝါဒေန သမုဒ္ဒါစရန္တံ ဒိသွာ "အနတ္တိကော ဒါနိ မယာ အယံ၊ ယော မံ ပဇာပတိ သမာနံ အတ္တနာ သဒ္ဓိံ ဧကမာတုကုစ္ဆိယာ သယိတဒါရိကံ ဝိယ မညတီ" တိ သမုပ္ပန္နဗလဝသောကာ ဟုတွာ တသ္မိံယေဝ ပဒေသေ မုစ္ဆိတာ ပပတာ၊

(ဂ) ပတိတာတိ အတ္ထော။

(ဃ) **မာနော ဝိဇဟေဌယိဏ္ဌာတိ** မာ အမှေ ဓနံ ဒသေတွာ, မာတုဂါမဥ္စ ဥယျောဇေတွာ ဝိဟေဌယိတ္ထ၊

(င) ဝိဟေသာ ဟေသာ ပဗ္ဗဇိတာနန္တိ။

(၄၊ ၁၇၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၁၀။ မအူသျ၊ တ၊ ၄၄။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၃၀။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၂၇)

၁။ အတ္ထော - ၏ သမ္ဗန်ကို ထည့်၍၊ (ခ - ဂ)တို့ကို အနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ) ကို လျဉ်းပါးပုစ္ဆာ (င) စောဒနာထက်ပါ။
၃။ ခ - စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ မာတုဂါမ - ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်နည်း ကောက်ပြပါ။
၅။ ကုစ္ဆိ - ကို ဓာတု + ပစ္စယ + လိင် + ဂဏ + ကာရန္တ ဝေဘာန်ပြ၍၊ ဝိဟေဌယိတ္ထ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်၊ ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်အာချာတပဒမာလာစဉ်ပြပါ။
၆။ က - ခ - ဃ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ ခ - ၌ ဒါနိ မယာ + ဒါနိ မယိ - ဟုပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ သမုပ္ပန္နဗလဝသောကာ - ၌ ရသင့်သောနယ္ယပစာရကို ဆိုရိုးကျပြေဆိုပါ။
၁၀။ ဃ - ၌ နောကို ယုတ္တိဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ (ခ) မုစ္ဆိတာ = လွှန်စွာဖြစ်သောမိန်းမောခြင်း ရှိသည်။ (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) မိုက်ကန်းဖြစ်သွားသည်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။

(ဂ) အတ္ထော - ၏ သမ္ဗန်ကို ပပတာတိပဒဿ - ဟုထည့်။

http://www.dhammadownload.com

(စ)လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-ဥပါလိသည် တတ္တေဝ မုစ္စိတာ ပပတာဟုဆို၏။ ရှင်သုဒိန်၏ မယားဟောင်းသည် တစုံတခုသော ရောဂါဝေဒနာ နှိပ်စက်အပ်သောကြောင့် လဲကျသွားပါသလော။ အဘယ်ကြောင့်လဲကျပါသနည်း။ တတ္တေဝ - ၌ တ သဒ္ဒါသည် ကာလစသည်ကို စွဲယူ သုံးသပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို စွဲယူ သုံးသပ်ပါသနည်း။ ထ-ပစ္စည်းသည် ကံအနက်စသည်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ ယင်းထ-ပစ္စည်းသည် ဗဟုဝုစ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် --- (၁)မိန့်။

(ဂ) သာဓောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ - သည် (၁)ဖြင့် တတ္တေဝ မုစ္စိတာ ပပတာကို တသိဒ္ဓိယေဝ ပဒေသေ မုစ္စိတာ ပပတာ - ဟူ၍ ဖွင့်ဆို၏။ ပပတာ-၌ ပ-သည် ဓာတွတ္ထဝိသေသကပင် ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်ဥပသာရ ဖြစ်ပါသနည်း။ အ-ပစ္စည်းသည် ကံအနက်၌ သက်ပါသလော။ အဘယ်အနက်၌ သက်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် --- (ဂ)မိန့်။

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ- သည် (ဃ)ဖြင့် ဥစ္စာကိုပြ မာတုဂါမကိုစေလွှတ်၍ ကျွန်ုပ်တို့ကို မညှင်းဆဲပါနှင့်- ဟုဆို၏။ တစုံတခုနှိပ်စက်ကလူ မပြုသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဆင်တဲဂဏ္ဌိ။ ၃၆၄။) (တနည်း) ရိုက်နှက် ပုတ်ခတ်သောအရာမထင်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂဏ္ဌိသစ်) အဘယ်သို့ သဘော ယုတ္တိကို ထောက်၍ ညှင်းဆဲနှိပ်စက်သည်ဟု ဆိုပါသနည်း။ -ဝိရောဓိ -၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား---ဥစ္စာကိုပြ မာတုဂါမကိုစေလွှတ်ခြင်းသည် ရဟန်းတို့အဘို့ ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းပင် ဖြစ်သောကြောင့် --- ဟူလို၏။

၃။ ၁ = ပက္ခန္တရ။ ဂ = ဝိတ္ထာရ။ ဃ = ပက္ခန္တရ။ င = ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (တနည်း) ကာရဏ။

၄။ ဂမနံ ဂါမော။ မာတုယာ ဂါမော မာတုဂါမော။ မာတုဂါမောဝိယ ဂါမော ယဿာတိ မာတုဂါမော။ မာတုဂါမဂါမ - အရကား --- မိခင်၏သွားခြင်းကဲ့သို့သော သွားခြင်းသည် မုချ။ ထို၏ + မိန်းမနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး၊ ဝိသေသန + ဝိသေသျစပ် --- ဌာနူ။ ယ - အရကား မိန်းမဖြစ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဘဇတမှာတိ ဘဂိနီ။ (ဘဇ + ဏ + ဣနီ)
ဘဇ - ဓာတ်အရ ကတ္တုရ -- ကား ဂေဟသိတပေမတကျာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ကမ္မဌကား --- ထိုအားတပ်သော နမဖြစ်၏ အာရမ္မဏ -- ဖလူ။
ဏ - အရကား နမဖြစ်ရ၏။
ဘဂိနီတိ + ဝါဒေါ ဘဂိနီဝါဒေါ - ဟုပြု။
မုစ္ဆနံ မုစ္ဆာ။ (မုစ္ဆ + အ + အာ) သဥ္စာတာ + မုစ္ဆာ + ယဿာတိ မုစ္ဆိတာ။ (ဘာ - ၌)
မုစ္ဆာ - အရ တွေဝေမိန်းမောခြင်း၏ + ဇာတ - အရ ဓနီးဟောင်းနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်)
(တနည်း) အမုစ္ဆိတိ မုစ္ဆိတာ။ (ကိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

မုဋ္ဌ - စာတ်အရ ရှင်သုဒိန်၏ ဇနီးဟောင်းသန္တာန်၌ အားကြီးသော သောကနှင့်တကွဖြစ်သော ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ (ရှေးဖလူ။ နောက် ကာရကူ။) တ-ပစ္စည်း၏ အရကား --- ရှင်သုဒိန်၏ ဇနီးဟောင်းရ၏။

ကော စ + သာ + မာတာ စာတိ ကေမာတာ။ ကေမာတုယာ + ကုစ္ဆိ ကေမာတုကုစ္ဆိ။

နတ္ထိ + အတ္တော + လူမသာတိ အနတ္ထိကော။

သုဒ္ဓ + ဥပ္ပန္နော သမုပ္ပန္နော။ ဗလံ + အဿ + အတ္ထီတိ ဗလဝါ။

ဗလဝါစ + သော + သောကောစာတိ ဗလဝသောကော။

သမုပ္ပန္နော + ဗလဝသောကော + အဿာတိ သမုပ္ပန္နဗလဝသောကာ။

၅။ **ကုစ္ဆိ** - ကား ကုသ + ဆိ။ လူတ္ထိလိင် + ပုံလိင်။ (ဒွိလိင်) ရတ္တာဒိ၊ လူကာရန္တ။

ဝိဟေဌယိတ္ထ - ၌ ဟေဌ - စာတ်ယူ၍ ဟေဌတိ၊ ဟေဌန္တိစသည်စဉ်။

၆။ (က) ဝေါဟရတိ - ဖြင့် သမုဒါစရတိ၌ (သံ - ဥ - အာ - ရှေး + စရစာတ် + တိ - ဝိဘတ်) သံ + ဥ- ဥပသာရတို့၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာ - ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဗာဓက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ စရစာတ်သည် ဂတိ + ဘက္ခဏ စသောအနက်ကိုမဟော၊ ဝေါဟရက = ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်း အနက်ဟော --- လည်းကောင်း သိစေသည်။

ဝဒေတိ - ဖြင့် ဝေါဟရတိ၌ (ဝိ + အဝ + ရှေး + ဟရ + အ + တိ - ဝိဘတ်) ဝိ - အဝဥပသာရတို့၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဟရစာတ်၏ ဤနေရာ၌ ဆောင်ခြင်း အနက်ကိုမဟော၊ ဝိ-အဝရှေးရှိခြင်းကြောင့် ပြောဆိုခြင်းအနက်ဟော-လည်းကောင်း-သိစေသည်။

(ခ) တသ္မိံယေဝ ပဒေသေ - ဖြင့် တတ္ထေဝ - ၌ တ-သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်သည် ပဒေသ အနက်ကိုစွဲယူ -လည်းကောင်း၊ ထ-ပစ္စည်းသတ္တမီအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း (ဝိဘတျတ္ထ-(ဝါ) ပစ္စယတ္ထ) သိစေ။

(ဂ) ဝါကျ ပတိတာ-ဖြင့် ပပတာ-၌ ပ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ပတ-စာတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဇ္ဇတ္တနီအာ-ဝိဘတ်၏ အတိတ်ကာလ အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း--သိစေ။

အမှာ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိတော် ရဋ္ဌပါလသုတ် - နှာ ၂၅၂ - ၌ တတ္ထေဝ မုစ္ဆိတာ ပပတီသု-ဟု အဇ္ဇတ္တနီဉ်-ဝိဘတ်ဖြင့်ရှိသည်။ ဤသုဒိန္နကဏ္ဍနှင့် ရဋ္ဌပါလသုတ်သည် ဤနေရာ၌ ပါဠိတော် အသွားအလာ လုံးဝတူသည်။ ထို့ကြောင့် တတ္ထေဝ မုစ္ဆိတာ ပပတာ၌ ပပတာ-ကို အာချတ်ကြိယာ ယူ၍ အဘော်ဖော်လိုက်သည်။ ပပတာ-ကိုကိတ် ကြိယာယူ၍ အဘော်ဖော်ပါက အောက်ပါအတိုင်း ဖော်လေ။

ပတိတာ - ဖြင့် ပပတာ -၌ ပ -၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပတ-စာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အ- ပစ္စည်း အတိတ်ကတ္တုသာဓနအနက်၌သက် လည်းကောင်း ပတိတာတို့ ပပတာ-ဟုပြု--လည်းကောင်း သိစေသည်။

(ဃ) အမ္မေ - ဖြင့် မာနော ဝိဟေဌယိတ္ထ - ၌ နောသဒ္ဒါသည် နိပါတ်မဟုတ်၊ အမှ သဒ္ဒါ၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း (သဗ္ဗနာမလိင်ပဒ) ယင်းနော- ၏ စတုတ္ထီ၊ ဆဋ္ဌီဖြင့် ပြီးသော အမှသဒ္ဒါ၏ ကာရိယနော-မဟုတ်၊ ဒုတိယာဗဟုဝုစ်-ဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသော အမှသဒ္ဒါ၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း (ဝိဘတ္တိပဒ)။ ယင်းဒုတိယာဝိဘတ်၏ ကံအနက်၌ သက်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ ခန့် ဒသေတွာ မာတုဂါမဥ္စ ဥပယောဇေတွာ--ဖြင့် ဘာဝတ္ထ - သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ဒါနိမယာ+ဒါနိမယိ**

အတ္ထိကသဒ္ဒါ၊ ရှိလေရာ၊ တတိယာကံနေစေ-ဟူသော နိယံကို ထောက်လျှင် အတ္ထိက, အနတ္ထိက ပုဒ်များနှင့်ယှဉ်စပ်နေသော ပုဒ်သည်တတိယာဝိဘတ် ဖြစ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရဋ္ဌပါလသုတ် အဋ္ဌကထာ (မ၊ ၃၊ ၃။ ၂၀၈)၌ အလားတူဝါကျတွင် အနတ္ထိကော၊ ဒါနိ အမှေဟိ အယံ-ဟု တတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့်ပင် ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤ (၁) ဝါကျ၌ အနတ္ထိကော ဒါနိ မယာ-ဟု တတိယာဝိဘတ်နှင့် ရှိသောပါဌ်သည်သာ ယုတ္တတရ ဖြစ်သည်။ ဘာသာဋီကာ၌ကား-အနတ္ထိကော ဒါနိ မယိ - ဟု ပြင်ထားသည်။

(က) ဝေဒေတိ + ဝဒတိ

ဝဒေါ ဘူစု ဝါကျသင့်သေး။ (ဓာတွတ္ထ။ ၃၅၅)ထောက်၍ ဘူဝါဒိ + စုရာဒိ နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်။

ဘဂိနိဝါဒေန+ဘဂိနိဝါဒေန

"ဆန်းစောင့် အာဂုံ၊ နှောင်းတုံသံယုဂ်၊ တဒ္ဓိတ် သမာသ်အလယ်၊ ဤငါးသွယ်၊ ချို့ဝယ်ရဿပြု"- ဟု ရဿပြုရာဌာနငါးမျိုး လာသောကြောင့် ဤ၌သမာသ် အလယ်ဖြစ်ရကား ရဿပြုလျှင် ဘဂိနိဝါဒေန-ဟုရှိသော ပါဌ်သင့်သည်။ ချို့ဝယ်ရဿပြုဟု ဆိုသောကြောင့် ရဿ-မပြုဘဲ ဘဂိနီဝါဒေန ဟုဒီဃနှင့် ရှိသော ပါဌ်လည်းသင့်သည်။

ဝိဟေဌယိတ္တ + ဝိဟေဝယိတ္တ

ဧဌ ဟေဌ ဝိဗာဓာယံ - (နီတိ၊ ဓာတု။ ၅၇၅)ထောက်၍ ညှင်းဆဲခြင်း အနက်ကို ဟောရာ၌ ဟေဌ - ဓာတ်သာရှိသည်။ ဟေဝ - ဓာတ်မရှိသောကြောင့် ဝိဟေဌယိတ္တ ပါဌ်သာသင့်သည်။

၈။ **သမုပ္ပန္နဗလဝေသောကာ**

ပြင်းထန်သော သောကကိုဆိုသဖြင့် မပြင်းထန်သော သောကနှင့်တကွဖြစ်သော ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာန၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။ ကေဒေသူ။

ပဇာပတိ

အပေါင်းဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်း၏ "ပဇာ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သားသမီး၌ တင် --- ကေဒေသူ ။

မှတ်ချက် ပြဟ္မာ-ဟော ပဇာပတိ၌ ပဇာသဒ္ဒါသည် သတ္တဝါအပေါင်းကို ဟောသည်။ မယားဟော ပဇာပတိ-၌ ပဇာသဒ္ဒါသည်ကား သားသမီးကိုသာ ဟော၏။

၁၀။ နော - ကို ယုတ္တိဟာရ နေတ္တိထုတ်ပုံ လွယ်ပြီ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥပဒေသျှင် (၂၀)

(က) **ဆေန ဟိ ဓာတ သုဒိန္န မိဓကေစ္စိ ဒေဟိတိ တွေ ဆေန ဟိတိ အဘိရတိယံ ဥယျောဇေတိ။**

(ခ) သစေ တွံ အဘိရတော ပြဟွစရိယံ စရသိ၊ စရိတွာ အာကာသေ နိသီဒိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိတာ ဟောတိ၊

(ဂ) အမှာကံ ပန ကုလဝံသဗီဇကံ ဇကံ ပုတ္တံ ဒေဟိ။

(ဃ) **မာ နော အပုတ္တကံ သာပတေယျံ လိစ္ဆဝယော အတိဟရာပေသုန္တိ** မယံ ဟိ လိစ္ဆဝီနံ ဂဏရာဇူနံ ရဇ္ဇေ ဝသာမ၊

(င) တေ တေ ပိတုနော အစ္စယေန ဣမံ သာပတေယျံ ဇဝံ မဟန္တံ အမှာကံ ဝိဘဝံ အပုတ္တကံ ကုလဓနေရက္ခကေန ပုတ္တေန ဝိရဟိတံ အတ္တနော ရာဇန္တေပုရံ အတိဟရာပေယျုန္တိ

(စ) တံ တေ မာ အတိဟရာပေသုံ၊

(ဆ) မာ အတိ ဟရာပေန္တုတိ။

(၄၊ ၁၇၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၁။ မအူသျှ၊ တ၊ ၄၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၃၂။ ဂဏ္ဍိသစ်၊ ဒု၊ ၄၂၆။)

၁။ လိစ္ဆဝီနံ - ကို သဂုဏဒဗ္ဗာပေက္ခပေါ်လွင်စေလျက် ဃ - ကိုသာ အနက်ပေးပါ။

၂။ ခ - အနုသန္ဓေ ဆ - သာဘောဂပုစ္ဆာထက်ပါ။

၃။ ခ–စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (င)ဝါကျပါ တေ–နှစ်ပုဒ်ကို သဒ္ဒနယကျကျ စာစပ်ပြပါ။

၄။ သာပတေယျံ - ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။

၅။ လိစ္ဆဝီနံ–ကို နာမ်ပုဒ်နှစ်ခု ချဉ်းစပ်သော သမာသ်ဟုယူလျှင် ရှေးပုဒ်ကိုနာမပဒမာလာ၊ နောက်ပုဒ်ဝယ် ဓာတ်ကိုယူ၍ သတ္တမီပရသပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ က - ခ - ဃ တို့ကိုသာ အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ ဃ - ၌ လိစ္ဆဝယော + လိစ္ဆဝီယော - ဟုပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ဃ - လိစ္ဆဝီနံ - ၌ ရသင့်သော နယ္ယပစာကို ဆိုရိုးကျပြေဆိုပါ။

၁၀။ ဝိဘဝ - ပုဒ်ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိ ထုတ်ပါ။

= =

၁။ (ဃ) လိစ္ဆဝီနံ=အရေမရှိသောကြောင့် လိစ္ဆဝီအမည်ရှိကုန်သော။ (ဝါ)ကပ်ငြိသောမထင်ရှားသော အရေရှိသောကြောင့် လိစ္ဆဝီအမည်ရှိကုန်သော။

◆ **နိစ္ဆဝိတာယ ဝါ လိနစ္ဆဝိတာယ ဝါ "လိစ္ဆဝီ"တိ ပညာယိံသု။ (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၇၃။)**

၂။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့်တေန ဟိ–သည် ဥယျောဇနတ္ထနိပါတ်တည်းဟုပြပြီး၍ ယခုဖခါ၌ ယင်းဥယျောဇန ကြိယာ၏ တိုက်တွန်းပုံအခြင်းအရာ = ဥယျောဇနာကာရကို ပြခြင်းငှါ (ခ)မိန့်။ (မအူသျှ)။

(ဆ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ–သည် (စ)ဖြင့် တံ တေ မာ အတိဟရာပေသုံ–ဟုဆို၏။ အတိဟရာပေသုံ–၌ ဥံ–ဝိဘတ်သည် အဇ္ဇတ္တနီဝိဘတ်ဖြစ်၍ အတိတ်ကာလ၌ပင် သက်ပါသလော။ မည်သည့်ကာလ၌ သက်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် –– (ဆ)မိန့်။

အစီပ္ပါယ်ကား ––– မာ - သဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် အနာဂတ္တကာလ - ၌သက်၏ဟူလို။ ။

http://www.dhammadownload.com

အမှာ မအူနိသျှဥ်ကား အာဏတ္တိအနက်ကိုပြလို၍ "မာ အတိဟရာပေဿတိ - ကို မိန့်"ဟု ကျမ်းတက်ပြသည်။ ယင်းအလို-အာဏတ္တိအနက်၌ သက်၏ဟူလို။

၃။ (၁) သည် ဥယျောဇနာကာရ = တိုက်တွန်းပုံအခြင်းအရာကိုပြ --- ဝိတ္ထာရ။

(ဂ) သည် တေန ဟိပုဒ်၏ အဖွင့်မှတပါး ဗီဇကမ္ဗိ ဒေဟိ-ပုဒ်၏အဖွင့်ကိုပြ--ပကန္တရ။

(ဃ) ပကန္တရ။

(င) သည် လိစ္ဆဝိနိုင်ငံ၌ နေခြင်းကြောင့် အပြုလုပ်ခံရမည့် အကျိုးကိုပြသောကြောင့် ဖလဝါကျ။ ထိုကိုထောက်၍ (ဃ)သည် ကာရဏဝါကျ။ (စ)ဖလဝါကျ။ (ဆ)ဝါကျာရမ္ဘ။

စာစပ် တေ-ကား တို့သည်-ကြောင့် အတိဟရာပေယျုံ-၌ ကတ္တား + ကတ္တိစပ်။
တေ-ကား ၏-ကြောင့် ဝိတုနော - ၌ သမ္ပန် + သမ္ပန္ဓီစပ်။

၄။ သဿ + ပတိ သပတိ။ (နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၍ သပတိ - ဟုရုပ်ပြီးသည်။)
မအူသျှဥ် သံ ဓနဿ + ပတိ သံပတိ - ဟုပြုသည်။
(သံ - အရ ဥစ္စာရ၏။ ထို၏ + ပိုင်ရှင်ဖြစ်နှင့် သံ+ သာမိစပ်။)
သပတိဿ + ဟိတံ သာပတေယျံ။
သပတိ - အရ ဥစ္စာပိုင်ရှင်သည် မှချ။ ထို၏ + အစီးအပွါးဖြစ်သောဥစ္စာနှင့် သာမိ + သံစပ်။
ဏေယျ - ပစ္စည်းအရကား ဥစ္စာပိုင်ရှင်၏ အစီးအပွါးဖြစ်သော ဥစ္စာရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်အွယ်

နတ္ထိ+ဆဝိယော+ဧတေသန္တိ လိစ္ဆဝယော။ (နိစ္ဆဝယော-ဟူလိုလျက် န-ကို လ-ပြု၍ လိစ္ဆဝယော ပြီးသည်။)
(နိဆဝိ) - အရ အရေမရှိခြင်း၏ + တေ - အရ မင်းသားတို့ဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏီ စပ်။
(တနည်း) လီနာ + ဆဝိယော + ဧတေသန္တိ လိစ္ဆဝယော။ (လီနဆဝိအရ - အချင်းချင်းငြိကပ်သော (ဝါ) မထင်ရှားသော အရေတို့၏ + လိစ္ဆဝိမင်းတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏီစပ်။)
ရမနံ ရတိ။ အဘိ - အတိ ရေကံ + ရတိ အဘိရတိ။
ကုလဿ + ဝံသော ကုလဝံသော။ ကုလဝံသဿ + ဗီဇကော ကုလဝံသဗီဇကော။
ဂဏာစ + တေ + ရာဇာနောစာတိ ဂဏရာဇာနော။
ပုတ္တေန + ဝိရဟိတံ အပုတ္တကံ။ အ - သဒ္ဒါ ဝိရဟအနက်ဟော။
ကုလဿ + ဓနံ ကုလဓနံ။ ကုလဓနဿ + ရက္ခကော ကုလဓနရက္ခကော။
ပုရဿ + အန္တေ အန္တေပုရံ။ ရာဇူနံ + အန္တေပုရံ ရာဇန္တေပုရံ။
ဝိဘဝတိ ဝိဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝိဘဝေါ။ အထူးကြီးပွားကြောင်း စည်းစိမ်။ (ဘာဋီ)
ဝိသေသေန ဇာယတီတိ ဗီဇံ။ (ဝိ + ဇန + ဏွ)
(တနည်း) ဝိဇာယတိ ရုဟတိ ဧတေနာတိ ဗီဇံ။ (သိင်္ဂီသစ်) မျိုးစေ့ရ၏။
ဗီဇမေဝ ဗီဇကော။ က - ပစ္စည်း သွတ္ထ။ (သဒ္ဒိသူပစာဆက်ကောက်)
(တနည်း) ဗီဇံ ဣဝ ဗီဇကော။ (မုချ - သားဟော။ ဥပစာမရ။)

၅။ လိစ္ဆဝိနံ-ကို နာမ်ပုဒ်နှစ်ခုစပ်ထားသော သမာသ်ဟုယူက - ရှေးပုဒ်ကား - လီနာ - ဖြစ်သည်။ ဆဝိ-နှင့်လိင်တူရကား ဤ၌ဣတ္ထိလိင်။ ထို့ကြောင့် လီနာ-လီနာ-လီနာယော - စသည်ဖြင့် ကညာ ဒိစဉ်။

http://www.dhammadownload.com

ဆဝိ-၌ ဆဒ-ဓာတ်ဖြစ်သည်။ ဆဒေါ တု ဘူစု သံဝရ ဉဇနေ။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟာ။ ၁၂၈။ ထောက်၍ ဆဒေယျ၊ ဆဒေယျံစသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိဂိုဏ်းတမျိုး၊ ဆာဒေယျ ဆာဒေယျံစသည်ဖြင့် ဒိဝါဒိဂိုဏ်း တမျိုး - ဤသို့နှစ်မျိုးစဉ်။

ဓာတုပစ္စယမှတ်ဖွယ်

ဆဝိ = ဆဒ + ရဝိ။ **ရုန္ဒ** = ရာဇ - ပုဒ် + ဏျ။ **အစ္စယ** = အတိ + ဣ + ဏ။

(က) ဉယျောဇေတိ - ဖြင့် တေနဟိ - သည် ဉယျောဇနတ္ထ ၌ နိပါတ်တည်း - ဟုသိစေ။

အဘိရတိယံ-ဖြင့် ဉယျောဇေတိ-၌တိုက်တွန်း၏ ဟူသည် မွေ့လျော်ခြင်း၌ တိုက်တွန်းသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ) ဖြင့် ဉယျောဇနာကာရ = တိုက်တွန်းပုံအခြင်းအရာကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဂ) ကုလဝံသဇိကော် ကော် ပုတ္တ - ဖြင့် ဇိကော် ပုဒ်ကို ဇိဇဝိယာတိ ဇိကော်-ဟု ဉပမာတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္တပြု -- လည်းကောင်း, က-ပစ္စည်း ဉပမာတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက် -- လည်းကောင်း, ဇိကော်-အရ သားကိုယူ-- လည်းကောင်း သိစေ။ (သာရတ္ထ)။

အမှာက် - ဖြင့်၌ ဒေဟိ - ၏ သမ္ဗန္ဓါန်ကို အမှာက် - ဟုထည့်ပေးရမည်ကို သိစေသည်။

(င) ဝိဘဝံ-ဖြင့် သာပတေယျ သဒ္ဒါသည် ဝိဘဝသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် (တနည်း)- ဝိဘဝအနက်ဟော၏ ဟု သိစေသည်။

ဒဗ္ဗံ ဝိတ္တံ သာပတေယျံ၊ ဝသုဗ္ဗော ဝိဘဝေါ အဘဝေး အဘိဓာန်။ ၄၈၅)

(တနည်း) ဝိဘဝံ - ဖြင့် သာပတေယျံ - ပုဒ်ကို သသာ + ပတိ သပတိ။ (သံပတိ)၊ သပတိဿ+ ဟိတံ သာပတေယျံ ဟုပြု၍ သာပတေယျံ - အရ စည်းစိမ်ဉစ္စာကိုယူရမည်ဟု သိစေသည်။ (သာရတ္ထ)။

အမှာက်-ဖြင့် မာနော အပုတ္တကံ-ဟူသောပါဠိတော်၌ နော-သည် ဒုတိယာယောဝိဘတ်နှင့်တကွ အမှ-သဒ္ဒါ၏ ကာရိယမဟုတ်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်နှင့်တကွ အမှ-သဒ္ဒါ၏ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း (ဝိဘတ္တိပဒ)၊ ယင်းနံ-ဝိဘတ်၏ သမ္ဗန္ဓအနက်၌သက်-လည်းကောင်း သိစေသည်။ ဝေ မဟန္တံ - ဖြင့် သာပတေယျံ ဝိဘဝံ-၌ စည်းစိမ်ဟူသည် အနည်းငယ်မျှမဟုတ်၊ များပြား၏ဟု သိစေသည်။

ပုတ္တေန ဝိရဟိတံ-ဖြင့် အပုတ္တကံ-၌ အ-သည် ဝိရဟအနက်ဟော၊ ပုတ္တေန+ဝိရဟိတံ အပုတ္တကံ-ဟု ပဉ္စမျတ္တ တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် (ဝါ) အဗျယီဘောသမာသ် ဝစနတ္တပြု-လည်းကောင်း၊ က-၏ သမာသန္တ က-၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (တနည်း) အပုတ္တကံ ၌ ပုတ္တကဝယ် က-၏ သွတ္ထ၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ပုတ္တော ဧဝ ပုတ္တကော-ဟုပြု---လည်းကောင်း--စသည်ဖော်လေ။

ကုလဝံသရက္ခကေန - ဖြင့် အပုတ္တကဒ္ဓ ပုတ္တ - အရ အမျိုးစည်းစိမ်ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော သားလိမ္မာကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။

(ဆ) ဖြင့် အတိဟရာပေသုံ-၌ ဉံ - ဝိဘတ်သည် ဤ၌ အနာမဋ္ဌကာလ၌ သက် (ဝါ) အာဏတ္တိ အနက်၌သက် --- သိစေသည်။

လိစ္ဆဝယော + လိစ္ဆဝိယော

ပုမေ လိစ္ဆဝိ ဝဇ္ဇိစ-(အဘိဓာန်၊ ၃၃၆။) ကိုထောက်၍ လိစ္ဆဝိ-သဒ္ဒါသည် ပုကာရန္တ၊ ပုံလိင်၊ ရတ္တာဒိဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ယောဝိဘတ်နှောင်းရာ၌-ယောသွကတရသော ဧဇော- သုတ်ဖြင့်ဣ- ကို အ-ပြု၍ ရုပ်ပြီးရကား--လိစ္ဆဝယော-ပါဌ်သည်သာ သဒ္ဒယုတ္တိ+အတ္ထယုတ္တိ ရှိသောကြောင့် သင့်သည်။ လိစ္ဆဝိယော - ကား မသင့်။

http://www.dhammadownload.com

အမှာ ယောနော - (၁၀၉)၌ကား လိစ္ဆဝိယော, လိစ္ဆဝယောတိ ဒွေပါဌာ ။ ပစ္ဆိမေ ဝှကာရဿ အ-ကာရော - ဟုပါဌ်နှစ်မျိုး ဖွင့်ပြသေးသည်။

၈။ **(ဃ) လိစ္ဆဝိနံ**

အကြောင်းဖြစ်သော အရေမရှိသော (ဝါ) မထင်ရှားသော အရေရှိသော မူလမင်းသား၊ မင်းသမီး နှစ်ဦးတို့၏ "လစ္ဆဝိ" - ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော အဆက်အနွယ် မင်းသားများ၌တင် ကာရကူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။ (သီ - ဘာသာဋီ၊ စတုတ္ထ။ ၆၆၊ ၅)

ဗီဇကံ

အတူဖြစ်သော မျိုးစေ့၏ "ဗီဇက" ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသောသားဒြဗ်၌တင် သဒိသူပစာ။

မြပတ္တစရိယံ စရေသိ

မြပတ္တစရိယနှင့် စရသိအရ ကျင့်ခြင်းကြီးယာကိုရ၍ မပြားပဲ ပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာ။

အာကာသေ

အပေါင်း-ကောင်းကင်ပြင်တခုလုံး၏ "အာကာသ" အမည်ကို အစိတ် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံရာ အရပ်၌တင် ကေဒေသူ။

နိသီဒိတွာ

လျောင်း, ရပ် ဣရိယာပုထ်ကိုလည်းရ - ယေဘုယျနည်း။

၁၀။ **ဗီဇာဝ** - ၏ဝေဝစနဟာရ ကား ဒမ္ဘံ ဝိတ္တံ သာပတေယျံ၊
ဝသွဏ္ဏော ဝိဘဝေါ ဘဝေ။ (ဓာန် - ၄၈၅)။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၁)

(က) ပုဗ္ဗန္တိ ဥတုကာလေ ဥပ္ပန္နလောဟိတဿ နာမံ။
(ခ) မာတုဂါမဿ ဟိ ဥတုကာလေ ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ လောဟိတဝဏ္ဏာ ပိဠကာ သဏ္ဌဟိတွာ သတ္တ ဒိဝသာနိ ဝဍ္ဎိတွာ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ တတော လောဟိတံ ပဂ္ဃရတိ၊
(ဂ) တဿေတံ နာမံ 'ပုပ္ဖ' န္တိ။
(ဃ) တံ ပန ယာဝ ဗလဝံ ဟောတိ ဗဟု ပဂ္ဃရတိ၊ တာဝ ဒိန္နာပိ ပဋိသန္ဓိ န တိဋ္ဌတိ၊ ဒေါသေနေဝ သဒ္ဓိံ ပဂ္ဃရတိ။ ဒေါသေ ပန ပဂ္ဃရိတေ သုဒ္ဓေ ဝတ္ထုမှိ ဒိန္နာ ပဋိသန္ဓိ ခိပ္ပံ ပတိဋ္ဌာတိ။
(င) ပုပ္ဖံသာ ဥပ္ပန္နီတိ ပုပ္ဖံ အဿာ ဥပ္ပန္နံ၊
(စ) အကာရလောပေန သန္ဓိ။
(ဆ) ပုရာဏဒုတိယိကာယ မာပာယံ ဂမေတွာတိ ပုရာဏဒုတိယိကာယ ယာ ဗာဟာ၊ တတြ နံ ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။

http://www.dhammadownload.com

၂။ (ခ)စောဒနာ။ (ဃ) ပုစ္ဆာ။ (စ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာထက်ပါ။
၃။ ၁- စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ- ၌ ဂဗ္ဘ-ကို ဝစနတ္ထ ပြု၍ ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ ဥတု၊ လောဟိတ၊ ပဋိသန္ဓိ၊ ဝတ္ထု၊ ပိဠကာ၊ ပုဒ်တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်၊ ဂိုဏ်း ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ က- င- စ- တို့ကို အာဘော်ဖေါ်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ လောဟိတဝဏ္ဏာ ပိဠကာ + လောဟိတဝဏ္ဏာနိ ပိဠကာနိ-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဒိန္နာပိ ပဋိသန္ဓိ နတိဋ္ဌတိ-၌ ဖြစ်သင့်သောနည်း ဥပစာ။ (ဆ) သံဝဏ္ဏနာ-ကို ထောက်၍ ပုရာဏဒုတိယိ ကာယ၌ ဖြစ်သင့်သောနည်းတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (ခ) ဝါကျရှိ ဂဗ္ဘ-အရကို ပဓာနယူလျက် ဩရုယော့ရှယှပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိထုတ်ပါ။

==============================

၁။ ဥတုကာလေ = ရှစ်ခုမြောက်၊ ရှစ်ခုမြောက်သတ္တာဟ ဟူသော ဥတုအခါ၌။
ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ = သူငယ်၏တည်နေရာဖြစ်သော တတိယအူ‌ခွေဌာန၌။ (ဂဏ္ဌိသစ်) (သာရတ္ထ)။

၂။

(ခ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ပုပ္ဖဟူသည် ဥတုလာသောအခါ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသောသွေး၏ အမည်တည်း ဟုဆို၏။ ယင်းဥတုသွေး၏ ဖြစ်ရာဌာနနှင့် ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို မဆိုပြီလော။ ယင်းဥတုသွေးသည် အဘယ်အရပ်၌ အဘယ်သို့ အဘယ်ပုံဖြစ်ပါသနည်း။ ယင်းဥတုသွေး၏ ဖြစ်ရာ ဌာနနှင့်ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို မပြဆိုခဲ့သော် သငေ့ပ ဝိတ္ထာရ-သန့်-ဝိရောဓိ-၏။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် က-ခ-ဂ-တို့ဖြင့် ပုပ္ဖ-ဟူသည် ဥတုလာသောအခါ၌ ဖြစ်သောသွေး၏ အမည်တည်း ဟုဆို၏။ ဥတုလာနေစဉ် ပဋိသန္ဓေပေးခဲ့သော် ယင်းပဋိသန္ဓေ တည်နိုင်ပါသလော။ (ဒိန္နာပိ ပဋိသန္ဓိ နတိဋ္ဌတိ-၌ န-ကိုရှောင်) အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (င) ဖြင့် ပုပ္ဖံသာ-ကို ပုပ္ဖံ + အဿာ-ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ကိုပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲ စေလိုသော ဆရာသည် (စ)မိန့်။

၃။ (ခ) ဝိတ္ထာရ။ (ဂ) နိဂမန (ဃ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ယင်း-ဃ-၌ ဒေါသေပန စသည်ကား အနွယ။ တံ ပန-စသည်ကား ဗျတိရေက။ (င) ပကၡန္တရ။ (စ) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (ဆ)-ပကၡန္တရ။ ယင်း-ဆ-၌တတြ နံ-စသည်ကား ဝါကျာရမ္ဘ၊ (ဝါ) ဝိတ္ထာရ။
ဒိန္နာပိ-၌ ပိ- ကား အရုဗ္ဗတ္ထ (မဖွင့်သျှ)

၄။ ဂဗ္ဘတိ အတ္တဘာဝဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ ဂဗ္ဘော။ (ကလလာဒိအဝတ္ထော ဓမ္မပဗန္ဓော) (သာရတ္ထ-၂၁၄။)
ဂဗ္ဘ-ဓာတ်အရကား-အတ္တဘော၏ အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော ကလလရေကြည်စသည် အဓိက်အတန့် ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မပဗန္ဓ၏ ဥပါဒ်သည်--မှချ။
ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ-စသည်သည်ဖလူ။

http://www.dhammadownload.com

နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ရောမရဲဏ-စသောဒုက္ခအစုသည် (ဝါ)ရုပ်နာမ်၏ အစဉ်အဆက်သည် ကာရဏ။ အ-ပစ္စည်းအရကား ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော အတ္တဘော၏ အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော ကလလရေကြည်စသည် အခိုက်တန့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မပဗန္ဓရ၏။

ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း-ဂဗ္ဘ-သဒ္ဒါသည် ဤ၌ဌာနူပစာသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် ကိုယ်ဝန်သူငယ်ဟု ဆိုအပ်သော သတ္တသဏ္ဍာနပညတ်ဖြစ် ဝိသေသသည်သာ ဌာနူပစာ အားဖြင့်ရ၏။

မှတ်ချက် ဤ၌ ကလလာဒိအဝတ္ထဓမ္မပဗန္ဓ-ဟူသည် ပဋိသန္ဓေ စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် တကွဖြစ်သော ကာယ၊ ဘာဝ၊ ဝတ္ထုဒသက ကလာပ်သုံးစည်းဖြစ်သည်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္ထာတိ ပတိဋ္ဌာနံ။ ဂဗ္ဘဿ + ပတိဋ္ဌာနံ ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနံ။

တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ။ ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနဥ္စ+တံ+ဌာနဥ္စာတိ ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနဌာနံ။

လောဟိတော+ဝဏ္ဏော ဧတဿာတိ လောဟိတဝဏ္ဏာ။ (ပိဠကာရ၏)

အရတိ ပဝတ္တတီတိ ဥတု။ (အရ-တု) အရ-ကို ဥပြု။ ဥတုနော+အာဂတော+ကာလော ဥတုကာလော။

ရုဟတိ သရီရေ ဗျာပနဝသေနာတိ လောဟိတံ။ ရုဟ+တ (တနည်း) ဟူတ။

ဥပ္ပန္နဥ္စ+တံ+လောဟိတဥ္စာတိ ဥပ္ပန္နလောဟိတံ။ ဗလံ ဧတဿ အတ္ထီတိ ဗလဝါ။

အ-ဧဝ အကာရော။ အကာရဿ+လောပေါ အကာရလောပေါ။

ဝဟတိ ယာယာတိ ဗာဟာ။ (ဝဟ+အ+အာ)

၅။ ဥတု = အရ +တု။ ပုံလိင်၊ ရတ္တာဒိ။

လောဟိတ = ရုဟ+တ။ (တနည်း) ဟူတ။ သွေးဟောလျှင်-နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ။ အဆင်းဟောလျှင် ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိ။

ပဋိသန္ဓိ = ပဋိ + သံ + ဓာ + ဣ + ဣတိလိင် ၊ ရတ္တာဒိ ။

ဝတ္ထု = ဝသ +ရတ္ထု။ နပုံလိင် ၊ ရတ္တာဒိ ။ (ဤ၌ ရတ္ထု-ပစ္စည်းဆုံးသော်လည်း သတ္တာဒိ မဟုတ်။

ပုပ္ဖ = ပုပ္ဖ + အ၊ နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ။

ပိဠကာ =ပိဠ + အက၊ တိလိင်၊ ပုရိသာဒိ၊ ကညာဒိ၊ စိတ္တာဒိ။

၆။ (က) ဖြင့် ပုပ္ဖ- သဒ္ဒါသည် ပကတိ ပန်းဟူသောအနက်ကိုမဟော၊ ဥတုသွေးဟူသောအနက်ကို ဟော၏ဟု သိစေ။ (တနည်း) ပုပ္ဖတီတိ ပုပ္ဖံ-ဟုဝစနတ္ထပြု၍ ပုပ္ဖ-အရ ပကတိပန်းကိုမယူရ၊ ပုပ္ဖံဝိယာတိ ပုပ္ဖံ-ဟု ပြု၍ ဥတုသွေးကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

(င) ပုပ္ဖံ အဿာ-ဖြင့် သန္နိလိင်္ဂပဒ--သိစေ။

(ဆ) ပုရာဏဒုတိယိကာယ ယာ ဗာဟာ-ဖြင့် ပုရာဏဒုတိယိကာယ ဗာဟာယံ ဂဟေတွာ-၌ ပုရာဏဒုတိယိကာယ-ပုဒ်ကို ဗာဟာယံ-ပုဒ်၌ သမ္ဗန် + သမ္ဗန္ဓီ-စပ်-လည်းကောင်း။ ယင်း၌ အာယသည် ဆဋ္ဌီသ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ-လည်းကောင်း။ ယင်းဝိဘတ်၏ သမ္ဗန်အနက်၌သက်--လည်းကောင်း သိစေ။

တဲ့-ဖြင့် ဗာဟာယံ-၌ ယံသည် သတ္တမီ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ-လည်းကောင်း။ ယင်းသတ္တမီ-ဝိဘတ်၏ အာဓာရ အနက်၌သက်--လည်းကောင်းသိစေ။

နံ ဂဟေတွာ-ဖြင့် ဂဟေတွာ၌ ဂဟ-ဓာတ်၏ကံကို ပုရာဏဒုတိယိကာယ - ဟု ထည့်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ပုရာဏဒုတိယိကာယ-၏။ ဗာဟာယံ-၌။ ပုရာဏဒုတိယိကာယ-ကို။ ဂဟေတွာ-၍။ ဤသို့

http://www.dhammadownload.com

ကာကောလောကနနည်း၊ အာဝုတ္တိနည်း၊ အာဒိဒီပကနည်း (ဂဏ္ဌိ) အားဖြင့် အနက်ယောနောရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ လောဟိတဝဏ္ဏော ပီဠကာ+လောဟိတဝဏ္ဏာနိ ပီဠကာနိ

ဖောဋ္ဌော တု ပီဠကာ ဘဝေ။ (ဓာန်။ ၃၂၄) ပီဠ-ဝိဗာဓာယံ၊ စုရာဒိ၊ ဏ္ဍူ၊ 'ဇုဏှိ့ဘ်ယမတော အာပစ္စယော' တိ အာ။ ပီဠကော၊ ပီဠကာ၊ ပီဠကံ၊ တိသွပိ။ (ဓာန်ဋီ၊ ၃၂၄) တို့ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠ် သင့်ဟုဆိုးဖြတ်ပါ။

(ဃ) ဒိန္နာပိ ပဋိသန္ဓိ န ထိဋ္ဌတိ+ဒိန္နာ ပဋိသန္ဓိ နထိဋ္ဌတိ

ပေးအပ်သော်လည်း ပဋိသန္ဓေမတည်၊ မပေးသော် အဘယ်ဆိုဘွယ်ရှိရာအံ့နည်း-ဟု အနက် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒိန္နာပိ-သော်လည်း။ (ပိ-သဒ္ဒါအရရှုတ္တ) ဤသို့မအူသျှ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း ပိ-သဒ္ဒါပါသော ပါဌ်သာသင့်သည်။

အမှာ . အောက်အနွယ်ဝါကျ၌ ပိ - သဒ္ဒါမလို။ ဒိန္နာ ပဋိသန္ဓိ-ဟုရှိစေ။

၈။ (ဃ) ဒိန္နာပိ ပဋိသန္ဓိ န ထိဋ္ဌတိ

အကျိုးဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ၏ **"ပဋိသန္ဓိ"**ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သောသုက်သွေး၌တင် ဖလူ။ (အဝိနာဘာဝ။)

(တနည်း) ဌာနီ နိဿိတဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ၏ **"ပဋိသန္ဓိ"**ဟူသောအမည်ကို ဌာန နိဿယဖြစ်သော သုက်သွေး၌တင်။ ဌာနူ။ (အဝိနာဘာဝ)

◆ **ဒိန္နာပိ ပဋိသန္ဓိတိ ဝိတရ ဒိန္နံ သုက္ကံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇနသော သတ္တဿ ပဋိသန္ဓိပိ ထေန ဒိန္နာ နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ၊ သုက္က မေဝ ဝါ ဧတ္ထ ပဋိသန္ဓိ နိဿယတ္တာ 'ပဋိသန္ဓိ' တိဝုတ္တံ။ (ဝိမတိ၊ ၁၀၁)**

(က) ပုပ္ဖံ

အပေါင်းဖြစ်သောပန်း၊ ဥတုသွေးတို့၏ "ပုပ္ဖ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဥတုသွေး၌တင် ကေဒေသူ။ (တနည်း) အတူဖြစ်သောပန်း၏ "ပုပ္ဖ"အမည်ကို အတူရှိသော ဥတုသွေး၌တင်သဒိသူပစာ။

ပုရာဏဒုတိယိကာယ ဗာဟာယံ ဂဟေတွာ

ဤပြယုဂ်၌ ပုရာဏဒုတိယိကာယ-ဟူသောနည်းသည် ပုရာဏဒုတိယိကာယ=၏။ ဗာဟာယံ=ကို။ ဂဟေတွာ=၍။ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပုရာဏဒုတိယိကာယ=ကို။ ဗာဟာယံ=၌။ ဂဟေတွာ=၍။ ဟူ၍ လည်းကောင်း ဤသို့ ဗာဟာယံ၊ ဂဟေတွာ-နှစ်ပုဒ်ကိုငဲ့သောကြောင့် ကာကောလောကနနည်း မည်၏။ (ဂဏ္ဌိအလို အာဝုတ္တိနည်း၊ အာဒိဒီပကနည်းလည်း ရသည်။)

ဝဇ္ဇပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ

ဌာနဖြစ်သော ကလလာဒိ အဝတ္ထ မွေပဗ္ဗ၏ 'ဝဇ္ဇ'ဟူသောအမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ကိုယ်ဝန်သူငယ် (ဟုဆိုအပ်သောသတ္တသန္တာန) ၌တင် ဌာနူ၊ နာနူန္တရိက။

◆ **တံနိဿိတတ္တာ ပန သတ္တသန္တာနော ဝဇ္ဇောတိ ဝုတ္တော။ (သာရတ္ထ -၂- ၁၄၊)**

မာတုဂါမဿ

အပေါင်း - မိန်းမအားလုံး၏ "မာတုဂါမဿ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ကုမာရီအဖြစ်သို့ ရောက်သည်မှ စ၍ ပုဏ္ဍမအရွယ်၏ ဤမှာဘက်၌ ဖြစ်သော မိန်းမ၌တင် ကေဒေသူ။

http://www.dhammadownload.com

ဥတုကာလေ

အနီးရှိသောဥတုပြစ်ရာကာလ၏ **"ဥတုကာလေ"**ဟူသောအမည်ကို အနီးဖြစ်သော ဥတုလာခါနီး အခါ၌တင် သမိပ္ပူပစာ။

သန္ဓိ

အပေါင်း-သရသန္ဓိ၊ နိဂ္ဂဟိတသန္ဓိ စသည်တို့၏၊ **"သန္ဓိ"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ် နိဂ္ဂဟိတသန္ဓိ၌တင် ကေဒေသူ။

အကာရလောပေန

အကြောင်းဖြစ်သော နိဂ္ဂဟိတ်မှနောက်ဖြစ်သော အ-အက္ခရာကျေခြင်းကိုဆိုသဖြင့် အကျိုး ဖြစ်သော သညောဂ-ဒွဗျည်းကျေခြင်းကိုလည်း ရသောကြောင့် (တနည်း) သသညောဂဗျည်းကို ဝိသညောဂဗျည်း ပြုခြင်းတည်းဟူသော အကျိုးကိုလည်းရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။

အမှာ နာနန္တရိကနည်းရသော်လည်း-ဤ၌ကာရဏူပစာကား သိပ်မကောင်း။ ကေဒေသူ၊ အဝယဝူပစာသာ ကောင်းသည်။

၁၀။ (၁) ဗျွ-အရ သတ္တဝါ-ဟုဆိုအပ်သော ဥပပတ္တိဘဝကိုယူ၍ ထို၏ပဒဌာန်ကား ကံ-တည်း၊ ထို၏ကား ဥပါဒါန်တည်း၊ ထို၏ကား တဏှာတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အောက်သက်-ဩရုယှောရုယှ ထုတ်။
ဝဟောဇ္ဇာ-၌တာတ်-အရ မေထုနရာဂပြဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၂)

(က) **အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေတိ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ အဋ္ဌပိတေ။**
(ခ) ဘဂဝတော ကိရ ပဌမပဟောဇိယံ ဝီသတိ ဝဿာနိ ဘိက္ခူ စိတ္တံ အာရာဓယိံသု၊ န ဝေရုပ် အစ္စာစာရမကံသု။
(ဂ) တံသန္ဓာယေဝ ဟုဒံ သုတ္တမာဟ "အာရာဓယိံသု ဝတ မေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ ဧကံ သမယံ စိတ္တ" န္တိ။
(ဃ) အထ ဘဂဝါ အစ္စာစာရံ အပဿန္တော ပါရာဇိကံ ဝါ သံဃာဒိသေသံ ဝါ န ပညပေသိ။
(င) တသ္မိံ တသ္မိံ ပန ဝတ္ထုသ္မိံ အဝသေသေ ပဉ္စ ခုဒ္ဒကာပတ္တိက္ခန္ဓေ ဧဝ ပညပေသိ။
(စ) "တေန ဝုတ္တံ "အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ" တိ။

(ဌ၊ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၁။ မဇ္ဈေသျ၊ တ၊ ၄၇။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၃၄။)

၁။ အာရာဓယိံသု-ကို သဒ္ဒတ္ထ၊ ဝေါဟာရတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယတ္ထပေါ်လွင်စေလျက်-ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ) အနုသန္ဓေ၊ (ဃ) ဗျတိရေကစောဒနာ့တက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။

http://www.dhammadownload.com

၄။ ပညတ္တ၊ သိက္ခာပဒ-ပုဒ်တို့ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်း ကောက်ပါ။

၅။ သုတ္တ၊ သမယ၊ ဘိက္ခု-တို့ကို ဓာတ်၊ ပစ္စယ၊ ဝေဘန်၍၊ ဝိသတိဝဿာနိ-၌ ဝိသတိ-၏ လိင်၊ ဝုစ် ကို ဆုံးဖြတ်ပါ။

၆။ (က) ကို ဗျတိရေက၊ အန္ဝယနည်းဖြင့် အဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ ဝိသတိဝဿာနိ-သည် သမာသ်လော၊ ဝါကျလော-အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ-၌ ဖြစ်သင့်သောနယ္ယူပစာရတို့ကို သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ အကြောင်းပြမြေပါ။

၁၀။ (စ) တေန ဝုတ္တံ-၌ တတ်အရကိုရှု၍ ဒေသနာဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==============================

၁။ အာရာဓယိံသု=နှစ်သက်စေကြကုန်ပြီ။ (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) ကျေနပ်စေကြကုန်ပြီ။ (ဝေါဟာရတ္ထ) (ဝါ) ဘုရားရှင်၏စိတ်တော်ကို ယူကြကုန်ပြီ။ (ဝါ) ဘုရားရှင်၏စိတ်နှလုံးကို ယူစေနိုင်သောအကျင့်ကို ကျင့်ကြကုန်ပြီ။ (အဓိပ္ပါ ယတ္ထ)။

◆ **အာရာဓယိံသုတိ စိတ္တံ ဂဏှိံသု၊ အဇ္ဈာသယံ ပူရယိံသု၊ ဟာဒယဂါဟိနိံ ပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇိံသုတိ အတ္ထော။ (သာရတ္ထ)**

ဓဝရူပ်=ဤအရှင်သုဒိန်၏ လွန်ကျူး၍ကျင့်ခြင်းကဲ့သို့သော သဘောရှိသော။

◆ **ဓဝံ ရူပံ သဘာဝေါ ဧတဿ အဇ္ဈာစာရဿာတိ ဧဝရူပေါ။ (မဓုသျှ)**

(တနည်း) ဝေရူပ်=ပါရာဇိကကိုပညတ်ခြင်းအား လျှော်သော။ (သာရတ္ထ) (ဝါ) ဤသို့လေးသောသဘော ရှိသော။ (ဝိမတိ)

◆ **ဧဝရူပန္တိ ပါရာဇိကပညတ္တိယော အနုရူပံ။ (သာရတ္ထ)**

◆ **ဧဝရူပန္တိ ဧဝံ ဂရုက သဘာဝံ။ (ဝိမတိ)**

၂။ (ခ)အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ-ဟူသည် ပဌမပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်ကို မပညတ်ရ သေးသော အချိန်ကာလပင်တည်း ဟုပြဆိုပြီး၍ (တနည်း) အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ-၌ သိက္ခာပဒ-အရ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်ကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ အပညတ္တေ-၌ န-ပုဗ္ဗ + ဉပ-ဓာတ်၏ နိက္ခေပန (ဝါ) ထပန-အနက်ဟော--လည်းကောင်း ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် (အန္ဝယ+ဗျတိရေကအားဖြင့်) ထင်ရှားပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်၏

◆ **ဝုတ္တမေဝတ္တံ ဝိဘာဝေန္တော အာဟ 'ဘဂဝတော ကိရ ပဌမ ဗောဓိယံ' န္တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) ယခုအခါ၌ ယင်း ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်၏ (အာဂမ၏၊ ရှေးနားရှိ၊ ယုတ္တိဒဠှိများသတည်း-နိယံနှင့်အညီ။)

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့်-----မပြုကြကုန်-ဟုပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ကို အာဂုံပါဠိတော်ဖြင့် မြဲစေပြီးစေလိုသောဆရာသည် (ဂ) မိန့်၏

http://www.dhammadownload.com

(င) ဖျတိရေကစောဒနာ

ဆရာ-သည် (က-ခ-ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ပဌမဟောဓိဝါနစ်ဆယ်အတွင်း၌ ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသိသ် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပညတ်တော်မမူသေးဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ခုဒ္ဒကာပတ္တိ သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုလည်း မပညတ်ရသေးဟူ၍ပင် မှတ်အပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်အပ်ပါသနည်း။ ့စုဒ်ကြောင့်(င)မိန့်။

၃။ (၁) ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။
(ယင်း ၁-ဝါကျ၌ ရှေးဝါကျကား-အနွယ၊ နောက်ဝါကျကား ဗျတိရေကဝါကျ) (ဂ) အာဂမဒဋ္ဌိကရဏ။
(ဃ-င) တို့ကား ၁-ဝါကျစကားရပ်၏ အကျိုးကိုပြသောကြောင့် ဖလ။
ထိုတွင် ဃ-ကား ဗျတိရေကဖလဝါကျ။ (င) ဝါကျကား-အနွယဖလ ဝါကျ။
(တနည်း) င-ဝါကျ သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗမှတပါး ဂဟေတဗ္ဗကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရဝါကျ။
(စ) နိဂုံး (တနည်း) လဒ္ဓဂုဏ်။

၄။ ပညပိယိတ္ထာတိ ပညတ္တံ။
ပ-အရကား---စာတွတ္တဝိသေသက ဘောဂုဏ်ရ၏။
ဥပ-စာတ်အရ ကတ္တုဌကား ပညတ်တော်မူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာ ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှုချ။
ကမ္မဋ္ဌ-ကား ထိုအားတပ်သော သိက္ခာပုဒ်၏ အာရမ္မဏ--ဖလူ။
တ-ပစ္စည်းအရကား---ပညတ်တော်မူအပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ရ၏။
သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။ (သီလ-ဝိပဿနာ-ရှာန်မဂ်တရားတို့ရ၏။)
ပဇ္ဇတေ ဉာမိနာတိ ပဒံ။ (မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရသီလရ၏။)
သိက္ခာယ ပဒံ သိက္ခာပဒံ။

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

သမဂ္ဂံ ကမ္မံ သမုပဂစ္ဆတီတိ သံဃော။ ပဌမံ အာဒိယတီတိ အာဒိ။
သေသေတီတိ သေသော။ အာဒိစ+သေ သောစာတိ အာဒိသေသော။
အာဒိသေသေသု+ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ အာဒိသေသော။ (သံဃာရစေ။)
သံဃော+အာဒိသေသော+တေသာတိ သံဃာဒိသေသော။
(တနည်း) သံဃော+အာဒိမှိစေဝ+သေသေစ+ဣစ္ဆိတဗ္ဗော အဿာတိ သံဃာဒိသေသော။ (ဝိ-၄၊ ၂၁၁၇။ ကင်္ခါ၊ ၁၂၇။)
သံဃာဒိသေသ-အရ-ပရိဝါသ်နေခြင်း အစ၊ မာနတ်ကျင့်ခြင်း အလယ်၊ အဗ္ဘန်သွင်းခြင်းအဆုံးတို့၌ အလိုရှိအပ်သောသံဃာသည် မှုချ။
ထို၏ + အာပတ္တိဝုဋ္ဌာန = အာပတ်မှထခြင်းနှင့် အကြောင်း + အကျိုး စပ် ဌာနူ။
တေ-အရကား---အာပတ္တိဝုဋ္ဌာန = အပတ်မှထခြင်းရ၏။
ထိုသို့ပင်ရခြားသော်လည်း သံဃာဒိသေသဟူသောပုဒ်သည် ဣဍ္ဍ၌ဖလူပစာသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် အကြောင်းဖြစ်သော အာပတ္တိနိကာယ = အာပတ်အပေါင်းရ၏။ (ကင်္ခါယောနော်မဟာဋီကာသာဂေ-ဂ-နံပါတ်ရှု)
အတိက္ကမိတ္တာ + အာစာရော အဇ္ဈာစာရော။ အာပတ္တီနံ + ခန္ဓာ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ။
ခုဒ္ဒကာစ + တေ + အာပတ္တိက္ခန္ဓာစာတိ ခုဒ္ဒကာပတ္တိက္ခန္ဓာ။

http://www.dhammadownload.com

၅။ **သုတ္တံ- ကား= သူစ+ တ။ (ဝါ) သု+ ဝစ+ တ။ (ဝါ) သု+ တ။ (ဝါ) သူဒ+တ။ (ဝါ) သု+ တာ+ တ။**
သမယံ - ကား= သံ- ဧ္မေး+ ဣ (ဝါ) ဧ (ဝါ) အယ၊ ဏ။
ဘိက္ခု-ကား= ဘိဒိ (ဝါ) ဘိက္ခ (ဝါ) ဘီသဒ္ဒူပပဒ၊ ဣက္ခ+ ရူ။ (နိတိဓာတု)
ဝိသတိ- ကား= ဣတ္ထိလိင်+ ကေဝုစ်။ (ဝိသတျာဒီ၊ နဝုတိ၊ ဣတ္ထိကေဝုစ်။)

၆။ (က) ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ-ဖြင့် .အပညတ္တေသိက္ခာပဒေ-၌ သိက္ခာပဒ-အရ သိက္ခာပုဒ် အားလုံးက မယူရ၊ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်ကိုယူရမည်ဟုသိစေ။
အဋ္ဌုပ်တေ-ဖြင့် အပညတ္တေ-၌ ပညတ္တ-ဝယ် ပ-ဥပသာရသည် ဓာတွတ္ထဗာဓကမဟုတ်၊ ဓာတွတ္ထ ဝိသေသက--လည်းကောင်း၊ ဥပ-ဓာတ်သည် ဤ၌ တောသန, နိသာန အနက်တို့ကိုမဟော၊ နိက္ခိပန (ဝါ) ဌပန-အနက်ကိုဟော--လည်းကောင်း၊ တ-ပစ္စည်းသည် ကတ္တားအနက်၌မသက်၊ ကံအနက်၌သက်--လည်းကောင်း သိစေ။

◆ **ဥပ- တောသန နိသာနေသု။ (ပ) ပပုဗ္ဗော နိက္ခိပနေ။ (နိတိ ၊ ဓာတု။ ၃၂၂။)**

ဝိသတိ ဝဿာနိ

၇။ နိရုတ္တိဒီပနီ-နှာ = ၂၃၄- ၌ "ဝိသတိ စ သာ ပုရိသာစာတိ ဝိသတိပုရိသာ"ဟု သမာသ် တွဲစပ် ထားသောကြောင့် ဤ၌လည်း ဝိသတိဝဿာနိ-ပုဒ်သည် ဝိသတိ စ သာ ဝဿာနိစာတိ ဝိသတိ ဝဿာနိ-ဟု သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
မအူသျှ၌ ဝိသတိ၊ နှစ်ဆယ်သော။ ဝဿာနိ၊ ဝါတို့ပတ်လုံး-ဟုအနက်ပေးထား၏။ ဤသို့ဝါကျ ပေးကလည်း-အဓိပ္ပါယ်မပျက် အတ္ထယုတ္တိရှိသည်။ ထို့ကြောင့်-သမာသ်+ဝါကျ-နှစ်မျိုးလုံးဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ပညပေသိ+ ပညာပေသိ

ဥပ-တောသန နိသာနေသု။ (လ) ပ-ပုဗ္ဗော နိက္ခိပနေ။ အာသနံ ပညာပေတိ၊ ပညာပယတိ။ 'အာသနံ ပညပေတိ' တိ ရဿတ္တမ္ပိ ဒိဿတိ=ဟူသောနိတိ။ ဓာတု။ ၃၂၂-ထောက်၍-၂-ချက်သင့်။

အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ

၈။ အပေါင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်အားလုံး၏ **"သိက္ခာပဒေ"** ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ တင် ကေဒေသူ။ ရုဠှီနည်း။

(က)ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ

အစိတ်ဖြစ်သော ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၏ **"ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ"** ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၊ သံဃာဒိသိသ်သိက္ခာပုဒ်တို့၌ တင် ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။ (ဃ--ဝါကျကိုထောက်)

(ခ) ဝေရုပ် အဗ္ဗာစာရ်

အစိတ်ဖြစ်သော ပါရာဇိက ပညတ်အားလျှော်သော လွန်ကျူးခြင်း၏ **"ဝေရုပ်-အဗ္ဗာစာရ်"**- ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပါရာဇိက ပညတ်အားလျှော်သော လွန်ကျူးခြင်း၊ သံဃာဒိသိသ် ပညတ်အား လျှော်သောလွန်ကျူးခြင်းတို့၌တင် ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။

◆ **ဝေရုပ္ပန္တိ ပါရာဇိကပညတ္တိယာ အနုရူပံ၊ နိဒဿနမတ္တမေတံ၊ သံဃာဒိသေသပညတ္တိယာ အနုရူပမ္ပိ အဇ္ဈာစာရံ နာကံသု ယေဝ၊ (သာရတ္ထ)**

http://www.dhammadownload.com

သံယာဒိသေသံဝါ

အကျိုးဖြစ်သော အာပတ္တိဝုဋ္ဌာန = အာပတ်မှထခြင်း၏ **"သံဃာဒိသေသ"** ဟူသောအမည်ကို-အကြောင်းဖြစ်သော အာပတ္တိနိကာယ၌တင် ဖလူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

✥ **ဖလူပစာ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနံ ကာရဏူပစာရေန ဝုဋ္ဌာနဿ ကာရဏဘူတာယ အာပတ္တိယာ အာရောပေတွာ အာပတ္တိနိကာယဿာတိ ဝုတ္တာ ဥပစာရေနတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (အဘိဓမ္မာနုဋီကာ၊၂၊၁၆၈)**

၁၀။ **ဓာနုဝုတ္တံ-၌** ဝစ-ဓာတ်အရ-ရှင်ဥပါလိမထေရ်၏ ဒေသနာဉာဏ် ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၃)

၂၈-ခု အစိုးရ ၊

(က) **အနာဒိနဝဒဿောတိ** ယံ ဘဂဝါ ဣဒါနိ သိက္ခာပဒံ ပညပေန္တော အာဒီနဝံ ဒဿေဿတိ၊ တံ အပဿန္တော အနဝဇ္ဇသညီ ဟုတွာ။

(ခ) သစေ ဟိ အယံ "ဣဒံ န ကရဏီယန္တိ ဝါ မူလစ္ဆေဇ္ဇာယ ဝါ သံဝတ္တတီ"တိ ဇာနေယျ၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော ကုလပုတ္တော တတော နိဒါနံ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပုဏန္တောပိ န ကရေယျ၊

(ဂ) ဧတ္ထ ပန အာဒီနဝံ အပဿန္တော နိဒ္ဒေါသသညီ အဟောသိ။

(ဃ) တေန ဝုတ္တံ "အနာဒိနဝဒဿော"တိ။

(င) **ပုရာဏဒုတိယိကာယာတိ** ဘူမ္မဝစနံ။

(ဋ၊ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂။ မဇ္ဈူ၊ ထ၊ ၅၀။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၃၅။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၂၇။)

၁။ (ဂ) ဝါကျကို ပကတိကတ္တား၊ ဃ-ဝါကျကို ကတ္တားထည့်၍ အနက်ယောနောပါ။
၂။ ၁- ကို သာဘောဂပ္ပစ္စာတက်ပါ။
၃။ ၁- ဂ- ဝါကျတို့၏ အမည်များကို အကြောင်းနှင့်တကွပြပါ။
၄။ အနဝဇ္ဇသညီ-ကို ဝိဂ္ဂဟပြု၍၊ ဉာသ်နည်း ကောက်ပါ။
၅။ မူလစ္ဆေဇ္ဇာယ-ဝယ် ဆေဇ္ဇာယ-၌ ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်၊ ဝိဘတ္တိတို့ကို ဖော်ပြပါ။
၆။ င-ဝါကျ၌ အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဇီဝိတက္ခယံ၊ ဇီဝိတခယံ-ပါဌ်နှစ်ခုတို့တွင် အဘယ်ပါဌ်သင့်သည်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ **အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေတိ** ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ အဋ္ဌပိတေ-၌ သံဝဏ္ဏနာကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ-သိက္ခာပဒေ-၌ ဖြစ်သင့်သောနည်း ဥပစာများကိုထုတ်ပြပါ။
၁၀။ (ခ) ဝါကျပါ 'ကုလပုတ္တော'ကို ဣန္ဒြိယောတရကဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

http://www.dhammadownload.com

၁။ (ဂ) ပန=ထိုသို့ပင် မပြုရာပါသော်လည်း။ (မအူ) (ဝါ) ပန=အနွယကား။ (ဘာသာဋီကာ) ဌွေ= ဤမေထုန်အမှုကိုဖြစ်စေခြင်း၌။ (မအူ) ဌွေ= ဤမေထုန်အမှု၌။ (ဘာဋီ) (အယံ သုဒိန္နော=သည်။) (ပကတိကဏ္ဍား)

(ဃ) ဝါကျ၌ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန= (သို့မဟုတ်) သင်္ဂီတိကာရေဟိ= ဟုထည့်။

(က) ၌ ယံ-အာဒီနဝံ=ကို။ ဘဂဝါ=သည်။ ဣဓ ဒါနိ=၌။ သိက္ခာပဒံ=ပဌမ ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်ကို။ ပညပေန္တော=မူသည်ရှိသော်။ (ဝရံ တေ မောဃပုရိသောတိ အာဒိနာ=ဖြင့်) (ထည့်) ဒဿေဿတိ=တံ့။

(ခ) သာဓောဝပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် အရှင်သုဒိန်သည် ဘုရားရှင်ပြတော်မူလတံ့သောအပြစ်ကို မမြင်သည် ဖြစ်၍ အပြစ်မရှိဟု မှတ်ထင်သောကြောင့် မေထုန်အမှုကို ဖြစ်စေပြီဟု ပြဆို၏။ အပြစ်ကိုမြင်က ရှောင်ကြဉ်မည့်သူလော။ (ဂဏ္ဍိသစ်+ဒု။ ၄၂၇။)အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁)မိန့်။

(တနည်း) ဌပနာတ္တ၏။ ရှင်သုဒိန်သည်ပုထုဇဉ်ဖြစ်၍ ရာဂမကင်းသေးရကား မေထုန်မပြုခြင်းကြောင့် အသက်ကုန်ခြင်းသို့ရောက်သွားမည်ဆိုလျှင် မေထုန်အမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ရာသည်၊ ပြုနိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် က-ဖြင့် (လ) ဖြစ်စေပြီဟုဆိုသော ဆရာစကားသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁)မိန့်။

(ဂ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် အသက်ကုန်ခြင်းသို့ရောက်ရသော်လည်း မေထုန်အမှုကိုမပြုရာဟု ဆို၏။ ယင်းသို့မပြုရာပါဘဲလျက် အဘယ့်ကြောင့်မေထုန်အမှုကိုဖြစ်စေသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်။ (မအူသျ)

၃။ ၁-ဂ-နှစ်ဝါကျသည် (က) ဝါကျစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြုသောကြောင့် ယုတ္တိဒဠှီကရဏဝါကျ။ ထိုတွင် ၁-သည်ဗျတိရေကဒဠှီကရဏ။ ဂ-ကား အနွယဒဠှီကရဏဝါကျ။ (တနည်း) ၁-ဂ-သည် (က) ဝါကျ-စကားရပ်ကို ဗျတိရေကအနွယအားဖြင့် ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

(ဃ) လဒ္ဓဂုဏ၊ (တနည်း)နိဂုံး။

ပါပုဏန္တောပိ-၌ ပိ-ကား သမ္ဘာဝနာဖြစ်သည်။ အသက်ကုန်ခြင်းသို့ မရောက်ပါမူကား ဆိုဘွယ်ရာမရှိ ဟူလို။ (မအူသျ)

၄။ ဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ ဂရဟိတဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇံ။ (ဝဇ္ဇ+ အ) အပြစ်ရ၏။ ဝဇ္ဇမေဝ အဝဇ္ဇံ။ (အ-သဒ္ဒါ တဗ္ဘော) နတ္ထိ + အဝဇ္ဇံ + တေသ္မိံ မေထုနဓမ္မအဘိဝိညာပနေတိ အနဝဇ္ဇံ။ (မေထုန်အမှုကိုဖြစ်စေခြင်းရ၏။) အနဝဇ္ဇံ+ဣတိ+ပဝတ္တာ+သညာ အနဝဇ္ဇသညာ။ အနဝဇ္ဇသညာ အဿ အတ္ထီတိ အနဝဇ္ဇသညီ။ အနဝဇ္ဇသညာ-ပုဒ်အရကား--အပြစ်မရှိဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာသည်---မှ၍။ ထို၏ + ရှင်သုဒိန်နှင့် ဂုဏ်+ ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဤ-ပစ္စည်းအရကား---ရှင်သုဒိန်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သဒ္ဒဟန္တိ တောယာတိ သဒ္ဓါ။ သဒ္ဒဟတီတိ သဒ္ဓါ။ သဒ္ဒဟနံ သဒ္ဓါ။
ပဗ္ဗဇ္ဇာ+သဥ္စာတာ အဿာတိ ပဗ္ဗဇိတော။ (ပဗ္ဗဇ္ဇ + ဣတ)
သေဋ္ဌတ္တံ ဝဇတီတိ ဝါ ပဗ္ဗဇိတော။ ဝဇ+ဂမနေ။ တော။ (သူစိ)
သဒ္ဓါယ + ပဗ္ဗဇိတော သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော။ (သဒ္ဓါ၏ + ရှင်သုဒိန်နှင့် ဂုဏ်+ ဂုဏေး စပ်။)
နိဒဒါတိ ဖလန္တိ နိဒါနံ။ နိဒိယတေ အနေနာတိ ဝါ နိဒါနံ။

http://www.dhammadownload.com

တံ အကရဏံ + နိဒါနံ + တေသံ ဇိဝိတကျယသာတိ တတောနိဒါနံ။
တတောနိဒါန-အရ--မေထုန်အကျင့်ကို မပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းသည် မှချ။
ထို၏+ အသက်ကုန်ခြင်းနှင့် အကြောင်း + အကျိုး။ ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ် ဌာန။
တေ-အရကား-မေထုန်အကျင့်ကို မပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော အသက်ကုန်ခြင်းရ၏။
(ဝိသေသန ဆက်ကောက်။)
အာဘုသော ဒီနံ ဝါယတိ ဂမယတိတိ အာဒီနဝေါ။ (အာရှေး+ဒီန သဒ္ဒူပပဒ-ဝါဓာတ် (တနည်း) ဝိ-ဓာတ်+အ-ပစ္စည်း) ဓာန်ဋီ၊ ၅၆၆။
အာ-ဥပသာရပုဒ်အရကား ဘုသတ္ထဘောဂုဏ်ရ၏။
ဒီန-အရ ဆင်းရဲခြင်း-ကာယိကဒုက္ခ၊ စေတသိကဒုက္ခ သည် မှချ။
ထို၏ + ရောက်စေတတ်သော အပြစ်နှင့် အကြောင်း+အကျိုးစပ် ဌာန။
ဝါ-ဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုရှကြိယာကား ဆင်းရဲခြင်းသို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ကာယိကဒုက္ခ စေတသိက ဒုက္ခ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ တို့သည် မှချ။
ဟေတုကတ္တုရှ--အရကား ထိုအားတပ်သောအပြစ်၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလ။
အ-ပစ္စည်းအရလည်းဖြစ်သော အာဒီနဝဟူသောသမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား အပြစ်ရ၏။
သိက္ခနံ သေဝ္ဓံ၊ သိဒိ+ဏျ။ မူလဿ+သေဝ္ဓံ မူလစ္ဆေဇ္ဇံ။ သာသနာတော်၏ အခြေအမြစ်ဖြစ်သော ပါရာဇိက သီလ၏ + ဖြတ်ခြင်း။ (သ-ကို အာယပြု) (ဘာသာဋီကာ)
ဇိဝိတဿ + ခယော ဇိဝိတက္ခယော။
နတ္ထိ ဒေါသော တေသ္မိ မေထုနဓမ္မဝိညာပနေတိ နိဒ္ဒေါသံ။
နိဒ္ဒေါသံ + ဣတိ+ ပဝတ္တာ + သညာ နိဒ္ဒေါသသညာ။
နိဒ္ဒေါသသညာ + အဿ သုဒိန္နဿာတိ နိဒ္ဒေါသသညီ။
ဘုမ္မံ + ဝစနံ တေသ္မိ ပုရာဏဒုတိယိကာယာတိ ဝဇနေတိ ဘုမ္မဝစနံ။

၅။ **ဆေဇ္ဇာယ** = ကား ဆိဒိ + ဏျ။ နပုံလိင် ၊ စတုတ္ထီ ကေဝုစ်သ-ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။
မအူသျှဉ်၌ မူလဿ + ဆေဇ္ဇာ မူလစ္ဆေဇ္ဇာ။ ဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိသည်။

၆။ (က) တံ 'အပဿန္တော-ဖြင့် အနာဒီနဝဒဿော-၌ (န+ အာဒီနဝ+ ဒဿ) ဒဿ-ဝယ် ဒိသဓာတ်၏-လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်းကတ္တားအနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ အာဒီနဝံ ပဿတီတိ အာဒီနဝဒဿောဟု ကတ္တုသာဓနေ ကိတန္တဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစ ဘွဲပြု--လည်းကောင်း သိစေ။
အနဝဇ္ဇသညီ-ဖြင့် အနာဒီနဝဒဿော-၌ အပြစ်ကိုမမြင်ဟူသည် အပြစ်မရှိဟု မှတ်ထင်ခြင်း ပင်တည်းဟု သိစေ။ ဟုတွာ-ဖြင့် အနာဒီနဝဒဿော (ပါဠိတော်) ကို အဘိဝိညာပေသိ-၌ မစပ်ရ၊ ဟုတွာ-ဟူသော ပါဌသေသ-၌ စပ်ရမည်ကို သိစေ။
ယံ ဘဂဝါ (လ)တံ- ဖြင့် အနာဒီနဝဒဿော-၌ အာဒီနဝ-အရ ယခုအခါ၌ သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်လျက် ပြလတံ့သောအပြစ်ကို ယူရမည်ဟုသိစေ။
(င) ဖြင့် ပုရာဏဒုတိယိကာယ-၌ အာယ-သည် သတ္တမီကေဝုစ်သ္မိဝိဘတ်၏ ကာရိယတည်းဟု သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

ဇီဝိတကွယ်+ဇီဝိတစေယ်

၇။ ရဿာကာရလော ပရံ ဝဂ္ဂဒုတိယေယဆု-ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိနှင့်အညီ-ရဿနောက်၌ ဝဂ်၏ ဒုတိယက္ခရာသည် အသဒိသဒွေဘော်ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ဇီဝိတကွယ်-သာသင့်သည်။ (မူလဋ္ဌေဝွာယ။ မူလသေဝွာယ-နည်းတူဆုံးဖြတ်။)

အာဒီနဝံ+အာဓိနဝံ

ဒီ-ခယေ။ ဒီယတေ။ ဒီနော။ အာဒီနဝေါ။ (လ) အာဒီနဝေါတိ အာဒီနံ ဒုက္ခံ ဝါတိ အဓိဂစ္ဆတိ ပေဝေနာတိ အာဒီနဝေါ၊ ဝေါသော။ (နီတိ၊ဓာတု။ ၂၂၆) + အာဘုသော ဒီနံ ဝါယတိ ဂမယတီတိ အာဒီနဝေါ။ ဒီနံ ဒုဂ္ဂတဘာဝေါ။ အာ-ပုဗ္ဗော၊ ဒီ-ခယေ၊နော။ (သုစိ) ထောက်-အာဒီနဝ-ဟု ဒီဃရှိပါ၍သာ သင့်သည်။

၈။ အပညတ္တေ သိက္ခာပဒေ-၌ နယူပတ္တ,ဖွေးဝါကျ၌ဖြေပြီး။

(က) သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာ

အပေါင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်အားလုံးတို့၏ "သိက္ခာပဒံ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပဋ္ဌမပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၌တင် ကေဒေသူပစာ။

၁၀။ ဆလဝဇ္ဇော-အရ ဂှင်သုဒိန်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော စကျွပသာဒသည် စကျွန္ဒြေမည်၏။ (လ) ကာယိန္ဒြေမည်၏-စသည်ဖြင့်သွင်းလေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၄)

၂၅ အဓိုးရ

(က) အဘိဝိညာပေသိတိ ပဝတ္တေသိ၊
(ခ) ပဝတ္တနာပိ ဟိ ကာယဝိညတ္တိဇောပနတော ဝိညာပနာတိ ဝုစ္စတိ။
(ဂ) တိက္ခတ္တုံ အဘိဝိညာပနဥ္စေသ ဂဏ္ဌသဏ္ဌာနသန္နိဋ္ဌာနတ္ထမကာသိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ဃ) ဘာဓေနဇ္ဈံ ဇဏ်ိတိ ဘာစ ထေနေဝ အစ္ဆာတာရေန ဂဏ္ဌံ ဂဏ္ဌိ၊ န အညထာ။
(၄၊ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂။ မဓုသျ၊ ထ၊ ၅၀။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၃၆။)

၁။ ခ-ဃ-ဝါကျတို့ကို အနက်မှန်မှန်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ဂ-ဝါကျသို့ ပညတ်နည်း သာဘောဂစောဒနာထက်ခဲ့ပါ။
၃။ က-ခ-ဂ-ဃ-ဝါကျများ၏ အမည်တို့ကို ခွဲခြားပြပါ။
၄။ ဂဏ္ဌ-ပုဒ်ကို ဝိဂြိုဟ်ဆို၍ ဥာသ်ကောက်ခဲ့ပါ။ (ဃ-အမှတ်ပြဝါကျမှ)
၅။ ခ-ဝါကျကိုထောက်၍ 'အဘိဝိညာပေသိ' ကြိယာ၌ ဖြစ်သင့်သမျှအနက်များနှင့် ဤအရာ၌လိုအပ်သော အနက်ကိုရေးခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၆။ အညံ့ ပေဋကိဏ် အညံပိဓာမဟာန္တိ (ယံ ပနှ) တေ ပိတုစ ပိထာမဟာနဥ္စ သန္တကံဥ္စ အာဘောဂနှင့်
သံဝဏ္ဏနာ ကိုညွှန်းခဲ့ပါ။ (လက်သဲကွင်း ပါဠိ၌ ညွှန်းရန်မလို)

၇။ သေထဒ္ဒိကာ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သေထဒ္ဒိကာ-ဟူ၍လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်တွေရှိရာ အဘယ်ပါဌ်မှန်သည် ဟု သဒ္ဒယုတ္တိ၊ အတ္ထယုတ္တိပြဆိုးဖြတ်ပါ။

၈။ ဂဏ္ဌသဏ္ဌာန-၌ ဂဏ္ဌ-၏ အရ အမိဝမ်းကိုယူသော် ဖြစ်သင့်သောဥပစာနှင့်နည်းတို့ကို ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

၁၀။ ဂဏ္ဌ-၏အရ ဗီဇကေပြစ်လတံ့ဖြစ်၍ အစဆုံးဖြစ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကဠုတ္တာရုပ်ကိုယူ၍ အာယတနော တရဏာဟာရနေတ္တိထုတ်ခဲ့ပါ။

= =

၂။

(ဂ) ဝါကျသာဓော်ဝစော်ဒနာ

ဆရာ-ဥပါလိမထေရ်သည် ထိက္ခတ္တုံ မေထုနံ ဓမ္မံ အဘိဝိညာပေသိ = ရှင်သုဒိန်သည် မေထုန်အမှုကို သုံးကြိမ်ဖြစ်စေပြီ-ဟုဆို၏။ ရှင်သုဒိန်သည် (သဒ္ဒါပဗ္ဗဇိတဖြစ်ရကား၊) မေထုန်အကျင့်ဖြင့် အလိုမရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့်သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ဖြစ်စေပါသနည်း။ အဗျာပိတတင်-စုဒ်-ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

◆ **ကဒ္ဓာ ပဓနေသ မေထုနဓမ္မေန အနတ္ထိကောပိ သမာနော ထိက္ခတ္တုံ အဘိဝိညာပေသီတိ အာဟ'ထိက္ခတ္တုံ အဘိဝိညာပနေဥ္စသာ' တိ အာဒိ၊ (သာရတ္ထ)**

⁂ **တုံ၊ ထွံ နှစ်မျိုး၊၊ အကျိုးမြန်မာ၊ နက်ပေးရာ ၊ အကြောင်းသာမှတ်လေ ။ (သမ္ဗန္ဓစိန္တာ-ဂဏ္ဍိသစ်၊ ၂၃၈၊)**

(ခ) သာဓော်ဝဟ္ဘာ

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် အဘိဝိညာပေသိကို ပဝတ္တေသိ-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သိစေခြင်းကိုသာ-ဝိညာပန-ဟူ၍ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဖြစ်စေခြင်းကိုလည်း ဝိညာပနဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။ (မဇ္ဈူသျ-တ၊ ၅၀။)

⁂ **နောက်သမ္ဗန္ဓယ၊ အဓမြပြ၊ စေအာဓော်ဆင်၊**

(တနည်း၊) ဥပနာတူ။ အဘိဝိညာပေသိ-ဟူသော ဤပုဒ်၏ 'ပဝတ္တေသိ' ဟူသောဤအနက်ကို အဘယ်သို့လျှင် (ဝါ) အဘယ်ကြောင့် ရအပ်ပါသနည်း။ အဘိဝိညာပေသိ ပုဒ်၏ ပဝတ္တေသိဟူသော အနက်ကိုရနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို ဆရာမပြပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

◆ **အဘိဝိညာပေသီတိ ဣမဿ 'ပဝတ္တေသိ' တိ အယမတ္ထော ကထံ ၊ လဗ္ဘတီတိ အာဟ 'ပဝတ္တနာပိဟိ'တိအာဒိ၊ (သာရတ္ထ၊ ၃- ၁၂၊)**

၃။ (က) ပက္ခန္တရ။ (ခ) ယုတ္တိဒင်္ဂကရဏ။ (တနည်း၊) ဝိတ္ထာရ ။

⁂ **ဋီကာစရိယ၊ ထက်ပြ ကထံ၊ ဌ-ဝါကျံ၊ မှတ်ရန် ဝိတ္ထာ ရ၊)**
(ဂ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဃ) ပက္ခန္တရ။

၄။ ဂဏ္ဌတိ အတ္ထာဘာဝဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ ဂဏ္ဌော။ ကလလာဒိ အဝတ္ထော မေဓုပ္ပဗန္ဓော။ (သာရတ္ထ) ညသ်ကောက်ပုံ ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်(၂၁) ပုပ္ဖ၌ ဝါကျ၌ ပြေပြီး။

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

ကာယေန ဝိညတ္တိ ကာယဝိညတ္တိ။ ကာယဝိညတ္တိယာ + စောပနံ ကာယဝိညတ္တိစောပနံ။
သုဋ္ဌု ဌာနံ သဏ္ဌာနံ ။ ဂဏ္ဍဿ + သဏ္ဌာနံ ဂဏ္ဍသဏ္ဌာနံ။ သုဋ္ဌု + နိဋ္ဌာနံ သန္နိဋ္ဌာနံ။
ဂဏ္ဍသဏ္ဌာနဿ + သန္နိဋ္ဌာနံ ဂဏ္ဍသဏ္ဌာနသန္နိဋ္ဌာနံ။
တိဿ ဝါရေဿ တိက္ခတ္တုံ။ (သာရတ္ထဋီကာ) တယော ဝါရာ တိက္ခတ္တုံ။ (နီတိ။ သုတ္တ။ ၁၂၈၅။)
ဝါရတဒ္ဓိတ်။ အဗျယတဒ္ဓိတ်။ တိ-ပုဒ်၊ က္ခတ္တုံ-ပစ္စည်း။
အညေန ပကာရေန အညထာ။ (ပကာရတဒ္ဓိတ်)
အည-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရကား---အညဘောဂုဏ်သည် မုချ။
ထို၏ + ပကာရဘောဂုဏ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနူ။
ထာ-ပစ္စည်း-အရကား ပကာရဘောဂုဏ်ရ၏ (ဝါ) တပါးသောအပြားရ၏။

၅။ အဘိဝိညာပေသိ- ဟူသောကြိယာ၌ သိစေပြီ- ဟူသောအနက်၊ ဖြစ်စေပြီ- ဟူသောအနက်၊ ဤအနက်နှစ်ပါး ဖြစ်သင့်ပါသည်။ ဤ၌- ဖြစ်စေပြီ- ဟူသောအနက်ကို လိုအပ်ပါသည်။

၆။ (၆) နံပါတ်ပါ ပဋ္ဌာကို အည်ပေတ္တိက် အည်ပိတာမဟ်။ (၄။ ၁၇၇။) ဝါကျ၌ ပြေပြီး ဖြစ်သည်။
(က) ပဝတ္တေသိ-ဖြင့် အဘိဝိညာပေသိ-၌ အဘိ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဉာ-ဓာတ်သည် အဝဗောဓနတ္ထ-ကို မဟော၊ ပဝတ္တနတ္ထကိုဟောသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) သာစ-ဖြင့် သာ တေန ဂဏ္ဍံ ဂဏှိ-၌ သမုစ္စည်း အနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့် သမုစ္စယဇောတက စ-သဒ္ဒါကိုထည့်၍ အနက်ပေးရမည်ကို သိစေသည်။
တေနေဝ အဇ္ဈာစာရေန-ဖြင့် ခပ်သိမ်းသောပုဒ်တို့၏ အဝဓာရဏအကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဧဝ-သဒ္ဒါနှင့်ကင်း၍လည်း အဝဓာရဏအနက်ကို သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယသံသဂ္ဂ စသော တပါးသောအပြားဖြင့် ကိုယ်ဝန်ယူသည်မဟုတ်၊ အဇ္ဈာစာရဖြင့်သာ ကိုယ်ဝန်ယူသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေသည်။

◆ **သဗ္ဗေသမ္ပိ ပဒါနံ အဝဓာရဏဖလတ္တာ ဝိနာပိ ဧဝကာရံ အဝဓာရဏတ္ထော ဝိညာယတီတိ အာဟ 'တေနေဝ အဇ္ဈာစာရေနာ' တိ။ (သာရတ္ထ)**
န အညထာ-ဖြင့် တေနေဝ-၌ ဧဝ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗ-အဖြစ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)။

၇။ သေတဋ္ဌိကာ၊ သေတဋ္ဌိကာ

သေတဋ္ဌိကာ-ဟုရှိလျှင် သေတကာနိ အဋ္ဌီနိ ဧတ္ထာတိ သေတဋ္ဌိကာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ သေတ-ပုဒ်+အဋ္ဌိပုဒ်+သမာသန္တ က ပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း (သဒ္ဒယုတ္တိ) ဝေရဉ္ဇာ ပုဏ္ဏားက ဘုရားရှင်ကို တောင်းပန်ရာအခါ၌ ဝေရဉ္ဇာပြည်သည် (ဒုဗ္ဘိက္ခဘေးကြောင့် သေကြကုန်သော သူဆင်းရဲတို့၏) ဖြူကုန်သောလူရိုးတို့ရှိကုန်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း (အတ္ထယုတ္တိ) သေတဋ္ဌိကာပါဌ် သင့်သည်။

သေတဋ္ဋိကာ-ဟုရှိလျှင် သေတာ အဋ္ဋိ ဧတ္ထာတိ သေတဋ္ဋိကာ- ဟုပြု၊ သေတ-ပုဒ်+ အဋ္ဋိ- ပုဒ်+ သမာသန္တ က- ပစ္စည်းဖြင့်ရုပ်ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း (သဒ္ဒယုတ္တိ) ဝေရဉ္ဇာပုဏ္ဏားက ဘုရားရှင်ကို တောင်းပန်ရာအခါ၌ ဝေရဉ္ဇာပြည်သည် ဖြူသောကောက်နာရှိရာ ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း (အတ္ထယုတ္တိ) သေတဋ္ဋိကာပါဌ်လည်းသင့်သည်။ (ဤအဋ္ဌကထာ။၁၄၃- ၅)

http://www.dhammadownload.com

၈။ **"ဝဇ္ဇသဏ္ဌာနံ- ၌ ဝဇ္ဇ- အရ အဓိဝစ်းကိုယူသော်ဖြစ်သင့်သောနယ်ပတာ"**
ဌာနီ-ကိုယ်ဝန်သူငယ်၏ 'ဝဇ္ဇ'ဟူသောအမည်ကို ဌာနအဓိဝမ်းတိုက်၌တင် ဌာနူပစာ။ အဝိနာဘာဝ။

✤ **တံ နိဿယဘာဝေတော မာတုကုစ္ဆိ 'ဝဇ္ဇာ' တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (သာရတ္ထ-၃၊ ၁၄၊)**

၁၀။ ဝဇ္ဇ-အရ ဗီဇက ဖြစ်လတံ့ဖြစ်၍ အစဆုံးဖြစ်သော မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် -၄- ခုတွင် တခုခုသော ပဋိသန္ဓေဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာနှင့် ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ဖြစ်သော ကာယ၊ ဘာဝ၊ ဝတ္ထု ဒသကကလာပ်-၃-စည်းကိုယူ၍ ထိုတွင် ကာယပသာဒသည် ကာယာယတနမည်၏။ ရူပါရုံသည် ရူပါယတနမည်၏။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတနမည်၏။ ရသာရုံသည် ရသာယတနမည်၏။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန မည်၏။ မဟာ ဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်-၄-ခုတွင် တခုခုသည် မနာယတနမည်၏။ စေတသိက် တေတ္တိံသ၊ အာပေါ၊ ပုရိသိန္ဒြေ၊ ဟဒယရုပ်၊ ဇီဝိတရုပ်၊ အာဟာရရုပ်အားဖြင့် သုခုမရုပ် ငါးခုသည် ဓမ္မာယတနမည်၏။ ဤသို့ အာယတနအားဖြင့်သွင်ခြင်းသည် အာယတနောတရဏဟာရ မည်၏။

✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၅)

(က) **သာ တေန ဝဇ္ဇံ ဂဏှီတိ သာ စ တေနေဝ အဗ္ဘာစာရေန ဂဗ္ဘံ ဂကို၊**
(ခ) **န အညထာ။**
(ဂ) **ကိံပန အညထာပိ ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတီတိ? ဟောတိ။**
(ဃ) **ကထံ ကာယသံသဂ္ဂေန စောဠဂ္ဂဟဏေန အသုစိပါနေန နာဘိပရာမသနေန ရူပဒဿနေန သဒ္ဒေန ဂန္ဓေန။**
(င) **ဣတ္ထိယော ဟိ ဧကစ္စာ ဥတုသမယေ ဆန္ဒရာဂရတ္တာ ပုရိသာနံ ဟတ္ထဂ္ဂါဟဝေဏိဂ္ဂါဟအင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနံ သာဒိယန္တိယောပိ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တိ။**
(စ) **ဧဝံ ကာယသံသဂ္ဂေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။**
(ဌ၊ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၃။ ဝိမတိ။ ၁၀၂။ မအူသျ၊ တ၊ ၅၀။ ဘာဋီ၊ ၃၊ ၂၃၇။)

၂။ ၁-ကို အနုသန္ဓေ၊ (င) ကိုအယုတ္တစောဒနာတက်ပါ။
၃။ ၁-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဣတ္ထိ-ကို ဧကဝုစ်ရကာတ်ကြံ၍ ဝစနတ္ထပြုပြီးလျှင် ဥာဒ်နည်း ကောက်ပါ။
၅။ ဣတ္ထိ-ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ဧကဝုစ်ရ-ကာတ်ယူ၍လည်းကောင်း၊ ဗဟုဝုစ်ရ-ကာတ်ယူ၍ လည်းကောင်း ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်-အာချာတပဒမာစဉ်ပါ။
၆။ (က) ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ + ဂဗ္ဘဂဟဏံ-ပါဠိနှစ်ထွေတွင် သင့်ရာပါဠိကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၉။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂရာမသန့်-၌ အင်္ဂ-ဟူသော ရွေးပုဒ်ဝယ် နယပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ ဂန္ထေန-အရ တရားကိုရသင့်သည့်အားလျော်စွာ ကောက်ပြ၍၊ ခန္ဓ-ဓာတောတရာဏ ဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= =

(က) အနုသန္ဓေ

၂။ ယခုအခါ၌ အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၏လည်း အဝဓာရဏအကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဝေ-သဒ္ဒါကို ကြည့်၍လည်း အဝဓာရဏ-အနက်ကိုသိအပ်၏ဟု ပြလိုသောဆရာသည် (က) မိန့်၏

✤ **သဗ္ဗေသမ္ပိ ပဒါနံ အဝဓာရဏဖလတ္တာ ဝိနာပိ ဝေကာရံ အဝဓာရဏတ္ထော ဝိညာယတီတိ အာဟ 'တေနေဝ အစ္ဆာစာရေနာ' တိ။ (သာရတ္ထ)**

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) ဖြင့် သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ- ဟူသည်နှင့်အညီ တေန-ကို တေနေဝဟု ဖွင့်ပြပြီး၍- ယခုအခါ၌ ယင်းဝေ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗကို ပြလိုသောဆရာသည် (ခ) မိန့်၏ (မအူ / ဘာဋီ)

ဝ-ဝါကျ-ဋီကာကျမ်းထက်ပုံ

ဣဒါနိ အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတမတ္ထံ ဒဿေတုကာမော အာဟ "ကိံပန အညထာပိ ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတီ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)။

အမှာ အထက်ပါ ဋီကာကျမ်းတက်အလို "န အညထာ" ဟူသော(ခ) ဝါကျစကားရပ်သည် ပိုနေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏၊ (ခ) ဖြင့် ဝေ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို မပြရသေး၊ (ဂ) ဝါကျရောက်မှ ဝေ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို ပြသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။ ယခုလက်ရှိ အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဆိုပါက---"ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဝေ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကား န အညထာ-ပင်တည်းဟု ဖွင့်ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်း-န အညထာ-ဟူသော စကားရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်သင့်သော ကထေထုကမျတာပုစ္ဆာနှင့် ပရိဟာရကိုပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်" ဟု ကျမ်းတက်ရမည်။

(င) အယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဃ)ဖြင့် ကိုယ်လက်နှီးနှောခြင်း ကာယသံသဂ္ဂဖြင့်လည်းကောင်း (လ) အနုဖြင့် လည်းကောင်း ကိုယ်ဝန်ယူခြင်းသည်ဖြစ်၏ဟု ဆို၏။ အဘယ်သို့လျှင် (ဝါ) အဘယ်ပုံဘယ်နည်း ကာယသံသဂ္ဂ-ဖြင့် ကိုယ်ဝန်ယူခြင်း ဖြစ်ပါသနည်း။ (အဘယ်နည်းဖြင့် ထို ကာယသံသဂ္ဂ-ပြုရာ၌ သုက်သွေးဖြစ်နိုင်ပါသနည်း၊) ကာယသံသဂ္ဂ-ဖြင့် ကိုယ်ဝန်ယူခြင်းဖြစ်ပုံ (ကာယ သံသဂ္ဂ-ပြုရာ၌ သုက်သွေးဖြစ်နိုင်ပုံ) အကျယ်ကို ဆရာမပြတော့ပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်၏

✤ **ကထံ ပန ကာယသံသဂ္ဂေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ၊ ကထဉ္စ တတ္ထ သုက္ကသောဏိတသမ္ဘဝေါတိ အာဟ "ဣတ္ထိယော ဟိ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

အမှာ အထက်ပါ (င) ဝါကျကျမ်းတက်၌ လက်သဲကွင်းပြ စကားရပ်များမှာ သာရတ္ထဋီကာစကားရပ်များ ဖြစ်သည်။

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (င) ဖြင့် ကာယသံသဂ္ဂဖြင့် ကိုယ်ဝန်ယူပုံအကျယ်ကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးအုပ်လိုသော ဆရာသည် (စ) မိန့်၏

http://www.dhammadownload.com

၃။ (၁) ဗျတိရေကဝါကျ (တနည်း) ဂဟေတဗ္ဗတ္ထမှ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထပြဲ ပက္ခန္တရ။
(တနည်း)တေနေဝ-၌ ဧဝ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ-ကား အဘယ်နည်းဟု စုဒ်ရှိ၍ဆက်--ဝါကျာရမ္ဘ။
(ဂ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခပြ ပက္ခန္တရ။ (ဘာဋီ)
ယင်း-၌ ပုစ္ဆာ-ဝိသဇ္ဇနာ ထပ်ခွဲ။
(ဃ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) အညထာ-သရုပ်ကိုပြ-ဝိတ္ထာရ။ ယင်း၌ ပုစ္ဆာ+ပရိဟာရထပ်ခွဲ။
(င) ဝိတ္ထာရ။ (စ) နိဂုံး။

၄။ ထိယတိ (သယံ့ာတံ ဂစ္ဆတိ) ဂမ္ဘော ဧတိဿာတိ ဗှုတ္ထိ ။ (နီတိ။ ဓာတု။ ၆၈။)
ထေ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဝ-ကား ပေါင်းခြင်းသို့ရောက်သော ကိုယ်ဝန်ပဋိသန္ဓေသည် မှချ။
ကရဏဝ-ကား---မိန်းမ၏ ပကတူပ---ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရကား---မိန်းမရ၏။
ဒွကွရ - ဓာတ်ကြံက- ပုရိသေ ဗှုဋ္ဌတီတိ ဗှုတ္ထိ (တနည်း) ပုရိသေဟိ+ဗှုဋ္ဌီယတေတိ ဗှုတ္ထိ ဟုပြု။
ဗှုသု + တ။ (ထိ + ဤ)

ကတ္တုသာစ်ဉာသ်

ဗှုသု-ဓာတ်အရကား--မိန်းမ၏သန္တာန်၌ တဏှာလောဘပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်မှချ။
(ရှေး--ဖလူ။ နောက်--ကာရကူကောက်) တ-ပစ္စည်းအရကား---မိန်းမရ၏။

ကမ္မသာစ်ဉာသ်

ဗှုသု- ဓာတ်အရ ကတ္တုဝကား -- ယောကျ်ားတို့၏ သန္တာန်၌ တဏှာလောဘ ပြဋ္ဌာန်းသော
စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
ကမ္မဝကား -- မိန်းမ၏ အာရမ္မဏ -- ဖလူ။ တ- ပစ္စည်းအရကား -- မိန်းမရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

နဘတိ ဟိံသတီတိ နာဘိ။ (နဘ+ ဗှုဏ်) (ကွာဒိ၊ မောဂ်။)
နာဘိယာ+ပရာမသနံ နာဘိပရာမသနံ။ ဥတုနော+အာဂတော+သမယော ဥတုသမယော။
ဆာဒေတီတိ ဆန္ဒော။ ရဉ္ဇတီတိ ရာဂေါ။ ဆန္ဒောစ + သော + ရာဂေါစာတိ ဆန္ဒရာဂေါ။
ရဉ္ဇိတ္ထီတိ ရတ္တာ။ (ရဉ္ဇ + တ) ဆန္ဒရာဂေန + ရတ္တာ ဆန္ဒရာဂရတ္တာ။ ဟတ္ထာနံ+ ဂါဟော ဟတ္ထဂ္ဂါဟော။
ဝေဏိယာ + ဂါဟော ဝေဏိဂ္ဂါဟော။ အင်္ဂါနိစ + ပစ္စင်္ဂါနိစ။ တေသံ+ ပရာမသနံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနံ။

၅။ ဗှုတ္ထိ-ဗှုတ္ထိ-ဗှုတ္ထိယော-စသည်စဉ်။
ဗှုတ္ထိ-၌ ထေ-ဓာတ်ယူ၍-ထိယတိ၊ ထိယန္တိ၊ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထာယတိ၊ ထာယန္တိ-စသည်ဖြင့်
လည်းကောင်း၊ ထိယတိ၊ ထိယန္တိ-စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း စဉ်ရမည်။ (နီတိဓာတု။ ၆၈။ ၂၀၉။)
ဗှုသု-ဓာတ်ယူ၍-ဗှုဋ္ဌတိ။ ဗှုဋ္ဌန္တိ စသည်ဖြင့် စဉ်ရမည်။
စောဠ-ကား စိလဓာတ်+ ဏ။ (တနည်း) စုဓာတ် + ဠ- ပစ္စည်း။

❖ စိလ = ဝသနေ။ ဏော။ ဣသ္သသော + တ္တံ။ ဥတ္တာဠ၊ စု- စဝနေဝါ၊ ဠော၊ စောဠော၊ (သူစိ)

❖ စဝတီတိ စောဠော၊ (ကွာဒိ)

၆။ အာ+ သံ ဒွေးဝါကျ၌ ပြေပြီးဖြစ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ဗဇ္ဇဂ္ဂဟာဏံ + ဗဇ္ဇဂဟာဏံ**

ရဿ အက္ခရာနောက်ရှိ ဂဟ-ဓာတ်သည် သဒ္ဒိသဒ္ဒေဘော် ရောက်ရမည့် ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ဂဇ္ဇဂ္ဂဟဏံ-ဟုဒွေဘော်ရှိသော ပါဠ်သာသင့်သည်။ +ဌာနံနာမ ရဿာကာရတော ပရံ=စသော ရူပသိဒ္ဓိကို ထောက်ရှုသိ။

၈။ **အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနံ**

ဤ၌ အင်္ဂ-ဟူသောနည်းသည် ဆိုလတ့်သော ပစ္စင်္ဂ-အရ ငယ်သောအင်္ဂါမှ ကြွင်းသော-ကြီးသောအင်္ဂါကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း၊ ကေဒေသျှ။

စောဠစ္ဆဟာဏောန

ဌာန-ပုဆိုး၏ "စောဠ"အမည်ကို ဌာနီ-သုက်သွေး၌တင် ဌာနူ နာနန္တရိကနည်း။

၁၀။ **ဝဏ္ဏေန**-အရ ဂန္ဓာရုံကိုယူ၍ ထိုကိုယူသဖြင့် ထိုနှင့်အတူတကွဖြစ်သော ကလာပ်တူရုပ်တရားများကိုလည်း ယူအပ်၏။ ထိုတွင်--ဂန္ဓာရုံအပါအဝင် ကလာပ်တုရုပ်တရားများသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏။ ဂန္ဓာရုံပါဝင်သော ကလာပ်တူရုပ်တရားများ၌ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓဓာတ်မည်၏။ ရသာရုံသည် ရသဓာတ်မည်၏။ (ပထဝီ-တေဇော-ဝါယော) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်မည်၏။ ဩဇာဟုဆိုအပ်သော အာဟာရရုပ်နှင့် အာပေါဓာတ်သည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏။

မှတ်ချက် ဂန္ဓာရုံပါဝင်သော ကလာပ်တူရုပ်တရားများဟူသည် အဝိနိဗ္ဘောဂရုပ်ရှစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၆)

(က) ဂါဝီ ဝေ စ ကဒါစိ ဉဿဘဂန္ဓေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တိ။ ဓေံ ဂန္ဓေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။
(ခ) ဗုဒ္ဓေ ပနာယံ အဇ္ဈာစာရေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှိ။
(ဂ) ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "မာတာပိတရော သန္နိပတိတာ ဟောန္တိ၊ မာတာ စ ဥတုနီ ဟောတိ၊ ဂန္ဓဗ္ဗော စ ပစ္စုပဋ္ဌိတော ဟောတိ။ ဓေံ တိဏ္ဏံ သန္နိပါတာ ဂဗ္ဘဿာဝက္ကန္တိ ဟောတီ"တိ။
(ဋ္ဌ၊ ၁၈၁။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂။ မအူသျ၊ တ၊ ၅၄။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၄၀။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၂၉။)

၁။ (က) ကို ဝေလည်းဆို၊ စ-လည်းဆို၊ ပိုးအိုဖျာရက်နည်း-ဟူသည်နှင့်ညီစေလျက် လည်းကောင်း၊ ခ-ဂ-နှစ်ဝါကျကို ယံတံသဒ္ဒါ နိစ္စသမ္ဗန္ဓ-ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်ညီစေလျက် လည်းကောင်း၊ အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ ခ-ကို ပုစ္ဆာတက်၍ (ဂ) ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ က-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဂန္ဓဗ္ဗော-ပုဒ်ကို မဇ္ဈယုဂလဓာတ်ကြံ၍ အသီးသီးဝစနတ္တ ပြုပြီးလျှင် အပေါင်းဝစနတ္တကိုသာ ဉာဉ်နည်းကောက်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၅။ (က) ဝါကျလာပုဒ်တို့ကို သမာသပဒ စံသည် ဝေဘန်ပါ။
၆။ (က) **ဗ္ဗာတိဟ ထေန ခဏေနာတိ ဓဝံ** တေန သုဒိန္နဿ အဇ္ဈာစာရက္ခဏေန။ (၄- ၁၈၂။) အာ+ သံ။
၇။ (ဂ) ၌ ဂဗ္ဘဿာဝက္ကန္တိ+ ဂဗ္ဘဿာဝေါက္ကန္တိ-ဟု ပါဌ်နှစ်တွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဂန္ဓဗ္ဗော-၌ နယူပစာကို ဆိုရိုးကျပြေပါ။
၁၀။ မာတာ-အရ တရားကိုလက္ခဏဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ (က) ကထံ-သို့။ ဂန္ဓေန-ဖြင့်။ ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ-သည်။ ဟောတိ-သနည်း။ (ထည့်) ဂါဝီဝေ စ=နွားမ တို့သည်သာလျှင်လည်း။ (ဝေ-ဖြင့်ဗျိုင်းအောက်၊ ကြက်မတို့ကိုကန့်သည်။ စ-ဖြင့်နွားမတို့ကိုဆည်းသည်။ (မအူနိသျ)

မှတ်ချက် အထက်ပါအတိုင်း ကန့်ကွက်သင့်သည်ကို ကန့်ကွက်၍ ဆည်းယူသင့်သည်ကို ဆည်းယူ၍ အနက်ပေးသည်ကိုပင် "ဝေလည်းဆို၊ စ-လည်းဆို၊ ဖိုးအိုဖျာရက်နည်း။ ဝေ-လည်းထိုင်၊ စ-လည်းထိုင်၊ လှံကိုင် ခွေး ခေါ်နည်း" ဟု နိယံဆရာတို့ ဆိုကြသည်။

(ခ-ဂ) ယံထံသဒ္ဒါ နိစ္စသမ္ဗန္ဓနှင့် အညီပေးပုံ

ပန = အဋ္ဌုဒ္ဒါရမှတပါး အဓိပ္ပေတတ္ထကိုဆိုအံ့။ အယံ ပုရာဏဒုတိယိကာ = သည်။ ယံ အဇ္ဈာစရံ = ကို။ သန္ဓာယ=၍။ (ဘဂဝတာ= သည်။) "မာတာပိတရောစ (လ) ဂဗ္ဘဿာဝက္ကန္တိ ဟောတိ" တိ = ဟူ၍။ ဝုတ္တံ = အပ်၏။ ထေန အဇ္ဈာစရေန =ကြောင့်။ ဂဗ္ဘံ = ကို။ ဂဏှိ = ပြီး။

အမှာ ဤ၌ မာတာပိတရောစ စသောအာကာရဝါကျကို သဒ္ဒါအားဖြင့် အတွင်းသွင်း၍အနက် ယောဇနာ လိုက်သည်။ ယံ-သန္ဓာယ၊ ယသဒ္ဒါ၊ တ-ကို မငဲ့ပါ=ဟူသော နိယံ နှင့်အညီ အနက် ပေးလိုလျှင် (ခ) ဝါကျကို ရှေးဦးစွာကုန်အောင်ပေး။ ထိုနောက်မှ (ဂ) ဝါကျကိုပေးလေ။

၂။

(ခ) သာဓေသာဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် အထက်ဆိုခဲ့ပြီး ဝါကျတို့ဖြင့် ကိုယ်ဝန်ယူခြင်းအကြောင်း ရှစ်မျိုးကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ဤသုဒိန်ဝတ္ထု၌ သုဒိန်၏ မယားဟောင်းသည် ယင်းအကြောင်းရှစ်မျိုးစလုံးကြောင့် ကိုယ်ဝန် ယူပါသလော။ (ဝါ)ကာယသံသဂ္ဂကြောင့် ကိုယ်ဝန်ယူပါသလော။ အဘယ်ကြောင့် ကိုယ်ဝန်ယူပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား- မေထုန်လွန်ကျူးမှုအဇ္ဈာစာရကြောင့် ကိုယ်ဝန်ယူပါ၏ဟူလို။

အမှာ အဋ္ဌုဒ္ဒေသဝါကျများသည် အဋ္ဌုဒ္ဒါရဝါကျအားလုံးနှင့် ဆိုင်သောကြောင့် အဋ္ဌုဒ္ဒါရဝါကျ အားလုံးကို ဥပနာထား၍ ကျမ်းတက်လိုက်သည်။ လက်ရှိဝါကျခင်းပြထားသည့်အတိုင်း (က) ဝါကျကိုသာ ဥပနာထားတက်လိုပါက-"ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် နွားမတို့သည် နွားလား၏အနံ့ကြောင့် ကိုယ်ဝန် ယူကြသောဟု ဆို၏။ ဤသုဒိန်ဝတ္ထု၌ သုဒိန်၏ မယားဟောင်းသည် အနံ့ကြောင့်ပင် ကိုယ်ဝန်ယူပါ သလော" စသည်ဖြင့်တက်ရမည်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (၁) ဖြင့် သုဒိန်၏ မယားဟောင်းသည် အဇ္ဈာစာရကြောင့် ကိုယ်ဝန်ယူ၏-ဟုပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို အာဂုံပါဠိဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ (က) သည် အသံကြောင့် ကိုယ်ဝန်ယူပုံမှတပါး အနံ့ကြောင့် ကိုယ်ဝန်ယူပုံကိုပြသောကြောင့် ပကတ္ထရ။ (ဘာသာဋီ-၌ ဝါကျာရမ္ဘ-ဟူ၏။) ထိုတွင် ဝေါ ဂန္ဓေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ-ကား နိဂမနဝါကျ။

(ခ) သည် အတ္ထုဒ္ဓါရမှတပါး အတ္ထုဒ္ဒေသပြ ပကတ္ထရ။ (တနည်း) ဤဝတ္ထု ၌ လိုအပ်သော ကိုယ်ဝန်ယူခြင်းအကြောင်းကို အထူးထုတ်၍ပြသောကြောင့် ဝိသေသဝါကျ။ (ဂ) အာဂမဒဋ္ဌိကရဏဝါကျ။

၄။ ဂန္ဓေတိ နိမိတ္တပဋ္ဌာနေန ဥပ္ပဇ္ဇနဂတိ သူစေတိ ပကာသေတီတိ ဂန္ဓော။

ဂန္ဓ-ဓာတ်အရ နိမိတ်ထင်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်လတ့်သောဂတိကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဘဝင်္ဂါမိက်၏ သတ္တိ လက္ခဏာ သဘာဝရ၏။

အ-ပစ္စည်းအရကား---သတ္တိမန္တ လက္ခဏဝန္တ သဘာဝဝန္တ ဖြစ်သော ဘဝင်္ဂါမိက်ရ၏။

မှတ်ချက် ဘဝင်္ဂါမိက်- ဟူသည် နာနက္ခဏိကစေတနာပင်ဖြစ်သည်။

အဗ္ဗတိ ပဝတ္တတီတိ အဗ္ဗော။ ဂန္ဓေန + အဗ္ဗော ဂန္ဓဗ္ဗော။

ဂန္ဓ-အရ နိမိတ်ထင်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်လတ့်သော ဂတိကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဘဝင်္ဂါမိက်သည်မှုချ။

ထို၏ + ဖြစ်သောသတ္တဝါခြမ်နှင့် အကြောင်း + အကျိုးစပ် ဌာန။

ဂန္ဓဗ္ဗော---ပုဒ်လုံးအရကား နိမိတ်ထင်ခြင်းဖြင့် (လ) သတ္တဝါရ၏။

✤ **ဤကား ဂန္ဓဗ္ဗ- ပုဒ်ကို မူဗ္ဗယုဂဠ ဓာတ် (ဝါ) သမာသ်ပုဒ်ကြံ၍ ဝစနတ္ထပြု-ဥာသ်ကောက်ပုံတည်း။ (သာကေပါဠိ၊ သာရတ္ထ- ၃+၁၃၊ ၁၄၊ ၅၂)**

(တနည်း) အဝဿံ ဂမိဿတီတိ ဂန္ဓဗ္ဗော။ (တ-ကို ဓ- ပြု။ မအ္ဘသျှ)

ဂမု- ဓာတ်အရကား အမိဝမ်းသို့မချွတ်ကပ် ရောက်လတ့်သော သတ္တဝါ၏ ဥပါဒ်ရ၏။

ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစသည် ကာရကူ။

တဗ္ဗ---အရကား ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော အမိဝမ်းသို့ မချွတ်ကပ်ရောက်လတ့်သော သတ္တဝါရ၏။

(ဘာသာဋီကာ-၌ ဂန္ဓုံ ဘဗ္ဗောတိ ဂန္ဓဗ္ဗော-ဟုပြုသည်။)

✤ **ဂန္ဓဗ္ဗောတိ တတြူပဂသတ္တော၊ ဂန္ဓဗ္ဗောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တ-ကာရဿ ဓကာရော ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထဝါ ဂန္ဓနတော ဥပ္ပဇ္ဇနဂတိယာ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနေန သူစနတော ဒီပနတော ဂန္ဓောတိ လဒ္ဓနာမေန ဘဝင်္ဂါမိကမ္မုနာ အဗ္ဗတိ ပဝတ္တတီတိ ဂန္ဓဗ္ဗော၊ တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇနကသတ္တော။ (သာရတ္ထ)**

၅။ **ဝါဒီ** – ကား = ကိတ်နာမ်ပုဒ်၊ ပုတ္တိလိင်၊ နဒါဒီ၊ ဤကာရန္တ။

ဝေ + ဓ – တို့ကား = နိပါတ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အကာရန္တ။

ဏဒါဓိ – ကား = နိပါတ်အဗျယပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ ဣကာရန္တ။

ဥဿာဂဂန္ဓေန – ကား = သဒ္ဒိတဗ္ဗုရိသ်သမာသ်ပုဒ်၊ ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒီ၊ အကာရန္တ။

ဂန္ဓံ – ကား = ကိတ်နာမ်ပုဒ်၊ ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒီ၊ အကာရန္တ။

ဝဏ္ဏိတ္တိ – ကား = အာချာတ် အလိင်၊ ဂဟာဒီ၊ အကာရန္တ။

ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ – ကား = သမာသ်နာမ်ပုဒ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒီ၊ အကာရန္တ။

၆။ (က) ဝေ-ဖြင့် ဂုတ္တိဟ တေန ခဏေန-၌ ဂုတ္တိဟ-သဒ္ဒါ၏ နိပါတသမုဒါယ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း (နိပါတလိင်္ဂပဒ) ယင်း ဂုတ္တိဟ-သဒ္ဒါ၏ နိဒဿန အနက်ဟော--လည်းကောင်း (နိပါတလိင်္ဂတ္တ) သိစေ။

✤ **ဂုတ္တိဟာတိ နိပါတသမုဒါယော ဝေသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ အာဟ "ဝေ" န္တိ။ (သာရတ္ထ)**

http://www.dhammadownload.com

(အနည်း) ဝေံ-ဖြင့် ဥတိဟ-၌ ဥတိ-သဒ္ဒါသည် ဟေတု စသော အနက်တို့ကိုမဟော၊ နိဒဿန အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဥဟသဒ္ဒါ(ဝါ) ဟ-သဒ္ဒါသည် သာသန လောက ဒေသ-စသော အနက်တို့ကို မဟော၊ ပဒပူရဏအနက်ဟော-လည်းကောင်း သိစေ။ (မအ္ဘူသျ-၅၆။ ဂဏ္ဌိသစ်=ဒု၊ ၄၃၁။)

တေန သုဒိန္နဿ အဇ္ဈာစာရကြောနေဖြင့် တေန ၁-ကေနှ၌ ၁ကအရ ရှင်သုဒိန်၏လွန်ကျူးဆဲခက ကိုယူ-လည်းကောင်း၊ တေန ၌ တ ၏ ပသိဒ္ဓ ဝိသယတ-၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ "ဂဗ္ဘဿာဝက္ကန္တိ + ဂဗ္ဘဿာဝေါက္ကန္တိ"

ဂဗ္ဘဿာတိ ဂဗ္ဘေ နိမ္ဗတ္တကသတ္တဿ။ (ပ) အဝက္ကန္တိ ဟောတီတိ နိဗ္ဗတ္တိ ဟောတိ။ (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၄) ကိုထောက်၍ ဂဗ္ဘဿ + အဝက္ကန္တိ - ဟုပုဒ်ဖြတ်။ အဝက္ကန္တိ - ကား အဝရှေး + ကမုဓာတ် + တိ ပစ္စည်းဖြစ်သည်။ ပက္ခမာဒီဟိ န္တော စ-သုတ် စ-သဒ္ဒါဖြင့်ပြီးသည်။ ဂဗ္ဘဿနှင့်အဝက္ကန္တိ-တို့သန္ဓိစပ်ရာ၌ ရှေး အ-ချေ၊ နောက်အ-ကို အာဒီဃပြု၍ ပြီးသောကြောင့် **ဂဗ္ဘဿာဝက္ကန္တိ**-ဟုရှိသော ပါဠ်သင့်သည်။

မအ္ဘူသျ-၌ ဂဗ္ဘဿ=အမိဝမ်း၌ဖြစ်ထိုက်သော သတ္တဝါ၏။ အဝေါက္ကန္တိ=အမိဝမ်းသို့ သက်ခြင်းသည် (ဝါ) အမိဝမ်း၌ဖြစ်ခြင်းသည်ဟု အနက်ပေးသည်။ ယင်းအလို ဂဗ္ဘဿ+အဝေါက္ကန္တိ-ဟုပုဒ်ဖြတ်။ အဝေါက္ကန္တိ-၌ အဝရှေး + ဩရှေး + ကမု + တိ-ပစ္စည်း၊ ပက္ခမာဒီဟိ န္တော စ-သုတ် စ-သဒ္ဒါဖြင့်ပင် ရုပ်ပြီးသည်။ ဂဗ္ဘဿနှင့် အဝေါက္ကန္တိတို့ သန္ဓိစပ်ရာ၌ ရှေး အ-ချေ၊ နောက်အ-ကိုအာဒီဃပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် **ဂဗ္ဘဿာဝေါက္ကန္တိ**-ဟုရှိသော ပါဠ်လည်း သင့်သည်။

ရတနာသုတ် ပရိတ်တော်၌ ဂဗ္ဘဝေါက္ကန္တိ-ဟုပါဠ်ရှိ၏။ ဝေါက္ကန္တိ-၌ ဝိ+အဝရှေး+ကမု+တိ ပစ္စည်း။ ပက္ခမာဒီဟိ န္တော စ-သုတ် စ-သဒ္ဒါဖြင့်ပင် ရုပ်ပြီးသည်။ ယင်း ဝေါက္ကန္တိ-သည်လည်း-သက်ဝင်ခြင်း အနက်ကိုပင်ဟောရကား "ဂဗ္ဘဿ ဝေါက္ကန္တိ" ဟုရှိကလည်းသင့်သည်။

၈။ ဝန္နဗ္ဗော

အတူဖြစ်သော ကချေသည်တို့၏ 'ဝန္နဗ္ဗ'ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော ဘဝသစ်၌ ဖြစ်လတံ့သော သတ္တဝါ၌တင်- သဒိသူပစာ/ ရုဠှီနည်း။

✤ **အထဝါ ဂန္ဓဗ္ဗာ နာမ ဂဂ်နရာ၊ တေ ဝိယ တတြတတြဘဝေသု နာနာဝေသဂ္ဂဟဏတော အယမ္ပိ "ဂန္ဓဗ္ဗော" တိ ဝုစ္စော၊ (ဝိမတိ၊ ၁၀၂။)**

မာတာပိတရောစ သန္နိပတိတာ

အကြောင်းဖြစ်သော မိဘနှစ်ပါးပေါင်းစုံခြင်း၏ "မာတာပိတရော သန္နိပတိတာ"အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော သုက်သွေး၌တင် ကာရဏူ၊ နာနန္တရိက။

✤ **သုက္က သန္တာယ "မာတာပိတရော စ သန္နိပတိတာ ဟောန္တိ" တိ ဝုတ္တံ၊ (သာရတ္ထ)**

ဂဗ္ဘဿ

(၁) ဌာန- အကြောင်းဖြစ်သော ကလလာဒိအဝတ္ထဓမ္မပဗန္ဓ၏ "ဂဗ္ဘ"ဟူသော အမည်ကို ဌာနီ အကျိုးဖြစ်သော သတ္တသန္တာန၌တင် ဌာနူပစာ။ ကာရဏူ။ နာနန္တရိကနည်း။

(၂) ဌာနီ-သတ္တသန္တာန၏ "ဂဗ္ဘ"အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မိခင်၏ဝမ်းကြာတိုက်၌တင် ဌာနျူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

http://www.dhammadownload.com

(၃) အတူပြစ်သော ပကတိတိုက်ခန်း၏ 'ဂဗ္ဘ'ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော မိခင်ပမ်းတိုက်၌ ငါင်သဒိသူပစာ။ ရှင်နည်း။

❖ **ဇွေဒ္ဓစ ဂဗ္ဘတိ အတ္တဘာဝေဘာဝေနေ ပဝတ္တတိတိ ဂဗ္ဘော၊ ကလလာဒိအဝတ္တော မွေပ္ပဗန္ဓော၊ တံ နိသိတတ္တာ ပန သတ္တသန္တာနော ဂဗ္ဘောတိ ဝုတ္တော "ယထာ မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိကရေန္တိ" တိ၊ တံနိဿယဘာဝတော မာတုကုစ္ဆိ "ဂဗ္ဘော" တိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဂဗ္ဘော ဝိယာတိ ဝါ၊ (သာရတ္ထ)**

၁၀။ မာတာ-အရ မိခင်၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၇)
(၄၂) အစိုးရ၊

(က) **ဘုမ္မာဒေဝါ သဒ္ဒမနုဿာဝေသုံ** ယသ္မာ နတ္ထိ လောကေ ရဟော နာမ ပါပကမ္မံ ပကုဗ္ဗတော။
(ခ) သမ္ဗပဌမံ ဟိဿ တံ ပါပံ အတ္တနာ ဇာနာတိ၊ တတော အာရက္ခဒေဝတာ၊ အထညာပိ ပရစိတ္တဝိဒုနိယော ဒေဝတာ။
(ဂ) တသ္မာဿ ပရစိတ္တဝိဒူ သက္ကလဝံနသတ္တနိုးငါတာ ဘုမ္မာ ဒေဝါ တံ အဇ္ဈာစာရံ ဒိသွာ သဒ္ဒံ အနုဿာဝေသုံ၊
(ဃ) ယထာ အညေပိ ဒေဝါ သုဏန္တိ၊ တထာ နိစ္ဆာရေသုံ။

(ဋ္ဌ။ ၁၈၁။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၄။ မအူသျှ၊ တ၊ ၅၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၄၁။)

၁။ သံဝဏ္ဏနာတို့ကို ရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတို့ကိုသာ ထည့်သင့်သောပုဒ်များထည့်လျက် အနက်ပေးပါ။
၂။ (က) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာရှု၍ အစီပွါယ်နှင့်တကွ သာဘောဂပစ္စာထက်ပြပါ။
၃။ ပြဆိုအပ်ပြီးဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြနှင့်တကွ ဝါကျအမည်ပေးပြီး တသ္မာဿ-စသော (ဂ) ဝါကျပါ အဿ-ကို စပ်သင့်ရာပုဒ်၌ စာစပ်ပြပါ။
၄။ ၁ - ဝါကျပါ အာရက္ခဒေဝတာပုဒ်ကို အစိတ် + အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ညသ်နည်း ကောက်ပါ။
၅။ (က) ပါ ပကုဗ္ဗတောပုဒ် (ခ)ပါ အတ္တနာပုဒ်၊ အညာပုဒ်၊ (ဂ) ပါ အဿပုဒ်၊ ပရစိတ္တဝိဒူပုဒ် (ဃ) ပါ အညေပုဒ်တို့၌ ဝိဘတ်တို့ကိုဖြေလျက် (ဂ)ပါ ဒိသွာပုဒ်တို့၌ ဓာတု ဓာတွတ္ထ ပစ္စယ ပစ္စယတ္ထတို့ကို ဖြေပါ။
၆။ ယထာ-စသော(ဃ) အမှတ်ပြ ဝါကျကို အဋ္ဌကထာအာဘောဂ ဖော်ပြလျက် (ဂ)ဝါကျကို အကြောင်းပြ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (က) ၌ ပကုဗ္ဗတော+ပကြုဗ္ဗတောဟူ၍ လည်းကောင်း။(ခ) ၌ ပဌမံ+ပထမံဟူ၍လည်းကောင်း နှစ်မျိုးစီ ရှိနေခဲ့သော် သင့် / မသင့်ကို အထောက်အထားပြ၍ ဝိနိစ္ဆယချခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၉။ (ဃ) ဝါကျပါ ဒေဝါ သုဏန္တိ-ဝယ် ဒေဝါ-၌ ဖြစ်သင့်သောနယ (ဂ) ဝါကျပါ တံ အဇ္ဈာစာရံ-၌ ဖြစ်သင့်သော ဥပစာတို့ကိုအကြောင်းနှင့် တကွပြပါ။

၁၀။ (ဂ) ဝါကျပါ အဇ္ဈာစာရ၏အရကို ကောက်ယူလျက် ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ **ဆံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိတော်ကို သံဝဏ္ဏနာနှင့် အညီ အနက်ပေးပုံ"**

ဘုမ္မာ၊ မြေ၌တည်ကုန်သော။ (ဝါ) ဘုမ္မဇိုဝ်းဖြစ်ကြကုန်သော။ ဒေဝါ၊ သူတပါးတို့၏ စိတ်ကို သိလေ့ရှိကုန်သော အလုံးစုံသော တေအုပ်ကိုမှီကုန်သော နတ်တို့သည်။ (အဿ၊ ထိုအရှင်သုဒိန်၏။ တံအဇ္ဈာစာရံ၊ ထိုလွန်ကျူး၍ ကျင့်ခြင်းကို။ ဒိသွာ၊ ကုန်၍။) သဒ္ဒံ၊ ကို။ အနုဿာဝေသုံ၊ အဆင့်စကား ကြားသိစေကြကုန်ပြီ။ (ဝါ) အခြားနတ်များ ကြားနိုင်လောက်အောင် မြွက်ဆိုကြကုန်ပြီ။

(ဃ) ဝါကျကို နိယံ နှင့် အညီအနက်ပေးပုံ

ယထာ၊ အားဖြင့်။ သဒ္ဒေ၊ ကို။ နိစ္ဆာရိယမာနေ၊ မြွက်အပ်သည်ရှိသော်။ (တနည်း၊)ယထာ၊အားဖြင့်။ ဘုမ္မေသုံ ကုန်သော။ ဒေဝေသု၊ တို့သည်။ သဒ္ဒံ၊ ကို။ နိစ္ဆာရေန္တေသု၊ ကုန်သည်ရှိသော် (ထည့်)အညေ၊ မြေ၌ တည်ကုန်သော နတ်တို့မှ တပါးကုန်သော။ ဒေဝါပိ၊ တို့သည်လည်း။ သုဏန္တိ၊ ကုန်၏။ တထာ၊ အားဖြင့်။ နိစ္ဆာရေသုံ၊ ကုန်ပြီ။ (မဒ္ဒူသျ)

၂။ **(က) ကို သံဝဏ္ဏနာရှု၍ သာဓောဝပ္ပတ္တာတက်ပုံ**

ဆရာ-ဥပါလိထေရ်သည် ဘုမ္မာဒေဝါ သဒ္ဒမနုဿာဝေသုံ = ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်တို့သည် အသံကို အဆင့်စကား ပြောကြားကြကုန်ပြီ-ဟု ဆို၏။ ရှင်သုဒိန်သည် ဆိတ်ကွယ်ရာ မဟာဝုန်တော်၌ မေထုန်အမှုကိုပြုကျင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဆင်တဲ၀ဏ္ဏီ) ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်တို့သည် အသံကိုအဆင့်စကားကြားကြကုန်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က/ဂ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား လောက၌ မကောင်းမှုကို ပြုသောသူအား ဆိတ်ကွယ်ရာမည်သည် မရှိသောကြောင့် ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်တို့သည် အသံကို အဆင့်စကားကြားကြကုန်၏-ဟူလိုသော်။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) ဖြင့် လောက၌ မကောင်းမှုကို ပြုသောသူအား ဆိတ်ကွယ်ရာမည်သည်မရှိ-ဟုပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည်၊ (ဂ) ဖြင့် ဘုမ္မဇိုဝ်းနတ်တို့သည် ရှင်သုဒိန်၏ အဇ္ဈာစာရကိုမြင်၍ အသံကို အဆင့်ဆင့်ပြောကြကုန်ပြီ-ဟု ဆို၏။ အဘယ်သို့ အဆင့်ဆင့်ပြောကြားကြပါကုန်သနည်း။ ထိုထိုနတ်တို့ ထံသွား၍ အဆင့်ဆင့်ပြောကြားကြပါကုန်သလော- စုဒ်ကြောင့်(ဃ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်)

၃။ က-စသည် စကန္တရ။ ထိုတွင်-၁-သည် ယုတ္တိဒဠှီကရဏ(ဘာသာဋီ) ကာရဏ(မဒ္ဒူသျ)

ယင်း (၁) ဝါကျ၌ အစိတ်သုံးဝါကျကား-ပက္ခ+ပက္ခန္တရဖြစ်သည်။

(ဂ) ဝါကျကား ဖလဝါကျ။ (ဝါ) နိယမဝါကျ။ ထိုကိုထောက်၍ (က) ကား ကာရဏ။ (ဝါ) အနိယမဝါကျ။

(ဃ) ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း၊) ဝါကျာရမ္ဘ။

http://www.dhammadownload.com

စာစပ

(ဂ) ဝါကျ အဿ-ကို တံအစ္ဆရာစာရံ-၌ သမွန် + သမ္ဗန္ဓစပ်။

◆ **အဿ တံ အစ္ဆရာစာရန္တိသမ္ဗန္ဓော၊ (သာရတ္ထ)**

၄။ အာရက္ခတံ အာရက္ခော။ (အာ+ရက္ခ+အ) ဒိဗ္ဗန္တိ ပဉ္စကာမဂုဏေဟိ ကီဠန္တီတိ ဒေဝါ။ (သူစိ) ဒေဝါ ဧဝ ဒေဝတာ။ အာရက္ခာယ + ဌိတာ + ဒေဝတာ အာရက္ခဒေဝတာ။ (မဇ္ဈသူ)
အာရက္ခအရကား စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် မုချ။
ထို၏ + တည်ကုန်သော နတ်တို့နှင့် ဌာနီ + ဌာန၊ အကျိုး + ကြောင်းစပ် ဌာနူ။
ပုဒ်လုံးအရကား စောင့်ရှောက်ခြင်း၌ တည်ကုန်သောနတ်တို့ရ၏။

◆ **အာရက္ခဒေဝတာတိ တဿ အာရက္ခတ္ထာယ ဌိတာ ဒေဝတာ၊ (သာရတ္ထ)**

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပါဠိ ရက္ခန္တိ သုဇနာ အတ္တာနံ အသ္မာတိ ပါပံ။ (ပါ+ပ)
ဒုဂ္ဂတိံ ပါပေတီတိ ဝါ ပါပံ။ (ပ-ရှေး+အပ+အ)
ပံ အပါယံ+ပေတီ ဂစ္ဆတိ 'တေနာတိ ပါပံ။ (ပ-သဒ္ဒူပပဒ + ပေ-ဓာတ် + ဏ-ပစ္စည်း) (သူစိ)
ပါပဥ္စ + တံ + ကမ္မဥ္စာတိ ပါပကမ္မံ။
သဗ္ဗေဟိ + ပဌမံ သဗ္ဗပဌမံ။ (တနည်း) သဗ္ဗေသံ + ပဌမံ သဗ္ဗပဌမံ (မဇ္ဈ)
ပရေသံ+ စိတ္တံ ပရစိတ္တံ။ ပရစိတ္တံ + ဝိဒန္တိ ဇာနန္တိ သီလေနာတိ ပရစိတ္တဝိဒူ။
ဝနဥ္စ+တံ+သဏ္ဍောစာတိ ဝနသဏ္ဍော။ သကလောစ+သော+ဝနသဏ္ဍောစာတိ သကလဝနသဏ္ဍော။
တသ္မိံ + နိဿိတာ သကလဝနသဏ္ဍနိဿိတာ။ ဘူမိယံ + ဌိတာ ဘုမ္မာ။

၅။ **ပကုဗ္ဗာဓော** – ၌ စတုတ္ထီသ – ဝိဘတ်။ **အဇ္ဈနာ** – ၌ တတိယာနာဝိဘတ်။

◆ **အဇ္ဈနာ ဇာနတီတိ သဿမေဝ ဇာနာတိ၊ ပစ္စတ္တေစေတံ ကရဏဝစနံ၊ အဇ္ဈာ ဇာနာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (သာရတ္ထ - ၃- ၅၀)**
အညာ-၌ ပထမာယော- ဝိဘတ်။ **အဿ**-၌ ဆဋ္ဌီ သ- ဝိဘတ်။ **အဍော**-၌ ပထမာ ယော- ဝိဘတ်။
ဒိသွာ ၌ ဒိသ- ဓာတ်+ အပေက္ခနတ္ထ။ တွာ- ပစ္စည်း။ ကတွတ္ထ- ဖြစ်သည်။

၆။ (ဂ) ပရစိတ္တဝိဒူ သကလဝနသဏ္ဍနိဿိတာ-ဖြင့် ဘုမ္မာဒေဝါ-အရ သူတပါး၏စိတ်ကို သိကုန်သော အလုံးစုံသော တောအုပ်ကိုမှီကုန်သော ဘုမ္မစိုဝ်းနတ်တို့ကို ယူရမည်-ဟု သိစေပါသည်။ (ကြား+ဘိ)
အဿ တံ အစ္ဆရာစာရံ ဒိသွာဖြင့် ဘုမ္မာဒေဝါ သဒ္ဒမနုဿာဝေသုံ-ဟူသောပါဠိတော်၌ တံ အစ္ဆရာစာရံ ဒိသွာ-ပုဒ်တို့ကို ထည့်စွက်၍ အနက်သမွန်ရမည်ဟုသိစေသည်။ (သမ္ဗန္ဓ)
သဒ္ဒံ အနုဿာဝေသုံ-ဖြင့် သန္နိဋ္ဌာပဒသံဝဏ္ဏနာ---သိစေပါသည်။
(ဃ) ဖြင့် သဒ္ဒံ အနုဿာဝေသုံ-၌ အသံကိုအဆင်ကြားစေကုန်၏ ဟူသည်-သွား၍ပြောကြားသည် မဟုတ်၊ အခြားနတ်များ ကြားနိုင်လောက်အောင် ကြီးစွာသောအသံကိုပြု၍ (ဝါ)ဖန်ဆင်း၍ ကြွေးကြော် ကြခြင်းပင်တည်း-ဟု သိစေပါသည်။

◆ **တထာ နိစ္ဆာရေသုန္တိ တထာ မဟန္တံ သဒ္ဒံ ကတွာ နိစ္ဆာရေသုံ၊(သာရတ္ထ)**
(အထက်ပါဋီကာကိုထောက်၍ သဒ္ဒ-အရ အပ္ပသဒ္ဒ-ကိုမယူရ၊ မဟာသဒ္ဒကိုယူ-ကေဒေသျူပစာ-ကြလေ။)

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ပကုဗ္ဗတော+ပကြုဗ္ဗတော**

ကွစိဓာတူတိအာဒိနာ ကုဿ ကြုစ။ (ရူ။၃၁၉)

ကုကြုစော + ဿ ဝတ္တံ သဗ္ဗတ္ထ။ ပါဠိစနနယေန ကရဏ္ဍစ္စေတဿ ဓာတုဿ ကုအာဒေသော ကြုအာဒေသောစ ဟောတိ ဩကာရပစ္စယဿ ဝကာရတ္တံ သဗ္ဗတ္ထ ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု။ (နီတိ။ သုတ္တ။ ၁၀၂၆) တို့ကိုထောက်၍ ၂-ပါဌ်သင့်ဟု ဆုံးဖြတ်။

ပဌမ + ပထမ

ပုထဿ ပုထု ပထာမော ဝါ။ ပထမေ ဓာတော ပထမော။ ပဌမောဝါ။ (ကစ္စည်း။ ၆၆၆)

ပဌ စရာ အမိမာ။ ပဌီယတိ ဥစ္စာရီယတီတိ ပဌမံ။ (ဏွာဒိမောဂ်၊ ၁၃၃)

ပဌ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ အမော၊ ပထ-သင်္ချာနေဝါ၊ အမော၊ ဝဏ္ဏဝိကာရေရော၊ ပဌမံ၊ ပထမန္တိပိ။ (ဓာန်ဋီ၊ ၇၁၅) ထောက်-၂-ပါဌ်သင့်။

တသ္မာဿ + တသ္မဿ

န မာ ဒါ ဝါ သ္မာတြ ဏှာ တွာဒိနံ သရလောပေ အယျည္ဍဿုဿာန-မကာရော ဒီဃံ။ (နီတိ။ သုတ္တ။ ၄၅) ထောက်-တသ္မာဿ-ပါဌ်သာသင့်သည်။ တသ္မဿ- ကားမသင့်။

၈။ **ခေဝါ သုဏန္တိ**

အပေါင်းဖြစ်သော နတ်အားလုံး၏ **"ခေဝါ"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘုမ္မဗိုဝ်းနတ်မှ ကြွင်းသောနတ်ကို၌တင် ကေဒေသျှ။

ဤ၌ **"ခေဝါ"** ဟူသောနည်းသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဘုမ္မဗိုဝ်းနတ်တို့မှ ကြွင်းသောနတ်တို့ကို ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။

အဋ္ဌာစာရံ ဒိဿာ

အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာ၏ **"အဋ္ဌာစာရံ"**-ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၌တင်-ကာရဏူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။

၁၀။ **အဋ္ဌာစာရံ**-အရ တဏှာပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထိုသည်သာယာအပ်သောကြောင့် အဿာဒ မည်၏။ (ပ)နိဿရဏမည်၏။ မေထုန်လွန်ကျူးခြင်းကြောင့် ကုက္ကုစ္စ ဝိပ္ပဋိသာရဖြစ်ရခြင်း စသော-အကျိုးသည် ဖလမည်၏။ ထိုဖလကိုရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဇနီးဟောင်း၌ မေထုန်မှီဝဲခြင်းသည် ဥပါယ မည်၏။ မကောင်းမှုမှ ကြောက်ကုန်သောသူတို့သည် မေထုန်အမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်-ဟု မဆိုသော်လည်း ဆိုသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းသည် အာဏတ္တိမည်၏။ ဤသို့ဒေသနာဟာရ မည်သော သံဝဏ္ဏနာဝိသေသသည် အဿာဒ စသည်ကို ဖွင့်ပြတတ်၏။ ထိုအဿာဒ စသည်တို့တွင် အာဒီနဝေါ ဖလဥ္စ ဒုက္ခံ- စသည်ဖြင့်ထုတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၈)

(က) ဧဝံ မာတာပုတ္တာနံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ သဖလာ အဟောသိ။ ပိတာ ပန ဝိပ္ပဋိသာရာဘိဘူတော ဝိဟာသိ။ တေန ဝုတ္တံ "**အထ ခေါ အာယသ္မတော သုဒိန္နဿ အဟုဒေဝ ကုက္ကုစ္စံ**" န္တိအာဒိ။
(ခ) တတ္ထ **အဟု ဒေဝါ**တိ အဟု ဧဝ၊
(ဂ) ဒကာရော ပဒသန္ဓိကရော။
(ဃ) အဟောသိ ယေဝါတိ အတ္ထော။
(င) **ကုက္ကုစ္စန္တိ** အစ္ဆာစာရပဟေတုကော ပစ္ဆာနုတာပေါ။
(စ) ဝိပ္ပဋိသာရောတိပိ တဿေဝ နာမံ။
(ဆ) သောဟိ ဝိညူဟိ အကတ္တဗ္ဗတာယ ကုစ္ဆိတကိရိယဘာဝတော ကုက္ကုစ္စံ။
(ဇ) ကတံ အစ္ဆာစာရံ နိဝတ္တေတုံ အသမတ္ထတာယ တံ ပဋိစ္စ ဝိရူပံ သရဏ ဘာဝတော ဝိပ္ပဋိသာရောတိ ဝုစ္စတိ။

(ဋ္ဌ၊ ၁၈၁။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၅။ မအူသျှ၊ တ၊ ၅၉။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၄၄။)

၁။ ကုစ္ဆိတကိရိယဘာဝတော၏ သမ္ဗန်ခံ၍ ဆ- ဇ-တို့ကို အနက်ပေးပါ။
၂။ င-ကို ဥပမာလင်္ကာရလျှဉ်းပါး ပုစ္ဆာတက်၍၊ ဆ-ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ၁-စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ဆ) ဝါကျပါပုဒ်တို့ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ ဝိပ္ပဋိသာရ-ပုဒ်ကို အစိတ်+ အပေါင်း ဝစနတ္ထ-ပြု၍၊ အပေါင်း ဝစနတ္ထကို ဉာဏ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ပဋိစ္စ-ကို ဓာတု ပစ္စယ လိင် ဂဏ ကာရက္က ဝေဘာန်၍ ယင်း၌ ဓာတ်သက်သက်ကိုသာ သတ္တမိပရသ ပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒ မာလာစဉ်ပြပါ။
၆။ ၁-ဃ-ဆ-တို့ကို အာဘော်ဖော်ပြ၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဝိပ္ပဋိသာရော+ ဝိပ္ပတိသာရောတွင် သင့်သောပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (င) ဝါကျ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ကုက္ကုစ္စံ-၌----နယူပစာရကို ဖော်ပြပါ။
၁၀။ ဝိပ္ပဋိသာရော- အရ တရားကို ပရိဝတ္တနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

===========================

၁။ (ဆ) ဟိ-ထိုစကားကို ထင်ရှားပြဦးအံ့။ (မအူ) ဟိ-မှန်၏။ (ဘာသာဋီကာ) တဿ ပစ္ဆာနုတာပဿ =၏ (ဝါ) သည်။ (သမ္ဗန်) ကုစ္ဆိတကိရိယဘာဝတော=ကြောင့်။ (မအူ)

၂။ **(င) ဥပမာလင်္ကာရ လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ**

ဆရာ-ဥပါလိမထေရ်သည် ဒအဟုဒေဝ ကုက္ကုစ္စံ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်း၌ ကုက္ကုစ္စအရ---တတ္ထ ဟိ ကောသိက္ကူဿပိ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံ ဝါ ပါဒကုက္ကုစ္စံ ဝါ ဒီပိတသဒ္ဒေါ ဝါ နတ္ထိ စသည်၌ကဲ့သို့ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ ပါဒကုက္ကုစ္စကို ယူရပါမည်လော။ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ကုက္ကုစ္စံ အဟောသိ စသည်၌ကဲ့သို့ ဝိနယကုက္ကုစ္စကို ယူရပါမည်လော။ ဤ အဟုဒေဝ ကုက္ကုစ္စံ-၌ မည်သည့် ကုက္ကုစ္စကို ယူရပါမည်နည်း။ ဟု စုံကြောင့် (င) မိန့်။ (မအူသျှ- တ- ၅၉)

အဓိပ္ပါယ်ကား-----ပစ္ဆာနုတာပလက္ခဏာ (ကတာကတာနုသောစနလက္ခဏာ)ရှိသော ကုက္ကုစ္စစေတသိက်ကို ယူရမည်ဟူလို။

http://www.dhammadownload.com

✤ **ကတာကတာနုသောစနလက္ခဏ် ကုက္ကုစ္စံ ကုစာစိမ့်ပြွေနှိ အာဟ"အရှာစာရပေါတုကော ပျစ္စာနုတာပေါ်" တိ၊ (သာရတ္ထ)**

(စ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် ကတာကတာနုသောစနလက္ခဏာရှိသော ကုက္ကုစ္စစေတသိက်ကို ဤ၌ ကုက္ကုစ္စ-ဟူ၍ အလိုရှိအပ်၏-ဟုဆို၏။ ကုက္ကုစ္စ-ဟူသော အမည်သည်သာ ပစ္ဆာနုတာပ၏ အမည်ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သည်လည်း ပစ္ဆာနုတာပ၏အမည် ဖြစ်ပါသေးသနည်း။ (ပိ-ရှ) စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဆ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ င-စ-ဝါကျတို့ဖြင့် ကုက္ကုစ္စ-ဟူသောအမည်သည် လည်းကောင်း၊ ဝိပ္ပဋိသာရဟူသော အမည်သည် လည်းကောင်း ပစ္ဆာနုတာပ၏ အမည်ဖြစ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ဘာသာဋီကာ) (ဝါ) ထင်ရှားပြလိုသော ဆရာသည် (မအူ-သျှ) ဆ- မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က-ခ) နှစ်ဝါကျတို့ဖြင့် ဒ-အက္ခရာသည် ပုဒ်စပ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော အာဂမ ဒ-အက္ခရာဖြစ်၍ အဟုဒေဝ-ကို အဟု+ဧဝ ဟုပဒစ္ဆေဒပြုရမည်၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်း၌ အဟု-ဝယ် မည်သည့်ဝိဘတ် ဖြစ်ပါသနည်း။ ဟိယျတ္တနီ ဦ-ဝိဘတ်ပင် ဖြစ်ပါသလော။ (တနည်း) တဒဟုပေါသထေ-၌ အဟု-ကဲ့သို့ ဒိဝသအနက်ကိုဟောသော နာမ်ပုဒ်ဟုပင် မှတ်ရပါမည်လော။ အဘယ်ပုဒ်ဟူ၍ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

၃။ ခ-သည် သမုဒါယတ္ထမှတပါး အဝယဝတ္ထပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။
(ဂ) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ (တနည်း) ကာရဏ။ ဃ-ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဝါ) ဝိတ္ထာရ။ င-ပက္ခန္တရ။
စ-ပက္ခန္တရ။ (ဆ) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (ဘာသာဋီကာ) တပ္ပါကဋီကရဏ။ (မအူသျှ) ဇ-ပက္ခန္တရ။

စာစပ် သော-ကို ဝုစ္စတိ-၌ ဝုတ္တကံ+ဝုတ္တကံ၏ ကြိယာစပ်။
ဟိ-ကား ယုတ္တိဒဠှီကရဏဇောတက နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ (ဝါ) တပ္ပါကဋီကရဏဇောတက နိပါတ်ပုဒ်တည်း။
ဝိညူဟိ-ကို အကတ္တုပ္ပတာယ-ဝယ် အကတ္တဗ္ဗ - ၌ အဝုတ္တကတ္တား + အဝုတ္တကတ္တား၏ ကြိယာစပ်။
အကတ္တုပ္ပတာယ- ကို ကစ္စိတကိရိယာဘာဝတော- ဝယ် ကစ္စိတ- ၌ ဟိတ် + ဟိတ်၏ဖိုလ်စပ်။
ကစ္စိတကိရိယဘာဝတော-ကို ကုက္ကုစ္စံ- ၌ ဟိတ် + ဟိတ်၏ဖိုလ်စပ်။
ကုက္ကုစ္စံ-ကို ဝုစ္စတိ-၌ အာကာရ + အာကာရဝန္တစပ်။

၄။ သရက် သာရော။ ပဋိစ္စ သာရော ပဋိသာရော။ ဝိရူပံ ပဋိသာရော ဝိပ္ပဋိသာရော။ (မအူသျှ)
ဝိ- အရကား ဖောက်ပြန်ခြင်း ဝိရူပတ္ထဇောဂုဏ်သည် မုချ။
ထို၏ + ပြုအပ်ပြီးသော အရှာစာရကို စွဲ၍ အောက်မေ့ခြင်း ဟုဆိုအပ်သော ကုက္ကုစ္စစေတသိက်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ် ဌာန။
ဝိပ္ပဋိသာရ- ပုဒ်လုံးအရကား-----အောက်မေ့ခြင်းဟုဆိုအပ်သော ကုက္ကုစ္စစေတသိက်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကရက် ကတံ၊ ကစ္စိတံ ကတံ ကုကတံ။ (ကစ္စိတဘောဂုဏ်၏ + အမူအရာ ကြိယာနှင့် (ဝါ) ကုက္ကုစ္စစေတသိက်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်။) ကုကတမေဝ ကုက္ကုစ္စံ။ ကုကတ-ပုဒ် + ဏျ-ပစ္စည်း။

http://www.dhammadownload.com

ပဒါနံ သန္ဓိ ပဒသန္ဓိ။ ပဒသန္ဓိ+ ကရောတီတိ ပဒသန္ဓိကရော။
အဇ္ဈာစာရော ဧဝ + ဟေတု တေသာတီတိ အဇ္ဈာစာရဟေတုကော။
အနု ပုနပ္ပုနံ + တာပေါ အနုတာပေါ။ ပစ္ဆာ ပဝံ အနုတာပေါ ပစ္ဆာနုတာပေါ။ (ပစ္ဆာ-အရနောက်ကာလ၏+အနုတာပ-အရ အဖန်တလဲလဲပူပန်ခြင်း (ဝါ) ကုက္ကုစ္စစေတသိက်နှင့် ကာလ+ ကာလဝန္တစပ်။)
သမတ္ထေတီတိ သမတ္ထော။ န + သမတ္ထော အသမတ္ထော။ တဿ + ဘာဝေါ အသမတ္ထတာ။

၅။ ပဋိစ္စ= ပဋိ- ရှေး+ ဣဓာတ် + တွာ - ပစ္စည်း။ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်။ အကာရန္တ။
ဣဓာတ်ယှဉ်၍ ယေ့ ယေ့ ယော့သိ ယော့ထ ယော့မိ ယော့မ - ဟုစဉ်။

၆။ (၁) အဟုဝေ-ဖြင့် အဟုဒေဝ-ကို အဟုံ + ဝေ-ဟု ပုဒ်မဖြတ်ရ၊ အဟု + ဝေ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ဒ-၏ အာဂုံ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) ဝါကျ အဟောသိ-ဖြင့် အဟု-၌ ဟူဓာတ် + အဇ္ဇတ္တနီ ဤ-ဝိဘတ်၏အဖြစ်ကို-လည်းကောင်း၊ အဇ္ဇတ္တနီ ဤ-ဝိဘတ်ကို ချေ၊ ဦ-ကို ဥ-ပြု၊ အ-လာ၍ အဟု-ဟုရုပ်ပြီး နေသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(င) ပစ္ဆာနုတာပေါ-ဖြင့် ကုက္ကုစ္စ-အရ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ ပါဒကုက္ကုစ္စ ဝိနယကုက္ကုစ္စ တို့ကို မယူရ၊ ကတာကတာနုသောစနလက္ခဏာရှိသော ကုက္ကုစ္စကိုသာ ယူရမည်ဟုသိစေ။
(တနည်း) ကတာကတာနုသောစနလက္ခဏာရှိသော ကုက္ကုစ္စကိုသာ လိုအပ်၏ဟုသိစေ။ (သာရတ္ထ)
အဇ္ဈာစာရဟေတုကောဖြင့် ဘာဝတ္ထကို သိစေ။

(စ) ဖြင့် ဤ၌ ဝိပ္ပဋိသာရအရလည်း ကတာကတာနုသောစနလက္ခဏာ ရှိသော ကုက္ကုစ္စကိုပင်ယူ(ဝါ) အလိုရှိအပ်သတည်းဟုသိစေ။

(ဆ) ကုစ္ဆိတကိရိယဘာဝတော-ဖြင့် ကုက္ကုစ္စ-၌ (ကု-ပုဒ် + ကတ-ပုဒ် + ဏျ-ပစ္စည်း) ကု-၏ ကုစ္ဆိတအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ) ကတ-၌တ- ပစ္စည်းဘာဝသာဓန အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ ကရဏံ ကတံ ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ ကုနှင့် ကတ ကို ကုစ္ဆိတံ + ကတံ ကုကတံ-ဟု ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရယ်ပြု--လည်းကောင်း၊ ဏျ-ပစ္စည်း၏ သကတ်အနက်၌သက်---လည်းကောင်း၊ ကုတတမေဝ ကုက္ကုစ္စံ-ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ (သာရတ္ထ) (တနည်း) ဏျပစ္စည်း ဘာဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ကုကတဿ+ဘာဝေါ ကုက္ကုစ္စံ-ဟုပြု--လည်းကောင်း (မဓူသျ) သိစေ။

◆ **ကုစ္ဆိတံ ကတံ ကိရိယာတိ ကုကတံ၊ ကုကတမေဝ ကုက္ကုစ္စံ အာဟ "ကုစ္ဆိတကိရိယဘာဝတော ကုက္ကုစ္စံ" န္တိ၊ (သာရတ္ထ)**

ဝိညူဟိ အကတ္တဗ္ဗတာယ-ဖြင့်--(ဘာဝတ္ထ) သိစေ။

(ဇ) တံ ပဋိစ္စ ဝိရူပံ သရဏဘာဝတော-ဖြင့် ဝိပ္ပဋိသာရော-၌ သာရော-ဝယ် ဏ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝ သာဓနအနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ သရဏံ သာရောဟုပြု--လည်းကောင်း၊ ပဋိနှင့် သာရကို ပဋိစ္စ + သာရော ပဋိသာရော- ဟု ကမ္မဓာရယ်ပြု--လည်းကောင်း၊ ဝိနှင့် ပဋိသာရကို ဝိရူပံ + ပဋိသာရော ဝိပ္ပဋိသာရော-ဟု ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရယ်--လည်းကောင်း၊ ဝိ-ဥပသာရ၏ ဝိရူပအနက်ဟော --လည်းကောင်း၊ ပတိ- ဥပသာရပုဒ်၏ ပဋိစ္စ- အနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေ။

ကတံ အဇ္ဈာစာရံ နိဝတ္တေတုံ အသမတ္ထတာယ- ဖြင့် ဘာဝတ္ထ-ဖော်။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ဝိပ္ပဋိသာရ+ ဝိပ္ပတိသာရ**

ဝိရွေး+ပတိရွေး+သရ+ဏ။ ကွစိပဋိပတိဿသုတ်အရ ပဋိဟုညတိ ပြယုဂ်၌ကဲ့သို့ ပတိ-ကိုပဋိပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့်---ဝိပ္ပဋိသာရောဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။ (တနည်း) ဝိ+ပတိ+ သရ+ဏ။ ဝိပ္ပတိသာရ-ဟုဆိုလိုလျက် တ-ကို ဋ-ပြု၍ ရုပ်ပြီးရကား ဝိပ္ပဋိသာရ-ဟု ရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။

❖ **ဝိရူပေန ပတိ ပုနပ္ပုနံ သရတိ စိတ္တမေတေနာတိ ဝိပ္ပဋိသာရော၊ တဿ ဧသော၊ (ဓာန်ဋီ၊ သူစိ)**

ပစ္ဆာနုတာပေါ+အနုတာပေါ+ပစ္ဆာတာပေါ

တာပေါ ကုက္ကုစ္စမေဝ၊ ပစ္ဆာတာပေါနုတာပေါ၊ ဝိပ္ပဋိသာရော ပကာသိတော။ (ဓာန်။ ၁၆၉) ပစ္ဆာ တပတိ တေနာတိ ပစ္ဆာတာပေါ။ အနု ပစ္ဆာ တပတိ ယေန-သော အနုတာပေါ။ (ဓာန်ဋီ) တို့ကိုထောက်--၃-ပါဌ်လုံးသင့်။

(၈) ဝါကျ၌ ဝိရူပံသရဏဘာဝတော + ဝိရူပသရဏဘာဝတော

ပါရာဇိကကဏ်ဋီသစ်-ဒု-၄၃၂-၌ ဝိရူပသရဏဘာဝတော-ဖောက်ပြန်သော အောက်မေ့ခြင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်-ဟု သမာသ်ရှိသည်။ မအူ/ဘာသာဋီကာတို့၌ ဝိရူပံ သရဏဘာဝတောဟု ဝါကျ ရှိကြသည်။

၈။ **ကုက္ကုစ္စ**

အပေါင်းဖြစ်သော ဟတ္ထကုက္ကုစ္စ ပါဒကုက္ကုစ္စ ဝိနယကုက္ကုစ္စ ကုက္ကုစ္စစေတသိက်တို့၏ **"ကုက္ကုစ္စ"** ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကုက္ကုစ္စစေတသိက်၌တင် ကေဒေသူ/ရူဋ္ဌီ။
ဿ- ဝါကျ၌ **သော-** ကား အာဒိဒီပကနည်း။ ၉-ဝါကျ၌ **ဝုစ္စတိ**-ကား အန္တဒီပကနည်း။

ကုကတ

အကြောင်းဖြစ်သော ကတာကတာဒုစ္စရိတသုစရိတ၏ **"ကုကတ"**-အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဝိပ္ပဋိသာရ စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တင် ကာရဏူ/ နာနုန္တရိကနည်း။ (ဋီကာကျော်)

၁၀။ **ဝိပ္ပဋိသာရ**--အရ ကုက္ကုစ္စစေတသိက်ကိုယူသဖြင့် ထို၏ပဋိပက္ခဖြစ်သော ကုသိုလ်မေ့တို့သည် လည်းကောင်း၊ ထိုကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရှိသော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာအကျိုးတို့သည် လည်းကောင်း --- ပပျောက်ကုန်၏။ ထိုအကုသိုလ် ကုက္ကုစ္စလျှင်အကြောင်းရှိသော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာဘေးတို့သည် စည်ပင်ပြန့်ပွား များကုန်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထုတ်ခြင်းသည် ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၉)

(က) **ဝိဏ်ိန္ဒြိယောတိ** ပဿာဒပတိဋ္ဌာနောကာသဿ သမ္ဗုဏ္ဏတ္တ ပရိပုဏ္ဏစက္ခုအာဒိဣန္ဒြိယော။
(ခ) **သော ဒါနိ တုဏှိ တွေ့ ဒါနီတိ** နိပါတော၊
(ဂ) သော ပန တုဏ္ဍိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဃ) **ကစ္စိ နော တုဏ္ဍိ ကစ္စိ နု တွံ**။
(င) **အနဘိရတောတိ** ဥက္ကဏ္ဌိတော၊ ဂိဟိဘာဝံ ပတ္ထယမာနောတိ အတ္ထော။

http://www.dhammadownload.com

(စ) တသ္မာ တမေဝ အနဘိရတိံ ပဋိက္ခိပန္တော အာဟ "န ခေါ် အဟံ အာဝုသော အနဘိရတော"တိ။
(ဆ) အဓိကုသလာနံ ပန ဓမ္မာနံ အဘိရတောဝ/အနဘိရတောဝ အဟန္တိ။

(ဋ္ဌ။ ၁၈၂။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၆။ ဝိမတိ၊ ၁၀၃။ မအူသျှ၊ ၃၊ ၆၃။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၄၉။)

၁။ (င) ကို ဥက္ကဏ္ဍိတော-၌ သဒ္ဒတ္ထထင်စေလျက် လည်းကောင်း။ (စ) ဝါကျကို-ယံတံသဒ္ဒါ နိစ္စသမ္ဗန္ဓာ-ဟူသည်နှင့်အညီ ထည့်သင့်သောပါဌ်များ ထည့်၍လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။
၂။ (စ) သာဘောဂပုစ္ဆာ၊ ဆ-ကို အနုသန္ဓိတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဥက္ကဏ္ဍိတ-ကို အစိတ် အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ညှိနည်းကောက်ပါ။
၅။ ဥက္ကဏ္ဍိတ၊ ဥက္ကဏ္ဌာ၊ ကဏ္ဍ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ဓာတွတ္ထ၊ ပစ္စယတ္ထဝေဘာန်ပြပါ။
၆။ က-ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (ဆ) ဝါကျ၌ အဘိရတောဝ၊ အနဘိရတောဝ-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ က-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ ဖြစ်သင့်သောနယပေစာရထုတ်ပါ။
၁၀။ အဓိကုသလာနံ-အရတရားကို ပရိဝတ္တနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

===============================

၁။ (င) **ဝါကျ** ။ ။ ဥက္ကဏ္ဍိတော၊ မမွေ့လျော်ခြင်းဖြင့် ဤသာသနာတော်၌ ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်မွေးခြင်းသို့ရောက်လျက်။ (ဝါ) အထက်၌လည်ကိုပြု၍သွားလျက်။ (ဋ္ဌ-၂၀၂- ရှု။)

(စ) **ဝါကျ** ။ ။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ အနဘိရတော၊ လူ၏အဖြစ်ကို တောင့်တသည်ဖြစ်၍ မွေ့လျော်ခြင်းမှ ကင်းလျက်။ ပြဟ္မစရိယံ၊ ကို။ စရသိ၊ ကျင့်ရသည်။ န၊ မဟုတ်။ (ထည့်။) တသ္မာ၊----စသည်။ ။

အာဟ- ၏ ကတ္တားကို အာယသ္မာသုဒိန္နော- ဟုထည့်။ (မအူသျှ။)

၂။ **(စ) သာဘောဂပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် င-ဖြင့် အနဘိရတော် ဥက္ကဏ္ဍိတော-၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဂိဟိဘာဝံ ပတ္ထယမာနော-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ဖွင့်ဆိုခြင်း၌ (ဖွင့်ဆိုသဖြင့်) အဘယ်သို့သော အကျိုးဂုဏ်ကို ရအပ်ပါသနည်း။ တစုံတခုရအပ်သော အကျိုးမရှိပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။ (မအူသျှ- တ- ၆၃)

(ဆ) အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (စ)ဖြင့် တမေဝ အနဘိရတိံ ပဋိက္ခိပန္တော-ထို လူ့အဖြစ်ကို တောင့်တခြင်းလျှင် အခြင်းအရာရှိသော မမွေ့လျော်ခြင်းကိုသာလျှင် ပယ်မြစ်လိုသည်ဖြစ်၍-န ခေါ် အဟံ အာဝုသော အနဘိရတော-ဟူသောစကားကို ရှင်သုဒိန်ဆို၏-ဟုဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ တမေဝ-၌ ဧဝ-ဖြင့် နှစ်စေအပ်သောအနက်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် အဓိကုသလာနံ ပန-စသောဝါကျမိန့်။

✤ "တမေဝါ"တိ အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတမတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ "အဓိကုသလာန"န္တိအာဒိ။(သာရတ္ထ)

၃။ က-ပက္ခန္တရ။ ခ-ပက္ခန္တရ။ ဂ-ပဒပိဏ္ဍတ္ထပြ ဝိတ္ထာရ။ ဃ-ပက္ခန္တရ။ င-ပက္ခန္တရ။ စ-လဒ္ဓဂုဏ်။ ဆ-ဝါကျာရမ္ဘ (ဝါ) ပယ်အပ်သောအနဘိရတိမှတပါး မပယ်အပ်သော အနဘိရတိကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဘာသာဋီကာ၌ အနွယယူ၏။)

http://www.dhammadownload.com

၄။ ဥက္ကုဋ္ဌနံ ဥက္ကုဋ္ဌော။ ဥက္ကုဋ္ဌံ + ဂတော + ပတ္တောတိ ဥက္ကုဋ္ဌိတော။
ဥက္ကုဋ္ဌအရ-အရကား ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်မွေးခြင်းသည် မှချ။
ထို၏ + ရောက်သောရှင်သုဒိန်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ်+ ဂုဏေးစပ် ဌာနူ။
ဥက္ကုဋ္ဌိတ- ပုဒ်လုံးအရကား ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်မွေးခြင်းသို့ရောက်သော ရှင်သုဒိန်ရ၏။
(တနည်း) ဥဒ္ဓံ + ကဋ္ဌော ဥက္ကဋ္ဌော။
ဥက္ကဋ္ဌံ ကတ္တာ + ဂတော ဂတော ဝိစရိတောတိ ဥက္ကဋ္ဌိတော။ (ဒု တပ္ပုရိသ်။) (ဂဏ္ဌိသစ်)
ဥက္ကဋ္ဌ-အရကား အထက်၌လည်ကိုပြုခြင်း (ဝါ) လည်တမော့မော့ဖြစ်နေခြင်းသည်- မှချ။
ထို၏ + လှည့်လည်သွားလာတတ်သော ရှင်သုဒိန်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်-ဌာနူ။
ပုဒ်လုံးအရကား---ရှင်သုဒိန်ဖြစ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပီဏာနိ + ဣန္ဒြိယာနိ + ယဿ သုဒိန္နဿာတိ ပီဏိန္ဒြိယော။
(ပီဏိဣန္ဒြိယ-အရပြည်ဖြိုးသော စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၏ + အရှင်သုဒိန်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ်)
ပတိဋ္ဌဟတိ ဧတ္ထာတိ ပတိဋ္ဌာနံ။ ပသာဒါနံ ပတိဋ္ဌာနံ ပသာဒပတိဋ္ဌာနံ။
ပသာဒပတိဋ္ဌာနဥ္စ + တံ + ဩကာသောစာတိ ပသာဒပတိဋ္ဌာနောကာသော။
စက္ခု + အာဒိ + ဧတေသန္တိ စက္ခာဒီနိ။ စက္ခာဒီနိစ + တာနိ + ဣန္ဒြိယာနိစာတိ။
ပရိပုဏ္ဏာနိ + စက္ခုအာဒိ ဣန္ဒြိယာနိ ယဿာတိ ပရိပုဏ္ဏစက္ခုအာဒိဣန္ဒြိယော။
အဓိကာ + ဥတ္တမာ + ကုသလာ အဓိကုသလာ။

၅။ **ဥက္ကုဋ္ဌိတော**ကား- ပုံလိင်၊ ဥက္ကုဋ္ဌသဒ္ဒူပပဒ+ ဣ- ဓာတ်+ တ။ ဂမနတ္ထ။ ကတ္တုတ္ထ။
ဥက္ကုဋ္ဌကား- ဥ+ ကဋ- ဓာတ်+ က- ပစ္စည်း။ ကိစ္စဇီဝနတ္ထ။ ဘာဝတ္ထ။
ကဋ္ဌ- ကား ပုံ၊ ကဋ- ဓာတ်+ ဌ- ပစ္စည်း။ သဒ္ဒတ္ထ။ ကတ္တုတ္ထ။ (တနည်း) ကမု+ ဌ။ ဣစ္ဆတ္ထ။ ကတ္တုတ္ထ။ (တနည်း) က- သဒ္ဒူပပဒ+ ဌာ- ဓာတ်+ ကွိ။ ဂတိနိဝတ္တနတ္ထ။ အဓိကရဏတ္ထ။ (သူစိ)

၆။ (က) ပရိပုဏ္ဏစက္ခုအာဒိဣန္ဒြိယော-ဖြင့် ပီဏိန္ဒြိယော-၌ ပီဏ-သဒ္ဒါ၏ ပရိပုဏ္ဏအနက်ဟော--လည်းကောင်း။ (တနည်း) ပီဏ-ဓာတ်၏ ပရိပုဏ္ဏ (တပ္ပန) အနက်ဟော----လည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယ-အရ စက္ခု-စသော ဣန္ဒြေတို့ကိုယူရမည်ကို-လည်းကောင်း၊ ပီဏာနိ + ဣန္ဒြိယာနိ + ယဿာတိ ပီဏိန္ဒြိယော-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိပြု--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ပသာဒပတိဋ္ဌာနောကာသဿ သမ္ပုဏ္ဏတ္တာ-ဖြင့် ပီဏိန္ဒြိယော-၌ ပြည်ဖြိုးသော ဣန္ဒြေရှိ၏-ဟူသည် ပသာဒရုပ်တည်ရာအရပ်၏ ပြည့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပြည်ဖြိုးသော ဣန္ဒြေရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (တနည်း) စက္ခု-စသောဣန္ဒြေတို့၏ ပြည်ဖြိုးခြင်း၏ မဖြစ်သင်ခြင်းကြောင့် ပီဏ-သဒ္ဒါသည် မှချအားဖြင့် စက္ခု-စသော ပသာဒတို့၏ တည်ရာအရပ်ကိုဟော၍၊ ဌာနူပစာအားဖြင့် စက္ခု-စသော ဣန္ဒြေတို့ကို ဟောသတည်းဟု သိစေ။ (နာမ-ဋ္ဌ)

(ခ) နိပါတော- ဖြင့် သောဒါနိ တွဲ- ၌ ဒါနိ- ကား နိပါတ်ပုဒ်တည်းဟုသိစေ။

(ဂ) ဖြင့် ယင်း ဒါနိသဒ္ဒါသည် ပန- အနက်(ဝိသေသအနက်) ၌ ဖြစ်၏ဟု သိစေ။

(ဃ) ကစ္စိ နု တွဲ-ဖြင့် ကစ္စိ နော တွဲ-၌ နော-သည် အမှ-သဒ္ဒါ၏ ကာရိယ သဗ္ဗနာမ်နော-မဟုတ်၊ နိပါတ်နော-၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းနိပါတ်နော-သည် ပဋိသေဓ-အနက်ကိုမဟော၊ ပုစ္ဆာအနက် ဟော---လည်းကောင်း သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

❖ **နော- သဒ္ဒေါပိ နသဒ္ဒေါဝိယ ပုစ္ဆနတ္ထောတိ အာဟ "ကစ္စိ န တွ" န္တိ (သာရတ္ထ)**

(င) ဉက္ကဏ္ဌိတော-ဖြင့် အနဘိရတော-အရ အဓိကုသလဓမ္မကို ပွါးခြင်း၌ မမွေ့လျော်ခြင်းကို မယူရ (ဗျတိရေက) မမွေ့လျော်ခြင်းဖြင့် သာသနာတော်၌ ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်မွေးရခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကိုယူရမည်(အန္ဒယ) ဟုသိစေသည်။
ဂိဟိဘာဝံ ပတ္ထယမာနော-ဖြင့် ဤ၌ ဉက္ကဏ္ဌိတ အနဘိရတ-ဟူသည် လူ၏အဖြစ်ကိုတောင့်တခြင်း (ဝါ) လူထွက်လိုခြင်းပင်တည်း ဟုသိစေသည်။

(စ) ဖြင့် ပါဠိတော်၌ အနဘိရတအရ အဓိကုသလဓမ္မတို့ကိုပွါးခြင်း၌ မမွေ့လျော်ခြင်းဟူသော အနဘိရတကိုမယူရ၊ (ဗျ) ဂိဟိဘာဝပတ္ထယမာန အနဘိရတကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂိဟိဘာဝအနဘိရတကို ပယ်လိုသောကြောင့် နခေါ အဟံ အာဝုသော အနဘိရတော-ဟု ဆို၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

၇။ (ဆ) အနဘိရတော၀၊ အဘိရတော၀

တဒညာယ အနဘိရတိယာ ဝိဇ္ဇမာနတ်-ဟူသော ဝိမတိဋီကာ စကားရပ်ကိုထောက်လျှင် ရှင်သုဒိန်၌ ဂိဟိဘာဝ ပတ္ထယမာန အနဘိရတိသာ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ အခြားအနဘိရတိမျိုးကား ရှိသေး၏-ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် (ဆ)၌ အနဘိရတော၀-ဟုရှိသော ပါဌ်သည်သာလျှင် ဝိမတိဋီကာနှင့် ညီညွတ်၍သင့်သည်။ မအူဘာသာဋီကာတို့၌လည်း အနဘိရတော၀ကိုသာ ပါဌ်မှန်ပြင်၍ အနက်ပေးကြသည်။ "အဘိရတော-ဟု မပြင်နှင့်" ဟူ၍ ဘာသာဋီကာ၌ မှာထားသည်။

ပိဏ္ဍိန္ဒြိယော၊ ပီနိန္ဒြိယော

ပိဏ-ပီဏနေ။ ပိဏန် ပရိပုဏ္ဏတာ-ဟူသော-နီတိ-ဓာတု(၆၁) ကိုထောက်၍ ပရိပုဏ္ဏအနက်ကို ဟောရာ၌ ပိဏ-ဓာတ်နှင့်သာ ရှိသောကြောင့် ပိဏိန္ဒြိယော-ဟု မုဒ္ဓဇဏ-နှင့် ရှိသောပါဌ်သာသင့်သည်။

၈။ ပိဏိန္ဒြိယ

ဌာန-စက္ခု စသော ပသာဒရုပ်တို့၏ တည်ရာအရပ်၏ **"ပိဏ (ပိဏိန္ဒြိယ)"** ဟူသောအမည်ကို ဌာနီ စက္ခု စသော ဣန္ဒြေတို့၌တင် ဌာနူပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။
(တနည်း) ဘာသာဋီကာအလို ဌာနီ- စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၏ **"ဣန္ဒြိယ"** ဟူသောအမည်ကို ဌာန-ပသာဒ၏ တည်ရာ ဌာန- ၌တင် ဌာနျူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

(ဇ) အနဘိရတ

အပေါင်းဖြစ်သော ဂိဟိဘာဝ ပတ္ထယမာန အနဘိရတ၊ အဓိကုသလဓမ္မဘာဝနာ အနဘိရတတို့၏ **"အနဘိရတ"**ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဂိဟိဘာဝပတ္ထယမာန အနဘိရတ၌တင် ဧကဒေသူ၊ ရုဠ္ဋိနည်း။

၁၀။ **အဓိကုသလာနံ** အရ သမထဝိပဿနာဟုဆိုအပ်သော ဘာဝနာမယကုသိုလ်ကိုယူ၍ ထိုဘာဝနာမယကုသိုလ်ဖြင့် ထို၏ပဋိပက္ခဖြစ်သော သကလဝဋ္ဋဒုက္ခတို့သည် ကင်းကုန်၏။ (ဝါ) သမထဘာဝနာတို့တွင် ပထမဈာန်ဖြင့် နီဝရဏ, ဒုတိယဈာန်ဖြင့် ဝိတက် စသည်ဖြင့် နေတ္တိအတိုင်းထုတ်လေ။

❖ **သမထဝိပဿနာ အဓိကုသလာနာမ၊ (ဝိမတိ၊ ၁၀၃)**

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၀)

(က) အထ နံ အနုသာသန္တာ **"နနု အာဝုသော ဘဂဝတာ"** တိ အာဒိ မာဟံသု။
(ခ) တတ္ထ **နနူ**တိ အနုမတိဂ္ဂဟဏတ္ထေ နိပါတော။
(ဂ) **အနေကပရိယာယေနာ**တိ အနေကကာရဏေန။ **ဝိရာဂါယာ**တိ ဝိရာဂတ္ထာယ။
(ဃ) **နော သရာဂါယာ**တိ နော ရာဂေန ရဉ္ဇနတ္ထာယ။
(င) ဘဂဝတာ ဟိ "ဣမံ မေ ဓမ္မံ သုတွာ သတ္တာ သဗ္ဗဘဝဘောဂေသု ဝိရဇ္ဇိဿန္တိ၊ နော ရဇ္ဇိဿန္တီ"တိ ဧတဒတ္ထာယ ဓမ္မော ဒေသိတောတိ အဓိပ္ပါယော။
(စ) ဧသ နယော သဗ္ဗပဒေသု။
(ဆ) ဣဒံ ပနေတ္ထ ပရိယာယဝစနမတ္တံ။
(ဋ္ဌ၊ ၁၈၃။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၆။ မအူ၊ တ၊ ၆၄။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၅၁။ ဂံသစ်၊ ဒု၊ ၄၃၅။)

၁။ ခ–ကို တတ္ထ–အစွဲစနစ်ကျစေလျက် လည်းကောင်း၊ င–ကို အဓိပ္ပါယော–၏ သမ္ဗန်ခံ၍ လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။
၂။ (င) သာဘောဂပုစ္ဆာတက်၍၊ (ဆ)ကို အနုယဉ္စတက်ပါ။
၃။ ခ– စ သောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပြီး၊ (င) ဝါကျ ဘဂဝတာကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ င–ဝါကျပါ သတ္တာကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာဉ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဘဝ၊ ဘောဂ၊ အတ္ထ– ပုဒ်တို့၌ ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ဓာတွတ္ထ၊ ပစ္စယတ္ထ၊ လိင်–တို့ကိုဖြေပါ။
၆။ ခ–ဂ–ဃ–တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (က) ဝါကျ၌ အာဟံသု၊ အာဟု–နှစ်မျိုးရှိခဲ့သော် သင်/ မသင့် သာဓကပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ–၌ ဥပစာ၊ ပရိယာယဝစနမတ္တံ–၌ နည်းတို့ကို အကြောင်းပြဖြေဆိုပါ။
၁၀။ ဃ–ဝါကျပါ နော–ကို ပဒဝိစယဟာရစီစစ်ပါ။

===========================

၁။ (ခ) အနုသာသနကြိယာယ၊ ၏။ ကရဏဘူတေ၊ သော။ မြူဓာတုယာ၊ ၏။ ကမ္မဘူတေ၊ သော။ တတ္ထ–တသို့ နနု အာဝုသော ဘဂဝတာတိအာဒိဝစနေ၊ ၌။
(င) ဣတိ–အယံ+သည်ကား။ သဟာယကဘိက္ခုနံ၊ ရှင်သုဒိန်၏သဟာယ်ချင်းဖြစ်ကြကုန်သော ရဟန်းတော်တို့၏။ (သမ္ဗန်) အဓိပ္ပါယော၊ တည်း။ (ပါဠိတော်ဓာတ်ကြောင်းရှု။)

၂။ **(င) သာဘောဂပုစ္ဆာ**

ဆရာ–သည် (ဃ) ဖြင့် နော သရာဂါယ–ကို နော ရာဂေန ရဉ္ဇနတ္ထာယ–ဟုဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ပါဠိတော်၌ နော သရာဂါယ–ဟုသာရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် နော ရာဂေန ရဉ္ဇနတ္ထာယ–ဟုဖွင့်ဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်အံ့နည်း–စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်၏။

(စ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ–သည် င–ဝါကျဖြင့် နော သရာဂါယ–ပုဒ်၌ ရဟန်းတို့၏ အလိုအဓိပ္ပါယ်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ဝိသံယောဂါယ၊ နော သံယောဂါယ–စသောပုဒ်တို့၌ ရဟန်းတို့၏အလိုကို အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း။ ဘဂဝတာ ဟိ–စသော (င) ဝါကျမှ တမျိုးတဖုံ–ဟုမှတ်ရမည်လော–စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်၏။

http://www.dhammadownload.com

အဓိပ္ပါယ်ကား-----ဝိသံယောဂိယ-စသော အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၌ ဘဂ်ဝတာ ဟိ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကိုပင် မှတ်အပ်ပါ၏ ဟူလို။

(ဆ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (စ) ဝါကျဖြင့် ဝိသံယောဂိယ-စသော အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၌ ဘဂဝတာဟိ-စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဤနည်းကို မှတ်အပ်၏ဟု အဓိပ္ပါယတ္ထကို ညွှန်းပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သဒ္ဒတ္ထကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဆ) မိန့်၊ (မအူသျှ)

၃။ ၁-စသည် အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓ သမုဒါယတ္ထမှတပါး အဝယဝတ္ထပြ ပကရဏ္ဍရ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် (ဂ) ပကရဏ္ဍရ။ ဃ-ပကရဏ္ဍရ။ င-ယုတ္တိဒင်္ဂကရဏ။ စ-အတိဒေသပြ ပကရဏ္ဍရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။

ဆ-အဓိပ္ပါယတ္ထမှတပါး သဒ္ဒတ္ထပြ ပကရဏ္ဍရ။ (မအူ) (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ)

စာစပ် ဘဂဝတာ-ကို ဒေသိတော-၌ အဝုတ္တကတ္တား / ကြိယာစပ်။

၄။ ရူပါဒီသု သဇ္ဇန္တီတိ သတ္တာ။ (သဇ္ဇ+တ)

သဇ္ဇ-ဓာတ်အရ ရူပါရုံစသည်တို့၌ နှစ်သက်သော အခြင်းအရာ အားပြင်းဖြစ်သော ရာဂပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ-၏။

ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော အယောနိသောမနသိကာရ စသည်သည်ဖလူ။

နောက်နောက်၌ ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူပစာ။

တ- ပစ္စည်းအရကား သတ္တဝါဖြစ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အနုသာသိဿန္တီတိ အနုသာသန္တာ။ (အနု+သာသ+အန္တ)

အနု-ဥပသာရအရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။

သာသ-ဓာတ်အရကား ရှင်သုဒိန်၏ မိတ်ဆွေ ရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ မေတ္တာ ကရုဏာပုဗ္ဗင်္ဂမဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

ရှေးရှေးသော ယောနိသောမနသိကာရ စသည်သည်-ဖလူ။ နောက်နောက်သော အကျိုးတရားများသည် ကာရကူ။ အန္တ-ပစ္စည်းအရကား ရှင်သုဒိန်၏မိတ်ဆွေရဟန်းတို့ရ၏။

အနုမတိယာ + ဂဟဏံ။ တမေဝ + အတ္ထော အနုမတိဂ္ဂဟဏတ္ထော။

န + ဧကံ အနေကံ၊ အနေကဉ္စ+ တံ + ကာရဏဉ္စာတိ အနေကကာရဏံ။

ရာဂတော + ဝိဂမော ဝိရာဂေါ။ ဝိရာဂေါဝေ + အတ္ထော ဝိရာဂတ္ထော။

ရဇ္ဇနမေဝ + အတ္ထော ရဇ္ဇနတ္ထော။

ပရိယာယာစ + တေ + ဝစနာနိစာတိ။ တေသံ + အတ္ထော။

ပရိယာယဝစနတ္ထောဝေ + မတ္တံ ပရိယာယဝစနမတ္တံ။ (အတ္ထ-ကျေ။)

၅။ အဝ- ကား ဘူ + အ။ သတ္တာအနက်။ အဓိကရဏသာဓနတ္ထ။ ပုံလိင်။

ဘောဂ- ကား ဘုဇ + ဏ။ အနုဘဝနတ္ထ။ ကမ္မသာဓနတ္ထ။ ပုံလိင်။

အတ္ထ- ကား အသ + ထ။ ဘုဝိ-ဖြစ်ခြင်းအနက်။ ကတ္တုသာဓနတ္ထ။ ပုံလိင်။

(တနည်း) အရ+ ထ။ သိခြင်းအနက်။ ကမ္မသာဓနတ္ထ။ ပုံလိင်။

http://www.dhammadownload.com

၆။ (ဓ) ဖြင့် နနု-သဒ္ဒါ၏ နိပါတ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းနနုနိပါတ်၏ အနုမတိဂ္ဂဟဏ အနက်ဟော-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဂ) အနေကကာရကေန-ဖြင့် အနေကပရိယာယေန-၌ ပရိယာယသဒ္ဒါသည် ဝါရ၊ ဒေသနာ-အနက်တို့ကို မဟော၊ ကာရဏအနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။

ဝိရာဂတ္ထာယ-ဖြင့် ဝိရာဂါယ-၌ အာယ-သည် နာဝိဘတ်၏ ကာရိယမဟုတ်၊ စတုတ္ထီသ ဝိဘတ်၏ ကာရိယ--လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်းသ-ဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်၌သက်--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဃ) ရာဂေန ရဇ္ဇနတ္ထာယ-ဖြင့် သရာဂါယ-၌ ရာဂ-သဒ္ဒါ၏ ရဉ္ဇ-ဓာတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း ဘာဝသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ရဇ္ဇနံ ရာဂေါ-ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ သရာဂ-ပုဒ်ကို သဟ+ရာဂေန ယော ဝတ္တတီတိ သရာဂေါ-ဟု သဟပုဗ္ဗပဒပဥ္စမာဗဟုဗ္ဗီဟိပြု--လည်းကောင်း၊ သရာဂအရ ရာဂဖြင့်တပ်ခြင်း မေထုန်အမှုကိုယူ---လည်းကောင်း၊ အာယ-၏ စတုတ္ထီသဝိဘတ်၏ ကာရိယ--လည်းကောင်း၊ ယင်းသဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်၌သက်---လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

၇။ ရဇ္ဇနတ္ထာယ ၊ ရဉ္ဇနတ္ထာယ

ရဉ္ဇ-ရာဂေ (လ) ရဇ္ဇတိ (ပ) ဌမဿစ ဒိဝါဒိဂဏ် ပတ္တဿ "ရဇ္ဇတိ ဝိရဇ္ဇတိ" တိ ရူပါနိ ဘဝန္တိ။ (နီတိ။ ဓာတု။ ၄၅။) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သာရတ္ထ-ဒု၊၁၉-၌ နော ရာဂေန ရဇ္ဇနတ္ထာယာတိ ဘဝဘောဂေသုယေဝ ရာဂေန အရဉ္ဇနတ္ထာယ-ဟု ဒိဝါဒိဂဏကို ဘူဝါဒိဂဏ-ဖြင့် ဖွင့်ပြသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒိဝါဒိတောယော-စသောသုတ်တို့ဖြင့် စီရင်၍ **ရဇ္ဇနတ္ထာယ**၊ ဘူဝါဒိတော အ-စသော သုတ်တို့ဖြင့် စီရင်၍ **ရဉ္ဇနတ္ထာယ**-ဟုပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း -၂- ပါဌ်သင့်ဟုမြေ။

အာဟံသု + အာဟု

ဥဿံ ဿုဟာဝါ။ အာဟာဒေသမှာ ပရဿ ဥဝစနဿ အံသု ဟောတိဝါ။ (နိရုတ္တိဒီပနီ။ ၃၉၇။) ကိုထောက်၍ ဗြူ-ဓာတ် + ဥ-ဝိဘတ်။ ဗြူကို အာဟပြု၊ ဥကို အံသု-ပြု၍ အာဟံသုဟုပြီးသည်။ ဥ-ကို အံသုမပြုလျှင် အာဟုပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်သည်။

၈။ သဗ္ဗပဒေသု

အပေါင်းဖြစ်သောပုဒ်အားလုံး၏ အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝိသံယောဂါယ-စသောပုဒ်တို့၌တင်-ကေဒေသျှ။

ပရိယာယဝစနမတ္တံ

ပရိယာယဝစနတ္တမတ္တံ-ဟုဆိုလိုလျက် အတ္တ-ကိုချေ၍ ပရိယာယဝစနမတ္တံဟု ပြီးသောကြောင့်-ဝဏ္ဏလောပနိရုတ္တိနည်း။

အနေကပရိယာယေန

အပေါင်း-ဒေသနာ ဝါရ ကာရဏ ဝေဝစန ပါကာရ အဝသရအနက်တို့၏ "ပရိယာယေန"-ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကာရဏအနက်၌တင်-ကေဒေသျှ။

၁၀။ နော-သဒ္ဒါ ပဒဝိဇယ ဟာရစိစစ်ပုံ

ဤ-နော-သဒ္ဒါသည် ပဇ္ဇတေ (ပ) ပဒံ ဟူသည်နှင့်အညီ--ပုဒ်မည်၏။ ထိုပုဒ်သည်ဆိုခဲ့ပြီးသော သာမည လက္ခဏာအားဖြင့် တပါးသာ, ဝိသေသလက္ခဏာကိုစွဲ၍ ခွဲသည်ရှိသော်ကား နာမ်-အာ-ဥ-

http://www.dhammadownload.com

နိပါတ်-၄-ပါးတို့တွင်- "ပဒါနံ အာဒိမဇ္ဈဝသာနေသု နိပတန္တီတိ နိပါတာ" ဟူသည်နှင့်အညီ ပုဒ်တို့၏ အစ(ပ)သောကြောင့် နိပါတ်ပုဒ် မည်၏။ ဝိဘတ္တိ ယုတ္တ၊ ဝိဘတ္တိ အယုတ္တ-နှစ်ပါးတွင် ပုဒ်နောင်ဝိဘတ် မသက်ကောင်းသောကြောင့်-ဝိဘတ္တိအယုတ္တနိပါတ်မည်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပုဒ်ကို စိစစ်ခြင်းသည် ပဒဝိစယဟာရမည်၏ဟူလို။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၁)

(က) သရာဂါယ စေတေသဿီတိ သဟ ရာဂေန ဝတ္တမာနာယ မေထုနဓမ္မာယ စေတေဿသိ ကပ္ပေဿသိ ပကပ္ပေဿသိ၊

(ခ) တေဒတ္ထံ ဝါယမိဿသီတိ အတ္ထော။

(ဂ) သေ နယော သဗ္ဗတ္ထ။

(ဃ) ပုန ရာဂဝိရာဂါဒီနိ နဝ ပဒါနိ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရနိဗ္ဗာနမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တာနိ။

(င) တသ္မာ "ရာဂဝိရာဂါယာ"တိဝါ "မဒနိမ္မဒနာယာ" ဝါ ဝုဋ္ဋေတ္တပိ "နိဗ္ဗာနတ္ထာယာ"တိ ဝေမေဝ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(စ) နိဗ္ဗာနဉ္ဟိ ယသ္မာ တံ အာဂမ္မ အာရဗ္ဘ ပဋိစ္စ ရာဂေါ ဝိရဇ္ဇတိ နဟောတိ၊ တသ္မာ ရာဂဝိရာဂေါတိ ဝုစ္စတိ။

(၄။ ၁၈၃။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၆။ မအူ၊ သျ၊ တ၊ ၆၅။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၅၃။)

၁။ (စ) ဝါကျကိုသာ ဝါကျပရိဝတ္တနနည်းဖြင့် ကျနစွာအနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ) ပုစ္ဆာ (စ) ဒေါသာရောပနစောဒနာတက်ပါ။
၃။ အထက်ပါဝါကျအားလုံးကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ဃ) ၌ ကံပုဒ်တို့ကိုသာ စာစပ်ပြပါ။
၄။ (စ) ၌ ရာဂဝိရာဂ- ပုဒ်ကို အစိတ် အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ပဋိစ္စ- ပုဒ်၏ လိင် ဓာတ် ဝိဘတ် ပစ္စည်းတို့ကို ဝေဖန်ပြပါ။
၆။ (က) ကို ဖော်ဖော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (စ) ၌ အာရဗ္ဘ။ အာရဗ္ဘ- ပါဌ် နှစ်မျိုးရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို ယုတ္တိပြ၍ သုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (စ) ဝါကျ၌ ရာဂဝိရာဂ ပုဒ်ဝယ် ဖြစ်သင့်သောနည်း ဥပစာတို့ကို စည်းကမ်းတကျပြေဆိုခဲ့ပါ။
၁၀။ (ဃ) ဝါကျရှိ ဝုတ္တာနိ- ၌ ဓာတ်အရတရားကိုယူ၍ လက္ခဏဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==========================

၁။ (စ) ဝါကျပရိဝတ္တန

ဟိ- သစ္စံ၊ မှန်၏။ (တနည်း၊) ဟိ- ဝိတ္ထာရိဿာမိ၊ အံ့။ နိဗ္ဗာနံ၊ - ကို။ ရာဂဝိရာဂေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ နိဗ္ဗာနံ၊ ကို။ ရာဂဝိရာဂေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံ နိဗ္ဗာနံ၊ သို့ (ဝါ) ကို။ အာဂမ္မ၊ ရောက်၍။ အာရဗ္ဘ၊ ၍။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ရာဂေါ၊ ရာဂသည်။ ဝိရဇ္ဇတိ၊ ကင်း၏။ နဟောတိ။ တသ္မာ။ နိဗ္ဗာနံ ၊ ကို။ ရာဂဝိရာဂေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်သတည်း။

http://www.dhammadownload.com

၂။ **(စ) ပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် သရာဂါယ စေတေသာသိကို သဟ ရာဂေန (လ) ပကပ္ပေသာသိ-ဟုဖွင့်ဆို၏။ ယင်း၌ သရာဂါယဝယ် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့် ဝိဘတ်ဖြစ်ပါသနည်း။ စေတေသာသိ ကပ္ပေသာသိ ပကပ္ပေသာသိတို့၌ စိတ, ကပ္ပ-ဓာတ်တို့သည် မည်သည့်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ စေတေသာသိ- အရ အဘယ်ကိုယူရပါမည်နည်း။ စုဝ်-ကြောင့် (၁) မိန့်။
(အဓိပ္ပါယ်ကား အဘော်သံဝဏ္ဏနာကြည့်၍ပြန်လေ။)

(ဃ) လျှင်းပါးပုစ္ဆာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ရာဂဝိရာဂအစရှိသော ကိုးပုဒ်တို့ကိုဟောတော်မူ၏။ ယင်းရာဂဝိရာဂ-စသောပုဒ်တို့ကို အဘယ်ကိုရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ အလုံးစုံသော လောကီလောကုတ္တရာ တရားတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူအပ်ပါသလော။ စုဝ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား—သဉ်ရတို့မှအသီးထုတ်အပ်သော လောကုတ္တရာနိဗ္ဗာန်ကိုသာလျှင်ရည်ရွယ်၍ ရာဂဝိရာဂ စသောကိုးပုဒ်တို့ကို ဟောတော်မူပါ၏ဟူလိုသော်။

(စ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဃ-င) ဝါကျတို့ဖြင့် ရာဂဝိရာဂ-စသော ကိုးပုဒ်တို့အရ နိဗ္ဗာန်ကိုယူရမည်-ဟုဆို၏။ အဘယ့်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရာဂဝိရာဂ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ နိဗ္ဗာန်ကို ရာဂဝိရာဂ-ဟု ဆိုရာ၌ အကြောင်းယုတ္တိ နာမလာဘဟိတ်ကို မပြဆိုပြီလော၊ မပြခဲ့သော် ဆရာ့အား ဒဠှီယ+ ဒဠှီကရဏ (ဝါ) သင်္ခေပ+ဝိတ္ထာရဆန့်ငသော ဝိရောဓိ-၏။ စုဝ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

၃။ (၁) ဝိတ္ထာရ (ဂ) အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာပြ ပကွန္တရ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။
(ဃ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (င) လဒ္ဓဂုဏ။ (စ) ဒဠှီကရဏ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။

စာစပ် နဝပဒါနိ-ကား တို့ကို-ကြောင့် ဝုတ္တာနိ-၌ သာမည ဝုတ္တကံ၊ ဝုတ္တာနိ-ကား သာမညဝုတ္တကံ၏ ကြိယာ။

နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရနိဗ္ဗာနမေဝ- ကား ကို- ကြောင့် သန္ဓာယ- ၌ ဝိသေသ အဝုတ္တကံ၊သန္ဓာယ ကား ဝိသေသအဝုတ္တကံ- ၏ကြိယာ။ (နိယံ ရှေး၌ရေးခဲ့ပြီ)

(င) ဝါကျ- ဗ္ဗုတ္တိ , ဝါ

ဝါ-သဒ္ဒါသည် အဝုတ္တသမုစ္စည်း အနက်ရှိ၏။ ထိုဝါ-သဒ္ဒါဖြင့် ပိပါသဝိနယာယစသော ပါဠိတော် ပုဒ်များကိုဆည်းသည်။ (တနည်း) ဝါ-သည် ရိုးရာဝိကပ်အနက်သာဖြစ်၏။
ဗ္ဗုတ္တိ-သဒ္ဒါသည် အာဒိအနက်ဟောတည်း။ ထိုဗုတ္တိ-ဖြင့် ပိပါသဝိနယာယ-စသည်ကိုယူပါ။

◆ မဒနိမ္မဒနာယာတိဝါတိဧတ္ထ အဝုတ္တသမုစ္စယတ္တေန ဝါသဒ္ဒေန,အာဒိအတ္ထေန ဗ္ဗုတ္တိသဒ္ဒေနဝါ "ပိပါသ ဝိနယာယာ" တိအာဒိသင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (သာရတ္ထ)

၄။ ရဉ္ဇတီတိ ရာဂေါ။
ဝိရဇ္ဇတိ ဧတ္ထာတိ ဝိရာဂေါ။ (မဏ္ဍူ) ဝိရဇ္ဇတိ ဧတေနာတိဝိရာဂေါ။ (ဘာသာဋီ)
ရာဂဿ+ဝိရာဂေါ ရာဂဝိရာဂေါ။
ရာဂ-အရ ရာဂသည် မှုချ။ ထိုရာဂ၏+ကင်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်နှင့် အဘာဝ+ဘာဝစဝ် ဌာနူ။
ပုဒ်လုံး အရကား ရာဂကင်းရာနိဗ္ဗာန်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

စနေတွဲမှတ်ဖွယ်

နိဗ္ဗတ္တိယတီတိ နိဗ္ဗတ္တိတံ။ လောကတော+ ဥတ္တရံ လောကုတ္တရံ။
နိဗ္ဗတ္တိတဥ္စ+တံ+လောကုတ္တရဥ္စ နိဗ္ဗာနဥ္စာတိ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရနိဗ္ဗာနံ။ (မဇူ)
နိမ္မဒန္တိ ဧတ္တာတိ နိမ္မဒနံ။ (နိဗ္ဗာနံရ၏။) မဒါနံ+ နိမ္မဒနံ+မဒနိမ္မဒနံ။

၅။ မဋ္ဋိနွ- ကား အလိင်၊ ဠ- ဓာတ်+ တွာ- ပစ္စည်း။ ပဠမာသိဝိဘတ်။

၆။ (က) သဟ ရာဂေန ဝတ္တမာနာယ-ဖြင့် သရာဂါယ-ပုဒ်ကို သဟ+ရာဂေန+ယော ဝတ္တတီတိ သရာဂေါ-ဟုပြု-လည်းကောင်း။ သ-သဒ္ဒါသည် သဟနိပါတ်၏ ကာရိယ--လည်းကောင်း-သိစေပါသည်။
မေထုနဓမ္မာယ-ဖြင့် သရာဂ-အရ မေထုနဓမ္မ-ကိုယူရမည်ဟု သိစေ၏။
ကပ္ပေဿသိ-ဖြင့် စေတေဿသိ-၌ စိတ-ဓာတ်သည် ရောင်းဝယ်လဲလှယ်ခြင်း-ဝေါဟာရအနက်ကို မဟော၊ အားထုတ် စေ့ဆော်ခြင်း-ဥဿာဟအနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဓာတွတ္ထ) ယင်း စိတ-ဓာတ်၏ စုရာဒိဂဏိကဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

✥ စိတော စု ဝေါဟာ+ ရုဿာဟေ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၁၁၉)

ပကပ္ပေဿသိဖြင့် ကပ္ပေဿသိ-သည် ပကပ္ပေဿသိ-၏ ပရိယာယ်---သိစေ။
(ခ) တေဒတ္ထံ-ဖြင့် သရာဂါယန္ဒ အာယသည် စတုတ္ထီကေဝုစ် သ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ-လည်းကောင်း, ယင်း စတုတ္ထီသ-ဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌သက်--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။
ဝါယမိဿသိ-ဖြင့်စေတေဿသိ ကပ္ပေဿသိ ပကပ္ပေဿသိ-တို့၌ စိတ-ဓာတ်, ကပ္ပ-ဓာတ်တို့၏ ကြိုး၌အားထုတ်ခြင်း အနက်ဟောသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ စေတေဿသိ- အရ စေတနာကို မယူရ၊ ဝီရိယကိုယူရမည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (ဘာသာဋီကာ။ ဒု။ ၂၅၃)
(ဃ) ဝါကျဖြင့် ရာဂဝိရာဂ-စသောကိုးပုဒ်တို့အရ ကိလေသက္ခယနိဗ္ဗာန်ကို မယူရ၊ နိဗ္ဗတ္တိတ လောကုတ္တရာ နိဗ္ဗာန်ကိုယူ--သိစေ။
(င) နိဗ္ဗာနတ္ထာယ-ဖြင့်ရာဂဝိရာဂ-စသော ကိုးပုဒ်တို့၌ အာယ-သည် စတုတ္ထီကေဝုစ်သ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ--လည်းကောင်း၊ ယင်းစတုတ္ထီ-သ-ဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ ရာဂဝိရာဂ-စသောကိုးပုဒ်အရ ကိလေသက္ခယနိဗ္ဗာန်ကို မယူရ၊ လောကုတ္တရာ နိဗ္ဗာန်ကိုယူ--လည်းကောင်း၊ သိစေပါသည်။
(စ) ဖြင့် ရာဂဝိရာဂေါ-၌ ဝိရာဂ-ဝယ် ဝိရေ့+ရဉ္ဇ-ဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းရဉ္ဇ-ဓာတ်၏ ဒိဝါဒိဂဏိကဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဏ-ပစ္စည်းအဓိကရဏသာဓ် (ဝါ) ကရဏသာဓ် အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ ဝိရဇ္ဇတိ ဧတ္ထာတိ ဝိရာဂေါ (ဝါ) ဝိရဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဝိရာဂေါ-ဟုပြု-လည်းကောင်း။ ရာဂနှင့် ဝိရာဂ-ကို ရာဂဿ+ ဝိရာဂေါ ရာဂဝိရာဂေါ-ဟုဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု-လည်းကောင်း၊ ရာဂဝိရာဂအရ နိဗ္ဗာန်ကိုယူ--လည်းကောင်း။ ရာဂ မာနမဒ-စသည်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည်ရှိသော်-ပယ်အပ်ကုန်သည်မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်၍ စွဲ၍ဖြစ်၏ဟူသည်-နိဗ္ဗာန်အား-အရိယာမဂ်၏ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။ (သာရတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

၇။ **အာရဗ္ဘ+ အာ-ရဗ္ဘ**

ဤနေရာ၌ အာရုံပြုခြင်း, အကြောင်းပြုခြင်းအနက်ကိုသာလိုအပ်၍ အာ+ရဘ-ဓာတ်+တွာ-ဖြင့်-ပြီးသော အာရဗ္ဘ- ပုဒ်ကသာ ယင်းအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် အာရဗ္ဘသာ သင့်သည်။

အာရမ္ဘော ဝီရိယေ ကမ္မေ၊ အာဒိကမ္မေ ဝိကောပနေ= ဟူသော အဘိဓာန် (၈၅၂)အရ အာရမ္ဘ-သဒ္ဒါသည် ဝီရိယစသောအနက်များကိုသာ ဟောနိုင်၍ ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော အနက်ကို မဟောနိုင်သောကြောင့် အာရမ္ဘ ကားမသင့်။

(ဃ) ဝုဋ္ဌာနိ+ ဝုဋ္ဌံ

ဝုဋ္ဌာနိ-ကြိယာသည် ရာဂဝိရာဂါဒီနိ နဝ ပဒါနိ-ဟူသော ကံကိုဟောသည်ဖြစ်၍ မိမိဟောအပ်သော ကံ-၏ လိင်-ဝုစ်-သင်္ချာ-ဝိဘတ်ကိုယူရသောကြောင့် ဝုဋ္ဌာနိ-သာသင့်သည်။ ဝုဋ္ဌံ- ကားမသင့်။

၈။ **(စ) ရာဂဝိရာဂ**

အကျိုး-အာရမ္မဏိကဖြစ်သော အရိယာမဂ်၏ "ရာဂဝိရာဂ"-ဟူသောအမည်ကို အကြောင်း အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌တင် ဖလူ/အဝိနာဘာဝနည်း။

◆ **ရာဂဝိရာဂေါတိ မဂ္ဂေါ ကထိတော၊ (ဋ္ဌ၊ ၁၄၁) ထောက်၊**

(တနည်း၊) အပေါင်းဖြစ်သော ကိလေသက္ခယနိဗ္ဗာန်, လောကုတ္တရာနိဗ္ဗာန်တို့၏ "ရာဂဝိရာဂ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော လောကုတ္တရာနိဗ္ဗာန်၌တင်- ဧကဒေသူ။

ဝိရာဂါယ-အစရှိသော ရှေးရှေးပါဠိတော် စကားရပ်တို့ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ကိလေသက္ခယ နိဗ္ဗာန်မှကြွင်းသော လောကုတ္တရာနိဗ္ဗာန်ကိုသာ "ရာဂဝိရာဂ"ဟူ၍ ဆိုအပ်သောကြောင့် ပါရိသေသနည်း မည်၏။

သာဓက ။ ။ မုန ရာဂဝိရာဂါဒီနိ-စသော (ဃ) ဝါကျနှင့် လောကုတ္တရနိဗ္ဗာနန္တိ ဝိရာဂါယာတိ အာဒိနာ ဝုတ္တကိလေသက္ခယနိဗ္ဗာနတော ဝိသေသေတိ။ (ဝိမတိ။ ၁၀၃)ထောက်။

အဖွာ ။ ။ မဒနိမ္မဒန-အစ နိရောဓ အဆုံးရှိသော ကြွင်းရှစ်ပုဒ်တို့၌လည်း ရာဂဝိရာဂ-နည်းတူဖလူပစာ/အဝိနာဘာဝနည်း။ (တနည်း၊) ဧကဒေသူ/ပါရိသေသနည်းတင်ရမည်။

၁၀။ ဝုဋ္ဌာနိ-၌ ဝစဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၂)

၂၉- အစိုးရ။

(က) **အညထတ္ထာယာတိ** ပဿာဒညထာဘာဝါယ ဝိပ္ပဋိသာရာယ ဟောတိ။

(ခ) ယော မဂ္ဂေန အနာဂတသဒ္ဒါ၊ ထေသံ ဝိပ္ပဋိသာရံကရောတိ "ဤဒိသေပိ နာမ ဓမ္မဝိနယေ မယံ ပဿန္နာ၊ ယတ္တေသံ ဒုပ္ပဋိပန္နာ ဘိက္ခူ"တိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ယေ ပန မဂ္ဂေနာဂတသဒ္ဒါ၊ တေသံ သိနေရု ဝိယ ဝါတေဟိ အစလော ပသာဒေါ ဤဒိသေဟိ ဝတ္ထူဟိ ဟုတော ဝါ ဒါရုကတရေဟိ။

(ဃ) တေန ဝုတ္တံ "ကေစ္စာနံ အညထတ္တာယာ" တိ ။

(ဠ။ ၁၈၄။ သာရတ္ထ။ ဒု၊ ၂၁။ မအူသျ၊ တ၊ ၇၀။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၆၃။)

၁။ ဝိယ-ပုဒ်ကို ကြိယာနှင့် စပ်ကာ (ဂ) အမှတ်ပြဝါကျကို အနက်မှန်မှန်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ (ဂ) သာဘောဂပုစ္ဆာထက်ပြပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို)
၃။ ၁-စသော ဝါကျအားလုံးကို ဝါကျအမည်ပေးပြီးလျှင် (က) ဝါကျကို သဒ္ဒါနည်း စာစပ်ပါ။
၄။ (ဃ) လာ အညထတ္တာယ-ကို အစိတ် + အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ညာသ်ကောက်ပါ။
၅။ (ဂ) လာ သိနေရု, ဝတ္ထူဟိ-ပုဒ်တို့၌ ဓာတ် ပစ္စည်း လိင်တို့ကိုဖော်ပြပါ။
၆။ (က) ဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ (အထခေတ်/အထခွေတ်/အထခေါတ်) မောဃပုရိသ အပ္ပသန္နာနဥ္စ အပ္ပသာဒါယ-၌ ပါဌ်သုံးမျိုးတွင် အဘယ်ပါဌ်မှန်သနည်း။ သဒ္ဒနယပြု၍ သုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) ၌ ဥပမာစတုက္ကကိုလည်းကောင်း "ဒုသီလပုဂ္ဂလေ နိဿာယ ဟိ ဥပေါသထော နတိဋ္ဌတိ၊ ပဝါရဏာ နတိဋ္ဌတိ၊ သံဃကမ္မာနိ နပဝတ္တန္တိ- (ဠ။ ၁၈၉) ၌ နည်းကိုအကြောင်းပြု၍ ထုတ်ပြခဲ့ပါ။
၁၀။ (က) လာ ဝိပ္ပဋိသာရာယ- ပုဒ်၏ အရကို အာဝတ္တဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ဆောင်ခဲ့ပါ။

===========================

၁။ (ဂ) ဝါကျ အနက်ယောနော

ပန=ဖျတိရေကကိုပြဦးအံ့။ သိနေရု=သည်။ ဝါတေဟိ=တို့ဖြင့် (ဝါ) တို့ကြောင့်။ အစလော=သည်။ ဟောတိ ဝိယ=သို့။ ဧဝံတထာ=တူ။ ယေ=တို့သည်။ မဂ္ဂေန=ဖြင့်။ အာဂတသဒ္ဒါ=ကုန်၏။ တေသံ=တို့အား။ ပသာဒေါ=သည်။ ဤဒိသေဟိ=ကုန်သော။ ဝတ္ထူဟိဝါ=တို့ဖြင့်လည်းကောင်း။ (ဝါ) တို့ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဟုတော=ထို့ထက်။ ဒါရုကတရေဟိ=ကုန်သော။ ဝတ္ထူဟိဝါ=လည်းကောင်း။ အစလော=သည်။ ဟောတိ=၏။

၂။ (ခ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (သုဒိန်၏ မကောင်းမှုကံသည်) ကြည်ညိုသည်မှတပါး- မကြည်ညိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းငှာ နှလုံးမသာယာခြင်းငှာဖြစ်သော ဟုဆို၏။ ကြည်ညိုကုန်ပြီးသော သူတိုင်းပင် ယင်းသို့ဖြစ်ကြပါသလော။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား နှလုံးမသာယာခြင်းကို ပြုတတ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။ (မအူသျ)

(ခ) အာကာရဝါကျသို့ကျမ်းထက်

ဆရာ-သည် ယေ မဂ္ဂေန အနာဂတသဒ္ဒါ၊ တေသံ ဝိပ္ပဋိသာရံ ကရောတိ-ဖြင့် မဂ်ဖြင့် မလာသော သဒ္ဒါတရားရှိသူတို့အား ဝိပ္ပဋိသာရကိုပြုတတ်သော-ဟုဆို၏။ အဘယ်သို့လျှင် ဝိပ္ပဋိသာရကို ပြုပါသနည်း။ ဝိပ္ပဋိသာရကို ပြုပုံအခြင်းအရာ အာကာရကို ဆရာ မပြပြီလော-စုဒ်ကြောင့် ဤဒိသေဟိ နာမ-စသည်ကိုမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) သာဓာဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် မင်ဖြင့်မလာသော သဒ္ဒါတရားရှိသူတို့အား ဝိပ္ပဋိသာရကိုပြုတတ်သော-ဟုဆို၏။ မင်ဖြင့်လာသော သဒ္ဒါတရားရှိသူတို့အားလည်း ဝိပ္ပဋိသာရကိုပြုတတ်၏ဟူ၍ မှတ်ရပါမည်လော။ အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

၃။ ၁-ဂ-နှစ်ဝါကျကား ဝိတ္ထာရ (ဝါ) တပ္ပါကဋီကရဏ။

ထိုတွင်-၁-ကား အနွယ။ ဂ-ကား ဗျတိရေက။ ဃ- ကား နိဂမန။ (တနည်း) လဒ္ဓဂုဏ။

(က) ဝါကျ သဒ္ဒနယစာစပ်

အညထတ္တာယာတိ-ကား သဒ္ဒပဒတ္ထကနိပါတ်ပုဒ်တည်း။

ပသာဒညထာဘာဝါယ, ဝိပ္ပဋိသာရာယ-တို့ကား ဌာ-ကြောင့် ဟောတိ-၌ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်။ ဟောတိ-ကား တဒတ္ထသမ္ပဒါန်၏ကြိယာ။

မှတ်ချက် ဘာသာဋီကာ-အလို ပသာဒညထာဘာဝါယ-ကို ဝိပ္ပဋိသာရာယ-၌ ဝိသေသန/ဝိသေသျစပ်။

၄။ အညော ပကာရော အညထာ။ အညထာ+ဘာဝေါ အညထတ္တံ။
အညထာ-အရကား ကြည်ညိုသည်မှတပါးသောအပြားသည် (ဝါ) မကြည်ညိုခြင်းသည် မှချ။
ထို၏ + ဝိပ္ပဋိသာရနှင့် အကျိုး+ အကြောင်း။ ဂုဏေး+ ဂုဏ်စပ်--- ဌာန္။
တ္ထ- ပစ္စည်းအရကား ဝိပ္ပဋိသာရ ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အညသ ပကာရဿ + ဘာဝေါ အညထာဘာဝေါ။
ပသာဒတော အညထာဘာဝေါ ပသာဒညထာဘာဝေါ။
အာဂစ္ဆတီတိ အာဂတာ။ န+အာဂတာ အနာဂတာ။ အနာဂတာ+သဒ္ဓါ+ယေသန္တိ အနာဂတသဒ္ဓါ။
ပဋိပဇ္ဇိဿူတိ ပဋိပန္နာ။ ဒုဋ္ဌု+ပဋိပန္နာ ဒုပ္ပဋိပန္နာ။ အာဂတာ+သဒ္ဓါ + ယေသန္တိ အာဂတသဒ္ဓါ။
နတ္ထိ + စလံ + တေသာတိ အစလော။ ဣမာနိဝိယ + တာနိ + ဒိဿန္တီတိ ဣဒိသာ။
ဒါရုဏာနံ + ဝိသေသေန+ဒါရုဏာနီတိ ဒါရုဏတရာနိ။ (ဒါရုဏ-အရ ကြမ်းတမ်းကုန်သော ဝတ္ထုတို့၏ + တရ-ပစ္စည်းအရ အထူးသဖြင့် ကြမ်းတမ်းကုန်သော ဝတ္ထုတို့နှင့် သာမညာ+ဝိသေသစပ်။)

၅။ **သိနေရု**-ကား သိနာ-ဓာတ်+ရေ-ပစ္စည်း။ ပုံလိင်။ **ဝတ္ထုဟိ**-ကား ဝသ+ရတ္ထု။ နပုံလိင်။
ပသာဒ- ကား ပ+ သဒ+ ဏ။ **ပသန္န**- ကား ပ+ သဒ+ တ။ **သဒ္ဓါ**- ကား သံ+ ဓာ+ အ။

၆။ (က) ပသာဒညထာဘာဝါယ-ဖြင့် အညထတ္တာယ-၌ အည-၏ အပါဒါန်ကား-ပသာဒပင်တည်း-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း, အညထတ္တံ-ပုဒ်ကို အညထာ+ဘာဝေါ အညထတ္တံ-ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ တ္တ-ပစ္စည်းဘာဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။
ဝိပ္ပဋိသာရာယ-ဖြင့် အညထတ္တ-အရ ဝိပ္ပဋိသာရ-ကိုယူ-သိစေပါသည်။
ဟောတိ-ဖြင့် အညထတ္တာယ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ ဟောတိ-ဟူသော ပါဌသေသ ထည့်စွက်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ဟု သိစေပါသည်။

၇။ **အထခေတ်၊ အထခွေတ်၊ အထခေါ်တ်**

အထခေါ်+တေ-ဟုပုဒ်ဖြတ်၍ ဝမောဒုဒန္တာနံသုတ်ဖြင့် ဩ-ကိုဝ-ပြုလျှင် အထခွေတ်-ဟု ရုပ်ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဝါပရောအသရူပါ-သုတ်ဖြင့် ဧ-ကိုချေလျှင်

http://www.dhammadownload.com

အထခေါတံ-ဟုရှုပ်ပြီး သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထခွေတန္တိ အထခေါတော်၊ အထခေါတန္တိပိ ပါဌော-ဟု အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင် ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ **အထခွေတံ၊ အထခေါတံ-**နှစ်ပါဌ်သင့်သည်။ ယောဇနာ ဆရာအလို အထခေတန္တိ အထခေါတော်-ဟုရှိရမည်။ သရာသရေလောပ်-သုတ်ဖြင့် ဩကိုချေ၍ အထခေတံ-ပြီး၏ဟုကြလေ။

(ဂ) ဝါကျ ဥပမာစတုက္က

၈။ (၁) သိနေရုအရ-မြင့်မိုရ်တောင်သည် နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် **ဥပမာန၊**

(၂) ယေ မဂ္ဂေနာဂတသဒ္ဓါ၊ တေသံ ပသာဒေါ-အရ မဂ်ဖြင့်လာသော ယုံကြည်ခြင်းရှိသူတို့၏ ကြည်ညိုခြင်းသည် နှိုင်းယှဉ်အပ်သောကြောင့်- **ဥပမေယျ၊**

(၃)မြင့်မိုရ်တောင်နှင့်+မဂ်ဖြင့်လာသောယုံကြည်ခြင်းရှိသူတို့၏ ကြည်ညိုခြင်းတို့၏ မတုန်လှုပ်ခြင်း အစလဘောဂုဏ်အဖြစ်ဖြင့် တူညီမှုသဘောသည် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းမျှဖြစ်သောကြောင့်-**ဥပမာ၊**

(၄) ဝိယ- သဒ္ဒါကား ဥပမာအနက်ကို ထွန်းပြသောကြောင့် **ဥပမာဇောတကမည်၏။**

သံဃကမ္မာနိ နပ္ပဝတ္တန္တိ

ဤ၌ သံဃကမ္မာနိ-ဟူသောနည်းသည် ယှဉ်ဘက် ဥပေါ်သထသဒ္ဒါ၊ ပဝါရဏာ-သဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို ချန်လှပ်၍ ဥပုသ်ကံ ပဝါရဏာကံမှကြွင်းသော သံဃကံ-ဟူသော အနက်ကိုဟောသော ကြောင့်-ဂေါဗလိ ဗဒ္ဒနည်း (ပါရိသေသနည်း-ပုညာဏသမ္ဘာရနည်း) (သာရတ္ထ- ဒု- ၃၄။)

၁၀။ **ဝိပ္ပဋိသာရာယ**-အရ ကုက္ကုစ္စပြစ်မှားသော ဒေါသမူအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထို၏ပဒဌာန်ကား အယောနိ သောမနသိကာရ-----ပမာဒ- စသည်တည်း----စသည်ဖြင့်ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၃)

(က) **တေသွိ နိဒါနေ တေသွိ ပကရဏေတိ** တွေ သုဒိန္နဿ အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမေ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ကာရဏဘူတေ နိဒါနဥ္စ ပကရဏဉ္စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ခ) ကာရဏဉ္ဟိ ယသ္မာ နိဒေတိ အတ္တနော ဖလံ, "ဂဏှာထ နံ" န္တိ ဒဿေန္တံ ဝိယ အပ္ပေတိ၊

(ဂ) ပကရောတိစ နံ ကတ္တုံ အာရဘတိ၊

(ဃ) ကရောတိယေဝ ဝါ၊

(င) တသ္မာ နိဒါနဥ္စ ပကရဏဉ္စာတိ ဝုစ္စတိ။

(ဋ္ဌ၊ ၁၈၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၂၁။ မအူ၊ တ၊ ၇၂။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၆၃။)

၁။ ခ-ဝါကျပါ ဟိ-ကို ပုစ္ဆာ+ကာရဏ ဇောတကကြံ၍ (ခ) (ဂ) (ဃ) (င)တို့ကို ယထာက္ကမ ယထာသင့်ာနည်း ပါဝင်စေလျက် ကျနစွာအနက်ပေးပါ။

၂။ (ခ) ကို အနုသန္ဓေတက်၍ (ဂ) ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၃။ ၁- စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (၁) ဝါကျပါ ကာရကံ-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ နိဒါနံ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာဉ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဃ-င-ဝါကျလာပုဒ်တို့ကို ပဒ၊ လိင်္ဂ၊ ဂဏ၊ ကာရန္တဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (၁- ဂ-ဃ) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍၊ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ၁- ဝါကျ၌ ဒသေန္တိဝိယ။ နိဒသေန္တိဝိယ-နှစ်ချက်တွင် ယုတ္တတရပါဌ်ကိုသာ အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) သံဝဏ္ဏနာ အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမော-၌ နည်း။ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ-၌ ဥပစာ-တို့ကို အကြောင်းပြ ဖြေပါ။
၁၀။ တေသို ့ နိဒါနေ- ၌ နိဒါန- ပုဒ်ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

======================

၁။ (ခ-ဂ-ဃ-င)ယထာဏ္ဏမနည်းကျအောင်အနက်ပေးပုံ

ဟိ-ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာရဏံ၊ ကို။ နိဒါနန္တိစေဝ၊ ဟူ၍လည်း။ ဝုစ္စတိ၊ နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာရဏံ၊ သည်။ အတ္တနော၊ ၏။ ဖလံ၊ ကို။ နိဒေတိ၊ ညွှန်ပြသကဲ့သို့ဖြစ်တတ်၏။ နံ၊ ထိုအကျိုးကို။ ဂဏှာထ၊ ကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ဒသေန္တိဝိယ၊ သို့။ အပ္ပေတိ၊ အပ်နှင်းတတ်၏။ (ဝါ) ပေးတတ်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ နိဒါနန္တိစေဝ၊ ဟူ၍လည်း။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

ဟိ-ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာရဏံ၊ ကို။ ပကရဏန္တိစ၊ ဟူ၍လည်း။ ဝုစ္စတိ၊ နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာရဏံ၊ သည်။ နံ၊ ထိုအကျိုးကို။ ပကရောတိ၊ အားထုတ်၍ပြုလုပ်တတ်၏။ ကတ္တုံ၊ ငှာ။ အာရဘတိ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာရဏံ၊ ကို။ ပကရဏန္တိစ၊ ဟူ၍လည်း။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ (ဝါ) တနည်းကား။ ကရောတိယေဝ၊ ပြုတတ်သည်သာ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာရဏံ၊ ကို။ ပကရဏန္တိစ၊ ဟူ၍လည်း။ ဝုစ္စတိ၏။ (ဘာသာဋီ- ၅၂)

၂။ (ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) ဖြင့် သုဒိန်၏လွန်ကျူး၍ ကျင့်ခြင်း-ဟု ဆိုအပ်သော ဝီတိက္ကမကို သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းကြောင့် နိဒါန-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပကရဏ-ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုအပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းနိဒါန ပကရဏ-ပုဒ်တို့ကို ဝစနတ္ထအားဖြင့် ချဲ့လိုသော ဆရာသည်-(ခ) စသည်မိန့်။

(ဂ) သာဓောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည်၊ (ခ) ဖြင့် နိဒါန-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ နိဒါန-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထသာ ရှိပါသလော။ ပကရဏ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း-စုဒ်ကြောင့်- (ဂ) မိန့်။

၃။ ၁-စသောဝါကျများသည် နိဒါန, ပကရဏမည်ခြင်း၏ ဝစနတ္ထအကြောင်းသကတ်အကျယ်ကို ပြသောကြောင့်-ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း၊) ကာရဏ။
ထိုတွင်-ဂ-ဃ-တို့သည် နိဒါန-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထမှတပါး ပကရဏ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြသောကြောင့်- ပက္ခန္တရ။
ထိုတွင်-ဃ-သည် ပကရဏ- ၌ ပ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသကအဖြစ်မှတပါး ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကိုပြသောကြောင့်- ပက္ခန္တရ။ င- သည် နိဂမန (ဝါ) ဂါဒ္ဒဂုဏ။

စာစပ် ကာရဏံ-ကို ဝုစ္စတိ-၌ ဝုတ္တကံ/ဝုတ္တကံ၏ကြိယာစပ်။

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) နိဒေတိ အပေ့တ် ပကရောတိ အာရဘတိ ကရောတိ-တို့၌ ဝုတ္တကတ္တား/ဝုတ္တကတ္တား၏ ကြိယာစပ်။

၄။ နိဒေတိ အတ္တနော ဖလန္တိ နိဒါနံ။
နိ- အရကား စတုတ္ထဝိသေသကဘောဂုဏ်ရ၏။
ဒါ-စာတ်အရကား မိမိ၏အကျိုးကို ပြသကဲ့သို့ဖြစ်သော အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမဟု ဆိုအပ်သော ကြောင်းတရား၏ ဥပါဒ်သည်- မုချ။
ယု-ပစ္စည်းအရကား ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော မိမိ၏အကျိုးကိုပြသသကဲ့သို့ဖြစ်သော အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမ-ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းတရားရ၏။
ပကရောတိ အတ္တနော ဖလန္တိ ပကရဏံ။ (နိဒါန- ပုဒ်နည်းမှီး၍ ကောက်လေ)
အဇ္ဈာစာရသံ ါတော+ ဝီတိက္ကမော အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမော။

၅။ လွယ်ပြီ။

၆။ (က) သုဒိန္နဿ အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမော-ဖြင့် နိဒါန, ပကရဏ တို့အရ ရှင်သုဒိန်၏ အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမ-ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။
ကာရဏတ္တာ-ဖြင့် နိဒါန, ပကရဏ-သဒ္ဒါတို့သည် ဤ၌ ကာရဏအနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။
သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ- ဖြင့်အာစဇ္ဇ သိစေပါသည်။
(ခ) နိဒေတိ-ဖြင့် နိဒါနံ-၌ နိ+ဒါ-စာတ်-လည်းကောင်း။ ယု-ပစ္စည်းကတ္တုသာဓ် အနက်၌သက်-- လည်းကောင်း။ နိဒေတိတိ နိဒါနံ-ဟုပြု--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။
အတ္တနော ဖလံ-ဖြင့် နိဒေတိနှင့်စပ်၍ ဘာဝတ္ထဖော်လေ။
ဒဿေန္တိ ဝိယ အပေ့တိ-ဖြင့် နိဒေတိ-၌ နိ-သည် ညွှန်ပြခြင်း နိဒဿန-အနက်ဟော--လည်းကောင်း။ ဒါ- စာတ်၏ အပ်နှင်းခြင်း- ပေးခြင်းအနက်ဟော---လည်းကောင်း (စတုတ္ထ) သိစေ။
ဂဏ္ဌာထ နံ-ဖြင့်ညွှန်ပြသကဲ့သို့ အပ်နှင်း၏ဟူသည် မိမိ၏အကျိုးတရားကို ယူကြကုန်ဟု ညွှန်ပြသကဲ့သို့ အပ်နှင်းခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။
(ဂ) ပကရောတိ-ဖြင့် ပကရဏံ-၌ ပ-ပုဗ္ဗ, ကရစာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယု-ပစ္စည်းကတ္တားအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ပကရောတီတိ ပကရဏံ-ဟုပြု--လည်းကောင်း သိစေ။
ကတ္တုံ အာရဘတိ-ဖြင့် ပကရဏံ-၌ ပ-ဥပသာရ၏ အာရမ္ဘ-အားထုတ်ခြင်းအနက်ဟော-သိစေ။

◆ **ပကရဏောတိတ္ထေ ပ-သဒ္ဒေါ အာရမ္ဘဝစနောတိ အာဟ "ကတ္တုံ အာရဘတိ" တိ၊ (သာရတ္ထ)၊**
နံ-ဖြင့် ဘာဝတ္ထပြသည်။
(ဃ) ကရောတိ-ဖြင့် ပကရဏံ-၌ ပ-ပုဗ္ဗ, ကရစာတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ယုပစ္စည်း ကတ္တုသာဓ် အနက်၌သက်--လည်းကောင်း။ ပ-ဥပသာရ၏ စတုတ္ထာန ဝတ္တက--လည်းကောင်း၊ ကရောတီတိ ပကရဏံ-ဟုပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

◆ **ကတ္တုမိ ဥပသဂ္ဂေါ စာတုအတ္ထမေဝ ဒေတီ၊ န ဝိသေသတ္ထဇောတကောတိ အာဟ "ကရောတိ ဝေ ဝါ" တိ၊ (သာရတ္ထ)**

http://www.dhammadownload.com

၇။ **(စ) ဓေဝသဗ္ဗိဝိယ+နိဓေဝသဗ္ဗိဝိယ**

နိဒေတီတိ နိဒါနံ-၌ နိ-သဒ္ဒါသည် နိဒဿနအနက်ဟောဖြစ်၍ နိဒဿေန္တိ ဝိယ-ဟုရှိလျှင် သာ၍ ကောင်း၏ဟု ဘာသာဋီကာ (ဒု၊ ၂၆၄) ဆိုရကား နိဒဿေန္တိ ဝိယ-ဟုရှိသော ပါဌ်သာ ယုတ္တတရ ဖြစ်သည်။

ဂဏ္ဌိသစ်၌ကား နိဒေတိ=ထုတ်၍ ပေးတတ်၏ ဟုအနက်ပေးသည်။ ယင်း ဂဏ္ဌိသစ်အလို နိဒေတီတိ နိဒါနံ-၌ နိ-ကား နိဟရဏအနက်ဟောဟု မှတ်ရမည်။

၈။ **သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ**

အပေါင်း-သိက္ခာပုဒ် အားလုံးကို ပညတ်ခြင်း၏ **"သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ"**-ဟူသောအမည်ကို-အစိတ်-ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်း၌တင် ကေဒေသူ။ (သုဒ္ဒိနသ အဗ္ဗာစာရဝီတိက္ကမော-ကိုထောက်)

အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမော

ဤအဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမော-ဟူသောနည်းသည် တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် နိဒါနဋ္ဌေ, ပကရဏဋ္ဌ ပုဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝုတ္တော, ဝေဒိတဗ္ဗောပုဒ်တို့ကိုလည်းကောင်း ငဲ့သောကြောင့် ကာကောလောကန နည်း မည်၏။

(ခ) ကာရဏံ

ဝါကျအစ၌တည်၍ အလုံးစုံကို ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် အာဒိဒီပကနည်း။ (တနည်း) အပေါင်း အကြောင်း အားလုံးကို-အစိတ်-ရှင်သုဒိန်၏ အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမတည်းဟူသော အကြောင်း၌တင် ကေဒေသူ။

နိဒါနံ

အပေါင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ရာဌာန, အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမ-တို့၏ **"နိဒါနံ"**ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမ-၌တင် ကေဒေသူ။

ပကရဏ

အပေါင်း-ကျမ်းဂန်, အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမတို့၏ **"ပကရဏ"**-ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမ-၌တင် ကေဒေသူ။

၁၀။ **နိဒါန-၏ ဝေဝစနာဟာရကား ------**

နိမိတ္တံ ကာရဏံ ဌာနံ၊ ပဒံ ဗီဇံ နိဗန္ဓနံ။

နိဒါနံ ပဘဝေါ ဟေတု၊ သမ္ဘဝေါ သေတု ပစ္စယော။ (ဓာန်။ ၉၁။)

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥပဿျာဉ် (၃၇)

(က) **ဝိဂရဟိ ဗုဒ္ဓေါ ဓာဂဝါတိ** ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝိဂရဟိ နိန္ဒိ၊ ယထာ တံ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာရဟာနံ ဝဏ္ဏဉ္စ အဝဏ္ဏဉ္စ ဘဏန္တေသု အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။

(ခ) န ဟိ ဘဂဝတော သီလဝီတိက္ကမကရံ ပုဂ္ဂလံ ဒိသွာ "အယံ ဇာတိယာ ဝါ ဂေါတ္တေန ဝါ ကောလပုတ္တိယေန ဝါ ဂန္ထေနဝါ ဓုတင်္ဂေနဝါ ဉာတော ယသဿီ၊ ဤဒိသံ ပုဂ္ဂလံ ရက္ခိတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ နာပိ ပေသလံ ဂုဏဝန္တံ ဒိသွာ တဿ ဂုဏံ ပဋိစ္ဆာဒေတုံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဂ) အထခေါ ဂရဟိတဗ္ဗံ ဂရဟာတိဝေ၊ ပသံသိတဗ္ဗဉ္စ ပသံသတိ ဝေ၊ အယဉ္စ ဂရဟိတဗ္ဗော၊

(ဃ) တသ္မာ တံ တာဒိလက္ခဏေ ဌိတော အဝိကမ္ပမာနေန စိတ္တေန ဝိဂရဟိ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ "အနနုစ္ဆဝိက"န္တိ အာဒိဟိ ဝစနေဟိ။

(ဋ္ဌ။ ၁၈၅။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၂၂။ မအူ၊ သျှ။ တ၊ ၇၂။ ဘာသာဋီကာ။ ဒု၊ ၂၆၄။)

၁။ (က) ကို ဥပမာအပြင်ထုတ်၍ လည်းကောင်း၊ (ခ) ကို ဟိနိပါတ်အစွဲမှန်စေလျက် လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။

၂။ (ခ) သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။

၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (က) ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာရဟာနံ-နှင့် (ခ) ၌ ဒိသွာ-ပုဒ်တို့ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။

၄။ ကောလပုတ္တိယေနကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းအရကောက်ပြပါ။

၅။ ဇာတိ, ဂေါတ္တ , ဂန္ထ , ဓုတ-တို့၏ ဓာတု , ပစ္စယ , ဓာတွတ္ထ , ပစ္စယတ္ထ , လိင်-တို့ကို ဝေဖန်ပြပါ။

၆။ (က) ဝါကျ-ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ (ခ) ၌ ယသဿီ + ယသသီ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို ယုတ္တိပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ **ဏာမာနံ ပဟာနံ အက္ခာတန္တိ** ဝတ္တုကာမာနံ, ကိလေသကာမာနဉ္စ ပဟာနံ ဝုတ္တံ (ဋ္ဌ. ၁၈၄) ၌ ရနိုင်သောနည်းတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၁၀။ (ခ) ဝါကျပါ ပေသလ-အရကို လက္ခဏဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

========================

၁။ **(က) ဥပမာအပြင်ထုတ်ပေးပုံ**

ဝိဂရဟိ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ=ကား။ ဘဂဝါ=သော။ ဗုဒ္ဓေါ=သည်။ ဝိဂရဟိနိန္ဒိ=မှုပြီ။ ကော=အဘယ် သူသည်။ ဝိဂရဟိယထာ=သို့နည်းဟူမူကား။ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာရဟာနံ=တို့အား။ ဝဏ္ဏဉ္စ = ကိုလည်းကောင်း၊ အဝဏ္ဏဉ္စ=ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဏန္တေသု=တို့တွင်။ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော=သည်။ ဝိဂရဟိယထာ=တည်း။

(ခ) ဟိ ဝိတ္ထာရယိဿာမိ = အံ့။ (မအူသျှ) ဟိ - မှန်။ (တနည်း) ဟိ - ယသ္မာ = ကြောင့်။ (ဘာသာဋီကာ)

၂။ **(ခ) ပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် သုဒိန်ကိုကဲ့ရဲ့တော်မူသော-ဟုဆို၏။ ဘုရားရှင်သည် တာဒိလက္ခဏာ၌ တည်ပြီးသူဖြစ်ရကား ဘုရားရှင်မှာ မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းသဘော မရှိသည်သာ မဟုတ်တုံလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့်ကဲ့ရဲ့တော်မူပါသနည်း။ ဇုဒ်ကြောင့် (ခ) စသည်မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ ၁-ဂ- တို့သည် ဝိတ္ထာရ။ (မအူသျှ) ကာရက၊ ဒဠှီကရက (ဘာသာဋီ)
ထိုတွင် (၁) ကား ဗျတိရေက။ (ဂ) ကား အန္ဝယ။ (ဂ) ဝါကျ၌ အယဥ္စ ဂရဟိတမ္ဗောကား ဝါကျာရမ္ဘ။
(ဃ) – နိဂမနဝါကျ (တနည်း) လဒ္ဓဂုဏ။

စာစပ် ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာရဟာနံ-ကား တို့အား-ကြောင့် ဘဏန္တေသု-၌ သမ္ပဒါန်/သမ္ပဒါန်၏ ကြိယာစပ်။
(ဤကား မအူသျှနှင့်အညီ)

ဘာသာဋီကာ-၌ ကား တို့၏-ဟုအနက်ပေး၍ ဝဏ္ဏဥ္စ အဝဏ္ဏဥ္စ-၌ သမ္ဗန်/သမ္ဗန္ဓီ-စပ်သည်။

(၁)၌ ဒိသွာ-ကား ကြောင့်-ကြောင့် နဥပ္ပဇ္ဇတိ-၌ ဟိတ် + ဟိတ်၏ဖိုလ်။

၄။ ကုလတိ ဧတေနာတိ ကုလံ။ (အတ္တနော ကုလံ) ပုနာတိ သောဓေတီတိ ပုတ္တော။
ကုလာနံ + ပုတ္တော ကုလပုတ္တော။ (အမျိုးတို့၏ + သားဖြစ်နှင့် ဧနက + ဧညစပ်)
ကုလပုတ္တဿ + ဘာဝေါ ကောလပုတ္တိယော။ (တေန)
ကုလပုတ္တ-အရကား သဏ္ဍ သောတ္တိယ-စသော အမျိုးကောင်းတို့၏ သားဖြစ်သည် မှုချ။
ထို၏ + အမျိုး၏ကောင်းခြင်း ဝိသိဋ္ဌဘောဂုဏ်နှင့် ဂုဏေး + ဂုဏ်စပ် – ဌာနူ။
ဏိက-ပစ္စည်းအရကား-----အမျိုးတို့၏ ကောင်းခြင်း ဝိသိဋ္ဌဘောဂုဏ်ရ၏။

✤ ကောလပုတ္တိယေနာတိ ခတ္တိယာဒိဇာတိသုဓေဝ သဏ္ဍကုလသောတ္တိယကုလာဒိဝိသိဋ္ဌကုလာနံ ပုတ္တဘာဝေန။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၂၂)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝဏ္ဏဥ္စ အဝဏ္ဏဥ္စ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏံ။ တံ + အရဟန္တီတိ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏာရဟာ။
သီလဿ + ဝိတိက္ကမော သီလဝိတိက္ကမော။ တံ+ ကရောတီတိ သီလဝိတိက္ကမကရော။
ယသော ဟမဿ အတ္ထီတိ ယသဿီ။
ပိယာယိတဗ္ဗန္တိ ပိယံ၊ ပီ + ဏျ။ သီလတီတိ သီလံ။ ပိယံ သီလံ အနေနာတိ ပိယသီလော။ (မအူ)
(တနည်း) ပိယံ သီလံ အဿာတိ ပေသလော။ (ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာ)
(ချစ်အပ်သောသီလ၏ + ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး – စပ်။)
(တနည်း) ပိယဘာဝံ ပိသတီတိ ပေသလော။ ပိသ + အလ။ (ဏွာဒိမောဂ်)

၅။ **ဓာတိ** = ဓေ + တိ။ ဖြစ်ခြင်းအနက်။ ကရဏတ္ထ။ ဣတ္ထိလိင်။
ဂေါတ္တ = ဂေါ + တာ + တ။ ရက္ခဏတ္ထ။ ကတ္တုတ္ထ။ နပုံလိင်။
ဂန္ထ = ဂန္ထ+ အ။ ပကာသနတ္ထ။ အဓိကရဏတ္ထ။ ပုံလိင်။
ခုဇ = ခု + တ။ ကမ္ပနတ္ထ။ ကတ္တုတ္ထ။ ပုံလိင်။

၆။ (က) နိန္ဒိဖြင့် ဝိဂရဟိ-၌ ဂရဟာဓာတ်၏ နိန္ဒာ အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဝိ-၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။
ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝိဂရဟိ-ဖြင့် ဝိဂရဟိ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ-ဟူသောပါဠိတော်ကို ပါဠိတော်အစဉ်အားဖြင့် အနက်မယောနောရ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝိဂရဟိ-ဟု ယောနောရမည်ဟု-သိစေ။ (သမ္ဗန္ဓ+ ဘာဝတ္ထ)

ယသဿီ+ ယသဿီ

၇။ တပါဒိတော၊ သက်သောသီမှာ၊ ဒွေဘော်လာ-ဟူသော **ဒိယံ** နှင့်အညီ ဤ၌ ဒွေဘော်ရောက်ရာ ဌာနဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တပဿီ ယသဿီ တေဇဿီတိတ္တေ ပုရိမေသု ဒွိသု

http://www.dhammadownload.com

သုခုစ္စာရကတ္တံ သဿ ဒ္ဒိတ္တံ။ ပစ္ဆိမေ ပန သုဒ္ဓေါ သ-ကာရော။ (နီတိ။ သုတ္တ။ ၅၈၉) အရ သုခုစ္စာရကအကျိုးငှာ သ ၌ ဒွေဘော်လာ ရသောကြောင့် လည်းကောင်း-တပဿီ-ပါဌ်သာသင့်သည်။

၉။ **ကာမာနံ ပဟာနံအက္ခာတံ**

ဤ၌ ကာမာနံ-ဟူသော နည်းသည် ကာမသဒ္ဒါ တခုကိုချေ၍ ကာမသဒ္ဒါ တခုကြွင်းပြု သောကြောင့် ဧကသေသနည်း။ (တနည်း) ဤကာမာနံ-ဟူသောနည်းသည် ကာမာနံ၊ ဝတ္ထုကာမတို့ကို။ ကာမာနံ၊ ကိလေသကာမတို့ကို။ ပဟာနံ၊ ကို။ ဤသို့ အနက်ပြားလျက် ကာမ-သဒ္ဒါချင်း တူသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တခုတည်း ညွှန်ပြသောကြောင့်-သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။

မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာန သာသနာနံဝါ

ဤ၌ သာသနံ-ဟူသောနည်းသည် မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာန-အရ ပဋိဝေဓသာသနာမှ ကြွင်းသော ပရိယတ္တိ ပဋိပတ္တိသာသနာတို့ကိုသာ သာသနံ-ပုဒ်၌ ယူရသောကြောင့်-ပါရိသေသနည်း။ ဧကဒေသူပစာ။

❖ **မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနဂ္ဂဟဏေန ပဋိဝေဓသာသနဿ ဂဟိတတ္တာ သာသနန္တိ ပဋိပတ္တိ ပရိယတ္တိသာသနာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (သာရတ္ထ။ ၂၂။)**

၁၀။ **ပေသလ-အရ သီလကို ချစ်မြတ်နိုးသူ၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍-လောကောနင့် အတူလုတ်လေ။**

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၅)

(က) **ကထဉ္စိနာမာတိ ကေနနာမ ကာရဏေန၊**
(ခ) **ကိံနာမ ကာရဏံ ပဿန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။**
(ဂ) **တတော ကာရဏာဘာဝံ ဒဿေန္တော ပရတော "နနု မယာ မောဃပုရိသာ" တိအာဒိမာဟ။**
(ဃ) **တံ သဗ္ဗံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။**
(င) **ဣဒါနိ ယသ္မာ ယံ တေန ပါပကမ္မံ ကတံ၊ တံ ဝိပစ္စမာနံ အတိဝိယ ဒုက္ခဝိပါကံ ဟောတိ၊ တသ္မာဿ တံ ဝိပါကံ ဒဿေတုံ ကတာပရာဓံ ဝိယ ပုတ္တံ အနုကမ္ပကာ မာတာပိတရော ဒယာလုကေန စိတ္တေန သုဒိန္နံ ပရိဘာသန္တော "ဝရံ တေ မောဃပုရိသာ" တိအာဒိမာဟ။**
(စ) **တတ္ထ အာသု သီဃံ ဧတဿ ဝိသံ အာဂစ္ဆတီတိ အာသီဝိသော။ ဃောရံ စဏ္ဍမဿ ဝိသန္တိ ဃောရဝိသော။**
(ဆ) **တဿ အာသီဝိသဿ ဃောရဝိသဿ။**
(ဇ) **"ပက္ခိတ္တ" န္တိ ဧတဿ "ဝရ" န္တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။**

(ဋ၊ ၁၈၅။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၂၂။ မအူ၊ တ၊ ၇၅။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၆၉။)

၁။ (င) ဝါကျကို အဿ-အစွဲမလွဲစေမူ၍ ဝိပစ္စမာနံ-ကို သဒ္ဒတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထ ဝေါဟာရတ္ထ-ပေါ်လွင်စေလျက် ပမာ ပမေ-ထင်ရှားအောင် အနက်ပေးပါ။

http://www.dhammadownload.com

၂။ (ဂ) ကို အနုသန္ဓေတက်၍၊ (ဃ) ကို ဌပနာ တိကကျွမ်း တက်ပြပါ။
၃။ (ခ) စသောဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပြီး၊ (င) ဝါကျ ဒသေတုံ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ (င) ဝါကျ ဒယာလုကေန-၌ ဒယာလု-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုညာသ်။
၅။ အပရာဓ၊ ဃောရ၊ သီဃ၊ စဏ္ဍ၊ သုန္ဒရ၊ သာဓု-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ဓာတွတ္ထ ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (က-စ-ဆ) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ အာသီဝိသ + အာသီဝိသ-နှစ်ပါဌ်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဒယာလုကေန-၌ ဒယာ-ဝယ်ဖြစ်သင့်သော ဥပစာနှင့် အာသီဝိသဿ ဃောရဝိသဿ-တို့၌ ရသင့်နည်း တို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ ဒယာလုကေန-၌ ဥပမာနဘက်နှင့်စပ်ခိုက် ဒယာ-အရ တရားကို လက္ခဏဟာရနေ့တွင် ထုတ်ပြပါ။

========================

(င) ဝါကျ

၁။ ဝိပစ္စမာနံ၊ အကျိုးကိုဖြစ်စေသည်ရှိသော်။ (သဒ္ဒတ္ထ) အကျိုးကိုပေးသည်ရှိသော်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ) ရင့်ကျက်သည်ရှိသော်။ (ဝေါဟာရတ္ထ) အဿ၊ ထိုမကောင်းမှုကံ၏။ (မအူသျှ) ထိုရှင်သုဒိန်အား။ (ဂဏ္ဌိသစ်) ထိုသုဒိန်၏ (ဘာသာဋီကာ) တံဝိပါကံ၊ ကို။ ဒသေတုံ၊ ငှာ။ ကတာပရာဓံ၊ သော။ ပုတ္တံ၊ ကို။ အနုကမ္ပကာ၊ ကုန်သော။ မာတာပိတရော၊ တို့သည်။ ဒယာလုကေန၊ သော။ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ပရိဘာသန္တိဝိယ၊ သို့။ ကတာပရာဓံ၊ သော။ သုဒိန္နံ၊ ကို။ ဒယာလုကေန၊ သော။ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ပရိဘာသန္တော၊ သည်။ (ဟုတ္တာ) ဝရံ တေ မောဃပုရိသာတိအာဒိ၊ ကို။ အာဟ၊ ၏။

(စ) ဆရာနည်းကျကျအနက်ပေးပုံ

ပက္ခိတ္တန္တိတေဿ၊ ပက္ခိတ္တံ-ဟူသောဤပုဒ်၏။ ဝရန္တိဣမိနာ၊ ဝရံ-ဟူသောဤပုဒ်နှင့်။ "ပက္ခိတ္တံဝရ"န္တိ၊ ပက္ခိတ္တံဝရံဟူ၍။ (ဝါ) ထည့်ခြင်းသည် မြတ်၏ဟူ၍။ တုလျတ္ထလိင်္ဂတ္တဘာဝေနေ၊ ဖြင့်။ သမ္ဗန္ဓော၊ စပ်ခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗော၊ ၏။ (ဤကား ရှိရင်းအတိုင်း ပေးနည်းဖြစ်သည်။)
တနည်းကား ပက္ခိတ္တန္တိသောသဒ္ဒေါ၊ကို။ ဝရန္တိဣမိနာ၊ နှင့်။ ပက္ခိတ္တံဝရန္တိဟူ၍။ တုလျတ္ထလိင်္ဂတ္တဘာဝေန၊ ဖြင့်။ သံမ္ဗန္ဓော၊ စပ်အပ်၏။ (ဝါ) စပ်အပ်သည်ကို။ ကာတဗ္ဗော၊ ပြုအပ်၏။ (ဤကားပြင်၍ပေးနည်း။)

သမ္ဗန္ဓောပုဒ်၊ ဓိပ္ပါယ်ထုတ်က၊ ဘာဝနှင့်ကံ၊ ဤနှစ်တန်သာ၊ ကံ- ပြုပါမူ၊ ပဌမာကံ၊ ဘာဝကြံက၊ ချင်းကံဆဋ္ဌီလာမြဲ- ဟူသော နိယံ အရ-သမ္ဗန္ဓော-ကို သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗောတိ သမ္ဗန္ဓော-ဟုပြုလျှင် "ပက္ခိတ္တန္တိသောသဒ္ဒေါ၊ ဝရန္တိဣမိနာ၊ သမ္ဗန္ဓော" ဟု ပဌမာကံ-ကို ထားရမည်။ သမ္ဗန္ဓနံသမ္ဗန္ဓော-ဟုပြုလျှင် "ပက္ခိတ္တန္တိတေဿ၊ ဝရန္တိဣမိနာ၊ သမ္ဗန္ဓော"ဟု ဆဋ္ဌီကံထားရမည်။

သမ္ဗန္ဓောပုဒ်၊ ထုတ်၍ကြေနိ၊ ရှိသည်မှန်မူ၊ သမ္ဗန်သဟတ်၊ ကံသဟတ်နှင့်၊ နေမှတ်-အာကာရ၊ သုံးပါးမှာလျှင်၊ တစ်ခုခုထင်မြဲ။ ဟူသော နိယံ အရ-အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ သမ္ဗန္ဓောပုဒ်ကို တွေ့မြင်ပါမူ (က) သမ္ဗန်သဟတ်ဖြစ်စေ။ (ခ) ကံသဟတ်ဖြစ်စေ၊ (ဂ) အာကာရ-ဖြစ်စေ-ဤသုံးပါးတို့တွင် တပါးပါး ရှိရမည် ဟူလို။

(က) သမ္ဗန်သဟတ်ပုံစံ ပက္ခိတ္တန္တိတေဿ (သမ္ဗန်) ဝရန္တိဣမိနာ (သဟတ္ထ) သမ္ဗန္ဓော။

(ခ) ကံသဟတ်ပုံစံ ပက္ခိတ္တန္တိသောသဒ္ဒေါ (ကံ) ဝရန္တိဣမိနာ (သဟတ္ထ) သမ္ဗန္ဓော။

(ဂ) အာကာရပုံစံ "ပက္ခိတ္တံဝရ" န္တိသမ္ဗန္ဓော။

http://www.dhammadownload.com

သမ္ဗန်သဟတ်၊ ကံသဟတ်ဆော၊ ရှိတုံပါက၊ အာကာရမှာ၊ ပေါင်းထမလွဲ၊ ပြလေမြဲ-ဟူသော နိယံ အရ (က) ပက္ခိတ္တန္တိတေသ ဝရန္တိ ဇာမိနာ သမ္ဗန္ဓော-ဟူသော သမ္ဗန်သဟတ်ပုံစံ (ခ) ပက္ခိတ္တန္တိ သောသဒ္ဒေါ ဝရန္တိ ဇာမိနာ သမ္ဗန္ဓော-ဟူသော ကံသဟတ်ပုံစံတို့၌ ပက္ခိတ္တပုဒ်, ဝရံ-ပုဒ်တို့ကို ပက္ခိတ္တံ ဝရန္တိသမ္ဗန္ဓော-ဟု အာကာရကိုပေါင်း၍ ပြရမည်ဟူလို။

သမ္ဗန္ဓောကြောင့်၊ သဒ္ဒေါသမ္ဗန်၊ ကံသဟတ္တ၊ လာတုံကမူ၊ ဝိသေသနမှာ၊ ထိုက်ရာမလွဲ၊ သွင်းလေမြဲ-ဟူသော နိယံ အရ သမ္ဗန္ဓောသဒ္ဒါရှိ၍ သမ္ဗန်သဟတ်သော် လည်းကောင်း၊ ကံသဟတ်သော် လည်းကောင်း-တခုခုလာခဲ့ပါလျှင် ဝိသေသနမှာ ထိုက်သင့်သလို သွင်းရမည်ဟူလို။

ပုံစံ= (က) ပယောဂေတိသောသဒ္ဒေါ၊ သတိတိပဒေန၊ လက္ခဏလက္ခဏဝန္တဘာဝေန သမ္ဗန္ဓော။

(ခ) ပက္ခိတ္တန္တိသောသဒ္ဒေါ၊ ဝရန္တိဇာမိနာ၊ တုလျတ္တလိင်္ဂတ္တဘာဝေန သမ္ဗန္ဓော။

(ဂ) ဥတ္တမန္တိသဒ္ဒေါ ဂဏန္တိဇာမိနာပဒေန ဝိသေသနဝိသေသျဘာဝေန သမ္ဗန္ဓော။

ဤသို့ အရာဌာနအားလျော်စွာ ဖြစ်သင့်သလို ဝိသေသနသွင်းရမည်။

၂။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) (ခ) နှစ်ဝါကျဖြင့် ကထဉ္စိနာမ-ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ နနုမယာ မောဃပုရိသအစရှိသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓကို ပြလိုသောဆရာသည်-(ဂ) မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည်၊ (ဂ) ဖြင့် နနု မယာ မောဃပုရိသ အစရှိသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်းပါဠိတော်တို့၏ အဖွင့်ကို ပစ္စက္ခသံဝဏ္ဏနာအားဖြင့် ဖွင့်ပြပါမည်လော။ မည်သည့် သံဝဏ္ဏနာအားဖြင့် ဖွင့်ပြပါမည်နည်း-စုဒ်ကြောင့်-(ဃ) မိန့်။

၃။ ၁- သည် ဥဇုကတ္တပြ- ဝိတ္ထာရ၊ (ဂ) သည် အနုသန္ဓေပြ ပက္ခန္တရ။

ဃ- အတိဒေသပြ ပက္ခန္တရ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။

င-အနုသန္ဓေ ပက္ခန္တရ (စ) အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓမှတပါး အဝယဝတ္ထပြ ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ကံပုဒ်ချဲ့ ဝိတ္ထာရ။

ဆ- ဝါကျာဝဓိကန္တ ဒန္တသောဓနအဖွင့်ပြ ပက္ခန္တရ။ (ဝါ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ဇ-ပက္ခန္တရ။

တစပ် ဒယေတုံ-ကို ပရိဘာသန္တော အာဟ-တို့၌ သမ္ဗဒါန်+သမ္ဗဒါန်၏ ကြိယာ-စပ်။

၄။ ဒယတိ ပရဒုက္ခံ အတ္တသုခဥ္စ ဟိံသတီတိ ဒယာ။ ဒယ+အ။ ကရဏာရ၏။

ဒယာ ယဿ အတ္ထီတိ ဒယာလု။ (ဘာသာဋီကာ)

ဒယာ-အရ သနားခြင်း ကရုဏာရ၏။

ထို၏ + စိတ်နှင့် ဂုဏ်+ ဂုဏေးစပ် ဌာန္။

အာလု-ပစ္စည်း အရကား သနားခြင်းရှိသောစိတ်ရ၏။

က-ပစ္စည်းကား သွတ္ထ။ ဒယာလု ဧဝ ဒယာလုကံ-ဟုပြု။ (ဘာသာဋီကာ)

(တနည်း) ဒယာ အဿ ဗဟုလာ ဒယာလုကံ။ (မဇ္ဈူသာ) ဒယာ-ပုဒ်၊ အာလုပစ္စည်း၊ က-အာဂုံ။

(တနည်း) ဒယာယ သဟိတံ ဒယာလုကံ (သာရတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

ဝုတ္တော အတ္တော တဿာတိ ဝုတ္တတ္ထ။ ဝိပစ္စတီတိ ဝိပစ္စမာနံ။
ဒုက္ခော ဝိပါကော တဿာတိ ဒုက္ခဝိပါကံ။ အနုကမ္ပန္တီတိ အနုကမ္ပကာ။
ကတော အပရာဓော ဧတေနာတိ ကတာပရာဓော။ (ပြုအပ်ပြီးသော အပြစ်၏ + သားဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်)

အမှာ ဥပမေယျဘက်ကို ငဲ့ကောက်မှုကား ဝေဝနအရ ရှင်သုဒိန်ကိုယူ၍ကောက်လေ။

၅။ **အပရာဓ** = အပရွေး + ရဓ-ဓာတ် + ဏ-ပစ္စည်း။ ဟီသန္တ။
(တနည်း) ရာဓ-ဓာတ် + ဏ။ ပဒုဋ္ဌ-ပြစ်မှားခြင်းအနက်။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။ ၃၁၃။ ၃၁၇)
ဃောရ = ဃုရ-ဓာတ် + ဏ။ ညှင်းဆဲခြင်း အနက်။
သီဃ = သိ + ဃ။ အိပ်ခြင်း အနက်။ **ဝိသံ** = ဝိသ + အ၊ ဝင်ခြင်းအနက်။
စဏ္ဍ = စဍိ-ဓာတ်+က။ (တနည်း) စဏ္ဍ + အ။ ကြမ်းထမ်းခြင်း ဖျက်ဆီးခြင်း။
သုန္ဒရ = သု + ဒရ + အ။ ခွဲခြမ်းခြင်းအနက်။ **သာဓု** = သာဓ + ဥ။ ပြီးပြည့်စုံခြင်း အနက်။

၆။ (က) ကေန နာမ ကာရဏေန-ဖြင့် ကထံ-ပုဒ်ကို ကေန ကာရဏေန ကထံ-ဟုကာရဏ (ဝါ) ပကာရတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ကထံ-၌ ထံ-ပစ္စည်းကာရဏအနက် (ပကာရအနက်) ၌သက်--လည်းကောင်း၊ ကထံ-ပုဒ်နောင် တတိယာ ဝိဘတ် ကျေနေသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဟိ-နိပါတ်ပုဒ်၏ အနတ္ထကၡ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (မအူသျှ)
(တနည်း) ကေန နာမ ကာရဏေန-ဖြင့် ကထဥ္စ-၌ ကထံ-ဟူသော နိပါတ်ပုဒ်၏ ကာရဏ အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ယင်းကထံ နိပါတ်ပုဒ်၌ နာဝိဘတ်ကျေနေသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဟိ နိပါတ်၏ အနတ္ထက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။
(စ) သီဃံ-ဖြင့် အာသုနိပါတ်ပုဒ်သည် သီဃ-လျှင်မြန်ခြင်း အနက်ဟော၏ဟု သိစေ။ (ဘာသာဋီကာ)

အမှာ အဘိဓာန်၌-ဝေဂေါ ဇဝေါ ရယော ခိပ္ပံ၊ တု သီဃံ တုရိတံ လဟု။ အာသု တုဏ္ဍ မရဇ္ဇာဝိ၊ လမ္ဘိတံ တုဝဋ္ဋမိစ-ဟု အာသုနှင့် သီဃ-ကို ပရိယာယ်ဟု ပြဆိုထားသည်။ ယင်းအာသုသဒ္ဒါ၏ ကိတ်နာမ်ပုဒ်ဖြစ်ကြောင်း အသတိ ခေပေတီတိ အာသု၊ ဥ။ ဟု-အဘိဓာန်ဋီကာ-၌ ဝစနတ္ထ ပြုထားသည်။ ထိုကြောင့် သီဃံ-ဖြင့် ပရိယာယ် အဘိဓေယျတ္ထ (တနည်း) နာမလိင်္ဂတ္ထ။ သဒ္ဒါဟော အဘိဓေယျတ္ထ-ဟု ဖော်ကလည်း မှန်သည်။
အာသု တေဿ ဝိသံ အာဂစ္ဆတိ-ဖြင့် အာသီဝိသ-ပုဒ်ကို အာသု+အာဂတံ+ဝိသံ+တေဿာတိ အာသီဝိသော-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗိဟိ-ပြု-လည်းကောင်း၊ အာသု အာဂတဝိသ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဥ-ကို ဤ-ပြု၊ ဝဏ္ဏနာသ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် အာဂတ-ပုဒ်ကိုချေ၍ အာသီဝိသ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (ဘာသာဋီကာ- ဒု- ၂၆၉။)

✣ **နိရုတ္တိနယေန အာသီဝိသသဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ "အာသုသီဃ" န္တိအာဒိ၊ (သာရတ္ထ)**
ဃောရံ စဏ္ဍမဿ ဝိသန္တိ-ဖြင့် ဃောရဝိသော-၌ ဃောရ-သဒ္ဒါ၏ စဏ္ဍ=ကြမ်းထမ်းခြင်း အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဃောရ-သဒ္ဒါသည် စဏ္ဍ-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်--လည်းကောင်း၊ ဃောရဝိသ-ပုဒ်ကို ဃောရံ+ဝိသံ+အဿာတိ ဃောရဝိသော-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗိဟိပြု--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ဆ) ဝါကျဖြင့် အာသီဝိသောဃောရဝိသော- ဟု ပဌမန္တနှင့် ဖွင့်ပြသော်လည်း ပါဠိတော်၌ကား အာသီဝိသဿ ဃောရဝိသဿ-ဟု ဆဋ္ဌယန္တနှင့် ရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဝိဘတ္တိပဒ)

ရ။ **အာသီဝိသ+ အာသီဝိသ**

ဥဿီ ဗျဥ္ဇနေ။ အာသီဝိသော။ (နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁ရရ။) လက်ရှိဆဋ္ဌမှုကိုထောက်၍ အာသုဝိသ ဟူလိုလျက် ဥ-ကို ဤ- ပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့်-အာသီဝိသ-ပါ၍သင့်သည်။

ရှေးမူ၌ကား ဥဿီ ဗျဥ္ဇနေ။ အာသိဝိသော-ဟု ရှိသည်။ ယင်းအလို အာသုဝိသဟူလိုလျက် ဥ-ကိုဣ၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့်-အာသိဝိသ- ဟု ရဿနှင့်ရှိသောပါ၍သင့်သည်။

မှတ်ချက် ဂဏ္ဌိသစ် နီတိသုတ္တ။ မအူနိဿျတို့၌ အာသိဝိသ-ဟု ရဿနှင့်ရှိကြသည်။ အဘိဓာန်, အဘိဓာန်ဋီကာ, ဘာသာဋီကာ-တို့၌ကား အာသီဝိသ-ဟု ဒီဃနှင့်ရှိကြသည်။ (နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်အရာမျှသာဖြစ်သည်ကို သတိပြု။)

အာသုသီဃံ+ အာသုံသီဃံ

အာသုတုဏ္ဍမရဉ္ဇာဝိ-ဟူသော အဘိဓာန် (၄၀)၊ အသတိ ခေပေတီတိ အာသု၊ ဥ-ဟူသော အဘိဓာန်ဋီကာ တို့ကိုထောက်၍ အာသု-ပုဒ်ကသာ လျင်မြန်ခြင်း သီဃ-အနက်ကို ဟောနိုင် သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိပါတ်ပုဒ်ယူလျှင် အာသု-နိပါတ်ပုဒ်သာရှိ၍ အာသုံ-နိပါတ်ပုဒ် မရှိ သောကြောင့် လည်းကောင်း-အာသုသီဃံ-ဟုရှိသောပါ၍သာ သင့်သည်။

၈။ **ဒယာလုကေန**

အပေါင်းဖြစ်သော မေတ္တာ ကရုဏာ တို့၏ **"ဒယာ"** ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကရုဏာ-၌တင်-ကေဒေသျူ။ (ဘာသာဋီကာ)

◆ **ဒယာလုကေနာတိ အနုကမ္ပာယ သဟိတေန။ (သာရတ္ထ)**

အာသီဝိသဿ ဃောရဝိသဿ

ဤ၌ အာသီဝိသဿ ဃောရဝိသဿ-ဟူသောနည်းသည် ဆိုလတ္တံ့သော ကဏှသပ္ပ-အရ မြွေဟောက်မှ ကြွင်းသောမြွေပွေးကို ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။ ကေဒေသျူ။ (တနည်း) ဆ- ဝါကျကိုထောက်၍ ဒွန္ဒသောဓေ နည်းလည်းရသည်။

၁၀။ **ဒယာ** - အရ မာတာပိတရော-ဟူသော ဥပမာနှင့် ယှဉ်ဒိုက်--မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ ယှဉ်သော ကရုဏာကိုယူ၍ ထိုနှင့် နမနဇာတ် တူသောကြောင့်လည်းကောင်း-စသည်ဖြင့် ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၆)

(က) **ဣဓတောနိဒါနညခေါ၊ ပ ။** ဥပပဇ္ဇေယျာတိ ယံ ဣဒံ မာတုဂါမဿ အင်္ဂဇာတေ အင်္ဂဇာတပက္ခိပနံ၊ ဣတောနိဒါနံ တဿ ကာရဏာ ပုဂ္ဂလော နိရယံ ဥပပဇ္ဇေယျ။

(ခ) ဝေါ ကမ္မဿ မဟာသာဝဇ္ဇတံ ပဿန္တော တံ ဂရဟိ၊ န တဿ ဒုက္ခာဂမံ ဣစ္ဆာမာနော။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) **ဇာတ္တ နာမဇာတ္တန္တိ တသ္မိံ နာမ ဝေရုပေ ကမ္မေ ဇဝံ မဟာသာဝဇ္ဇေ သမာနေပိ တွံ။**
(ဃ) **ယံ ဇာတ္တန္တိတွေ ယန္တိ ဟိဋ္ဌနတ္တေ နိပါတော။ ဇာတ္တန္တိ တံ–သဒ္ဒသ ဝေဝစနံ။**
(င) **ဒွိဟိပိ ယံဝါ တံဝါ ဟိဋ္ဌိတံ အဝညာတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။**

(ဋ္ဌ။ ၁၈၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၂၃။ မအူသျ၊ တ။ ၇၈။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၇၂။)

၁။ ဟုတော နိဒါန်, နိရယံ-ပုဒ်တို့၌ ဝိဘတ်ချွတ်၊ မဟာသာဝဇ္ဇတံ-၌ သဒ္ဒတ္တပေါ်လွင်စေလျက် (က) (ခ) တို့ကို အနက်ပေးပါ။
၂။ (င) သာဘောဝပုစ္ဆာ တက်ပါ။
၃။ ၁-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (ခ) ဝါကျ ကမ္မသ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ (က) ဝါကျပါ ဟုတောနိဒါန်-ကို ဝစနတ္တပြု၍ ညသ်နည်း ကောက်ပြပါ။
၅။ သမာန၊ ဟိဋ္ဌိတ၊ ဝေဝစန ပုဒ်တို့ကို ဓာတု, ပစ္စယ ဝေဘာန်၍၊ သမာနေပိ, ဒွိဟိပိပုဒ်တို့၌ အပိ-သဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။
၆။ က-ဂ-ဃ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ (က) ၌ အင်္ဂါတံ ပက္ခိပနံ + အင်္ဂါတပက္ခိပနံ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို ယုတ္တိပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) ဝါကျ အင်္ဂါတပက္ခိပနံ-၌ နယူပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (ခ) ဝါကျပါ ဂရဟိ-၌ ဓာတ်အရ တရားကို ကိုယ်ပြု၍ အာရုယာရုယ ပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

=========================

၁။ (က) ဟုတောနိဒါန် = ကျွံထည့်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသည်ဖြစ်၍။ (ဥပပဒ္ဒေယျ-၌ ကြိယာဝိ သေသန/သျ-စပ်) (ဝါ) ထည့်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ (နိသဂ္ဂ-၌ ပထမာ) နိရယံ=ငရဲ၌။ (ဥပ-ကြောင့်သတ္တမျတ္ထ-၌ ဒုတိယာ)

(ခ) မဟာသာဝဇ္ဇတံ=ကြီးသော အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို (ဝါ) ကြီးသောအပြစ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ (မအူသျ)

✤ **သဟ ဝဇ္ဇေန ယံ ဝတ္တတီတိ သာဝဇ္ဇံ၊ (တနည်း၊) သံဝိဇ္ဇတိ အဝဇ္ဇံ အဿာတိ သာဝဇ္ဇံ။**
မဟန္တံ သာဝဇ္ဇံ မဟာသာဝဇ္ဇံ။ မဟာသာဝဇ္ဇဿ + ဘာဝေါ မဟာသာဝဇ္ဇတာ။

၂။ (င) သာဘောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် ယံ တွံ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ ယံ-သည် ဟိဋ္ဌနတ္ထ-နိပါတ်၊ တွံသည် တံ-သဒ္ဒါ၏ ဝေဝစ်ပရိယာယ်ဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ယံ-ကို ဥဒ္ဒေသ၊ တွံ-ကို နိဒ္ဒေသဟု မှတ်ရပါမည်လော။ (တနည်း၊) ယံ-ကို အနိယတ်၊ တွံ-ကို နိယတ်ဟု မှတ်ရပါမည်လော။ အဘယ်သို့ မှတ်အပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား--ယံ တွံ-ဟူသော နှစ်ပုဒ်လုံးသည် ဟူးဟူးငြားငြား ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချအပ်သော အယုတ်အားဖြင့် သိအပ်သော ဟိဋ္ဌနတ္ထ- အဝညာတတ္ထဖြစ်၏ဟု မှတ်အပ်ပါ၏ဟု လိုသောင်။

✤ **ယံတန္တိ နာယံ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသော၊ ယထာလောကေ ယံဝါ တံဝါတိ အဝညာတဝစနံ၊ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ အာဟ "ယံ ဝါ တံဝါ ဟိဋ္ဌိတံ အဝညာတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ" တိ။ (သာရတ္ထ)**

http://www.dhammadownload.com

၃။ ၁-သည် တံ ကိံသပေတု-စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးကုပ်ပြသောကြောင့် နိဂမနဝါကျ။

ဂ- ပကၡန္တရ။ ဃ- ပကၡန္တရ။ (င) သည် ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။

တစ်စပ် **ဏမ္ဗသ-**ကား သည်ကြောင့် မဟာသာဝဇ္ဇတံ-ဝယ် မဟာသာဝဇ္ဇ-ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်၌ တုလျတ်။ မဟာသာဝဇ္ဇ-ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်ကား လိင်္ဂတ်။

(တနည်း) ၏-ကြောင့် မဟာသာဝဇ္ဇတံ-ဝယ် တာ-ပစ္စည်း၌ သမ္ဗန်+တာ-ပစ္စည်းကား သမ္ဗန္ဓိ။

(က) **ဣတောနိဒါနံ-**ကား ၍-ကြောင့် ဥပပဒ္ဒေဝိယျ-၌ ကြိယာဝိသေသန/ဘျ-စပ်။

(တနည်း) ကြောင့်-ကြောင့် ဥပပဒ္ဒေဝိယျ ၌ ဟိတ်+ဟိတ်၏ဖိုလ်။

၄။ ဣဒံ မာတုဂါမဿ အင်္ဂဇာတေ အင်္ဂဇာတုပက္ခိပနံ+နိဒါနံ ကာရဏံ+အဿ နိရယုပပတ္တနဿာတိ ဣတောနိဒါနံ။

ဣမနိဒါနံ-ပုဒ် အရကား မာတုဂါမအင်္ဂါဇာတ်၌ မိမိ၏အင်္ဂါဇာတ်ကို ထည့်သွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းသည် မှချ။

ထို၏ + ရေ၌ဖြစ်ခြင်းနှင့် အကြောင်း + အကျိုးစပ် ဌာန။

တ-အညပုဒ်အရကား----ရေ၌ဖြစ်ခြင်းရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဒုက္ခဿ အာဂမော ဒုက္ခာဂမော။ ဟီဠနမေဝ အတ္ထော ဟီဠနတ္ထော။

ဩရေန ဉာတော အဝညာတော။

၅။ **သမာန-**ကား သမ+ယု (တနည်း) အသ+မာန။ **ဟီဠိတ** = ဟီဠ+တ။

ဝေဝစန = ဝိ+ဝစ+ယု။

(ကော အတ္ထော ပုနပ္ပုနံ ဝုစ္စတိ အနေနာတိ ဝေဝစနံ။)

သမာနေမိ-၌ **အမိ-**ကား ဂရဟာ။ **ဓိမ္ဗိမိ-** ၌ **အမိ-** ကား အဝယ်ဝသမ္ဗိတ္တန။

၆။ (က) ယံ ဣဒံ။ ပ။ ဣတော နိဒါနံ-ဖြင့် ဣတောနိဒါနံ-၌ ဣမ-သဒ္ဒါ၏ အင်္ဂဇာတပက္ခိပန-ကိုစွဲယူ--လည်းကောင်း (သဗ္ဗ--တ္ထ) (ဝါ) ဣမ-ဟူသော နိယတ်၏ အနိယတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း (ဘာဝတ္ထ) ဣတော-၌ တော-ကား တော-ပစ္စည်း မဟုတ်၊ ပဌမာ ကေဝုစ်သိဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း (ဝိဘတ္တိပဒ) သမာသ်၌ ပဌမာသိ ဝိဘတ်၏ ကာရိယ တော-အပြု မကျေသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း (ဘာဝတ္ထ) ဣတော နိဒါနံ-ပုဒ်ကို ဣဒံ (မာတုဂါမဿ အင်္ဂဇာတေ အင်္ဂဇာတပက္ခိပနံ) နိဒါနံ (ကာရဏံ) အဿ နိရယုပပတ္တနဿာတိ ဣတောနိဒါနံ-ဟု စတုတ္ထိဗဟုဗ္ဗိဟိ-ပြု--လည်းကောင်း သိစေ။ (သာရတ္ထ)

(ဂ) ဖြင့် တတ္ထ-၌ ထ-ပစ္စည်းသည် သတ္တမျတ္ထ-၌သက်--လည်းကောင်း။ (ဝိဘတျတ္ထ) တ-၏ ဝေရူပကမ္မ-ကိုစွဲယူ--လည်းကောင်း။ လက္ခဏပုဒ်ထည့်စွက်၍ အနက်ယောနောရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဃ) ဟီဠနတ္ထေ နိပါတော-ဖြင့် ယံတွံ-၌ ယံ-သဒ္ဒါသည် သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်မဟုတ်၊ ဟီဠနတ္ထ-၌ နိပါတ်ပုဒ်တည်းဟု သိစေ။ (နိပါတလိင်္ဂပဒ၊ နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

တွန္တိ တံ သဒ္ဒဿ ဝေဝစနံ-ဖြင့် တွံ-ကား တုမှတ္ထတွံ-မဟုတ်၊ တံ-သဒ္ဒါ၏ ဝေဝုစ်ပရိယာယ်တည်းဟုသိစေ။ (ပရိယာယ်အဘိဓေယျတ္ထ) ။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဒွီဟိ ဝါ ယံဝါ တံဝါ ဟီဠိတံ-ဖြင့် ယံတွဲ-နှစ်ပုဒ်လုံး ဟီဠနတ္တကိုဟော၏ဟု သိစေ။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ။)

အဝညာတံ-ဖြင့် ဟီဠိတ=ကဲ့ရဲ့အပ်၏ဟူသည် အဝညာတ=အယုတ်အားဖြင့် သိအပ်သတည်းဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

၇။ **(က) အဂ်ရာတံ ပဏ္ဍိပန်+ အဂ်ရာတပဏ္ဍိပန်**

အဂ်ရာတံ=ကို။ ယံ ဟူဒ ပဏ္ဍိပန်=သည်။ အတ္ထိ=၏။ (မအူသျ) ယံ ဟူဒ အဂ်ရာတပဏ္ဍိပန်= အကြွင်မိမိအဂါရာတ်ကို ထည့်သွင်းခြင်းသည်။ အတ္ထိ=၏။ (ဘာသာဋီ) ဤသို့ အတ္ထယုတ္တိ ရှိသောကြောင့် -၂- ပါဌ်သင့်။

(ခ) ဋ္ဌ တံ ဝရဟိ+ တံ ဝိဝရဟိ

ဥပသာရပါ, မပါမျှသာထူးသောကြောင့် လည်းကောင်း။ နှစ်ပုဒ်လုံး ကဲရဲ့ခြင်းအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ -၂- ပါဌ်လုံး သင့်သည်။

၈။ **အဂ်ရာတ ပဏ္ဍိပန်**

အပေါင်းဖြစ်သော ရဟန်းတော်တို့၏ အဂါရာတ်ကို ထည့်သွင်းခြင်း၏ **"အဂ်ရာတပဏ္ဍိပန်"**-ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သောရှင်သုဒိန်၏ အဂါရာတ်ကို ထည့်သွင်းခြင်း၌တင် ကေဒေသျူ/ ရုဋ္ဌိနည်း။

၁၀။ ဝရဟိ-၌ ဓာတ်အရ ဘုရားရှင်၏ မဟာကရုဏာ ရှေ့သွားရှိသော ဒေသနာဉာဏ်တော်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၇)

၃၇ - ၃၊ အစိုးရ

(က) **အသဒ္ဓမ္မန္တိ** အသတံ နီစဇနာနံ ဓမ္မံ၊
(ခ) တေဟိ သေဝိတဗ္ဗန္တိ အတ္တော။
(ဂ) **ဂါမဓမ္မန္တိ** ဂါမာနံ ဓမ္မံ၊ ဂါမဝါသိကမနုဿာနံ ဓမ္မန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဃ) **ဝသလဓမ္မန္တိ** ပါပဓမ္မေ ပဂ္ဃရန္တီတိ ဝသလာ၊ တေသံ ဝသလာနံ ဟီနပုရိသာနံ ဓမ္မံ။
(င) ဝသလံ ဝါ ကိလေသပဂ္ဃရဏကံ ဓမ္မံ။

..(ဋ္ဌ။ ၁၈၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၂၃။ မအူ၊ သျ။ ၈။ ၁၀။ ဘာသာဋီကာ၊ ဒု။ ၂၇၃။)

၁။ (က) (ခ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာတို့ကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ (ဂ)-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ဃ-င-တို့ကို ရှေးနောက်ထောက်ဆဝါကျခွဲ၍၊ ဃ-၌ ပါသော ဝသလာနံ-ကို စပ်သင့်ရာ၌ စာစပ်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၄။ (က) အဖွင့်အားလျော်စွာ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ညွှန်ကောက်ပါ။
၅။ (ဃ) ဝါကျ ဝသလ-၌ ဓာတု ဓာတွတ္ထ ပစ္စယ ပစ္စယတ္ထတို့ကိုဖြေလျက်၊ (က) ဝါကျပါ ဓမ္မာ-ပုဒ်၏ အတ္ထကိုလည်းဖြေပါ။
၆။ (၁) ကို အကြောင်းပြု သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးလျက် (င) ကို အဋ္ဌကထာဘောဂ ဖော်ပြပါ။
၇။ (က) ၌ အသတံ/အသန္တ-နှစ်မျိုးတို့တွင် သင့်ရာကိုအကြောင်း အထောက်အထားပြ၍ ဖြေပါ။
၈။ (ဂ) ပါ ဂါမာနံ ဓမ္မံ-၌ ဖြစ်သင့်သော နယူပစာရကိုဖြေပါ။
၁၀။ ဃ-ဝါကျ၏အရကို ခန္ဓောထဏဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= =

၁။ **သံဝဏ္ဏနာကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပုဒ်အနက်ပေးပုံ**

အသဒ္ဓမ္မံ-သူတော်မဟုတ် ယုတ်မာသောသူတို့၏အကျင့်သို့ (ဝါ) သူတော်မဟုတ် ယုတ်မာသော သူတို့သည် ကျင့်အပ်သော အကျင့်သို့။

၂။ **(ဂ) အနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (က) (ခ) နှစ်ဝါကျဖြင့် အသဒ္ဓမ္မံ-ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဂါမဓမ္မံ- ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

၃။ (၁) ဝိတ္ထာရ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဂ) ပကုန္တရ။ (ဃ) ပကုန္တရ။ (င) ပကုန္တရ။

စာစပ် ဓေသလာနံ-ကား ကုန်သော-ကြောင့် တေသံ ဟီနပုရိသာနံ-၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန/သျ-စပ်။

၄။ အသတံ + ဓမ္မော အသဒ္ဓမ္မော။
အသန္တ – အရကား သူတော်မဟုတ် ယုတ်မာသော သူတို့ဖြစ်သည် မှချ။
ထို၏ + အကျင့်နှင့် သာမီ + သံ၊ သေဝက + သေဝိတဗ္ဗ၊ ဌာန + ဌာနီ – စပ် ဌာနူ။
အသဒ္ဓမ္မ – ပုဒ်လုံးအရကား သူတော်မဟုတ် ယုတ်မာသော သူတို့၏ အကျင့်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဂါမေ ဝသန္တိ သီလေနာတိ ဂါမဝါသိနော။ တေဝေ-ဂါမဝါသိကာ။
ဂါမဝါသိကာစ+တေ+ မနုဿာစာတိ ဂါမဝါသိကမနုဿာ။
ကိလေသေ + ပဋ္ဌရတီတိ ကိလေသပဋ္ဌရကကော။

၅။ (ဃ) **ဓေသလ**- ကား ဝသ- ဓာတ်၊ ပဋ္ဌရကတ္ထ။ အလ- ပစ္စည်း။ ဟေတုကတ္တုသာဓနေတ္ထ၊ (မအူ) သုဒ္ဓကတ္တုသာဓနေတ္ထ။ (ဘာသာဋီကာ)
(က) ဝါကျပါ ဓမ္မာ – ပုဒ်၏ အတ္ထ – ကား အာဓာရတ္ထဖြစ်သည်။

ဓာတုပစ္စယမှတ်ဘွယ်

နိစ-ကား နိပုဗ္ဗ + စိ-ဓာတ် + ဏပစ္စည်း။
(နိဟီနံ စိနောတီတိ နိစော။) ဏော၊ စိ-စယေ၊ ရဿဿ ဒီဃတ္တံ။ (တာန်ငြိ+သူစိ)
ဟီန-ကား ဟာ-ဓာတ်+ တပစ္စည်း။

၆။ အသတံ ဓမ္မံ-ဖြင့် အသဒ္ဓမ္မော-ပုဒ်ကို အသတံ+ဓမ္မော အသဒ္ဓမ္မော-ဟု သဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ အသဒ္ဓမ္မံ-၌ သ-သဒ္ဒါသည် သမာနစသည်တို့၏ ကာရိယမဟုတ်၊ သန္တ သဒ္ဒါ၏ ကာရိယ--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

နိစ္စ ဧနာနံ-ဖြင့် အသန္တ-အရ ယုတ်နိမ့်သော သူတို့ကို ယူ--လည်းကောင်း၊ အသတံ-၌တံ-သဒ္ဒါ၏ နံဝိဘတ်၏ ကာရိယ---လည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဖြင့် အသဒ္ဓမ္မ-၌ သူတော်မဟုတ် ယုတ်မာသော သူတို့၏ အကျင့်ဟူသည် ထိုယုတ်မာသော သူတို့သည် မှီဝဲအပ်သော မေထုန် အကျင့်ပင်တည်းဟု သိစေသည်။

(ဂ) ဂါမာနံ ဓမ္မံ-ဖြင့် ဂါမဓမ္မ-ပုဒ်ကို ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု--သိစေ။

ဂါမဝါသိကမနုဿာနံ ဓမ္မံ-ဖြင့် ဂါမဓမ္မ-၌ ဂါမ-အရ ဌာနူပစာ, အဘေဒဘေဒူပစာအားဖြင့် ရွာနေသူ လူတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။

✥ **ဂါမဓမ္မန္တိ ဧတ္ထ ဂါမသဒ္ဒေန ဂါမဝါသိနော ဝုတ္တာ အဘေဒူပစာရေန ဒါတိအာဟ "ဂါမဝါသိကမနုဿာနံ" န္တိ၊ (သာရတ္ထ)**

(ဃ) ပါပဓမ္မေ ဝသန္တိ ပဋ္ဌရန္တီတိ ဝသလာ-ဖြင့် ဝသလာ-၌ ဝသ-ဓာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အလ-ပစ္စည်း၏ ဟေတုကတ္တုသာဓ် (ဝါ) သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ် အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ဝသန္တီတိ ဝသလာ-ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ ဝသန္တိ-၌ ဝသ-ဓာတ်၏ ပဋ္ဌရဏအနက်ဟော -လည်းကောင်း။ ဝသန္တိ ပဋ္ဌရန္တိ-၌ ယိုစီးစေတတ်၏ဟူသည် ပါပဓမ္မ-တို့ကို ယိုစီးစေခြင်းပင်တည်း-- လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ဝသလာနံ ဓမ္မံ-ဖြင့် ဝသလဓမ္မော-ပုဒ်ကို ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု--သိစေ။

တေသံ ဟီနပုရိသာနံ-ဖြင့် ဝသလ-အရ ယုတ်မာသောသူတို့ကိုယူ----သိစေ။

(င) ဝသလံ ဓမ္မံ-ဖြင့် ဝသလဓမ္မ-ပုဒ်ကို ကမ္မဓာရယ်ပြု--သိစေ။

ကိလေသပဋ္ဌရဏကံ-ဖြင့် ဝသလ-၌ ဝသ-ဓာတ်၏ ပဋ္ဌရဏအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ အလ-ပစ္စည်း၏ ဟေတုကတ္တုသာဓ် (မအူ) သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ် (ဘာသာဋီကာ) အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ ဝသတိ ပဋ္ဌရတီတိ ဝသလော-ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ ယိုစီးစေတတ်၏ဟူသည် ကိလေသာတို့ကို ယိုစီးစေခြင်းပင်တည်း--လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **(က) အသတံ+ အသန္တံ**

အသန္တ-တည်။ ဆဋ္ဌီ-နံ သက်၊ သေသေသုန္တဝ-ဖြင့် န္တ-ကို န္တုကဲ့သို့ငဲ၊ နံမှိတံဝါ-ဖြင့် ဝိဘတ်နှင့်တကွ န္တုကို တံ-ပြု၍ အသတံ-ဟု ရုပ်ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိစ္စဧနာနံ-ဟူသော နောက်အဖွင့်အရ ဆဋ္ဌယန္တ ထင်ရှားသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အသတံဟုရှိသော ပါဌ်သင့်သည်။ အသန္တံ-ပါဌ်ကား နိစ္စဧနာနံ-ဟူသောအဖွင့်နှင့် မလျော်သောကြောင့် မသင့်။

၈။ **(ဂ) ဂါမာနံ ဓမ္မံ**

ဤ၌ ဂါမ-ဟူသောနည်းသည် ရွာနှင့် ရွာနေလူကို အပြားမဲ့အားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် အဘေဒနည်း။

ဤ၌ ဂါမ-သဒ္ဒါသည် ရွာနှင့် ရွာနေလူပြားသော်လည်း မပြားသကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာမည်၏။

(တနည်း၊) ဌာန-ရွာ၏ "ဂါမ"ဟူသော အမည်ကို ဌာနီ-ရွာနေလူ၌တင် ဌာနူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။ (မအူသျှ။ ၇၉။ ဂဏ္ဌိသစ် -၁၊ ၂၄၄။)

၁၀။ (ဃ) ဝါကျအရ ယုတ်မာသောသူတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဥ် (၃၈)

(က) **ဗဟူနံ ခေါ၊ ပ။ အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗင်္ဂမောတိ သာသနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။**
(ခ) လ္ဂမသ္မိံ သာသနေ တွံ ဗဟူနံ ပုဂ္ဂလာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာဒိကတ္တာ သဗ္ဗပဌမံ ကရဏတော၊
(ဂ) ပုဗ္ဗင်္ဂမော သဗ္ဗ ပဌမံ တေ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နတ္တာ၊
(ဃ) ဒွါရံ ဒဒေါ ဥပါယဒဿကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(င) လ္ဂမဋ္ဌိ လေသံ လဒ္ဓါ တထ အနုသိက္ခမာနာ ဗဟူ ပုဂ္ဂလာ နာနပ္ပကာရကေ မဏ္ဍနိယာ မေထုနပဋိ သေဝနာဒိကေ အကုသလဓမ္မေ ကရိဿန္တီတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော။

(ဋ္ဌ။ ၁၈၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၂၄။ မအ္ဃသျ၊ တ၊ ဂ၀။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၇၅။)

၁။ တော်မဂ္ဂ-ကို သရူပတ္ထဖော်လျက် (ခ-ဃ) တို့ကို အနက်ပေးပါ။
၂။ (က) ကို လီနတ္ထရ စောဒနာတက်၍၊ (ခ) ၌ ပုဂ္ဂလာနံ-ပုဒ်သို့ သဒ္ဒါနည်း ပုစ္ဆာရနိုင်သမျှ ထွက်ပြပါ။
၃။ ခ-ဂ-ဃ-င-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (က) ၌ ဗဟူနံ-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။
၄။ အာဒိကတ္တာ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ သာသနံ၊ ကတ္တာ၊ မဏ္ဍနိယာ-တို့၏ လိင် ဂိုဏ်း ကာရန် ဝုစ် ဝိဘတ် ဝိဘတျတ္ထ ဓာတ် ပစ္စည်း ဓာတွတ္ထ တို့ကို ဖော်ပြပါ။
၆။ ခ-ဂ-ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ ဒွါရံဒဒေါ၊ ဒွါရဒါယကော-နှစ်ပါဌ်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ခ) ဝါကျ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ၊ (င) မဏ္ဍနိယာ-ပုဒ်တို့၌ နယူပစာ ထုတ်ပါ။
၁၀။ (င) ဝါကျပါ နာနပ္ပကာရကေ-အရကို အာဝတ္တဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

==========================

၁။ တော်မဂ္ဂ၊ ထိုမေထုန်အကျင့်ဟုဆိုအပ်သောခရီးကို။ (သရူပတ္ထ)
(င)အဓိပ္ပါယော-၏ သမ္ဗန်ကို-ဘဂဝတော-ဟုထည့်။

၂။ **(က) လီနတ္ထရစောဒနာ**

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဗဟူနံခေါ၊ လ။ အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗင်္ဂမော-ဟု ဟော်တော်မူ၏။ ယင်းဗဟူနံခေါ။ လ။ အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗင်္ဂမော-ဟူသော စကားကို အဘယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူပါသနည်း။ လောက၌ မေထုန်အမှုကို အစပြုတတ်သူမှာ (ရှင်သုဒိန်မဟုတ်) ကမ္ဘာဦး၌ ဖြစ်သော ထစုံတယောက်သော သူပင်ဖြစ်သောကြောင့် လောကကိုရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူပါသလော-စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား-----ဗဟူနံခေါ၊ ပ။ အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗင်္ဂမော-ဟူသောစကားကို သာသနာကိုရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူပါ၏ ဟုလို။

◆ **လောကေ မေထုနဓမ္မဿ အာဒိကတ္တာ ကောစိ ပဌမကပ္ပိကော၊ န ပနာယန္တိ အာဟ "သာသနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ" တိ။ (သာရတ္ထ)**

http://www.dhammadownload.com

စာထွက်ရန်အမှာ

ပုဂ္ဂလာနံ-ကို တို့၏-ဟု အနက်ပေးလျှင် အာဒိကတ္တာ-ဝယ်အာဒိ-၌ လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗဂ်မော-ဝယ် ပုဗ္ဗ-၌ လည်းကောင်း-သမ္ဗန်+သမ္ဗန္ဓီစပ်၍၊ ယင်းပုဒ်တို့မှ စာထွက်ရမည်။ (တနည်း၊) ပုဂ္ဂလာနံ ကို တို့အား-ဟု အနက်ပေးလျှင် (ဂ) ဝါကျ ဒွါရံဒဒေါ-ဝယ် ဒဒေါ-၌ လည်းကောင်း၊ ဥပါယဒဿကော-ဝယ် ဒဿကော-၌လည်းကောင်း သမ္ပဒါန်+သမ္ပဒါန်၏ ကြိယာစပ်၍ ယင်းပုဒ်တို့မှ စာထွက်ရမည်။ (မအူသျ- ၈- ၁၀- ရှု။)

ထွက်ပုံ

ဆရာ-သည် အာဒိကတ္တာ၌ အာဒိ၊ ပုဗ္ဗဂ်မော-၌ ပုဗ္ဗ-ဟူသော သမ္ဗန္ဓီ ကိုဆိုတော်မူ၏။ ထို၏ သမ္ဗန်ကား အဘယ်ပါနည်း။ သမ္ဗန္ဓီသည် သမ္ဗန်နှင့်မကင်းကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော-စုဒ်ကြောင့်-ပုဂ္ဂလာနံ-မိန့်။

(တနည်း၊) ဆရာ-သည် ဒွါရံဒဒေါ-၌ ဒဒေါ၊ ဥပါယဒဿကော-၌ ဒဿကော-ဟူသော သမ္ပဒါန်၏ ကြိယာကို ဆိုတော်မူ၏။ ယင်း၏သမ္ပဒါန်ကား အဘယ်ပါနည်း-စုဒ်ကြောင့်ပုဂ္ဂလာနံ-မိန့်။

(ခ) သာဓောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဗဟူနံခေါ-စသော စကားသည် သာသနာတော်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသော သန္တာယဘာသိတစကားဖြစ်၏။ လောကကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုသောစကားမဟုတ်ဟု ဆို၏။ ယင်းဗဟူနံခေါ-စသောပါဠိတော် စကားရပ်၌ ဗဟူနံ-ဟူသောပုဒ်သည် အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဟူသော ပုဒ်ကို ငဲ့ပါသလော။ အဘယ်ကိုငဲ့ပါသနည်း၊ (ဝါ) ဗဟူနံ-ပုဒ်ကို အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ-ပုဒ်၌ စပ်အပ်ပါသလော။ မည်သည့်ပုဒ်၌ စပ်အပ်ပါသနည်း။ အာဒိကတ္တာ-ကို တတိယာတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္တ ပြုအပ်ပါသလော။ အဘယ် သမာသ်ဝစနတ္တ ပြုအပ်ပါသနည်း-စုဒ်ကြောင့်-(ခ) မိန့်။

✤ ဗဟူနန္တိ ပုဂ္ဂလာပေက္ခံ၊ န ပန အကုသလာပေက္ခန္တိအာဟ "ဗဟူနံ ပုဂ္ဂလာန" န္တိ၊ (သာရတ္ထ)

(င) စောဒနာတက်ပုံ

ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် ခပ်သိမ်းသူတို့၏ ရှေးဦးစွာ မေထုန်အကျင့်တည်းဟူသော ခရီးကို သွားခြင်းဟူသည် ဒွါရံဒဒ၊ ဥပါယဒဿက=အခွင့်ကိုပေးခြင်း, (ခရီးလမ်းကြောင်းကို ပေးခြင်း၊) အကြောင်းဥပါယ်ကို ပြတော်မူခြင်းပင်တည်းဟု ဥဇုကတ္တ အဓိပ္ပါယတ္တကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ရှင်သုဒိန်သည် တစုံတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမျှ မေထုန်မှီဝဲခြင်းဌာ နည်းလမ်းညွှန်ပြမှုကို မပြုသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ဒွါရံဒဒေါ ဥပါယဒဿကော-ဟု (ဃ) ဖြင့်ပြဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင်သင့်ရာပါအံ့နည်း (ဝါ) ဗဟူနံခေါစသော ပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင်၏ အလိုအဓိပ္ပါယ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ ဝိရောဓိတင်- စုဒ်ကြောင့်-(င) မိန့်။

၃။ ၁-စသောဝါကျများသည် ဗဟူနံခေါ-စသော ပုဒ်တို့၏ သဒ္ဒတ္တ အဓိပ္ပါယတ္တ အကျယ်ကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

ထိုတွင်-ဂ-သည် ဗဟူနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာဒိကတ္တာ-ပုဒ်တို့၏အဖွင့်မှတပါး ပုဗ္ဗဂ်မော-ပုဒ်၏အဖွင့်ကို ပြသောကြောင့်- ပက္ခန္တရ။

ဃ-သည် ဥဇုကတ္တ ပိဏ္ဍတ္တပြ ဝိတ္ထာရ။

င-သည် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ (ဘာသာဋီ) (တနည်း၊) ဝိတ္ထာရ။ (မအူ)

စာစပ် ဓမ္မာနံ-ကား တို့ကို-ကြောင့် အာဒိကတ္တာ-ဝယ် ကတ္တာ-၌ အဝုတ္တသဋ္ဌီကံ/ကမ္မီ။ (မအူ)

http://www.dhammadownload.com

၄။ ပဌမံ အာဒိယတီတိ အာဒိ။ (အာ+ဒါ+ဣ) ကရောတီတိ ကတ္တာ။ (ကရ+တု)
ကရ-ဓာတ်အရကား မေထုန်အမှုကိုပြုသော ရှင်သုဒိန်၏ ရာဂပြင်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-မှချ။
ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော အယောနိသောမနသိကာရစသည်သည် ဖလူ။
နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ကုက္ကုစ္စ ဝိပ္ပဋိသာရစသည်သည် ကာရကပစ္စ။
တု-ပစ္စည်းအရကား ရှင်သုဒိန်ရ၏။
အာဒိ ပဌမံ + ကတ္တာ အာဒိကတ္တာ။
အာဒိ-အရကား ပဌမတ္တဘောဂုဏ်သည်-မှချ။ ထို၏ + ရှင်သုဒိန်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် - ဌာန--၏။
အာဒိကတ္တာ-ပုဒ်လုံးအရကား (ဤသာသနာတော်၌ ခပ်သိမ်းသူတို့၏) ရှေးဦးစွာ (မေထုန်အမှုကို) ပြုတတ်သော ရှင်သုဒိန်ရ၏။

အမှာ မအူသျှ၌ အာဒိကတ္တာ၊ အစ၌ပြုတတ်သူတည်း-ဟု အနက်ပေးပြီး အာဒိမှိ + ကတ္တာ-ဟုလည်း သတ္တမီတပ္ပုရိသ်ဝစနတ္ထ ပြုပြသေးသည်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သဗ္ဗေဟိ+ ပဌမံ သဗ္ဗပဌမံ။ (တနည်း) သဗ္ဗေသံ+ ပဌမံ သဗ္ဗပဌမံ။
ပဋိပဇ္ဇတီတိ ပဋိပန္နော။ ပဋိပန္နဿ + ဘာဝေါ ပဋိပန္နတ္တံ။
ပုဗ္ဗံ + အဂမာသီတိ ပုဗ္ဗင်္ဂမော။ဒွါရံ + အဒါသီတိ ဒွါရဒါယကော။
ဥပါယံ + ဒဿေတီတိ ဥပါယဒဿကော။ အနုဂစ္ဆာ သိက္ခန္တီတိ အနုသိက္ခမာနာ။
နာနာ ပကာရော ဧတေသန္တိ နာနပ္ပကာရာ။
နာနပ္ပကာရာဧဝ နာနပ္ပကာရကာ။ နာနာ - ကားနိပါတ်။

၅။ **သာသန်**-ကား နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ၊ ကေဝုစ်၊ ဒုတိယာဝိဘတ်၊ ကမ္မတ္ထ၊ သာသ-ဓာတ်၊အနုသိဋ္ဌိအနက်။
ကတ္တာ-ကား ပုံ၊ သတ္ထာဒိ၊ ဥ-ကာရန္တ၊ ကေဝုစ်၊ ပဌမာသိ၊ လိင်္ဂတ္ထ၊ ကရ-ဓာတ်၊ ကရဏတ္ထ။
မဏ္ဍဒိယာ-ကား ဣတ္ထိလိင်၊ နဒါဒိ၊ ဤ-ကာရန္တ၊ ကေဝုစ်၊ သတ္တမီဝိဘတ်၊ အာဓာရတ္ထ၊ မရ-ဓာတ်၊ ပါကဓာဂတ္ထ၊ (တနည်း) မဂိ-ဓာတ်၊ စလနတ္ထ။

ဓာတုပစ္စယမှတ်ဘွယ်

ပုဗ္ဗ - ပုဗ္ဗ + အ။
ပုဂ္ဂလ - ပုံသဒ္ဒူပပဒ + ဂလ- ဓာတ်+ ဏ။ (တနည်း) ပူတိသဒ္ဒူပပဒ+ ဂလ+ ဏ။ (တနည်း)
ပူဂ - သဒ္ဒူပပဒ + လာ- ဓာတ်၊ ဏ- ပစ္စည်း။
ဒွါရ = ဒွရ - ဓာတ် + ဏ။ (တနည်း) ဒွိသဒ္ဒူပပဒ + အရ + ဏ။
လေသ = လိသ- ဓာတ် + အ-ပစ္စည်း။ လဒ္ဓါ = လဘ + တွာ။

၆။ (က) ဖြင့် ဗဟူနံခေါ်-စသော စကားသည် လောကကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသော စကားမဟုတ်၊ သာသနာကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသော သန္ဓာယဘာသိတစကားဖြစ်၏ဟု သိစေ၏။
(တနည်း) (က) ဖြင့် အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗင်္ဂမော-အရ လောက၌မေထုန်အမှုကို ရှေးဦးစွာပြုတတ်သော တစုံတယောက်သော ကမ္ဘာဦးသူကိုမယူရ၊ ဤသာသနာတော်၌ မေထုန်အမှုကို ရှေးဦးစွာလွန်ကျူးသူ ရှင်သုဒိန်ကို ယူရမည် ဟုသိစေ၏။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဇမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ-ဖြင့် အာဒိကတ္တာ၌ ရှေးဦးစွာပြုတတ်သူဟူသည် လောက၌ ရှေးဦးစွာ ပြုတတ်သူမဟုတ်၊ ဤသာသနာတော်၌ ရှေးဦးစွာပြုတတ်သူပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။

တွံ-ဖြင့် အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗင်္ဂမောတို့၏ တုလျတ်ပုဒ်အဖြစ်တွံ-ကိုထည့်၍ အနက်ပေးရမည်ဟုသိစေ။

ပုဂ္ဂလာနံ-ဖြင့် ဗဟူနံ-ပုဒ်ကို ဓမ္မာနံ-၌ မစပ်ရ၊ ပုဂ္ဂလာနံ-ဟူသော ပါဌသေသ-၌ စပ်ရမည်ဟုသိစေပါသည်။ (တနည်း၊) ဗဟူနံ-အရ ဓမ္မ-ကိုမယူရ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။

(တနည်း) ဗဟူနံ-သည် အကုသိုလ် ဓမ္မကိုမငဲ့၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုငဲ့သတည်းဟု သိစေပါသည်။

အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာဒိကတ္တာ-ဖြင့် အာဒိကတ္တာ-၌ တု-ပစ္စည်းအယှဉ် ဖြစ်သောကြောင့် အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ-ဝယ် ကမ္မတ္ထ-၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဝိဘတျတ္ထ။)

သဗ္ဗပဋ္ဌမံ ကရဏတော-ဖြင့် အာဒိကတ္တာ-၌ အာဒိ-သဒ္ဒါ၏ ပဌမတ္ထကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ယင်း အာဒိ-သဒ္ဒါ၏ အပါဒါန်ကား သဗ္ဗေဟိ (ဝါ) အာဒိ-၏သမ္ဗန်ကား သဗ္ဗေသံ-ပင်တည်း-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း၊ ကတ္တာ-၌ ကရ-ဓာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ တု-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ကရောတီတိ ကတ္တာ- ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ အာဒိနှင့် ကတ္တာ-ကို အာဒိ+ကတ္တာ အာဒိကတ္တာဟု (ကြိယာဝိသေသန) ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်-ပြု--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် ပုဗ္ဗင်္ဂမော-၌ ပုဗ္ဗ-သဒ္ဒါ၏ ပဌမတ္ထ-ဟောသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗ-သဒ္ဒါ၏ အပါဒါန်ကား သဗ္ဗေဟိ (ဝါ) ပုဗ္ဗ-သဒ္ဒါ၏သမ္ဗန်ကား သဗ္ဗေသံ-ပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမော-၌ ဂမု-ဓာတ်၏ ဂတိ-အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓ အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ အဂမီတိ ဂမော-ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ အပေါင်းပုဒ်ကို ပုဗ္ဗံ + ဂမော ပုဗ္ဗင်္ဂမော-ဟု (ကြိယာဝိသေသနတ္ထ) ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်ဝဓနတ္ထ-ပြု--လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမော၌ ရှေးဦးစွာသွားတတ်သူ ဟူသည် မေထုန်အကျင့်ဟု ဆိုအပ်သောခရီးကို ရှေးဦးစွာ သွားတတ်သူပင်တည်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (ဂ) ဖြင့် (ဘာဝတ္ထ)ကို သိစေ။

၇။ ဒွါရံ ဒဒေါ+ဒွါရဒါယကော

ဒွါရံ ဒဒေါ, ဒွါရဒါယကော-ပုဒ်တို့သည် ပစ္စည်းမျှသာထူး၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်မထူးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဌိသစ်၌ ဒွါရဒါယကော=ခရီးလမ်းကြောင်းကို ပေးတတ်သူသည်-ဟု ယောဇနာ၍ မအူသျှ၌ ဒွါရဒါယကော=အခွင့်ကိုပေးတတ်သောသူသည်ဟု ယောဇနာသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရွှေဥမင်နိသျှ၌ ဒွါရံ=တံခါးကို။ ဒဒေါ=ပေးတတ်သူ-ဟု ယောဇနာ၍ ဘာသာဋီကာ၌ ဒွါရံဒဒေါ= လမ်းပေါက်ကို ပေးတတ်သူတည်းဟု ယောဇနာသောကြောင့် လည်းကောင်း ဒွါရံ ဒဒေါ။ ဒွါရဒါယကော နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

ယုတ္တတရမေးခဲ့သော်-အမတံ ဒဒေါ စသော ဟောတိ=ဟူသော သံယုတ်ပါဠိတော်နှင့် ပုဗ္ဗင်္ဂမောတိမဿ ဝိဝရဏံ ဒွါရံ-ဟူသော ယောဇနာတို့ကို ထောက်၍ ဒွါရံ ဒဒေါ-ပါဌ်သာ ယုတ္တတရဖြစ်၏ ဟုဖြေ။

လေသံ + လီသံ

လေသံ လီသန္တိပဒဒွယံ ဝေဝစနံ-ဟူသော ပါရာယောဇနာကို ထောက်၍ နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်၏ဟုဖြေ။

၈။ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ

အပေါင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်ဓမ္မ ဟူသမျှတို့၏ "အကုသလာနံဓမ္မာနံ"-ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ရှင်သုဒိန်၏ မေထုန်မှီဝဲခြင်းဟူသော အကုသိုလ်ဓမ္မ၌တင် ကေဒေသူ။ ရှဋ္ဌိနည်း။

http://www.dhammadownload.com

တော် မဋ္ဌ

အတူဖြစ်သော ပကတိလမ်းကြောင်း၏ "မဋ္ဌ"-ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော မေထုန်အကျင့်၌တင် သဒိသူပစာ။

မဏ္ဍနိယာ

အပေါင်းဖြစ်သော မျောက်မတစ်ကောင်လုံး၏ "မဏ္ဍနိယာ"-ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မျောက်မ၏ ပဿာဝမဂ်၌တင် ကေဒေသူ။

အာဒိကမ္မာ

အပေါင်းဖြစ်သော လောက၌ မေထုန်အမှုကို အစစွာပြုသော ပထမကပ္ပိကပုဂ္ဂိုလ်၊ သာသနာ၌ မေထုန်အမှုကို အစစွာပြုသောရှင်သုဒိန်တို့၏ "အာဒိကမ္မာ"-ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သာသနာ၌ မေထုန်အမှုကို အစစွာပြုသူ ရှင်သုဒိန်၌တင် ကေဒေသူ။

(ပုဗ္ဗင်္ဂမော-၌လည်း အာဒိကမ္မါနည်းတူ ကေဒေသူ- တင်)

၁၀။ **နာနပ္ပကာရက** - အရ မေထုနပဋိသေဝန စသော အကုသိုလ်ဓမ္မကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၉)

(က) **ဒုဋ္ဌုလ္လအာပတ္တိ၊ ပ။ ကောသဇ္ဇဿ အင်္ဂါ အာသိတ္တာတိ** ဒုဋ္ဌုလ္လတာဒီနံ ဝတ္ထုဘူတဿ အသံဝရဿ အင်္ဂါ နိန္နံ ဂရုဟံ ဘာသိတ္တာတိ အတ္ထော။

(ခ) ယသ္မာ ဟိ အသံဝရေ ဋ္ဌိတဿ ပုဂ္ဂလဿ အတ္တာ ဒုဋ္ဌုလ္လတဥ္စေဝ ဒုပ္ပေါသတဉ္စ အာပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ အသံဝရော "ဒုဋ္ဌုလ္လတာ, ဒုပ္ပေါသတာ"တိ စ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ယသ္မာ ပန အသံဝရေ ဋ္ဌိတဿ အတ္တာ စတူသု ပစ္စယေသု မဟိစ္ဆတံ သိနေရုပ္ပမာဏေပိ စ ပစ္စယေ လဒ္ဓါ အသန္တုဋ္ဌိတံ အာပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ အသံဝရော "မဟိစ္ဆတာ, အသန္တုဋ္ဌိတာ"တိ စ ဝုစ္စတိ။

(ဃ) ယသ္မာစ အသံဝရေ ဋ္ဌိတဿ အတ္တာ ဂဏသင်္ဂဏိကာယ စေဝ ကိလေသသင်္ဂဏိကာယ စ သံဝတ္တတိ၊ ကောသဇ္ဇာနုဂတော စ ဟောတိ အဋ္ဌကုသီတဝတ္ထုပါရိပူရိယာ သံဝတ္တတိ၊ တသ္မာ အသံဝရော "သင်္ဂဏိကာ စေဝ, ကောသဇ္ဇဉ္စာတိ" ဝုစ္စတိ။

(ဌ။ ၁၈၇။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၂၄။ မအူသျှ၊ ဒု၊ ၈၁။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၇၆။ ဂဏ္ဌိ။ ဒု။ ၄၄၅။)

၁။ ပိ - သဒ္ဒါ ဌာနနှ ဌာနပယောဂကြံ၍ (ဂ) ဝါကျကိုသာ အနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ) အနုသန္ဓေ။ (ဃ) သာဘောဂပုစ္ဆာ တက်ပါ။
၃။ အထက်ပါ ဝါကျအားလုံးကို အကြောင်းပြု အမည်ပေးပါ။
၄။ မဟိစ္ဆတာ - ကို အစိတ် + အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း၌ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ သိနေရု-ကို နာမပဒမာလာ။ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ (က) ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

http://www.dhammadownload.com

၇။ အဋ္ဌကုသီတဝတ္ထု + အဋ္ဌကုသီဒဝတ္ထု + အဋ္ဌကုသီတဝတ္ထု -၃- ပါဠိတွင် သင့်ရာပါဠိကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ဒုဗ္ဗရတာ – ဒုပ္ပေါသတာတို့၌ ရသင့်သောနည်း + ဥပစာကို အကြောင်းပြ ဖြေပါ။

၁၀။ မဟိစ္ဆတာ – အရကို ကိုယ်ပြု၍ ပရိဝတ္တနဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

=======================

၁။ "ဝိ သဒ္ဒါ ဠာနာ ဠာနပယောဂကြံ၍ (ဂ) အနက်ပေးပုံ"

သိနေရုပ္ပမာဏေဟိ = မြင့်မိုရ်တောင်အတိုင်း အရှည်ရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ပစ္စယေ = တို့ကို။ လဒ္ဓါ = ၍။ (ဤကား ဝိ-သဒ္ဒါ ဠာနပယောဂ။)

(တနည်း) သိနေရုပ္ပမာဏေ=ကုန်သော။ ပစ္စယေ=တို့ကို။ လဒ္ဓါပိ=၍ကော်လည်း၊ အသန္တုဋ္ဌိတဥ္စ= ရောင့်ရဲခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ (ဤကား-ဝိ-သဒ္ဒါ စ-သဒ္ဒါ၊ အဋ္ဌာနပယောဂ။)

(က) ဒုဗ္ဗရတာဒိန်=မိမိသည် ဆင်းရဲသဖြင့် မွေးမြူအပ်သော ကိုယ်၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏။ (ဝါ) ပစ္စယဒါယကာတို့သည် ဆင်းရဲသဖြင့် မွေးမြူအပ်သော ကိုယ်၏အဖြစ် စသည်တို့၏။ (မအူသျှ)

၂။ (က) အနုသန္ဓေ

ယခုအခါ၌ အကျိုးဖြစ်ကုန်သော ဒုဗ္ဗရတာ-စသည်တို့၏ အမည်ကိုအကြောင်းဖြစ်သော အသံဝရ၌ တင်စား၍ ဖလူပစာအားဖြင့် ဆိုတော်မူအပ်၏ဟူ၍ ပြလိုသော ဆရာသည် (က) မိန့်။ (မအူသျှ)

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) ဖြင့် ဒုဗ္ဗရတာ။ ပ။ ကောသဇ္ဇဿ-ဟူသော (၆)ပုဒ်တို့ အရ ဖလူပစာရအားဖြင့် အသံဝရကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း, အဝဏ္ဏသဒ္ဒါ၏ နိန္ဒာအနက်ဂုရဟာ အနက်ဟောသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အသံဝရကို ဒုဗ္ဗရတာ ဒုပ္ပေါသတာ-ဟု ဆိုအပ်ရာ၌ အကြောင်းနှင့်တကွ ချဲ့ပြလိုသောဆရာသည် (ဝါ) ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်။

မှတ်ချက် ရှေး- မအူ, ဘာသာဋီကာ။ နောက်ကား- ယောနော။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ) ဖြင့် အသံဝရကို ဒုဗ္ဗရတာ ဒုပ္ပေါသတာ-ဟုဆိုခြင်း၌ အကြောင်းနှင့်တကွ ချဲ့ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အသံဝရကို မဟိစ္ဆတာ အသန္တုဋ္ဌိတာဟု ဆိုခြင်း၌ အကြောင်းနှင့်တကွ ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ယကြောင်းဖြစ်သော အသံဝရကို မဟိစ္ဆတာဟူ၍ လည်းကောင်း, အသန္တုဋ္ဌိတာဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်၏ဟု အကြောင်းနှင့်တကွ ပြဆိုတော်မူ၏။ အသံဝရကို မဟိစ္ဆတာ၊ အသန္တုဋ္ဌိတာ-ဟူ၍သာ ဆိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

၃။ (က) စသည် ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် ၁-သည် ဝိတ္ထာရ။ (မအူ၊ ဘာသာဋီ) (တနည်း) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ (ယောနော။) ထိုတွင် ယသ္မာ တသ္မာကိုကြည့်၍ အနိယမ+နိယမ (သို့မဟုတ်) ကာရဏ+ဖလ-ဆက်ခွဲ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ပက္ခန္တရ။

http://www.dhammadownload.com

၄။ မဟန္တာနိ + ဝတ္ထူနိ ဣစ္ဆတီတိ မဟိစ္ဆော။ မဟာတိ + ဝါ ဣစ္ဆာ + အဿာတိ မဟိစ္ဆော။
မဟိစ္ဆဿ + ဘာဝေါ မဟိစ္ဆတာ။ (သာရတ္ထ)
မဟိစ္ဆ-ပုဒ်အရကား-များစွာသော ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့ကို လိုချင်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ် (ဝါ) အလိုရမက်ကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မှချ။
ထို၏ + ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အတိလောဘ စေတသိကနှင့် ဂုဏ + ဂုဏ်၊ ဌာန + ဌာနီစပ်-ဌာနူ။
တာ-ပစ္စည်းအရကား--အတိလောဘ စေတသိက်ရ၏။
ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း မဟိစ္ဆတာ-ပုဒ်သည် ဤ၌ ဖလူပစာ သဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ထိုလောဘ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အသံဝရသည်သာ ပစာနအားဖြင့်ရ၏။ (ဘာသာဋီကာ။ ၂၇၈။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဘရိတဗ္ဗောတိ ဘရော။ ဒုက္ခေန+ဘရော ဒုဗ္ဘရော။
(ဒု-အရ ဒုက္ခဘောဂုဏ်၏+မွေးမြူအပ်သော ကိုယ်စိတ် နှင့် (ဝါ) ပုဂ္ဂိုလ် နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ်)
ဒုဗ္ဘရဿ ဘာဝေါ ဒုဗ္ဘရတာ။ (စေတသိကဒုက္ခရ၏။) အသံဝရ-ရအောင် ဖလူပစာရတ္ထဆက်ကောက်ပါ။
ပေါသေတဗ္ဗောတိ ပေါသော။ ဒုက္ခေန + ပေါသော ဒုပ္ပေါသော။
ဒုပ္ပေါသဿ + ဘာဝေါ ဒုပ္ပေါသတာ။ (ဒုဗ္ဘရတာနှင့် အတူကောက်)
ဝသတိ တွေ ဖလံ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ ဝတ္ထု။ (ဝသ+ ရတ္ထု) (သာရတ္ထ)
ဝသ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌ- ကား အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ ဥပ္ပါဒဘောဂုဏ်သည် မှချ။
အဓိကရဏဋ္ဌ-ကား ဟေတု, သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။
ရတ္ထု-ပစ္စည်းအရကား---အကြောင်းတရားရ၏။
ဝတ္ထု + ဟုတွာ + ဘူတော ဝတ္ထုဘူတော။
သိနေရု ပမာဏံ ဧတေသန္တိ သိနေရုပ္ပမာဏာ။
ကုစ္ဆိတံ သီဒတီတိ ကုသီတော။ (ကု+ သီဒ+ အ)
ကု - အရကား - ကုစ္ဆိတဘောဂုဏ်ရ၏။ ထို၏ + ပျင်းရိသူဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနူ-၏။
သီဒ - ဓာတ်အရကား - ထိန မိဒ္ဓပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
(ရှေးဖလူ။ နောက် ကာရကူ----ကောက်ပါ။)
အ - ပစ္စည်းအရလည်းဖြစ်သော ကုသီတ - ပုဒ်လုံးအရကား - ပျင်းရိသူဖြစ်ရ၏။
ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း ကုသီတပုဒ်သည် ဤ၌ ဘာဝပစ္စာန-ဘာဝလောပဖြစ်သောကြောင့် ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိနမိဒ္ဓပြဌာန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်သည်သာပစာနအားဖြင့်ရ၏။ (သာရတ္ထ-ဒု- ၂၅-၅။)
ကုသီတဿ+ ဝတ္ထု ကုသီတဝတ္ထု။
သတ္တေဟိ ကိလေသေဟိ စ သင်္ဂဏန္တိ သမောဓာနံ သင်္ဂဏိကာ။ (သာရတ္ထ)
သံ - အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။
ဂဏ-ဓာတ်အရကား သတ္တဝါတို့နှင့်လည်းကောင်း,ကိလေသာတို့နှင့်လည်းကောင်း ပေါင်းစည်းစုဝေးခြင်း ဟူသော ထိနမိဒ္ဓပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။
ဏွုအရလည်း---စိတ္တုပ္ပါဒ်ပင်ရ၏။ (အသံဝရအောင် ဖလူပစာရတ္ထ ဆက်ကောက်)
ကုစ္ဆိတံ သီဒတီတိ ကုသီတော။ ကုသီတဿ + ဘာဝေါ ကောသဇ္ဇံ။
အနုက္ကမေန + ဂတော အနုဂတော။ ကောသဇ္ဇံ + အနုဂတော ကောသဇ္ဇာနုဂတော။

http://www.dhammadownload.com

သံဝရတီတိ သံဝရော။
(အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပိတ်ဆို့တတ်သော ပါတိမောက္ခသံဝရစသော သံဝရတရား ငါးပါးရ၏။)
န+သံဝရော အသံဝရော။
(န-အရ ဝိရုဒ္ဓဘောဂုဏ်ရ၏။ အသံဝရ-အရ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်ကောက်။)

၅။ သိနေရု၊ သိနေရူ - စသည် ပုံလိုင် ရတ္တာဒိစဉ်။
သိနာ - ဓာတ်ယူ၍ သိနာတိ သိနန္တိ သိနာသိ သိနာထ သိနာမိ သိနာမ - ဟုစဉ်။

၆။ (က) ဒုဗ္ဗရတာဒိနံ ဝတ္ထုဘူတဿ အသံဝရဿ-ဖြင့် ဒုဗ္ဗရတာ။ ပ ။ ကောသဇ္ဇံဟူသော ခြောက်ပုဒ်တို့အရ ဖလူပစာရတ္တအားဖြင့် အသံဝရကိုယူရမည်-ဟု သိစေ။
နိန္ဒ-ဖြင့် အဝဏ္ဏ-သည် နိန္ဒ-၏ ပရိယာယ် (တနည်း) အဝဏ္ဏသဒ္ဒါ-နိန္ဒာအနက်ဟော၏-ဟု သိစေ။ ဂရဟ်-ဖြင့် နိန္ဒာ-သည် ဂရဟာ-၏ ပရိယာယ် (တနည်း) ဂရဟာ-အနက်ဟော၏ဟု သိစေသည်။ (ဃ) ဂဏသင်္ဂဏိကာယစေဝ ကိလေသသင်္ဂဏိကာယစ-ဖြင့် သင်္ဂဏိကာပုဒ်ကို သတ္တေဟိ ကိလေသဟိစ သင်္ဂဏနံ သမောဓာနံ သင်္ဂဏိကာ-ဟုဝစနတ္ထပြု၍ သင်္ဂဏိကာအရ ဂဏသင်္ဂဏိက ကိလေသသင်္ဂဏိက-ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။ (သာရတ္ထ)

၇။ **အဋ္ဌကုသိတဝတ္ထု + အဋ္ဌကုသိဒဝတ္ထု + အဋ္ဌကုသိတဝတ္ထု**

အဋ္ဌကုသိတဝတ္ထုပါဠိပုရိယာတိတ္တေ ကုစ္ဆိတံ သီဒတီတိ ကုသီတော၊ ဒကာရဿ တကာရံ ကတွာ။ ဟူသောသာရတ္ထ-ဒု-၂၅-နှင့် သဒဒဿ သီဒတ္တံ (ကစ္စည်း) ဝီရိယေနာဓိကဋ္ဌမ္ဘဿ အတ္ထဿ အလာ-ဘတော ကုစ္ဆိတေနာကာရေန သီဒတီတိ ကုသီတော၊ ကုသီတောတိစေတ္ထ ဒဿ + တတ္တံ၊ သုဂတောတိတ္တေဝိယ။ နီတိဓာတု တို့ကိုထောက်၍ ကုပုဗ္ဗ + သီဒ-ဓာတ်-အ-ပစ္စည်း၊ ဒ-ကို တ-ပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် ကုသီတ-ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။

သိနေရုပ္ပမာဏော+သိနေရုပမာဏော

ဒွေဘော်ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ဒွေဘော်နှင့်ရှိသောပါဌ်သာ သင့်သည်။

ဒုဗ္ဘရတာ+ ဒုဘရတာ။ ဒုပေ္ပါသတာ+ ဒုပေါသတာ

ဥဒုနိနောက်၊ ဒွေဘော်ရောက်၊ မဖောက် ကေန်မြဲ နီယံကိုထောက်၍ ဒွေဘော်နှင့်ရှိသော ပါဌ်သာသင့်၏။

ဝတ္ထုဘူတဿ+ ဝတ္ထုဘူတဿ

ဝတ္ထုဘူတဿာတိ ကာရဏဘူတဿ။ (သာရတ္ထ) ကိုထောက်၍ ဤဒွိ ကာရဏ-အနက်ကို အလိုရှိရကား ဝတ္ထုဘူတဿ-ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။ (သာရတ္ထ-ဒု-၂၄။)

၈။ **ဒုဗ္ဘရတာ, ဒုပေ္ပါသတာ**

အကျိုးဖြစ်သော စေတသိကဒုက္ခ၏ "ဒုဗ္ဘရတာ, ဒုပေ္ပါသတာ"-ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော အသံဝရ၌တင်-ဖလူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

✤ **ယံ အသံဝရံ ပဋိစ္စ ဒုဗ္ဘရတာ ဒုပေ္ပါသတာတိ ဟောတိ၊ သော အသံဝရော ဒုဗ္ဘရတာဒိသင်္ခေန ဝုတ္တော ကာရဏေ ဖလူပစာရေနာတိ အာဟ "ဒုဗ္ဘရတာဒိနံ ဝတ္ထုဘူတဿ အသံဝရဿာ" တိ (သာရတ္ထ)**

အမှာ ဘာသာဋီကာ (ဒု- ၂၇၆)အလို အကျိုး-ဇီဇာကြောင်ခြင်း၏ "ဒုဗ္ဘရတာ" အမည်ကို အကြောင်း အသံဝရ၌တင်လေ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဝါကျ ပုဂ္ဂလဿ အတ္တာ

ပုဂ္ဂလနှင့် အတ္တ သဒ္ဒါတို့မှာ သဘောတူပင်ဖြစ်၍ ပုဂ္ဂလဿ+အတ္တာ-ဟု သမ္ဗန်+သမ္ဗန္ဓီ ဆိုခြင်းကား အဘေဒဘေဒူပစာ။ (တနည်း) အတ္တ-အရ စိတ်ကိုကောက်ရာ၌ ဌေဒေသူပစာကြ။ ဘာသာဋီကာ-ဒု၊ ၂၇၈-၅)

အတ္တာတိ စိတ္တံ သရီရဥ္စ၊ စိတ္တမေဝဝါ။ (သာရတ္ထ- ဒု၊ ၂၄)

အထက်ပါ ဋီကာအဖွင့်နှစ်နည်းတွင် စိတ္တံ သရီရဥ္စ-ဟူသော အဖွင့်အရ အတ္တာစ အတ္တာစ အတ္တာ-ဟု အနက်ကွဲ,သဒ္ဒါတူ ဧကသိသ်ပြုရသောကြောင့် ဧကသေသနည်း။ သာမညနိဒ္ဒေသနည်း ရသည်။ အတ္တဒ္ဒါရ အတ္တနိဒ္ဒေသရနေကျအတိုင်း ကိုယ်,စိတ်-ဟူသော အနက်-၂-မျိုးကိုသာ ယူရသောကြောင့် ဌေဒေသူပစာရသည်။

(ဂ) မဟိစ္ဆတာ၊ အသန္တုဋ္ဌိတာ

အကျိုးဖြစ်သော အလိုရမ္မက်ကြီးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ လောဘစေတသိက်၏ (ဝါ)လောဘ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ **"မဟိစ္ဆတာ အသန္တုဋ္ဌိတာ"**-ဟူသော အမည်ကို အကြောင်း ဖြစ်သော အသံဝရ-၌တင် ဖလူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

သင်္ဂဏိကာ၊ ကောသဇ္ဇံ

အကျိုးဖြစ်သော ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိန မိဒ္ဓ၏ (ဝါ) ထိနမိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ **"သင်္ဂဏိကာ ကောသဇ္ဇ"**-ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော အသံဝရ-၌တင် ဖလူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

အဋ္ဌကုသီတဝတ္ထူ

အကျိုးဖြစ်သာ ပျင်းရိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ **"ကုသီတ"**-ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ထိနမိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တင် ဖလူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

ယဿ မွေဿ ဝသေန ပုဂ္ဂလော "ကုသီတော" တိ ဝုစ္စတိ၊ သော ကုသီတဘာဝေါ တ္တစ ကုသီတ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တော။ (သာရတ္ထ)

မဟိစ္ဆတာ-အရ အလိုရမ္မက်ကြီးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ လောဘပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၀)

ဘိက္ခူနံ တဒနုစ္ဆဝိကံ တဒနုလောမိကန္တိ တတ္ထ သန္နိပတိတာနံ ဘိက္ခူနံ၊
ယံ ဣဒါနိ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿတိ၊ တဿ အနုစ္ဆဝိကဉ္စေဝ အနုလောမိကဉ္စ။
ယော ဝါ အယံ သုဘရတာဒီဟိ သံဝရော ဝုတ္တော၊ တဿ အနုစ္ဆဝိကဉ္စေဝ အနုလောမိကဉ္စ၊
သံဝရပ္ပဟာနပ္ပဋိသံယုတ္တံ အသုတ္တန္တဝိနိမုတ္တံ ပါဠိဝိနိမုတ္တံ ဩက္ကန္တိကမ္ပေဒေသနံ ကတွာတိ အတ္ထော။
(၄။ ၁၈၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၂၉။ မဒူသျ။ တ။ ၈၅။ ဘာသာဋီ၊ ဒု။ ၂၈၃။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ (က) ကို သမ္ဗန္ဓာမ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် လည်းကောင်း (င) ကို သံဝရပ္ပဟာန-ပုဒ်၏ သရူပတ္ထ ထင်စေလျက် လည်းကောင်း ကျနစွာအနက်ပေးပါ။

၂။ (ခ) ကို ဝိသေသာနုသန္ဓေတက်၍ (ဂ) ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။

၃။ ခ-ဂ-ဃ- တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။

၄။ အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓ- ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ညာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ (က) သန္နိပတိတာနံ (ခ) သုဘရတာဒိဟိ-၌ သုဘရ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု ဓာတွတ္ထ ပစ္စယ ပစ္စယတ္ထ၊ လိင်-ဝေဘန်ပြပါ။

၆။ က-ခ-ဂ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓ+ အသုတ္တန္တနိဗဒ္ဓ---သင့်ရာပါဠ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ဘိက္ခူနံ-၌ ဉပစာ။ (ဃ) ဝါကျ ပါဠိဝိနိမုတ္တ-၌ ဖြစ်သင့်သောနည်းတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၁၀၊ သံဝရပ္ပဟာနပဋိသံယုတ္တံ-၌ ပဟာနအရတရားကို ပြည့်စုံစွာဖော်ပြ၍၊ နောက်ဆုံးပဟာနတရားကို ခန္ဓာ တရကဏဟာရနေတ္တိ နည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ (က) တတ္ထ-တသ္မိံဌာနေ = ထိုကဲ့ရဲ့တော်မူရာဖြစ်သောအရပ်၌။ သန္နိပတိတာနံ = ကုန်သော။ ဘိက္ခူနံ=တို့အား။ (ဓမ္မဒေသနံ ကတ္ထာ- ၌စပ်)

(င) သံဝရပ္ပဟာနပဋိသံယုတ္တံ=သီလသံဝရ သတိသံဝရ ဉာဏသံဝရ ခန္တီသံဝရ ဝီရိယသံဝရတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ငါးပါးကုန်သောသံဝရ,တဒင်္ဂပဟာန် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန် သမုစ္ဆေဒပဟာန် ပဋိပဿဒ္ဓိပဟာန် နိဿရဏပဟာန်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ငါးပါးကုန်သော ပဟာန်တို့နှင့်ယှဉ်သော။ (မအူသျှ)

၂။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) ဖြင့် ဘိက္ခူနံ-ဟု သာမညအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော်လည်း ဘိက္ခုသံဃ သန္နိပါတာပေက္ခာ-ဟူသော ရှေးစကားကိုထောက်၍ ဘိက္ခူနံ-အရ စည်းဝေးစေအပ်ကုန်သော ရဟန်း တို့ကိုသာ ယူရမည်ဟုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ တဒနုစ္ဆဝိကံ တဒနုလောမိကံပုဒ်တို့၌ တ-သဒ္ဒါတို့၏ (ဆိုလတ့်သော သိက္ခာပဒံ ပညာပေဿတိ-ပါဌ်ကိုငဲ့သော) ဝုစ္စမာနာပေက္ခ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တဒနုစ္ဆဝိကံ တဒနုလောမိကံ-ပုဒ်တို့၏ စတုတ္ထီတပ္ပုရိသ်သမာသ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ပြတော်မူ လိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။ (မအူသျှ)

✦

တဒနုစ္ဆဝိကံ တဒနုလောမိကန္တိ ဧတ္ထ တ-သဒ္ဒေါ ဝက္ခမာနာပေက္ခော အတီတာပေက္ခော ဟောတီတိ အာဟ "ယံ ဣဒါနိ သိက္ခာပဒံ ပညာပေဿတိ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)

(ဂ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ) ဝါကျဖြင့် တဒနုစ္ဆဝိကံ တဒနုလောမိကံ-ပုဒ်တို့၌ တ-သည် ဝုစ္စမာနာပေက္ခ-ဟုပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်းတ-သည် ဝုစ္စမာနာပေက္ခတမျိုးသာ ဖြစ်နိုင်ပါသလော။ မည်သည့် တ-ဖြစ်နိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်။

အစိပ္ပါယ်ကား----ဆိုခဲ့ပြီး သံဝရကိုငဲ့သော ဝုတ္တာပေက္ခ (အတီတာပေက္ခ) ပဏ္ဏတ္တိဝိသယတလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသေး၏ ဟူလိုသောဝ်။ (သာရတ္ထ) (မအူ)

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ က-၁-ဂ-ဖြင့် ဘိက္ခုနီ တဒနုတ္ထိက တဒနုလောမိက်-ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဓမ္မိ ကထံ ကတ္ထာ-ပုဒ်၏ အဖွင့်ကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်၏။

၃။ ၁-သည် ဘိက္ခုနီ-ပုဒ်၏ အဖွင့်မှတပါး တဒနုတ္ထိက တဒနုလောမိက်-ပုဒ်တို့၏အဖွင့်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ ဂ-သည် တ-သဒ္ဒါ၏ ဝုစ္စမာနာပေက္ခအနက်မှတပါး ဝုတ္တာပေက္ခ (အတီတာပေက္ခ) အနက်တမျိုးကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

၄။ သုတ္တန္တေသု ဝိနိဗဒ္ဓါ သုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓါ။ န သုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓါ အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓါ။
န- အရကား ပဋိသေဓဗောဂုဏ်ရ၏။
ထို၏ + ပါဠိတော်၌မတက်ရောက် (မပါဝင်) သော ပကိဏ္ဏကဓမ္မဒေသနာနှင့် (ဝါ) သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်သို့မတက်ရောက်သော ဒေသနာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏီ - စပ် ဌာန။
အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓ-အရကား---ပါဠိတော်၌ မတက်ရောက်သော (မပါဝင်သော) ပကိဏ္ဏက ဓမ္မဒေသနာ (ဝါ) သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်သို့ မတက်ရောက်သော ဒေသနာရ၏။ (ဝိသေသန ဆက်ကောက်)

◆ **အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓန္တိ သုတ္တန္တေသု အနိဗဒ္ဓံ၊ ပါဠိ အနာရုဠ္ဟန္တိ အတ္ထော၊ ပကိဏ္ဏကဓမ္မဒေသနာ ဟိ သဝံ ဟံ န အာရောဟတိ။ အထဝါ အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓန္တိ သုတ္တာဘိဓမ္မပါဠိ အနာရုဠ္ဟဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ (သာရတ္ထ-၃-၃၁။)**

ဝစနတ္ထမှတ်ဆွယ်

သံဝရတိ ပိဒဟတိ နိဝါရေတီတိ သံဝရော။ (သာရတ္ထ)
သံ - အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက ဗောဂုဏ်ရ၏။
ဝရ-ဓာတ်အရကား---ကာယဒုစရိုက် စသည်တို့ကို စောင့်စည်းပိတ်ပင်တတ်သော သံဝရတရား ငါးပါးတို့၏ သတ္တိ လက္ခဏ သဘာဝရ၏။
အ-ပစ္စည်းအရကား---သတ္တိမန္တ လက္ခဏဝန္တ သဘာဝန္တဖြစ်သော သံဝရတရားငါးပါး ရ၏။
သံဝရာစ ပဟာနာနိစ သံဝရပ္ပဟာနာနိ။ တေဟိ + ပဋိသံယုတ္တာ သံဝရပ္ပဟာနပဋိသံယုတ္တာ။
ဥက္ကန္တံ ဩတရဏံ ဥက္ကန္တိ။ ဥက္ကန္တိယာ + နိယုတ္တော ဩက္ကန္တိကော။
ဩက္ကန္တိကောစသော ဓမ္မောစာတိ ဩက္ကန္တိကဓမ္မော။
ဩက္ကန္တိကဓမ္မဿ ဒေသနာ ဩက္ကန္တိကဓမ္မဒေသနာ။
(ဩက္ကန္တိကဓမ္မ-အရ ပါဠိတော်သို့ သက်ဝင်သော ဓမ္မ၏+ဟောကြားခြင်းကြိယာနှင့် ကမ္မ+ ကမ္မီစပ်)
ပါဠိတော + ဝိနိမုတ္တာ ပါဠိဝိနိမုတ္တာ။
ပါဠိ - အရ ဝိနည်း ပါဠိတော်သည် မှချ။
ထို၏ + လွတ်သော (ဝါ) မတက်ရောက်သော ဒေသနာနှင့် အပါဒါန် + အပါဒါနီစပ်---ဌာန။
ပါဠိဝိနိမုတ္တ-ပုဒ်လုံးအရကား-ဝိနည်းပါဠိတော်မှ လွတ်သောဒေသနာရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)
သာဒေတီတိ သဝိ။ (သဒ+ ရဝိ) (ကွာဒိဗောဂ်။) သဝိ အနုဂတံ အနုတ္ထဝိ။ (အဗျယီဘော)
အနုတ္ထဝိဝေ အနုတ္ထဝိကာ။ တဿ + အနုတ္ထဝိကာ တဒနုတ္ထဝိကာ။ (တံ)
တ-အရ ထိုယခုပညတ်လတ်သော သိက္ခာပုဒ်သည် မှချ။
(ဝါ) သုဘာဝတာ-စသည်တို့ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော သံဝရသည် မှချ။
ယင်း၏ + လျောက်ပတ်သော တရားစကားနှင့် အင်္ဂါ + အင်္ဂါဝစ်---ဌာန။

http://www.dhammadownload.com

တဒနုစ္ဆဝိက-ပုဒ်လုံးအရကား ယခုပညတ်လတံ့သော သိက္ခာပုဒ်အား လျှောက်ပတ်သော (ဝါ) သုဘရတာ - စသည်တို့ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သံဝရအားလျှောက်ပတ်သော တရားစကားရ၏။

၅။ **သန္နိပတိတာနံ** = ကား သံ့ရှေး + နိရှေး + ပတဓာတ် + ကျခြင်းအနက်၊ တ - ပစ္စည်း။ ကတ္တုသာဓနတ္တ။ ပုံလိင် ။

သုဘာရ = ကား သု + ဘရဓာတ်-မွေးမြူခြင်းအနက်၊ အ-ပစ္စည်း၊ ကမ္မသာဓနတ္တ။ ပုံလိင်ဖြစ်ပါသည်။

၆။ (က) တတ္တ သန္နိပတိတာနံ-ဖြင့် ဘိက္ခူနံ-အရ မြတ်စွာဘုရား ကဲ့ရဲ့တော်မူရာအရပ်၌ စည်ဝေးကြကုန်သော ရဟန်းတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

(ခ) ယံ ဣဒါနိ သိက္ခာပဒံ ပညာပေဿတိ-ဖြင့် တဒနုစ္ဆဝိကံ တဒနုလောမိကံ၌ တ-သဒ္ဒါသည်- ဝုစ္စမာနာပေက္ခဖြစ်၍ ယခုပညတ်လတံ့သော သိက္ခာပုဒ်ကို စွဲယူသုံးသပ်သတည်းဟု သိစေ။

တဿ + အနုစ္ဆဝိကံ-ဖြင့် တဒနုစ္ဆဝိကံ-ပုဒ်ကို ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ တအနုစ္ဆဝိက-ဟုဆိုလိုလျက် သမာသ်ဖြစ်၍ တ-အထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒ-ပြု၍- တဒနုစ္ဆဝိကံ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်းသိစေပါသည်။

တဿ အနုလောမိကံ-ဖြင့် (တဿ အနုစ္ဆဝိကံ- နှင့် အတူဖော်လေ။)

(ဂ) ယော အယံ သုဘရတာဒီဟိ သံဝရော ဝုတ္တောဖြင့် တဒနုစ္ဆဝိကံ တဒနုလောမိကံ၌ တ- သဒ္ဒါသည် ဝုတ္တာပေက္ခ (အတိတာပေက္ခ) ဖြစ်၍ သုဘရတာ-စသည်တို့ဖြင့် ဟောအပ်ပြီးသော သံဝရကို စွဲယူသုံးသပ်သတည်းဟု သိစေ။ (သမ္ဘာနာမလိင်္ဂတ္တ)

တဿ အနုစ္ဆဝိကဉ္စေဝ အနုလောမိကဉ္စ- ဖြင့် နည်းတူဖော်လေ။

(ဃ) သံဝရပ္ပဟာန ပဋိသံယုတ္တံ-ဖြင့် ဓမ္မိ-၌ ဓမ္မ-အရ သံဝရငါးပါး ပဟာန်ငါးပါးကိုယူ-- လည်းကောင်း၊ ဓမ္မိ-ပုဒ်ကို ဓမ္မေန ပဋိသံယုတ္တာ ဓမ္မိ-ဟု ပဋိသံယုတ္တတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ ဣ-ပစ္စည်း ပဋိသံယုတ္တတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက်သည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

ဩက္ကန္တိကဓမ္မဒေသနံ-၌ ဒေသနံ-ဖြင့် ကထံ-၌ ကထ-ဓာတ်၏ ကထန-အနက်ဟော--- လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ကထီယတေတိ ကထာ- ဟုပြု--လည်းကောင်း (တနည်း၊) ကထာ-သည် ဒေသနာ၏ ပရိယာယ်----လည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) တစ်ဝါကျလုံးဖြင့် ဓမ္မိကထံ-အရ သံဝရပ္ပဟာန ပဋိသံယုတ္တ အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓ ပါဠိဝိနိမုတ္တ ဖြစ်သော ဩက္ကန္တိကဓမ္မဒေသနာ-ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

၇။ အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓံ + အသုတ္တန္တနိဗဒ္ဓံ

အသုတ္တန္တနိဗဒ္ဓံ=ပါဠိတို့၌ မဖွဲ့မသီအပ်သော (ဝါ) ပါဠိ၏ အစွမ်းဖြင့် မဖွဲ့မသီ မစီမရင်အပ်သော ဟုဂဏ္ဌိသစ် ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသုတ္တန္တနိဗဒ္ဓံ = သုံးပုံကုန်သော ပိဋကပါဠိတော်တို့၌ သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းဖြင့် မဖွဲ့အပ်သော-ဟု မအူနိသျ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသုတ္တန္တနိဗဒ္ဓံ=ပါဠိ တော်တို့၌ မဖွဲ့စပ်အပ်သော။ (တနည်း၊)သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်တို့၌ မစပ်ဖွဲ့ အပ်သော-ဟု ဘာသာဋီကာ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓန္တိ သုတ္တန္တေသုအနိဗဒ္ဓံ၊ ပါဠိ အနာရုဠှန္တိ အတ္ထော-ဟု သာရတ္ထ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဗဒ္ဓ/ဝိနိဗဒ္ဓ-သဒ္ဒါတို့သည် ဝိဥပသာရပါ/မပါမျှသာထူး၍ ပရိယာယ်မျှဖြစ်ရကား ဖွဲ့သီခြင်းအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း -၂-ပါဌ်လုံး သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

(က) ဘိက္ခုနံ တဒနုစ္ဆဝိကံ

အပေါင်းဖြစ်သော ရဟန်းအားလုံးတို့၏ "ဘိက္ခုနံ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့တော်မူရာ အရပ်၌ စည်းဝေးကုန်သောရဟန်းတို့၌ တင် ကေဒေသျှ။

ပါဠိဝိနိမုတ္တံ

အပေါင်းဖြစ်သော ဝိနည်း သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပါဠိတို့၏ "ပါဠိ"-ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝိနည်း ပါဠိ၌တင် ကေဒေသျှ။

ဤ၌-ပါဠိဝိနိမုတ္တ-ဟူသောနည်းသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓ-၌ သုတ္တန္တ-အရ သုတ္တန် အဘိဓမ္မာတို့မှကြွင်းသော ဝိနယပါဠိ-ကိုသာ(ပါဠိဝိနိမုတ္တံ-၌) ပါဠိ-အရယူရသောကြောင့်-ပါရိသေသနည်း။

✤ **အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓန္တိ သုတ္တာဘိဓမ္မပါဠိ အနာရုဠ္ဟဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ပါဠိဝိနိမုတ္တန္တိ ဝိနယပါဠိ အနာရုဠ္ဟဘာဝံ သန္ဓာယ။ (သာရတ္ထ)။**

၁၀။ **ပဟာန**-အရ တဒင်္ဂပဟာန်=ဝိပဿနာဉာဏ်။ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်=ဥပစာရသမာဓိ၊ (အပ္ပနာသမာဓိဈာန်)။ သမုစ္ဆေဒပဟာန် = မဂ်လေးပါး။ ပဋိပဿဒ္ဓိပဟာန် = ဖိုလ်လေးပါး။ နိဿရဏပဟာန် = နိဗ္ဗာန်။ ကိုယူ၍ ထိုတွင် နိဿရဏပဟာန်-ဟု ဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှလွတ်၏။ ဤသို့ခန္ဓာ၌ သွင်းခြင်းသည် ခန္ဓေတရဏဟာရနေတ္တိမည်၏။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၁)

(က) **တေနဟိတိ တေန သုဒိန္နဿ အဇ္ဈာစာရေန ကာရဏဘူတေန။**
(ခ) **သိက္ခာပဒန္တိ ဧတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ၊ ပဇ္ဇတေ ဉာယတီတိ ပဒံ၊ သိက္ခာယပဒံ သိက္ခာပဒံ၊**
(ဂ) သိက္ခာယ အဓိဂမုပါယောတိ အတ္ထော။
(ဃ) အထဝါ မူလံ နိဿယော ပတိဋ္ဌာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(င) မေထုနဝိရတိယာ မေထုနသံဝရဿေတံ အဓိဝစနံ။
(စ) မေထုနသံဝရော ဟိ တဒညေသံ သိက္ခာသင်္ခါတာနံ သီလဝိပဿနာဈာနမဂ္ဂဓမ္မာနံ ဝုတ္တတ္ထေနဝသေန ပဒတ္တာ ဣဓ သိက္ခာပဒန္တိ အဓိပ္ပေတော၊
(ဆ) အယဉ္စ အတ္ထော သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ဇ) အပိစ တဿတ္ထဿ ဒီပကံ ဝစနမ္ပိ သိက္ခာပဒန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(၄။ ၁၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂။ ဝိမတိ။ ၁၀၅။ မအူသျှ၊ တ။ ၈၇။ ဘာသာဋီ၊ ဒု။ ၂၈၅။ ယောဇနာ၊ ၁၂၁။)

၁။ တေနဟိ သိက္ခာပဒံ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိကိုသာ သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ ကျနစွာ အနက်ပေးပါ။
၂။ (င) ကို အနုသန္ဓေတက်၍၊ (စ) ဝါကျကို အာဘောဂါယုတ္တ စောဒနာတက်ပါ။
၃။ ဂ-စသော ဝါကျတို့ကိုအကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (စ) ဝါကျ မေထုနသံဝရော-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၄။ ဃ-ဝါကျပါ မူလ်-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ညှိနည်း ကောက်ပြပါ။
၅။ စ-၌ သီလ ဝိပဿနာ ဈာန မဂ္ဂ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဖန်၍ ဘာဝသမ္မန်ဖြစ်ထိုက်သောပုဒ်၏ လိင်ကိုလည်း ကျနစွာဆုံးဖြတ်ပါ။
၆။ က-ခ-ဂ-ဃ-ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဇ-၌ တဿတ္ထသ ဒီပကံ၊ တဒတ္ထသ ဒီပကံ၊ တဒတ္ထဒီပကံ-ဟု ပါဌ်သုံးမျိုးရှိခဲ့သော် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၈။ သိက္ခာပဒံ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ သံဝဏ္ဏနာအားလျော်စွာ ဖြစ်သင့်သော နယ္ယပစာရတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ သိက္ခာပဒ- အရ တရားကို ပရိဝတ္တနပာရနေ့ထွိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။

"တေန ဟိ သိက္ခာပဒံ- ကို သံဝဏ္ဏနာနှင့် အညီအနက်ပေးပုံ"

တေန=ထိုသုဒိန်၏ မေထုန်အကျင့်ကို လွန်ကျူးကျော်နင်း၍ ကျင့်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော အကြောင်းကြောင့်။ သိက္ခာပဒံ=သိက္ခာဟု ဆိုအပ်ကုန်သော သီလ ဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တရားတို့ကိုရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရဟုဆိုအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို။ (ဝါ) သိက္ခာပဒံ = သိက္ခာ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော သီလ ဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တရားတို့၏ တည်ရာ ဌာနဖြစ်သော မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရ သီလတည်းဟူသော သိက္ခာပုဒ်ကို။ (ဝါ) သိက္ခာပဒံ=မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရသီလဟု ဆိုအပ်သော အနက်ကိုပြတတ်သော ယော ပန ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝေယျ-စသော သဒ္ဒါတည်း ဟူသော သိက္ခာပုဒ်ကို။

၂။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ) ဖြင့် သိက္ခာပဒံ-ပုဒ်၏ အစိတ် + အပေါင်းဝစနတ္ထ အဘိဓာနတ္ထကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပဇ္ဇတေ-၏အနက်၊ ဉာမိနာ-၏အနက်ကို ပြလို၍ (မဒ္ဒသျ) ပဒ-သဒ္ဒါ၏ ကာရကအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းကိုပြခြင်းငှာ (ဂဏ္ဌိသစ်) (ဝါ) ပဇ္ဇတေ-၌ ပဒဓာတ်သည် အဓိဂမနအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ဉာမိနာ-၌ ဉာမ-သဒ္ဒါ၏ ဝိသယကို ပြခြင်းငှာ (ယောဇနာ) (ဂ) မိန့်၏။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် သိက္ခာပဒံ-၌ ပဒ-သဒ္ဒါ ဥပါယ ကာရကအနက်၌ ဖြစ်၏ ဟုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အခြားဖြစ်သင့်သော အနက်တမျိုးကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်၏။ (မဒ္ဒသျ)

(တနည်း) ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ဥပနိဿယ၏ အစွမ်းဖြင့် သိက္ခာ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သမ္ပယောဂ၏အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဥပနိဿယ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း သိက္ခာ၏ တည်ရာဌာန၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်၏။ (ဆင်တဲဂဏ္ဌိ၊ ၂၈၁။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃၂။)

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် သိက္ခာပဒံ-ပုဒ်၏ အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထ အဘိဓာနတ္ထကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဘိဓေယျတ္ထကိုပြလို၍ (င) မိန့်၏။ (မဒ္ဒသျ)

(စ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် မေထုနဝိရတိယာ-စသော (င) ဖြင့်မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရသည် သိက္ခာပဒ မည်သောဟု ဆို၏။ မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရမှတပါး အဒိန္နာဒါနဝိရတိ အဒိန္နာဒါနသံဝရ-

http://www.dhammadownload.com

တို့သည်လည်း သိက္ခာပဒမည်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် မေထုနဝိရတိယာ- စသည်ဖြင့် ဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဆ) အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (င+စ)နှစ်ဝါကျဖြင့် မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရသည် သိက္ခာပဒမည်၏ဟု ယုတ္တိနှင့်တကွ ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သိက္ခာပဒဝိဘင်း၌ ညွှန်ပြအပ်သော ဝိရတိ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့သည် လည်း သိက္ခာပဒမည်၏ဟု ပြလိုသောဆရာသည် (ဆ) မိန့်။

❖ **သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိရတိစေတနာ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာစ သိက္ခာပဒန္တိ ဒဿေတုကာမော အာဟ “အယဉ္စ အတ္ထော သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော” တိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဇ) ဝါကျ သာဓအာဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဆ) ဖြင့် ဝိရတိ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့သည် သိက္ခာပဒမည်၏ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ဝိရတိ စသောတရားတို့သည်သာ သိက္ခာပဒမည်ပါသလော၊ အဘယ်သည် သိက္ခာပဒ မည်ပါသေးသနည်း၊ စုဒ်ကြောင့်(ဇ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား------ယင်းဝိရတိစသော အနက်ကိုပြတတ်သော ယောပန ဘိက္ခုအစရှိသော နာမပညတ္တိသဒ္ဒါသည်လည်း သိက္ခာပဒမည်သေး၏ဟု ငါပြ- ဟူလို။

❖ **ဣဒါနိ နကာရေလဲ ဣဓ ဝိရတိအာဒယော ဓမ္မာဝ သိက္ခာပဒံ၊ အထခေါ တဒတ္ထဇောတိကာ ပညတ္တိပီတိ ဒဿေန္တော အာဟ “အပိစ” တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

၃။ ၁-ပက္ခန္တရ။ ဂ-ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ-ပက္ခန္တရ။ င- ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။ စ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (မအူ) ဝိတ္ထာရ။ (ဘာသာဋီကာ) ဆ-အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာပြ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဇ-ပက္ခန္တရ။

စာစပ် မေထုနသံဝရော-ကား ကို----ကြောင့် အဓိပ္ပေတော-၌ ဝုတ္တကံ/ ဝုတ္တကံ၏ကြိယာ။

၄။ မူလတိ ပတိဋ္ဌာတိ သိက္ခာ ဧတ္ထ မေထုနသံဝရေတိ မူလံ။ (မအူ)

မူလ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဠ္ဌကြိယာကား--သိက္ခာဟုဆိုအပ်သော သီလဝိပဿနာ ဈာန်မဂ်တရားသည် မုချ။ အဓိကရဏဠ္ဌကြိယာအရကား--ထိုအားတပ်သော မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရတရား၏ သဟဇာတာဒိ (ဝါ) ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရကား--မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရတရားရင်း။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

နိဿယတိ သိက္ခာ ဧတ္ထ မေထုနသံဝရေတိ နိဿယော။ (နိ + သိ + အ)

ပတိဋ္ဌာတိ သိက္ခာ ဧတ္ထ မေထုနသံဝရေတိ ပတိဋ္ဌာ။ (ပတိ + ဌာ + အ၊ ထီ-အာ။)

(နိဿယ,ပတိဋ္ဌာ-ပုဒ်တို့ကို မူလ-ပုဒ်နှင့် အတူကောက်)

သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။

သိက္ခ-ဓာတ်အရ--ကတ္တုဠ္ဌကား--ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်သောရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌သတိ ဝီရိယ ဉာဏ် ဝိရတိစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

ကမ္မဋ္ဌ-ကြိယာ-အရကား ထိုအားတပ်သော (မေထုသံဝရသီလမှတပါးသော) သီလ ဝိပဿနာ ဈာန်မဂ်တရား၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။

အ-ပစ္စည်းအရကား--သီလ ဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တရားရင်း။

ပဇ္ဇတေ ဉာယိနာတိ ပဒံ။

http://www.dhammadownload.com

ပဒ-စာတ်အရ ကတ္တုဒွိကြိယာကား-နောက်နောက်၌ ဖြစ်သောသီလ ဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တရားတို့သည် မှဉ်။ အ-ပစ္စည်းအရကား-မေထုနသံဝရသီလရ၏။ (ဤကား နေရင်းဆရာတော် ဉာဏ်ကောက် ပုံတည်း)

(တနည်း)--ပဒစာတ်အရ ကတ္တုဒွကား---သီလ ဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တရားကိုရသော (သိသော) ရဟန်းတော်၏ သန္တာန်၌ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှဉ်။ (ကရဏဍ္ဍ-အရနှင့် ပစ္စည်းအရ ကောက်ပုံမှာ အထက်ပါအတိုင်းပင်) ။

သိက္ခာယ + ပဒံ သိက္ခာပဒံ။

သိက္ခာ-အရ (မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရသီလမှတပါး) သီလဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တရားသည် မှဉ်။ ထို၏ + မေထုနသံဝရသီလနှင့် အကျိုး + အကြောင်း။ ဌာနီ + ဌာန- စပ် ဌာန္။

(တနည်း) သိက္ခာ-အရ သီလ ဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တရားဟူသော အပေါင်းသိက္ခာသည် မှဉ်။

ထို ၏ + မေထုနသံဝရ သီလနှင့် အပေါင်း + အစိတ်စပ်---ဌာန္။

သိက္ခာပဒ-အရကား----မေထုနသံဝရသီလရ၏။

အစိဂမနံ လဘနံ အစိဂမော။

ဥပဂစ္ဆတိ (ဖလ်) စေတနာတိ ဥပါယော။ (ဥပ+ဂ္ဂ (သို့မဟုတ်) အယ စာတ် + ဏ)

အစိဂမဿ + ဥပါယော အစိဂမုပါယော။

၅။ သီလ=သီလ+ အ။ ဝိပဿနာ= ဝိ+ ဒိသ+ ယု။ ဈာန= ဈေ+ ယု။

မဂ္ဂ= မဂ္ဂ+အ။ (တနည်း) မရ+ကွိ၊ ဂမု + ကွိ။

(စ) ဝါကျ၌ ဘာဝသမ္ဗန်ပုဒ်၏ လိင်ဆုံးဖြတ်

စ-ဝါကျ၌ ပဒတ္ထာ-ကား ဟိတ်။ သီလဝိပဿနာ ဈာနမဂ္ဂမ္မောနံကား အလွတ်သမ္ဗန်ဖြစ်သည်။ မေထုနသံဝရဿ-ကား ဌ္ဌ-သမ္ဗန်ဖြစ်သည်။ ပဒဿ-ကား ဘာဝသမ္ဗန်ဖြစ်သည်။ "ဘာဝသမ္ဗန်-တ္ထသမ္ဗန်၊ လာဟန်လိင်ဝုစ်တူ" ဆိုသည်ကား ယေဘုယျနည်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ လိင်မမြဲသည့် နေရာမျိုး၌သာ ဘာဝသမ္ဗန်ပုဒ်နှင့် တ္ထသမ္ဗန်ပုဒ်တို့ လိင် ဝုစ်တူရသည်၊ လိင်မြဲသည့်သဒ္ဒါမျိုး၌ကား--- ဘာဝသမ္ဗန်ပုဒ်နှင့် တ္ထသမ္ဗန်ပုဒ်တို့ လိင်ပြားကောင်း၏။ သို့ရာတွင် အရကား တူရမြဲတည်း။ ပဒတ္ထာ၌ တ္ထသမ္ဗန်ကား မေထုနသံဝရဿ-ဖြစ်၍ ပုံလိင်ဖြစ်သင့်သော်လည်း ပဒ-သဒ္ဒါကား နိစ္စနပုံလိင် ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ နပုံလိင် ဖြစ်ပါသည်။

၆။ (က) တေန အဋ္ဌာစရေန-ဖြင့် တေန-၌ တ-သည် အဋ္ဌာစရ-ကို စွဲယူ--သိစေ။

သုဒိန္နဿ- ဖြင့် အဋ္ဌာစရဟူသည် သုဒိန်၏ အဋ္ဌာစရပင်တည်းဟု သိစေ။

ကာရဏဘူတေန-ဖြင့် တေန-၌ နာ ဝိဘတ်သည် ဟိတ်အနက်၌သက်၏ဟု သိစေ။

(ခ) တစ်ဝါကျလုံးဖြင့် တေန ဟိ-၌ ဟိကား အနက်မရ နိပါတ်မျှသာဟုသိစေ။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

(ခ) သိက္ခိတဗ္ဗာ-ဖြင့် သိက္ခာ-၌ သိက္ခစာတ်--လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်းကမ္မသာဓ်အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ -ဟုပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

ပဇ္ဇတေ ဉာမိနာ-ဖြင့် ပဒံ-၌ ပဒ-စာတ်၏---လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်းကရဏသာဓ်၌သက်--- လည်းကောင်း၊ ပဇ္ဇတေ ဉာမိနာတိ ပဒံ-ဟုပြု--- လည်းကောင်း သိစေ။

သိက္ခာယ ပဒံ- ဖြင့် ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်-ပြု--သိစေ။

(ဂ) အစိဂမုပါယော-ဖြင့် ပဇ္ဇတေ-၌ ပဒ-စာတ်၏ ရင်း-အစိဂမအနက်ဟော၏ဟု သိစေသည်။

ဉာမိနာ-ဖြင့် ဉာမ-သဒ္ဒါ ဥပါယ အနက်ကိုစွဲယူ--သိစေ။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ) (ယောနော၊ မဒ္ဒူ)

(တနည်း) အစိဂမုပါယော-ဖြင့် ပဒ-သဒ္ဒါ ကာရဏအနက်ဟော၏ဟု သိစေ။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) (ဂဏ္ဌိသစ်)

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) မူလံ-ဖြင့် သိက္ခာပဒံ-၌ ပဒ-သဒ္ဒါသည် ဌာနအနက်ဟောဧ်ဟုသိစေ။
နိဿယော-ဖြင့် မူလံ-သည် နိဿယော၏ ပရိယာယ်တည်း ဟုသိစေ။
ပတိဋ္ဌာ-ဖြင့် နိဿယော-သည် ပတိဋ္ဌာ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေ။

မူလံ နိဿယော ပတိဋ္ဌာတိ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ ပဌမဿ ပဌမဿ ဝေဝစနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ (သာရတ္ထ)

(င) ဝါကျဖြင့် သိက္ခာပဒ-အရ ဝိရတိ စေတနာ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မ သုံးမျိုးလုံးကို ရသော်လည်း ဤ၌ မေထုနဝိရတီကိုသာ ယူရမည်ဟု သိစေ။

မေထုနသံဝရဿ-ဖြင့် မေထုနဝိရတိသည် မေထုနသံဝရ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေ။ (ဘာသာဋီကာ)

(စ) ဖြင့် သိက္ခာပဒံ ပညာပေဿာမိ-၌ သိက္ခာပဒ-အရ မေထုနသံဝရကို ယူ-လည်းကောင်း (ဝါ) မေထုနသံဝရကိုသာ လိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (အဓိပ္ပေတတ္တာ) သိက္ခာအရ မေထုနဝိရတိ မှတပါးသော သီလဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တရားများကို ယူရမည်ကို လည်းကောင်း၊ သိက္ခာနှင့်ပဒကို သိက္ခာနံ + ပဒံ သိက္ခာပဒံ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ပဒ-သဒ္ဒါ၏ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ပတိဋ္ဌ အဓိဂမုပါယ အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ဝုတ္တတ္ထဝသေနာတိ ပတိဋ္ဌာ အဓိဂမုပါယဝသေန၊ (သာရတ္ထ)

(ဆ) ဝါကျဖြင့် ဝိရတိစေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကိုသာ သိက္ခာပဒအရယူရသည်မဟုတ်၊ ယင်းဝိရတိ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မဟူသော အနက်ကိုပြတတ်သော ယော ပန ဘိက္ခု-အစရှိသော သဒ္ဒါကိုလည်း ကာရကူပစာ အားဖြင့် သိက္ခာပဒအရ ယူရမည်ဟုသိစေ၏။ (သရုပ်ကြားအဘိဓေယျတ္တ)

၇။ တဿတ္ထဿ ဒီပကံ + တဒတ္ထဿ ဒီပကံ + တဒတ္ထ ဒီပကံ

တဿတ္ထဿ-ဟုရှိက တဿ + အတ္ထဿ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ ဣတ္ထမ္ဘူတဿ တု ကမ္မတ္တေ၊ ဆဋ္ဌီဘတ္တိ ကေဒါ-ဟူသော ကစ္စာယနသာရ သဒ္ဒနည်းကမ်းအရ ဒီပကံ-ဟူသော ဣ-ပစ္စယန္တပုဒ်၏ ကံအနက်၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ် ဖြစ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဿအတ္ထဿ=ထိုမေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရ-ဟု ဆိုအပ်သော အနက်ကို (မအူသျှ) တဿအတ္ထဿ = ထိုမေထုနဝိရတိ-ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဒီပကံ၊ သော။ (ဘာသာဋီကာ) ဤသို့ အနက်ပေးကြသောကြောင့် လည်းကောင်း **တဿတ္ထဿ ဒီပကံ-**ဟုရှိသောပါဌ်သင့်သည်။

သော အတ္ထော တဒတ္ထော၊ တဒတ္ထဿ+ဒီပကံ တဒတ္ထဒီပကံ-ဟု ယောဇနာ (၁၁၄) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ တဒတ္ထဒီပကံ=ထိုသို့သော ဝိရတိစေတနာ ထံသမ္ပယုတ္တဓမ္မ-ဟူသော အနက်ကိုပြတတ်သော (ဝါ) ထိုမေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရ အနက်ကိုပြတတ်သော-ဟု ဂဏ္ဌိသစ်အနက် ယောဇနာသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ တဒတ္ထဒီပကံနှင့် တဒတ္ထဿ ဒီပကံ-တို့သည် သမာသ် ဝါကျမျှသာကွဲ၍ အနက်ထူးမရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း **တဒတ္ထဿ ဒီပကံ + တဒတ္ထဒီပကံ-**ပါဌ်နှစ်ခုလည်း သင့်ပါသည်။

တဒညေသံ + တမညေသံ

တတော အညာ တဒညာ-ဟုပြု။ ယ-တ-နှင့်စပ်၊ ထိုသမာသ်-မှာ၊ ဓိန္တုလာ၊ ရံခါဒွေဘော်ဆင့်-ဟူသော **နိယံ** နှင့်အညီ ယ-တ-နှင့် သမာသ်စပ်ရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်သော်လည်း လာရမည်။ ဒွေဘော်သော်လည်း လာရမည် ဖြစ်ရကား သမာသေ ဒေါ တီလိင်ဂေ (နီတိ၊ သုတ္တ၊ ၁၄၄) ဖြင့် သမာသ်အရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုဒပြု၍ ပြီးသောကြောင့် **တဒညေသံ-** ဟုရှိသောပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၈။ **သိက္ခာပဒံ**

အပေါင်းဖြစ်သော ဝိရတိ စေတနာ တံသမယုတ္တဓမ္မတို့၏ **"သိက္ခာပဒ"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော (မေထုန) ဝိရတိ- ၌တင် ကေဒေသျူ၊ (ဤကား င-ဝါကျကို ထောက်၍ တင်သည်။) **(အနည်း)** အကြောင်း ဖြစ်သော မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရဟုဆိုအပ်သော အနက်၏ **"သိက္ခာပဒ"**- ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ယော ပန ဘိက္ခု အစရှိသော နာမပညတ္တိ သဒ္ဒါ၌ တင် ကာရဏူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။ (ဤကား ဇ- ဝါကျကိုထောက်၍တင်သည်။)

သိက္ခာ

အပေါင်းဖြစ်သော သီလ ဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်-တရားတို့၏ **"သိက္ခာ"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မေထုနဝိရတိ, မေထုနသံဝရသီလမှတပါး ကျန်သီလ ဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တို့၌တင် ကေဒေသျူတာ။

သိက္ခာပဒံ-၌ ပဒသဒ္ဒါဖြင့် မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရ သီလကိုယူလတ်ဖြစ်၍ ထိုမှတပါး ကျန်သီလဝိပဿနာ ဈာန် မဂ်တို့ကိုသာ သိက္ခာ-အရ ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။ ဂေါဗလိဗဒ္ဒနည်း။ ပုညာဏသဏ္ဌာရနည်း။

(င) သီလဝိပဿနာဈာနမဂ္ဂမျှာနံ

ဤ၌ **သီလ**-ဟူသောနည်းသည် မေထုနသံဝရ သီလမှတပါး ကျန်သီလကိုသာ ယူရသောကြောင့် ကေဒေသျူ၊ ပါရိသေသ၊ ဂေါဗလိဗဒ္ဒ၊ ပုညာဏသဏ္ဌာရနည်း။

(ဃ) မူလံ

အတူဖြစ်သော သစ်မြစ်,သစ်ရင်း၏ **"မူလ"** ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော မေထုနဝိရတိ၌တင် သဒိသူပစာ။ (မူလံ-အမြစ်အရင်းနှင့်တူ၏။ ဂဏ္ဍိသစ်)

(စ) ပဒတ္တာ

ဤ၌-**ပဒ**-ကား အဓိဂမုပါယအနက်ဟောပဒ, ပတိဋ္ဌာအနက်ဟောပဒ-သဒ္ဒါနှစ်ခုကို ကေသိသ် ပြုထားသောကြောင့် ကေသေသနည်း။ သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။

၁၀။ **ပရိဝတ္တနဟာရ**

သိက္ခာပဒံ-ဟူသောပုဒ်၌ မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရ-ကိုဆိုသဖြင့် အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကဋ္ဌဖြစ်သော ကုသိုလ်ဓမ္မ အနဝဇ္ဇဋ္ဌဖြစ်သော အဗျာကတဓမ္မကို ဟောအပ်၏။ ထိုဓမ္မတို့တွင် မေထုနဝိရတိ မေထုနသံဝရ-ဟု ဆိုအပ်သော သီလမယဖြင့် ထို၏ ပဋိပက္ခဖြစ်သော အသဒ္ဓိယ ဒုဿီလျ အနာစာရ ဒုပ္ပဋိပတ္တိ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ-စသော အကုသိုလ်၊ ထိုလျှင် အကြောင်းရှိသော ပစ္စုပ္ပန် သံသရာဘေးတို့သည် ပပျောက်ကုန်၏။ သီလမယလျှင် အကြောင်း ရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ အကျိုးတို့သည် စည်ပင် ပြန့်ပွားများ ကုန်၏-စသည်ဖြင့်ထုတ်။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဥ် (၄၂)

(က) ဓသ အဏ္ဍဝဓသေ ပဋိစ္စာတိ ဒသ ကာရဏသေ သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတု အဓိဂမနိယေ ဟိတ္ဝိသေသေ ပဋိစ္စ အာဂမ္မ အာရဗ္ဘ၊

(ခ) ဒသန္နံ ဟိတဝိသေသာနံ နိပ္ဖတ္တိံ သမ္ပဿမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) ဣဒါနိ တေ ဒသ အတ္ထဝသေ ဒဿေန္တော "သံဃသုဋ္ဌုတာယာ" တိ အာဒိမာဟ။

(ဃ) တတ္ထ သံဃသုဋ္ဌုတာနာမ သံဃဿ သုဋ္ဌုဘာဝေါ။

(င) "သုဋ္ဌု ဒေဝါ" တိ အာဂတဋ္ဌာနေ ဝိယ "သုဋ္ဌု ဘန္တေ" တိ မမ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေါ။

(စ) ယော စ တထာဂတဿ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆတိ၊ တဿ တံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ ဟောတိ၊

(ဆ) တသ္မာ သံဃဿ "သုဋ္ဌု ဘန္တေ"တိ မမ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထံ ပညပေဿာမိ အသမ္ပဋိစ္ဆနေ အာဒီနဝံ, သမ္ပဋိစ္ဆနေ စ အာနိသံသံ ဒဿေတွာ၊ န ဗလက္ကာရေန အဘိဘဝိတွာတိ ဧတမတ္ထံ အာဝိကရောန္တော အာဟ "သံဃသုဋ္ဌုတာယာ" တိ။

(၄၊ ၁၈၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃၃။ မဏိသာ၊ တ၊ ၉၀။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၈၈။)

၁။ ဃ–ကို တတ္ထ– အစွဲသရာနည်းကျစေလျက် (င) ကို ထည့်သင့်သောပါဌ်များထည့်၍ ပမာ ပမေထင်ရှား အောင် အနက်ပေးပါ။

၂။ င– ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်၍၊ (စ) ဝါကျကို သာဘောဂပုစ္ဆာ တက်ပြပါ။

၃။ ခ– စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။

၄။ (စ) ဝါကျပါ ဒီဃရတ္တ–ပုဒ်ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်ကောက်ပြပါ။

၅။ ပညတ္တိ၊ ဟိတ၊ ဝိသေသ၊ ပဋိစ္စ၊ အာရဗ္ဘ၊ သမ္ပဋိစ္ဆန–တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ ဝေဘန်ပြပါ။

၆။ (က–ဃ–င) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍၊ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ (ခ) ဝါကျ၌ နိပ္ဖတ္တိံ သမ္ပဿမာနော–ဟု လည်းကောင်း၊ နိပ္ဖတ္တိသမ္ပဿမာနော–ဟု လည်းကောင်း ဝါကျ သမာသ် နှစ်မျိုးတွင် မည်သည့်ပါဌ် မှန်ကြောင်း ယုတ္တိပြ၍ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (စ) ဝါကျ ဒီဃရတ္တံ–၌ ရသင့်သော နယ္ပပစာကိုပြေဆိုပါ။

၁၀။ (စ) ဝါကျ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေါ–၌ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆန–အရတရားကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==========================

၁။ (ဃ) တတ္ထ–အစွဲကို ဒဿေန္တော အာဟ၊ ပြသည့်ပုဒ်နောက်၊ စသော နိယံနှင့် အညီစွဲ။

(င) ထည့်ပါဌ်နှင့်တကွ ပမာ ပမေထင်ရှားအောင်ပေးပုံ

'သုဋ္ဌုဒေဝါ'တိ–ကောင်းပါပြီ မင်းမြတ်ဟူ၍၊ ရာဇန္တေပုရပဝေသနသိက္ခာပဒေ–၌၊ အာဂတဋ္ဌာနေ–၌၊ ဥပါသကဿ–၏၊ ပသေနဒိကောသလရညော–၏၊ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေါဝိယ–ကဲ့သို့၊ သုဋ္ဌုဘန္တေတိ–ကောင်းပါပြီဘုရားဟူ၍၊ သံဃဿ–၏၊ တထာဂတဿ–၏၊ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေါ–တည်း။

http://www.dhammadownload.com

၂။ **(ခ) အနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (က) ဖြင့် ဒသ အတ္ထဝသေ ပဋိစ္စ-၌ အတ္ထ-ကား ကာရဏ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်၏၊ ဝသ-ကား ဝိသေသ အနက်၌ဖြစ်၏၊ ပဋိရွေး + ဣ-ဓာတ်သည် ဂတိ-အနက်၌ဖြစ်၏-ဟုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပဒပိဏ္ဍတ္ထကို ပြလိုသောဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) (ခ) နှစ်ဝါကျဖြင့် ဒသ အတ္ထဝသေ ပဋိစ္စ-ပုဒ်တို့၏ သဒ္ဒတ္ထအဓိပ္ပါယတ္ထကိုဖွင့်ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သံဃသုဋ္ဌုတာယ-စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့် သံဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသောဆရာသည်-မပြမီ ရှေးဦးစွာ ယင်းပုဒ်တို့၏ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓ သမုဒါယတ္ထကိုပြလိုရကား ဣဒါနိ-စသော (ဂ) မိန့်။

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် သံဃသုဋ္ဌုတာ-ကို သံဃဿ သုဋ္ဌုဘာဝေါ- ဟုဖွင့်ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သုဋ္ဌုဘာဝေါ- ပုဒ်၏အနက်ကို ဥပမာဖြင့် ထင်စွာ ပြလိုသော (ဝါ) ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

(စ) ပုစ္ဆာတက်ပုံ

ဆရာ-သည် (ဃ-င) နှစ်ဝါကျဖြင့် အရှင်ဘုရားကောင်းပါပြီ-ဟူ၍ ဘုရားရှင်၏ စကားတော်ကို ဝန်ခံသည်၏အဖြစ်သည် သုဋ္ဌုဘာဝ-မည်၏- ဟုပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ဘုရားရှင်၏စကားတော်ကို ဝန်ခံခြင်းကြောင့် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း။ (မဒူနီသျ။ ဂဏ္ဌိသစ်) အနုတ္တက အကျိုးမဲ့သာမှတ်ရပါမည်လော- စုဒ်ကြောင့်- (စ) မိန့်။

၃။ (ခ) ဝိတ္ထာရ။ (ဂ) ပကဇ္ဈနရ။ (ဃ) ပကဇ္ဈနရ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။

(င) ဝိတ္ထာရ။ တပ္ပါကဋိကရဏ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။

(စ) သည် ဃ-င-နှစ်ဝါကျ၏ အကျိုးပြဖလဝါကျ။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ မဒူနီသျ)

(တနည်း) စကားတော်ကိုလက်ခံမှုသည် အဘယ်နည်းဖြင့် ဟိတဝိသေသ ဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ ဆက်--ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ။)

(ဆ) လဒ္ဓဂုဏဝါကျ။ ထိုတွင်-သံဃဿ။ ပ။ ဒသေတွာ-ကား အနွယဝါကျ။ နှ ဗလက္ကာရေန အဘိဘဝိတွာ- ကား ဗျတိရေကဝါကျ။

၄။ ဒီယတိ ခီယတိ အန္ဓကာရော ဧတေနာတိ ဒီဝါ။ (ဒီ-ခယေ၊ ဝါဂမော)

ဒိဗ္ဗတိ ဩဘာသတီတိ ဝါ ဒိဝါ။ (ဒိဝု-ကီဠာယံ။)

ရာတိ ဂဏှာတိ အဗ္ဘာပါရဋ္ဌိတိန္တိ ရတ္တိ။ (ရာ-အာဒါနေ-တိ) ရဉ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ရတ္တိ။ (ရဉ္ဇ-ရာဂေ။)

ဒိဝါစ+ရတ္တိစ ရတ္တိ။ ဒီဃာ+ရတ္တိယော ဒီဃရတ္တံ။ (နိရုတ္တိဒီပနီ။ ၃၇၃။)

ဒီဃ-အရ ရှည်လျားသော ဂုဏ်သည်-မှချ။

ထို၏ + နေ့ညဉ့်တို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် - ဌာန။

ဒီဃရတ္တ - အရကား ရှည်လျားသော နေ့ညဉ့်တို့ရ၏။

(မဒူသျ - ၌ ဒိဝေါစ ရတ္တိစ။ ဒီဃဥ္စ တံ ရတ္တဥ္စာတိ - ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

အာဘုသော + နိဟရိတွာ သံသတီတိ အာနိသံသော။ (ဓာတုပစ္စယဒီပနီ)

အာ-ဥပသာရအရ ဘုသတ္ထဘောဂုဏ်ရ၏။ နိဥပသာရအရ နိဟရဏဘောဂုဏ် ရ၏။

သံသ-ဓာတ်အရ လွန်စွာထုတ် ဆောင်၍ ညွှန်းဆဲတတ်သော အကျိုးတရားတို့၏ ဥပါဒ်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ပစ္စည်းအရ ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော အကျိုး တရားတို့ရ၏။
အတ္ထာစ + တေ+ ဝသာစာတိ အတ္ထဝသာ။ (ဝိသေသနပရနိပါတကမ္မဓာရယ်)
ဝသ- အရကား ထူးသည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော ဝိသေသဘောဂုဏ်သည် မုချ။
ထို၏ + ကြီးပွားခြင်း အကျိုးအာနိသင်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာန္။
အတ္ထဝသ ပုဒ်လုံးအရကား ထူးသောကြီးပွားခြင်း အကျိုးအာနိသင် ရ၏။

❖ **အတ္ထဝသေတိ ဝုဒ္ဓိဝိသေသေ အာနိသံသဝိသေသေ၊ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) အတ္ထောယေဝ အတ္ထဝသော။ (တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရယ်။)
တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရယ် သမာသ်၏ သဘောသည် နောက်ပုဒ်၏ အနက်အထူးမရှိသောကြောင့် အတ္ထဝသ-ဟူသော-သမာသ်ပုဒ်၏အရကား ဆယ်ပါးသော အကြောင်းတရားတို့ရ၏။

❖ **အတ္ထောယေဝ ဝါ အတ္ထဝသော၊ ဒသ အတ္ထေ ဒသကာရဏာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (သာရတ္ထ) (တနည်း၊) အတ္ထော (ဖလံ) ဝသော ဧတဿာတိ အတ္ထဝသော၊**

အတ္ထဝသ-အရကား မိမိနှင့်စပ်သော အကျိုးသည် မုချ။
ထို၏ + အကြောင်းနှင့် အကျိုး +အကြောင်း၊ ဧည + ဧနကစပ် ဌာန္။
ဧတအရကား မိမိနှင့်စပ်သော အကျိုးရှိသော အကြောင်းတရားရ၏။

❖ **အထဝါ အတ္ထော ဖလံ တဒဓိနဝုတ္တိတာယ ဝသော ဧတဿာတိ အတ္ထဝသော၊ ဟေတူတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ (သာရတ္ထ)**

ဒသအတ္ထဝသေ- ကို အထက်ပါသာရတ္ထဋီကာ သာကေနှင့်အညီအနက်ပေးပုံ

ဒသ၊ ကုန်သော။ အတ္ထဝသေ၊ ထူးသောကြီးပွားခြင်း အကျိုးအာနိသင်တို့ကို။ (ဝါ) ကြီးပွားခြင်း အကျိုးအာနိသင် အထူးတို့ကို။ (ဋီကာ-ပဌမနည်း) (တနည်းကား) အတ္ထဝသေ၊ အကြောင်းတို့ကို။ (ဋီကာ-ဒုတိယနည်း) အတ္ထဝသေ၊ မိမိနှင့် စပ်သောအကျိုးရှိသော အကြောင်းတို့ကို။ (ဋီကာ-တတိယနည်း)။

ဒသအတ္ထဝသေ၊ ဆယ်ပါးသော အကြောင်းထူး အကျိုးစီးပွားနှင့် စပ်သည်တို့ကို။ (ပါဠိတော်နိဿယ။)
အဓိဂမိတဗ္ဗာတိ အဓိဂမနီယာ။ ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟိတံ။ (ဘာသာဋီကာ) ဟိတာနိစ + တာနိ+ ဝိသေသာစာတိ ဟိတဝိသေသာ။ သုဗ္ဗုတိ+ ဝစနသမ္ဗဋ္ဌိစ္ဆနဘာဝေါ သုဗ္ဗဘာဝေါ။ (မအူနိဿ။) အာဂစ္ဆတိ ဧတ္ထာတိ အာဂတံ။ အာဂတဥ္စ + တံ + ဌာနဥ္စာတိ အာဂတဌာနံ။
ဗလိနော + ကာရော ဗလက္ကာရော။ (အားရှိသူ၏ပြုခြင်း)
(တနည်း) ဗလေန+ ကာရော ဗလက္ကာရော။ (သူစိ)

၅။ **ပည်တ္တိ=** ပ+ ဥပ+ တိ။ **ဟိတ=** ဟိ+ တ။ **ဝိသေသ=** ဝိ+ သိသ+ဏ။
ပဋိစ္စ= ပတိ+ ဣ+ တွာ။ **အာရဗ္ဘ=** အာ+ ရဘ+ တွာ။ **သမဋ္ဌိစ္ဆန=** သံ+ ပဋိ+ ဣသု+ ယု။

၆။ (က) ဒသကာရဏဝသေ-ဖြင့် ဒသအတ္ထဝသေ-၌ ဆယ်ပါးသော အကျိုးစီးပွားအထူးတို့ဟူသည်-သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။
ဟိတဝိသေသေ-ဖြင့် အတ္ထဝသေ- ၌ အတ္ထ-သဒ္ဒါ၏ ဟိတ-အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဝသ-သဒ္ဒါ-၏ ဝိသေသအနက်ဟော-- လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

သေမှာကား၊ ခွစ်းပြားစဝ်လို၊ အထူးကို၊ ဟောဆိုင်ါးအင်္ဂါ၊ (၅၅)

သေမှုကား၊ ခွစ်း ပြား ထူး စဝ်၊ စပ်ဖြစ် အလို၊ အနက်ကို၊ ဟောဆိုခြောက်မျိုးလား၊ (ဘာသာဋီကာ-၃-၂၈၈၊)

သိက္ခာ ပဒပညတ္တိဟေတုအဓိဂမနီယေဖြင့်---- ဘာဝတ္ထ-- သိစေ။

အာဂမ္မ- ဖြင့် ပဋိစ္စ-၌ ပတိရှေး + ဣ- ဓာတ်သည် ဂတိအနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။

အာရဗ္ဘ- ဖြင့် အာဂမ္မ-၌ ရောက်၏ဟူသည် အကြောင်းပြုခြင်းပင်တည်းဟုသိ။

(ဃ) သံဃဿ သုဋ္ဌုဘာဝေါ-ဖြင့် သံဃသုဋ္ဌုတာ-၌ တာ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ သုဋ္ဌု + ဘာဝေါ သုဋ္ဌုတာ-ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ အပေါင်းပုဒ်ကို သံဃဿ+သုဋ္ဌုတာ သံဃသုဋ္ဌုတာ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု---လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(င) သုဋ္ဌု ဘဒ္ဒေတိ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေါ- ဖြင့် သုဋ္ဌုဘာဝ-ပုဒ်ကို သုဋ္ဌုတိ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေါ သုဋ္ဌုဘာဝေါ-ဟု သုဋ္ဌု-ဟူသောရှေးပုဒ်၌ ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆန-ဟူသော နောက်ပုဒ် ကျေသော သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရယ်-သမာသ်ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ ကောင်းပါပြီဘုရားဟုစကားတော်ကို ဝန်ခံသည်၏အဖြစ်သည် သုဋ္ဌုဘာဝမည်၏- ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း- သိစေပါသည်။

သုဋ္ဌု ဒေဝါတိ အာဂတဋ္ဌာနေဝိယ- ဖြင့် ဘာဝတ္ထ-သိစေသည်။

(စ) ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆတိ- ဖြင့် သမ္ပဋိစ္ဆနော-၌ သံ+ပတိ+ဣသု-ဓာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း ယု-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊သမ္ပဋိစ္ဆတီတိ သမ္ပဋိစ္ဆနော-ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ ဝစနနှင့် သမ္ပဋိစ္ဆန-ကို ဝစနံသ + သမ္ပဋိစ္ဆနော ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနော ဟုကမ္မဒွဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု-လည်းကောင်း-သိစေပါသည်။ (အကြွင်း ဘာဝတ္ထဖော်လေ။)

၇။ နိပ္ဖတ္တိ သမဿမ္ဗာနော၊ နိပ္ဖတ္တိသမ္ဘဿမာနော

တဝန္တုမာနန္တာဒိ ကိတန္တေဟိ ဝါကျမေဝ ဝတ္တိတဝိဘာသာဝိကာရတော။ ယထာ- ဩဒနံဘုတ္တဝါ၊ ဓမ္မံသုဏမာနော။ ဓမ္မံသုဏန္တော။ (ရူပသိဒ္ဓိ။ ၁၉၃။)

တဝန္တု- တာဝီ၊ တလီမာန၊ အန္တ- အာနာ၊ တုံတ္တာတုန၊ တွာန- သဒ္ဒါ၊ နောက်ပုဒ်ပါမူ၊ န- သဒ္ဒါမှ၊ ကြွင်းပဒနှင့်၊ ဝါကျသာမှတ်၊ သမာသ်မဖြစ်၊ ဆိုတုံလှစ်၏- ဟူသောသဒ္ဒစည်းကမ်းအရ နိပ္ဖတ္တိ သမ္ဘဿမာနော- ဟု ဝါကျနှင့်ရှိသောပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

(က) အဓိဂမနိယေ၊ အဓိဂမနိဓယ

အဓိဂမိတဗ္ဗာတိ အဓိဂမနီယာ။ (မအူနိသျ- ၉၀) အဓိ+ဂမု+ အနီယ-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသောကြောင့် အဓိဂမနီယေ - ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

ဒီဃရတ္တ

အစိတ်ဖြစ်သော ရှည်စွာသော ညဉ့်တို့၏ "ဒီဃရတ္တံ"- ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရှည်စွာသောနေ့ ညဉ့်တို့၌တင်- ကေဒေသူ- အဝယဝူပစာ။ ဥပလက္ခဏ-နိဒဿနနည်း။

ဒိဝေါစ + ရတ္တိစ ရတ္တိ-ဟူသော မအူနိသျအလို ကေသေသနည်းလည်းရသည်။

သံဃသုဋ္ဌုတာယ

သံဃသုဋ္ဌုဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနတာယ-ဟူလိုလျှက် ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆန-ပုဒ်ကိုချေ ဝဏ္ဏလောပနိရုတ္တိနည်း။ အကြောင်းဖြစ်သော သံဃာတော်၏ ကောင်းပါပြီးဘုရားဟု ဘုရားရှင်၏ စကားတော်ကိုဝန်ခံခြင်း၏

http://www.dhammadownload.com

ဒီဃရတ္တံ

၉။ အစိတ်ဖြစ်သော ရှည်စွာသော ညဉ့်တို့၏ **"ဒီဃရတ္တံ"**- ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရှည်စွာသောနေ့ ညဉ့်တို့၌တင်- ကေဒေသူ- အဝယဝူပစာ။ ဥပလက္ခဏ နိဒဿနနည်း။ ဒီဃါစ + ရတ္တိစ ရတ္တိ-ဟူသော မအူနိသျှအလို ကေသေသနည်းလည်းရသည်။

သံဃသုဋ္ဌုတာယ

သံဃသုဋ္ဌုဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနတာယ-ဟူလိုလျက် ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆန-ပုဒ်ကိုချေ ဝဏ္ဏလောပနိရုတ္တိနည်း။ အကြောင်းဖြစ်သော သံဃာတော်၏ ကောင်းပါပြီ ဘုရားဟု ဘုရားရှင်၏ စကားတော်ကိုဝန်ခံခြင်း၏ **"သံဃသုဋ္ဌုတာ"**-ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သောရှည်စွာသောနေ့ ညဉ့်ပတ်လုံးအစီးအပွားချမ်းသာ၌ တင်- ကာရဏူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။ (စ) ဝါကျကို ထောက်၍တင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

အမှာ။ ဘာသာဋီကာ၌ကား- အဆက်ဆက်ဖြစ်လတ့်သော စီးပွား၏ **"ဟိတ-"** အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော စကားတော်ကို နာခံမှုအပေါ်၌ တင်စားထားသောကြောင့်-သံဃသုဋ္ဌုတာ- ကို "ဖလူပစာရစကား" ဟု မှတ်ဟုဥပစာတင်သည်။

၁၀။ **ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဘာဝေ-** ၌ **ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆန-** အရ ဘုရားရှင်၏ စကားတော်ကို ခံယူသောပုဂ္ဂိုလ်၏ လောကီ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ လောကောနင့် အတူထုတ်လေ။ (ယောစတထာဂတဿ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆတိ၊ တဿ- ဟူသော(စ) ဝါကျစကားရပ်ကိုထောက်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုအရကောက်သည်- ဟုမှတ်လေ။)

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၃)

(က) **ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာတိ** ဒုမ္မင်္ကူ နာမ ဒုဿီလပုဂ္ဂလာ၊
(ခ) ယေ မင်္ကုတံ အာပါဒိယမာနာပိ ဒုက္ခေန အာပဇ္ဇန္တိ၊ ဝီတိက္ကမံ ကရောန္တာ ဝါ ကတွာ ဝါ နလဇ္ဇန္တိ၊ တေသံ နိဂ္ဂဟတ္ထာယ။
(ဂ) တေ ဟိ သိက္ခာပဒေ အသတိ "ကိံ တုမှေဟိ ဒိဋ္ဌံ, ကိံ သုတံ, ကိံ အမှေဟိ ကတံ၊ ကတရသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ ကတမံ အာပတ္တိံ အာရောပေတွာ အမှေ နိဂ္ဂဏှထာ"တိ သံဃံ ဝိဟေဌေဿန္တိ၊
(ဃ) သိက္ခာပဒေ ပန သတိ တေ သံဃော သိက္ခာပဒံ ဒဿေတွာ ဓမ္မေန ဝိနယေန သတ္ထုသာသနေန နိဂ္ဂဟေဿတိ၊
(င) တေန ဝုတ္တံ "ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာ" တိ။

(၃၊ ၁၈၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃၄။ မအူသျှ၊ ၂၊ ၉၁။ ဘာသာဋီကာ၊ ဒု၊ ၂၉၁။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၅၆။)

၁။ ခ-ဂ-ဝါကျတို့ကို အနက်မှန်စွာသမ္ဗန်ပါ။
၂။ ခ-သာဘောဝုပ္ပတ္တာ၊ ဂ-ကို တောဒနာတက်ပြပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်စရာမလို)
၃။ (ခ-ဂ-ဃ-င)ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (ဂ) ဝါကျပါ တေ, အသတိ တို့ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၄။ (က) ဒုဿီလပုဂ္ဂလာ-၌ ဒုဿီလ-ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္တပြု၍၊ အပေါင်း ဝစနတ္တကိုသာ ဉာဉ်နည်း ကောက်ပြပါ။

၅။ သံယော သတ္တုဿာဆန် ပုဒ်တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ ပစ္စယတ္တ လိင် ဂဏ-ဝေဘန်ပါ။

၆။ (က-၁) ဝါကျတို့ကို အာင်္ဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ (ဂ) ဝါကျ၌ အာပတ္တိ အာရောပေတွာ။ အာပတ္တိ ရောပေတွာ-ဟု ပါဠိနှစ်ထွေရှိခဲ့သော် သင်/ မသင့် အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ဒုမ္မင်္ကူနံ-၌ ရသင့်သော နယူပစာရတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၁၀။ ဒုမ္မင်္ကူ-အရကို လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

=======================

၂။

ခ-သာဘောဝဏ္ဏနာ

ဆရာ-သည်၊ (က)ဖြင့် ဒုမ္မင်္ကူအရ ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယူရမည်ဟု ဆို၏။ ယင်းဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယ-ပုဒ်တို့၏ သဒ္ဒတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထ အကျယ်ကို ဆရာမပြဆိုပြီလော။ ယင်းပုဒ်တို့၏ သဒ္ဒတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထ အကျယ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့်-(၁) မိန့်။

(တနည်း) ဋ္ဌပနာတူ၏။ ယင်းဒုဿီလ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိ၏ဒုဿီလ၏အဖြစ်ဖြင့် ဦးလည်တောင်းပန်သူ တို့ ဖြစ်ကြပါသလော (ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၄၅၆။)(တနည်း) ယင်းဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သိက္ခာပုဒ်ကိုလွန်ကျူးဆဲ လွန်ကျူးပြီးခကဉ့် ရှက်တတ် ကြပါကုန်သလော။ အဘယ်သို့သဘောရှိကြပါကုန်သနည်း။ နိဂ္ဂဟာယ-၌ စတုတ္ထီ ဝိဘတ်သည် တုမတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌ သက်ပါသလော။ အဘယ်အနက်၌ သက်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်-(၁) မိန့်။

(ဂ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (၁)ဖြင့် ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို နှိပ်ကွပ်ခြင်းငှာ သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူသော-ဟုဆို၏။ သိက္ခာပုဒ်မရှိသော်လည်း သံဃာသည် ယင်းဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို နှိပ်ကွပ်နိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ ၁-ဝါကျဖြင့် ဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ရာအံ့နည်း၊ ဒဋ္ဌိယ + ဒဋ္ဌိ ကရက ဆန့် -- ဝိရောဓိ -- ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ဂ-ဃ-နှစ်ဝါကျသို့ ပေါင်း၍ တက်ပုံ

ဆရာ-သည် (၁)ဖြင့်-ဆို၏။ သိက္ခာပုဒ်ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ သံဃာသည် ဒုဿီလ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို နှိပ်ကွပ်နိုင်ရာသည်မဟုတ်ပါလော၊ ၁-ဝါကျဖြင့် ပြဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ရာအံ့နည်း။ ဂုဒ်-ကြောင့် (ဂ-ဃ) မိန့်။ (ဤကား ဟိ-ကို ဒဋ္ဌီဇောတကကြံ၍ တက်ပုံတည်း။)

ဟိ-ကို ဝိတ္ထာရဇောတကကြံ၍တက်ပုံ

ဋ္ဌပနာတူ၏။ ယင်း ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သိက္ခာပုဒ်ဖြင့် အဘယ်သို့နှိပ်ကွပ်ရသနည်း။ (ဂဏ္ဌိသစ်-ဒု၊ ၄၅၆) သိက္ခာပုဒ်ဖြင့် နှိပ်ကွပ်ပုံအခြင်းအရာကို မပြဆိုပြီလော၊ စုဒ်-ကြောင့် (ဂ-ဃ) မိန့်။

၃။ ၁-သည် က-ကို ချဲ့ ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ-ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏အဖွင့်မှတပါး ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယ-ဟူသောအပေါင်းပုဒ်၏ အဖွင့်ပြ ပကာသရ။

ဂ-ဃ-သည် ၁-ကို ယုတ္တိ အားဖြင့်မြဲစေ-ယုတ္တိဒဋ္ဌီကရဏ။ (တနည်း) ချဲ့ပြ-ဝိတ္ထာရ။

ထိုတွင်-ဂ-သည် ဗျတိရေက။ ဃ-သည် အနွယ၊ (ဝါ) ပကာသရ။ င-သည် လဒ္ဓဂုဏ (ဝါ) နိဂမန။

http://www.dhammadownload.com

စာစပ် ဘေ ကား တို့သည်-ကြောင့် ဝိပဟေဋ္ဌေသ္ထိ-၌ ဝုတ္တကတ္တား / ဝုတ္တကတ္တား၏ကြိယာ။
အသတိ-ကား သော်-ကြောင့် ဝိပဟေဋ္ဌေသ္ထိ-၌ လက္ခဏ / လက္ခဏစပ်။

၄။ နတ္ထိ သီလံ ဧတေသန္တိ ဒုဿီလာ။ (သီလမရှိသောသူ (ဝါ) ပါရာဇိကကျပြီးပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။
(တနည်း၊) ဒူသိတံ + သီလံ + ဧတေသန္တိ ဒုဿီလာ။ (ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသောသီလရှိသူ (ဝါ) ပါရာဇိကမှကြွင်းသော အာပတ် ခြောက်ပုံသင့်သူ (အလဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်) ရ၏။)
ဒုဿီလာစ + ဒုဿီလာစ ဒုဿီလာ။
ဒုဿီလ ဟူသော ရှေးပုဒ်အရကား သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်သည် မှချ။
ဒုဿီလ ဟူသော နောက်ပုဒ်အရကားဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်သည် မှချ။
ထိုပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ဦးတို့၏ နှိပ်ကွပ်ခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ဘန်သည် ဌာနူ။
ဒုဿီလာ-ဟူသော ကေသေသတဒွိတ်ပုဒ်လုံးအရကား ထို-သော သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်, ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

❖ **ဒုဿီလပုဂ္ဂလာတိ နိဿီလာ, ဒုသိတသီလာစ၊ (ဝိမတိ-၁၀၅)**

ဝစနတ္ထမှတ်တွယ်

မင်္ကုတိ ဧတေနာတိ မင်္ကု။ (မကိ + ဏု) (ဂဏ္ဍိသစ်)
မကိ-ဓာတ်အရ-ကတ္တုဌ ကြိယာကား တင့်တယ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား တို့သည်--မှချ။
ဏရဏဌ အရကား တန်ခိုးအရှိန်အဝါ၏ (ဝါ) အသရေ၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။
ဏု-ပစ္စည်း အရကား တန်ခိုးအရှိန်အဝါရ၏ (ဝါ) အသရေရ၏၊ (ဖလူပစာသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် တန်ခိုး အရှိန်အဝါ အသရေ၏ အကြောင်းဖြစ်သော သီလ-သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။)
နတ္ထိ မင်္ကု ဧတေသန္တိ ဒုမ္မင်္ကူ။ (ဂဏ္ဍိသစ်)
ဒုမ္မင်္ကူ-သမာသ်ပုဒ်အရကား သီလတန်ခိုး အရှိန်အဝါ မရှိခြင်း ဂုဏ်သည် မှချ။
ထို၏ + ဒုဿီလ ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနူ - ၏။
တေ - အရကား ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ရ၏။
(တနည်း၊) ဒူသိတံ + မင်္ကု ဧတေသန္တိ ဒုမ္မင်္ကူ။
ဒုမ္မင်္ကူ-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်အရကား ဖျက်ဆီး အပ်ပြီးသော သီလတန်ခိုးအရှိန်အဝါသည် မှချ။
ထို၏ + ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနူ။
တေ-အရကား ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ရ၏။
ဒုမ္မင်္ကူစ + ဒုမ္မင်္ကူစ ဒုမ္မင်္ကူ။
ဒုမ္မင်္ကူ-ဟူသော ရှေးပုဒ်အရကား သီလတန်ခိုးအရှိန်အဝါမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မှချ။
ဒုမ္မင်္ကူ-ဟူသော နောက်ပုဒ် အရကား ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော သီလတန်ခိုးအရှိန်အဝါရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မှချ။
ထိုပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ဦးတို့၏ + နှိပ်ကွပ်ခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ဘန်သည် ဌာနူ။
ဒုမ္မင်္ကူ-ဟူသော ကေသေသတဒွိတ်ပုဒ်အရကား သီလတန်ခိုး အရှိန်အဝါ မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်, ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော သီလတန်ခိုးအရှိန်အဝါရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ဘာသာဋီကာ -ဒု-၂၉၂-၌-မင်္ဂီယန္တိ နိတ္တေဇတံ အာပါဒိယန္တီတိ မင်္ကု-ဟု ပြုပြီးလျှင် ဒုက္ခေန + မင်္ကု ဒုမ္မင်္ကု-ဆက်၍ ဒုဿီလ- ပုဂ္ဂိုလ်အရကောက်ပါ ဟု ဆိုသည်။

ယင်းအလို - မင်္ကု - စာတ်အရ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကား (ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို တန်ခိုးအရှိန်အဝါ မရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်စေတတ်ကုန်သော) ရဟန်းကောင်းတို့၏ သုခ္ခန္ဓကာဟု ကရုဏာ မေတ္တာပြဌာန်းသော စိတ္တာပွဲပါ်သည် -- မှု၍။

ဟေတုကမ္မဋ္ဌ ကြိယာအရကား ထိုအားတပ်သော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ-ဖလူ။

ဥ-ပစ္စည်းအရကား -- ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ရ၏။

ဒုက္ခေန မင်္ကု ဒုမ္မင်္ကု။

(ဒု - အရ ဒုက္ခဋ္ဌဘောဂုဏ်၏ + မင်္ကု - အရ ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်)

၅။ **သံဃော** = သံ + ဟန + ရ။ ကတ္တုသာဓနတ္တ + ပုံလိင် + ပုရိသာဒိ။

သတ္ထု = သာသ + ရတ္ထု + ကတ္တုသာဓနတ္တ + ပုံလိင် + သတ္ထာဒိ။

သာသန = သာသ + ယု + ကရဏသာဓနတ္တ + အဓိကရဏသာဓနတ္တ + နပုံလိင် + စိတ္တာဒိ။

၆။ (က) ဒုဿီလပုဂ္ဂလာ-ဖြင့် ဒုမ္မင်္ကု-အရ ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုမ္မင်္ကု-၌ မင်္ကု-သဒ္ဒါ၏ (အကျိုးဖြစ်သော တန်ခိုးအရှိန်အဝါကို အကြောင်းဖြစ်သော သီလ၌ တင်စားထားသော) ဖလူပစာသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၄၅၆) သိစေပါသည်။

(ခ) ယေ မင်္ကုတံ အာပါဒိယမာနာပိ ဒုက္ခေန အာပဇ္ဇန္တိ-ဖြင့် ဒုမ္မင်္ကု-၌-မင်္ကု-ဝယ် ဥ-ပစ္စည်း၏ ဟေတုကမ္မသာဓနအနက်၌သက် -- လည်းကောင်း, မင်္ဂီယန္တိ နိတ္တေဇတံ အာပါဒိယန္တီတိ မင်္ကု-ဟု-ပြု-လည်းကောင်း, ဒု-သဒ္ဒါ၏ ဒုက္ခအနက်ဟော-လည်းကောင်း, ဒုက္ခေန မင်္ကု ဒုမ္မင်္ကု-ဟုတတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝဇနတ္ထပြု-လည်းကောင်း, (ဤကားဘာသာဋီကာအလို) (တနည်း) မင်္ကု-၌ ဥ-ပစ္စည်းကရဏသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း, မင်္ကတိ တေဇနာတိ မင်္ကု ဟု ပြု၍ မင်္ကု-အရ တေဇ (ဝါ) လင်္ကာကို ယူ - လည်းကောင်း, ဒု-သဒ္ဒါ၏ အဘာဝအနက်ဟော--လည်းကောင်း, နတ္ထိ မင်္ကု-တေသန္တိ ဒုမ္မင်္ကု-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိ-ပြု-လည်းကောင်း, (ဤကား ဂဏ္ဌိသစ်အလို) ယင်းဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အရှိန်အဝါမရှိသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေအပ်သော်လည်း ဆင်းရဲငြိုငြင်သဖြင့် ရောက်စေအပ်သူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ဝီတိက္ကမံ ကရောန္တာ ဝါ ကတ္တာ ဝါ န လဇ္ဇန္တိ-ဖြင့်-ဘာဝတ္ထ-သိစေ။

တေသံ နိဂ္ဂဟတ္ထာယ-ဖြင့် နိဂ္ဂဟာယ-၌ အာယ သည် စတုတ္ထီသဝိဘတ်၏ ကာရိယ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း, ယင်း-သ ဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌သက် -- လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

၇။ (ဂ) ဝါကျ = အာပတ္တိ အာရောပေတွာ + အာပတ္တိ ရောပေတွာ

အာပတ္တိ ရောပေတဗ္ဗောတိ အနိဿဋ္ဌနပစ္စယာ အာပန္နပါစိတ္တိယာပတ္တိ ဥက္ခေပနီယကမ္မကရဏတ္ထံ အာရောပေတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ (သာရတ္ထ။ ဒု။ ၃၆၂။) ၌ ရောပေတဗ္ဗော-ကို အာရောပေတဗ္ဗော-ဟု ဥပသာရပါ / ဖပါအားဖြင့် ပရိယာယ်ဖွင့်ပြထားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာရောပေတွာ-ဟုရှိက အာ + ရုဟ + ဏာပေ + တွာ - ပစ္စည်း။ ရောပေတွာ ဟု ရှိက ရုဟ + ဏာပေ + တွာ ပစ္စည်း။ နှစ်ပါဌ်လုံး တင်ခြင်း အနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဝါကျ-ဒုမ္မင်္ကုတံ + မင်္ကုတံ

ဂဏ္ဌိသစ် + မအူသျှတို့အလို-ဒုမ္မင်္ကူ-၌ ဒု-ပုဒ်+မင်္ကု-ပုဒ်ခွဲ၍၊ မင်္ကု-၌ မကိ-ဓာတ် + ဥ-ပစ္စည်း။ ယင်းမင်္ကု-အရ တေဇ (ဝါ) လက္ခ-ရ၏။ ဒု-နှင့် မင်္ကု သမာသ်တွဲစပ်မှ အရှိန်အဝါမရှိသော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဂဏ္ဌိသစ် + မအူသျှတို့အလို **ဒုမ္မင်္ကုတံ** ဟုရှိသော ပါဌ်သင့်သည်။

ဘာသာဋီကာအလို မင်္ကု-အရ အရှိန်အဝါမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ရသည်။ ဒု-နှင့် မင်္ကု သမာသ်တွဲစပ်သည့် အခါ၌လည်း ခဲယဉ်းသဖြင့် အရှိန်အဝါမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပင်ရသည်။ ဒု-ကို ဒုက္ခေန-ဟုဖွင့်၍ မင်္ကု-ကို မင်္ကုတံ-ဟုဖွင့်သည်ဟု ကြံသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာဋီကာအလို **မင်္ကုတံ**ပါဌ်သင့်သည်။ (၄-နံပါတ်နှင့်ယှဉ်ကြည့်)

သာရတ္ထဋီကာ၌ကား-မင်္ကုတန္တိ နိတ္တေဇဘာဝံ-ဟုဖွင့်သည်။ ယင်း သာရတ္ထဋီကာ အလို မင်္ကုတံ-ပါဌ်သင့်သည်။

ဝိဟေဌေဿန္တိ + ဝိဟေဌေဿန္တိ

ဌေ, ဟေဌ-ဝိဗာဓာယံ။ ဌေတိ၊ ဟေဌတိ၊ ဝိဟေဌတိ။ (နီတိ၊ဓာတု။ ၅၇။) ထောက် - ဝိ + ဟေဌ + ဧ + ဿန္တိ-ဖြင့်ပြီး၍ ဒွေဘော်ဌာနမဟုတ်သောကြောင့် ဝိဟေဌေဿန္တိ ပါဌ်သာသင့်သည်။

၈။ ## ဒုမ္မင်္ကူနံ

အကျိုးဖြစ်သော အရှိန်အဝါမရှိခြင်း၏ "**ဒုမ္မင်္ကူ**" ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော သီလ မရှိခြင်း၌တင် ဖလူပစာ / အဝိနာဘာဝနည်း။

မင်္ကု

အကျိုးဖြစ်သောတန်ခိုးအရှိန်အဝါ၏ "**မင်္ကု**"-ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော သီလ၌ တင် ဖလူပစာ/ အဝိနာဘာဝနည်း။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၅၆)

(တနည်း) နတ္ထိ မင်္ကု ဧတေသန္တိ ဒုမ္မင်္ကူ၊ ဒုသိတံ မင်္ကု ဧတေသန္တိ ဒုမ္မင်္ကူ။ ဒုမ္မင်္ကူစ ဒုမ္မင်္ကူစ ဒုမ္မင်္ကူ။ သီလမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ ဤသို့အနက်ပြားလျက် သဒ္ဒါချင်း တူသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တစ်ခုကြွင်း ပြုထားသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။ ဧကသေသနည်း။

ဒုဿီလပုဂ္ဂလာ

ဤ၌ ဒုဿီပုဂ္ဂလာကား နတ္ထိ သီလံ ဧတေသန္တိ ဒုဿီလာ၊ ဒူသိတံ သီလံ ဧတေသန္တိ ဒုဿီလာ။ ဒုဿီလာစ ဒုဿီလာစ ဒုဿီလာ။ သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်, ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ် ဤသို့အနက်ပြားလျက်သဒ္ဒါတူတစ်ခုအကြွင်းပြုထားသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း/ဧကသေသနည်း။

၁၀။ **ဒုမ္မင်္ကူ**-အရ ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ခေါင်းပါးကိုယူ၍ လောကောနှင့်အတူထုတ်။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၄)

(က) **ပေသလာနံ ဘိက္ခုနံ ဖာသုဝိဟာရာယာတိ** ပေသလာနံ ပိယသီလာနံ ဘိက္ခုနံ ဖာသုဝိဟာရတ္ထာယ၊
(ခ) ပိယသီလာ ဟိ ဘိက္ခူ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ ဝေလံ မရိယာဒံ အဇာနန္တာ သိက္ခတ္တယပါရိပူရိယာ ဃဋမာနာ ကိလမန္တိ, သန္ဒိဋ္ဌမာနာ ဥဗ္ဗာဠှာ ဟောန္တိ၊
(ဂ) ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ ပန သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ ဝေလံ မရိယာဒံ ဉတွာ သိက္ခတ္တယပါရိပူရိယာ ဃဋမာနာ န ကိလမန္တိ, သန္ဒိဋ္ဌမာနာ န ဥဗ္ဗာဠှာ ဟောန္တိ၊
(ဃ) တေန နေသံ သိက္ခာပဒပညာပနာ ဖာသုဝိဟာရာယ သံဝတ္တတိ။

(၄။ ၁၈၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃၄။ မအူသျှ၊ တ၊ ၉၂။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၂၉၃။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၅၇။)

၁။ ဥဗ္ဗာဠှာ-ကို သဒ္ဒတ္ထ, အဓိပ္ပါယတ္ထ ပေါ်လွင်စေလျက် (ခ) ဝါကျကို အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ခ-ကို ဒေါသာရောပနစောဒနာတက်၍ ဃ-ကိုအနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ပေသလာနံ-ကို အစိတ် + အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဖာသု၊ ဥဗ္ဗာဠှ၊ မရိယာဒ၊ ဝေလာ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု, ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က- အမှတ်ပြဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဥဗ္ဗာဠှ၊ ဥဗ္ဗဠှ ပါဌ်နှစ်မျိုးတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဖာသုဝိဟာရာယ-၌ ရသင့်သော နယပုစ္ဆာတို့ကို ဆိုရိုးကျဖြေဆိုပါ။
၁၀။ ကိလမန္တိ-ကို ယုတ္တိဟာရစိစစ်ပြပါ။

= =

၁။ ဥဗ္ဗာဠှာ=သံဃာမှ ထွက်သွားစေအပ်ကုန်သည်။ (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ) (ဘာသာဋီကာ)

၂။ **ခ-ဒေါသာရောပနစောဒနာ**

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် သီလကိုချစ်မြတ်နိုးကုန်သော ရဟန်းတို့၏ ဖာသုဝိဟာရ အကျိုးငှာ သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူသောဟုဆို၏။ သိက္ခာပုဒ်မရှိသော် လိုရာကိုပြုကျင့်နိုင်သည် ဖြစ်၍ ဖာသုဝိဟာရဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့လျှင် (ဝါ) ဘယ်ပုံဘယ်နည်း သိက္ခာပုဒ်ဖြင့် ဖာသုဝိဟာရဖြစ်ပါသနည်း။ သိက္ခာပုဒ်ဖြင့် ဖာသုဝိဟာရဖြစ်ပုံကို မပြသော် သဒေ်ပ + ဝိတ္ထာရသန့် -- ဝိရောဓိ -- ၏။ စုဒ်ကြောင့်-ခ-စသည်မိန့်၏ (ဂဏ္ဌိသစ်)

အဓိပ္ပါယ်ကား-သိက္ခာပုဒ်မရှိသော် ပြုသင့်/မပြုသင့်ကို မသိ၍ ဆင်းရဲပင်ပန်းကြ၏။ သိက္ခာပုဒ်ရှိသော် ပြုသင့်/မပြုသင့်သည်ကိုသိ၍ ချမ်းသာကြသည်။ ထို့ကြောင့် သိက္ခာပုဒ်ဖြင့် ပိယသီလ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဖာသုဝိဟာရဖြစ်၏ဟု ငါပြ -- ဟူလို။

http://www.dhammadownload.com

ဃ-အနုသန္ဓေ

ဤသို့(၁-ဂ)တို့ဖြင့် ပိယသီလပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သိက္ခာပုဒ်ဖြင့် ဖာသုဝိဟာရဖြစ်ပုံကို ဗျတိရေက အန္ဝယဖြင့် အကျယ်ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးအုပ်လိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

၃။ ၁-ဂ-သည် ဖာသုဝိဟာရဖြစ်ပုံကိုချဲ့ပြ ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် ဂ-သည် ဗျတိရေကမှ အန္ဝယပြ ပက္ခန္တရ။ ဃ-ကား နိဂမနဝါကျ။

၄။ ပိယာယိတဗ္ဗန္တိ ပိယံ။ ပီ + ဏျ။ သီလတီတိ သီလံ။
ပိယံ + သီလံ + ဧတေသံတိ ပေသလာ။ (မအ္ဘူသျ)
ပိယသီလ-အရကား ချစ်အပ်သော သီလသည် မှချ။
ထို၏ + ရဟန်းတို့ဒြဗ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် -- ဒွာနု။
တေ-အရကား ချစ်အပ်သော သီလရှိသော ရဟန်းတို့ဒြဗ်ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

အမှာ ဗဟုဗ္ဗီဟိမှာ၊ ကံ-ဟောပါ၊ တတိယာနေစေ-ဟူသောနိယံအရပေသလ-ပုဒ်, ပိယသီလ-ပုဒ်တို့၌ ပိယ ဟူသော ကံ ဟောပုဒ်ကစိတ်ပါဝင်ခြင်း၊ တေဟူသော အညပုဒ်က ပိယဟူသော ကံ-ဟောပုဒ်တစိတ်သို့ စာစပ်ခြင်းကြောင့် မအ္ဘူသျ၌ အထက်ပါအတိုင်း တတိယာဗဟုဗ္ဗီပြုသည်ဟု မှတ်ပါ။ ၅။ နာ-၂၄၃။ ဥပဟတိန္ဒြိယောပုဒ်၌ ဥပဟတဟု ကံဟောပုဒ်တစိတ်ပါသော်လည်း ယင်း ကံဟောပုဒ်သို့ အညပုဒ်က စာမစပ်သောကြောင့် ဥပဟတိန္ဒြိယောကို တတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ဝစနတ္ထ မပြုရ။ **(တနည်း၊)** ပိယံ သီလံ ဧတေသန္တိ ပေသလာ။ (ဉာဏ်ကောက်ပုံတူ၏)

❖ **ပိယံ သီလမဿာတိ ပေသလော၊ ဝုဒ္ဓိ ယ-ကာရလောပေန ဤကာရဿ အတ္တကရဏေန။ (ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာ)**

(တနည်း၊) ပိယဘာဝံ ပိသန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ ပေသလာ။ (ပိသ + အလ) (ထွာဒိမောဂ်)
ပိသ-ဓာတ်အရ သံဝရသီလပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-မှချ။ (ရှေး--ဖလူ။နောက် -- ကာရကူ။)
အလ-ပစ္စည်းအရကားလူနတ်ပြဟ္မာသတ္တဝါတို့ချစ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်သောရဟန်းတို့ဒြဗ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဖာသု-သုခံ + ဝိဟာရော ဖာသုဝိဟာရော။ ဖာသုဝိဟာရော ဧဝ + အတ္ထော ဖာသုဝိဟာရတ္ထော။
ကရဏီယန္တိ ကတ္တဗ္ဗံ။ န + ကတ္တဗ္ဗံ အကတ္တဗ္ဗံ။ ကတ္တဗ္ဗဉ္စ + အကတ္တဗ္ဗဉ္စ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ။
သံဝိဇ္ဇတိ အဝဇ္ဇံ ဧတသ္မိန္တိ သာဝဇ္ဇံ။ နတ္ထိ အဝဇ္ဇံ ဧတသ္မိန္တိ အနဝဇ္ဇံ။
တိဏ္ဏံ သမူဟော တယံ။ သိက္ခာနံ+တယံ သိက္ခတ္တယံ။ သိက္ခတ္တယဿ+ပါရိပူရိ သိက္ခတ္တယပါရိပူရိ။

၅။ ဖာသု = ဖုသ + (တနည်း၊) ဖဿ + ဏုံ။

❖ **ဖဿတိ သိနိယှတိတိ ဖာသု၊ ဖုသတိ ဝါ မာဓေတိ ခုဏ္ဍိ ဖာသု၊ (သူစိ)**

ဥဇ္ဈာဥ္ဇာ = ဥ + ဝဟ + တ။ **မရိယာဒ = ပရိ + အာ + ဒါ + အ၊ ထိ - ဇောတက အာ။**

❖ **ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ အာဒီယတေတိ မရိယာဒါ၊ ပရိ အာပုဗ္ဗော-ဒါ-ဒါနေ၊ ပဿ+မော၊ ယ-ကာရာဂမော၊ (သူစိ)**

ဝေလာ = ဝိနာသ + လာ + ကွိ။ (ဤကား-ကာလဟော ဝေလာသဒ္ဒါတည်း၊)
(တနည်း၊) ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ပုဒ်၊ ဝိ + ဟူရ။ ဝိရာ-ဟူလိုလျက် ဟူ-ကို ဧ-ပြု၊ရ-ကို လပြု၍ ပြီးသည်။

http://www.dhammadownload.com

◆ **ဝိရုဠှိ ဝုဍ္ဎိ ဖလာ ယဿ သော ဝေလော၊ လဏ္ဍ၊ (သူစိ)**

(ဝိ+ဟ္ရုဟ-အရ--ရေတို့၏ကင်းပျောက်ခြင်းနှင့် + ကမ်းပါးဖြိုမြစ်၏ ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်၍ ဥာဉ်ကောက်။)

၆။ (က) ပိယသီလာနံ-ဖြင့် ပေသလာနံ ပုဒ်ကို ပိယံ သီလံ ဧတေသံတိ ပိယသီလာဟု တတိယာ ဗဟုဗ္ဗီဟိ (မအူသျှ) (တနည်း) ပိယံ သိလံ ဧတေသန္တိ ပိယသီလာဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိ (ဒုဒ္ဓသိက္ခာ ဋီကာသစ်အလို) သမာသ်စနေတ္တပြု -- လည်းကောင်း။ ပိယသီလဟု ဆိုလိုလျက် ပိယ-ကို ပေ-ပြု၊ ဤ-ကို အ-ပြု (တနည်း) ပိ-၌ ဗှ-ကို ဧ-ပြု ယ-ကိုချေ၊ ဤ-ကို အ-ပြု၍ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ပေသလ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

◆ **ပိယသီလယုတ္တတာယ ပေသလံ၊ ပိယဿ ပေ၊ ဤဿ + တ္တံ၊ (ဓာန်ဋီ)**

ဖာသုဝိဟာရတ္ထာယ-ဖြင့် ဖာသုဝိဟာရာယ-၌ အာယ-သည် စတုတ္ထီကေဝုစ်-သ-ဝိဘတ်၏ကာရိယ --လည်းကောင်း။ ယင်း သ-ဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌ သက် -- လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **ဥဗ္ဗာဠှာ + ဥဗ္ဗဠှာ**

ဥဗ္ဗာဠှာတိ ပီဠိတာ-ဟု (ဝိမတိ။ ၁၀၅) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း။ ဗဟ-ဝုဒ္ဓိမှိ၊ အဗဟိတွ်ာ ဗာဠှော။ "ကွစိတတ္တ" တိ အာဒိနာ ဒီဃော။ (ရူ၊ ၆၂၂) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤ၌ ဥ-ဥပသာရပုဒ် အထူးပြု၍ ဒီဃနှင့် ရှိသော "ဥဗ္ဗာဠှာ" ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

သန္နိဋ္ဌမာနာ + သန္နိပတမာနာ + သစ္ဆေဟမာနာ

သန္နိဋ္ဌမာနာတိ သံသယံ အာပဇ္ဇမာနာ။ (ဝိမတိ။ ၁၀၅) (သာရတ္ထ။ ဒု။ ၃၄) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း။ သန္နိဋ္ဌမာနာ = ယုံမှားခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်သည်ဟု မအူနိသျှ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း။ သန္နိဋ္ဌမာနာ=ကောင်းစွာရှုအပ်ကုန်သည်ရှိသော်။ ဥဗ္ဗာဠှာ = ပီဠိတာ = နှိပ်စက်အပ်ကုန် သည်ဟု ရွှေဥမင်နိသျှ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း "သန္နိဋ္ဌမာနာ"ပါဌ်သင့်သည်။

သန္နိဟမာနာ = ယုံမှားကုန်သည်ဖြစ်၍။ ဥဗ္ဗာဠှာ = နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်။ သံ-ရှေး ရှိသော ဒိဟ-ဓာတ်ကား သံသယတ္ထ။ ဤသို့ ဂဏ္ဌိသစ်ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း။ (အ) သန္နိဟမာနာ = မတွေးတော မယုံမှားကြကုန်သည်။ သန္ဒေဟ-သဒ္ဒါသည် ယုံမှားသံသယအနက်ကိုဟော၏။ သံ-ပုဗ္ဗ + ဒိဟဓာတ် + ဏ - ပစ္စည်း။ ဤနေရာ၌ ဘူဝါဒိ အ-ပစ္စည်း။ မာန-ပစ္စည်းဖြင့် သန္နိဟမာနာ-ဟုဖြစ်စေ။ ဗှ-ကို ဧ-ပြု၍ သန္ဒေဟမာနာ-ဟုဖြစ်စေ။ ဤနှစ်မျိုးသာရှိသင့်၏ဟု ဘာသာဋီကာ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း။ အဘိဓာန်၌ ယုံမှားသံသယအနက်ဟောပုဒ်ကို ထုတ်ပြရာ၌ မနောဝိလေခ သန္ဒေဟာ၊ သံသယောစ ကထံ ကထာ-စသည်ဖြင့် ထုတ်ပြထားသောကြောင့် လည်းကောင်း။ "သန္နိဟမာနာ, သစ္ဆေဟမာနာ"ပါဌ်တို့လည်း သင့်ပါသည်။

၈။ **ဖာသုဝိဟာရာယ**

အကျိုး-မကင်းတတ်သော ချမ်းသာစွာနေရခြင်းကို "ဖာသုဝိဟာရာယ"ဟုဆိုသဖြင့် အကြောင်း-မကင်းရာဖြစ်သော ဝေလာမရိယာဒဇာနန = သိက္ခာပုဒ် စည်းကမ်းအပိုင်းအခြားကိုသိခြင်း သိက္ခတ္တယ ပါရိပူရိယ ဃဋမာန = သိက္ခာ (၃) ပါးပြည့်စုံရန် ကျင့် ကြံ ကျိုး ကုတ် အားထုတ်ခြင်းကို လည်းရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝနည်း။ ဖလူပစာ။

http://www.dhammadownload.com

ဓေလံ မရိယာဒံ

အတူဖြစ်သော ပကတိကမ်း, အပိုင်းအခြား၏ "ဓေလ မရိယာဒ"ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော သိက္ခာပုဒ်၌တင် သဒိသူပစာ / ရုဠ္ဟီနည်း။

ပေသလာနံ

ဥာနီမကင်းတတ်သော ချစ်အပ်သော သီလကိုဆိုသဖြင့် ဥာနမကင်းရာဖြစ်သော ရဟန်းဖြစ်ကို လည်းရသောကြောင့် ဥာန္နူပစာ / အဝိနာဘာဝနည်း။

၁၀။ လွယ်ပြီ ။ ။

ဝါကျဉယျာဉ် (၄၅)

(က) ယော ဝါ ဒုမ္မင်္ကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟော၊ သွေ၀ တေသံ ဖာသုဝိဟာရော။

(ခ) ဒုဿီလပုဂ္ဂလေ နိဿာယ ဟိ ဥပေါသထော န တိဋ္ဌတိ၊ ပဝါရဏာ န တိဋ္ဌတိ၊ သံဃကမ္မာနိ နပ္ပဝတ္တန္တိ၊ သာမဂ္ဂီ န ဟောတိ၊ ဘိက္ခူ အနေကဂ္ဂါ ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာကမ္မဋ္ဌာနာဒီနိ အနုယုဉ္ဇိတုံ န သက္ကောန္တိ။

(ဂ) ဒုဿီလေသု ပန နိဂ္ဂဟိတေသု သဗ္ဗောပိ အယံ ဥပဒ္ဒဝေါ န ဟောတိ၊ တတော ပေသလာ ဘိက္ခူ ဖာသု ဝိဟရန္တိ။

(ဃ) ဧဝံ "ပေသလာနံ ဘိက္ခူနံ ဖာသုဝိဟာရာယာ" တိ ဒွေ ဒွိဓာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(င) **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ သံဝရာယာတိ** ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ အာသဝါ နာမ အသံဝရေ ဌိတေန တသ္မိညေဝ အတ္တဘာဝေ ပတ္တဗ္ဗာ ပါဏိပ္ပဟာရဒဏ္ဍပ္ပဟာရ ဟတ္ထစ္ဆေဒပါဒစ္ဆေဒအကိတ္တိ အယသ ဝိပ္ပဋိသာရာဒယော ဒုက္ခဝိသေသာ။

(၄၊ ၁၈၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃၄။ မအူသျ၊ ၉၃။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၂၉၃။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၄၅၇။)

၁။ အနေကဂ္ဂါ-ပုဒ်ကို သဒ္ဒတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထ ပေါ်လွင်စေလျက် (ခ)ကို အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ (ခ)ကို အယုတ္တာဘောဂပဋ္ဌာတက်၍ (ဂ) ကို အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ (က) စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ သံဃကမ္မာနိ-ပုဒ်ကို အစိတ် အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဉ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဥပေါသထ, ပဝါရဏာ, ဥပဒ္ဒဝ, ဒဏ္ဍ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ-ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (င) ဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (င) ဝါကျ၌ တသ္မိညေဝ။ တသ္မိံယေဝ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိခဲ့သော် သင်/မသင့် သဒ္ဒယုတ္တိပြ၍ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ခ) ဝါကျ သံဃကမ္မာနိ န ပဝတ္တန္တိ-၌ နယ္ဆူပစာရထုတ်ပြပါ။
၁၀။ (င) ဝါကျ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ-၌ အာသဝ-ကို အတ္ထာနုရူပအားလျော်စွာ ဝေဝစနဟာနေတ္တိ ထုတ်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၁။ **အနေကဂ္ဂ၊ များသောအာရုံရှိကြကုန်သည်။**

(န + ဧက် အနေက်။ အနေက် + အဂ္ဂ + အာရမ္မဏ် ဝေဝသဒ္ဒ် အနေကဂ္ဂ။)

(ဝါ) တခုတည်းသော အာရုံမရှိကြကုန်သည်။

(ဧက် + အဂ္ဂ ဧကဂ္ဂ။ နတ္ထိ + ဧကဂ္ဂ + ဝေဝသဒ္ဒ် အနေကဂ္ဂ။ (ဤကား သဒ္ဒတ္ထ။)

(ဝါ) မတည်ကြည်ကြကုန်သည်။ (ဤကားအဓိပ္ပါယတ္ထ။) (မဇူသာ)

၂။ **(ခ) အယုတ္တာဘောဂပဋ္ဌာ**

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ဒုမ္မင်္ကူခေါ် ဒုသီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို နှိပ်ကွပ်ခြင်းသည် ပေသလဘိက္ခုတို့အား ဖာသုဝိဟာရ ဖြစ်သောဟု ဆို၏။ ယင်းတို့ကို နှိပ်ခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့် ဖာသုဝိဟာရဖြစ်သနည်း။ အဓိကရုဏ်းဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်းရဲသည် မဟုတ်ပါလော-စုဒ်ကြောင့်-(ခ-ဂ)မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်)

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဒုသီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို နှိပ်ခြင်းသည် ပေသလာဘိက္ခုတို့အား ဖာသုဝိဟာရဖြစ်၏ ဟူသောစကားကို ဗျတိရေကအားဖြင့် ချဲ့ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အန္ဝယအားဖြင့် ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့် ။

၃။ က-စသည်ကား ဖာသုဝိဟာရဖြစ်ပုံကို တနည်းပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

(က) ဝါကျ၌ အနိယတ် + နိယတ်ဆက်ခွဲ။

ခ-ဂ-ဝါကျတို့သည် ဖာသုဝိဟာရဖြစ်ပုံကို ချဲ့ပြ ဝိတ္ထာရ။

ထိုတွင်-ခ-သည် ဗျတိရေက။ ဂ-သည် အန္ဝယ။

ယင်း ဂ-ဝါကျ၌ တဿော ပေသလာ ဘိက္ခူ ဖာသု ဝိဟရန္တိ ဝါကျသည် (ဒုသီလ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို နှိပ်ကွပ်သည်ရှိသော်) ဘေးရန်မဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးဂုဏ်ကို ပြသောကြောင့် လဒ္ဓဂုဏ။ (ဃ) နိဂမနဝါကျ။ (င) ပက္ခန္တရ။

❋ **လဒ္ဓဂုဏ်ပြ၊ ဒေါသတဖုံ၊ နိဂုံးတမြာ၊ သရုပ်မှာ၊ လျော်စွာစေ့ပြ။ (ဓွ)**

၄။ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန သံဟနိယတေတိ သံဃော။ ကရိယန္တေတိ ကမ္မာနိ။

သံဃေန + ကတ္တဗ္ဗာနိ + ကမ္မာနိ သံဃကမ္မာနိ။

သံဃ-အရ သံဃာတော်ဖြစ်သည် မှချ။

ထို၏။ + ပြုအပ်သော သံဃကံတို့နှင့် သာဓေ + သာဓု စပ် ဌာန။

သံဃကမ္မာနိ-အရကား သံဃာသည် ပြုအပ်သောကံတို့ရ၏။

ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း သံဃကမ္မာနိ-ဟူသော သဒ္ဒါသည် ဤ၌ ဝေါဟလိဗဒ္ဓနည်း, ဧကဒေသူ ပစာသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ဥပေါသထကံ ပဝါရဏာကံတို့မှ ကြွင်းသော ဥပသမ္ပဒ-စသော ကံတို့သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သမဂ္ဂါနံ+ဘာဝေါ သာမဂ္ဂီ (သာရတ္ထ) (သမဂ္ဂ + ဏ + ဤ) (ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ညီညွတ်ကုန်သော ရဟန်းတို့၏ + ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ညီညွတ်ခြင်းနှင့် ဂုဏေး + ဂုဏ်စပ်)

ပဟရဏံ ပဟာရော။ ပါဏီဟိ + ပဟာရော ပါဏိပ္ပဟာရော။

ဒဏ္ဍေန+ပဟာရော ဒဏ္ဍပ္ပဟာရော။ ပါဒါနံ + ဆေဒေါ ပါဒစ္ဆေဒေါ။

http://www.dhammadownload.com

ပဋိဗ္ဗ သာရော ပဋိသာရော။ ဝိရူပေါ ပဋိသာရော ဝိပ္ပဋိသာရော။

ဒုက္ခာစ + တေ + ဝိသေသာစာတိ ဒုက္ခဝိသေသာ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ + ဘဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ။

(ဒိဋ္ဌဓမ္မ အရ ပစ္စက္ခအတ္တဘော၏ + ပါကဋိပ္ပဟာရ အစရှိသော ဒုက္ခဝိသေသဟု ဆိုအပ်သော အာသဝနှင့် ဌာန + ဌာနီစပ်။)

၅။ ဥပေါသထ = ဥပ + ဝသ + အထ။ ပဝါရဏာ = ပ + ဝရ + ယု + ထီ + အာ။

ဥပဒ္ဒဝ = ဥပ + ဒု + အ။ ဥပဂန္တွာ ဒုနောတီတိ ဥပဒ္ဒဝေါ။ (သုစိ)

ဒဏ္ဍာ = ဒဏ္ဍ + အ။ (တနည်း) ဒမု + ဍ။ (တနည်း) ဒဍိ + က။

၆။ ၁-ဝါကျဖြင့် ဥပုသ်ကံစသော သံဃကံအားလုံးကို မဖွဲ့ပရိဘောဂ မည်သည်ဖြစ်သောကြောင့် အလဇ္ဇီတို့နှင့် အတူတကွပြုခြင်းဌာ မအပ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုပြပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

◆ **ဒုဿီလပုဂ္ဂလေ နိဿာယ ဟိ၊ ပ၊ သာမဂ္ဂီ န ဟောတီတိ ဣမိနာ အလဇ္ဇီဟိ သဒ္ဓိံ ဥပေါသထာဒိ သကလသံဃကမ္မံ ကာတုံ နဝဋ္ဋတိ ဓမ္မပရိဘောဂတ္တာတိ ဒဿေတိ။ (ဝိမတိ၊ ၁၀၅၊)**

(င) ပါဏိပ္ပဟာရ။ပ။ ဝိပ္ပဋိသာရာဒယော ဒုက္ခဝိသေသာ-ဖြင့် အာသဝါနိဋ္ဌ အာသဝ-သဒ္ဒါသည် သေရည် စသော အနက်တို့ကိုမဟော၊ (ဒုက္ခဝိသေသ-ဟူသော) ဥပဒ္ဒဝအနက်ဟော - လည်းကောင်း၊ အာသဝ-အရ ပါဏိပ္ပဟာရ (လ) ဝိပ္ပ ဋိသာရ-အစရှိသော ဒုက္ခဝိသေသကိုယူ-လည်းကောင်း သိစေ။

◆ **သုရာယု-ပဒ္ဒဝေ ကာမာ-သဝါဒိမှိစ အာသဝေါ။ (ဓာန်၊ ၉၆၉၊)**

တသ္မိံညေဝ အတ္တဘာဝေ ပတ္တဗ္ဗာ-ဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ-ဋ္ဌ ဒိဋ္ဌဓမ္မ-ပုဒ်ကို ဒိဋ္ဌော စ သော ဓမ္မောစာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော-ဟု ကမ္မဓာရယ်-ပြု-လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မ-အရ တမလွန် အတ္တဘောကို မယူရ၊ ပစ္စက္ခ အတ္တဘောကိုယူ--လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက-ပုဒ်ကို ဒိဋ္ဌဓမ္မေ+ပတ္တဗ္ဗာ (တနည်း) ဒိဋ္ဌဓမ္မေ+ဘဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မိ ကာ-ဟု ပတ္တဗ္ဗတဒ္ဓိတ်၊ (တနည်း) ဘဝတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု -- လည်းကောင်း၊ ဣက-ပစ္စည်း ပတ္တဗ္ဗတဒ္ဓိတ် (တနည်း) ဘဝတဒ္ဓိတ်အနက်ဋ္ဌသက် -- လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

◆ **ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခော အတ္တဘာဝေါ၊ တတ္ထ ဘဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ၊ တေနေ ဝုတ္တံ "တသ္မိံညေဝ အတ္တဘာဝေ ပတ္တဗ္ဗာ" တိ၊ (သာရတ္ထ)**

အသံဝရေ ဌိတေန-ဖြင့် ပါဏိပ္ပဟာရ အစရှိသော ဒုက္ခဝိသေသတို့သည် မစောင့်စည်းမှုဋ္ဌ တည်သော ရဟန်းအားသာဖြစ်၏ ဟုသိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

၇။ တသ္မိံညေဝ + တသ္မိံယေဝ

တသ္မိံညေဝ-ကို တသ္မိံ + ဧဝ-ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ယောဉ် သုတ်ဖြင့် ဧ-အက္ခရာကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဉ-ပြု၊ ညဒွေဘော်လာ၍ ပြီးသောကြောင့် တသ္မိံညေဝ-ပါဌ်သင့်သည်။

◆ **ယောဉ်၊ ကောရ ဟကာရေ ပရေ နိဂ္ဂဟီတဲခေါ ဉကာရံ ပပ္ပေါတိဝါ။ ကောရေ ဉာဒေသသ္သ ဒွိဘာဝေါ၊ (ရူ၊ ၃၆)**

တသ္မိံယေဝ-ဟုရှိလျှင် တသ္မိံ+ဧဝ-ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ယဝမဒန-သုတ်ဖြင့် နောက် ဧ-သရကြောင့် ယ-လာ၍ ပြီးရကား တသ္မိံယေဝ-ပါဌ်လည်းသင့်သည်။

◆ **ယဝမဒနတရလာစာဂမာ ၊ပ၊ တတ္ထ ယကာရာဂမော ယထာဒိတော ဏ္ဏကာရေကာရာဒိသု၊ (ရူ၊ ၁၉)**

http://www.dhammadownload.com

၈။ **သံဃကမ္မာနိ နပ္ပဝတ္တန္တိ**

အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသောသံဃကံတို့၏ **"သံဃကမ္မာနိ"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဥပေါသထကံ, ပဝါရဏာကံမှ ကြွင်းသော ကျန်သံဃကံတို့၌ တင် ကေဒေသူ။

သံဃကမ္မာနိ-ဟူသော သဒ္ဒါသည် ယှဉ်ဘက်ဥပေါသထသဒ္ဒါ, ပဝါရဏာသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို ချန်လှပ်၍ ဥပေါသထကံ, ပဝါရဏာကံတို့မှ ကြွင်းသော သံဃကံတို့ကိုသာ ယူသောကြောင့် ဂေါဗလီဗဒ္ဒနည်း။ (ပုညဉာဏသမ္ဘာရနည်း ပါရိသေသနည်းလည်းရသည်။)

❖ **သံဃကမ္မာနိတိ သတိပိ ဥပေါသထပဝါရဏာနံ သံဃကမ္မဘာဝေ ဂေါဗလီဗဒ္ဒဉာယေန ဥပေါသထံ ပဝါရဏဉ္စ ဌပေတွာ ဥပသမ္ပဒါဒိသေသသံဃကမ္မာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ (သာရတ္ထ)**

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ

အပေါင်းဖြစ်သော သေရည်အရက်, အာသဝေါတရား, ဥပဒ္ဒဝေါတို့၏ **"အာသဝ"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဥပဒ္ဒဝ၌ တင် ကေဒေသူပစာ။

(က) ဖာသုဝိဟာရော

အကျိုးမကောင်းတတ်သော ဖာသုဝိဟာရကိုဆိုသဖြင့် အကြောင်းမကောင်းရာဖြစ်သော နိဂ္ဂဟ-ကိုလည်း ရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝနည်း/ဖလူပစာ။

(ခ) ဒုဿီလပုဂ္ဂလေ

ကေသေသနည်း၊ သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။

၁၀။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ-၌ အာသဝ-ကား** ဘေးရန်ဟူသော ဥပဒ္ဒဝ အနက်ဟောဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း၏ ဝေဝစနႆဟာရကို ဤတိ-တွဲတွဲ အဇ္ဈေဥပဒ္ဒ ဥပသဂ္ဂေါ ဥပဒ္ဒဝေါ။ (ဓာန်။ ၄၀၁။) ဟူ၍ ထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၆)

(က) **သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာတိ** တိဝိဓဿ သဒ္ဓမ္မဿ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မဿ ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မဿ အဓိဂမသဒ္ဓမ္မဿာတိ။

(ခ) တတ္ထ ပိဋကတ္တယသင်္ဂဟိတံ သဗ္ဗမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ **ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မော နာမ**။ တေရသ ဓုတဂုဏာ, စုဒ္ဒသ ခန္ဓကဝတ္တာနိ, ဒွေအသီတိ မဟာဝတ္တာနိ, သီလသမာဓိဝိပဿနာတိ အယံ **ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မော** နာမ။ စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂါ, စတ္တာရိ စ သာမညဖလာနိ, နိဗ္ဗာနဉ္စာတိ အယံ **အဓိဂမသဒ္ဓမ္မော** နာမ။

(ဂ) သော သဗ္ဗောပိ ယသ္မာ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ သတိ ဘိက္ခူ သိက္ခာပဒေ့ တသ္မာ ဝိဘင်္ဂဉ္စ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ အညဉ္စ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ ယထာပညတ္တဉ္စ ပဋိပဇ္ဇမာနာ ပဋိပတ္တိံ ပူရေတွာ ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂန္တဗ္ဗံ လောကုတ္တရဓမ္မံ အဓိဂစ္ဆန္တိ၊ တသ္မာ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ စိရဋ္ဌိတိကော ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) တေန ဝုတ္တံ "သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ" တိ။

(၄၊ ၁၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၅။ ဝိမတိ၊ ၁၀၅။ မအူသျှ၊ တ၊ ၉၆။ ဘာသာဋီ၊ ၃၊ ၃၅။)

၁။ စိရဋ္ဌိတိကော-ကို သဒ္ဒတ္ထထင်ရှားစေလျက် (ဂ) ဝါကျကိုသာ အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ (ဂ) ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ ၁-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (ဂ) ဝါကျရှိသော သမ္ဗန္ဓပိကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။
၄။ (ဂ) ဝါကျပါ စိရဋ္ဌိတိကော-ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ခုတ၊ ပိဋက၊ ဝတ္ထု၊ သမာဓိ၊ နိဗ္ဗာန-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (က-၁-ဂ) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (၁) ဝါကျ၌ ဒွေ အသီတိ မဟာဝတ္ထာနိ-ဟူ၍ လည်းကောင်း, အသီတိ မဟာဝတ္ထာနိဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပါဠ်နှစ်ထွေရှိရာ သုင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပြပါ။
၈။ (ဂ)ဝါကျ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ စိရဋ္ဌိတိကော၌ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာဝယ် ဖြစ်သင့်သော နယူပစာရ ထုတ်ပြပါ။
၁၀။ သာမညဖလာနိ-၌ သာမည-အရကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာန ဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

==========================

၁။ (ဂ) စိရဋ္ဌိတိကော၊ ကြာမြင့်စွာသောအခါပတ်လုံး တည်ခြင်းရှိသည်။ (စိရံ+ဌိတိ+တေသာတိ စိရဋ္ဌိတိကော)။ (ဝါ) ကြာမြင့်စွာသောတည်ခြင်းရှိသည်။ (စိရာ+ဌိတိ+တေသာတိ စိရဋ္ဌိတိကော။)(မအူသျှ)

၂။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ၌ သဒ္ဓမ္မသည် ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မ, ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မ, အဓိဂမသဒ္ဓမ္မဟု သုံးမျိုးရှိ၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းသဒ္ဓမ္မသုံးမျိုးကို အသီးအသီးချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည်(ခ)မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က-ခ) နှစ်ဝါကျဖြင့် သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ-၌ သဒ္ဓမ္မသရုပ်ကို သင်္ခေပ, ဝိတ္ထာရအားဖြင့်ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိဖြစ်ပုံကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဝါကျဖြင့် သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိဖြစ်ပုံကို အကြောင်းနှင့်တကွ ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အကျိုးလဒ္ဓ ဂုဏ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဝါ) နိဂုံးကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

၃။ ၁-ဝိတ္ထာရ။ ယင်း-၁-ဝါကျ၌ အစိတ်, အစိတ် ပက္ခ, ပက္ခန္တရခွဲ။
ဂ-သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိဖြစ်ပုံကို အကြောင်းနှင့်တကွ ချဲ့ပြ-ဝိတ္ထာရ (တနည်း) သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ သိက္ခာပဒံ ပညာပေဿာမိ-၌ သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်းဖြင့် ဘယ်ပုံဘယ်နည်း သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိဖြစ်ပါသနည်းဟု စောဒနာ ဘွယ်ရှိ၍ ဆက် -- ဝါကျာရမ္ဘ။
ယင်း-ဂ-ဝါကျ၌ ယသ္မာ, တသ္မာ-ကိုရှု၍ အနိယမ, နိယမ၊ ကာရက, ဖလ ဆက်ခွဲ။
ဃ-ကား လဒ္ဓဂုဏ် (တနည်း) နိဂမနဝါကျ။

http://www.dhammadownload.com

တစပ် သော **သမ္ဗော၁ဗိ**-ကား သည်-ကြောင့် စိရဋ္ဌိတိကော-၌ တုလျတ်/ လိင်္ဂတ်။
(တနည်း) ဟောတိ-၌ ပကတိကတ္တား / ပကတိကတ္တား၏ကြိယာစပ်။

၄။ ဋ္ဌိယတေ ဋ္ဌိတိ ။ စိရံ + ဋ္ဌိတိ + ဧတဿာတိ စိရဋ္ဌိတိကော။
စိရဋ္ဌိတိက-ပုဒ်အရကား ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးတည်ခြင်းသည် မှချ။
ထို၏ + သဒ္ဓမ္မသုံးပါးနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် -- ဌာနူ။
တေ-အရကား ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးတည်ခြင်းရှိသော သဒ္ဓမ္မသုံးပါးရ၏။
(တနည်း) စိရာ + ဋ္ဌိတိ + ဧတဿာတိ စိရဋ္ဌိတိကော။ (မအူ)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သမ္မန္တီတိ သန္တာ။ သမု + အန္တ **(တနည်း)** တ-ပစ္စည်း။
ကိလေသေ + သမေန္တီတိ ဝါ သန္တာ။ (သမု+အန္တ (တနည်း) တ။) (သူတော်ကောင်းတို့ရ၏။)
(တနည်း) အသတိ ဝိဇ္ဇတီတိ သန္တော။ (အသ+တ)
(တနည်း) သန္တိယတိ ပသံသိယတီတိ သန္တော။ (သန္တ + အ) ဓာရေတီတိ ဓမ္မော။ (ဓရ+ရမ္မ)
သတံ + ဓမ္မော သဒ္ဓမ္မော။ (သန္တ-အရ သူတော်ကောင်းတို့ ဒြဗ်၏+တရားနှင့် သာမိ+သံ-စပ်။)
(တနည်း) သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနော+ဓမ္မော သဒ္ဓမ္မော။ **(တနည်း)** သန္တော ပသတ္ထော+ဓမ္မော သဒ္ဓမ္မော။
ပရိယာပုဏိတဗ္ဗာတိ ပရိယတ္တိ။ (ပရိ+အပ+တိ။) ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ ပဋိပတ္တိ။ (ပဋိ+ပဒ+တိ။)
ပဒ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား သူတော်ကောင်းတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါ, သတိ, ဝီရိယ, ပညာ ပြဋ္ဌာန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-မှချ။
ကမ္မဋ္ဌကြိယာအရကား အကျင့်၏ အာရမ္မဏ - ဖလူ။ တိ-အရကား အကျင့်ရ၏။
ဘဝါဘဝံ + ဝိနတိ သံသိဗ္ဗတီတိ ဝါနံ။ (တဏှာရ၏။) ဝါနတော + နိက္ခန္တံ နိဗ္ဗာနံ။
(ဝါန-အရ တဏှာ၏ + နိဗ္ဗာန်နှင့် အပါဒါန် + အပါဒါနီ **(တနည်း)** ပဟာတဗ္ဗ + ပဟာယကစပ်)
(တနည်း) နိဗ္ဗာတိ ရာဂဂ္ဂိအာဒိကော ဧတေနာတိ နိဗ္ဗာနံ။ (နိ+ဝါ+ယု)
ဝါ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရာဂမီးစသည်တို့၏ အဘာဝသည် မှချ။
ကရဏဋ္ဌ-ကား ထိုအားတပ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ပကတူ -- ဖလူ။ ယု-အရကား နိဗ္ဗာန်ရ၏။
အဓိဂန္တဗ္ဗောတိ အဓိဂမော· (မင်္ဂ-၄-ပါး၊ ဖိုလ်-၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်ရ၏။)

၅။ **ဓုတာ** = ဓု + တ။ **ဝိဋ္ဌက** = ပိဋ္ဌ + ဏ္ဏ။ **ဝဇ္ဇာ** = ဝတု + တ။
သမာဓိ = သံ + အာ + ဓာ + ဣ။ **နိဗ္ဗ၁န** = နိ + ဝါ + ယု။

၆။ (က) ဖြင့် သဒ္ဓမ္မအရ -- သိစေပါသည်။ (သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ။)
(ခ) ဖြင့် သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ အသီးသီးဖော်လေ။
(ဂ) ဝါကျ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပရိယာပုဏန္တိ-ဖြင့် ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မအရ ဗုဒ္ဓဝစနကိုယူ-ကို လည်းကောင်း။ ပရိယတ္တိ-၌ ပရိရှေ့ + အပ - ဓာတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းအပ-ဓာတ်၏ ပရိယာပုဏန အနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။
ပဋိပဇ္ဇမာနာ-ဖြင့် ပဋိပတ္တိ၌ ပဋိရှေ့ + ပဒ-ဓာတ်၏ အဖြစ်ကို သိစေသည်။
အဓိဂန္တဗ္ဗံ လောကုတ္တရဓမ္မံ အဓိဂစ္ဆန္တိ - ဖြင့် အဓိဂမော-၌ အဓိရှေ့ + ဂမု - ဓာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ကမ္မသာနေ၌သက် -- လည်းကောင်း၊ အဓိဂန္တဗ္ဗောတိ အဓိဂမော - ဟုပြု- လည်းကောင်း၊ အဓိဂမ-အရ လောကုတ္တရ ဓမ္မကိုယူရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တဝါကျလုံးဖြင့် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်၍လတ်သော် ရဟန်းတို့သည်။ ပ။ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်း ရှိ၏ ဟူသော အဓိပါယ်ကိုသိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

၈။ **ဒွေ အသီတိ မဟာဝတ္တာနိ။ အသီတိ မဟာဝတ္တာနိ။**

ဧတေသွေဝ ပန ကာနိစိ တဇ္ဇနီယကမ္မာဒိဝတ္တာနိ၊ ကာနိစိ ပါရိဝါသိကာဒိဝတ္တာနီတိ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန ဒွါသီတိဧဝ၊ အညတ္ထ ပန • အဋ္ဌကထာပဒေသေ အပွကံ ဦနမဓိကံဝါ ဂဏနုပဂံ နဟောတီတိ "အသီတိ ခန္ဓကဝတ္တာနိ" တိ ဝုတ္တံ။ ဟု သာရတ္ထ-၁-၃၅။ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟာဝတ်တို့သည် အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏနည်းဖြင့် (၈၂)ပါးသာ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သချာအရာ၌ အနည်းငယ် လိုခြင်း, အနည်းငယ်ပိုခြင်းသည် အဓိကမဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်၍။

၉။ **သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ စိရဋ္ဌိတိကော**

အစိတ်ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်း၏ **"သိက္ခာပဒ ပညတ္တိယာ"**ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်း, ဗုဒ္ဓဝစနကိုသင်ယူခြင်း, ပညတ်တိုင်း-သင်ယူတိုင်း ကျင့်ခြင်း, ကျင့်၍ ထိုးထွင်းသိခြင်းတို့၌ တင်-ဧကဒေသူ / ဥပလက္ခဏ, နိဒဿနနည်း။

(တနည်း) အကြောင်းမကင်းရာဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်းကို **"သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ"**ဟု ဆိုသဖြင့် အကျိုးမကင်းတတ်သော ဗုဒ္ဓဝစနကိုသင်ယူခြင်း, ပညတ်တိုင်း သင်ယူတိုင်း ကျင့်ခြင်း, ကျင့်၍ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းတို့ကိုလည်းရသောကြောင့် နာန္တရီကနည်း။ ကာရဏူပစာ။

၁၀။ **သာမညဖလာနိ-၌ သာမည-အရ အရိယာမဂ် (၄) ပါး ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။**

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၇)

(က) ဧဝံ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ အာနိသံသံ ဒဿေတွာ တသ္မိံ သိက္ခာပဒေ ဘိက္ခူဟိ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ ဒီပေန္တော **"ဧဝဥ္စ ပန ဘိက္ခဝေ ဣမံ သိက္ခာပဒံ ဥဒ္ဒိသေယျာထာ"**တိ အာဟ။

(ခ) ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ? ဘိက္ခဝေ ဣမံ ပန မယာ ဣတိ သန္ဒဿိတာနိသံသံ သိက္ခာပဒံ ဧဝံ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသေ ဥဒ္ဒိသေယျာထစ ပရိယာပုဏေယျာထ စ ဓာရေယျာထ စ အညေသဥ္စ ဝါစေယျာထာတိ။

(ဂ) အတိရေကာနယနတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ စ-သဒ္ဒေါ။

(ဃ) တေနာယမတ္ထော အာနီတော ဟောတီတိ။

(၅။ ၁၉၁။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၃၈။ မအူသျ။ တ၊ ၁၀၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၃၀၀။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု၊ ၄၆၀။)

၁။ အတိရေကာနယနတ္ထော-ကို သဒ္ဒတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယတ္ထထင်စေလျက် ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အနက်မှန်စွာ သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ခ-အနုသန္ဓေ၊ ဂ-သာဘောဂပ္ပစ္စာတက်ပါ။
၃။ ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဂ-ဝါကျ အတိရေကာနယနတ္ထော-ကို ၁စနတ္တပြု၍ ဥာသ်ကောက်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၅။ က-ဝါကျ ပုဗ္ဗာနုသန္ဓေရှိ ပုဒ်တို့ကိုသာ ပဒ, လိင်, ဂဏ, ကာရန္တစိစစ်ပြပါ။
၆။ ၁-ဂ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ သေနာသနစာရိကံ အာဟိဏ္ဍန္တာ။ သေနာသနစာရိကံ အာဟိဏ္ဍန္တာ။ (၄-၁၉၂)အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ သေနာသနစာရိကံ အာဟိဏ္ဍန္တာ-၌ ရသင့်သော နယူပစာရကိုအကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ က-ဒီပေန္တော အာဟ-၌ အာဟ-ဝယ် ဓာတ်အရ တရားကို ပဒဋ္ဌာနုဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ အတိရေကာနယနတ္ထော = ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော (ဥဒ္ဒိသေယျာထ-ဟူသော) အနက်မှ (ဝါ) ထက် ပိုလွန်သော (ပရိယာပုဏေယျာထ-စသော) အနက်ကို ဆောင်ခြင်းအနက်ရှိ၏။ (သဒ္ဒတ္ထ)
(ဝါ) အဝုတ္တ သမုစ္စည်းအနက်ရှိ၏။ (သာရတ္ထ)

၂။ **ခ-အနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (က) ဖြင့် ဝေဠ ပန ဘိက္ခဝေ ဣမံ သိက္ခာပဒံ ဥဒ္ဒိသေယျာထ-ဟူသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓ သမုဒါယတ္ထကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းပါဠိတော်စကားရပ်၏ ဝါကျပိဏ္ဍတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်၏။ (မအူသျှ)

(ဂ) သာဓေဝပ္ပန္ဓာ

ဆရာ - သည် ခ - ဖြင့် ဥဒ္ဒိသေယျာထဟူသော ပါဠိတော်ကို ဥဒ္ဒိသေယျာထ စ ပရိယာပုဏေယျာထစ ဓာရေယျာထစ အညေသဥ္စ ဝါစေယျာထ-ဟု ဖွင့်ပြဆိုတော်မူ၏။ ပါဠိတော်၌ ဥဒ္ဒိသေယျာထ-ဟု တစ်ပုဒ်တည်းသာ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ပရိယာပုဏေယျာထ စသောအနက်ကိုဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ကာရဏ) (**ဓနည်း**) ပါဠိတော်၌ ဥဒ္ဒိသေယျာထဟု ကြိယာတစ်ပုဒ်တည်းသာရှိပါလျက် ပရိယာပုဏေယျာထ စသော ကြိယာပုဒ်များ ထည့်သွင်းဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ရာပါအံ့နည်း။ (ဒဋ္ဌိ) စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား -ဤဝေဠ ပန ဘိက္ခဝေ စသော ပါဠိတော်၌ စ-သဒ္ဒါ သည် အတိရေကာနယနတ္ထ ဖြစ်သောကြောင့် ပရိယာပုဏေယျာထ စသောအနက်ကို ငါဖွင့်ဆိုပါ၏ဟူလို။ (ဝါ) ပရိယာပုဏေယျာထ-စသော ကြိယာပုဒ်များ ထည့်သွင်းဖွင့်ဆိုခြင်းသည် သင့်၏ဟူလို။

✤ **ကထံ ပနေတ္ထ "ဥဒ္ဒိသေယျာထာ"တိ ဧတ္တေ ပရိယာပုဏေယျာထာတိ အာဒိ အတ္ထသမ္ဘဝေါတိ အာဟ "အတိရေကာနယနတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ စ-သဒ္ဒေါ" တိ။ (သာရတ္ထ)**

၃။ ၁-သည် ဝါကျပိဏ္ဍတ္ထပြ ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ကာရဏ။ (မအူ) ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (ဘာသာဋီကာ)
ဃ-လဒ္ဓဂုဏ။

၄။ ဝုတ္တာတ္ထတော အတိရေကဿ အတ္ထဿ + အာနယနံ အတိရေကာနယနံ။ (သာရတ္ထ)
အတိရေက-အရကား ဆိုအပ်ပြီးသော ဥဒ္ဒိသေယျာထ-ဟူသောအနက်မှ (ဝါ) ထက် ပိုလွန်သော ပရိယာပုဏေယျာထ, ဓာရေယျာထ, အညေသဥ္စ ဝါစေယျာထ-ဟူသော အနက်သည် မုချ။
ထို၏ + ဆောင်ခြင်း ကြိယာနှင့် ကမ္မ + ကမ္မီ-စပ် ဌာနျူ။
သမာသ်ပုဒ်လုံး အရကား ထို--သော ဆိုအပ်ပြီးသော (လ) ဝါစေယျာထဟူသော အနက်ကိုဆောင်ခြင်းရ၏။

http://www.dhammadownload.com

+ အတိရေကာနယနံ + အတ္ထော + ဧတဿာတိ အတိရေကာနယနတ္ထော။ (ဂဏ္ဍိသစ်)
အတိရေကာနယနမေဝ + အတ္ထော + ဧတဿာတိ အတိရေကာနယနတ္ထော။ (မအ္ဆသျှ)
အတိရေကာနယနအတ္ထ-အရကား-ဆိုအပ်ပြီးသော (လ) ဆောင်ခြင်းဟူသော အနက်သည် မုချ။
ထို၏ + စသဒ္ဒါနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး၊ ဝါစ္စ + ဝါစက -- စပ် -- ဌာနူ - ၏။
တေ-အရကား - ဆိုအပ်ပြီးသော (လ) ဆောင်ခြင်း ဟူသောအနက်ရှိသော စသဒ္ဒါရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သုဋ္ဌု + ဒဿိတော သန္ဒဿိတော။
သန္ဒဿိတော + အာနိသံသော ဣမဿိန္တိ သန္ဒဿိတာနိသံသံ။
(ကောင်းစွာ ပြအပ်ပြီးသော အကျိုး၏ + သိက္ခာပုဒ်နှင့် အကျိုး+အကြောင်း, ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ်။)
ဥဒ္ဒိသေယျာထ တ္ထောတိ ဥဒ္ဒေသော။ (ဥ + ဒိသိ + အ)
ပါတိမောက္ခဿ + ဥဒ္ဒေသော ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသော။
(ပါတိမောက်၏ + ပြဆိုရာကာလနှင့် ကာလဝန္တ + ကာလစပ်)

၅။ **ဧဝံ-ကား** နိပါတ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ နိဂ္ဂဟိတန္တ။
သိက္ခာပဒမ္ပညတ္တိဿာ = ကား ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်နာမ်ပုဒ်၊ ဣတ္ထိလိင်၊ ရတ္တာဒိ၊ ဣကာရန္တ။
အာနိသံသံ = ကား ကိတ်နာမ်ပုဒ်၊ ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိ၊ အကာရန္တ။
ဒဿေတွာ = ကား ကိတ်နာမ် **(တနည်း)** နိပါတ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အာကာရန္တ။

၆။ (၁) ဘိက္ခဝေ-ဖြင့် ဝေဠု ပန ဘိက္ခဝေ-စသော ပါဠိတော်၌ အတ္ထက္ကမအားဖြင့် ဘိက္ခဝေ-ပုဒ်မှစ၍ အနက်ပေးရမည်ဟုသိစေ။

မယာ ဣတိ သန္ဒဿိတာနိသံသံ-ဖြင့် ဣမံ သိက္ခာပဒံ-၌ သိက္ခာပဒဟူသည် ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင် သံယသုဋ္ဌုတာ-စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော အကျိုးအာနိသင်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်ပင်တည်း ဟု သိစေ။

ဧဝံ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသေ-ဖြင့် ဝေဠု ပန-စသော ပါဠိတော်ကို အနက်ပေးရာ၌ ဧဝံ-ပုဒ်နောင် ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသေ-ပုဒ်ထည့်၍ အနက်ယောဇနာရမည်ကို သိစေ။

ဥဒ္ဒိသေယျာထစ-ဖြင့် ဝေဠု-၌ စသဒ္ဒါကို အဠာနပယုတ်အားဖြင့် (ဝါ) ဘိန္နက္ကမအားဖြင့် ဥဒ္ဒိသေယျာထ-ပုဒ်နောင်ထိုင်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ဟုသိစေ။

❖ **ဝေဠု ပန ဘိက္ခဝေတိ တ္တေ စ-သဒ္ဒေါ ဘိန္နက္ကမေန ယောဇေတဗ္ဗောတိ အာဟ "ဥဒ္ဒိသေယျာထစာ"တိ။ (သာရတ္ထ)**

ပရိယာပုဏေယျာထစ (လ) ဝါစေယျာထ-ဖြင့် ဝေဠု၌ စသဒ္ဒါ၏ အတိရေကနယနတ္ထ-ဖြစ်သော ကြောင့် ပါဠိတော်၌ ဥဒ္ဒိသေယျာထ-ပုဒ်နောင် ပရိယာပုဏေယျာထစ, ဓာရေယျာထစ အညေသံ ဝါစေယျာထစ-ဟု ဆောင်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ဟု သိစေ။

ဂ-ဝါကျဖြင့် ဝေဠု ပန-၌ စ-သဒ္ဒါအတိရေကာနယနအနက် (ဝါ) အဝုတ္တသမုစ္စည်း အနက်ကို ဟော၏ဟု သိစေ။

❖ **အတိရေကာနယနတ္ထောတိ အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထော၊ (ဝိမတိ၊ ၁၀၇၊)**

http://www.dhammadownload.com

၇။ **အာဟဋ္ဋကွန္တာ + အာဟိကုန္တာ**

သေနာသနစာရိကံ အာဟိဏ္ဍန္တာတိ (လ) ဝိစရိံသု။ (၅-၁၉၂) အာဟိဏ္ဍန္တာတိ ဝိစရန္တာ။ (သာရတ္ထ-ဒု - ၃၉။) ဟူသော အဋ္ဌကထာ, သာရတ္ထဋီကာတို့အဖွင့်အရ ဤ၌ ဝိစာရဏတ္ထ (ဝါ) ဂတျတ္ထအနက်ကို အလိုရှိအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဟိဍိ-ဂတိယံ၊ ဟိဏ္ဍတိ၊ အာဟိဏ္ဍတိ-ဟု နီတိ-ဓာတု (၅၈) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာ+ဟိဍိ-ဓာတ်၊ အန္တ-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော **အာဟိဏ္ဍန္တာ** ရှိသော ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဟိဋိ-ဓာတ်, ဟိကု- ဓာတ်မတွေ့ရသောကြောင့် အာဟိကုန္တာ-ကား မသင့်။

၈။ **သေနာသနစာရိကံ အာဟိဏ္ဍန္တာ**

သေနာသနစာရိက-အရ ကျောင်းစဉ်လှည့်လည်ခြင်းကြိယာနှင့် အာဟိဏ္ဍန္တာ-အရ လှည့်လည်သွားလာခြင်း ကြိယာကို မပြားပဲ ပြားသကဲ့သို့ သေနာသနစာရိကံ အာဟိဏ္ဍန္တာ-ဟုဆိုသောကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာ။ အဘေဒနည်း။

၁၀။ ဒီပေန္တော **အာဟာ**-၌ ဓာတ်အရ ကရုဏာရှေးရှိသော ဒေသနာဉာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ထုတ်။

* **ဒသေန္တော ဒီပေန္တော, ပကာသေန္တော-ကျမ်း၌ပြမူ၊ ကရုဏာရှေးရှု ဉာဏ်ကိုယူ။**

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၈)

(က) ဝုဒ္ဓါနိ ယံ တံ အညံ ဝတ္ထုံ ဥပ္ပန္နံ၊ တံ ဒဿေတုံ **"တေန ခေါ ပန သမယေနာ"**တိ အာဒိမာဟ။
(ခ) တတြာယံ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ။
(ဂ) **မဏ္ဍူဒိ အာမိသေနာ**တိ မဟာဝနေ ဘိက္ခူနံ ခန္တိမေတ္တာဒိဂုဏာနုဘာဝေန နိရာသင်္ကစိတ္တာ ဗဟူ မိဂမောရကုက္ကုဋမဏ္ဍူရာဒယော တိရစ္ဆာနာ ပဓာနာဂါရဋ္ဌာနေသု ဝိစရန္တိ၊ တတြ ဧကံ မဏ္ဍူဒိ အာမိသေန ယာဂုဘတ္တာခဇ္ဇကာဒိနာ ဥပလာပေတွာ၊ သင်္ဂဏှိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဃ) **တဿာ**တိ ဘုမ္မဝစနံ။
(င) **ပဋိသေဝတီ**တိ ပစုရ ပဋိသေဝနော ဟောတိ။
(စ) ပစုရတ္ထေ ဟိ ဝတ္တမာနဝစနံ။

(၅၊ ၁၉၂။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၃၉။ ဝိမတိ၊ ၁၀၇။ မအူသျ၊ တ၊ ၁၀၆။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၃၀၂။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၆၁။)

၁။ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ-ကို သဒ္ဒတ္ထ, ဝေါဟာရတ္ထထင်စေလျက် (ခ-ဂ) ဝါကျတို့ကို အနက်သမ္ဗန်ပြပါ။
၂။ ခ-ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်၍ (စ) ဝါကျကို အာဘောဂါယုတ္တ စောဒနာတက်ပါ။
၃။ ဟာ- စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ နိရာသင်္ကစိတ္တာ-ကို အစိတ်, အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ မဏ္ဍူရ၊ မိဂ၊ မောရ၊ တိရစ္ဆာန၊ ယာဂု၊ ပစုရ၊ အာမိသ-တို့ကို ဓာတု, ပစ္စယဝေဘာန်ပြပါ။
၆။ (ဂ-ဃ-င) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

http://www.dhammadownload.com

၇။ ပစုရပဋိသေဝနော။ ပစ္စုရပဋိသေဝနော-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဃ) ဝါကျ တဿ-၌ နယပ္ပစာရထုတ်ပြပါ။
၁၀။ ဉပလာပေတွာ-၌ ဓာတ်အရကို ကိုယ်ပြု၍ ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= =

၁။ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ၊ မပေါ်လွင်မထင်ရှားသောပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း။ (ဝါ) မပေါ်လွင်မထင်ရှားသော ပုဒ်တို့ကိုဖွင့်အပ်ကုန်ရာဖြစ်သော အဋ္ဌကထာတည်း (ဤကား သဒ္ဒတ္ထ။) (ဝါ) အသုံးနည်းအတွေ့နည်းသောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း။ (ဝါ) အသိခက်သောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း။ (ဤကား ဝေါဟာရတ္ထ။)

❖ **န + ဉတ္တာနာနိ အနုတ္တာနာနိ။ အနုတ္တာနာနိစ + တာနိ + ပဒါနိစာတိ အနုတ္တာနပဒါနိ။ ဝဏ္ဏီယန္တိ ထေိယန္တိ ဝဏ္ဏနာ။ အနုတ္တာနပဒါနံ + ဝဏ္ဏနာ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ။ (မအူနီသျှ။)**

❖ **အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာတိ ဉတ္တာနံ ဝုစ္စတိ ပါကဋံ၊ တပ္ပဋိပက္ခေန အနုတ္တာနံ အပါကဋံ အပ္ပစုရံ ဒုဝိညေယျဉ္စ။ အနုတ္တာနာနံ ပဒါနံ ဝဏ္ဏနာ အနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ။ (သာရတ္ထ)**

၂။ (ခ) အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (က)ဖြင့် တေန ခေါ်ပန သမယေန-အစရှိသော မက္ကဋိဝတ္ထုကထာ၏ အနုသန္ဓိသမ္ဗန္ဓသမုဒါယတ္ထကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဝယဝတ္ထကိုပြလိုသော ဆရာသည် ရှေးဦးစွာ ဂန္ထဂရုဒေါသကိုပယ်၍ ပဋိညာဉ်ကိုပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။ (မအူသျှ)

(စ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် ပဋိသေဝတိ-ကို ပစုရပဋိသေဝနော ဟောတိ-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ **(တနည်း)** င-ဖြင့် ပဋိသေဝတိ-၌ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်သည် ဝတ္တမာန်လေးမျိုးတွင် ပဝတ္တာဝိရတဝတ္တမာန်-ဟု ဆို၏။ (ဂဏ္ဌိသစ်) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိတော်၌ ပဋိသေဝတိ-ဟုသာ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ) ပဋိသေဝတိ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိနှင့်အညီ ပဋိသေဝနော ဟောတိ-ဟူ၍သာ ဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ သို့ဖြစ်ပါလျက်အဘယ့်ကြောင့်ယင်းသို့သောအနက်ကိုဖွင့်ဆိုပါသနည်း။ (ဂဏ္ဌိသစ်-၄၆၁။)
(တနည်း) င-ဖြင့် ပဋိသေဝတိ-၌ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်သည် ဝတ္တမာန်လေးမျိုးတွင် ပဝတ္တာဝိရတဝတ္တမာန် ဖြစ်၏-ဟုဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ရာပါအံ့နည်း-စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

၃။ က - စသည် ပက္ကန္တရ။ ထိုတွင် ၁-သည် ပက္ကန္တရ။ **(တနည်း)** ဝါကျာရမ္ဘ။
ဂ - စသည် ဝိတ္ထာရ။ ယင်း (ဂ) ဝါကျ၌ သင်္ကိုတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ကား ဝိတ္ထာရ။
ဃ - ပက္ကန္တရ။ င - ပက္ကန္တရ။ စ - ယုတ္တိဒဠီကရဏ။

၄။ အာသင်္ကီယတေ အာသင်္ကာ။ အာရမ္မဏံ စိန္တေတီတိ စိတ္တံ။
နတ္ထိ + အာသင်္ကာ + ဧတဿာတိ နိရာသင်္ကံ။ နိရာသင်္ကံ + စိတ္တံ + ဧတေသန္တိ နိရာသင်္ကစိတ္တာ။
နိရာသင်္ကစိတ္တ - အရကား ယုံမှားခြင်းမရှိရာဖြစ်သော စိတ်သည် မှချ။
ထို၏ + တိရစ္ဆာန်တို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး-စပ်--ဌာနျူပစာ-၏။
ဧတ - အရကား တိရစ္ဆာန်တို့ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်။)
(တနည်း) အာသင်္ကာတော + အပဂတံ နိရာသင်္ကံ။ နိရာသင်္ကံ+စိတ္တံ+ဧတေသန္တိ နိရာသင်္ကစိတ္တာ။

http://www.dhammadownload.com

အနက် နိရာသင်္ကစိတ္တာ = ရွံ့ရှာခြင်း, ယုံမှားခြင်း မရှိသော စိတ်ရှိကြကုန်သော။
(ဝါ) ရွံ့ရှာခြင်း, ယုံမှားခြင်းမှကင်းသော စိတ်ရှိကြကုန်သော။ (ဤကား-သဒ္ဒတ္ထ)
(ဝါ) ရွံ့ရှာခြင်းကင်း-ရဲတင်း ကြကုန်သော။ (ဤကားအဓိပ္ပါယတ္ထ)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပဒဟန္တိ တေသူတိ ပဓာနာနိ။

ပ-ဓာ-အရ ကတ္တုဠကား အားထုတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝီရိယပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

အဓိကရဏဌ-ကား ထိုအားတပ်သော ကျောင်း၏-ပကတူပ --ဖလူ။ ယု-အရကား-ကျောင်းရ၏။

န ဂစ္ဆန္တီတိ အဂါ။ အဂေ ရာတိ ဂဏှာတိ ဌောတိ အဂါရာနိ။

တိဋ္ဌန္တိ ဌောတိ ဌာနာနိ။ ပဓာနာနိစ + တာနိ + အဂါရာနိစာတိ ပဓာနာဂါရာနိ။

ပဓာနာဂါရာနံ + အာသန္နာနိ + ဌာနာနိ ပဓာနာဂါရဋ္ဌာနာနိ။

ဘုမ္မံ ဝစနံ တေသာတိ ဘုမ္မဝစနံ။ ပစုရာ + ပဋိသေဝနာ + တေသာတိ ပစုရပဋိသေဝနော။

ပစုရပဋိသေဝနော = များသောမှီဝဲခြင်းရှိသည် (ဝါ) နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း အကြားမရှိပဲ မှီဝဲခြင်း ရှိသည်-ဟု ပေး။

ပစုရမေဝ + အတ္တော ပစုရတ္တော။

ဝတ္တမာနံ + ဝစနံ + တေသန္တိ ဝတ္တမာနဝစနံ။ (ပဋိသေဝတိ-ဟူသော သဒ္ဒါရ၏။)

၅။ **မဂ္ဂဠ** = မဂ်ိ + တ။ (ဝါ) မရ + အဌ။
မိဂ = မဂ + အ၊ (**တနည်း**) မရ + အ။ (ဓာတွန်ရ-ကို ဂ-ပြု၊ မ-အစိတ် အ-ကို ဣ-ပြု။)
မောရ = မိ + ဩရ၊ (**တနည်း**) မုရ + ဏ၊ (**တနည်း**) မဟိ + ရု + ဏ။
အာမိသ = အာ + မိ + သဏ်၊ (တနည်း) အာ + မိသ + အ။
တိရစ္ဆာန = တိရိယ - သဒ္ဒူပပဒ + အဥ္ဆ + ယု၊ (**တနည်း**) တိရ + ဆွန။
ယာဂု = ယာ + ဂု။ (**တနည်း**)ယု+ဂု။ **ပစုရ** = ပစိ + ဉရ။ **ပဋိသေဝန** = ပဋိ + သိ + ယု။

၆။ (ဂ) ကေ မဂ္ဂဋ်ီ- ဖြင့် မဂ္ဂဋ်ီ-၌ အံ-ဝိဘတ်သည် ကံ-အနက်သက်၏ဟု သိစေ။ (ဝိဘတျတ္ထ)
မဟာဝနေ။ ပ။ တတြဖြင့် မဂ္ဂဋ်ီ-ဟူသော နိဒ္ဒါရဏီယ၏ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ၏ အဖြစ်ကိုသိစေ။

ယာဂုဘတ္တခဇ္ဇကာဒိနာ-ဖြင့် ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗန္တိ အာမိသံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အာမိသ-အရ ယာဂု, ဆွမ်းခဲဘွယ်စသည်ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

သင်္ဂဏှာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဖြင့် ဖျားယောင်း၏ဟူသည် ပြရုံမျှပြ၍ ဖျားယောင်းသည်မဟုတ်၊ (အာမိသ-ဖြင့်) ချီးမြှောက်၍ကျွေးမွေး၍ ဖျားယောင်း၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဃ) ဖြင့် တဿာ-၌ သာ-သဒ္ဒါ၏ စတုတ္ထီသဝိဘတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်း စတုတ္ထီသ-ဝိဘတ်၏ သတ္တမီအနက်၌သက်-လည်းကောင်း သိစေ။ (သင်တဲဂဏ္ဌိ)

(**တနည်း**) (ဃ)ဖြင့် တဿာ-၌ သာ-သဒ္ဒါ၏ သ္မိံ ဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ သ-လာ၍ ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။ (မအူသျှ)

(င) ဖြင့် ပဋိသေဝတိ၌ ဝတ္တမာန်တိဝိဘတ်သည် ပစုရအနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။

(**တနည်း**) ပဋိသေဝတိ-၌ ဝတ္တမာန်တိ-ဝိဘတ်သည် နိစ္စပဝတ္တိ, သမီပ, ပဝတ္တူပရတဝတ္တမာန်တို့ မဟုတ်. (မျှ) ပဝတ္တာဝိရတဝတ္တမာန်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဒု-ဝိဘတျတ္ထ။) (ဂဏ္ဌိသစ်)

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ပစုရပဋိသေဝနော။ ပစုရပဋိသေဝနော**

ပစုရပဋိသေဝနော ဟောတီတိ ဗဟုလပဋိသေဝနော ဟောတိ-ဟု သာရတ္ထဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဘူရိ ပဟုတ် ပစုရံ။ (ဓာန်-ရ၀၃) ပစိ-ဝိတ္ထာရေ၊ ဥရော၊ ပစုရံ၊ (ဓာန်ဋီ)တို့ကို ထောက်၍ ပစိ-ဓာတ်+ဥရ-ပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း **ပစုရပဋိသေဝနော**-ဟု ရသနှင့်ရှိသော ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

၈။ **တဿာ (မေထုန် မှီဝဲ ပဋိသေဝတိ)**

အပေါင်းဖြစ်သော မျောက်မတကောင်လုံး၏ **"တဿာ"**ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မဂ်သုံးပါး၌ တင်-ကေဒေသူ။

မိဂ

အစိတ် သမင်၏ **"မိဂ"**-ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း သမင်, ဒရယ်, ဂျီ, စိုင်, ဆပ်-စသည်၌တင် ကေဒေသူ/ဥပလက္ခဏ, နိဒဿနနည်း။

၁၀။ **ဥပလာဠေတွာ-**၌ **ဥပရျေး** + လဠ-ဓာတ်အရ မျောက်မ၌တပ်မက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ကာမရာဂပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဓါကျဉယျာဉ် (၇၉)

(က) **အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာယပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ အသံဝါသောတိ** တိရိစ္ဆာနဂတာယပိ မေထုန် မှီဝဲ ပဋိသေဝိတွာ ပါရာဇိကောယေဝ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌတရံ သိ က္ခာပဒမကာသိ။

(ခ) ဒုဝိဓဉှိ သိက္ခာပဒံ လောကဝဇ္ဇံ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇဉ္စ။

(ဂ) တတ္ထ ယဿ သစိတ္တကပက္ခေ စိတ္တံ အကုသလမေဝ ဟောတိ၊ တံ လောကဝဇ္ဇံ နာမ။ သေသံ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ။

(ဃ) တတ္ထ လောကဝဇ္ဇေ အနုပညတ္တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ရုန္ဓန္တီ ဒွါရံ ပိဒဟန္တီ သောတံ ပစ္ဆိန္ဒမာနာ ဂါဠ္ဟတရံ ကရောန္တီ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(င) "အညတြ အဓိမာနာ, သညတြ သုပိနန္တာ"တိ အယံ ပန ဝီတိက္ကမာဘာဝါ, အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာ စ ဝုတ္တာ။

(စ) ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇေ အကတေ ဝီတိက္ကမေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သိထိလံ ကရောန္တီ မောစေန္တီ ဒွါရံ ဒဒမာနာ အပရာပရမ္ပိ အနာပတ္တိံ ကုရုမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဂဏဘောဇနေပရမ္ပရဘောဇနာဒီသု အနုပညတ္တိယော ဝိယ။

(ဆ) **အန္တမသော တစ်ဏ္ဏီကာယပီတိ** ဝေဠုပိ ပန ကတေ ဝီတိက္ကမေ ဥပ္ပန္နတ္တာ ပညတ္တိဂတိကာဝ ဟောတိ။

(ဇ) ဣဒံ ပန ပဥ္စမသိက္ခာပဒံ ယသ္မာ လောကဝဇ္ဇံ၊ နပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ။ တသ္မာ အယံ အနုပညတ္တိ ရုန္ဓန္တီ ဒွါရံ ပိဒဟန္တီ သောတံ ပစ္ဆိန္ဒမာနာ ဂါဠ္ဟတရံ ကရောန္တီ ဥပ္ပန္နာ။

(၁၊ ၁၉၃။ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၃၉။ ဝိမတိ၊ ၁၁၈။ မဇ္ဈသူ၊ ၈၊ ၁၁၀။ ဘာသာဋီ၊ ၁၊ ၃၀၅။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၁။ ၄၆၃။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ စ-ဝါကျကို လိုက်သင့်, ထည့်သင့်သောပုဒ်များလိုက်, ထည့်၍ ပမာ, ပမေထင်ရှားစေလျက် ကျနစွာ အနက်ပေးပါ။
၂။ ဃ - ကို အနုသန္ဓေတက်၍ (င) ကို အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ တက်ပြပါ။
၃။ ၁ - စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ဃ) ၌ လောကဝဇ္ဇ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ လောကဝဇ္ဇ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ပဏ္ဏတ္တိ၊ ရုန္ဓန္တိ၊ ပိဒဟန္တိ၊ သီထိလ၊ ဒဠှ၊ ဂါဠှ-တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ **ဆေပ္တန္တိ** နဂ္ဂိုဠ။ **ဩနိုတိ** အဘိမုခံ ဌပေသိ။ **ကေမ္ပန္တံ နီလိယိသူတိ** ကေသို ဩကာသေ ပဋိစ္ဆန္နာ အဋ္ဌံသု။ (၄-၁၉၂) ကို အဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (င) ဝါကျ၌ အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာဝါ/ အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာစ-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ လောကဝဇ္ဇ-ပုဒ်၌ ဖြစ်သင့်သောနယူပစာရကိုထုတ်ပြပါ။
၁၀။ အကုသလမေဝ အရ တရားကို လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= =

၁။ အဖြေ - မအူနိသျ အတိုင်းပင်ဖြစ်သည်။ (အနက်ပေးပုံစံနှစ်ကို ကျနစွာကျက်မှတ်ထားပါလေ။)

၂။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) ဝါကျဖြင့် အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာယပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ-ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် တိရစ္ဆာန်မဉ်းသော်လည်း မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲသည်ရှိသော် ပါရာဇိကကျသည်သာဖြစ်၏ဟု အထူးသဖြင့် မြဲမြံစွာ သိက္ခာပုဒ်ကိုပြု၏ဟု အကျဉ်းအားဖြင့်ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဒဠှတရံ သိက္ခာပဒံ ပကာသိ-ဟူသော ဤအရာ၌ အနုပညတ်ဖြင့် သိက္ခာပုဒ်ကို မြဲမြံစွာပြုခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ လျော့လျော့ပြုခြင်းသည်လည်းကောင်း ပသင်္ဂအားဖြင့် ရောက်ရကား ယင်းကိုခွဲခြမ်း၍ ပြုတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ရှေးဦးစွာ သိက္ခာပဒဘေဒကိုပြလိုရကား) ၁- မိန့်၏။ (ဂဏ္ဌိသစ်)

✣ **ဒဠှတရံ သိက္ခာပဒမကာသီတိ ဣမသ္မိ အဓိကာရေ အနုပညတ္တိယာ သိက္ခာပဒဿ ဒဠ္ဟီကရဏံ, သိထိလကရဏဉ္စ ပသင်္ဂတော အာပန္နံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေတုကာမော " ဒုဝိဓဉ္စိ သိက္ခာပဒ"န္တိ အာဒိ-မာဟ။ (သာရတ္ထ)**

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ) ဖြင့် သိက္ခာပုဒ်သည် လောကဝဇ္ဇ, ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းသိက္ခာပုဒ်နှစ်ပါး၏ သရုပ်သဘောအကျယ်ကို ပြခြင်းငှါ (ဂ) မိန့်၏။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ-ဂ) နှစ်ဝါကျဖြင့် သိက္ခာပဒဘေဒနှင့် သရုပ်သဘောအကျယ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အနုပညတ်၏ အထူးကိုပြခြင်းငှါ (ဃ) မိန့်၏။ (မအူသျ)

(င) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် ဃ-ဖြင့် လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ အနုပညတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် အထူးသဖြင့် မြဲမြံသည်ကို ပြုလျက်ဖြစ်၏-ဟု ဆို၏။ လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ အချို့သော အနုပညတ်ဖြစ်သည်ရှိသော်

http://www.dhammadownload.com

လျော့သည်ကိုပြုလျက် ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ဂါဠှတရံ ကရောန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=အထူးသဖြင့် မြဲမြံသည်ကို ပြုလျက်ဖြစ်၏ဟူ၍ ဆိုပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

❖ **နနု စ လောကဝဇ္ဇေ ကာစိ အနုပညတ္တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သိထိလံ ကရောန္တီ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ "လောကဝဇ္ဇေ အနုပညတ္တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ။ ပ။ ဂါဠှတရံ ကရောန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ" တိ ဣဒံ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ "အညတြ အဓိမာနာ,အညတြ သုပိနန္တာ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) ဌပနာတူ၏။ လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ အနုပညတ်ဟူသမျှသည် ဤကဲ့သို့ချည်း (မြဲမြံသည်ကို ပြုလျက်) ဖြစ်ပါသလော။ (မအူသျ) အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ (ဝါ) အဘယ်ကြောင့် အညတြ အဓိမာနာနှင့် အညတြ သုပိနန္တာ-ဟူသော အနုပညတ်သည် မြဲမြံသည်ကိုပြုလျက် မဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(ဆ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (စ) ဝါကျဖြင့် ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ (လ) အာပတ် မသင့်ခြင်းကိုပြုလျက် ဖြစ်၏ဟု ဆို၏။ သဥ္စရိတ္တသိက္ခာပုဒ်၌ အနုပညတ် ဖြစ်သည်ရှိသော် အာပတ်သင့်ခြင်းကိုသာ ပြုလျက် ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အနာပတ္တိ ကုရုမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ=အာပတ်မသင့်ခြင်းကို ပြုလျက် ဖြစ်၏ဟုဆိုပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

❖ **နနု စ သဥ္စရိတ္တသိက္ခာပဒေ "အန္တမသော တံခဏိကာယပိ" တိ အနုပညတ္တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ အာပတ္တိမေဝ ကရောန္တီ ဥပ္ပန္နာ၊ အထ ကသ္မာ" အနာပတ္တိ ကုရုမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ" ဝုတ္တန္တိ အာဟ "အန္တမသော တံခဏိကာယပိ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ- ၄၃)**

(တနည်း) ဌပနာတူ၏။ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ အနုပညတ်တိုင်းပင် ဤသို့ချည်း (လျော့သည်ကိုပြုလျက်) ဖြစ်ပါသလော (မအူသျ) အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ (ဝါ) အဘယ်ကြောင့် သဥ္စရိတ္တသိက္ခာပုဒ်၌ အနုပညတ်သည် အာပတ်မှမလွတ်ပါသနည်း။ (ဝါ) လျော့သည်ကိုပြုလျက် မဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

၃။ ၁- ဝိတ္ထာရ။ ဂ-သည် ၁-ကိုချဲ့ပြ ဝိတ္ထာရ။ ယင်း ဂ-ဝါကျ၌ သေသံ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံကား ပက္ခန္တရ။ ဃ-သည် အနုပညတ်ထူးခြားပုံကို ပြသောကြောင့် ဝိသေသဝါကျ (မအူ)

(တနည်း) ဃ- စသည်ကား အနုပညတ်သရုပ်ကိုထုတ်၍ ချဲ့ပြ --- ဝိတ္ထာရ။

(င) သည် လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ အနုပညတ်အထူးကိုပြသောကြောင့် ဝိသေသဝါကျ။ (မအူ)

(တနည်း) ကာရဏ။ (ဋီကာ) **(တနည်း)** ဃ- ၌ စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ ဆက် ဝါကျာရမ္ဘဝါကျ။

(စ) သည် လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ အနုပညတ်ဖြစ်ပုံမှတပါး ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ အနုပညတ်ဖြစ်ပုံပြ ပက္ခန္တရ။ ဆ- ဝိသေသဝါကျ။ **(တနည်း)** ကာရဏ။ **(တနည်း)** ဝါကျာရမ္ဘ။ ၉- နိဂမနဝါကျ။

စာစပ် **လောကဝဇ္ဇေ-ကား** သော-ကြောင့် သိက္ခာပဒေ-ဟူသော ပါဌသေသ၌ တုလျာ မိကရဏဝိသေသန/ သျစပ်။

(တနည်း) ၌---- ကြောင့် ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ, ဥပ္ပဇ္ဇတိ- တို့၌ အာဓာရ/ အာဓာရိစပ်။

၄။ လောကိယန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထ ပုညာပုညာနိ, တဗ္ဗိပါကော စာတိ လောကော။ (လောက + ဏ။)

(တနည်း) လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတီတိ ဝါ လောကော။ (လုဇ+ ဏ+ ဇဿ+ ကော။)

(တနည်း) ကုသလာဒီနိ လာတိ, ဂဏှာတီတိ ဝါ လောကော။ (လာ (ဝါ) ရာ + ဩက+ (ဝါ) ဏွ၊ ဝိကရဏ- ဩပစ္စည်း)

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ဇာတိဇရာမရဏေဟိ လုနိတဗ္ဗော, ဆိန္ဒိတဗ္ဗောတိ ဝါ လောကော။ (လု + ဏွ)
(တနည်း) ရာ သဒ္ဒါဒိနော ဩစေန္တိ သမဝါယန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝါ လောကော။ (ရာ + ဥစ + ဏ။)

အမှာ ဤဆိုခဲ့ပြီးသော လောကောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ဉာသ်ကောက်ပုံမှာဆရာတော်ဗုဒ်၏ စတုဗျူဟာ ဟာရနေတ္တိခဏ်း၌ တိုက်ရိုက်လာသည်။

ဝဋ္ဋိတဗ္ဗံ ဂရဟိတဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇံ။ လောကေန + သမ္မတံ + ဝဇ္ဇံ လောကဝဇ္ဇံ။ (ယောဇနာ။ ဂဏ္ဌိသစ်)
လောက - အရ သတ္တလောကသည် မှချ။
ထို၏ + သမုတ်အပ်သောအပြစ်နှင့် သမ္မန္နက + သမ္မန္နိတဗ္ဗ - စပ် ဌာန္နု - ၏။
ပုဒ်လုံးအရကား - သတ္တလောကသည် သမုတ်အပ်သော အပြစ်ရ၏။
ထိုသို့ပင်ရပြားသော်လည်း လောကဝဇ္ဇံသည် ဤ၌ ကာရကူပစာသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် အကျိုး ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ဟုဆိုအပ်သော အာပတ်သည်သာ ကာရကူပစာအားဖြင့် ရ၏။
မအူချ၌ - လောကေ ပဝတ္တံ ဝဇ္ဇံ ယဿာတိ လောကဝဇ္ဇံ-ဟုပြုသည်၊ ဤအလို - သိက္ခာပုဒ်ကို ရနေသောကြောင့် ဥပစာကြံစရာမလို။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပဏ္ဏတ္တိယာ + ဝဇ္ဇံ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ။ (ယောဇနာ။ ၁၂၈)
(တနည်း) ပဏ္ဏတ္တိယာ + ပဝတ္တံ + ဝဇ္ဇံ ယဿာတိ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ။ (မအူချ)
သံဝိဇ္ဇတိ စိတ္တံ ဧတဿ သိက္ခာပဒဿာတိ သစိတ္တကံ။ သစိတ္တကဿ ပက္ခော သစိတ္တကပက္ခော။
ပညပီယိတ္ထာတိ ပညတ္တိ။
ပ - ဥပ - ဓာတ်အရ ကတ္တာ၌ - ကား ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
ကမ္မ၌- ကား - အဋ္ဌမသော တံကိကာယပိ စသော ပါဠိ၏ အာရမ္မဏ - ဖလူ။
တိ - ပစ္စည်းအရကား - အဋ္ဌမသော တံကိကာယပိ စသောပါဠိရ၏။
ပဌမပညတ္တိယာ အနုပစ္ဆာ + ပညတ္တိ အနုပညတ္တိ။ (ကာလ + ကာလဝန္တ - စပ်)
နတ္ထိ ဝေါဟာရော ဧတိဿာ စေတနာယာတိ အဗ္ဗောဟာရိကာ။
အဗ္ဗောဟာရိကာယ + ဘာဝေါ အဗ္ဗောဟာရိကတ္တံ။
ပညတ္တိယာ+ဂတိ ပညတ္တိဂတိ။ ပညတ္တိဂတိ ဝိယ + ဂတိ + ဠမိဿာတိ ပညတ္တိဂတိကာ။
မိထန္တိ သင်္ဂန္တိတိ မိထုနာ။ မိထ + ဥန။ မိထုနာနံ + ကမ္မံ မေထုနံ။
မိထုနာနံ ဠတ္တိပုရိသာနံ သမာနစ္ဆန္ဒာနံ + အာစာရော မေထုနံ။ တဒညေသု ဥပစာရော။ (တန်ဋီ)
သုပန္တိ ဧတေနာတိ သုပိနံ။ (သုပ + ဠနှ။) အိပ်မက်အာရုံရ၏။
သုပိနေ + သုက္ကဝိဿဋ္ဌိ သုပိနော။ (တဒ္ဓိတ်) သုပိနော ဧဝ သုပိနန္တော။ (တဗ္ဗာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရယ်။)

ပဏ္ဏတ္တိ = ပ + ဥပ။ **(တနည်း)** ဉာ + တိ။ **ရုန္ဓန္တိ** = ရုဓိ + အန္တ။ ထိ - ဤ။
ဝိဒဟန္တိ = အပိ - ဓာ + အန္တ။ ဤ။ **အဓိမာန** = အဓိ + မန + ဏ။
သီဟိလ = သဟ + ကိလ။ **ဂါဠှ** = ဂါဟ + ဟ။ (ဓာတွန် ဟ - ကို ဠှ - ပြု)
ဒဠှ = ဒဟ+ ဟ။ + ဂယှတီတိ ဂါဠှံ။ ဒဟတီတိ ဒဠှံ။ (ဣတ္တဒိမောဂ်)

နံဂုံ၌- ဖြင့် ဆုပတိ အနေနာတိ ဆေပ္ပံ ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဆေပ္ပ-အရ အမြီးကို ယူရမည်ဟုသိစေ။
(တနည်း) ဆေပ္ပ - သဒ္ဒါ အမြီးဟူသော အနက်ဟောဟုသိစေ။

http://www.dhammadownload.com

အဘိမုခံ ဥပေသိ - ဖြင့် ဩြဒ္ဓိ - ၌ ဩ-၏ အဝဥပသာရ၏ ကာရိယအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (ဥပသဂ္ဂလိဂ်ပဒ) အဝ- ဥပသာရ၏ အဘိမုခ အနက်ဟော - လည်းကောင်း၊ ဒို- ဓာတ်၏-ထားခြင်း ဥပန (ဝါ) ဥဒ္ဓနအနက်ဟော---လည်းကောင်း သိစေ။

ကေသို့ ဩကာဲသေ - ဖြင့် ကေမန္တ - ၌ ဒုတိယာ ဝိဘတ်သည် သတ္တမီအနက်၌သက် - လည်းကောင်း၊ အန္တ - အရ အစွန်းအရပ်ကိုယူ - လည်းကောင်း သိစေ။

ပဋိစ္ဆန္နာ အဇ္ဈိသု - ဖြင့် နိလီယိ သု- ၌ လီဓာတ်၏ ငြိကပ်ခြင်း (ဝါ) ပုန်းအောင်းခြင်း အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ နိ- ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက - လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **(င) အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာဝါ + အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာစ**

ဝါ-သဒ္ဒေါ စေတ္ထ သမုစ္စယတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ "အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာ စ" တိ ဝါ ပါဌော။ ဝိမတိ။ ၁၁၉။ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်၏။

ဂါဠှတရံ + ဒဠှတရံ + ဗာဠှတရံ

(က) ဝါကျ၌ ဒဠှတရံ-ဟုရှိသည်။ (ယ) ဝါကျ၌ ဂါဠှတရံ-ဟုရှိသည်။ နိဿယတို့၌ သဒ္ဒါကွဲသော်လည်း နှစ်ပုဒ်လုံး အနက်တူပေးကြသည်။ အဘိဓာန်စာကိုယ် ၄၁-ဂါထာ၌ ဒဠှံ တိဗ္ဗေကဂ္ဂါတိ မတ္တဗာဠှာနိ-ဟု ဒဠှနှင့် ဗာဠှ-ပရိယာယ်တူပြသည်။ အဘိဓာန်ဋီကာ= ၄၁-ဂါထာအဖွင့်၌ ဒဠှံ - နှင့် ဂါဠှ-ကို ပရိယာယ်တူအဖြစ်ဆိုထားသည်။ ယောဇနာ၌လည်း ဒဠှတရန္တိပိ အတ္ထိ-ဟု ဆိုထားသည်။ ကွာဒိမောဂ် -၂၂၃- သုတ်၌ ဂါဟီယ ဌော၊ ဂယှတီတိ ဂါဠှံ၊ ဒဟီယ ဌော။ ဒဟတီတိ ဒဠှံ။ ဗဟီယ ဌော, ဒီဃော၊ ဗဟတိ ဝုဒ္ဓိ ဂစ္ဆတီတိ ဗာဠှံ။ တေ တယော ဒဠှတ္ထာ-ဟု သုံးပုဒ်လုံး အနက်တူ အဖြစ် ဆိုထားသည်။ ထိုကြောင့်-၃-ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

(ဆ) ဝေဠုပါ + ဝေဠုပေ

ဘာသာဋီကာ၌ ဝေဠုပါ၊ ဤသို့သဘောရှိသော အနုပညတ်သည်-ဟုအနက်ပေး၍ ပညတ္တိဂတိကာဝံ ဟောတိ-၌ စာစပ်သည်။ မအူသျှ၌ကား ဝေဠုပေ၊ သော။ ဝီတိက္ကမေ၊ ကို။ ဟု ဝီတိက္ကမေ-၏ ဝိသေသနပုဒ်ယူ၍ ပေးသည်။ ယောဇနာ၌ ဝေဠုပါ အနုပညတ္တိ-ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာဋီ, ယောဇနာတို့အလို ဝေဠုပါ-ပါဌ် သင့်သည်။ မအူသျှအလို ဝေဠုပေ-ပါဌ် သင့်သည်။

ပစ္စိန္နမာနာ၊ ပစ္စိဠမာနာ

ပ + ဆိဒိ + အ + မာန။ ရုဓာဒိဂဏ်က-ဆိုလျှင် ပစ္ဆိန္နမာနာ-ဟု ရုပ်ပြီး သည်။ ပ + ဆိဒိ + ယ + မာန။ ဒိဝါဒိဂဏ်ကဆိုလျှင် ပစ္ဆိဇ္ဇမာနာ-ဟု ရုပ်ပြီးသည်။ ဤနှစ်မျိုးတွင် ဒိဝါဒိရုပ်ကား ကံကိုမငဲ့၊ ရုဓာဒိရုပ်သာ ကံကိုငဲ့သည်။ ဤ၌ သောတံ - ဟူသော ကံပုဒ်ရှိနေသည်ကိုထောက်၍ **ပစ္ဆိန္နမာနာ**-ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

၈။ **လောကဝဇ္ဇံ**

အကြောင်းဖြစ်သော သတ္တလောကသည် သမုတ်အပ်သော အပြစ်၏ "**လောကဝဇ္ဇ**"အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်၌တင် ကာရဏူပစာ /နာန္တရိကနည်း။

လောက - ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၌ လောကသုံးပါးတွင် သတ္တလောကကိုသာယူ - ကေဒေသျှ။

http://www.dhammadownload.com

ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇ

အကြောင်းဖြစ်သော ပညတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောအပြစ်၏ "ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇ"အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်၌တင်- ကာရကူပစာ/ နာနန္တရိက။

(င) ဝါကျ၌ - ယထာသင်္ချာနည်း။ ယထာက္ကမနည်းရသည်ကို အောက်ပါ-ဋီကာသာကေဖြင့်သိ။

❖ **"အညကြအစိမာနာ" တိ ဣမိဿာ အနုပညတ္တိယာ "ဝိတိက္ကမာဘာဝါ" တိ ကာရဏံ ဝုတ္တံ၊ "အညတြ သုပိန္တာ" တိ ဣမိဿာ "အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာ" တိ ကာရဏံ ဝုတ္တံ။ (သာရတ္ထ-၄၂)**

အဗ္ဗောဟာရိကာ

အကျိုးဖြစ်သော စေတနာ၏ "**အဗ္ဗောဟာရိက**"ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ထိန မိဒ္ဓနှိပ်စက်အပ်သော စိတ်၌တင် ဖလူပစာ/ အဝိနာဘာဝနည်း။ (သာရတ္ထ-၄၂။)

၁၀။ **အကုသလမေဝ** - ၌ အကုသိုလ်ကိုယူ၍ ထိုနှင့် နမလက္ခဏာတူသောကြောင့် လည်းကောင်း- စသည်ဖြင့် ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၀)

၂၇- အစိုးရ၊ ၃၇- သကျ၊

(က) ဣဒါနိ ယံ တံ အညမ္ပိ ဝတ္ထုံ ဥပ္ပန္နံ၊ တံ ဒဿေတုံ "**တေန ခေါ ပန သမယေနာ**"တိ အာဒိမာဟ။

(ခ) တတြာပိ အယမနုတ္တာနပဒဝဏ္ဏနာ။

(ဂ) **ဝေသာလိကာတိ** ဝေသာလိဝါသိနော၊

(ဃ) **ဝဇ္ဇိပုတ္တကာတိ** ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဝေသာလိယံ ကုလာနံ ပုတ္တာ။

(င) သာသနေ ကိရ ယော ယော ဥပဒ္ဒဝေါ အာဒီနဝေါ အဗ္ဗုဒမုပ္ပဇ္ဇိ၊ သဗ္ဗံ တံ ဝဇ္ဇိပုတ္တကေ နိဿာယ။

(စ) တထာဟိ ဒေဝဒတ္တောပိ ဝဇ္ဇိပုတ္တကေ ပက္ခေ လဘိတွာ သံဃံ လဘိ၊

(ဆ) ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ ဧဝ စ ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ ဥဒ္ဒမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ သတ္ထုသာသနံ ဒီပေသုံ။

(၅။ ၁၉၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၄၃။ ဝိမတိ၊ ၁၁၉။ မဇ္ဈူသာ၊ တ၊ ၁၁၄။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၃၀၈။)

၁။(က)ကို ဒဿေတုံ-၏ ကရိုက်းထည့်၍ (င-စ)တို့ကို ဥဒ္ဓမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ-၌ ဥ- ဥပသာရပုဒ်၏ အနက် ပေါ်လွင်စေလျက် အနက်ပေးပါ။

၂။က-အာဘောဂါယုတ္တစေတနာတက်၍၊ စ- ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။

၃။၁-စသောဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ဆ) ဝါကျ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာဧဝ စ-၌ ဧဝ-ဖြင့် မြစ်အပ်သော အနက်နှင့် စ-ဖြင့် ဆည်းအပ်သော အနက်တို့ကိုလည်း ဖြေပါ။

၄။ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတ- ကို အစိတ်ပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ညွှန်နည်းကောက်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၂။ပုတ္တ၊ ပက္ခ၊ ရဋ္ဌ-တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ ဝေဘန်၍ လဘိတွာ-၌ ဓာတ်ကို ဘ်ဝိဿန္တိပရဿပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ဂ-ဃ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ဆ-၌ ဝဏ္ဏပုတ္တကာ ဓေ ၈ + ဝဏ္ဏပုတ္တကာ ဓေ-ဟု ၈-သဒ္ဒါ ပါ/ မပါ နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဋ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ဂ-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ သံဝဏ္ဏနှင့်အညီ ဖြစ်သင့်သော နယပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၁၀။ဒီပေသုံ- အရ တရားကို ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိထုတ်ပြပါ။

=======================

၁။ (က) ၌ ဒသေဿတုံ-၏ ကရိုက်းကို "တေန ခေါ ပန သမယေနာ" တိအာဒိနာ - ဟု ထည့်။
ဥဒ္ဒမ္မံ = ဓမ္မ မဟုတ်သည်ကို (ဝါ) ဓမ္မမှကင်းသည့်ကို (ဝါ) ဓမ္မ၏ဆန့်ကျင့်ဘက်ကို။
ဥဗ္ဗိနယံ = ကို (ဝါ) ကို (ဝါ) ကို။

※ နှ ဓမ္မော ဥဒ္ဓမ္မော။ ဓမ္မတော+ အပဂတံ ဥဒ္ဓမ္မော၊ ဓမ္မတော+ ပဋိပက္ခံ ဥဒ္ဓမ္မော၊ (မအူသျ)

ဘာသာဋီကာ-၌ကား ဥဒ္ဒမ္မံ=ထွက်သွားသော ဓမ္မရှိသည်ကို-ဟု ဥ-သဒ္ဒါ ဥဂ္ဂတ-အနက်ဟောကြံသေးသည်။

၂။ **(က) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ**

ဆရာ-ဥပါလိထေရ်သည် ပါဠိ၌ တေနခေါပနသမယေန စသောသဒ္ဒါကို ဆို၏။ တေနခေါ ပနသမယေန စသည်ဖြင့် မဏ္ဍဋီဝတ္ထုကို ပြပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဤတေနခေါ ပနသမယေန-အစရှိသော (ဝဏ္ဏပုတ္တကဝတ္ထု) သဒ္ဒါကို ရှင်ဥပါလိမထေရ် ဆိုပြန်သနည်း- စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။

(င) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-ဥပါလိမထေရ်သည် တေနခေါပနသမယေန (လ) မေထုန်ဓမ္မံ ပဋိသေဝိံသု=ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတို့သည် သိက္ခာမချဘဲ မေထုန်မှီဝဲကြကုန်သော-ဟုဆို၏။ ဤဘေးရန် အပြစ်တမျိုးသည်သာ ဝဇ္ဇီတိုင်းသားရဟန်းတို့ကို မှီ၍ဖြစ်ပေါ်လာပါသလော။ အဘယ်ဘေးရန်အပြစ်တို့လည်း ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတို့ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာပါသေးသနည်း- စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

အစိပ္ပါယ်ကား - သာသနာ၌ဖြစ်ပေါ်သည့် ဘေးရန်အပြစ်မှန်သမျှသည် ဝဇ္ဇီတိုင်းသားရဟန်းတို့ကိုမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာပါ၏ - ဟူလို။

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (င)ဖြင့် သာသနာတော်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဘေးရန်အပြစ်ခိုးမှု အလုံးစုံသည် ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတို့ကိုမှီ၍ ဖြစ်၏ဟု (အနုသယတ)ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းသို့ ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတို့ကိုမှီ၍ ဘေးရန်အပြစ်ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (မအူသျ) ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ယောဇနာ, ဘာသာဋီကာ) (စ-ဆ) မိန့်။

✤ **တထာဟိတိ ဒုဋ္ဌိကရဏံ၊ (ယောဇနာ- ၁၁၆)**

http://www.dhammadownload.com

(ဆ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (စ) ဖြင့် ဘုရားရှင်သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ် ဝဇ္ဇီတိုင်းသားတို့ကို မှီ၍ သာသနာ့ဘေးရန် ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးနောက် ဝဇ္ဇီတိုင်းသားတို့ကိုမှီ၍ သာသနာ့ဘေးရန်ဖြစ်ပေါ်လာပုံကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ဆ) မိန့်၊

၃။ က - ပက္ခန္တရ။ ယင်း၌ အနိယမ + နိယမ ခွဲ။ ၁-စသည် ပက္ခန္တရ။ **(တနည်း)** ဝိတ္ထာရ။ ဂ- သည် ပဋိညာမှတပါး ပဋိညာတဗ္ဗပြ ပက္ခန္တရ။ **(တနည်း)** ဝိတ္ထာရ။ ဃ- ပက္ခန္တရ။ င- ဝါကျာရမ္ဘ။ **(တနည်း)** ဝိတ္ထာရ။ (ဘာသာဋီကာ) ယင်း -င-၌ အနိယမ, နိယမ- စသည်ခွဲ။ စ- ဝိတ္ထာရ။ **(တနည်း)** ဒဋ္ဌီ။ (တထာဟိမှာ၊ ဉပက၊ ရံခါချဲ့မြဲခွဲ။) ဆ- ပက္ခန္တရ။ **(တနည်း)** ဝါကျာရမ္ဘ။

(ဆ) **ဇေ-**ဖြင့် ဒေဝဒတ်ကို ကန့်သည်။ **စ-**ဖြင့် အတူဖြစ်ကုန်သော ရဟန်းတို့ကို ဆည်းသည်။

၄။ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝသော။ (ဝသ + သ) ဝသောစ + ဝသောစ ဝသာ။
ဝသာနံ + သတံ ဝဿသတံ။ ပရိနိဗ္ဗုနောတီတိ ပရိနိဗ္ဗုတော။ (ပရိ + နိ + ဝု + တ)
(တနည်း) ပရိနိဗ္ဗာယိတိ ပရိနိဗ္ဗုတော။ (ပရိ + နိ + ဝါ + တ)။
ဝဿသတံ + ပရိနိဗ္ဗုတဿ + အဿာတိ ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတော။
ဝဿသတပရိနိဗ္ဗုတ-အရ - ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး၍ အနှစ်တစ်ရာဟူသော အတိုင်းအရှည်သည် မုချ။
ထို၏ + ဘုရားရှင်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး၊ ပမာဏ + ပမာဏဝန္တ၊ ကာလ + ကာလဝန္တစပ်-ဥာနူ။
တ- အညပုဒ်အရကား - ဘုရားရှင်ရ၏။
(တနည်း) ဝဿသတဟူသော သမာသ်ပုဒ်အရကား အနှစ်တရာဟူသော အရေအတွက်သင်္ချာဂုဏ်သည်မုချ။
ထို၏ + ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသော ဘုရားရှင်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် - ဥာနူ။
ပရိနိဗ္ဗုတ-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်တစိတ်နှင့် တ-ဟူသော အညပုဒ်အရကား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသော ဘုရား ရှင်ဖြစ်ရ၏။
ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း လက္ခဏပုဒ်တို့၏သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာလျှင်ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ အနှစ်တစ်ရာရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည်သာ လျှင် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

မှတ်ချက် ဗာဟိရတ္ထ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ညာသ်ကောက်ရာ၌ ဤသို့ နှစ်မျိုးကွဲပြားနေသည်ကို သတိပြုပါ။ ဒုတိယနည်းကောက်ကြသော ဆရာတို့အလို သမာသ်ပုဒ်ဝယ် ရှေးပုဒ်တစ်စိတ်အရကို ရှေးဦးစွာ မုချတ္ထကောက်ပြီး နောက်ပုဒ်တစ်စိတ် + အညပုဒ်အရနှင့်အစပ်-သမ္ဗန်ကို ဥာနူပစာကောက်။ ထို့နောက်မှ နောက်ပုဒ်တစ်စိတ်နှင့် အညပုဒ်တို့ကိုတွဲပြီး တပေါင်းတည်းကောက်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သာသတိ ဧတေန, ဧတ္ထ ဝါတိ သာသနံ။
သာသ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဘုရားရှင်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သောဒေသနာဉာဏ် စသည်သည်-မုချ။
ကရဏဋ္ဌ (ဝါ) အဓိကရဏဋ္ဌကြိယာ အရကား-ထိုအားတပ်သော သဒ္ဒမှသုံးပြာ သာသနာ၏ အာရမ္မဏ, ပကတူပ - ဖလူ။
ယု-အရကား - သဒ္ဒမှသုံးပြာ သာသနာရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ထိုသို့ပင် ရပြားသော်လည်း သာသနသဒ္ဒါသည် ဤ၌ ဌာနျူပစာသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဓမ္မသုံးပြာ သာသနာ၏တည်ရာဖြစ်သော ရဟန်းအပေါင်းသည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ (ဥပဒ္ဒဝေါ အာဒီနဝေါ အဗ္ဗုဒ - မုပ္ပန္နံ - ကို ထောက်၍ ဌာနျူပစာကြံသည်မှတ်။)

ဝေဿလိယံ ဝသန္တိ သီလေနာတိ ဝေဿလိဝါသိနော။ ဝဇ္ဇီ စ တေ ရဋ္ဌဉ္စာတိ ဝဇ္ဇီရဋ္ဌံ။

ဥပဂန္တွာ ဒုနောတီတိ ဥပဒ္ဒဝေါ။ (တနည်း၊) ဥပဂန္တွာ ဒဝတိ ပီဠေတီတိ ဥပဒ္ဒဝေါ။ ဥပ+ဒု+အ။(သူစိ)

အာဘုသော ဒီယတိ တေဇနာတိ အာဒီနံ။ (အာ + ဒီ + ယု)

အာဒီနံ ဒုက္ခံ ဝါတိ အဓိဂစ္ဆတိ တေဇနာတိ အာဒီနဝေါ။ (အာဒီန + ဝါ + အ)

အာဒီန - အရကား-ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခဝေဒနာသည် မုချ။

ထို၏ + ရကြောင်း ဖြစ်သော အပြစ်နှင့် အကျိုး + အကြောင်းစပ် - ဌာနူ။

ဝါ - ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌ - ကား ဒုက္ခဝေဒနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

ကရဏဋ္ဌ- ကား အပြစ်၏ ပကတူပ--- ဖလူ။

အ- အရလည်းဖြစ်သော အာဒီနဝဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား- အပြစ်ရ၏။

(တနည်း၊) အာဘုသော+ ဒီနံ+ ဝါယတိ ဂမယတီတိ အာဒီနဝေါ။ (ဟေတုကတ္တုသာဓန)

အဗ္ဗုန္တိ ဟိံ သန္တီတိ အဗ္ဗုဒါ။ (စောရာ) အဗ္ဗ + ဒ။ ဥ-လာ။

အဗ္ဗ - ဓာတ်အရ - ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေး ဖလူ၊ နောက်ကာရဏူကောက်။

ဒ - ပစ္စည်းအရ ခိုးသူဖြစ်ရ၏။

အဗ္ဗုဒါနံ ကမ္မံ အဗ္ဗုဒံ။ (အဗ္ဗုဒ + ဏ။)

အဗ္ဗုဒ - အရ ခိုးသူတို့၏ + ဏ- ပစ္စည်းအရ ခိုးမှုနှင့် သာမ + သာဗျစပ်။

၅။ **ပုဋ္ဌာ** = ပု + တ။ (ဝါ) ပူရ + တ။ **ပက္ကံ** = ပတ + ဒ။ (တ-ကို က- ပြု) (ဝါ) ပက္ခ + အ။

ရုဋ္ဌ = ရန္ဓ + တ။ (ဝါ) ရဋ္ဌ + အ။

လဘိတွာ = ဌ လဘဓာတ်ယူ၍ လဘိဿတိ လဘိဿန္တိ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ လစ္ဆတိ လစ္ဆန္တိ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း နှစ်မျိုးစဉ်။

၆။ (ဂ) ဝေဿလိဝါသိနော-ဖြင့် ဝေဿလိကာပုဒ်ကို ဝေဿလိ နိဝါသော တေသန္တိ ဝေဿလိကာဟု တေသံ နိဝါသတဒ္ဓိတ် ဝဓနတ္ထပြု-လည်းကောင်း။ ဏိက- ပစ္စည်း ယင်းတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း။ (ဤကား သာရတ္ထအလို) **(တနည်း၊)** မဒ္ဒူသျှအလို-ဝေဿလိယံ ဝသန္တီတိ ဝသာလိကာ-ဟု ပြု-လည်းကောင်း။ ဏိက-ပစ္စည်း ဝသန္တိတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း သိစေ။

❖ **ဝေသာလီ နိဝါသော တေသန္တိ ဝေသာလိကာတိ အာဟ "ဝေသာလိဝါသိနော" တိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဃ) ဝါကျဖြင့် ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ-၌ ဝဇ္ဇီ-ပုဒ်ကို ဝဇ္ဇီသု ဝသန္တာ ဝဇ္ဇီနော-ဟု ဝသန္တတဒ္ဓိတ် ဝဓနတ္ထပြု-လည်းကောင်း။ ဏီ-ပစ္စည်း ဝသန္တတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်-လည်းကောင်း။ ဝဇ္ဇီအရ ဌာနဖြစ်သောတိုင်းကို မယူရ၊ ဌာနီဖြစ်သော (တန္နိဝါသီ) ပြည်သူပြည်သားကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း။ ဝဇ္ဇီနှင့် ပုတ္တကို ဝဇ္ဇီနံ ပုတ္တာ ဝဇ္ဇီပုတ္တာ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝဓနတ္ထပြု--လည်းကောင်း။ ကပစ္စည်း၏ သွတ္ထတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း။ ဝဇ္ဇီပုတ္တာ ဧဝ ဝဇ္ဇီပုတ္တကာ-ဟု သွတ္ထတဒ္ဓိတ်-လည်းကောင်း သိစေ။

(တနည်း၊) ပုတ္တာဧဝ ပုတ္တကာဟု သွတ္ထတဒ္ဓိတ်ပြု-လည်းကောင်း၊ က-ပစ္စည်း သွတ္ထ၌ သက်--လည်းကောင်း။ အပေါင်းပုဒ်ကို ဝဇ္ဇီနံ + ပုတ္တကာ ဝဇ္ဇီပုတ္တကာ - ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝဓနတ္ထပြု-- လည်းကောင်း သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

❖ **ဝဇ္ဇီသု စနပဒေ ဝေသာလိံ ဝဇ္ဇီနော၊ ဝဇ္ဇီနံ ပုတ္တကာ ဝဇ္ဇီပုတ္တကာတိ အာဟ "ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဝေသာလိယံ ကုလာနံ ပုတ္တာ" တိ၊ (သာရတ္ထ)**

ဉာသ်

ဝေသာလီ + နိဂါဿော + ဝေတေသန္တိ ဝေသာလိကာ။

ဝေသာလီ-အရ ဝေသာလီပြည်ဖြစ်သည် မှချ။ ထို၏+ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတို့နှင့် ဌာန+ဌာနီစပ်။

ဠက-အရဝေသာလီပြည်ဟူသောနေရာရှိသောဝဇ္ဇီတိုင်းသားရဟန်းတို့ရ၏။ (ဝိသေသနသက်ကောက်)

၇။ **(ဆ) ဝဇ္ဇီပုတ္တကာ ဝေစ + ဝဇ္ဇီပုတ္တကာ ဝေ**

ဝဇ္ဇီပုတ္တကာ ဝေ စ = တို့သည်ပင်လျှင်လည်း။ ဟု ယောဇနာ၍ ဧဝ-ဖြင့် ဒေဝတ်ကိုကန့်။ စ-ဖြင့် အတူဖြစ်ကုန်သော ရဟန်းတို့ကိုဆည်း။ ဟူ၍ မအူနိသျ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ စ-သည် သာမကသေး။ ဝဇ္ဇီပုတ္တကာ ဝေ=ဝဇ္ဇီတိုင်းသူတို့၏ သားဖြစ်ကုန်သော ရဟန်းတို့သည်သာလျှင် ဟူ၍ ရွှေဥမင်နိသျဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ စ-သည်သာမကသေး။ ဝဇ္ဇီပုတ္တကာဝေ=တို့သည်ပင်။ ဟူ၍ ဘာသာဋီကာဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ စ-သဒ္ဒါရှိသော ပါဠ်သာ သင့်ပါသည်။

(ဆ) ဝါကျ၌ "သတ္ထု + သာသနံ၊ သတ္ထုသာသနံ"

ဝါကျ + သမာသ် နှစ်မျိုးတွင် သတ္ထု=၏။ သာသနံ=ကို။ (တနည်းအား) သတ္ထုသာသနံ=ကို။ (သမာသ် + ဝါကျနှစ်ပါးသင်) ဤသို့ပါရာဇိကဏ် ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၃၈၆-ဆိုသောကြောင့် သမာသ် + ဝါကျနှစ်ပါဠ် သင့်ပါသည်။

၈။ **ဝဇ္ဇီပုတ္တကာ**

ဌာန-ဝဇ္ဇီတိုင်း၏ "ဝဇ္ဇီ"ဟူသောအမည်ကိုဌာနီ-ဝဇ္ဇီတိုင်းသားတို့၌တင် ဌာနူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။ (တနည်း) ဝဇ္ဇီတိုင်းနှင့်ဝဇ္ဇီတိုင်းသူတို့ကိုပြားလျက် အပြားမဲ့အားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သောကြောင့် အဘေဒူပစာ။ အဘေဒနည်း။

(ဂ) ဝါကျတစ်ခုလုံး၌ နယူပစာထင်ပုံ

ဝဇ္ဇီပုတ္တကတည်းဟူသော ဌာနဖြင့် သာသနာ၌ ဘေးရန်ဖြစ်ခြင်း တည်းဟူသော ဌာနီကိုမှတ်၍ ဝဇ္ဇီပုတ္တကတို့ကို အမှီပြု၍ သာသနာ၌ ဘေးရန်ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် အရိဋ္ဌ-စသော သာဝတ္ထိပြည်သား, ဥဒါယီ ထုလ္လနန္ဒာ-စသော ဝေသာလီပြည်သားတို့ကို အမှီပြု၍ သာသနာ၌ ဘေးရန်ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်း။ ကေဒေသူပစာ။ အဝယဝူပစာ။

ဝဇ္ဇီပုတ္တကေ နိဿာယ

ဝဇ္ဇီတိုင်းတည်းဟူသော ဌာနဖြင့် တန္နိဝါသီ ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းများတည်းဟူသော ဌာနီကိုမှတ်၍ တန္နိဝါသီ ဝဇ္ဇီတိုင်းသားရဟန်းများတည်းဟူသော အများကို ဆိုသဖြင့် အရိဋ္ဌ-စသော သာဝတ္ထိပြည်သား, ဥဒါယီစသော ဝေသာလီပြည်သားတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်းမည်၏။

အစိတ်ဖြစ်သော ဝဇ္ဇီတိုင်းသားရဟန်းများ၏ **"ဝဇ္ဇီပုတ္တကေ"**ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဝဇ္ဇီတိုင်းသားရဟန်းများ, သာဝတ္ထိပြည်သား အရိဋ္ဌရဟန်း, ဝေသာလီပြည်သား ဥဒါယီစသည် တို့၌တင် ကေဒေသူပစာ။ အဝယဝူ။ (ဥပလက္ခဏ, နိဒဿနလည်းတင်နိုင်သည်)

၁၀။ **ဒိမေသုံ-အရသံဃာအသင်းအပွဲသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သောဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ထုတ်လေ။**

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၁)

(က) ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တန္တိ ရတ္တိယာ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗရတ္တံ၊ ရတ္တိယာ အပရံ အပရရတ္တံ။

(ခ) ပဌမယာမဥ္စ ပစ္ဆိမယာမဥ္စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) **ဗောဓိပက္ခိကာနန္တိ ဗောဓိဿ ပက္ခေ ဘဝါနံ၊**

(ဃ) အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏဿ ဥပကာရကာနန္တိ အတ္ထော။

(င) **ဘာဝနာနုယောဂန္တိ ဝဍ္ဎနာနုယောဂံ။**

(စ) **အနုယုတ္တာ** ဝိဟရေယျာမာတိ ဂိဟိပလိဗောဓံ, အာဝါသပလိဗောဓဉ္စ ပဟာယ ဝိဝိတ္တေသု သေနာသနေသု ယုတ္တပယုတ္တာ အနုညကိစ္စာ ဝိဟရေယျာမ။

(၅။ ၁၉၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၄၄။ မအူသျ။ တ၊ ၁၁၅။ သာဋ္ဌီ၊ ဒု၊ ၃၁၀။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု၊ ၄၆ရ)

၁။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ- ပုဒ်တို့ကိုသာ သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ စနစ်တကျအနက်ပေးပါ။

၂။ ခ- ကို သာဓကဝုတ္တာတက်ပါ။

၃။ ခ- စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ အနုညကိစ္စာကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။

၄။ ဗောဓိပက္ခိကာ- ၌ ဗောဓိကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာဏ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ရတ္တိ၊ ပက္ခ၊ ယာမ၊ ပလိဗောဓ၊ ဝိဝိတ္တ- တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်ပါ။

၆။ က-ခ-ဂ-ဃ- တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပြပါ။

၇။ ဗောဓိပက္ခိကာနံ + ဗောဓိပက္ခိယာနံ---- အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ဂိဟိပလိဗောဓံ အာဝါသပလိဗောဓဉ္စ-- ၌ နယူပစာရတို့ကို ဆိုရိုးကျဖြေပါ။

၁၀။ ဗောဓိပက္ခိကာနံ- ၌ ဗောဓိ- အရတရားကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ **သံဝဏ္ဏနာနှင့် အညီအနက်ပေးပုံ**

ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ = ညဉ့်၏ ရှေးအဖို့, ညဉ့်၏နောက် အဖို့ ကာလပတ်လုံး။ (ဝါ) ပဌယာမ် ပစ္ဆိမယာမ်ပတ်လုံး။ ဗောဓိပက္ခိကာနံ = သစ္စာလေးပါးကိုသိတတ်သော ဗောဓိဟုဆိုအပ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သော (ဝါ) အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သော (ဝါ) ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သော (**ဥပကာရကတ္တေန တဿ ပက္ခေ ဘဝါ ဗောဓိပက္ခိယာ-သာရတ္ထ။**) မွှာန်=တို့ကို။ ဘာဝနာနုယောဂံ=ပွားခြင်းကို အဖန်ဖန်တလဲလဲ အားထုတ်ခြင်းကို။ အနုယုတ္တာ = ဂိဟိပလိဗောဓ စသည်မဖက် ကောင်းစွာ (ဝါ) အလွန်အားထုတ်ကြကုန်လျက်။ ဝိဟရေယျာမ = နေကြကုန် ရာပါအံ့။

၂။ **ခ- သာဓကဝုတ္တာ**

သရာ-သည် (က) ဖြင့် ညဉ့်၏ရှေးအဖို့သည် ပုဗ္ဗရတ္တ၊ ညဉ့်၏ နောက်အဖို့သည် အပရရတ္တ-ဟုဖွင့်ဆို၏။ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ-ဟု ညဉ့်၏ရှေ့နောက်အဖို့ကို သာမညအားဖြင့် ဆိုအပ်သောကြောင့် ညဉ့်ကိုနှစ်စု နှစ်ဖို့ခွဲ၍ ရှေးအဖို့ကို ပုဗ္ဗရတ္တ၊ နောက်အဖို့ကို အပရရတ္တ-ဟု ဆိုလိုပါလော။ အဘယ်ကို ပုဗ္ဗရတ္တ, အဘယ်ကို အပရရတ္တ-ဟု ဆိုလိုပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်၏။

http://www.dhammadownload.com

အဓိပ္ပါယ်ကား - ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ-ဟု ညဉ့်၏ ရှေးအဖို့ နောက်အဖို့ကို သာမညအားဖြင့် ဆိုအပ်သော်လည်း ညဉ့်ကို သုံးစုသုံးဖို့ခွဲ၍ ညဉ့်သုံးယာမ်တွင် ပဌမယာမ်ကို **ပုဗ္ဗရတ္တ,** ပစ္ဆိမယာမ်ကို **အပရရတ္တ**-ဟု ဆိုလိုပါ၏ ဟူလို။ (မအူသျှ၊ ဂဏ္ဌိသစ်။)

(တနည်း) ဌပနာတူ၏။ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ-ဟု ညဉ့်၏ ရှေးနောက်အဖို့ကို သာမညအားဖြင့် ဆိုအပ်သောကြောင့် မဇ္ဈိမယာမ်နှင့်တကွ တညဉ့်လုံးကိုပင် ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဟုဆိုလိုပါသလော။ အဘယ်ကို ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ-ဟု ဆိုလိုပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား - သာမညအားဖြင့် ဆိုအပ်သော်လည်း မဇ္ဈိမယာမ်သည် ရဟန်းတို့၏ အိပ်ခြင်း ပင်ပန်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း၏ အရာဖြစ်၍ ဤ၌ မယူအပ်သောကြောင့် ပဌမယာမ်နှင့် ပစ္ဆိမယာမ်ကိုသာ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ-ဟု ဆိုအပ်ပါ၏- ဟူလို။

✣ **မဇ္ဈိမယာမော ဘိက္ခူနံ နိဒ္ဒါကိလမထဝိနောဒနောကာသတ္တာ န ဂဟိတောတိ အာဟ "ပဌမယာမဥ္စ ပစ္ဆိမယာမဥ္စာ" တိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဃ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

သရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဗောဓိပက္ခိကာန်ပုဒ်ကို ပက္ခေ + ဘဝါ ပက္ခိကာ။ ဗောဓိယာ + ပက္ခိကာ ဗောဓိပက္ခိကာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဗောဓိပက္ခိကာ-ဟူသည် ဗောဓိ၏အဖို့၌ဖြစ်သော တရားပင်တည်းဟု ဖွင့်ဆို၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် ဗောဓိအရ အဘယ်ကိုယူရမည်နည်း။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူရပါမည်လော။ ဗောဓိ၏အဖို့၌ ဖြစ်၏ဟူသည် အဘယ်ကိုဆိုလိုပါသနည်း။ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို ဆရာမပြပြီလော- စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား - ဗောဓိအရ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ကိုယူရမည်၊ ဗောဓိ၏ အဖို့၌ဖြစ်၏ဟူသည် ဗောဓိဟု ဆိုအပ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြုခြင်းပင်တည်း ဟူလို။

၃။ ၁ - ဝိတ္ထာရ။ ဂ - ပက္ကန္တရ။ ဃ - ဝိတ္ထာရ။ င - ပက္ကန္တရ။ စ - ပက္ကန္တရ။

စာစပ် **အနည်းကိစ္စာ-ကားလျက်-ကြောင့် ဝိဟရေယျာမဥ္စ ကြိယာဝိသေသန/ ကြိယာဝိသေသသျှစပ်။**
(တနည်း) ကုန်သည်-ကြောင့် ဟုတ္ဝာ (ပါဌသေသ) ၌ ကတ္တား/ ကတ္တိစပ်။ (ဘာသာဋီကာ)

၄။ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဇ္ဈတိ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ဗောဓိ။ (သာရတ္ထ)
ဗုဓ-ဓာတ်အရ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ သစ္စာလေးပါးကိုသိတတ်သော သတ္တိ လက္ခဏ သဘာဝရ၏။
လ္ဗ-ပစ္စည်းအရကား သတ္တိမန္တ လက္ခဏဝန္တ သဘာဝဝန္တဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

စိဝရာဒိပစ္စယေ ပူဇာဝိသေသဥ္စ အရဟတီတိ အရဟံ (ဌ-ရဂ) (ဋီကာကျော်၌ အရဟာ-ဟု နိပ္ဖန္နချသည်။) အရဟသ + ဘာဝေါ အရဟတ္တံ။ (ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ + အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် သာမိ + သံ၊ အကျိုး + အကြောင်းစပ်။)

နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂီယတီတိ မဂ္ဂေါ။ အရဟတ္တဿ + အာဂမနဘူတော + မဂ္ဂေါ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ။
(အရဟတ္တဖိုလ်၏ + ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း အရဟတ္တမဂ်နှင့် အကျိုး + အကြောင်း - စပ်)
ယုဥ္ဇနံ ယောဂေါ။ အနု + ပုနပ္ပုနံ ယောဂေါ အနုယောဂေါ။
ဝဍ္ဎနဿ + အနုယောဂေါ ဝဍ္ဎနာနုယောဂေါ။
ပရိဗုန္ဓယတီတိ ပလိဗောဓော။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ)
ပလိဗုန္ဓတီတိ ပလိဗောဓော။ (ရ - ကို လ - ပြု။) ဂိဟီနံ+ ပလိဗောဓော ဂိဟိပလိဗောဓော။

http://www.dhammadownload.com

အာဝါသဿ + ပလိဗောဓော အာဝါသပလိဗောဓော။ (ဤကား ဘာသာဋီကာပြ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊)
(မအူချုပ်၌ - ဂိဟိသု + ပလိဗောဓော။ အာဝါသေသု + ပလိဗောဓောဟုပြုသည်။
အညဥ္ + တံ + ကိစ္စဉ္စာတိ အညကိစ္စံ။
နတ္ထိ + အညကိစ္စံ + ဧတေသန္တိ အနညကိစ္စာ။ (ဝဇီရဗုဒ္ဓိက ရဟန်းတို့ရ၏။)

၅။ **ရတ္တိ** = ရာ + တိ။ **(တနည်း)** ရန္ဇ + တိ။ **ပက္ခ** = ပက္ခ + အ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ)
ယာမ = ယာ + မ။ ယာတိတိ ယာမော။ (ကွာဒိမောဂ်)
ဥပယမေတိ အဟောရတ္တိံ အနေနာတိ ယာမော။ (ဓာန်ဋီ)
ပလိဗောဓ = ပရိ + ဗုဓိ + ဏ။ **ဝိဝိတ္တ** = ဝိ + ဝိစ + တ။

၆။ (က) ရတ္တိယာ ပုဗ္ဗံ-ဖြင့် ပုဗ္ဗရတ္တံပုဒ်ကို သဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်-ပြု-လည်းကောင်း၊ ရတ္တိပုဗ္ဗ-ဟုဆိုလိုလျက် ရတ္တိနှင့်ပုဗ္ဗကို ရှေးနောက်ပြန်၊ ရတ္တိ၌ ဣကို အ-ပြု၍ ပုဗ္ဗရတ္တ-ဟုရုပ်ပြီးနေသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ရတ္တိယာ အပရံ - ဖြင့် ရတ္တိယာ ပုဗ္ဗံ - နည်းတူဖော်လေ။
(က) ဝါကျအပေါင်းသံဝဏ္ဏနာပါဌ်ဖြင့် ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ-ကို ဒွန်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေ။
(ခ) ပဌမယာမဥ္စ-ဖြင့် ပုဗ္ဗရတ္တအရ ပဌမယာမ်ကိုယူရမည်ဟု သိစေသည်။
ပစ္ဆိမယာမဥ္စ-ဖြင့် အပရရတ္တအရ ပစ္ဆိမယာမ်ကိုယူရမည်ဟု သိစေသည်။

(ခ) အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာပါဌ်ဖြင့် ပုဗ္ဗရတ္တ အပရရတ္တ-တို့အရ ညဉ့်ကို နှစ်စု နှစ်ဖို့ခွဲ၍ မယူအပ်၊ (မဇ္ဈိမယာမ်သည် ရဟန်းတို့အိပ်ခြင်း ပင်ပန်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း၏ အရာဖြစ်၍ ဤ၌ မယူအပ်သောကြောင့်) ညဉ့်ကို သုံးဖို့ သုံးစုခွဲ၍ ပုဗ္ဗရတ္တအရ- ပဌမယာမ်ကို, အပရရတ္တအရ ပစ္ဆိမယာမ်ကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗရတ္တနှင့် အပရရတ္တ-ကို ဒွန်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (သာရတ္ထပါဠိကျမ်းတက်၌ ရေးခဲ့ပြီ။)

(ဂ) ဝါကျသံဝဏ္ဏနာပါဌ်ဖြင့် ဗောဓိပက္ခိကာနံ-၌ ပက္ခိက-ဝယ် ဣက-ပစ္စည်း၏ ဘဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပက္ခေ+ဘဝါ ပက္ခိကာ-ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ ဗောဓိနှင့် ပက္ခိက-ကို ဗောဓိဿ + ပက္ခိကာ-ဗောဓိပက္ခိကာ-ဟု သဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

အမှာ ဘာသာဋီကာအလို ဗောဓိဿ + ပက္ခော ဗောဓိပက္ခော။ ဗောဓိပက္ခေ + ဘဝါ ဗောဓိပက္ခိကာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အာဘော်ဖော်ရမည်။

(ဃ) ဖြင့် ဗောဓိပက္ခိကာနံ-၌ ဗောဓိ-အရ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ယူ-လည်းကောင်း၊ ဗောဓိ၏ အဖို့ အစု၌ဖြစ်၏ဟူသည်-ဗောဓိဟုဆိုအပ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြုခြင်းပင်တည်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(င) ဖြင့် ဘာဝနာနုယောဂံ- ၌ ဘာဝနာ- သဒ္ဒါသည် ဝဍ္ဍနအနက်ဟော၏ဟု သိစေ။
(စ) ယုတ္တပယုတ္တာ-ဖြင့် အနုယုတ္တာ-၌ အနု-သဒ္ဒါ၏ အလွန်အကဲ အတိရေကအနက်ဟော-သိစေ။ (ကျန် ပါဌ်တို့ဖြင့် - ဘာဝတ္ထ ဖော်လေ။)

၇။ ဗောဓိပက္ခိကာနံ + ဗောဓိပက္ခိယာနံ

ဗောဓိပက္ခ - ပုဒ် + ဣယ - ပစ္စည်း (ဝါ) ဣက - ပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးနိုင်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

❖ **ဇာတာဒိန မိမိယာဓ၊ အာဒိဂ္ဂဟဏေန ဇတ္တူ နီယုတ္တော, ဇာဒယ ဇတ္တိ, ဇတ္တုသာဝေါတိ အာဒိသ္ဂုပီ ဇူမဇ္ဇူယပ္ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ စသဒ္ဒေန ဇူကပ္ပစ္စယောစ။ ပ။ ဗောဓိသ ပဇ္ဇေ ဘာဝါ ဗောဓိပက္ခိယာ၊ (ရှူ၊ ၃၇၈၊ သုတ်။)**

ပုဗ္ဗရတ္တံ + ပုဗ္ဗရတ္တိ

ရတ္တိယာ + ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗရတ္တံ။ ရတ္တိယာ + ပစ္ဆာ ပစ္ဆာရတ္တံ။ ဣတ္ထေ "ကွစိ သမာသန္တဂတာန မကာရန္တော" တိ ရတ္တိသဒ္ဒန္တဿ အတ္တံ။ (ရှူ၊ နာ- ၁၈၉) ထောက် ပုဗ္ဗရတ္တံ-ပါဠိ၌ သင့်သည်။

ဂိဟိပလိဗောဓ အာဝါသပလိဗောဓေ

၈။ အစိတ်ဖြစ်သော ဂိဟိပလိဗောဓ, အာဝါသပလိဗောဓ နှစ်ပါးကိုမှတ်၍ဆိုသဖြင့် အပေါင်း ဖြစ်သော ပလိဗောဓအလုံးစုံကို လည်းရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ, နိဒဿန, ပဓာနနည်း။ ကေဒေသူ, အဝယဝူပစာ။

❖ **ဒုပ္ပရိစ္စာဂါနံ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ပလိဗောဓာနံ ဝသေန သဗ္ဗေပိ ပလိဗောဓာ သင်္ဂဟိတာ ဝေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (မိဋီ၊ ၁၂၀)**

ပလိဗောဓ ဆယ်ပါး

အာဝါသော စ ကုလံ လာဘော၊ ဂဏော ကမ္မဥ္စ ပဥ္စမံ။
အဒ္ဓါနံ ဉာတိ အာဗာဓော၊ ဂန္ထော ဣဒ္ဓီတိ တေ ဒသ။

ဗောဓိ

အပေါင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်, အရိယာမဂ်ဉာဏ်, ဗောဓိမင်းသား, ညောင်ဗုဒ္ဓေပင်တို့၏ "ဗောဓိ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အရိယာမဂ်ဉာဏ်၌ တင်-ကေဒေသျူ။

အပေါင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ်လေးပါးလုံး၏ "ဗောဓိ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၌ တင် ကေဒေသျူ ရုဠ္ဟီနည်း။

ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တ

အပေါင်း-ညဉ့်သုံးယာမ်လုံး၏ "ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တ"အမည်ကို အစိတ်-ပဌမယာမ် ပစ္ဆိမယာမ်၌တင် ကေဒေသျူ၊ ရုဠ္ဟီ။

၁၀။ ဗောဓိ - အရ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ယူ၍ ထုတ်လေ။ ။

ဝါကျဥယျာဥ် (၅၂)

(က) ယံ ဇဏာဂတောတိ ယေန တထာဂတော ဝစ္စိန္နံ ဝါ။ ပ။ သမ္ပူဟနေယျ၊ တံ ကာရဏံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။

(ခ) ယဒိ ဟိ ဘဂဝါ ဇ်တေသံ "လဘေယျာမ ဥပသမ္ပဒ"န္တိ ယာစန္တာနံ ဥပသမ္ပဒံ ဒဒေယျ၊ ဇဝံ သန္တေ "ပါရာဇိကော ဟောတိ အသံဝါသော"တိ ပညတ္တံ သမူဟနေယျ။

(ဂ) ယသ္မာ ပနေတံ န သမူဟနတိ၊ တသ္မာ "အဋ္ဌာနမေတ"န္တိ အာဒိမာဟ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) **သော အာဂတော န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗောတိ** ယဒိ ဟိ ဝေ အာဂတော ဥပသမ္ပန္နံ လဘေယျ၊ သာသနေ အဂါရဝေါ ဘဝေယျ။

(င) သာမဏေရဘူမိယံ ပန ဌိတော သဂါရဝေါ စ ဘဝိဿတိ၊ အတ္တတ္ထဥ္စ ကရိဿတီတိ ဉတွာ အနုကမ္ပမာနော သဂဝါ အာဟ "သော အာဂတော န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော"တိ။

(၄၊ ၁၉၅။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၄၄။ ဝိမတိ၊ ၁၂၀။ မအူသျ၊ တ၊ ၁၁၇။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၃၁၂။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၆၈။)

၁။ (က)ကို အာလုပ်ပုဒ်နှင့် အဋ္ဌောသမ္မ နိ်ခံ၍ လည်းကောင်း၊ ၁-ကို နိပါတ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။

၂။ ၁- ကို အာဘောဂါယုတ္တ စောဒနာတက်၍၊ ၆-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။

၃။ ၁- စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။

၄။ ဥပသမ္ပန္နံ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ဥပသမ္ပန္နံ-ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ ဓာတ်သက်သက်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ က- ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ သမ္ပဟနတိ + သမုဟနတိ - အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ဃ- ဝါကျသံဝဏ္ဏောဘဗ္ဗ -၌ ရသင့်သောနည်းနှင့် သာသနေ အဂါရဝေါ-၌ ဖြစ်သင့်သော ဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၁၀။ သော ဘတိ ဥပနိဿယေ နစိရဿေဝ ဥတ္တမတ္ထံ ပါပုဏိဿတီတိ ဉတွာ ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော ၁-၌ ဥတ္တမတ္ထ-အရတရားကို ကိုယ်ပြု၍ ခန္ဓောတရကဏှာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

========================

၁။ (က) အာနန္ဒ = အာနန္ဒာ။ (အာလုပ်)။ ပ။ ဂစ္ဆတိ အယံ = သည်ကား၊ အဋ္ဌော = ယံ တႀထာဂတော - စသော သံဒ္ဒါ၏အနက်တည်း။

၂။

(ခ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဝဇ္ဇီတိုင်းသားတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇီတိုင်း ဝေသာလီပြည်သားတို့၏ လည်းကောင်း ရဟန်းပြုခွင့်တောင်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပညတ်တော်မူအပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို ပယ်နှုတ်စရာ အကြောင်းမရှိဟုဆို၏။ ထိုအမျိုးသားတို့သည် ပဥ္စင်းအဖြစ်ကိုသာ ခွင့်တောင်း ကြ ကုန်သည်မဟုတ်လော။ (အန္ဒယအာဘော်) ပညတ်တော်မူအပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို နှုတ်ခြင်းကို ခွင့်မတောင်းကြကုန်သည် မဟုတ်လော။ (ဗျတိရေက) အဘယ်သို့လျှင် ပဥ္စင်းအဖြစ်ကို ခွင့်ပြုတော်မူခြင်း ဖြင့် သိက္ခာပုဒ်ကို ပယ်နှုတ်ခြင်း မည်သည် ဖြစ်ရာသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။ (မအူသျ။ ဂဏ္ဌိသစ်။)

(ခ) ဓေ၀သန္ဓေ- ဝါကျသို့ ပ္ပစ္စာ

ဆရာ-သည် (၁)ဖြင့် ယဒိ ဟိ။ ပ။ ဒဒေယျဝါကျဖြင့် ဘုရားရှင်သည် "လဘေယျာမ ဥပသမ္ပန္နံ"ဟု ရဟန်းပြုခွင့်တောင်းပန်ကြကုန်သော ဝဇ္ဇီပုတ္တကရဟန်းတို့အား ရဟန်းပဥ္စင်းအဖြစ်ကို အကယ်၍ ပေးပြောအံ့-ဟု .(ပရိကပ္ပ) အယုတ္တိစကားကိုဆို၏။ ယင်းသို့ရဟန်းပြုခွင့်ကို ပေးလိုက်လျှင်

http://www.dhammadownload.com

•အဘယ်အပြစ်ဒေါသကို ရအပ်ရနိုင်ပါသနည်း။ ရအပ်သော အပြစ်ဒေါသကို ဆရာမပြုပြီလော-စုန်ကြောင့် ဝေသဒ္ဒေ။ ပ။ သမ္ဘာဟနေယျ- မိန့်။

✻ **ဝေ သတိ၊ သဒ္ဓန္တိုလျက်၊ ယုတ္တိနောင်မှ၊ တက်တုံက၊ လဒ္ဓဂုဏ၊ အယုတ္တိနောင်မှ၊ တက်တုံက၊ လဒ္ဓ ဒေါသခေါ်သတည်း။ (ဘုရားကြီး)**

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့(ခ)ဖြင့် ရဟန်းပြုခွင့်ပေးလိုက်လျှင် ပညတ်တော်မူအပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို ပယ်နုတ်သည် မည်ရာ၏ဟု ဗျတိရေကကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အန္ဓယကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် သိက္ခာမချဘဲ မေထုန်မှီဝဲလာသောသူသည် ရဟန်းအဖြစ်ကို အကယ်၍ ရခဲ့အံ့၊ သာသနာတော်၌ မရှိသေခြင်းဖြစ်ရာ၏-ဟု ဗျတိရေကအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ "သော အာဂတော န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော"ဟူ၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် စကားကျအားဖြင့် သာမဏေဘုံကို ခွင့်ပြုတော်မူ၏-ဟူသော အန္ဓယအဓိပ္ပါယ်ကို ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ၄၆၈။)

❖ **"သော အာဂတော န ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗော" တိ ဝစနတော သာမဏေရဘူမိ အနုညာတာတိ အာဟ "သာမဏေရဘူမိယံ ပန ဌိတော" တိအာဒိ။ (သာရတ္ထ။)**

၃။ ၁-သည် ယုတ္တိဒင္ဂိကရက (မအူ) အဋ္ဌာနဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားပြသောကြောင့် တပ္ပါကဒ္ဓိကရက (ဘာသာဋီကာ)

ထိုတွင်- ယဒိဟိ (လ) ဒဒေယျ-ကား အယုတ္တိဝါကျ။ ဝေသဒ္ဒေ-စဲသည်ကား လဒ္ဓဒေါသဝါကျ။ (ဂ) ဝါကျ အန္ဓယဝါကျ။ ယင်း၌ ကာရက + ဖလ (**တနည်း**) အနိယမ + နိယမဝါကျ အစိတ်အစိတ်ခွဲ။

ဃ - ပက္ခန္တရ (**တနည်း**) ယုတ္တိဒင္ဂိကရက (မအူ) (င) သည် အန္ဓယပြပက္ခန္တရ။

၄။ သမ္ပဇ္ဇန် သမ္ပဒါ။ သမ္ပဇ္ဇတိ တောယာတိ ဝါ သမ္ပဒါ။ (သူစိ)

သံ - ဥပသာရပုဒ်အရ ဓာတွတ္ထ ဝိသေသကဘောဂုဏ်ရ၏။

ပဒ - ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား သီလ သမာဓိ ပညာသည် မှချ။

ကရဏဋ္ဌ - ကား အနုဿာဝနသမ္ပတ္တိ စသည်၏ ပကတူပ - ဖလူ - ၏။

အ - ပစ္စည်းအရကား အနုဿာဝနသမ္ပတ္တိစသည်ရ၏ (ဝါ) ရဟန်း၏ အဖြစ်ရ၏။

ဥပရိဘူတာ အဂ္ဂဘူတာ + သမ္ပဒါ ဥပသမ္ပဒါ။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၉၂။)

ဥပ- အရမြင့်မြတ်သော ဂုဏ်သည်- မှချ။

ထို၏+ပြည့်စုံခြင်း အနုဿာဝနသမတ္တိစသည်နှင့် (ဝါ) ရဟန်း၏ အဖြစ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် ဌာန။

ပုဒ်လုံးအရကားမြင့်မြတ်ပြည့်စုံခြင်း အနုဿာဝနသမ္ပတ္တိစသည်ဟုဆိုအပ်သော ရဟန်း၏အဖြစ်ရ၏။

(**တနည်း**) လောကိယသမ္ပဒါဟိ ဥပရိဘူတာ သေဋ္ဌဘူတာ+သမ္ပဒါ ဥပသမ္ပဒါ (ဝိမတိ။ ၂။ ၉၂)

ဥပ-အရ လောကီစည်းစိမ်ချမ်းသာတို့ထက် မြင့်မြတ်သော ဥပရိဘောဂုဏ် သေဋ္ဌဘောဂုဏ်သည်- မှချ။ (ကျန်ကောက်ပုံတူ၏။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

နတ္ထိ + ဂါရဝေါ + တဿာတိ အဂါရဝေါ။ သမဏဿ+ အပစ္စံ သာမဏေရော။

သာမဏေရဿ + ဘူမိ သာမဏေရဘူမိ။

http://www.dhammadownload.com

သံဝိဇ္ဇတိ + ဂါရဝေါ + တဿာတိ သဂါရဝေါ။ အတ္ထနော + အတ္တော အတ္တတ္တော။ (တံ)

၅။ ဥပသမ္ပဒါ ဥပသမ္ပဒါ ဥပသမ္ပဒါယော – စသည်ဖြင့် ဣတ္ထိလိင် ကညာဒိစဉ်။
ပဒ – ဓာတ်ယူ၍ ပဇ္ဇတိ ပဇ္ဇန္တိစသည် ဒိဝါဒိတစ်မျိုး၊
ပဒေတိ ပဒယတိ ပဒေန္တိ – စသည် စုရာဒိတစ်မျိုး ဤသို့နှစ်မျိုးစဉ်။

✤ **ပဒေါ ဒိစု ဂတ်။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၂၂၃)**

၆။ (က) ယေန-ဖြင့် ယံ တထာဂတော-၌ ယံ-သဒ္ဒါကား ကာရဏတ္ထ နိပါတ်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (နိပါတလိင်္ဂပဒ။ နိပါတလိင်္ဂတ္ထ။)
(တနည်း) ယေန-ဖြင့် ယံ-၌ ပဋမာဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထ၌မသက်၊ ကာရဏ (ဟိတ်) အနက်၌သက်၏-ဟုသိစေပါသည်။ (ဝိဘတျတ္ထ) (မအ္ဆနိသျ)
တံ ကာရဏံ နတ္ထီတိ အတ္တော- ဖြင့် အဋ္ဌာန, အနဝကာသတို့၌ ဌာန, အဝကာသ-. သဒ္ဒါတို့၏ ကာရဏအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ န-နိပါတ်ပုဒ်၏ အဘာဝအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ယံ တထာဂတော၌ ယံ-သဒ္ဒါကား တံ-ဟူသော နိယတ်ကိုငဲ့သည်၊ (ဝါ) ယံ-ဟူသော အနိယတ်၏ နိယတ်ဝါကျကား တံကာရဏံ နတ္ထိပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

၇။ **သမ္မုဟာနတိ + သမုဟာနတိ**

မဇ္ဈေ ဝိပရီတော သမ္မုဟာတော ဣစ္စာဒိ-ဟူသော နီတိသုတ္တ၊ ၂၆၅။ တဗ္ဗိပရိတူပပဒေ ဗျဉ္ဇနေ။ (ကစ္စည်း) ဟန-ဟိံသာယံ .(လ) သမ္မုဟာတော အဝိပ္ပဂါသော သမ္မုဟာတော သီမာ။ (နိရုတ္တိဒီပနီ- ၄၈၂) တို့ကို ထောက်၍-သမ္မုဟာနတိ-ကား သံ- ရှေး + အဝ-ရှေး + ဟန + အ + တိ – ဝိဘတ်။ ဟနတိ-ပုဒ်၏ အနီး၌တည်သော အဝ-ကို ဩ-၏ ဝိပရိတ် ဥ-ပြု၊ သံ-အထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ-ပြု၊ မ-ကို ဥသို့ကပ်လျှင် **သမုဟာနတိ**-ဟု ပြီးသည်။ ဥ-ကို ဦ-ပြုလျှင် **သမ္မုဟာနတိ**-ဟု ပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။
(တနည်း) သံရှေး + ဥရှေး + ဟန + အ + တိ။ ဥ – ကို ဦ – ဒီဃပြုလျှင် သမ္မုဟာနတိ။ မပြုလျှင် သမုဟာနတိဟု ပြီးသည်။ -၂- ပါဌ်သင့်။

၈။ **သော အာဂတော န ဥပသမ္ပာ ဒေတဗ္ဗော**

ပဥ္စင်းခံမပေးအပ်-ဟူသော ဗျတိရိုက်ကိုဆိုသဖြင့် သာမဏေမှုကား ပြုပေးအပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း။ (အင်္ဂါပတ္တိ၊ ဗျတိရေကနည်း။)

သာသနေ အဂါရဝေါ

အကျိုး-မကောင်းတတ်သော သာသနအဂါရဝကို ဆိုသဖြင့် အကြောင်းမကောင်းရာဖြစ်သော ဝိပ္ပန္နသီလကို လည်းရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝနည်း။ ဖလူပစာ။

၁၀။ **ဥဇ္ဇုမဇ္ဇ**- အရ အရဟာတ္တဖိုလ် **(တနည်း)** နိဗ္ဗာန်ကိုယူ၍--- ထုတ်။

✤ **ဥဇ္ဇုမဇ္ဇန္တိ အရဟတ္တံ၊ နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ၊ (သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၄၄)**

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၃)

(က) ဝူဒါနိယံ အတ္ထံ ဝိဘဇန္တော "ယောပနာတိ ယောယာဒိသော"တိ အာဒိမာဟ။
(ခ) တသ္မိံ ပန သိက္ခာပဒေ စ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ စ သကလေ စ ဝိနယဝိနိစ္ဆ ယေ ကောသလ္လံ ပတ္ထယန္တေန စတုဗ္ဗိဓော ဝိနယော ဇာနိတဗ္ဗော။
(ဂ) စတုဗ္ဗိဓံ ဟိ ဝိနယံ၊ မဟာထေရာ မဟိဒ္ဓိကာ။
နီဟရိတ္ဝာ ပကာသေသုံ၊ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ ပုရာ။
(ဃ) ကတမံ စတုဗ္ဗိဓံ ? သုတ္တံ သုတ္တာနုလောမံ အာစရိယဝါဒံ အတ္တနောမတိန္တိ။
(င) ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "အာဟစ္စပဒေန ရသေန အာစရိယဝံသေန အဓိပ္ပါယာ"တိ။
(စ) ဧတ္ထ ဟိ **အာဟစ္စပဒန္တိ** သုတ္တံ အဓိပ္ပေတံ၊ ရသောတိ သုတ္တာနုလောမံ၊ **အာစရိယဝံသောတိ** အာစရိယဝါဒေါ၊ အဓိပ္ပါယောတိ အတ္တနောမတိ။
(ဆ) တတ္ထ **သုတ္တံ** နာမ သကလေ ဝိနယပိဋကေ ပါဠိ။

(၅။ ၁၉၅။ သာရတ္ထ။ ဒု၊ ၄၄။ ဝိမတိ။ ၁၂၀။ မအူသျှ၊ တ၊ ၁၂၀။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၃၁၄။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု၊ ၄၆၉။)

၁။ (ဂ)ကို နီဟရိတွာ- ၏ အပါဒါန်ထည့်၍ (င)ကို ဝုတ္တံ-၏ ကတ္တားအာစရ ထည့်စွက်၍ အာကာရစကားရပ်ကို အဓိပ္ပေတတ္တပေါ်လွင်အောင် အနက်ပေးပါ။
၂။ (စ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ။ (ဆ) အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ- စသော ဝါကျတို့ကို ၈၂ကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ အာဟစ္စပဒံ- ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ပတ္ထယန္တ၊ အဓိပ္ပေတ ၊ ရသ၊ သကလ၊ အာဟစ္စ- တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်ပြပါ။
၆။ စ-ဆ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ (င)အာစရိယဝံသေန အဓိပ္ပါယာ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အာစရိယဝံသတော အဓိပ္ပါယော-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပါဌ်နှစ်မျိုးရှိရာ--- အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဃ- ဝါကျ သုတ္တံ- ၌ နယူပစာကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။
၁၀။ပကာသေသုံ- ၌ ဓာတ်အရတရားကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= =

၁။ (ဂ) နီဟရိတွာ=ပရိယတ္တိသာသနာတော်မှ ထုတ်ကုန်၍၊ (ဝါ) ပါဠိတော်မှ ထုတ်ကုန်၍။

❖ **နီဟရိတွာတိ သာသနတော နီဟရိတွာ (သာရတ္ထ) နီဟရိတွာတိ ပါဠိတော ဥဒ္ဓရိတွာ။ (ဝိမတိ၊)**

(င) ယံ= ကို၊ သန္ဓာယ= ၍။ နာဂသေနတ္ထေရေန=သည်၊ မိလိန္ဒပဥှေ=၌။ ဝုတ္တံ။ (ဝိမတိ)

အာဟစ္စပဒေန = မြတ်စွာဘုရားသည် လည်ချောင်းအစရှိသော အကြွရာတို့၏ ဖြစ်ကုန်ရာဖြစ်သော အရပ်ကို အထူးပြု၍ ဟောတော်မူအပ်သောအနက်ကို သိအပ်ကြောင်းဖြစ်သော သုတ် (ပုဒ်)နှင့် လည်းကောင်း။ (သာရတ္ထ) (ဝါ)မြတ်စွာဘုရားသည် ဌာန်ကရိုဏ်းတို့ဖြင့်ဆောင်၍ ဟောတော်မူအပ်သော ပုဒ်နှင့် လည်းကောင်း (ဝိမတိ)

http://www.dhammadownload.com

ရသေန = သာမညလက္ခဏာဟူသော မဟာပဒေသနှင့်လည်းကောင်း။ (သာရတ္ထ။) (ဝါ) ပယ်အပ်ခွင့်ပြုအပ်သော သုတ်အနှစ်နှင့်လည်းကောင်း။ (ဝိမတိ) သဟ= တကွ။

အာစရိယဝံသေန = ဆရာတို့သည် အဆက်ဆက်အားဖြင့်ဆောင်အပ်သော အနွယ်အဆက်ဆက်ဟုဆိုအပ်သော အဋ္ဌကထာ၏အစဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း။ အဓိပ္ပါယာ= မိမိ၏ အလိုဖြင့်လည်းကောင်း။

(ခ) အနုသန္ဓေ

၂။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ယော ပနာတိ ယော ယာဒိသောစသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေ သမ္ဗန္ဓ သမုဒါယတ္ထကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ စကားချပ်ကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်၊ (မအူသျှ)

(ဇ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (င) ဝါကျဖြင့် သုတ္တ, သုတ္တာနုလောမ, အာစရိယဝါဒ, အတ္တနောမတိ- ဟူသော ဝိနည်းလေးပါးပြ မိမိ၏ သာဓျစကားကို အာဟစ္စပဒေန, ရသေန, အာစရိယဝံသေန, အဓိပ္ပါယာ- ဟူသော မိလိန္ဒပဉှာပါဠိတော်ဖြင့် သာဓကပြု၍ ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ သုတ္တ သုတ္တာနုလောမစသော သာဓျစကားနှင့် အာဟစ္စပဒေန ရသေနအစရှိသော မိလိန္ဒပဉှာပါဠိတော် သာဓကစကားတို့သည် မတူညီပဲ ကွဲပြားနေကြသည် မဟုတ်ပါလော။ ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဇ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား--သာဓျနှင့် သာဓကသည် မတူညီကြသော်လည်း (အာဟစ္စပဒ- ဟူသည် သုတ္တ၊ ရသ-ဟူသည် သုတ္တာနုလောမ၊ အာစရိယဝံသဟူသည် အာစရိယဝါဒ၊ အဓိပ္ပါယ- ဟူသည် အတ္တနောမတိ-ပင်ဖြစ်၍) အနက်အရကောက်အားဖြင့် တူညီသောကြောင့် ငါ့စကားသင့်ပါ၏ဟူလို။

(ဆ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ဃ-င-စ-တို့ဖြင့် သုတ္တ သုတ္တာနုလောမ စသည်ဖြင့် ဝိနည်းလေးပါးရှိကြောင်းကို ယုတ္တိနှင့်တကွ အကျဉ်းပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဤအရာ၏ ဝိနည်းအဆုံးအဖြတ်၏ အရာဖြစ်သောကြောင့် ဝိနည်းအဆုံးအဖြတ်အား လျှော်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော သုတ္တ-အရကို အကျယ်ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (ဆ) မိန့်။ (မအူသျှ)

✤ **တတ္ထ ဝိနယဝိနိစ္ဆယသ္သ အဓိကတတ္တာ တဒနုစ္ဆဝိကမေဝ သုတ္တံ ဒဿေန္တောအာဟ "သုတ္တံ နာမ သကလေ ဝိနယပိဋကေ ပါဠိ" တိ၊ (သာရတ္ထ၊)**

၃။ ၁- ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (မအူ) ဝိတ္ထာရ။ (ဘာသာဋီကာ)
ဃ။ သည် စတုဗ္ဗိဓဝိနယကို အကျယ်ပြ ဝိတ္ထာရ။ င- အာဂမဒဋ္ဌိကရဏ။
စ=ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (မအူသျှ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ)။ ဆ=ဝိတ္ထာရ။

၄။ ပဋ္ဌတေ ဉာယတေ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ။
ဘဂဝတာ ကဏ္ဌာဒိဝဏ္ဏပ္ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ အာဟစ္စ ဝိသေသေတွာ+ဘာသိတံ+ ပဒံ အာဟစ္စပဒံ။ ဘဂဝတောယေဝ ဝစနံ။ (သာရတ္ထ)

အာဟစ္စ-ပုဒ်အရကား--- မြတ်စွာဘုရားသည် လည်ချောင်းစသော အက္ခရာတို့ဖြစ်ရာအရပ်ကို အထူးပြု၍ ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အာဟစ္စဘော ဂုဏ်သည်--- မှချ။

ထို၏+ဟောအပ်သောပုဒ်နှင့် (ဝါ) ဝိနယပိဋကပါဠိတည်းဟူသော ဘုရားစကားတော်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် – ဌာနျ။

အာဟစ္စပဒ- ပုဒ်လုံးအရကား-ပုဒ်ရ၏။ (ဝါ) ဝိနယပိဋကပါဠိတည်းဟူသော ဘုရားစကားတော်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သိက္ခာပဒသ+ ဝိဘင်္ဂေါ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေါ။ ဝိနယဿ+ ဝိနိစ္ဆယော ဝိနယဝိနိစ္ဆယော။ ကုသလဿ+ ဘာဝေါ ကောသလ္လံ။မပဟန္တိ ဧတ္ထ တေသန္တိ မပဟိဒ္ဓိကာ။ သင်္ဂါယိ သူတိ သင်္ဂါဟကာ။ ဓမ္မဿ+ သင်္ဂါဟကာ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ။

အာစရိယာ ဝဒန္တိ သံဝဏ္ဏေန္တိ ပါဠိ ဧတေနာတိ အာစရိယဝါဒေါ။ (သာရတ္ထ)

+ အာဘုသော စရန္တီတိ အာစရိယာ။ ဝဒန္တိ သံဝဏ္ဏေန္တိ ပါဠိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ။

ဝဒ-ဓာတ်အရ ကတ္တုရုပ်ကြိယာကား--သင်္ဂီတိကာရကမထေရ်တို့၏ သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်စသည် ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။ ကရဏ္ဍ-ကား--ထိုအားတပ်သော ပကိဏ္ဏဒေသနာဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။

ဏ- အရကား--ပကိဏ္ဏက ဒေသနာဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိရ၏။

အာစရိယာနံ+ဝါဒေါ အာစရိယဝါဒေါ။ (အာစရိယ-အရ သင်္ဂီတိကာရကဖြစ်ကြကုန်သောထေရ်ဆရာ တို့၏ + ပကိဏ္ဏကဒေသနာဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိနှင့် ဒေသက+ဒေသေတဗ္ဗ၊ သာဓက + သရုပ်)

+ သုတ္တဿ အနုလောမံ သုတ္တာနုလောမံ။ (ဝိနည်းပါဠိအား လျော်သောမဟာပဒေသလေးပါးရ၏။)

+ အတ္တနော သဿ+မတိ အတ္တနောမတိ။ (အလုတ္တသဒ္ဒီတပ္ပုရိသ်)

၅။ **ပဏ္ဍယန္တ** =ပဏ္ဍ+ ဏယ+ အန္တ။ **အဓိပ္ပေတ** = အဓိ+ အပိ+ ဣ+ တ။ **ရသ** = ရသ+ အ။ **သကလ** = သက+ အလ။ **ပါဠိ** = ပါ+ ဠိ။ **အာဟစ္စ** = အာ+ ဟန+ (တနည်း) ဟရ+ တွာ။

၆။ (စ) သုတ္တံ အဓိပ္ပေတံ- ဖြင့် အာဟစ္စပဒ-အရ သုတ်ကို (ဝါ) ဝိနယပိဋကပါဠိတည်းဟူသော ဘုရားစကားတော်ကို လိုအပ်၏ (ဝါ) ယူရမည်ဟုသိစေ။ (အဓိပ္ပေတတ္ထ။ သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ)

သုတ္တာနုလောမံ - ဖြင့် ရသ-အရ ဝိနည်းပါဠိအားလျော်သော သာမညလက္ခဏာဟူသော မဟာပဒေသ လေးပါးကိုလိုအပ်၏ (ဝါ) ယူရမည်ဟုသိစေ။

အာစရိယဝါဒေါ - ဖြင့် ပဌမသင်္ဂီတိကာရကမထေရ်တို့မှစ၍ အဆက်ဆက်ဆောင်အပ်သော အဋ္ဌကထာပါဠိကို လိုအပ်၏ (ဝါ) ယူရမည်ဟုသိစေ။

အတ္တနောမတိ - ဖြင့် အဓိပ္ပါယ - အရ အတ္တနောမတိကို လိုအပ်၏ (ဝါ) ယူရမည်ဟုသိစေ။

(သ) ဖြင့် သုတ္တ-အရ ပိဋကသုံးပုံ ပါဠိအားလုံးကိုရသော်လည်း ဝိနည်းသုံးဖြတ်သောအရာဖြစ်၍ အရာအားလျော်စွာ ဝိနည်းပါဠိတော်ကိုသာ လိုအပ်၏ (ဝါ) ယူရမည်ကိုသိစေ။ (သာရတ္ထ။)

၇။ (င) အာစရိယဝံသေန အဓိပ္ပါယာ + အာစရိယဝံသတော အဓိပ္ပါယော

မိလိန္ဒ ပဉ္စာပါဠိတော် မစ္ဆုဘာယနာဘာယနပဉ္စာ- စာမျက်နှာ-၁၅၀- ၌ ပဥ္စဝိဓေဟိ မဟာရာဇ ကာရဏေဟိ အတ္ထော သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗော၊ အာဟစ္စပဒေန ရသေန အာစရိယဝံသေန အဓိပ္ပါယာ ကာရဏုတ္တရိယတာယ-ဟု တတိယန္တ-ပုဒ်တို့ဖြင့် ဟောတော်မူသည်ဖြစ်၍ အာစရိယဝံသေန-ဟု တတိယန္တ နှင့်လည်းကောင်း,နာ-ဝိဘတ်ကိုအာ-ပြု၍ အဓိပ္ပါယာ-ဟုတတိယန္တနှင့်လည်းကောင်း ပြီးသင့်သောကြောင့် **အာစရိယဝံသေန အဓိပ္ပါယာ-** ဟု တတိယန္တနှင့်ရှိသော ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

ဘာသာဋီကာ -ဒု-၊ ၃၁၅- ၌လည်း "အထက်ပါ မိလိန္ဒပဉ္စာပါဠိတော်ကို ထုတ်ပြပြီး ယခုစာအုပ်များ၌ အာစရိယဝံသတော \ အဓိပ္ပါယော-ဟုရှိသည်ကား ပါဠိရင်းနှင့် မညီသည် အပြင် တတိယန္တနှင့် ရှေးနှစ်ပုဒ်ကိုထားပြီးမှ ပဥ္စမန္တဖြင့် နောက်နှစ်ပုဒ်ကို ထားသောကြောင့် စာသွားလည်း မကောင်း "ဟု ဆုံးဖြတ်ထားသည်။

http://www.dhammadownload.com

မအူချုပ်ကား---- အာစရိယဝံသတာ အဇိပ္ပါယော- ဟု နောက်ပုဒ်နှစ်ခုကို ပဌမန္တသမ္ဗန္ဓသည သင်္ဂြဟ်၏ ဂဏ္ဌိပါဌ်ကား- အာစရိယဝံသော အဓိပ္ပါယော- ဟု တာပစ္စယန္တ မဟုတ်ဘဲ ပဌမန္တသမ္ဗန်သည်။

(ဃ) သုတ္တံ

၈။ အပေါင်းဖြစ်သော သုတ်, အဘိဓမ္မာ, ဝိနည်း ပါဠိတို့၏ 'သုတ္တ' အမည်ကိုအစိတ်ဖြစ်သော ဝိနည်း ပါဠိ၌တင် ကေဒေသူ / ရုဋ္ဌိ။ (ဆ- ဝါကျကိုထောက်)

(ဆ) သကလေ ဝိနယပိဋကေ

အစိတ်ဝိနည်း ပိဋကကိုမှတ်၍ဆိုသဖြင့် အပေါင်းသုံးပုံသောပိဋကကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿန / ကေဒေသူပစာ။

(၁) ဝါကျ သကလေစ ဝိနယဝိနိစ္ဆယေ- ၌လည်းနည်းတူပင်မှတ်။)

❖ **ဝိနယပိဋကေ ပါဠိတိ ဣမစ အဓိကာရဝသေန ဝုတ္တံ။ သေသပိဋကေသုပိ သုတ္တာဒိစတုနယာ ယထာရှပံ လဗ္ဘန္တေဝ။ (ဝိမတိ။ ၁၂၁။)**

အတ္တနောမဋိ

အကြောင်းဖြစ်သော မိမိ၏အလို (ဝါ)အသိဉာဏ်၏ **'အတ္တနောမတိ'** ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော မိမိအလိုဖြင့်ဆိုခြင်း မိမိအသိဉာဏ်ဖြင့်ဆိုခြင်း၌ (ဝါ) မိမိ၏အလို မိမိ၏အသိဉာဏ်ဖြင့် ဆိုအပ်သော စကား၌တင် ကာရဏူ / နာန္တရိက နည်း။

❖ **အတ္တနောမတိ နာမ (လ) အတ္တနော အနုဗုဒ္ဓိယာ နယဂ္ဂါဟေန ဥပဋ္ဌိတာကာရကထနံ။ (ဋ၊ ၁၉၆၊)**

၁၀။ ပကာသေသုံ-၌ ဓာတ်အရ သင်္ဂီတိကာရကမထေရ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဒေသနာဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၄)

၅၅- သကျသီဟ

(က) တတ္ထ သုတ္တံ နာမ သကလံ ဝိနယပိဋကံ။ တဥ္စ

(ခ) **သွာဂတံ ဟောတိတိ** သုဋ္ဌု အာဂတံ။

(ဂ) **သုပ္ပဝတ္တီတိ** သုဋ္ဌု ပဝတ္တံ ပဂုဏံ ဝါစုဂ္ဂတံ။

(ဃ) **သုဝိနိစ္ဆိတံ သုတ္တသော အနုဗျဉ္ဇနသောတိ** ပါဠိတော စ ပရိပုစ္ဆတော စ အဋ္ဌကထာတော စ သုဝိနိစ္ဆိတံ ဟောတိ ကင်္ခစ္ဆေဒံ ကတွာ ဥဂ္ဂဟိတံ။

(င) **ဝိနယေခေါပန ဌိတော ဟောတီတိ** ဝိနယေ လဇ္ဇီဘာဝေန ပတိဋ္ဌိတော ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဧ) အလဇ္ဇီ ဟိ ဗဟုဿုတောပိ သမာနော လာဘဂရုတာယ တန္တိံ ဝိသံဝါဒေတွာ ဥဒ္ဓမ္မံ ဥဗ္ဗိနယံ သတ္ထုသာသနံ ဒီပေတွာ သာသနေ မဟန္တံ ဥပဒ္ဒဝံ ကရောတိ၊ သံဃဘေဒမ္ပိ သံဃရာဇိမ္ပိ ဥပ္ပါဒေတိ။

(ဏ) လဇ္ဇီ ပန ကုက္ကုစ္စကော သိက္ခာကာမော ဇီဝိတဟေတုပိ တန္တိံ အဝိသံဝါဒေတွာ ဓမ္မမေဝ ဝိနယမေဝ စ ဒီပေတိ၊ သတ္ထုသာသနံ ဂရုံကတွာ ဌပေတိ။

(၊၊ ၁၉၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၄၈။ ဝိမတိ၊ ၁၂၄။ မဇ္ဈေသျ၊ တ၊ ၁၃၀။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၃၂၅။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၇၆။)

၁။ ဂ- ဃ- တို့ကို အနက်မှန်မှန် သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ဂ- အနုသန္ဓေ၊ ဆ- ပုစ္ဆာ။ စ- အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာတက်ပါ။
၃။ င- စ- ဆ- တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်၏ လက္ခဏာသရုပ်ကိုလည်းထုတ်ပြပါ။
၄။ ဃ- ၌ အနုဗျဉ္ဇနပုဒ်ကို ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ညသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ က- အဿ- ကို သဒ္ဒါနည်း စာစပ်ပြီး စ-၌ ရာဇိ- ကို နာမပဒမာလာ၊ တန္တိ- ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ပဉ္စမိ ဝိဘတ် အတ္ထနောပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ်ပါ။
၆။ ဃ -- ကို အင္ဂကထာဘောဂနှင့် သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ သံဟိရော + သံဟိရောဟူ၍လည်းကောင်း (က) ၌တဒ္ဓဿ + တဒဿ- ဟူ၍လည်းကောင်း နှစ်မျိုးစီရှိရာ သင့်သောပါဌ်ကို သာဂေ- အကြောင်း ယုတ္တိပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဃ- ၌ ပါဠိတော- ကို နည်း။ င- ၌ ဝိနယေ-ကို ဥပစာဆိုရိုးကျတင်ပါ။
၁၀။က- လာ အဿ-ကို အနက်အားဖြင့်သာ ယုတ္တိဟာရနေတ္တိနည်း ဆိုရိုးကျထုတ်ပြပါ။

========================

၁။ (က) ဝါစုဂ္ဂတံ = နှုတ်၌တက်သည် (ဝါ) နှုတ်ဖြင့် ကောင်းစွာသင်အပ်သည်။

✦ **ဝါစာယ ဥဂ္ဂတံ ဝါစုဂ္ဂတံ၊ ဝစသာ သုဂ္ဂဟိတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဃ) ပါဠိတောစ = ဝိနည်း အနက်ကိုပြတတ်သော သုတ္တန်, အဘိဓမ္မာပါဠိအားဖြင့်လည်းကောင်း။ (ပါဠိသေသနည်း)

၂။ (ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ၁-ဖြင့် သွာဂတံ- ကို သု+ အာဂတံ- ဟု ပဒဝွေဒပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း, သု-၏ သုဋ္ဌုအနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း, သုဋ္ဌု+ အာဂတံ သွာဂတံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သုပ္ပဝတ္တိ- ပုဒ်ကို သုဋ္ဌု ပဝတ္တိ တေဿာတိ သုပ္ပဝတ္တိ၊ သုဋ္ဌု ပဝတ္တတိ သီလေနာတိ ဝါ သုပ္ပဝတ္တိ ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ပြတော်မူလိုသောဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

✦ သုဋ္ဌု ပဝတ္တိ တေဿာတိ သုပ္ပဝတ္တိ၊ သုဋ္ဌု ပဝတ္တတိ သီလေနာတိဝါ သုပ္ပဝတ္တိ။ တေနာဟ "သုပ္ပဝတ္တီတိ သုဋ္ဌု ပဝတ္တ" န္တိ။ (သာရတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

(စ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (င)ဖြင့် ဝိနယေ ခေါ ပန ဋ္ဌိတော ယောတိ ဟူသော ဒုတိယဝိနယဓရလက္ခဏာကို ဖွင့်ဆိုရာ၌ လဇ္ဇီဘာဝေန- ဟူသော သဒ္ဒါပိုထည့်၍ ဖွင့်ပြဆို၏။ ဝိနယဓရလက္ခဏာကို ပြဆိုရာ၌ ဝိနယေ ခေါ ပန ဋ္ဌိတော ယောတိ- ဟု သာမညအားဖြင့် ပါဠိရှိသည်မဟုတ်ပါလော။
(တနည်း) အလဇ္ဇီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဗဟုသုတနှင့်ပြည့်စုံက ဝိနည်းမိုရ်ဖြစ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဗဟုသုတောပိ- ၌ အပိ- ကိုရှု။) ဤလဇ္ဇီဘာဝေန- ဟူသော သဒ္ဒါကို ထည့်ဖွင့်ဆိုသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိ အံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

◆ ဝိနယဓရဿ လက္ခဏေ ဝတ္တဗ္ဗေ ကိံ ဣမိနာ လဇ္ဇီဘာဝေနာတိ အာဟ "အလဇ္ဇီ ဟိ"တိ အာဒိ။ (ဝိမတိ။ ၁။ ၁၂၄။)

ဝဏ္ဏနာသစ်ကျမ်းတက်

ဝိနည်းမိုရ်လက္ခဏာကို ဆိုရာဝယ် လဇ္ဇီအဖြစ်ဖြင့် အဘယ်မှုအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် အလဇ္ဇီ ဟိ- စသည်မိန့်။

ဘာသာဋီကာ၌ - ဟိ - ကို ဝိတ္ထာရဇောတကကြံသည်။ ယင်းအလို-"အလဇ္ဇီ၏ သဘောလက္ခဏာသည် အဘယ်သို့ရှိ၍ လဇ္ဇီ၏သဘောလက္ခဏာသည် အဘယ်သို့ရှိပါသနည်း။ အလဇ္ဇီနှင့် လဇ္ဇီတို့၏ သဘော လက္ခဏာအကျယ်ကို ဆရာမပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် -စ-မိန့်. ဟု ကျမ်းတက်ရမည်။

(ဆ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (စ)ဖြင့် အလဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗဟုသုတရှိသော်လည်း လာဘ်၌အလေး ပြုသည့်၏ အဖြစ်ကြောင့် (လ) သံဃာကွဲပြားခြင်း၏ အရေးကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေတတ်၏ ဟုဆို၏။ လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ် သည်လည်း ထိုအတိုင်းပင် ပြုလုပ်တတ်ပါသလော။ လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်၏ သဘောလက္ခဏာကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

၃။ င-စသော ဝါကျများသည် ပဌမဝိနယဓရလက္ခဏာပြ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိအဖွင့်မှတပါး ဒုတိယ ဝိနယဓရ လက္ခဏာပြ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိ၏ အဖွင့်ပြ -- ပက္ကန္နရ။
ထိုတွင် (စ-ဆ)ဝါကျတို့သည် လဇ္ဇီဘာဝေနပုဒ် ထည့်ဖွင့်ခြင်း၏ အကျိုးပြဖလဝါကျ။ (မ-+ဝိမတိ) (တနည်း) အနွယ, ဗျတိရေက ဖြင့်ချဲ့ပြ ဝိတ္ထာရ။ (ဘာသာဋီကာ) (တနည်း) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ"
ထိုတွင် -ဆ- သည် ဗျတိရေကမှတပါး အနွယကိုပြ ပက္ကန္နရ။

လဇ္ဇီလက္ခဏာသချပ်

၁- စေတနာရှိသည်ဖြစ်၍ အာပတ်သို့မရောက်ခြင်း။
၂- အာပတ်ကို မလျှို့ဝှက်ခြင်း။
၃- အဂတိမလိုက်ခြင်း။

◆ **သဉ္စိစ္စ အာပတ္တိံ နာပဇ္ဇတိ၊ အာပတ္တိံ န ပရိဂူဟတိ၊**

အဂတိဂမနဉ္စ န ဂစ္ဆတိ၊ ဧဒိသော ဝုစ္စတိ လဇ္ဇီပုဂ္ဂလော။

၄။ ပါဠိ အနုဂန္တာ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတိ ပဏ္ဏာသေတီတိ အနုဗျဥ္ဇနံ။

http://www.dhammadownload.com

အနု- အရကား ပါဠိသို့အစဉ်လိုက်ခြင်း အနုဂမနဘောဂုဏ်ရ၏။
ဝိ- အရကား--- ဓာတွတ္တာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။
အဓူ+ဓာတ်အရကား အနက်ကိုထင်ရှားပြတတ်သော ဘတ္ထိသည် မှချ။ ယု-ပစ္စည်းအရကား-သတ္တိမန္တ ဖြစ်သော ထေရဝါဒဟူသော ပရိယတ္တိနှင့် အဌကထာရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝါစာယ + ဥဂ္ဂတံ ဝါစုဂ္ဂတံ။ (ဝါစာ - အရ နှုတ်ဖြစ်၏ + ဝိနည်း ပိဋကနှင့် ဝိသေသန/သျှစပ်)
လဘိတဗ္ဗောတိ လာဘော။ လာဘေ ဂရု လာဘဂရု။ (လာဘ်၌အလေးပြုသူ)
ရာဇတိ ပဝတ္တတီတိ ရာဇိ။ (သူစိ) သံဃဘေဒဿ+ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဝတ္တာ+ ရာဇိ သံဃရာဇိ။ (သာရတ္ထ)
သံဃ-အရ---သံဃာကွဲပြားခြင်းသည် မှချ။
ထို၏+ငြင်းခုံခြင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အရေးအကြောင်းနှင့် အကျိုး+အကြောင်းစပ်-ဌာနျ။
သံဃဘေဒ - အရကား - ထို - သော - သံဃာကွဲပြားခြင်း၏ ရှေးအဘို့၌ဖြစ်သော ငြင်းခုံခြင်းခိုက်ရန် ဖြစ်ခြင်းရ၏။
လဇ္ဇနံ လဇ္ဇာ။ (ဟိရီစေတသိက်ရ၏) လဇ္ဇာ အဿ အတ္ထီတိ လဇ္ဇီ။ (ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။)
(တနည်း) လဇ္ဇတီတိ လဇ္ဇီ။ (ကဒါယောဇနာ) လဇ္ဇ (ဝါ) လဇ္ဇီ+ ဏီ။ (လဇ္ဇီရဟန်းရ၏)
ကုက္ကုစ္စံ ဥပ္ပါဒေတီတိ ကုက္ကုစ္စကော။ (သာရတ္ထ။) ကုက္ကုစ္စံ အဿ အတ္ထီတိ ကုက္ကုစ္စ ကော။ (မအူ) (ဝိနယကုက္ကုစ္စရှိသူရ၏။)

၅။ **အဿ**- ကား အာ- ကြောင့် --- သွာဂတံ- ၌ သမ္ပဒါန် + သမ္ပဒါန်၏ ကြိယာစပ်။ (မအူ)
ရာဇိ ရာဇီ ရာဇိယော- စသည် ရတ္တာဒိစဉ်။
တန္တိ - ၌ တနု- ဓာတ်ယူ၍ တနုတေ၊ တနောန္တေ၊ တနုသေ၊ တနုဝှေ၊ တဝွေ၊ တနုမှေ-ဟုစဉ်။

❖ **တနု ဝိတ္ထာရေ၊ တိ၊ တနိယတိ ဝိတ္ထာရီယတီတိ တန္တိ။ (သူစိ) + တနု+ တော ဝိတ္ထာရေ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ)**

ဓာတုပစ္စယ

သမာန = သမု+ ယု။ (ဝါ) အသ+ မာန။ **ဂရု** = ဂရ+ ဥ။

၆။ (က) ဖြင့် သုတ္တ- သဒ္ဒါသည် သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်း ပိဋကသုံးပုံကို ဟောသော်လည်း ဤ၌ ကေဒေသျှ ပစာအားဖြင့် အလုံးစုံသော ဝိနည်းပိဋကကိုသာယူ (ဝါ) ဟော၏ဟုသိစေ။ (သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ + နာမလိင်္ဂတ္ထ။)
(ခ) ဖြင့် သွာဂတံ- ကို သု+ အာဂတံ- ဟုပုဒ်ဖြတ်--- လည်းကောင်း၊ သု- သဒ္ဒါ သုဋ္ဌု အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ သုဋ္ဌု အာဂတံ သွာဂတံ- ဟု ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရယ်ပြု---လည်းကောင်း သု အာဂတံ ဟုလိုလျက် ဥ- ကို ဝ- ပြု၍ သွာဂတံ- ဟုရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။
(ဂ) သုဋ္ဌု ပဝတ္တံ-ဖြင့် သုပ္ပဝတ္တိ-၌ သု- သဒ္ဒါ သုဋ္ဌုအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ သုဋ္ဌု ပဝတ္တိ တေဿာတိ သုပ္ပဝတ္တိ- ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိပြု--- လည်းကောင်း၊ (တနည်း) သုဋ္ဌု ပဝတ္တတိ သီလေနာတိ သုပ္ပဝတ္တိ- ဟု ကတ္တုသာဓန--- ပြု--- လည်းကောင်း၊ တိ-ပစ္စည်းကတ္တုသာဓန၌သက်---လည်းကောင်းသိစေ။ (သာရတ္ထ ပါဠိ-၂- နံပါတ်ကျမ်းတက်၌ရှု) ပဂုဏံ ပါစုဂ္ဂတံ- ဖြင့် ဘာဝတ္ထ-သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

မှတ်ချက် ။ ။ သွာဂတ၊ သုပ္ပဝတ္တိ၊ ပဂုဏ၊ ဝါစုဂ္ဂတ်- ပုဒ်တို့အရ 'ဝိနယပိဋကပါဠိ'ရ၏။

(ဃ) ပါဠိတော -ဖြင့် သုတ္တတော- ၌ သုတ္တ- အရ (သုတ္တဥ္စ- ၌သုတ္တအရ ဝိနည်းပိဋကကို ယူပြီးဖြစ်၍) ဝိနည်းပိဋကမှ တပါးသော ထိုဝိနည်းပါဠိ၏အနက်ကိုပြတတ်သော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပါဠိကိုသာ ယူရမည်ဟု သိစေ။ (ဂဏ္ဌိသစ်။)

✦ **သုတ္တတောတိ ဣမဿ ဝိဝရဏံ "ပါဠိတော" တိ။ ဧတ္ထစ "သုတ္တံ နာမ သကလံ ဝိနယပိဋက"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ ပါဠိတောတိ တဒတ္ထဒီပိကာ အညာယေဝ ပါဠိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (သာရတ္ထ။)**

ပရိပုစ္ဆတော အဋ္ဌကထာတောစ - ဖြင့် အနုဗျဉ္ဇန - ပုဒ်ကို ပါဠိ အနုဂန္တွာ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတိ ပကာသေတီတိ အနုဗျဉ္ဇနံ - ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အနုဗျဉ္ဇန - အရ ထေရဝါဒ ဟူသော ပရိပုစ္ဆာနှင့် အဋ္ဌကထာကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

✦ **အနုဗျဉ္ဇနတောတိ ဣမဿ ဝိဝရဏံ ပရိပုစ္ဆာတောစ အဋ္ဌကထာ တောစာတိ ပါဠိံ အနုဂန္တွာ အတ္ထဿ ဗျဉ္ဇနတော ပကာသနတော အနုဗျဉ္ဇနန္တိ ဟိ ပရိပုစ္ဆာ အဋ္ဌကထာစ ဝုစ္စတိ။ (သာရတ္ထ)**

ကဒ်ဓွေဒံ ကတ္ထ ဥဂ္ဂဟိတံ- ဖြင့် သုဝိနိစ္ဆိတံ-၌ ကောင်းစွာသုံးဖြတ်၏ဟူသည် ယုံမှားခြင်းကို ဖြတ်၍ ကောင်းစွာသင်ခြင်းတည်းဟု သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ။)

(င) လဇ္ဇီဘာဝေန ပတိဋ္ဌိတော-ဖြင့် ဌိတ-သည် ပတိဋ္ဌိတ- သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကို လည်းကောင်း ဝိနည်း၌ တည်၏ဟူသည် အလဇ္ဇီ၏အဖြစ်ဖြင့်တည်သည်မဟုတ်၊ လဇ္ဇီအဖြစ်ဖြင့်တည်ခြင်း ပင်တည်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

၇။ သံဟီရော + သံဟီရော

ဧရသဒါနမိမံ ဝါ။ (မောဂ်။ ၅။ ၁၂၃) သုတ်၌ "ဤမ်ဝါ"တိ ယောဂဝိဘာဂေန အညေသမ္ပိ၊ အသံဟီရထ- ကိုထောက်၍ သံဟီရကား- သံ+ ဟရဓာတ်+ အ- ပစ္စည်း။ ဧရသဒါနမိမံဝါ- သုတ်၌ ဤမ်ဝါ- ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဟ-အစိတ် အ-ကို ဤ-ပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် သံဟီရော- ပါဌ်သင့်သည်။

ဘာသာဋီကာ- ဒု။ ၃၂၈။ ၌ကား "သံဟီရိယတေ- ပရဝါဒီက ဆွဲဆောင်အပ် ဆွဲဆောင်နိုင်၏။ ဣတိ = သံဟီရော။ န သံဟီရော အသံဟီရော။ ဟရ- မှ အ-ကို ဣပြုဟုကြံသည်။" ဤသို့အောက်ခြေ မှတ်ချက်ပြ ဆိုထားသည်။

တဥ္စဿ + တဒဿ

ဝိနည်းမိုရ် လက္ခဏာအကျဉ်းပြရာ၌ သုတ္တဥ္စဿ သွာဂတံ- ဟုရှိသောကြောင့် အကျယ်ပြဆိုရာ၌ လည်း တဥ္စဿ- ဟုသာရှိသင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း, မဇ္ဈသျှ+ ဘာသာဋီကာတို့၌ လည်း **တဥ္စဿ-** ပါဌ်ကိုသာ ယောနောကြသောကြောင့်လည်းကောင်း တဥ္စဿ ပါဌ်သင့်ပါသည်။

သို့ရာတွင် ပါရာဇိကကဏ်ယောနော၌ တဒဿာတိ တံသုတ္တံ၊ အဿ ဝိနယဓရဿဟု ဆိုထားရကား ယောနောအလို **တဒဿ-** ဟုရှိသော ပါဌ်လည်းသင့်ပါသည်။

ဗဟုဿုတ + ဗဟုံသုတ

ဒွေဘော်ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ဗဟုဿုတ ပါဌ်သင့်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၈။ **(ဃ) ပါဠိတော**

ဤ၌ ပါဠိတော-ဟူသောနည်းသည် သုတ္တဥ္စသ-၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော သုတ္တ-အရ ဝိနည်းပိဋကမှ ကြွင်းသော သုတ်အဘိဓမ္မာပိဋကပါဠိကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါဠိသေသနည်း။ (ကေဒေသျ)

(င) ဝိနယေ၊ ခေါ ပန ဠီတော

ဌာန --- နိဿယဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋက၏ 'ဝိနယ'- ဟူသောအမည်ကို ဌာနီ- နိဿိတဖြစ်သော ဝိနည်းအကျင့်၌တင် ဌာနူပစာ။ နာန္တရိကနည်း။

(တနည်း) အကြောင်းဖြစ်သော ဝိနည်း၏ "ဝိနယ"-အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သောအကျင့်၌တင် ကာရဏူပစာ။

◆ **ဝိနယေတိ ဝိနယါစာရေ၊ (ဝိဓတီ၊ ၁၂၄၊)**

(က) သုတ္တံ နာမ

အပေါင်းဖြစ်သော သုတ် အဘိဓမ္မာ ဝိနည်း-ပါဠိတို့၏ 'သုတ္တ'ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝိနည်းပါဠိ၌တင် ကေဒေသျ။ ဆိုလတ့်သော သုတ္တတော(ဝါ) ပါဠိတော-အရ သုတ်- အဘိဓမ္မာ ပိဋကပါဠိမှကြွင်းသော ဝိနည်း ပိဋကပါဠိကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါဠိသေသနည်း။

(ဃ) သုတ္တတော

ကေဒေသျူပစာ။ ပါဠိသေသနည်း။ (ပါဠိတောနှင့်- အတူတင်လေ။)

(ဃ) အနုဗျဥ္စနတော

အနုဗျဥ္စနဥ္စ+ ဗ.နုဗျဥ္စနဥ္စ အနုဗျဥ္စနံ- ဟု တခုကြွင်းပြု၍ဆိုသောကြောင့်ကေသေသနည်း။ (တနည်း) ပရိပုစ္ဆာအနက် အဋ္ဌကထာအနက်- ဤသို့အနက်ပြားလျက် အနုဗျဥ္စန- သဒ္ဒါချင်းတူ၍ တခုကြွင်းပြုသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။

ပရိပုစ္ဆတော

ဆိုလတ့်သော အဋ္ဌကထာမှကြွင်းသော ထေရဝါဒကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါဠိသေသနည်း။ ကေဒေသျူပစာ။ (ဂေါဗလီဗဒ္ဒနည်း ပုညဉာဏသမ္ဘာရနည်းလည်းရသင့်သည်။)

◆ **ထွေ စ-အဋ္ဌကထာယ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ ပရိပုစ္ဆာတိ ထေရဝါဒေါ ဝုတ္တော၊ (သာရတ္ထ၊)**

(င) ဝိနယေ လဇ္ဇီအာဝေန ပတိဋ္ဌိတော

ဝိနည်းအကျင့်၌ လဇ္ဇီအဖြစ်ဖြင့်တည်၏ ဟုဆိုသဖြင့် အလဇ္ဇီအဖြစ်ဖြင့် ဝိနည်းအကျင့်၌မတည်ဟု အပြန်အားဖြင့်သိရသောကြောင့် ဗျတိရေကနည်း။ အနက်ရောက်ရာသောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း။

၁၀။ (က) အဿ-ကို သမ္ဗန္ဓါန်အနက်ယူသော်သင့်၏။ သမ္ပန်အနက်ယူသော်မသင့် စသည်ဖြင့်ထုတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၅)

(က) ဣဒါနိ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂဿ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယိဿာမ။

(ခ) ယံ ဝုတ္တံ **"ယောပနာတိ ယော ယာဒိသော"** တိအာဒိ။ တတ္ထ ယော ပနာတိ ဝိဘဇိတဗ္ဗပဒံ၊ "ယော ယာဒိသော" တိ အာဒီနိ တဿ ဝိဘဇနပဒါနိ။

(ဂ) တတ္ထစ ယသ္မာ **ပနာတိ** နာပါတမတ္တံ၊ **ယောတိ** အတ္ထပဒံ၊ တဉ္စ အနိယမေန ပုဂ္ဂလံ ဒီပေတိ၊ တသ္မာ တဿ အတ္ထံ ဒဿေန္တော အနိယမေန ပုဂ္ဂလဒီပကံ ယော-သဒ္ဒမေဝ အာဟ။

(ဃ) တသ္မာ တတ္ထ ဝေမတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော--**ယော ပနာတိ** ယော၊ ယောကောစီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(င) ယသ္မာ ပန ယော ယောကောစိနာမ၊ သော အဝဿံ လိင်္ဂယုတ္တဇာတိနာမဂေါတ္တသီလ-ဝိဟာရဂေါစရဝယေသု ဧကေနာကာရေန ပညာယတိ၊ တသ္မာ တံ တထာ ဉာပေတုံ တံ ပဘေဒံ ပကာသေန္တော **"ယာဒိသော"**တိ အာဒိမာဟ။

(၄၊ ၂၀၃။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၅၀။ ဝိမတိ၊ ၁၂၇။ မအူ၊ တ၊ ၁၄၂။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၃၃၉။ ဂဏ္ဌိ၊ ဒု၊ ၄၈၁။)

၁။ ဂ-ဃ- တို့ကိုသာ နိပါတ် သဗ္ဗနာမ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ ဂ- ကို အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ၊ ဃ- ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ ခ- စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဂ- ဝါကျ အတ္ထပဒံ- ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဝိဘင်္ဂ၊ ယာဒိသ၊ လိင်္ဂ၊ ယုတ္တ၊ ဂေါတ္တ- တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (ခ-ဂ-ဃ) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပြပါ။
၇။ (င) ဝါကျ၌ "ယော ကောစိနာမ၊ သော" ဟူ၍လည်းကောင်း၊ "ယောကောစိ နာမသော" ဟူ၍ လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို ယုတ္တိပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) ဝါကျ ယောတိအတ္ထပဒံ၊ တဉ္စ အနိယမေန ပုဂ္ဂလံ ဒီပေတိ- ၌ ဖြစ်သင့်သော နယူပစာရကိုထုတ်ပါ။
၁၀။(ဂ) ဝါကျ ဒဿေန္တော၌ ဓာတ်အရတရားကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဠာနာဟာရနေတ္တိ နည်းထုတ်ပြပါ။

==========================

၂။

(က) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ဣဒါနိဿ အတ္ထံ ဝိဘဇန္တော (၄။၁၉၅) စသည်ဖြင့် အနုသန္ဓေကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပဋိညာဉ်ကို ပြလို၍ (က) မိန့်။ (မအူသျှ)

(ခ) အနုသန္ဓ

ဤသို့ (က) ဖြင့် သိက္ခာပဒဝိဘင်း၏ အနက်ကိုဖွင့်ကုန်အံ့- ဟုပဋိညာဉ်ကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပဋိညာတဗ္ဗကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ဂ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဒဘာဇနီပါဠိတော်၌ ယောပနာတိ ယောယာဒိသော- စသည်ဖြင့် ဝေဘန်ဟောတော်မူ၏။ ဝိဘဇိတဗ္ဗပုဒ်များ၌ ယောပန- ဟုရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ဝိဘဇနပုဒ်၌ ပန- သဒ္ဒါကိုမဟောဘဲ ယော သဒ္ဒါကိုသာဟောတော်မူပါသနည်း- စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (မအူသျှ- ဂဏ္ဌိသစ်)

http://www.dhammadownload.com

အဓိပ္ပါယ်ကား --- ဝိဘာဇိတဗ္ဗပုဒ်၌ ယောပန- ဟုရှိသော်လည်း ပန- သည် အနတ္ထကနိပါတ်မျှတည်း။ ယော- ပုဒ်သည်သာလျှင် အနက်ကိုဟောတတ်သော အတ္ထပဒတည်း။ ထို့ယော- ဟူသော ပုဒ်သည်လည်း အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ မမှတ်ခြင်းဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပြတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ယော- ပုဒ်၏အနက်ကိုပြလိုရကား အနိယမအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပြတတ်သောယော- သဒ္ဒါကိုသာလျှင် ဘုရားရှင်ဟောတော်မူပါ၏- ဟူလို။ (တနည်း) ဆရာ သည် (ခ) ဖြင့် ယောပန- ဟူသောပုဒ်သည် ဝိဘာဇိတဗ္ဗ- ပုဒ်တည်း၊ ယောယာဒိသော- စသောပုဒ်တို့သည် ဝိဘာဇနပုဒ်တို့တည်း- ဟုဖွင့်ဆို၏။ ပန- သဒ္ဒါသည်ယော သဒ္ဒါကဲ့သို့ ဝိဘာဇိတဗ္ဗပုဒ် ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ) ပန-သဒ္ဒါသည် ယော သဒ္ဒါနှင့် ဝိဘာဇိတဗ္ဗပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် တူသည်မဟုတ်ပါ လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အနိယမအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပြတတ်သော ယော- သဒ္ဒါကိုသာ မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ယော-ဟူသော ပုဒ်၏အနက်ကို ပြလိုသည်ဖြစ်၍ အနိယမအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပြတတ်သော ယော- သဒ္ဒါကိုသာ ဟောတော်မူ၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အကျိုးလဒ္ဓဂုဏ်ကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

ဃ - ယောကောစီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ- သို့ အနုသန္ဓေ

ယခုအခါ၌ ပန-သဒ္ဒါ၏ နိပါတ်မျှ၏အဖြစ်ကြောင့် ယော-သဒ္ဒါ၏သာလျှင် အနက်ကိုထင်ရှားပြလို သောဆရာသည် ယောကောစီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ- မိန့်။

❖ **ပန- သဒ္ဒဿ နိပါတမတ္တတ္တာ ယော- သဒ္ဒဿေဝ အတ္ထံ ပကာသေန္တော "ယော ကောစီ"တိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ အာဟ။ (သာရတ္ထ)**

(င) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် ယော-သဒ္ဒါသည် ယော ကောစိ၊ အနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ယင်းသို့ ယော-သဒ္ဒါသည် ယော ကောစိအနက်၌ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ပဒဘာဇနီ၌ ယောယာဒိသော- စသည် ကို ဟောတော်မူပြန်သနည်း။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ၄၈၂။) ယောကောစိ-ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် ယောယာဒိသော-စသော ပဒဘာဇနီနှင့် ဆန့်ကျင်နေသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

၃။ ၁- စသောဝါကျများသည် ပက္ခန္တရ(ဝါ) ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် ဂ-သည် ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ပန- သဒ္ဒါကိုမဖွင့်ပဲ ယော-သဒ္ဒါကိုသာဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသောကြောင့် ကာရဏ။ ဃ- လဒ္ဓဂုဏ ဝါကျ။ င-ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ) (တနည်း) ယာဒိသော-စသည်ကို ဖွင့်ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ကာရဏ။ (တနည်း) ယာဒိသော- စသောပုဒ်တို့၏ အနုသန္ဓေကို ပြသောကြောင့် အနုသန္ဓေဝါကျ။ (မအူ)

၄။ အရိယတေ ဉာယတေတိ အတ္ထော။ သဒ္ဒါနုရူပံ အသတိ ဘဝတီတိ ဝါ အတ္ထော။
ပဇ္ဇတေ ဉာယတေ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ။ အတ္ထဿ+ ဝါစက+ ပဒံ အတ္ထပဒံ။
အတ္ထ - အရအနက်ဖြစ်သည် မှချ။

http://www.dhammadownload.com

ထိုရ် + ဟောတတ်သော ယော - ပုဒ်နှင့် ဝါစ္စ + ဝါစက -- စပ် - ဌာနူ။
အတ္ထပဒ အရကား- အနက်ကိုဟောတတ်သော ယော- ဟူသောပုဒ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝိဘဇီယန္တိ ဧတေဟီတိ ဝိဘဇနာနိ။ ဝိ+ ဘဇ အရ ကတ္တုဌ- ကား-ဉာက်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ မှချ။ ကရဏဌကား--- ထိုအားတပ်သော ဝေဘန်အပ်ကြောင်းဖြစ်သော ယောယာဒိသော- စသော ပုဒ်တို့၏ အာရမ္မက, ပကတူပ-ဖလူ။ ယု- အရကား-ဝေဘန်အပ်ကြောင်းဖြစ်သော ယောယာဒိသော- စသော ပုဒ်တို့ရ၏။

ဝိဘဇနာနိစ+ တာနိ+ ပဒါနိစာတိ ဝိဘဇနပဒါနိ။ + ဝိဘဇ္ဇီယတီတိ ဝိဘဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိဘဇ္ဇိတဗ္ဗဥ္စ တံ ပဒဉ္စာတိ ဝိဘဇ္ဇိတဗ္ဗပဒံ။

နိယမနံ နိယမော။ န နိယမော အနိယမော။ ပုဂ္ဂလဿ ဒီပကော ပုဂ္ဂလဒီပကော။ ယော ဝိယ ဒိဿတိတိ ယာဒိသော။ (ဝိမတိ။)

၅။ **ဝိဘာဂ** = ဝိ+ ဘဇ+ ဏ။ **ယာဒိသ** = ယသဒ္ဒူပပဒ+ ဒိသ+ (ဝါ) ဒုသ+ ကွိ- ပစ္စည်း။
လိင်္ဂ = လိဂ် +အ။ (တနည်း) **လီန**+ ဂမု+ ကွိ။ ယုတ္တ= ယုဇ+ တ။ **ဓာတိ** = ဓေ+တိ။
ဂေါတ္တ = ဂေါ + တာ + တ။ (တနည်း) ဂုပ + တ။ **ဝယ** = ဝယ + အ။

၆။ (၁) ဝိဘဇ္ဇိတဗ္ဗပဒံ- ဖြင့် ယောပန-သည် ဝိဘဇနပုဒ်မဟုတ်၊ ဝိဘဇိတဗ္ဗ- ပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုသိစေ။ (ပဒသံဝဏ္ဏနာ)
တဿ ဝိဘဇနပဒါနိ- ဖြင့် ယောယာဒိသော- စသောပုဒ်တို့သည် ဝိဘဇိတဗ္ဗ- ပုဒ်မဟုတ်၊ ဝိဘဇနပုဒ်တို့ ပင်တည်းဟု သိစေ။ (ပဒသံဝဏ္ဏနာ)

(ဂ) နိပါတမတ္တံ- ဖြင့် ပန- သဒ္ဒါ၏ နိပါတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်း ပန- နိပါတ်၏ အနတ္ထက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

※ **မတ္တပါကာ၊ နိပါတာ၊ ဘာဖျှနက်မရှိ။**

အတ္ထပဒံ- ဖြင့် ယော ပန- ၌ ယော- ကား အနတ္ထကမဟုတ်၊ အနက်ကိုဟောသော အတ္ထဝါစကပုဒ်တည်းဟုသိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

တဉ္စ အနိယမေန ပုဂ္ဂလံ ဒီပေတိ- ဖြင့် ယော-၌ ယ-ကား သဗ္ဗနာမ် ဖြစ်သောကြောင့် အနိယမ ဘောဂုဏ်ကိုသာ မုချဟောတတ်သည်။ ယင်းဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်ကိုကား ဂုဏူပစာအားဖြင့် ဟော၏ ဟုသိစေ။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ) (ဂဏ္ဌိသစ်။ ၄၈၁။)

(ဃ) ယော ပနာတိ ယော- ၌ ယော- ဖြင့် ယောပန- ၌ ပန- ကား အနတ္ထကနိပါတ်တည်းဟု သိစေ။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

ယောကောစိ- ဖြင့် ယော- သဒ္ဒါသည် အမှတ်မထား တပါးပါးဟူသော အနက်ကိုဟော၏ ဟုသိစေ။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ) (ဘာသာဋီကာ။ ၃၄၀။)

၇။ **(င) ယောကောစိ နာမ၊ သော+ ယောကောစိနာမဓေသော**

သော, ဓသော- သဒ္ဒါနှစ်ခုလုံးသည် ယော-၏ နိယတ်ပင် ဖြစ်ကြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မအူသျ၊

http://www.dhammadownload.com

မအူသျှ ဘာသာဋီကာ-တို့၌ သော-ဟုရှိသောပါဌ်ကို ယောနောကြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယောနော၌ကား သော ပုဂ္ဂလော ယသ္မာ ပညာယတိဟု ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သော သော-နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

ဃ- ၌ ယောပနာတိ + ယောတိ

အချို့ပေ၌ ယောပနာတိဟု ပနနှင့်တကွ ဥလ္လိဂ်ပုဒ် ရှိ၏။ အဋ္ဌကထာစာသွားနှင့်လည်းမညီ။ ပါဠိ၌လည်း ဝိဘင်္ဂပုဒ်တွင် ယောယာဒိသောဟုသာရှိသောကြောင့် ပန-သဒ္ဒါမရှိသင့်။ သာရတ္ထဒီပနီ ၌လည်း "ပနသဒ္ဒဿ နိပါတမတ္တတ္တာ ယော-သဒ္ဒဿေဝ အတ္ထံ ပကာသေန္တော။ ပ။ အာဟ-ဟု အနုသန္ဓေကို မဆိုသင့်။ ယင်းသို့ဆိုသော် "ဧတ္ထာတိ ဣမသ္မိံ ယောသဒ္ဒေ"ဟု ဧတ္ထ-အစွဲကို မိမိပြုသည်နှင့် လည်းကောင်း၊ ဣဒါနိ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂဿ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့်လည်းကောင်း မတန်။ ဤသို့ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၈၂ ။ ဆိုသောကြောင့် "ယောတိ"ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။

၈။ **ယောတိ အတ္ထပဒံ- စသည်**

(မကင်းတတ်သော) အနိယမဘောဂုဏ်၏ "ယော" ဟူသောအမည်ကို (မကင်းရာဖြစ်သော) ဂုဏေး ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်၌တင် ဂုဏူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု၊ ၄၈၁)

※ **ဝိသေ ယ တ၊ လက္ခဏာ၊ ယောကြံဒြဗ်၊ ဂုဏူမှတ်။ ဂုဏ်ကိုလွှန်ထ၊ ဂုဏေးရ၊ မှတ်ကြ ဂုဏူပစာ။**

သီလာနိ သောစေတ္ဗာ ဒွတ္တိံ သာကာရံ တာဝ မနသိကရောဟိ။ (၄၊ ၂၀၃)

အစိတ်ဖြစ်သော သုံးဆယ့်နှစ် ကောဋ္ဌာသ ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ 'ဒွတ္တိံ' သာကာရံ'-ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအားလုံး၌တင် ကေဒေသူပစာ။ ဥပလက္ခဏနည်း။

◆ **ဒွတ္တိံ သာကာရန္တိ ပါဠနယာဝတော ဥပလက္ခဏဝသေန ဝုတ္တံ။ (ဝိမတိ၊ ၁၂၆)**

၁၀။ (ဂ) ဝါကျ **ဒဿေန္တော-၌ ဒီသ** - တတ်အရ ကရုဏာ ပုဗ္ဗဂ်မညာက်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဒုက္ခိတသတ္တဝါအပေါင်းတည်း စသည်ဖြင့်ထုတ်လေ။

◆ **ဒဿေန္တ ဒီပေန္တ၊ ပကာသေန္တ၊ ကျမ်း၌ပြမူ၊ ကရုဏာရှေးရှု၊ ဉာဏ်ကိုယူ။ (တွင်းကြီး)**

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၆)

(က) ဘိက္ခုနိဒ္ဒေသေ ဘိက္ခတီတိ **ဘိက္ခကော၊**
(ခ) လာဘန္တောပိ အလာဘန္တော ဝါ အရိယာယ ယာစနာယ ယာစတီတိ အတ္ထော။
(ဂ) ဗုဒ္ဓါဒီဟိ အဇ္ဈုပဂတံ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတတ္တာ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတော နာမ။**
(ဃ) ယော ဟိ ကောစိ အပ္ပံ ဝါ မဟန္တံ ဝါ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော၊ သော ကသိဂေါရက္ခာဒီဟိ ဇီဝိကကပ္ပနံ ဟိတွာ လိင်္ဂသမ္ပ ဋိစ္ဆနေနေဝ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခု။**
(င) ပရပဋိဗဒ္ဓဇီဝိကတ္တာ ဝါ ဝိဟာရမဇ္ဈေကာဇဘတ္တံ ဘုဉ္ဇမာနောပိ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခု။**
(စ) ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဥဿာဟဇာတတ္တာဝါ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခု။**

(၄။ ၂၀၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၅၁။ ဝိမတိ။ ၁၂၇။ မအူသျှ၊ တ၊ ၁၄၆၊ ဘာသာဋီ၊ ဒု။ ၃၄၃။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။၄၈၃။)

http://www.dhammadownload.com

၂။ ၁-ကို သာဘောဂပုစ္ဆာ။ ဃ-ကို ဒေါသာရောပနစောဒနာတက်ပါ။
၃။ ၁-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ ဘုဥ္စမာနောပိ-၌ အပိ-၏ အနက်ကိုဖော်ပြပါ။
၄။ (၁)ဝါကျ အရိယာယယာစနာယ-၌ အရိယာယ-ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ကာသိ၊ ကာဇ၊ ဥဿာဟ၊ အပ္ပ၊ ဇီဝိကတို့ကို တတ္၊ ပစ္စယဝေဘန်ပါ။
၆။ က-၁-ဂ-တို့ကိုအာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဇီဝိတကပ္ပနံ၊ ဇီဝိကကပ္ပနံ------အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ကာဇဘတ္တ-၌ နယူပစာကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (က)ဝါကျ ဘိက္ခတိ-၌ အန္တတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ ပရိဝတ္တနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

(ခ)ပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် တောင်းတတ်သောကြောင့် ရဟန်းသည် ဘိက္ခုကမည်သောဟုဆို၏။ အထီးကျန်သူ၊ ခရီးသွား၊ ပုန်းတောင်းယာစကာတို့ကဲ့သို့ "ပေးပါ၊ ကမ်းပါ"ဟု နှုတ်မြွတ်၍ တောင်းကြပါသလော။ ဘယ်ပုံဘယ်နည်း တောင်းကြပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၈၃) (အစိပ္ပါယ်---၆-နံပါတ်နှင့် ညှိပြန်လေ။)

(တနည်း) ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ဘိက္ခတိတိ ဘိက္ခုကောဟု ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဆို၏။ ယင်း၌ ဘိက္ခ-တတ်သည် မည်သည့်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ လာဘ-ကိလိဿနအနက်ကိုပင် ဟောပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (၁)· မိန့်။

✤ **ဘိက္ခ ယာစ လာဘ ကိလိဿနေ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။)**

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် ဘုရားစသော အရိယာတို့ ရှေးရှုကပ်အပ်သော ဆွမ်းခံရွာသို့ (ဝါ) ဆွမ်းခံခြင်းအကျင့်သို့ ရှေးရှုကပ်ရောက်တတ်သောကြောင့် ရဟန်းသည် ဘိက္ခာစရိယ၊ အဇ္ဈုပဂတ-မည်၏-ဟု ဆို၏။ ဤသို့ ဆိုသည်ရှိသော် ယင်းသို့ သပိတ်ကိုကိုင်စွဲလျက် ဆွမ်းခံမသွားသည့် ရဟန်းသည် ယင်းသို့သော ဘိက္ခုမမည်တန်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂဏ္ဌိ-ဒု-၄၈၄) ဆရာ့စကား အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ (မအူ) ဝိရောဓိတင်-စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။
အစိပ္ပါယ်ကား---စည်းစိမ်ဥစ္စာ အနည်းအများကိုစွန့်၍ လူ့ဘောင်မှ ရဟန်းပြုသူသည် လယ်ထွန်ခြင်း၊ နွားကျောင်းခြင်း-စသည်တို့ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းကို ပယ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းအသွင်ကို ခံယူခြင်း မျှဖြင့်ပင်လျှင် ဆွမ်းမခံသော်လည်း ယင်းသို့သော ဘိက္ခာစရိယ၊ အဇ္ဈုပဂတ ရဟန်းမည်ရကား ငါ့စကား သင့်၏-ဟုလို။

အမှာ ဘာသာဋီကာ၌ ဃ-ဝါကျ ဖး-ကို ဝိတ္ထာရဇောတက ကြံသည်။ ယင်းအလို ဘယ်ပုံဘယ်နည်း ဆွမ်းခံရွာသို့ ကပ်ရောက်တတ်ပါသနည်း။ ဆွမ်းခံရွာသို့ ကပ်ရောက်ပုံ အကျယ်ကို မပြဆိုပြီလော-ဟု ကျမ်းတက်။

၃။ ၁-ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ပကဋ္ဌရ။ ဃ-ဒဋ္ဌိ။ (ဂဏ္ဌိ) ဝိတ္ထာရ (ဘာသာဋီ) င-ပကဋ္ဌရ။ စ-ပကဋ္ဌရ။ **ဘုဥ္စမာနောပိ-၌ အပိ-ကား သမ္ဘာဝနာ။**

http://www.dhammadownload.com

၄။ အရယော ဟနန္တီတိ. အရိယာ။
အရိ-အရ ကိလေသာ ရန်သူတို့သည် မှချ။
ထို၏+အရိယာတို့နှင့် + (ဝါ) အရိယာမဂ်နှင့် ပဟာတဗ္ဗ+ပဟာယကစပ် ဌာန၊။
ဟန-ဓာတ်အရ မဂ်၏ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာန သတ္တိရ၏။ (ရှေးဖလှ + နောက်ကာရကကောက်)
ကွဲ-ပစ္စည်းအရလည်းဖြစ်သော အရိယဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား-အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ရ၏။
(တနည်း) မဂ္ဂဖလဓမ္မေ အရန္တိ အဓိဂစ္ဆန္တီတိ အရိယာ။
အရ-ဓာတ်အရ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဂ်ဉာဏ်သည် မှချ။ (ရှေး-ဖလှ၊ နောက်-ကာရကကောက်။)
ဏျ-အရကား---အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရ၏။
အရိယာနံ အယံ အရိယာ။ (မအူ) (တာယ အရိယာယ။)
အရိယ-အရ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မှချ။ ထို၏ + တောင်းခြင်းနှင့် သာမိ+သံစပ်။
ဏ-ပစ္စည်းအရကား--အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ရည်ရွယ်၍ ရပ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော တောင်းခြင်းရ၏။

✤ **ဥဒ္ဒိဿ အရိယာ တိဋ္ဌန္တိ၊ သော အရိယာနံ ယာစနာ၊ (သာရတ္ထ၊)**

မှတ်ချက် ဘာသာဋီကာ၌ အရိယာနံ သော အာရိယာ-ဟု အာ-၌ ဒီဃ-ရှိသင့်၏-ဟု ဆို၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဗုဒ္ဓ+အာဒယော + ဝေတေသန္တိ ဗုဒ္ဓါဒယော။ ဥပဂမိယတီတိ ဥပဂတော။
အဓိအတိရေက + ဥပဂတော အဇ္ဈုပဂတော။ (ဆွမ်းခံ ရွာရ၏။)
စရန္တိ ဧတ္ထာတိ စရိယော။ ဘိက္ခာယ + စရိယော ဘိက္ခာစရိယော။ (မအူသျှ) (ဆွမ်းခံရွာရ၏။)
ဘာသာဋီကာ-၌ စရိတဗ္ဗန္တိ စရိယံ။ ဘိက္ခာယ စရိယံ ဘိက္ခာစရိယံ-ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။ (ဆွမ်းအလို့ငှာ လှည့်လည်အပ်သော အရပ်ရ၏။)
ဘောဂါနံ + ခန္ဓော ဘောဂက္ခန္ဓော။ ဂုန္နံ + ရက္ခာ' ဂေါရက္ခာ။ ဇီဝိတဿ + ကပ္ပနံ ဇီဝိတကပ္ပနံ။
သမ္ပဋိစ္ဆိယံတေ သမ္ပဋိစ္ဆနံ။ လိင်္ဂဿ + သမ္ပဋိစ္ဆနံ လိင်္ဂသမ္ပဋိစ္ဆနံ။
ပရေဟိ + ပဋိဗဒ္ဓါ ပရပဋိဗဒ္ဓါ။ **(တနည်း)** ပရေသု ပဋိဗဒ္ဓါ ပရပဋိဗဒ္ဓါ။ (ဘာသာဋီကာ)
ပရပဋိဗဒ္ဓါ + ဇီဝိကာ ယဿာတိ ပရပဋိဗဒ္ဓဇီဝိကာ။ တဿ + ဘာဝေါ ပရပဋိဗဒ္ဓဇီဝိကတ္တံ။
ဝိဟာရဿ + မဇ္ဈေ ဝိဟာရမဇ္ဈေ။ ကာဇေဟိ + အာနီတံ + ဘတ္တံ ကာဇဘတ္တံ။
ပိဏ္ဍေတိ ပိဏ္ဍီ ဘဝတီတိ ပိဏ္ဍိ။ ပိဋ္ဌိ+ဏ္ဍ။ ခြေသလုံး မြင်းခေါင်းရ၏။
ပိဏ္ဍိ ဧဝ ပိဏ္ဍိယာ။ သွတ္ထ-က။ (က-ကို ယ-ပြု)
အာလုပီယတေတိ အာလောပေါ။ အာ+လုပ+ဏ။ (ဆွမ်းလုပ်ရ၏။) ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘောဇနံ။
အာလောပမတ္တံ လဒ္ဓံ ဘောဇနံ အာလောပဘောဇနံ။ (တလုပ်စာမျှ ရအပ်သော ဘောဇဉ်။)
ပိဏ္ဍိယေန စရိတွာ အာလောပဘောဇနံ ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ။ (ဘာသာဋီ)
(ပိဏ္ဍိယ-အရ-သလုံးမြင်းခေါင်း၏+တလုပ်စာမျှရအပ်သောဘောဇဉ်နှင့်-အကြောင်း+အကျိုး စပ်ကောက်။)

✤ **ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနန္တိ ဇင်္ဃပိဏ္ဍိယဗလေန စရိတွာ အာလောပမတ္တံ လဒ္ဓဘောဇနံ၊ (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၃၄၊)**

http://www.dhammadownload.com

မအူနိုင်ချဉ်ကား--ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ = အလုံးမြင်းခေါင်းဖြင့် ရင်းနှီး၍ရအပ်သော အလုတ်ဖြစ်သော ဘောဇဉ်ကို-ဟု အနက်ပေး၍ အာလောပသဒ္ဒါတိ ဘောဇနံ အာလောပဘောဇနံ။ ပိဏ္ဍိယာ+လဒ္ဓံ+အာလောပဘောဇနံ-ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသေးသည်။
ဥဿာဟော+ဇာတော+ယဿ သမဏဿာတိ ဥဿာဟဇာတော။ တဿ+ဘာဝေါ ဥဿာဟဇာတတ္တံ။

၅။ **ကသိ=ကသ+ဣ။ ကာမေ=ကမု+ဏ။** (တနည်း) ကစ+ဏ။ (စ-ကို ဂ-ပြု)
ဥဿာဟ=ဥ+သဟ+ဏ။ ဇီဝိကာ=ဇီဝ+ဏ္ဍု။ အပ္ပ=အပ+ပ။

၆။ (က) ဖြင့် ဘိက္ခကော-၌ ဏ္ဍု-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခတီတိ ဘိက္ခကော-ဟု ကတ္တုသာဓန-ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ယာစတိ-ဖြင့် ဘိက္ခတိ-၌ ဘိက္ခ-ဓာတ်သည် လာဘ၊ ကိလိဿန အနက်တို့ကို မဟော။ ယာစန အနက်ဟော၏ဟု သိစေ။

(ဂ) အပေါင်း သံဝဏ္ဏနာဖြင့် တောင်းတတ်သောကြောင့် ရဟန်းမည်၏ဟု ဆိုရာ၌ အထီးကျန်သူ၊ ခရီးသွား-ပုန်းတောင်းယာစကာတို့ကဲ့သို့ ပေးပါ, ကမ်းပါ-စသည်ဖြင့် နှုတ်မြွက်၍ တောင်းသည်မဟုတ်၊ ရသည်ဖြစ်စေ မရသည်ဖြစ်စေ အရိယာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော မေတ္တာဖြင့်ရည်စူး၍ ရပ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော တောင်းခြင်းဖြင့် တောင်းသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

✣ **အရိယာယယာစနာယာတိ "ဥဒ္ဒိဿ အရိယာ တိဋ္ဌန္တိ၊ သော အရိယာနယာစနာ" တိ ဧဝံ ဝုတ္တာယ အရိယယာစနာယ၊ န ကပဏဒ္ဓိကဝနိဗ္ဗကယာစကာနံဝိယ "ဒေဟိ ဒေဟိ" တိ ဧဝံ ပဝတ္တယာစနာယ။ (သာရတ္ထ)**

(ဂ) ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတတ္တာ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောနာမ-ဖြင့် ဘိက္ခု-၌ ဘိက္ခ-ဓာတ်၏ အဇ္ဈုပဂတ အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ရူ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓ် အနက်--လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခတိ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂစ္ဆတီတိ ဘိက္ခု-ဟု ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈုပဂတော-၌ တ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈုပဂစ္ဆတီတိ အဇ္ဈုပဂတော-ဟုပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

ဗုဒ္ဓါဒီဟိ အဇ္ဈုပဂတံ-ဖြင့် ဘာဝတ္ထ-သိစေပါသည်။ (ဃ-င-စ)တို့ကို ဂ-ဝါကျနည်းမှီဖော်လေ။

၇။ ဇီဝိတကပ္ပနံ+ဇီဝိကကပ္ပနံ

ဇီဝိတကပ္ပနန္တိ ဇီဝိတဿ ပဝတ္တနံဟု ပါဠ-ယောနာဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဇီဝိတံ ကပ္ပေတိဟု နီတိဓာတု ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဇီဝနံ ဝုတ္တိ ဇီဝိကာဟု အဘိဓာန်-၄၄၅-ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း နှစ်ပါးငြသင့်သည်။

အမှာ **အဂါရဿွာ။ အာဂါရဿွာ။ အဂါရံ။ အာဂါရံ-**နည်းတူ နှစ်ပါးငြသင့်ဟု ဆုံးဖြတ်။

အရိယာယ ယာစနာယ။ အာရိယာယ ယာစနာယ

အရိယာနံ သော၊ အရိယာနံ အယံ အရိယာ-ဟု ဗ္ဒဓိတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္တပြု။ အရိယ-ပုဒ်၊ ဏ-ပစ္စည်း။ ဝုဒ္ဓိရောက်လျှင် အာရိယာ၊ ဝုဒ္ဓိမရောက်လျှင် အရိယာ-ဟု ပြီးသောကြောင့်-၂-ပါငြသင့်။
(ဘာသာဋီကာ၌ကား အရိယာနံ+သော အာရိယာ-ဟု အာ-၌ ဒီဃရှိသင့်သည်-ဟု မှာထားသည်။)

၈။ ကာဇဘတ္တ

အစိတ်ဖြစ်သော ကာဇဘတ္တ-ကို မှတ်၍ ဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော ကာဇဘတ္တ၊ ဟတ္ထဘတ္တ၊ သိဿဘတ္တ၊ အလုံးစုံကိုလည်းရ-ဥပလက္ခဏ/နိဒဿန/ကေဒဿပစာ။

http://www.dhammadownload.com

(က)ဘိက္ခုတိ

အရိယာယ ဘိက္ခုတိ-၌သာ အထင်အားဖြင့် ဆိုသောကြောင့်-ရှုဋ္ဌီနည်း။
အပေါင်း-အရိယဘိက္ခုတိ၊ အနရိယဘိက္ခုတိတို့၏ **"ဘိက္ခုတိ"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အရိယဘိက္ခုတိ၌တင်-ကေဒေသျူပစာ။

၁၀။ **ဘိက္ခုတိ-၌ အန္တဿ**-အရ မေတ္တာ၊ ပညာ ပြဌာန်းသော ကုသိုလ်၊ ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ **(တနည်း)** ရည်ရွယ်၍ ရပ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော တောင်းခြင်းဖြင့် တောင်းသော အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဓမ္မ၊ အနဝဇ္ဇဖြစ်သော ကြိယာအဗျာကတဓမ္မကို ယူ၍ ပရိဝတ္တနဟာရ ထုတ်လေ။

⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘⌘

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၇)

(က) အဋ္ဌပဏ္ဍဝဏ္ဏေဘေဒေန ဘိန္နံ ပဋံ ဓာရေတီတိ **ဘိန္နပဋဓရော**။
(ခ) တတ္ထ သတ္ထကစ္ဆေဒနေန အဋ္ဌဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
(ဂ) သဟဿဂ္ဃနကောပိ ဟိ ပဋော သတ္ထကေန ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ဆိန္နော ဘိန္နဋ္ဌော ဟောတိ၊ ပုရိမဂ္ဃတော ဥပဍ္ဍုမ္ပိ န အဂ္ဃတိ။
(ဃ) သုတ္တသံသိဗ္ဗနေန ဖဿဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
(င) သုခသမ္ဖဿောပိ ဟိ ပဋော သုတ္တေဟိ သံသိဗ္ဗိတော ဘိန္နဖဿော ဟောတိ၊ ခရသမ္ဖဿတံ ပါပုဏာတိ။
(စ) သူစိမလာဒီဟိ ဝဏ္ဏဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
(ဆ) သုပရိသုဒ္ဓေါပိ ဟိ ပဋော သူစိကမ္မတော ပဋ္ဌာယ သူစိမလေန,ဟတ္ထသေဒမလဇလ္လိကာဟိ,အဝသာနေ ရဇနကပ္ပကရဏေဟိ စ ဘိန္နဝဏ္ဏော ဟောတိ၊ ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟတိ။
(ဇ) ဧဝံ တီဟာကာရေဟိ ဘိန္နပဋဓာရဏတော **ဘိန္နပဋဓရောတိ ဘိက္ခု**။
(ဈ) ဂိဟိဝတ္ထဝိသဘာဂါနံ ဝါ ကာသာဝါနံ ဓာရဏမတ္တေနေဝ **ဘိန္နပဋဓရောတိ ဘိက္ခု**။
(ဌ၊၂၀၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၅၁။ မဏိသာရ၊ တ၊ ၁၄၇၊ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၃၄၅။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၈၄။)

၁။ ဟတ္ထသေဒမလဇလ္လိကာဟိ၌ မလနှင့်ဇလ္လိကကို အဓိပ္ပါယ်တွ ထူးခြားစေလျက် (ဆ)ကိုသာအနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ)ကို အနုသန္ဓေ။ (ဂ)ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပြပါ။
၃။ ၁-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဂ)ဝါကျ သဟဿဂ္ဃနကောပိ၊ ဥပဍ္ဍုမ္ပိ-တို့၌ ပိ-သဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။
၄။ ခရသမ္ဖဿတံ-၌ ဘာဝယောဂ-ပုဒ်ကိုသာ အစိတ်၊ အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ အထက်ပါ ဝါကျတို့၌ ပါရှိသော ပဋ၊ သတ္ထ၊ သူစိ၊ ဟတ္ထ၊ သေဒ-တို့ကို ဓာတ်၊ ပစ္စယ ဝေဖန်ပါ။
၆။ (က+ဈ) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ (င) ဝါကျ၌ သုခသမ္ဖဿောပိ၊ သုခုမသမ္ဖဿောပိ၊ အတိသုခုမသမ္ဖဿောပိ-ဟု ပါဌ်သုံးထွေရှိရာ သင့်ရာ ပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၉။ (ဆ) ဟတ္ထသေဒမလဇလ္လိကာဟိ-၌ ရနိုင်သော နည်းဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြပြပါ။
၁၀။ ခရသမ္ဖဿတ်-၌ ခရ-ကို ဝေဝစနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပြပါ။

= =

၁။ (ဆ) ဟတ္ထသေဒမလဇလ္လိကာဟိ = လက်မှယိုသောချွေး၊ ဖွပ်၍မရလောက်သော အညစ်အကြေး၊ ဖွပ်၍ ရလောက်သော အညစ်အကြေးတို့ဖြင့် လည်းကောင်း။

✧ **ဓောဝိတ္ဗာ အပနေတုံ အသက္ကုဏေယျသဘာဝံ မလံ၊ တထာ အပနေတုံ သက္ကုဏေယျသဘာဝါ ဇလ္လိကာ၊ (သာရတ္ထ)**

၂။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် တန်ဘိုး၊ အတွေ့၊ အဆင်းတို့၏ ပျက်ခြင်းဖြင့် ပျက်သောပုဆိုးကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ဘိန္နပဋဓရေ-မည်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထိုစကားရပ်ကို (ဝါ) အဂ္ဃဘေဒ=တန်ဘိုး၏ ပျက်ပုံ၊ ဖဿဘေဒ=အတွေ့၏ပျက်ပုံ၊ ဝဏ္ဏဘေဒ=အဆင်း၏ ပျက်ပုံကို ထင်ရှားပြလိုသော ဆရာသည် (ဝါ) ချဲ့ပြလိုသောဆရာသည် (ခ) စသည်မိန့်။ (မဏိနိသျ)

(ဂ) သာဘောဂဏောဒနာ

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် ဓားငယ်ဖြင့်ဖြတ်ခြင်းဖြင့် တန်ဘိုး၏ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်းကို သိအပ်သော်ဟု ဆို၏။ အဝတ်သက်န်းသည် အသပြာ တစ်ထောင်ထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော။ (သဟဿဂ္ဃနကောပိ-၌ ပိ-ကို ရှု။) အဘယ်သို့လျှင် ဓားငယ်ဖြင့်ဖြတ်ခြင်းဖြင့် တန်ဘိုး ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးသွားပါသနည်း။ တန်ဘိုးပျက်စီးသွားပုံ အကျယ်ကို မပြသော် သဒ္ဒေဟ၊ ဝိတ္ထာရ ဆန့်သော ဝိရောဓိ--၏။ စုဒ်ကြောင့်-(ဂ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ)ဝါကျဖြင့် အဂ္ဃဘေဒ ဖြစ်ပုံအကျယ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဖဿဘေဒဖြစ်ပုံ အကျယ်ကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

၃။ ၁-တပ္ပါကဋီကရဏ (ဝါ) ဝိတ္ထာရ။ (ဂ) ဝိတ္ထာရ။ ဃ-င-ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် ဃ-ကား သဒ္ဒေဟ။ င-ကား ဝိတ္ထာရ။ စ-ဆ-သည် ဖဿဘေဒ ဖြစ်ပုံမှတပါး ဝဏ္ဏဘေဒဖြစ်ပုံကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ ဇ-သည် ၁-စံသော ဆိုခဲ့ပြီးစကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးအုပ်သောကြောင့် နိဂမနဝါကျ။ ဈ-သည် ဘိန္နပဋဓရော-၌ ဘိန္နသဒ္ဒါ၏ ဘေဒအနက်၊ ပဋ-သဒ္ဒါ၏ သာမညအနက်မှတပါး ဘိန္န-သဒ္ဒါ၏ ဝိသဘာဂအနက် (ဝါ) ဝိသေသအနက်၊ ပဋ-သဒ္ဒါ၏ ကာသာဝအနက်-ဟူသော အဘို့တပါးပြ ပက္ခန္တရ။

သဟဿဂ္ဃနကောပိ၊ ဥပစ္ဆိန္ဒ-တို့၌ အပိ-ကား ဂရဟာ။ (မဏိသျ)

၄။ ခရတိ ဝိနာသေတီတိ ခရော။ (ခရ+အ) သုဒ္ဓ+ဖဿော သမ္ဖဿော။
ခရော + သမ္ဖဿော + ဧတဿာတိ ခရသမ္ဖဿော။
ခရသမ္ဖဿ-အရ--ကြမ်းသော အတွေ့သည် မူချ။
ထို၏+အဝတ်အထည်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်--ဌာနူ။
ဧတ-အရကား---ကြမ်းသောအတွေ့ရှိသော အဝတ်အထည်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ဓစနတ္တမှတ်ဘွယ်

အင်္ဂေါစ ဖသောစ ဝဏ္ဏောစ။ တေသံ+ဘေဒေါ အင်္ဂဖဿဝဏ္ဏဘေဒေါ။
လတ္တကေန+ဆေဒနံ သတ္တကစ္ဆေဒနံ။ အင်္ဂဿ+ဘေဒေါ အင်္ဂဘေဒေါ။
သဟဿံ+အင်္ဂတီတိ သဟဿင်္ဂနကော။ န-ဝုဒ္ဓိ+ခဏ္ဍော အခဏ္ဍော။
ခဏ္ဍောစ+အခဏ္ဍောစ ခဏ္ဍာခဏ္ဍော။
(ခဏ္ဍ-အရ အပိုင်းငယ်၏ + အခဏ္ဍ-အရ-အပိုင်းကြီးနှင့် အညမညာပေက္ခသမ္ဗန်-စပ်။)
ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ ဧဝ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ။ (သွတ္ထ-က) အပိုင်းငယ်၊ အပိုင်းကြီးရှိ၏။

အမှာ ဤကား ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ=အပိုင်းငယ်၊ အပိုင်းကြီးဖြစ်အောင်-ဟု အနက်ပေးသော ဘာသာဋီကာ အလို ဝိဂ္ဂဟတည်း။ မအူချုဒ္ဓ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ=အပိုင်း-အပိုင်း-ဟု အနက်ပေးပြီး **"ခဏ္ဍောစ ခဏ္ဍောစ"** ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။
ဘိန္နော+အင်္ဂေါ+တေသာတိ ဘိန္နင်္ဂေါ။ ပုရေ+ဇာတော ပုရိမော။
ပုရိမောစ+သော+အင်္ဂေါစာတိ ပုရိမင်္ဂေါ။
ဖဿဿ+ဘေဒေါ ဖဿဘေဒေါ။ အတိဝိယ+သုခုမော အတိသုခုမော။
အတိသုခုမော+သမ္ဘဿော+တေသာတိ အတိသုခုမသမ္ဘဿော။
သုဋ္ဌု သိဗ္ဗိတော သံသိဗ္ဗိတော။ ဘိန္နော+ဖဿော+တေသာတိ ဘိန္နသမ္ဘဿော။
သူစိတော+ဥဋ္ဌိတံ+မလံ သူစိမလံ။ သူစိမလံ+အာဒိ+တေသံ ဟတ္ထသေဒါဒီနန္တိ သူစိမလာဒယော။
ပရိတော+သုဒ္ဓေါ ပရိသုဒ္ဓေါ။ သုဋ္ဌု+ပရိသုဒ္ဓေါ သုပရိသုဒ္ဓေါ။ သူစိယာ ကတံ ကမ္မံ သူစိကမ္မံ။
ဟတ္ထတော+မုစ္စိတော+သေဒေါ ဟတ္ထသေဒေါ။ ဗလေဿ+အနုရူပံ ဗလ္လံ။ ဗလ္လံယေဝ ဗလ္လိကာ။
ဟတ္ထသေဒေါစ + မလဉ္စ + ဗလ္လိကာစ ဟတ္ထသေဒမလဗလ္လိကာ။
ကပ္ပဿ + ကရဏံ ကပ္ပကရဏံ။ ရဇနဉ္စ + ကပ္ပကရဏဉ္စ ရဇနကပ္ပကရဏံ။
ဘိန္နော + ဝဏ္ဏော + တေသာတိ ဘိန္နဝဏ္ဏော။ ပကတိယာ + ဥပ္ပန္နော + ဝဏ္ဏော ပကတိဝဏ္ဏော။
ဂိဟီနံ+ဝတ္ထံ ဂိဟိဝတ္ထံ။ သမာနော + ဘာဂေါ သဘာဂေါ။ နတ္ထိ+သဘာဂေါ + တေသန္တိ ဝိသဘာဂေါ။
ဂိဟိဝတ္ထေန + ဝိသဘာဂါနိ ဂိဟိဝတ္ထဝိသဘာဂါနိ။
ကသာဝေန + ရတ္တာနိ + ဝတ္ထာနိ ကာသာဝါနိ။ ဓာရဏံ ဧဝ + မတ္တံ ဓာရဏမတ္တံ။

၅။ ပဋ=ပဋ+အ။ ပုံ+နပုံလိင်။ ပုရိသာဒိ+စိတ္တာဒိ။ (အမ္ဗရဉ္စ ပဋော နိတ္တိ။ ဓာန်)
သတ္တ = သသု+တ။ နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ။

⁕ **ဘုရား၊ ဆရာ၊ ဟောသောခါ၊ ဂိုဏ်းမှာ သတ္ထာဒိ။**
ကျမ်းဂန်၊ လက်နက်၊ ဤနှစ်ချက်၊ မိန့်မြွက် စိတ္တာဒိ။
ကုန်သည်ဟောရာ၊ ပုရိသာ၊ မှတ်ပါလေကုန်ဘိ။

သူစိ=သူစ+ဣ။ ဣတ္ထိလိင်၊ ရတ္တာဒိ။ (သူစေတိ ပကာသေတိ ဂတမဂ္ဂန္တိ သူစိ)
ဟတ္ထ=ဟသ (ဝါ) ဟရ+ထ။ ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိ။
သေဒ=သိဒ+ဏ၊ ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိ၊ (သေဒတိ မုစ္စတီတိ သေဒေါ။ ဓာတွတ္ထ)
(တနည်း) သေ+တ၊ (တ-ကို ဒ-ပြု) သေတိ ပစတီတိ သေဒေါ။ (သူစိ)
ဗလ္လိကာ=ဗလ္လ-ပုဒ်+ဣက-ပစ္စည်း။ ဤ၌ ဗလ္လ-ကား=ဗလ-ပုဒ်+ဏျ-ပစ္စည်း။ နပုံလိင်။

http://www.dhammadownload.com

၆။ (က) ဘိန္နပဋ္ဋစရော-ဟူသော ပဒဘာဇနီပါဠ်ဖြင့် ဘိက္ခုသဒ္ဒါသည် တန်ဘိုး၊ အတွေ့၊ အဆင်း ပျက်သောပုဆိုးကို ဆောင်သူဟူသော အနက်ကိုဟောသော အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကရုဋ္ဌီပုဒ်တည်းဟု သိစေ။

✤ **ဘိန္နပဋ္ဋစရောတိ နိဒ္ဒေစနံ ဘိန္နပဋ္ဋစရေ ဘိက္ခုသဒ္ဒဿ နိရုဠ္ဟတ္တာ ကတံ။ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) ဘိန္နပဋ္ဋစရော-ဟူသော ပဒဘာဇနီပါဠ်ဖြင့်-ဘိက္ခု-၌ ရူ-ပစ္စည်း-ကတ္တုသာဓန အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း။ ဘိဒိဓာတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဘိဇ္ဇတိ ဘိန္နစာရကေန ဝိသေသော ဘဝတီတိ ဘိက္ခု-ဟု-ပြု--လည်းကောင်း သိစေ။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၈၄။)

ဘိန္န ပဋ္ဋ စရေတိ-ဖြင့် ဘိန္နနှင့် ပဋ္ဋကို ဘိန္န+ပဋ္ဋ ဘိန္နပဋ္ဋ-ဟု ကမ္မဓာရယ်-ပြု-- လည်းကောင်း။ ဘိန္နပဋ္ဋ+စရေတီတိ ဘိန္နပဋ္ဋစရောဟု ကတ္တုသာဓနကိတန္တဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း။ အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခု-၌ ရူ-ပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း။ ဘိက္ခဓာတ်၏ စရဏအနက်ဟော---လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခတိ ဘိန္နပဋ္ဋံ စရေတီတိ ဘိက္ခုဟု ကတ္တုသာဓနပြု---လည်းကောင်း သိစေ။

အတ္ထဖဿဝဏ္ဏဘေဒေန-ဖြင့် ဘိန္နပဋ္ဋ၌ ဘိန္နအရ အတ္ထဘေဒ၊ ဖဿဘေဒ၊ ဝဏ္ဏဘေဒသုံးမျိုးကို ယူ-သိစေ။

(ခ) ဂဟိတဝတ္ထဝိသဘာဂါနံ-ဖြင့် ဘိန္နပဋ္ဋစရော-၌ ဘိန္န-သဒ္ဒါ၏ ဝိသဘာဂအနက်ဟော-- လည်းကောင်း၊ ဝိသဘာဂ-၌ မတူ ထူးခြားကွဲပြား၏ဟူသည် လူတို့၏ အဝတ်မှ (ဝါ) နှင့်မတူ ထူးခြား ကွဲပြား၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း။ ဘိန္နပဋ္ဋ-အရ (ဝါ) ပဋ္ဋ-အရ ဖန်ရည်စွန်းသော အဝတ်သင်္ကန်းကိုယူ--လည်းကောင်း၊ ဘိန္နာနိ + ဝိသဘာဂါနိ + ပဋ္ဋာနိ ကာသာဝါနိ ဘိန္နပဋ္ဋာနိ-ဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု---လည်းကောင်း။ စရော-၌ အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌သက်-- လည်းကောင်း၊ စရ-ဓာတ်၏ စရဏအနက်ဟော-လည်းကောင်း။ ဘိန္နပဋ္ဋာနိ+စရေတီတိ ဘိန္နပဋ္ဋစရော -ဟု-ပြု--လည်းကောင်း။ ဘိက္ခု-၌ ရူ-ပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခ-ဓာတ်၏ စရဏအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခတိ ဘိန္နပဋ္ဋာနိ စရေတီတိ ဘိက္ခု-ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **(င) သုခသမ္ဘသောဟိ+သုခုမသမ္ဘသောဟိ+အတိသုခုမသမ္ဘသောဟိ**

သုခသမ္ဘဿောပိ-ဟု ရှိလျှင် ချမ်းသာသော (ဝါ) ကောင်းသော အတွေ့ရှိသော်လည်း-ဟု အနက်ပေး။ သုခုမသမ္ဘဿောပိ-ဟုရှိလျှင် နူးညံ့သော အတွေ့ရှိသော်လည်း-ဟု အနက်ပေး။ အတိသုခုမသမ္ဘဿောပိ-ဟုရှိလျှင် အလွန်နူးညံ့သော အတွေ့ရှိသော်လည်း-ဟု အနက်ပေး။ သုံးပါဌ်လုံး သည် သဒ္ဒယုတ္တိ၊ အတ္ထယုတ္တိ ရှိသောကြောင့် သင့်သည်။

ထိုတွင်-အတိသုခုမသမ္ဘဿောပိ-ဟု ရှိသောပါဌ်သည် မအူသျှ၊ ဘာသာဋီကို၌ အနက်ပေးကြ သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ခရသမ္ဘဿတံ ပါပုဏာတိ-ဟူသော နောက်စကားရပ်ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း ယုတ္တတရဖြစ်သည်ဟုမှတ်။

ဘာသာဋီကာ-၌ကား သုသမ္ဘဿောပိ-ကောင်းသော အတွေ့ရှိသည်လည်း ဖြစ်သောဟု (မူကွဲ) ပါဌ်တမျိုး ပြဆိုသေးသည်။

http://www.dhammadownload.com

၈။ **ဟတ္ထသောဒမလ ဇလ္လိကာဟိ**

ဤ၌ မလသဒ္ဒါသည် ယှဉ်ဘက် ဇလ္လိကာ-သဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ချန်လှပ်၍ ဖွတ်လျှော်၍ ရလောက်သော အညစ်အကြေးမှတပါး ဖွတ်လျှော်၍ မရလောက်သော အညစ်အကြေး ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟောသောကြောင့် ပုညညာဏသမ္ဘာရနည်း။ ဂေါဗလီဗဒ္ဒနည်း။ ပါဠိသေသနည်း။

အပေါင်းဖြစ်သော ဖွတ်လျှော်၍ မရလောက်သော အညစ်အကြေး၊ ဖွတ်လျှော်၍ ရလောက်သော အညစ်အကြေး နှစ်မျိုးတို့၏ "မလ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဖွတ်လျှော်၍ မရလောက်သော အညစ်အကြေး၌တင် ဧကဒေသျူ/သမုဒါယူ။

အမှာ ဇလ္လိကာ-ပုဒ်၌လည်း မလ-သဒ္ဒါနည်းမှီ၍ အထက်ပါအတိုင်း ဧကဒေသျူ၊ ပါဠိသေသတင်။

ဘိန္နပဋစရော

ဤ၌ ဘိန္နပဋစရော-ဟူသောနည်းသည် တပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် ဘိန္နပဋစရော=အဖိုး အတွေ့ အဆင်းပျက်သော အဝတ်ကို ဆောင်တတ်သော ရဟန်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဘိန္နပဋစရော=လူတို့၏ အဝတ်နှင့် မတူသော ဖန်ရည်စွန်းသော အဝတ်တို့ကို ဆောင်တတ်သော ရဟန်း ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဤသို့သတ္တိပြားသဖြင့် နှစ်နက်ရကောင်းသောကြောင့် ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်း။ (သာမညနိဒ္ဒေသနည်း+ ဧကသေသနည်း။)

ခဏ္ဍာခဏ္ဍိက

အခဏ္ဍ-ဟူသော နောက်ပုဒ်အရ အပိုင်းကြီးမှ ကြွင်းသော အပိုင်းငယ်ကိုသာ ရှေး"ခဏ္ဍ"ပုဒ်အရ ယူရသောကြောင့် ပါဠိသေသနည်း+ဧကဒေသျူပစာ။

✧ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကန္တိ ဖလာဖလ်ဝိယ၊ (ဝဇိရ၊ ၁၂၃၊)

၁၀။ ခရသမ္ဗဿတံ-၌ ခရ-ကား ကြမ်းသော-ဟု အနက်ပြန်ဆိုသောကြောင့် ယင်း၏ ဝေဝုစ်ကို စဏ္ဍ၊ ဥဂ္ဂ၊ ခရံ ဘဝေ။ (ဓာန်၊ ၇၁၀။) ဟု ယှဉ်အပ်၏။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၈)

(က) **သမညာယာတိ ပညတ္တိယာ၊** ဝေါဟာရေနာတိ အတ္ထော။

(ခ) သမညာယ ဝေ ဟိ ကေစ္စော "ဘိက္ခူ"တိ ပညာယတိ။

(ဂ) တထာ ဟိ နိမန္တနာဒိမှိ ဘိက္ခူသု ဂဏိယမာနေသု သာမဏေရေပိ ဂဟေတွာ "သတံ ဘိက္ခူ သဟဿံ ဘိက္ခူ"တိ ဝဒန္တိ။

(ဃ) **ပဋိညာယာတိ** အတ္တနော ပဋိဇာနနေန။

(င) ပဋိညာယပိ ဟိ ကေစ္စော "ဘိက္ခူ"တိ ပညာယတိ။

(စ) တဿ "ကော ဧတ္ထာတိ၊ အဟံ အာဝုသော ဘိက္ခူ"တိ ဝေမာဒီသု သမ္ဘဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(ဆ) အယံ ပန အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝုတ္တာ ဓမ္မိကာ ပဋိညာ။

http://www.dhammadownload.com

(ဇ) ရတ္တိဘာဂေ ပန ဒုဿီလာပိ ပဋိပထံ အာဂစ္ဆန္တာ "ကော ဧတ္ထ"တိ ဝုတ္တေ အဓမ္မိကာယ ပဋိညာယ အဘူတာယ "မယံ ဘိက္ခူ"တိ ဝဒန္တိ။

(၃၊ ၂၀၅။ မအူသျှ၊ တ၊ ၁၄၉၊ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၃၄၆။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၈၄။)

၁။ (စ-ဆ-ဇ) တို့ကို နိပါတ်သဗ္ဗနာမ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် အနက်ပေးပြပါ။
၂။ (၁) သာဘောဂပုစ္ဆာ၊ (ဆ)ကို အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ ၁-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (စ) ဝါကျ၌ တဿ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ သမညာ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ပညတ္တိ၊ ဝေါဟာရ၊ နိမန္တန၊ ရတ္တိတို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ (က-ဃ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ (ဆ) ဝါကျ၌ အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝုတ္တတ္တာ။ အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝုတ္တာဟု ပါဌ်နှစ်ထွေ ရှိရာတွင် ယုတ္တိပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) ဝါကျ အာကာရ စကားရပ်ရှိ ပုဒ်တို့၌ နယူပစာရ ထုတ်ပြပါ။
၁၀။ (ဇ) ဝါကျ ဝဒန္တိ-အရ တရားကို ကိုယ်ပြု၍ အာဝတ္တဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပြပါ။

= =

ခ-သာဘောဂပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် အမည်နာမပညတ်ဝေါဟာရ-ဖြင့် ဘိက္ခုမည်သော-ဟု ဆို၏။ ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလတည်းဟူသော အဓိသီလသိက္ခာစသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသူသည်သာ ဘိက္ခုမည်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ဆရာဆိုသော (က) ဝါကျ စကားရပ်သည် အဘယ့်ကြောင့် သင့်ရာပါအံ့နည်း-စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။

အဖွာ ဘာသာဋီကာအလို အဘယ်သို့လျှင် အမည်နာမပညတ်ဖြင့် သမညာဘိက္ခုမည်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့်-၁-မိန့်-ဟု ဝိတ္ထာရယူ၍ တနည်းတက်ရမည်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (၁) ဖြင့် အမည်နာမ ပညတ် ဝေါဟာရဖြင့်သာလျှင် အချို့သောသူသည် ဘိက္ခု-ဟူ၍ ထင်ရှား၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို သိစေကြောင်းဖြစ်သော ဉာပကဟိတ်-ဉာပကဒဋ္ဌကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(င)အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် မိမိ၏ ရဟန်းဟူ၍ ဝန်ခံခြင်းဖြင့် ဘိက္ခုမည်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် မြဲစေ၊ ပြီးစေလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။ (ပုစ္ဆာတက်လိုက (၁) ဝါကျအတိုင်း အာဘော်ထား၍ တက်လေ။)

(ဆ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဃ-င-စ) တို့ဖြင့် မိမိ၏ ရဟန်းဟူ၍ ဝန်ခံခြင်းဖြင့် ဘိက္ခုမည်ပုံကို ဒဋ္ဌိယ၊ ဒဋ္ဌိကရဏအားဖြင့် ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဓမ္မိကပဋိညာဉ်, အဓမ္မိကပဋိညာဉ်-နှစ်မျိုးတွင် ရှေးဦးစွာ ဤ၌ လိုအပ်သော ဓမ္မိကပဋိညာဉ်ကို ပြလိုသောဆရာသည် (တနည်း၊) ယခုအခါ၌ ဓမ္မိက၊ အဓမ္မိကပဋိညာဉ်

http://www.dhammadownload.com

နှစ်မျိုးတွင် (စ) ဝါကျပါ "အယံ အာဝုသော ဘိက္ခု" ဟူသော စကားရပ်၏ ဓမ္မိကပဋိညာဉ်၏ အပြစ်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဆ) မိန့်။

(ဇ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဆ) ဖြင့် အယံ အာဝုသော ဘိက္ခု-ဟူသော ဤပဋိညာဉ်သည် ရှင်အာနန္ဒာမိန့် အပ်သော ဓမ္မိကပဋိညာဉ် ဖြစ်သောဟု ဆို၏။ ဤပဋိညာဉ်သည် ဓမ္မိကပဋိညာဉ် ဖြစ်သည်ရှိသော် အဓမ္မိကပဋိညာဉ် ရှိပါသေးသလော။ (ဂဏ္ဌိ။ ၄၈၄) ယင်း အဓမ္မိကပဋိညာဉ်ကား အဘယ်ပါနည်း- စုဒ်ကြောင့် (ဇ) မိန့်။

၃။ ခ-သည် ယုတ္တိဒင္ဂိကရဏ။ (မဒ္ဒ) ဝိတ္ထာရ။ (ဘာသာဋီ)
ဂ-သည် ဥပပက္ကဒင္ဂိဝါကျ။ ဃ-ပက္ခန္တရ။ င-ယုတ္တိဒင္ဂိကရဏ (မဒ္ဒ) ဝိတ္ထာရ (ဘာသာဋီ)
စ-သည် အာဂမဒင္ဂိကရဏ။ ဆ-သည် ဝါကျာရမ္ဘ။
ဇ-သည် ဓမ္မိကပဋိညာဉ်မှတပါး အဓမ္မိကပဋိညာဉ်ကိုပြ ပက္ခန္တရ။ (အန္ဒယမှတပါး ဗျတိရေကပြ ပက္ခန္တရဟူလို။)

စာစပ် (စ) တဿ-ကား-၏-ကြောင့် သမ္ဗန္ဓဝေါ-၌ သမ္ဗန်+သမ္ဗန္ဓီစပ်။

၄။ သမ္ဗာ, သမံ ဝါ အာဇာနီယတိ ဧတာယာတိ သမညာ။ (ဂဏ္ဌိသစ်)
သံ-အရ သမ္ဗာသောဂုဏ်ရ၏ (ဝါ) သမံသောဂုဏ်ရ၏။
အာ-ဥပသာရအရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကသောဂုဏ်ရ၏။
ဉာ-ဓာတ်အရ ကတ္တုရွ-ကား ရဟန်းဖြစ်ဟူသော အတ္တပညတ်ကို သိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော သညာ၊ ဝိညာဉ်၊ ပညာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
ကရဏဋ္ဌ-ကား ထိုအားထင်သော ဘိက္ခု-ဟူသော နာမပညတ်၏ ပကတ္ထပ---ဖလူ။
အ-ပစ္စည်းအရကား ဘိက္ခု-ဟူသော နာမပညတ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပါပေ သမေတီတိ သမဏော။ (သမု+ယု)
သမု-ဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုရွ-ကား မကောင်းမှုအကုသိုလ်တို့၏ အဘာဝသည် မှချ။
ဟေတုကတ္တုရွကား ရဟန်းဖြစ်၏ (ဝါ) ကာမ၊ မဟဂ္ဂုတ်၊ မဂ်-ကုသိုလ်တို့၏ ပကတ္ထပ/တဒင်၊ ဝိက္ခမ္ဘန၊ သမုစ္ဆေဒ ပဟာနသတ္တိသည်-ဖလူ။ ယု-အရကား ရဟန်းဖြစ် ရ၏။
သမဏဿ+အပစ္စံ သာမဏေရော။ (ဧနက+ဧဉ/နိဿယ+နိဿိတစပ်။)
ဓမ္မေသ အနုရူပါ ဓမ္မိကာ။ (ဓမ္မ-ပုဒ်+ဣကပစ္စည်း)
(ဓမ္မ-အရ ဟုတ်မှန်သော သဘောတရား၏+ လျော်သောပဋိညာဉ်နှင့်နိဿယ+နိဿိတစပ်။)
န+ဓမ္မိကာ အဓမ္မိကာ။ (န-အရ အဘာဝဂုဏ်၏+အဓမ္မိကပဋိညာဉ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ်။)
(တနည်း) န+ဓမ္မော အဓမ္မော။ အဓမ္မံ+စရတီတိ အဓမ္မိကာ။ (အဓမ္မိကပဋိညာဉ်ရ၏)
နိမန္တေန္တိ ဧတ္ထာတိ နိမန္တနံ။ (နိ+မန္တ+ယု)
မန္တ-ဓာတ်အရ ကတ္တုရွကား---ရဟန်းတို့ကို ပင့်ဖိတ်သောလူတို့၏ သန္တာန်၌ ပင့်ဖိတ်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်ဖြစ်သော သဒ္ဒါ စေတနာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
အဓိကရဏဋ္ဌကား---ပင့်ဖိတ်ရာ အရပ်၏ ပကတ္ထပ---ဖလူ။ ယု-အရကား---ပင့်ဖိတ်ရာ အရပ်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

၅။ **ပညတ္တိ** = ပ+ဉပ (ဝါ) ဉာ+တိ။ **ဝေါဟာရ** = ဝိ+အဝ+ဟရ+ဏ။
နိမန္တန = နိ+မန္တ+ယု။ **ရုတ္တိ** = ရုန္ဓ+တိ။ (တနည်း) ရာ+တိ။

၆။ (က)ပညတ္တိယာ-ဖြင့် သမညာယ-၌ သမညာ-အရ နာမပညတ်ကိုယူ (တနည်း) သမညာသဒ္ဒါ နာမပညတ် အနက်ဟော---ဟု သိစေ။

ဝေါဟာရေန-ဖြင့် ပညတ္တိသဒ္ဒါသည် ဤ၌ ဥပန၊ ပကာသန အနက်တို့ကို မဟော၊ ဝေါဟာရ (နာမပညတ်) ဟူသော အနက်ဟော--လည်းကောင်း။ သမညာယ ပညတ္တိယာ-တို့၌ အာယ၊ ယာ-တို့၏ တတိယာ နာဝိဘတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(တနည်း) ဝေါဟာရေန-ဖြင့် ပညတ္တိ-အရ သိဏ္ဍပဒပညတ်၊ အတ္ထပညတ်တို့ကို မယူရ။ နာမပညတ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

(ယ) ပဋိဇာနနေနဖြင့် ပဋိညာ-၌ ပဋိရှေး+ဉာဓာတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ဘာဝသာဓန အနက်၌သက်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ပဋိဇာနနံ ပဋိညာ-ဟု ပြု--လည်းကောင်း၊ အာယ-၏ နာဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

အတ္ထနော-ဖြင့် ဝန်ခံ၏ဟူသည် မိမိ၏ ဝန်ခံခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။

၇။ **အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝုတ္တာ+အာနန္ဒတ္ထေရေန ဝုတ္တတ္တာ**

ပဋိညာပုဒ်၏ ဟေတုမန္တ ဝိသေသနလည်းဖြစ်၊ ဟိတ်လည်းဖြစ်နိုင်၍ သဒ္ဒါအနက် မဆန့်ကျင် ရကား သဒ္ဒယုတ္တိ, အတ္ထယုတ္တိ ရှိသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

(ဧ) ပဋိပထံ အာဂစ္ဆန္တာ+ပဋိပထံ အာဂစ္ဆန္တေန

မအ္ဃသျှ၌ "ဒုဿီလာ=ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာပိ=တို့သည်လည်း။ (ထည်) ပဋိပထံ=ဆိုင်။ အာဂစ္ဆန္တာ= ကုန်သည်ရှိသော်။"ဟု အနက်ပေးသည်။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၈၄ ၌လည်း "ဒုဿီလာပိ=အာဂစ္ဆန္တာ။ ဝဒန္တိ-သမ္ဗန်"ဟု ဆိုသည်။ ယင်းအလို **အာဂစ္ဆန္တာ**-ဟု ရှိသော ပါဌ်သင့်သည်။

ဘာသာဋီကာ၌ အာဂစ္ဆန္တေန=လာသူသည်။ (ဝါ) က။ ကော ဌောတိ=ဟူ၍။ (ဝါ) ဒီမှာ ဘယ်သူလဲ ဟူ၍။ ဝုတ္တေ=ပြောဆို မေးမြန်းအပ်သော်-ဟု အနက်ပေးပြီး ယခု စာအုပ်များ၌ ဒုဿီလာပိ-နှင့် အရတူအောင် "အာဂစ္ဆန္တာ"ဟုရှိ၏။ ဝုတ္တေ-၌ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် **အာဂစ္ဆန္တေန**-ဟု ရှိသင့်သည်ဟု မှာထားသည်။

အာဂစ္ဆန္တာ-ဟု ရှိလျှင်-ဝဒန္တိ-၌ စာစပ်။ အာဂစ္ဆန္တေန-ဟု ရှိလျှင် ဝုတ္တေ-၌ စာစပ်။ နှစ်ပါဌ်လုံး သဒ္ဒယုတ္တိ၊ အတ္ထယုတ္တိ ရှိကြ၍ သင့်သည်ချည်းမှတ်။

(ဧ) အဘူတတာယ+အဘူတတ္တာယ

မအ္ဃသျှ-ဘာသာဋီကာတို့၌ အဘူတတာယ=မဟုတ်မမှန်သော။ ပဋိညာယ=ဖြင့်-ဟု ယောနော ကြသည်။ ဂဏ္ဌိသစ်၌ အဘူတတ္တာယ=ဟုတ်မှန်သော အနက်သဘောမရှိသော။ ပဋိညာယ=ဖြင့်-ဟု ယောနောသည်။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ-ရရ--၌ အဘူတန္တိ အဘူတတ္တံ-ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ဟု ဆုံးဖြတ်။

၈။ **သတ် ဘိက္ခု သဟာယံ ဘိက္ခု**

ရဟန်းတည်းဟူသော ပြဋ္ဌာန်းသည်ကို ဆိုသဖြင့် သာမဏေတည်းဟူသော မပြဋ္ဌာန်းသည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာန၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန၊ ကေဒေသူပစာ။

http://www.dhammadownload.com

၁၀။ ဓနန္တိ-အရ မယံ ဘိက္ခူ-ဟု ပြောဆိုကြသော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဉယျာဉ် (၅၉)

(က) ဖေါ် ဘိက္ခူတိ ဖေါ်ဘိက္ခူနာမ ဘဂဝတော "ဖေါ် ဘိက္ခူ"တိ ဝစနမတ္တေန ဘိက္ခုဘာဝံ ဖေါ်ဘိက္ခူပသမ္ပဒံ ပတ္တော။

(ခ) ဘဂဝါ ဟိ ဖေါ်ဘိက္ခုဘာဝါယ ဥပနိဿယသမ္ပန္နံ ပုဂ္ဂလံ ဒိသွာ ရတ္တပံသုကူလန္တရတော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ ဒက္ခိဏဟတ္ထံ နီဟရိတွာ ဗြဟ္မဃောသံ နိစ္ဆာရေန္တော "ဖေါ် ဘိက္ခု၊ စရ ဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ"တိ ဝဒတိ။

(ဂ) တဿ သဟေဝ ဘဂဝတော ဝစနေန ဂိဟိလိင်္ဂံ အန္တရဓာယတိ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ ဥပသမ္ပဒါ စ ရုဟတိ၊ ဘဏ္ဍု ကာသာယဝသနော ဟောတိ ဧကံ နိဝါသေတွာ ဧကံ ပါရုပိတွာ ဧကံ အံသေ ဌပေတွာ ဝါမံသေကူရေ့ အာသတ္တနီလုပ္ပလဝဏ္ဏမတ္တိကာပတ္တော။

(ဃ) တိစီဝရဉ္စ ပတ္တော စ၊ ဝါသိ သူစိ စ ဗန္ဓနံ။
ပရိဿာဝနေန အဋ္ဌေတေ၊ ယုတ္တယောဂဿ ဘိက္ခုနောတိ-
ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ အဋ္ဌဟိ ပရိက္ခာရေဟိ သရီရေ ပဋိမုက္ကေဟိယေဝ သဋ္ဌိဝဿိကတ္ထေရော ဝိယ ဣရိယာပထသမ္ပန္နော ဗုဒ္ဓါစရိယကော ဗုဒ္ဓုပဇ္ဈာယကော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒမာနောယေဝ တိဋ္ဌတိ။

(င) ဘဂဝါ ဟိ ပဌမဗောဓိယံ ဧကသ္မိံ ကာလေ ဖေါ်ဘိက္ခူပသမ္ပဒါယ ဧဝ ဥပသမ္ပာဒေတိ။

(စ) ဧဝံ ဥပသမ္ပန္နာနိစ သဟဿုပရိ ဧကစတ္တာလီသုတ္တရာနိ တီဏိ ဘိက္ခုသတာနိ အဟေသုံ။

(၄။၂၀၅။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁၂၈။ မအ္ဇူသာ။ တ။ ၁၄၉။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၃၄၇။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု။ ၄၈၅။)

၁။ (ခ) ဝါကျ၌ အာကာရဝါကျ စကားရပ်ကိုသာ အစိပ္ပါယ်ပေါ်လွင်အောင် ထည့်သင့်သော ပါဌ်များထည့်၍ အနက်ပေးပါ။

၂။ (ခ) အံပုတ္တာဘောဂ စောဒနာ။ (ဂ) အနုသန္ဓေ။ (င) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာကျမ်းတက်ပါ။

၃။ ၁-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ ဖေါ် ဘိက္ခုဘာဝါယ-ကို သဒ္ဒနယကျကျ စာစပ်ပါ။

၄။ ဖေါ်ဘိက္ခူပသမ္ပဒါ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဥာဉ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ဘဏ္ဍု၊ အံသ၊ အာသတ္တ၊ ဥပ္ပလ၊ ပဋိမုက္က ပုဒ်တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။

၆။ က-ဝါကျကို အာဘော်ဖေါ်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ ကာသာယဝသနော+ကာသာဝဝသနော-ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ဗြဟ္မဃောသံ-၌ နယပ္ပစာရကို ဆိုရိုးကျတင်ပါ။

၁၀။ ဥပနိဿယသမ္ပန္နံ-၌ ဥပနိဿယ-အရကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

=======================

http://www.dhammadownload.com

၁။ **(ခ) "ပေါဝ် ဘိက္ခု၊ စရ မြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယ"**

ဘိက္ခု=သံသရာ၌ ဘေးကိုရှုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ တွံ=သည်။ တဿ ဘယဿ=ကို။ သမ္ဘဝော=အားဖြင့်။ ဝိနာသနတ္တံ=ပျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ။ တိသရဏံ=သရဏဂုံ သုံးပါးသို့။ (ဝါ) သာသနာသို့။ တာဏံ=သံသရာဘေးမှ စောင့်ရှောက်တတ်၏။ လေဏံ=သံသရာဘေးမှ ကြောက်သော သူတို့၏ ပုန်းအောင်းရာဖြစ်၏။ ဂ္ဂတိံ=သို့။ မနသာ=ဖြင့်။ ဧဟိ=ဆည်းကပ်လော။ ဥပဂန္တွာပိ= ဆည်းကပ်ပြီး၍လည်း။ သမ္မာ=စွာ။ ဒုက္ခဿ=၏။ အန္တကိရိယာယ=ငှာ။ ဗြဟ္မစရိယံ=သာသနဗြဟ္မစရိယ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို။ စရ=လော။ (ဝိမတိ။ ၁၂၈။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၈၅။)

၂။ **(ခ) စောဒနာ**

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ "ဧဟိ ဘိက္ခု" ဟူသော စကားတော်မျှဖြင့် ရဟန်းပဥ္စင်း အဖြစ်သို့ ရောက်သောသူသည် ဧဟိဘိက္ခုမည်သောဟု ဆို၏။ အဘယ်သို့လျှင် ဘုရားရှင်၏ ဧဟိဘိက္ခုဟူသော စကားတော်မျှဖြင့် ရဟန်းပဥ္စင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပါသနည်း။ ဘုရားရှင်၏ ဧဟိဘိက္ခုဟူသော စကားတော်မျှဖြင့် ရဟန်းပဥ္စင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပုံအခြင်းအရာကို အကျယ် မပြဆိုပြီလော။ (ဝါ) ထင်ရှား မပြဆိုပြီလော။--ဝိရောဓိ--၏။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ) ဝါကျဖြင့် ဧဟိ ဘိက္ခု ခေါ်တော်မူပုံ အခြင်းအရာ အကျယ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဧဟိဘိက္ခု ရဟန်းအသွင် ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အခြင်းအရာ အကျယ်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(င) အာသောဝါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဃ)ဖြင့် (ဝါ) ဗုဒ္ဓါစရိယကော စသည်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားလျှင် ပဗ္ဗဇ္ဇာစရိယ၊ ဥပသမ္ပဒါစရိယ၊ ဥပဇ္ဈာယာစရိယဖြစ်၍ ဘုရားရှင်ကို ရှိခိုးလျက် ဧဟိဘိက္ခု ရဟန်းအဖြစ် တည်ရှိ၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ဘုရားရှင်မှ တပါးသော ရဟန်းတော်များသည်လည်း ပဗ္ဗဇ္ဇာစရိယက၊ ဥပသမ္ပဒါစရိယက၊ ဥပဇ္ဈာယာစရိယက-ဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ)အခြား ဉတ္တိစတုတ္ထဥပသမ္ပဒါ ရဟန်းတော် များလည်း ရှိကြသည်မဟုတ်ပါလော။ ဆရာ့စကားအသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား ပဥ္စမဇ္ဈာဝိဝယ် တစ်ခုသောအခါ၌ ဧဟိဘိက္ခု ရဟန်းအဖြစ်ဖြင့်သာလျှင် ရဟန်းပြုစေသည်ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓါစရိယကော-စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုသော ဋီ စကားသင့်၏ ဟူလို။

၃။ ၁-သည် က-ကိုချဲ့ ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) မြဲစေ၊ ပြီးစေ ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။
ထိုတွင် ဂ-သည် ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။
ဃ-သည် ဧဟိဘိက္ခု ရဟန်းအသွင်ကို ထပ်၍ ချဲ့ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။
င-သည် ဃ-ကို ခိုင်မြဲစေ ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (မအူ) ဝိတ္ထာရ။ (ဘာသာဋီကာ)
စ-သည် ဧဟိဘိက္ခု ရဟန်းအသွင်ဖြစ်ပေါ်လာပုံမှတပါး ဧဟိဘိက္ခု ရဟန်းအရေအတွက်ပြ ပက္ခန္တရ။

စာစပ် **ဧဟိဘိက္ခုဘာဝါယ-ကား** ဌာ--ကြောင့် ဝဒတိ-၌ သမ္ပဒါန် + သမ္ပဒါန်၏ ကြိယာစပ်။
ဂ = ကာသာယဝသနော၊ အာသတ္တနိလုပ္ပလဝဏ္ဏမတ္တိကာပတ္တော၊ ဃ = တ္တရိယာပထသမ္ပ နှော-သုံးပုဒ်ကို (ဂ) ဝါကျ ဟောတိ-၌ စပ်။ (မအူသျှ)

၄။ ဧဟိဘိက္ခူတိ ဘဂဝတော ဝစနေန+ဥပ္ပန္နာ+ဥပသမ္ပဒါ ဧဟိဘိက္ခူပသမ္ပဒါ။ (မအူ)

http://www.dhammadownload.com

ဟေဘိက္ခု-ပုဒ် အရကား-----ဟေဘိက္ခု ဟူသော မြတ်စွာဘုရား စကားတော်သည် မှချ။
ထို၏ + ရဟန်းဖြစ်နှင့် အကြောင်း+အကျိုးစပ်---ဌာနူ။
ပုဒ်လုံး အရကား---ထို--သော ဟေဘိက္ခု ရဟန်းဖြစ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဥပဇ္ဈာယော။
ဥပ-အရကား ဓာတွတ္ထဝိသေသကဘောဂုဏ်ရ၏။ (ဝါ) ဥပဂမနဘောဂုဏ်ရ၏။
ဈေ-ဓာတ်အရ--မေတ္တာ၊ ပညာ-စသည် ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
ယောနိသောမနသိကာရ စသော ရှေးရှေးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။
သတိ၊ ပညာ-စသော နောက်နောက်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏူ။
ဏ-ပစ္စည်း အရကား-----ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာရ၏။
ဗုဒ္ဓေါ + ဥပဇ္ဈာယော + အဿာတိ ဗုဒ္ဓုပဇ္ဈာယကော။ (သမာသန္တ-က)
ဗုဒ္ဓုပဇ္ဈာယ-အရ---ဘုရားဟု ဆိုအပ်သော ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် မှချ။
ထို၏ + ရဟန်း ဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး၊ သာမိ+သံစပ် ဌာနူ။ တ-အရ ရဟန်း ဖြစ်ရ၏။
ဥပနိဿယေန+သမ္ပန္နော ဥပနိဿယသမ္ပန္နော။ (ပုဂ္ဂလော)
ရတ္တဥ္စ+တံ+ပံသုကူလဥ္စာတိ။ တဿ+အန္တရံ ရတ္တပံသုကူလန္တရံ။
သုဝဏ္ဏဿ + ဝဏ္ဏော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောဝိယ + ဝဏ္ဏော + ယဿာတိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော။
ဒက္ခိဏောစ သော ဟတ္ထောစာတိ ဒက္ခိဏဟတ္ထော။ ဖြဟ္မော+သေဋ္ဌော+ယောသော ဖြဟ္မယောသော။
(တနည်း) ဖြဟ္မုနော+ယောသော ဖြဟ္မယောသော။ ဖြဟ္မယောသောဝိယ + ယောသော ဖြဟ္မယောသော။
(ဖြဟ္မာမင်းအသံ၏ + ဘုရားရှင်အသံနှင့် သဒိသ + သဒိသီစပ်။)
အန္တဿ ကိရိယာ အန္တကိရိယာ။ ဖြဟ္မံ သေဋ္ဌံ+စရိယံ ဖြဟ္မစရိယံ။ ဂိဟိနော လိင်္ဂံ ဂိဟိလိင်္ဂံ။
ကသာယေန+ရတ္တံ+ဝတ္ထံ ကာသာယံ။ ကာသာယံ ဝသတီတိ ကာသာယဝသနော။
(တနည်း) +ကာသာယံ ဝသနံ တေဿာတိ ကာသာယဝသနော။

အနက် ကာသာယဝသနော = ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်ကိုဝတ်သည်။ (ဝါ) ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော အဝတ်ရှိသည်။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၈၆။)
ဝါမောစ+သော+အံသောစာတိ ဝါမအံသော။ ဝါမအံသဿ+ကူဋံ ဝါမအံသကူဋံ။
နီလဥ္စ+တံ+ဥပ္ပလဥ္စာတိ နီလုပ္ပလံ။ တဿ+ဝဏ္ဏော နီလုပ္ပလဝဏ္ဏော။
မတ္တိကာယ+ပကတော+ပတ္တော မတ္တိကာပတ္တော။
နီလုပ္ပလဝဏ္ဏော ဝိယ ဝဏ္ဏော တေဿာတိ နီလုပ္ပလဝဏ္ဏော။
(ညိုသော ကြာအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်း၏ + မြေသပိတ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ်။)
နီလုပ္ပလဝဏ္ဏောစ + သော + မတ္တိကာပတ္တောစာတိ နီလုပ္ပလဝဏ္ဏမတ္တိကာပတ္တော။
အာသတ္တော လဂ္ဂိတော+နီလုပ္ပလဝဏ္ဏမတ္တိကာပတ္တော+ဧတေနာတိ အာသတ္တနီလုပ္ပလဝဏ္ဏမတ္တိကာပတ္တော။
(ဟေဘိက္ခုရဟန်းရ၏။)
ဝဿာနိ+သဋ္ဌိ+ဧတိဿာတိဝဿသဋ္ဌိကော။ ဝဿသဋ္ဌိကောစ+သော+ထေရောစာတိ ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရော။
တိဏ္ဏိ+စီဝရာနိ တိစီဝရံ။ ယုတ္တော+ယောဂေါ+ဧတေနာတိ ယုတ္တယောဂေါ။ (မအူ)
(တနည်း) ယုတ္တော+ဘာဝနာနုယောဂေါ+အဿာတိ ယုတ္တယောဂေါ။ (သာရတ္ထ။) ၅၄၄

http://www.dhammadownload.com

ဗုဒ္ဓေါ+ပစ္စဇ္ဇာစရိယော, ဥပသမ္ပဒါစရိယောစ+အဿာတိ ဗုဒ္ဓါစရိယကော။ (သာရတ္ထ)
ဗုဒ္ဓုပဇ္ဈာယကော-နည်းမှီကောက်။)
ကေစတ္တာသိသံ+ဥတ္တရာ+ဧတေသန္တိ ကေစတ္တာလီသုတ္တရာနိ။
(တနည်း) ကေစတ္တာလီသေဟိ+ဥတ္တရာနိ ကေစတ္တာလီသုတ္တရာနိ။

၅။ **မြဟ္မ**=မြူဟ+ (တနည်း) မြဟ+မ။ **ဘဏ္ဍု**=ဘဏ္ဍ (တနည်း) ဘဍိ+ဉ။
ဝါမ=ဝါ+မန်။ **အံသ**=အန+သ။ **အာသတ္တ**=အာ+သန္ဇ+တ။
ဥပ္ပလ=ဥဒသဒ္ဒူပဒ+ပါ-ဓာတ်+အလ (တနည်း) ဥ+ပလ၀+ကွိ။
ဝါသိ=ဝသ+ ဣ။ **ပရိဿာဝန**=ပရိ+သု+ယု။ **သရီရ**=သုရ+ဤရ။
ပဋိမုဏ္ဍ=ပဋိ+မုစ+တ။ (တ-ကို ဏ္ဍ-ပြု၊ ဓာတွန်ချေ။) (သူစိ)

၆။ (က)ဟေ ဘိက္ခုပသမ္ပဒံ-ဖြင့် ဘိက္ခုဘာဝ-အရ ဟေဘိက္ခုပသမ္ပဒါကို ယူ--သိစေ။
က-အငပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ဟေဘိက္ခု-ပုဒ်ကို ဟေတိ ဘဂဝတော ဝစနေန+ပဝတ္တော+ဘိက္ခု ဟေဘိက္ခု-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဟေဘိက္ခုအရ မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကြောင့် ရဟန်း,ပဥ္စင်းအဖြစ်သို့ ရောက်သောသူကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။

၇။ **ကာသာယဝသနော။ ကာသာဝဝသနော**

အရဟဒ္ဓဇောစ ကာသာယ၊ ကာသာဝါနိစ စီဝရံ-ဟူသော (ဓာန်-၂၉၆) နှင့်အညီ ကာသာယနှင့် ကာသာဝတို့သည် ပရိယာယ်တူ ဖြစ်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။

သဋ္ဌိဝဿိကတ္ထေရောဝိယ / ဝဿသတိကတ္ထေရောဝိယ / ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရောဝိယ

သဋ္ဌိဝဿိကတ္ထေရောဝိယ--ဟုရှိလျှင် ဝါခြောက်ဆယ်ရှိသော မထေရ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝဿသတိကတ္ထေရောဝိယ-ဟုရှိလျှင် ဝါတရာရှိသော မထေရ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရော ဝိယ-ဟုရှိလျှင် ဝါခြောက်ဆယ်ရှိသော မထေရ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း-ဟု အနက်ပေးရမည်။ ယင်းသုံးပုဒ်လုံးပင် ဣရိယာပထသမ္ပန္န-ကိုပြဆိုရာဖြစ်၍ သင့်လျော်သည်ချည်းဖြစ်သောကြောင့် (၃)ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

ဟတ္ထံ နီဟရိတွာ။ ဟတ္ထနီဟရိတွာ

တဝဏ္ဏမာနန္တာဒိကိတန္တေဟိ ဝါကျမေဝ-ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဆိုသောကြောင့် သမာသ်မရှိသင့်။ ဟတ္ထံ နီဟရိတွာ-ဟု ဝါကျသာ ရှိသင့်သည်။

၈။ **မြဟ္မဃောသံ**

အတုဖြစ်သော မြဟ္မာမင်းအသံ၏ "**မြဟ္မဃောသ**"ဟူသောအမည်ကို အတုရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ အသံတော်၌တင် သဒိသူ/ရူဠှီ ။

◆ **မြဟ္မဃောသန္တိ ဥတ္တမဃောသံ၊ မြဟ္မုနော ဃောသသဒိသံ ဝါ ဃောသံ။ (သာရတ္ထ)**

(၈) ဝါကျ-ဇေ့ အံသေ လက်ဝဲပုခုံးကိုသာ ယူရသောကြောင့်-ကေဒေသူပစာ။

၁၀။ **ဥပနိဿယသမ္ပန္န-**၌ ဥပနိဿယ-အရ ရှေးဘဝ၌ ပရိက္ခရာ လှူဒါန်းခဲ့ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ပုဗ္ဗေကတ ပုညကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထုတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၆၀)

(က) ဘဒြောတိ အပါပကော။
(ခ) ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော ဟိ ယာဝ အရဟာ၊ တာဝ ဘဒြေန သီလေန, သမာဓိနာ, ပညာယ, ဝိမုတ္တိယာ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနေန စ သမန္နာဂတတ္တာ "ဘဒြော ဘိက္ခူ"တိ သင်္ချံ ဂစ္ဆန္တိ။
(ဂ) သာရောတိ တေဟိယေဝ သီလသာရာဒီဟိ သမန္နာဂတတ္တာ နီလသမန္နာဂမေန နီလော ပဋောဝိယ "သာရော ဘိက္ခူ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ဃ) ဝိဂတကိလေသဖေဂ္ဂုဘာဝတော ဝါ ခီဏာသဝေါဝ "သာရော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(င) သေခေါတိ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန သဒ္ဓိံ သတ္တ အရိယာ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခန္တီတိ သေခါ၊ တေသု ယော ကောစိ "သေခေါ ဘိက္ခူ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(၄။ ၂၀၇။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၅၃။ မအူသျှ။ တ-၁၅၇။ ဘာဋီ၊ ဒု။ ၃၅၅။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၀၉။)

၁။ ခ-ကို သီလေန သမာဓိနာ-စသော ကရိုဏ်းပုဒ်တို့ကို သရူပတ္တထင်စေလျက် ကျနစွာ အနက်သမွန်ပါ။
၂။ ခ-အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ။ ဃ=သာဓိပ္ပါယာနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ က-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (ခ)ဝါကျ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယောကို သဒ္ဒနယ ကျကျ စာစပ်ပါ။
၄။ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော-၌ ပုထုဇ္ဇန-ပုဒ်ကို ဝစနတ္တပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဘဒြ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဖေဂ္ဂု၊ ကလျာဏ၊ သမာဓိ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က-ခ-ဂ-တို့ကို အာ+သံ။
၇။ ဂ-ဝါကျ၌ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ----အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ က-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဥပစာ။ ခ-တဝါကျလုံး၌ နည်းတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ ဝိမုတ္တိယာ-၌ ဝိမုတ္တိ-အရ တရားကို ကိုယ်ပြု၍ ဇှန္ဒြိယောတရဏဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပြပါ။

========================

၁။ (ခ) ။ ။ ဟိ-သစ္စံ=မှန်၏။ (မအူ) ချဲ့။ (ဘာသာဋီကာ) ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော=ကုန်သော။ ပုဂ္ဂလာ=တို့သည် ယာဝ=လောက်။ အရဟာ=ရဟန္တာသည်။ အတ္ထိ။ တာဝ=လောက်။ ဘဒြေန=သော။ သီလေနစ=စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလနှင့် လည်းကောင်း။ ဘဒြေန=သော။ သမာဓိနာစ=ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော ရှစ်ပါးသော သမာပတ်ဟုဆိုအပ်သော သမာဓိနှင့်လည်းကောင်း။ ဘဒြာယ=ငသော။ ပညာယစ =လောကီ၊ လောကုတ္တရာဖြစ်သော ပညာနှင့် လည်းကောင်း။ ဘဒြာယ=သော။ ဝိမုတ္တိယာစ= အရဟတ္တဖိုလ် ဝိမုတ္တိနှင့် လည်းကောင်း။ ဘဒြေန=သော။ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနေနစ=အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်တတ်သော တစ်ခုယုတ် နှစ်ဆယ် အပြားရှိသော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်အမြင်နှင့် လည်းကောင်း။ သမန္နာဂတတ္တာ=ကြောင့်။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ=၏။ (မအူသျှ။ သာရတ္ထ။)

၂။
(ခ)အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် မယုတ်မာသောသူသည် ဘဒြ (ဘိက္ခု)မည်သော ဟု ဆို၏။ ဘဒြော (ဘိက္ခု)အရ သမညာယ ဘိက္ခု၊ ပဋိညာယ ဘိက္ခုတို့ကဲ့သို့ ဘိက္ခုဟူသမျှ ဖြစ်ကောင်းအံ့လော။

http://www.dhammadownload.com

(ဆင်တဲဂဏ္ဍိ။ ၄၁၅။) ကာသယ်သို့သောရဟန်း။ အဘယ်သို့သောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းကို ဘဒြော ဘိက္ခု-အရ ယူရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။

✣ **ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယောတိ ဧတ္ထ။ ပ။ ကလျာဏဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ အနုပုထုဇ္ဇနံ နိဝတ္တေတိ။ ၊ (သာရတ္ထ။ ၁။၅၃။)**

(တနည်း) ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ဘဒြော-ကို အပါပကော-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သီလသမာဓိစသော ကောင်းသော ဂုဏ်သည်သာ ဘဒြ-မည်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ) ဘဒြ-သဒ္ဒါသည် သီလ၊ သမာဓိ-စသော ကောင်းသောဂုဏ်ကိုသာ၊ ဟောသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ဘဒြောကို အပါပကော-ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ၁-ဝါကျဖြင့် ကလျာဏပုထုဇ္ဇဉ်စသော ရဟန်းတို့ကို ဘဒြောဘိက္ခုဟု ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်း ကလျာဏပုထုဇ္ဇဉ်စသော ရဟန်းတို့ကိုပင် "သာရောဘိက္ခု" ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

✣ **သာရောဘိက္ခူတိပိ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယောဝ ဝုတ္တာတိ အာဟ "တေဟိယေဝ သီလသာရာဒီဟိ" တိ အာဒိ၊ (သာရတ္ထ၊)**

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ကလျာဏပုထုဇ္ဇဉ်စသော ရဟန်းတို့သည်သာလျှင် ပရိယာယ်အားဖြင့် သာရောဘိက္ခု မည်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့် ရဟန္တာ ရဟန်းသည်သာလျှင် သာရောဘိက္ခုမည်၏ဟု ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

✣ **အထဝါ နိပ္ပရိယာယတော ခီဏာသဝေါဝ သာရောဘိက္ခုနာမာတိ အာဟ "ဝိဂတ ကိလေသဖေဂ္ဂု ဘာဝတော ဝါ" တိ အာဒိ၊ (သာရတ္ထ။ ၅၃။)**

အမှာ ပုစ္ဆာတက်လိုက မုချအားဖြင့် အဘယ်ရဟန်းသည် သာရောဘိက္ခု မည်ပါသနည်းဟု အမေး ထုတ်၍ တက်ပါ။

၃။ က-စသည် ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် ၁-သည် ယုတ္တိဒဠ္ဟီကရဏ။ (မအူ) ဝိတ္ထာရ (ဘာသာဋီ)
ဂ-ဃ-တို့ကား ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် ဃ-သည် ပရိယာယ်အားဖြင့် သာရောဘိက္ခု၏ အရကောက် အဘိဓေယျတ္ထ မှတပါး မုချအားဖြင့် အရကောက် အဘိဓေယျတ္ထကိုပြ-ပက္ခန္တရ။ င-ပက္ခန္တရ။

တစပ် **ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော** = ကား-တို့သည်-ကြောင့်---ဂစ္ဆန္တိ-၌ ကတ္တား/ကတ္တီ-စပ်။

၄။ ပုထု သဏ္ဌာယဒိဋ္ဌိအာဒယော ဇနေတီတိ ပုထုဇ္ဇနော။ (ပုထု+ဇန+ကွိ။)
ပုထု-အရ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်တို့သည် မှူ။
ထို၏ + ပုထုဇ္ဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ် ဒြပ်နှင့် ဌာနီ + ဌာန၊ နိဿိတ + နိဿယ၊ ဇည + ဇနကစပ်-ဌာနူ။
ဇန-ဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား---သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မှူ။
ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကား---ထိုအားထပ်သော ပုထုဇ္ဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပကတူပ--ဖလူ။
အ-ပစ္စည်း, သမာသ်ပုဒ်လုံး အရကား---ပုထုဇ္ဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။
(တနည်း) ပုထူဟိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒီဟိ ဇနိတောတိ ဝါ ပုထုဇ္ဇနော။ (ဟေတုကမ္မသာဓ်)
ပုထု-အရကား--သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်တို့သည် မှူ။

http://www.dhammadownload.com

ထို၏ + ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နှင့် ဌာနီ + ဌာန၊ နိဿိတ + နိဿယ စပ်--ဌာနူ။
ဇန-စာတ်အရ ဟေတုကတ္တုဌကား--သင်္ခါယဒိဋ္ဌိ စသည်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မှချ။
ဟေတုကမ္မဌကား--ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏--ပကတ္တုပ--ဖလူ။
အ-ပစ္စည်း၊ သမာသ်ပုဒ်လုံး အရကား---ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ရ၏။

အမှာ ပုထုဇ္ဇနဝိဂ္ဂဟ နှစ်ခုမှာ သာရတ္ထ-၅၃-နှင့်အညီ ဖြစ်သည်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

နတ္ထိ+ပါပံ+ယဿာတိ အပါပကော။ (သမာသန္တ-က) (ဘာသာဋီ)
ကလျံ နိရောဂံ+အဏတိ ဂစ္ဆတီတိ ကလျာဏံ။
ကလျံ ဝါ ဟိတံ အဏယတိ ပါပေတီတိ ကလျာဏံ (ကလျ + အဏ + ဏ)
ကလျာဏောစ + သော + ပုထုဇ္ဇနောစာတိ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော။
ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော + အာဒိ + ယေသံ သောတာပန္နာဒီနန္တိ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော။
(အစဖြစ်သော ကလျာဏပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်၏ + သောတာပန် စသည်တို့ နှင့် အဝယဝ+အဝယဝီစပ်။)
သီလမေဝ သာရော သီလသာရော။ သီလသာရော + အာဒိ တေသန္တိ သီလသာရာဒယော။
နီလေန + သမန္နာဂမော နီလသမန္နာဂမော။ ကိလေသောဝ + ဖေဂ္ဂု ကိလေသဖေဂ္ဂု။
ဝိဂတာ + ကိလေသဖေဂ္ဂု + တေသွာတိ ဝိဂတကိလေသဖေဂ္ဂု။
တဿ + ဘာဝေါ ဝိဂတကိလေသဖေဂ္ဂုဘာဝေါ။

၅။ **ဘဒြ** = ဘဒိ (ဝါ) ဘဒ္ဒ + ရက်။ (မောဂ်) **ဝိမုတ္တိ** = ဝိ + မုစ + တိ။
ဖေဂ္ဂု = ဖလ + ဂ၊ + ဖလတိ နိဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတီတိ **ဖေဂ္ဂု**။ (မောဂ်)
သမာဓိ = သံ + အာ + ဓာ + ဣ။ **ကလျာဏ** = ကလျ + အဏ + ဏ။

၆။ (က) အပါပကော-ဖြင့် ဘဒြ-သဒ္ဒါသည် အပါပကအနက်ဟော-ဟု သိစေသည်။
(တနည်း၊) ဘဒြ-သဒ္ဒါသည် အပါပက၏ ပရိယာယ်တည်း-ဟု သိစေပါသည်။
(တနည်း၊) ဘဒြော-ကောင်းသူဟူသည် ယုတ်မာသောသူတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သူတော်ကောင်းပင်တည်း ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာသာဋီကာ)
(တနည်း၊) ဘဒ္ဒတီတိ ဘဒြော-ဟု ကတ္တုသာဓ်ပြု၍ ရက်-ပစ္စည်း ယင်းအနက်၌ သက်၏-ဟု သိစေ။

✻ **သံဝဏ္ဏာတမ္ဗ၊ ကိတ်ပဒ၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိနှင့် ဖွင့်၍ပြ၊ ကတ္တုသာဓနကြ။**

(၁) ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော ယာဝ အရဟာ၊ တာဝ-ဖြင့် ဘဒြော ဘိက္ခုအရ ဂုဏ္ဍပစာအားဖြင့် ကလျာဏပုထုဇဉ်မှစ၍ ရဟန္တာတိုင်အောင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။
ဘဒြေန သမန္နာဂတတ္တာ-ဖြင့် ဘဒြော-ပုဒ်ကို ဘဒြံ အဿ အတ္ထီတိ ဘဒြော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဏ-ပစ္စည်း အဿတ္ထိ အနက်၌ သက်၏ဟု သိစေပါသည်။
(တနည်း၊) ဘဒ္ဒတီတိ ဘဒြောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ရက်ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနေ အနက်၌ သက်၏ဟု သိစေ။
(တနည်း၊) ဘဒြဟိ+သမန္နာဂတော ဘဒြောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဏ-ပစ္စည်း သမန္နာဂတတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက်၏ဟု သိစေပါသည်။

အမှာ ပဌမနည်းကား ယောဇနာ။ ဒုတိယနည်းကား ဘာသာဋီကာ။ တတိယနည်းကား ဆင်တဲဂဏ္ဌိ အလိုဖြစ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

သီလေန (လ) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနေနစ-ဖြင့် ဘဒြေန-၌ ဘဒြ-အရ ကလျာဏပုထုဇဉ် အတွက် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာသိက္ခာသုံးပါး။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန ငါးပါးလုံးကို ယထာသမ္ဘဝ (ယထာလာဘ) နည်းဖြင့် ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။

ယထာသမ္ဘဝေန စေတ္ထ ယောနော ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနဿ ဟိ သီလာဒယော တယောဝေ သမ္ဘဝန္တိ၊ အရိယာနံ ပန သဗ္ဗေပိ သီလာဒယော၊ (သာရတ္ထ-ခု-၅၃၊)

(ဂ) သီလသာရာဒီဟိ သမန္နာဂတတ္တာ-ဖြင့် သာရော အဿ အတ္ထီတိ သာရော (တနည်း) သရတိ သာရဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သာရော။ သာရေဟိ သမန္နာဂတော သာရောဟုပြု၍ ဏ-ပစ္စည်း ယင်း--- အနက် တို့၌ သက်၏ဟု သိစေပါသည်။ (ဘဒြေန သမန္နာဂတတ္တာ-နည်းတူ အကျယ်ဖော်လေ။)

တေဟိယေဝ-ဖြင့် သာရ-အရ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတို့ကိုပင် ယထာသမ္ဘဝ နည်းဖြင့် ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သာဝတ္ထ)

နီလော ပဋောဝိယ-ဖြင့် သာရောဘိက္ခု-၌ သာရ-သဒ္ဒါသည် နီလ-သဒ္ဒါကဲ့သို့ ဂုဏူပစာပုဒ် တည်းဟု သိစေပါသည်။

နီလသမန္နာဂမေန-ဖြင့် နီလော ပဋော-၌ နီလ-ပုဒ်ကို နီလံ အဿ အတ္ထီတိ နီလော။ နီလတိ နီလဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ နီလော။ နီလေန+သမန္နာဂတော နီလောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဏ-ပစ္စည်း ယင်းအနက်၌ သက်၏ဟု သိစေပါသည်။

(ဃ) ခီဏာသဝေါ-ဖြင့် သာရောဘိက္ခုအရ မုချအားဖြင့် ရဟန္တာကိုယူ။ သဒိသူပစာအားဖြင့် ရဟန္တာမှ ကြွင်းသော အရိယာနှင့် ကလျာဏပုထုဇဉ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။

ဝိဂတကိလေသဖေဂ္ဂုဘာဝတော-ဖြင့်---သာရမည်ခြင်း၏ အကြောင်းကို သိစေ။

(င) သိက္ခန္တိ-ဖြင့် သေခါ-၌ သိက္ခ-တတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း။ သိက္ခန္တီတိ သေက္ခာဟုပြု-လည်းကောင်း၊ သေက္ခ-ဟု ဆိုလိုလျက် က-အက္ခရာကို ချေ၍ သေခ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း-သိစေ။

ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန သဒ္ဓိ-ဖြင့် သေခ-အရ ကလျာဏပုထုဇဉ်ကို ဥပစာအားဖြင့် ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သာရတ္ထ-၅၄။)

သတ္တ အရိယာ-ဖြင့် သေခ-အရ မုချအားဖြင့် ရဟန္တာကြဉ် အရိယာ (၇) ယောက်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။

တယော သိက္ခာ-ဖြင့် သိက္ခ-တတ်၏ ကံကို တယော သိက္ခာ-ဟု ထည့်ရမည်ဟု သိစေပါသည်။

တေသု ယောကောစိ (လ) ဝေဒိတဗ္ဗော-ဖြင့် ထို ပုဂ္ဂိုလ်ရှစ်ယောက်တို့တွင် အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် (ဝါ) အလုံးစုံသည် သေခါဘိက္ခု-မည်ဟု သိစေပါသည်။

(ဂ)ဝေဒိတဗ္ဗော+ဝေဒိတဗ္ဗာ

သာရော ဘိက္ခူတိပိ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော ဝုတ္တာတိ အာဟ "တေဟိယေဝ သီလသာရာဒီဟီ"တိ အာဒိ-ဟူသော သာရတ္ထ။ ဒု။ ၅၃-ကို ထောက်၍ (ဂ) ပါဌ်၌ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏ ကံကို အဓိကာရနည်းဖြင့် ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော-ဟုပင် သိရသည်။ ထို့ကြောင့် ကံ-ကို ငဲ့လျှင် ဝေဒိတဗ္ဗာဟု ရှိသော ပါဌ်သင့်သည်။ အာကာရကို ငဲ့လျှင်ကား ဝေဒိတဗ္ဗော-ဟု ရှိသော ပါဌ်လည်း သင့်ပါသည်။

အမှာ ဒုတိယ ပါရာဇိက နာဝဋ္ဌကထာ (၄=၂၈၉။) ၌ ရဇနဒေါဏိကာပိ ဝေဏုကလာပကောပိ "နာဝါ" တွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော-ဟု ရှိသည်။ ယင်းကို မအူချ၌---ရဇနဒေါဏိကာပိ-ကို လည်းကောင်း။

http://www.dhammadownload.com

ဝေကုကလာပကောပိ-ကို လည်းကောင်း။ နာဝါတွေဝ-ဟူ၍ သာလျှင်။ **စေဒိတဗ္ဗာ=၏။** ဟု အနက်ပေးပြီး (ဤ၌-အာဏာရ-ကို ငဲ့၍ လိင်ထား၏။ ယောနောဌ်ကား ကံကိုငဲ့၍ ထားအပ်၏ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။) ဤသို့လည်း မှာထားသည်။ ယင်း မအူနီးသျှ အမှာကို ထောက်၍ ကံ+အာဏာရ-နောက်ရှိ ကြိယာပုဒ်များ၏ လိင်ဝစ်သည် ကံ-ကိုငဲ့၍ တစ်မျိုး၊ အာဏာရကိုငဲ့၍ တမျိုး။ ဤသို့ နှစ်မျိုး ရှိနိုင်ကြောင်း မှတ်သားရမည်။

ဃ-ဝါကျ ဒီဏာသဝေါ၀ "သာရော" တိ ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ကား-ကံ+အာဏာရ နှစ်ပုဒ်လုံး ပုံ+ကေဝစ်ချည်း ရှိသောကြောင့် **စေဒိတဗ္ဗော**-ဟု ရှိသော ပါဠ်သာ သင့်ပါသည်။

၈။ **ဘခြော**

ကောင်းသော သီလစသော ဂုဏ်၏ **"ဘခြော"**ဟူသော အမည်ကို ဂုဏေးဖြစ်သော ကလျာဏ ပုထုဇဉ်မှစ၍ ရဟန္တာတိုင်အောင်သော ရဟန်းတို့၌တင် ဂုဏူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

သာရော

အနှစ်ဖြစ်သော သီလစသော ဂုဏ်၏ **"သာရော"** ဟူသော အမည်ကို ဂုဏေး ဖြစ်သော ကလျာဏပုထုဇဉ်မှစ၍ ရဟန္တာတိုင်အောင် ရဟန်းတို့၌တင် ဂုဏူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။ (ဂ-ဝါကျထောက်။)

(တနည်း) အတူဖြစ်သော ရဟန္တာရဟန်း၏ **"သာရော"** ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော ကလျာဏပုထုဇဉ်၊ သေက္ခရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌တင် သဒိသူပစာ။ ရုဠှီနည်း။ (ဃ-ဝါကျထောက်။)

(ခ) ဒေစ်ဝါကျလုံး၌

ဤ ကလျာဏ။ ပ။ ဂစ္ဆန္တိ-ဟူသောနည်းသည်-ကလျာဏ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်အား သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာသုံးပါး။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန ငါးပါး=ဤသို့ ရသင့်သည် အားလျော်စွာ ယူရသောကြောင့် ယထာလာဘနည်း။ ယထာသမ္ဘဝနည်း။ (သာရတ္ထ-သာဓကေ=၆-နံပါတ်ရှု။)

(င) သေခါ

အနီးရှိသော သေက္ခ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၇) ယောက်တို့၏ **"သေခါ"**ဟူသော အမည်ကို အနီးဖြစ်သော ကလျာဏပုထုဇဉ်၌တင် သမီပူပစာ။

၁၀။ **ဝိမုတ္တိ**-အရ အရဟတ္တဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထုတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၆၁)

(က) န သိက္ခတီတိ အသေခေါ။

(ခ) သေက္ခဓမ္မေ အတိက္ကမ္မ အဂ္ဂဖလေ ဌိတော၊ တတော ဥတ္တရိ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝတော ခီဏာသဝေါ "အသေခေါ"တိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) သမဏ္ဍေန သံဃေနာတိ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိယာယေန ပဉ္စဝဂ္ဂကရဏီယေ ကမ္မေ ယာဝတိကာ ဘိက္ခူ ကမ္မပ္ပတ္တာ၊ တေသံ အာဂတတ္တာ, ဆန္ဒာရဟာနံ ဆန္ဒဿ အာဟဋတ္တာ, သမ္မုခီဘူတာနဉ္စ အပ္ပဋိက္ကောသနတော ကောပ္ပံ ကမ္မေ သမဂ္ဂဘာဝံ ဥပဂတေန။

(၄။၂၀။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၅၄။ မအူသျ၊ တ၊ ၁၅၈။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၃၅၆။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၈၉။)

၁။ (က)ကို ကတ္တား၊ ကံထည့်၍ လည်းကောင်း၊ (ဂ)ကို သဗ္ဗနာမ်အစွဲ မှန်ကန်စေလျက် လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။

၂။ (ခ)ဝါကျကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပြပါ။

၃။ (ခ)ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဂ)ဝါကျ ဥပဂတေန-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။

၄။ ပဉ္စဝဂ္ဂကရဏီယေ-ကို အစိတ် အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဥာသ်နည်းကောက်ပြပါ။

၅။ ပရိယာယ၊ ဝဂ္ဂ၊ သမဂ္ဂ၊ အာဟဋ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတ်၊ ပစ္စယ-ဝေဘန်ပါ။

၆။ (က-ခ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ အာဟဋတ္တာ+အာဟတတ္တာ-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဠ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ပဉ္စဝဂ္ဂကရဏီယေ ကမ္မေ ယာဝတိကာဘိက္ခူ-၌ ကမ္မေ၊ ဘိက္ခူ-တို့ဝယ် ဖြစ်သင့်သော နယူပစာရတို့ကို အကြောင်းပြ ဖြေဆိုပါ။

၁၀။ အာဟဋတ္တာ-၌ ဓာတ်အရ တရားကို ပရိဝတ္တနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= =

(ခ) ပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ကျင့်ဆဲမဟုတ်သောကြောင့် အသေခ-မည်သောဟု ဆို၏။ (န သိက္ခတိ-ကျင့်ဆဲမဟုတ်ဟု ဆိုသောကြောင့်) အသေခ-အရ သိက္ခာမှကင်းသော အန္ဓဗာလပုထုဇဉ်ကို ယူရမည်လော။ အသေခ-အရ အဘယ့်ကြောင့် အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူရမည်နည်း-စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

✤ **"န သိက္ခတီတိ အသေခေါ" တိဏ္ဍမိနာ ပရိယောသိတသိက္ခော ဒဿိတော၊ န သိက္ခာယ ရဟိတောတိ အာဟ "သေက္ခဓမ္မေ အတိက္ကမ္မ၊ ပ။ ခီဏာသဝေါ အသေခေါတိ ဝုစ္စတီ" တိ။ (သာရတ္ထ-၃-၅၅)**

(တနည်း) ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် န သိက္ခတီတိ အသေခေါ-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ န သိက္ခတိ-ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို န-မြစ်ရကား အသေခ-အရ ကျင့်ပြီး အတိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျင့်လတ့် အနာဂတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျင့်သည်ဟု မဆိုထိုက်သော နဝတ္တဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်သုံးမျိုးလုံးကို ယူရပါမည်လော။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို အသေခ-အရ ယူရမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့်-(ခ) မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်-ဒု-၄၈၉။)

၃။ ၁-ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) အဘိဓာနတ္တ မှတပါး အဘိဓေယျတ္ထပြ ပကဿနရ။

စာစပ် ဥပဂတေန-ကား သော-ကြောင့် သံဃေန-ဟူသော ပါဌသေသ၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန/ဝိသေသျစပ်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ ဝဇတိ သမူဟတ္တံ ဂစ္ဆတီတိ ဝဂ္ဂေါ။ (ဝဇ + ဂ) ပဥ္စန္နံ ဘိက္ခူနံ + ဝဂ္ဂေါ သမူဟော ပဥ္စဝဂ္ဂေါ။
ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကရဏီယံ။ (ကမ္မံ) ပဉ္စဝဂ္ဂေန + ကရဏီယံ ပဉ္စဝဂ္ဂကရဏီယံ။
ပဥ္စဝဂ္ဂ အရကား ရဟန်းငါးပါးအပေါင်းသည် မှဉ့။
ထို၏ + ပြုအပ်သော ဥပသမ္ပဒကံနှင့် သာဓက + သာဇ္ဈစပ် ဌာနျ-၏။
ပုဒ်လုံး အရကား ရဟန်းငါးပါးသည် ပြုအပ်သော ဥပသမ္ပဒကံရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သေက္ခာနံ + ဓမ္မာ 'သေက္ခဓမ္မာ။ အင်္ဂေါစ + သော + ဖလဥ္စာတိ အင်္ဂဖလံ။
န + ဘာဝေါ အဘာဝေါ။ သိက္ခိတဗ္ဗဿ + အဘာဝေါ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝေါ။
အန္တေ ဇာတော အန္တိမော။ သဗ္ဗေသံ ပရိယာယာနံ (ပရိစ္ဆေဒါနံ) + အန္တိမော သဗ္ဗန္တိမော။
ယံ + ပရိမာဏံ ယေသန္တိ ယာဝတိကာ။ (ယ-ပုဒ် + အာဝတကပစ္စည်း)
ယံ-အရကား အကြင်မျှလောက် ငါးယောက်အတိုင်း အရှည်သည်-မှဉ့။
ထို၏ + ပါရာဇိကအနုစ္ဆာပန္န၊ အနုကိ္ခတ္တကရဟန်းတို့ဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေ၊ ပရိမာဏ + ပရိမာဏဝန္တ စပ် ဌာနျ-၏။
အာဝတက-ပစ္စည်းအရကားပါရာဇိကအနုစ္ဆာပန္န၊ အနုကိ္ခတ္တကရဟန်းတို့ဖြစ်ရ၏။(ဝိသေသနဆက်ကောက်။)
ကမ္မဿ + ပတ္တာ ယုတ္တာ အနုရူပါ ကမ္မပ္ပတ္တာ။ (တနည်း) ကမ္မံ + ကာတုံ + ပတ္တာ ကမ္မပ္ပတ္တာ။

အနက် ကမ္မပ္ပတ္တာ=ဥပသမ္ပဒကံအား လျောက်ပတ်ကုန်၏။ (ဝါ) ဥပသမ္ပဒကံကို ပြုခြင်း၌ လျောက်ပတ်ကုန်၏-ဟု သဒ္ဒတ္ထပေး။
ဆန္ဒံ + ဒါတုံ + အရဟန္တီတိ ဆန္ဒာရဟာ။
အာဟရိယိတ္ထာတိ အာဟဋော။ (အာ + ဟရ + တ) ဆန္ဒရ၏။ အာဟဋဿ + ဘာဝေါ အာဟဋတ္တံ။
သမ္မုခံ + ဧတေသံ + အတ္ထီတိ သမ္မုခီ။ သမ္မုခီ + ဟုတွာ + ဘူတာ သမ္မုခိဘူတာ။
ပဋိက္ကောသီယတေ ပဋိက္ကောသနံ။ န + ပဋိက္ကောသနံ အပ္ပဋိက္ကောသနံ။

၅။ **ပရိယာယ** = ပရိ+အယ+ဏ။ **ဝဂ္ဂ** = ဝဇ+ဂ။ (ဝါ) ဝဂ္ဂ+အ။ (ဝါ) ဝဇ္ဇ+ဏ။
သမဂ္ဂ = သံ+အဇ+ဏ။ **အာဟဋ** = အာ+ဟရ+တ။

၆။ (က) ဖြင့် အသေခေါ-၌ အ-၏ န-နိပါတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း, ယင်း အ-၏ ပဋိသေဓ အနက်ဟော-ကိုလည်းကောင်း, သေခေါ-၌ သိက္ခ-ဓာတ်၏-ကိုလည်းကောင်း, ဏ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓ် အနက်၌သက်-လည်းကောင်း, သိက္ခတီတိ သေက္ခောဟု-လည်းကောင်း။ န+သေက္ခော အသေက္ခောဟု မိဿကတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း, အသေက္ခော-ဟူလိုလျက် က-ကိုချေ၍ အသေခေါဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ခ)ဖြင့် အသေခ-အရ သိက္ခာမှကင်းသော အန္ဓဗာလပုထုဇဉ်ကို မယူရ၊ (တနည်း) အသေခ-အရ ကျင့်လတ့်သော အနာဂတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျင့်သည်ဟု မဆိုထိုက်သော နဝတ္တဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မယူရ၊ ကျင့်ပြီး အတိတ်ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာ) ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။ (သာရတ္ထ၊ ဂဏ္ဌိသစ်-ကျမ်းတက်နှင့် ယှဉ်ကြည့်ပါ။)

http://www.dhammadownload.com

အာဟာရတ္ထာ။ အာဟာတတ္ထာ

၉။ ဧော တဿ-ဟူသော ကစ္စည်းအရ ဒန္တဇတ-ကို မုဒ္ဓဇဋ-ပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အာဟဋော အာဘတာ နီတာ (ဓာန်-၇၄၉) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဤ၌ သန္ဓ-ကို ဆောင်ခြင်းဟူသော အနက်ဖြစ်သင့်ရကား အာဟာရတ္ထာ-ဟု ရှိသော ပါဌ်သာ သင့်သည်။

အသေက္ခော။ အသေခေါ

သံယောဂါဒိမျှဋ္ဌနလောပေါ၊ ပ။ သေခေါ၊ သေက္ခော၊ အပေခါ၊ အပေက္ခာ၊ ဥပသမ္ပဒါပေခေါ၊ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော ဣစ္စာဒိ။ နိရုတ္တိဒီပနီ (၁၆) ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။

ယာဝတိကာ ဘိက္ခူ ကမ္မပ္ပတ္တာ

၈။ အပေါင်းဖြစ်သော ရဟန်းအားလုံးတို့၏ "ဘိက္ခူ" ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပါရာဇိကအနာပန္န၊ အနုက္ခိတ္တက ရဟန်းတို့၌တင် ကေဒေသျူ + ရုဠှီ ။

✤ **ယာဝတိကာ ဘိက္ခူတိ ယတ္တကာ ဘိက္ခူ။ ကမ္မပ္ပတ္တာတိ ကမ္မာရဟာ ပါရာဇိကံ အနာပန္နာ အနုက္ခိတ္တာစ၊ (သာရတ္ထ)**

ပဋ္ဌဝဂ္ဂကရဏီယေ ကမ္မေ

အပေါင်းဖြစ်သော သံဃကံအားလုံး၏ "ကမ္မ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဥပသမ္ပဒကံ၌တင် ကေဒေသျူ + ရုဠှီနည်း။

✤ **ဥပသမ္ပဒါကမ္မသ ပဋ္ဌဝဂ္ဂကရဏီယတ္တာ၊ (သာရတ္ထ)**

အသေခေါ

ဌာနီ-အရဟတ္တဖိုလ်၏ "အသေခ"ဟူသောအမည်ကို ဌာန-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၌တင် ဌာနျူပစာ+ အဝိနာဘာဝ။ (ဥတ္တရိ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝတော-ဟူသော ဟိတ်ပါဌ်ကို ထောက်)

(တနည်း) အတူဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ "အသေခ"ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်၌တင် သဒိသူပစာ + ရုဠှီနည်း။

✤ **ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တသိက္ခော ဝါ အသေခေါတိ၊ ပ၊ တံသဒိသေသု တမ္ဘောဟာရတော၊ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) အပေါင်းဖြစ်သော ကျင့်ပြီးအတိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ (ရဟန္တာ) ကျင့်လတ္တံ့အနာဂတ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျင့်သည်ဟုမဆိုထိုက်သော နဝတ္တဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုးတို့၏ "အသေခ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကျင့်ပြီး အတိတ်ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန္တာ) ၌တင် ကေဒေသျူပစာ။ (ဂဏ္ဌိကျမ်းတက်ပြန်ကြည့်။)

၁၀။ **အာဟာရတ္ထာ-၌ အာ+ဟာရ-ဓာတ်အရ သန္ဓေဆောင်ရဟန်း၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဓမ္မကို ယူ၍** ထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၆၂)

(က) **အဓိသီလသိက္ခာတိ အဓိကံ ဥတ္တမံ သီလန္တိ အဓိသီလံ၊ အဓိသီလဥ္စ တံ သိက္ခိတဗ္ဗတော သိက္ခာ စာတိ အဓိသီလသိက္ခာ။**

(ခ) သေနသော အဓိစိတ္တအဓိပညာသိက္ခာသု၊

(ဂ) ကတမံ ပနေတ္ထ သီလံ, ကတမံ အဓိသီလံ၊ ကတမံ စိတ္တံ, ကတမံ အဓိစိတ္တံ၊ ကတမာ ပညာ, ကတမာ အဓိပညာတိ?

(ဃ) ဝုစ္စတေ – ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလံ တာဝ သီလမေဝ။

(င) တဉှိ ဗုဒ္ဓေ ဥပ္ပန္နေပိ အနုပ္ပန္နေပိ လောကေ ပဝတ္တတိ။

(စ) ဥပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ တသ္မိံ သီလေ ဗုဒ္ဓါပိ သာဝကာပိ မဟာဇနံ သမာဒပေန္တိ၊ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ ကမ္မဝါဒိနော စ ဓမ္မိကာ သမဏဗြာဟ္မဏာ စက္ကဝတ္တီ စ မဟာရာဇာနော မဟာဗောဓိသတ္တာ စ သမာဒပေန္တိ၊ သာမမ္ပိ ပဏ္ဍိတာ သမဏဗြာဟ္မဏာ သမာဒိယန္တိ။

(ဆ) တေ တံ ကုသလံ ဓမ္မံ ပရိပူရေတွာ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သမ္ပတ္တိံ အနုဘောန္တိ။

(၄၂၀၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊၅၈၊ ဝိမတိ။ ၁၃၈၊ မဇ္ဈိ။ တ၊၁၆၃၊ ဘာသာဋီ၊ ဒု။ ၃၆၅။ ဂံသစ်၊ ဒု၊၄၉၂။)

၁။ ဃ -ကို ထည့်သင့်သောပုဒ်များ ဆရာနည်းကျကျ ထည့်စွက်၍ လည်းကောင်း, င-စ-တို့ကို သမာဒပေန္တိ-၌ သဒ္ဒတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယတ္ထပေါ်လွင်စေလျက် လည်းကောင်း အနက်သမ္ဗန်ပါ။

၂။ ဂ – ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်၍ စ – ဝါကျကို အာသောဂါယုတ္တ စောဒနာတက်ပါ။

၃။ ၁ – စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ မဟာဇနံကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ၊

၄။ မဟာဇနံ – ၌ နောက်ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။

၅။ စိတ္တ၊ သမဏ။ ဗြာဟ္မဏ။ စက္က။ ဝတ္တိ။ မဟာ။ အဓိက – တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ ဝေဖန်ပါ။

၆။ က – ဃ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ စ-ဝါကျ၌ သမာဒိယန္တိ။ သမာဒယန္တိဟု ပါဠ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို သဒ္ဒယုတ္တိပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ဃ – ဝါကျ ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလံ-၌ နယ္ယပစာရ ထုတ်ပြပါ။

၁၀။ စ-ဝါကျ၌ သမာဒိယန္တိ-ဝယ် ဓာတ်အရ တရားကို ဒေသနာဟာရ နေတ္တိတည်း ထုတ်ပြပါ။

= =

၁။ (ဃ) ဧတ္ထ ဌာနေ။ ၌။ စောဒကဿ၊ ၏။ (စောဒနာယ၊ ခြင်း၏) ပရိဟာရော၊ ကို။ မယာ၊ သည်။ ဝုစ္စတေ။ တာဝ၊ အဓိသီလ, စိတ္တ, အဓိစိတ္တ, ပညာ, အဓိပညာ-တို့မှ (အပါဒါန်) တို့၏ (သမ္ဗန်) ရှေးဦးစွာ။ သီလံ၊ ကို။ မယာ၊ သည်၊ ဝုစ္စတေ။ ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလံ။ ငါးပါးကုန်သော အင်္ဂါတို့ရှိသော သီလ၊ ဒသင်္ဂသီလဥ္စ အကျုံးဝင်သော ရှစ်ပါးကုန်သော အင်္ဂါတို့ရှိသော သီလ၊ ဆယ်ပါးကုန်သော အင်္ဂါတို့ရှိသော သီလသည်။ သီလမေဝ၊ သာတည်း။ (င-စ) ဟိ၊ မှန်။ တံ-ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလံ၊ သည်။ ပ။ သမာဒပေန္တိ၊ ကောင်းစွာယူစေတတ်ကုန်၏။ (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) ဆောက်တည်စေတတ်ကုန်၏။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

မှတ်ချက် ဝုစ္စတေ-ပုဒ်၊ အဖြေထုတ်ရာ-စသော နိယံ၊ ပဌမံ-တာဝ-စသော နိယံတို့နှင့် အညီ ပါဌသေသပုဒ်များ ထည့်ရသည်ဟုမှတ်။

http://www.dhammadownload.com

၂။ ဂ-အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (က-ခ) နှစ်ဝါကျဖြင့် အဓိသီလသိက္ခာ-စသော သုံးပုဒ်၏ သဒ္ဒတ္ထ၊ ဝစနတ္ထ ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဓိသီလစသည်တို့ ရှိကုန်သည်ရှိသော် သီလစသည်တို့လည်း ဖြစ်ကုန်ရာ၏ဟု နှလုံးပြု၍ သီလစသည်တို့ကို အရုပ်အားဖြင့် ထင်စွာပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။ (မအူသျှ)

(တနည်း) ယခုအခါ၌ ယုတ်ညံ့သော ထီး၊ တံခွန်ကို ထောက်၍ လွန်ကဲသော ထီး၊ တံခွန်ကို အတိသတ္တ၊ အတိဓေဟ္ဌ၍ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ အနုက္ကဋ္ဌဖြစ်သော သီလ၊ စိတ်၊ ပညာကို ထောက်၍၊ လွန်ကဲသော သီလ၊ စိတ်၊ ပညာသည် အဓိသီလ၊ အဓိစိတ္တ၊ အဓိပညာ ဖြစ်သင့်၏ဟု သီလစသည်တို့ကို သရုပ်အားဖြင့် ထင်ရှားပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။ (သာရတ္ထ။)

(တနည်း) ယခုအခါ၌ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယဖြစ်သော သီလစသည်တို့ကို လောကီသီလ စသည် တို့ထက် ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဓိသီလစသော ဝေါဟာရဖြင့် ဆိုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဂ)မိန့်။ (ဝိမတိ။ ၁၃၀။)

(ဃ) အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (ဂ) ဝါကျဖြင့် အဘယ်သည် သီလမည်နည်း စသည်ဖြင့် စောဒနာ ခြောက်မျိုးကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဋ္ဌင်္ဂသီလသည် ဒသင်္ဂသီလ၌ အတွင်းဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဋ္ဌင်္ဂသီလကို သီးခြားမယူမူ၍ (သာရတ္ထ) အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ၌ ဖြစ်သော သီလကို ရည်ရွယ်၍ (ဝိမတိ) ပဉ္စင်္ဂ,ဒသင်္ဂသီလသည် သီလမည်၏ဟု ရှေးဦးစွာ သီလအရကို ဖြေလိုသောဆရာသည် ဝုစ္စတေ-စသော (ဃ)မိန့်။

(င) အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် ပဉ္စင်္ဂ, ဒသင်္ဂသီလသည် သီလသာမည်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုပဉ္စင်္ဂ, ဒသင်္ဂသီလ၏ သီလသာမည်သည်၏ အဖြစ်ကို ခိုင်မြဲစေ, ပြီးစေလိုသော ဆရာသည် (င)မိန့် (မအူသျှ)

(စ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် ဃ-င တို့ဖြင့် ပဉ္စင်္ဂ ဒသင်္ဂသီလသည် သီလသာမည်၏။ ဘုရားပွင့်တော်မူ သော်လည်းကောင်း, ပွင့်တော်မမူသော်လည်းကောင်း လောက၌ဖြစ်၏,ရှိ၏ဟု ဆို၏။ ထိုပဉ္စင်္ဂ၊ ဒသင်္ဂသီလကို ဘုရားပွင့်တော်မူရာအခါ၌ ဘုရားရှင်တို့သည်သာ လူအပေါင်းကို ဆောက်တည် စေကြပါသလော။ ဘုရားပွင့်တော်မမူသည်ရှိသော် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့သည်သ ဆောက်တည် စေကြပါသလော။ အဘယ်သူတို့လည်း ဆောက်တည်စေကြပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။

၃။ ၁-သည် (အတိဒေသ) သံဝဏ္ဏနာပြ ပက္ခန္တရ။ (ဝါ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဝါ) ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ဃ-သည် ဝါကျာရမ္ဘ။ **(တနည်း)** သီလ၊ အဓိသီလစသော ခြောက်မျိုးကို စောဒနာ သောနောနှင့်တကွ အကျယ်ပြ ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် ဃ-သည် အပြေဝိသဇ္ဇနာသောနောဟူသော အဖို့တပါးပြ ပက္ခန္တရ။ င-သည် ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။

✻ သန္တိဌာန်နေရာင်၊ ဟိ-နှင့်ဆောင်၊ ဖြေခေါင်ခဋ္ဌီ၊ ဓောတကပြီ။ (ထိပိဋကနိယံ)

http://www.dhammadownload.com

စ-သည် င-ကိုချဲ့ပြ ဝိတ္ထာရ။ ယင်း-င-ဝါကျ၌ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ-စသော နောက်ဝါကျသည် ဗုဒ္ဓေ ဥပ္ပန္နေ ဝလာကေ ပဝတ္တတိ-၏ အကျယ်မှတပါး ဗုဒ္ဓေ အနုပ္ပန္နေ လောကေ ပဝတ္တတိ-၏ အကျယ်ပြသောကြောင့် ပကွန္တရ။ ဆ-သည် စ-၏ အကျိုးပြ ဖလဝါကျ။

တာစပ် မဟာဓနံ-ကို သမာဒပေန္တိ-၌ ကာရိတ်ကံ၊ ကာရိတ်ကံ၏ ကြိယာစပ်။

၄။ မဟတိ ဝုတ္တိ ပါပုဏာတီတိ မဟန္တော။ (မဟ+အန္တ)

ကုသလာ ကုသလံ ဓနေန္တီတိ ဓနာ။ (ဓန+အ)

ဓန-စာတ်အရ သဒ္ဒကတ္တာဌကား--ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မှချ။

ဟေတုကတ္တာဌကား---လူတို့၏ ပကတုပ--ဖလူ။ အ-အရကား--လူတို့ရ၏။

ဓနာနံ သမူဟော ဓနော။ (သမူဟ်+သမူဟ-စပ်။) မဟန္တော စ သော ဓနောစာတိ မဟာဓနော။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပဉ္စ အင်္ဂါနိ တေသန္တိ ပဉ္စင်္ဂ။ (သီလရ၏။) ဒသ အင်္ဂါနိ တေသန္တိ ဒသင်္ဂ။ (သီလရ၏။)

ပဉ္စင်္ဂ + ဒသင်္ဂ ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂ။ ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂ တံ သီလဉ္စာတိ ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂသီလံ။

ဝဒန္တိ သီလေနာတိ ဝါဒိနော။ ကမ္မန္တိ ဝါဒိနော ကမ္မဝါဒိနော။

(တနည်း) ကမ္မန္တိ ဝါဒေါ သီလံ ဧတေသန္တိ ကမ္မဝါဒိနော။

အနက် ကမ္မဝါဒိနော=ကံဟူ၍ အလေ့အားဖြင့် ဆိုကြကုန်သော (ဝါ) ကံဟူ၍ဆိုခြင်း အလေ့ရှိကြကုန်သော-ဟု သဒ္ဒတ္ထပေး။

ဓမ္မံ ရက္ခန္တီတိ ဓမ္မိကာ။ စက္ကံ ဝတ္တေန္တီတိ စက္ကဝတ္တီ။

မဟန္တာစ တေ ရာဇာနောစာတိ မဟာရာဇာနော။

မဟန္တာစ + တေ + ဗောဓိသတ္တာစာတိ မဟာဗောဓိသတ္တာ။

၅။ **စိတ္တာ** = စိတိ+(ဝါ) စိန္တ+တ။ **သမဏ**+သမု+ယု။ **အဓိက** = အဓိ+ဣ+က။

ဗြာဟ္မဏာ = ဗြဟ္မ+အဏ+အ။ (တနည်း) ဝါဟ+ယု။ **စက္ကာ**=စက္က+အ။

ဝတ္တိ = ဝတု+က။ (တနည်း) ဝတ္တု+က။ **မဟာ** = မဟ+ အန္တ။

၆။ (က) အဓိကံ သီလံ-ဖြင့် အဓိသီလံ-၌ အဓိသဒ္ဒါ၏ အဓိကအနက်ဟော-လည်းကောင်း အဓိကံ+သီလံ အဓိသီလံ-ဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

ဥတ္တမံ-ဖြင့် အဓိက-သဒ္ဒါ ဥတ္တမ အနက်ဟော၏ဟု သိစေ။

သိက္ခိတဗ္ဗ တောဖြင့် သိက္ခာ-၌ သိက္ခ-စာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ သိက္ခာတဗ္ဗ ၁တိ သိက္ခာဟု ပြု-လည်းကောင်းသိစေ။

အဓိသီလဉ္စ တံ+သိက္ခာစာတိ-ဖြင့် သမာသလိင်္ဂပဒ ထွ သိစေ။

ယ-ဖြင့် သီနောတိ ဗန္ဓတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ သီလံ၊ သီလန္တိ ဝါ သမာဒဟန္တိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ သီလံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ သီလ-အရ ပဉ္စင်္ဂသီလ,ဒသင်္ဂသီလကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

၇။ (စ) သမာဒိယန္တိ + သမာဒယန္တိ

ဒါ-အာဒါနေ၊ သံ-အာပုဗ္ဗေ ၁။ "ကွစိတတ္ထ" တိ အာဒိနာ ယမှိ တတ္ထန္တဿ ဣ-ကာရော၊ သီလံ သမာဒိယတိ။ သမာဒိယန္တိဣစ္စာဒိ။ (ရူ။ ၃၀၁။) နှင့်အညီ ကတ္တား အနက်၌ သက်သော

http://www.dhammadownload.com

ဒိဝါဒိ ယ-ပစ္စည်းနောင်းရာ၌ ဒါ-ဓာတ်၏ အစိတ် အာ-ကို ဧပြု၍ ပြီးသောကြောင့် "သမာဒိယန္တိ"ဟု ရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။

(က) သိက္ခိတဗ္ဗတော။ သိက္ခိတဗ္ဗာတော

(ဟတ္ထိတော ပေတော သဗ္ဗ ဉာတော ကညာတော ဇုတ္တိတော ဘိက္ခုနိတော) ဇွေစ "ကွစာဒိ မဇ္ဈုတ္တရာနံ ဒီယရဿာ ပစ္စယေသုစာ"တိ တော ပစ္စယေ ရဿတ္တံ။ (ရူ ၁၂၁။) နှင့်အညီ တော-ပစ္စည်းနောင်းရာ၌ ရှေးဒီဃသရကို ရဿပြုရမည် ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း, သိက္ခိတဗ္ဗ တော-၌ သိက္ခိတဗ္ဗ ကား "လောပေါ" ဟူသော မောဂ္ဂလာန် -၁၂၃- သုတ်နှင့်အညီ သိက္ခိတဗ္ဗ တ္တ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဤ"လောပေါ"ဟူသော မောဂ္ဂလာန်သုတ်ဖြင့် တ္တ-ကိုချေ၍ သိက္ခိတဗ္ဗ -ဟု အကာရန္တနပုံလိင်နှင့် ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း သိက္ခိတဗ္ဗ တော-ဟု ရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်၊

၈။ ပဉ္စဂ်ဒသဂ်သီလံ တာဝ သီလမေဝ

အစိတ်ဖြစ်သော ငါးပါးသီလ၊ ဆယ်ပါးသီလ၏ "ပဉ္စဂ်ဒသဂ်သီလံ"ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ငါးပါးသီလ, ရှစ်ပါးသီလ, ဆယ်ပါးသီလ၌တင် ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏနည်း။

❖ **အဋ္ဌင်္ဂသီလံ ဒသင်္ဂသီလေသွေဝ အန္တောဂဓတ္တာ ဝိသုံ အဂ္ဂဟေတွာ "ပဉ္စဂ်ဒသဂ်သီလ" န္တိ ဝုတ္တံ ။ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) အပေါင်းဖြစ်သော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ၌ ဖြစ်သော ပဉ္စဂ်ဒသဂ်သီလ ၊ အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ၌ဖြစ်သော ပဉ္စဂ်ဒသဂ်သီလတို့၏ "ပဉ္စဂ်ဒသဂ်သီလံ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ၌ ဖြစ်သော ပဉ္စဂ်ဒသဂ်သီလ၌ တင် ကေဒေသူ၊ ရုဠှီနည်း။

❖ **ပဉ္စဂ်ဒသဂ်သီလန္တိ အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ (ဝိမတိ။)**

(င) မဟာဇနံ

အစိတ်ဖြစ်သော များစွာသော လူအပေါင်း၏ "မဟာဇနံ" ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော များစွာသောလူအပေါင်း, များစွာသောနဂါး,ဂဠုန်အပေါင်း စသည်၌ တင် ကေဒေသူပစာ၊ ဥပက္ခဏနည်း။ နိဒဿနနည်း။ ပဓာနနည်း။

(ဆ) သမ္မုတ္တိ

အစိတ်ဖြစ်သော ဒေဝသမ္မုတ္တိ၊ မနုဿသမ္မုတ္တိတို့၏ "သမ္မုတ္တိ" ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း ဖြစ်သော ဒေဝသမ္မုတ္တိ , မနုဿသမ္မုတ္တိ, နိဗ္ဗာနသမ္မုတ္တိတို့၌တင်-ကေဒေသူပစာ။ဥပလက္ခဏနည်း၊ နိဒဿနည်း။

၁၀။ **သမာဒိယန္တိ-၌ သံ+အာ+ဒါ-ဓာတ်အရ** ဝိရတီစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထုတ်။ **ကမ္မဝါဒိနော-အရ** လောကီသန္တာငါးပါးကို ယူ၍ ဒေသနာဟာရထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၆၃)

(က) ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ ပန "အဓိသီလ"န္တိ ဝုစ္စတိ၊
(ခ) တဉှိ သူရိယောဝိယ ပဇ္ဇောတာနံ, သိနေရု ဝိယ ပဗ္ဗ တာနံ သဗ္ဗ လောကိယသီလာနံ အဓိကဉ္စေဝ ဥတ္တမဉ္စ၊
(ဂ) ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေယေဝစ ပဝတ္တတိ၊ န ဝိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ။
(ဃ) န ဟိ တံ ပညတ္တိံ ဥဒ္ဓရိတွာ အညော သတ္တော ဌပေတုံ သက္ကောတိ။
(င) ဗုဒ္ဓါယေဝ ပန သဗ္ဗ သော ကာယဝစီဒွါရအဇ္ဈာစာရသောတံ ဆိန္ဒိတွာ တဿ တဿ ဝီတိက္ကမဿ အနုစ္ဆဝိကံ တံ သီလသံဝရံ ပညပေန္တိ။
(စ) ပါတိမောက္ခသံဝရတောပိ စ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တမေဝ သီလံ အဓိသီလံ၊
(ဆ) တံ ပန ဣဓ အနဓိပ္ပေတံ။
(ဇ) န ဟိ တံ သမာပန္နော ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတိ။
(ဋ၊ ၂၀၉။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၅၈။ မအူသျှ။ ထ။ ၁၆၄။ ဘာသာဋီ။ ဒု။ ၃၆၆။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု။ ၄၉၂။)

၁။ (ဂ-ဃ-င) တို့ကို အပြန်အလှန် ကျနစွာ အနက်ပေးပါ။
၂။ (ဃ) ကို အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ (င)ကို အနုသန္ဓေ တက်ပြပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို ၊အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ ၌ ပါတိမောက္ခ-ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ပဇ္ဇောတ၊ သိနေရု၊ ပဗ္ဗ တ၊ ဒွါရ၊ ဆိဝိ တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (က) ဥပဘာဗ္ဗန္ဓောနာမ ဥပရိဘာဝံ သမာပန္နော ပတ္တောတိ အတ္ထော။
(ခ) ဌာနႋရမောနာတိ ကာရဏာရဟေန၊ သတ္ထုသာသနာရဟေန။ (ဋ -၂၀၈) အာ + သံ။
၇။ သုရိယော။ သူရိယော။ သူရော-သုံးချက်တွင် သင့်ရာပါဠိကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) ဝါကျ အဓိသီလန္တိ ဝုစ္စတိ၌ အဓိသီလံဝယ် ရသင့်သော နယ့ပစာရ ထုတ်ပါ။
၁၀။ အဓိသီလ-အရ ဥပစာရတ္ထတရားကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

==========================

၁။ (ဂ-ဃ-င) ဝါကျအပြန်အလှန်

စ-ဆိုရန်ရှိသေး၏။ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေယေဝ။ ပ။ န ပဝတ္တတိ။ ကသ္မာ။ ပ။ နပဝတ္တတိ။ ဟိ-ယသ္မာ. ကြောင့်။ တံ ။ ပ ။ ပညပေန္တိ။ တသ္မာ။ ပ ။ န ပဝတ္တတိ။

(ခ) ပမာပမေထင်ရှားစေလျက်

ဟိ-သစ္စံ၊ မှန်။ သူရိယော၊ သည်။ ပဇ္ဇောတာနံ၊ တို့ထက်။ အဓိကော ဝိယစ၊ လွန်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဥတ္တမောဝိယစ၊ မြတ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။ သိနေရု၊ သည်။ ပဗ္ဗ တာနံ၊ တို့ထက်။ အဓိကော ဝိယစ၊ လည်းကောင်း။ ဥတ္တမော ဝိယစ၊ သို့လည်းကောင်း။ (ဇဝ်-တထာ၊ တူ။) တံ၊ ထို ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည်။ သဗ္ဗ လောကိယသီလာနံ၊ တို့ထက်။ အဓိကဉ္စေဝ၊ ၏။ ဥတ္တမဉ္စ၊ ၏။

http://www.dhammadownload.com

၂။ **ခ-အနုသန္ဓိ**

ဤသို့ (က)ဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို အဓိသီလဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်း ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် မြဲစေ, ပြီးစေလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်။ (မအူသျှ)

(တနည်း) ယင်းပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၏ အဓိသီလမည်ပုံကို ဥပမာဖြင့် ထင်ရှားပြလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်။

(ဂ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၏ အလုံးစုံသော လောကီသီလတို့ထက် လွန်ကဲ မွန်မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်းပါတိမောက္ခသံဝရ သီလသည် ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလမှ တပါးသော ကာလ၌လည်း ဖြစ်ကောင်းအံ့လော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း-စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

(ဃ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် ဘုရားပွင့်တော်မူရာ အခါ၌သာဖြစ်၏၊ သာသနာပအချိန်အခါ၌ မဖြစ်ဟုဆို၏။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့သည်လည်း ဓမ္မတာ၏ အစွမ်းဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံကြကုန်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဘုရားပွင့်ရာ အခါ၌သာ ဖြစ်၏။ သာသနာပအခါ၌ မဖြစ်-ဟု အချိန်အခါကို သတ်မှတ်၍ ဆိုပါသနည်း -စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

❖ **နနုစ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပိ ဓမ္မတာဝသေန ပါတိမောက္ခသံဝရသီလေန သမန္နာဂတာဝ ဟောန္တိ။ဝေံသတိ ကသ္မာ "ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေယေဝ ပဝတ္တတိ။ န ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ" တိ နိယမေတွာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ "န ဟိ တံ ပညတ္တိံ ဥဒ္ဓရိတွာ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

(င) အနုသန္ဓိ

ဤသို့(ဃ)ဝါကျဖြင့် (မြန်မာပြန်) ထားခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဤမည်သောဝတ္ထု ဤမည်သောဝီတိက္ကမကြောင့် ဤမည်သောအာပတ်ဖြစ်၏ဟု ပညတ်ခြင်းကား တပါးသောသူတို့၏ အရာမဟုတ်၊ ဘုရားရှင်တို့၏ အစွမ်းအာနုဘော်သာဟု ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (င)မိန့်။

❖ **"ဣမသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ" ဝီတိက္ကမေ ဣဒံနာမ ဟောတိ"တိ ပညပနံ အဝိသယော။ ဗုဒ္ဓါနံယေဝ သော ဝိသယော ဗုဒ္ဓါနံ ဗလန္တိ အာဟ " ဗုဒ္ဓါယေဝ ပနာ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

(စ) အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (က) စသော ဝါကျများဖြင့် ပရိယာယ်အားဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၏ အဓိသီလ မည်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ (လောကီသီလ၏ အဓိသီလ၏ အဖြစ်သည် ပရိယာယ် (ဥပစာ)အားဖြင့်ဖြစ်ရကား၊) မုချအားဖြင့်ဖြစ်သော ထိုအဓိသီလကို ပြခြင်းငှာ(စ)မိန့်။

❖ **လောကိယသီလဿ အဓိသီလဘာဝေါ ပရိယာယေနာတိ နိပ္ပရိယာယမေဝ တံ ဒဿေတုံ "ပါတိမောက္ခ သံဝရတောပိစ မဂ္ဂဖလ သမ္ပယုတ္တမေဝ သီလံ အဓိသီလ "န္တိ ဝုတ္တံ။ (သာရတ္ထ)။**

http://www.dhammadownload.com

(ဓ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဆ)ဖြင့် မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တသီလကို ဤ အဓိသီလ သိက္ခာ၌ (ဝါ) ဤပဌမ ပါရာဇိကအရာ၌ အလိုမရှိအပ်ဟု ဆို၏။ အဘယ့်ကြောင့် အလိုမရှိအပ်ပါသနည်း။ ယင်း မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တသီလသည် ဥပစာမဟုတ်။ မုချအားဖြင့် အဓိသီလ မည်သည့်မဟုတ်ပါ လော--စုဒ်ကြောင့် (ဓ)မိန့်၊

၃။ (၁) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ (မအူ) (တနည်း) ကာရက (ရွှေဥမင်နိဿ) (တနည်း) ဥပမာ ဥပမေယျတို့ဖြင့် ထင်ရှားပြသောကြောင့် တပ္ပါကဋီကရဏ။(နိယံဆရာများအလို)။

✻ **အဓိဝစနံ (ဒုဗ္ဗတိ)နောက်၊ ဟိ-လျှင်ရောက်၊ နက်ကောက်ချဲ့ ထင်၊ မြီ။**
မထင်ကွယ်ဝှက်၊ ရှေးအနက်ကို၊ ဟိတ်စွက်တဖြာ ဥပမာ၊ ဖွင့်လာ တပ္ပါကဋီကရဏ၊ (ရွှေ)

(ဂ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ယ-င တို့ကား ကာရက။ (ဝါ) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။
ထိုတွင်-ယ-သည် ဇျောတိရေက။ င-သည် အနွယ။

✻ **နဟိ-တက်ရော၊ ဟိနက်မှာ၊ ဟိတ်ပါဒဠှီစွဲ။ (ရွှေ)**
စ-ပက္ခန္တရ။ ဆ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဇ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ (ဝါ) ကာရက။

၄။ ယော နံ ပါတိ ရက္ခတီတိ ပါတိ။ (ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏)
ပါတိ + မောက္ခေတိ မောစေတိ အပါယိကာဒီဟိ ဒုက္ခေဟီတိ ပါတိမောက္ခံ။ (သာရတ္ထ)။
ပါတိ-အရကား သီလကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မုချ။
ထို၏ + သီလနှင့် ဌာန + ဌာနီစပ် ဌာနူ-၏။
မောက္ခ-ဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဌ-ကား သီလကို စောင့်ရှောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရုပ်၊နာမ် ခန္ဓာတို့၏ ဥပါဒ်သည်-မုချ။
ဟေတုကတ္တုဌ-ကား ထိုအားတပ်သော သီလ၏ ပကတူပ--ဖလူ-၏။
အ-ပစ္စည်း၊ သမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား သီလရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သံဝရဏံ သံဝရော။ ကာယဝါစာဟိ အဝီတိက္ကမော။ သံဝရတိ ပိဒဟတိ စေတနာတိ သံဝရော။ ပါတိမောက္ခမေဝ သံဝရော ပါတိမောက္ခသံဝရော။ ပါတိမောက္ခသံဝရော ဧဝ+သီလံ ပါတိမော်က္ခ သံဝရသီလံ။ အတ္ထတော ပန တတော တတော ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗ တော ဝိရတိယော စေဝ စေတနာစ။ (သာရတ္ထ။ ၅၉။ ၆၀)

သီနောတိ ဗန္ဓတိ စိတ္တံ စေတနာတိ သီလံ။
သီလန္တိ သမာဒဟန္တိ စိတ္တံ စေတနာတိ သီလံ။
သီလန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ စိတ္တံ ကုသလာ ဓမ္မာ ဧတ္ထ, စေတနာတိ သီလံ။
သီလ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ကုသိုလ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။
အဓိကရဏဌ-ကား သီလ၏ ပကတူပ--ဖလူ--၏။ အပစ္စည်းအရ--သီလရ၏။
အဓိကံ + ဥတ္တမံ သီလံ အဓိသီလံ။
သဗ္ဗ ဓမ္မေ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗုဒ္ဓါ။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥပ္ပါဒေါ။ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေါ။

၅။ **ပဋ္ဌောတ** = ပ+ဌတ+က။ **သိနေရု** = သိနာ+ရေ။ **ပဗ္ဗတ** = ပဗ္ဗ +တ (ဝါ) ပ+ဝ+တ။
ဒွါရ = ဒွရ+က။ (ဝါ) ဒွိ+အရ+အ။ (ဝါ) ဒု+ဝရ+က။ **ဆဝိ** = ဆဒ+ရဝိ။

http://www.dhammadownload.com

၆။ ဥပရိဘာဝံ သမာပန္နော-ဖြင့် ဥပသမ္ပန္နော၌ ဥပ-သဒ္ဒါ၏ ဥပရိဘာဝအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ သမ္ပန္န-သဒ္ဒါ၏ သမာပန္န-အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ သမ္ပန္နော၌ တ-ပစ္စည်းကတ္တုသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇ္ဇတီတိ သမ္ပန္နောဟု ပြု-လည်းကောင်း၊ ဥပရိဘာဝံ သမ္ပန္နော ဥပသမ္ပန္နော-ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်--ပြု-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ပတ္တော-ဖြင့် သမာပန္န-သဒ္ဒါ ရောက်ခြင်းအနက်ဟော၏ဟု သိစေ။ (တနည်း)သမာပန္န-သဒ္ဒါသည် ပတ္တ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေ။

(ခ) ကာရဏာရဟေန-ဖြင့် ဌာနာရဟေန ၌ ဌာန-သဒ္ဒါသည် ဩကာသရိယအနက်ကို မဟော၊ ဟေတု ကာရဏ အနက်ကို ဟော၏ဟု သိစေသည်။

သတ္ထုသာသနာရဟေန-ဖြင့် ကာရဏာရဟေန-၌ ကာရဏအရ သတ္ထုသာသနဟု ဆိုအပ်သော မြတ်စွာဘုရား ဆုံးမတော်မူကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဝါစာကို ယူရမည်ဟုသိစေသည်။

(က) ဝါကျဖြင့် အဓိသီလအရ (ဥပစာအားဖြင့်) ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ယူ-လည်းကောင်း၊ ယင်းအဓိသီလံ-ပုဒ်၏ ဖလူပစာသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

※ **ဝုစ္စတိ၊ ဝုတ္တံ၊ နာမ်ရှိရာ ဥပစာ။**

(စ) ဝါကျဖြင့် အဓိသီလအရ (မုချအားဖြင့်) မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောသီလကို ယူ-သိစေ။

၇။ **သုရိယော၊ သူရိယော၊ သူရော**

သု-ဟိံသာယံ၊ အန္ဓကာရဝိဓမနေန သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံသတီတိ သုရိယော။ ရ-ကာရာဂမော၊ သကာရဿ ယတ္တဥ္စ။ (ရူပသိဒ္ဓိ၊ ၄၂၁။)

သရ-ဂတိယံ။ ယော။ သရတိဿ သုရိအာဒေသော။ သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သုရိယော။ သု-ဟိံသာယံဝါ။ ဏျယော။ ရ-ကာရာဂမော၊ သ-ကာရဿ ယတ္တဥ္စ။ အန္ဓကာရဝိဓမနေန သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံသတီတိ သုရိယော။ (သူစိ)

အထက်ပါ ရူပသိဒ္ဓိနှင့် သူစိတို့အလို **သုရိယ**ဟု ရဿနှင့် ပါဌ်သင့်။

အာဒိစ္စော သူရိယော သူရော။ (ဓာန်။ ၆၂။) လောကာနံ သူရဘာဝံ ဇနေတီတိ သူရိယော။ တထာ သူရော။ (ဓာန်ဋီ) သူရိယဿ သူရ။ သူရော သူရိယော ဝါ ။(နီတိ။ သုတ္တ။ ၅၀၄။)

အထက်ပါ-ဓာန်။ ဓာန်ဋီ။ နီတိသုတ္တတို့အလို **သူရိယော။ သူရော**နှစ်ပါဌ်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် ၃-ပါဌ်သင့် ဟုဆုံးဖြတ်။

၈။ **(က) အဓိသီလံ**

အကျိုးဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောသီလ၏ **"အဓိသီလ"**ဟူသော အမည်ကိုအကြောင်းဖြစ်သော ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၌ တင် ဖလူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။ (သာရတ္ထ။)

(ဂ) ဝါကျ၌ တဗ္ဗဟုလ္လနည်း

ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလတည်းဟူသော ဌာနဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလတည်းဟူသော ဌာနီကို မှတ်၍ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ၌ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓကာလ၌ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်း ရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) သူရိယော

ဌာန-နေဒြပ်၏ "သူရိယ"အမည်ကို ဌာနီနေရောင်၌ တင် ဌာနူပစာ။ နာနတ္တရိကနည်း (ပဇ္ဇောတာန်-ကို ထောက်)

(ဆ) တံ ဣဒ္ဓ အနဓိပ္ပေတံ

အဓိသီလနှင့် မကင်းရာသည်ဖြစ်၍ ပါတိမာက္ခသံဝရသီလတည်းဟူသော လောကီသီလကို ဤပဌမပါရာဇိကအရာ၌ အလိုရှိအပ်၏ဟု အနက်ရောက်ရာသောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း။ ဗျတိရေကနည်းလည်းရသည်။ (ဒေဝဒတ္တော ဒိဝါ န ဘုဉ္ဇတိ ထုလော-ကဲ့သို့တည်း။)

(ဇ) ဝါကျ၌လည်း

ကိလေသာနှင့် မကင်းရာသည်ဖြစ်၍ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလဟု ဆိုအပ်သော လောကီသီလသို့ရောက်သော ပုထုဇဉ်ရဟန်းသည်ကား မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲသေး၏ဟု အနက်ရောက်ရာသောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း/ ဗျတိရေကနည်း။။

(ဃ) ဝါကျ

အလုံးစုံသော ပါတိမောက်ကို ဘုရားမှတပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ထားခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းဟု အလွန်အကဲအားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း။

❖ **န ဟိ တံ ပညတ္တိံ ဌပေတုံ အာဒိ ပန ဥက္ကဋ္ဌဝသေန သဗ္ဗံ ပါတိမောက္ခံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ (ဝိမတိ၊)**

၁၀။ **အဓိသီလ**-အရ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလဟု ဆိုအပ်သော ဝိရတိစေတနာတို့ကို လည်းကောင်း၊ ထိုနှင့် ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို လည်းကောင်း၊ ထိုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တရားများကို လည်းကောင်း ယူ၍ လောကောနှင့် အတူ ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ်(၆၄)

(၄၇ –အစိုးရ –မေးမြီး၊)

(က) ကာမာဝစရာနိ ပန အဋ္ဌ ကုသလစိတ္တာနိ, လောကိယအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ စ ကေဿံ ကတ္ထာ စိတ္တမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

(ခ) ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါနုပ္ပါဒေ စဿ ပဝတ္တိ၊ သမာဒပနံ, သမာဒါနဉ္စ သီလေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဂ) ဝိပဿနာပါဒကံ အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တံ ပန "အဓိစိတ္တ"န္တိ ဝုစ္စတိ။

(ဃ) တတ္ထ အဓိသီလံ ဝိယ သီလာနံ သဗ္ဗလောကိယစိတ္တာနံ အဓိကတ္တေဝ ဥတ္တမဉ္စ၊

(င) ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေယေဝ စ ဟောတိ, န ဝိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ။

(စ) တတောပိစ မဂ္ဂဖလစိတ္တမေဝ အဓိစိတ္တံ၊

(ဆ) တံ ပန ဣဓ အနဓိပ္ပေတံ။

(ဇ) န ဟိ တံ သမာပန္နော ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတိ။

(၃၊၂၀၉။ သာရတ္ထ၊ဒု၊ ၆၁။ ဝိမတိ၊ ၁၃၁။ မအူသျှ၊တ၊ ၁၆၆။ ဘာသာဋီ၊ဒု၊ ၃၆၇။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ဒု၊ ၄၉၃။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဂ-ဃ-တို့ကို ပမာ၊ ပမေ ထင်ရှားစေလျက် ဝါကျပရိဝတ္တနနည်းဖြင့် အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ခ-ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်၍ ဆ-ကို ဗျတိရေကစောဒနာ တက်ပြပါ။
၃။ က-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ (က) ဝါကျကာမာဝစရာနိပုဒ်ကို အစိတ်, အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ကာမ၊ ကုသလ၊ သမာဒပန၊ ဝိပဿနာ၊ ပါဒက-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယဝေဘန်ပါ။
၆။ (က-ဂ-စ) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ (က)၌ ကေစ္ဆ+ကေစ္ဆံဟု ပါဠ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဠ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) ကာမာဝစရာနိ အဋ္ဌကုသလစိတ္တာနိ၊ လောကိယအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ-၌ နယူပစာထုတ်ပါ။
၁၀။ (က) ဝါကျဝေဒိတဗ္ဗာနိ၌ ဗာဟျတ္ထအရ တရားကို ကိုယ်ပြု၍ ဓာတောတရဏဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

==========================

၁။ ဂ-ဃ။ ပမာ + ပမေထင်ရှားစေလျက် ဝါကျပရိဝတ္တနအနက်ပေးပုံ

ပန၊ စိတ္တမှတပါး အဓိစိတ္တကိုဆိုဦးအံ့။ ဝိပဿနာပါဒကာ၊ သော။ အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တံ၊ကို။ အဓိစိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိပဿနာပါဒကာ။ ပ။ ဝုစ္စတိ၊ နည်း။) ဟိ-ယသ္မာ၊ကြောင့်။ တံ အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တံ၊ သည်။ အဓိသီလံ၊ သည်။ သီလာနံ၊ အလုံးစုံကုန်သော လောကီဖြစ်ကုန်သော သီလတို့ထက်။ အဓိကံ ဝိယစေဝ၊ ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဥတ္တမံ ဝိယစ၊ လည်းကောင်း။ သဗ္ဗလောကိယသီလာနံ၊ တို့ထက်။ အဓိကဥ္စေဝ၊ ၏။ ဥတ္တမဥ္စ၊ ၏။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိပဿနာပါဒကာ။ ပ။ ဝုစ္စတိ။ ၏။)

၂။ ခ-အနုသန္ဓေ

ဤသို့(က)ဝါကျဖြင့် စိတ္တအရ ကာမာဝစရကုသိုလ်ရှစ်ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးပါး (ဝါ) လောကီသမာပတ်ရှစ်ပါးကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဘုရားဖြစ်တော်မူရာအခါ, မဖြစ်တော်မူရာအခါတို့၌ ထိုစိတ်၏ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ သူတပါးတို့ကို ဆောက်တည်စေပုံကို လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင် ဆောက်တည်ပုံကိုလည်းကောင်း သီလ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် သိအပ်၏ဟု (ဂန္ထဂရုဒေါသကို ပယ်လို၍) ညွှန်းပြလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်၏။

(ဆ) ဝါကျ ဗျတိရေကစောဒနာ

ဆရာ-သည် မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်သည်သာ အဓိစိတ္တမည်၏ဟု ဆို၏။ အကယ်၍ မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်သည်သာ အဓိစိတ္တမည်ငြားအံ့။ ယင်းသို့ဖြစ်သည်ရှိသော် ယင်းမဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို ဤပဌမပါရာဇိကအရာ၌ အလိုရှိအပ်ပါသလော။ အဘယ့်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့်။ (ဆ)မိန့်၏။

အမှာ ဤအဓိစိတ္တအဖွင့်ဖြစ်သော ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်(၆၄)သည် ဆိုခဲ့ပြီးအဓိသီလအဖွင့် ဝါကျဥယျာဉ်(၆၃)နှင့် ဝါကျအနေအကား စာသွားစာလာတူနေသည်ကို တွေ့ရမည်။ ဝါကျဥယျာဉ် အမှတ်(၆၃)ကို ကျနစွာလေ့လာ ကျက်မှတ်လိုက်လျှင် ဤဝါကျဥယျာဉ်အမှတ် (၆၄) ဝါကျယူဆပုံ၊ ကျမ်းတက်ပုံမှာ အလိုအလျောက် နားလည်ပြီးဖြစ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ က-စသည် ပက္ခန္တရ။ ခ-ပက္ခန္တရ။ ဝါကျာရမ္ဘ။ ဝိတ္ထာရ။
ဂ-သည် စိတ္တအရမှတပါး အဓိစိတ္တအရပြ ပက္ခန္တရ။
ဃ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (မအူ)ကာရက (ရွှေဥမင်) တပ္ပါကဠီကရဏ။ (နိယံဆရာများအလို။)
င-သည် အဓိစိတ္တ ဖြစ်ရာအခါကို တဗ္ဗဟုလ္လနည်းအားဖြင့် ဆက်-ဝါကျရမ္ဘ။
စ-သည် အဓိစိတ္တ အရ ပရိယာယ်ဥပစာ အဖွင့်မှတပါး မုချအဖွင့်ပြ ပက္ခန္တရ။
ဆ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဇ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ(ဝါ) ကာရက။

၄။ ကာမေတီတိ ကာမော။ အဝစရတိ ဧတ္ထာတိ အဝစရာနိ၊
ကာမဿ + အဝစရာနိ ကာမာဝစရာနိ။
ကာမ-အရကား ကာမတဏှာသည် မုချ။
ထို၏ + မဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် အာရမ္မဏိက + အာရုံ-စပ် ဌာန။
ကာမာဝစရာနိ-ပုဒ်လုံး အရကား မဟာကုသိုလ်စိတ်ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်။)
(တနည်း) ကာမီယတီတိ ကာမော။ (ဘုံရ၏။) အဝစရန္တိတိ အဝစရာနိ။ (စိတ်ရ၏။)
ကာမေ+အဝစရာနိ ကာမာဝစရာနိ။
(ကာမဆယ့်တစ်ဘုံ၏ + အဝစရအရ မဟာကုသိုလ် စိတ်နှင့် ဌာန + ဌာနီစပ်။)
(တနည်း) ကာမေတီတိ ကာမော။ (ကိလေသကာမရ၏။)
ကိလေသေဟိ + ကာမီယတီတိ ကာမော။ (ဝတ္ထုကာမရ၏။)
အဝစရန္တိ ဧတ္ထာတိ အဝစရာနိ။ (စိတ်ရ၏။) ကာမောစ ကာမောစ ကာမာ။
ကာမာနံ + အဝစရာနိ ကာမာဝစရာနိ။ (အာရုံ + အာရမ္မဏိက + ဌာနီ + ဌာနစပ်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတီတိ လောကော။ လောကေ+နိယုတ္တာနိ လောကိယာနိ။ (စိတ်ရ၏။)
(တနည်း) လောကေ + နိယုတ္တာ လောကိယာ။ (ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။)
သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ သမာပတ္တိယော။ (သံ + အာ + ပဒ + တိ။) အာရမ္မဏံ စိန္တေန္တီတိ စိတ္တာနိ။
သမာပတ္တိသဒိါတာနိ + စိတ္တာနိ သမာပတ္တိစိတ္တာနိ။
အဋ္ဌစ+တာနိ+သမာပတ္တိစိတ္တာနိစာတိ အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ။
လောကိယာနိစ + တာနိ + အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိစာတိ လောကိယအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ။
(တနည်း) လောကိယေဟိ+အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ လောကိယအဋ္ဌသမာတ္တိစိတ္တာနိ။
လောကိယ အရကား သာသနာတော်၏ သဘောကို မသိကြကုန်သော လောကီလူတို့သည်မုချ။
ထို၏ + ဝင်စားအပ်ကုန်သော သမာပတ် ရှစ်ပါးစိတ်တို့နှင့် အာရမ္မဏိက + အာရုံစပ် ဌာန။
ပုဒ်လုံး အရကား လောကီလူသားတို့ ဝင်စားအပ်ကုန်သော သမာပတ်ရှစ်ပါးစိတ်တို့ရ၏။

မှတ်ချက် ပဌမနည်းကား--မအူနိဿျအလို၊ ဒုတိယနည်းကား-ဝိမတိအလို ဖြစ်သည်။
အနိစ္စာဒိဝိဝိဓာကာရေန ပဿတီတိ ဝိပဿနာ။ (ပညာရ၏)
ပစ္စတိ ပါပုဏီယတီ စေတနာတီ ပါဒေါ။
ပါဒေါဝ ပါဒကံ။ (ရှစ်ပါးသော ဝိပဿနာစိတ်ရ၏။)
ဝိပဿနာယ ပါဒကံ ဝိပဿနာ ပါဒကံ။

http://www.dhammadownload.com

၅။ **ကာမ** = ကမု+ဏ။ **အဝစရ** = အဝ+စရ+ဏ။
ကုသလ = ကု+သလ+ဏ။ (ဝါ) ကုသ+လာ+ကွိ။ (ဝါ) ကုသ+လု+ကွိ။
သမာဒပန=သံ+အာ+ဒါ+ဏာပေ+ယု။ **ဝိပဿနာ** = ဝိ+ဒိသ+ယု။
ပါဒက = ပဒ+ဏ။ သွတ္ထ-က။ **စိတ္တ** = စိတီ+တ။

၆။ (က) ဝါကျဖြင့် အာရမ္မဏံ စိန္တေတီတိ စိတ္တံ-ဟု ပြု၍ စိတ္တ-အရ ကာမကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါး,လောကီသမာပတ်စိတ် ရှစ်ပါးကို အရကောက်ယူရမည်ဟု သိစေ။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အဓိကံ စိတ္တံ အဓိစိတ္တံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အဓိစိတ္တ-အရ ဝိပဿနာပါဒက အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ်ကို (ပရိယာယ်) ဥပစာအားဖြင့် ယူရမည်ကို လည်းကောင်း, ယင်းအဓိစိတ္တ-သဒ္ဒါ၏ (အကျိုးမဂ်ဖိုလ်စိတ်၏ အဓိစိတ္တအမည်ကို အကြောင်း-ဝိပဿနာပါဒက အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ်၌ တင်စားသော) ဖလူပစာသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(စ)ဝါကျဖြင့် အဓိစိတ္တ-အရ မုချအားဖြင့် မဂ်ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကို ယူရမည်ဟုသိစေ။

၇။ **ကေဠျ + ကေဠိ**

ဝိဘာဂေဓာစ။ (ရူ။ ၄၂၀-သုတ်။) စ သဒ္ဒေန ကေဠိတော ဏျစ။ ဏျ-ပစ္စယေ ကေဓာ ဏူရေတီတိ ကေဠျံ။ (ရူ-၂၅၄)ကိုထောက်၍ ကေ-နောင် ကရောတိ-အနက်၌ ဏျပစ္စည်းသက်၍ လည်းကောင်း, ကေဠိဟိ ဠျော။ (နီတိ။ သုတ္တ။ ၈၇) သုတ်ဖြင့်ကရောတိအနက်၌ ဏျ-ပစ္စည်း သက်၍လည်းကောင်း ပြီးသောကြောင့် အသဒိသဒွေဘော်နှင့်ကေဠျ-ပါဌ်သာ သင့်သည်။ မအူသျှ-၌ ကောန်+ဘာဝေါ ကေဠျ-ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။

သမာဒပနံ + သမာဒါပနံ

နီတိ။ သုတ္တ။ မတ္တာဘေဒအောက်း၌ သမာဒပနံ သမာဒါပနံ-နှစ်မျိုးလုံး ပြဆိုထား သောကြောင့် လည်းကောင်း။ သမာဒါပနံ သမာဒါနဋ္ဌာတိ အညေသံ သမာဒါပနံ သယံ သမာဒါနဥ-ဟု (သာရတ္ထဋီကာ-ဒု။ ၆၁) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း အာ-ကို-အ-ရဿ မပြုဘဲလည်းကောင်း, ပြု၍လည်းကောင်း ပြီးနိုင်ရကား နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

၈။ **(ဂ) ဝါကျ အဓိစိတ္တ**

အကျိုးဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၏ **"အဓိစိတ္တ"**ဟူသောအမည်ကို အကြောင်း ဖြစ်သော ဝိပဿနာပါဒကအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ်၌ တင်-ဖလူပစာ, အဝိနာဘာဝနည်း။

(င) ဝါကျ၌ တဗ္ဗ ဟုလ္လနည်း

ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလတည်းဟူသော ဌာနဖြင့် ဝိပဿနာပါဒက အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ်တည်း ဟူသော ဌာနီကိုမှတ်၍ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ၌ ဝိပဿနာပါဒက အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ် ဖြစ်ခြင်းတည်း ဟူသောအများကို ဆိုသဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓကာလ၌ ဝိပဿနာပါဒကအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ်ဖြစ်ခြင်း တည်းဟူသော အနည်းကိုလည်း ရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်း။

(ဆ) တံ ဏ္ဏုစ အနုစိမ္ပတံ

အဓိစိတ္တနှင့် မကင်းရာသည်ဖြစ်၍ ဝိပဿနာပါဒက အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ်တည်းဟူသော အဓိစိတ္တကို ဤပဋ္ဌမပါရာဇိကအရာ၌ အလိုရှိအပ်၏ဟု အနက်ရောက်ရာသောအားဖြင့်ယူရ သောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း/ဗျတိရေကနည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ဓ) ဝါကျဒြိလည်း

ကိလေသာနှင့် မကင်းရာသည်ဖြစ်၍ ဝိပဿနာပါဒက အဠသမာပတ္တိစိတ်သို့ရောက်သော လောကီသမာပတ္တိလာဘီ ပုထုဇဉ်ရဟန်းတို့ကား တစုံတခုသောအကြောင်းကြောင့် မေထုန်အကျင့်သို့ ရောက်နိုင်သေး၏ဟု အနက်ရောက်ရာသောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္တာပနနည်း/ ဗျတိရေကနည်း။

(ကံ) ကာမာဝစရာနိ ပ။ အဠသမာပတ္တိစိတ္တာနိ

အပေါင်းဖြစ်သော သာသနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကာမာဝစရကုသိုလ်ရှစ်ပါး, သမာပတ်စိတ်ရှစ်ပါး။ အသာသနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကာမာဝစရကုသိုလ်ရှစ်ပါး, သမာပတ်စိတ်ရှစ်ပါးတို့၏ **"ကာမာဝစရာနိ။ ပ။ အဠသမာပတ္တိစိတ္တာနိ"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အသာသနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကာမာဝစရကုသိုလ်ရှစ်ပါး, သမာပတ်စိတ်ရှစ်ပါး၌ တင် ကေဒေသျူ/ရူဠိနည်း။

❖ **လောကိယအဠသမာပတ္တိစိတ္တာနီတိ သာသနသဘာဝံ အဇာနန္တေဟိ လောကိယဇနေဟိ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာနိ အဠ ရူပါရူပဈာန သမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ (ဝိမတိ-၁၃၁။)**

ကာမာဝစရာနိ

ဌာနဖြင့် ဌာနီကိုမှတ်၍ ကာမဘုံ၌ အဖြစ်များသည်ကို ဆိုသဖြင့် ရူပဘုံ, အရူပဘုံ၌ ဖြစ်တတ်သော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့်တဗ္ဗဟုလ္လနည်း။

၁၀။ **ဝေဒိတဗ္ဗာ၌** တဗ္ဗ -ပစ္စည်းဟူသော ဗာဟုလ္လတ္ထအရ မဟာကုသိုလ်(၈)ပါး, လောကီအဠ သမာပတ်စိတ်(၈)ပါး။ (ဝါ) မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်စိတ်(၉)ပါး။ ထိုနှင့်ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ယူ၍ ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ်(၆၅)

(က) "အတ္ထိ ဒိန္နံ, အတ္ထိ ယိဋ္ဌံ"န္တိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တံ ပန ကမ္မဿကတဉာဏံ ပညာ၊
(ခ) သာ ဟိ ဗုဒ္ဓေ ဥပ္ပန္နေပိ အနုပ္ပန္နေပိ လောကေ ပဝတ္တတိ။
(ဂ) ဥပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ တဿာ ပညာယ ဗုဒ္ဓါပိ ဗုဒ္ဓသာဝကာပိ မဟာဇနံ သမာဒပေန္တိ၊ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ ကမ္မဝါဒိနော စ ဓမ္မိကာ သမဏဗြာဟ္မဏာ စက္ကဝတ္တိ စ မဟာရာဇာနော မဟာဗောဓိသတ္တာ စ သမာဒပေန္တိ၊ သာမမ္ပိ ပဏ္ဍိတာ သတ္တာ သမာဒိယန္တိ။
(ဃ) တထာ ဟိ **အင်္ကုရော** ဒသဝဿသဟဿာနိ မဟာဒါနံ အဒါသိ၊ **ဝေလာမော, ဝေဿန္တရော,** အညေ စ ဗဟူ ပဏ္ဍိတမနုဿာ မဟာဒါနာနိ အဒံသု။
(င) တေ တံ ကုသလံ ဓမ္မံ ပရိပူရေတွာ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိံသု။

(၄ ၂၁၀။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၆၁။ ဝိမတိ၊ ၁၃၂။ မဇ္ဈူသျှတ၊ ၁၆၇။ ဘာသာဋီ၊ဒု၊ ၃၆၇၊ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ၄၉၃။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဒိန္နံ၊ ယိဋ္ဌံ-ကို မုချတ္ထ၊ ဥပစာရတ္ထထင်စေလျက် (က-ခ-ဂ)တို့ကို အနက်ပေးပါ။
၂။ ခ-ကို အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ၊ ဃ-ကို အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ဂ)ဝါကျ တဿာပညာယ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ ကမ္မဿကတဉာဏံ-ကို အစိတ်၊ အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဒိန္နံ၊ ယိဋ္ဌ၊ အကုံရ၊ ဝေလာမ၊ ဝေဿန္တရ-တို့ကို ဓာတုပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ **အလန္တိ ပေါတု။ ပရိယတ္တန္တိအတ္ထော။ ကိံနုမေတိ ကိံ မယှံ ကိစ္စံ ကိံ ကရဏီယံ၊ ကိံ သာဓေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။** (၄-၂၁၅)ကို အာဘော်သံဝဏ္ဏနာဖော်ပါ။
၇။ ကမ္မဿကတဉာဏံ။ ကမ္မဿကတာဉာဏံ။ ကမ္မဿကတဉာဏံ-ဟု ပါဌ်သုံးမျိုးတွင်သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က)ဝါကျ အတ္ထိဒိန္နံ,အတ္ထိယိဋ္ဌံ-၌ ဒိန္နံ၊ ယိဋ္ဌံ-ဝယ် နယူပစာရကို ထုတ်ဖော်ပြပါ။
၁၀။ ကမ္မဝါဒိနော-အရကို ကိုယ်ပြု၍ ဒေသနာဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

=========================

၁။ ဒိန္နံ၊ လှူအပ်သောလှူဘွယ်ဝတ္ထုသည် (မုချတ္ထ) (ဝါ) လှူအပ်သော လှူဘွယ်ဝတ္ထု ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးသည်။ (ဥပစာရတ္ထ)

✧ **အတ္ထိဒိန္နန္တိ အာဒိသု ဒိန္နပစ္စယာ ဖလံ အတ္ထီတိ ဣမိနာ ဥပါယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဒိန္နန္တိ စ ဒေယျဓမ္မ သီသေန ဒါနံ ဝုတ္တံ။(သာရတ္ထ)**

(တနည်း) ဒိန္နံ = လှူကြောင်းဖြစ်သောဒါနစေတနာသည်။ (မုချတ္ထ) (ဝါ) လှူကြောင်းဖြစ်သော ဒါနစေတနာ၏ အကျိုးသည်။ (ဥပစာရတ္ထ)

✧ **အတ္ထိဒိန္နန္တိ ဧတ္ထ ဒိန္နန္တိဒါနစေတနာ အဓိပ္ပေတာ၊ တဿ ဒိန္နဿ ဖလံ အတ္ထီတိ အတ္ထော။ (ဝိမတိ)**

ယိဋ္ဌံ = ကြီးစွာလှူအပ်သော လှူဘွယ်ဝတ္ထုသည် (မုချတ္ထ) (ဝါ) ကြီးစွာလှူအပ်သော လှူဘွယ်ဝတ္ထု ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သောအကျိုးသည်။ (ဥပစာရတ္ထ)

(တနည်း) ယိဋ္ဌံ၊ ကြီးစွာလှူကြောင်းဖြစ်သော ဒါနစေတနာသည်။ (မုချတ္ထ) (ဝါ) ကြီးစွာ လှူကြောင်းဖြစ်သော ဒါနစေတနာ၏ အကျိုးသည်။ (ဥပစာရတ္ထ)

✧ **ဧသေဝ နယော အတ္ထိ ယိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာပိ။ (ဝိမတိ)**

၂။ **(ခ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ**

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ကမ္မဿကတဉာဏ်သည် ပညာ(သာမန်) မည်၏ဟု ဆို၏။ ယင်းကမ္မဿကတဉာဏ်သည် သုံးပါးသောသမ္ပတ္တိကို ဆောင်တတ်သည်ဖြစ်၍ အဓိပညာ မည်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ကမ္မဿကတဉာဏ်သည် ပညာမည်၏ဟု ဆိုသော ဆရာစကားသည် အသို့လျှင်သင့်နိုင်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် ကမ္မဿကတဉာဏ်သည် ဘုရားပွင့်သော်လည်းကောင်း၊ မပွင့်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ ရှိ၏ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ဝေဘန်၍ အကျယ်ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ)မိန့်၏။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ)ဝါကျ သာမဂ္ဂိ ပဏ္ဍိတာ သတ္တာ သမာဒိယန္တိဖြင့် ကိုယ်တိုင်လည်း ပညာရှိတို့သည် ကမ္မဿကတဉာဏ်ပညာကို (ဝါ) ကမ္မဿကတဉာဏ်ပညာလျှင် အကြောင်းရှိသော ဒါနစသော ကုသိုလ်ကို ဆောက်တ ည်ကြကုန်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို သဘောအားဖြင့် ပြီးစေမြဲစေလိုသောဆရာသည် (ဝါ)ယင်းသို့ ကိုယ်တိုင် ဆောက်တည်ကြပုံကို အကျယ်ချဲ့ပြလိုသော ဆရာ သည် (ဃ)မိန့်၏။

※ **တထာဟိ -မှာ၊ ဉာပကာ၊ ရုံခါ-ချဲ့ မြဲစွဲ၊**

၃။ ခ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ(တနည်း)ကာရဏ။ ဂ-ဝိတ္ထာရ။

ထိုတွင် အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ-စသော ဝါကျသည် ဗုဒ္ဓေ ဥပ္ပန္နေပိ၏ အကျယ်မှတပါး ဗုဒ္ဓေ အနုပ္ပန္နေပိ၏ အကျယ်ကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

ဃ-သည် သာမဂ္ဂိ ပဏ္ဍိတာစသော ဝါကျကို သဘောအားဖြင့် မြဲစေ၊ သိစေတတ်သောကြောင့် ဉာပက၊ ဒဠှီကရဏဝါကျ။ (တနည်း)ဝိတ္ထာရ။ င-သည် ဖလ။

စာစပ် **တဿာပညာယကား-၌-ကြောင့် သမာဒပေန္တိ-၌ အာဓာရ+အာဓာရီစပ်။**
(တသ္မိံသီလေ-ဟူသော-ဝိ၊ ဌ။ ၂၀၉-နှင့်အညီတည်း)။
(တနည်း) တဿာ ပညာယ-ကား-ကို-ကြောင့် သမာဒပေန္တိ-၌ ဆဋ္ဌီကံ/ကမ္မ။
(တဿာ ပညာယာတိပဒံ သမာဒပေန္တီတိ ပဒေ ကမ္မံ။ ယောနောနှင့်အညီတည်း)

၄။ ကရီယတေတိ ကမ္မံ။ ကုသိုလ်ကံစေတနာရ၏။ (သာရတ္ထ) ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာရ၏။ (ဝိမတိ)

သသ ဣဒံ သကံ။ (မိမိဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာပဥ္စက၏ + ကုသိုလ် စေတနာ (သာရတ္ထ) ကု-အကုသိုလ် စေတနာ (ဝိမတိ) နှင့် သာမိ + သံ-စပ်။)
ကမ္မမေဝ သကံ ဧတဿာတိ ကမ္မဿကော။
(ကမ္မသက-အရ မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ(ဝါ) ကု-အကုကံ၏+ဧတအရ ပုဂ္ဂိုလ်ဒြဗ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး-စပ်၊)
ကမ္မဿကဿ ဘာဝေါ ကမ္မဿကတာ။ ကမ္မဿကတံ ဇာနာတီတိ ကမ္မဿကတဉာဏံ။
ကမ္မသကတာ-ဟူသော ဥပပဒပုဒ်၏အရကား ကံသာလျှင် မိမိဥစ္စာရှိသူ၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ကမ္မဿကဘာဝဘောဂုဏ်သည် မှချ။
ထို၏ + ဉာဏ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး, ကမ္မ+ကမ္မီ, အာရုံ + အာရမ္မဏိကစပ် ဌာနျ။
ဉာ-ဓာတ်၏ အရကား--ဉာဏ်၏ သိတတ်သော သတ္တိသည် မှချ။
ယု-ပစ္စည်းအရလည်းဖြစ်သော, သမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား ထို-သော သတ္တိမန္တဖြစ်သော ကမ္မဿကတဉာဏ်ရ၏။ (ဤကား မအူသျှုနှင့်ဂဏ္ဌိသစ်တို့အလို ကိတန္တသမာသ်ဝိဂ္ဂဟတည်း။)

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ဇာနာတီတိ ဉာဏံ။ ကမ္မဿကတာယ ဉပ္ပဇ္ဇနကဉာဏံ ကမ္မဿကတဉာဏံ။ (ဉပ္ပဇ္ဇနကပုဒ်ကျေသော မဇ္ဈေလောပီ သတ္တမီတပ္ပုရိသ်) (ဤကား ဝိမတိအလို) (ကမ္မဿကဘာဝဘောဂုဏ်၏ + ဉာဏ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝဿာနံ သဟဿာနိ ဝဿသဟဿာနိ။ ဒသဟိ ဂုဏိတာနိ ဝဿသဟဿာနိ ဒသဝဿသဟဿာနိ။ ပဏ္ဍိတာစ တေ မနုဿာစာတိ ပဏ္ဍိတမနုဿာ။

၅။ ဒိန္န = ဒါ+တ။ ယိဋ္ဌ = ယဇ+တ။ သတ္တ = သန္ဓ+တ။ အင်္ဂုရ = အင် (ဝါ) အင်္ဂ+ဥရ။ ဝေလာမ = ဝေလာ-သဒ္ဒူပပဒ-အမ+ဏ။ ဝေဿန္တရ = ဝေဿ+တရ+ဏ။

✤ **ဝေလာ မရိယာဒါ အမတိ ဩဿာနံ ဂစ္ဆတိ တေသ္ဝိန္တိ ဝေလာမော။ ဝေလံ ဝါ မရိယာဒံ အမတိ ဂစ္ဆတိ အတိက္ကမတီတိ ဝေလာမော။**

၆။ ဟောတု-ဖြင့် အလံကို "အလံ-ဟောတု" ဖြစ်ပါစေဟု အနက်ယောဇနာရမည်ကို သိစေ။

ပရိယတ္တံ-ဖြင့်အလံ-သဒ္ဒါ ဘူသန, နိဝရဏ အနက်တို့ကို မဟော၊ ပရိယတ္တိ အနက်ဟော၏ဟု သိစေ။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ။)

မယှံ-ဖြင့် ကိံနမေ-၌ မေ သဒ္ဒါသည် ဆဋ္ဌီ သ-ဝိဘတ်နှင့် တကွ အမှ-သဒ္ဒါ၏ ကာရိယ မဟုတ်၊ စတုတ္ထီ-သ-ဝိဘတ်(ဝါ)တတိယာ နာ-ဝိဘတ်နှင့်တကွ အမှသဒ္ဒါ၏ ကာရိယတည်းဟု သိစေ။ (ဝိဘတ္တိပဒ)

ကိံ-ဖြင့် ကိံန-၌ န သဒ္ဒါကား အနတ္ထကတည်းဟု သိစေ။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

ကိစ္စံ-ဖြင့် ကိံ-သဒ္ဒါကို ကိစ္စံ-ဟူသော ပါဌသေသ၌ စပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ကိံ-၌ ပဌမာဝိဘတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းပဌမာဝိဘတ်၏ ဝုတ္တကံ အနက်၌ သက်သည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

ကရဏီယံ-ဖြင့် ကိစ္စံ-၌ ကရဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရိစ္စ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ကရဏီယန္တိ ကိစ္စံဟု ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

ကိံ သာဓေတဗ္ဗံ-ဖြင့် ကရဏီယံ-၌ အနီယ ပစ္စည်း၏ ကမ္မ သာဓနအနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ကတ္တဗ္ဗံ သာဓေတဗ္ဗန္တိ ကရဏီယံ-ဟု ပြု-လည်းကောင်း၊ ကရဓာတ်၏ သာဓန (အဘိနိပ္ဖါဒန) အနက် ဟော-လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **ကမ္မဿကတဉာဏံ + ကမ္မဿကတဉာဏံ + ကမ္မဿကတာဉာဏံ**

သံယောဂေ ပရေ ရဿတ္တံ-ဟူရကား ဉ-သံယုဂ်ကြောင့် တ-၌ ရဿ။ ဤသို့ ပါရာဇိကဏ် ဂဏ္ဌိသစ် ဆိုသည်ဖြစ်၍ အာ-အက္ခရာနောင် ဉာ-ဓာတ်ကို ဒွေဘော်ပြု၊ ဉ-သံယုဂ်ကြောင့် တာ-၌ အာ-ကိုအရဿပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် **"ကမ္မဿကတဉာဏံ"**-ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ၄၉၄။ ၅။) သဗ္ဗညုတဉာဏံ-ပုဒ်ကဲ့သို့တည်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏံ-ပုဒ်၏ ရုပ်ပြီးပုံကို စူဠနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ-၅ဝ-၌ လည်းကောင်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ။၁။ ၅၄-၌လည်းကောင်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-အဖွင့် မဏိသာရမဉ္ဇူသာဋီကာ။ ၁။ ၆ဝ-၌ လည်းကောင်း ရှု။ ကမ္မဿကတဉာဏံ-ပုဒ်ကား ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင်ခေတ်မှ ပေါ်လာသော ပုဒ်တည်း။ (နယား-အဘိဓေဆရာတော်)

http://www.dhammadownload.com

၈။ **အတ္ထိ ဒိန္နံ**

အကြောင်းဖြစ်သော လှူဘွယ်ဝတ္ထု၏ "**ဒိန္န**"ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဒိန္နဖလ၌တင် ကာရကူပစာ/နာနန္တရိကနည်း။ **(တနည်း)**အကြောင်းဖြစ်သော ဒါနစေတနာ၏ "**ဒိန္န**"ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဒိန္နဖလ၌တင် ကာရကူ / နာနန္တရိကနည်း။ (ပထမနည်းကား--သာရတ္ထ၊ ဒုတိယနည်းကား--ဝိမတိအလို။ သာကေပါဠိ-၁-နံပါတ်ရှု။)

အတ္ထိယိဋ္ဌံ-၌လည်း အထက်ပါအတိုင်း နှစ်နည်းစီတင်လေ။ (၁-နံပါတ်ပြန်ကြည့်)

အမှာ ပါရာဇိကဏ်ဋ္ဌကထာ၊ ၄၉၃-၌ " **ဒိန္န**ကား ဒေယျဓမ္မဝါစက။ ဒါနစေတနာကို ကာရဏူပစာ။ နောက် (ယိဋ္ဌံ) ပုဒ်၌လည်း ဤနည်း။ "ဟု ဆိုရကား-ယင်းအလို အကြောင်း ဒေယျဓမ္မ၏ "**ဒိန္န**"ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဒါနစေတနာ၌တင် ကာရဏူပစာ။ အကြောင်းဖြစ်သော ဒါနစေတနာ၏ "**ဒိန္န**"ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဒါနစေတနာ၏ အကျိုး၌တင် ကာရဏူပစာ။ ဤသို့နှစ်ဆင့်တင်ရမည်။

ကမ္မဿကတဉာဏံ

အစိတ်ဖြစ်သော အတ္ထိဒိန္နံ အတ္ထိယိဋ္ဌံ-စသောနည်းဖြင့်ဖြစ်သော ကမ္မဿကတ ဉာဏ်ပညာ၏ "**ကမ္မဿကတဉာဏံ**" ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော အတ္ထိဒိန္နံ အတ္ထိယိဋ္ဌံ စသောနည်းဖြင့်ဖြစ်သော ကမ္မဿကတဉာဏ်ပညာ, သာသနာကိုမှီသော အလုံးစုံသော ဝဋ္ဋ ဂါမိနီကုသိုလ်ပညာတို့၌ တင်စား၍ဆိုသောကြောင့် ဧကဒေသူပစာ (အဝယဝူပစာ) ဥပလက္ခဏ နိဒဿနနည်း။

✤ **ဥပလက္ခဏမတ္တမေွတံ၊ သာသနိကသိတာ ပန သဗ္ဗာ ဝိဝဋ္ဋဂါမိနီ ကုသလပညာ ကမ္မဿကတဉာဏေ ပဝိဋ္ဌာ၊ (ဝိမတိ၊၁၃၂။)**

(င)ဝါကျ၌ ဧဒေဝေသုစ။ ပ။ အနုဘဝိသု

အစိတ် ဒေဝသမ္ပတ္တိ၊ မနုဿသမ္ပတ္တိတို့၏ အမည်ကို အပေါင်း ဒေဝသမ္ပတ္တိ၊ မနုဿသမ္ပတ္တိ၊ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ ၌တင် ဧကဒေသူ/ဥပလက္ခဏ/နိဒဿန။

ပဏ္ဍိတမနုဿာ

အစိတ်ဖြစ်သော လူပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်၏ "**ပဏ္ဍိတ**"ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော လူပညာရှိ၊ နတ်ပညာရှိ၊ ဗြဟ္မာပညာရှိတို့၌ တင် ဧကဒေသူ -ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

၁၀။ **ကမ္မဝါဒိနော-အရ--လောကီဝဋ္ဋဂါးပါးကို ယူ၍ထုတ်လေ။**

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဉယျာဉ် (၆၆)

(က) တီလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒကံ ပန ဝိပဿနာဉာဏံ "အဓိပညာ"တိ ဝုစ္စတိ၊
(ခ) သာ ဟိ အဓိသီလအဓိစိတ္တာနိ ဝိယ သီလစိတ္တာနံ သဗ္ဗလောကိယပညာနံ ာဓိကာစေဝ ဥတ္တမာ စ၊
(ဂ) န စ ဝိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ လောကေ ပဝတ္တတိ။
(ဃ) တတောပိ စ မဂ္ဂဖလပညာဝ အဓိပညာ၊
(င) သာ ပန ဣဓ အနဓိပ္ပေတာ။
(စ) န ယိ တံ သမာပန္နော ဘိက္ခု မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝတီတိ။
(ဆ) ဓာစြာတိ တာသု တီသု သိက္ခာသု။ ယာယံ အဓိသီလသိက္ခာတိ ယာ အယံ ပါတိမောက္ခသီလ သင်္ခါတာ အဓိသီလသိက္ခာ။
(ဌ၊ ၂၁၀။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၆၃။ ဝိမတိ။၁၃၂။ မဏ္ဍူသျ။တ၊ ၁၆၈။ ဘာဋ္ဋီ။ဒု၊ ၃၆၈။ ဂဏ္ဌိသစ်။ဒု၊ ၄၉၄။)

၁။ က-ဝါကျကိုသာ သဒ္ဒတ္ထ ထင်စေလျက် ကျနစွာ အနက်ပေးပါ။
၂။ ဃ-အနုသန္ဓေတက်၍၊ စ-ဝါကျကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ ခ-၌ သာ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ က-ဝါကျ တီလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒကံ-ကို အစိတ် အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်း ကောက်ပြပါ။
၅။ ခ-သီလစိတ္တာနံ၊ ဂ-ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ-တို့၌ ဝိဘတ္တိ၊ ဝိဘတျတ္ထနှင့် အဓိကာ-၌ ဓာတု၊ ဓာတွတ္ထ၊ ပစ္စယ၊ ပစ္စယတ္ထ-တို့ကို ဖော်ပြပါ။
၆။ ဆ-ဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ ဝိပဿနာဉာဏံ၊ ဝိပဿနာဉာနံ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) ဝါကျ အဓိပညာ-၌ ရနိုင်သမျှ နယူပစာရ ထုတ်ပြပါ။
၁၀။ (က) ဝါကျ၌ ဝုစ္စတိ-ကို ယုတ္တိဟာရ နေတ္တိ စိစစ်ပြပါ။

===========================

၁။ **(က) သဒ္ဒတ္ထထင်စေလျက် အနက်ပေးပုံ**

ပန၊ ပညာမှတပါး အဓိပညာကိုဆိုအံ့။ တီလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒကံ = အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တတို့၏အစွမ်းဖြင့် သုံးပါးသောအမှတ်လက္ခဏာ၏ ဟုတ္တာအဘာဝစရှိသော အခြင်းအရာကို ပိုင်းခြားတတ်သော။ (သာရတ္ထ) (ဝါ) အနိစ္စ။ ပ။ အမှတ်လက္ခဏာဟု ဆိုအပ်သော အခြင်းအရာကို ပိုင်းခြားတတ်သော။ (ယောဇနာ) ဝိပဿနာဉာဏံ၊ အထူးထူးအပြားပြားအားဖြင့် ရှုတတ်သော ဉာဏ်ကို။ အဓိပညာတိ၊ အလုံးစုံသော လောကီပညာတို့ထက် လွန်ကဲထူးမြတ် အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော (ဝါ) သိစေတတ်သော အဓိပညာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ဥပစာအားဖြင့် ဆိုအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

၂။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က-ခ)ဝါကျတို့ဖြင့် တိလက္ခဏာကာရပရိဇ္ဇေဒကဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို အဓိပညာဟု ဆိုအပ်သည်ကို ဥပမာဖြင့် ထင်ရှားစွာ ပြဆိုပြီး၍၊ (ဝါ)ယုတ္တိနှင့်တကွ ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဘုရားဖြစ်သောအခါကို ကြည့်၍ လောက၌ ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာမဖြစ်ဟု စကားကြွင်းကို ဆက်၍ ပြခြင်းငှာ (ဂ)မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဝါကျဖြင့် တိလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒကဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို အဓိပညာဟု ဆိုအပ်သောဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ လောကီပညာ၏ အဓိပညာ၏အဖြစ်သည် ပရိယာယ်အားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် နိပ္ပရိယာယအားဖြင့်ဖြစ်သော ထိုအဓိပညာကို ပြခြင်းငှာ (ဃ)မိန့်။ (မအူ)

(စ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (င)ဖြင့် မဂ္ဂဖလပညာဖြစ်သော အဓိပညာကို ဤ၌ မလိုအပ်ဟုဆို၏။ မဂ်ဖိုလ် ပညာသည် ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာထက် လွန်ကဲထူးမြတ်သော အဓိပညာမည်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် မဂ္ဂဖလပညာဖြစ်သော အဓိပညာကို ဤ၌ မလိုအပ်သနည်း-စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။

၃။ ခ-သည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အဓိပညာမည်ပုံကို ယုတ္တိအားဖြင့် မြဲစေ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (တနည်း) ဥပမာအားဖြင့် ထင်ရှားအောင်ပြ တပ္ပါကဋီကရဏ။ (တနည်း)ကာရဏ။

ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ-ဥပစာအဓိပညာမှတပါး မုချအဓိပညာကိုပြ ပက္ခန္တရ။

င-ဝါကျာရမ္ဘ။ စ-ကာရဏ (တနည်း) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။

စာစပ် သာ-ကား-သည်-ကြောင့် အဓိကာ၊ ဥတ္တမာ-တို့၌တုလျတ်၊ လိင်္ဂတ်။

(တနည်း) ဟောတိ-ဟူသော ပါဌသေသ-၌ ပကတိကတ္တား/-ကြိယာဝိစကစပ်။

၄။ လက္ခီယတေ တေဟီတိ လက္ခဏာနိ။ တီဏိ+လက္ခဏာနိ တိလက္ခဏာနိ။

အာကရဏံ အာကာရော။ အာကရီယတိ ဧတေနာတိ ဝါ အာကာရော။

တိလက္ခဏာသ အာကာရော တိလက္ခဏာ ကာရော။ (သာရတ္ထ)

(တနည်း) တိလက္ခဏသင်္ခါတော + အာကာရော တိလက္ခဏာကာရော။ (ယောဇနာ)

တိလက္ခဏာကာရံ ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိ တိလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒကံ။

တိလက္ခဏာကာရ ပုဒ်အရကား-လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါးတို့၏ ဟုတ္တာအဘာဝ အစရှိသော အခြင်းအရာသည် မုချ-(သာရတ္ထ) (ဝါ) လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးဟု ဆိုအပ်သော အခြင်းအရာ သည်-မုချ။ (ယောဇနာ)

ထို၏ + ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ကမ္မ+ကမ္မိစပ် ဌာနူ-၏။

ပရိ-အရကား စတ္တတ္ထာနုဝတ္တကသော ဂုဏ်ရ၏။

ဆိဒိ-ဓာတ် အရကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ သတ္တိလက္ခဏ သဘာဝရ၏။

ဏွု-ပစ္စည်းအရလည်းဖြစ်သော,တိလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒက-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား-ထို-သော သတ္တိမန္တဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

http://www.dhammadownload.com

အမှာ ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိ ပရိစ္ဆေဒကံ။ တီလက္ခဏာကာရဿ+ပရိစ္ဆေဒကံ တီလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒကံ -ဟု ကမ္မဋ္ဌဆဋ္ဌီလည်း ပြုနိုင်သည်။

၅။ **ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါ**-ကား သွာ-ဝိဘတ်။ ကံ-အနက်၊ အပါဒါန်အနက် ဖြစ်သည်။

သီလစိတ္တာနံ-ကား နံ-ဝိဘတ်။ အပါဒါန်အနက်။

အဓိက-ကား အဓိ+ဣ-ဓာတ်။ ဂတျတ္ထ။ က-ပစ္စည်း။ ကတ္တုတ္ထ။

၆။ (ဆ) တာသု တီသု သိက္ခာသု-ဖြင့် တတြ-၌ တ-သည် သိက္ခာသုံးပါးကို စွဲယူ-လည်းကောင်း၊ တြ-ပစ္စည်း၏ သတ္တမျတ္ထ၊ ဗဟုဝစနတ္ထ-၌သက်-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ယာ အယံ-ဖြင့် ယာယံ-ကို ယာ+အယံ-ဟုပဒစ္ဆေဒပြု-သိစေပါသည်။

ပါတိမောက္ခသီလသင်္ခါတာ-ဖြင့် အဓိသီလသိက္ခာအရ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ယူ--သိစေ။

(က)-ဖြင့် အဓိကာ ပညာ အဓိပညာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အဓိပညာ-အရ ဝိပဿနာ ပညာကို ယူ--လည်းကောင်း၊ ယင်းအဓိပညာ-သဒ္ဒါ၏ (အကျိုးမဂ်ဖိုလ်ပညာကို အကြောင်း ဝိပဿနာဉာဏ်၌ တင်စားထားသော) ဖလူပစာသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်း ဝိပဿနာ ဉာဏ်၏ တီလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒ သဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ခ) အဓိကာစေဝ ဥတ္တမာစ-ဖြင့် အဓိပညာ၌ အဓိ-၏ အဓိက-အနက်၊ ဥတ္တမ-အနက်-ဟော-လည်းကောင်း၊ အဓိကာ+ပညာ အဓိပညာ-ဟု ကမ္မဓာရယ်ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

ခ-အပေါင်းဖြင့်-ဘာဝတ္ထ-ဖော်လေဦး။

၇။ **ဝိပဿနာဉာဏံ။ ဝိပဿနာဉာနံ**

အာဒိသဒ္ဒေန ရမု အပ ဉာ တာဒိတောပိ။ (ရူ။ ၅၅၁) နှင့်အညီ ဉာဓာတ်နောင် ယု-ပစ္စည်း၏ ကာရိယ အန-မှ န-ကို ဏ-ပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏံ-ဟု မုဒ္ဓဇ ဏ-ဖြင့်ရှိသော ပါဌ်သာ သင့်သည်။

ဝိပဿနာဉာဏံ။ ဝိပဿနဉာဏံ

သမာသ်လယ်မှာ၊ ထီမြဲအာ၊ ရဿာမပြုရ။ --ကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏံ-ပါဌ်သာသင့်သည်။

၈။ **အဓိပညာ**

အကျိုး-မဂ္ဂဖလပညာ၏ **"အဓိပညာ"**ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာ ပညာ၌တင် ဖလူပစာ/အဝိနာဘာဝနည်း။ (သာရတ္ထ/ဝိမတိ)-

(တနည်း) က-သည် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုသာ အဓိပညာမည်၏ဟု အလွန်အကဲအားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း။

(တနည်း) အဓိပညာအရ ဝိပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ပြဓာန်းသည်ကို ဆိုသဖြင့် ဝိပဿနာ ဉာဏ်, ရတနတ္တယာနုဿရဏာဒိပညာဉာဏ်တို့ကိုလည်းရသောကြောင့် ပဓာန/ဥပလက္ခဏ/ နိဒဿန/ကေဒေသူပစာ၊ အဝယဝူပစာ။ (ဝိမတိ။)

(ဂ)ဝါကျ

ဌာနဖြင့် ဌာနီကိုမှတ်၍ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ၌ ဝိပဿနာ အဓိပညာဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလ၌ ဝိပဿနာ အဓိပညာ ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်း ရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်း။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဝါကျ

ဤဌ မဂ်ဖိုလ် အဓိပညာကို မလိုအပ်ဟု ဆိုသဖြင့် အဓိပညာနှင့် မကင်းရာသည်ဖြစ်၍ ဝိပဿနာ အဓိပညာကို ဤဌ လိုအပ်၏ဟု အနက်ရောက်ရာသောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း/ဇျာတိရေကနည်း။

(စ) ဝါကျ

ဤဌ မဂ်ဖိုလ်အဓိပညာသို့ ရောက်သော ရဟန်းကား မေထုပဋိသေဝနအမှုကို မပြုဟု ဆိုသဖြင့် ကိလေသာနှင့် မကင်းရာသည်ဖြစ်၍ လောကီအဓိပညာသို့ ရောက်သော ရဟန်းကား တစ်စုံတခုသော အကြောင်းဖြင့် မေထုနပဋိသေဝနအမှုကို ပြုသေး၏ဟု အနက်ရောက်ရာ သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း/ဇျာတိရေကနည်း။

၁၀။ ဝုစ္စတိ-ယုတ္တိဟာရနေတ္တိထုတ်ပုံ ပူဇယတေ-ကို နည်းမှီ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၆၇)

(က) **တေ သာဓိဝံနာမာတိ** တေ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဂဝတော ဝိနယေ ဥပိတံ သိက္ခာပဒံ, ယသ္မာ တွေ နာနာဒေသဇာတိဂေါတ္တာဒိဘေဒဘိန္နာ ဘိက္ခူ သဟ ဇီဝန္တိ ကေဇီဝိကာ သဘာဂဇီဝိကာ သဘာဂဝုတ္တိနော ဟောန္တိ၊ တသ္မာ "သာဇီဝ"န္တိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) **တသ္မိံ သိက္ခတီတိ** တံ သိက္ခာပဒံ စိတ္တဿ အဓိကရဏံ ကတွာ ယထာသိက္ခာပဒံ န ခေါ သိက္ခာမိ, န သိက္ခာမီတိ စိတ္တေန ဩလောကေန္တော သိက္ခတိ။

(ဂ) န ကေဝလဉ္စာယမေတသ္မိံ သာဇီဝသဉ္ဇိတေ သိက္ခာပဒေယေဝ သိက္ခတိ၊ သိက္ခာယပိ သိက္ခတိ၊ "တေ သာဇီဝံ နာမာ"တိ ဣမဿ ပဒ အနန္တရဿ ပဒဿ ဝသေန "တသ္မိံ သိက္ခတီ"တိ ဝုတ္တံ။

(ဠ ၂၁၀။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၆၃။ မအူသျ၊ တ၊ ၁၆၉။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၃၆၉။ ဂဏ္ဌိသစ်၊ ဒု၊ ၄၉၄။)

၁။ က-ကိုသာ ဝါကျပရိဝတ္တနည်းဖြင့် အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ က-ကိုလျှင်းပါးပုစ္ဆာ၊ (ဂ)ကို လီနတ္ထရစောဒနာတက်ပြပါ။
၃။ ဂ-ဝါကျကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (က)ဝါကျဌ သိက္ခာပဒံ-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ ခ-ဝါကျ အဓိကရဏံ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာဉ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဂေါတ္တ၊ ဇီဝိက၊ ဝုတ္တိ၊ ကေဝလ၊ အန္တရ-တို့ကို ဓာတ်၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ (က-ခ) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ (က)ဌ ကေဇီဝိကာ သဘာဂဇီဝိကာ-ဟုလည်းကောင်း၊ ကေဇီဝိတာ သဘာဂဇီဝိတာ-ဟု လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်တွေ့ရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို သာဓက အကြောင်းပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ခ-ဝါကျ တသ္မိံ သိက္ခတိ-ဌ နယူပစာရ ထုတ်ပြပါ။
၁၀။ သဘာဂဝုတ္တိနော-ကို လက္ခဏဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= =

http://www.dhammadownload.com

၁။ **(က) ဝါကျပရိစ္ဆေဒ**

တေ် သာဇီဝံနာမာတိ၊ ကား၊ သမ္ဗန္ဓိ၊ သော။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝိနယေ၊ ၌။ ဥပိတံ။ သော။ တေ် သိက္ခာပဒံ၊ ကို။ သာဇီဝန္တိ၊ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ (ဖလ)ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သမ္ဗန္ဓိ။ သော။ပ။ သာဇီဝန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ နည်း။ (ပုစ္ဆာ)ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေ္တ၊ ဤသိက္ခာပုဒ်၌။ ပ ။ သဘာဂဝုတ္တိနော၊ ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ (ကာရက) တသ္မာ၊ ကြောင့်၊ သမ္ဗန္ဓိ၊ သော။ ပ ။ သာဇီဝန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ (ပရိဟာရ။)

၂။ **(က) လျှင်းပါးပုစ္ဆာ**

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် တေ် သာဇီဝံနာမ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်း၌ သာဇီဝကို မည်သို့ ဝစနတ္ထပြုရမည်နည်း။ ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုရမည်လော။ သာဇီဝ-၌ သ-သည် အဘယ်၏ ကာရိယဖြစ်ပါသနည်း။ လူဝတ်ကြောင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသက်မွေးရာဖြစ်သောကြောင့် သိက္ခာပုဒ်ကို သာဇီဝ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ တေ-သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်သည် အဘယ်ကို စွဲယူသုံးသပ် ပါသနည်း။ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပင် စွဲယူသုံးသပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (က)မိန့်။

(ခ)ပုစ္ဆာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် တသ္မိံသိက္ခတိ-၌ တသ္မိံ-ဟု အဓိကရဏ အာဓာရကို ညွှန်းပြတော်မူ၏။ အဓိကရဏအာဓာရသည် အာဓေယျကိုင်ခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော။ တသ္မိံဟူသော အဓိကရဏအာဓာရ၏ အာဓေယျကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်-၄၉၄။)

✧ **တသ္မိံသိက္ခတီတိ ဧတ္ထ အာဓေယျာပေက္ခတ္တာ အဓိကရဏဿ ကိမာဓေယျမပေက္ခိတွာ "တသ္မိံ" န္တိ အဓိကရဏံနိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိအာဟ "တံ သိက္ခာပဒံ စိတ္တေဿ အဓိကရဏံ ကတွာ" တိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဂ) လီနတ္ထ စောဒနာတက်ပုံ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် တသ္မိံ သိက္ခတိ (တေန ဝုစ္စတိ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော) ဟုဟောတော်မူ၏။ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော-ပုဒ်၏ ပဒဘာဇနီဝိဘင်းဖြစ်၍ သိက္ခာနှင့် သာဇီဝ၏လည်း ဘိန္နာဓိကရဏ ဖြစ်ရသောကြောင့် တေသု သိက္ခတိ (တေန ဝုစ္စတိ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော)ဟု ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် တသ္မိံ သိက္ခတိ (တေန ဝုစ္စတိ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော)ဟု ဤမျှကိုသာ ဟောတော်မူပါသနည်း-စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်-၄၉၄။ သာရတ္ထ၊ဒု၊ ၆၃/၆၄။)

မှတ်ချက် ဤကား သာရတ္ထ၊ ဂဏ္ဌိသစ်တို့နှင့်အညီ ကျမ်းတက်ပုံဖြစ်သည်။ န ကေဝလံ-မှ သိက္ခတိ တိုင်အောင် အဘော်ထား၍လည်း တနည်းကျမ်းတက်နိုင်သည်မှတ်။

၃။ ဂ-သည် ပါဠိတော်၌ စော၊ ပယ်၊ ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။

ထိုတွင် နကေဝလဥ္စမှ သိက္ခာယပိ သိက္ခတိ-တိုင်အောင် စောဒကာဘောဂဝါကျ။ တေ် သာဇီဝံနာမာတိ စသည်ကား ပရိဟာရဘောဂ၊ ပရိဟာရဝါကျ။

ယင်း စောဒကာဘောဂဝါကျ၌ နကေဝလဥ္စမှ သိက္ခတိ-တိုင်အောင် ဗျတိရေက ဝါကျ။ သိက္ခာယပိ သိက္ခတိ-ကား အန္ဝယဝါကျ။

စာစပ် က-၌ **သိက္ခာပဒံ**-ကား ကို-ကြောင့်--ဝုစ္စတိ-၌ ဝုတ္တကံ/ဝုတ္တကံ၏ ကြိယာစပ်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ အဓိကရောတိ (အဓိကရိယတိ) စိတ္တံ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္ထ သိက္ခာပဒေတိ အဓိကရဏံ။
အဓိ-အရ ဓာတွတ္ထာဝိသေသကဘောဂုဏ်ရ၏။
ကရဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား-(သိက္ခာပုဒ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော) ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှုချ။
အဓိကရဏဋ္ဌကြိယာ အရကား-ထိုအားတပ်သော သိက္ခာပုဒ်၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပ--ဖလူ။
ယု-အရကား-အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဩလောကေတီတိ ဩလောကေန္တော။
အဝ-အရကား-ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တဘောဂုဏ်ရ၏။
လောက-ဓာတ်အရ--ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှုချ။
(ရှေးရှေး--ယောနိသော-ဖလူ. နောက်နောက်--ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်--ကာရကူ)
ဏေ-အရကား--ရူပသိဒ္ဓိမတ္တပဒသိလိဋ္ဌတာဘောဂုဏ်ရ၏။ အန္တ-အရကား ရဟန်းဒြဗ်ရ၏။
သဟ ဇီဝန္တိ ဧတ္ထာတိ သာဇီဝံ။
သဟ-အရကား--တုလျဘောဂုဏ် ရ၏။ အာ--အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။
ဇီဝ - ဓာတ်အရ - ကတ္တုဋ္ဌကား-ရဟန်းတို့၏သန္တာန်၌ ဝိရတီစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှုချ။
အဓိကရဏဋ္ဌ-ကား-ထိုအားတပ်သော သိက္ခာပုဒ်၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပ--ဖလူ။
အ-ပစ္စည်းအရကား ---- သိက္ခာပုဒ်ရ၏။
ကော ဇီဝိကာ ဧတေသန္တိ ကေဇီဝိကာ။ သဘာဂါ ဇီဝိကာ ဧတေသန္တိ သဘာဂဇီဝိကာ-ဟုပြု။
(ဇီဝနံ ဝုတ္တိ ဇီဝိကာ။ အဘိဓာန်ထောက်။ ဇီဝိကာ-ကား ဣတ္ထိလိင်)

အမှာ မအူ-သျှ-၌ ကေံ သမာနံ ဇီဝံ ဧတေသန္တိ ကေဇီဝိကာ။ သမာနော ဘာဂေါ ဧတဿာတိ သဘာဂံ။ သဘာဂံ ဇီဝံ ဧတေသန္တိ သဘာဂဇီဝိကာ-ဟု ပြုသည်။
သမာနော ဘာဂေါ ဧတိဿာတိ သဘာဂါ။ သဘာဂါ ဝုတ္တိ ဧတေသန္တိ သဘာဂဝုတ္တိနော။
(တူသော အဘို့ရှိသော အသက်မွေးခြင်း၏ + ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်ကောက်)
သိက္ခာပဒဿ + အနုရူပံ ယထာသိက္ခာပဒံ။ သာဇီဝံ ဣတိ သဒ္ဒါတံ ကထိတံ သာဇီဝသဒ္ဒါတံ။
နတ္ထိ အန္တရံ ဣမဿ တေသာဇီဝံနာမာတိ ပဒဿာတိ အနန္တရံ။

၅။ **ဓေါတ္တ** = ဓေါ + တ + တ (ဝါ) ဂုပ + တ။ **ဇီဝိက** = ဇီဝ + ဏွ။ ထိ-အာ။
ဝုတ္တိ = ဝတု + တိ။ (ဝတ္တနံ ဝုတ္တိ။ ဝတု-ဝတ္တနေ၊ တိ-အဿ)
ကေဝလံ = ကေဝ + အလ။ **အန္တရ** = အတိ + အရ။

၆။ (ယံ ဘဂဝတာ ပညတ္တံ သိက္ခာပဒံ၊ တေံ သာဇီဝနာမ။ ပါဠိတော်။)
(က) တေံ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဂဝတာ ဝိနယေ ဌပိတံ သိက္ခာပဒံ သာဇီဝန္တိ ဝုစ္စတိဖြင့် တေံ သာဇီဝံနာမဉ္စ တေ-သဒ္ဒါ၏ အနိယတ် ယ-သဒ္ဒါဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို စွဲယူသုံးသပ်သော ပဋ္ဌိဝိသယတ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္တာ) ပညတ္တံ-၌ ပ-ပုဗ္ဗ ဉပဓာတ်၏ ဌပန-အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ဘုရားရှင် သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ဟူသည် ဝိနည်းပါဠိတော်၌ အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်ကို ထားခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ သာဇီဝ-အရ အလုံးစုံသော သိက္ခာပုဒ်ကို ယူ-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဓေတ္တ သဟ ဇီဝန္တိ-ဖြင့် သာဇီဝံ-၌ သ-သဒ္ဒါ၏ ကာရိယ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာ-၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း၏ အဓိကရဏသာဓန အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ 'သဟ ဇီဝန္တိ ဧတ္ထာတိ သာဇီဝံဟု ပြု-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

နာနာဒေသ။ ပ ။ ဘိက္ခူ-ဖြင့် ဘာဝတ္ထ--သိစေ။

ဧကဇီဝိကာ-ဖြင့် တကွအသက်မွေးကြကုန်၏ဟူသည် တူသောအသက်မွေးခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။

ဘဘာဂဇီဝိကာ-ဖြင့် ဧကဇီဝိကာ-၌ ဧက-သဒ္ဒါ သဘာဂ အနက်ဟောဟု သိစေ။

သဘာဂဝုတ္တိနော-ဖြင့် သဘာဂဇီဝိကာသည် သဘာဂဝုတ္တိ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေ။

(၁) တံ သိက္ခာပဒံ စိတ္တဿ အဓိကရဏံ ကတွာဖြင့် တသ္မိံ သိက္ခ-တိ-၌ တသ္မိံ ဟူသော အာဓာရသည် အာဓေယျကိုငဲ့သောကြောင့် ယင်း တသ္မိံ-၏ အာဓေယျကား စိတ္တံ-ပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း (သာရတ္ထ) တသ္မိံ-၌ တ-သဒ္ဒါ၏ သိက္ခာပဒ-ဟု ဆိုအပ်သော သာဇီဝ-ကို စွဲယူ-လည်းကောင်း၊ သ္မိံဝိဘတ်၏ အာဓာရအဓိကရဏအနက်၌ သက်သည်ကို · လည်းကောင်း၊ သိက္ခာပုဒ်၌ ကျင့်၏ဟူသည် ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို (အာဓေယျ ဖြစ်သော) စိတ်၏တည်ရာပြု၍ ကျင့်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

(၁) ဝါကျ ကျန့်ပါဠိဖြင့် **အာဝတ္ထပြ**သည်။

၇။ **(က) ဧကဇီဝိကာ သဘာဂဇီဝိကာ။ ဧကဇီဝိတာ သဘာဂဇီဝိတာ**

ဧကံ သမာနံ ဇီဝိတံ ပဝတ္တနံ ဧတေသန္တိ ဧကဇီဝိကာ။ သဘာဂ။ ပ။ ဝုတ္တိနောတိဣဒံ ပုရိမဿ ဝိဝရဏံ-ဟု ယောဇနာ(၁၂၉) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇီဝနံ ဝုတ္တိ ဇီဝိကာ-ဟု အဘိဓာန်(၄၄၅)ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သဘာဂဝုတ္တိနော-ဟူသော နောက်သံဝဏ္ဏနာကို ထောက်၍ လည်းကောင်း၊ **ဧကဇီဝိကာ သဘာဂဇီဝိကာ**-ဟု ရှိသောပါဠ်သာ သင့်သည်။ ဧကဇီဝိတာ သဘာဂဇီဝိတာ-ကား မသင့်။

၈။ **တသ္မိံ သိက္ခတိ**

ဤ၌ တသ္မိံသိက္ခတိ-ဟူသော နည်းသည် တပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် သာဇီဝ-ဟု ဆိုအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ဟူသောအနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သောသတ္တိ၊ အဓိသီလသိက္ခာဟု ဆိုအပ်သောအနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိပြားသဖြင့် တသ္မိံသိက္ခာပဒေစ၊ ထိုသာဇီဝဟု ဆိုအပ်သော သိက္ခာပုဒ်၌လည်း။ သိက္ခတိ၊ ၏။ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တသ္မိံတဿာ သိက္ခာယစ၊ ထိုအဓိသီလသိက္ခာ၌လည်း။ သိက္ခတိ၊ ၏။ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဤသို့နှစ်နက်ရကောင်းသောကြောင့် ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်း။ (သိလေသနည်း/ပဒီပနည်း/တန္တနည်းလည်းရသည်။)

၁၀။ **သဘာဂဝုတ္တိ**-အရ တူသောအဘို့ရှိသော အသက်မွေးခြင်းရှိသော ရဟန်းတို့၏ ခန္ဓပဉ္စကကို ယူ၍ လောကောနှင့်အတူ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ်(၆၈)

၄၂-စုံစေတီ၊ ၁၃၀၈-စုံအစိုးရ၊

(က) သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာတိ သိက္ခဥ္စ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ ဒုဗ္ဗလဘာဝဥ္စ အပ္ပကာသေတွာ။

(ခ) ယသ္မာ စ ဒုဗ္ဗလျေ အာဝိကတေပိ သိက္ခာ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ၊ သိက္ခာယ ပန ပစ္စက္ခာတာယ ဒုဗ္ဗလျံ အာဝိကတမေဝ ဟောတိ၊ တသ္မာ "ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ"တိ ဣမိနာ ပဒေန န ကောစိ ဝိသေသတ္ထော လဗ္ဘတိ။

(ဂ) ယထာ ပန "ဒိရတ္တတိရတ္တံ သဟသေယျံ ကပ္ပေယျာ"တိ ဝုတ္တေ ဒိရတ္တဝစနေန နကောစိ ဝိသေသတ္ထော လဗ္ဘတိ၊ ကေဝလံ လောကဝေါဟာရဝသေန ဗျဥ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ မုခါရုဠှတာယ စေတံ ဝုတ္တံ။

(ဃ) ဧဝမိဒမ္ပိ ဝေါဟာရဝသေန ဗျဥ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ မုခါရုဠှတာယ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(၄ ၂၁၁။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၆၄။ ဝိမတိ၊ ၁၃၃။ မဏ္ဍူသ၊ တ၊ ၁၇၁။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၃၇၂။ ဂဏ္ဌိသစ်။ ဒု၊ ၄၉၅။

၁။ က-ခ-တို့ကို အနက်မှန်မှန် သမွန်ပါ။
၂။ ခ-ကို အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာတက်၍၊ (ဂ)ကို အနာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ ခ-ဂ-ဃတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ ဃ-ဝါကျ ဗျဥ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ-ကို အစိတ်ပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ပစ္စက္ခာတ၊ ဝိသေသ၊ သေယျ၊ သိလိဋ္ဌ၊ မုခ၊ အာရုဠှတို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က-ကို အာဘော်ဖော်၍သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဂ-ဝါကျ၌ ဒိရတ္တတိရတ္တံ ဒွိရတ္တတိရတ္တံ ဒုရတ္တတိရတ္တံ-ဟု ပါဌ်သုံးထွေ ရှိရာတွင် မည်သည့်ပါဌ် သင့်ကြောင်း သဒ္ဒယုတ္တိ ပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ သဟသေယျံ ကပ္ပေယျ-၌ နယူပစာရ ထုတ်ပါ။
၁၀။ ခ-ဝါကျ အာဝိကတေပိ-၌ ဓာတွတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒတ္ထာနုဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပြပါ။

==========================

(ခ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

၂။ ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ-ဟူသော ပါဌ်ကိုထပ်၍ ဟောတော်မူ၏။ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မဖြစ်သော် သိက္ခာပစ္စက္ခာနမဖြစ်၊ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဖြစ်သော်ကား ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မ ဖြစ်သည်သာဖြစ်ရကား သိက္ခံ အပစ္စက္ခာယနှင့် ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ-သည်အနက်အားဖြင့် အထူးမရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ-ကို ဟောပြန်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁)မိန့်။ (ဂဏ္ဌိသစ်။ ၄၉၅။)

အစိမ့်ပွါယ်ကား သိက္ခံ အပစ္စက္ခာယနှင့် ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ-သည် အနက်အားဖြင့် မထူးသော်လည်း ဒိရတ္တတိရတ္တံ-စသည်၌ ဒိရတ္တ-သဒ္ဒါဖြင့် အနက်ထူးမရှိဘဲ နှစ်ညဉ့်-စသော လောကဝေါဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ပုဒ်ပြေပြစ်သည်၏အဖြစ်၊ နှုတ်တက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်

http://www.dhammadownload.com

အဖြစ်၊ နှုတ်တက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဤဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတ္ထာ-ပုဒ်ကို ဘုရားရှင်ထပ်၍ ဟောတော်မူပါ၏ ဟူလို။

မှတ်ချက် ခ-ဂ-ဃ-သုံးဝါကျလုံးကို ပေါင်း၍တက်သည်။

(ခ) ဝါကျ သိက္ခာယ ပန-စသော ဝါကျသို့ အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ဒုဗ္ဗလျေ အာဝိကတေပိ-စသော ဝါကျဖြင့် ဗျတိရေကအားဖြင့် သာဓိဝဉ္ဇ အားနည်းသည်၏အဖြစ်ကို ထင်စွာပြုအပ်သော်လည်း သိက္ခာကို မပယ်အပ်,မချအပ်သည်သာ-ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အန္ဒယအားဖြင့် သိက္ခာကို ပယ်အပ်၊ ချအပ်သော်ကား သာဓိဝဉ္ဇ အားနည်းသည်၏ အဖြစ်ကို ထင်စွာပြုအပ်သည်သာဟု ပြခြင်းငှာ သိက္ခာယ ပန-စသည်မိန့်။

(ဂ) အနာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် ခ-ဖြင့် ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတ္ထာပုဒ်ဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသော အနက်ထူးကို မရအပ်ဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ မရအပ်သည်ရှိသော် အဘယ့်ကြောင့် ယင်းပုဒ်ကို ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ (မအ္ဘူသျ)

၃။ ခ-ဂ-ဃ-တို့သည် ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတ္ထာ-ပုဒ်ကို ထပ်၍ဟောရာ၌ စော၊ ပယ်၊ ဆက် ဝါကျာရမ္ဘ။ ထိုတွင်ခ-သည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အာဘော်နှလုံးသွင်း အကြောင်းပြ စောဒကာ ဘောဂဟေ တု ဝါကျ။ ယင်း ခ-၌ ယသ္မာ။ ပ။ အာဝိကတမေဝဟောတိကား အနိယမဝါကျ။ တသ္မာ။ ပ။ လဗ္ဘတိ-ကား နိယမဝါကျ။

(**တနည်း**)ယသ္မာ။ပ။ တသ္မာ-ကား ကာရဏဝါကျ။ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတ္ထာစသည်ကား ဖလဝါကျ။ ထိုတွင် အနိယမ၊ ကာရဏ ဝါကျ၌လည်း ဒုဗ္ဗလျေ အာဝိကတေပိ သိက္ခာ အပ္စစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ-ကား ဗျတိရေကဝါကျ။ သိက္ခာယ ပန။ ပ။ ဟောတိ-ကား အန္ဒယ ပက္ခန္တရ။
ဂ-ဃ-သည် ပရိဟာရဘောဂဟေတုဝါကျ။ (တနည်း) ဥပမာန၊ ဥပမေယျတို့ဖြင့် ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတ္ထာ-ပုဒ်ထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို ထင်စွာပြသောကြောင့် တပ္ပါကဋီကရဏ။ ထိုတွင် ဂ-သည် ဥပမာန ဝါကျ။ ဃ-သည် ဥပမေယျဝါကျ။

၄။ ဗျဥ္ဇယတိ အတ္ထော ဧတေဟီတိ ဗျဥ္ဇနာနိ။ သိလိဿန္တီတိ သိလိဋ္ဌာ။
သိလိဋ္ဌာနံ ဘာဝေါ သိလိဋ္ဌတာ။ ဗျဥ္ဇနာနံ သိလိဋ္ဌတာ ဗျဥ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ။
ဗျဥ္ဇန-အရကား သိက္ခံ အပစ္စက္ခာယဟူသော သဒ္ဒါ၊ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတ္ထာဟူသော သဒ္ဒါတို့သည် မှုချ။
ထို၏ + ပြေပြစ်ကုန်သည်တို့၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော သိလိဋ္ဌဘောဂုဏ်နှင့် ဂုဏေး + ဂုဏ် စပ်-ဌာနျ။
ပုဒ်လုံးအရကား-ထို--သော သိက္ခံ အပစ္စက္ခာယ-ဟူသောသဒ္ဒါ, ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတ္ထာ-ဟူသောသဒ္ဒါတို့၏ ပြေပြစ်ကုန်သည်တို့၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော သိလိဋ္ဌဘောဂုဏ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဖလန္တိ ဇီဝိတံ ဂံပ္ပေန္တိ တေနာတိ ဖလံ၊ (နီတိ-ဓာတု)
နတ္ထိ ဖလံ တေသ ဘိက္ခုနောတိ ဒုဗ္ဗလော။ (ကင်္ခါယောဇနာ မဟာဋီကာ။ ၂၉၉)

http://www.dhammadownload.com

(ပညတ်တော်မူသော သိက္ခာပုဒ်တည်းဟူသော သာဇီဝ၌ အားမရှိခြင်း (ဝါ) အားနည်းခြင်း၏ ရဟန်းနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး-စပ်။)
ဒုဗ္ဗလဿ ဘာဝေါ ဒုဗ္ဗလျံ။
ဒုဗ္ဗလ-အရ ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်တည်းဟူသော သာဇီဝ၌ အားမရှိသော (ဝါ) အားနည်းသော ရဟန်းသည် မှချ။
ထို၏ + ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အားနည်းခြင်းနှင့် ဂုဏေး + ဂုဏ်-စပ်-ဌာန္။
ဏျ-အရကား--(ပ) ရဟန်း၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဖြစ်ရာအားနည်းခြင်းရ၏။
ဒွိရတ္တံ ဣတိ ဝစနံ ဒွိရတ္တဝစနံ။ လောကေ ဝေါဟာရော လောကဝေါဟာရော။
လောက ဝေါဟာရဿ ဝသော လောကဝေါဟာရဝသော။
မုခံ အာရုဠံ မုခါရုဠံ။ မုခါရုဠဿ ဘာဝေါ မုခါရုဠတာ။

၅။ **ပစ္စက္ခာတ** = ပတိ အာရှေး + ခါ + တ။ **ဝိသေသ** = ဝိ + သိသ + ဏ။
သေယျ = သိ + ယ။ **သိလိဋ္ဌ** = သိလိသ + တ။
မုခ = မုခ + အ။ (ဝါ) မု + ခ ။ **အာရုဠ** = အာ + ရုဟ + တ ။

၆။ (က) ဝါကျ သိက္ခဥ္စ ဒုဗ္ဗလျဘာဝဥ္စ-၌ စသဒ္ဒါနှစ်လုံးဖြင့် သိက္ခံနှင့် ဒုဗ္ဗလျ ပုဒ်ကို သမုစ္စည်းအနက် ယောဇနာရမည်ဟု သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)
အပ္ပဋိက္ခိပိတ္တာ-ဖြင့် အပ္ပစ္စက္ခာယ-၌ န-ပုဒ်၊ ပစ္စက္ခာယ-ပုဒ်။ ပစ္စက္ခာယ-၌ ပတိ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏-လည်းကောင်း, အာ ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏-လည်းကောင်း၊ ခါ-ဓာတ်၏ ပဋိက္ခေပနတ္ထ-ဟော-လည်းကောင်း၊ ယ-၏ တွာ-ပစ္စည်း၏ ကာရိယ-လည်းကောင်း သိစေ။
ဒုဗ္ဗလဘာဝံဖြင့် ဒုဗ္ဗလျံ-၌ (ဒုဗ္ဗလ ပုဒ် + ဏျ ပစ္စည်း) ဏျ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗလဿ ဘာဝေါ ဒုဗ္ဗလျံဟု-ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။
အပ္ပကာသေတွာဖြင့် အနာဝိကတွာ-ဟူသည် အပ္ပကာသေတွာထင်ရှားမပြုခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။
(တနည်း) အပ္ပကာသေတွာ-ဖြင့် အနာဝိကတွာ-၌ ကရ-ဓာတ်သည် ထင်စွာပြုခြင်း-ပကာသန အနက်ဟော၏-ဟု သိစေ။

၇။ ဒွိရတ္တတိရတ္တံ / ဒိရတ္တတိရတ္တံ / ဒုရတ္တတိရတ္တံ

ဒွိသဒ္ဒ ဒုဒိဒေါ။ ဒုရတ္တံ ဒိရတ္တံ။ (နီတိ။ သုတ္တ။ ၈၁၁) ဒွေ ရတ္တိယော ဒွိရတ္တံ။ တိဿော ရတ္တိယော တိရတ္တံ။ (ရူ-၁၉၁)။ တိယေဒုတာပိစ။ (သုတ်။၄၁၀။) အပိဂ္ဂဟဏေန အညတ္ထာပိ ဒွိသဒ္ဒဿ ဒုအာဒေသော ဟောတိ၊ စ-သဒ္ဒေန ဒိစ။ ဒွေရတ္တိယော ဒုရတ္တံ။ ဒုဝိဓံ၊ ဒုဝင်္ဂ၊ဒိရတ္တံ။ (ရူပသိဒ္ဓိ။၂၄၆။) တို့ကို ထောက်၍ သုံးပါဌ်လုံးသင့်သည်။

သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာယ/သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာတာယ

အပ္ပစ္စက္ခာယ, အပ္ပစ္စက္ခာတာယာတိ ဥဘယထာပိ ပါဌော တီသုပိ ဂဏ္ဌိပဒေသု ဝုတ္တော။ (သာရတ္ထ-ဒု-၆၄။) ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။

(၈) ယထာပန။ ယထာစပန

ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဥပမာယသာဓေန္တော "ယထာစပနာ"တိအာဒိမာဟ။ ဟု ယောဇနာ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ စ-သဒ္ဒါ မပါသော်လည်း အောက်၌ဖွင့်ဆိုအပ်သော ယသ္မာစ၊

http://www.dhammadownload.com

သိက္ခာယ ပန-စသော ပါဠိဝါကျတို့ကို ထောက်၍ ယင်း ပါဠိဝါကျတို့ကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အနက်ပြည့်စုံသောကြောင့် လည်းကောင်း နှစ်ပါဌ်သင့်။

၈။ **သဟာသေယျံ ကပ္ပေယျံ**

သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။ (တနည်း) ကေသေသနည်း။ (နည်းစစ်တိုက်ရိုက် ပါရှိသည်။) သေယျ-အရ ကျောင်းဖြစ်နှင့် အိပ်ခြင်း ကြိယာပြားသော်လည်း မပြားသကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြောင့် အဘေဒူပစာ သဒ္ဒါမည်၏။

(တနည်း) အစိတ်-အိပ်ပျော်ခြင်း၏ **"သေယျ"**ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော အိပ်ပျော်ခြင်း, လျောင်းခြင်းတို့၌တင် ကေဒေသူ -အဝယဝူပစာ။ ဥပလက္ခဏ/ နိဒဿနနည်း။

❖ **ကာယပသာရဏသင်္ခါတံ သေယျံမ္ပိ။ (ဝိ-၃-၃၊ သဟာသေယျသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်။)**

သိက္ခံ အပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ

ဤ၌ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာဟူသော နည်းသည် သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာယဟုဆိုက လိုအပ်သော အနက်ပြီးပြီးလျက် အလွန်အားဖြင့် ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ-ဟု ဆိုသောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း။

ဤ သိက္ခံ အပ္ပစ္စက္ခာယ ဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ-သဒ္ဒါသည် အနက်မပြားဘဲ ပြားသကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာ။

၁၀။ **ဒုဗ္ဗလျေ အာဝိကတေ-၌ အာဝိကတ**-ဝယ် ကရ-ဓာတ်အရ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၆၉)

(က) **ဥက္ကဋ္ဌိတောတိ** အနဘိရတိယာ ဠမသိ့ သာသနေ ကိစ္ဆဇီဝိကပ္ပတ္တော။

(ခ) အထဝါ အစ္စ ယာမိ, သွေ ယာမိ, ဠတော ယာမိ, ဧတ္ထ ယာမီတိ ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဍံ ကတွာ ဝိဟရမာနော၊

(ဂ) ဝိက္ခိတ္တော အနေကဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဃ) **အနဘိရတောတိ** သာသနေ အဘိရတိဝိရဟိတော။

(င) **သာမညာ စဝိတုကာမောတိ** သ မဏဘာဝတော အပဂန္တုကာမော။

(၃၊ ၂၁၂။ သာရတ္ထ။ ဒု၊ ၆၅။ ဝိမတိ၊ ၁၃၃။ မအူသျှ။ တ၊ ၁၇၄။ ဘာဋီ။ ဒု၊ ၃၇၇။)

၁။ က-ခ-ဂ-တို့ကို အနက်မှန်မှန်သမ္ဗန်ပါ။

၂။ ခ-ကို သာဓိပ္ပါယာနုသန္ဓေ ကျနစွာတက်ပါ။

၃။ ခ-စသောဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (ခ)ဝါကျ အနဘိရတိယာကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။

၄။ ဥက္ကဏ္ဌိတော-ကို သံဝဏ္ဏနာ အားလျော်စွာ ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၆။ ကဏ္ဍ၊ ကိစ္စ၊ ဝိကပ္ပိတ္တ၊ အင်္ဂ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်္ဂ ဝေဘန်ပြပါ။
၇။ က-ခ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၈။ ကိစ္စဇီဝိကပဗ္ဗတ္တော + ကိစ္စဇီဝိကပဗ္ဗတ္တော-ပါဌ်နှစ်ထွေတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၉။ ခ-သံဝဏ္ဏနာကို ထောက်၍ ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဝယ် အန္တတ်ပုဒ်၌ နယ္မပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ သာမညာ စဝိတုကာမော-၌ သာမညာ-ဝယ် အန္တတ္ထအရ တရားကို လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၂။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် ကဌ-ကိစ္စဇီဝနေ-ဟု ဓာတ်ကျမ်းလာသောကြောင့် ဥက္ကဏ္ဍိတော-၌ ဥ-၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ကဌ-ဓာတ်၏ ကိစ္စဇီဝနအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဥက္ကဏ္ဍနံ ဥက္ကဏ္ဍာ-ဟု ဘာဝသာဓ်ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ဥက္ကဏ္ဍံ ဂ္ဂတော ပတ္တော ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ် တွဲစပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဥက္ကဏ္ဍိတော-၌ ဥ-သဒ္ဒါကား ဥဒ္ဓတ္ထ၊ ကဏ္ဍ-သဒ္ဒါကား-ဂီဝတ္ထ၊ ဂ္ဂတောနှင့် ဥက္ကဏ္ဍ-ပုဒ်ကို ပဥ္စမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝဇနတ္ထပြုရမည်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။ (မအူသျှ)

(ဓာနည်း) ဤသို့ (က)ဖြင့်--ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဥ-၏ ဥဒ္ဓတ္ထ၊ ကဏ္ဍ-သဒ္ဒါ-ဂီဝတ္ထ၊ ဥဒ္ဓံ ဂတော ကဏ္ဍော ဧတိဿာတိ ဥက္ကဏ္ဍာ၊ ဥက္ကဏ္ဍံ (အနဘိရတိံ) ဂ္ဂတော ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ် သမာသ် တွဲစပ်ရမည်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

အမှာ ပဌမနည်းကား မအူသျှအလို။ ဒုတိယနည်းကား ဝိမတိအလိုတည်း။ ဘာသာဋီကာအလို အဿသဉ္ဇာတတဒ္ဓိတ်ကြံ၍ ကျမ်းတက်နိုင်သေးသည်ကို (၄) နံပါတ်၊ (၆) နံပါတ်တို့၌ ရှုပါ။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် ယနေ့သွားအံ့ စသည်ဖြင့် အထက်၌ လည်ကိုပြု၍ နေခြင်းသည် ဥက္ကဏ္ဍိတ-မည်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်း စကားရပ်၏ ဥဇုကတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

၃။ ခ-ပက္ခန္တရ။ ဂ-ဝိတ္ထာရ။ ဃ-ပက္ခန္တရ။ င-ပက္ခန္တရ။

စာစပ် **အနဘိရတိယာ**-ကား ဖြင့်-ကြောင့် ကိစ္စဇီဝိကပဗ္ဗတ္တော-ဝယ် ပတ္တော-၌ ကရိုက်း+ကရိုက်း၏ ကြိယာစပ်။ (မအူသျှ) **(ဓာနည်း)** ကြောင့်ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် ကိစ္စဇီဝိကပဗ္ဗတ္တော-၌ ဟိတ်+ဟိတ်၏ဖိုလ်စပ်။ (ဘာသာဋီ)

(က)နှင့်အညီ

ဥက္ကဏ္ဍနံ ဥက္ကဏ္ဍာ။ (ကိစ္စဇီဝိကာ) ဥက္ကဏ္ဍံ+ဂ္ဂတော ပတ္တောတိ ဥက္ကဏ္ဍိတော။
ဥက္ကဏ္ဍာ-အရကား မမွေ့လျော်ခြင်းဖြင့် ဤသာသနာတော်၌ ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်မွေးရခြင်းသည် မှတ်။
ထို၏ + ရောက်သော ရဟန်းနှင့် ဌာနီ + ဌာနစပ် ဌာနူ။
ဥက္ကဏ္ဍိတ-ပုဒ်လုံးအရကား ထို-သော မမွေ့လျော်ခြင်းဖြင့်--ရဟန်းရ၏။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) နှင့်အညီ

ဥဒ္ဓံ ဂတော ကဏ္ဍော ဧတိဿာတိ ဥက္ကဏ္ဍာ။ (အနဘိရတိရ၏)
ဥက္ကဏ္ဍံ (အနဘိရတိ) + ဣတော ဥက္ကဏ္ဍိတော။ (ဝိမတိ-၁၃၃။)
ဥက္ကဏ္ဍာ-အရကား အထက်၌ဖြစ်သော လည်ပင်းရှိသော မမွေ့လျော်ခြင်း=အနဘိရတိသည်မှချ။
ထို၏ + ရဟန်းဒြပ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး/ဌာနီ + ဌာနစပ် ဌာနူ။
ဥက္ကဏ္ဍိတ-ပုဒ်လုံးအရကား မမွေ့လျော်ခြင်းသို့ ရောက်သော ရဟန်းရ၏။

❖ **ဥဒ္ဓံ ဂတော ကဏ္ဍော ဧတိဿာတိ ဥက္ကဏ္ဍာ၊ အနဘိရတိယာ ဝဓေ နိရုဒ္ဓဂေါဏော ဝိယ ဂမနမဂ္ဂံ ဂဝေသန္တော ပုဂ္ဂလော ဥက္ကဏ္ဍော ဟောတိ။ တံ ဥက္ကဏ္ဍံ၊ အနဘိရတိံ ဣတောတိပိ ဥက္ကဏ္ဍိတောတိ အတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ "ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဍံ ကတွာ ဝိဟရမာနော" တိ။ (ဝိမတိ-၁၃၃။)**
(တနည်း) ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဍော ဥက္ကဏ္ဍော။ ဥက္ကဏ္ဍံ ကတွာ (ဣတော) ဂတော ဝိစရိတောတိ ဥက္ကဏ္ဍိတော။ (ဂဏ္ဌိသစ်)
(တနည်း) ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဍော ဥက္ကဏ္ဍော။ ဥက္ကဏ္ဍော+သဉ္ဇာတော+အဿာတိ ဥက္ကဏ္ဍိတော။ (ဘာသာဋီ။)
(ဥက္ကဏ္ဍ-အရ အထက်၌ လည်ပင်း၏ + ဣတ-အရ ရဟန်းဒြပ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး/ဌာနီ + ဌာနစပ်။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကိစ္စေန ဇီဝိကာ ကိစ္ဆဇီဝိကာ။ ကိစ္ဆဇီဝိကံ ပတ္တော ကိစ္ဆဇီဝိကပ္ပတ္တော။ န+ဧကံ အနေကံ။ အနေကံ + အဂ္ဂံ +ဧတဿာတိ အနေကဂ္ဂေါ။ (တနည်း) နတ္ထိ + ဧကဂ္ဂံ + ဧတဿာတိ အနေကဂ္ဂေါ။

အနက် အနေကဂ္ဂေါ၊ များသော အာရုံရှိသည်။ (ဝါ) တခုတည်းသော အာရုံမရှိသည်။ (မအူသျှ)
အဘိရတိယာ+ဝိရဟိတော အဘိရတိဝိရဟိတော။

၅။ **ကဏ္ဍ-ကား** ဂိဝတ္ထဝ်ဟောခိုက်-ကဏ (ဝါ) ကမု+ဍ။ ပုံလိုင်။ ကိစ္ဆဇီဝနတ္ထဟောခိုက်-ကဋ+က(ဝါ)အ။ **ကိစ္ဆ-ကား** ကိရ+ဆ။ နပုံလိုင်။

❖ **ကိရ-ဝိက္ခိပနေ၊ ကိရတိ သုခန္တိ ကိစ္ဆံ၊ ကတာ ဝါ+ပုညကရဏာ + ယေနာတိ ကိစ္ဆံ။ (သူစိ)**

ဝိက္ခိတ္တ-ကား ဝိ+ခိပ+တ။ ပုံလိုင်။ အနေကဂ္ဂေါ-၌ **အဂ္ဂ-ကား** အဇ+ဂ (ဝါ) ဏ။ နပုံ။

၆။ (က)ကိစ္ဆဇီဝိကပ္ပတ္တော-ဖြင့် ဥက္ကဏ္ဍိတော-၌ ဥ-၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကဋ-ဓာတ်၏ ကိစ္ဆဇီဝန-အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ က-ပစ္စည်း (ဝါ) အ-ပစ္စည်းဘာဝသာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ဥက္ကဏ္ဍနံ ဥက္ကဏ္ဍာ-ဟု ပြု---လည်းကောင်း၊ ဥက္ကဏ္ဍာ-အရ ဆင်းရဲငြိုငြင်သဖြင့် အသက်မွေးခြင်းကို ယူ-လည်းကောင်း၊ ဣတော-၌ ဣ-ဓာတ်၏ ပါပုဏနဂတိ အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ တ-ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန အနက်၌သက်---လည်းကောင်း၊ ဧတိ ပုပါဏာတီတိ ဣတော-ဟု ပြု--လည်းကောင်း၊ အပေါင်းပုဒ်ကို ဥက္ကဏ္ဍံ+ဣတော ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ဣမသ္မိံ သာသနေ-ဖြင့် ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဣဓ-ပုဒ်ကို ဥက္ကဏ္ဍိတော-၌ အာဓာရ+အာဓာရီ-အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ (သမ္ဗန္ဓ) ဣဓ-၌ ဣမ-သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၏ သာသနာတော်ကို စွဲယူသုံးသပ်သည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဓ-ပစ္စည်း၏ သတ္တမီ အနက်၌သက်--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ဆင်းရဲပြိုငြင်စွာ အသက်မွေးခြင်းသို့ ရောက်၏-ဟူသည် ဤ သာသနာတော်၌--- ရောက်ခြင်း ပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။

အနဘိရတိယာ-ဖြင့် (လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရ နည်းပါးခြင်းကြောင့်) ဆင်းရဲပြိုငြင်စွာအသက်မွေးခြင်းသို့ ရောက်သည်မဟုတ်၊ မမွေ့လျော်ခြင်းဖြင့် (ဝါ) ကြောင့်---ရောက်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဂဏ္ဌိသစ်။)

(ခ) ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဍံ ကတ္တာ ဝိဟရမာနော-ဖြင့် ဥက္ကဏ္ဍိတော-၌ ဥ-၏ ဥဒ္ဓံ-အနက်ဟော--- လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍ-သဒ္ဒါ၏ ဂီဝါ-လည်ပင်း ဟူသော အနက်ဟော---လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓံ ဂတော ကဏ္ဍော ဝေါဿဘတိ ဥက္ကဏ္ဍာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဥက္ကဏ္ဍ-အရ အနဘိရတိ-ကို မှုချအားဖြင့်, ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကာရကူပစာအားဖြင့် ယူရမည်ကို လည်းကောင်း၊ အပေါင်းပုဒ်ကို ဥက္ကဏ္ဍံ ဣတော ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟု ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။ (ဝိမတိ-သာကေ-၄-နံပါတ်မှာရှု)

(တနည်း) ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဍံ ကတ္တာ ဝိဟရမာနော-ဖြင့် ဥ-၏ ဥဒ္ဓံအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဍော ဥက္ကဏ္ဍော-ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ ဣတ-ပစ္စည်း၏ အဿသဉ္ဇာတ တဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်---လည်းကောင်း၊ ဥက္ကဏ္ဍော သဉ္ဇာတော အဿာတိ ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟု ပြု-- လည်းကောင်း သိစေ။ (ဤကား ဘာသာဋီကာ။ ၃၇၇-အလို)

(တနည်း) ဥ-၏ ဥဒ္ဓံ-အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍ-သဒ္ဒါ၏ ဂီဝါ-လည်ဟူသော အနက်ဟော- လည်းကောင်း၊ ဣတော-ကား ကိတ် နာမ်ပုဒ် မဟုတ်၊ ဣမ-ပုဒ်+တော-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော နာမ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်း ဣတော-နှင့် ဥက္ကဏ္ဍ-ပုဒ်ကို ဣတော + ဥက္ကဏ္ဍော ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟု ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ ဥက္ကဏ္ဍိတ-ဟူသည် ထိုမှ ဤမှ အထက်၌ လည်ကိုပြု၍ နေခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။ (မအူသျှ။ တ။ ၁၇၄-အလိုတည်း)

အဇ္ဇ ယာမိ။ ပ။ ဗွေ ယာမိ-ဖြင့် ဥက္ကဏ္ဍိတ ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဃ) အဘိရတိ ဝိရဟိတော-ဖြင့် အနဘိရတော-၌ န-ပုဒ်+အဘိရတ-ပုဒ်။ အဘိရတ-၌ တ- ပစ္စည်း ဘာဝသာဓနေ အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ အဘိရမနံ အဘိရတော-ဟု ပြု--လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ အဘိရတော တေဿာတိ အနဘိရတော-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိ (တနည်း) အဘိရတတော ဝိရဟိတော အနဘိရတော-ဟု ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ န-၏ ဝိရဟ အနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေ။

အမှာ ဥဒါန်း အဋ္ဌကထာ၌ အနဘိရတောတိ န အဘိရတော-ဟု ဖွင့်သည်။ ယင်းအလို န+အဘိရတော အနဘိရတော-ဟုလည်း ဝစနတ္ထပြုနိုင်သည်။

သာသနေ-ဖြင့် (ဘာဝတ္ထ) သိစေ။

(င) ဖြင့် သာမညာ-၌ သမဏ-ပုဒ်၊ ဏျ-ပစ္စည်း၊ ယင်း ဏျ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်-အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထ-ပြု--လည်းကောင်း၊ သာမညာ-၌ အာ-၏ သွာ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်း သွာ-ဝိဘတ်၏ ပဉ္စမီအနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ သမဏ-၌ ဏျ-ပစ္စည်းကြောင့် သ-အစိတ် အ-ကို အာ-ပြု၊ ယ- အက္ခရာရှိသော ဏ-ကို (ဝါ) ဏျ-ကို ဉ-ပြု။ ဒွေဘော်လာ၍ သာမညာ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

အပဂန္တုကာမော-ဖြင့် စဝိတုကာမော-၌ စု-ဓာတ်သည် အပဂမန အနက်ဟော၏ဟု သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ကိစ္စဇိဝိကပ္ပတ္တော+ကိစ္စဇိဝိကပ္ပတ္တော**

ကဌ-ကိစ္စဇိဝနေတိ ဓာတူသု ပဌိတတ္တာ ဝုတ္တံ "ကိစ္စဇိဝိကပ္ပတ္တော" တိ။ (သာရတ္ထ။ ဒု။ ၆၅။ ဝိမတိ။ ၁၃၃။) ဆိုသောကြောင့် ကိစ္စဇိဝိကပ္ပတ္တော-သာ သင့်သည်။

ဥက္ကဏ္ဍိတော+ဥက္ကဏ္ဍိတော

ကဌ-ကိစ္စဇိဝနေ-ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့်အညီ ကိစ္စဇိဝန-အနက်ဟော ဥ-ပုဗ္ဗ+ကဌ-ဓာတ်+က-ပစ္စည်းဖြင့် ဥက္ကဏ္ဍ-ပုဒ်နောင် ဣတ-ပုဒ်နှင့် တွဲ၍ ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟု ရုပ်ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဥ-ပုဗ္ဗ+ကမု+ (ဝါ) ကဏ-ဓာတ် + ဍ-ပစ္စည်းဖြင့် ဥက္ကဏ္ဍ-ပုဒ်နောင် ဣတ-ပုဒ်နှင့် တွဲစပ်၍ ဥက္ကဏ္ဍိတ-ဟု ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဟု ရှိသောပါဌ်သာ သင့်သည်။

၈။ **ဥက္ကဏ္ဌာ**

ဌာနဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ "ဥက္ကဏ္ဌာ"အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော အနဘိရတိ၌တင် ဌာနူပစာ။ နာနုဋ္ဌရိကနည်း။ (ဝိမတိဋီကာသာကေ-၄-နံပါတ်ရှု)

၁၀။ **သာမဉ္ဉာ-၌ အန္တဏ္ဍ-ကား သမဏ-တည်း။** ဤ၌ အန္တဏ္ဍ-အရ လူထွက်လိုသော ရဟန်း၏ ခန္ဓာငါးပါး ကိုယူ၍ လောကောနှင့်အတူ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၇၀)

(က) **ဘိက္ခုဘာဝဿ** ဘိက္ခုဘာဝေန၊

(ခ) ကရဏတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။

(ဂ) "ကဏ္ဌေ အာသတ္တေန အဋ္ဋိယေယျာ"တိအာဒီသု ပန ယထာလက္ခဏံ ကရဏဝစနေနေဝ ဝုတ္တံ။

(ဃ) **အဋ္ဋိယမာနောတိ** အဋ္ဋံ ပီဠိတံ ဒုက္ခိတံ ဝိယ အတ္တာနမာစရမာနော၊

(င) တေန ဝါ ဘိက္ခုဘာဝေန အဋ္ဋော ကရီယမာနော ပီဠိယမာနောတိ အတ္ထော။

(စ) **ဟရာယမာနောတိ** လဇ္ဇမာနော။ **ဇိဂုစ္ဆမာနောတိ** အသုစိံ ဝိယ တံ ဇိဂုစ္ဆန္တော။

(၄။ ၂၁၂။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၆၅။ ဝိမတိ။ ၁၃၃။ မဇ္ဈိမ္မ။ တ၊ ၁၇၅။ ဘာဋီ။ ဒု၊ ၃၇၇။)

၁။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဌ်တို့ကို သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ခ-သာဘောဂပုစ္ဆာ။ င-အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ-ဂ-င-စ-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ ဂ-၌ ယထာလက္ခဏံ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ကဏ္ဌေ၊ အာသတ္တေန၊ အဋ္ဋ၊ အတ္တာန။ အသုစိ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်္ဂ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က-ခ-ဃ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဃ-၌ အဋ္ဋိယမာနော၊ အဋ္ဋိယမာနော-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဘိက္ခုဘာဝ-၌ ရသင့်သောနည်းတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ အဋ္ဋိယမာနော-၌ အန္တဏ္ဍ-အရကို အာဝတ္တဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

=========================

http://www.dhammadownload.com

၁။ သံဝဏ္ဏေနာနှင့် အညီ သံဝဏ္ဏေထမ္ဘပါဠိ အနက်ပေးပုံ

ဘိက္ခုဘာဝံ - (ဘိက္ခုဘာဝေန) ရဟန်း၏အဖြစ်ဖြင့်။ အဋ္ဋီယမာနော၊ နှိပ်စက်အပ်သကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို ပြုကျင့်သည်ဖြစ်၍။ (တနည်း) ဘိက္ခုဘာဝံ - (ဘိက္ခုဘာဝေန) ရဟန်း၏အဖြစ်သည်။ အဋ္ဋီယမာနော၊ နှိပ်စက်ခြင်းကို ပြုကျင့်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ဘိက္ခုဘာဝံ- (ဘိက္ခုဘာဝေန)ဖြင့်။ ဟရာယမာနော၊ ရှက်သည်ဖြစ်၍။ (ဘာသာဋီကာ-ဒု-၆၈၂) (တနည်း) ဟရာယမာနော၊ ရှက်နိုးသည် ဖြစ်၍။ (ဝါ) ရှက်သကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို ပြုသည်ဖြစ်၍။ (ဝါ) ရှက်ခြင်းကို ပြုအပ်သည်ဖြစ်၍။ (မအူသျှ) ဘိက္ခုဘာဝံ၊ ကို။ ဇိဂုစ္ဆမာနော၊ မစင်ကဲ့သို့ စက်ဆုတ်သည်ဖြစ်၍။

မှတ်ချက် ဘိက္ခုဘာဝံ-၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် အဋ္ဋီယမာနော-၌ စပ်ခိုက် တတိယာဝိဘတ်၏ ကရိုဏ်းအနက် (တနည်း) ကတ္တားအနက်၌ သက်၏။ ဟရာယမာနော-၌ စပ်ခိုက် ကရိုဏ်းအနက်။ ဇိဂုစ္ဆမာနော၌ စပ်ခိုက် ကံ-အနက်၌ သက်၏။ (ဘာသာဋီကာ-ဒု-၆၈၂။)

၂။ (ခ) သာဘောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ဘိက္ခုဘာဝံ-ကို ဘိက္ခုဘာဝေနဟု ဖွင့်ပြ၏။ ပါဠိ၌ ဘိက္ခုဘာဝံဟု ဒုတိယန္တနှင့်ရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ (ကမ္ဘလွဲ ဒုတိယာဟု သဒ္ဒါဆရာတို့ ဆိုသည်ဖြစ်၍) ဘိက္ခုဘာဝေနဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အဘယ်သို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း-စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က-ခ)နှစ်ဝါကျဖြင့် ဘိက္ခုဘာဝံ အဋ္ဋီယမာနော-စသော ပါဠိ၌ ဘိက္ခုဘာဝံ-ဝယ် ကရိုဏ်းအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်တည်းဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဋ္ဋဟူသော နာမဓာတ်နှင့် ယှဉ်ရာဝယ် တစ်ပါးသော ဝိဘတ်ဖြင့်လည်း ယောတော်မူ၏ဟု ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က-ခ-ဂ-ဃ) ဝါကျတို့ဖြင့် ဘိက္ခုဘာဝံ-ဝယ် ကရိုဏ်းအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဋီယမာနော၏ ကတ္တားဟောကြိယာ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဘိက္ခုဘာဝံ-ဝယ် ကတ္တားအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အဋ္ဋီယမာနော ၏ ကံဟောကြိယာ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း တနည်းဖွင့်ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။ (သာရတ္ထ- ဒု-၆၅။ ၆၆။)

၃။ ခ-သည် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရေ။ ဂ-သည် ပက္ခန္တရ။ (မအူ) (ဝါ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ) ဃ-ပက္ခန္တရ။ င-ပက္ခန္တရ။ စ-ပက္ခန္တရ။

၄။ လက္ခီယတိ အနေနာတိ လက္ခဏံ။ လက္ခဏသဒ္ဒ+အနုရူပံ ယထာလက္ခဏံ။
လက္ခဏ-အရကား မှတ်ကြောင်းဖြစ်သော (ကရဏေ တတိယာ-ကဲ့သို့သော) သဒ္ဒါသုတ်သည် မှ၍။ ထို၏ + (ဥဒါဟရုဏ်ပုံစံ) လက္ခဖြစ်သော အာသဝေနသဒ္ဒါနှင့် အကြောင်း + အကျိုး / လက္ခဏ လက္ခစပ် ဌာနူ--၏။
ယထာလက္ခဏ်-ပုဒ်လုံးအရကား (ဥဒါဟရုဏ်ပုံစံ) လက္ခဖြစ်သော အာသဝေနသဒ္ဒါရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အဋ္ဋမိဝ အတ္တာနံ အာစရတီတိ အဋ္ဋီယမာနော (အဋ္ဋ+ဤယ+မာန)

http://www.dhammadownload.com

အဋ္ဌစာတ်အရကား ရဟန်း၏ အနဘိရတိ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ရှေးရှေး-အယောနိသောမနသိကာရစသည်-ဖလူ။
နောက်နောက်ဖြစ်သော ဒုဗ္ဗလျ သိက္ခာပစ္စက္ခာန စသည် ကာရဏူ။
ဤယ-ပစ္စည်းအရကား ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိဋ္ဌတာဘောဂုဏ်ရ၏။
မာန-အရကား ထို--သော ရဟန်းရ၏။

(တနည်း) အဋ္ဋီယတီတိ အဋ္ဋီယမာနော။ (ဉာသ်ကောက်ပုံတူ၏။)
ဥပယောဂဝစနံ+တေသာတိ ဥပယောဂဝစနံ။ (ဘိက္ခုဘာဝံ-ပုဒ်ရ၏။)

(ဃ) အဋ္ဋီယတေတိ အဋ္ဋော။ အဋ္ဋ+အ။ နှိပ်စက်အပ်သူရ၏။
ပီဠီယတေတိ ပီဠိတော။ ပီဠ+တ။
ဒုက္ခံ+သဉ္ဇာတံ+အဿာတိ ဒုက္ခိတော။ (ဒုက္ခ+ဣတ)
(တနည်း) ဒုက္ခေန+ဣတော ပဝတ္တောတိ ဒုက္ခိတော။ (နီတိဓာတု။ ၂၀။ ၂၁)

၅။ **ကဏ္ဍော-**ကား ကဏ (ဝါ) ကမု+ဍ။ ပုံလိင်။ **အာသဇ္ဇေန-**ကား အာ+သဒ္ဒ (ဝါ) သဥ္ဓ+တ။ ဤ၌ **အာသဇ္ဇေန-**ကား မနုဿကုဏပေန-စသည်တို့၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ နိတ္တိယံ ကုဏပေါ် သဝေါ။ အဘိဓာန်။ ၄၀၅-ကိုထောက်၍ ပုံ/နပုံ-တည်း။

အဋ္ဋ-ကား အဋ္ဋ+အ။ ပုံ။ **အဇ္ဇ-**ကား အဒ+မန် (ဝါ) အတ+တ (ဝါ) အာ+ဒါ+တ။ ပုံလိင်။
အသုစိ-ကား နှ+သုစ+ဣ။ နပုံ။

၆။ (က) ဘိက္ခုဘာဝေန-ဖြင့် ဘိက္ခုဘာဝံ-၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်၏-ဟု သိစေပါသည်။

(ခ) ဖြင့် ဘိက္ခုဘာဝံ-၌ အံ-သည် ပဌမာဝိဘတ်၏ ကာရိယ မဟုတ်။ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်း ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (ဝိဘတျတ္ထ)

(ဂ) ဖြင့် အာသဇ္ဇေန၌ တတိယာဝိဘတ်၏ (ကရဏေတတိယာ-ဟူသော သဒ္ဒါသုတ်အားလျော်စွာ) ကရိုဏ်း အနက်၌သက်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဝိဘတျတ္ထ) ဘိက္ခုဘာဝံ အဋ္ဋီယမာနောဟု ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ဟောပုံမှတပါး အာသဇ္ဇေန အဋ္ဋီယေယျ-ဟု တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ပုံစံပြောင်း၍ ဘုရားရှင်ဟောပုံအဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း သိစေသည်။

(ဃ) ပီဠိတံ-ဖြင့် အဋ္ဋ-ဟူသော နာမ်ပုဒ်၏ ပီဠန-အနက်ဟော၏ဟု သိစေ။
(တနည်း) ပီဠိတံ-ဖြင့် အဋ္ဋ-၌ အဋ္ဋ-ဓာတ်၏ ပီဠန-အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ အဋ္ဋီယတီတိ အဋ္ဋောဟု ကမ္မသာဓန-ပြု-လည်းကောင်း-သိစေ၏။

ဒုက္ခိတံ-ဖြင့် နှိပ်စက်အပ်၏ဟူသည် ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။

(ဃ) တဝါကျလုံးဖြင့် အဋ္ဋီယမာနောပုဒ်ကို အဋ္ဋဝိယ အတ္တာန-မာစရတီတိ အဋ္ဋီယမာနော-ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ ကမ္မူပမာန-အဋ္ဋသဒ္ဒါနောင် အာစရတိ-အနက်၌ ဤယ-ပစ္စည်း သက်သည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ မာန-ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ အဋ္ဋ-သဒ္ဒါ၏ နာမ-ဓာတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

(င) တေန ဝါ ဘိက္ခုဘာဝေန-ဖြင့် ဘိက္ခုဘာဝ-၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ အဝုတ္တကတ္တား အနက်၌ သက်---လည်းကောင်း။ ဘိက္ခုဘာဝ-ကို အဋ္ဌိယမာနော-၌ အဝုတ္တကတ္တား + အဝုတ္တကတ္တား၏ ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် စာစပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

အဋ္ဋော ကရိယမာနော-ဖြင့် အဋ္ဋ-ဟူသော ဒုတိယန္တ (ဥပမာနလည်း မဟုတ်သော) ရိုးရိုး နာမ်ပုဒ်နောင် အာစရတိအနက်၌ ဤယ-ပစ္စည်း သက်ထားသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ မာန-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း။ အဋ္ဋီယတီတိ အဋ္ဋီယမာနော-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း-သိစေ။ (ဘာသာဋီ-၃၁၇)

ပီဠိယမာနော-ဖြင့် ဘာဝတ္ထ-သိစေပါသည်။

(စ) လဇ္ဇမာနော-ဖြင့် ဟရာယမာနော-၌ ဟရေ-ဓာတ်သည် ရှက်ခြင်း=လဇ္ဇာ အနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။

◆ **ဟရေ လဇ္ဇာယံ။ အလုတ္တန္တော်ယမေကာရန္တော ဓာတု။ (နိတိဓာတု)**

ဇိဂုစ္ဆန္တော-ဖြင့် ဇိဂုစ္ဆမာနော-၌ မာန-ပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌ သက်--ကိုလည်းကောင်း။ ဇိဂုစ္ဆတီတိ ဇိဂုစ္ဆမာနော-ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

◆ **အန္တော ကတ္တရိ မာနော တု၊ ဘာဝေ ကတ္တရိ ကမ္မနိ။ (ဘေဒစိန္တာ)**

တံ-ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ဘိက္ခုဘာဝံကို ဇိဂုစ္ဆမာနော-၌ စာစပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း။ ဇိဂုစ္ဆမာနော၌ စပ်ခိုက် ဘိက္ခုဘာဝ-၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ ကံ-အနက်၌သက်--လည်းကောင်း သိစေ။

အသုစိံဝိယ-ဖြင့် စက်ဆုတ်၏-ဟူသည် မစင်ကဲ့သို့ စက်ဆုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

၇။ အဋ္ဋီယမာနော။ အဋ္ဋီယမာနော

(ယ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာကိုထောက်လျှင် အဋ္ဋီယမာနောဝယ် ကမ္မူပမာန၌ ဤယူပမာနာစ-သုတ်ဖြင့် အာစာရအနက်၌ ဤယ-ပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်ပြီးကြောင်း ထင်ရှား၏။

(င) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာကို ထောက်လျှင်လည်း အဋ္ဌ-ဟူသော ရိုးရိုးနာမ်ပုဒ်နောင် ဤယ-ပစ္စည်း သက်၍ အဋ္ဋီယဟု နာမဓာတ်ပြီးပြီးနောက် ကံ-အနက်၌ မာန-ပစ္စည်းသက်၍ အဋ္ဋီယမာနောဟု ရုပ်ပြီးကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ထို့ကြောင့် **အဋ္ဋီယမာနော**ဟု ရှိသောပါဠ်ဟ သင့်သည်။

၈။ ဘိက္ခုဘာဝံ

ဤ၌ ဘိက္ခုဘာဝံ-ဟူသောသဒ္ဒါသည် တပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် ဘိက္ခုဘာဝံ၊ ရဟန်း၏အဖြစ်ဖြင့်။ အဋ္ဋီယမာနော၊ နှိပ်စက်အပ်သကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို ပြုကျင့်သည်ဖြစ်၍။ ဘိက္ခုဘာဝံ၊ သည်။ အဋ္ဋီယမာနော၊ နှိပ်စက်ခြင်းကို ပြုကျင့်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ဘိက္ခုဘာဝံ၊ ဖြင့်။ ဟရာယမာနော၊ ရှက်သကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို ပြုသည်ဖြစ်၍။ (ဝါ) ရှက်ခြင်းကို ပြုအပ်သည်ဖြစ်၍။ ဘိက္ခုဘာဝံ၊ ကို။ ဇိဂုစ္ဆမာနော။ မစင်ကဲ့သို့ စက်ဆုတ်သည်ဖြစ်၍။ ဤသို့ သတ္တိပြားသဖြင့် (ဝါ) အချင်းချင်းစပ်သဖြင့် များစွာသော အနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သောကြောင့်-ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်း/သိလေသနည်း။ (ကာကောလောကန-နည်းလည်းရသည်။)

http://www.dhammadownload.com

ကရဏဏတ္ထေ

အကြောင်းဖြစ်သော ကရိုက်းအနက်၌ **"ကရဏတ္ထေ"** ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဘိက္ခုဘာဝသဒ္ဒါ၌ တင် ကာရကပူပစာ/နာနတ္တရိကနည်း။

မှတ်ချက် လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာ=လိင်အနက်၌ ပဌမာဝိဘတ် သက်သည်ဟု ဆိုရာ၌ အနက်၌ မသက်၊ ပုရိသ-စသော သဒ္ဒါ၌သာ သက်သည်ကို လိင်္ဂတ္ထေဟုဆိုသည်။ အနက်ကား အကြောင်း/ သဒ္ဒါကား အကျိုးဖြစ်၍ ကာရကူပစာတင်သည်။

၁၀။ **အင်္ဂုယမာနော-**၌ **အန္တတ္ထ**-အရ အနဘိရတိပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၇၁)

(က) **တေဟိ အာကာရေဟိ တေဟိ လိင်္ဂေဟိ တေဟိ နိမိတ္တေဟီ**တိ တေတိ "ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမိ ဝါ"တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တေဟိ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဝေဝစနေဟိ။

(ခ) ဝေဝစနာနိ ဟိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ ကာရဏတ္တာ **အာကာရာနိ,** ဗုဒ္ဓါဒီနံ သဏ္ဌာနဒီပနတ္တာ, သိက္ခာပစ္စက္ခာနသဏ္ဌာနတ္တာ ဝေ ဝါ **လိင်္ဂါနိ,** သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ သဉ္ဇာနနဟေတုတော မနုဿာနံ တိလကာဒီနိ ဝိယ **နိမိတ္တာနီ**တိ ဝုစ္စန္တိ။

(ဂ) **ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေတိ** ဧတ္ထ ဧဝံ အညဿ သိက္ခာပစ္စက္ခာနကာရဏဿ အဘာဝတော နိယမေန္တော အာဟ။

(ဃ) အယံ ဟေတ္ထအဓိပ္ပါယော၊ ဧဝမေဝ ဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မဉ္စေဝ ဟောတိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဉ္စ၊ န အညထာ ပန ကာရဏမတ္တီတိ။

(၃၊ ၂၁၉။ သာရတ္ထ။ ဒု၊ ၈၀။ မဇ္ဈ။ တ၊ ၁၆၉။ ဘာဋီ။ ဒု၊ ၄၀၀။)

၁။ ခ-ကို ဟိတ်ပုဒ်များ၏ သမ္ဗန်ထည့်စွက်၍ လည်းကောင်း၊ ဒီပကနည်း ပါဝင်စေလျက် လည်းကောင်း ကျနစွာ အနက်သမ္ဗန်ပါ။

၂။ (က) ကို လီနတ္ထရစေတနာ၊ (ဃ) အာသောဂါယုတ္တစောဒနာတက်ပြပါ။

၃။ ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (ခ) ဝါကျ ဝေဝစနာနိကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။

၄။ တေဟိ အာကာရေဟိ-၌ အာကာရေဟိကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဥာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ အာဒိကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်-ဝေဘန်၍ (ဂ) ပရံ-ကို ပဒ၊ ပဒတ္ထ၊ ဝိဘတ္တိ၊ ဝိဘတျတ္ထ စီစစ်ပြပါ။

၆။ ခ-ကိုသာ အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ (ခ)၌ ကာရဏတ္တာ+ကရဏတ္တာ-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တိလကာဒီနိ ဝိယ+ တိလကာဠကာဒီနိဝိယ-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပါဌ်နှစ်ထွေစီရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို သာကေပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ ခ-ဝါကျ၌ လိင်္ဂါနိ-ကို နယူပစာရတင်ပြပါ။

၁၀။ တိလကာဒီနိ-၌ တိလက-ကို သဒ္ဒယုတ္တိဟာရနေတ္တိ စီစစ်ပြပါ။

================================

http://www.dhammadownload.com

၁။ (ခ) ၌ ဟိတ်ပုဒ်များ၏ သမ္ဗန်ကို--ဝေဝစနာနံ၊ ပရိယာယ်ဖြစ်ကုန်သော အမည်တို့၏။ (ဝါ) တို့သည်-ဟု ထည့်။ (မအူသျှ) ခ-ဝါကျ အဆုံး၌ရှိသော ဣတိ ဝုစ္စန္တိ-ကို အာကာရာနီတိ ဝုစ္စန္တိ၊ လိင်္ဂါနီတိ ဝုစ္စန္တိ၊ နိမိတ္တာနီတိ ဝုစ္စန္တိ-ဟု အန္တဒီပကနည်းဖြင့် စပ်၍ ပေး။

၂။ (က) လီနတ္ထရစောဒနာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် တေဟိ အာကာရေဟိ တေဟိ လိင်္ဂေဟိ တေဟိ နိမိတ္တေဟိ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယာနိဝါ ပနညာနိပိ ဗုဒ္ဓဝေဝစနာနိဝါ-စသော ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော် (စာပိုဒ်၊ ၅၃) ၌ ယ-သဒ္ဒါသည် ဝေဝစနတို့ကိုသာ စွဲယူသကဲ့သို့ တေဟိ အာကာရေဟိ-စသည်၌ တ-သဒ္ဒါသည်လည်း ဝေဝစနတို့ကိုပင် စွဲယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အာကာရ၊ လိင်္ဂ၊ နိမိတ္တ-တို့ကို မစွဲယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် တေဟိ အာကာရေဟိ-စသည်ဖြင့် အာကာရ၊ လိင်္ဂ၊ နိမိတ္တ-တို့ကို စွဲယူ၍ ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။

အစိပ္ပါယ်ကား---ဝေဝစနနှင့် အာကာရ၊ လိင်္ဂ၊ နိမိတ္တ-တို့သည် သဒ္ဒါအားဖြင့် မတူကုန်သော်လည်း အနက်အားဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်သောကြောင့် တေဟိ အာကာရေဟိ-စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူပါ၏ဟူလို။

(ခ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် အာကာရ၊ လိင်္ဂ၊ နိမိတ္တ-တို့ကို ဝေဝစန-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ (ဝါ) ဝေဝစနနှင့် အာကာရ၊ လိင်္ဂ၊ နိမိတ္တ-တို့သည် သဒ္ဒါအားဖြင့် မတူကုန်သော်လည်း အနက်အားဖြင့် တူကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ (မအူသျှ) အဘယ်သို့လျှင် ဝေဝစန-တို့ကို အာကာရ၊ လိင်္ဂ၊ နိမိတ္တ-သဒ္ဒါတို့ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အပ်ပါကုန်သနည်း။ (သာရတ္ထ) (ဝါ) အဘယ်ကြောင့် ဝေဝစနတို့ကို အာကာရ၊ လိင်္ဂ၊ နိမိတ္တ-တို့ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ အာကာရ-စသော သဒ္ဒါတို့သည် ကာရဏ-စသော အနက်ကို ယထာရဟ ဟောကြသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

◆ **ကထံ ပန တာနိ အာကာရာဒိသဒ္ဒေဟိ ဝေါဟရိယန္တီတိ အာဟ "ဝေဝစနာနိဟိ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဂ) ဝါကျ သိက္ခာပစ္စက္ခာန သဏ္ဌာနတ္တာ ဝေဝါ-သို့---

ဆရာ-သည် ဗုဒ္ဓါဒီနံ သဏ္ဌာနဒီပနတ္တာ-ဖြင့် ဝေဝုစ်တို့သည် ဘုရားစသည်တို့၏သဏ္ဌာန်ကို ပြတတ်သောကြောင့် လိင်္ဂမည်၏-ဟု ဆိုကုန်၏။ သဏ္ဌာန်ရှိကုန်သော ဘုရားစသည်တို့၏သဏ္ဌာန်ကို ပြခြင်းသည် သင့်တန်စေ၊ သဏ္ဌာန်မှကင်းသော ဓမ္မသိက္ခာ စသည်တို့၏သဏ္ဌာန်ကို ပြခြင်းသည်ကား အဘယ်သို့ ဖြစ် (သင့်) နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် သိက္ခာ-အစမိန့်။ (မအူသျှ)

◆ **သဏ္ဌာနဝန္တာနံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ သဏ္ဌာနဒီပနံ တာဝ ယောဇတု၊ သဏ္ဌာန ရဟိတာနံ ပန ဓမ္မသိက္ခာဒီနံ ကထန္တိ အာဟ "သိက္ခာ ပစ္စက္ခာန သဏ္ဌာနတ္တာ ဝေဝါ" တိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဃ) အာဒေသာဝါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် (မြန်မာပြန်)--ဆို၏။ ပါဠိတော်၌ ဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ-စသောဝါကျသည် ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို အကျဉ်းချုံး၍ပြရာ နိဂမန ဝါကျဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် (ဂ) ဖြင့်---ဆိုသော ဆရာစကားသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

၁-သည် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (ဘာသာဋီကာ) ကာရဏ (မအ္ဂု) ဝိတ္ထာရ (ရွှေဥမင်) ထိုဟွင် အစိတ်အစိတ် ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရခွဲ။ ဂ-ပက္ခန္တရ။ ဃ=ဒဋ္ဌိကရဏ။ (မအ္ဂု) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ)

စာစပ် (က) **ဝေဝစနေဟိ**=ကား တို့ဖြင့်-ကြောင့် ဝဒတိ-ဝိညာပေတိ (ပါဠိတော်)တို့၌ ကရိုက်း/ကရိုက်း၏ ကြိယာစပ်။

(ခ) **ဝေဝစနာနိ**=ကား တို့ကို--ကြောင့် ဝုစ္စန္တိ-၌ ဝုတ္တကံ/ဝုတ္တကမ္မိစပ်။

(ဂ) **ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေတိ**-၌ **ဣတိ**-ကား အာဒျတ္ထ။

၄။ အာကရောတိ ဧတေဟီတိ အာကာရာနိ။ (မအ္ဂုသျ)

အာ-အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။

ကရ-အရကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား သိက္ခာချခြင်းကို ပြုတတ်သောရဟန်း၏ အနဘိရတိ ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

ကရဏဋ္ဌ-ကား ထိုအားတပ်သော ဗုဒ္ဓ-စသော ဝေဝုစ်သဒ္ဒါတို့၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပ---ဖလူ။

ဏ-အရကား---ဗုဒ္ဓ-အစရှိသော ဝေဝုစ်သဒ္ဒါတို့ရ၏။

နိမိနာတိ သဥ္ဇာနာတိ ဧတေဟီတိ နိမိတ္တာနိ။

နိ-အရကား---ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။

မိ-ဓာတ် (ဝါ) မာ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား--သိက္ခာချသူဟု သိမှတ်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ သညာ ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

ကရဏဋ္ဌ-ကား---ထိုအားတပ်သော ဗုဒ္ဓစသော ဝေဝုစ်သဒ္ဒါတို့၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပ---ဖလူ။

တ-ပစ္စည်းအရကား---ဗုဒ္ဓ-စသော ဝေဝုစ်သဒ္ဒါတို့ရ၏။

ကရောတိ ဧတေဟီတိ ကာရဏာနိ။ (အာကာရာနိနှင့်အတူ ကောက်) တေသံ+ဘာဝေါ ကာရဏတ္တံ။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဒီပေန္တီတိ ဒီပနာနိ။ သဏ္ဌာနံ ဒီပနာနိ သဏ္ဌာနဒီပနာနိ။ တေသံ+ဘာဝေါ သဏ္ဌာနဒီပနတ္တံ။ သဏ္ဌာတိ ဧတေသူတိ သဏ္ဌာနာနိ။ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ + သဏ္ဌာနာနိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနသဏ္ဌာနာနိ။ တေသံ+ ဘာဝေါ။ သဥ္ဇာနနဿ+ဟေတု သဥ္ဇာနနဟေတု။ (ဘာဝပ္ပဓာန)

တိလသဏ္ဌာနံ ဝိယ ဇာယတီတိ တိလကော။ တိလကော အာဒိ ဧတေသန္တိ တိလကာဒီနိ။ (မအ္ဂုသျ)

၅။ **အာဒိ** = အာ+ဒါ+ဣ+ပုံလိင်။

(ဂ) ဝါကျ၌ **ပရံ**-ကား ယောဇနာအလို နိပါတ်ပုဒ်။ အဓိကတ္ထ။ ဆဋ္ဌီ-သ ဝိဘတ်။ တုလျာဓိကရဏဝိသေသနတ္ထ။ နိသျတို့အလို နာမ်ပုဒ်၊ ပဌာဘာဂတ္ထ။ သတ္တမီ သ္မိံ-ဝိဘတ်၊ သတ္တမျတ္ထ။

✤ **ပရန္တိ အဓိကဿ၊ သမ္ဗာသမာဝုသောတိ အာဒိနာ သုတ္တေန ပရံ သဒ္ဒတော ဆဋ္ဌီဝိဘတ္တိ လောပေါ။ (ယောဇနာ။)**

၆။ (က) တေဟိ ဝေဝစနေဟိ-ဖြင့် တေဟိ အာကာရေဟိ-စသော ပါဠိတော်၌ အာကာရ၊ လိင်၊ နိမိတ္တ သုံးပုဒ်သည် ဝေဝစနနှင့် သဒ္ဒါမတူသော်လည်း အနက်အားဖြင့် တူ၏ဟု သိ။ (မအ္ဂု)

(တနည်း) အာကာရ၊ လိင်၊ နိမိတ္တ-တို့သည် ဝေဝစန အနက်ဟော၏ဟု သိစေ။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ။)

(တနည်း) က-တဝါကျလုံးဖြင့် ယာနိ ဝါ ပနညာနိပိ အတ္ထိ ဗုဒ္ဓဝေဝစနာနိဝါ-စသည်ဖြင့် ယံ-သဒ္ဒါဖြင့် သုံးသပ်အပ်ကုန်သော ဗုဒ္ဓ-အစရှိကုန်သော ဝေဝုစ်တို့ကိုသာလျှင် တေဟိ-၌ တ-သဒ္ဒါဖြင့် သုံးသပ်သတည်းဟု သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

"ယာနိ ဝါ ပနညာနိပိ အတ္ထိ ဗုဒ္ဓဝေဝစနာနိဝါ" တိ အာဒိနာ ယံသဒ္ဒပရာမဋ္ဌာနံ ဗုဒ္ဓါဒိဝေဝစနာနံ ယေဝ တံသဒ္ဒေန ပရာမသနံ ဟောတီတိအာဟ "တေဟိအာကာရေဟိ၊ ပ၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ ဝေဝစနေဟိ"တိ၊ (သာရတ္ထ)

(ခ) ဝေဝစနာနိ-ဖြင့် အာကာရ-သဒ္ဒါ ဝစန အနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။

ကာရဏတ္ထာ-ဖြင့် အာကာရာနိ-၌ က-ပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓန အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ အာကရောတိ ဧတေဟီတိ အာကာရာနိ-ဟု ပြု--လည်းကောင်း၊ အာကာရ-သဒ္ဒါသည် ဤ၌ သဏ္ဌာန ဂုဏ်တအနက်တို့ကို မဟော၊ ကာရဏ အနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ-ဖြင့် ဘာဝတ္ထ သိစေပါသည်။

မှတ်ချက် ဘာသာဋီကာ၌ အာကရောန္တိ၊ သိက္ခာချခြင်းအကျိုးကို လွန်စွာပြုတတ်ပြီးစေတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ အာကာရာ-ဟု ပြုသည်။

သဏ္ဌာနဒီပနတ္ထာ-ဖြင့် လိင်္ဂါနိ-၌ အ-ပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂ-ဓာတ်၏ ဒီပန အနက်ဟော---လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂတိ ဒီပေတိ ဧတေဟီတိ လိင်္ဂါနိ-ဟု ကရဏသာဓန ဝစနတ္ထပြု---လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ဗုဒ္ဓါဒီနံ-ဖြင့် ဘာဝတ္ထ သိစေပါသည်။

မှတ်ချက် ဘာသာဋီကာ၌ "လီနံ၊ လျှို့ဝှက်အပ်သော အနက်ကို+ဂမယန္တီတိ၊ သိစေတတ်ကုန်သောကြောင့်။ လိင်္ဂါနိဟု ဝစနတ္ထပြု၍ လိင်္ဂ-သဒ္ဒါ ပုံသဏ္ဌာန်-ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ထိုပုံသဏ္ဌာန်ကို ပြတတ်သော ဗုဒ္ဓါဒိဝေဝစန-သဒ္ဒါကိုကား အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာအားဖြင့် လိင်္ဂဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် "ဗုဒ္ဓါဒိသဏ္ဌာနဒီပနတ္ထာ လိင်္ဂါနိ" ဟု ဖွင့်သည်"ဟု ယူသည်။

ယင်း ဘာသာဋီကာအလို ဉာသ်နည်းကောက်ပုံ

လီနံ+ဂမယန္တီတိ လိင်္ဂါနိ။

လီန-အရ လျှို့ဝှက်အပ်သောအနက်သည်-မှချ။

ထို၏ + ဗုဒ္ဓ-စသော ဝေဝုစ် သဒ္ဒါတို့ နှင့် ဝါစ္စ + ဝါစက စပ် ဌာနူ-၏။

ဂမု-ဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တာ့ဌ-ကား လျှို့ဝှက်အပ်သော အနက်ကိုသိတတ်သော ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။

ဟေတုကတ္တာ့ဌကား---ထိုအားတပ်သော ဗုဒ္ဓ-စသော ဝေဝုစ်သဒ္ဒါတို့၏ အာရမ္မဏ---ဖလူ။

ဏွိ-ပစ္စည်း, သမာသ်ပုဒ်လုံး အရကား--လျှို့ဝှက်အပ်သော အနက်ကိုသိစေတတ်သော ဗုဒ္ဓ-စသော ဝေဝုစ် သဒ္ဒါတို့ရ၏။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနသဏ္ဌာနတ္ထာ-ဖြင့် လိင်္ဂါနိ-၌ အ-ပစ္စည်း၏ အဓိကရဏသာဓန အနက်၌ သက်---လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂ-ဓာတ်၏ တည်ခြင်းအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂတိ သဏ္ဌာတိ ဧတေသူတိ လိင်္ဂါနိဟု အဓိကရဏသာဓန ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ တည်ရာဖြစ်၏-ဟူသည် သိက္ခာစွန့်ခြင်း၏ တည်ရာဖြစ်၏-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

သညာနနဟေတုတော-ဖြင့် နိမိတ္တာနိ-၌ နိ-ပုဗ္ဗ+မာ-ဓာတ် (ဝါ) မိ-ဓာတ်၏ သညာနနအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ တ-ပစ္စည်း ကရဏသာဓန အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ နိမိနာတိ သညာနာတိ ဧတေဟီတိ နိမိတ္တာနိ-ဟု ပြု--လည်းကောင်း၊ နိမိတ္တ-သဒ္ဒါ၏ ဟေတု-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်---လည်းကောင်း သိစေ။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ မနုဿာနံ တိလက္ခဒိနိဝိယ-ဖြင့် ဘာဝတ္ထ သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဝါကျ ဝေမေဝ-ဖြင့် ဝေ ဒေါ ဘိက္ခဝေ-၌ ဒေါ-သဒ္ဒါသည် အဝဓာရဏ-အနက်ဟော၏-ဟု သိစေ။ (သာရတ္ထ)

န ဟုတော ပရံ ကာရဏမတ္တိ-ဖြင့် ဒေါ-သဒ္ဒါ၏ ဝေတ္တဖလ (ဝါ) အဝဓာရဏဖလ (နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ) ကို သိစေ။

၇။ **(ခ) ကာရဏတ္ထာ+ကရဏတ္ထာ**

အာကာရော ကာရဏံ ဝုတ္တော၊ သဏ္ဌာနေ ဇာတိတေပိစ။ (ဓာန်။ ၇၆၄) ထောက်၍ ကာရဏတ္ထာ-ဟု ရှိသောပါဌ်သာ သင့်သည်။

တိလကာဒိနိဒ်ဿ+တိလကာဠကာဒိနိဒ်ဿ

စိတ္တကေ ရက္ခဘေဒေ၊ တိလကော တိလကာဠကေ။ (ဓာန်။ ၉၄၅) ထောက်၍ နှစ်ပါဌ်သင့်။

၈။ **လိင်္ဂနိ**

အကြောင်းဖြစ်သော ပုံသဏ္ဌာန်ဟူသော အနက်၏ "လိင်္ဂနိ" ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဗုဒ္ဓါဒိဝေဝစနဌ် တင် ကာရဏူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။ (ဘာသာဋီကာ။ ၄၀၀။)

တိလက

အတူဖြစ်သော နှမ်း၏ "တိလ"ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော မှည့်မည်း၌ တင် သဒိသူပစာ။

အာကာရ

အပေါင်းဖြစ်သော ကာရဏ၊ သဏ္ဌာန၊ ဇာတိတို့၏ "အာကာရ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကာရဏ၌ တင် ကေဒေသူပစာ။

၁၀။ **တိလကာဒိနိဒ်၌ တိလက**-ကား ဇာယတိတဒ္ဓိတ်ပုဒ် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သျာဒျန္တ ယူသော် သင့်၏။ တျာဒန္တ ယူသော် မသင့်-စသည်ဖြင့် ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၇၂)

(က) ဝေ၊ သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏံ ဒဿေတွာ အပ္ပစ္စက္ခာနေ အသမ္မောဟတ္ထံ, တဿေဝ သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏဿ ပုဂ္ဂလာဒိဝသေန ဝိပတ္တိဒဿနတ္ထံ "ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ အပ္ပစ္စက္ခာတာ"တိ အာဒိမာဟ။

(ခ) တတ္ထ **ယေဟိ အာကာရေဟီ**တိ အာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။

(ဂ) **ဥမ္မတ္တကော**တိ ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝါ ပိတ္တုမ္မတ္တကော ဝါ ယော ကောစိ ဝိပရီတသညော၊

(ဃ) သော သစေ ပစ္စက္ခာတိ၊ အပ္ပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။

(င) **ဥမ္မတ္တကဿာ**တိ တာဒိသဿေဝ ဥမ္မတ္တကဿ။

(စ) တာဒိသဿ ဟိ သန္တိကေ သစေ ပကတတ္တော သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ၊ ဥမ္မတ္တကော န ဇာနာတိ။ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ သိက္ခာ။

(ဆ) **ခိတ္တစိတ္တော**တိ ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝုစ္စတိ။

http://www.dhammadownload.com

(၉) ပုရိမပဒဒေ ပန ဉမ္မကသာမညေန ဝုတ္တံ "ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝါ ပိတ္တုမ္မတ္တကော ဝါ"တိ။
(၅၊ ၂၂၀။ မအူသျှ။ တ။ ၁၉၈။ ဘာဋီ။ ဒု။ ၄၀၁။)

၁။ (က) ကိုသာ တသေ၀စ-၌ စ-သဒ္ဒါ အဋ္ဌာနပယုဂ်ကြံ၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ စ-အာဘောဂါယုတ္တ စောဒနာ။ ဧ-ဗျတိရေကာဘောဂ စောဒနာတက်ပါ။
၃။ ၁-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ ယက္ခုမ္မတ္တကော-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝဇနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝဇနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ပိတ္တ၊ ခိတ္တ၊ ဝိပရိတ၊ သညာ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်-ဝေဘန်ပါ။
၆။ ဂ-င-ဆ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (၉) ၌ ဉမ္မတ္တကသာမညေန+ဉမ္မတ္တကဘာဝသာမညေနဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဆ-ဝါကျ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ နယူဝစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေပါ။
၁၀။ (က) ဝါကျ အာဟ-၌ ဓာတွတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

==========================

၁။ **စ-သဒ္ဒါ အဋ္ဌာနပယုတ်ကြံ**

အသမ္မောဟတ္တဥ္စ=မတွေဝေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ တသေ၀ သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏဿ=၏ သာလျှင်။ ပုဂ္ဂလာဒိ၀သေန=ဖြင့်။ ဝိပတ္တိဒဿနတ္ထဥ္စ=ပျက်ခြင်းကို ပြခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ (မအူသျှ)

၂။ **(ဃ) အနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (ဂ)ဝါကျဖြင့် အဘိဓေယျတ္ထ၊ ပဒတ္ထကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဝိနိစ္ဆယတ္ထကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် ဂ-ဖြင့် ဉမ္မတ္တက-အရ ယက္ခုမ္မတ္တကပင်ဖြစ်စေ၊ ပိတ္တုမ္မတ္တကပင်ဖြစ်စေ ဖောက်ပြန်သော သညာရှိသော ရဟန်းကို ယူရမည်ဟု ဆို၏။ ယင်း ဉမ္မတ္တကရဟန်းသည် သိက္ခာချ လျှင် သိက္ခာကျပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(စ) အာဘောဂါယုတ္တ စောဒနာ

ဆရာ-သည် င-ဝါကျဖြင့် ဉမ္မတ္တကဿ-အရ (ဂ-ဝါကျပါဉမ္မတ္တကော-နည်းတူ) ယက္ခုမ္မတ္တက ပိတ္တုမ္မတ္တက ရဟန်းကို ယူရမည် ဟုဆို၏။ ဉမ္မတ္တကော သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ၊ ဉမ္မတ္တကဿ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ (ပါဠိတော်စာပိုဒ်-၅၄)၌ ဉမ္မတ္တကော၊ ဉမ္မတ္တကဿ-ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်းသည် သိက္ခာပစ္စက္ခာယက၊ သိက္ခာပစ္စက္ခာန-ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ဖြင့် မတူထူးခြားကွဲပြားကြသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ဉမ္မတ္တက-ပုဒ်နှစ်ခု အဘိဓေယျတ္ထ-အရတူအဖြစ်ဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့ နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဆ) ဗျတိရေကာဘောဂစောဒနာ

ဆရာ-သည် ဆ-ဖြင့် ခိတ္တစိတ္တော-အရ ယက္ခုမ္မတ္တကကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ယင်းသို့ ခိတ္တစိတ္တော-အရ ယက္ခုမ္မတ္တကကို ယူသည်ရှိသော် ရှေး (ဂ-ဝါကျ) ၌ ဉမ္မတ္တကောတိ ပိတ္တုမ္မတ္တကော-

http://www.dhammadownload.com

ဟုသာ (ပါဠိသေသနည်းဖြင့်) ဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ယက္ခုမ္မတ္တကောဝါ ပိတ္တုမ္မတ္တကောဝါဟု ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၉) မိန့်။

(တနည်း) မအူသျှ-ကျမ်းတက်

ရှေးပုဒ်၌လည်း ဥမ္မတ္တကောတိ ယက္ခုမ္မတ္တကောဝါ ဟူ၍ ဆိုအပ်ပြီး ဤပုဒ်၌လည်း ခိတ္တစိတ္တောတိ ယက္ခုမ္မတ္တကော-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပြန်၏။ အထူးမရှိပြီလော။ စုဒ်ကြောင့်--ပုရိမပဒေ ပန-အစမိန့်ဟု တက်။

၃။ ခ-စသည် အဝယဝတ္ထုပြ ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။
ထိုတွင် ဂ-သည် အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာမှတပါး ဥမ္မတ္တကော-ပုဒ်၏ ပစ္စက္ခသံဝဏ္ဏနာပြ ပက္ခန္တရ။
ဃ-ဝါကျာရမ္ဘ။ င-ပက္ခန္တရ။ စ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ ဆ-ပက္ခန္တရ။
ဇ-ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ) ဝိသေသဝါကျ (မအူ)

၄။ ယက္ခိယတေ ပူဇီယတေတိ ယက္ခော။ မဒန် မဒေ။ (မဒ=ဥမ္မာဒေ)
ဥဂ္ဂတေဟိ ဝါတာဒိဒေါသေဟိ မဒေါ ဥမ္မာဒေါ။
ဥမ္မာဒေါ အဿ အတ္ထီတိ ဥမ္မတ္တော။ (ဥမ္မာဒ+ဏ) ဥမ္မတ္တော ဧဝ ဥမ္မတ္တကော။
ယက္ခေန ဂဟိတော ဟုတွာ ဥမ္မတ္တကော ယက္ခုမ္မတ္တကော။ (မအူသျှ)
ယက္ခ-အရ---ဘီလူးဖြစ်သည် မှချ။
ထို၏ + ဖမ်းယူအပ်သည် ဖြစ်၍ ရူးသောရဟန်းနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေး-စပ် ဌာန္။
ယက္ခုမ္မတ္တက-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံး အရကား---ဘီလူးဖမ်းခံရ၍ ရူးသောရဟန်း ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အပိဒဓာတီတိ ပိတ္တံ။ (အပိ+ဓာ+တ။) ကုပ္ပန် ကောပေ။
ပိတ္တဿ + ကောပါ + ဥမ္မတ္တကော ပိတ္တုမ္မတ္တကော။ (သည်းခြေပျက်ခြင်းကြောင့် ရူးသောရဟန်း)
န သမ္မောဟော အသမ္မောဟော။ ဝိပတ္တိယာ ဒဿနံ ဝိပတ္တိဒဿနံ။
ဝိပရိတာ သညာ ယဿ ကဿစီတိ ဝိပရိတသညော။
သော ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝိယဝါ ပိတ္တုမ္မတ္တကော ဝိယဝါ ဒိဿတီတိ တာဒိသော။
ပဋ္ဌမံ ကရီယတေတိ ပကတိ။ အာဇာခံ နိရုန္ဓံ အတတိ ပဝတ္တတီတိ အတ္တာ။ (ဏွာဒိ)
ပကတိ အတ္တာ သဘာဝေါ တေဿာတိ ပကတတ္တော။
ပကတတ္တ-အရ--မရူးခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ပင်ကိုယ်သဘောသည် မှချ။
ထို၏ + ရဟန်းဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ် ဌာန္။
တေ-အရကား--မရူးခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ပင်ကိုယ်သဘောရှိသော ရဟန်းဖြစ်ရ၏။
သမာနဿ+ဘာဝေါ သာမညံ။ ဥမ္မတ္တကဿ သာမညံ ဥမ္မတ္တကသာမညံ။

၅။ **ပိတ္တ** = အပိ+ဓာ+တ။ နပုံ။ **ခိတ္တ** = ခိပ+တ။ နပုံ။
ဝိပရိတ = ဝိ+ပရိ+ဣ+တ။ ဂုဏ္ဍလိင်။ **သညာ** = သံ+ ဉာ+ကွိ။ (ဝါ) အ။ ဂုဏ္ဍလိင်။

၆။ (ဂ)ဝါကျ ယက္ခုမ္မတ္တကောဝါ ပိတ္တုမ္မတ္တကောဝါ-ဖြင့် ဥမ္မတ္တက-အရ ယက္ခုမ္မတ္တကကိုဖြစ်စေ၊ ပိတ္တုမ္မတ္တကကို ဖြစ်စေ ယူရမည်ဟု သိစေ။
ယောကောစိ ဝိပရိတသညော-ဖြင့် ယက္ခုမ္မတ္တက ပိတ္တုမ္မတ္တက-အရ ဖောက်ပြန်သော သညာရှိသူကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဝါကျဖြင့် ဥမ္မတ္တကဿ-အရ အထက်၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော ယက္ခုမ္မတ္တက ပိတ္တုမ္မတ္တက-တို့ကို ယူရမည်ဟုသိစေ။

(ဆ)ဖြင့် ခိတ္တစိတ္တ-အရ ယက္ခုမ္မတ္တကကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

၇။ **(ဇ) ၌ ဥမ္မတ္တကဿာမဧနေ + ဥမ္မတ္တကဘာဝဿာမဧနေ**

သမာနဿ ဘာဝေါ သာမညံ။ ဥမ္မတ္တကဿ သာမညံ ဥမ္မတ္တကသာမညံဟု မအူသျ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥမ္မတ္တကသာမညေန=ဥမ္မတ္တကသာမညကြောင့် (ဝါ) အရူးချင်း တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဥမ္မတ္တကဘာဝသာမညေနဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝ-ပုဒ်ကျေ) ဤသို့ဘာသာဋီကာ (ဒု။၄၀၂) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း။ **ဥမ္မတ္တကသာမညေန**ဟု ရှိသောပါဠ်သာ သင့်သည်။

၈။ **ခိတ္တစိတ္တ**

အပေါင်းဖြစ်သော ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသူ မှန်သမျှ၏ (ဝါ) ယက္ခုမ္မတ္တက၊ ပိတ္တုမ္မတ္တက-တို့၏ **"ခိတ္တစိတ္တ"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ယက္ခုမ္မတ္တက-၌သာ ကေဒေသျူ/ရှဋ္ဌိနည်း။

ဥမ္မတ္တကသာမညေန

ဥမ္မတ္တကဘာဝသာမညေန-ဟုဆိုလိုလျက် ဘာဝကို ချေထားသောကြောင့် ဝဏ္ဏလောပနိရုတ္တိနည်း။

၁၀။ (က) အာဟ-၌ မြူ-ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဉယျာဉ် (၇၃)

(က) **အဒဝတာယ သန္တိကေတိ** ဘုမ္မဒေဝတံ အာဒိံ ကတွာ ယာဝ အကနိဋ္ဌဒေဝတာယ သန္တိကေ ပစ္စက္ခာတာပိ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ။

(ခ) **တိရစ္ဆာနဂတဿာတိ** နာဂမာဏဝကဿ ဝါ သုပဏ္ဏမာဏဝကဿ ဝါ ကိန္နရဟတ္ထိမက္ကဋာဒီနံ ဝါ ယဿ ကဿစိ သန္တိကေ ပစ္စက္ခာတာပိ အပ္ပစ္စက္ခာတာဝ ဟောတိ။

(ဂ) တတြ ဥမ္မတ္တကာဒီနံ သန္တိကေ အဇာနနဘာဝေန "အပ္ပစ္စက္ခာတာ"တိ အာဟ။

(ဃ) ဒေဝတာယ သန္တိကေ အတိခိပ္ပံ ဇာနနဘာဝေန။

(င) ဒေဝတာ နာမ မဟာပညာ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကာ အတိခိပ္ပံ ဇာနန္တိ။

(၄။ ၂၂၀။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၈၁။ ဝိမတိ။ ၁၃၅။ မအူသျ။ တ။ ၂၀၀။ ဘာဋီ။ ဒု။ ၄၀၃။)

၁။ ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အနက်မှန်မှန် သမ္ဗန်ပါ။

၂။ (ဂ) အာဘောဂါယုတ္တ စောဒနာတက်ပါ။

၃။ ဂ-ဃ-င-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (ဂ) ဝါကျ တတြ-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။

၄။ (က) ဝါကျ ဘုမ္မဒေဝတံကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္တပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္တကိုသာ ဉာဏ်နည်း ကောက်ပါ။

၅။ ကိန္နရဟတ္ထိမက္ကဋာဒီနံ-၌ ကိန္နရကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ နောက်ပုဒ်ဝယ် ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၆။ ဂ+ခ-ဝါကျနှင့် စေဒနာမွေ့ာတိ ဗလဂေတိယာ် ဒုက္ကဝေဒနာယ ဖုဋ္ဌော မုစ္ဆာပရေတောကို အာဘော ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးခဲ့ပါ။

၇။ သုပဏ္ဏမာဏဝက၊ သုဝဏ္ဏမာဏဝက-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ င-ဝါကျ တိပေတုကပဋိသန္ဓိကာ-၌ နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေဆိုပါ။

၁၀။ ကိန္နရ-ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိ ထုတ်ပါ။

=============================

(ဂ)ပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဥမ္မတ္တကဿ သန္တိကေ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတိ၊ အပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ-စသည်ဖြင့် ဥမ္မတ္တက-စသည်တို့၏အထံ၌ သိက္ခာချလျှင် မကျ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ (တနည်း) ဆရာ-ဆရာသည် ဥမ္မတ္တကဿာတိ တာဒိသဿေဝ-အစရှိသော ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝါကျတို့ဖြင့် ဥမ္မတ္တက-စသည်တို့၏အထံ၌ သိက္ခာချလျှင် မကျ-ဟု ဆို၏။ အဘယ်ကြောင့်မကျပါသနည်း။ ဥမ္မတ္တက-စသည်တို့၏အထံ၌ သိက္ခာမစွန့်ခြင်း၏ (ဝါ) သိက္ခာမကျခြင်း၏ အကြောင်းထူးကို ဆရာ မပြဆိုတော့ ပြီးလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ (မအ္ဆသျှ။ ၂၀၀။)

အဓိပ္ပါယ်ကား---ဥမ္မတ္တက-စသည်တို့သည် သိက္ခာချမှန်း နားမလည်ကြသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နတ်တို့သည် အလွန်လျှင်မြန်စွာသိကြသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ယင်းတို့အထံ၌ သိက္ခာချသော်လည်း မကျဟူလို။

မှတ်ချက် ဂ-ဃ-နှစ်ဝါကျလုံးကို မျှော်တက်သည်။

(င) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဃ)ဖြင့် အလွန်လျှင်မြန်စွာ သိတတ်သောကြောင့် နတ်တို့၏အထံ၌သိက္ခာချလျှင် မကျဟု ဆို၏။ နတ်တို့သည် အဘယ်ကြောင့် အလွန်လျှင်မြန်စွာ သိကြပါသနည်း။ အလွန်လျှင်မြန်စွာ သိနိုင်ပုံကို ဆရာ မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

၃။ က-ပကွန္တရ။ ခ-ပကွန္တရ။ ဂ-သည် ပါဠိတော်၌ စုဒ်၊ ပယ်၊ ဆက် ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ဥမ္မတ္တက-စသည်တို့၏အထံ သိက္ခာချရာ၌ သိက္ခာမကျပုံကို အကြောင်းအသီးသီးဖြင့် ချဲ့ပြ ဝိတ္ထာရ။

ဃ-သည် ဥမ္မတ္တက-စသည်တို့ထံ သိက္ခာချရာ၌ သိက္ခာမကျခြင်း၏ အကြောင်းမှတပါး နတ်တို့ထံ သိက္ခာချရာ၌ သိက္ခာမကျခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြ ပကွန္တရ။

င-သည် နတ်တို့၏အလွန်လျှင်မြန်စွာ သိနိုင်ပုံကိုချဲ့ပြ ဝိတ္ထာရ။

စာစပ် (ဂ) **တဗြ-ကား**--တို့တွင်--ကြောင့် ဥမ္မတ္တကာဒီနံ၊ ဒေဝတာယပဒ်တို့၌ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ/ နိဒ္ဒါရဏီယ-စပ်။ (မအ္ဆသျှ)

(တနည်း) တဗြ-ကား ၌--ကြောင့် အာဟ-၌ အာဓာရ/အာဓာရီစပ်။ (ဘာသာဋီကာ)

၄။ ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။ ဘူမိယံ အဓိဝတ္ထာ ဘုမ္မာ။ ဘုမ္မာစ+သာ+ဒေဝတာစာတိ ဘုမ္မဒေဝတာ။(တံ) ဘုမ္မ-အရ-မြေ၌ စွဲ၍နေသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။

ထို၏+နတ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏီစပ် ဌာနျူ။

ဘုမ္မဒေဝတာ-အရကား--မြေ၌ စွဲ၍နေသော နတ် (ဘုမ္မစိုဝ်းနတ်) ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

မဟတီ ပညာ ဧတဿာတိ မဟာပညာ။ (နတ်တို့ရ၏)
တယော+ဟေတူ+ဧတိဿာတိ တိဟေတုကာ။
တိဟေတုကာ ပဋိသန္ဓိ ဧတဿာတိ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကာ။
သောဘနော ပဉ္စော ပဉ္စော ယဿာတိ သုပဉ္စော။

၅။ ကိန္နရော ကိန္နရာ-စသည်ဖြင့် ပုရိသာဒိဂိုဏ်းစဉ်။
နရ=ကား--နီ+အရ။ (တနည်း) နရ+အ။ ထို့ကြောင့် နေတိ၊ နယတိ၊ နယန္တိ-စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ နရတိ၊ နရန္တိ၊ စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း စဉ်။

၆။ (က) ဘုမ္မဒေဝတာ။ ပါ။ အကနိဋ္ဌဒေဝတာယ-ဖြင့် ဒေဝတာယ-၌ ဒေဝတာ[illegible]အရ ဘုမ္မစိုးနတ်ကို အစပြု၍ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မပြည်တိုင်အောင် နတ်ဗြဟ္မာများကို ယူရမည်ဟု သိစေ။
(ခ) နာဂမာဏဝကဿဝါ။ ပါ။ ယဿ ကဿစိ-ဖြင့် တိရစ္ဆာန-အရ သတ္တဝါ၏ အနက်ကို သိခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော လူ့အသွင်ဖန်ဆင်းတတ်သော နဂါး၊ ဂဠုန်၊ ကိန္နရာ၊ သင်၊ မျောက်-စသည်တို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

✧ **ဝစနတ္ထဝိဇာနနသမတ္ထံ တိရစ္ဆာနဂတံ ဒဿေတုံ "နာဂမာဏဝကဿာ" တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ (သာရတ္ထ)**

ဒုက္ခဝေဒနာယ ဖုဋ္ဌော-ဖြင့် ဝေဒနာဋ္ဌောကို ဝေဒနာယ+အဋ္ဋော ဝေဒနာဋ္ဋော-ဟု တတိယာ တပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ အဋ္ဋ-ပုဒ်ကို အဋ္ဋီယတီတိ အဋ္ဋော-ဟု ကမ္မသာဓ်ပြု-- လည်းကောင်း၊ ဝေဒနာ-အရ ဒုက္ခဝေဒနာကို ယူ--လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာဖြင့် နှိပ်စက်အပ်၏ ဟူသည် ဒုက္ခဝေဒနာကို တွေ့ထိခံစားရခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။
မုစ္ဆာပရေတော-ဖြင့် ဒုက္ခဝေဒနာဖြင့် တွေ့ထိအပ်၏ဟူသည် တွေ့ဝေခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သည် ၏ အဖြစ်ပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။
(မုစ္ဆာယ+ပရေတော မုစ္ဆာပရေတော-ဟု ပြု။) (သာရတ္ထ)

၇။ **သုပဏ္ဏမာဏဝကော။ သုဝဏ္ဏမာဏဝက**

သုပဏ္ဏော ဝေနတေယျောစ၊ ဂရုဠော ဝိဟင်္ဂါဓိပေါ။ (ဓာန်။ ၆၃၃။)
သုဝဏ္ဏံ ကနကေ ဝုတ္တံ၊ သုဝဏ္ဏော ဂရုဠေ တထာ။ (ဓာန်။ ၁၀၉၉။) ထောက်၍ သုပဏ္ဏ၊ သုဝဏ္ဏ- နှစ်ပါဋ်လုံး ဂဠုန်အနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သောကြောင့် သင့်ပါသည်။

၈။ **(ဂ) တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကာ**

နတ်တည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် နတ်ပြည်တည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေသောနတ် တည်းဟူသော အများကို ဆိုသဖြင့် ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေသော နတ်တည်းဟူသော အနည်းကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။
အစိတ်ဖြစ်သော၊ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေသောနတ်တို့၏ **"တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကာ"** ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေသောနတ်၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေသောနတ်တို့၌ တင် ကေဒေသူပစာ။ အဝယဝူပစာ။

http://www.dhammadownload.com

❖ **တိပေတုကပဋိသန္ဓိကာတိ ယေဘုယျဝသေန ဝုတ္တံ၊ န ဟိ သဗ္ဗာပိ ဒေဝတာ တိပေတုကပဋိသန္ဓိကာဝ ပေတာ္တိ၊ ဒွိပေတုကာနမ္ပိ သမ္ဘဝတော၊ (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၈၁၊)**

(က) ဒေဝတာယ သန္တိကေ

အစိတ်ဖြစ်သောနတ်တို့၏ **"ဒေဝတာ"** ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော နတ်ပြဟ္မာတို့၌တင် ဧကေသူပစာ/ဥပလက္ခဏ နိဒဿနနည်း။

(ခ) တိရစ္ဆာနဂတဿ

အပေါင်းဖြစ်သော တိရစ္ဆာန်မှန်သမျှ၏ **"တိရစ္ဆာနဂတ"** ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သဒ္ဒါအနက်ကို သိစွမ်းနိုင်သော နဂါး၊ ဂဠုန်-စသော တိရစ္ဆာန်၌တင် ဧကဒေသူ/ရူဋ္ဌိနည်း။ (သာရတ္ထ-သာဓက-၆-နံပါတ်ရှု။)

၁၀။ **ကိန္နရ-၏ ဝဝဝစနဟာရကား- ကိံပုရိသော တု ကိန္နရော။ (ဓာန်။ ၄၄)**
တုရင်္ဂဝဒန၊ အဿမုခ-စသည် (ဓာန်ဋီ။ ၄၄) တို့ဖြစ်သည်။

ဝါကျဥယျာဉ် (၇၄)

၁၉-စု။ အစိုးရ၊

(က) ဣဓါနိ **"မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝေယျာ"**တိအာဒီနံ အတ္ထဒဿနတ္ထံ **"မေထုနဓမ္မော နာမ"**တိအာဒိမာဟ။
(ခ) တတ္ထ **မေထုနဓမ္မော နာမာ**တိ ဣဒံ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဿ မေထုနဓမ္မဿ ဥဒ္ဒေသပဒံ။
(ဂ) **အသဒ္ဓမ္မော**တိ အသတံ နီစဇနာနံ ဓမ္မော။
(ဃ) **ဂါမဓမ္မော**တိ ဂါမဝါသီနံ သေဝနဓမ္မော။
(၄။ ၂၂၁။ မအဋ္ဌ။ တ။ ၂၀၃။ ဘာဋီ။ ဒု။ ၄၀၆။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၈၂။)

၁။ အထက်ပါ ဝါကျတို့တွင် က-ခ-ဝါကျတို့ကို အနက်ယောနော့ခဲ့ပါ။
၂။ ခ-ကို ၄ပနာ၊ အာဘောဂ၊ စောဒနာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ စောဒနာ တက်ပြခဲ့ပါ။
၃။ ခ-ဂ-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ ဂ-ဝါကျ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-ပုဒ်ကို အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းအရ ကောက်ပါ။
၅။ ဂ-ဝါကျ၌ အသတံ-ဝယ် သတံ-ပုဒ်ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်၊ ဝိဘတ္တိ၊ ကာရကာ ကာရကတို့ဖြင့် ဝေဘန်ခဲ့ပါ။
၆။ ဒွယေန ဒွယေန သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော ဒွယံဒွယသမာပတ္တိဝါကျ၌ အာဘောဂနှင့် သံဏ္ဌနာတို့ကိုဖော်ပြပါ။
၇။ ၆-နံပါတ်ပုစ္ဆာ၌ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒွယံဒွယံသမာပတ္တိ-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဒယံဒယံသမာပတ္တိ-ဟူ၍ လည်းကောင်း ပါဠ်သုံးထွေရှိတတ်ရာ သင့်သောပါဌ်ကို သဒ္ဒယုတ္တိပြ ဝိနိစ္ဆယချပြခဲ့ပါ။
၈။ ဃ-ဝါကျဝယ် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-ပုဒ်၌ သံဝဏ္ဏနာအားလျော်စွာ ဖြစ်သင့်သောနည်း ဥပစာတို့ကို ထုတ်ပြပါ။
၁၀။ ဃ-ဝါကျ၌ ဂါမဓမ္မ-အရ တရား ကိုယ်ကောက်၍ ဇုန္ဒြိယောတရကဟာရ နေတ္တိနည်းအရ ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၂။ **(ခ) စောဒနာ**

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် မေထုနဓမ္မောနာမအစရှိသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓ-သမုဒါယတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓသမုဒါယတ္ထသာ ရှိပါသလော။ (ဝါ) သမုဒါယတ္ထသည် အဝယဝတ္ထနှင့် မကင်းကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ အဝယဝတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း-စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

၃။ ၁-သည် ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ပက္ခန္တရ။

၄။ အသတံ + ဓမ္မော အသဒ္ဓမ္မော။
အသန္တ-အရကား ယုတ်မာသောလူတို့သည် မုချ။
ထို၏ + အကျင့်နှင့် သာမိ + သံ စပ် ဌာနျ-၏။
အသဒ္ဓမ္မ-ပုဒ်လုံး အရကား ယုတ်မာသောလူတို့၏ အကျင့်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဥဒ္ဒိသတိ ဣမိနာတိ ဥဒ္ဒေသော၊ ဥဒ္ဒေသောစ+သော+ပဒဥ္စာတိ ဥဒ္ဒေသပဒံ။
ဂါမေ+ဝသန္တိ သီလေနာတိ ဂါမဝါသိနော။
သေဝန္တိ တ္တောတိ သေဝနံ။ သေဝနဥ္စ+တံ+ဓမ္မောစာတိ သေဝနဓမ္မော။

၅။ သတံ=ကား သမု+တ။ ပုံလိင်။ ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ်နံ-ဝိဘတ်။ အကာရက ဖြစ်ပါသည်။

၆။ ဒွယေန ဒွယေန သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော-ဖြင့် သမာပတ္တိ-၌ တိ-ပစ္စည်း၏ ကံ-အနက်၌ သက်လည်းကောင်း။ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ သမာပတ္တိဟု ကမ္မသာဓနဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း။ ဒွယေနဒွယေန၊ သမာပတ္တိ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ-ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း။ (တနည်း ဒွိဟိဒွိဟိ သမာပတ္တိ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိဟု ဝစနတ္ထပြု---လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

✦ **ဒွိဟိ ဒွိဟိ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိတိ အာဟ "ဒွယေန ဒွယေန သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော" တိ၊ (သာရတ္ထ၊ ၃-၈၂။)**

၇။ **ဒွယံဒွယ သမာပတ္တိ၊ ဒွယံဒွယံ သမာပတ္တိ၊ ဒယံဒယံ သမာပတ္တိ**

ဒွိတ္တံ ဝိစ္ဆာယမေကဿ၊ နေကတ္ထဿ နိပါတနာ။ (ဘေဒစိန္တာ-၂၈၆။) တခုတည်းသော အနက်ရှိသော ဂါမေစသော သဒ္ဒါကို နိပါတန-သုတ်ကြီးဖြင့် ဂါမေ ဂါမေ-စသည် ဒွေဘော်ပြုရမည်-ဟူသော သဒ္ဒါဆရာတို့ အဆိုအမိန့်နှင့်အညီ ဤ၌ ဒွယဒွယ-သဒ္ဒါသည် ဒွယ-သဒ္ဒါ တခုကို ဒွယဒွယဟု ဒွေဘော်ပြုထားသော ဝိစ္ဆာတဒ္ဒိတ်နာမ်ပုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ ဒွယ-သဒ္ဒါ သင်္ချာဟောသဒ္ဒါဖြစ်၍ ဒွယဒွယသမာပတ္တိဟု ဆိုလိုလျှက် ရှေ့ဒွယ-သဒ္ဒါ၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိဟု လည်းကောင်း။ ဒွယ-သဒ္ဒါနှစ်ခုလုံး၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ဒွယံဒွယံသမာပတ္တိ-ဟု လည်းကောင်း ရုပ်ပြီးနိုင်သည်။ ဤ အဋ္ဌကထာ-နာ-၁၈၆-၌လည်း ဒွယံဒွယသမာပတ္တိန္တိ ဒွိဟိဒွိဟိ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဒွယံဒွယံ သမာပတ္တိန္တိပိ ပါဌော။ ဒယံဒယံ သမာပတ္တိန္တိပိ ပဌန္တိ၊ တံ နသုန္ဒရံဟု ဖွင့်ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် "ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ" နှင့် "ဒွယံဒွယံသမာပတ္တိ" နှစ်ပါဌ်သာ သင့်သည်။ ဒယံဒယံသမာပတ္တိ-ကား မသင့်။

၈။ **(ဃ) ဂါမစဓမ္မော**

ဤ၌ ဂါမ-ဟူသောနည်းသည် ရွာနှင့် ရွာနေလူကို အပြားမဲ့အားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် အဘေဒနည်း။

http://www.dhammadownload.com

ဤ၌ ဂါမ-သဒ္ဒါသည် ရွာနှင့် ရွာနေလူ ပြားသော်လည်း မပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘေဒူပစာ။ (သာရတ္ထ-၂။ ၂၃။)
(တနည်း) ဌာန-ရွာ၏ "ဂါမ"-ဟူသော အမည်ကို ဌာနီရွာနေလူ၌ တင် ဌာနူပစာ။ နာနတ္တရိက။

၁၀။ **ဂါမမွေ-အရ** မဂ္ဂေန မဂ္ဂပဋိပတ္တိသမုဋ္ဌာပိက စေတနာပြဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထိုတွင် လောဘမူစိတ်သည် မနိဋ္ဌမည်၏။ လောဘမူသောမနသနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ စေတသိက်သည် သောမနဿိန္ဒြေ မည်၏။ ပ။ ဥပေက္ခိန္ဒြေ၊ ဝီရိယိန္ဒြေ၊ သမာဓိန္ဒြေ---မည်၏။ ဤသို့ ဣန္ဒြေအားဖြင့် သွင်းခြင်းသည် ဣန္ဒြိယောတရဏဟာရ မည်၏။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဉယျာဉ် (၇၅)

(က) ဒုဋ္ဌုလ္လန္တိ ဒုဋ္ဌူ ကိလေသေဟိ ဒုဋ္ဌတ္တာ, ထူလဋ္ဌ အနိပုဏဘာဝတောတိ ဒုဋ္ဌုလ္လံ။
(ခ) ဣတော ပဋ္ဌာယ စ တိသု ပဒေသု "ယော သော"တိ ဣဒံ ပရိဝတ္တေတွာ "ယံ တ"န္တိ ကတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ "ယံ တံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ၊ ယံ တံ ဩဒကန္တိကံ၊ ယံ တံ ရဟဿ"န္တိ။
(ဂ) တတ္ထ စ ယသ္မာ တဿ ကမ္မဿ ပရိဝါရဘူတံ ဒဿနမ္ပိ ဂဟဏမ္ပိ အာမသနမ္ပိ ဖုသနမ္ပိ ဃဋ္ဋနမ္ပိ ဒုဋ္ဌုလ္လံ၊ တသ္မာပိ တံ ကမ္မံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ။
(ဃ) ယံ တံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ၊ သော မေထုနဓမ္မော။
(င) ဥဒကံ အဿ အန္တေ သုဒ္ဓတ္ထံ အာဒိယတီတိ ဥဒကန္တံ၊ ဥဒကန္တမေဝ **ဩဒကန္တိကံ**၊
(စ) ယံ တံ ဩဒကန္တိကံ၊ သော မေထုနဓမ္မော။
(ဆ) ရဟော ပဋိစ္ဆန္နေ ဩကာသေ ကတ္တဗ္ဗတာယ ရဟဿံ၊
(ဇ) ယံ တံ ရဟဿံ၊ သော မေထုနဓမ္မောတိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ဌ၊ ၂၂၂။ သာရတ္ထ။ ဒု၊ ၈၂။ မအူသျ။ တ၊ ၂၀၃။ ဘာဋီ။ ဒု၊ ၄၀၆။)

၁။ ခ-ဂ-တို့ကို သမ္ဗန္ဓာမ်အစွဲ မလွဲစေဘဲ အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ခ-ကို သာဘောဂပုစ္ဆာ။ ဂ-ကို အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဂ) ဝါကျ တတ္ထ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ ဒုဋ္ဌုလ္လ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ထူလ၊ သုခုမ၊ နိပုဏ၊ ဥဒက၊ အန္တ၊ ပဋိစ္ဆန္န၊ ဩကာသ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ လိင်္ဂ ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ က-ဇ-ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ အနိပုဏဘာဝတော။ အနိပုနဘာဝတော-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဩဒကန္တိကံ-၌ နယူပစာရ ထုတ်ပါ။
၁၀။ (က) ဝါကျ၌ ဒုဋ္ဌတ္တာ-ဝယ် ဒုဋ္ဌ-၌ ဓာတ်အရကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

========================

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ယာဒေ၀ ဝဓူပ္ပာ

၂။ ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် မေထုနဓမ္မောနာမ ယောသော အသဒ္ဓမ္မော ဂါမဓမ္မော ဝသလဓမ္မော ဒုဋ္ဌုလ္လံ ဩဒကန္တိကံ ရဟဿံ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ၊ ဧသော မေထုန ဓမ္မောနာမ (ပါဠိတော်-၃၄။) ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်း ပါဠိတော်၌ ယောသော-ဟူသောပုဒ်ကို လိင်အားလျော်စွာ ရွေးသုံးပုဒ်၌သာ ယှဉ်စပ်ရမည်လော။ အဘယ်သို့ ယှဉ်စပ်ရပါမည်နည်း-စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား ယောသော-ဟူသော ပုဒ်ကို ရွေးသုံးပုဒ်၌သာ ယှဉ်စပ်ရမည်မဟုတ်၊ ယံတံဟု လိင်ပြန်၍ ယံတံ ဒုဋ္ဌုလ္လံ၊ ယံတံ ဩဒကန္တိကံ-စသည်ဖြင့် နောက်ပုဒ်များ၌လည်း ယှဉ်စပ်ရမည်ဟူလို။

အမှာ ဤ ဂ-ဝါကျကို မအူသျှ-၌ ဝစနတ္ထနှင့်တကွ ယောဇနာကို ပြလို၍ ဝွေဇ-အစမိန့်ဟု လည်းကောင်း၊ ဆင်တဲဂဏ္ဌိ၌ အဘယ်ကြောင့် မေထုနဓမ္မကို ဒုဋ္ဌုလ္လ-ဟုဟောသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် ဝွေဇ-မိန့်ဟု လည်းကောင်း ကျမ်းတက်ကြသည်။

ထိုတွင် မအူသျှကား--ဂ-မှ ဧ-ဝါကျ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗော-တိုင်အောင် မှတ်၍တက်သည်။ ဆင်တဲဂဏ္ဌိ ကား--ဂ-တဝါကျတည်းကိုသာ ကျမ်းတက်သည်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် မြန်မာပြန်--ယောဇနာအပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဝစနတ္ထနှင့် ယောဇနာပုံ (အကျယ်ကို) ပြလိုသော ဆရာသည် (မအူသျှ) (ဝါ) မေထုနဓမ္မကို ဒုဋ္ဌုလ္လဟူ၍ ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဆင်တဲဂဏ္ဌိ) (ဂ) မိန့်။

၃။ ခ-သည် ပါဠိတော်၌ စော၊ ပယ်၊ ဆက် ဝါကျာရမ္ဘ။

ဂ-သည် အဘယ်ကြောင့် မေထုနဓမ္မ-ကို ဒုဋ္ဌုလ္လဟု-ဟောတော်မူသနည်းဟု စော၊ ပယ်၊ ဆက်ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ။ ဆင်တဲဂဏ္ဌိ)

(တနည်း) ဂ-စသော ဝါကျများသည် ဝစနတ္ထနှင့်တကွ ယောဇနာပုံ (အကျယ်) ကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

ထိုတွင် ဃ-သည် ဒုဋ္ဌုလ္လမည်ပုံ မှတပါး ဒုဋ္ဌုလ္လံ-ပုဒ်၌ ယောဇနာပုံကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

င-စ-ဆ-ဝါကျ တို့ဖြင့် ဩဒကန္တိကံ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ယောဇနာကို ပြသည်။

ထိုတွင် င-ကား ဥဒကန္တ-ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြသည်။

စ-ကား ဩဒကန္တိက-ဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြသည်။

ဆ-ကား ဝစနတ္ထမှ ယောဇနာကို ပြသည်။

ဧ-သည် ဩဒကန္တိကံ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ယောဇနာ မှတပါး ရဟဿံ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ယောဇနာပုံကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေ့+နောက် ထောက်ဆ ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရချည်းမှတ်။

စာစပ် ဝွေဇ-ကား တို့တွင်---ကြောင့် ဒုဋ္ဌုလ္လံ-၌ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယ + ဒုဋ္ဌုလ္လံ-ကား---နိဒ္ဒါရဏီယ။ **(တနည်း)** တို့၌---ကြောင့်---ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ အာဓာရ + အာဓာရီစပ်။

၄။ ဒုဋ္ဌဉ္စ တံ ထူလဉ္စာတိ ဒုဋ္ဌုလ္လံ။ (မအူသျှ။ တ။ ၂၀၄။) ဒုဋ္ဌဉ္စ သော ထူလောစာတိ ဒုဋ္ဌုလ္လော။ (ဒွေသော်နှင့်တကွ ဒန္တဇ-တ္ထ-ကို မုဒ္ဓဇ-ဋ္ဌ-ပြု။ မအူသျှ။ တ။ ၇၉)

ဒု-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်၏ အရကား---ဒုဋ္ဌဘောဂုဏ်သည် မှ၁။

ထူလ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်၏ အရကား---ထူလဘောဂုဏ်သည် မှ၁။

ထိုဂုဏ်နှစ်ပါးတို့၏ + မေထုန်အကျင့်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။

http://www.dhammadownload.com

ဒုဠ္ဟုလ္လ-ဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံး၏ အရကား---ထို---သော မေထုန်အကျင့်ရ၏။

ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရယ် ဉာသ်ကောက်ပုံ ဝါဒန္တရ

ဒု-ဝိသေသနပုဒ် အရကား---ဒုဠ္ဟုဘောဂုဏ်သည် မှချ။
ထို ဂုဏ်၏ + မေထုန်အကျင့်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။
ထူလ-ဝိသေသနပုဒ် အရကား---ထူလဘောဂုဏ်သည် မှချ။
ထို ဂုဏ်၏ + မေထုန်အကျင့်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး--စပ် ဌာနူ။
သော--ပုဒ်၏ အရကား---ထို-သော-မေထုန်အကျင့်ရ၏။ (ဤကား--ပြည်ဆရာတော်နည်းတည်း။)
(တနည်း) ဒု-ရှေးပုဒ်အရကား--ဒုဠ္ဟုဘောဂုဏ်သည် မှချ။
ထိုဂုဏ်၏ + ထူလဘောဂုဏ်နှင့် ဂုဏ်၏အဖြစ်ဖြင့် အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခ သမ္ဗန်သည် ဌာနူ--၏။
ဒုဠ္ဟုလ္လ-ပုဒ်လုံး အရကား--ထို-သော-ဒုဠ္ဟုဘောဂုဏ်၊ ထူလဘောဂုဏ်ဟု ဆိုအပ်သော ဂုဏ်နှစ်ပါး ရ၏။ (ဤကား စံကျောင်းဆရာတော်နည်းတည်း။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကိလေသေဟိ ဒူသိယတေတိ ဒုဋ္ဌော။ (ကိလေသာတို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော မေထုနဓမ္မရ၏။)
(တနည်း) ကိလေသေဟိ ဒုဿတီတိ ဒုဋ္ဌော။ (ကိလေသာတို့ဖြင့် ပျက်စီးတတ်သော မေထုနဓမ္မရ၏။)

၅။ **ထူလ** = ထူလ+အ။ ပုံလိင်။ **သုခုမ** = သုခ+ဥမ+ပုံလိင်။
နိပုဏ = နိ+ပုဏ+အ။ (တနည်း) နိ+ပု+ဥဏ+ ပုံလိင်။ **ဥဒက** = ဥဒိ+ (ဝါ) ဥန္ဒ+ဏွု။ နပုံ။
အန္တ = အမ+တ။ နပုံ။ **ပဋိစ္ဆန္န** = ပဋိ+ ဆဒ+တ+ပုံ။ **ဩကာသ** = အဝ+ကာသ+ဏ။ ပုံလိင်။

၆။ (က) ဒုဋ္ဌုစ ထူလဥ္စ-ဖြင့် ဒုဠ္ဟုလ္လ-ပုဒ်ကို ဒုဋ္ဌုစ တံ ထူလဥ္စာတိ ဒုဠ္ဟုလ္လံ-ဟု ကမ္မဓာရယ် သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြု--လည်းကောင်း၊ ဒုထူလံ-ဟူလိုလျက် ဒန္တဇ ထ-ကို မုဒ္ဓဇ ဌ-ပြု၊ ဒု-ဥပသာရပုဒ်နောက်၌ အသဒိသ ဒွေဘော်လာ။ လ-ဒွေဘော်လည်းလာ။ ဦ-ကို ဥ-ရဿပြု၍ ဒုဠ္ဟုလ္လံ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဒု-ဥပသာရ၏ ဒုဋ္ဌ-အနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေ။
ကိလေသေဟိ ဒုဋ္ဌတ္တာ-ဖြင့် ကိလေသာတို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဒုဋ္ဌ-မည်၏ဟု သိစေ။
အနိပုဏဘာဝတော-ဖြင့် မသိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထူလမည်သည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။
(င) ဥဒကံ အဿ အန္တေ-ဖြင့် ဩဒကန္တိကံ-၌ ဥဒကန္တ-ဟူသော အစိတ်ပုဒ်ကို ဥဒကံ အဿ အန္တေတိ ဥဒကန္တံ-ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟုသိစေ။
အာဒိယတိ-ဖြင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝါကျအဆိုက် ဥဒကံကို အာဒိယတိ၌ စာစပ်ရမည်ကို သိစေ။
သုဒ္ဓတ္တံ-ဖြင့်--ဘာဝတ္ထ--သိစေ။
စ-ဖြင့် ဩဒကန္တိကံ၌ ဏိကပစ္စည်း သွတ္ထ၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ဥဒကန္တမေဝ ဩဒကန္တိကံဟု ပြု--လည်းကောင်း သိစေ။
(စ) ဝါကျ ရဟော ကတ္တဗ္ဗတာယ-ဖြင့် ရဟဿံ-ပုဒ်ကို ရဟော (ဝါ) ရဟသိ+ကတ္တဗ္ဗံ ရဟဿံဟု ကတ္တဗ္ဗ တဒ္ဓိတ်ပြု--လည်းကောင်း၊ ဏျ-ပစ္စည်း ကတ္တဗ္ဗတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း သိစေ။
ပဋိစ္ဆန္နေ ဩကာသေ-ဖြင့် ရဟော-ပုဒ်နောင် သတ္တမီ ဝိဘတ်ကျေနေသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တိပဒ) ရဟော-အရ ပဋိစ္ဆန္န ဩကာသကို ယူ--လည်းကောင်း သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **အနိပုဏဘာဝတော+အနိပုနဘာဝတော**

နိ+ပုဓာတ်+ဥဏ-ပစ္စည်း။ (တနည်း) နိ+ပုဏ+အ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် အနိပုဏဘာဝတော ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

✧ **ပုဏ-နိပုဏေ၊ ပုဏာတိ၊ နိပုဏာတိ၊ နိပုဏာဓမ္မော၊ ဧတ္ထ စ နိပုဏာသဏှသုခုမသဒ္ဒါ ဝေဝစနသဒ္ဒါ၊ ကုသလ ဆေကာဒကွသဒ္ဒါပိယ။ (နီတိ၊ ဓာတု၊ ဖြဲ၊)**

ထူလဋ္ဌ+ထုလ္လဋ္ဌ+ထုလဋ္ဌ

ထူလ-ပရိဗြူဟနေ-အ။ လ-ပစ္စယေ ထုလ္လံ။ ရဿာဒိ။ (ဓာန်-ဋီ။ ၇၀၁) ထောက်၍ ထူလ+အ-ပစ္စည်းဖြင့် ထူလ-ဟု ပြီးသည်။ (တနည်း) ထူလ+ လ-ပစ္စည်း။ ထူ-၌ ဦ-ကို ဥရဿပြု၍ ထုလ္လ-ဟု ပြီးသည်။ ထိုကြောင့် ထူလဋ္ဌ၊ ထုလ္လဋ္ဌ။ ၂-ပါဌ် သင့်သည်။ ထုလဋ္ဌ-ကား မသင့်။

၈။ **ဩဒကန္တိကံ**

အကျိုးဖြစ်သော ရေဆေးခြင်းကိစ္စဟူသောအဆုံး၏ "**ဩဒကန္တိက**"ဟူသောအမည်ကို အကြောင်း ဖြစ်သော မေထုန်အကျင့်၌ တင် ဖလူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

၁၀။ (က) ခုဒ္ဒဏ္ဏာ-၌ ခုဒ္ဒ-ဝယ် ဒုသဓာတ်အရ ကိလေသာတည်းဟူသော အကုသိုလ်ဓမ္မကိုယူ၍ သုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၇၆)

(က) ဒွယေန ဒွယေန သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ။
(ခ) တတ္ထ ယောနော "ယာ သာ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ၊ သော မေထုနဓမ္မော နာမာ"တိ။
(ဂ) ဣဓ ပန တံ သဗ္ဗံ ဓေဏ္ဍ နိဂမေန္တော အာဟ "**ဧသော မေထုနဓမ္မော နာမာ**"တိ။
(ဃ) ကိံ ကာရဏာ ဝုစ္စတိ မေထုနဓမ္မောတိ?
(င) ဥဘိန္နံ ရတ္တာနံ သာရတ္တာနံ အဝဿုတာနံ ပရိယုဋ္ဌိတာနံ ဥဘိန္နံ သဒိသာနံ ဓမ္မောတိ တံ ကာရဏာ ဝုစ္စတိ မေထုနဓမ္မောတိ။
(စ) **ပဋိသေဝတိ နာမာတိ** ဣဒံ "ပဋိသေဝေယျာ"တိ ဧတ္ထ ယေနာကာရေန ပဋိသေဝေယျာတိ ဝုစ္စတိ၊ တဿာကာရဿ ဒဿနတ္ထံ မာတိကာပဒံ။

(၄။ ၂၂။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၈၂။ ဝိမတိ။ ၁၃၈။ မအူသျ။ တ။ ၂၀၅။ ဘာဋီ။ ဒု။ ၄၀၈။)

၁။ ဂ-ဃ-င-စ-တို့ကို ကျနစွာ အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ဂ-ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်၍၊ စ-ဝါကျကို လိနတ္ထရ စောဒနာတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ စ-ဝါကျ၌ ပဋိသေဝတိ နာမာတိ ဣဒံ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ င-ဝါကျ ဥဘိန္နံ ရတ္တာနံ-၌ ရတ္တာနံ-ကို ဝဓနတ္တပြု၍ ဉာဏ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဂ-ဝါကျလာ ပုဒ်တို့ကို ပဒ၊ လိင်၊ ဂဏ၊ ကာရန္တ စီစစ်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၆။ က-င-ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည် ပေးပါ။
၇။ မေထုနဓမ္မော+မေထုနဓမ္မော-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ မေထုနဓမ္မော-၌ နယ္ပပစာရကို အကြောင်းပြ ဖြေပါ။
၁၀။ သဒ္ဒိသာန်-ပုဒ်၏ ဝေဝစနဟာရ နေရှိနည်းထုတ်ပါ။

==========================

(ခ) အနုသန္ဓိ

၂။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယောဇနာကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ဂ)အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (က-ခ) ဖြင့် ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ယောဇနာကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဧသော မေထုနဓမ္မော နာမ-ဟူသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓိသမ္ဗန္ဓကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဂ) မိန့်။ (မအူသျှ)

နိဂမေန္တော-ရှု၍၊ ဂ-သို့ ပုစ္ဆာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဧသော မေထုနဓမ္မော နာမဟု ဟောတော်မူ၏။ ရှေး၌ မေထုနဓမ္မော နာမဟု ဟောပြီးပြီ မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤ၌ ထပ်မံ၍ ဟောတော်မူပြန်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် ဂ္ဂစ ပန-အစရှိသော (ဂ) မိန့်။
အဓိပ္ပါယ်ကား ထိုအလုံးစုံကို ပေါင်း၍ နိဂုံးအုပ်လိုသောကြောင့် ဧသော မေထုနဓမ္မောဟု ဟောတော်မူပါ၏-ဟူလို။

(စ) လီနတ္ထရဓောဒနာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ပဒဘာဇနီ၌ "ပဋိသေဝတိ နာမ"ဟု ဟောတော်မူ၏။ (မာတိကာ-၌ ပဋိသေဝေယျ-ဟုသာရှိ၍ ပဋိသေဝတိ-ဟု မရှိသောကြောင့်) မာတိကာ-၌ မရှိသော ပဋိသေဝတိ-ဟူသောပုဒ်ကို ပဒဘာဇနီ၌ မထုတ်ဆောင်သင့်, မဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် အဘယ်အကျိုးငှာ-မာတိကာ-၌ မရှိသော ပဋိသေဝတိနာမ-ဟူသော ပုဒ်ကို ပဒဘာဇနီ၌ ထုတ်ဆောင် ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။ (မအူသျှ။ ၂၀၅။)

✤ **ယသ္မာ "ပဋိသေဝတိ နာမာ" တိ ပဒံ မာတိကာယ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ပဋိသေဝတိ နာမာတိ ကသ္မာ ဥဒ္ဓရန္တိ ယော မညတိ၊ တဿ ကာရဏံ ဒဿေန္တော "ပဋိသေဝေယျာ တိ ဧတ္ထ ပ၊ မာတိကာပဒ" န္တိ အာဟ။ (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၈၂)**

၃။ ၁-ပက္ခန္တရ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။
ဃ-င-နှစ်ဝါကျသည် အနုသန္ဓိသမ္ဗန္ဓမှ အဝယဝတ္ထကို ပြ-ပက္ခန္တရ။ (ဝါ) ဝိတ္ထာရ။
ထိုတွင် ဃ-ကား စောဒနာ။ င-ကား ပရိဟာရ။ စ-ကား ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ပက္ခန္တရ။

စာစပ် ပဋိသေဝတိ **နာမာ**တိ ဂ္ဂဒံ-ကား သည်---ကြောင့် ဒဿနတ္ထံ-၌ တုလျတ် + လိင်တ်စပ်။ (မအူ) **ယောဇနာ၌ ကား**---ဝုစ္စတိ-၌ စပ်၏။

၄။ မေထုနရာဂေန ရဥ္ဇိတိ ရတ္တာ။ (သာရတ္ထ)
ရန္ဓ-ဓာတ်အရကား--မေထုနရာဂ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။

http://www.dhammadownload.com

(ရှေး ပလ္လ။ နောက် ကာရကူ ကောက်။)
တ-အရကား-မေထုနရာဂဖြင့် တပ်ကြကုန်သော မိန်းမယောက်ျားနှစ်ဦးသားတို့ ရဏ်။ (ဝိသေသန ဆက်ကောက်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

(သံ) အတိဝိယ+ရတ္တာ သာရတ္တာ။ (သာရတ္တ)

၅။ ဝုတ္ထ-ကား အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်+အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အကာရန္တ။ ပန-ကား နိပါတ်။
တံ-သမ္ဗံ-ကား သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၊ နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။
ကေဈ္ဈံ-ကား အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အကာရန္တ။
နိဂမေသစ္ဆေ-ကား ကိတ်နာမ်ပုဒ်၊ ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိ၊ အကာရန္တ။
အာဟ-ကား အာချာတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဘူဝါဒိဂိုဏ်း ဦ-ကာရန္တ။
သော မေထုနစမ္မော နာမာတိ-ကား နိပါတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ ဣကာရန္တ။

၆။ က-အာ/သံ ရှေး၌ ပြေပြီး။
(င) သဒိသာန် ဓမ္မော-ဖြင့် မေထုနဓမ္မောကို မေထုနာန်+ဓမ္မော မေထုနဓမ္မောဟု သဒ္ဒိတပ္ပုရိသ် ပြု--လည်းကောင်း၊ မေထုန-သဒ္ဒါ၏ သဒိသ-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

✧ **မေထုနသဒ္ဒသ သဒိသသဒ္ဒပရိယာယတ္တာ ဝုတ္တံ "သဒိသာန" န္တိ၊ (ဝိမတိ၊ ၁၃၈၊)**

ဥဘိန္နံ ဓမ္မော-ဖြင့် မေထုနဓမ္မော-ကို မေထုနာန်+ဓမ္မော မေထုနဓမ္မော-ဟု သဒ္ဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်ပြု-လည်းကောင်း၊ မေထုန-သဒ္ဒါ၏ ဥဘယ-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

✧ **မေထုနသဒ္ဒေါဝါ ဥဘယသဒ္ဒပရိယာယော။ ပး တေနာဟ "ဥဘိန္နံ ရတ္တာန" န္တိ၊ (ဝိမတိ၊)**
(တနည်း) ဥဘိန္နံ ရတ္တာန်-အစရှိသော (င)ဝါကျဖြင့် မေထုနဓမ္မော-၌ မေထုန-ဝယ် မိထုနပုဒ်+ဏ-ပစ္စည်း၊ မိထုန-အရ မေထုနရာဂဖြင့် တပ်မက်၊ ပြင်းစွာတပ်မက်ကြကုန်သော ရာဂသည် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော မိန်းမ၊ ယောက်ျား-နှစ်ဦးသားတို့ကို ယူရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း၏ ဣဒံတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ မိထုနာန် + ဣဒံမေထုနံဟု ဣဒံတဒ္ဓိတ်ပြု-လည်းကောင်း၊ မေထုနနှင့် ဓမ္မ-ကို မေထုနမေဝ+ဓမ္မော မေထုနဓမ္မောဟု ကမ္မဓာရယ်ပြု-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ရာဂပရိယုဋ္ဌာနေန သဒိသဘာဝမ္ပတ္တိယာ မိထုနာနံ ဣဒံ မေထုနံ၊ မေထုနမေဝ ဓမ္မော မေထုနဓမ္မောတိ အာဟ "ဥဘိန္နံ ရတ္တာန" န္တိ အာဒိ၊ (သာရတ္ထ-၈၂၊)

ဉာသ်

ဝိမတိအလို-မေထုနာန်+ဓမ္မော မေထုနဓမ္မော။
(မေထုန-အရ-မိန်းမ၊ ယောက်ျားနှစ်ဦးသားတို့၏+ဓမ္မ-အရ မှီဝဲအပ်သော မေထုန်အကျင့်နှင့် သေဝက+သေဝိတဗ္ဗ/သာဓက+သာဓျ/သာမိ+သံ စပ်၍ ကောက်။)

သာရတ္ထအလို မေထုနမေဝ+ဓမ္မော မေထုနဓမ္မော။
(မေထုန-အရ-မိန်းမ၊ ယောက်ျားနှစ်ဦးသားတို့၏ ဥစ္စာ၏အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်၏+ဓမ္မ-အရ မှီဝဲအပ်သော မေထုန်အကျင့်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေး စပ်၍ ကောက်။)

မအူဆရာအလို မေထုနာန် + ဥဘိန္နံ ဥဘိန္နံ + ဓမ္မော မေထုနဓမ္မောဟု ဝစနတ္ထပြု။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **မေထုနံ။ မေထုန**

မိထုနံ ထီပုမဒွယံ။ (ဓာန်-၆၂၈) မိထ-သင်္ဂမေ ဥနော။ (ဓာန်ဋီ) မိထုနာနံ ဣဒံ မေထုနံ။ (သာရတ္ထ-၈၂)တို့ကို ထောက်၍ မိထ-ဓာတ်+ဥန-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော မိထုန-ပုဒ်နောင် ဣဒံတဒ္ဓိတ် အနက်၌ ဏ-ပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် မေထုနဟု ရှိသောပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

၈။ **မေထုနဓမ္မော**

မေထုန်အကျင့်တည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် တပ်ခြင်းတူသောမိန်းမ,ယောက်ျား နှစ်ဦးသားတည်း ဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ တပ်ခြင်းတူသော မိန်းမ,ယောက်ျား နှစ်ဦးသားတို့၏ အကျင့်တည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် တပ်ခြင်းမတူသော မိန်းမ,ယောက်ျား နှစ်ဦးသားတို့၏ အကျင့်တည်းဟူသော အနည်းကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းဖြစ်သည်။

အစိတ်ဖြစ်သော တပ်ခြင်းတူသော မိန်းမ,ယောက်ျား နှစ်ဦးသားတို့၏ အကျင့်၏ **"မေထုနဓမ္မော"** ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော တပ်ခြင်းတူသောမိန်းမ,ယောက်ျား နှစ်ဦးသားတို့၏အကျင့်, တပ်ခြင်းမတူသော မိန်းမ,ယောက်ျား နှစ်ဦးသားတို့၏ အကျင့်တို့၌ တင် ဧကဒေသူပစာ-အဝယဝူပစာ (ဥပလက္ခဏနည်း/နိဒဿနနည်းလည်း ရသည်။)

❖ **ဣဒ္ဓ ယေဘုယျတော ဝုတ္တံ ဥဘောသု အညတရဿ ရာဂါဘာဝေပိ ဣတရဿ မေထုနသေဝန သံသိဒ္ဓိ တော။ (ဝိမတိ၊ ၁၃၈။)**

❖ **မိထုနာနံ ဣတ္ထိပုရိသာနံ သမာနစ္ဆန္ဒာနံ အာစာရော မေထုနံ၊ တဒညေသု ဥပစာရော။ (ဓာန်ဋီ-၆၂၈။)**

အမှာ မေထုန-ဟူသော ပုဒ်တစိတ်၌လည်း ဧကဒေသူ ဥပလက္ခဏနည်းပင် ရသည်။

၁၀။ **သဒိသ-၏ ဝေဝစနာဟာရ-ကား** တိသုသမော ပဋိဘာဂေါ၊ သန္နိကာသော သရိက္ခကော။ သမာနော သဒိသော တုလျော၊ သင်္ကာသော သန္နိဘော နိဘော။ (ဓာန်-၅၂၉/၅၃၀)

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၇၇)

(က) **အန္တမသောတိ သဗ္ဗန္တိမေန ပရိစ္ဆေဒေန။**
(ခ) **တိရစ္ဆာနဂတာယပီတိ** ပဋိသန္ဓိဝသေန တိရစ္ဆာနေသု ဂတာယပိ။
(ဂ) **ပဂေဝ မနုဿိတ္ထိယာတိ** ပဌမတရံ မနုဿဇာတိကာယ ဣတ္ထိယာ။
(ဃ) ပါရာဇိကဝတ္ထုဘူတာ ဝေ စေတ္ထ တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိ တိရစ္ဆာနဂတာတိ ဂဟေတဗ္ဗာ၊
(င) န သဗ္ဗာ ။
(စ) တတြာယံ ပရိစ္ဆေဒေါ- အပဒါနံ အဟိမစ္ဆာ၊ ဒွိပဒါနဉ္စ ကုက္ကုဋီ။
စတုပ္ပဒါနံ မဇ္ဇာရီ၊ ဝတ္ထု ပါရာဇိကဿိမာတိ။

(၅။ ၂၂၃။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၈၄။ ဝိမတိ။ ၁၃၉။ မအူသျ။ တ။ ၂၁၀။ ဘာသာဋီ။ ဒု။ ၄၁၄။)

၁။ က-၌ သံဝဏ္ဏနာကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗကိုသာ သဒ္ဒတ္ထ၊ ဝေါဟာရတ္ထ ပေးပြီးလျှင် င-ဝါကျကို လိုက်သင့် လိုက်ထိုက်သောပုဒ်များ ပြည့်စုံစွာလိုက်၍ အနက်ပေးပါ။

http://www.dhammadownload.com

၂။ ဃ-စောဒနာတက်၍၊ င-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ အထက်ပါ ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ တိရစ္ဆာနဂတာယ ပိ-၌ ပိ-သဒ္ဒါ ထွန်းပြအပ်သော အနက်နှင့် သမုစ္စေတဗ္ဗတ္ထကိုလည်း ဖော်ပြပါ။
၄။ မနုဿဇာတိကာယ-ပုဒ်ကို အစိတ်၊ အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ မစ္ဆာ၊ ကုက္ကုဋီ၊ ဝတ္ထု၊ မဇ္ဇာရီ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ပစ္စယတ္ထ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က-ခ-ဂ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ မဇ္ဇာရီ/မဇ္ဇာရီ-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဠ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ တိရစ္ဆာနဂတာယ-ဟူသော မာတိကာပါဠိတော်၌ ရသင့်သော နယပစာရတို့ကို ဖြေဆိုပါ။
၁၀။ ပဋိသန္ဓိဝသေန-၌ ပဋိသန္ဓိအရကို ကိုယ်ပြု၍ ဒေသနာဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

============================

၁။ (က) အုန္တမသော၊ အလုံးစုံကုန်သော အပိုင်းအခြားတို့၏ အဆုံး၌ ဖြစ်သော အပိုင်းအခြားဖြင့်၊ (ဝါ) အလုံးစုံတို့၏ အဆုံး၌ ယှဉ်သော အပိုင်းအခြားအားဖြင့် (ဤကား သဒ္ဒတ္ထ။)
(ဝါ) အယုတ်အားဖြင့်။ (ဝေါဟာရတ္ထ။)
(င) သဗ္ဗာ၊ သော။ (တိရစ္ဆာနဂတိတ္ထိ၊ ကို။ တိရစ္ဆာဂတာတိ၊ ဟူ၍။) န (ဂဟေတဗ္ဗာ) အပ်။

၂။

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာယပိဟု ဟောတော်မူ၏။ တိရစ္ဆာနဂတ-အရ တိရစ္ဆာန် မိန်းမမှန်သမျှကို ယူရပါမည်လော။ ဤ ပဌမပါရာဇိကအရာ၌ တိရစ္ဆာနဂတအရ အဘယ် တိရစ္ဆာန်မကို ယူရပါမည်နည်း။ ဤ၌ ယူရမည့်တိရစ္ဆာန်မကို မပြသော်-အတိဗျာပိတ-၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။
အဓိပ္ပါယ်ကား---ပါရာဇိကဝတ္ထုလောက်သော တိရစ္ဆာန်မကိုသာ တိရစ္ဆာနဂတအရ ယူရမည်---ဟူလို။

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဃ) ဝါကျ ပါရာဇိကဝတ္ထုဘူတာဝေ-စသည်ဖြင့် ဤပဌမပါရာဇိကအရာ၌ ပါရာဇိက ဝတ္ထုလောက်သော တိရစ္ဆာန်မကို ယူရမည်ဟု ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပါရာဇိကဝတ္ထုဘူတာဝေ-ဝယ် ဝေ-သဒ္ဒါ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို ပြလိုသောဆရာသည် (င) မိန့်။

(စ) အနုသန္ဓေ

ယခုအခါ၌ ပါရာဇိကအာပတ်၏ အကြောင်းဝတ္ထုဖြစ်၍ ဖြစ်သော (ဝါ) ပါရာဇိကလောက်သော တိရစ္ဆာန်မ အပိုင်းအခြား သရုပ်ကို ပြခြင်းငှာ (စ) မိန့်။

၃။ ခ-ပကွန္တရ။ ဂ-ပကွန္တရ။ ဃ-ဝါကျာရမ္ဘ။
င-ဝေ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို ပြ--ဗျတိရေကဝါကျ။ စ-ဝိတ္ထာရ။
တိရစ္ဆာနဂတာယပိ-၌ ပိ-ကား ဂရဟာဇောတကတည်း။
တိရစ္ဆာန်မ၌ မှီဝဲသော်မှ ပါရာဇိကကျသေး၏။ (ဂရဟာ) အထက်တန်းကျသော လူမ-စသည်၌ မှီဝဲရာဝယ် ဆိုဘွယ်မရှိ-ဟု သမ္ဘာဝနာကို ဆည်းသည်။ (ဘာသာဋီကာ)

၄။ မနတိ ဇာနာတီတိ မနုဿော။ မနုဿာန်+ဇာတိ မနုဿဇာတိ။

http://www.dhammadownload.com

မနုဿဇာတိယံ + ဇာတာ မနုဿဇာတိကာ။
မနုဿဇာတိ-အရကား လူတို့၏ အမျိုးသည် မုချ။
ထို၏ + မိန်းမဖြစ်နှင့် ဌာန + ဌာနီစပ် ဌာနူ-၏။
ဤက-ပစ္စည်း အရကား လူတို့၏ အမျိုး၌ဖြစ်သော မိန်းမရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပဋိသန္ဓိယာ + ဝသော ပဋိသန္ဓိဝသော။ + ပါရာဇိကဿ + ဝတ္ထု ပါရာဇိကဝတ္ထု။
ပါရာဇိကဝတ္ထု + ဟုတွာ + ဘူတာ ပါရာဇိကဝတ္ထုဘူတာ။
ဥဒ္ဒံ အနုဂ္ဂန္ဒာ တိရိယံ အဥ္ဆိတာ ဂတာ ဝနိတာတိ တိရစ္ဆာနာ။ (သာရတ္ထ။ ၂၉၀)
တိရိယံ အဥ္စန္တီတိ တိရစ္ဆာနာ။ (စူဠဋီ၊ ဋ္ဌ။ ၆၃)
(တိရိယ + အဥ္စ-ဓာတ်+ယု။ တိရိယ-ကို တိရ-ပြု။ အဥ္စ-ကို စ္ဆ-ပြု။)
(တနည်း၊) တိရန္တိ အဇောဘာဝေန ဂစ္ဆန္တီတိ တိရစ္ဆာနာ။ (တိရ-ဓာတ်+စ္ဆာန-ပစ္စည်း၊)
နတ္ထိ + ပဒါ + ဧတေသန္တိ အပဒါ။ ဒွေ+ပဒါ ဧတေသန္တိ ဒွိပဒါ။ စတ္တာရော+ပဒါ+ဧတေသန္တိ စတုပ္ပဒါ။

၅။ **မစ္ဆာ** = မသ (ဝါ) မဒ+ သ၊ ထိ-အာ၊ ကတ္တား အနက်။
ကုမ္ဘီလ = ကုက+ကုဋက်+ဤ။ ကတ္တားအနက်။ **ဝဏ္ဏ** = ဝသ+ရတ္တု။ အဓိကရဏအနက်။
မဏ္ဍူကီ = မဏ္ဍ+အာရ+ထိ-ဤ။ ကတ္တား အနက်။ **အဟိ** = အံဟ + ဣ။

၆။ (က) သမ္ဗန္ဓိမေန-ဖြင့် အန္တမသော-၌ သော-၏ နာ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အန္တေ ဇာတော အန္တိမော-ဟု ဇာတတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထ-ပြု---လည်းကောင်း၊ ဣမ-ပစ္စည်း၏ ဇာတတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက်---လည်းကောင်း၊ အန္တိမသော-ဟု ဆိုလိုလျက် သော-အပြုနှင့်ယှဉ်ရာ၌ ဣ-ကို အ-ပြု၍ အန္တမသော-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း၊ အန္တ-သည် သမ္ဗန္ဓာပေက္ခဖြစ်၍ ယင်း၏--- သမ္ဗန္ဓိကို သမ္ဗ-ဟု ထည့် ရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

သောတိ ဣဒံ နာဝိဘတ္တိကာရိယံ, အန္တိမသောတိ ဝတ္တဗ္ဗေ သောအာဒေသယောဂေ ဣကာရဿ အကာရံ ကတွာ အန္တမသောတိ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပါယော။ (ကင်္ခါယောဇနာ မဟာဋီကာ၊ ၁။ ၃၂၅၊)

ပရိစ္ဆေဒေန-ဖြင့် သမ္ဗန္ဓိမ-အရ အပိုင်းအခြားကို ယူရမည်ဟု သိစေ။
(ခ) တိရစ္ဆာနေသု ဂတာယပိ-ဖြင့် တိရစ္ဆာနဂတာယပိ-၌ တိရစ္ဆာနပဒ်ကို တိရစ္ဆာနေသု+ ဂတာ တိရစ္ဆာနဂတာ-ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေ။
ပဋိသန္ဓိဝသေန-ဖြင့် တိရစ္ဆာန်အမျိုး၌ဖြစ်၏ဟူသည် အသွင်သဏ္ဌာန်-စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သည် မဟုတ်။ (မအူသျှ) ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်၏ဟု သိစေ။
(ဂ) မနုဿဇာတိကာယ ဣတ္ထိယာ-ဖြင့် မနုဿိတ္ထိယာ-ပုဒ်ကို မနုဿဇာတိ ဓဝ ဣတ္ထိ မနုဿိတ္ထီ (တဿာ)ဟု ပုဗ္ဗပဒေဥတ္တရပဒလောပ ကမ္မဓာရယ်သာမာသ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ မနုဿ-အရ လူဇာတ်ကို ယူ၊ မနုဿိတ္ထိအရ **ကေဒေသျှ, ပါရိသေသနည်းဖြင့်** လူဇာတ်ရှိသောမိန်းမကိုယူ--- လည်းကောင်း သိစေ။
ပဌမတရံဖြင့် ပဂေဝဟူသော နိပါတသမုဒါယပုဒ်၏ ရှေးဦးစွာဟူသော အနက်ကိုဟော-သိစေ။
ယ-ဖြင့် ဤပထမပါရာဇိကအရာ၌ ပါရာဇိကလောက်သောတိရစ္ဆာန်မကိုသာ ယူရမည်ဟု သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

မဇ္ဈာရီ+မဥ္စာရီ+မဋ္ဌာရီ

၇။ မဇ္ဈ-သံသုဒ္ဓိယံ၊ လိဟ်နေန အတ္တနော သရီရံ မဇ္ဇတိ နိမ္မလတ္တံ ကရောတီတိ မဇ္ဈာရော။ ဒွိဋ္ဌာရော။ (ကွာဒိမောဂ်။၁၆၄) ကို ထောက်၍၊ မဇ္ဈ-ဓာတ်+အာရ-ပစ္စည်း။ ထိ-ဇောတက ဤ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် မဇ္ဈာရီ-ပါဠိသာသင့်။

တိရစ္ဆာနဂတာယ

၈။ အပေါင်းဖြစ်သော တိရစ္ဆာန်မအားလုံးတို့၏ "တိရစ္ဆာနဂတာယ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပါရာဇိကဝတ္ထုလောက်သော တိရစ္ဆာန်မ၌ တင် ကေဒေသူ/ရုဠှီနည်း။

(၈) အဟိ,မစ္ဆာ

အစိတ်ဖြစ်သော မြွေမ၏ "အဟိ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း--ရှည်လျားသော သတ္တဝါအားလုံး၌ တင် ကေဒေသူ/ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။
အစိတ်ငါးမ၏ "မစ္ဆာ" ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရေသတ္တဝါအားလုံး၌တင် ကေဒေသူ။ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။

ကုက္ကုဋီ

အစိတ်ဖြစ်သော ကြက်မ၏ "ကုက္ကုဋီ" ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါအားလုံး၌ တင် ကေဒေသူ/ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။

မဇ္ဈာရီ

အစိတ်ကြောင်မ၏ "မဇ္ဈာရီ" ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ခြေလေးချောင်းသတ္တဝါအားလုံး၌ တင် ကေဒေသူ။ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

၁၀။ ပဋိသန္ဓိ-အရ ပဓာနအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေကိုစိတ်ယူ။ ထိုကို ယူသဖြင့် ထိုနှင့်ယှဉ်ဘက် စေတသိက်များကို လည်းကောင်း၊ ထို ပဋိသန္ဓေနှင့်အတူ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကမ္မဇရုပ်တရားများကို လည်းကောင်း ယူ၍ ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၇၈)

(က) ပါရာဇိကောတိ ပရာဇိတော၊
(ခ) ပရာဇယံ အာပန္နော။
(ဂ) အယဉ္စိ ပါရာဇိကသဒ္ဒေါ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု ဝတ္တတိ၊
(ဃ) တတ္ထ "အဋ္ဌာန မေတံ အာနန္ဒ အနဝကာသော ယံ တထာဂတော ဝဇ္ဇီနံ ဝါ ဝဇ္ဇီပုတ္တကာနံ ဝါ ကာရဏာ သာဝကာနံ ပါရာဇိကံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ သမူဟနေယျာ" တိ ဧဝံ သိက္ခာပဒေ ဝတ္တမာနော ဝေဒိတဗ္ဗော။ "အာပတ္တိံ တွံ ဘိက္ခု အာပန္နော ပါရာဇိက"န္တိ ဧဝံ အာပတ္တိယံ။ "န မယံ ပါရာဇိကာ၊ ယော အဝဟဋော၊ သော ပါရာဇိကော" တိ ဧဝံ ပုဂ္ဂလေ ဝတ္တမာနော ဝေဒိတဗ္ဗော။
(င) "ပါရာဇိကေန ဓမ္မေန အနုဒ္ဓံသေယျာ" တိ အာဒီသု ပန ဓမ္မေ ဝတ္တတီတိ ဝဒန္တိ။
(စ) ယသ္မာ ပန တတ္ထ ဓမ္မောတိ ကတ္ထစိ အာပတ္တိ, ကတ္ထစိ သိက္ခာပဒမေဝ အဓိပ္ပေတံ၊ တသ္မာ သော ဝိသုံ န ဝတ္တဗ္ဗော။

http://www.dhammadownload.com

(ဆ) တတ္ထ သိက္ခာပဒံ ယော တံ အတိက္ကမတိ၊ တံ ပရာဇေတိ၊ တသ္မာ ပါရာဇိကန္တိ ဝုစ္စတိ။
(ဇ) အာပတ္တိ ပန ယော နံ အဇ္ဈာပဇ္ဇတိ၊ တံ ပရာဇေတိ၊ တသ္မာ ပါရာဇိ ကာတိ ဝုစ္စတိ။
(ဈ) ပုဂ္ဂလော ယသ္မာ ပရာဇိတော ပရာဇယမာပန္နော၊ တသ္မာ ပါရာဇိကောတိ ဝုစ္စတိ။

(ဌ။ ၂၂၄။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၈၅။ မအူသျှ။ တ။ ၂၁၂။ ဘာဋီ။ ဒု။ ၄၁၆။)

၁။ စ-ဆ-ဝါကျတို့ကိုသာ သဗ္ဗနာမ်အစွဲ မလွဲစေဘဲ ကျနစွာ အနက်ပေးပါ။
၂။ ခ-ကို သာဘောဂပုစ္ဆာ။ ဃ-အနုသန္ဓေ တက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ ဈ-ဝါကျသံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ ပါရာဇိက-ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု-၌ အစိတ်ပုဒ်တို့ကို ပဒ၊ လိင်၊ ဂဏ၊ ကာရန္တ စိစစ်ပြီးလျှင် အာပတ္တိ-၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ က-ဆ-ဇ-ဈ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ ဂ-ဝါကျ၌ ပါရာဇိကသဒ္ဒေါ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု+ပါရာဇိကသဒ္ဒေါ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလဓမ္မေသုဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို သာဓကပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဃ-ဝါကျ ဝဇ္ဇပုတ္တကာန်-၌ ရသင့်သော နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျ ဖြေဆိုပါ။
၁၀။ ဇ-ဝါကျ၌ အာပတ္တိ-အရ တရားကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==========================

၂။ **(ခ) သာဘောဂပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် ပါရာဇိကော-ကို ပရာဇိတောဟု ဖွင့်ဆို၏။ ပါရာဇိက-အရ ရှုံးခြင်းကြိယာကို အလိုရှိအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို ပါရာဇိကအရ အလိုရှိ အပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။

❖ **ပရာဇယကြိယ-မာပန္နပုဂ္ဂလောဝ အဓိပ္ပေတော၊ န ပရာဇယကြိယာတိ ဒဿေတုံ ပရာဇယံ-အာပန္နောတိ ဝုတ္တံ။ (ကင်္ခါယောဇနာမဟာဋီကာ။ ၃၂၈။)**

(တနည်း) ဌပနာတူ၏။ ပါရာဇိက-သဒ္ဒါကို ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုရပါမည်လော။ မည်သည့် သာဓန ဝစနတ္ထပြုရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။

❖ **အထဝါ ပါရာဇိကသဒ္ဒဿ ကတ္တုသာဓနေပိ ပဝတ္တနတော တံ နိဝတ္တေတုံ "ပရာဇယံ အာပန္နော" တိ ဝုတ္တံ။ (ကင်္ခါယောဇနာမဟာဋီကာ။ ၃၂၈)**

အမှာ ဒုတိယနည်း ကျမ်းတက်၌ ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုရပါမည်လော-ဟူသော အာဘော်သည် မအူသျှ-နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ မအူသျှ-၌ ပုဂ္ဂိုလ်ဟော ပါရာဇိက-သဒ္ဒါကို ပရာဇယတီတိ ပါရာဇိကောဟု သုဒ္ဓကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုထားသည်။ ယင်း မအူသျှ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ဟော ပါရာဇိက-သဒ္ဒါကို ကတ္တုသာဓန ပြုထားခြင်းသည် ဤ အဋ္ဌကထာ-ပုဂ္ဂလော ယသ္မာ ပရာဇိတော-စသော ဈ-ဝါကျ စကားရပ်နှင့် လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလော ပန ကမ္မသာဓနေန ပါရာဇိကသဒ္ဒေန ဝုစ္စတီတိ ဒဿေန္တော အာဟ "ပုဂ္ဂလော ယသ္မာ ပရာဇိတော" တိ အာဒိ-ဟူသော သာရတ္ထဋီကာနှင့် လည်းကောင်း မကိုက်ညီ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ပါရာဇိက-သဒ္ဒါသည် သိက္ခာပုဒ်၊ အာပတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အနက်တို့၌ဖြစ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ဘုရားဟောဖော် အာဂုံ ပါဠိတော်တို့ဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ဝါ) ထင်ရှားစေလိုသော ဆရာသည် (ဝါ) ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(စ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (င)ဖြင့် ပါရာဇိကေန ဓမ္မေန အနုဒ္ဓံသေယျစသော ပါဠိရပ်၌ကား ပါရာဇိက သဒ္ဒါသည် ဓမ္မအနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဝဒန္တိ ဆရာတို့ ဆိုကြသောဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ ဆိုကြသည်ရှိသော် ယင်း ပါရာဇိကသဒ္ဒါ၏ ဓမ္မအနက်ကို အဘယ်ကြောင့် အာပတ်, သိက္ခာပုဒ်တို့မှ သီးခြားထုတ်၍ မဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဆ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ဂ-ဃ-င-စ-ဝါကျတို့ဖြင့် ပါရာဇိကသဒ္ဒါ ဟောနိုင်သမျှ အနက်တို့ကို သကဝါဒ, ဝဒန္တိဝါဒ အားဖြင့် ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်း ပါရာဇိကသဒ္ဒါ ဟောနိုင်သည့် အနက်အားလျော်စွာ ဝစနတ္ထအသီးသီးကို ပြလိုသော ဆရာသည် ဆ-ဇ-ဈ-တို့ကို မိန့်။

ထိုတွင် ဆ-ဖြင့် သိက္ခာပုဒ် အနက်ဟော ပါရာဇိကသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြသည်။

ဇ-ဖြင့် အာပတ် အနက် ဟော ပါရာဇိကသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြသည်။

ဈ-ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်အနက်ဟော ပါရာဇိကသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြသည်။

ထို့ကြောင့် ဆ-ဇ-ဈ-တို့သည် အချင်းချင်း ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရ ဖြစ်သည်။

၃။ ခ-ဝါကျာရမ္ဘ။

ဂ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (တနည်း) တပ္ပါကဋီကရဏ။ (မအူ) (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။ (ဘာသာဋီကာ)

ဃ-ဒဠှီ။ တပ္ပါကဋီကရဏ။ ဝိတ္ထာရ။ ယင်း-ဃ-ဝါကျ၌ အစိတ်စိတ် ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရ။

င-သည် သကဝါဒမှ ဝဒန္တိဝါဒပြ ပက္ခန္တရ။ စ-ဝါကျာရမ္ဘ။

ဆ-ဇ-ဈ-တို့ကား ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် အစိတ်အစိတ် ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရ။

၄။ ဈ-ဝါကျနှင့် အညီ ပရာဇိယတေတိ ပါရာဇိကောဟုပြု။

(ယောပုဂ္ဂလော-ကို။ သာသနတော=မှ။ ပရာဇိယတေ=ရှုံးစေအပ်၏။ ဣတိ။ သော။ ပါရာဇိကော။)

ပရာ-ဥပသာရပုဒ် အရကား---ဓာတွတ္ထဗာဓကေဘောဂုဏ်ရ၏။

ဇိ-ဓာတ်အရ ဟေတုကတ္တာ၌ကား---ရှုံးစေသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်-အာပတ်သည် မှူး။

ဟေတုကမ္မ၌-ကား---(သာသနာမှ) ရှုံးစေအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သဟဇာတာဒိ ပစ္စယုပ္ပန္နဘောဂုဏ်သည် ကာရကရူပစာအားဖြင့် ရ၏။

တ-ပစ္စည်း အရကား----သာသနာမှ ရှုံးစေအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ် (ဝါ) ပါရာဇိကကျသော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။

အမှာ မအူသျှအလို--ပရာဇယတီတိ ပါရာဇိကော။ ဟုသုဒ္ဓကတ္တုသာဓ်ပြု၍ ဉာဏ်ကောက်ရမည်။

၅။ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု-၌ **သိက္ခာပဒကား** သမာသ်နာမ်ပုဒ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။

အာပတ္တိ-ကား ကိတ်နာမ်ပုဒ်၊ ဣတ္ထိလိင်၊ ရတ္တာဒိ၊ ဣကာရန္တ။

ပုဂ္ဂလ-ကား---ကိတ်နာမ်၊ ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိ၊ အကာရန္တ။

http://www.dhammadownload.com

အာပတ္တိ-၌ အာ + ပဒ-ဓာတ်ယူ၍ အာပဇ္ဇတိ၊ အာပဇ္ဇန္တိ-စသည်စဉ်။

၆။ (က) ပရာဇိတော-ဖြင့် ပါရာဇိကော-၌ ပရာ-ရှေးရှိသော + ဇိဓာတ် + တ-ပစ္စည်း၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်း တ-ပစ္စည်း၏ ဟေတုကမ္မသာဓနေအနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ ပရာဇိယတေတိ ပါရာဇိကော-ဟု ဟေတုကမ္မသာဓနေ ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ ပရာဇိတ-ဟု ဆိုလိုလျက် ပ-အစိတ် အ-ကို အာ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ တ-ကို က-ပြု၍ ပါရာဇိကော-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

❖ **ပရာဇိတ-သဒ္ဒေါ ဥပသဂ္ဂဿ ဝုဒ္ဓိကတွာ, တ-ကာရဿစ က-ကာရံ ကတွာ ပါရာဇိကောတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ အာဟ "ပါရာဇိကောတိ ပရာဇိတော" တိ (သာရတ္ထ။)**

တနည်း မအူသျှအလို-ပရာဇယတီတိ ပါရာဇိကောဟု သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ စသည်ဖြင့် အာဘော်ဖော်လေ။

(ခ)ဖြင့် ပရာဇိတအရ ရှုံးခြင်းကြိယာကိုမယူရ, ရှုံးခြင်းသို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်(ဝါ)ပါရာဇိကကျသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူရမည်-ဟု သိစေ။

(တနည်း) ခ-ဖြင့် ပရာဇိတော-၌ တ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနေအနက်၌ မသက်၊ ဟေတုကမ္မသာဓ်အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ပရာဇိယတေတိ ပရာဇိတောဟု ဟေတုကမ္မသာဓ်ပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

(တနည်း) ခ-ဖြင့် ပရာဇိတော-၌ တ-ပစ္စည်း သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ်အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ပရာဇယတီတိ ပရာဇိတောဟု သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

မှတ်ချက် (၁) အာဘော်သုံးနည်းတွင် ရှေးနှစ်နည်းကား ကင်္ခါယောဇနာ မဟာဋီကာ၊ ဘာသာဋီကာ၊ သာရတ္ထ-တို့ အလိုတည်း။ နောက်ဆုံး တတိယနည်းကား မအူနိသျ အလိုဖြစ်သည်။ ဤသို့ အယူအဆ ကွဲပြားနေကြသည်ကို အထူးသတိပြု မှတ်သားထားရမည်။

(ဂ) ဖြင့် အတ္ထုဒ္ဓါရ ဝါကျထုံးစံအတိုင်း အာဘော်ဖော်လေ။

ဆ-ဖြင့် သိက္ခာပဒါတိက္ကန္တ ပုဂ္ဂလ+သာသနတော+ပရာဇေတီတိ ပါရာဇိကံဟု ဟေတုကတ္တုသာဓ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း၊ တ-ပစ္စည်း (ဝါ) ဏ္ဍု-ပစ္စည်း (ဘာသာဋီကာ) ဟေတုကတ္တုသာဓ် အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ပါရာဇိက-အရ သိက္ခာပုဒ်ကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ဉာသ်

ပရာ-အရကား ဓာတွတ္ထဗာဓကဘောဂုဏ်ကို ရ၏။
ဇိ-ဓာတ်အရ--သုဒ္ဓကတ္တုဋ္ဌ-ကား---သိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မှ၍။
ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကြိယာ-အရကား---ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်၏ ပကတူပ---ဖလူ---၏။
တ (ဝါ) ဏ္ဍု-အရကား ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ရ၏။

(ဇ) ဝါကျဖြင့် အာပတ္တိ အဇ္ဈာပန္နံ့ ပုဂ္ဂလံ ပရာဇေတီတိ ပါရာဇိကာဟု ဟေတုကတ္တုသာဓ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ တ (ဝါ) ဏ္ဍု-ပစ္စည်း ဟေတုကတ္တုသာဓနေအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ပါရာဇိက-အရ အာပတ်ကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ဉာသ်

ပရာ-အရ ဓာတွတ္ထဗာဓကဘောဂုဏ် ရ၏။
ဇိ-ဓာတ်အရ--သုဒ္ဓကတ္တုဋ္ဌ-ကား---အာပတ်ကို လွန်ကျူးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မှ၍။
ဟေတုကတ္တုဋ္ဌ-ကား---ထို အားတပ်သော အာပတ်၏ ပကတူ---ဖလူ။

http://www.dhammadownload.com

ဟ (ဝါ) ဏှ-အရကား----(အကုသိုလ် စေတနာပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု ဆိုအပ်သော) အာပတ်ရ၏။

❖ **ပရာဇယတီတိ ပါရာဇိကံ၊ ပါရာဇိကာတိစ ကတ္တုသာဓနေန ပါရာဇိက-သဒ္ဒေန သိက္ခာပဒံ၊ အာပတ္တိ ဝုစ္စတီတိ ဒဿေန္တော အာဟ "ယော တံ အတိက္ကမတီ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

ဈ-ဝါကျဖြင့် သာသနတော ပရာဇယတေတိ ပါရာဇိကောဟု ဟေတုကမ္မသာဓ် ဝစနတ္ထပြု-- လည်းကောင်း၊ တ (ဝါ) ဏှ-ပစ္စည်း ဟေတုကမ္မသာဓ် အနက်၌ သက်---လည်းကောင်း၊ ပါရာဇိက- အရ ပါရာဇိကကျသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

❖ **ပုဂ္ဂလော ပန ကမ္မသာဓနေန ပါရာဇိက-သဒ္ဒေန ဝုစ္စတီတိ ဒဿေန္တော အာဟ "ပုဂ္ဂလော ယသ္မာ ပရာဇိတော" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

အမှာ ဆ-ဇ-ဈ-ဝါကျ အာဘော်တို့၌ က-ဝါကျနည်းတူ ပရာဇိတ-မှ ပါရာဇိကဖြစ်လာပုံ-အာဘော်များ ထည့်သွင်း၍ဖော်ရမည်။ ထိုအပြင် မအူသျှအလို ဈ-ဝါကျဖြင့် ပါရာဇိက-ပုဒ်ကို သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ်တနည်း ဖော်နိုင်သေးသည်။

၇။ (ဂ) ဝါကျ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု+သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလဓမ္မေသု

ယသ္မာ ပန တတ္ထ ဓမ္မောတိ ကတ္ထစိ အာပတ္တိ, ကတ္ထစိ သိက္ခာပဒမေဝ အဓိပ္ပေတံ၊ တသ္မာ သော ဝိသုံ န ဝတ္တဗ္ဗော-ဟူသော စ-ဝါကျကို ထောက်၍ ပါရာဇိကသဒ္ဒေါ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

၈။ ဝဇ္ဇီပုတ္တကာနံ

ဌာန-ဝဇ္ဇီတိုင်း၏ **"ဝဇ္ဇီ"** ဟူသော အမည်ကို ဌာနီ- ဝဇ္ဇီတိုင်းသားတို့၌ တင် ဌာနူပစာ/ နာနန္တရိကနည်း။

❖ **ဝဇ္ဇီပုတ္တကာတိ ဝဇ္ဇီရဋ္ဌေ ဝေသာလိယံ ကုလာနံ ပုတ္တာ၊ (ဌ၊ ၁၉၄၊)**

ပါရာဇိကော

ဌာန-ပါရာဇိကကျသောပုဂ္ဂိုလ်၏ **"ပါရာဇိကော"**ဟူသောအမည်ကို ဌာနီ-ပါရာဇိက အာပတ်၌တင် ဌာနူပစာ/နာနန္တရိကနည်း။

၁၀။ **အာပတ္တိ**-အရ အကုသိုလ် စေတနာပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား- ဝီတိက္ကမစေတနာတည်း။ ထို-၏-ကား အယောနိသောမနသိကာရတည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အောက်သက် ဩရုယှာရုယှအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထို-အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု ဆိုအပ်သော အာပတ်သည် သာသနာတော်မှ ရှုံးခြင်း၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် လူသာမဏေ ဖြစ်ရခြင်း၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အထက်တက် အာရုယှာရုယှအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပဒဋ္ဌာန်ကို ထုတ်ခြင်းသည် ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိမည်၏။

ⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘⵘ

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၇၉)

(က) သဟ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ **သံဝါသော**၊

(ခ) တံ ဒဿေတုံ **"သံဝါသောနာမာ"**တိ ဝတွာ **"ဧကကမ္မံ"** န္တိအာဒိ မာဟ။

(ဂ) တတြာယံ သင်္ခေပ ယောဇနာယ ဝဏ္ဏနာ--စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ သံဃကမ္မံ သီမာပရိစ္ဆိန္နေဟိ ပကတတ္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ ဧကတော ကတ္တဗ္ဗတ္တာ **ဧကကမ္မံ** နာမ။ တထာ ပဉ္စဝိဓောပိ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသော ဧကတော ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တာ **ဧကုဒ္ဒေသော** နာမ။ ပညတ္တံ ပန သိက္ခာပဒံ သဗ္ဗေဟိပိ လဇ္ဇီပုဂ္ဂလေဟိ သမံ သိက္ခိတဗ္ဗဘာဝတော **သမသိက္ခတာ** နာမ။

(ဃ) ဧတ္ထ ယသ္မာ သဗ္ဗေပိ လဇ္ဇိနော ဧတေသု ကမ္မာဒိသု သဟ ဝသန္တိ၊ န ဧကောပိ တတော ဗဟိဒ္ဓါ သန္ဒိဿတိ၊ တသ္မာ တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဂဟေတွာ **"ဧသော သံဝါသော နာမာ"**တိ အာဟ။

(င) သော စ ဝုတ္တပ္ပကာရော သံဝါသော တေန ပုဂ္ဂလေန သဒ္ဓိံ နတ္ထိ၊ တေန ကာရဏေန သော ပါရာဇိကော ပုဂ္ဂလော "အသံဝါသော"တိ ဝုစ္စတီတိ။

(၄၊ ၂၂၅။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၈၆။ ဝိမတိ။ ၁၄၀။ မအူသျ။ တ။ ၂၁၅။ ဘာသာဋီကာ။ ဒု။ ၇၁၉။)

၁။ ဂ-ဝါကျကို အနက်မှန်ကန်စွာ သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ဂ-အနုသန္ဓေ၊ ဃ-အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ တက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ ဃ-ဝါကျ၌ ဧတ္ထ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ ဂ-ဝါကျ ပကတတ္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ-၌ ပကတတ္တ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ လဇ္ဇီ-၌ အန္တတ်ပုဒ်ကို လိင်၊ ဂိုဏ်း၊ ကာရန် ဝေဘန်ပြီးလျှင် ယင်း၌ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ က-ခ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ သီမာပရိစ္ဆိန္နေဟိ၊ သီမာပရိစ္ဆိန္နေဟိ-ပါဌ်နှစ်ထွေတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဂ-ဝါကျ ပကတတ္တေဟိ-၌ နယ္ယပစ္စ တင်ပြပါ။
၁၀။ ခ-ဝါကျ ဝတွာ-၌ ဓာတ်အံရကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

=======================

၂။ **(ဂ) အနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဧကကမ္မံ-စသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓ သမုဒါယတ္ထ-ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဝယဝတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်၏။

(ဃ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဧသော သံဝါသောနာမ-ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ သံဝါသ-သည် ဧကကမ္မ၊ ဧကုဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခတာဟု သုံးမျိုးရှိသောကြောင့် "ဧတေ သံဝါသာ နာမ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် "ဧသော သံဝါသော နာမ"ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူထားပါသနည်း။ စုဒ် ကြောင့် (ဃ) မိန့်၏။ (သင်တဲကဏ္ဍ)

အဓိပ္ပါယ်ကား--လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အတူပြုရာချင်း ဇာတ်တူသောကြောင့် "ဧသော သံဝါသော နာမ"ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်-ဟူလို။ (ဘာသာဋီကာ။ ၇၂၁။)

http://www.dhammadownload.com

၃။ ခ-ပက္ခန္တရ။ ဂ။ ပက္ခန္တရ။ (ဝါ) ဝိတ္ထာရ။ ယင်း ဂ-ဝါကျ၌ တတြာယံ သင်္ခိ ယောနောယ ဝဏ္ဏနာ-ကား--ပဋိညာသခေ်ပဝါကျ။ စတုဗ္ဗိဓမွိ-စသည်ကား ပဋိညာတဗ္ဗ ဝိတ္ထာရ။ ယင်း ပဋိညာတဗ္ဗဝိတ္ထာရ ဝါကျ၌ အစိတ်အစိတ် ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရ။ ဃ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဂ-သည် သံဝါသပုဒ်၏ အဖွင့်မှတပါး အသံဝါသပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ ဘာသာဋီကာ-၌ ဝါကျာရမ္ဘ-ဟူ၏။

စာစပ် ဃ-ဝါကျ **ဋ္ဌေ**-ကား ၌-ကြောင့် ဂဟေတွာ၊ အာဟ-တို့၌ အာစာရ/အာစာရီ-စပ်။ **ယောနော-**၌ကား ဧတ္ထာတိ ပါဠိယံဟု စွဲ၍၊ အာဟ-၌ အာစာရ/အာစာရီစပ်သည်။ (ဘာသာဋီကာ။ ၄၂၁။) **ကောပိ**-၌ ပိ-ကား သမ္ဘာဝနာ။ (မအူသျ)

၄။ ပကတိ အတ္ထာ သဘာဝေါ ဧတေသန္တိ ပကတတ္တာ။ (မအူ)
ပကတိ-အတ္ထ-အရကား---ပြကတေသော စတုပါရိသုဒ္ဓိ သီလတည်းဟူသော သဘောသည် မှ၍။
ထို၏ + ပါရာဇိက အနာပန္န၊ အနုက္ခိတ္တက ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး-စပ်-ဌာန။
တေ-အရကား---ပါရာဇိက အနာပန္န၊ အနုက္ခိတ္တကရဟန်းတို့ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်။)

❖ **ပကတတ္တာ နာမ ပါရာဇိကံ အနာပန္နာ အနုက္ခိတ္တာစ၊ (သာရတ္ထ၊)**
ဘာသာဋီကာ-၌ ပကတော အတ္ထာ ယေသန္တိ ပကတတ္တာဟု ပြုသည်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သဟ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ သံဝါသော။
သံ-အရကား--သဟတ္ထဘောဂုဏ်ရ၏။
ဝသဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား--လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ အဒေါသ၊ ဝိရတီ-စသည် ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် သည် မှ၍။
အဓိကရဏဋ္ဌ-ကား--ထို အားတပ်သော ဧကကမ္မ၊ ဧကုဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခတာတို့၏ ပကတူပ--ဖလူ။
ဏ-ပစ္စည်း အရကား---ဧကကမ္မ၊ ဧကုဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခတာရ၏။
စတ္တာရော ဝိဓာ ဧတဿာတိ စတုဗ္ဗိဓံ။ (သံယကံရစေ) + သီမာယ ပရိစ္ဆိန္နာ သီမာပရိစ္ဆိန္နာ။
ပဉ္စ ဝိဓာ ဧတဿာတိ ပဉ္စဝိဓော။ + ဝုတ္တာ ပကာရာ ဧတဿာတိ ဝုတ္တပ္ပကာရော။

၅။ **လဇ္ဇီ-၌ လဇ္ဇာ-ဟူသော အန္တတ်ပုဒ်ကား---ဣတ္ထိလိင်၊ ကညာဒိ၊ အာကာရန္တ။**
လဇ္ဇ-ဓာတ်ယူ၍ လဇ္ဇတိ၊ လဇ္ဇန္တိ-စသည်ဖြင့် စဉ်။

၆။ (က) ဖြင့် သံဝါသ-၌ သံ-ပုဗ္ဗ + ဝသဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သံ-သဒ္ဒါ၏ သဟ-အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း အဓိကရဏသာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ သဟ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ သံဝါသောဟု အဓိကရဏသာဓန ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း သိစေ။
(ဂ) ဝါကျ ဧကတော ကတ္တဗ္ဗတ္တာ-ဖြင့် ဧကကမ္မ-၌ ကမ္မ-ဝယ် ကရဓာတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ရမ္မ-ပစ္စည်း ကံ-အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကမ္မ-ဟု ပြု--လည်းကောင်း၊ ဧကတော ကမ္မံ ဧကကမ္မံဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ ဧက-သဒ္ဒါ၏ ဧကတော-အနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေ။

အမှာ မအူသျ-အလို ဧကတော ကတ္တဗ္ဗံ ကမ္မံ ဧကကမ္မံဟု ကတ္တဗ္ဗအလယ်ပုဒ်ကျေသော တပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်းဟု ဖော်လေ။

http://www.dhammadownload.com

စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ သံဃကမ္မံ-ဖြင့် ကေကမ္မ-အရ အပလောကနကံ,ဉတ္တိကံ,ဉတ္တိဒုတိယကံ,ဉတ္တိစတုတ္ထကံ-ဟူသော လေးပါးသော သံဃကံကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

သီမာပရိစ္ဆိန္နေဟိ ပကတတ္တေဟိ ဘိက္ခူဟိ-ဖြင့် တပေါင်းတည်း ပြုအပ်၏ဟူသည် သိမ်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ် ကုန်သော ပကတတ်ရဟန်းတို့သည် ပြုအပ်သတည်းဟု သိစေ။

အမှာ ကေကမ္မံ-ပုဒ်သည် နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ ကေတော ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကေကမ္မံဟု ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့်ဝိဂြိုဟ် ပြုလုပ်ကြကြောင်း-ဘာသာဋီကာ (၄၁၉) ၌ မှာသည်။

ကေတော ဥဋ္ဌိသိတဗ္ဗတ္တာ-ဖြင့် ကေုဋ္ဌေသော-၌ ဥဋ္ဌေသော-ဝယ် ဏ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း။ ဥ-ပုဗ္ဗ + ဒိသီဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗောတိ ဥဒ္ဒေသောဟု ကမ္မသာဓ် ပြု--လည်းကောင်း။ ကေ-သဒ္ဒါ၏ ကေတော-အနက်ဟော--လည်းကောင်း။ ကေတော+ ဥဒ္ဒေသော ကေုဒ္ဒေသော-ဟု ပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

ပဉ္စဝိဓောပိ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသော-ဖြင့် ကေုဒ္ဒေသအရ နိဒါနုဒ္ဒေသအစရှိသော ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသ ငါးပါးကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

တထာ-သဒ္ဒါဖြင့် ရှေးဝါကျမှ သီမာပရိစ္ဆိန္နေဟိ ပကတတ္တေဟိ ဘိက္ခူဟိဟူသော ပုဒ်သုံးခုကို ကေုဒ္ဒေသော-ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာဝါကျသို့ လိုက်၍ အနက်ပေးရမည်ဟု ညွှန်ပြသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

◆ **တထာတိ သီမာပရိစ္ဆိန္နေဟိတိ အာဒိ ပရာမသတိ။ (ဝိမတိ၊ ၁၄၁၊)**

သမံ သိက္ခိတဗ္ဗဘာဝတောဖြင့် သမသိက္ခတာ၌ သိက္ခ-ဝယ် သိက္ခဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ကံအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ-ဟု ပြု--လည်းကောင်း၊ သမံ+ သိက္ခာ သမသိက္ခာ-ဟု ပထမာတပ္ပုရိပြု--လည်းကောင်း၊ တာ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်-- လည်းကောင်း၊ သမသိက္ခာယ+ဘာဝေါ သမသိက္ခတာ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

မအူသျှအလိုမူ---သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။ သိက္ခာယ ဘာဝေါ သိက္ခတာ။ သမံ သိက္ခတာ သမသိက္ခတာဟု အာဘော်ဖော်ပါ။

သဗ္ဗေဟိပိ လဇ္ဇီပုဂ္ဂလေဟိ-ဖြင့် အတူတကွ အညီအမျှ ကျင့်၏ဟူသည် အလုံးစုံသော လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကျင့်သည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

ပညတ္တံ သိက္ခာပဒံဖြင့် သမသိက္ခတာအရ ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို ယူ-သိစေ။

သမသိက္ခာယ ဘာဝေါ သမသိက္ခတာ။

သမသိက္ခာ-အရ အညီအမျှကျင့်အပ်သော သီလဝိပဿနာ စျာန်မဂ်တရားသည် မှချ။

ထို၏+ သိက္ခာပုဒ်နှင့် အကျိုး+အကြောင်း စပ် ဌာန္။ တာ-အရကား---သိက္ခာပုဒ်ရ၏။

ငႆသံဝါသော တေန ပုဂ္ဂလေန နတ္ထိ-ဖြင့် အသံဝါသော-၌ အ-၏ အဘာဝအနက်ဟော-- လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ သံဝါသော တေနာတိ အသံဝါသောဟု တတိယာ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြု-- လည်းကောင်း၊ အသံဝါသ-အရ (ပါရာဇိကကျသော) ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူ--လည်းကောင်း သိစေ။

သော ဝုတ္တပ္ပကာရော-ဖြင့် သံဝါသ-အရ အထက်၌ဆိုခဲ့ပြီးသော ကေကမ္မ၊ ကေုဒ္ဒေသ သမသိက္ခတာတို့ကိုပင် ယူရမည်ဟု သိစေ။

သိဒ္ဓိ-ဖြင့် အညပုဒ် တေန-၏ စပ်ပုဒ် အဖြစ်ကို သိစေ။

၇။ သီမာ+သိမာ

သိ-ဗန္ဓနေ၊ သီယတီတိ သီမာ။ ဒီဃော။ ရူပသိဒ္ဓိကို ထောက်၍ သိ-ဓာတ်၊ မ-ပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာ-ပစ္စည်း။ သိ-၌ ဣ-ကို ဤဒီဃပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် **သီမာ**-ပါဠိသင့်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဒီဃ-မပြုလျှင် **သိမာ**-ပါဌ်လည်းသင့်သည်။ နှာသဠ်လည်း-သိ-ဗန္ဓနေဟုသာရှိ၍၊ ဒီဃော-ဟုကားမဆို။

သမသိက္ခတာနာမ+သမသိက္ခာနာမ

ဘာသာဋီကာ၌ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ၊ သမံ သိက္ခာ သမသိက္ခာ-ဟုပြု၍ သမသိက္ခာနာမ-ဟု ရှိသင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်သည်။ ယခု စာအုပ်များ၌ သမသိက္ခတာ-ဟု ရှိသည်မှာ မကောင်းလှ-ဟုလည်း မှာထားသည်။ ရှေးဆရာတို့ကမူ တာ-ပစ္စည်းကို ထွတ်ကြ၍ သမသိက္ခာယေဝ သမသိက္ခတာ-ဟု ပြုကြကြောင်းလည်း မှာထားသည်။

သို့ရာတွင် လက်ရှိ အဋ္ဌကထာ၌ သမံ သိက္ခိတဗ္ဗဘာဝတောဟု ဖွင့်ဆိုထားရကား သိက္ခိတဗ္ဗဖြင့် သိက္ခာကို ဖွင့်သည်။ ဘာဝဖြင့် တာကိုဖွင့်သည်။ ဤသို့ အဓိပ္ပါယ် ယူနိုင်သောကြောင့် **သမသိက္ခတာ**ဟု ရှိသောပါဌ်သာ ပို၍ ယုတ္တတရဖြစ်သည်။

၈။ **ပဏ္ဍကတစ္ဆေဓာဟိ**

အပေါင်းဖြစ်သော လဋ္ဌိပကတတ်၊ အလဋ္ဌိပကတတ်တို့၏ **"ပဏ္ဍကတစ္ဆေဓာဟိ"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော လဋ္ဌိပကထတ် ရဟန်းတို့၌ တင် ကေဒေသူ/ ရုဋ္ဌိနည်း။ (သာရတ္ထ။ ဝိမတိ။)

အသံဝါသော

အစိတ်ဖြစ်သော ရဟန်းကောင်းတို့နှင့် ပေါင်းဖော်မှုမရှိခြင်း၏ **"အသံဝါသော"**ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရဟန်းကောင်းတို့နှင့် ပေါင်းဖော်မှုမရှိခြင်း,သင်္ဂဏ္ဍရာယ်,မင်္ဂဏ္ဍရာယ်ဖြစ်ခြင်း,၊ ဒုဂ္ဂတိသို့ လားရခြင်းတို့၌ တင် ကေဒေသူ / ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

၁၀။ ၁-ဝါကျ ဓတ္တော-၌ ၈စ-ဓာတ်အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ်စိတ်ကို ယူ၍ ထို၏ ပဒဌာန်ကား သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်တည်း။ စသည်ဖြင့် ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၀)

(က) အာပဇ္ဇန္တော ပန ယသ္မာ သေဝနစိတ္တေနေဝ အာပဇ္ဇတိ၊ န ဝိနာ တေန၊ တသ္မာ တံ လက္ခဏံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ **"တိက္ခုသု သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌိတေ"**တိအာဒိ မာဟ။

(ခ) တတ္ထ **တိက္ခုသာတိ** မေထုနသေဝနကဿ ဘိက္ခုဿ။

(ဂ) **သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌိတေတိ** ဘုမ္မတ္ထေ ပစ္စတ္တ ဝစနံ၊

(ဃ) သေဝနစိတ္တေ ပစ္စုပဋ္ဌိတေတိ အတ္ထော။

(င) **ဝစ္စမဂ္ဂံ အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေန္တဿာတိ** ယေန မဂ္ဂေန ဝစ္စံ နိက္ခမတိ၊ တံ မဂ္ဂံ အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ ပုရိသနိမိတ္တံ တိလဖလမတ္တမ္ပိ ပဝေသေန္တဿ။

(စ) **အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာတိ** အာပတ္တိ ပါရာဇိကာ အဿ၊

(ဆ) ဟောတီတိ အတ္ထော။

(ဇ) အထဝါ **အာပတ္တီတိ** အာပဇ္ဇနံ ဟောတိ။ **ပါရာဇိကဿာတိ** ပါရာဇိကဓမ္မဿ။

(ဈ) သေနယော သဗ္ဗတ္ထ။

(ဌ။ ၂၂၆။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၈၇။ ဝိမတိ။ ၁၄၁။ မအူသ။ တ။ ၂၁၉။ ဘာသာဋီ။ ဒု။ ၄၂၃။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဂ-ကို ‌တော်မလွဲ-စသော နိုယ်နှင့်အညီ ဃ-ကို ဇာတ္တော-၏ သမ္ဗန်ခံ၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ ဂ-ကို လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာတက်၍ ဃ-ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ င-တိလဖလမတ္တမ္ပိ-၌ ပိ-၏ အနက်ကိုဖော်ပြပါ။
၄။ ဝစ္စမဂ္ဂံ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဝစ္စ၊ မဂ္ဂ။ နိမိတ္တ၊ တိလ၊ ဖလ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ ခ-စ-ဆ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ င-ဝါကျ၌ ဝစ္စံ+ဝါစ္စ ပါဌ်နှစ်ထွေတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၉။ (စ) အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ-၌နည်း။ (င) တိလဖလမတ္တမ္ပိ-၌ ဥပစာတို့ကို ထုတ်ပါ။
၁၀။ (က) ၌ အာဟ-ဝယ် ဓာတ်အရ တရားကို ဗဒ္ဓာနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ ဂ=သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌိတေတိ ဣဒံ=ဤပုဒ်သည်။ ဘုမ္မတ္ထေ=၌။ ပစ္စတ္တဝစနံ=ပဌမာ ဝိဘတ်ရှိသော ပုဒ်တည်း။ (တနည်း) သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌိတေတိ ဣဒံ=ဟူသောပုဒ်၌ ဝိဘတ်သည်။ (ဘုမ္မတ္ထေ=၌။ ပစ္စတ္တဝစနံ= ပဌမာ ဝိဘတ်တည်း။) (နိုယ်---ရှေး၌ ရေးခဲ့ပြီ။)

(ဃ) သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌိတေတိ ပဒဿ=၏။ အတ္ထော=တည်း။

၂။

(ဂ) လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌိတေဟု ဟောတော်မူ၏။ သေဝနစိတ္တံ-၌ အံ-သည် ဒုတိယာကေဝုစ် အံ-ဝိဘတ်ဖြစ်၍ ကံအနက်၌ သက်ပါသလော။ အဘယ်ဝိဘတ်ဖြစ်၍ အဘယ်အနက်၌ သက်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သေဝနစိတ္တံ-ဝယ် ဘုမ္မတ္ထ-၌ ပဌမာ ဝိဘတ်တည်းဟုဆို၏။ ယင်းသို့ ဘုမ္မတ္ထ-၌ ပဌမာ ဝိဘတ်ဖြစ်လသော် သေဝနစိတ္တံ=မှီဝဲကြောင်းစိတ်၌-ဟု သတ္တမီအနက်ကို မှတ်သား အပ်ပါသလော။ အဘယ်ကြောင့် အဘယ်အနက်ကို မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား-----(ဥပဋ္ဌိတေ-ဟူသော လက္ခဏပုဒ်သည် လက္ခဏဝန္တ ကတ္တားကို ငဲ့သောကြောင့်) သေဝနစိတ္တံ-၌ (မှီဝဲကြောင်းစိတ်သည်-ဟူသော) လက္ခဏဝန္တ ကတ္တားအနက်ကို မှတ်သားအပ်ပါ၏-ဟူလို။ (မအူသျှ-ရှု)

(ဆ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် စ-ဖြင့် ပါရာဇိကဿ-ကို ပါရာဇိကာ+အဿ-ဟုပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ကို ပြဆို၏။ ယင်း၌ အဿ-သည် နာမနာမ်ပုဒ်ပင် ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်ပုဒ်မျိုး ဖြစ်ပါသနည်း။ (တနည်း) အဿ-၌ အသ-ဓာတ်သည် ဘက္ခနအနက်ကို ဟောပါသလော။ အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ အဿ-၌ ဿ-ဝိဘတ်ပင် ဖြစ်ပါသလော။ မည်သည့်ဝိဘတ် ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

၃။ ခ-ပက္ခန္တရ။ ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ပက္ခန္တရ။ ဃ-ဝိတ္ထာရ။ (ဝါ) ဝါကျာရမ္ဘ။ င-ပက္ခန္တရ။
ယင်း င-ဝါကျ၌ ယေန မဂ္ဂေန ဝစ္စံ နိက္ခမတိ-ကား အနိယမ။ တံ မဂ္ဂံ-စသည်ကား နိယမဝါကျ။
စ-ပက္ခန္တရ။ ဆ-ဝိတ္ထာရ။ (ဝါ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ဇ-ပက္ခန္တရ။
ဈ-(အတိဒေသ သံဝဏ္ဏနာပြ) ဝိတ္ထာရ။ ပက္ခန္တရ။ ဝါကျာရမ္ဘ။

http://www.dhammadownload.com

တိလဖလမဋ္ဌကွိ-၌ အဝိ-ကား ဂရဟာဖြစ်သည်။ (မဒူသျှ)

၄။ ဝါရေတိ သုခန္တိ ဝစ္စံ။ (ဏွာဒိ) ဝရ + စ။ နိက္ခမတိ တေေနာတိ နိက္ခမနံ။
ပထိကေဟိ မဂ္ဂီယတေတိ မဂ္ဂေါ။ (ပကတိလမ်းရ၏။)
မဂ္ဂေါ ဝိယာတိ မဂ္ဂေါ။ (ကျင်ကြီးသွားရာ ဝစ္စမဂ်ရ၏။)
ဝစ္စဿ နိက္ခန်+မဂ္ဂေါ ဝစ္စမဂ္ဂေါ။
ဝစ္စ-အရ ကျင်ကြီးသည် မှချ။ ထို၏ + ဝစ္စမဂ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနူ။
ဝစ္စမဂ္ဂ-ပုဒ်လုံးအရကား---ကျင်ကြီးထွက်ရာ ဝစ္စမဂ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။ (ဩကာသအနက်ကို သဒိသူအနေဖြင့် ကောက်)
(တနည်း) ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။ (မြေရ၏) ဘူမိဝိယာတိ ဘူမိ။ (ဩကာသတ္ထရ၏။)
ဘူမိယေ၀ ဘုမ္မံ။ (ဩကာသတ္ထရ၏။) ဘုမ္မမေ၀+အတ္တော ဘုမ္မတ္ထော။
သေ၀တိ တေေနာတိ သေဝနံ။ (မေထုနသေဝန စိတ်ရ၏။) သေဝနဥ္စ တံ စိတ္တဥ္စာတိ သေဝနံစိတ္တံ။
လက္ခီယတိ လက္ခီတဗ္ဗံ အနေနာတိ လက္ခဏံ။ ထဿ+လက္ခဏံ တံလက္ခဏံ။
မေထုနံ သေ၀တီတိ မေထုနသေဝနကော။
ပစ္စတ္တံ ဝစနံ ဣမဿာတိ ပစ္စတ္တဝစနံ (သေဝနစိတ္တံ-ဟူသော သဒ္ဒါရ၏။)
ပါရာဇိကောစ သော ဓမ္မောစာတိ ပါရာဇိကဓမ္မော။ (ပါရာဇိကအာပတ်ရ၏။)
တိလဿ ဖလံ တိလဖလံ။ တိလဖလမေ၀ မဋ္ဌံ တိလဖလမဋ္ဌံ။

၅။ **နိမိတ္တံ**=နိ+မိဟ+တ။ (တခြားနေရာ၌ နိ+မိ (ဝါ) မာ+တ-ပစ္စည်း။) **ဝစ္စ**=ဝရ+စ။ (ဓါတွန် ရ-ကို စ-ပြု) **တိလ**=တိလ+အ။ **ဖလ**=ဖလ+အ။ **မဋ္ဌ**=မဋ္ဌ+က။ (ဧဿ-ဂတ္တံ) (တနည်း) မဂ္ဂ+အ။

၆။ (၁) ဖြင့် ဘိက္ခုဿ-အရ မေထုနသေဝနက ရဟန်းကို ယူ---သိစေ။
(ဂ) ပစ္စတ္တဝစနံ-ဖြင့် သေဝန စိတ္တံ-၌ အံ-သည် ပဌမာဝိဘတ်၏ ကာရိယ---သိစေ။
ဘုမ္မတ္ထေ-ဖြင့် ယင်း ပဌမာဝိဘတ်သည် ဘုမ္မတ္ထ-၌ သက်---သိစေ။
ဃ-ဖြင့် ပဌမာဝိဘတ်သည် ဘုမ္မတ္ထ၌ သက်၏ဟုဆိုသော်လည်း ဥပဋ္ဌိတေဟူသော လက္ခဏ ကြိယာကို ထောက်၍ လက္ခဏဝန္တကတ္တား အနက်၌ သက်သတည်းဟု သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)
(င) ယေန မဂ္ဂေန ဝစ္စံ နိက္ခမတိ-ဖြင့် ဝစ္စမဂ္ဂ-၌ နိက္ခမန-ဟူသော မဇ္ဈေလောပပုဒ်ကို နိက္ခမတိ တေေနာတိ နိက္ခမနံဟု ကရဏသာဓ်ပြု--လည်းကောင်း၊ ဝစ္စနှင့် မဂ္ဂ-ပုဒ်ကို ဝစ္စဿ နိက္ခမနံ မဂ္ဂေါ ဝစ္စမဂ္ဂေါ-ဟု မဇ္ဈေလောပီ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြု--လည်းကောင်း သိစေ။ (မဒူသျှအလို။)
(စ) ဖြင့် သန္ဓိလိဂ်ပဒ သိစေ။
(ဆ) ဟောတိ-ဖြင့် ပါရာဇိကဿ-၌ အဿ-ကား သမ္ဗန္ဓာမ် အဿ, မြင်းဟောနာမနာမ် အဿ-မဟုတ်၊ အာချာတ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဿ-၌ အသ-ဓာတ်၏ ဘုဝိ=ဖြစ်ခြင်း အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဿ-သည် နာမ်ဝိဘတ်၏ ကာရိယ မဟုတ်။ အာချာတ် တိ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ--လည်းကောင်း သိစေ။
(ဇ) အာပဇ္ဇနံ-ဖြင့် အာပတ္တိ-ကို အာပဇ္ဇနံ အာပတ္တိဟု ဘာ၀သာဓနေ ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ တိ-ပစ္စည်း ဘာ၀သာဓနေအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း သိစေ။
ဟောတိ-ဖြင့်-ပါရာဇိကဿ=သို့။ အာပတ္တိ=ရောက်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ=၏။)ဟု ဟောတိ-ဟူသော ပါဌ်သေသ ထည့်စွက်၍ အနက်ယောဇနာရမည်ဟု သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

► ဒုတိယေ အတ္ထဝိကပ္ပေ ဟောတီတိ ဣဒံ ဝစနသေသော။ (ဝိမတိ၊၁၄၁၊)

(၈) ပါရာဇိကစမ္မသာ-ဖြင့် အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ-၌ ပါရာဇိက-အရ သိက္ခာပုဒ်, ပုဂ္ဂိုလ်ကို မယူရ၊ ပါရာဇိက အာပတ်ကိုယူရမည်ဟု သိစေ။

(၅) ဖြင့် အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ- ကို နှစ်နည်း ယောဇနာသကဲ့သို့ အာပတ္တိ သံဃာဒိသေသဿ စသည်တို့၌လည်း နှစ်နည်းစီပင် ယောဇနာရမည်ဟု သိစေ။

၇။ ဝဇ္ဇံ +ဝါဇ္ဇံ

ဝါရေတိ သုခန္တိ ဝဇ္ဇံ။ ဂူထော-ဟု ဏျာဒိမောင် ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝရဓာတ် + စပစ္စည်း၊ ဓာတွန်ရ-ကို စပြု၍ ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယင်းသို့ပြီးသော ဝဇ္ဇ-ကသာ ဤ၌ လိုအပ်သော ကျင်ကြီး-ဟူသော အနက်ကိုဟောသောကြောင့် လည်းကောင်း **"ဝဇ္ဇ"** ပါဌ်သာသင့်သည်။

ပဝေသေန္တဿ+ပဝေသန္တဿ

အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ -ဟူသော ကံ-ပုဒ်ကိုထောက်၍ပ+ဝိသ+ကာရိတ်ဏေ+အန္တ-ဖြင့် ပြီးသော ပဝေသေန္တဿ- ပါဌ်သာ သင့်သည်။

(၅) သေနယော သဗ္ဗတ္ထ+ဓသေဝနယော သဗ္ဗတ္ထ

သဗ္ဗတ္ထ-ဟု အာစာရ နောက်ရှိရကား အာစာရပုဒ်နောက်ရှိရာ၌ ဓဝ-မပါပဲ "သေနယော" ဟု ပါဠိဂတိ ရှိမြဲဖြစ်သောကြောင့် ရှေးပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။ အာစာရနောက်နေလျှင် သေနယော-ဟု ပါဠိဂတိ- ပါဠိရေးသားပုံရှိသည်။ အာစာရရှေ့နေလျှင် ဓသေဝနယော-ဟု ပါဠိဂတိ- ပါဠိရေးသားပုံရှိသည်။ ဤသို့ ဓဝ-ပါ/မပါ မေးရာတွင် ပါဠိဂတိကို ရှု၍သာ ဆုံးဖြတ်ရသည်။ ယုတ္တိအနေနဲ့ နှစ်ပါဌ်လုံး သဒ္ဒအတ္ထယုတ္တိရှိသည်သာ။

၈။ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ

ဤ၌ ပါရာဇိကဿ- သဒ္ဒါသည် တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် ပါရာဇိကအာပတ်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိပြားသဖြင့် "ပါရာဇိကာ။ သော။ အာပတ္တိ-သည်။ အဿ-၏။" ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ "ပါရာဇိကဿ-သို့။ အာပတ္တိ-ရောက်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ-၏)" ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဤသို့ သတ္တိပြားသဖြင့် နှစ်နက်ရကောင်းသောကြောင့် ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်းမည်၏။

အာပတ္တိ-ကား တပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် အာပတ်ဒြဗ်နှင့် ရောက်ခြင်းကြိယာ ဟူသော အနက်နှစ်ပါးကို ထွန်းပြသောကြောင့် ပဒီပနည်း။

http://www.dhammadownload.com

ထီလဖလမတ္တမ္ပိ

ဌာနဖြစ်သော နှမ်းသီး၏ "တီလဖလ" ဟူသောအမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော နှမ်းစေ့၌ တင်ဌာနူပစာ။ (တနည်း) အပေါင်းဖြစ်သော နှမ်းသီး၏ "တီလဖလ" ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော နှမ်းစေ့၌ တင် ကေဒေသူ/ရုဠ္ဌိနည်း။

◆ **အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ သမ္ဖုဋ္ဌိမေန ပမာဏေန ကေတိလမိမေတ္တမ္ပိ ဝါတေန အသမ္ဖုဋ္ဌေ အလ္လောကာသေ ပဝေသေတိ၊ (ဝိ၊ ၁၊ ၁၊ ၂၂၂၊)**

◆ **သာသပမတ္တံ တီလဗီဇံ အဓိပ္ပေတံ၊ (ဝိမတိ၊ ၁၃၈၊)**

၁၀။ **အာဟ-၌ ၊ မြူ-ဓာတ်အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာညာဏ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထုတ်လေ။**

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၁)

(က) တတ္ထ ပဋိပက္ခံ အတ္တယန္တိ ဝုစ္စန္တီတိ **ပစ္စတ္ထိကာ၊**
(ခ) ဘိက္ခူဝေ ပစ္စတ္ထိကာ **ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ၊**
(ဂ) ဝိသဘာဂါနံ ဝေရိဘိက္ခူနမေတံ အဓိဝစနံ။
(ဃ) **မနုဿိတ္ထိံ ဘိက္ခုဿ သန္တိကေ အာနေတွာတိ** ဝုဿာပကတာ တံ ဘိက္ခုံ နာသေတုကာမာ အာမိသေန ဝါ ဥပလာပေတွာ မိတ္တသန္ထဝဝသေန ဝါ "ဣဒံ အမှာကံ ကိစ္စံ ကရောဟီ"တိ ဝတွာ ကဉ္စိ မနုဿိတ္ထိံ ရတ္တိဘာဂေ တဿ ဘိက္ခုဿ ဝသနောကာသံ အာနေတွာ။
(င) **ဝစ္စမဂ္ဂေန အင်္ဂဇာတံ အဘိနိသီဒေန္တီတိ** တံ ဘိက္ခုံ ဟတ္ထပါဒသီသာဒီသု သုဂ္ဂဟိတံ နိပ္ပရိပ္ဖန္ဒံ ဂဟေတွာ ဣတ္ထိယာ ဝစ္စမဂ္ဂေန တဿ ဘိက္ခုနော အင်္ဂဇာတံ အဘိနိသီဒေန္တိ။
(စ) သမ္ပယောဇေန္တီတိ အတ္ထော။

(၁၊ ၂၂၆၊ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၈၀၊ ဝိမတိ၊ ၁၄၃၊ မအူသျ၊ ၈၊ ၂၂၁၊ ဘာသာဋီ၊ ၁၊ ၄၂၄၊)

၁။ ဃ-ကို ဝုဿာပကတာ-၌ သဒ္ဒတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယတ္ထ ထင်စေလျက် လည်းကောင်း၊ င-ကို ဂဟေဒွေးမှ-အာဓာရကို-စသော နိယံများနှင့်ညီစေလျက် အတ္ထော-၏ သမ္ဗန်ခံ၍လည်းကောင်း ကျနစွာအနက်ပေးပါ။
၂။ ခ-လျဉ်းပါးပုစ္ဆာ။ ဂ-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ င-ဝါကျ၌ တံ ဘိက္ခုံ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ က-ဝါကျ ဝစနတ္တကို ကျနစွာ ဉာဏ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ အာမိသ၊ မိတ္တ၊ သန္ထဝ၊ သီသ၊ ဟတ္ထတို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က-ခ-ဂ-အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ခ-၌ ဘိက္ခူ ဝေ ပစ္စတ္ထိကာ၊ ဘိက္ခူနံ ပစ္စတ္ထိကာ-ပါဌ်နှစ်ထွေတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ-၌ နယူပစာရ-ကို အကြောင်းပြ ဖြေပါ။
၁၀။ ဃ-အာနေတွာ-၌ ဓာတွတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ အာဝတ္တဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

========================

http://www.dhammadownload.com

၁။ (ဃ) ဟ္မဿာပကတာ=ဟ္မဿာသည် ပင်ကိုယ်သဘောမှ ကင်းအောင် ပြုအပ်ကုန်သည်။ (သဒ္ဒတ္ထ)
(ဝါ) ဟ္မဿာသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ) (ဘာသာဋီကာ)

ဂဟာရှေးမှ၊ အာဓာရ-ကို စသော နိယံများနှင့်အညီ

တံ ဘိက္ခုံ=ထို သီလရှိသော ရဟန်းကို။ ဟတ္ထပါဒသီသာဒီသု=လက် ခြေ ဦးခေါင်း-စသည် တို့၌။ (တနည်း) တံ ဘိက္ခုံ (တဿ ဘိက္ခုနော) ၏။ ဟတ္ထပါဒသီသာဒီသု=တို့ကို။ သုဂ္ဂဟိတံ=ကို။ နိပ္ပရိပ္ဖန္ဒံ=တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိအောင် (ဝါ) တုန်လှုပ်ခြင်းမှ ကင်းအောင် (ဤကား သဒ္ဒတ္ထ။) (ဝါ) မတုန်လှုပ် နိုင်အောင်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။ ပ။ ဗှုတိအယံ=ကား။ အတိနိသီဒေန္တီတိ ပဒဿ=၏။ အတ္ထော=တည်း။

(ခ) လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်းပုဒ်ကို ဘိက္ခုနံ ပစ္စတ္ထိကာ ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရပါမည်လော။ မည်သို့ ဝစနတ္ထ ပြုရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်၊

အဓိပ္ပါယ်ကား -- ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုရပါမည်ဟူလို။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ က-ခ-ဝါကျတို့ဖြင့် ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဘိဓေယျတ္ထကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

၃။ ခ-ပက္ခန္တရ။ ဂ-ပက္ခန္တရ။ ဃ-ပက္ခန္တရ။ င-ပက္ခန္တရ။ စ-ဝိတ္ထာရ။ ဝါကျာရမ္ဘ။

စာစပ် တံ ဘိက္ခုံ-ကား--ကို--ကြောင့် ဂဟေတွာ-၌ အဝုတ္တကံ/အဝုတ္တကမ္မီ-စပ်။

(တနည်း) တံဘိက္ခုံ-ကား--၏--ကြောင့် ဟတ္ထပါဒသီသာဒီသု-၌ သမ္ဗန်/သမ္ဗန္ဓီ-စပ်။

၄။ ပဋိပက္ခံ အတ္ထယန္တီ ဟူတ္ထန္တီတိ ပစ္စတ္ထိကာ။

ပတိ-အရကား--မိမိရန်သူ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူဖြစ်သည် မှချ။

ထို၏ + ဝိသဘာဂရန်သူရဟန်းတို့နှင့် အလိုရှိအပ်+အလိုရှိတတ်အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည် ဌာန၊ အတ္ထ-ဓာတ်အရကား-ဝိသဘာဂရန်သူရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ (မိမိ၏ ရန်သူဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူကို) အလိုရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ဒေါသ၊ ဟ္မဿာ ပြဌာန်းသော ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုံချ။ (ရှေး ဖလူ+နောက်ကာရကူ-ကောက်မြဲ။)

ဏ္ဍ-အရလည်း ဖြစ်သော-ပစ္စတ္ထိကာ-ဟူသော ပုဒ်လုံးအရကား-ဝိသဘာဂရန်သူဖြစ်သော ရဟန်းတို့ရ၏။

အမှာ ပါဠိတော် နိဿျ၌ ဏျ-ပစ္စည်း။ ယ-ကို က-ပြုဟုဆိုသည်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပါယေန + ဝိရေသု + ဘဝံ ဝေရံ။ ဝီရ + ဏ။ (ရဲရင့်သူတို့၌ ဖြစ်သော ရန်ရ၏)

ဝေရံ + ဧတေသံ + အတ္ထီတိ ဝေရိနော။ (ဝေရ + ဤ)

ဝေရိနော စ + တေ + ဘိက္ခူ စာတိ ဝေရိဘိက္ခူ။ + ဟ္မဿာယ + ပကတာ ဟ္မဿာပကတာ။

မိတ္တော စ+သန္တဝေါ စ မိတ္တသန္တဝေါ။ သုဋ္ဌု+ဂဟိတော သုဂ္ဂဟိတော။ (တံ ဘိက္ခုံနှင့်အရတူ။ ဝိကတိကံ။)

နတ္ထိ + ပရိပ္ဖန္ဒံ + ဧတဿာတိ နိပ္ပရိပ္ဖန္ဒော။

(တနည်း) ပရိပ္ဖန္ဒတော + ဝိရဟိတော နိပ္ပရိပ္ဖန္ဒော။ (ဘိက္ခုရ၏)

http://www.dhammadownload.com

၅။ **အာမိသ** = အာ+မိသ+အ။ (ဝါ) အာ+မိ+သက်။ **မိတ္တ** = မိဒ+တ။ (ဝါ) မိ+တ။
သန္ထဝ = သံ+ထု+ဏ။ **သီသ** = သိ (ဝါ) သီ+သ။ **ဟတ္ထ** = ဟသ+ထ။ (ဝါ) ဟရ+ထ (ဝါ) တ။

၆။ ပဋိပက္ခ အတ္ထယန္တိ-ဖြင့် ပစ္စတ္ထိကာ-၌ ပတိ ရှေးရှိသော အတ္ထဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပတိ-ဥပသာရ၏ ပဋိပက္ခအနက် (ဝါမာဒါန) အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ အတ္ထ-ဓာတ်၏ စုရာဒိဂဏိကဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဏွု-ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ပဋိပက္ခ အတ္ထယန္တိ ဝုစ္စန္တီတိ ပစ္စတ္ထိကာဟု ကတ္တုသာဓနကိတန္တ ဒုတိယာတပ္ပုရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ ပတိ-အတ္ထိကာဟု ဆိုလိုလျက် တိ-ကို စ-ပြု၊ စဒွေဘော်လာ၍ ပစ္စတ္ထိကာဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

ဝုစ္စန္တိ-ဖြင့် အတ္ထယန္တိ-၌ အတ္ထဓာတ်သည် ဝုစ္စာအနက်ဟော၏ဟု သိစေ။

(၁) ဖြင့် ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု---သိစေ။

(ဂ) ဖြင့် ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိက-အရ ဝိသဘာဂ ရန်သူ ရဟန်းတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

(င) ဝုတ္တိယာ ဝစ္စမဂ္ဂေန-ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ဝစ္စမဂ္ဂ-အရ မိန်းမ၏ ဝစ္စမဂ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။
တဿဘိက္ခုနော အင်္ဂဇာတံ-ဖြင့် ပါဠိတော်၌ အင်္ဂဇာတ-အရ ရဟန်း၏ အင်္ဂဇာတ်ကို ယူ-သိစေ။

(စ) သမ္ပယောဇေန္တိ-ဖြင့် အဘိနိသီဒေန္တိ-၌ ဘိ၍ထိုင် (ဝါ) ရှေးရှုထိုင်၏-ဟူသည် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ယှဉ်စေခြင်းပင်တည်း။ (ဝါ) အံဝင်ဂွင်ကျဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ပေးခြင်းပင်တည်းဟု သိစေသည်။

၇။ **ဘိက္ခုဝေ ပစ္စတ္ထိကာ+ဘိက္ခုနံ ပစ္စတ္ထိကာ**

ဘိက္ခုနံ ပစ္စတ္ထိကာ ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာဟု ဆိုသည်ရှိသော် အထက်၌ ဆိုအပ်လတ္တံသော ရာဇပစ္စတ္ထိကာ-စသည်တို့လည်း ဤ၌ ပါဝင်လာမည်ဖြစ်ရကား ထို ရာဇပစ္စတ္ထိကာ စသည်တို့ကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ ဘိက္ခု ဝေ ပစ္စတ္ထိကာဟူသော အနက်ကိုပြုအပ်၏။ ဤသို့ ဝိမတိဋီကာ ဆိုသောကြောင့် **ဘိက္ခုဝေ ပစ္စတ္ထိကာ**ဟု ရှိသောပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

✤ **"ဘိက္ခုနံ ပစ္စတ္ထိကာ ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ" တိ ဝုတ္တေ ဥပရိ ဝုစ္စမာနာ ရာဇပစ္စတ္ထိကာဒယောပိ ဣဓေဝ ပဝိသန္တီတိ တံ နိဝတ္တနတ္ထံ ဘိက္ခုဝေ ပစ္စတ္ထိကာတိ ရာဇပစ္စတ္ထိကာနုရူပေန အတ္ထော ဒဿိတော။ (ဝိမတိ၊ ၁၄၂။)**

၈။ **ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ**

အပေါင်းဖြစ်သော ရဟန်းတို့၏ရန်သူ၊ ရန်သူဖြစ်သော ရဟန်းတို့၏ "**ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ**" ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ရန်သူဖြစ်သော ရဟန်းတို့၌တင် **ဧကဒေသူပ**။ ဆိုလတ္တံ့သော ရာဇပစ္စတ္ထိက။ ပ။ ဥပ္ပလဂန္ဓပစ္စတ္ထိက-တို့မှ ကြွင်းသော ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကကိုသာ ယူရသောကြောင့် **ပါရိသေသနည်း**။

ဗဟုဿာပကတာ

ပြဋ္ဌာန်းသော ဗဟုဿကို ဆိုသဖြင့် မပြဋ္ဌာန်းသော တံသမ္ဗယုတ္တဓမ္မကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း/ဥပလက္ခဏ/နိဒဿနနည်း။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဝါကျ္ ဿံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ၌-ဝစ္စမဂ္ဂေန-အရ
မိန်းမ၏ ဝစ္စမဂ်ကိုသာယူ။ အင်္ဂဇာတ်-အရ ရဟန်း၏ အင်္ဂါဇာတ်ကိုသာယူ။ ကေဒဘေသျှ/ရှင့်နည်း။

၁၀။ စသနောကာသံ အာနေတွာ-၌ အာ + နီ-ဓာတ်အရ ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဒေါသ၊ ဣဿာ ဖြဲဖြာနှံးသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၂)

(က) ယသ္မာ ပန န ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ ဧဝ ဇဝံ ကရောန္တိ၊ ရာဇပစ္စတ္ထိကာဒယောပိ ကရောန္တိ၊ တသ္မာ တမ္ပိ ပဘေဒံ ဒဿေန္တော **"ရာဇပစ္စတ္ထိကာ"**တိ အာဒိမာဟ။
(ခ) တတ္ထ ရာဇာနော ဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **ရာဇာပစ္စတ္ထိကာ**။
(ဂ) တေစ သယံ အာနေန္တာပိ အညေဟိ အာဏာပေန္တာပိ အာနေန္တိယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ဃ) စောရာဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **စောရပစ္စတ္ထိကာ**။
(င) **ဓုတ္တာ**တိ မေထုနုပသံဟိတာခိဍ္ဍပသုတာ နာဂရိကကေရာဠိယပုရိသာ၊
(စ) ဣတ္ထိဓုတ္တသုရာဓုတ္တာဒယော ဝါ။
(ဆ) ဓုတ္တာ ဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **ဓုတ္တပစ္စတ္ထိကာ**။
(ဇ) ဂန္ဓိ ဟဒယံ ဝုစ္စတိ၊ တံ ဥပ္ပါဠေန္တီတိ ဥပ္ပလဂန္ဓာ၊ ဥပ္ပလဂန္ဓာ ဧဝ ပစ္စတ္ထိကာ **ဥပ္ပလဂန္ဓပစ္စတ္ထိကာ**။
(၅။ ၂၃၂။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၉၃။ ဝိမတိ။ ၁၄၇။ မဏိသျှ။ တ။ ၂၃၉။ ဘာသာဋီ။ ဒု။ ၄၃၉။)

၁။ က-ကိုသာ ဇဝံ-၏ နိဒဿနာကာရ ထင်စေလျက် ကျနစွာအနက်ပေးပါ။
၂။ က-ကို ပုစ္ဆာတက်၍ စ-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ ဓုတ္တာ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ရာဇ၊ ဓုတ္တ၊ ခိဍ္ဍ၊ ဟဒယ၊ ဂန္ဓ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ င-စ-ဆ-ဇ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ ပစ္စတ္ထိက + ပစ္စတ္ထိက-ဟူ၍ ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ င-ဝါကျသံဝဏ္ဏနာကို ရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဖြစ်သင့်သော နယပစာရ။
၁၀။ ဇ-ဝါကျ ဥပ္ပါဠေန္တိ-၌ ဓာတ်အရ တရားကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==========================

၁။ ဇဝံ=ဤသို့ (ဝါ) ဤ မနုဿိတ္ထိ ဘိက္ခုဿ သန္တိကေ အာနေတွာ ဝစ္စမဂ္ဂေန အင်္ဂဇာတံ အဘိနိသီဒေန္တိ-ဟူ၍ (မဏိသျှ)

http://www.dhammadownload.com

၂။

(က)ပုစ္ဆာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ရာဇပစ္စတ္ထိကာ-စသော စကားကို ဟောတော်မူ၏။ ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ ဘိက္ခုံ-စသည်ဖြင့် ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိက၏ အစွမ်းဖြင့် စတုက္ကဘေဒကို ပြတော်မူပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ ပြတော်မူပြီးဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ရာဇပစ္စတ္ထိကာ-စသောစကားကို ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။ (၁၅-၃။ အစိုးရ)

(ဂ) ပုစ္ဆာ

၁-၄ပနာထား။ ထိုရန်သူမင်းတို့သည် ကိုယ်တိုင်ဆောင်ကုန်သော်သာ ဆောင်သည်မည်ပါကုန်သလော။ အဘယ်သို့ပြုကုန်သည်ရှိသော် ဆောင်သည်မည်ပါကုန်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) မအုနိသျှအလို ကျမ်းတက်

ဓုတ္တာဟု သာမန်အားဖြင့် ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဣတ္ထိဓုတ္တလော သုရာဓုတ္တလော အက္ခဓုတ္တလောဟု သာမန်အားဖြင့် စောဒနာခြင်း၌ မေထုန်၏ အရာအားဖြင့် ဣတ္ထိဓုတ္တာဟု ဝိသေသအားဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ကို ပြလို၍ ဓုတ္တာတိ-အစမိန့်။

❖　**သာမညဇောတနာယ ပကရဏတော ဝိသေသဝိနိစ္ဆယောတိ အာဟ "ဓုတ္တာတိ မေထုနုပသံဟိတာ ခိဍ္ဍပသုတာတိ" အာဒိ။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၉၃။)**

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (င) ဖြင့် ဓုတ္တ-အရ ဝိသေသအားဖြင့် ဣတ္ထိဓုတ္တကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ (ဓုတ္တ-ဟု သာမန်အားဖြင့် ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) သာမည အားဖြင့်လည်း ဣတ္ထိဓုတ္တ-စသော အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကို ပြလိုသောဆရာသည် (စ) မိန့်။ (မအုသျှ။)

❖　**ဣဒါနိ သာမညတောပိ အတ္ထသမ္ဘဝံ ဒဿေန္တော "ဣတ္ထိဓုတ္တသုရာဓုတ္တာဒယော ဝါ" တိ အာဟ။ (သာရတ္ထ။)**

(တနည်း၊) ဤသို့ (င) ဖြင့် ရှေးဦးစွာ ဣတ္ထိဓုတ္တကိုသာ ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဣတ္ထိဓုတ္တမှတပါး ကုန်သော ဓုတ္တတို့ကိုလည်း ပေါင်း၍ပြခြင်းငှာ (စ) မိန့်။ (မအုသျှ။)

❖　**ပဌမံ ဣတ္ထိဓုတ္တမေဝ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဣတရေပိ သင်္ဂဟေတွာ ဒဿေတုံ "ဣတ္ထိဓုတ္တသုရာဓုတ္တာဒယော ဝါ" တိ ဝုတ္တံ။ (ဝိမတိ။)**

၃။　က-အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓ သမုဒါယတ္ထပြ-ပက္ခန္တရ။ ယင်း၌ နိယတ်, အနိယတ်-စသည်ခွဲ။
ခ-စသည် ပက္ခန္တရ။ (ဝါ) ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ-ပက္ခန္တရ။
င-ပက္ခန္တရ။ စ-ပက္ခန္တရ။ ဆ-ပက္ခန္တရ။

၄။　ဓုဗ္ဗန္တိ ဟိံသန္တီတိ ဓုတ္တာ။ (ဓုဗ္ဗိ-ဟိံသာယံ၊ တော။ ဘုဇာဒိ။ ဓာန်ဋီ။ ၇၃၇။)
ဓုဗ္ဗိ-ဓာတ်အရကား-ညှင်းဆဲသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်မှ၁။
ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော အယောနိသောမနသိကာရ စသည်သည် ဖလူ။
နောက်နောက်၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူ။
တ-ပစ္စည်းအရကား--ဣတ္ထိဓုတ္တ, သုရာဓုတ္တ, အက္ခဓုတ္တတို့ရ၏။ (၁၅-၃၊ အစိုးရ)
(တနည်း၊) ဓုနန္တိ ကမ္ပန္တီတိ ဓုတ္တာ။ ဓူ-ကမ္ပနေဝါ၊ တော။ ရဿော။ ဓုတ္တော။ (ဓာန်ဋီ။ ၅၃၁။)

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

မေထုနေန + ဥပသံဟိတာ မေထုနုပသံဟိတာ။
မေထုနုပသံဟိတာစ + သာ + ခိဍ္ဍာစာတိ မေထုနုပသံဟိတခိဍ္ဍာ။
မေထုနုပသံဟိတခိဍ္ဍာယ + ပသုတာ မေထုနုပသံဟိတခိဍ္ဍပသုတာ။
နဂရေ + ဝသန္တီတိ နာဂရိကာ။ (နဂရ + ဏိက) ဌာန+ ဌာနီစပ် ။
ကီရာဋ္ဋံ ဝဠွနံ + ကရောန္တီတိ ကေရာဋိယာ။ ကီရာဋ + ဏိက။ က-ကို ယ-ပြု။
(လှည့်ပတ်ခြင်း၏+ ယောက်ျားဖြစ်နှင့် သာဓျ + သာဓကစပ်။)
နာဂရိကာစ + တေ + ကေရာဋိယာစာတိ နာဂရိကကေရာဋိယာ။
နာဂရိကကေရာဋိယာစ + တေ + ပုရိသာစာတိ နာဂရိကကေရာဋိယပုရိသာ။
ဟတ္ထိယာ + ဓုတ္တာ ဟတ္ထိဓုတ္တာ။ သုရာယဓုတ္တာ သုရာဓုတ္တာ။

၅။ ရာဇ = ရန္ဇ + ဏ။ (တနည်း) ရာဇ + အ။ **ဓုတ္တာ** + **ဓုမ္မီ** + (ဝါ) ဓူ + တ။ (ဓာန်ဋီ) (တနည်း) ဓုဗ္ဗ (ဝါ) ဓုရ + တ္တ။ (ဘာသာဋီကာ) **ခိဍ္ဍာ**= ခိဍ္ဍ + အ။ **ဟာဓယ** = ဟာဒ + ယ။ (ဒ-ကို ဓ-ပြု) **ဂန္ဓ**= ဂန္ဓ + အ။ (ဝါ) ဂမု+ က။ (ဝါ) ဂမု-ဓာတ် + ဓာ-ဓာတ် + အ-ပစ္စည်း။

◆ **ဂန္ဓ-ဓာတု ဝေဘာတာပိ၊ ဂမု- ဓာတုဝသေနဝါ။**
ဂမု- ဓာ ဓာတုတောဝါပိ၊ ဂန္ဓသဒ္ဒဂတိ ဝဒေ။ (နီတိ၊ ဓာတု)

၆။ ၁-ဃ-ဆ-တို့ဖြင့် သမာသလိင်္ဂပဒတ္ထ, အဘိဓာနတ္ထ သိစေ။
င-ဖြင့် ဓုတ္တာ-အရ ဝိသေသအားဖြင့် ဟတ္ထိဓုတ္တကို ယူရမည်ဟုသိစေ။
စ-ဖြင့် ဓုတ္တာ-အရ သာမညအားဖြင့် ဓုတ္တမှန်သမျှကို ယူရမည်ဟုသိစေ။
ဇ-ဝါကျ ဟဒယံ ဝုစ္စတိ-ဖြင့် ဥပ္ပလဂန္ဓာ-၌ ဂန္ဓ-သဒ္ဒါသည် အနံ့ဟူသော အနက်ကိုမဟော၊ နှလုံးသားဟူသောအနက်ကို ဟော၏ဟု သိစေ။ (ဝါ) ဂန္ဓ-အရ နှလုံးသားကို ယူရမည်ဟု သိစေ။
တံ ဥပ္ပါဠေန္တိ-ဖြင့် ဥပ္ပလဂန္ဓာ-၌ ဥပ္ပလ-ပုဒ်ကို ဥပ္ပါဠေန္တီတိ ဥပ္ပလာဟု ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထပြု- -လည်းကောင်း, အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌သက်--လည်းကောင်း, ဥပ္ပဠဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဥပ္ပလ-ဟုရုပ်ပြီး နေအည်ကိုလည်းကောင်း, ဥပ္ပလနှင့် ဂန္ဓကို ဂန္ဓံ+ဥပ္ပလာ ဥပ္ပလဂန္ဓာ-ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်စနတ္ထပြု-လည်းကောင်း, ဂန္ဓဥပ္ပလဟု ဆိုလိုလျက် ဝဏ္ဏဝိပရိယာယနည်းဖြင့် ရှေး+ နောက်ပြန်၍ ဥပ္ပလဂန္ဓ-ဟုရုပ်ပြီး နေသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

အမှာ ဂန္ဓံ ဥပ္ပါဠေန္တီတိ ဥပ္ပလဂန္ဓာ-ဟု လဟုကနည်းဖြင့်လည်း အာဘော်ဖော်နိုင်သေးသည်။
ဥပလဂန္ဓာ ဝေ ပစ္စတ္ထိကာ-ဖြင့် အဘိဓာနတ္ထ, သမာသလိင်္ဂပဒတ္ထ သိစေ။

၇။ **ပစ္စတ္ထိက+ ပစ္စတ္ထိကာ**

ပဋိပက္ခံ အတ္ထယန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ ပစ္စတ္ထိကာ။ (ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၂၆) အတ္ထ, ပတ္ထ ယာစနာယံ၊ ပ။ ပဋိပက္ခံ အတ္ထယန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ ပစ္စတ္ထိကာ။ (နီတိ။ ဓာတု။ ၃၁၁။) တို့ကိုထောက်၍ ပတိ+အတ္ထဓာတ်+ ဏ္ဍ-ဖြင့် ရုပ်ပြီးသောကြောင့် ပစ္စတ္ထိကာ-ပါဌ်သာ သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ကေရာဋိယ+ ကေရာဋိယ

ကီရာဋ ဝဥ္စနံ+ကရောန္တီတိ ကေရာဋိယောဟု ယောနောဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း, ကီရာဋ-ပုဒ်+ဏိက-ပစ္စည်းဖြင့် ကေရာဋိကဟု ဆိုလိုလျက် က-ကို ယပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း ကေရာဋိယ-ဟုရှိသောပါဠ် သင့်သည်။

ဥပ္ပလဂန္ဓ+ ဥပ္ပဠဂန္ဓ

ဥပ္ပလ (ဥပ္ပဠ) ဂန္ဓာ-၌ တံဥပ္ပါဠေန္တိ-ဟူသော လက်ရှိအဌကထာကိုထောက်၍ ဥ-ပုဗ္ဗ+ပဋဓာတ်+ ဏပစ္စည်း။ စဏ္ဍာဝါဠ-ဟူလိုလျက် ကာ-၌ အာ-ကို ရဿ၊ မုဒ္ဓဇ-ဋ-ကို ဠ-ပြု၍ စဏ္ဍဝါဠ-ဟု ဆိုသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ဥပ္ပါဠဂန္ဓ-ဟူလိုလျက် ပါ-၌ အာ-ကို အ-ရဿ။ မုဒ္ဓဇ-ဋကို ဠ-ပြု၍ ဥပ္ပဠဂန္ဓာဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ ပါဠိတော်နိသျ။ ၁၀၁-၌ မှာထားသည်။

ဒိန္နာပသုတာ၊ ဒိဗ္ဗါပသုတာ

ဒိဉ-ကီဠာယံ၊ ဒိဗ္ဗာ၊ ဒိဗ္ဗါတိပိ ပါဌော။ အထဝါ ဒံ + တဏ္ဍံ ဂုဒ္ဓာ ဝါဇာ၊ ဘာ + ဗွောတိ ဒိဗ္ဗာ။ (ဓာန်။ ဋီ။ ၁၈၆။) ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်၏။

၈။ **(င)စုဏ္ဍ**

အပေါင်းဖြစ်သော ဟတ္ထိစုဏ္ဍ, သုရာစုဏ္ဍ, အက္ခစုဏ္ဍတို့၏ "စုဏ္ဍ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဟတ္ထိစုဏ္ဍ၌တင် ကေဒေသျူ/ ရုဠ္ဌီနည်း။

ဟဒယံ

အပေါင်းဖြစ်သော နှလုံးသား, စိတ်, ရင်တို့၏ "ဟဒယ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော နှလုံးသား၌တင် ကေဒေသျူ။

၉။ ဟဒယန္တိ ဟဒယမံသံ။ (သာရတ္ထ။ ဒု။ ၄၃။)

၁၀။ ဥပ္ပါဠေန္တိ-၌ ဥ+ပဋ ဓာတ်အရ ဒေါသမူအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၃)

(က) ဟ္မဒါနိ ယံ ဝုတ္တံ "မနုဿိတ္ထိယာ တယော မဂ္ဂေ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝန္တဿာ"တိအာဒိ၊ တတ္ထ အသမ္မောဟတ္ထံ "မဂ္ဂေန မဂ္ဂ" န္တိအာဒိမာဟ။

(ခ) **တတ္ထ မဂ္ဂေန မဂ္ဂန္တိ** ဣတ္ထိယာ တီသု မဂ္ဂေသု အညတရေန မဂ္ဂေန အတ္တနော အင်္ဂဇာတံ ပဝေသေတိ။

(ဂ) အထဝါ သမ္ဘိန္နေသု ဒွီသု မဂ္ဂေသု ပဿာဝမဂ္ဂေန ဝစ္စမဂ္ဂံ, ဝစ္စမဂ္ဂေန ဝါ ပဿာဝမဂ္ဂံ ပဝေသေတိ။

(ဃ) **မဂ္ဂေန အမဂ္ဂန္တိ** ပဿာဝါဒိမဂ္ဂေန ပဝေသေတွာ တဿ သာမန္တာ ဝဏေန နီဟရတိ။

(င) **အမဂ္ဂေန မဂ္ဂန္တိ** မဂ္ဂသာမန္တေန ဝဏေန ပဝေသေတွာ မဂ္ဂေန နီဟရတိ။

(ဋ၊ ၂၃၃။ မဇ္ဈျူ။ တ။ ၂၄၂။ ဘာသာဋီကာ။ ဒု။ ၄၄၁။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဂ-ဝါကျကို လိုက်ပုဒ်နှင့်တကွ ဝါ-သဒ္ဒါ ဌာနာ + ဌာနပယောဂကြံ၍ အနက်လေးမျိုးကွဲပြားအောင် သမ္ဗန်ပါ။
၂။ က-ကို ပေတာလက်ာရာနုသန္ဓေတက်၍၊ ဂ-ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ က-စသည်ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ ခ-ဝါကျပါ မဂ္ဂေနကို သဒ္ဒနယစစ်ပါ။
၄။ ဝစ္စမဂ္ဂ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဝစ္စ-ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုဖော်ပြ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ င-၌ မဂ္ဂသာမဉ္ဉေန၊ မဂ္ဂသမဉ္ဉေန၊ မဂ္ဂသမီပေန-သုံးချက်တွင် သင့်ရာပါဠိကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဃ-သံဝဏ္ဏနာကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ ဖြစ်သင့်သောနယပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ ဃ-ဝါကျ နိဟရတိ-၌ ဓာတွတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

==========================

၁။ ဂ- ဝါကျလိုက်ပုဒ်နှင့်တကွ ဝါ သဒ္ဒါ ဌာနာ, ဌာနပယောဂကြံ၍ အနက်လေးမျိုးပေးပုံ

အထဝါ= ထိုမှတပါးလည်း။ (မဂ္ဂေန မဂ္ဂန္တိ=ကား) သမ္ဗန္ဓေနသုံ့ကုန်သော။ ဒွိသု=ဝစ္စမဂ်ပဿာဝမဂ်အားဖြင့် နှစ်ခုကုန်သော။ မဂ္ဂေသု=မဂ်တို့တွင်။ ပဿာဝမဂ္ဂေန=ဖြင့်။ ဝစ္စမဂ္ဂံဝါ=သို့သော်လည်းကောင်း။ ဝစ္စမဂ္ဂေန=ဖြင့်။ ပဿာဝမဂ္ဂံဝါ=သို့သော်လည်းကောင်း။ ပဝေသေတိ=အံ့။

(တနည်း) ပဿာဝမဂ္ဂေန=ဖြင့်။ ဝစ္စမဂ္ဂံဝါ=သို့သော်လည်း။ ပဝေသေတိ=အံ့။ ဝစ္စမဂ္ဂေန=ဖြင့်။ ပဿာဝမဂ္ဂံဝါ=သို့သော်လည်း။ ပဝေသေတိ=အံ့။

(တနည်း) ပဿာဝမဂ္ဂေနဝါ=ဖြင့်သော်လည်း။ ဝစ္စမဂ္ဂံ=သို့။ ပဝေသေတိ=အံ့။ ဝစ္စမဂ္ဂေနဝါ=ဖြင့်သော်လည်း။ ပဿာဝမဂ္ဂံ=သို့။ ပဝေသေတိ=အံ့။

(တနည်း) ပဿာဝမဂ္ဂေန=ဖြင့်။ ဝစ္စမဂ္ဂံ=သို့။ ပဝေသေတိ=အံ့။ ဝါ=တနည်းကား။ ဝစ္စမဂ္ဂေန=ဖြင့်။ ပဿာဝမဂ္ဂံ=သို့။ ပဝေသေတိ=အံ့။ (မအူသျှ၊ ၂၄၂)

၂။ ပေတာလင်္ကာရာနုသန္ဓေ

ယခုအခါ၌ ဘုရားရှင်၏ မုခပါဠိဒေသနာတော်မှန်သမျှသည် အနုသန္ဓေနှင့် မကင်းကောင်းသောကြောင့် (ဝါ) သာနုသန္ဓိကချည်းသာဖြစ်သောကြောင့် (ဟိတ်) မဂ္ဂေနမဂ္ဂံ-စသော ပါဠိတော်၏ အပရာနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓ သမုဒါယတ္ထကိုပြလိုသော ဆရာသည် (က) မိန့်။

ဂ-ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် မဂ္ဂေန မဂ္ဂံ-၌ မဂ္ဂေန-အရ မိန်းမ၏ မဂ်သုံးမျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးကို ယူရမည်, မဂ္ဂံ-အရ ရဟန်း၏ အင်္ဂါဇာတ်ဟူသော ပဿာဝမဂ်ကိုယူရမည်ဟု မိန်းမ + ရဟန်းတို့၏ မဂ်၏အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြဆို၏။ မဂ္ဂေန မဂ္ဂံ-ပုဒ်ကို ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသော မိန်းမ + ရဟန်းတို့၏ မဂ်၏အဖြစ်ဖြင့်သာ ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။
အဓိပ္ပါယ်ကား--ရဟန်းယောကျ်ား၏သာလျှင် မဂ်၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း တနည်းဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသေး၏ ဟူလို။

အမှာ မအူသျှ၌ မိန်းမ, ရဟန်းတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်ပြပြီး၍ မိန်းမ၏သာလျှင် မဂ်၏အဖြစ်ဖြင့်ပြလို၍ အထဝါ-အစမိန့်ဟု ကျမ်းတက်ပြသည်။ ယင်းသို့ မအူနိသျှဆိုသော်လည်း--မဂ္ဂေန မဂ္ဂံ ပဝေသေတိ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿဟူသော ပါဠိတော်စကားကိုထောက်လျှင် အထဝါ-စသော (ဂ)ဝါကျသည် ရဟန်း၏ သာလျှင် မဂ်၏အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြကြောင်းထင်ရှားသည်။ ထိုကြောင့် အထက်ပါကျမ်းတက်၌ အဓိပ္ပါယ်

http://www.dhammadownload.com

ပြန်ဆိုရာတွင် မအူနိသျှနောက်သို့ မလိုက်ပဲ **ရဟန်းယောက်ျား၏သာလျှင် မင်္ဂ၏အဖြစ်ဖြင့်**-ဟု အဓိပ္ပါယ် ပြန်ဆိုလိုက်သည်။ ၆- နံပါတ်အဘော်နှင့်လည်း တိုက်ဆိုင်ကြည့်ပါ။

၃။ က-အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓသမုဒါယတ္ထပြ ပက္ခန္တရ။ ခ-အဝယဝတ္ထပြ ပက္ခန္တရ။ ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ပက္ခန္တရ။ ဃ-ပက္ခန္တရ။ င-ပက္ခန္တရ။

စာစပ် မဂ္ဂေန-ကား-ဖြင့်/၌/သို့--ကြောင့် ပဝေသေတိ-၌ ကရိုက်း + ကရိုက်း၏ကြိယာ။ အာဓာရ + အာဓာရီ။ ကမ္မ + ကမ္မီ-သုံးမျိုးစပ်။ (မအူနိသျှ)

၄။ ဝါရေတိ သုခန္တိ ဝစ္စံ။ (ဝရ + စ) ပထိကေဟိ မဂ္ဂီယတေတိ မဂ္ဂေါ။ (ပကတိလမ်းရ၏) မဂ္ဂေါ ဝိယာတိ မဂ္ဂေါ။ (ဝစ္စမင်္ဂရ၏။) ဝစ္စဿ + နိက္ခမနံ + မဂ္ဂေါ ဝစ္စမဂ္ဂေါ။ ကျင်ကြီး၏ + ဝစ္စမင်္ဂနှင့် ဌာနီ + ဌာန။ ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်---ဌာနူ။ ဝစ္စမဂ္ဂ-ပုဒ်လုံးအရကား----ကျင်ကြီး၏ထွက်သွားရာ ဝစ္စမင်္ဂရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သင်္ကတံ အန္တံ သာမန္တံ။ (ဓာန်ငွိ) မဂ္ဂဿ+ သာမန္တံ မဂ္ဂသာမန္တံ။
သရီရံ ဝဏယတိ ဝိစုဏ္ဏေတိ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒံ ကရောတီတိ ဝဏော။ (ဝဏ+အ)

၅။ ဝစ္စံ, ဝစ္စာနိ-စသည် စိတ္ထာဒိစဉ်။
ဝရ-ဓာတ်ယူ၍ ဝါရေတိ, ဝါရယတိ, ဝါရေန္တိ, ဝါရယန္တိ-စသည်ဖြင့် စုရာဒိတစ်မျိုး။ ဝရတိ, ဝရန္တိ-စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိတစ်မျိုး နှစ်မျိုးစဉ်။

❖ ဝရော- ဘူ စု အာဝရေ။ (ဓာတွတ္ထ၊ ၃၅၉)

၆။ (၁) ဣတ္ထိယာ တီသု မဂ္ဂေသု အညတရေန မဂ္ဂေန-ဖြင့် မဂ္ဂေန မဂ္ဂံ-ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် မဂ္ဂေန-၌ မဂ္ဂ-အရ ယောက်ျား၏မင်္ဂကိုမယူရ၊ မိန်းမ၏မင်္ဂသုံးမျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးသောမင်္ဂကို ယူရမည်ဟု သိစေ၏။

အတ္ထနော အင်္ဂဇာတ်-ဖြင့် မဂ္ဂံ-၌ မဂ္ဂ-သဒ္ဒါသည် လမ်းခရီး-စသောအနက်တို့ကို မဟော၊ အင်္ဂါဇာတ်ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း, မဂ္ဂ-အရ မိမိဟုဆိုအပ်သော ရဟန်း၏ အင်္ဂါဇာတ်ကိုယူ---လည်းကောင်း သိစေ။

ပဝေသေတိ-ဖြင့် မဂ္ဂေန, မဂ္ဂံ-ကို ပဝေသေတိ-ကြိယာ၌ စာစပ်ရမည်ဟု သိစေ။

(ဂ) ပဿာဝမဂ္ဂေန ဝစ္စမဂ္ဂေန-ဖြင့် မဂ္ဂေန-၌ မဂ္ဂ-အရ ရဟန်း၏ ပဿာဝမင်္ဂကို (သို့မဟုတ်) ဝစ္စမင်္ဂကို ယူရမည်ဟုသိစေ။

မှတ်ချက် (အတ္ထနှစ်ဘို့၊ တစ်ဘို့ဘို့သာ၊ ယူအပ်ရာ သဒ္ဒါ-ဝါဝိကပ်-ဟူသော **နိယံအရ** ဝစ္စမဂ္ဂေနဝါ-၌ ဝါ-သဒ္ဒါသည် ဝစ္စမင်္ဂကိုဖြစ်စေ, ပဿာဝမင်္ဂကိုဖြစ်စေ တမျိုးမျိုးကိုသာယူရမည်ဟု ပြသောကြောင့် ဝိကပ်အနက်ရှိသော ဝါ-သဒ္ဒါမည်၏။)

ဝစ္စမဂ္ဂံ ပဿာဝမဂ္ဂံ-ဖြင့် မဂ္ဂံ-အရ ရဟန်း၏ ဝစ္စမင်္ဂ (သို့မဟုတ်) ပဿာဝမင်္ဂကို ယူရမည်ဟု သိစေ။ ဂ-တစ်ဝါကျလုံးဖြင့် ရဟန်းသည် မိမိ၏မင်္ဂတစ်ခုဖြင့် မိမိ၏အခြားမင်္ဂတစ်ခုသို့သွင်းခြင်းကြောင့် ပါရာဇိက ကျ၏ဟု သိစေ။

(ဃ) ပဿာဝါဒိမဂ္ဂေန-ဖြင့် မဂ္ဂေနံ အမဂ္ဂံ၌ မဂ္ဂေန-အရ ပဿာဝ-စသောမင်္ဂကို ယူ-သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

တဿ သာမန္တာ ဝဏေန-ဖြင့် အမဂ္ဂ-အရ ထိုပဿာဝမဂ်-စသည်၏အနီး၌ဖြစ်သော အနာကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

၇။ **(င) မဂ္ဂသာမန္တေန+ မဂ္ဂသမန္တေန+ မဂ္ဂသမီပေန**

သင်္ဂတံ အန္တံ သာမန္တံ၊ သသဒ္ဒဿ ဒီဃောႆ နိဂ္ဂဟီတဿ+ မောႆ။ (ဓာန်၃၇)ကို ထောက်၍ သံ+အန္တ-ဟု ဆိုလိုလျှက် သ-အစိတ် အ-ကို အာ-ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ-ပြု၍ပြီးသောကြောင့် မဂ္ဂသာမန္တေနပါဌ် သင့်သည်။

သမီပံ နိကဋ္ဌာ သန္နော၊ ပကဋ္ဌာ-ဘျာသ သန္တိကံ။

အဝိဒူရဋ္ဌ သာမန္တံ၊ သန္နိကဋ္ဌ + မုပန္တိကံ။ ဟုအဘိဓာန် (၇၀၅ + ၇၀၆)ကို ထောက်၍ သမီပနှင့် သာမန္တ သည် ဝေဝုစ်ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့် မဂ္ဂသမီပေန-ပါဌ်လည်း သင့်သည်။

၈။ **(ဃ) မဇ္ဈေန အမဂ္ဂံ**

အပေါင်း- မင်္ဂသုံးပါး၏ **"မဇ္ဈေန"**အမည်ကို အစိတ်-ပဿာဝမဂ်, ဝစ္စမဂ်-၌ တင် ကေဒေသူ/ ရုဠှီနည်း။

၁၀။ **နိဟာရတိ-၌** ဓာတ်အရ မေထုနရာဂပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၄)

၁၆ - ခု အစိုးရ။

(က) ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ တံတံ အာပတ္တိဉ္စ အနာပတ္တိဉ္စ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အနာပတ္တိမေဝ ဒဿေန္တော **"အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿာ"**တိ အာဒိမာဟ။

(ခ) **ဇတ္ထု အဇာနန္တော** နာမ ယော မဟာနိဒ္ဒံ ဩက္ကန္တော ပရေန ကတံ ဥပက္ကမမ္ပိ န ဇာနာတိ။

(ဂ) ဝေသာလိယံ မဟာဝနေ ဒိဝါဝိဟာရဂတော ဘိက္ခု ဝိယ၊ ဧဝရူပဿ အနာပတ္တိ။

(ဃ) ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "နာဟံ ဘဂဝါ ဇာနာမီတိ။ အနာပတ္တိ ဘိက္ခု အဇာနန္တဿာ" တိ။

(ဌ။ ၂၃၃။ မအ္ဌသျှ။ တ။ ၂၄၃။ ဘာသာဋီ။ ဒု။ ၄၄၃။)

၁။ က-ကို ဒဿေန္တော-၏ ကရိုက်းထည့်၍ အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ ဃ-ကို သာဘောဂဇောဒနာတက်ပြခဲ့ပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို။)
၃။ ခ-ဂ-ဃ-တို့၏ အမည်ကိုဖော်ပြီးလျှင် "ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ"ဝယ် "ဝုတ္တံ, တေံ"ကိုလည်း ကာရက+ကာရကီ, ဝါစ္စ + ဝါစက-စာစပ်ပြခဲ့ပါ။,
၄။ ဝိဟာရဂတော-ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်နည်းအရကောက်ပြပါ။
၅။ အာပတ္တိဉ္စ-၌ အာပတ္တိ-ကို လိင်, ဂိုဏ်း, ဓာတ်, ပစ္စည်းညွှန်ပြခဲ့ပါ။
၆။ ခုဒ္ဒုသ္သန္တီ ဒုဒ္ဒုစ ကိလေသေဟိ ဒုဋ္ဌတ္တာ,ထူလဥ္စ အနိပုဏဘာဝတောတိ ဒုဋ္ဌုလ္လံ (ဌ။ ၂၂၂-)၌ အာ+သံ။

http://www.dhammadownload.com

၇။ အယဥ္စ် ပါရာဇိကသဒ္ဒေါ သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလဓမ္မေသုဟူ၍ လည်းကောင်း, သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု-ဟူ၍လည်းကောင်း, ပါဌ်နှစ်တွေ့ရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြညွှန်ပြခဲ့ပါ။
၈။ ဂါမဓမ္မောတိ ဂါမဝါသီနံ သေဝနဓမ္မော-၌ ဖြစ်သင့်သောနယ္မပစာရတို့ကို ဖော်ပြပါ။
၁၀။ ဃ-ဝါကျရှိ ဝုတ္တံ-၌ အန္တတ္ထ-အရကို ခန္ဓောတရဏဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ ဒဿေန္တော-၏ ကရိုက်းကို အနာပတ္တိ အဇာနန္တဿာတိ အာဒိနာ ဝစနေန-ဟု ထည့်။

ဃ။ သာဓောဂဓောဒနာ

၂။ ဆရာ-သည် ၁-ဂ-ဝါကျတို့ဖြင့် ဝေသာလီပြည်အနီး မဟာဝုန်တောဝယ် နေ၍နေခြင်းသို့ ရောက်သောရဟန်းကဲ့သို့ အိပ်ပျော်နေစဉ် သူတပါးပြုသောလုံ့လကို မသိလိုက်သော (အဇာနန္တ) ရဟန်းအား အာပတ်မသင့်ဟု ဆို၏။ မဂ်တခုဖြင့် မဂ်တခုသို့သွင်းသည်ဖြစ်၍ အာပတ်သင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ဆရာ့စကား အသို့လျှင်သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ --ဝိရောဓိ--၏။ စုဒ်ကြောင့်-ဃ-မိန့်။

၃။ ၁-ဂ သမုဒါယတ္ထမှတပါး အဝယဝတ္ထပြ ပက္ခန္တရ။ (ဝါ) ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် အဇာနန္တော ပနမှ နဇာနာတိ-တိုင်အောင် ဥပမေယျဝါကျ။ ဝေသာလိယံမှ-ဘိက္ခုဝိယ-တိုင်အောင် ဥပမာနဝါကျ။ ဝေရူပဿ အနာပတ္တိကား ပဒါဝဓိကန္တမှတပါး ဝါကျာဝဓိကန္တပြ-ပက္ခန္တရ (တနည်း)ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ-အာဂမဒဋ္ဌီကရဏဝါကျ။

စာစပ် **ဓော်-ကား** ကို--ကြောင့် ဝုတ္တံ-ဝယ် ဝစ-ဓာတ်၌ ကာရက။ ဝစ-ဓာတ်ကား ကာရကီ။
တော်-ကား ကို---ကြောင့် ဝုတ္တံ-ဝယ် တ-ပစ္စည်း၌ ဝါစ္စ။ တ-ပစ္စည်းကား ဝါစက။

※ **ဓာတ်တွင် ရှေ့တိ၊ စပ်တုံဘိ၊ ကာ+ကီ ခွဲ၍ဆို။**
ပစ္စည်းတွင်သာ၊ စပ်သောခါ၊ ဝါစ်+ဝါ ခွဲ၍ဆို။

၄။ ဝိဟရဏံ ဝိဟာရော။ ဝိဟာရံ + ဂတော ဝိဟာရဂတော။
ဝိဟာရ-အရ နေခြင်းကြိယာသည် မုချ။
ထို၏ +, ရောက်သောရဟန်းဖြစ်နှင့် ကမ္မ + ကမ္မီ, ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနျူ-၏။
ဝိဟာရဂတော-ပုဒ်လုံး အရကား နေခြင်းသို့ရောက်သောရဟန်းဖြစ်ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဒိဝါ ဒိဝသေ + ဝိဟာရော ဒိဝါဝိဟာရော။ ဒိဝါဝိဟာရံ + ဂတော ဒိဝါဝိဟာရဂတော။ (မအ္ဘုသျ)
မဟတီ + နိဒ္ဒါ မဟာနိဒ္ဒါ။ ဝုဋ္ဌိတောစ + သော + ဘိက္ခုစာတိ ဝုဋ္ဌိတဘိက္ခု။
ဇာနာတီတိ ဇာနန္တော။ န+ဇာနန္တော အဇာနန္တော။ ဝေ+ရူပ်+ယဿာတိ ဝေရူပေါ။ (တဿ ဝေရူပဿ။)

၅။ **အာပတ္တိ** - ဣတ္ထိလိင်၊ ရတ္ထာဒိ။ အာ+ပဒဓာတ်+တိ-ပစ္စည်း။
နိန္ဒာ = နိန္ဒ+ ဒဏ်။ ထိ+အာ။ (နှ-ကိုချေ) ဏ္ဍာဒိ။ (တနည်း) နိ+ဒါ+အ+အာ။ (ဓာန်ဋ္ဌီ)
အြဗ္ဘန္တ = အဝ+ ကမ္+တ၊ ဝုဋ္ဌိ = ဥ+ဌာ+တ။ (ဝ-အာဂုမ်)
ဘိက္ခု = ဘိက္ခ+ရူ။ (ဝါ) ဘီဒိ+ရူ။ (ဝါ) ဘီ+ဣက္ခ+ရူ။

http://www.dhammadownload.com

၆။ ၆+၇+၈ = ပုစ္ဆာ ရွေး၍ဖြေခဲ့ပြီ။

(က) န ဇာနာတိ-ဖြင့် အဇာနန္တော၌ ဇာနန္တောဝယ် အန္တ-ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန အနက်၌သက်-လည်းကောင်း, ဇာနာတီတိ ဇာနန္တော-ဟု ကတ္တုသာဓနပြု-လည်းကောင်း, န+ဇာနန္တော အဇာနန္တောဟု မိဿကတပ္ပုရိသ်သမာသ်ပြု-လည်းကောင်း, အ-၏ နနိပါတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

၁၀။ ၇တွဲ-၌ အန္တဋ္ဌ-အရ ဒေသနာညက်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်။

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၅)

(က) ဥမ္မတ္တကော နာမ ပိတ္တုမ္မတ္တကော။

(ခ) ဒုဝိဓဥ္ဟိ ပိတ္တံ ဗဒ္ဓပိတ္တံ, အဗဒ္ဓပိတ္တန္တိ။

(ဂ) တတ္ထ အဗဒ္ဓပိတ္တံ လောဟိတံ ဝိယ သဗ္ဗင်္ဂဂတံ၊ တမှိ ကုပိတေ သတ္တာနံ ကဏ္ဍုကစ္ဆုသရီရကမ္ပာဒီနိ ဟောန္တိ၊ တာနိ ဘေသဇ္ဇကိရိယာယ ဝူပသမန္တိ။

(ဃ) ဗဒ္ဓပိတ္တံ ပန ပိတ္တကောသကေ ဌိတံ၊ တမှိ ကုပိတေ သတ္တာ ဥမ္မတ္တကာ ဟောန္တိ ဝိပလ္လတ္ထသညာ ဟိရောတ္တပ္ပံ ဆဍ္ဍေတွာ အသာရုပ္ပါစာရံ စရန္တိ၊ လဟုကဂရုကာနိ သိက္ခာပဒါနိ မဒ္ဒန္တာပိ န ဇာနန္တိ၊ ဘေသဇ္ဇကိရိယာယပိ အတေကိစ္ဆာ ဟောန္တိ၊

(င) ဝေဒနာယ ဥမ္မတ္တကဿ အနာပတ္တိ။

(စ) ခိတ္တစိတ္တော နာမ ဝိဿဋ္ဌစိတ္တော ယက္ခုမ္မတ္တကော ဝုစ္စတိ။

(၅။ ၂၃၄။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၉၄။ ဝိမတိ။ ၁၄၇။ မဏိသျှု။ တ။ ၂၄၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၂၄၃။)

၁။ က-ခ-ဂ-တို့ကို နိပါတ် သဗ္ဗနာမ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် ကျနစွာအနက်ပေးပါ။

၂။ ခ-အနုသန္ဓေ၊ ဂ-ဝါကျ၌ တမှိ ကုပိတေ-စသည်သို့ အာဓာရာဂါယုတ္တ စောဒနာတက်ပါ။

၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။

၄။ ဂ-ဝါကျ သဗ္ဗင်္ဂဂတံ-ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ညသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ပိတ္တ၊ လောဟိတ၊ ကုပိတ၊ ကစ္ဆု၊ ကဏ္ဍု-တို့ကို ဓာတု, ပစ္စယဝေဘန်ပါ။

၆။ ဝေဒနာဋ္ဋော နာမ ယော အဓိမတ္တာယ ဒုက္ခဝေဒနာယ အာတုရော ကိဉ္စိ န ဇာနာတိ-ကို အာ+သံ။

၇။ ဘေသဇ္ဇကိရိယာယ + ဘေသဇကိရိယာယ-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ စ-ဝါကျ ခိတ္တစိတ္တော-၌ နည်း။ ဟိရောတ္တပ္ပံ-၌ ဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၁၀။ လောဟိတံ-ကို ဝေဝ့စနဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

==========================

(ခ) အနုသန္ဓေ

၂။ ဤသို့ က-ဖြင့် ဥမ္မတ္တက-အရ ပါရိသောသနည်းဖြင့် သည်းခြေပျက်၍ ရူးသော ပိတ္တုမ္မတ္တက ရဟန်းကို ယူရမည်ဟုပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သည်းခြေ၏ သရူပဘေဒကို ပြလိုသောဆရာသည် (ခ)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ+ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ) ဖြင့် သည်းခြေသည် ဗဒ္ဓသည်းခြေ၊ အဗဒ္ဓသည်းခြေ အားဖြင့် နှစ်မျိုးရှိ၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းသည်းခြေနှစ်မျိုးတို့၏ တည်ရာအရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းသည်းခြေ နှစ်မျိုးတို့ ပျက်စီးသည်ရှိသော် သတ္တဝါတို့အားဖြစ်တတ်သောရောဂါ စသည်ကိုလည်းကောင်း အသီးသီးအကျယ်ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ+ဃ) မိန့်၏။

ဂ- ဝါကျ တမှီ ကုပိတေ-စသည်သို့ သာဓောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဂ) ဝါကျ အဗဒ္ဓပိတ္တံ လောဟိတံ ဝိယ သဗ္ဗင်္ဂဂတံဖြင့် အဗဒ္ဓသည်းခြေသည် အလုံးစုံသောကိုယ်အင်္ဂါ၌ တည်သောဟု ဆို၏။ ယင်းသည်းခြေပျက်စီးသည်ရှိသော် သတ္တဝါတို့အား အဘယ်ရောဂါမျိုး ဖြစ်တတ်ပါသနည်း။ ယင်းအဗဒ္ဓသည်းခြေပျက်ခြင်းကြောင့် အရူးရောဂါ ဖြစ်တတ်ပါသလော။ ယင်းအဗဒ္ဓ-သည်းခြေ ပျက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ရောဂါတို့သည် အတေကိစ္ဆ=ကုစားမရဟု မှတ်ရပါမည်လော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်-ကြောင့် တမှီ ကုပိတေ-စသည်မိန့်၏။

၃။ ၁-ဝိတ္ထာရ။ (ဘာဋီ) တပ္ပါကဋ္ဌကရဏ။ (မအူ) ဂ-ဃ-ဝိတ္ထာရ။
ထိုတွင်-ဃ-ကား အဗဒ္ဓ သည်းခြေ၏ ဝိနိစ္ဆယမှတပါး ဗဒ္ဓသည်းခြေ၏ဝိနိစ္ဆယကိုပြ ပကၡန္တရ။
ဂ-ဃ-ဝါကျတို့၌ ဝါကျအစိတ်အစိတ်ပါရှိရာတွင် နောက်နောက်သည် ဝါကျရမ္ဘ။ ရှေးရှေးသည် အာရဗ္ဘဝါကျဟု ခွဲလေဦး။
င-သည် ပဒါဝဓိကန္တ + ဒန္တစ္ဆေဒနည်းမှတပါး ဝါကျာဝဓိကန္တ + ဒန္တသောဓနနည်းကိုပြသောကြောင့် ပကၡန္တရ။
(တနည်း) ပါဠိတော်၌ ဆရာပြဆိုသကဲ့သို့ပင် ဥမ္မတ္တကောဟု ပဌမန္တနှင့် ရှိပါသလောဟု စော၊ ပယ်၊ ဆက် ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ယင်းဥမ္မတ္တကဿ-ပုဒ်ကို အဘယ်ပုဒ်နှင့် စပ်အပ်ပါသနည်းဟုစော၊ ပယ်၊ ဆက် ဝါကျာရမ္ဘ။ စ-ပကၡန္တရ။

၄။ အင်္ဂီယတေ ဉာယတေ တေန သမုဒါယောတိ အင်္ဂံ။ (အဝယဝ)
အင်္ဂ အသေ့ အတ္ထီတိ အင်္ဂံ။ (သဒ္ဒိရုံ) အင်္ဂီယတေ ဉာယတေတိ ဝါ အင်္ဂံ။ (သဒ္ဒိရုံ)
ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဂတံ။ သဗ္ဗ + အင်္ဂ သဗ္ဗင်္ဂ။ သဗ္ဗင်္ဂေ + ဂတံ သဗ္ဗင်္ဂဂတံ။
သဗ္ဗင်္ဂ-အရ အလုံးစုံသော ကိုယ်အင်္ဂါဖြစ်သည် မှချ။
ထို၏ + အဗဒ္ဓသည်းခြေနှင့် ဌာန + ဌာနီစပ်---ဌာနူ။
သဗ္ဗင်္ဂဂတ-ပုဒ်လုံးအရကား အလုံးစုံသော ကိုယ်အင်္ဂါ၌ဖြစ်သော အဗဒ္ဓသည်းခြေရ၏။

အမှာ ဤ၌ ဥပမေယျ-ပဓာနဘက်ကိုင်၍ကောက်သည်။ ဥပမာန အပဓာနဘက်ကိုင်လျှင် အလုံးစုံသော ကိုယ်အင်္ဂါ၌ဖြစ်သော သွေးဒြပ်ကို ကောက်ရမည်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အပိဒဓာတီတိ ပိတ္တံ။ အပိ ပုဗ္ဗော၊ ဓာ-ပိဓာနေ။ တော၊ အ-လောပေါ။
ဗန္ဓီယတေတိ ဗဒ္ဓံ။ ဗဒ္ဓ + ပိတ္တံ ဗဒ္ဓပိတ္တံ။ န + ဗဒ္ဓ အဗဒ္ဓ၊ အဗဒ္ဓ + ပိတ္တံ အဗဒ္ဓပိတ္တံ။
သရီရဿ + ကမ္ပော သရီရကမ္ပော။ ဘိသဇ္ဇတိ စိကိစ္ဆတီတိ ဘိသက္ကော။
ဘိသက္ကဿ + ကမ္မံ ဘေသဇ္ဇံ။ ဘိသက္က + ဏျ။ သာမိ + သံ-စပ်။
ကရဏံ ကိရိယာ။ ဘေသဇ္ဇေန + ကိရိယာ ဘေသဇ္ဇကိရိယာ။ (မအူ)

http://www.dhammadownload.com

အမှာ အဘိဓာန်ဋီကာ၌ ဘိသဇာန် + ဏွဒံ ဘေသဇ္ဇံ-ဟုပြုသည်။
ပိတ္တဿ + ကောသကံ ပိတ္တကောသကံ။ ဝိပရီတော + အတ္ထာ + ဧတိဿာ သညာယာတိ ဝိပလ္လတ္ထာ။
ဝိပလ္လတ္ထာ + သညာ+ ဧတေသံ သတ္တာနန္တိ ဝိပလ္လတ္ထသညာ။
(ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိသော အမှတ်သညာ၏ + သတ္တဝါတို့နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေး။ သညာ+သညီစပ်)
န + သာရုပ္ပံ အသာရုပ္ပံ။ အသာရုပ္ပံ + စရိယံ အသာရုပ္ပစရိယံ။
လဟုကာနိစ+ ဂရုကာနိစ လဟုကဂရုကာနိ။
တိကိစ္ဆိတုံ + သက္ကုဏေယျာ တေကိစ္ဆာ။ န + တေကိစ္ဆာ အတေကိစ္ဆာ။
ဝိဿဋ္ဌံ + စိတ္တံ + ဧတေနာတိ ဝိဿဋ္ဌစိတ္တော။
(လွှတ်အပ်သောစိတ်၏ + ယက္ခုမ္မတ္တကရဟန်းနှင့် ဂုဏ်+ ဂုဏေးစပ်-)
ခိတ္တံ+ စိတ္တံ+ ဧတဿာတိ ခိတ္တစိတ္တော။ (ပျံ့လွင့်သောစိတ်၏+ ရဟန်းနှင့် ဂုဏ်+ ဂုဏေးစပ်။)

၅။ **လောဟိတ** = ရုဟ+တ။ **ကုပိတ** = ကုပ+တ။ (ဣ-အာဂုမ်။)
ကစ္ဆု = ကုသ+သုက်။ ကသန္တိ ဝိလေခန္တိ ဧတ္တာတိ ကစ္ဆု။ (ဣာဒိ) (တနည်း) ကစ+ဥ။ ကစ-ဗန္ဓနေ၊ဥ။
စဿ+သတ္တံ။ ဒွိတ္တာဒိ။ (ဓာန်ဋီ) **ကဏ္ဍု** = ကဏ္ဍ+ ဥ။ **ခိတ္တ** = ခိပ+တ။ **ဝိဿဋ္ဌ** = ဝိ+သဇ+တ။

၆။ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ အာတုရော-ဖြင့် ဝေဒနာဋ္ဋော-ကို ဝေဒနာယ + အဋ္ဋော ဝေဒနာဋ္ဋော-ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ ဝေဒနာ-အရ ဒုက္ခဝေဒနာကိုယူ-လည်းကောင်း အဋ္ဋ-သဒ္ဒါ၏ အာတုရ-အနက်ဟောလည်းကောင်း သိစေ။

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် လွန်ကဲသော ဒုက္ခဝေဒနာဖြင့် ကျင်နာသည်ဖြစ်၍ တစုံတခုကို မသိသော ရဟန်းကို ဝေဒနာဋ္ဋ-အရယူ သိစေ။

(က) ဖြင့် ဥမ္မတ္တက-အရ ပါဠိသေသနည်းဖြင့် ပိတ္တုမ္မတ္တကကိုသာ ယူရမည်ဟုသိစေ။

(ခ) ဖြင့် ပိတ္တ-သည် ဗဒ္ဓ, အဗဒ္ဓ နှစ်မျိုးရှိ၏ ဟုသိစေ။ (သရူပတ္ထ။)

စ-ဖြင့် ခိတ္တစိတ္တ-အရ ပါဠိသေသနည်းဖြင့် လွှတ်အပ်သော စိတ်ရှိသော ယက္ခုမ္မတ္တကကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

၇။ ဘေသဇ္ဇကိရိယာယ+ ဘေသဇကိရိယာယ

ဘေသဇ္ဇံ အဂဒေါစေဝ၊ ဘေသဇမောသဓံ ပျထ။ (ဓာန်။ ၃၃၀။) ဘိသဇာန် + ဏွဒံ ဘေသဇ္ဇံ၊ ဏျ။ ဘိသဇာန်+ဏွဒံ ဘေသဇံ။ ဏော။ (ဓာန်ဋီ) တို့ကိုထောက်၍ ဘေသဇ္ဇနှင့် ဘေသဇ-သည် ဝေဝုစ်ပရိယာယ်မျှသာဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဘေသဇ္ဇ-ဟုရှိလျှင် ဘိသဇ-ပုဒ် + ဏျ-ပစ္စည်း။ ဘေသဇ-ဟုရှိလျှင် ဘိသဇ-ပုဒ်၊ ဏ-ပစ္စည်းဟုကြံ။ ဤသို့ သဒ္ဒယုတ္တိ, အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

ကဏ္ဍု+ကဏ္ဍု

ကဏ္ဍူ ကဏ္ဍူတိ ကဏ္ဍူယာ၊ ခဇ္ဇူ ကဏ္ဍူဝန် ပျထ။ (ဓာန်။ ၃၂၆) ကိုထောက်၍ ကဏ္ဍူနှင့် ကဏ္ဍုသည် ဝေဝုစ်ပရိယာယ်အနက်တူဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍ ဘေဒနေ၊ ဥ။ ဒီဃေ-ကဏ္ဍူ။ (ဓာန်ဋီ) ထောက်၍ ကဏ္ဍ-ဓာတ် + ဥ-ပစ္စည်းဖြင့် ကဏ္ဍု-ဟုပြီးသည်။ ဥ-ကို ဒီဃ-ပြုလျှင် ကဏ္ဍူဟု ပြီးသည်။ ထိုကြောင့်လည်းကောင်း နှစ်ပါဌ်သင့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဝူပသမန္တိ + ဝုပသမန္တိ

ဝိ+ဥပသမန္တိဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ဝူပသမော-ပြယုဂ်ကဲ့သို့ ဝ-အစိတ် ဝှ-ကိုချေ။ နောက်-ဥ-ကို ဦ-ဒီဃ-ပြု၍ပြီးသော ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝူပသမန္တိဟု ဒီဃနှင့်ရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။ (ရူပသိဒ္ဓိ။ ဒီဃံသုတ်။ နှာ-၁၁)

ဝူပသမန္တိ + ဝူပသမ္မန္တိ

မအူသျှ၌ ဝူပသမန္တိ။ ဘာသာဋီကာ၌ ဝူပသမ္မန္တိ။ လက်ရှိဆဋ္ဌမူအဋ္ဌကထာ၌ ဝူပသမန္တိဟု ရှိသည်။ နိရုတ္တိဒီပနီ-နှာ-၄၄၅-၌ သမု-ဥပသမေ, နိဝါသေစ၊ သမ္မတိ၊ ဝိသမ္မတိ၊ ဥပသမ္မတိ၊ ဝူပသမ္မတိဟု တိုက်ရိုက်ရှိသည်။

ဝိ, ဥပရှေး + သမု + ဒိဝါဒိ ယ + အန္တိ-ဝိဘတ်။ ပုဗ္ဗရူပဋ္ဌ-သုတ်ဖြင့် ယ-ပစ္စည်းကို ပုဗ္ဗရုပ်မ-ပြု၍ ဝူပသမ္မန္တိ-ဟု ရုပ်ပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် ဝူပသမ္မန္တိ-သာ ယုတ္တတရ ဖြစ်သည်။

ဝိပလ္လတ္ထသညာ+ ဝိပလ္လတ္ထသညာ

မအူနိသျ-၌ ဝိပလတ္ထသညာ=ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိသော အမှတ်သညာရှိကုန်သည်-ဟု အနက်ပေးပြီး ဝိပရီတော + အတ္တာ + ဧတိဿာ သညာယာတိ ဝိပလ္လတ္ထာ။ ဝိပလ္လတ္ထာ + သညာ + ဧတေသံ သတ္တာနန္တိ ဝိပလ္လတ္ထသညာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု ပြသည်။

ဘာသာဋီကာ-၌ ဝိပလ္လတ္ထသညာ=ဖောက်ပြန်သောသညာရှိကုန်သည်-ဟု အနက်ပေးပြီး ဝိ+ပရိ-ပုဗ္ဗ + အသဓာတ်နောင် ဏ-ပစ္စည်းသက်လျှင် "ဝိပလ္လာသ"ဟု ဖြစ်၍ တ-ပစ္စည်းသက်လျှင် "အတ္ထော" ပုဒ်ကဲ့သို့ "ဝိပလ္လတ္ထ"ဟုဖြစ်၏။ ဝိပရိယာသတီတိ ဝိပလ္လတ္ထာ။ ဝိပလ္လတ္ထာ + သညာ + ဧတေသန္တိ ဝိပလ္လတ္ထသညာဟု ဝစနတ္ထပြုပြသည်။ ထိုကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်ဟု ဆုံးဖြတ်။

၆။
(က) ဥမ္မတ္တကဿ

အပေါင်း-ယက္ခုမ္မတ္တက, ပိတ္တုမ္မတ္တက၏ 'ဥမ္မတ္တက' ဟူသောအမည်ကို အစိတ်-ပိတ္တုမ္မတ္တက၌ တင်ကေဒေသျူပစာ။

ဆိုလတံသော ခိတ္တစိတ္တဿအရ ယက္ခုမ္မတ္တကကိုယူလတံ့ဖြစ်၍ ထိုမှကြွင်းသော ပိတ္တုမ္မတ္တကကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။

(စ) ခိတ္တစိတ္တဿ

ဆိုခဲ့ပြီးသော ဥမ္မတ္တကဿ-အရ ပိတ္တုမ္မတ္တကကို ယူပြီးဖြစ်၍ ထိုမှကြွင်းသော ယက္ခုမ္မတ္တကကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။ ကေဒေသျူပစာ။

ဟီရောတ္တမ္ပံ့ ဆရေတွာ

ပဓာနနည်း။ ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿနနည်း။ ကေဒေသူ။ အဝယဝူပစာ။

၁၀။ လောဟိတ-၏ ဝဝဝစန ဟာရကို လောဟိတံ၊ ရုဓိရံ၊ သောဏိတံ၊ ရတ္တံ။ (ဓာန်။ ၂၈၁။) ထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၆)

(က) မက္ကဋိ ဝဇ္ဇိပုတ္တာစ။ ပ ။ ဝုမုပဗ္ဗဇိတော မိဂေါ"တိ ဣဒံ ကိံ?

(ခ) ဣမာ ဝိနီတဝတ္ထူနံ အဂဂ တာ သယံ ဝိနိစ္ဆိတာနံ တေသံ တေသံ ဝတ္ထူနံ ဥဒ္ဒါနဂါထာနာမ။

(ဂ) တာနိ ဝတ္ထူနိ "သုခံ ဝိနယဓရော ဥဂ္ဂဏှိဿန္တိ"တိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရေဟိ ဌပိတာနိ၊ (ဌပိတာ)

(ဃ) ဝတ္ထုဂါထာ ပန ဓမ္မာနေယ၀ ဘဂဝတိ ဥပါလိတ္ထေရေန ဌပိတာ "ဣမိနာ လက္ခဏေန အာယတိံ ဝိနယဓရာ ဝိနယံ ဝိနိစ္ဆိနိဿန္တိ" တိ။

(င) တသ္မာ ဧတ္ထ ဝုတ္တလက္ခဏံ သာဓုကံ သလ္လက္ခေတွာ ပဌမသိက္ခာပဒံ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ၊ ဒုတိယာဒီနဥ္စ ဝိနီတ-ဝတ္ထူသု ဝုတ္တလက္ခဏေန ဒုတိယာဒီနိ။

(စ) ဝိနီတဝတ္ထူနိ ဟိ သိပ္ပိကာနံ ပဋိစ္ဆန္နကရူပါနိ ဝိယ ဝိနယဓရာနံ ပဋိနစ္ဆန္နကဝတ္ထူနိ ဟောန္တီတိ။

(၄။ ၂၃၆။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၉၉။ ဝိမတိ။ ၁၅၃ မဲအူသျ။ တ။ ၄၅၃။ ဘာဋီ။ ဒု။ ၄၅၁။)

= =

၁။ စ-ဆ-တို့ကို လိုက်သင့်သောပုဒ်များလိုက်၍ ဝါကျပရိဝတ္တနနည်းဖြင့် အနက်ပေးပါ။

၂။ ဂ-သာဘောဂပုစ္ဆာ။ ဃ-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။

၃။ ခ-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ခ)ဣမာ၊ (ဂ)တာနိ ဝတ္ထူနိတို့ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။

၄။ ဝိနီတဝတ္ထု-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ဝိနိစ္ဆိတာနံ၊ ဘဂဝတာ၊ ဂါထာ၊ ဥဒ္ဒါန၊ ထေရ-တို့ကို ဓာတု+ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။

၆။ ခ-ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးခဲ့ပါ။

၇။ ဂ-ဝါကျ၌ ဌပိတာ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဌပိတာနိ-ဟူ၍လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ င-ပဌမသိက္ခာပဒံ-၌ နယူပစာကို ဆိုရိုးကျရေးပြပါ။

၁၀။ င-ဝါကျ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ-၌ ဓာတွတ္ထကို ရှု၍ ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= =

၂။

ဂ= သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် ခ-ဖြင့် ဤမက္ကဋီ ဝဇ္ဇိပုတ္တာစ စသောဂါထာတို့သည် ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်သော ထိုထိုဝတ္ထုတို့၏ အကျဉ်းချုပ်ဖြစ်သော ဥဒ္ဒါနဂါထာ (သင်္ဂဟဂါထာ) တို့တည်းဟု ဆို၏။ ယင်းဂါထာတို့ကို အဘယ်သူသည် ထားအပ်ပါသနည်း။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင် ထားအပ်ပါသလော။ (ဝါ) ရှင်ဥပါလိထေရ် ထားအပ်ပါသလော။ စုဒ်-ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

ဃ- အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ဂ-ဝါကျဖြင့် မက္ကဋီ ဝဇ္ဇိပုတ္တာစ-အစရှိသော ဥဒ္ဒါနဂါထာတို့ကို သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့ ထားအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဝတ္ထုဂါထာ ခေါ် တေန ခေါ် ပန သမယေန အညတရော ဘိက္ခု မက္ကဋိယာ မေထုနံဓမ္မံ ပဋိသေဝိ-စသော နိဒါန်း ဝတ္ထုတို့ကို ပြတတ်သော ပါဠိတို့ကိုကား ဘုရားရှင်သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ကပင် ဥပါလိမထေရ်ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ၎-ဝါကျဖြင့် ဤဝိနီတဝတ္ထုတို့၌ ဟောတော်မူအပ်သော လက္ခဏာကိုကောင်းစွာမှတ်သား၍ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်ကို ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ဒုတိယပါရာဇိက-စသည်တို့၏ ဝိနီတဝတ္ထုတို့၌ ဟောတော်မူအပ်သည့် လက္ခဏာဖြင့် ဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ် စသည်တို့ကိုလည်း ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်၏။-ဟု ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းဆိုခဲ့ပြီးသော စကားရပ်ကိုပင် အကြောင်း, ယုတ္တိဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (စ) မိန့်။

၃။ ခ = ဝိသဇ္ဇနာပက္ခန္တရဝါကျ။ ဂ=ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ= ပက္ခန္တရဝါကျ။ (ဝါ). ဝါကျာရမ္ဘ။ င=လဒ္ဓဂုဏ်။ စ=ကာရဏ။ (မအူ+ ဘာသာဋီကာ) (ဝါ) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (ယောဇနာ+ ဘာသာဋီကာ)

တစပ် (ခ) **ဣမာ-ကား** တို့ကို--ကြောင့်--ဌပိတာ-၌ ဝုတ္တကံ / ဝုတ္တကံ၏ကြိယာစပ် (ဘာသာဋီကာ)
(တနည်း) ဣမာ-ကား-တို့သည်-ကြောင့် ဥဒ္ဒါနဂါထာ နာမ-၌ တုလျတ်/လိင်တ်စပ်။ (ဘာသာဋီကာ)
(ဂ) **တာနိ ဝတ္ထူနိ-ကား**-တို့ကို-ကြောင့် ဥဂ္ဂကိုဿန္တိ-၌ အဝုတ္တကံ/အဝုတ္တကမ္မ် စပ် (ဘာသာဋီကာ)
(တနည်း) တာနိ ဝတ္ထူနိ-ကား--တို့ကို--ကြောင့် ဌပိတာနိ-၌ ဝုတ္တကံ/ဝုတ္တကံ၏ ကြိယာစပ်။ (မအူသျှ)

၄။ ဝိနီယန္တေ ဝိနိစ္ဆိယန္တေတိ ဝိနီတာနိ။ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထူနိ။
ဝိနီတာနိ+ ဝိနိစ္ဆိတာနိ+ ဝတ္ထူနိ ဝိနီတဝတ္ထူနိ။ (သာရတ္ထ။ မအူသျှ)
ဝိနီတ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရကား--မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း ဟူသော ဂုဏ်သည် မှဉ်။
ထို၏ + ထိုထိုအကြောင်းအရာဝတ္ထုတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏီး စပ်ဒွာနှူ။
ဝိနီတဝတ္ထု-ဟူသော ပုဒ်လုံးအရကား--မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်သော အကြောင်းအရာ ဝတ္ထုတို့ ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

တံတံ ဝတ္ထုံ ဥဒ္ဒရိတ္တွာ+ဒေန္တိ ဒဿေန္တီတိ ဥဒ္ဒါနာနိ။ ဥဒ္ဒါနာနိ စေဝ+ဂါထာ ဥဒ္ဒါနဂါထာ။ (မအူသျှ)
(တနည်း) ဥဒ္ဒါနဘူတာ + ဂါထာ ဥဒ္ဒါနဂါထာ။ (ဝိမတိ။)

◆ **တံတံ ဝတ္ထုံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဒါနတော ဒဿနတော ဥဒ္ဒါနဘူတာ ဂါထာ ဥဒ္ဒါနဂါထာ၊ သင်္ဂဟဂါထာ ဥဒ္ဒေသ ဂါထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ဝိမတိ)**

အမှာ ဘာသာဋီကာ၌ ကား--ဥဒ္ဒံ ဒါတိ ရက္ခတီတိ ဥဒ္ဒါနံ-ဟုပြုသည်
ဥဒ္ဒံ = အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌။ ဒါတိ-ရက္ခတိ = (ဘုရားရှင်ဆုံးဖြတ်တော်မူအပ်သော ဝိနီတဝတ္ထုတို့ကို မပျောက်ပျက်အောင်) စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဟု-ပေး။
သိပ္ပံ ဇာနန္တီတိ သိပ္ပိကာ။

၅။ **ဝိနိစ္ဆိတာနံ** = ဝိ+နိ+စိ+တ။ **ဘာဂဓါ** = ဘန္ဓ+တဝန္တု။ (ဝါ) ဝိ+ဘဇ+တဝန္တု။ (ဝါ) ဘဇ+တဝန္တု။
ဂါထာ = ဂေ + ထက်။ ဂါယတီတိ ဂါထာ။ (ဏွာဒိ) ဂန္ထေတီတိ ဂါထာ။ (သာရတ္ထ)
ဥဒ္ဒါန = ဥ + ဒါ + ယု။ **ထေရ** = ထိရ + ဏ။

၆။ (ခ) ဘဂဝတာ သယံ ဝိနိစ္ဆိတာနံ ဝတ္ထူနံ-ဖြင့် ဝိနီတဝတ္ထု-၌ ဝိနီတ-ဝယ်-ဝိ-ရှေး+ နီဓာတ်၏ ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ဝိ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနီယန္တေ ဝိနိစ္ဆိယန္တေတိ ဝိနီတာနီဟုပြု-လည်းကောင်း၊ တ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန အနက်၌သက်--

http://www.dhammadownload.com

လည်းကောင်း၊ ဝိနီတာနိ+ဝတ္ထူနိ+ဝိနီတဝတ္ထူနိ-ဟု ကမ္မဓာရယ်ပြု-လည်းကောင်း၊ ဆုံးဖြတ်၏ဟူသည် မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

တေသံတေသံ-ဖြင့် ဝတ္ထု-ဟူသည် မဏ္ဍင်္ဂီဝတ္ထု-အစရှိသော ထိုထိုအကြောင်းဝတ္ထု အလုံးစုံပင် တည်းဟု သိစေ။

၇။ (ဂ) ဥဒ္ဒိတာ + ဥဒ္ဒိတာနိ

ဝိနယဓရော တာနိ ဝတ္ထူနိ သုခံ ဥဂ္ဂဏှိဿန္တိ ဇာတိ မနသိကတွာ ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရေဟိ **ဣမာဂါထာ ဥဒ္ဒိတာတိ** သမ္ဗန္ဓော-ဟု ယောဇနာဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း, တာနိဝတ္ထူနိ-သည် ဥဂ္ဂဏှိဿန္တိ၏ ကံ-တည်း။ ဥဒ္ဒိတာ-၏ ကံ-ကား "ဣမာဥဒ္ဒါနဂါထာ"တည်း။ ထိုကြောင့် ဥဒ္ဒိတာနိ-ဟု မရှိစေသင့်။ (ဥဒ္ဒိတာ-ဟုသာရှိရမည်) ဤသို့ ဘာသာဋီကာ။ (ဒု။၄၅၁) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း, ဝိနီတဝတ္ထုတို့ကို ဓမ္မသင်္ဂါဟကထေရ်ဆရာများထားကြကုန်သည်ကားမဟုတ်။ ဘုရားရှင်သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်ကပင် ရှင်ဥပါလိမထေရ်ထားသည်။ ယင်းတို့ကား ဗုဒ္ဓဘာသိတတို့သာ ဖြစ်သည်။ ဓမ္မသင်္ဂါဟကထေရ်တို့ကား (ထိုဝိနီတဝတ္ထုတို့ကို ဝိနည်းဓိုရ်များလွယ်ကူစွာ ဆောင်ထားဘို့ရာ) မဏ္ဍင်္ဂီဝဇ္ဇီပုတ္တာစ-အစရှိသော ဥဒ္ဒါနဂါထာတို့ကိုသာ ထားကြသည်။ ထိုကြောင့်လည်းကောင်း **ဥဒ္ဒိတာ**-ဟု ရှိသောပါဠ်သာ သင့်သည်။

အမှာ မအူနိသျ-၌ကား တာနိဝတ္ထူနိ-ကို ဥဒ္ဒိတာနိ-၌ ကမ္မ/ကမ္မိ-အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်၍ အနက်ပေးသည်။

ဃ=ဝတ္ထုဂါထာပန။ ဝတ္ထုကထာပန

ဝတ္ထုဂါထာတိ "တေနခေါ ပန သမယေန အညတရော ဘိက္ခုတီ"တိ အာဒိကာ နိဒါနဝတ္ထုဒီပကာ ဝိနီတဝတ္ထုပါဠိယေဝ တေသံတေသံ ဝတ္ထူနံ ဂန္ထနတော "ဝတ္ထုဂါထာ"တိ ဝုတ္တာ။ န သင်္ချာဝိစိတ်လက္ခဏေန။ ဂါထာနံ+ဝတ္ထု ဝတ္ထုဂါထာတိ ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (သာရတ္ထ။ ဒု။ ၉၉) (ဝိမတိ။၁၅၃) တို့ကိုထောက်၍-ဂန္ထေတီတိ ဂါထာ။ ဝတ္ထူနံ+ဂါထာ ဝတ္ထုဂါထာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း (တနည်း) ဂါထာနံ + ဝတ္ထု ဝတ္ထုဂါထာဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဂါထာဝတ္ထုဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဂါထာနှင့်ဝတ္ထုကို ရှေး + နောက်ပြန်၍ ဝတ္ထုဂါထာဟု ရုပ်ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း , ဝတ္ထုဂါထာ-သာသင့်သည်။ ဝတ္ထုကထာ-ကားမသင့်။

ဝိနိစ္ဆိနိသဿန္တိ + ဝိနိစ္ဆိဿန္တိ

ကီယာဒိဂိုဏ်းအရာဖြစ်၍ ဝိနိစ္ဆိနိဿန္တိ-သာသင့်သည်။ ဝိနိစ္ဆိဿန္တိ-ကား မသင့်။

၈။ ပဉ္စမသိက္ခာပဒ်

အကြောင်း-မေထုနဝိရတိ, မေထုနသံဝရဟူသောအနက်၏ "**သိက္ခာပဒံ**" ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော-ယောပန ဘိက္ခုအစရှိသော (ပဉ္စမပါရာဇိက) ပုညတ္တိသဒ္ဒါ၌တင်--ကာရဏူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။ (သိက္ခာပဒံအဖွင့်ပြန်ရှု)

၁၀။ **ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ**-၌ ဝိဗျေး+နိဗျေး+စိ-ဓာတ်အရ ဝိနည်းဓိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိနယဝိနိစ္ဆယကောသလ္လဉာဏ် ပြဒ္ဒါန်းသော ကုသိုလ်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

40A

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၇)

(က) ဥပ္ပလဝဏ္ဏာတိ သာထေရီ သာဝတ္ထိယံ သေဋ္ဌိဓီတာ သတသဟဿကပွေ အဘိနီဟာရသမ္ပန္နာ။
(ခ) တဿာ ပကတိယာပိ အတိဒဿနီယာ နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ ကာယစ္ဆဝိ။
(ဂ) အဗ္ဘန္တရေ ပန ကိလေသသန္တာပဿ အဘာဝေန အတိဝိယ ဝိရောစတိ၊
(ဃ) သာ တာယေဝ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ "ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ"တိ နာမံ လဘိ။
(ဍ။ ၂၃၇။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၁၀၀။ ဝိမတိ။ ၁၅၄။ မအူသျှ။ တ။ ၂၅၅။ ဘာသာဋီ။ ဒု။ ၄၅၃။)

၁။ အထက်ပါ ဝါကျတို့ကို နိဿယကျကျ အနက်သမ္ပန်ပါ။
၂။ ခ-အနုသန္ဓေတက်၍ ဂ-ဝါကျကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ က-၌ အဘိနီဟာရသမ္ပန္နာ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်း ကောက်ပါ။
၅။ ထေရီ၊ သေဋ္ဌိ၊ ဥပ္ပလ၊ ပေါက္ခရ၊ ဆဝိ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို အာ+သံ။
၇။ ဂ-၌ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ+ဝဏ္ဏသမ္ပန္နပေါက္ခရတာယ-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ခ-ဝါကျ နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ-၌ ရနိုင်သမျှ နယူပစာရတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ အဘိနီဟာရ-ကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိထုတ်ပါ။

================================

၂။ **(ခ) အနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (က)ဖြင့် ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ-ဟူသည် သာဝတ္ထိပြည်၌ သူဌေးသမီးတည်း၊ ကမ္ဘာတစ်သိန်းအထက်၌ ဆုတောင်းမှုနှင့်ပြည့်စုံသော ထေရီမတည်း-ဟု အဓိပ္ပါယတ္ထ၊ အဘိဓေယျတ္ထကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းဥပ္ပလဝဏ္ဏာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထအဘိဓာနတ္ထနှင့် ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ၏ ပင်ကိုယ်ပကတိအားဖြင့် လှပတင့် တယ်ပုံကို ပြလိုသောဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမသည် အလွန်ရှုချင်စဖွယ်ကောင်းသော ကြာညိုအဆင်းနှင့် တူသော ကိုယ်ရေအဆင်းရှိ၏-ဟု ပင်ကိုယ်ပကတိအားဖြင့် လှပပုံကို (ဝါ) ရူပကာယ၏ လှပတင့် တယ်ပုံကို ပြဆို၏။ ထေရီမသည် ပင်ကိုယ်ပကတိအားဖြင့်သာ လှပတင့်တယ်ပါသလော၊ (ဝါ) ရူပကာယသာ လှပတင့်တယ်ပါသလော။ ဝိကတိအားဖြင့် အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ (ဝါ) နာမကာယ ကား-အဘယ်သို့ သဘောရှိပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ယခုအခါ၌ ဥပ္ပလဝဏ်အမည်ရခြင်း၏အကြောင်း-သကတ်နာမလာဘဟိတ်ကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ ၁-ပက္ခန္တရ။ (ဝါ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ဂ-ပက္ခန္တရ (မအူ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဘာသာဋီကာ) ယ-ဝါကျာရမ္ဘ။

၄။ အဘိနီဟရတိ စေတေနာတိ အဘိနီဟာရော။ သမ္မုစ္စတီတိ သမ္ဗန္ဓာ။

အဘိနီဟာရေန + သမ္ဗန္ဓာ အဘိနီဟာရသမ္ဗန္ဓာ။

အဘိနီဟာရ-အရကား--(မိမိစိတ်ကို သာဝကပါရမီဉာဏ်သို့) ရှေးရှုဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော ဆုတောင်းမှုသည် မှချ။ ထို၏ + ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်---ဌာန္ဟု--၏။

အဘိနီဟာရသမ္ဗန္ဓ-ပုဒ်လုံး အရကား---ဆုတောင်းမှုနှင့် ပြည့်စုံသော ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ ရ၏။

အမှာ မအူနိဿယအလို---အဘိနီဟရဏံ အဘိနီဟာရော။ (ဆုတောင်းခြင်းရ၏)

အဘိနီဟာရေန+သမ္ဗန္ဓာ အဘိနီဟာရသမ္ဗန္ဓာ-ဟုပြု။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သတေန + ဂုဏိတံ + သဟဿံ သတသဟဿံ။

သတသဟဿဥ္စ + တံ + ကပ္ပေါ်စာတိ သတသဟဿကပ္ပေါ။

ဒဿနာယ + ယောဂ္ဂါ ဒဿနီယာ။ (မအူ) **တနည်း**-ပဿိတဗ္ဗာတိ ဒဿနီယာ။

အတိဝိယ ဒဿနီယာ အတိဒဿနီယာ။

အတိရေကဘောဂုဏ်၏ +ရှုချင်စဖွယ်ကောင်းသောကိုယ်ရေနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ်။ ဝိသေသနဆက်ကောက်။

နီလဥ္စ+တံ+ဥပ္ပလဉ္စာတိ နီလုပ္ပလံ။ နီလုပ္ပလဿ+ဝဏ္ဏော နီလုပ္ပလဝဏ္ဏော။

နီလုပ္ပလဝဏ္ဏောဝိယ + ဝဏ္ဏော + ဧတိဿာတိ နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ။ (ကာယစ္ဆဝိရ၏)

ဆာဒေတီတိ ဆဝိ။ (ဆဒ+ရဝိ) ကာယဿ+ဆဝိ ကာယစ္ဆဝိ။

ကိလေသာနံ သန္တာပေါ ကိလေသသန္တာပေါ။

ပေါက္ခရဿ ဥပ္ပလဿ + ဝဏ္ဏော ဝဏ္ဏပေါက္ခရော။ (ဝိသေသနပရနိပါတ)

ဝဏ္ဏပေါက္ခရောဝိယ+ဝဏ္ဏော+ ဧတိဿာတိ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာ။

ဝဏ္ဏပေါက္ခရာယ+ဘာဝေါ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ။ (မအူသျှ)

မအူနိဿယအလိုအနက်

ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=ထိုညီသော ကြာ၏အဆင်းကဲ့သို့သော အဆင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သာလျှင်။

(တနည်း) ပေါက္ခရဿ (သုန္ဒရဿ) ဘာဝေါ ပေါက္ခရတာ။ (ပေါက္ခရသဒ္ဒါ သုန္ဒရအနက်ဟော)

ဝဏ္ဏဿ+ ပေါက္ခရတာ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ။ (ဤကား သာရတ္ထပဌမနည်း)

(တနည်း) ဝဏ္ဏဥ္စ+ပေါက္ခရဥ္စ ဝဏ္ဏပေါရက္ခရာနိ။ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာနံ+ဘာဝေါ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ။

ပေါက္ခရသဒ္ဒါ ဒေဟအနက်ဟော) (ဤကား သာရတ္ထဒုတိယနည်း)

(တနည်း) ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ+ပေါက္ခရံ ဝဏ္ဏပေါက္ခရံ။ (သမ္ပန္န နောက်ပုဒ်ကျေ)

ဝဏ္ဏပေါက္ခရဿ+ဘာဝေါ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ။ (ဤကား သာရတ္ထတတိယနည်း)

သာရတ္ထအလိုအနက်သုံးမျိုး

ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=အဆင်း၏ကောင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် (သဒ္ဒတ္ထ)အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=အဆင်း၊ ကိုယ်တို့၏အဖြစ်ကြောင့် (သဒ္ဒတ္ထ) စင်ကြယ်သော အဆင်းနှင့် ကိုယ်သဏ္ဌာန်၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)
(တနည်း) ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသော ကိုယ်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (သဒ္ဒတ္ထ)
ဝိမတိဋီကာ (၁၅၄)၌ကား--ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယာတိ ဧတ္ထ ပေါက္ခလံ နာမ သမိဒ္ဓံ သုန္ဒရဉ္စ၊ တဿ ဘာဝေါ "ပေါက္ခရတာ" တိ ရ-ကာရံ ကတွာ ဝုတ္တော၊ သမိဒ္ဓတာ သုန္ဒရတာတိ အတ္ထောဟု ဖွင့်သည်။ ယင်းအလို ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ=အဆင်း၏ ပြည့်စုံကောင်းမွန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်-ဟုပေး။ ပေါက္ခရ-ကား ပေါက္ခလ-ဟု ဆိုလိုလျက် ရ-ကို လ-ပြု၍ ပေါက္ခရ-ဟု ပြီးသည်။ ပေါက္ခလ-သဒ္ဒါ သမိဒ္ဓိ၊ သုန္ဒရ အနက်ဟော။

၅။ ထေရီ = ထိရ+ဏ။ ထိ-ဤ။ (ဝါ) ဌာ+ဋ္ဌရ+ထီ-ဤ။ ဆေဋ္ဌီ = သံ+သေ+တိ။
ဓိတာ.= ဓာ+ရိတု။ ဥပ္ပလ = ဥ+ ပလ+ကွိ။ (ဝါ) ဥ+ပါ+အလ။ (ဝါ) ဥ+ပလဝ+ကွိ။

◆ **တံတံ ဌာနံ ဥပလတိ ဂစ္ဆတီတိ ဥပ္ပလံ၊ ဥပုဗ္ဗ-ပလ၊ ဂတိယံ၊ ကွိ၊ ဒွိတ္တံ၊ (ဒီပနီ)**
ဥဒကံ ပိဝတီတိ ဥပ္ပလံ၊ (မောဂ္ဂလာယနဝုတ္တိ၊) +ဥဒကေ ပ္လဝတီတိ ဝါ ဥပ္ပလံ၊ ယဒါဒိ၊ (သူစိ)
ပေါက္ခရ=ပုသ+ခရ။ ဆဝိ=ဆဒ+ရဝိ။

၆။ နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ-ဖြင့် ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ-၌ ဥပ္ပလ-အရ ကြာညိုကို ယူ-လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလဿ+ ဝဏ္ဏော ဥပ္ပလဝဏ္ဏော၊ ဥပ္ပလဝဏ္ဏောဝိယ+ဝဏ္ဏော+ဧတိဿာတိ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိ--ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

ပကတိယာပိ အတိဒဿနီယာဖြင့် ထို ထေရီမသည် (ကိလေသာပူပန်ခြင်း မရှိသောကြောင့်သာ မဟုတ်) မပြုမပြင် ပင်ကိုယ်ပကတိအားဖြင့်လည်း အလွန်အဆင်းလှသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

တဿာ ကာယစ္ဆဝိ-ဖြင့် ကြာညိုပန်း အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိ၏-ဟူသည် ထိုထေရီမ၏ ကိုယ်ရေ အဆင်းပင်တည်းဟု သိစေ။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် (မပြုမပြင် ပင်ကိုယ်ပကတိအားဖြင့်သာမဟုတ်) ကိုယ်တွင်း၌ ကိလေသာ အပူမရှိခြင်း ကြောင့်လည်း အလွန်လှပတင့်တယ်၏ဟု သိစေ။

(ဃ) ဝါကျဖြင့် ထိုထေရီမသည် အဆင်းကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဥပ္ပလဝဏ္ဏမည်သတည်း-ဟု သိစေ။ (သာရတ္ထအလို)
(တနည်း) ဃ-ဝါကျဖြင့် ဥပ္ပလဝဏ္ဏာပုဒ်ကို ဥပ္ပလဿ+ဝဏ္ဏော ဥပ္ပလဝဏ္ဏော၊ ဥပ္ပလဝဏ္ဏော ဝိယ+ ဝဏ္ဏော+ဧတိဿာ ထေရိယာတိ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ-ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေ။ (ဤကား မအူသျှအလို)

၇။ (ဃ) ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ+ဝဏ္ဏသမ္ပန္နပေါက္ခရတာယ

ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ ပေါက္ခရံ ဝဏ္ဏပေါက္ခရန္တိ ဥတ္တရပဒလောပေါ ပုဗ္ဗပဒဿ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တဿ ဘာဝေါ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ။ တာယ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၁၀၀။ ထောက်၍ ဝဏ္ဏသမ္ပန္န ပေါက္ခရ တာယဟု ဆိုလိုလျက် သမ္ပန္န-ဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုချေ၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယဟု ရှိသောပါဌ်သာ သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ

၈။ အတူဖြစ်သော ကြာညိုအဆင်း၏ "နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ"-ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသောထေရီမ၏ ကိုယ်ရေအဆင်း၌တင် သဒိသူပစာ။

(တနည်း) ကြာညိုအဆင်းတည်းဟူသော ဂုဏ်၏ "နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ"ဟူသော အမည်ကို ဂုဏေးဖြစ်သော ထေရီမ၏ ကိုယ်ရေအဆင်း၌ တင် ဂုဏူပစာ။

ကြာညိုအဆင်းတည်းဟူသော မကင်းတတ်သည်ကိုဆိုသဖြင့် ထေရီမ၏ ကိုယ်ရေအဆင်းတည်းဟူသော မကင်းရာကိုလည်း ရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝနည်း။

မှတ်ချက် နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာကို တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုခိုက်၌သာ ဂုဏူပစာ၊ သဒိသူပစာရသည်။ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဆက်ပြုလျှင်ကား ယင်း ဥပစာကြံစရာမလို-ဟုမှတ်။

(တနည်း) ဌာန-မကင်းရာဖြစ်သော ထေရီမ၏ ကိုယ်ရေ (ကာယစ္ဆဝိ)ကို "နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာ"ဟု ဆိုသဖြင့် ဌာနီ-မကင်းတတ်သော ကြာညိုအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းဖြဒ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ဌာနူပစာ/ နာနန္တရိကနည်း။

မှတ်ချက် ဤကား နီလုပ္ပလဝဏ္ဏာကို ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ယူ၍ "ဗဟုဗ္ဗီဟိ၊ အဿတ္ထိ-ဟု ရှိသည့်အရာ၊ သဘောမှာ၊ နာနန္တရိကယူမြဲ"ဟူသော ဘုရားကြီး နိယံနှင့်အညီ နယူပစာ ကြံခြင်း ဖြစ်သည်။

ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ

အပေါင်းဖြစ်သော ကြာမှန်သမျှ၏ "ဥပ္ပလ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကြာညို၌ တင် ကေဒေသျူ။

ပေါက္ခရ

အပေါင်းဖြစ်သော ပဒုမ၊ ဒေဟ-စသော အနက်(၆)ပါး၏ "ပေါက္ခရ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သုန္ဒရ၊ ဒေဟအနက်၌ တင် ကေဒေသျူ။

အမှာ သာရတ္ထ-၌ ပေါက္ခရ-သဒ္ဒါ သုန္ဒရ၊ ဒေဟ-နှစ်နက် ဖွင့်ပြသည်။

၁၀။ **အဘိနီဟာရ**-အရ ဘဝပတ္ထနာ တဏှာကိုယူ၍ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား-သမတ္တိစက် လေးပါးတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ယောနိသောမနသိကာရတည်း။ (တနည်း) ဘဝပတ္ထနာ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အဝိဇ္ဇာတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အယောနိသောမနသိကာရတည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အောက်သက် ဩရုယျာရုယှအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထိုဘဝပတ္ထနာသည် သေဋ္ဌိဓီတာ-ဖြစ်ခြင်း၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် အတိဒဿနီယ၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် ဥပ္ပလဝဏ္ဏ ဖြစ်ခြင်း၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် ကိလေသသန္တာပ မရှိခြင်း၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ဤသို့ အထက်တက် အာရုယှာရုယှအားဖြင့် လည်းကောင်း ပဒဋ္ဌာန်ကို ထုတ်ခြင်းသည် ပဒဋ္ဌာနဟာရမည်၏။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၈)

(က) ဣတ္ထိလိင် ပါတုဘူတာနိ ရတ္တိဘာဂေ နိဗ္ဗုံ ဩကန္တန္တဿ ပုရိသသဏ္ဍာနံ မဿုဒါဌိကာဒိ သဗ္ဗံ အန္တရဟိတံ၊ ဣတ္ထိသဏ္ဍာနံ ဥပ္ပန္နံ။

(ခ) တမေဝ ဥပဇ္ဈံ တမေဝ ဥပသမ္ပဒံ ဓန္တိ ပုဗ္ဗေ ဂဟိတဥပဇ္ဈာယမေဝ ပုဗ္ဗေ ကတဥပသမ္ပဒမေဝ အနုဇာနာမိ၊

(ဂ) ပုန ဥပဇ္ဈာ န ဂဟေတဗ္ဗာ၊ ဥပသမ္ပဒါ နကာတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။

(ဃ) တာနိယေဝ ဓဿာနိတိ ဘိက္ခုဥပသမ္ပဒတော ပဘုတိ ယာဝ ဝဿဂဏနာ၊ တံယေဝ ဝဿဂဏနံ အနုဇာနာမိ၊

(င) န ဣတော ပဋ္ဌာယ ဝဿဂဏနာ ကာတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။
(၄။ ၂၃၇။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၆၉။ ဝိမတိ။ ၁၅၄။ မဇ္ဈူသျ။ တ။ ၂၅၇။ ဘာဋီ။ ဒု။ ၄၅၆။)

၁။ ဃ-င-တို့ကို သဗ္ဗနာမ်အစွဲ မှန်စေလျက် အနက်ပေးပါ။
၂။ ဂ-ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ ဂ-ဃ-င-တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ပုရိသသဏ္ဍာနံ-ကို အစိတ်အငံပါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဥပဇ္ဈံ၊ ဥပသမ္ပဒံ၊ မဿု၊ ဒါဌာ၊ အန္တရဟိတံ-တို့ကို ဓာတ်၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က-ခ-ဂ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ ပဌမံ အန္တကာရံ ဟောဝ၊ ပဌမံ အန္တကာရော ဟောတိ။ (၄=၂၃၇) ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) ပုရိသသဏ္ဍာနံ-၌ နပုံသကပစ္စကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (က) ၌ ဩက္ကန္တဿ-အရကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

=====================

၁။ ဣတော ဣတ္ထိလိင်ပါတုဘူတတော=ဤ မိန်းမသဏ္ဍာန်၏ ထင်ရှားဖြစ်ရာဖြစ်သောအခါမှ။ (မဇ္ဈူသျ)

၂။ (ဂ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် တမေဝ ဥပဇ္ဈံ တမေဝ ဥပသမ္ပဒံ-ကို ပုဗ္ဗေ ဂဟိတဥပဇ္ဈာယမေဝ ပုဗ္ဗေ ကတဥပသမ္ပဒမေဝ အနုဇာနာမိဟု ဖွင့်ဆို၏။ ယင်း၌ ဝေ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို ဆရာ မပြဆိုပြီလော။ ဝေ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

၃။ ခ-ပက္ခန္တရ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ထိုတွင် ပုန ဥပဇ္ဈာ န ဂဟေတဗ္ဗာဖြင့် ပုဗ္ဗေဂဟိတ ဥပဇ္ဈာယမေဝ၏ ဝေတ္ထဖလ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ-ကို ပြသည်။ ဥပသမ္ပဒါ န ကာတဗ္ဗာ-ဖြင့် ပုဗ္ဗေ ကတဥပသမ္ပဒမေဝ-၏ ဝေတ္ထ ဖလနိဝတ္တေ တဗ္ဗတ္ထ-ကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေး+နောက်ထောက်ဆ ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရ။
ဃ-ပက္ခန္တရ။ င-သည် ဝေတ္ထ ဖလ၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ-ပြ ဝါကျာရမ္ဘ။

၄။ မာတာပိတူနံ + ဟဒယံ + ပူရေတီတိ ပုရိသော။ သံ ဆုဋ္ဌုံ ဌာတီတိ သဏ္ဍာနံ။
ပုရိသဿ+သဏ္ဍာနံ ပုရိသသဏ္ဍာနံ။

http://www.dhammadownload.com

ပုရိသ - အရ ယောက်ျားဖြစ်သည် မှချ။
ထို၏ + မုတ်ဆိတ်၊ ကျင်စွယ်-စသည်နှင့် ဌာန + ဌာနီ။ သာမိ + သံ-စပ်။
ပုရိသသဏ္ဌာန-ပုဒ်လုံး အရကား---ယောက်ျား၏ သဏ္ဌာန်ဖြစ်သော မုတ်ဆိတ်၊ ကျင်စွယ်-စသည်ရ၏။
ထိုသို့ပင် ရပြားသော်လည်း ပုရိသသဏ္ဌာန်-ပုဒ်သည် ဤ၌ ဖလူပစာ-သဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့် မုတ်ဆိတ်၊ ကျင်စွယ်စသော ပုရိသသဏ္ဌာန်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပုရိသဘာဝ ပုရိသဣန္ဒြေသည်သာ ပဓာနအားဖြင့် ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

မနသာ ဥပေစ္စ + သိဿန် + ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ +ဈာယတီတိ ဥပဇ္ဈာယော။ ဏ၊ ၎-အယ။
ဂဟိတော+ ဥပဇ္ဈာယော ဂဟိတဥပဇ္ဈာယော။ (မအူ)
ဥပ + ဈေ-ဓာတ် အရကား--တပည့်သားတို့၏ အပြစ်ကြီး၊ အပြစ်ငယ်အသွယ်သွယ်ကို စိတ်ဖြင့်ကပ်၍ ကြည့်ရှု ဆုံးမတော်မူတတ်သော ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ၏ သန္တာန်၌ မေတ္တာ၊ စေတနာ၊ ကရုဏာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။ (ရှေးဖလူ။ နောက်ကာရကူ-ကောက်။) က-အရကား---ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာရ၏။

၅။ ဥပဇ္ဈံ = ဥပ+ဈေ+အ။ ထိ-ဇောတက-အာ။ ဣတ္ထိလိင်။ ကညာဒိ။ အာကာရန္တ။ (ရူပသိဒ္ဓိ။ ၅၉၉) (မအူသျှ-၌ ကား ရာဇာဒိဂိုဏ်း-ဟူ၏။)

ဥပသမ္ပဒါ = ဥပ+သံ+ပဒ+အ။ **အန္တရဟိတံ** = အန္တရ+ဓာ+တ၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။
မဿု =မသ+ဉ၊ နပုံ၊ ရတ္တာဒိ၊ ဥကာရန္တ။ **ဒါဌာ** = ဒံသ+ဌ+ထိ-အာ၊ ဣတ္ထိလိင်၊ ကညာဒိ၊ အာကာရန္တ။
ဒါဌိကာ = ဒါဌာ-ပုဒ်+ဣက။ ဒါဌာဝိယ ဇာတာတိ ဒါဌိကာ-ဟု ပြု။

၆။ (က) ဣတ္ထိသဏ္ဌာန်-ဖြင့် ဣတ္ထိလိင်္ဂ-၌ လိင်္ဂသဒ္ဒါသည် အင်္ဂါဇာတ်-ဟူသော အနက်ကိုမဟော၊ သဏ္ဌာန်-ဟူသော အနက်ဟော၏-ဟု သိစေ။

ဥပ္ပန္နံ-ဖြင့် ပါတုဘူတ-သဒ္ဒါ၏ ဥပ္ပန္န အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(တနည်း) ဥပ္ပန္နံ-ဖြင့် ပါတုဘူတံ-၌ ဘူ-ဓာတ်၏ဖြစ်ခြင်း အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ တ-ပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ပါတုဘဝတီတိ ပါတုဘူတံ-ဟု ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

ရတ္တိဘာဂေ။ ပ။ အန္တရဟိတံ-ဖြင့် လိင်ပြန်ရာ၌ ညဥ့်အခါ အိပ်ပျော်နေစဉ် ယောက်ျားသဏ္ဌာန် ဖြစ်သော မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ် အားလုံးကွယ်ပျောက်သည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ) ပုဗ္ဗေ ဂဟိတဥပဇ္ဈာယမေဝ-ဖြင့် တမေဝ ဥပဇ္ဈံ-၌ တ-ဖြင့် လိင်မပြန်မီ ရှေးအဘို့၌ ယူခဲ့ဘူးသော ဥပဇ္ဈာယ်ကိုပင် စွဲယူသုံးသပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပဇ္ဈံ-သည် ဥပဇ္ဈာယ်-ဟော ဥပဇ္ဈာယ-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်--လည်းကောင်း သိစေ။

ပုဗ္ဗေ ကတဥပသမ္ပဒမေဝ-ဖြင့် နည်းတူ--ဖေါ်လေ။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် လိင်ပြန်ခြင်းကြောင့် ထပ်၍ ဥပဇ္ဈာယ်ယူစရာလည်းမလို၊ ပဥ္စင်းခံစရာလည်းမလို-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

၇။ ပဌမံ အနုကာရံ ဟောတိ။ ပဌမံ အနုကာရော ဟောတိ

အနုကာရော တမော နိတ္တိ။ (အဘိဓာန်။ ၇၀) နှင့်အညီ အနုကာရ-သည် ပုံ၊ နပုံ-နှစ်လိင် ဆက်ဆံသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၌ ကတ္တား/ကတ္တိ စာစပ်ရသောကြောင့် လည်းကောင်း-နှစ်ပါင်ပုံလုံးသင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၈။ **ပုရိသသဏ္ဌာနံ**

အကျိုးဖြစ်သော မုတ်ဆိတ်၊ ကျင်စွယ်အစရှိသော ယောကျ်ားအသွင်သဏ္ဌာန်၏ "ပုရိသသဏ္ဌာနံ" ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ပုရိသဘာဝ၊ ပုရိသိန္ဒြေ၌ တင် ဖလူပစာ/အဝိနာဘာဝနည်း။

ပုရိသသဏ္ဌာနံ အန္တရဟာယတိ၊ ဣတ္ထိသဏ္ဌာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဖလဿ ဝိနာသုပ္ပါဒဒဿနေန ကာရဏဿပိ ဝိနာ သုပ္ပါဒါ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ပုရိသိန္ဒြိယေ ဟိ နဋ္ဌေ ပုရိသသဏ္ဌာနံ အန္တရဓာယတိ၊ ဣတ္ထိန္ဒြိယေ သမုပ္ပန္နေ ဣတ္ထိသဏ္ဌာနံ ပါတုဘဝတိ။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၀၁။)

ဣတ္ထိလိင်္ဂံပါတုဘူတံ

အကျိုးဖြစ်သော သားမြတ်စသော မိန်းမအသွင်သဏ္ဌာန်၏ "ဣတ္ထိလိင်္ဂ"ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဣတ္ထိဘာဝ၊ ဣတ္ထိန္ဒြေ၌တင် ဖလူပစာ/အဝိနာဘာဝနည်း။

၁၀။ ဩက္ကန္တဿ-အရ ညဉ့်အခါ အိပ်ပျော်နေသောရဟန်း၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၈၉)

(က) ဒါရုဓီတလိကာ နာမ ကဋ္ဌရူပံ။
(ခ) ယံထာစ ဣမေသု ဒွီသု ၊ ဇဝံ အညေသုပိ ဒန္တရူပပေါတ္ထကရူပလောဟရူပါဒီသု အနုပါဒိန္နကေသု ဣတ္ထိရူပေသု နိမိတ္တေ ၊မထုနရာဂေန ဥပက္ကမန္တဿ အသုစိ မုစ္စတု ဝါ မာ ဝါ၊ ဒုက္ကဋမေဝ။
(ဂ) ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန ဥပက္ကမန္တဿာပိ တထေဝ ဒုက္ကဋံ။
(ဃ) မောစနရာဂေန ပန ဥပက္ကမန္တဿ မုတ္တေ သံဃာဒိသေသော၊ အမုတ္တေ ထုလ္လစ္စယန္တိ။
(၄။ ၂၄၁။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၀၆။ မအူသျ။ တ။ ၂၆၈။ ဘာသာဋီ။ ၃။ ၄၆၆။)

၁။ ခ-ဂ-တို့ကို ဟေတာလင်္ကာရနည်းဖြင့် ကျနစွာ အနက်ပေးပါ။
၂။ ဂ-အနုသန္ဓေ၊ ဃ-ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ ခ-၌ ဥပက္ကမန္တဿ-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ ဒါရုဓီတလိကာ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဒန္တ၊ ပေါတ္ထက၊ လောဟ၊ ကဋ္ဌ၊ ဒါရု-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယဝေဘန်ပါ။
၆။ တဿ ဘိက္ခုဿ အင်္ဂဇာတံ ဒီဃံ ဟောတိ လမ္ဗ တိ၊ တသ္မာ လမ္ဗီတိ ဝုတ္တော။
လေပစိတ္တံ နာမ စိတ္တကမ္မရူပံ။ (၄။ ၂၄၁) ကို အာ+သံ။
၇။ ဣတ္ထိရူပေသု၊ ဣတ္ထိရူပေသု-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ က-ဒုံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ -၌ နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေဆိုပါ။
၁၀။ ဃ-မုတ္တေ-၌ ဓာတွတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ အာဝတ္တဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

==========================

http://www.dhammadownload.com

၁။ (ခ) စ=သက်။ပ။ မုစ္စတုဝါ=စေ။ မာမုစ္စတုဝါ=စေ။ (မောစနရာဂဿ=၏။ အဘာဝတော=ကြောင့်) ဒုက္ကဋမေဝ=သည်သာလျှင်။ ဟောတိ=၏။

(ဂ) ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန=ဖြင့်။ ဥပက္ကမန္တဿာပိ=အားလည်း။ တထေဝ=သာလျှင်။ အသုစိ= သည်။ မုစ္စတုဝါ = မာမုစ္စတုဝါ=စေ။ (လိုက်) (မောစနရာဂဿ။ အဘာဝတော။) ဒုက္ကဋံ၊ သည်။ ဟောတိ=၏။ (မအူသျှ)

❖ **ဒုက္ကဋမေဝါတိ မောစနရာဂဿ အဘာဝတော။ တထေဝါတိ မုစ္စတုဝါ မာဝါတိ ဣမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။ (သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၀၆)**

၂။ **(ခ) ပုစ္ဆာ**

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ပန်းချီဆေးဖြင့် ရေးအပ်သော မိန်းမရုပ်၊ သစ်သားဖြင့်ထုလုပ်အပ် သော မိန်းမရုပ်တို့၏ နိမိတ်၌ လုံ့လပြုသောရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ ယင်း အရုပ်နှစ်မျိုးတို့၌သာ လုံ့လပြုသော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဟု မှတ်အပ်ပါသလော။ ထိုအရုပ် နှစ်မျိုးမှကြွင်းသော သင်္ချိုင်းရုပ်အစရှိသော အနုပါဒိန္နကမိန်းမရုပ်တို့၌ကား အဘယ်သို့ မှတ်အပ်ပါ သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် အနုပါဒိန္နကမိန်းမရုပ်တို့၏ နိမိတ်၌ မေထုနရာဂဖြင့် လုံ့လပြုသော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ကာယသံသဂ္ဂရာဂဖြင့် လုံ့လပြုသော ရဟန်းအားလည်း ထိုအတူ ဒုက္ကဋ်အာပတ်ပင်ဟု ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သာဓောဇပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် ခ-ဂ-နှစ်ဝါကျဖြင့် မိန်းမရုပ်တို့၏ နိမိတ်တို့၌ မေထုနရာဂဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂဖြင့် ဖြစ်စေ လုံ့လပြုသော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဟု ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ မောစနရာဂဖြင့် လုံ့လပြုသော ရဟန်းအားကား အဘယ်အာပတ် သင့်ပါသနည်း။ ဒုက္ကဋ်အာပတ်ပင်သင့် ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား-----မောစနရာဂဖြင့် လုံ့လပြုသော ရဟန်းအား သုက်လွှတ်လျှင် သံဃာဒိသိသ်၊ သုက် မလွှတ်လျှင် ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်သင့်၏-ဟူလို။

၃။ ခ-စသည် ပါဠိတော်၌ စေ၊ ပယ်၊ သက် ဝါကျာရမ္ဘ။ ယင်း၌ ဥပမာ၊ ဥပမေယျခွဲ။ ဂ-ပက္ခန္တရ။ ဃ-သည် ကာယသံသဂ္ဂရာဂဖြင့် လုံ့လပြုသော ရဟန်းအား အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယမှတပါး မောစနရာဂဖြင့် လုံ့လပြုသော ရဟန်းအား အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ပြလိုသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

တာစပ် ဥပက္ကမန္တဿ=ကား အား--ကြောင့် ဒုက္ကဋမေဝ ဟောတိ ဝယ် ဟောတိ-၌ သမ္ဗန္ဓ်/သမ္ဗန္ဓ်၏ ကြိယာစပ်။

၄။ ဒရီယတီတိ ဒါရု။ ဓီတာဝိယ ဓီတလိကာ။ (ဓီတု-ပုဒ်+လိက-ပစ္စည်း) (နီတိသုတ္တ) ဒါရုနာ+ကတာ ဓီတလိကာ ဒါရုဓီတလိကာ။

ဒါရု-အရ သစ်သားခြမ်းသည် မှချ။ ထို၏ + မိန်းမရုပ်နှင့် ပကတိ + ဝိကတိ-စပ် ဌာနျူ။

ဒါရုဓီတလိက-ပုဒ်လုံးအရကား---သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်သော မိန်းမရုပ်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

မှတ်ချက် ယောနော-၌ ဒါရုဝေ+ဓိတာ ဒါရုဓိတာ။ ဒါရုဓိတာဝေ+ဒါရုဓိတလိကာ။ ယဒနုပပန္နာတိ သုတ္တေန လိကပ္ပစ္စယောဟု ရှိသည်။ ဘာသာဋီကာ-၌ကား ဒါရုနာ+ကတာ+ဓိတာ ဒါရုဓိတာ။ ဒါရုဓိတာဝေ ဒါရုဓိတလိကာ။ ဓိတာ-၌ အာ-ကို အ-ရဿပြုဟု ဆိုသည်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကဋ္ဌေန+ကတံ+ရူပံ ကဋ္ဌရူပံ။ ဒန္တေန+ကတံ+ရူပံ ဒန္တရူပံ။ ပေါတ္ထကေန+ကတံ+ရူပံ ပေါတ္ထကရူပံ။ လောဟေန+ကတံ+ရူပံ လောဟရူပံ။ ဣတ္ထီနံ+ရူပါနိ ဣတ္ထိ ရူပါနိ။

၅။ **ဒန္တ**=ဒါ+အန္တ။ **ပေါတ္ထက**=ပုသ+ထ။ **သုတ္တ**=က။ **လောဟ**=လု+ဟ။
ကဋ္ဌ=ကာသ+တ။ (ဝါ) ကသ+တ။ (ဝါ) ကဋ+ဌ။ **ဒါရု**=ဒရ+ဏု။

၆။ လမ္ဗတိ-ဖြင့် လမ္ဗိ-၌ လမ္ဗ-ဝယ် အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ လမ္ဗတီတိ လမ္ဗံ-ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း သိစေ။
ဒီဃံ-ဖြင့် လမ္ဗ-တွဲလျားကျ၏ဟူသည် ဒီဃ-ရှည်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။
အင်္ဂဇာတံ-ဖြင့် လမ္ဗိ-၌ လမ္ဗ-အရ အင်္ဂဇာတ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။
တဿ ဘိက္ခုနော ဝုတ္တောဖြင့် လမ္ဗိ၌ ဤ-ပစ္စည်း အဿတ္ထိအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ လမ္ဗံ (ဒီဃံ အင်္ဂဇာတံ) အဿ အတ္ထီတိ လမ္ဗီ-ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း သိစေ။
စိတ္တကမ္မရူပံ-ဖြင့် လေပစိတ္တအရ ပန်းချီဆေးဖြင့် ရေးအပ်သော မိန်းမရုပ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေ၊
လိပိတဗ္ဗန္တိ လေပံ။ လေပဥ္စ+တံ+စိတ္တဥ္စာတိ လေပစိတ္တံဟုပြု။
လေပအရ ဆေးဖြင့်ရေးအပ်သည်၏အဖြစ်တည်းဟူသောဂုဏ်သည် မုချ။
ထို၏ + ဆန်းကြယ်သော မိန်းမရုပ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ်---ဌာနူ။
လေပစိတ္တ-အရ ဆေးဖြင့်ရေးဆွဲအပ်သော ဆန်းကြယ်သော မိန်းမရုပ်ရ၏။
ကရီယတီတိ ကမ္မံ၊ စိတ္တေန+ကမ္မံ စိတ္တကမ္မံ။ စိတ္တကမ္မဥ္စ+တံ+ရူပဉ္စာတိ စိတ္တကမ္မရူပံ။
(က) ကဋ္ဌရူပံဖြင့် ဒါရုဓိတလိကအရ သစ်သားဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော မိန်းမရုပ်ကို ယူ-သိစေ။

၇။ ဣတ္ထိရူပေသု+ဣတ္ထိရူပေသု

ဟတ္ထိပဒံ ဣတ္ထိရူပံ ဘိက္ခုနိသံယော ဧမှုသာဒါ။ ဧတ္တေစ "ကွစာဒိ မဇ္ဈေုတ္တရာန"န္တိ အာဒိနာ မဇ္ဈေ ဤကာရူ-ကာရာနံ ရဿတ္တံ။ (ရူပသိဒ္ဓိ၊ ၁၉၆။)ဆိုသောကြောင့် ဣတ္ထိရူပံဟု မဇ္ဈေရဿပါဌ်သာသင့်သည်။

၈။ ဒါရုဓိတလိကာ

အစိတ်ဖြစ်သော သစ်သားဖြင့်ပြုအပ်သော မိန်းမရုပ် (ကဋ္ဌရူပ)၏ "ဒါရုဓိတလိကာ"ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ကဋ္ဌရူပ၊ ပေါတ္ထကရူပ၊ လောဟရူပ-စသော အနုပါဒိန္နက ဣတ္ထိရုပ်တို့၌ တင် ကေဒေသူပစာ။ ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿန။ (၁-ဝိကျထောက်)

လေပစိတ္တ

အစိတ်ဖြစ်သော (စိတ္တကမ္မရူပ) ပန်းချီဆေးဖြင့် ရေးအပ်သော မိန်းမရုပ်၏ "လေပစိတ္တ"အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော စိတ္တကမ္မရူပ-ဒန္တရူပ-ပေါတ္ထကရူပ-လောဟရူပ-စသော အနုပါဒိန္နက ဣတ္ထိရုပ်တို့၌ တင် ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿနနည်း။

၁၀။ မုဋ္ဌော-၌ မုစ-ဓာတ်အရ မောစနရာဂ ပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၉၀)

(က) ဥပဟတိန္ဒြိယောတိ ဥပဟတကာယပ္ပသာဒေါ ခါဏုကဏ္ဍကမိဝ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ န ဝေဒယတိ။
(ခ) အဝေဒယန္တဿာပိ သေဝနစိတ္တဝသေန အာပတ္တိ။
(ဂ) ဆုပိတမတ္တဝတ္ထုသ္မိံ ယော "မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိဿာမိ"တိ မာတုဂါမံ ဂဏှိတွာ မေထုနေ ဝိရဇ္ဇိတွာ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟောတိ၊ ဒုက္ကဋမေဝဿ ဟောတိ။
(ဃ) မေထုနဓမ္မဿ ဟိ ပုဗ္ဗ ပယောဂါ ဟတ္ထဂ္ဂါဟာဒယော, ယာဝ သီသံ နပါပုဏာတိ၊ တာဝ ဒုက္ကဋေ တိဋ္ဌန္တိ။
(င) သီသေ ပတ္တေ ပါရာဇိကံ ဟောတိ။
(စ) ပဌမပါရာဇိကဿ ဟိ ဒုက္ကဋမေဝ သာမန္တံ၊ ဋ္ဌတရေသံ တိဏ္ဏံ ထုလ္လစ္စယံ။
(ဆ) အယံ ပန ဘိက္ခု မေထုနဓမ္မေ ဝိရဇ္ဇိတွာ ကာယသံသဂ္ဂံ သာဒိယီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော ၁။ တေနာဟ ဘဂဝါ "အာပတ္တိ သံဃာဒိသေသဿာ"တိ။

(၄။ ၂၄၃။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၀၇။ ဝိမတိ။ ၁၆၀။ မအူသျှ။ တ။ ၂၇၁။ ဘာသာဋီ။ ၃။ ၄၇၀။)

၁။ ဂ-ဃ-တို့ကို ဝါကျအပြန်အလှန် အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ ခ-အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ။ ဂ-အန္တောလီနစောဒနာ။ ဃ-အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ ခ-ဝါကျ အဝေဒယန္တဿာပိ၌ ပိ-၏ အနက်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။
၄။ ဥပဟတကာယပ္ပသာဒေါကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ သီသ၊ ပတ္တ၊ ခါဏု၊ ကဏ္ဍက၊ ဟတ္ထ-တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်ပါ။
၆။ က--ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ က-၌ န ဝေဒယတိ၊ နဝေဒိယတိ-နှစ်ချက်တွင်---အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ သီသံ န ပါပုဏာတိ-၌ သီသံ-ဝယ် နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေပါ။
၁၀။ ဝိပ္ပဋိသာရီ-၌ ဝိပ္ပဋိသာရ-အရ တရားကိုကောက်၍ ဩရုယှော့ရုယှပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၂။

(ခ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဝေဒိယိ ဝါ သော ဘိက္ခဝေ မောဃပုရိသော န ဝါ ဝေဒိယိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုရဟန်းသည် လေသည်းခြေစသည်တို့ ဖျက်ဆီးအပ်သော ကာယပသာဒရှိသည်ဖြစ်၍ သုခဒုက္ခကို မခံစားသည် (ဝါ) မသိသည် မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် (ဝါ) အဘယ်၏ အစွမ်းဖြင့် ယင်း ရဟန်းအား ပါရာဇိက အာပတ်သင့်၏ဟု (ဝါ) အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿဟု ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) အန္တောလီနစောဒနာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဆုပိတမတ္တဝတ္ထု-၌ အာပတ္တိသံဃာဒိသေသဿဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်း ဆုပိတမတ္တဝတ္ထု-၌ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိဿာမီတိ ဆုပိတမတ္တေ ဝိပ္ပဋိသာရီ အဟောသိဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် မေထုန်၏ ရှေးအဘို့ဖြစ်သော လုံ့လ၌ ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဖြစ်ရာသည်

http://www.dhammadownload.com

မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် "အာပတ္တိ သံဃာဒိသေသဿ"ဟုဟောတော်မူသနည်း။ ဤသို့ အနွောလီန စောဒနာကို နှလုံးသွင်း၍ ယင်းကိုဖြေခြင်းငှာ (ဂ) စသည်မိန့်။

◆ နနု စ ဆုပိတမတ္တာဝတ္ထုသ္မိံ "မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိဿာမီတိ ဆုပိတမတ္တေ ဝိပ္ပဋိသာရီ အဟောသိ" တိ ဝုတ္တတ္တာ မေထုနဿ ပုဗ္ဗပယောဂေ ဒုက္ကဋေန ဘဝိတဗ္ဗံ၊ အထ ကသ္မာ "အာပတ္တိ သံဃာဒိသေသဿာ" တိ ဝုတ္တန္တိ ဣမံ အနွောလီနစောဒနံ မနသိကတွာ တံ ပရိဟာရိတုံ "ယော မေထုန" န္တိ အာဒိ အာရဒ္ဓံ။ (သာရတ္ထ)

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ)ဖြင့်-မြန်မာပြန်။ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သာသင့်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းသို့ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သာသင့်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြခြင်းငှာ (ဝါ) ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေ၊ ပြီးစေခြင်းငှာ (ဃ)မိန့်။

အမှာ ဃ-ပုဏ္ဏာတက်လိုက---အဘယ်ကြောင့် ဒုက္ကဋ်သာ သင့်ပါသနည်း။ မာတုဂါမကို ကိုင်သည်ဖြစ်၍ ကာယသံသဂ္ဂသံဃာဒိသိသ် အာပတ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု တက်။

(စ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် ဃ-ဝါကျဖြင့် မေထုနမေ့၏ ပုဗ္ဗ ပယောဂဖြစ်သော ဟတ္ထဂ္ဂါဟစသည်တို့သည် မင်္ဂအချင်းချင်း သွင်းခြင်းဟူသော အထွင့်အထိပ်သို့ မရောက်သေးသမျှ ဒုက္ကဋ်အာပတ်၌ တည်ကုန်၏ဟု ဆို၏။ ပါရာဇိက၏ သာမန္တအာပတ်သည် ဒုက္ကဋ်၊ ထုလ္လစ္စည်းအားဖြင့် နှစ်ပါးပြားသည် မဟုတ်ပါလော။ ဆရာစကားသည် အသို့လျှင်သင့်နိုင်ရာ အံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဆ) ဗျတိရေကာဘောဝစောဒနာ

ဆရာ-သည် ဂ-ဝါကျဖြင့် မြန်မာပြန်-ဒုက္ကဋ်အာပတ်သာသင့်၏ဟု ဆို၏။ ယင်းသို့-ဒုက္ကဋ်အာပတ်သာ သင့်သည်ရှိသော် ဆုပိတမတ္တာဝတ္ထု၌လာသော ထိုရဟန်းအား "အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ" ဟုသာ ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် "အာပတ္တိ သံဃာဒိသေသဿ"ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

၃။ က-ပက္ခန္တရ။ ယင်း၌ ခါကုကကုကမိဝ-စသည်ကား ဝါကျာရမ္ဘ။
ခ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဂ-စသည် ပက္ခန္တရ။ ဃ-ကာရဏ။ (မအူ) ယုတ္တိဒဠှီ (ဘာသာဋီကာ)
င-ဝါကျာရမ္ဘ။ စ-ဒဠှီ။ (ဝါ) ကာရဏ။ ဆ-ဝါကျာရမ္ဘ။
အဝေဒယန္တဿာပိ-၌ အပိ-ကား သမ္ဘာဝနာ။ ခံစားသော် အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာရှိတော့အံ့နည်း-ဟူလို။(မအူ)

၄။ ဥပဟညတေ ဝါတပိတ္တာဒီဟီတိ ဥပဟတော။ ကာယောဝ + ပသာဒေါ ကာယပ္ပသာဒေါ။ ဥပဟတော + ကာယပ္ပသာဒေါ + ဧတဿာတိ ဥပဟတကာယပ္ပသာဒေါ။
ဥပဟတကာယပ္ပသာဒအရကား လေသည်းခြေစသည်တို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော ကာယပ္ပသာဒသည်မှဉ်။ ထို၏ + ရဟန်းနှင့် ဂုဏ် +. ဂုဏေး။ ဌာနီ + ဌာန-စပ် ဌာနူ။
တေအညပုဒ်အရကား လေသည်းခြေစသည်တို့ ဖျက်ဆီးအပ်သော ကာယပ္ပသာဒရှိသော ရဟန်းဒြပ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

ဟတ္ထဿ+ဂါဟော ဟတ္ထဂ္ဂါဟော။
ဟတ္ထဂ္ဂါဟော+အာဒိ+ဧတေသံ ဝေဏိဂ္ဂါဟာဒီနန္တိ ဟတ္ထဂ္ဂါဟာဒယော။

http://www.dhammadownload.com

ပုဗ္ဗ + ပဝတ္တာ + ပယောဂါ ပုဗ္ဗပယောဂါ။ သံသဇ္ဇနံ သမ္ဗယုဇ္ဇနံ သံသဂ္ဂေါ။
ကာယာနံ + သံသဂ္ဂေါ ကာယသံသဂ္ဂေါ။

❖ **ကာယသံသဂ္ဂန္တိ ဥဘိန္နံ ကာယာနံ သမ္ဗယောဂံ (ဓဇိရ၊ ၁၈၀။)**

သရက် သာရော။ ပဋိစ္စ+သာရော ပဋိသာရော။ ဝိရူပေါ်+ပဋိသာရော ဝိပ္ပဋိသာရော။
ဝိပ္ပဋိသာရော+ အဿ အတ္ထီတိ ဝိပ္ပဋိသာရီ။ ကရက် ကတံ။ ဒုဋ္ဌု (ဒုဋ္ဌု)+ကတံ ဒုက္ကဋံ။
သင်္ဂတံ အန္တံ သာမန္တံ။ သ-သဒ္ဒဿ+ဒီဃော၊ နိဂ္ဂဟီတဿ+မော။ (ဓာန်ဒီ၊ ရ၀၆)
သယန္တိ တ္တေ ဉီကာဒယောတိ သီသံ။

၅။ **သီသ** = သိ+သ။ ဒီဃ-ပြု (ဓာန်ဒီ) (ဝါ) သိ+သက်။ **ပဏ္ဍ** = ပ+အပ+တ။ (ဝါ) ပဒ+တ။
ခါရာ = ခန+ရာ။ (ဓာန်ဒီ) (ဝါ) ခရာ+ရာ။ ခညတေ အဝဒါရီယတေတိ ခါရာ။
ကရက = ကဋိ+ဏ္ဍ။ ကရတီတိ ကရကော။ **ဟတ္ထ** = ဟသ+ထ (ဝါ) ဟရ+ထ။

၆။ (က) ဥပဟတကာယပ္ပသာဒေါဖြင့် ဥပဟတိန္ဒြိယော၌ ဣန္ဒြိယအရ ဣန္ဒြေ-နှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးကို မယူရ၊ ကာယပ္ပသာဒ, ကာယိန္ဒြေကို ယူ လည်းကောင်း၊ ဥပဟတံ + ဣန္ဒြိယံ + တေဿာတိ ဥပဟတိန္ဒြိယောဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

မှတ်ချက် ဗဟုဗ္ဗီဟိမှာ၊ ကံဟောပါ။ တတိယာ ပြုမြဲ-ဟူသော နိယံသည် အညပုဒ်က ကံဟောပုဒ် တစိတ်၏ အဝုတ္တကတ္တား ဖြစ်မှသာလျှင် တတိယာဗဟုဗ္ဗီသမာသ်ပြုရသည်။ အညပုဒ်က ကံဟောပုဒ် တစိတ်၏ အဝုတ္တကတ္တား မဖြစ်နိုင်လျှင် တတိယာဗဟုဗ္ဗီဟိ-မပြုရ။ ဤ၌ တေ-ဟူသော အည ပုဒ်သည် ဥပဟတ-ဟူသော ကံဟောပုဒ် တစိတ်၏ အဝုတ္တကတ္တား မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် တတိယာဗဟုဗ္ဗီမိမပြုဘဲ စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီသာ ပြုရသည်။

သုခံဝါ ဒုက္ခံဝါ န ဝေဒယတိ-ဖြင့် ယင်း ရဟန်းသည် လေ၊ သည်းခြေ-စသော အပြစ်ဒေါသ တို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော ကာယပ္ပသာဒရှိသောကြောင့် သုခဒုက္ခဝေဒနာကို မခံစား (ဝါ)မသိဟုသိစေ။

၇။ **ဝေဒယတိ+ဝေဒိယတိ**

ဝိဒ-ဓာတ်သည် အနုဘဝန-အနက်ဟောရာ၌ စုရာဒိဂိုဏ်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ကာရိတ်မဖက် သုဒ္ဓကတ္တားဟောဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း ဝေဒယတိဟု ရှိသောပါဌ်သင့်သည်။ ပါရာဇိကကျက်ပိုဋ်ငတော် နှာ-၄၆၊ ဥပဟတိန္ဒြိယဝတ္ထု၌ "နာဟံ ဝေဒိယာမိ သုခံဝါ ဒုက္ခံဝါ"ဟု ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မောဂ္ဂလာန် ပဉ္စမကဏ္ဍ "ယုဝဏ္ဏာနမိယင္ဝင်သရေ" သုတ်ဖြင့် သရနောင်းရာ၌ ရှေ့သရ-ကို ဣယ-ပြု၍ ဝေဒိယတိ၊ ဝေဒိယာမိ-စသည်ဖြင့် ရုပ်ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း ဝေဒိယတိ-လည်း သင့်သည်။

ကရကာ+ကဏ္ဍကာ

ကဋိ+ဏ္ဍ။ ဗိန္ဒုလာ၍ ကရကပြီးသည်။ ကရတီတိ ကရကောဟု ပြု-ဤအလို ကရက သင့်သည်။ ကဏ္ဍက-ဟုရှိလျှင် ကဋိ+ဏ္ဍ။ ကဋိတဗ္ဗော ဆိန္ဒိတဗ္ဗောတိ ကဏ္ဍကော-ဟု ပြု၊ ဤအလို ကဏ္ဍက-သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၈။ **သီသံ န ပါပုဏာတိ**

အတူဖြစ်သော ဦးခေါင်း၏ **"သီသ"**ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော အဆုံးဖြစ်သော မဂ်ဖြင့် မဂ်၌ဖြစ်စေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော လုံ့လပယောဂ၌ တင် သဒိသူပစာ/ရုဋ္ဌိနည်း။

✧ **သီသန္တိ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပဋိပါဒနံ။ တဥ္စ ပယောဂါနံ မတ္ထကဘာဒိသတ္တာ "သီသ" န္တိ ဝုတ္တံ။ (သာရတ္ထ)**

ဥပဟာတကာယပ္ပသာဒေါ

အပေါင်းဖြစ်သော ဒူသိတကာယပ္ပသာဒ၊ ဝိနဋ္ဌကာယပ္ပသာဒတို့၏ **"ဥပဟာတကာယပ္ပသာဒ"** ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒူသိတကာယပ္ပသာဒ၌ တင် ကေဒေသူပစာ/ရုဋ္ဌိနည်း။

✧ **ဥပဟာတကာယပ္ပသာဒေါတိ ဒူသိတကာယပ္ပသာဒေါ၊ န ပန ဝိနဋ္ဌကာယပ္ပသာဒေါ။ (ဝိမတိ၊ ၁၆၀)**

ဥပဟာတိန္ဒြိယ

အပေါင်းဖြစ်သော ဣန္ဒြေနှစ်ဆယ့်နှစ်ပါး၏ **"ဣန္ဒြိယ"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကာယပသာဒ ကာယိန္ဒြေ၌ တင် ကေဒေသူ/ရုဋ္ဌိနည်း။

ကာယပ္ပသာဒေါ

အပေါင်းဖြစ်သော ကာယပသာဒအားလုံး၏အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အင်္ဂဇာတ်၌ဖြစ်သော ကာယပသာဒ၌ တင် ကေဒေသူ/ရုဋ္ဌိနည်း။

၁၀။ **ဝိပ္ပန္နိသာရ**-အရ ကုက္ကုစ္စ စေတသိက်ကိုယူ၍ ထို၏ ပဒဌာန်ကား ကတာကတဒုစ္စရိတသုစရိတ တည်း။ ထို၏ ပဒဌာန်ကား အယောနိသောမနသိကာရတည်း-စသည်ဖြင့် ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၉၁)

(က) **ဘိန္ဒိယံ** နာမ တံ နဂရံ။
(ခ) **ဇာတိယာ ဝနံ** နာမ ဇာတိပုပ္ဖဂုမ္ဗာနံ ဥဿန္နတာယ ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ၊
(ဂ) တံ တဿ နဂရဿ ဥပစာရေ ဝနံ ဟောတိ။
(ဃ) သော တတ္ထ နိပန္နော တေန ဝါတုပတ္ထမ္ဘေန မဟာနိဒ္ဒံ ဩက္ကမိ၊ ကေရသံ ဘဝင်္ဂမေဝ ဝတ္တတိ။
(င) **ကိလိန္နံ ပဿိတွာတိ** အသုစိကိလိဋ္ဌံ ပဿိတွာ။
(စ) **သဟာသာ ဝုဋ္ဌာသီတိ** အာသီဝိသေန ဒဋ္ဌော ဝိယ, အဂ္ဂိ နာ ဒဍ္ဍော ဝိယ စ တုရိတံ ဝုဋ္ဌာသိ။

(၄။ ၂၄၃။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၁၀၈။ ဝိမတိ။ ၁၆၀။ မအူသျ။ တ။ ၂၇၃။ ဘာသာဋီ။ ဒု။ ၄၇၀။)

၁။ ခ-ကို နိယမာနိယမနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ စ-ကိုပမာ, ပမေထင်ရှားစေလျက် လည်းကောင်း၊ အနက် သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ဂ-ပုစ္ဆာ။ ဃ-အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အဖြေပေး၍၊ (င) ပဿိတွာကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ ဇာတိပုပ္ဖဂုမ္ဗ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်နည်းကောက်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၅။ ဇာတိ၊ ပုပ္ဖ၊ နိဒ္ဒါ၊ ဝန်၊ တုရိတ၊ ဒဗ္ဗော၊ ဒဓော၊ အဂ္ဂိတို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်ပြပါ။
၆။ က-ခ- င-စ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ တေန ဝါတုပတ္ထမ္ဘေန + ဝါတုပတ္ထမ္ဘေနနှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ခ-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဌ် သံဝဏ္ဏနာကိုထောက်၍ ဖြစ်သင့်သော နယပစာတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ စ-ဝါကျ ဘဝင်္ဂမေဝဌ် ဘဝ-အရကို ကိုယ်ပြု၍ ခန္ဓောတရကဏာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

=========================

၁။

(ခ) နိယမာနိယမ အနက်ပေးပုံ

ယံဝန် = သည်။ ဇာတိပုပ္ဖဂုမ္ဗာန် = မြတ်လေးပန်းတို့၏ မှိုကုန်ရာဖြစ်ကုန်သော အရုံတို့၏။ ဥဿန္နတ္တာယ = များကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧဝံ = ဤသို့ မြတ်လေးတောဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမံ = ရအပ်သော အမည်ရှိ၏။ တံ ဝန်=သည်။ ဇာတိယာဝန် နာမ = မည်၏။

(စ) ပမာပမေထင်ရှားစေလျက်

သဟသာဝုဋ္ဌာသိတိ=ကား။ အာသီဝိသေန=သည်၊ ဒဗ္ဗော=သော။ ပုရိသော=သည်။ တုရိတံ=လျင်။ ဝုဋ္ဌာသိဝိယစ=လည်းကောင်း။ အဂ္ဂိနာ=သည်။ ဒဓော=သော။ ပုရိသော=သည်။ တုရိတံ=လျင်။ ဝုဋ္ဌာသိဝိယစ=လည်းကောင်း။ တုရိတံ= လျင်။ ဝုဋ္ဌာသိ=ပြီ။
ယ-ဝါကျ **ဘဝင်္ဂမေဝ ဝတ္တတိ-ဌ် ဧဝ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ-ကို န+ဝီထိစိတ္တာနိ-ဟု** ထည့်ပေး။

၂။

(ဂ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် မြန်မာပြန်ဌာပနာထား။ ထိုတောသည် ဘဒ္ဒိယမြို့၏အတွင်းဌ် တည်ရှိပါသလော။ (ဝါ) ဘဒ္ဒိယမြို့၏ အဝေးဌ် တည်ရှိပါသလော။ အဘယ်ဌ် တည်ရှိ ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ-ဂ) ဝါကျတို့ဖြင့် ဇာတိယာ ဝနေ-ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါဌ် နိပန္နော-ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

❖ **ဘဒ္ဒိယေ ဇာတိယာဝနေ ဒိဝါဝိဟာရဂတော နိပန္နော ဟောတိ၊ တဿ အင်္ဂမင်္ဂါနိ ဝါတုပတ္ထဒ္ဓါနိ ဟောန္တိ။ (ပါဠိတော်)**

(ဃ) ကေဝလံ ဘဝင်္ဂမေဝ ဝတ္တတိ-သို့

ဆရာ-သည် ယ-ဝါကျ သော တတ္ထ၊ ပ။ မဟာနိဒ္ဒံ ဩက္ကမိဖြင့် ထိုရဟန်းသည် မြတ်လေးတောဌ် လျောင်းလျက် လေ၏ ထောက်ပံ့မှုကြောင့် ကြီးစွာသော အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ရောက်သောဟု ဆို၏။ ကြီးစွာသော အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ရောက်၏ဟူသည် အဘယ်စိတ်များသာ ဖြစ်၍ နေပါသနည်း။ အကြားအကြားဌ် ဝီထိစိတ်များ ဖြစ်သေး၏ဟု မှတ်ရပါမည်လော။ စုဒ်ကြောင့် ကေဝလံ ဘဝင်္ဂမေဝ ဝတ္တတိ-မိန့်။

❖ **ကေဝလန္တိ အာဝဇ္ဇနာဒိ ဝီထိစိတ္တေဟိ အမ္မောကိဏ္ဏံ။ (သာရတ္ထ)**

❖ **ကေဝလန္တိ ဝီထိစိတ္တေဟိ အသမ္ဘိန္နံ။ (ဝိမတိ)**

http://www.dhammadownload.com

၃။ ခ-ပက္ခန္တရ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ-ပက္ခန္တရ။ ယင်း၌ ကေရသံ ဘဝင်္ဂမေဝ ဝတ္တတိ-ကား ကြီးစွာသော အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ရောက်ပုံကို---ဆက်---ဝါကျာရမ္ဘ။ င-ပက္ခန္တရ။ စ-ပက္ခန္တရ။

စာစပ် ပသိတ္ဘာ-ကား ၍-ကြောင့် တေမတ္တံ၊ အာရောစေသုံ၌ ကြိယာဝိသေသန/သျှစပ်။ (ဘာသာဋီကာ)

၄။ ဇာယတီတိ ဇာတိ။ ပုပ္ဖန္တိ ဝိကသန္တီတိ ပုပ္ဖါနိ။
ဂုဟတိ သံဝရတီတိ ဂုမ္ဗော။ (ဂုဟ-သံဝရဏေ၊ ဗော။ ဟဿ + မော။)
ဇာတိယာ + ပုပ္ဖါနိ ဇာတိပုပ္ဖါနိ။ ဇာတိပုပ္ဖါနံ + နိဿယာ + ဂုမ္ဗာ ဇာတိပုပ္ဖဂုမ္ဗာ။
ဇာတိပုပ္ဖ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်-အရကား--မြတ်လေးပန်းတို့သည် မုချ။
ထို၏ + ပန်းခြုံ-ပန်းရုံနှင့် နိဿိတ + နိဿယ စပ်--ဌာနူ။
ပုဒ်လုံးအရကား--မြတ်လေးပန်းတို့၏ မှီရာဖြစ်သော ပန်းခြုံရ၏ (ဝါ) မြတ်လေးပန်းခြုံ-ပန်းရုံတို့ ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဥဿန္နာနံ+ဘာဝေါ ဥဿန္နတာ။ လဒ္ဓံ+နာမံ+တေနာတိ လဒ္ဓနာမံ။ (ဝနံ)
မဟတီ + နိဒ္ဒါ မဟာနိဒ္ဒါ။ ဝါတဿ+ဥပတ္ထမ္ဘော ဝါတုပတ္ထမ္ဘော။
ဧကော+ရသော + ဧတဿ စိတ္တဿာတိ ကေရသံ။ (တခုသော ကိစ္စ၏+ဘဝင်စိတ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ်)
အသုစိနာ + ကိလိဋ္ဌံ အသုစိကိလိဋ္ဌံ။

၅။ **ဇာတိ**=ဇနု+တိ။ **ပုပ္ဖ**=ပုပ္ဖ+အ။ **ဂုမ္ဗ**=ဂုဟ+ဗ။ **နိဒ္ဒါ**=နိဒ္ဒ+ဒဏ်။ (ဝါ) နိ+ဒါ+အ။
ကိလိဋ္ဌ=ကိလိဒ+တ။ **ဝနံ**=ဝန+အ။ **ဝနန္တိတံ ဘဇန္တိ မယူရကောကိလာဒယော သတ္တာတိဝနံ။** (သူစိ)
တုရိတ = တုရ (ဝါ) တရ+ တ။ **ဒဋ္ဌော** = ဒံသ+တ။ **ဒဗ္ဗော** = ဒဟ+တ။
အဂ္ဂိ=အဂ + ဂိ။ (ဝါ) အဇ + ဂ္ဂ။
အဂတိ + ကုဋိလော ဟုတွာ + ဂစ္ဆတီတိ အဂ္ဂိ။ (အဂ၊+ ဂိ။ ဏွာဒိ)
အဇတိ ဇလမာနော ကုဋိလံ ဂစ္ဆတီတိ အဂ္ဂိ။ ဂ္ဂ။ (တန်ဋီ)

၆။ (က)ဖြင့် ဘဒ္ဒိယေ ဇာတိယာ ဝနေ-၌ ဘဒ္ဒိယ-အရ ဘဒ္ဒိယမထေရ်ကို မယူရ၊ ဘဒ္ဒိယမြို့ကို ယူ-လည်းကောင်း။ (ဝါ) ဘဒ္ဒိယ-သဒ္ဒါ၏ နဂရဝါစက နာမသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ခ) ဇာတိပုပ္ဖဂုမ္ဗာနံ-ဖြင့် ဇာတိယာဝနံ-၌ ဇာတိ-သဒ္ဒါ၏ မြတ်လေးပန်း-ဟူသော အနက်ဟော--လည်းကောင်း။ ဇာတိ-သဒ္ဒါ မြတ်လေးပန်းကို ဟောသော်လည်း ဇာတိ-အရ ဌာနျူပစာရအားဖြင့် မြတ်လေးပန်း၏ မှီရာ-ပန်းခြုံပန်းရုံကို ယူ-လည်းကောင်း။ အပေါင်းပုဒ်ကို ဇာတိယာ+ဥပလက္ခိတံ+ဝနံ ဇာတိယာဝနံဟု မဗျောလောပီ အလုတ္တတတိယာတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

* **ဇာတိသဒ္ဒေန သုမနပုပ္ဖပရိယာယေန တနိဿယော ဂုမ္ဗော အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ "ဇာတိပုပ္ဖဂုမ္ဗာနံ" န္တိ။ တေန စ ဇာတိယာ ဥပလက္ခိတံ ဝနံ ဇာတိဝနန္တိ အလုတ္တသမာသောတိ ဒဿေတိ။ (ဝိမတိ၊ ၁၆၀)**

ဥဿန္နတာယ-ဖြင့် ယင်း တောသည် အလုံးစုံမြတ်လေးပန်းခြုံ-ပန်းရုံရှိသောကြောင့် ဇာတိယာဝန အမည်ရသည် မဟုတ်၊ မြတ်လေးပန်းခြုံ ပန်းရုံတို့များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာ ယေဘုယျအားဖြင့် ဇာတိယာဝန-မည်သည်၏ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။

ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ-ဖြင့် ဇာတိယာဝနသဒ္ဒါ၏ နာမ-သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(ဃ) မဟာနိဒ္ဒံ ဩက္ကမိ-ဖြင့် နိပဇ္ဇော-၌ (နိ+ပဒ+တ) နိ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ ပဒ-ဓာတ်၏ အိပ်ခြင်း အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကို-လည်းကောင်း။

http://www.dhammadownload.com

တ-ပစ္စည်း အတိတ်ကတ္တုသာဓ်အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း။ နိပဇ္ဇိတိ နိပန္နောဟု ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

တေန ဝါတုပတ္ထမ္ဘေန-ဖြင့် ကြီးစွာသောအိပ်ခြင်းသို့ရောက်၏-ဟူသည် ထိန မိဒ္ဓကြောင့် (ဝါ) ကာယဂေလညကြောင့် ရောက်သည်မဟုတ်၊ ဝါတုပတ္ထမ္ဘ=လေ၏ ထောက်ပံ့ခြင်းကြောင့် ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

ကေရသံ ဘဂ်ဂမေဝ ဝတ္တတိ-ဖြင့် မဟာနိဒ္ဒံ ဩက္ကမိ၌ ကြီးစွာသော အိပ်ခြင်းသို့ရောက်၏ဟူသည် ဝီထိစိတ်တို့ဖြင့် မရောမယှက်၊ တခုသောကိစ္စရှိသော ဘဝင်၏ ဖြစ်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။

(င) အသုစိကိလိဋ္ဌဖြင့် ကိလိန္န၌ ကိလိဒ-ဓာတ်၏ ညစ်နွမ်းခြင်း အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ စွတ်စိုခြင်းဟူသည် သုက်တို့ဖြင့် ညစ်နွမ်းနေခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(စ) တုရိတ်-ဖြင့် သဟသာ-နိပါတ်၏ တုရိတ-အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ယင်း သဟသာနောင် ကြိယာဝိသေသနတ္ထ၌သက်သော ဒုတိယာဝိဘတ်ကျေနေသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

အာသီဝိသေန-စသော ပါဌ်ဖြင့် ဘာဝတ္ထသိစေ။

တေန ဝါတုပတ္ထမ္ဘေန+ ဝါတုပတ္ထမ္ဘေန

တေန ဝါတုပတ္ထမ္ဘေနာတိ "အင်္ဂမင်္ဂါနိ ဝါတုပတ္ထဒ္ဓါနိ ဟောန္တိ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တဝါတုပတ္ထမ္ဘေန (သာရတ္ထ။ ဒု။ ၁၀၈) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာ၌ဆိုသော ဝါတုပတ္ထမ္ဘသည် ပါဠိတော်၌လာသော ဝါတုပတ္ထမ္ဘ-ပင်တည်းဟု ညွှန်ပြသော တ-သဒ္ဒါ ပါသင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း တေနဝါတုပတ္ထမ္ဘေန-ပါဌ်သင့်သည်။

ဇာတိယာဝန

၈။ မြတ်လေးပန်းခြုံတည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် တောတည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ မြတ်လေးပန်းခြုံတည်းဟူသော အမှားကို ဆိုသဖြင့် စံပယ်, ကြက်ရုံးတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။ (+ဥဿန္နတာယ-ဟူသော ဟိတ်ပုဒ်ကိုထောက်။)

(တနည်း) ဌာနီဖြစ်သော မြတ်လေးပန်း၏ "ဇာတိ"ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မြတ်လေးပန်းခြုံ၌တင် ဌာနျူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

❖ **ဇာတိပုပ္ဖဂုမ္ဗာနံ။ (ဌ) ဇာတိ-သဒ္ဒေန သုမနပုပ္ဖပရိယာယေန တန္နိဿယော ဂုမ္ဗော အဓိပ္ပေတော။ (ဝိမတိ။ ၁၆၀-ထောက်။)**

(တနည်း) အစိတ်ဖြစ်သော မြတ်လေးပန်း၏ "ဇာတိ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မြတ်လေး, စံပယ်, ကြက်ရုံး-စသောပန်း၌ တင် ကေဒေသူပစာ။ ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿနနည်း။ (ဇာတိယာ ဥပလက္ခိတံ ဝနံ ဇာတိယာဝနံ-ထောက်။)

ဘဒ္ဒိယေ

အနီးရှိသော မြို့ဒြဗ်၏ "ဘဒ္ဒိယေ"ဟူသောအမည်ကို အနီးဖြစ်သော မြတ်လေးတော၌တင် သမီပူပစာ။ (+တံ တဿ နဂရဿ ဥပစာရေန ဝနံ ဟောတိ။ (ဌ) ထောက်။)

အသုစိကိလိဋ္ဌ

မစင်ကြယ်ခြင်းဂုဏ်၏ "အသုစိ" အမည်ကို ဂုဏေးဖြစ်သော သုက်၌တင် ဂုဏူပစာ။ (တနည်း) အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော သုက်သွေးတို့၏ "အသုစိ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မိန်းမသုက်သွေး၌ တင် ကေဒေသျူပစာ။ (ပါဠိတော်ဇာတ်ကြောင်းရှု)

http://www.dhammadownload.com

၁၀။ **ဘဝ၀ံမေဝ-၌** **ဘဝ-အရ** ကာမဝိပါက်တေ၀ီသ၊ စေတသိက်တေတ္တိံသ၊ ဟူတ္တိုင်ခြေ ကြည်သောကမ္မဇရုပ် ကျေနဝီသဟု ဆိုအပ်သော ဥပပတ္တိဘဝကိုယူ၍ ထိုတွင် ကမ္မဇရုပ် ကျေနဝီသသည် ရုပ်ကွန္ဓာမည်၏စသည်ဖြင့် ထုတ်လေ။

ᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁᕁ

ဝါကျဥယျာဉ် (၉၂)

(က) **ဒိဝါ ပဋိသလ္လီယန္တေနာတိ ဒိဝါ နိပဇ္ဇန္တေန။**

(ခ) **ဒွါရံ သံဝရတ္တာ ပဋိသလ္လီယိတုန္တိ ဒွါရံ ပိဒဟိတွာ နိပဇ္ဇိတုံ။**

(ဂ) ဧတ္ထ စ ကိဉ္စာပိ ပါဠိယံ "အယံ နာမ အာပတ္တိ"တိ န ဝုတ္တာ။ ဝိဝရိတွာ နိပန္နဒေါသေန ပန ဥပ္ပန္နေ ဝတ္ထုသ္မိံ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဒိဝါ ပဋိသလ္လီယန္တေန ဒွါရံ သံဝရိတွာ ပဋိသလ္လီယိတု"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ အသံဝရိတွာ ပဋိသလ္လီယန္တဿ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ။

(ဃ) ဘဂဝတော ဟိ အဓိပ္ပါယံ ဉတွာ ဥပါလိတ္ထေရာဒီဟိ အဋ္ဌကထာ ဌပိတာ။

(င) အတ္ထာပတ္တိ ဒိဝါ အာပဇ္ဇတိ နော ရတ္တိ"န္တိ ဣမိနာပိ စေတံ သိဒ္ဓံ။

(၅။ ၂၄၃။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၁၀၈။ မအုသျှ။ တ။ ၂၈၄။ ဘာသာဋီ။ ဒု။ ၄၇၀။)

၁။ ဂ-ကို နိပါတ်၊ သဗ္ဗနာမ်အစွဲ မလွဲစေဘဲ အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ ဂ-ကို သရာနည်းကျကျ သာဘောဂပုစ္ဆာ၊ ဃ-ကို အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ။ င-အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ဂ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ဥပါလိတ္ထေရ-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ၁-ဝါကျလာပုဒ်တို့ကို ပဒ၊ လိင်-စသည် ဝေဘန်၍ ပိဒဟိတွာ-၌ ဓာတ်ကို ဝတ္ထမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ က-ခ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဃ-၌ ဌပိတာ+ထပိတာ။ င-၌ ဣမိနာပိစေတံ+ဣမိနာစေတံ-ဟု ပါဌ်နှစ်မျိုးစီရှိရာ ဘင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ခ) ဝါကျ ဒွါရံ-၌ နယပ္ပစာရ-တို့ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၁၀။ (ဃ) ဝါကျ အဓိပ္ပါယံ-ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= =

၁။ (ဂ) စ=ဆက်။ ဧတ္ထ-တသို့ နိပန္နဝတ္ထုမှို=၌။ (မအူ) ဧတ္ထ=ဤ သိက္ခာပုဒ်၌။ (ဘာဋီ) အယံ နာမ အာပတ္တီတိ=ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ=သည်) ကိဉ္စာပိ နဝုတ္တာ=မမူအပ်ပါပေ။ ပန=သော်လည်း။ ဝတ္ထုသ္မိံ= မေထုန်ဝတ္ထုသည်။ (သာရတ္ထ) (ဝါ) မိန်းမတို့သည် ပြုအပ်သော အဇ္ဈာစာရဝတ္ထုသည်။ (သာရတ္ထ) မိန်းမတို့၏ အလိုရှိတိုင်း ပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းသည်။ (မအူ)

- **ဝတ္ထုသ္မိန္တိ မေထုနဝတ္ထုသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ။ (သာရတ္ထ)**
- **ဥပ္ပန္နေ ဝတ္ထုသ္မိန္တိ ဣတ္ထိယော ကတအဇ္ဈာစာရဝတ္ထုသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ။ (ဝိမတိ)**

http://www.dhammadownload.com

၂။ **(ဂ) ဆရာနည်းကျကျသာဘောဝပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် အသံဝရိတ္တာ ပဋိသလ္လီယန္တဿ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ=နေ့အခါ တံခါးမပိတ်ပဲ ကျိန်းစက်သောရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သောဟု ပြဆို၏။ ထိုသို့ပင် ဆိုသော်လည်း နိပၥဝတ္ထုပါဠိတော်၌ နေ့အခါ တံခါးဖွင့်၍ အိပ်သောရဟန်းအား ဤမည်သော အာပတ်-ဟု ဘုရားဟောတော်မမူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် တံခါးဖွင့်၍အိပ်သောရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ) ဝါကျဖြင့် နေ့အခါ တံခါးဖွင့်၍ ကျိန်းစက်သောရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သောဟု ပြဆို၏။ သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်းသည် ဘုရားရှင်တို့၏ အရာသာဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကို ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (ဝါ) အဋ္ဌကထာ၌ ဒုက္ကဋ် အာပတ်ကို ဆိုခြင်းသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

❖ **နနု သိက္ခာပဒပညာပနံ နာမ ဗုဒ္ဓဝိသယော၊ အထ ကသ္မာ အဋ္ဌကထာယံ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ "ဘဂဝတော ဟိ" တိ အာဒိ၊ (ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ)**

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ဃ-ဝါကျဖြင့် နေ့အခါ တံခါးမပိတ်ပဲ ကျိန်းစက်သောရဟန်းအား အဋ္ဌကထာ၌ ဒုက္ကဋ်ဟု ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် မြဲစေပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အာဂုမ်အားဖြင့် မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

❖ **န ကေဝလံ ဥပါလိတ္ထေရာဒီဟိ ဧဝ အဋ္ဌကထာ ဌပိတာ၊ အထခေါ ပါဠိတော စ အတ္ထတော စ ဗုဒ္ဓေန ဘဂဝတာ ဝုတ္တော (ပ) ဇာတ္တ တတ္တ ဟိ ဘဂဝတာ ပဝတ္တိတာ ပကိဏ္ဏကဒေသနာယေဝ အဋ္ဌကထာ၊ (ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ)**

၃။ ၁-ပက္ခန္တရ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ထိုတွင် ကိဉ္စာပိ-မှ န ဝုတ္တာ-တိုင်အောင် စောဒကာဘောဂဝါကျ။ ဝိဝရိတ္ဘာမှ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တံ-တိုင်အောင် ပရိဟာရာဘောဂပရိဟာရဝါကျ။ ဃ-ကာရဏ (ဝါ) ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (င) အာဂမဒဋ္ဌိကရဏ။ (ဝါ) အဋ္ဌကထာသာစကမှတပါး ပါဠိတော်သာစကကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

၄။ အဓိပ္ပါယံတော ဇာနိတ္ဝာယတေတိ အဓိပ္ပါယော။
အဓိ-အပိ-ဣ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌ-ကား---ဘုရားရှင်သန္တာန်၌ ဆန္ဒပြဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ကမ္မဋ္ဌကြိယာ-အရကား--ထိုအားတပ်သော (နေ့အခါတံခါးဖွင့်၍ အိပ်သောရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ ရောက်ခြင်း-ဟူသော) ဘုရားရှင် အလိုတော်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ--၏။
ဏ-ပစ္စည်း-အရကား--ဘုရားရှင် အလိုတော်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဥပသမိပေ အလ္လီယတီတိ ဥပါလိ။ (ဥပ+အာ+လီ+ဣ)

❖ **အနုရုဒ္ဓါဒီဟိ ပန သဟ ဂန္တွာ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ခတ္တိယာနံ ဥပသမီပေ အလ္လိနော ယုတ္တော ကာယစိတ္တေဟိ သမဂ္ဂိဘူတောတိ ဥပါလိ တိ နာမေန။ (အပ၊ ဌ၊ ၁၊ ၃၁၂။)**

ထိရန္တိ ဒဋ္ဌိ ဘဝန္တိတိ ထိရာ။ ထိရာ (သီလက္ခန္ဓာဒိဂုဏ) +အဿ+အတ္ထီတိ ထေရော။

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ထိရတိ သီလက္ခန္ဓာဒိဂုဏေဟိတိ ထေရော။ ဥပါလိစ+သော+ထေရောစာတိ ဥပါလိတ္ထေရော။ ထေရဟူသော ဝိသေသနပုဒ်၏ အရကား-မြဲမြံသော သီလစသော ဂုဏ်တို့ရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသောဂုဏ်သည် (ဝါ) သီလစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသောဂုဏ်သည် မှ၍။ ထို ဂုဏ်နှစ်ပါးတို့၏+ဥပါလိမထေရ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေး အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း သမ္ဗန်သည် ဌာနူ---၏။
ဥပါလိတ္ထေရ-ပုဒ်လုံး အရကား---ဥပါလိထေရ်ရ၏။
ဥပါလိတ္ထေရော+အာဒိ+ယေသန္တိ ဥပါလိတ္ထေရာဒယော။
ဥပါလိတ္ထေရအာဒိ-အရကား---အစဖြစ်သော ဥပါလိမထေရ်သည် မှ၍။
ထို၏+အခြားသော အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။
ယ-အညပုဒ် အရကား---ဥပါလိထေရ် အစရှိသော အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့ရ၏။
နိပန္နဿ+ဒေါသော နိပန္နဒေါသော။

၅။ **ခွါရံ သံဝရိတွာ ပဋိသလ္လီယိတုန္တိ-ကား** သဒ္ဒပဒတ္ထကနိပါတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ တုံကာရန္တ။
ခွါရံ-ကား ကိတ်နာမ်၊ နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ။ အကာရန္တ။
ပိဒဟိတွာ=ကား ကိတ်အဗျယပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အကာရန္တ။
နိပဇ္ဇိတုံ-ကား ကိတ်အဗျယပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ နိဂ္ဂဟိတန္တ။
ပိဒဟိတွာ-၌ အပိ-ရှေး+ဓာ-ဓာတ်ယူ၍ ပိဒဟတိ၊ ပိဒဟန္တိ-စသည် စဉ်။

၆။ (က) နိပဇ္ဇနတ္ထေန-ဖြင့် ပဋိသလ္လီယနတ္ထေန-၌ (ပဋိ၊ သံ၊ လီ+ဒိဝါဒိယ+အန္တ) ပဋိ၊ သံ၊ ဥပသာရတို့၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသကဏ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ လီ-ဓာတ်၏ နိပဇ္ဇနအနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေ။
(ခ) ပိဒဟိတွာ-ဖြင့် သံဝရိတွာ-၌ သံ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဏ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဝရ-ဓာတ်၏ ပိဒဟန (အာဝရဏ) အနက်ဟော---လည်းကောင်း သိစေ။
နိပဇ္ဇိတုံ-ဖြင့် (က) ဝါကျ နိပဇ္ဇနတ္ထေန-နည်းတူ ဖော်။

၇။ (ဃ) ဌပိတာ+ထပိတာ

ဩပ-ထပ ထပနေ။ ဩပေတိ၊ ဩပယတိ။ ပ။ ထပေတိ၊ ထပယတိ၊ ထပိတော၊ ထပယိတွာ။ (သဒ္ဒနီတိ။ ဓာတု။ ၃၂၇) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း။ အဋ္ဌကထာ၊ အတ္ထကထာ-စသည်တို့ကဲ့သို့ ဒန္တဇ ထ-ကို မုဒ္ဓဇ ဌ-အပြုမပြုသောကြောင့် လည်းကောင်း နှစ်ပါင်လုံးသင့်ပါသည်။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ "ထပေါ်-စ ထပနေ သိယာ။ ဌပေတွာ-ကား ပါဠ်ပျက်"ဟု ဆုံးဖြတ်သည်။)

(င) တ္တုမိနာပိ စေတဲ + တ္တုမိနာစေတဲ

န ကေဝလံ အဋ္ဌကထာယံ ဗုတ္တတ္ထာယေဝ သိဒ္ဓံ၊ အထခေါ "အတ္ထာပတ္တိ ဒိဝါ အာပဇ္ဇတိ နော ရတ္တိ"န္တိ ဣမိနာ ပရိဝါရပါဠိယာပိ သိဒ္ဓန္တိ ယောဇေနာ ဝေဒိတဗ္ဗာဟု ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ တံခါးကို မပိတ်မူ၍ နေ့အခါ အိပ်သော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်၏ အဖြစ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသောကြောင့်သာ ပြီးသည်မဟုတ်သေး၊ အတ္ထာပတ္တိ ဒိဝါ အာပဇ္ဇတိ၊ နောရတ္တိ-ဟူသော ပရိဝါရပါဠိဖြင့်လည်းပြီး၏ဟု အနက်ရောက်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ **တ္တုမိနာပိ စေတဲ**-ဟု "ပိ"ပါသောပါဌ်သာ သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ဒွါရံ

၉။ ဌာနဖြစ်သော တံခါး၏ "ဒွါရံ"-ဟူသောအမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော တံခါးရွက်၌ တင် ဌာန္ယူပစား။ နာနန္တရိကနည်း။ (သံဝရိတွာ-ကို ထောက်။)

(ဆနည်း) အပေါင်းဖြစ်သော ဂေဟဒွါရ၊ ကာယဒွါရ၊ ဥပါယဒွါရတို့၏ "ဒွါရ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဂေဟဒွါရ-၌ တင် ကေဒေသျူ/ရုဠှီနည်း။

၁၀။ **အစိပ္ပါယ-၏** ဝေဝစနာဟာရကား--အဇ္ဈာသယော၊ အဓိပ္ပါယော၊ အာသယော အဘိသန္ဓိစ၊ ဘာဝေါ ဓိမုတ္တိ ဆန္ဒော။ (ဓာန်။ ၇၆၆။) ဖြစ်ပါသည်။

ဤတွင် ပဉ္စမပါရာဇိက ဝါကျဥယျာဉ်-ပြီးပြီ။

http://www.dhammadownload.com

(ဒုတိယ – ပါရာဇိက)

ဝါကျဥယျာဉ် (၁)

၁၇–ခု အမှီးရ

(က) တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေတိ တတ္ထ ရာဇဂဟေတိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ၊
(ခ) တဉှိ မန္ဓာတု မဟာဂေါဝိန္ဒာဒီဟိ ပရိဂ္ဂ ဟိတတ္တာ ရာဇာဂဟန္တိ ဝုစ္စတိ၊
(ဂ) အညေပေတ္ထ ပကာရေ ဝဏ္ဏယန္တိ၊ ကိံ တေဟိ၊ နာမမေတံ တဿ နဂရဿ။
(ဃ) တံ ပနေတံ ဗုဒ္ဓကာလေ စ စက္ကဝတ္တိကာလေ စ နဂရံ ဟောတိ၊ သေသကာလေ သုညံ ဟောတိ ယက္ခပရိဂ္ဂဟိတံ၊ တေသံ ဝသန္တဝနံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ၊
(င) ဧဝံ ဂေါစရဂါမံ ဒဿေတွာ နိဝါသနဋ္ဌာနမာဟ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေတိ။
(စ) သော စ ဂိဇ္ဈာ တဿ ကူဋေသု ဝသိံသု၊ ဂိဇ္ဈသဒိသာနိ ဝါ တဿ ကူဋာနိ၊ တသ္မာ ဂိဇ္ဈကူဋောတိ ဝုစ္စတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(၅၊ ၂၄၇။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၁၂။ ဝိမတိ၊ ၁၆၃။ မအူ၊ တ၊ ၂၈၆။)

၁။ အထက်ပါဝါကျတို့တွင် (ခ)(ဂ) ဝါကျတို့ကိုသာ အနက်ပေးခဲ့ပါ။
၂။ (ခ)ဝါကျကို အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာတက်၍ (င)ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ (ခ)(ဂ) တို့ကို အကြောင်းပြ ဝါကျအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၄။ (စ)ဝါကျတွင် ပဉ္စမဝိကပ်နှင့် အညီ ဂိဇ္ဈကူဋပုဒ်ကို အစိတ် အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဥာဏ်နည်းအရကောက်ပါ။
၅။ (က)၌ ရာဇဂဟ၊ နဂရ–ပုဒ်တို့၏ ဤ၌လိုအပ်သော လိင်ကို ဆုံးဖြတ်၍၊ နဂရ–ပုဒ်၌ နဂ–ပုဒ်ကိုသာ တတ်, ပစ္စည်းခွဲပြပါ။
၆။ အောက်ပါပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တို့၌ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကို ပြ၍ ၊သံဝဏ္ဏနာကိုလည်း ညွှန်ပြခဲ့ပါ။
(က) ရာဇဂဟေတိ ဧဝံနာမကေ နဂရေ။ (ခ) ဂိဇ္ဈသဒိသာနိ ဝါ တဿ ကူဋာနိ။
၇။ (ဃ) ဝါကျ၌ "ဝသနဝနံ၊ ဝသန္တဝနံ၊ ဝသေနဝနံ" ဟု ပါဌ်သုံးထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ၍ ပြဆိုခဲ့ပါ။
၈။ (ခ)ဝါကျ၌ ရာဇဂဟံ –ဟူသော ပုဒ်ဝယ် ရာဇ –ပုဒ်၌ အဖွင့်အားလျော်စွာ ဖြစ်သင့်သောနည်း၊ ဥပစာထုတ်ခဲ့ပါ။
၁၀။ (က)၌ ရှိသော ဗုဒ္ဓေါ–ပုဒ်၌ ဗုဓဓာတ်၏ မူချအရကို ကောက်၍ အာရုဏာရုဏပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

======================

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

၂။ ဆရာ-သည် (က) ဝါကျဖြင့် ရာဇဂဟ-အရ ရာဇဂြိုဟ်အမည်ရှိသော မြို့ကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ မင်းတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော အရာဝတ္ထုမှန်သမျှကို ရာဇဂဟဟူ၍ ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ရာဇဂဟအရ ရာဇဂြိုဟ်အမည်ရှိသော မြို့ကိုယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အသို့လျှင် သင့်ပါအံ့နည်း။ ယင်းသို့ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို မပြသော် ဆရာ့အား ဒဋ္ဌိယ၊ ဒဋ္ဌိကရဏ ဆန့်သော ဝိရောဓိ--၏၊ -စုဒ်ကြောင့်-(ခ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား (ခ)ဖြင့် မန္ဓာတ်မင်း၊ မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏားစသူတို့သည် မင်းနေပြည်တော်၏ အဖြစ်ဖြင့် သိမ်းပိုက်အပ်သောကြောင့် ထိုမြို့ကို ရာဇဂြိုဟ်ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု အကြောင်းယုတ္တိကို ငါပြ--ဟူလို။

(တနည်း) ရာဇဂဟ -ဟူသောအမည်သည် တိဿ ဒတ္တ သီရိဝဍ္ဎက -စသည်တိုကဲ့သို့ ရှုဋ္ဌိအမည် ဖြစ်လေသလော -စုဒ်ကြောင့် -တဥ္ဍိ -စသည်မိန့်။(ဂဏ္ဌိ)

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) (ခ)နှစ်ဝါကျဖြင့် ရာဇဂဟအရ မြို့ကိုယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ရာဇဂဟ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းမြို့ဖြစ်ရာအရပ်သည် အရပ်ထူး၏ အဖြစ်ဖြင့် မြတ်ကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ သုံးဆောင်နေထိုင်ရာတည်း-ဟု ပြခြင်းငှါ (ဃ)မိန့်။

❖ **သောပဒေသော ဗုဒ္ဓါနုဝိသေသဘာဝေန ဥဋ္ဌာရသတ္တပရိဘောဂေါတိအာဟ "တံ ပနေတ"န္တိ အာဒိ၊ (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၁၂၂)**

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ) ဝါကျတို့ဖြင့် ရာဇဂဟေ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေ ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပုဒ်၏ အဖွင့် သံဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသော ဆရာသည် မပြမီ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓကို ရှေးဦးစွာ ပြဆိုရကား (င)မိန့်။

၃။ ခ-သည် က-ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင် ပြုတတ်သောကြောင့် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ ဝါကျမည်၏။

(တနည်း) ရာဇဂြိုဟ်မည်ခြင်း၏ အကြောင်း သကတ် နာမလာဘဟိတ် အကျယ်ကိုပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ ဆရာတို့ကား တပ္ပါကဋ္ဌိကရဏ -ဟုလည်း ယူကြသေးသည်။

(ဂ) သည် ဆရာ ဆိုအပ်သော အပြားကိုသာ ဖွင့်ဆိုကြပါသလော ဟု စုဒ်ရှိ၍ -ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။

(တနည်း) သကဝါဒမှ တပါး အပရေ ဝါဒကိုပြ ပက္ခန္တရ။

ဃ -သည် ထိုမြို့သည် အခါခပ်သိမ်းမြို့ဖြစ်ပါလော(ဝါ) သာမာန်အရပ်ဒေသဖြစ်၍ သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေထိုင်ရာ အရပ်ဖြစ်ပါသလော -ဟု စုဒ်ရှိ၍ -ဆက် ဝါကျာရမ္ဘ။

(င) (စ) ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် (စ)သည် အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓမှတပါး အဝယဝတ္ထပြ ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) အဝယဝတ္ထ အကျယ်ပြ ဝိတ္ထာရ။

၄။ ဂဇ္ဇန္တီတိ ဂိဇ္ဈာ။ (လင်းတတို့ရ၏) (ဂိဓ (ဝါ) ဂိဓု + ဈက်။ ဣာဒိမောင်)

ဂိဇ္ဈာ တွေ သန္တီတိ ဂိဇ္ဈံ။ (သာရတ္ထ) လင်းတတို့ရှိရာ ဖြစ်သော အထွတ်ရ၏။

ကုဋ္ဋိယတိ သိန္နီယတီတိ ကူဋ္ဋံ။ (ဓာန်ဋီ) ဂိဇ္ဈံ ကူဋ္ဋံ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကူဋော။ (သာရတ္ထ)

ဂိဇ္ဈကူဋပုဒ်အရကား လင်းတတို့ရှိသော အထွတ်သည် မှဉ့။

http://www.dhammadownload.com

ထုံး၏ + တောင်နှင့် ဌာနီ + ဌာနစဝ် - ဌာနူ။
တေအညပုဒ်အံရကား လင်းတတို့ရှိသော အထွတ်ရှိသော တောင်ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)
ဤကား ပထမဝိကပ်နှင့် အညီ သာရတ္ထကြံပုံတည်း။
(တနည်း)မအူသျှအလို -ဝသီသု တေသု ကူဋ္ဌေသူတိ ဝသနာနီ။
ဂိဇ္ဈာနံ ဝသနာနိ ကူဋာနိ တေသံ ပဗ္ဗတာသာတိ ဂိဇ္ဈကူဋော -ဟုပြု။

ဝိဂ္ဂဟာမှတ်ဘွယ်

ဝေ၀ံ နာမ ဝေ္တ နဂရေတိ ဝေဝံနာမကံ (မအူသျှ)
န ဂစ္ဆန္တီတိ နဂါ ။(န + ဂမု + ကွိ)ပြသာဒ်စသော အဆောက်အဦးရ၏။
နဂါ ပါသာဒါဒယော အဿ သန္တိ, တေသုိ္မန္တိဝါ နဂရံ။ (နဂပုဒ်+ရ-ပစ္စည်း)
(တနည်း) ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဂဏှာတီတိ ဃရံ။ (ဂဟ+က)အိမ်ရ၏။
ဃရတိ သိဥ္စတိ ဝေ္တာတိ ဝါ ဃရံ ။ (ဃရ + အ)
နံ သမ္ပုဏ္ဏံ +ဃရံ + ဝေ္တာတိ နဂရံ။(ဃ -ကို ဂ -ပြု)
မံ သိရိံ + ဓာရေတီတိ မန္ဓာတု။ မံ + ဓာ (တနည်း) ဓရ + တု။
ကရောတိ + ဂမနံ + အနေနာတိ စက္ကံ။ စက္ကံ + ဝတ္တေတီတိ စက္ကဝတ္တိ။
စက္ကဝတ္တိနော + ဥပ္ပန္နော + ကာလော စက္ကဝတ္တိကာလော။
ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ ဝေ္တ ကာလေတိ ဥပ္ပန္နော။ ဗုဒ္ဓဿ ဥပ္ပန္နော ကာလော ဗုဒ္ဓကာလော။
ကလျန္တေ သင်္ချာယန္တေ အာယုပ္ပမာဏာဒယော အနေနာတိ ကာလော။
ဂါဝေါ စရန္တိ ဝေ္တ ပဒေသေတိ ဂေါစရော။ ဂေါစရော ဝိယာတိ ဂေါစရော။
ဂစ္ဆန္တိ ဝေ္တာတိ ဂါမော။ (ဂမု + က) ဂသန္တိ ဝေ္တာတိ ဝါ ဂါမော။ (ဂသ + မ)
ဂါယန္တိ ဝေ္တာတိ ဝါ ဂါမော။ (ဂါ + မ) ဂေါစရေစ သော ဂါမောစာတိ ဂေါစရဂါမော။
ဝိဝေကကာမေဟိ ကောကိလာဒီဟိ ဝါ ဝနီယတေ ဘဇီယတေတိ ဝနံ။ ဝနန္တိ တံ ဘဇန္တီတိ ဝနံ။
သုနဿ + ဟိတံ သုညံ၊ ချယ ညော။သုန -ဂတိယံ ဝါ၊ ယော။ သုနတိ တုစ္ဆဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သုညံ။
နိဝသန္တိ ဝေ္တာတိ နိဝါသနံ။ နိဝါသနဥ္စ တံ ဌာနဥ္စာတိ နိဝါသနဋ္ဌာနံ။

၅။ ရာဇဂဟ၊နဂရ-ပုဒ်တို့၏ ဤဌိလိုအပ်သော လိင်ကား နပုံလိင်ဖြစ်သည်။

✦ ဂယှတီတိ ဂဟော၊ရာဇူနံ ဂဟောတိ ရာဇဂဟံ၊ နဂရသဒ္ဒါပေက္ခာယ နပုံသကနိဒ္ဒေသော၊ (သာရတ္ထ)
နဂရံ-၌ နဂ -ကား န + ဂမု + ကွိ။

၆။ (က) ဝေ၀ံ နာမကေ-ဖြင့် ရာဇဂဟ ဟူသည် ဂုဏ်စသည်မဟုတ်၊ ရာဇဂြိုဟ်ဟူသော အမည်တည်း -ဟုသိစေသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္တ (ဝါ)ဘာဝတ္ထ)
နဂရေ-ဖြင့် ရာဇဂဟအရ မင်းသိမ်းပိုက်အပ်သော အရာဝတ္ထုမှန်သမျှကို မယူရ၊ မြို့ဒြပ်ကိုယူ--သိ။
(ခ)ဖြင့် ရာဇဂဟံ-၌ ဂဟ-ပုဒ်ကို ဂယှတီတိ ဂဟော-ဟုပြု---လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန်၌ သက်---လည်းကောင်း၊ ရာဇဂဟံ-ဟူသော အပေါင်းပုဒ်ကို ရာဇူဟိ ဂဟော ရာဇဂဟော-ဟုတတိယာတပ္ပုရိသ်ပြု-လည်းကောင်း၊ ရာဇဂဟော-ဟု ပုံလိင်ဖြင့် ရှိသင့်လျက် နပုံလိင် နဂရသဒ္ဒါကိုငဲ့၍ ရာဇဂဟံဟု ရှိနေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝတ္ထ) ရာဇဂဟံ -၌ ရာဇအရ (ပဓာနနည်း-အားဖြင့်) မန္ဓာတ်မင်း, မဟာဂေါဝိန္ဒ စသည်တို့ကိုယူ-လည်းကောင်း သိစေ။ (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၁၁၂။)

http://www.dhammadownload.com

ဂိဇ္ဈာ တဿ ကူဋေသု ဝသီသု -ဖြင့် ဂိဇ္ဈပုဒ်ကို ဂိဇ္ဈာ+ဇွေ သန္တီတိ ဂိဇ္ဈံ -ဟု အဿတ္ထိပြု-- လည်းကောင်း။ ဏ-ပစ္စည်းအဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်၌သက် --လည်းကောင်း။ ဂိဇ္ဈာအရ လင်းတကို မယူရ၊ လင်းတတို့ရှိရာ ဖြစ်သော အထွတ်ကိုယူ--လည်းကောင်း။ အပေါင်းပုဒ်ကို ဂိဇ္ဈံ + ကူဋံ + တေဿာတိ ဂိဇ္ဈကူဋောဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိပြု--လည်းကောင်း-သိစေ။ (ဤကားသာရတ္ထနှင့် အညီတည်း)

(တနည်း) ဂိဇ္ဈာ တဿ ကူဋေသု ဝသီသုဖြင့် ဂိဇ္ဈကူဋော-၌ (ဂိဇ္ဈပုဒ်+ဝသနပုဒ်+ကူဋပုဒ်) ဝသနပုဒ်ကို ဝသီသု ဧတေသု ကူဋေသူတိ ဝသနာနိ-ဟုပြု-လည်းကောင်း။ ယု-ပစ္စည်း အဓိကရဏသာဓ်၌ သက်-လည်းကောင်း။ အပေါင်းပုဒ်ကို ဂိဇ္ဈာနံ ဝသနာနိ ကူဋာနိ တေဿ ပဗ္ဗတဿာတိ ဂိဇ္ဈကူဋော-ဟု ဘိန္နာဓိကရဏ မဇ္ဈေလောပီ ဧတုတ္ထီ/ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိ -ပြု -လည်းကောင်း၊ ဂိဇ္ဈဝသနကူဋ-ဟုလိုလျက် ဝသန-အလယ်ပုဒ်ကိုချေ၍ ဂိဇ္ဈကူဋ-ဟုပြီးနေသည်ကိုလည်းကောင်း- သိစေပါသည်။ (ဤကား မအူသျှ အလိုတည်း)

ဂိဇ္ဈသဒိသာနိ တဿ ကူဋာနိ -ဖြင့် ဂိဇ္ဈကူဋ -၌ ဂိဇ္ဈအရ လင်းတကို မယူရ၊ လင်းတနှင့် တူသော အထွတ်ကိုယူ--လည်းကောင်း။ ဏ-ပစ္စည်းဥပမာတဒ္ဓိတ်-၌ သက်-လည်းကောင်း။ ဂိဇ္ဈောဝိယာတိ ဂိဇ္ဈံ-ဟုပြု-လည်းကောင်း။ ဂိဇ္ဈနှင့် ကူဋကို ဂိဇ္ဈံ + ကူဋံ + တေဿာတိ ဂိဇ္ဈကူဋော - ဟု ဥပမာ တဒ္ဓိတ်အတွင်း ဝင်သော ဧတုတ္ထီ-ဆဋ္ဌီ ဗဟုဗ္ဗီဟိပြု-လည်းကောင်း-သိစေပါသည်။

တနည်း။ ။ ဂိဇ္ဈသဒိသာနိ တဿ ကူဋာနိ -ဖြင့် ဂိဇ္ဈကူဋ-ပုဒ်ကို ဂိဇ္ဈသဒိသာနိ ကူဋာနိ တေဿာတိ ဂိဇ္ဈာကူဋော-ဟု မဇ္ဈေလောပီဧတုတ္ထီ-ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိပြု--လည်းကောင်း။ ဂိဇ္ဈသဒိသကူဋ-ဟုလိုလျက် (သာကပတ္ထဝေါပြယုဂ်ကဲ့သို့)သဒိသအလယ်ပုဒ်ချေ၍ ဂိဇ္ဈကူဋဟုရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း-သိစေ။ (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၂။)

၇။ ဝသနဝန်။ ဝသန္တဝန်။ ဝသေနဝန်

ဝသနဝနန္တိ အာပါနဘူမိဘူတံ ဥပဝနံ -ဟု သာရတ္ထ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း။ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝသနံ၊ ဝသနဥ္စ တံ ဝနဥ္စာတိ ဝသနဝနံ -ဟု ပါဠ -ယောဇနာ (၁၂၈) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း **ဝသနဝန်**-ပါဌ်သင့်သည်။

ဝသန္တဝနန္တိ ကီဠာဝနံ၊ ဝသန္တကာလေ ကီဠာယ ယောဂ္ဂယုတ္တံ ပန ဝသန္တဝနန္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ(၁၆၃) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝသန္တဝနန္တိပိ ပါဌော-ဟု ယောဇနာ(၁၂၈) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း **ဝသန္တဝန်**-လည်းသင့်သည်။

ဝသေနဝန် -ကား ဋီကာယောဇနာတို့နှင့် မညီ၊ ဂဏ္ဌိပေါင်း၌ ပါဌ်ပျက်ဟု ဆိုသောကြောင့်-မသင့်။

(၈) နာမမတ္တမေတံ + နာမမေတံ

နာမမတ္တမေတံ တဿ နဂရဿ။ (ဒီ၊ ၄၊ ၁၁၂၂။) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း။ နာမမတ္တမေဝ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနာတိ အတ္ထော။ (သီဋီသစ်၊ ဒု။ ၂။) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း **နာမမတ္တမေတံ**- ပါဌ်သင့်။

မအူသျှ၌ "တော်နာမံ၊ သည်။ တဿနဂရဿ၊ ၏။ နာမံ၊ တည်း"ဟု ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း။ မတ္တသဒ္ဒါမပါသော်လည်း လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌဂဗ္ဗမာန် ကြံနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း - **နာမမေတံ** -လည်းသင့်။

(က) ဝါကျ၌ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေဟိ**ဇွေ+တဇ္ဇ** -ဟုရှိကြရာ နှစ်ပါဌ်သင့်။ ဆဋ္ဌမူ၌ -တဇ္ဇ။ နိဿျများ - ဇွေ -ဟုရှိသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) တဉ္စ + တံဟိ

ယ -အက္ခရာနှောင်းရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥ-ပြုခြင်းသည် အနိစ္စဝိဓိ ဖြစ်သောကြောင့်နှစ်ချက်သင့်။

(ဓ) ဂိဇ္ဈော + ဂဒ္ဒြ

ဂိဇ္ဈော ဂဒ္ဒြေါထ ကုလလော။ (တန်။ ၆၃၇)ထောက်။ နှစ်ချက်သင့်။

(င) နိဝါသနဋ္ဌာန + နိဝါသဋ္ဌာန

နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝါသော ။နိ + ဝသ + ဏ-ပစ္စည်း။ နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝါသနံ ။(နိ + ဝသ + ယု) ၂-ပါဌ်လုံး နေရာအရပ်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် -သင့်သည်။

ကူဋ + ကုဋ

ဂိဇ္ဈကူဋ္ဌောစ ဝေဘာရော။ (တန်) ကုဋ္ဋ သေဒနေ၊ ကမ္ပနေ၊ ကောဝ။ (တန်ဋီ)ထောက်၍ ကုဋ + ဏ။ ဏ-အနုဗန်ကြောင့် ကု-၌ ဥ-ကို ဦ-ဒီဃပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ကူဋ-သာသင့်သည်။

အမှာ။ ။ ဂိဇ္ဈကူဋ-လည်း နည်းတူသုံးဖြတ်။

ဂ။ **ရာဇဂဟဲ၌ ရာဇ**

အစိတ်-မင်း၏ "ရာဇ"အမည်ကို အပေါင်း-မင်း, မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏား စသူတို့၌တင် -ကေဒေသူပစာ။ ပဓာန၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

✤ **ပဓာနဝသေန ရာဇူဟိ ဂဟိတံ ။(သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၂၂)**

ရာဇဂဟ

အနီးရှိသော ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ "ရာဇဂဟ"အမည်ကို အနီးဖြစ်သော ဂိဇ္ဈကူဋပဗ္ဗတ-၌တင်-သမီပူပစာ။ (ဝေဠုဝန်ဘယ် ဝိဟရတိ-နှင့် အတူမှတ်လေ။)

✤ **ရာဇဂဟန္တိ လဒ္ဓနာမကာ သမီပဋ္ဌေနာ (ဝဇီရ၊ ၁၁၉၊)**

(ဃ) ဗုဒ္ဓကာလေ စက္ကဝတ္တိကာလေ

ဘုရား, စကြာဝတေးမင်း တည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္တိကာလ တည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္တိကာလ-တည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ယင်းကာလမှ အခြားသော ကာလတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် -ယေဘုယျနည်း။

✤ **ဗုဒ္ဓကာလေစ စက္ကဝတ္တိကာလေစာတိ ဣဒံ ယေဘုယျဝသေန ဝုတ္တံ။(သာရတ္ထ)**

အစိတ်-ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္တိကာလ-၏ "ဗုဒ္ဓကာလေစ စက္ကဝတ္တိကာလေစ"ဟူသော အမည်ကို အပေါင်း-ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္တိကာလနှင့်တကွ အခြားကာလတို့၌တင်။ (ကေဒေသူပစာ)

ဂိဇ္ဈကူဋ

အတူဖြစ်သော လင်းတ၏ "ဂိဇ္ဈ" အမည်ကို အတူရှိသော တောင်ထွတ်၌ တင် သဒိသူပစာ။

ဧဂါဓရဂါမ

အတူဖြစ်သော နွားစားကျက်၏ "ဧဂါဓရ"အမည်ကို အတူရှိသော ဆွမ်းခံရွာ၌တင် သဒိသူပစာ။

http://www.dhammadownload.com

၁၀။ ဗုဒ္ဓေါ-ဘို့ (ဧတ္ထာပိ သဗ္ဗာနိ ဗုဒ္ဓတီတိ ဗုဒ္ဓေါ-ဟု) ဗုဓ-ဓာတ်၏ ကံကို သဗ္ဗာလေးပါးကိုခံခိုက် ဗုဓ-ဓာတ်အရ မုချအားဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ယူ၍ ထုတ်။

(သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဇ္ဈတီတိ ဗုဒ္ဓေါ-ဟု) ဗုဓ-ဓာတ်၏ ကံကို သဗ္ဗဓမ္မေ ဟုခံခိုက် ဗုဓ-ဓာတ်အရ မုချအားဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂)

(က) သမ္ဗဟုလာတိ ဝိနယပရိယာယေန တယော ဇနာ သမ္ဗဟုလာတိ ဝုစ္စန္တိ၊

(ခ) တတော ပရံ သံဃော။

(ဂ) သုတ္တန္တပရိယာယေန တယော တယော ဝေ၊ တတော ပဋ္ဌာယ သမ္ဗဟုလာ။

(ဃ) ဣဓ ပန တေ သုတ္တန္တပရိယာယေန သမ္ဗဟုလာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(င) သန္ဒိဋ္ဌာတိ နာတိဝိဿာသိကာ န ဒဠှမိတ္တာ၊ တတ္ထ တတ္ထ သင်္ဂမ္မ ဒိဋ္ဌတ္တာ ဟိ တေ သန္ဒိဋ္ဌာတိ ဝုစ္စန္တိ။

(ဌ။ ၂၄၇။ သာရတ္ထ ၊ဒု၊ ၁၃၃ မအုု၊ တ၊ ၂၈၈၊)

၁။ (ဃ) (င)တို့ကို နိပါတ်သဗ္ဗနာမ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် အနက်ပေးပါ။

၂။ (ဂ) ဝါကျကို အယုတ္တာဘောဂပုစ္ဆာ၊ (ဃ) ဝါကျကို ဒေါသာရောပန စောဒနာ တက်ပါ။

၃။ (ခ၊ ဂ၊ ဃ) ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။

၄။ ဝိနယပရိယာယေန -၌ ပါသော ပရိယာယပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ဒဠှ၊ မိတ္တ၊ သင်္ဂမ္မ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်၍၊ မိတ္တ -၌ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ (င) ဝါကျဖြင့် သိစေအပ်သော အာဘော်သံဝဏ္ဏနာကို ဖြေဆိုပါ။

၇။ သမ္ဗဟုလာ + သမ္ဗဟုလာ -ဟုပါဠိနှစ်တွေ့ရှိရာ သင့်ရာပါဠိကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (က) ဝါကျ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ရသင့်သော နယူပစာရကို ထုတ်ပါ။

၁၀။ သန္ဒိဋ္ဌာ -၌ ဓာတ်အရ မုချပရမတ္ထတရားကို ယူ၍ ဓာတောတရဏဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==================

၂။

(ဂ) အယုတ္တာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည်၊ (က၊ခ) နှစ်ဝါကျဖြင့် ဝိနည်းဒေသနာနည်းဖြင့် သမ္ဗဟုလာအရကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြဆိုတော်မူ၏။ သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် အဘယ်မျှလောက်သော ရဟန်းတို့ကို သမ္ဗဟုလာဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဝိနည်း ဒေသနာကဲ့သို့ သုံးယောက်သောရဟန်းတို့ကိုပင် သမ္ဗဟုလာ -ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော-စုဒ်ဧကြောင့် (ဂ)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဒေါသာရောပနစောဒနာ

ဆရာ-သည် (က၊ခ၊ဂ)တို့ဖြင့် ဝိနည်းဒေသနာနည်းဖြင့် သုံးယောက်သောရဟန်းတို့ကို သမ္ဗဟုလာ၊ သုတ္တန်ဒေသနာနည်းဖြင့် သုံးယောက်ထက်လွန်သောရဟန်းတို့ကို သမ္ဗဟုလာ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်သည် တို့၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ဤဒုတိယပါရာဇိကနိဒ္ဒေသ၌ အဘယ်နည်းအားဖြင့် အဘယ်မျှလောက်သော ရဟန်းတို့ကို သမ္ဗဟုလာ-ဟူ၍ သိအပ်ပါသနည်း။ ဝိနည်းဒေသနာနည်းဖြင့် သုံးယောက်သော ရဟန်းတို့ကို သမ္ဗဟုလာ -ဟူ၍ ဤ၌ သိအပ်ပါသလော(ဝါ) ဝိနည်း သုတ္တန်ဒေသနာနှစ်မျိုးစလုံးဖြင့်ပင် သမ္ဗဟုလာ-ဟူ၍ သိအပ်ပါသလော။ ဤ၌ သိအပ်လိုအပ်သော သမ္ဗဟုလာ-၏ အရကို မပြသော် ဆရာအား အတိဗ္ဗာတိတဒေါသ--၏။ စုဒ်ကြောင့် -(ဃ)မိန့်။

၃။ ခ -သည် သုံးယောက်ထက် ပိုလွန်သော ရဟန်းတို့ကို အဘယ့်သို့ဆိုလိုပါသနည်း၊ သမ္ဗဟုလာ -ဟူ၍ပင် ဆိုလိုပါသလော -ဟု စုဒ်ရှိ၍ -ဆက် -ဝါကျာရမ္ဘ။

ဂ -သည် ဝိနည်းဒေသနာနည်းမှတပါး သုတ္တန်ဒေသနာနည်းကိုပြ -ပက္ခန္တရ။

ထိုတွင် တတော ပဋ္ဌာယ သမ္ဗဟုလာ -ကား ဝါကျာရမ္ဘ။

ဃ -သည် အတ္ထုဒ္ဓါရမှ အတ္ထုဒ္ဒေသပြ ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဤဒုတိယပါရာဇိကနိဒ္ဒေသ၌ လိုအပ်သော သမ္ဗဟုလာအရကို အထူးထုတ်၍ ပြသောကြောင့် ဝိသေသဝါကျ။

✻ အတ္ထုဒ္ဒေသ၊ ပြလက၊ ဣဓပေန-ထားမြဲသာ။

✻ ပက္ခန္တရ၊ ဝိသေသ၊ နှစ်ဝပေးမြဲသာ။ (ရေစကြိုဆရာတော်)

၄။ ပရိယာယေတိ ဒေသေတဗ္ဗမတ္ထံ အဝဂမေတိ ဗောဓေတီတိ ပရိယာယော။ (သာရတ္ထ) ဉာဉ်ကောက်ပုံ -ပထမတွဲ၊ ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်(၅၂) အဋ္ဌကထာ။ ၁၀၃။ ပရိယာယောတိ - ဝါကျ၌ရေးခဲ့ပြီ။

ဝိဂ္ဂဟမှတ်ဘွယ်

ဝိဃာသနံ ဝိဃာသော။ အတိဝိယ + ဝိဃာသော အတိဝိဃာသော။

အတိဝိဃာသော + ဧတေသံ + အတ္ထီတိ အတိဝိဃာသိကာ။ အတိဝိဃာသ + ဣက) အလွန် အကျွမ်း ဝင်ခြင်း၏ + ဣက-အရ ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်ကောက်။

န + အတိဝိဃာသိကာ နာတိဝိဃာသိကာ။

န -အရ အညဘောဂုဏ်ရ၏၊

ထို၏ + အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း မရှိသော ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်ဌာန္န --၏။

ပုဒ်လုံး--ကား အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းမရှိသော ရဟန်းတို့ရ၏။

ပဿယိံသူတိ ဒိဋ္ဌာ။ သင်္ဂမ္မ + ဒိဋ္ဌာ သန္ဒိဋ္ဌာ။

သံ - အရ သမောဓာန (ဝါ) သင်္ဂတဘောဂုဏ်၏ + ဒိဋ္ဌအရ မြင်အပ်ဘူးကုန်သော ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်။

ကုသလာကုသလံ ဧနေန္တီတိ ဧနော။ (ဧန + အ)

၅။ ဒဠ -ကား ဒဟ-ဓာတ် + တ-ပစ္စည်း (တနည်း) ဒလ + တ။ (တနည်း) ဒဟာသဒ္ဒူပပဒ + လာ - ဓာတ် + ကွိပစ္စည်း။

❖ **ဒဟတိ သဗ္ဗန္တိ ဒဠံ၊ ဟတော ပုဗ္ဗေ ဠော၊ ဒလတိ ဝိဒါရယတီတိ ဝါ ဒဠံ၊ ဟ-ပစ္စယော၊ ဒဟာန္တော လာတီတိ ဝါ ဒဠံ ။ ဝဏ္ဏဝိပရိယယော။ (ဓာန်ဋီ၊ သူစိ။)**

http://www.dhammadownload.com

မိတ္တ -ကား မိဒဓာတ် + တပစ္စည်း။ မိဇ္ဇတိ သိနေဟတီတိ မိတ္တော။
(တနည်း) မိ -ဓာတ် + တ -ပစ္စည်း။ မိနောတိ အဗ္ဘော ပက္ခိပတီတိ မိတ္တော။ (သူစိ။)
သင်္ဂမ္မ -ကား သံ + ဂမု + တွာ။
မိတ္တ၌ မိဒ-ဓာတ်ယူ၍ -မိဒတိ၊ မိဒန္တိ -စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိ။ မိဇ္ဇတိ၊ မိဇ္ဇန္တိ -စသည်ဖြင့် ဒိဝါဒိ။ မေဒေဟိ၊ မေဒယတိ - စသည်ဖြင့် စုရာဒိစဉ်။
မိ -ဓာတ်ယူ၍ မိနောတိ၊ မိနောန္တိ -စသည်ဖြင့် သွာဒိ -စဉ်။

❖ **မိဒ ဘူစ သိနေဟေ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၂၉၀။) မိ သွာ ပက္ခိပေ၊ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၂၈၉။)**

၆။ (က)ဖြင့် သမ္ဘဟုလာအရ ဝိနည်း ဒေသနာနည်းအားဖြင့် ရဟန်းသုံးပါးတို့ကိုယူ --သိစေပါသည်။
(ဂ)ဖြင့် သမ္ဘဟုလာအရ သုတ္တန်ဒေသနာနည်းအားဖြင့် သုံးပါးထက်လွန်သောရဟန်းတို့ကိုယူ--- သိစေပါသည်။
(ဃ)ဖြင့် ဒုတိယပါရာဇိကနိဒ္ဒေသ၌ သမ္ဘဟုလာအရ သုတ္တန်နည်းလာ သုံးပါးထက် ပိုလွန်သော ရဟန်းများစွာတို့ကိုယူ--သိစေပါသည်။
(င)ဝါကျ-နာတိဝိဿာသိကာ -ဖြင့် သန္နိဋ္ဌအရ အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း မရှိသော ရဟန်းတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။
န ဒဠှမိတ္တာ -ဖြင့် အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းမရှိသော ရဟန်းတို့ဟူသည် ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေ မဟုတ်သော ရဟန်းတို့ပင်တည်း ဟုသိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)
သင်္ဂမ္မ ဒိဋ္ဌတ္တာ -ဖြင့် သန္နိဋ္ဌာ၌ (သံ + ဒိသ + တ -ပစ္စည်း)သံ -သဒ္ဒါ၏ သမောဓာနအနက်၊ သင်္ဂတ -အနက်ဟော --လည်းကောင်း၊ (ဥပ + တ္တ) တ -ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနဖြစ်သက် --လည်းကောင်း၊ ပဿယိဿုတိ ဒိဋ္ဌာ -ဟု ကမ္မသာဓန ပြု -- လည်းကောင်း၊ သံနှင့် ဒိဋ္ဌာ-ကို သင်္ဂမ္မ ဒိဋ္ဌာ သန္နိဋ္ဌာ- ဟု ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရယ်ပြု --လည်းကောင်း၊ နာတိဝိဿာသိက နဒဠှမိတ္တရဟန်း တို့၏ သန္နိဋ္ဌမည်ခြင်း အကြောင်းသကတ်ကို လည်းကောင်း (သကတ္ထသံဝဏ္ဏနာ) သိစေ။

၇။ **သမ္ဘဟုလာ + သမ္ဘဟုလာ**
ပထမပါရာဇိက - ဝါကျဥယျာဉ် (၂) ၌ သုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး။

၈။ **သမ္ဘဟုလာ**
အပေါင်းဖြစ်သော ဝိနည်းသမ္ဘဟုလ၊ သုတ္တန်သမ္ဘဟုလ တို့၏ "သမ္ဘဟုလာ" အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သုတ္တန်သမ္ဘဟုလ ၌တင်။ ကေဒေသူပစာ၊ သမုဒါယူပစာ။ ရှဋ္ဌိနည်း။ (ဃ -ဝါကျကိုထောက်)

တယော ဇနာ
အစိတ်ဖြစ်သော ရဟန်းသုံးပါးကို "တယောဇနာ"ဟု မှတ်၍ဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော ရဟန်းသုံးပါး -နှစ်ပါးကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်း ၇ ကေဒေသူ၊ (အဝယဝူပစာ။)

❖ **တယောဇနာတိ စေသ ဥပလက္ခဏနိဒ္ဒေသော ဒွိန္နံပိ သမ္ဘဟုလတ္တာ(သီဋီသစ်၊ ၁၊ ၁၃၇။)**

၁၀။ **သန္နိဋ္ဌာ၌** ဒိသဓာတ်အရ မုချပရမတ္ထတရားကား ရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ ထိုတွင် စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏။ သမ္ပဋိစ္ဆာသာဓာရဏစေတသိက်သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏။ ဤသို့ဓာတ်အားဖြင့် သွင်းခြင်းသည် ဓာတောတရဏဟာရ မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၃)

(က) **သမ္ဘတ္တာတိ** အတိဝိဿာသိကာ ဒဠှမိတ္တာ၊
(ခ) တေ ဟိ သုဋ္ဌု ဘတ္တာ ဘဇမာနာ ကေဿမွောဂပရိဘောဂါတိ ကတွာ သမ္ဘတ္တာတိ ဝုစ္စန္တိ၊
(ဂ) **တ္ထာသိဂိလိပဿေတိ** ဣသိဂိလိ နာမ ပဗ္ဗတော၊ တဿ ပဿေ။
(ဃ) ပုဗ္ဗေ ကိရ ပဉ္စသတမတ္တာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ကာသိကောသလာဒီသု ဇနပဒေသု ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ပစ္ဆာဘတ္တံ တသ္မိံ ပဗ္ဗတေ သန္နိပတိတွာ သမာပတ္တိယာ ဝီတိနာမေန္တိ။ မနုဿာ တေ ပဝိသန္တေဝ ပဿန္တိ န နိက္ခမန္တေ။ တတော အာဟံသု "အယံ ပဗ္ဗတော ဣမေ ဣသယော ဂိလတီ"တိ၊
(င) တဒုပါဒါယ တဿ "ဣသိဂိလိ" တွေဝ သမညာ ဥဒပါဒိ၊ တဿ ပဿေ ပဗ္ဗတပါဒေ။

(ဌ ၂၄၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၁၃။ မအူ။ တ၊ ၂၈၈)

၁။ ခ-ဃ၊ တို့ကို နိပါတ်ပုဒ် အစွဲမှန်ကန်စေလျက် အနက်ပေးပါ။
၂။ ခ-ကို ဥပနာတိကပုစ္ဆာတက်၍ ဃ-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ -ဃ -င-တို့ကို အကြောင်းပြု အမည်ပေး၍ ခ-ဝါကျ တေ-ကို သဒ္ဒနယကျကျစာစပ်ပြပါ။
၄။ (ဃ) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ -ကို ဝစနတ္တပြု ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ပဉ္စသတမတ္တာ-၌ အစိတ်ပုဒ်တို့ကို ပဒ လိင် ဂဏ ဝေဘန်ပြ၍ ပစ္ဆာဘတ္တံကို နာမပဒမာလာစဉ်ပြပါ။
၆။ က-ခ-ဂ- တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဃ-၌ ပစ္ဆာဘတ္တံ + ပစ္ဆာဘတ္တာ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အာဟံသု + အာဟု - ဟူ၍ လည်းကောင်း ပါဠ်နှစ်ထွေစီ ရှိရာ သင့်ရာပါဠ်ကို ယုတ္တိပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဃ-ဝါကျ ဣမေ ဣသယော ဂိလတိ -၌ ရသင့်သော နယပ္ပစာတို့ကို အကြောင်းပြဖြေဆိုပါ။
၁၀။ ဃ-ဝါကျပါ နိက္ခမန္တေ-အရကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

==========================

ခ-ဥပနာတိကပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ -သည် (က)ဖြင့် သမ္ဘတ္တ -ဟူသည် အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရဟန်းတို့ပင်တည်း -ဟုဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရဟန်းတို့ကို သမ္ဘတ္တ ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သမ္ဘတ္တ - ဟူ၍ဆိုခြင်း၏ အကြောင်း ယုတ္တိ နာမလာဘဟိတ်ကို ဆရာမပြဆိုတော့ပြီလော၊ စုဒ်--ကြောင့် (ခ)မိန့်၏။

ဃ -အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ဣသိဂိလိသဒ္ဒါ၏ နာမသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣသိဂိလိ-အရ တောင်ကိုယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣသိဂိလိပဿ ဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းတောင်၏ ဣသိဂိလိအမည်ရပုံ အကျယ်ကို ပြခြင်းငှါ (ဃ)မိန့်၏။

၃။ ခ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (တနည်း၊) ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း၊) တပ္ပါကဋီကရဏ။

http://www.dhammadownload.com

* ဟိနှင့်မှတ်သား၊ ထင်ရှားချဲ့မြဲ နက်စွဲသုံးအင်၊ ရှေးစကားနှင့် အတူပင်။
ဂ-ပက္ခန္တရ။ ဃ-ဝိတ္ထာရ။ င-နိဂမနဝါကျ။

စာစပ် တေ -ကား တို့သည် --ကြောင့် ဘတ္တာ, ဘဇမာနာတို့၌ ကတ္တား + ကတ္တိ။ ကေသမ္ဘောဂပရိဘောဂါ ၌ တုလျှတ် + လိင်တ်စပ်။
(တနည်း)တေ-ကား တို့ကို --ကြောင့် ဝုစ္စန္တိ၌ ဝုတ္တကံ + ဝုတ္တကမ္မိစပ်။

၄။ (စတ္တာရိ သစ္စာနိ) ပစ္စေကံ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။
ပစ္စေက - ပုဒ်အရ ဝိသုံဘာဝဘောဂုဏ်သည် မှချ။
ထို၏ + ဗုဒ္ဓဟူသော နောက်ပုဒ်အရ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏီစပ် ဌာနူပစာ---ရ၏။
ဗုဓ-ဓာတ်၏ အရကား --သစ္စာလေးပါးကို ဆရာမလို အလိုလိုကိုယ်တိုင် ၊ သိတတ်သော ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ် အထွတ်တတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် မှချ။
ရှေးရှေး၌ ဖြစ်သော အောက်မဂ်, အောက်ဖိုလ်ဉာဏ်၊ ပါရမီဉာဏ် ဝိပဿနာဉာဏ်စသည်သည် ဖလူ။
နောက်နောက်၌ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် စသည်သည် ကာရဏူပစာ။ ပုဒ်လုံး အရလည်းဖြစ်သော -တ ပစ္စည်းအရကား --ထို--သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သမ္ဘောဂေါ စ ပရိဘောဂေါစ သမ္ဘောဂပရိဘောဂါ။
ကေတော သမ္ဘောဂပရိဘောဂါ ဧတေသန္တိ ကေသမ္ဘောဂပရိဘောဂါ။ (မဒ္ဒု)
ဘဇီသူတိ ဘတ္တာ။ (ရဟန်းတို့ရ၏) သုဒ္ဓ ဘတ္တာ သမ္ဘတ္တာ။
ပဉ္စ + သတာနိ ပဉ္စသတံ။ ပဉ္စသတံ + မတ္တာ ပမာဏံ + ဧတေသံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနန္တိ ပဉ္စသတမတ္တာ။
(ငါးရာအတိုင်း အရှည်ပမာဏ၏ + ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏီ၊ ပမာဏ + ပမာဏဝန္တစပ်)
ဘုဉ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘတ္တံ။ (ဘုဇ + တ)
ကတ္တုဠ္ဌ-ကား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ သန္တာန်၌ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
အဓိကရဏဋ္ဌ-ကား -ဆွမ်းစာရာကာလ၏ ပကတူပ ---ဖလူ။
တ --အရကား -ဆွမ်းစားရာကာလရ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဆွမ်းကိုရလျှင် ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဘတ္တံ -ဟုပြု။ ဤ၌ ကာလဟောဖြစ်၍ အဓိကရဏသာဓ် ပြုသည်မှတ်။

ဘတ္တတော + ပစ္ဆာ ပစ္ဆာဘတ္တံ။ (အဗျယီဘော)
ဘတ္တ-အရကား --ဆွမ်းစားပြီးရာအခါသည် မှချ။
ထို၏ + နောက်ဖြစ်သော ကာလနှင့် ကာလ + ကာလဝန္တစပ်--ဌာနူ
ပုဒ်လုံးအရကား --ဆွမ်းစားပြီးရာအခါမှ နောက်ကာလရ၏။
သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ သမာပတ္တိ။ (သံ + အာ + ပဒ + တိ)
မနော ဥဿန္နံ ဧတေသန္တိ မနုဿာ။ (မန + ဥဿ + ဧတ)
မနုနော + အပစ္စာ မနုဿာ။ (မနုပုဒ် + ဿပစ္စည်း)
အတ္ထာနတ္ထံ မနန္တိ ဇာနန္တီတိ မနုဿာ။ (မန + ဥဿ)
သီလာဒိဂုဏေ သေတီတိ ဣသိ။ (ဣသ + ဣ) အထဝါ သိဝံ ဣစ္ဆတီတိ ဣသိ။(ဣသု + ဣ)

http://www.dhammadownload.com

သမာ ဉာယတိ တေယာတိ သမညာ။ နာမန္တိ အတ္ထော၊ (သာရတ္ထ)
သံ -အရကား သုန္ဒရဘောဂုဏ်ရ၏။ အာ-အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။
ဉာ-အရ-ကတ္တုရှ -ကား သညာပညာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် --မှု၍။
ဂုရကဌ-ကား (ဂှာသိဂိလိ-ဟူသော) အမည်သညာ၏ အာရမ္မဏ-ဖလ္လ။
အ-အရ-ဂှာသိဂိလိဟူသော အမည်သညာရ၏။

၅။ ပဥ္စ ကား သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်။
သတကား သင်္ချာတဒ္ဓိတ်ပုဒ်၊ နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ။
မတ္တာကား ကိတ်နာမ်ပုဒ်၊ ဣတ္ထိလိင်၊ ကညာဒိ။

အမှာ ပဏ္ဍာဘတ္တံ -ကို အကာရန္တအဖျယီဘောသမာသ်ထုံးစံအတိုင်း ရုပ်စဉ် ရမည်။ (၁၃၂၅-ခု သကျသီဟ ပုဏ္ဍာ) ပဋိဝေဝဓာတိ ဝါကျ၌ ရူပသိဒ္ဓိဂါထာထုတ်၍ ရှင်းလင်းချက် ပြန်ကြည့်။

၆။ (က) အတိဝိဿာသိကာ ဖြင့် သမ္ဘတ္တအရ အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော ရဟန်းတို့ကိုယူ--သိစေ။ ဒဋ္ဌမိတ္တာဖြင့် သမ္ဘတ္တသည် ဒဋ္ဌမိတ္တ၏ ပရိယာယ်တည်း - ဟုသိစေ။

✤ **သမ္ဘတ္တော ဒဋ္ဌမိတ္တောထ။ (ဓာန် - ၃၄၆)**

(တနည်း) သမ္ဘတ္တ - အရ ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရဟန်းတို့ကို ယူရမည်ဟုသိစေသည်။ (ကြား + ဘိ)
(တနည်း) သမ္ဘတ္တ - သဒ္ဒါ ဒဋ္ဌမိတ္တအနက်ဟော -- သိစေ။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)
(တနည်း) အလွန်အကျွမ်း ဝင်ခြင်းရှိသော ရဟန်းတို့ဟူသည် ဒဋ္ဌမိတ္တ = ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရင်း ရဟန်းတို့ပင်တည်း - ဟု သိစေသည်၊ (ဘာဝတ္ထ)

သုဋ္ဌု ဘတ္တာ-ဖြင့် သမ္ဘတ္တာ-၌ သံသဒ္ဒါ၏ သုဋ္ဌုအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ (ဥပ + တ္တ) သုဋ္ဌု + ဘတ္တာ သမ္ဘတ္တာ - ဟု ကမ္မဓာရယ်ပြု -- လည်းကောင်း သိစေသည်။

ဘဇမာနာ - ဖြင့် ဘတ္တာ၌ ဘဇ - ဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တ - ပစ္စည်းကတ္တား အနက်၌ သက်-- လည်းကောင်း၊ ဘဇန္တီတိ ဘတ္တာ - ဟုကတ္တုသာဓ်ပြု -- လည်းကောင်း သိစေ။

ကေသမ္ဗောဂပရိဘောဂါ-ဖြင့် ဘတ္တာ, ဘဇမာနာ၌ တ-ပစ္စည်း, မာန ပစ္စည်းတို့၏ ကတ္တား အနက်၌ သက် -- လည်းကောင်း၊ ဘဇန္တီတိ ဘတ္တာ, ဘဇန္တီတိ ဘဇမာနာ ဟု--ပြု-လည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာ ဆည်းကပ်၏ဟူသည် တူသော အာမိသကို သုံးဆောင်ခြင်း, တူသောဓမ္မကို သုံးဆောင်ခြင်း ပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

❋ ကတ္တား ကံ ဘော၊ မာနဟော၊ အန္တောကတ္တားသာ။
❊ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒ၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိနှင့် ဖွင့်၍ပြ၊ ကတ္တုသာဓနေ ကြံစရာ၊

(ဂ) ဂှာသိဂိလိနာမ ပဗ္ဗတော--ဖြင့် ဂှာသိဂိလိ-သဒ္ဒါသည် ဇာတိသဒ္ဒါမဟုတ်၊ နာမသဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဂှာသိဂိလိ - အရ (ဂှာသိဂိလိ - ဟူသော အမည်နာမပညတ်ကို အကြောင်းပြု၍) တောင်ဒြဗ်ကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

တဿ ပဿေဖြင့် ဂှာသိဂိလိဿ (ဂှာသိဂိလိနော) ပဿံ ဂှာသိဂိလိပဿံ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် ပြု-သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(င) ပဗ္ဗတပါဒေ - ဖြင့် ဇ္ဈာသိဂိလိပဿ - အရ ဇ္ဈာသိဂိလိတောင်၏ နံပါးကိုမယူရ၊ ယင်းတောင်၏ ခြေရင်းအရပ်ကို ယူရမည်ကို သိစေသည်။

၇။ ပဏ္ဍာဘတ္တံ + ပဏ္ဍာဘတ္တာ

ဘတ္တသ္သ ပဏ္ဍာ ပဏ္ဍာဘတ္တံ၊ ပဏ္ဍာဘတ္တာ ဝါ။ နိရုတ္တိဒီပနီ။ ၂၂၁။ ထောက် -၂- ပါဌ်သင်။

(ဃ) ဂိလတီတိ + ဂိလီတိ + ဂိလတိ + ဂိလိ

ဂိလိတိ ဂိလိ ဣတိသဒေါ၊ ဣတီတိ ပဒံ အာဟံသူတိပဒေ အာကာရော။ (ယောဇနာ) **ဂိလတီတိ** ဟု ရှိလျှင် ဂိလတိ + ဣတိ - ဟုပုဒ်ဖြတ်။ ဂိလတိ - မျိုး၏-ဟု အနက်ပေး။ **"ဂိလီတိ"** ဟု ရှိလျှင် ဂိလိ + ဣတိ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ ဂိလိ၊ မျိုပြီ - ဟု အနက်ပေး။ ဣတိ - ကို အာဟံသု - ၌ အာကာရ + အာကာရဝန္တစပ်။ ဤသို့ သဒ္ဒယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ အာဂမယုတ္တိ ရှိရကား အာကာရဇောတက ဣတိပါသော ရှေးနှစ်ပါဌ်သာ သင့်သည်။ အာကာရဇောတကဣတိမပါသော နောက်နှစ်ပါဌ်ကား မသင့်။

ကေသမ္ဗောဂပရိဘောဂါတိ ကတွာ + ကေသမ္ဗောဂပရိဘောဂါဒိကတွာ

ကေသမ္ဗောဂ ပရိဘောဂ အနက်မှတပါး ယူအပ် ယူဘွယ်အနက်မရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကေသမ္ဗောဂပရိဘောဂ + ဣတိ ကတွာ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ယင်းပုဒ်သည် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣတိတသ္မာ ကဲ့သို့ ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်ပြ ဣတိကတွာ ရှိရမည့် နေရာ ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း ရှေးပါဌ်သာသင့်သည်။ နောက်ပါဌ်မသင့်။

၈။ ဇ္ဈာမေ ဇ္ဈာသယော

အပေါင်း - ဗုဒ္ဓဇ္ဈာသိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဇ္ဈာသိ သာဝကဗုဒ္ဓဇ္ဈာသိ ဇ္ဈာသိဇ္ဈာသိ တို့၏ **"ဇ္ဈာသယော"** - ဟူသော အမည်ကို အစိတ် - ပစ္စေကဗုဒ္ဓဇ္ဈာသိ-၌တင် ကေဒေသျူ သမုဒါယူ၊ ရှဋ္ဌိ။

✤ **ဇ္ဈာမေ ဇ္ဈာသယောတိ ဇ္ဈာမေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဇ္ဈာသိ၊ (သာရတ္ထ)**

ဂိလတိ

မျိုတတ်သော ကဏ္ဍာသတ္တိထင်ရှားရှိသော သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ **"ဂိလတိ"** ဟူသော အမည်ကို မျိုတတ်သော ကဏ္ဍာသတ္တိထင်ရှားမရှိသော - (ဝါ) မမျိုတတ်သောတောင်၌တင် တဒ္ဓမ္မူပစာ။ (ဇ္ဈာသိဂိလိ - ၌လည်း ဂိလတိ နည်းတူ တဒ္ဓမ္မူပစာ၊ ရှဋ္ဌိနည်းတင်)

ဇ္ဈာသိဂိလိပဿေ

အနီးရှိသော ဇ္ဈာသိဂိလိတောင်နံပါး၏ **"ဇ္ဈာသိဂိလိပဿေ"** ဟူသောအမည်ကို အနီးဖြစ်သော ဇ္ဈာသိဂိလိတောင်၏ ခြေရင်း၌တင် သမီပူပစာ။

(တနည်း) အပေါင်းဖြစ်သော တောင်နံပါးကို အစိတ်ဖြစ်သော တောင်ခြေအရပ်၌တင် ကေဒေသျူ။

(တနည်း) တောင်နှင့် တောင်နံပါးကို မပြားဘဲ ပြာသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာ။

မှတ်ချက် ။ ။ တဿ ပဿေ-ပုဒ်၌လည်း ဇ္ဈာသိဂိလိပဿေ-ပုဒ်နှင့် အတူမှတ်။

ဧနပဒေသု

အစိတ်-ဇနပုဒ်ကို အပေါင်း-ဇနပုဒ် ရွာ၊ မြို့ နိဂုံးတို့၌တင် ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏနည်း။

(တနည်း) ဌာန-ဇနပုဒ်ကို ဌာနီဇနပုဒ်နေသူတို့၌တင် -- ဌာနူပစာ။ နာနတ္ထရိကနည်း။

ဇနပုဒ်နှင့် ဇနပုဒ်နေသူတို့ကို အပြားမဲ့ဆိုသောကြောင့် အဘေဒနည်း။

http://www.dhammadownload.com

❖ **ဧနပဒေါစာတိ နဂရပါသိနော၊ ဧနပဒဝါသိနော စ အဘောဒတော နဂရံဇနပဒသဒ္ဒေဟိ ဝုတ္တာ၊ "သမ္ဘော ဂါမော အာဂတော၊ မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိကရောန္တိ"တိ အာဒီသု ဝိယ။ (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၄၊)**

ဝိဏ္ဏာယ စရိတ္တာ

အစိတ်-သွမ်း၏ "ဝိဏ္ဏ" ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းသွမ်း, သွမ်းဟင်း၌တင် ကေဒေသူပစာ၊ နိဒဿနနည်း။

ပဏ္ဍာဘတ္တံ

ဌာနီ-သွမ်း၏ "ဘတ္တ" အမည်ကို ဌာန-သွမ်းစားရာကာလ၌တင် ဌာန္ဏူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

❖ **ပဏ္ဍာဘတ္တန္တိ ဘတ္တဘုဥ္စနတော ပဏ္ဍာ၊ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၁၊)**

၁၀။ (ဃ) **နိက္ခမန္တေ** - အရှံ ဣသိဂိလိတောင်မှ ထွက်ကြွတော်မူကြကုန်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့၏ လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ လောကောနှင့် အတူထုတ်ပါ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၄)

၃၇ - အာစိုးရ

(က) **တိဏကုဋိယော ကရိတွာတိ တိဏစ္ဆဒနာ သဒ္ဒါရဗန္ဓာ ကုဋိယော ကတွာ။**

(ခ) ဝသံ ဥပဂစ္ဆန္တေန, ဟိ နာလကပဋိပဒံ ပဋိပန္နေနာပိ ပဥ္စန္နံ ဆဒနာနံ အညတရေန ဆန္နေယေဝ သဒ္ဒါရဗန္ဓေ သေနာသနေ ဥပဂန္တဗ္ဗံ။

(ဂ) ဝုတ္တဥ္စေတံ "န ဘိက္ခဝေ အသေနာသနိကေန ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗံ၊ ယော ဥပဂစ္ဆေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ။

(ဌ၊ ၂၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၁၁၅။ ဝိမတိ၊ ၁၆၃။ မအ္ဍ၊ တ၊ ၂၈၉။)

၁။ ၁-ကို ဧဝ - ပုဒ်လိုက်သင့်သမျှ လိုက်စေ၍ အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ (ခ)ကို သာဘောဂစာဒနာတက်ပြပါ။ (အဓိပ္ပါယ်မလို)
၃။ ၁-ဂ တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပြီးလျှင် ခ-၌ ဝဿံပုဒ်ကို - စပ်သင့်သမျှ စုံလင်စွာ စာစပ်ပြပါ။
၄။ ခ - ၌ သေနာသန - ပုဒ်ကို အပေါင်းဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဉာဿကောက်ပြပါ။
၅။ (က)၌ သဒ္ဒါရဗန္ဓာ ပုဒ်၏ အစိတ်နာမ်ပုဒ်တို့ကို လိင် ဓာတု ဓာတွတ္ထ ပစ္စယ ပစ္စယတ္ထအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပါ။
၆။ က - ၌ သံဝဏ္ဏနာ အာဘော်ကို ကျနစွာဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပြပါ။
၇။ က - ၌ သဒ္ဒါရဗန္ဓေ၊ သဒ္ဒါရဗဒ္ဓေ - ဟု ပါဌ်နှစ်မျိုးရှိရာ သင့်သောပါဌ်ကို ယုတ္တိပြ၍ ဖြေပါ။
၈။ က - ပါ တိဏကုဋိယော - ပုဒ်၌ သံဝဏ္ဏနာကိုရှု၍ နည်း + ဥပစာထုတ်ပါ။
၁၀။ ဂ - ၌ ယော ဥပဂစ္ဆေယျ၊ အာပတ္တိဒုက္ကဋဿ - ကို ပရိဝတ္တနဟာရ သံဝဏ္ဏနာဖွင့်ပြပါ။

= =

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဆဋ္ဌေယေဝ၊ မိုးအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ သဗ္ဗဒါရုမယ္ယ၊ (ဝေ၀) တံခါး၏ အဖွဲ့ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ (မအူသျှ)

၂။ **(ခ) သာဘောဝဇောဒနာ**

ဆရာ - သည် (က)ဖြင့် တိဏကုဋိယောကို တိဏစ္ဆဒနာ သဗ္ဗဒါရုမယာ ကုဋိယော - ဟုဖွင့်ပြဆို၏။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ တိဏကုဋိယော-ဟုသာ ဟောတော်မူထားသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် တိဏစ္ဆဒနာ သဗ္ဗဒါရုမယာ ကုဋိယော - ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အဘယ်သို့လျှင် ဆင်နိုင်ပါအံ့သနည်း။ ယင်းသို့ ဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို မပြသော် ဆရာအား ဒဋ္ဌိယ + ဒဋ္ဌိကရဏဆန့် -- ဝိရောဓိ -- ၏။ -- စုဒ်ကြောင့် (၁)မိန့်။

(ဤနည်းကား -- အာဂမ၏ ရှေ့နားရှိ (ဟိ)၊ ယုတ္တိဒဋ္ဌိများသတည်း - နှင့်အညီ ယုတ္တိဒဋ္ဌိယူ၍ တက်ပုံတည်း၊)

(တနည်း) ဆရာ - သည် (က)ဖြင့် ထိုရဟန်းတို့သည် မြက်မိုးရှိသော တံခါးဖွဲ့ရှိသော ကုဋီတို့ကို ပြုကြကုန်၍ ဝါကပ်ကြကုန်၏ ဟုဆိုတော်မူ၏။ ထိုရဟန်းတော်တို့သည် အပ္ပိစ္ဆတာ - စသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူကြရကား အမိုးမရှိ တံခါးဖွဲ့ မရှိဘဲလည်း ဝါကပ်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် မြက်မိုးရှိသော တံခါးဖွဲ့ရှိသော ကုဋီတို့ကိုပြုကြကုန်၍ ဝါကပ်ကြကုန်၏ ဟုဆိုပါသနည်း။ မြက် မိုးရှိသော တံခါးဖွဲ့ရှိသော ကုဋီတို့ကို ပြုကြကုန်၍ ဝါကပ်ခြင်း အကြောင်းကို မပြသော် ဖလ + ကာရက ဆန့်-ဝိရောဓိ -- ၏။ -- စုဒ်ကြောင့် -- (၁) မိန့်။

(ဤကား ကုဋိယော ကတွာ ဝဿူပဂမနေ ဟေတုံ ဉာပေန္တော **"ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေန ဟိ"**တိ အာဒိမာဟ။ (ယောဇနာ ၁၄၉) နှင့် အညီ တက်ပုံတည်း၊)

၃။ ၁-သည် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏဝါကျ။ (ဝါ) ကာရကဝါကျ။ (ယောဇနာ၊ မအူ) (ဝါ) ဝိတ္ထာရ (ဘာသာဋီ)။ ဂ - သည် ၁ - ကို အာဂုံအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင် ပြုသောကြောင့် အာဂမဒဋ္ဌိကရဏဝါကျ။

စာစပ် ဝဿံ - ကား သို့ --- ကြောင့် ဥပဂစ္ဆန္တေန - ၌ အဝုတ္တက် + အဝုတ္တက်၏ ကြိယာ။
(တနည်း) ဝဿံ - ကား သို့ --- ကြောင့် ဥပဂန္တဗ္ဗံ - ၌ ဝုတ္တက် + ဝုတ္တက်၏ ကြိယာ။

၄။ သေနဥ္စ + တံ + အာသနဥ္စာတိ သေနာသနံ၊ (ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရယ်)
သေန - ပုဒ်အရ အိပ်ရာ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။
အာသန - ပုဒ်အရ နေရာ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။
ထို --- ဂုဏ်တို့၏ + ကျောင်း ဒြဗ်နှင့် ဂုဏ် +. ဂုဏေး - စပ် --- ဌာနူ။
ပုဒ်လုံးအရကား --- ထို --- သော အိပ်ရာနေရာဖြစ်သော ကျောင်းဒြဗ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

တိဏီယတေ တိဏာဘက္ခေဟိ ဂေါဏာဒီဟိ အဒီယတေ ခါဒီယတေတိ တိဏံ။ (နီတိ၊ ဓာတု)
တိဏ(သို့) တိဏ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ရသတဏှာပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ကမ္မဌ -ကား --မြက်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူပစာ။
အ-ပစ္စည်းအရကား --မြက်ရ၏
တေဇေတိ ဇေတေနာတိ တိဏံ၊ တိဇ-တေဇနေ၊ ဇလောပေါ။ (တိဇ + ဏ + ဇလျေ) (ဏွာဒိမောဂ်)
ဆာဒေတိ ဇေတေနာတိ ဆဒနံ (ဆဒ + ယု) တိဏံ + ဆဒနံ + ဧတာသု ကုဋီသူတိ တိဏစ္ဆဒနာ။

http://www.dhammadownload.com

ဒွေ ကဝါဋာ + အရဉ္ဇိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထာတိ ဒွါရံ။ (ဒွိ+အရ+ဏ)
ဒွရန္တိ သံဝရန္တိ ရက္ခန္တိ ဧတေနာတိ ဒွါရံ။ (ဒွရ+ဏ)
ဒုဋ္ဌေ ဝါရယန္တိ ဧတသ္မာ ရက္ခကာတိ ဒွါရံ။ (ဒု + ဝရ + ဏ)
ဗန္ဓတိ ဧတ္ထာတိ ဗန္ဓံ (ဗန္ဓ + (ဝါ)ဗဓိ +, အ) ဒွါရဿ + ဗန္ဓံ ဒွါရဗန္ဓံ။
(တနည်း) ဗန္ဓိယတေတိ ဗန္ဓံ။ ဒွါရဥ္စ + တံ + ဗန္ဓဥ္စာတိ ဒွါရဗန္ဓံ။ (ဘာသာဋီကာ)
သံဝိဇ္ဇတိ + ဒွါရဗန္ဓံ + ဧတဿ ကုဋိဿာတိ သဒွါရဗန္ဓာ။
(တနည်း) သဟ + ဒွါရဗန္ဓေန + ယာ ကုဋိယော ဝတ္တန္တီတိ သဒွါရဗန္ဓာ။
နာလကဿ + ဒေသိတာ ပဋိပဒါ နာလကပဋိပဒါ။
ကုဋတိ ဆိန္ဒတိ သီတံ ဥဏှဉ္စာတိ ကုဋိ။ (ကုဋ + ဣ)
သေတိ ဧတ္ထာတိ သေနံ။ အာသတိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ။ သေနဉ္စ တံ + အာသနဉ္စာတိ သေနာသနံ။
နတ္ထိ + သေနာသနံ + ဧတဿာတိ အသေနာသနိကော။
(တနည်း) သေနာသနံ အဿ အတ္ထီတိ သေနာသနိကော။ န+သေနာသနိကော အသေနာသနိကော။
ဒေဝေါ ဝဿတိ ဧတ္ထာတိ ဝဿံ (မိုးကာလ ရာသီ) အာဝါသနံ အာဝါသော။ နေခြင်းကြိယာရင်း။
ဝဿံ + အာဝါသော ဝဿံ။ ဥတ္တရပဒလောပသမာသ်၊ ဝဿ-ပုဒ် + အာဝါသပုဒ်။
ဝဿ -ပုဒ်အရကား-- မိုးကာလသည် မုချ။
ထို၏ + နေခြင်းကြိယာနှင့် ကာလ+ကာလဝန္တ၊ ဌာနီ + ဌာန-စပ် ဌာနူ။
ဝဿံ-ဟူသော ပုဒ်လုံးအရကား --မိုးကာလပတ်လုံးနေခြင်းကြိယာရင်း။

+ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆေယျာတိ ဝဿာဝါသံ ဥပဂစ္ဆေယျ။(သာရတ္ထ)

၅။ ဒွါရကား နပုံလိင်၊ ဒွိ + အရ-ဓာတ်။ ဂတျတ္ထ။ ဏ-ပစ္စည်း။ အဓိကရဏတ္ထ။
(တနည်း) ဒု + ဝရဓာတ် + နိဝါရဏတ္ထ။ ဏ-ပစ္စည်း။ အပါဒါနတ္ထ။
(တနည်း) ဒွရ - ဓာတ်၊ သံဝရဏတ္ထ၊ ဏပစ္စည်း၊ ကရဏတ္ထ။
ဗန္ဓ--ကား နပုံလိင်၊ ဗန္ဓ-ဓာတ်၊ ဗန္ဓနတ္ထ၊ အပစ္စည်း၊ အဓိကရဏတ္ထ။ (တနည်း) ကရဏတ္ထ။
(၄-နံပါတ် ဝေနတ္ထပြန်ကြည့်)

၆။ (က) တိဏစ္ဆဒနာ ကုဋိယော-ဖြင့် တိဏကုဋိယောပုဒ်ကို တိဏစ္ဆဒနာ+ကုဋိယော တိဏကုဋိယော -ဟု မဇ္ဈေလောပီကမ္မဓာရယ်-ပြု-လည်းကောင်း၊ (သမာသလိင်္ဂပဒတ္ထ + အဘိဓာနတ္ထ) တိဏစ္ဆဒနကုဋိ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဆဒန-ပုဒ်ကို ချေ၍ တိဏကုဋိ-ဟုရုပ်ပြီး နေသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (သာရတ္ထ) (ဝါ) တိဏကုဋိ-အရ ကေဒေသျူပစာ, သမုဒါယူပစာအားဖြင့် မြက်အမိုးရှိသော ကျောင်းကိုယူရမည်ကို လည်းကောင်း၊ (သရုပ်ကြား-အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေ။

သဒွါရဗန္ဓာဖြင့် **"ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗံ"** ဟုဆိုသောကြောင့် တိဏကုဋိအရ-ဝါကပ်ခြင်းငှာ မထိုက်သော တံခါးဖွဲ့မရှိသော ကျောင်းကိုမယူရ၊ ဝါကပ်ခြင်းငှာထိုက်သော တံခါးဖွဲ့ရှိသောကျောင်းကို ယူ-သိစေသည်။

+ တိဏစ္ဆဒနာ ကုဋိယော မဇ္ဈေပဒလောပီသမာသံ ကတွာ ဧကဒေသေ ဝါ သမုဒါယဝေါဟာရဝသေန "တိဏကုဋိယော"တိ ဝုတ္တာ။

+ "ဝဿံ ဥပဂန္တဗ္ဗ"န္တိ ဝစနတော ဝဿူပဂမနာရဟာ သဒွါရဗန္ဓာဝ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အာဟ "တိဏစ္ဆဒနာ သဒွါရဗန္ဓာ ကုဋိယော"တိ။(သာရတ္ထ)

http://www.dhammadownload.com

၇။ **သဒ္ဒါရဗဒ္ဓေ + သဒ္ဒါရဗဒ္ဓေ**

ဗန္ဓ-ကား ဗန္ဓ-ဓာတ်+အ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသည်။ ဗဒ္ဓ-ကား ဗဓ-ဓာတ် + တ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသည်။ ဗန္ဓ-ဗန္ဓနေ (နီတိဓာတု။ ၃၂၀)ဗဓ--ဗန္ဓနေ (နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၀၉။)တို့ကိုထောက်၍ ဗန္ဓ-ဓာတ်, ဗဓ-ဓာတ်နှစ်မျိုးလုံးဗန္ဓနအနက်ကိုဟောနိုင်ရကား အနက်တူပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့်နှစ်ပါဌ်သင့်သည်။

(ခ) ၌ ဝသံ + ဝသာဝါသံ

ဝသံ ဥပဂစ္ဆန္တေနာတိ ဝသာဝါသံ ဥပဂစ္ဆန္တေန (သာရတ္ထ) ထောက် ဝသံ-သာသင့်။

၈၊ **တိဏကုဋိယော**

အပေါင်းဖြစ်သော မြက်မိုးကျောင်း၊၊ မြက်ကာကျောင်း၊၊ မြက်ခင်းကျောင်းစသော မြက်ဖြင့်ပြီးသော ကျောင်းမှန်သမျှတို့၏ **"တိဏကုဋိယော"**ဟူသော အမည်ကိုအစိတ်ဖြစ်သော အမိုးသာမြက်ဖြင့်ပြီးသော မြက်မိုးကျောင်း၌ တင်စား၍ဆိုသောကြောင့် ကေဒေသျူပစာ၊ သမုဒါယူပစာ၊ (ရှင်နိုနည်း၊) (ဤကား တိကစ္ဆဒနာဟူသော သံဝဏ္ဏနာကို ထောက်၍တင်သည်။)

(တနည်း၊)အပေါင်းဖြစ်သော တံခါးဖွဲ့ရှိသော မြက်မိုးကျောင်း၊၊ တံခါးဖွဲ့မပါရှိသော မြက်မိုးကျောင်းတို့၏ **"တိဏကုဋိ"**ဟူသော အမည်ကို အစိတ် ဖြစ်သော တံခါးဖွဲ့ရှိသော မြက်မိုးကျောင်း၌ တင်စား၍ဆို သောကြောင့် -ကေဒေသျူပစာ (သဒ္ဒါရဗန္ဓကိုထောက်)။

တိဏ ကုဋိယော-၌ "တိဏ"

အစိတ်ဖြစ်သော မြက်၏ **"တိဏ"**-အမည်ကို အပေါင်း-မြက်၊ သစ်ရွက်၊ ကျောက်၊ အင်္ဂတေ၊ အုဋ် -တို့၌တင် ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။ (ပဉ္စန်ဆဒနာန်-ကိုထောက်)

ဝသံ ဥပဂစ္ဆန္တေန

အပေါင်း-မိုးလေးလ၏ **"ဝသံ"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်-ဝါတွင်း သုံးလ၌တင် ကေဒေသျူပစာ။ **(တနည်း၊)** ဌာန-ကာလဖြစ်သော မိုးတွင်းအချိန်အခါ၏ **"ဝသံ"**ဟူသောအမည်ကို ဌာနီကာလဝန္တ ဖြစ်သော မိုးတွင်းအချိန်ပတ်လုံးနေခြင်း ကြိယာ၌တင် -ဌာနူ။ နာနန္တရိက။

(တနည်း၊) ဝသာဝါသံ -ဟုဆိုလိုလျက် အာဝါသ-ဟူသောနောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ ဝသံ-ဟုဆိုထားရကား ကေဒေသဝေါဟာရနည်း။

✤ **ဝသံ ဥပဂစ္ဆန္တေနာတိ ဝသာဝါသံ ဥပဂစ္ဆန္တေန၊ (သာရတ္ထ)**

အမှာ ဝသံ ဥပဂန္တဗ္ဗံ -၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်လေ။

ပဉ္စန္နံ ဆဒနာနံ

အုဋ်၊ ကျောက်၊ သစ်ရွက်၊ အင်္ဂတေ၊ မြက်တည်းဟူသော အထင်ကို ဆိုသဖြင့် အုဋ်၊ ကျောက်၊ သစ်ရွက်၊ အင်္ဂတေ၊ မြက်နှင့် ဖျဉ်သွပ်-စသော မိုးစရာအလုံးစုံကိုလည်းရသောကြောင့် နိဒဿန (ဥပလက္ခဏ၊ ယေဘုယျ၊ ကေဒေသူပစာ။)

အမှာ ။ ။ တိဏကုဋိယော-၌ ကရိတ္တာ- ဟူသော နောက်ပုဒ်ထောက်လျှင် အကျိုးဖြစ်သော ဆောက်လုပ်ပြီးသောကျောင်းကို အကြောင်းဖြစ်သော မြက်စသော အဆောက်အဦး၌ တင်စား၍ ဆိုသောကြောင့် ဖလူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။ (ဩဒနော ပစ္စတေကဲ့သို့)

http://www.dhammadownload.com

၁၀။ **ပရိဝတ္တနဟာရဟူသော်ကား။**

ပ။ ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏။ အဘယ်သို့ပယ်သနည်းဟူကုကား --ဤ ယော ဥပပဋ္ဌေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿဟူသော ပါဠိတော်၌ ကျောင်းမရှိဘဲ ဝါကပ်ေ၊ ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ ရောက်ခြင်းကို ဆိုသဖြင့်(သာဝဇ္ဇ ဒုက္ခဝိပါကဋ္ဌဖြစ်သော)ဝီတိက္ကမစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူအပ်၏။ ထိုအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် ထို၏ပဋိပက္ခဖြစ်သော သဒ္ဓိယ သုသီလျ အာရာစရိ သုပ္ပဋိပတ္တိ သမ္မာပဋိပတ္တိစသော ကုသိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း, ထိုကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရှိသော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ အကျိုးတရားတို့သည်လည်းကောင်း ပယ်ဖျောက်ကုန်၏။ ထိုအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်လျှင် အကြောင်းရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာဘေးတို့သည်စည်ပင်ပြန့်ပွားများကုန်၏။ ဤသို့လျှင်သုတ္တာဂတဓမ္မတို့ကို ပဋိက္ခေပအားဖြင့် ပယ်ခြင်းသည် ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏။

ဝါကျဥယျာဉ် (၅)

(က) **အာယသ္မာပိ ခနိယောတိ** န ကေဝလံ တေ ထေရာဝ၊ ဣမဿ သိက္ခာပဒဿ အာဒိကမ္မိကော အာယသ္မာ ခနိယောပိ။

(ခ) **ကုမ္ဘကာရပုတ္တောတိ** ကုမ္ဘကာရဿ ပုတ္တော။

(ဂ) တဿ ဟိ နာမံ ခနိယော၊ ပိတာ ကုမ္ဘကာရော၊

(ဃ) တေန ဝုတ္တံ "ခနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော" တိ၊

(င) **ဝဿံ ဥပဂစ္ဆီတိ** တေဟိ ထေရေဟိ သဒ္ဓိံ ကေဋ္ဌာနေယေဝ တိဏကုဋိကံ ကရိတွာ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိ။

(၅၊ ၂၄၈။ မအူ၊ ၁။ ၂၉၁။)

၁။ က-ကိုသာ ထည့် စပ်သင့်သောပုဒ်များ ပြည့်စုံစွာ ထည့်စပ်၍ အနက်ယောနောပါ။
၂။ က-ကိုလီနတ္ထရစောဒနာတက်၍ (ဂ)ကိုသာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ ဂ-ဃ တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ င-၌ သဒ္ဓိံကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။
၄။ ကုမ္ဘကာရော -ကို ဝစနတ္ထပြု၍၊ ဥာဉ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ အာဒိ၊ ကုမ္ဘ၊ ပိတာ၊ ပုတ္တ-တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်ပါ။
၆။ က၊ ခ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိ + ဝဿာဝါသံ ဥပဂစ္ဆိ -ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ခ-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဖြစ်နိုင်သောနည်း။ င-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဖြစ်နိုင်သော ဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြ ဖြေပါ။
၁၀။ (ဃ) တေန ဝုတ္တံ-၌ ဓာတ်အရတရားကို ဒေသနာဟာရ နေတ္တိထုတ်ပါ။

---

http://www.dhammadownload.com

၁။ အာယသ္မာပိ ဓနိယောတိ၊ ကား။ ကေဝလံ။ တေထေရာဝ။ (တိဏကုဋိယော + ကရိတွာ + ဝဿံ + ဥပဂစ္ဆိံသု၊ ကုန်ပြီးသည်။) နှ၊ --သေး။ ဣမဿ သိက္ခာပဒဿ။ အာဒိကမ္မိကော။ အာယသ္မာ ဓနိယောပိ။ (တိဏကုဋိကံ + ကရိတွာ + ဝဿံ + ဥပဂစ္ဆိ၊ ပြီ။) မအူသျှ။

၂။ **က-လီနတ္ထရစောဒနာ**

ဆရာ- ဥပါလိမှထေရ်သည် အာယသ္မာပိ ဓနိယော -ဟုဆို၏။ ယင်း၌ ပိသဒ္ဒါသည် သမ္ပိဍနာ၊ ဂရဟာ-စသော အနက်တို့၌ ဖြစ်ပါသလော။ မည်သည့်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ အာယသ္မာဓနိယောအရ ဓနိယအမည်ရှိသော အမှတ်မထားတပါးပါးသော ရဟန်းကို လိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်ရဟန်းကို အလိုရှိအပ်ပါသနည်း။ ပိ-သဒ္ဒါသည် ဌာနပယုဂ်ဖြစ်၍ ယင်း၏ထိုင်ရာပုဒ်နှင့် ယှဉ်၍ သမ္ဗန်အပ်ပါသလော။ အဘယ်ပုဒ်နှင့် ယှဉ်၍သမ္ဗန်အပ်ပါသနည်း -စုဒ်ကြောင့် (က)မိန့်။ (အဓိပ္ပါယ်ကို အာဘော်နှင့် ညှိ၍ပြန်လေ။

(ဂ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (၁)ဖြင့် ကုမ္ဘကာရပုတ္တောကို ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ ကုမ္ဘကာရောစ သော ပုတ္တောစာတိ ကုမ္ဘကာရပုတ္တော ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကုမ္ဘကာရောစ ပုတ္တောစ ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-ဟူ၍လည်းကောင်း ကမ္မဓာရယ်သမာသ်၊ ဒွန္ဒသမာသ်ဝစနတ္ထလည်း ပြုအပ်ပြုနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-ကို ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်မာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုသောဆရာ့စကားသည် အဘယ်သို့လျှင်သင့်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် -ဂ-မိန့်။ (ဆင်တဲဂဏ္ဌိ။ ၄၇၀)

အဓိပ္ပါယ်ကား- ထိုမထေရ်၏ အမည်သည် ဓနိယဖြစ်၍ အဖ-သည် အိုးထိန်းသည်ဖြစ်သောကြောင့် ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ငါဖွင့်ဆိုပါ၏ဟူလိုသော်။

၃။ က-၌ န ကေဝလံ တေထေရာဝ-ကား ဗျတိရေကဝါကျ။
ဣမဿ (လ) ဓနိယောပိ-ကား အန္ဓယဝါကျ။
ဂ-သည် (၁)စကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြုသောကြောင့် ယုတ္တိဒဠှီကရဏဝါကျ။
ဃ-သည် လဒ္ဒဂုဏ။ (တနည်း) နိဂမနဝါကျ။

စာစပ်။ ။ သဒ္ဒိံ -ကို ဥပဂစ္ဆိ-၌ ကြိယာဝိသေသန/သျှ -စပ်။

၄။ ကုမ္ဘံ + ကရောတီတိ ကုမ္ဘကာရော။
ကုမ္ဘ အရကား အိုးသည် မှချ။
ထို၏ + အိုးထိန်းသည်နှင့် သာဓျ + သာဓက စပ်--ဌာန္။
ကရ-ဓာတ်၏အရကား --အိုးထိန်းသည်၏ သန္တာန်၌-အိုးကိုပြုလုပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သတိ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်--မှချ။
ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်--ဖလူပစာ။
နောက်နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်--ကာရဏူပစာ။
ဏ-ပစ္စည်း၏ အရလည်းဖြစ်သော ကုမ္ဘကာရဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား ထို-သော အိုးထိန်းသည်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကာမိယတီတိ ကုမ္ဘော။ ကမု-ဣစ္ဆာယံ၊ ဘော၊ အဿုု။
ကေန ဇလေန ဥမ္ဘီယတိ ပူရီယတီတိ ကုမ္ဘော။ (က-သဒ္ဒူပပဒ+ဥဘ (တနည်း)ဥမ္ဘ + အ)။

http://www.dhammadownload.com

ကုယာ ပထဝိယာ ဘဝတီတိ ကုမ္ဘော။ (ကု + ဘူ + အ)
ကေန အဂ္ဂိနာ ဘဇတီတိ ကုမ္ဘော။ (က + ဘဇ + အ)
ပဋ္ဌမံ အာဒီယတီတိ အာဒိ။ (အာ + ဒါ + ဣ)။ အာဒိ စ သော ကမ္မဥ္စာတိ အာဒိကမ္မံ။
အာဒိကမ္မေ + နိယုတ္တော အာဒိကမ္မိကော။ (မအူ)။
အာဒိကမ္မ-အရ အစဖြစ်သောဒိုးမှု၏ + ဣက-အရ ရှင်ဓနိယနှင့် နိုသယ + နိသိတ စပ်။
တိကံ သဒန် တေီသံ ကုဋ္ဌိယံတိ တိကစ္ဆဒနာ။
တိကစ္ဆဒနာ စ သာ ကုဋ္ဌိကာ စာတိ တိဏကုဋ္ဌိကာ (တံ)
(တနည်း) တိဏေန ဆန္နာ ကုဋ္ဌိကာ တိဏကုဋ္ဌိကာ တံ။ (မအူ)

၅။ အာဒိ။ ကုမ္ဘ။ (နံပါတ်-၄-အဖြေရှု)
ပိဋော -ကား ပါ + ရိတ။ (ပုတ္တံ ပါတိ ရက္ခတီတိ ပိတာ။)
ပုတ္တ-ကား -ပု + တ။ (အတ္တနော ကုလံ ပုနာတိ သောဓေတီတိ ပုတ္တော။)
(တနည်း) ပူရ + တ ။ (အတ္တနော ပိတု + ဟဒယံ ပူရေတီတိ ပုတ္တော။) သူစိ။
(တနည်း) ပုသ + တ။ (ပေါသီယတေတိ ပုတ္တော) (ကျွဲဒိမောက်)

၆။ (က) န ကေဝလံ တေ ထေရာဝ -ဖြင့် အာယသ္မာပိ ဓနိယော -၌ ပိ -သဒ္ဒါ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ သမုစ္စယတ္ထ -တည်း ဟုသိစေသည်။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)
အာယသ္မာ ဓနိယောပိ-ဖြင့် အာယသ္မာပိ ဓနိယော-၌ ပိ-သဒ္ဒါ-အဋ္ဌာနပယုဂ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းပိ-သဒ္ဒါကိုဓနိယောပုဒ်နောင်ယှဉ်၍အနက်သမ္ဗန်ရမည်ကိုလည်းကောင်း (သမ္ဗန္ဓသံဝဏ္ဏနာ)သိစေသည်။
ဣမသ္မိံ သိက္ခာပဒေ အာဒိကမ္မိကော-ဖြင့် ဓနိယအရ ဤသိက္ခာပုဒ်၏ အာဒိကမ္မိကဖြစ်သော ရှင်ဓနိယကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။ (ကြား + ဘီ)
(ခ)ဖြင့်ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-ကို ကုမ္ဘကာရော စ + သော + ပုတ္တော စာတိ ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-ဟု ကမ္မဓာရယ်, ကုမ္ဘကာရော စ + ပုတ္တော စ - ကုမ္ဘကာရပုတ္တောဟု ဒွန်သမာသ်ဝစနတ္ထမပြုရ၊ ကုမ္ဘကာရဿ + ပုတ္တော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော -ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို သိစေသည်။

၇။ **ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိ + ဝဿာဝါသံ ဥပဂစ္ဆိ**

ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေနာတိ ဝဿာဝါသံ ဥပဂစ္ဆန္တေန (သာရတ္ထ) ထောက်၍ ဝဿံ -သာသင့်။ (ရှေးဝါကျ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေနနှင့် အတူမှတ်)။

၈။ **(ခ)ကုမ္ဘကာရပုတ္တော**

ဤ၌ ကုမ္ဘကာရပုတ္တော -ဟူသောနည်းသည် သမာသ်ပြီးလတ်သော် သားဖြစ်တည်းဟူသော အနက်သစ်ကိုဟောသဖြင့် အိုးထိန်းသည်ဖြစ်တည်းဟူသော အနက်ဟောင်းကို စွန့်သောကြောင့် တဇ္ဇဟသဒ္ဒနည်းမည်၏။
(တနည်း) အိုးထိန်းသည်ဖြစ်၏ + သားဖြစ်နှင့် ဇနက+ဇည အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သကတ်တည်း ဟူသော အနက်ဟောင်း၌ ထပ်၍ သားဖြစ်တည်းဟူသော အနက်သစ်ကို ဟောသောကြောင့် ဘိက္ခာစရိယနည်းမည်၏။ (ပဌမပါရာဇိက ကလန္ဒပုတ္တောနှင့် အတူမှတ်လေ။)

အမှာ (င)ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိ -၌ ဥပစာကို (ရှေးတိဏကုဋ္ဌိယော ဝါကျပါ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေနနှင့် အတူမှတ်လေ။)

http://www.dhammadownload.com

၁၀။ ဓောန ဝုတ္တံ-၌ - ဝစဓာတ်အရ ဖွင့်ဥပါလိမထေရ်၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်။

ဝါကျဉယျာဉ်(၆)

(က) ဓသံ ဝုတ္တာတိ ပုရိမိကာယ ဥပဂတာ မဟာပဝါဏာယ ပဝါရိတာ ပါဋိပဒဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ "ဝုတ္ထဝဿာ" တိ ဝုစ္စန္တိ။

(ခ) ဇဝံ ဝဿံ ဝုတ္ထာ ဟုတ္ဝာ။

(ဂ) တိဏကုဋိယော ဘိန္ဒိတွာတိ န ဒဏ္ဍမုဂ္ဂရာဒီဟိ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ ကတွာ၊ ဝတ္တသီသေန ပန တိဏဉ္စ ဒါရုဝလ္လိအာဒီနိ စ ဩရောပေတွာတိ အတ္ထော။

(ဃ) ယေန ဟိ ဝိဟာရပစ္စန္တေ ကုဋိ ကတာ ဟောတိ၊ တေန သစေ အာဝါသိကာ ဘိက္ခူ ဟောန္တိ။ တေ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗာ။

(င) "သစေ ဣမံ ကုဋိံ ပဋိဇဂ္ဂိတွာ ကောစိ ဝသိတုံ ဥဿဟတိ၊ တဿ ဒေထာ"တိ ဝတွာ ပက္ကမိတဗ္ဗံ။
(ဌ ၂၄၈။ သာရတ္ထ၊၂၊ ၁၁၆။ ဝိမတိ ၊၁၊ ၁၆၃။ မအ္ဍ-တ၊၂၉၂။)

၁။ ဂ-ကို အတ္ထော၏ သမ္ဗန်ခံ၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ (ဃ)ကို အယုတ္တာဘောဂစောဒနာ။ (င)ကိုအနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ၁-ဃ-င-တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (ခ)ဝါကျ-ဟုတွာကို သဒ္ဒနယ-စာစပ်ပါ။
၄။ (ဃ)ဝါကျ အာဝါသိကာကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဒဏ္ဍ၊ မုဂ္ဂရ၊ ဒါရု၊ ဝလ္လိ၊ ဩရောပေတွာ ပုဒ်တို့ကို ဓာတု + ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က-ခ-တို့ဖြင့် သိ္ၚစအပ်သော အာဘောဂနှင့် သံဝဏ္ဏနာအမည်တို့ကို ဖော်ပြပါ။
၇။ (က)၌ ပဝါရိတာ + ပဝါရေတွာ—ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က)ဝါကျ မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ၌ ရသင့်သော နယူပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ တဿ ဒေထ-၌ ဓာတ်အရ ထရားကိုယူ၍ ပရိဝတ္တနဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ခဲ့ပါ။

=== ============= === ====

၁။ (ဂ)အတ္ထော -၏ သမ္ဗန်ကို တိဏကုဋိယော ဘိန္ဒိတွာတိပဒဿ -ဟုခံ။

၂။ **(ဃ)အယုတ္တာ ဘောဂစောဒနာ**

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် တိဏကုဋိတို့ကို ဖျက်၏ဟူသည် (လ)သစ်နွယ်စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း အောက်သို့ချကြကုန်၍ ဖျက်ဆီးခြင်းပင်တည်းဟု ဗျတိရေကအနွယဖြင့် ဖွင့်ပြဆို၏။ အဘယ့်ကြောင့် ယင်းသို့ ဖျက်ဆီးကြပါသနည်း။ ယင်းသို့ဖျက်ဆီးခြင်း၏ အကြောင်း (ယုတ္တိ) (ဝါ) ဉာပကဟိတ်ကို

http://www.dhammadownload.com

သရာမပြဆိုတော့ပြီလော။ အကယ်၍ ယင်းသို့ဖျက်ဆီးခြင်း၌ အကြောင်း(ယုတ္တိ)ကို (ဝါ) ဥပကဟိတ်ကို မပြဆိုခဲ့သော် ဖလ+ကာရကာ၊ ဒဋ္ဌိယ+ဒဋ္ဌိကရဏဆန့် ဝိရောဓိ-၏။စုဒ်--ကြောင့် (ဃ)မိန့်။ (မအူ။၂၉၃။)

✤ ဘိန္ဒေန ပေတတုံ ဉာပေတဗ္ဗော "ယေန ဟိ"တိ အာဒိမာဟ။ (ယောဇနာ)

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ဃ -ဖြင့် ကျောင်းတိုက်အစွန်၌ ကျောင်းကိုဆောက်လုပ်ပြီးသော ရဟန်းသည် (အရပ်တပါးသို့ ဖဲကြွလိုသည်ရှိသော်) အာဝါသိကရဟန်းများရှိပါက ထိုရဟန်းတို့ကို ပန်ကြားအပ်၏၊ ပန်ကြားရမည်ဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပန်ကြားပုံအစီအစဉ်ကို ပြလိုသောဆရာသည် (င)မိန့်။

✤ "အာပုစ္ဆိတဗ္ဗာ"တိ ဝတွာ ဣဒါနိ အာပုစ္ဆနဝိဓိံ ဒဿေန္တော "သစေ ဣမံ ကုဋိံ"န္တိ အာဒိမာဟ၊ (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၁၁၆၊)

၃။ (၁)သည် ဝသံ ဝုတ္တာကို အဘယ်၌ စပ်ရမည်နည်း--- ဟု စုဒ်ရှိ၍ ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။

(ဂ) သည် ပကၡန္တရ။ ယင်း၌ န ဒဋ္ဌမုဂ္ဂရာဒီဟိ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ ကတွာ -ကား ဗျတိရေက။ ဝတ္တသီသေန -စသည်ကား အန္ဓယ။

(ဃ)-သည် ဖျက်ဆီးခြင်း၌ အကြောင်းကိုပြ--ကာရက။ (ယောဇနာ)

(တနည်း) ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြု- ဒဋ္ဌီကရဏ။ (မအူ)

(တနည်း) ဝိတ္ထာရ။ (ဘာသာဋီ)

(င)-သည် အာပုစ္ဆနဝိဓိကိုဆက်ပြ --ဝါကျာရမ္ဘ။

ဓာစပ်။ ။ ဟုတွာ-ကား ၍ --ကြောင့် ဘိန္နိတွာဉ် ကြိယာဝိသေသန + သျစပ်။

✤ ဟုတွာတိ ပဒံ ဘိန္ဒိတွာတိပဒေ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ။ (ယောဇနာ)

၄။ အာဂန္တွာ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ အာဝါသော။ (အာ + ဝသ + ဏ)

ကတ္တုဌ-ကား လာ၍ နေကုန်သော ရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ သတိဝီရိယဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

အဓိကရဏဋ္ဌ-ကား ကျောင်း၏ ဆရမ္မဏ ပကတူပ--ဖလူ။

ဏ-အရကား ကျောင်းရ၏။

အာဝါသေ ဝသန္တိတိ အာဝါသိကာ။ (မအူ) (အာဝါသ + ဏိက)

အာဝါသ-အရကား ကျောင်းသည် မုချ။

ထို၏ + နေကုန်သော ရဟန်းတို့နှင့် ဌာန + ဌာနီစပ်-ဌာနူ။

ဏိက-အရကား ကျောင်း၌နေသော ရဟန်းတို့ရ၏။ (ဝိသေသနသက်ကောက်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပဋ္ဋိဇဂ္ဂတီတိ ပဋိဇဂ္ဂိတွာ။ (ပဋိ + ဇဂ္ဂ + တွာ)

ပဋိ + ဇဂ္ဂ -ဓာတ်အရကား ကျောင်းကို သုမ်သင်သောရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါသတိ ဝီရိယဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

တွာ -ပစ္စည်းအရကား ကျောင်းကိုသုမ်သင်သော ရဟန်းရ၏။

(တနည်း) ပဋိဇဂ္ဂနံ ပဋိဇဂ္ဂိတွာ။ (ကျောင်းကိုသုမ်သင်ခြင်း ကြိယာရ၏။)

http://www.dhammadownload.com

တ္တာပစ္စယန္တပုဒ် ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

တ္တာပစ္စယန္တ-ပုဒ်များကို ပဗ္ဗကာလေကကတ္တုကာန့်-သုတ်ကိုထောက်၍ ကတ္တုသာဓ်တမျိုး. ကလာပါဒီသု ဘာဝတ္ထေ-စသော ဘောဒစ်နှာကို ထောက်၍ ဘာဝသာဓ်တမျိုး -ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟနှစ်မျိုး ကြကြသည်။ (တနည်း)တွာ ပစ္စယန္တဆိုတာ နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်လို့ ဝိဂ္ဂဟမပြု စကောင်း။ ဤသို့ ဆရာမြတ်တို့မိန့်မှာကြသည်။

ဒဏ္ဍောစ + မုဂ္ဂရော စ ဒဏ္ဍမုဂ္ဂရာ။ တေ + အာဒယော + ဧတေသန္တိ ဒဏ္ဍမုဂ္ဂရာဒယော။
ဒါရူနိ စ ဝလ္လိယောစ ဒါရုဝလ္လိယော။ တာ + အာဒယော + ဧတေသန္တိ ဒါရုဝလ္လိအာဒီနိ။
ပါဠိပဒေါစ + သော + ဒိဝသော စာတိ ပါဠိပဒဒိဝသော။
ပုရေ ဇာတာ ပုရိမာ။ (ပုရ + ဣမ) ပုရိမာဧဝ ပုရိမိကာ။

၅။ မုဂ္ဂရ = မုဒ-သဒ္ဒူပပဒ + ဂိရ + ဏ။ (မုဒံ + ဂိရတီတိ မုဂ္ဂရော။ ဒသ + ဂေါ)
(တနည်း)မုစ + အရ။ (မုဥ္စတီတိ မုဂ္ဂရော။ မုစ - မောစနေ၊ အရော)
ဒဏ္ဍ = ဒမု + ဍ။ (ဒမန္တိ အနေနာတိ ဒဏ္ဍော။)
(တနည်း) ဒဍိ-ဓာတ် (ဝါ) ဒဏ္ဍ ဓာတ် + က။ (ဒဏ္ဍန္တိ ပဟရန္တိ ဧတေနာတိ ဒဏ္ဍော။)
ဒါရု = ဒရ + ဏု ။ (ဒရီယတီတိ ဒါရု။) နပုံလိင်။
ဝလ္လိ = ဝလ (တနည်း) ဝလ္လ + ဣ။ (ဝလ္လီယန္တိ သံဝရီယန္တိ သတ္တာ ဧတာယာတိ ဝလ္လိ။) (ဏွာဒိ-မောဂ်) (တနည်း) ဝလ္လ + အ။ နဒါဒိ-ဤ။ (ဝလ္လ-သံဝရဏေ၊ အ။ နဒါဒီ။) (သူစိ)
ပဝါရိတာ = ပ + ဝရ+ တ + ဣအာဂုံ။ **ဩရောပေတွာ** = အဝ + ရုဟ + ဏာပေ + တွာ။

၆။ (က)ဖြင့် ဝဿံ ဝုတ္ထ -ဟူသည် ပဌမဝါကပ်၍ ဒုတိယပဝါရဏာနေ့၌ ပဝါရဏာပြုပြီးလျှင် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့မှစ၍ ဝုတ္ထဝဿ -ဟူ၍ဆိုအပ်သော ရဟန်းတို့မဟုတ် (ဗျ) ပုရိမဝါကပ်၍ ပဌမ ပဝါရဏာနေ့၌ ပဝါရဏာပြုပြီးလျှင် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့မှစ၍ ဝုတ္ထဝဿ-ဟူ၍ ဆိုအပ်သော ရဟန်းတို့ပင်တည်းဟု သိစေသည်။ (သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ။)
(က) ဝုတ္ထဝဿာ -ဖြင့် ဝဿံဝုတ္ထာ-၌ ဝုတ္ထာ-ဝယ် တ-ပစ္စည်း အတိတ်ကတတ္တု သာဓနအနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ ဝသိံသူတိ ဝုတ္ထာ-ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ အပေါင်းပုဒ်ကို ဝဿံ + ဝုတ္ထာ ဝုဿံဝုတ္ထာ -ဟု အလုတ္တ ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း သိစေသည်။

* သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒ၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိနှင့် ဖွင့်၍ပြ၊ ကတ္တုသာဓန ကြံစရာ။

(ခ)ဖြင့် ဝဿံဝုတ္ထာကို ဟုတွာဟူသော ပါဌသေသ၌ စပ်ရမည်ကိုလည်းကောင်း (သမ္ဗန္ဓ)ဝဿံဝုတ္ထာ၌ အာ-သည် သွာဝိဘတ်၏ ကာရိယမဟုတ်၊ ပဌမာယောဝိဘတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း (ဝိဘတ္တိပဒ) သိစေသည်။

၇။ ပဝါရိတာ + ပဝါရေတွာ

ပဝါရိတာ -ဟုရှိလျှင် ပဝါရိတာ၊ ပဝါရဏာပြုကြကုန်ပြီးသော ရဟန်းတို့ကို။ (လ) **"ဝုတ္ထဝဿာ"**တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စန္တိ၊ ကုန်၏၊ ဟုပေး။ **ပဝါရေတွာ**-ဟုရှိလျှင် ဥပဂတာ၊ ဝါကပ်သော ရဟန်းတို့ကို။ မဟာပဝါရဏာယ၊ ၌။ ပဝါရေတွာ၊ ၍။ ဝုတ္ထဝဿာတိ။ ဝုစ္စန္တိ၊ ကုန်၏။ ဟုအနက်ပေး။ ဤသို့နှစ်ပုဒ်လုံး သဒ္ဒယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မအူသျှ၌ ပဝါရိတာကို,

http://www.dhammadownload.com

ဘာသာဋီကာ၌ ပဝါရေတွာကို အနက်ပေးထားသည်ကို တွေ့မြင်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်။

ပဋိဇဂ္ဂိတွာ + ပဋိဇဋ္ဌိတွာ

ဇဂ္ဂေ-သောဓေပါသနရက္ခဏေ၊ ဇဋ္ဌေ ဟာသေ -ဟူသော ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။ ၁၃၃-အရ ဇဂ္ဂဓာတ် သည် သောဓန, ရက္ခဏအနက်ဟော၍ ယင်းအနက်ကို ဤ၌အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ပဋိဇဂ္ဂိတွာ-သင့်။ ဇဋ္ဌ-ဓာတ်သည် ဟာသတ္ထကိုသာဟော၍ ယင်းအနက်ကို ဤ၌ အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် ပဋိဇဋ္ဌိတွာ-ကား မသင့်။

ဝဿံဝုတ္ထာ + ဝဿံဝုဋ္ဌာ

ဝသ သေစနေ၊ အဝသီတိ ဝုဋ္ဌော။ (ရူ။ ၃၈၂။) ဝသ - နိဝါသေ၊ ဝဿံဝုတ္ထော။ (ရူ။ ၃၇၅။) ကို ထောက်၍ "မိုးရွာခြင်း" အနက်ဟောလျှင် မုဒ္ဓဇဋ္ဌ-နှင့်ရှိရမည်၊ "နေခြင်း"အနက်ဟောလျှင် ဒန္တဇ "တ္ထ"နှင့် ရှိရမည်။ ဤ၌နေခြင်းအနက်ကို လိုအပ်သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလို **ဝဿံဝုတ္ထာ**-ဟု ဒန္တဇတ္ထ-နှင့် ရှိသောပါဌ်သာသင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။မောဂ္ဂလ္လာနနိသျ။ အထက်လေးစောင်တွဲ။ နာ၂၆၁-၌ကား **ဝဿံဝုဋ္ဌ**-ဟု မုဒ္ဓဇ-ဋ္ဌ-နှင့်ရှိသော ပါဌ်မှန်သည်ဟု အကျယ်ဆုံးဖြတ်ထားသည်။

၈။ **မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ**

အစိတ်-ဖြစ်သော မဟာပဝါရဏာနေ့၌ ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်းတို့၏ "**မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ**" ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မဟာပဝါရဏာနေ့၌ ပဝါရဏာပြုပြီးသောရဟန်း, တစုံတစ်ခုသော အန္တရာယ်ကြောင့် ပဝါရဏာမပြုလိုက်ရသောရဟန်းတို့၌ တင်စား၍ ဆိုသောကြောင့် ဧကဒေသူ။ (အဝယဝူ) ဥပလက္ခဏ + နိဒဿနနည်း။

❖ **"မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ" တိဣဒဉ္စ ပုရိမိကာယ ဝဿူပဂတာနံ သဗ္ဗာဝဒဿနမတ္တံ၊ ကေနစိ အန္တရာယေန အပ္ပဝါရိတာပိ "ဝုဋ္ဌဝဿာ" တွေဝ ဝုစ္စန္တိ။ (သာရတ္ထ)ဒု၊ ၁၁၆။)**

အမှာ။ ။ အထက်ပါ သာရတ္ထကိုထောက်၍ ဝုဋ္ဌဝဿာ (ဝုတ္ထဝဿာ) ပုဒ်၌လည်း မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာနှင့် အတူ ဧကဒေသူ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန တင်လေ။

ဝဿံဝုတ္ထ

အနီးရှိသော အထွက်တစ်ရက်နေ့၏ "**ဝဿံဝုတ္ထ**"အမည်ကို အနီးဖြစ်သော မဟာပဝါရဏာနေ့၌တင်—သမီပူပစာ။

ပါဋိပဒဒိဝသတော

မဟာပဝါရဏာနေ့ကို"**ဝဿံဝုတ္ထကာလ= ဝါကျွတ်ချိန်**"ဟုဆိုကပြီးကောင်းလျက် ပါဋိပဒဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ-ဟု အလွန်အကဲအားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း။

❖ **ဥက္ကံသနယေန ပါဋိပဒဒိဝသတော ပဋ္ဌာယာတိဝုတ္တံ။ (ဝဇီရ၊ ၁၂၀)**

ဝိဟာရပစ္စန္တေ

ဌာနီ-ကျောင်း၏ "**ဝိဟာရ**"အမည်ကို ဌာန-ကျောင်းတိုက် မြေ၌တင်- ဌာန္ဓူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

ကုဋိ ကထာ

အကျိုးဖြစ်သော ကျောင်းငယ်၏ "ကုဋိ"အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော မြက်၊ သစ်ဝါးစသည်၌ တင်စား၍ ဆိုသောကြောင့် ဖလူပစာ + အဝိနာဘာဝနည်း။

၁၀။ **ပရိဝတ္တနမှာရ** ဟူသော်ကား --ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏။ အဘယ့်သို့ပယ်နည်းဟူမူကား --တဿ ဒေထ--၌ ဒါ-ဓာတ်အရ ဒါနစေတနာပြဆိုနိုင်သော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍၊ ထိုကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် ထို၏ ပဋိပက္ခဖြစ်သော အဿဒ္ဓိယ ပမာဒ, ကောသဇ္ဇ, ဣဿာ, မစ္ဆေရ-စသော အကုသိုလ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ထိုအကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန် သံသရာဘေးတို့သည်လည်းကောင်း ပပျောက်ကုန်၏။ ဒါနမယလျှင် အကြောင်းရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ အကျိုးတို့သည် စည်ပင်ပြန့်ပွား များကုန်၏။ ဤသို့လျှင်သုတ္တာဂတဓမ္မတို့ကို ပဋိပက္ခအားဖြင့် ပယ်ခြင်းသည် ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏ဟူလို။

ဝါကျဥယျာဉ် (၇)

(က) **ဓနပဒစာရိကံ ပက္ကမိဿတိ** အတ္တနော အတ္တနော စိတ္တာနုကူလံ ဓနပဒံ အဂမံသု။ **အာယသ္မာ ပန ဓနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော တတ္ထေဝ ဝဿံ ဝသိ** တိ အာဒိ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ **ယာဝတတိယကန္တိ** ယာဝတတိယဝါရံ။

(ခ) **အနုဓဝေယျာတိ** အနုအာဝယော၊

(ဂ) သန္နိဝသေန ဉကာရလောပေါ၊

(ဃ) အနု အနု အာဝယော, ယံ ယံ ကုမ္ဘကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗံ နာမ အတ္ထိ၊ သဗ္ဗတ္ထ အနူနော ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေါတိ အတ္ထော။

(၃၊ ၂၄၉။ သာရတ္ထ ဒု၊ ၁၁၇။ ဝိမတိ၊ ၁၊ ၁၆၅။ မဒ္ဒူ၊ ထ၊ ၂၉၇။)

၂။ (ဂ)ကို သာဘောဂပုစ္ဆာ (ဃ)ကို စောဒနာ တက်ပါ။
၃။ ဂ-ဃ-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ အနုအာဝယော-၌ အနု ကိုသဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ အဝယော-ကို အစိတ်အပေါင်း ဝဇနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝဇနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဥိန သိပ္ပ ဝယ သန္နိ ပရိပုဏ္ဏ ပုဒ်တို့ကို ဓာတု ပစ္စယဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (က-ခ-ဃ) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ ဆေးသမား ဟော-ဝေဇ္ဇ /ဝိဇ္ဇနှစ်ပါဌ်တွင် မည်သည့်ပါဌ်သင်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဇနပဒစာရိကံ ပက္ကမိဿ၌ နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျ ပြပါ။
၁၀။ ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေါ အရကို ဒေသနာဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) သာဓာရဏပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် အနဝယော ကို အနု+အဝယော -ဟု ပဒစ္ဆေဒဖြုရမည်၏ အဖြစ်ကို ပြဆို၏။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ အနဝယော-ဟူ၍သာ ရှိသည် မဟုတ်လော။ (ဝါ) န အသော အနသော ပုံစံကဲ့သို့ ဤ၌လည်း န အဝယော ဟုသာပဒစ္ဆေဒဖြုသင့်သည် မဟုတ်လော။ ထိုသို့ ဖြစ်လျက် အနု အဝယော -ဟု ပဒစ္ဆေဒဖြုသော ဆရာစကားသည် အဆို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်-ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား --(ဂ)ဖြင့် သန္ဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် နု-၌ ဥကို ချေထားသောကြောင့် ပါဠိတော်၌ အနဝယော ဟုရှိသည်။ ထိုကြောင့် အနု အဝယော -ဟု ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းသည် သင့်၏ဟူလို။

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (ခ-ဂ)ဖြင့် အနဝယော -ကို အနု + အဝယောဟု ပဒစ္ဆေဒဖြုရမည်ဟုယုတ္တိနှင့် တကွပြဆိုတော်မူ၏။ အနု + အဝယော -၌ အနု -သဒ္ဒါသည် ပစ္စာ ဘုသတ္ထစသော အနက်ကိုပင် ဟောပါသလော၊ မည်သည့်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ အဝယော-၌ အ-သည် သဒိသအနက်ကိုပင် ဟောပါသလော။ မည်သည့်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ ဝယ-သည် အရှယ်-ဟူသော အနက်ကိုပင် ဟောပါသလော။ မည်သည့်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ အဝယ- ပုဒ်ကို န + ဝယော အဝယော -ဟု ဖြုအပ်ပါသလော။ မည်သို့ဝစနတ္ထ ဖြုရမည်နည်း။ ဤ၌ အနု, အ, ဝယ သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်သင့်, ယူသင့်သော အနက်နှင့် အဝယ ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုမပြသော် ဆရာအား သဒေ္ဒပ + ဝိတ္ထာရဆန္ဒ--ဝိရောဓိ။ (တနည်း)အတိဗျာပိတ --၏။ စုဒ်ကြောင့်(ဃ)မိန့်။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ကို အာဘော်နှင့်ညှိ၍ပြန်။)

၃။ ဂ-သည် (ခ)ကို သဒ္ဒယုတ္တိဖြင့်ခိုင်မြဲ--ယုတ္တိဒဠှိကရဏ။

ဃ-သည် ဂုဠှတ္ထကို ဖော်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) အနုအဝယော -၌ အနု, အ, ဝယတို့သည် မည်သည် အနက်ကိုဟောပါသနည်းဟု စုဒ်ရှိ၍ -ဆက် --ကြောင့် ဝါကျာရမ္ဘ။

စာစပ် အနု-ကား ပြုတိုင်းပြုတိုင်း-ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အဝယော၌ ဝိသေသန+ဝိသေသျ။

◆ **အနုတိပဒံ အဝယောတိပဒဿ ဝိသေသနံ။(ယောဇနာ)**

(တနည်း) အနု-ကား ၌----ကြောင့် အဝယော (ဟောတိ)၌ အာဓာရ + အာဓာရီစပ်။

၄။ ဝယနံ ဝယော။ နတ္ထိ + ဝယော + ဧတဿာတိ အဝယော။

အဝယ-ပုဒ်အရကား မိမိ၏ အိုးထိန်းသည် အတတ်၌ ယုတ်လျော့မှုမရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မှချ။

ထို၏ + ရှင်ဓနိယနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ် --ဗ္ဗာနု။

ဧတ --အရကား ရှင်ဓနိယရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဧနာ + ပဇ္ဇန္တိ သုခဇီဝိကံ ပါပုဏန္တိ ဧတ္တာတိ ဧနပဒေါ။

ပဒဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား လူတို့၏ ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးခြင်းသို့ ရောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ခန္ဓာပဉ္စက၏ ဥပါဒ်သည် မှချ။

အဓိကရဏဌကား ဧနပုဒ်၏ ပဏ်တူပ-- ဖ်လှူ။

အ-အရကား ဧနပုဒ်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ပဋ္ဌိ + သုခဇီဝိကံ + ပါပုဏန္တိ + ဧတ္ထာတိ ပဒေါ။ (ပဒ+အ)
ဧနာန် + ပဒေါ ဧနပဒေါ။ စရဏ + စာရော။ စာရောဝေ စာရိကာ။
ဧနပဒေ + စာရိကာ ဧနပဒစာရိကာ။ စိတ္တဿ + အနုကူလံ စိတ္တာနုကူလံ။
တတိယော၈ + သော + ဝါရောစာတိ တတိယဝါရော။ သန္ဓိဿ + ဝသော သန္ဓိဝသော။
နတ္ထိ + ဉိနံ + ဧတေသံဝနိယဿာတိ အနူနော။
ပရိသမန္တတော + ပုဏ္ဏံ ပရိပုဏ္ဏံ။ ပရိပုဏ္ဏံ + သိပ္ပံ + ဧတေဿာတိ ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေါ။

၅။ ဉီနကား ဉီယ + န။ (ဉီယန် ဉီနံ ဟုပြု)
သိပ္ပကား သပ္ပ + အ။ သပ္ပတိ အနေနာတိသိပ္ပံ။ (သအစိတ် အ- ကို ဣ-ပြု)
(တနည်း) သိ + ပ။ အတ္ထနော ဟိတံ ဣစ္ဆန္တေဟိ သေဝိယတေတိ သိပ္ပံ။
ဝယ ကား ဝယ + အ။ (တနည်း) ဝိ + ဣ + ထ။ ဆန္ဒိ -ကား သံ + ဓာ + ဣ။
ပရိပုဏ္ဏ ကား ပရိ + ပူရ + တ။

၆။ (က) ဧနပဒံ အဂမံသု -ဖြင့် ပက္ကမိံသု -၌ (ပ + ကမု + ဏ္ဍုံသု) ဏ္ဍုံသု -သည် အဇ္ဇတ္တနီဉ် - ဝိဘတ်၏ ကာရိယ--လည်းကောင်း။ (ဒု-ဝိဘတ္တိပဒ) ကမု -ဓာတ်သည် ကန္တိ ဣစ္ဆာအနက်ကို မဟော၊ ဂတိ (ပဒဝိက္ကေပ) အနက်ဟော--- လည်းကောင်း။ (ဓာတွတ္ထ) ပ-ဉပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ -- --လည်းကောင်း (ဉပ + တ္တ) ဧနပဒစာရိကံ -၌ စာရိကာဝယ် စရဏကြိယာနှင့် ပက္ကမိံသုဝယ် ပက္ကမနကြိယာတို့၏ တူသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (ဘာဝတ္ထ) (သမာသ်ပုဒ်တွင်၊ တစ်ပုဒ်ကြည်၊ ဖွင့်လျှင် အရတူ။) ယင်းသို့တူပါလျက်(ဝါ)အရမပြားပဲလျက် ဧနပဒစာရိကံ ပက္ကမိံသု -ဟုကမ္မကမ္မိ အဖြစ်ဖြင့် ဆိုထားခြင်းကား အဘေဒဘေဒူပစာသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း (ဘာဝတ္ထ) (တနည်း) ဧနပုဒ် တို့၌ လှည့်လည်ခြင်းကို ဖဲသွားခြင်းဟူသည် ဧနပုဒ်သို့ သွားခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း(ဘာဝတ္ထ)သိစေ။

အတ္ထနော အတ္ထနော စိတ္တာနုကူလံ -ဖြင့် ဘာဝတ္ထ -ဖော်။

ယာဝတတိယဝါရံ-ဖြင့် ယာဝတတိယကံ-၌ ယာဝပုဒ် + တတိယပုဒ် + တ ပစ္စည်း။ တတိယော- ကို တိဏ္ဏံ + ပူရဏော တတိယော -ဟုဝစနတ္ထပြု၍ တတိယ-အရ ဝါရကိုယူရမည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း (ကြား + ဘိ) က -ပစ္စည်း သွတ္ထအနက်၌သက်--လည်းကောင်း (ပစ္စယတ္ထ) တတိယော ဧဝ တတိယကော -ဟု သွတ္ထဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း (အဘိဓာနတ္ထ) ယာဝနှင့် တတိယကပုဒ်ကို တတိယကဿ + ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါ ယာဝတတိယကံ -ဟု အဗျယီဘာဝ သမာသ်ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း သိစေ။ (ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ ယာဝဇီဝံ ပုဒ်ဝိဂ္ဂဟကိုမှီး၍ ဖော်သည်။)

(တနည်း) ယာဝတတိယဝါရံ -ဖြင့် ယာဝတတိယကံပုဒ်ကို ယာဝ + တတိယော ဝါရော ယဿာတိ ယာဝတတိယကံ -ဟု ဝါရနောက်ပုဒ်ကျေသော ဉတ္တရပဒလောပီ ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဝစနတ္ထပြု-- လည်းကောင်း၊ က-၏ သဓာသန္တက-၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

ဤကား--ယာဝတတိယကန္တိ ယာဝ တတိယော ဝါရော ယဿာတိ ကြိယာဝိသေသနသမာသော ဟူသော ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာသစ်နှင့် အညီဖော်သည်။

(ခ)ဖြင့် အနဝယော-ကို န+အဝယော-ဟု ပုဒ်မဖြတ်ရ၊ အန+အဝယော-ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရမည်ဟု သိစေ။

(ဂ)ဖြင့် နောက် အ-သရကြောင့် ရှေ့ ဉ -သရကို ချေရမည်ကို သိစေ။

(ဃ)အန အန အဝယော -ဖြင့် အနုအဝယော -၌ အနုသဒ္ဒါသည် ပစ္ဆာ သုသတ္တစသော အနက်ကို မဟော၊ ဝိစ္ဆာအနက်ဟော--လည်းကောင်း။ (ဉပ + တ္တ) အနုအနု + အဝယော အနုဝယော -ဟု

http://www.dhammadownload.com

ပါဒ်ပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရယ် (ယောနော) သတ္တမီတပ္ပုရိသ် (ဘာသာဋီကာ) ဝစနတ္တ ပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

✤ **အနုဝယောတိ ဧတ္ထ အနုသဒ္ဒေါ ဝိစ္ဆာယံ ဝတ္တတီတိ အာဟ "အနုအနု အဝယော"တိ အာဒိ။ (ဝိမတိ၊ ၁၊ ၁၆၅)**

အန္ဓနော-ဖြင့် အဝယော -၌ ဝယသဒ္ဒါသည် အရှယ်ဟူသော အနက်ကို မဟော ဦနု-ယုတ်လျော့ခြင်း အနက်ဟော —လည်းကောင်း (နာမလိင်္ဂတ္တ) အဝယော-ပုဒ်ကို နတ္ထိ တေသံ (အတ္ထနော သိပ္ပေ) ဝယော (ဦနတာ)တိ အဝယော -ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ဝစနတ္တပြု—လည်းကောင်း သိစေ။

✤ **နတ္ထိ + တေသံ + အတ္တနော သိပ္ပေ ဝယော ဦနတာတိ အာဟ "အနုနော ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပါ" တိ။ (သာရတ္ထ)။**

ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပါ-ဖြင့် အလုံးစုံသော အိုးထိန်းသည်တို့ ပြုအပ်သောအမှု၌ ယုတ်လျော့မှု မရှိသူဟူသည် ပြည့်စုံသော အိုးထိန်းသည်တို့၏ အတတ်ရှိသူပင်တည်းဟု သိစေသည်။
ယံယံ (လ) သဗ္ဗတ္ထ-ဖြင့်အနု-အရ ဝိစ္ဆာအနက်ကို အတွင်းပြု၍ အိုးထိန်းသည်တို့ပြုအပ်သော အမှုကိစ္စကိုယူရမည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (ကြား + ဘိ) ယင်းအနု-ပုဒ်နောင်သတ္တမီဝိဘတ်ကျေနေသည်ကို လည်းကောင်း (ဝိဘတ္တိပဒ) သိစေ။

သဗ္ဗတ္ထ အန္ဓနော -ဖြင့် အနုနှင့် အဝယကို အနုအနု + အဝယော အနုဝယော -ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်မာသ်ပြု (လ) သိစေ။

မှတ်ချက် ။ ။ အနုအနု - ဖြင့် အနုအဝယော၌ အနုကိုဖွင့်သည်။ ယံယံ (လ) သဗ္ဗတ္ထ - ဖြင့် အနုအနုဟူသော ဝိစ္ဆာ၏ ဝိသယကို ဖွင့်သည်။

ဥာဒ်

အနုအနု + အဝယော အနုဝယော။ ပါဒ်ပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရယ် (တနည်း) သတ္တမီတပ္ပုရိသ်။
အနု-အရကား ဝိစ္ဆာသော်ဂုဏ်သည် မှချ။ (ကမ္မဓာရယ်အတွက်)
(တနည်း) ဝိစ္ဆာအနက်ကို အတွင်းပြု၍ အိုးထိန်းသည်တို့ ပြုအပ်သော အမှုကိစ္စမှန်သမျှသည် မှချ။ (သတ္တမီတပ္ပုရိသ်အတွက်)။
ထို၏ + ယုတ်လျော့မှုမရှိသော ရှင်ဓနိယနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေ၊ ဌာနီ + ဌာနစပ် —— ဌာန္ဓူ။
ပုဒ်လုံးကား —— ရှင်ဓနိယရ၏။

၇။ ဆေးသမား ပေါ —ဝေဇ္ဇ + ဝိဇ္ဇ

အာယုဗ္ဗေဒသင်္ခါတံ ဝိဇ္ဇံ ဇာနာတီတိ ဝေဇ္ဇော၊ "ဇရာဂ္ဂိ ထေန ရတ္တံ ထဿာဒမည္ဓေ သုစာ"တိ ဓာေ၊ ဝိဒ-ဉာဏေ ဝါ၊ ဝိဇ္ဇတီတိ ဝေဇ္ဇော၊ ဏျော၊ ဖျာသ ဇ္ဇော။ (သူစိ) ထောက်၍ ဝိဇ္ဇာပုဒ်နောင် ဇာနာတိအနက်၌ ဏ - ပစ္စည်းသက်၊ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၍ ဝေဇ္ဇော - ဟုရုပ်ပြီးသည်။ (တနည်း) ဝိဒ - ဓာတ် + ဏျ - ပစ္စည်း။ ဝိဒျ - ဟူလိုလျက် ဒျ - ကို ဇ္ဇ - ပြု။ ဏ - အနုဗန်ကြောင့် ဝိ - ၌ ဣကို ဧပြု၍ ရုပ်ပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေဇ္ဇောသင့်သည်။

၈။ ဧနုပဒ စာရိက် ပက္ကမိသု

- ဧနုပုဒ်၌ လှည့်လည်ခြင်း စရဏကြိယာနှင့် ဧနုပုဒ်သို့ ဖဲသွားခြင်း ပက္ကမနကြိယာတို့ မပြားဘဲ ပြားသကဲ့သို့ ဧနုပဒစာရိက်-ပက္ကမိသု - ဟုဆိုသောကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာ။ အဘေဒနည်း။

http://www.dhammadownload.com

ဓနပဒစာရိက်

အတ္တပြစ်သော ဘုရားရှင်တို့၏ ဒေသစာရီကြွချီခြင်း၏ "ဓနပဒစာရိက်"ဟူသော အမည်ကို အတ္တရှိသော သာဝကတို့၏ ဒေသစာရီကြွချီခြင်းတို့၌တင် သဒိသူပစား။ ရှုဋ္ဌိနည်း။ (သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၁၇)။

သန္နိဝေသန

အပေါင်းဖြစ်သော ဗျဉ္ဇနသန္ဓိ သရသန္ဓိ နိဂ္ဂဟိတသန္ဓိတို့၏ "သန္ဓိ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သရသန္ဓိ၌တင် ကေဒေသူပစား။

၁၀။ ပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပေါ အရ ရှင်ဓနိယ၏ လောကီဝဋ္ဋငါးပါးကိုယူ၍ လောကောနှင့် အတူထုတ်။

ဝါကျဥယျာဉ် (၈)

(က) သကေတိ အတ္တနော သန္တကေ။
(ခ) အာစရိယကေတိ အာစရိယကမ္မေ။
(ဂ) ကုမ္ဘကာရကမ္မေတိ ကုမ္ဘကာရာနံ ကမ္မေ၊ ကုမ္ဘကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗကမ္မေတိ အတ္ထော။
(ဃ) တေေန သကံ အာစရိယကံ သရူပတော ဒဿိတံ ဟောတိ၊
(င) ပရိယောဒါတသင်္ကပ္ပေါတိ ပရိသုဒ္ဓသင်္ကပ္ပေါ၊
(စ) အနဝယတ္တေပိ သတိ အညေဟိ အသဒိသသင်္ကပ္ပေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(၄၊ ၂၄၉။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၁၇။ မအူ၊ တ၊ ၂၉)

၂။ (ခ) လီနတ္ထရစောဒနာ (ဃ) ကို အယုတ္တာဘောဂစောဒနာတက်ပါ။
၃။ ဃ-စ တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ အသဒိသသင်္ကပ္ပေါ -ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ၊
၅။ ဃ - ဝါကျလာ ပုဒ်တို့ကို ပဒ လိင် ကာရန္တ ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ က-ခ-ဂ တို့ကို အဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ ဃ-၌ သရူပတော/ သရူပေန - ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သဒ္ဒယုတ္တိပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (စ) ဝါကျကို ထောက်၍ (င) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဖြစ်နိုင်သောနည်းကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ အနဝယတ္တေ-၌ ဘာဝယောဂ-ပုဒ်အရကို ဒေသနာဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၂။ **(ခ) လီနတ္ထရစောဒနာ**

သဃာ-ဥပါလိမထေရ်သည် ပါဠိ၌ အာစရိကေ-ဟု ဆို၏။ အာစရိယကေ-၌ က သည် သကတ်အနက်၌ သက်၍ အာစရိယောဝေ အာစရိယကော-ဟု (တနည်း၊) က-သည် ဟီနအနက်၌ဖြစ်၍ ဟီနော အာစရိယော အာစရိယကောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ ဝစနတ္ထပြုအပ်ပါ သနည်း။ ဝုဒ်ကြောင့် -(ခ)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

အာစရိယဿ ကမ္မံ အာစရိယကန္တိ အာဟ "အာစရိယကမ္မေ"တိ။ (သာရတ္ထ)။

(ဃ)ပုစ္ဆာ

ဆရာ - သည် (ဂ)ဖြင့် ကုမ္ဘကာရကမ္မေ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကို ပြဆိုရ်။ ယင်း ကုမ္ဘကာရကမ္မေ-ဖြင့် အဘယ်ကို ပြအပ်ပါသနည်း။ ကိုးထိန်းသည်တို့ပြုအပ်သော အမှုကိစ္စသာမန်ကို ပြအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် -(ဃ)မိန့်

(စ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (င)ဖြင့် ပရိယောဒါတသိပ္ပ-ဟူသည် စင်ကြယ်သော အတတ်ရှိသူပင်တည်းဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ ပရိယောဒါတသိပ္ပ၏ ပဒပိဏ္ဍတ္ထအကျယ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ -စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။

ဤကား -ဣဒံဝုတ္တံ၊ ဟောတိခံက၊ မှတ်ရန်ပဒ ပိဏ္ဍတ္ထ-နှင့် အညီတက်ပုံတည်း)။

(တနည်း) ဆရာ- ဥပါလိသည် ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ-ဟုဆို၏။ အနဝယော-ဟုဆိုက (ရှင်ဓနိယသည် အိုးထိန်းသည်အမှုကိစ္စတိုင်း၌ ယုတ်လျော့မှုမရှိ၊ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံစင်ကြယ်သော အတတ်ရှိ၏- ဟူသော) လိုအပ်သော အနက်ပြီးစီးရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ- ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။

(ဤကား အနဝယတ္တေပိ သတိ-ကို ရှု၍ တက်ပုံတည်း။)

၃။ (က-၁-ဂ) ပကွန္တရ။

(ဃ)သည် ကုမ္ဘကာရကမ္မေ-ဖြင့် အဘယ်ကို ပြအပ်ပါသနည်း -ဟု စုဒ်ကြောင့် ဝါကျာရမ္ဘ။

(င)ပကွန္တရ (စ) ပဒပိဏ္ဍတ္ထပြ ဝိတ္ထာရ။

(တနည်း) အနဝယော-ဟု ဟောက လိုအပ်သောအနက်ပြီးလျက် ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ-ကို ဟောတော်မူရာ၌ စုဒ်ရှိ၍ --ဆက်--ဝါကျာရမ္ဘ။

၄။ သမာနံ ကတ္တာ နံ ပဿတီတိ သဒိသံ။ န သဒိသံ အသဒိသံ။

သေဝိယတေတိ သိပ္ပံ။ အသဒိသံ သိပ္ပံ ယဿာတိ အသဒိသသိပ္ပေါ။

အသဒိသသိပ္ပ-အရကား အခြားသူတို့နှင့် မတူသောအတတ်သည် မှန်၏။

ထို၏ + ရှင်ဓနိယနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနူပစာ။

ယ-အညပုဒ်အရကား အခြားသူတို့နှင့် မတူသော အတတ်ရှိသော ရှင်ဓနိယရ၏။

(တနည်း) နတ္ထိ သဒိသံ ဧတဿ သိပ္ပဿာတိ အသဒိသံ။

အသဒိသံ သိပ္ပံ ယဿာတိ အသဒိသသိပ္ပေါ-ဟုပြု။

အမှာ ။ ။ မတူသျှဉ်၌ အသဒိသသိပ္ပေါ = မတူသော အတတ်ရှိ၏။ (ဝါ) အတူမရှိသော အတတ်ရှိ၏။ ဟု နှစ်နည်းပေးသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိဂ္ဂဟ-(၂)မျိုး ကြံသည်။ ဉာသ်ကောက်ပုံမှာ မထူးပါ။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သိဿာနံ ဟိတံ အာစရတီတိ အာစရိယော၊

အာဒရေန စရိတဗ္ဗော ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗောတိ ဝါ အာစရိယော။ (အာ + စရ + ဏျ)

အာစရိယဿ + ကမ္မံ အာစရိယကမ္မံ။

(တနည်း) အာစရိယေန + ကတ္တဗ္ဗံ + ကမ္မံ + အာစရိယကမ္မံ။

ပရိသမန္တတော သုဒ္ဓံ ပရိသုဒ္ဓံ။ ပရိသုဒ္ဓံ သိပ္ပံ ဧတဿာတိ ပရိသုဒ္ဓသိပ္ပေါ။

အနဝယဿ ဘာဝေါ အနဝယတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

၅။ **ထေနေ** – ကား သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၊ နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိ။ (သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း) အကာရန္တ။
သကံ – ကား တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။
အာစရိယကံ – ကား တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။
သရူပတော – ကား အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ ဩကာရန္တ။
ဒသိတံ –ကား ကိတ်နာမ်ပုဒ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။
ဟောတိ – ကား အာချာတ်၊ အလိင်၊ ဘူဝါဒိ၊ ဣကာရန္တ။

၆။ (က)ဖြင့်သကေ–၌ (သ–ပုဒ် + ကပစ္စည်း)သ–သည် အတ္တသဒ္ဒါ၏ ကာရိယ–လည်းကောင်း၊ (နာမလိင်ပဒ) (ဝါ) သ –၏ မိမိဟူသော အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (နာမလိင်တ္တ) က–ပစ္စည်း၏ သန္တကအနက် (ဝါ) ဣဒံအနက်၌သက်––လည်းကောင်း (ပစ္စယတ္တ) သဿ အတ္တနော + ဣဒံ သကံ ––ဟုပြု––လည်းကောင်း (အဘိဓာနတ္တ) သိစေ။
(ခ)ဖြင့် အာစရိယကေ–၌ –က ပစ္စည်း ကမ္မ–အနက်၌သက်–လည်းကောင်း (ပစ္စယတ္တ) အာစရိယဿ + ကမ္မံ အာစရိယကံ –ဟု ကမ္မတဒ္ဓိတ်ဝိဂ္ဂဟပြုရမည်ကို လည်းကောင်း (အဘိဓာနတ္တ) သိစေ။ (သာရတ္ထ)
(ဂ) ကုမ္ဘကာရာနံ ကမ္မေ–ဖြင့် (သမာသလိပဒတ္တ + အဘိဓာနတ္တ) သိစေ။
ကုမ္ဘကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗကမ္မေ –ဖြင့် ကမ္မ–၌ ကရဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရမ္မ–ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန အနက်၌သက်––လည်းကောင်း၊ ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကမ္မံဟုပြု––လည်းကောင်း၊ (အဘိဓာနတ္တ) ကုမ္ဘကာရာနံ –၌ နံသည် ကမ္မ–ဝယ် ကရဓာတ်၌ စပ်ဒိုက် ကတ္တားအနက်ကိုဟော၍ ရမ္မ–ပစ္စည်း၌ စပ်ဒိုက် သာမိအနက်ကို ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း (ဝိဘတျတ္ထ) သိစေ။
(ဃ) ဖြင့် ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ–၌ ဩဒါတသဒ္ဒါသည် သုဒ္ဓ–စင်ကြယ်ခြင်းအနက်ဟော၏–ဟုသိစေ။ (နာမလိင်တ္တ)

✤ **သိတေ တု သုဒ္ဓေ ဩဒါတော။ (ဓာန်၊ ၁၀၆၉)။**

၇။ **သရူပတော + သရူပေန**

သရူပတော–ကား သရူပပုဒ်နောင် "တတိယာပဉ္စမီဆဋ္ဌီသတ္တမီယတ္ထေသု တော ကွစိ။" နီတိသုတ္တ။ ၄၉၃ –သုတ်ဖြင့် တတိယာအနက်၌ တောပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသည်။
သရူပေန –ကား သရူပ –ပုဒ်နောင် ဝိသေသနေ စ –သုတ်ဖြင့် နာဝိဘတ်သက်၊ (အတောနေန–သုတ်ဖြင့်) နေ –ပြု၍ ပြီးသည်။ နှစ်ပါဌ်လုံးသဒ္ဒယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိရှိ၍ သင့်သည်။

၈။ **ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ**

ဤပရိယောဒါတသိပ္ပေါ–ဟူသော နည်းသည် အနဝယော–ဟုဆိုက မိမိ၏ အိုးထိန်းသည် လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ မယုတ်ပြည့်စုံ စင်ကြယ်သော အတတ်ရှိ၏ဟူသော လိုအပ်သော အနက်သည် ပြီးပြီးလျှက် အခြားသူတို့နှင့် မတူထူးခြားအတတ်ရှိ၏ဟု အလွန်အားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း။

၁၀။ **အနဝယတ္ထေ – ၌အနဝယေ** –ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်အရ ဓှင်ဓနိယ၏ လောကီခန္ဓာငါးပါးကို ယူ၍ လောကောနှင့် အထူးထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၉)

(က) **အဘိရူပါတိ** သုရူပါ။ **ပါသာဒိကာတိ** ပသာဒနိကာ။ **လောဟိတိကာတိ** လောဟိတဝဏ္ဏာ။

(ခ) **ကိင်္ကိဏိကသဒ္ဒေါတိ** ကိင်္ကိဏိကဇာလဿ သဒ္ဒေါ။

(ဂ) ယထာ ကိရ နာနာရတနေဟိ ကတဿ ကိင်္ကိဏိကဇာလဿ သဒ္ဒေါ ဟောတိ၊ ဧဝံ တဿာ ကုဋိကာယ ဝါတပါနန္တရိကာဒီဟိ ပဝိဋ္ဌေန ဝါတေန သမာဟတာယ သဒ္ဒေါ အဟောသိ။

(ဃ) ဧတေနဿာ အန္တော စ ဗဟိ စ သုပဏ္ဏဘာဝေါ ဒဿိတော ဟောတိ။

(င) **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ပန "ကိင်္ကိဏိကာတိ ကံသဘာဇနံ။ တဿာ ယထာ အဘိဟတဿ ကံသဘာဇနဿ သဒ္ဒေါ၊ ဧဝမဿာ ဝါတပ္ပဟတာယ သဒ္ဒေါ အဟောသိ" တိ ဝုတ္တံ၊

(၄၊ ၂၅၀။ မအ္ဋ၊ ထ၊ ၂၉၅။ ဘာဆာဋီ၊ ဒု၊ ၄၉၇)

၁။ ဒဿိတော၏ ကတ္တားကိုထည့်၍ ဂ-ဃ-တို့ကို အနက်ယောနောပါ။

၂။ ဂ - ကို အနုသန္ဓေတက်၍ ဃ - ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။

၃။ ဂ - ဃ - င - တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဃ) ဝါကျ အဿာ - ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။

၄။ ကံသဘာဇန - ပုဒ်ကို အစိတ်အပေါင်းစနစ်တွဲပြ၍၊ အပေါင်းစနစ်တွဲကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ လောဟိတိကာ - ၌ လောဟိတ - ပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ က-ခ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ ကိင်္ကိဏိကသဒ္ဒေါ၊ ကိင်္ကဏိကဒ္ဒေါ၊ ကိင်္ကိဏိကဒ္ဒေါ-ပါဌ် -၃- ထွေတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ သုံးဖြတ်ပါ။

၈။ လောဟိတိကာ-၌ ဖြစ်သင့်သောနည်း၊ ကိင်္ကိဏိကဇာလ-၌ ဖြစ်သင့်သော ဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြ ပြောပါ။

၁၀။ ကိင်္ကိဏိက - ပုဒ်၏ ဝေဝစနဟာရ နေ့ထွိနည်းကို ထုတ်ပြပါ။

= =

၁။ ဒဿိတော - ၏ ကတ္တားကို သင်္ဂီတိကာရေဟိ (သို့မဟုတ်) ဥပါလိတ္ထေရေန - ဟုထည့်ပါ။

✳ ကရိုက်းကိုကား၊ သဒ္ဒါထား၊ ကတ္တား ပုဂ္ဂိုလ်သား။

၂။

(ဂ)အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် ရွှေချွဲကွန်ရက်၏ အသံဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုကျောင်းငယ်၏ (မှ) အသံ ဖြစ်ပေါ်လာ၏ ဟုပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ရွှေချွဲကွန်ရက်အသံဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုကျောင်းငယ်၏ (မှ) အသံဖြစ်ပေါ်လာပုံကို အကျယ်ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ)မိန့်၏။

(ဃ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် သေယျထာပိနာမ ကိင်္ကိဏိကသဒ္ဒေါ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို သေယျထာပိနာမ ကိင်္ကိဏိကသဒ္ဒေါ-ဖြင့်ကျောင်းငယ်၏ အတွင်း၌သာ ကောင်းစွာကျက်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကို ပြအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို ပြအပ်ပါသနည်း။ ဟု စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်၏။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) မှန္တာ

ဆရာ - သည် ၁ - ဂ- တို့ဖြင့် ကိက်ကိကသဒ္ဒါပုဒ်၏ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း, ကိက်ကိကသဒ္ဒါ၏ ရွှေဖြူကွန်ရက်ဟူသောအနက်ကိုဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်ပြဆို၏။ ဆရာပြဆိုသကဲ့သို့ပင် အခြားဆရာတို့ဖွင့်ကြပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

၃။ (ဂ)သည် ရွှေဖြူကွန်ရက်၏ အသံကဲ့သို့ ကျောင်းငယ်၏ အသံဖြစ်ပုံကို အကျယ်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ထင်ရှားပြသောကြောင့် တပ္ပကဋ္ဌိကရဏ။
(ဃ) သည် ကိက်ကိကာသဒ္ဒါ- ဖြင့် အဘယ်ကိုပြအပ်ပါသနည်းဟု စုဒ်ရှိ၍ ဆက်- ဝါကျာရမ္ဘ။
(ဃ) သည် သကဝါဒမှတပါး - ပရဝါဒပြ ပက္ခန္တရ။ (ဝါ) ဝါဒအထူးကိုဆက်ပြ ဝါကျာရမ္ဘ။
(ဝါ) ဝါဒအထူးပြ ဝိသေသဝါကျ။ ယင်း (ဃ)၌ တသွာ စသည်ကား လဒ္ဓဂုဏဝါကျ။

စာစပ် အဿာ - ကို - '၏' ဟုပေးခိုက် သုပဏ္ဏဘာဝေါ-ဝယ် ဘာဝေါပုဒ်၌လည်းကောင်း၊ အန္တော စ ဗဟိ စ ပုဒ်တို့၌လည်းကောင်း သမ္ဗန် + သမ္ဗန္ဓီစပ်။ 'ကို' ဟုပေး ခိုက် သုပဏ္ဏ - ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်၌ ကမ္မ + ကမ္မီစပ်။

၄။ ဘာတိ တိဋ္ဌတိ ဋ္ဌောတိ ဘာဇနံ။ (ဘာဇ + ယု)
(တနည်း) ဘာယေတိ ပတိဋ္ဌာယတိတိ ဘာဇနံ။ (ဘာဇ + ယု)။
ကနတိ ဒိပ္ပတိတိ ကံသော။ (ကန + သ)
ကံသေန + ကတံ + ဘာဇနံ ကံသဘာဇနံ။
ကံသ- အရကား ကြေးဖြစ်သည် မှန်၏။ ထို၏ + ပြုအပ်သောခွက်နှင့် ဝိကာရီ + ဝိကာရ စပ် ဌာန။
ပုဒ်လုံး --- ကား ကြေးဖြင့်ပြုအပ်သော ခွက်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်အွယ်

ကဏတိ သဒ္ဒံ 'ကရောတိတိ ကိက်ကိကာ။ (ကဏ + ကိက) ဇလတိ ဒိပ္ပတိတိ ဇာလံ။ (ဇလ+ဏ)။
ကိက်ကိကာ စ + သာ + ဇာလဥ္စာတိ ကိက်ကိကဇာလံ။
(မအူသျှ၌ ကိက်ကိကော စ သော ဇာလဥ္စ ဟုရှိသည်။)
သုန္ဒရံ + ရူပံ + ဧတိဿာ ကုဋိကာယာတိ သုရူပါ။ ပသာဒံ + ဇနေတိတိ ပါသာဒိကာ။
လောဟိတော + ဝဏ္ဏော + ဧတိဿာ ကုဋိကာယာတိ လောဟိတဝဏ္ဏာ။
ရတိံ + ဇနေန္တိတိ ရတနာနိ။ (ရတိ+ဇန+က္ဂ)။
နာနာဝိသေသာနိ + ရတနာနိ နာနာရတနာနိ။ (မအူ)
ဝါတံ + ပိဝတိတိ ဝါတပါနံ။ ဝါတပါနဿ + အန္တရိကာ ဝါတပါနန္တရိကာ။
ဝါတပါနန္တရိကာ + အာဒိ + ဧတေသန္တိ ဝါတပါနန္တရိကာဒယော။
အာဟနိယတေတိ အာဟတာ။ သုဋ္ဌု + အာဟတာ သမာဟတာ။ (မအူ)။
အဘိ အတိရေကံ + ဟတံ အဘိဟတံ။ ဝါယတိတိ ဝါတော။ (ဝါ + တ)။
ပကာရေန + ဟတာ ပဟတာ။ ဝါတေန + ပဟတာ ဝါတပ္ပဟတာ။

၅။ လောဟိတော - လောဟိတာ စသည်ဖြင့် ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိစဉ်။
ရူဟ - စာတ်ယူ၍ ရူဟတိ - ရူဟန္တိ စသည်စဉ်။

http://www.dhammadownload.com

၆။ (က)သုရူပါ - ဖြင့် အဘိရူပါ - ၌ အဘိ၏ သုန္ဒရအနက်ဟော--လည်းကောင်း (ဥပ + တ္တ) သုန္ဒရံ+ရူပံ + ဧတိဿာတိ သုရူပါ - ဟုဗဟုဗ္ဗီဟိပြု--လည်းကောင်း - သိစေ။

ပသာဒဇနိကာ-ဖြင့် ပါသာဒိကာ - ၌ ဏိကပစ္စည်း၏ ဇနေတိ အနက်၌သက်-လည်းကောင်း (ပစ္စယတ္ထ) ပသာဒံ ဇနေတီတိ ပါသာဒိကာ - ဟုပြု - လည်းကောင်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေ။

လောဟိတဝဏ္ဏာ - ဖြင့် လောဟိတိကာ၌ လောဟိတ အရ ဤ၌သွေးကို မယူရ၊ နီသော အဆင်းကိုယူ-- လည်းကောင်း (ကြား + ဘိ) ဏ္ဍကပစ္စည်း အဿတ္ထိအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ လောဟိတံ အဿာ အတ္ထီတိ လောဟိတိကာ - ဟုပြု ----လည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဖြင့် ကိက်ကိကသဒ္ဒေါ-ပုဒ်ကို ကိက်ကိကဇာလဿ သဒ္ဒေါ ကိက်ကိကသဒ္ဒေါ - ဟု ပုဗ္ဗပဒေ ဥတ္တရပဒလောပဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း။ ကိက်ကိကဇာလသဒ္ဒေါ-ဟုဆိုလိုလျက် ဇာလ - ကိုချေ၍ ကိက်ကိကသဒ္ဒေါ - ဟုရုပ်ပြီးနေသည်ကိုလည်းကောင်း --၊ သိစေသည်။

၇။ **ကိကဏိကာ + ကိက်ကိကာ + ကိကိဏိကာ**

ကဏတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ကိက်ကိကာ။ ကဿ + ဒွိတ္တံ၊ အဿ+ ဣတ္တံ၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော။ ဟူသော ဏွာဒိမောဂ္ဂလာန်အရ ကဏ - ဓာတ်, ကိက - ပစ္စည်း၊ ကဒွေးဘော်လာ။ က - ၌ အ- ကိုဣပြု၊ ကိ အထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ကိံကဏိကာ - ပြီးသည်။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို င-ပြုလျှင် ကိက်ကိကာ ပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းမောဂ္ဂလာန်အလို **ကိကဏိကသဒ္ဒေါ၊ ကိက်ကိကသဒ္ဒေါ** -၂- ပါဌ်သင့်သည်။

✧ **ကိကဏ္ဍိတံ ကဏာတီတိ ကိက်ကိ၊ နဒါဒိ၊ ကိကိဏိတီဝိ ပါဠဒ္ဓနံ၊ တဒါ -ယဒါဒိ၊ အဘိဓာန်ဋီကာဂါထာ - ၂၈၆ - ထောက်လျှင်ကား ဂီ - သဒ္ဒူပဒ - ကဏ- ဓာတ် + အ၊ နဒါဒိ- ဤ-ပစ္စည်း။ ကိက်ကိ - ၌က - အစိတ် အ - ကို ယဒနုပပန္နသုတ်ဖြင့် ဣပြု၊ ဒွတ္တ က- ပစ္စည်းသက်၍ ကိကိဏိက-ပြီးသည်၊ ထို့ကြောင့် ဓာန်ဋီအလို ကိကိဏိကသဒ္ဒေါ - လည်း သင့်ပါသည်။**

လောဟိတိကာ + လောဟိတကာ

လောဟိတ-ပုဒ်၊ ဏ္ဍကပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း (တနည်း) လောဟိတ-ပုဒ်၊ သွတ္တ က-ပစ္စည်း၊ ထီဇောတက အာ-ပစ္စည်း။ ဣတ္ထိလိင်အရာ၌ က - ပစ္စည်းနောင်းရာဝယ် (ဒါယိကာ ဥပါသိကာ စသည်တို့ကဲ့သို့) ရှေး-အ- ကို ဣပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် လောဟိတိကာ သာသင့်သည်။

၈။ **လောဟိတိကာ**

နီသောအဆင်းတည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် ကုဋ္ဌိတည်းဟူသောဌာနကို မှတ်၍ နီသောအဆင်းတည်း ဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် အဖြူအမည်းစသော အဆင်းအနည်းငယ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် **ယေဘုယျနည်း** မည်၏။

(တနည်း)မကင်းတတ်သော နီသောအဆင်းကိုဆိုသဖြင့် မကင်းရာဖြစ်သော ကုဋ္ဌိကိုလည်းရသောကြောင့် **အဝိနာဘာဝနည်း** မည်၏။

နီသောအဆင်းတည်းဟူသောဂုဏ်၏ **"လောဟိတ"** ဟူသောအမည်ကို ဂုဏေးဖြစ်သော ကုဋ္ဌိ၌တင်စား၍ ဆိုသောကြောင့် ဂုဏူပစာ။

※ ဂုဏူ - ဖလူ၊ ဌာနူ၊ နည်းမူအဝိနာ။

ဝါထပါန

သောက်တတ်သော ကတ္တူသတ္တိထင်ရှားရှိသော သတ္တဝါတို့၏အမည်ကို သောက်တတ်သော ကတ္တူသတ္တိ ထင်ရှားမရှိသော မြှုတ်ငါးပေါက်၌တင် တဒ္ဓမ္မူပစာ။

http://www.dhammadownload.com

ကိက်ကိကဇာလ

အတူပြစ်သော ငါးဖမ်းပိုက်ကွန်၏ "ဇာလ"အမည်ကို အတူရှိသော ပြူထင်းပေါက်ဝယ် အကွက် အကွက် ပြုလုပ်ထားသော သံကော စသည်၌တင် သဒိသူပစာ။

၁၀။ . ကိက်ကိကပုဒ်၏ ဝေဝစနဟာရကား ကိက်ကိ ဥဒ္ဒယကိုကာ။ (ဓာန်၊ ၂၈၆။)

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၀)

(က) **ကီ ဓော် ဘိက္ခုဝေတိ ဗွေ ဇာနန္တော ဘဂဝါ ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ ပုစ္ဆိ။**

(ခ) **ဘဂဝတော စေမဏ္ဍံ အာရောစေသုန္တိ** သဗ္ဗမတ္တိကာမယာယ ကုဋ္ဋိကာယ ကရဏဘာဝံ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဘဂဝတော အာရောစေသုံ။

(ဂ) **"ကထံ ဟိ နာမ သော ဘိက္ခဝေ၊ ပ ။ ကုဋိကံ ကရိဿတိ"** တိ ဣဒံ အတီတတ္ထေ အနာဂတဝစနံ။

(ဃ) အကာသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(င) တဿ လက္ခဏံ သဒ္ဒသတ္ထတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ။

(၄။ ၂၅၀။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၁၇။ မဏ္ဍူ၊ တ၊ ၂၉၆။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၄၉၇။)

၁။ က – ကို ပုစ္ဆိ–၏ ကံထည့်၍လည်းကောင်း၊ (ဂ)ကို တော်မလွဲ၊ ဝိဘတ်စွဲမှု – စသော သရာနည်း စုံလင်စေလျက်လည်းကောင်း (င) ကို ဟိတ်ဖြင့်တန်ဆာဆင်၍လည်းကောင်း ကျနစွာ အနက်ပေးပါ။

၂။ (ဃ)ကို အနုသန္ဓေထက်၍၊ (င) ကို သာဘောဂပ္ပဏ္ဏာတက်ပါ။

၃။ ဃ + င – တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (ခ) ဝါကျလာ ကုဋ္ဋိကာယ – ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။

၄။ သဒ္ဒသတ္ထတော – ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဥာသ်ကောက်ပါ။

၅။ သဒ္ဒသတ္ထတော – ၌ သတ္ထ – ကို နာမပဒမာလာ၊ အတီတ – ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ (က၊ ခ၊ ဂ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ ကုဋ္ဋိကာယ ကရဏဘာဝံ+ကုဋ္ဋိကာယ ကာရဏဘာဝံ–ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (ခ) ဝါကျ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာယ – ၌ ဖြစ်သင့်သောနည်းဥပစာကို ထုတ်ပါ။

၁၀။ (က)ဝါကျ ဇာနန္တော – ၌ ဓာတ်အရကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ (က)ပုစ္ဆိ – ၏ ကံကို "**ကီ ဓော် ဘိက္ခုဝေ**"တိ အာဒိဝစနံ၊ ကိုး ဘိက္ခူ၊ တို့ကိုး ဟု ကံ – ၂ – မျိုးထည့်။ (ပုစ္ဆ – ဓာတ်ကား ဒွိကမ္မကဓာတ်တည်း)

(ဂ) "ကထဉ္ဟိ နာမ သော ဘိက္ခဝေ။ ပ။ ကုဋ္ဋိကံ ကရိဿတီတိဣဒံ၊–ကရိဿတိ–ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ အတီတတ္ထေ၊ ၌။ အနာဂတဝစနံ၊ အနာဂါတ်ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း။

http://www.dhammadownload.com

(အနည်း၊) "ကထဉှိ နာမ သော ဘိက္ခဝေ။ ပ။ ကုဋိကံ ကရိဿတိ"တိ ဧတ္ထံ = - ကရိဿတိ၌ ဤဝိဘတ်သည်။ အတီတတ္ထေ၊ ၌။ အနာဂတဝစနံ၊ အနာဂတ်ဝိဘတ်တည်း။

(င) သဒ္ဒသတ္ထဝိဒူဟိ၊ သဒ္ဒါကျမ်း၌ လိမ္မာသိမြင် ပညာရှင်တို့သည်။ ကိံသဒ္ဒယောဂေ၊ ၌။ အနာဂတဝစနသ္သ၊ ကို။ ဣစ္ဆိတတ္တာ၊ ကြောင့် (ဟိတ်)။ တဿ။ လက္ခဏံ။ သဒ္ဒသတ္ထတော။ ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ (သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၁၆)။

၂။ **(ဃ) အနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ကရိဿတိ သဒ္ဒါသည် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်းဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဥဒုကတ္တ, ပိဋ္ဌကတ္တကိုပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ)မိန့်၏။

(င) သာဓောဝပဋ္ဌာ

ဆရာ-သည် (ဂ - ဃ)တို့ဖြင့် ကရိဿတိသဒ္ဒါသည် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါဖြစ်၍ -ကရိဿတိ= **"ပြုပြီးအနည်း"**-ဟု ဥဒုကတ္တပိဋ္ဌကတ္တအနက် ပေးရမည်ကို ဖွင့်ပြဆိုတော်မူ၏။ ကရိဿတိသဒ္ဒါသည် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ် ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါဖြစ်၏-ဟု ဆိုသော ဆရာစကား သည် သဒ္ဒယုတ္တိနှင့်ကင်း၍ မခိုင်မြဲရာသည်မဟုတ်ပါလော။ ဆရာစကားကို ခိုင်မြဲစေတတ်သော သဒ္ဒယုတ္တိကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် --- (င)မိန့်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား --- (င)ဖြင့် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်၏ မှတ်ကြောင်းသုတ်ကို သဒ္ဒါကျမ်းမှ ရှာမှီးပါလေ - ဟု သဒ္ဒယုတ္တိကို ငါပြ ---- ဟူလို။

၃။ ဃ - သည်ကထဉှိ နာမ (ပ)ကရိဿတိ - ၌ ကရိဿတိသဒ္ဒါ၏ ဥဒုကတ္တ, ပိဋ္ဌကတ္တကိုပြသော ကြောင့် ဝိဘ္တာရ။

င - သည် သဒ္ဒယုတ္တိဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြုသောကြောင့် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။

စာစပ် ။ ကုဋိကာယ - ကား ၏ - ကြောင့် ကရဏဘာဝံဝယ် ဘာဝ - ၌ သမ္ဗန် + သမ္ဗန္ဓီစပ်။

(အနည်း) ကို --- ကြောင့် ကရဏ - ဟူသောဘာဝယောဂ - ပုဒ်၌ ကမ္မ + ကမ္မီစပ်။

၄။ သပ္ပတေ ဉာယတေ အနေနာတိ သဒ္ဒေါ။

သာသတိ အာစိက္ခတိ အတ္ထေ ဧတေနာတိ သတ္ထံ။ (ဂန္ထော) သသ + ထ၊ (သူစိ)

ကထိယတေ အနေနာတိ ကထနံ။ သဒ္ဒသ + ကထနံ + သတ္ထံ သဒ္ဒသတ္ထံ။

သဒ္ဒ - အရကား သဒ္ဒါ (သုတ်) သည် မှချ။

ထို၏ + ကျမ်းနှင့် ဌာနီ + ဌာန၊ နိဿိတ + နိဿယစပ် ဌာနူ။

သဒ္ဒသတ္ထပုဒ်လုံးအရကား သဒ္ဒါကိုဆိုကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်းရင်း၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကထာယ + သမုဋ္ဌာပနံ ကထာသမုဋ္ဌာပနံ။ အတိက္ကမ္မ + ဧတော အတီတော။

အတီတော + အတ္ထော အတီတတ္ထော။ ကရီယတေတိ ကရဏံ။ (ကရ + ယု)။

ကတ္တာဋ္ဌ - ကား ရှင်ဓနိယ၏ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။

ကမ္မဋ္ဌကား ထိုအားတပ်သော ကျောင်း၏ အာရမ္ဘက --- ဖလူ။

ယု - ပစ္စည်းအရကား ကျောင်းရင်း။

ကရဏဿ ကတာယ + ဘာဝေါ ကရဏဘာဝေါ။ (မအူ)

http://www.dhammadownload.com

မှတ်ချက် ။ ။ ကရဏဘာဝံ-၌ ကရဏကား သဒ္ဒါအားဖြင့် နပုံလိင်။ အနက်အားဖြင့် ဣတ္ထိလိင်။ မာတုဂါမော ကဲ့သို့မှတ်။ ကရဏ-သည် နိယတ နပုံလိင်ဖြစ်၍ ကုဋိကာ-ဟူသော ဝါစ္စလိင် သို့မလိုက်။ ကရဏ၏ နိယတနပုံလိင်၏ အဖြစ်ကို အလက်ာ **"သရဏံ မါဏော် ဓါဏော"**၌ ဝါဏော -ဟူသော ဣတ္ထိလိင် သို့မလိုက်ပဲ -သရဏံ -ဟုဆိုထားသည်ကို ထောက်၍သိလေ။

မတ္တိကာယ + ပကတာ မတ္တိကာမယာ။ သဗ္ဗာ + မတ္တိကာမယာ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ။

၅။ **သဒ္ဓသဏ္ဍ** - ၌ သဏ္ဍ - ကား ကျမ်းဂန်အနက်ယောဖြစ်၍ သဏ္ဍံ, သဏ္ဍာ သဏ္ဍာနိ စသည်ဖြင့် နပုံလိင် စိတ္တာဒိစဉ်လေ။

အတီဓေ - ၌ အတိ - ရှေးရှိသော + ဣ - ဓာတ် + ဓ - ပစ္စည်း။

ဣ-ဓာတ်ကို သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် - ယေ့၊ ယေ့၊ ယောသိ၊ ယောထ။ ယောမိ၊ ယောမ၊
ထေ၊ ရေ၊ ထော၊ ယောဝှေ၊ ယေ့၊ ယောမှေ - ဟု စဉ်။

(နီတိဓာတု။ ၉။)

ဓာတုပစ္စယမှတ်ဖွယ်

ဓာနန္တော = ဉာ + နာ + အန္တ။ ဓာနာတီတိ ဓာနန္တော ဟုပြု။

သဗ္ဗ = သရ + ဗ။ (တနည်း) သဗ္ဗ + အ။

◆ **သရတိ ပဝတ္တတီတိ သဗ္ဗ။ သရ- ဂတိယံ၊ ဓော၊ ရဿ ဓော၊ သဗ္ဗ ဂတိမှိ ဝါ၊ အ၊ သဗ္ဗတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဝါ သဗ္ဗ။ (သူစိ)**

၆။ (က) ပဋိ-ဖြင့် အာမန္တေသိ-၌ မန္တဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ ပဏ္ဏောသန၊ ဘာသနအနက်တို့ကို မဟော၊ ပဋ္ဌနအနက်ဟော၏ - ဟု သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

※ ပဋ္ဌ - ဘာသန်၊ ပဏ္ဏာသန်၊ အာမန်သုံးမျိုးမှတ်။
(ကြွင်း ပါဠိတို့ဖြင့် ဘာဝတ္ထဖော်လေ။)

(ခ) ဘဂဝတော အာရောစေသုံ - ဖြင့် ဘဂဝတော ဇေမတ္တံ အာရောစေသုံ - ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဘဂဝတောကို ဇေမတ္တံ-၌ ဓာမစပ်ရ၊ အာရောစေသုံ-ပုဒ်၌စပ်ရမည်ကို လည်းကောင်း၊ (သမ္ဗန္ဓ) ဘဂဝတော၌ စတုတ္ထီကေဝစ်သ-ဝိဘတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်းစတုတ္ထီသ - ဝိဘတ်၏ အာရောစနသဒ္ဒါ၏အယှဉ် သမ္ပဒါန် အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတျတ္ထ) သိစေ။

ကြွင်း သဗ္ဗမတ္တိကာ (လ) အာဒိတော ပဋ္ဌာယ - ဖြင့် ဘာဝတ္ထပြသည်။

(ဂ) အတီတဘ္ဘော အနာဂတဝစနံ-ဖြင့် ကရိဿတိသည် ဘဝိဿတိ ဂမာဒီဟိကိယိက်-၌ ဘဝိဿတိ-ကဲ့သို့ နာမ်ပုဒ်မဟုတ်၊ ကရဓာတ် + ဿတိဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသော အာချာတ်ပုဒ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း (အာချာတပဒ+ဒု-ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်း (ဘဝိဿန္တီ)ဿတိ-ဝိဘတ်၏ ဤ၌ အတိတ်ကာလ၌ သက်-လည်းကောင်း (ဒု + ဝိဘတျတ္ထ) သိစေ။

(ဃ) အကာသိ - ဖြင့် အတီတဘ္ဘော၌ အတိတ်အနက်ဟူသည် ပရောက္ခာ, ဟိယျတ္တနီ, ကာလာတိပတ္တိ-တို့၏ သက်ရာအတိတ်မဟုတ်၊ အဇ္ဇတ္တနီဝိဘတ်၏ သက်ရာအတိတ်ပင်တည်း - ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း၊ ကရိဿတိ - ပုဒ်၏ ဥဇုကတ္ထအဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၎။ **ကုဋိကာယ ကရဏအာဝ + ကုဋိကာယ ကာရဏအာဝ**

ကုဋ္ဋိကာယ ကရဏဘာဝန္တိ ကုဋိယာ ကတဘာဝံ – ဟု (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၁၇။) ဆိုသောကြောင့် **ကုဋိကာယ ကရဏအာဝ** – သာသင့်သည်။

တေမတ္တဲ + တေဓတ္တဲ

မယဒါသရေ။ – တတ္ထ ဒါဒေသော ယ, တ, တေသဒ္ဒေဟိ နပုံသကေ ဒိဿတိ။ သမာသေ ပန ဒါဒေသော တီလိင်ဂေ ဒိဿတိ။ မာဒေသော ယ တ တေသဒ္ဒေဟိ ပုမိတ္ထိလိင်ဂေသု ဒိဿတိ၊ (နိရုတ္တိဒီပနီ၊ နှာ၊ ၃၈) ထောက်၍ သရနောင်းရာ၌၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုဒ-ပြုခြင်းသည် ယ တ တေ သဒ္ဒါတို့ နောင် နပုံလိင်၌ ဖြစ်၏။ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုမ-ပြုခြင်းသည် ယ တ တေ သဒ္ဒါတို့နောင် ပုံ/ဣတ္ထိလိင်၌ဖြစ်၏။ ဤ၌ကား --အတ္တသဒ္ဒါပုံလိင်ဖြစ်၍ ဒ-ပြုရာဌာနမဟုတ်၊ မ-ပြုရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် **တေမတ္တဲ**သာ သင့်သည်။

၈။ **(စ) သဗ္ဗမတ္တိကာမယာယ**

အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံမြေညက်ဖြစ်ပြီးသော ကုဋိ၏ **"သဗ္ဗမတ္တိကာမယ"** – ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော (တံခါးပေါင်၊ တံခါးရွက်၊ ကျည်သေး၊ ကျည်မ၊ လေသောက်ပြူတင်း၊ တံခါးရွက်မျှကို ထား၍) နံရံ, အမိုး, ဘုတ်တိုင် စသည်မျှသာမြေညက်ဖြင့် ပြီးသော ကုဋိ၌တင်–ကေဒေသူပစာ။ ရှဋ္ဌီနည်း။ (သာစက။ ၄။ ၂၄၉။ သဗ္ဗမတ္တိကာမယန္တိအဖွင့် ပြန်ကြည့်။)

အတိတတ္တေ

အရွတ္တနိဝိဘတ်သက်ရာ အတိတ်ကိုသာယူ–ကေဒေသူ။ ရှဋ္ဌီနည်း။ (ဃ)ဝါကျထောက်။)

၁၀။ **ဓာနဓ္တော** – ဦးဥာဏ်တအရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူ၍ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၁)

(က) **အနုဒ္ဒယာတိ** အနုရက္ခဏာ။

(ခ) ဧတေန မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒဿေတိ။

(ဂ) **အနုကမ္ပာတိ** ပရဒုက္ခေန စိတ္တကမ္ပနာ။ **အဝိဟေသာတိ** အဝိဟိံသနာ။

(ဃ) ဧတေဟိ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒဿေတိ။

(င) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ---- ဘိက္ခဝေ တဿ မောဃပုရိသဿ ပထဝိ-ခဏနစိက္ခလ္လမဒ္ဒနအဂ္ဂိဒါနေသု ဗဟူ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကေ ပါဏေ ဗျာဗာဓေန္တဿ ဝိနာသေန္တဿ တေသု မေတ္တာကရုဏာနံ ပုဗ္ဗဘာဂမတ္တာပိ အနုဒ္ဒယာ အနုကမ္ပာ အဝိဟေသာ န ဟိ နာမ ဘဝိဿတိ၊ အပ္ပမတ္တကာပိ နာမ န ဘဝိဿတီတိ။

(စ) **မာ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ ပါဏေသု ပါတဗျတံ အာပဇ္ဇီတိ** ပစ္ဆိမော ဇနသမူဟော ပါဏေသု ပါတဗ္ဗဘာဝံ မာ အာပဇ္ဇိ။

(၄။ ၂၅၀။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၁၇။ ဝိမတိ၊ ဒု၊ ၁၆၅။ မဏ္ဍူ၊ တ၊ ၂၉၆။ ဘာသာဋီ၊ ဒု။ ၄၉၆။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဒသေဟတိ - ၏ ကတ္တားကိုထည့်၍ (ဃ၊ င)တို့ကို မှန်ကန်စွာ အနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ) ပုစ္ဆာ၊ (င) အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ၁ - စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ ဗျာပါဒေန္တဿ၊ ဝိနာသေန္တဿ - ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ - ကို အစိတ်အပေါင်း ဝိဂ္ဂဟပြု၍၊ အပေါင်း ဝိဂ္ဂဟ၌ ဥာသ်ကောက်ပါ။
၅။ ပါတဗျဘာဝံ - ၌ ပါတဗျ - ကို နာမပဒမာလာ၊ မောဃပုရိသ - ၌ မောဃ - ဝယ် ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ (က၊ ဓ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ င-၌ အပ္ပမတ္တိကာပိနာမ + အပ္ပမတ္တကာပိနာမ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ - ၌ ဖြစ်သင့်သောနည်း ဥပစာကို ထုတ်ပါ။
၁၀။ (ဓ) ဝါကျ ပါတဗျတံ - ၌ ဓာတ်အရတရားကို သဘာဂါဝတ္ထုနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ ဒသေဟတိ - ၏ ကမ္မ္ဘားကို ဘဂဝါ (သို့) ဥပါလိတ္ထေရော - ဟုထည့်။

၂။ (ခ)ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည်၊ (က) ဖြင့် အနုဒ္ဒယာသဒ္ဒါသည် အနုရက္ခဏ အနက်ကိုဟော၏ - ဟု ဖွင့်ပြဆိုတော်မူ၏။ အဘယ့်ကြောင့် ယင်းသို့ဖွင့်ဆိုအပ်သနည်း။ အနုဒ္ဒယာသဒ္ဒါသည် ကရုဏာအနက်၌လည်းဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော - စုဒ်ကြောင့် - (ခ) မိန့်၏။

(တနည်း) ဌပနာတူ၏။ (အနုဒ္ဒယာသဒ္ဒါသည် အနုရက္ခဏအနက်ကို အတွင်းပြု၍ ဖြစ်သောအခါ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ - နှစ်ပါးစုံ၌ ဖြစ်သောကြောင့်) ယင်းအနုဒ္ဒယာဖြင့် မေတ္တာ၊ က[illegible]ပါးစုံကို ပြတော်မူပါသလော။ အနုဒ္ဒယာ- ဖြင့် အဘယ်ကိုပြ ပါသနည်း - စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား - အနုဒ္ဒယာသဒ္ဒါသည် (လ) နှစ်ပါးစုံ၌ဖြစ်သော်လည်း အနုကမ္ပာ အဝိဟေသာ နှစ်ပုဒ်ဖြင့် ကရုဏာကိုပြဆိုလတံ့ဖြစ်သောကြောင့် အနုဒ္ဒယာဖြင့် မေတ္တာကို ပြဆိုပါ၏ - ဟူလိုသော်။

❖ **အနုဒ္ဒယာသဒ္ဒေါ ကရုဏာယ ပဝတ္တတီတိ ? သစ္စမေတံ၊ အယံ ပန အနုဒ္ဒယာ-သဒ္ဒေါ အနုရက္ခဏမတ္တံ အပေက္ခိတ္ဝာ ကတ္ထာ ပဝတ္တမာနော မေတ္တာယ ကရုဏာယစ ပဝတ္တတီတိ တ္ထမေတ္တာယ ပဝတ္တမာနော ဝုတ္တော၊ တသ္မာ သုဝုတ္တမေတံ "ဧတေန မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒဿေတီ"တိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဝါကျဖြင့် အနုကမ္ပာ၊ အဝိဟေသာ-ပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဘိဓေယျတ္ထ - ဒဿနတ္ထ-ကိုပြခြင်းငှာ - (ဃ) မိန့်။
(ပုစ္ဆာတက်လိုလျှင်-ယင်းနှစ်ပုဒ်တို့ဖြင့် မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂမေတ္တာကိုပင်ပြပါလော-ဟုစသည်ဖြင့် တက်လေ။)

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က) စသောဝါကျများဖြင့် နဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ-စသော ပါဠိတော်၌ အနုဒ္ဒယာ၊ အနုကမ္ပာ၊ အဝိဟေသာပုဒ်တို့၏ အဝယဝတ္ထကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယောဇနာနှင့်တကွ ပိဏ္ဍတ္ထကိုပြခြင်းငှာ-င-မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

အမှာ။ (သပာယောနောယ ပိဏ္ဍတ္ထံ ဒသေတုံ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ အာဒိ ဝုတ္တံ- ဟူသော သီ၊ ဋီ၊ သစ် ကိုမှီး၍ တက်သည်။)

၃။ (၁) ဝါကျာရမ္ဘ (ဂ) ပကန္တရ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (င)ဝိတ္ထာရ။ (စ) ပကန္တရ။

စာစပ်။ ။ ဗျပါဒေန္တဿ, ဝိနာသေန္တဿ - ကား သော-ကြောင့် တဿ မောဃပုရိသဿ - ၌ တုလျာဓိကရုဏ်ဝိသေသန/ ဝိသေသျစပ်။

❖ **ဗျာပါဒေန္တဿ - ဖျက်ဆီးသော၊ ဝိနာသေန္တဿ - ဖျက်ဆီးသော၊ တဿ မောဃပုရိသဿ -အား၊ (မအူသျှ)။**

၄။ မေဇ္ဇတိ သိနေဟတီတိ မေတ္တာ။ (မိဒ+တ) မိတ္တေ + ဘဝါ မေတ္တာ။

ပုဗ္ဗတိ ပူရတီတိ ပုဗ္ဗော။ (ပုဗ္ဗ+ အ) ဘဇီယတေ သေဝိယတေတိ ဘာဂေါ။ (ဘဇ + ဏ)

ပုဗ္ဗေ + ဘဝေါ ပုဗ္ဗော။ ပုဗ္ဗော စ + သော + ဘာဂေါစာတိ ပုဗ္ဗဘာဂေါ။

မေတ္တာယ + ပုဗ္ဗဘာဂေါ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေါ။

မေတ္တာ - အရ - မေတ္တာစျာန်သည်- မှချ။

ထို၏ + ရှေးအဘို့၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၌ အစီးအပွါးဖြင့်နှံ့ခြင်းနှင့် အကျိုး + အကြောင်းစပ် ဌာနူပစာ။

မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ - ပုဒ်လုံးအရကား မေတ္တာစျာန်၏ ရှေ့အဖို့ဖြစ်သော အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၌ အစီးအပွါးဖြင့်နှံ့ခြင်း ရ၏။

❖ **မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂန္တိ မေတ္တာဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘူတံ သဗ္ဗသတ္တေသု ဟိတဖရဏမတ္တံ၊ (သာရတ္ထ)။**

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အနုက္ကမေန + ရက္ခဏာ အနုရက္ခဏာ။ ပရေသံ + ဒုက္ခံ ပရဒုက္ခံ။

စိတ္တဿ + ကမ္ပနာ စိတ္တကမ္ပနာ။ ကရုဏာယ + ပုဗ္ဗဘာဂေါ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂေါ။

ပထဝိယာ + ခဏနံ ပထဝီခဏနံ။ စိက္ခလ္လဿ + မဒ္ဒနံ စိက္ခလ္လမဒ္ဒနံ။

အဂ္ဂိဿ + ဒါနံ အဂ္ဂိဒါနံ။

ပထဝီခဏနဉ္စ + စိက္ခလ္လမဒ္ဒနဉ္စ အဂ္ဂိဒါနဉ္စ ပထဝီခဏနစိက္ခလ္လမဒ္ဒနအဂ္ဂိဒါနံ။

ခုဒ္ဒါစ + အနုခုဒ္ဒါစ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒါ။ တေ ဧဝ ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒကာ။

ပဏ္ဍာ + ဇာတော + ပဏ္ဍိတော။ နောနံ + သမ္ဗူဟော ဧနတာ။

(**တနည်း၊**) ပါတဗ္ဗာ ဝိနာသေတဗ္ဗာတိ ပါတဗျာ။ (သတ္တဝါတို့ရ၏။)

❖ **ပါတဗျာဘာဝန္တိ ဝိနာသေတဗ္ဗတံ၊ (သာရတ္ထ)**

ကမ္မသာစ်ဉာဉ်

ပါ - ဓာတ်အရ ကတ္တားဠကား နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသ၊ မောဟ ပြဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။

ကမ္မ၌ - ကား ထိုအားတပ်သော သတ္တဝါတို့၏ အာရမ္မဏ ---- ဖလူ။

တဗျ အရကား ဖျက်ဆီးအပ်သော သတ္တဝါတို့ရ၏။

မအူသျှ၌ကား ပါတိ ဝိနာသေတီတိ ပါတဗ္ဗော။ တဿ + ဘာဝေါ။ နေ့သမ္ဗူဟောနှင့် အရတူ ကတ္တား ဟောတည်း -- ဟု ဆိုသည်။

http://www.dhammadownload.com

၅။ **ပါတဗျဘာဝံ ၌** ပါတဗျ - အရ မအုန်သျှအလို ဇနသမ္မုဟ ရ၏။ သာရတ္ထ အလို သတ္တဝါတို့ရ၏။ ထိုကြောင့် ပါတဗျော - ပါတဗျာစသည် ပုံလိုင် ပုရိသာဒိစဉ်။
မောဃ -၌ မုဟ-ဓာတ် (တနည်း) မုဟူ - ဓာတ် ယူ၍ မုယှတိ မုယှန္တိစသည်ဖြင့် ဒိဝါဒိဂိုဏ်းစဉ်။

✧ **မုဟူ ဒိ မုစ္ဆာဝေစိတ္တေသု ပဝတ္တတိ။ (ဓာတွတ္ထ။ ၃၀၀။)**

✧ **မုဟ - ဝေစိတ္တေ။ အ၊ ဟဿံ + ဃော။ မုဟ မုစ္ဆာယံ ဝါ။ ဃော၊ ဟ - လောပေါ။ မုယှန္တိ သတ္တာ ဧတ္ထာတိ မောဟော။ (သုစိ)။**

ဓာတု + ပစ္စယဖွင့်ဘွယ်

စိက္ခလ္လ = စိက္ခ + အလ။ (လ - လ)
အဂ္ဂိ = အဂ + ဂိ။ အဂတိ ကုဋိလော ဟုတွာ ဂစ္ဆတီတိ အဂ္ဂိ။ (ဏွာဒိ)။
ဒုဒ္ဒ = ဒုဒိ+ ဒက်။ **အပ္ပ** = အလ + ပ (တနည်း) အပ္ပ + အ။
မတ္တ = မာ + တ။ **သမ္ဘာ** = သံ + ဦဟ + အ။

၆။ (က) အနုရက္ခဏာ - ဖြင့် အနုဒ္ဒယာ၌ အနုရှေး + ဒယ - ဓာတ်သည် ဒါန ဂတိ - စသော အနက်တို့ကို မဟော၊ ရက္ခဏ - အနက်ဟော-- လည်းကောင်း၊ (ဒု-ဓာတွတ္ထ) အ - ပစ္စည်း ဘာဝသာဓနေ၌သက်-လည်းကောင်း၊ အနုဒ္ဒယနံ အနုဒ္ဒယာ - ဟုပြု - လည်းကောင်း - သိစေသည်။
(ခ) ဖြင့် အနုဒ္ဒယာအရ မေတ္တာစျာန်၏ ရှေးအဘို့၌ ဖြစ်သောအလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ အစီးအပွါးဖြင့်နှံခြင်းကို ယူရမည်ဟုသိစေ။ (ကြား + ဘီ)။
(ဂ) စိတ္တကမ္မနာ - ဖြင့် အနုကမ္ပာ - ၌ (အနုရှေး + ကမ္ပ - ဓာတ် (ဝါ) ကပိဓာတ် + အ ပစ္စည်း) အ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနေအနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ အနု-၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက-လည်းကောင်း၊ အနုကမ္ပနံ အနုကမ္ပာ-ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ အနုကမ္ပာ-အရ ကိုယ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကို မယူရ၊ စိတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကိုယူ -- လည်းကောင်း သိစေသည်။
ပရဒုက္ခေန - ဖြင့် စိတ္တကမ္မနာ၌ စိတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်းဟူသည် = သူတပါးတို့ဒုက္ခကြောင့် တုန်လှုပ်ခြင်း ပင်တည်းဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)။
အဝိဟိံသနာ - ဖြင့် အဝိဟေသာ - ၌ နရှေး + ဝိရှေး+ဟိံသိဓာတ် (ဝါ) ဟိံသ-ဓာတ် + ဏ-ပစ္စည်း။ ဏ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနေ- အနက်၌သက်--- လည်းကောင်း၊ အဝိဟိံသနံ အဝိဟေသာ-ဟုပြု-- လည်းကောင်း-- သိစေ။
(ဃ - ဝါကျကို ၁-ဝါကျနှင့်အတူ ဖော်လေ။)
(စ) ဇနသမ္မုဟော-ဖြင့် ဇနတာ-၌ တာ-ပစ္စည်း၏ သမူဟအနက်၌ သက်-- လည်းကောင်း၊ ဇနာနံ + သမူဟော ဇနတာ-ဟုပြု--- လည်းကောင်း သိစေ။
ပါတဗျဘာဝံ-ဖြင့် ပါတဗျတ်- ၌တာ - ပစ္စည်း ဘာဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်၊ ပါတဗျာနံ + ဘာဝေါ ပါတဗျတာ - ဟုပြု --- သိစေသည်။
မာ အာပဇ္ဇိ - ဖြင့် မာပဇ္ဇိမာ၌ မာ-သည် ပုဂ္ဂလမာ စသည်၌ ကဲ့သို့ လ-ဟူသောအနက်ကို ဟောသောနာမ်ပုဒ်မဟုတ်၊ ပဋိသေဓအနက်ကိုဟောသော နိပါတ်ပုဒ်အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (နိပါတလိင်္ဂပဒ + နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)။ ယင်း မာ - ကို အာပဇ္ဇိ၌ ယှဉ်စပ်၍ အနက်ပေးရမည်ကို လည်းကောင်း (သမ္ဗန္ဓ) သိစေ။
ပစ္ဆိမော - ဖြင့် ပစ္ဆိမာ ဇနတာ - ၌ ပစ္ဆိမာသည် ဇနတာ - ပုဒ်၏ (လိင် + ဝုစ် + ဝိဘတ် တူဖြစ်သော) တုလျာဓိကရဏဝိသေသန၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

၇။ အပ္ပမတ္တကာပိ+အပ္ပမတ္တိကာပိ

ဤ၌ အနုဒ္ဒယာ အနုကမ္ပာ အဝိဟေသာ - တို့၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်သည်။ "ဣတ္ထိလိင်တွင်၊ က-ကိုမြင်၊ အ-လျှင်ဣဖြစ်မြဲ။" ဟူသောနိယံနှင့်အညီ အ -ကို ဣပြု၍ ပြီးသောကြောင့် အပ္ပမတ္တိကာပိ - ပါဌ်သာသင့်သည်။

အနုဒ္ဒယာ + အနုဒယာ

အနုဒယတိ ပရဒုက္ခံ အတ္တသုခဥ္စ ဟိံသတီတိ အနုဒ္ဒယာ။ အ၊ ဣတ္ထိယံ။ အာ။ (သူစိ) အနုဒယတီတိ အနုဒါတိ ဝတ္တဗ္ဗေ အနုဒ္ဒါတိ ဒ-ကာရာဂမနံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ (မူလဋီကာ ၊ ၁ ၊ ၁၆၇)။ ယင်းသူစိ + မူလဋီကာတို့အလို **အနုဒ္ဒယာ** - သင့်သည်။

ကုလာနုဒယာယ (မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်-၃၉၇) ။ ကုလာနံ အနုဒယတာယ (၄င်း-အဋ္ဌကထာ။ ၄၀၈) တို့ကို ထောက်လျှင်ကား--- အနုဒယာ - ဟုဒွေးဘော်မဲ့ပါဌ်လည်းသင့်။

မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ + မေတ္တပုဗ္ဗဘာဂံ။ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂံ + ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂ

သမာသ်လယ်မှာ၊ ထီမြဲသာ၊ ရဿာ မပြုရ၊ နှင့်အညီ ---မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ၊ ကရုဏာ ပုဗ္ဗဘာဂံတို့သာ သင့်သည်။

၈။ အနုဒ္ဒယာ

အပေါင်းဖြစ်သော မေတ္တာ + ကရုဏာ - တို့၏ **"အနုဒ္ဒယာ"** - ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မေတ္တာ -၌တင် - ဧကဒေသူ။

ဤအနုဒ္ဒယာ- ဟူသောနည်းသည် ဆိုလတံ့သော အနုကမ္ပာ၊ အဝိဟေသာ-ပုဒ်တို့ဖြင့် ကရုဏာကို ယူလတံ့ဖြစ်၍ ယင်းကရုဏာမှကြွင်းသော မေတ္တာ -ကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်းမည်၏။ (သာရတ္ထ သာဓကပါဠိ -၂- နံပါတ်၌ရေးခဲ့ပြီ။)

(ဘာသာဋီကာ၌ကား ဂေါဗလီဗဒ္ဒနည်း ၊ ပုညဉာဏသမ္ဘာရနည်းဖြင့် အနုဒ္ဒယာပုဒ်က မေတ္တာကိုသာ ဟောရတော့၏ - ဟု မှာထားသည်။)

(တနည်း) အင်္ဂြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂတရား၏ **"အနုဒ္ဒယာ"** ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော မေတ္တာစျာန်၌တင် ကာရဏူပစာ + နာနန္တရိကနည်း။

အနုကမ္ပာ ၊ အဝိဟေသာ

အင်္ကြောင်း - ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂ၏-**"အနုကမ္ပာ အဝိဟေသာ"**ဟူသောအမည်ကို အကျိုး-ကရုဏာ စျာန်၌ တင် ကာရဏူပစာ (မစိုးရိမ် - ပါ - ဖြေ။)

(တနည်း) အပေါင်းဖြစ်သော မေတ္တာစျာန်၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော မေတ္တာ၊ မေတ္တာစျာန်သို့ရောက်သော မေတ္တာတို့၏ **"အနုဒ္ဒယာ"** - ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မေတ္တာစျာန်၏ ရှေးအဘို့၌ဖြစ်သော မေတ္တာ၌တင် - ဧကဒေသူပစာ။ (ပေါက်မြိုင်ဆရာတော်။)

အနုကမ္ပာ+အဝိဟေသာ

အပေါင်းဖြစ်သော ကရုဏာစျာန်၏ ရှေးအဘို့၌ဖြစ်သော ကရုဏာ၊ ကရုဏာစျာန်သို့ရောက်သော ကရုဏာတို့၏ **"အနုကမ္ပာ၊ အဝိဟေသာ"** အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကရုဏာစျာန်၏ ရှေးအဘို့ ဖြစ်သော ကရုဏာ၌တင် ဧကဒေသူ။ (ပေါက်မြိုင်ဆရာတော်)။

http://www.dhammadownload.com

မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ – ၌ အကြောင်းမေယ္ယာဘာဝနာ၏ **"မေတ္တာ"** – ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော မေတ္တာစျာန်၌ တင်ကာရဏူ + နာနန္တရိက။
ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂံ – ၌ အကြောင်း–ကရုဏာဘာဝနာ၏ **"ကရုဏာ"** – ဟူသောအမည်ကို အကျိုးကရုဏာ စျာန်၌တင် ကာရဏူ + နာနန္တရိက။

၁၀။ **အာဝတ္တဟာရဟူသော်ကား** (လ) အာဝတ္တဟာရမည်၏။ အဘယ်သို့လည်းစေသနည်းဟူမူကား--- **ပါဠိဈတ်၌** ပါ – စတ်အရ -- ဒေါသ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အယောနိသောမနသိကာရ အသဒ္ဓမ္မသဝန ဗာလူပသေဝန အကုသ စက္ခုဝိပတ္တိ အပ္ပမာဒ–စသည်တည်း။ ထိုတွင် အယောနိသောမသိကာရကို ယူသဖြင့် စသည်ဖြင့်ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၂)

(က) ဧဝံ ဘိက္ခာယ ပန ကုဋိကာယ ဓနိယဿ ပရိဝိတက္ကဥ္စ ပုန ကုဋိကရဏတ္ထာယ ဥဿာဟဥ္စ ဒဿေတုံ **"အထ ခေါ အာယသ္မတော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

(ခ) တတ္ထ **ဒါရုဂဟေ ဂဏကောတိ** ရညော ဒါရုဘဏ္ဍာဂါရေ ဒါရုဂေါပကော။

(ဂ) **ဒေဝဂဟာဒါရူနီတိ** ဒေဝေန ဂဟိတဒါရူနိ။

(ဃ) ရာဇပဋိဂ္ဂဟိတဘူတာနိ ဒါရူနီတိအတ္ထော။

(၄၊ ၂၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၁၂၂။ မအူ၊ တ၊ ၃၁၃။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၁၅။)

၁။ ဓနိယဿ – ကိုကာကောင်လောကနည်းကြံ၍၊ ဘိက္ခာယ – ၏ ကတ္တားကိုထည့်ပြီး (က) ကိုအနက်ပေးပါ။
၂။ (က) ကို နည်းထုံးကျကျ စောဒနာတက်၍၊ (ခ) ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ အထက်ပါဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (က) ကုဋိကာယကို သဒ္ဒနယကျကျ စာစပ်ပါ။
၄။ ဒါရုဘဏ္ဍာဂါရေ–ကို အစိတ် + အပေါင်း – ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာဉ်ကောက်ပြပါ။
၅။ ဥဿာဟ – ကို နာမပဒမာလာ၊ အင်္ဂါရကို ဓာတု + ပစ္စယဝေဘန်ပါ။
၆။ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဒါရုဂဟေ + ဒါရုဂေဟေ – ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကိုအကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) ဝါကျ ဒေဝေန – ၌ ဖြစ်သင့်သောနယ္ယပစာရကိုအကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ ရညောကို ပဒဋ္ဌာနဟာရစီစစ်ပြပါ။

==========================

၁။ ပန၊ ဆက်။ ဧဝံ ၊ ဤသို့။ "ဧဝံ ဘန္တေ။ ပ။ ဘိန္ဒိ သု" ဟူ၍။ ဓနိယဿ၊ ၏။ ကုဋိကာယ၊ ကို။ ဘိက္ခုဟိ၊ တို့သည်။ (ထည့်) ဘိက္ခာယ ၊ ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည်ရှိသော်။ ဓနိယဿ၊ ၏။ ပရိဝိတက္ကဥ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ (လ) (ဥပါလိတ္ထေရေန) ဝုတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

(က) စောဒနာ

၂။ ဆရာ-ဥပါလိမထေရ်သည် အထဝေါ အာယသ္မတော-စသောစကားကို ဆိုတော်မူ၏။ ရှင်ဓနိယ၏ ကုဋီကို ရဟန်းတို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ) ဧဝံဘန္တေ။ ပ။ ဘိန္ဒိံသု ဟူ၍ ရှင်ဓနိယ၏ ကုဋီယ်ကို ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကိုပြပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် (ဝါ) အဘယ်ကိုပြခြင်းငှာ အထဝေါ အာယသ္မတော စသော စကားရပ်ကို ဆိုတော်မူ အပ်ပါသနည်း။ အကယ်၍ (ဧဝံဘန္တေ။ ပ။ ဘိန္ဒိံသု - ဟူ၍ ရှင်ဓနိယ၏ ကုဋီယ်ကို ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီးဖြစ်၍) အထဝေါ အာယသ္မတော - စသော စကားရပ်ကို မဆိုသင့်ဘဲလျက် ဆိုချေသော် အရှင်ဥပါလိအား ပုနရုတ္တိဒေါသ, နိရတ္ထကဒေါသ---၏ ။ စုဒ်ကြောင့်(က) မိန့်။

အစိပ္ပါယ်ကား - ဧဝံ ဘန္တေ ။ ပ ။ ဘိန္ဒိံသု -ဟူ၍ပြပြီး ဖြစ်သော်လည်း ရှင်ဓနိယ၏ အကြံအစီကို လည်းကောင်း, တဖန် ကုဋီကိုပြုခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း ပြလိုသောကြောင့်---ဟူလို။

အမှာ ။ ။ စကားနှစ်ရပ် သန္ဓေစပ်က-စသောနိယံနှင့်အညီ အနုသန္ဓေ-ဝါကျကို စနစ်တကျ ကျမ်းတက်ပုံ ရှင်းလင်းချက်မှာ ရှေး၌ပြဆိုခဲ့ပြီ။ (ဤ-(က) ဝါကျ အနုသန္ဓေကိုရှေးရိုးအတိုင်း ရေးရမည် ဆိုလျှင် ဧဝံ ကုဋိကာယ ဘိန္နဘာဝံ ဒဿေတွာ လဒ္ဓါနိ ဓနိယဿ ပရိဝိတက္ကဉ္စ ပုန ကုဋိကရဏတ္တာယ ဥဿာဟဉ္စ ဒဿေတုံ "အထဝေါ အာယသ္မတော" တိအာဒိ ဝုတ္တံ-ဟုရေးသားရမည်။ ဤ၌ကား-လက္ခဏ နှင့်ရေးထားသည်။ အတူတူပင်မှတ်လေ။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ က - ဖြင့် အထဝေါ အာယသ္မတော စသောပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓ သမုဒါယတ္ထကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဝယတ္ထကိုပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

၃။ ခ-သည် ပက္ခန္တရ ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။

ဃ - သည် ဝုဋ္ဌတ္ထကိုဖော်ပြ--ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ဒေဝဂဟဒါရူနိ - ၌ ဒေဝအရ - ဝိသုဒ္ဓိဒေဝ စသည်ကို ယူအပ်ပါသလော - ဟုစုဒ်ရှိ၍ - ဆက် - ဝါကျာရမ္ဘ။

စာစပ် ။ ။ ကုဋိကာယ-ကား ကို - ကြောင့် ဘိန္နာယ - ၌ လက္ခဏဝန္တက်၊ ဘိန္နာယ - ကား လက္ခဏဝန္တက်၏ ကြိယာ။ (ဝါ)လက္ခဏကြိယာစပ်။ ဘိန္နာယ-ကို ပရိဝိတက္ကံ၊ ဥဿာဟံ-ပုဒ်တို့၌ လက္ခဏ ကြိယာစပ်။

✤ **ဘိန္နာယာတိပဒံ ပရိဝိတက္ကံ ဥဿာဟဉ္စပဒဒွယေ လက္ခဏကြိယာ။ (ယောဇနာ)**

၄။ ဒရိယတီတိ ဒါရု။ (ဒရ + ဏု) ဘဉ္ဇီယတေတိ ဘဏ္ဍံ။ (ဘဉ္ဇ + ဏ)
ဘဏ္ဍန္တိ ပရိဘာသန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဘဏ္ဍော။ (ဥစ္စာ။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ)
ဒါရူနိစ + တာနိ + ဘဏ္ဍာနိစာတိ ဒါရုဘဏ္ဍာနိ။
ဋ္ဌပီယန္တိ ဧတ္ထ အာဂါရေတိ ဋ္ဌပနံ။ (တနည်း) ဋ္ဌပေန္တိ ဧတ္ထ အာဂါရေတိ ဋ္ဌပနံ။
ဒါရုဘဏ္ဍာနံ + ဋ္ဌပနံ + အာဂါရံ ဒါရုဘဏ္ဍာဂါရံ။ (တသို့)
ဒါရုဘဏ္ဍ- အရကား သစ်ဘဏ္ဍာတို့သည် မှုချ။
ထို၏ + ထားရာဖြစ်သောအိမ်နှင့် ဋ္ဌာနီ + ဋ္ဌာနစပ် ဋ္ဌာနူ။

http://www.dhammadownload.com

ပုဒ်လုံး-ကား သစ်ဘဏ္ဍာတို့ကိုထားရာဖြစ်သောအိမ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကုဋ္ဋိယာ + ကရဏံ။ တမေဝ + အတ္ထော ကုဋ္ဋိကရဏတ္ထော။
ဂေါပတိ ရက္ခတီတိ ဂေါပကော။ (ဂုပ + ဏ္ဍု) ဒါရူနံ + ဂေါပကော ဒါရုဂေါပကော။
+ ဂဟိတာနိစ + တာနိ + ဒါရူနိစာတိ ဂဟိတဒါရူနိ။ ရညာ + ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ရာဇပရိဂ္ဂဟိတာနိ။
+ ရာဇပရိဂ္ဂဟိတာနိ + ဟုတွာ + ဘူတာနိ ရာဇပရိဂ္ဂဟိတဘူတာနိ။
+ ဥဿဟတီတိ ဥဿာဟော။ ဥဿဟန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ ဥဿာဟော။
ဥဒုက္ခလာဘံ + သဟတိ ခမတီတိ ဝါ ဥဿာဟော၊ (ဥ + သဟ + ဏ)

၅။ ဥဿာဟော၊ ဥဿာဟာ - စသည်ဖြင့် ပုံလိုင် ပုရိသာဒိစဉ်။
အဂါရ - ကား အဂသဒ္ဒူပပဒ + ရာ - ဓာတ် + ကွိပစ္စည်း။

✣ **န ဂစ္ဆန္တီတိ အဂါ၊ ထမ္ဘာဒယော။ တေ+ ရာတိ ဂဏှာတီတိ အဂါရံ၊ ရဿဿ ဒီဃတ္တေ အာဂါရံ။ (သူစိ)**

(တနည်း) အဂ - ဓာတ် + အာရ - ပစ္စည်း။

✣ **အဂန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္ထာ တိ အဂါရံ၊ ယရံ။ (ဏွာဒိ၊ မောဂ်)**

၆။ (၁) ဒါရုဘဏ္ဍာဂါရေ -ဖြင့် ဒါရုဂေဟေ -၌ ဒါရုအရ သာမညသစ်ကိုမယူရ၊ ဘဏ္ဍာဖြစ်သော သစ်ကိုယူ -လည်းကောင်း (ကြား + ဘိ) ဂဟ - သဒ္ဒါသည် တနင်္ဂနွေဂြိုဟ် - စသော အနက်တို့ကို မဟော၊ အိမ် - ဟူသောအနက်ဟော--လည်းကောင်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ၊ သဒ္ဒါဟောဘိ) (တနည်း) ဂဟ - သဒ္ဒါသည် အာဂါရ သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်-လည်းကောင်း (ပရိယာယ်+ဘိ) ဒါရူနံ (ဒါရုဘဏ္ဍာနံ) ဌပနံ + ဂဟံ ဒါရုဂဟံ - ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ပြု -- လည်းကောင်းသိစေပါသည်။

ရညော - ဖြင့် ဒါရုဂဟ-အရ အမတ်, ကုန်သည်-စသည်တို့၏ သစ်ဘဏ္ဍာအိမ်ကို မယူရ၊ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ သစ်ဘဏ္ဍာအိမ်ကို ယူရမည်ဟုသိစေပါသည်။

ဒါရုဂေါပကော-ဖြင့် ဒါရုဂေဟဂဏကော-၌ ဂဏက-သဒ္ဒါသည် ဗေဒင်ဆရာ, သင်္ချာတတ်သူ-ဟူသော အနက်တို့ကိုမဟော၊ သစ်စောင့်သစ်ထိန်း-ဟူသောအနက်ဟော---သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

(ဂ) ဒေဝေန ဂဟိတဒါရူနိ -ဖြင့် ဒေဝဂဟဒါရူနိ-၌ ဂဟ - ဝယ် အ -ပစ္စည်းကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း (ဒုံ+ပစ္စယတ္ထ) ဂယီသူ (ဂဟိတာနိ) တိ ဂဟာနိဟု-ပြု--လည်းကောင်း၊ ဒေဝနှင့် ဂဟကို ဒေဝေန+ဂဟာနိ ဒေဝဂဟာနိ-ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်ပြု-လည်းကောင်း (သမာသလိင်္ဂပဒတ္ထ) အပေါင်းပုဒ်ကို ဒေဝဂဟာနိစ+တာနိ+ဒါရူနိစာတိ ဒေဝဂဟဒါရူနိ-ဟု ကမ္မဓာရယ်-ပြု-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် ဒေဝအရ ဝိသုဒ္ဓိနတ်, ဥပပတ္တိနတ်တို့ကို မယူရ၊ သမ္မုတိနတ်ကိုယူ - လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဒေဝ-သဒ္ဒါ သမုတိနတ်-ဟူသောအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ဒေဝဂဟဒါရု-အရ မင်းသိမ်းဆည်းအပ်သော သစ်တို့ဟူသည်-မင်း၏ဥစ္စာအဖြစ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သောသစ်တို့ပင်တည်းဟု သိစေ။

၇။ ဒါရုဂဟေ+ဒါရုဂေဟေ

ဂဟာဿုပဓေယျတ္တံ အသမာသေ နိစ္စံ (လ) အသမာသေတိ ကိံ?၊ ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော ဂဟကာရကဒိဿသိ။ ဂဟဿော၊ ဂဟကူဋံ၊ ရာဇဂဟံ။ (နီတိ။ သုတ္တ၊ ၁၂၃၈) ကိုထောက်၍ သမာသ်

http://www.dhammadownload.com

မဟုတ်ရာ၌ ဂဟ-ဓာတ်၏ ဥပဓာ-မည်သော အ-ကို အမြဲ-ဧ-ပြု၊ သမာသ်အရာ၌ ဧ-မပြုရ။ ထို့ကြောင့် နီတိသုတ္တအလို - ဒါရုဂဟေ ပါဌ်သင့်သည်။

ကစ္စည်း၊ ရူပသိဒ္ဓိ - တို့၌ကား ဂဟသုပဓဿေ ဝါ -. ဟု ဝါ -သဒ္ဒါဖြင့်သုတ်တည်ပြီး ယင်းသုတ်အစီအရင် အနိစ္စဝိဓိဖြစ်ကြောင်းကို ဂယှတီ တိ ဂေဟံ၊ ဂဟံ ဝါ -· ဟု ပုံစံပြယုဂ်နှင့်တကွ ပြဆိုထားသည်။

အဘိဓာနပ္ပဒီပိကာဂါထာ-၂၀၆၊ ၂၀၇-တို့၌လည်း ဂဟံနှင့် ဂေဟံ-၂-ပုဒ်လုံးအိမ်ဟော ပရိယာယ် အဖြစ်ပြဆိုထားသည်။ သုတ်သီလက္ခန် သာမညဖလသုတ် (ဒီ၊ ၅၊ ၁။ ၁၂၅။) ၌လည်း (သမာသ်အရာ၌ ဂဟ-ဓာတ်၏ ဥပဓာ-မည်သောအ-ကို ဧ-ပြုထားသည့်) တာပနဂေဟံ-ပုဒ်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ကစ္စည်း၊ ရူပသိဒ္ဓိ၊ အဘိဓာန်။ သီ၊ ၄ - တို့အလို **ဒါရုဂေဟေ** - ပါဌ်လည်းသင့်သည်။

အဂါရ + အာဂါရ - ၂ - ပါဌ်သင့်။ ၅ - နံပါတ် သူစိသာဓကထောက်လေ။

၇။ **(၇) ဒေဝေန**

အပေါင်း-ဝိသုဒ္ဓိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်၊ သမ္မုတိနတ်တို့၏ "**ဒေဝေန**"-ဟူသော အမည်ကို အစိတ် ဖြစ်သော သမ္မုတိနတ် ၌တင် ကေဒေသျူပစာ။ ရှဋ္ဌီနည်း။ (ဿ- ဝါကျထောက်)

ဒါရုဂဟေ

အပေါင်း-သစ်ဘက္ခာအိမ်အားလုံး၏ "**ဒါရုဂဟေ**"-အမည်ကို အစိတ်-ဘုရင်ဗိမ္ဗိသာရ၏ သစ်ဘက္ခာ အိမ်၌တင် - ကေဒေသျူ။

ဒါရု

သာမည သစ်ကိုမယူရ၊ ဘက္ခာဖြစ်သောသစ်ကိုယူ။ ကေဒေသျူ။

ဂဏ္ဍကော

အပေါင်း - ဗေဒင်သရာ၊ ဂဏန်းတတ်သူ၊ သစ်စောင့် သစ်ထိန်း တို့၏ "**ဂဏ္ဍက**"အမည်ကို အစိတ် - သစ်စောင့်သစ်ထိန်း- ၌တင် ကေဒေသျူ။

ခေ့ိယဿ

ကာကောလောကနနည်း ။ (နံပါတ် - ၁ -အပဖြစ္စူတင်လေ။)

၁၀။ **ပဒဒ္ဓာနဟာရဟူသော်ကား --မည်၏။ အဘယ်သို့ စိစစ်သနည်းဟူမူကား -ရဉ္စောအရ ဗိမ္ဗိသာရမင်း** ၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ ထို၏ပဒဋ္ဌာန်ကား သာမညအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် ကံ-အာဟာရတည်း။ ထိုခန္ဓာငါးပါးကား ပုညာပုညဝိပါက၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ပုည၏ပဒဋ္ဌာန်ကား ယောနိသောမနသိကာရတည်း။ ထိုပုညကား ကုသလဝိပါက်ဇ္ဈာရုံ၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ အပုည၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အယောနိသောမနသိကာရတည်း။ ထိုအပုညကား အကုသလဝိပါက် အနိဋ္ဌာရုံ၏ ပဒဋ္ဌာန် တည်း။ ဝိပါက်၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ပုညာပုညတည်း။ ထိုဝိပါက်ကား နာမ်ရုပ်၏ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုနာမ်ရုပ်ကား သဠာယတန၏ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဩရုယှောရုယှ အာရုယှာရုယှအားဖြင့်ပဒဋ္ဌာန်ကို စိစစ်ခြင်းသည် ပဒဋ္ဌာနဟာရမည်၏။

http://www.dhammadownload.com

အမှာ။ ။ လောကော့ဗုဒ္ဓေါ စသောပုဂ္ဂိုလ်ခြင်းဟောပုဒ်မှန်သမျှ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ ဒေါထက်ပါ အတိုင်းပဒတ္ထနဟာရထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၃)

(က) **နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနီတိ** နဂရဿ ပဋိသင်္ခါရူပကရဏာနိ။

(ခ) **အာပဒတ္ထာယ နိက္ခိတ္တာနီတိ** အဂ္ဂိဒါဟေန ဝါ ပုရာဏဘာဝေန ဝါ ပဋိရာဇူပရုန္ဓနာဒိနာ ဝါ ဂေါပုရဋ္ဋာလက ရာဇင္ဂေဟပ္ပရ ဟတ္ထိသာလာဒီနံ ဝိပတ္တိ အာပဒါတိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) **တဒတ္ထံ နိက္ခိတ္တာနီတိ** ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဃ) **ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ဆေဒါပေတွာတိ** အတ္တနော ကုဋိယာ ပမာဏံ သလ္လက္ခေတွာ ကိဉ္စိ အဂ္ဂေ, ကိဉ္စိ မဇ္ဈေ, ကိဉ္စိ မူလေ, ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ ကရောန္တော ဆေဒါပေသိ။

(ဌ· ၂၅၅။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၂။ မအူ၊ တ၊ ၃၁၃။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၁၆။)

၁။ဆေဒါပေသိ-၏ ကတ္တား + ကံတို့ကို မှန်ကန်စွာ ထည့်၍ (ဃ) ဝါကျကိုသာ အနက်ပေးပါ။
၂။(ဂ)ကို ဒေါသာရောပနစောဒနာတက်ပါ။
၃။(ဂ)ဝါကျကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ အဂ္ဂိဒါဟေန-ကို သဒ္ဒနယကျကျစာစပ်ပါ။
၄။(ဃ) ဝါကျ ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ-ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာဉ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။(ခ)ဝါကျ ရာဇင်္ဂေဟပ္ပရ-ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ ပုရဝယ် ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။က-ဂ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ရာဇင္ဂေဟပ္ပရ + ရာဇင္ဂေဟပ္ပရ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။(ဃ)ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ-၌ ဒွန္ဒပစာရကိုအကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ဟတ္ထိသာလာ-၌ သာလာကို ဝေဝစနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ ဆေဒါပေသိ-၏ ကတ္တား + ကံကို ကုမ္ဘကာရပုတ္တော- သော။ အာယသ္မာဓနိယော့သည်၊ ဂဏကံ-သစ်တို့ကို လှုံ့ဆော်စေတတ်သူကို-ဟုထည့်။ (ပါဠိတော်ပြန်ကြည့်)

၂။ **(ဂ)ဒေါသာရောပနစောဒနာ**

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် အာပဒတ္ထာယ-၌ အာပဒါ-အရ ဝိပတ္တိ=ပျက်စီးခြင်းကို ယူရမည်ဟု ဆို၏။ အာပဒတ္ထာယ-၌ အာယ၏ဖြစ်သင့်သော ကာရိဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတျတ္ထကို ဆရာမပြဆိုတော့ပြီလော။ အာယ၏ ကာရိဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတျတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။ အာယ၏ ကာရိ ဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတျတ္ထကို မပြဆိုသော် ဆရာအားသဒ္ဒေပ + ဝိတ္ထာရဆန့်---ဝိရောဓိဒေါသ (အဗျာပိတ - ဒေါသလည်း တင်နိုင်သည်) ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

အဓိပ္ပါယ်ကား -အာယ-သည် စတုတ္ထီ သဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သည်၊ ယင်းသဝိဘတ်သည် တဒတ္ထသမ္ပဒါန် အနက်၌ သက်၏ဟု ငါပြ--- ဟူလို။

၃။ (ဂ)သည် အာပဒတ္ထာယ - ၌ ၎တ်နေသည့် ဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတ်ျတ္ထဖော်ပြ --- ဝိတ္ထာရ။

တစပ်

အင်္ဂဒါပဟေန - ကား ဖြင့်-ကြောင့် - ဝိပတ္တိ၌ ကရိုက်း + ကရိုက်း၏ ကြိယာစပ်။
(တနည်း) ကြောင့် --- ကြောင့်- ဝိပတ္တိ ၌ ဟိတ် + ဟိတ်၏ ဖိုလ်စပ်။

၄။ ခဒိုတမ္ဗော ဆိန္ဒိတမ္ဗောတိ ခဏ္ဍော။ (ခဒို + က) န + ခဏ္ဍော အခဏ္ဍော ။
(တနည်း) ဝုမိုပ္ပဏ္ဍော + ခဏ္ဍော အခဏ္ဍော။
န-အရ ဝုမိုပ္ပတ္တဘောဂုဏ်သည် မှချ။ ထို၏ + ကြီးသော သစ်ပိုင်းနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်--ဌာန္န။
အခဏ္ဍ - ပုဒ်လုံးအရကား --- ကြီးသော (ဖြတ်အပ်သော) သစ်ပိုင်းရ၏။
ခဏ္ဍော စ + အခဏ္ဍော စ ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ။
ခဏ္ဍ-အရ ငယ်သောသစ်ပိုင်းသည် မှချ။
ထို၏ + (အခဏ္ဍအရ)ကြီးသောသစ်ပိုင်းနှင့် ပြုခြင်းကြိယာ ဖြတ်ခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ဗန်သည် ဌာန္န။
ပုဒ်လုံး၏ အရကား --- ငယ်သောသစ်ပိုင်း ကြီးသောသစ်ပိုင်းရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပဋိသင်္ခါရဿ + ဥပကရဏာနိ ပဋိသင်္ခါရူပကရဏာနိ။ + အင်္ဂဿ + ဒါဟော အင်္ဂဒါဟော။
ပုရာဏာနံ + ဘာဝေါ ပုရာဏဘာဝေါ။ ပဋိပက္ခာ + ရာဇာနော ပဋိရာဇာနော။
ပဋိရာဇူနံ + ဥပရုန္ဓံ ပဋိရာဇူပရုန္ဓံ။ ပဋိရာဇူပရုန္ဓံ + အာဒိ တေဿာတိ ပဋိရာဇူပရုန္ဓနာဒိ။
ပုရဿ + အဗ္ဘေ အဗ္ဘေပုရံ။ ရညော + အဗ္ဘေပုရံ ရာဇဗ္ဘေပုရံ။
ဟတ္ထီနံ + ဌပနာ + သာလာ ဟတ္ထိသာလာ။ ဂေါပုရဉ္စ + အဋ္ဋာလကောစ + ရာဇဗ္ဘေပုရဉ္စ ဟတ္ထိသာလာစ။ တာ + အာဒယော + ဧတေသန္တိ ဂေါပုရဋ္ဋာလကရာဇဗ္ဘေပုရဟတ္ထိသာလာဒယော။

၅။ ရာဇဗ္ဘေပုရံ - ရာဇဗ္ဘေပုရာ ရာဇဗ္ဘေပုရာနိ - စသည်ဖြင့် နပုံလိင် စိတ္ထာဒိစဉ်။
အဗ္ဘေပုရ - ၌ ပုရကား -- ပု - ဓာတ် + ရ - ပစ္စည်း။ (တနည်း) ပုရ + အ - ပစ္စည်း။
ပု-ဓာတ်ယူ၍ ပုနာတိ ပုနန္တိ-စသည်ဖြင့်စဉ်။ ပုရ-ဓာတ်ယူ၍ ပုရေတိ ပုရေန္တိ စသည်ဖြင့်စဉ်။ (ဓာန်+ဋီ)
(တနည်း) ပုရတိ ပုရန္တိ - စသည်ဖြင့်စဉ်။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။ ၂၄၁။)

* ပု ပါလနေ၊ ပုရ ပါလနေတိစ၊ ပုနာတိ ပုရေတိစ ရက္ခတိ ပရစက္ကာဒုပဒ္ဒဝတောယာတိ ပုရံ၊ ရော အစ၊ ပရ - အဂ္ဂဂမနေတိပိ ဓာတွတ္ထော။ (ဓာန်ဋီ + သူစိ)။

၆။ က-ဖြင့် နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနိ-၌ နဂရ-ပုဒ်+ပဋိသင်္ခါရိက- ပုဒ်။ ပဋိသင်္ခါရိက၌ ပဋိသင်္ခါရ ပုဒ်+ဏ္ဍက-ပစ္စည်း။ ပဋိသင်္ခါရ - ၌ (ပဋိ + သံ + ကရ + ဏ)ယင်း ဏ ပစ္စည်းဘာဝသာဓန၌သက် - -လည်းကောင်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ)။ ပဋိသင်္ခရဏံ ပဋိသင်္ခါရောဟု ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း။ (အဘိဓာနတ္ထ) နဂရနှင့် ပဋိသင်္ခါရကို နဂရဿ + ပဋိသင်္ခါရော နဂရပဋိသင်္ခါရော -- ဟုကမ္မဋ္ဌဆဋ္ဌီပြု -- လည်းကောင်း။ ဏ္ဍက - ပစ္စည်း - ဥပကရဏအနက်၌ သက် - လည်းကောင်း။ နဂရပဋိသင်္ခါရဿ + ဥပကရဏာနိ နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနိ - ဟုဥပကရဏတဒ္ဓိတ်ပြု - လည်းကောင်း သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) နဂရပဋိသင်္ခါရဿ + ဟိတာနိ နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနိ -- ဟုပြု- လည်းကောင်း၊ ဟူက - ပစ္စည်းဟိတ တဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ (ဤကား ဥပကရဏာနိဖြင့် ဟိတတဒ္ဓိတ်ကို ပြသည်ဟု ယူသော ဘာသာဋီကာအလိုတည်း)

အမှာ။ ဥပကရဏာနိ-ဖြင့် ဟူက-ပစ္စည်း၏အနက်ကို ပြသည်။ နဂရဿ-ဟူသော ကမ္မဋ္ဌဆဋ္ဌီ-ပုဒ်ဖြင့် ပဋိသင်္ခါရပုဒ်၏ ဘာဝသာဓန- အဖြစ်ကို ပြသည်ဟု ယူလေ။ **ဘာဝသာဓနေ၊ နောက်ပုဒ်ပြ၊ ရှေ့ကပုဒ်နှင့် - ကမ္မဋ္ဌဆဋ္ဌီတွဲမြဲ** - နိယံဖြင့် မှန်းဆသိရသည်။

(ခ) ဝိပတ္တိ-ဖြင့် အာပဒတ္ထာယ-၌ အာပဇ္ဇန် အာပဒါ - ဟုပြု၍ အာပဒါ - အရ ဝိပတ္တိ-ကိုယူ၊ **(တနည်း)** အာပဒါ - သဒ္ဒါ ဝိပတ္တိအနက်ဟော၊ (တနည်း) အာပဒါ-သဒ္ဒါသည် ဝိပတ္တိ-၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေ။

◆ **သိရီဝိပတ္တိ စာပဒါ၊ (စာန်၊ ၃၈၅)**

ဂေါပုရဋ္ဋာလကရာဇင္ဂေဟပုရဟတ္ထိသာလာဒိန်-ဖြင့် အာပဒါအရ-တမြို့လုံး၏ ပျက်စီးခြင်းကို မယူရ၊ တံခါးမုခ်၊ ပြအိုး၊ တန်ဆောင်း - စသည်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းကိုယူ -- သိစေပါသည်။
အင္ဂဒါပဟေနဝါ - စသည်ဖြင့် ဘာဝတ္ထဖော်လေ။

(ဂ) ဖြင့် အာပဒတ္ထာယ -၌ အာယ -သည် စတုတ္ထီသ ဝိဘတ်၏ ကာရိယ-လည်းကောင်း၊ (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်းစတုတ္ထီသဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌သက်-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဃ) ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ ကရောန္တော - ဖြင့် ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ- ၌ ခဏ္ဍာခဏ္ဍပုဒ် + ဟူကပစ္စည်း။ ခဏ္ဍောစ + အခဏ္ဍောစ ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ၊ ခဏ္ဍာခဏ္ဍမေဝ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ - ဟု သွတ္တတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထုပြု၍၊ ဟူက- ပစ္စည်း သွတ္တအနက်၌သက် - လည်းကောင်း၊ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ - ၌ အံ-သည် သိ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယအံမဟုတ်၊ ဒုတိယာကေဝုစ်အံ-ဝိဘတ်ဖြစ်သည်--လည်းကောင်း၊ ယင်းအံ - ဝိဘတ်၏ကြိယာဝိသေသနအနက်၌သက် - လည်းကောင်း၊ အပိုင်းအပိုင်းဖြတ်စေ၏-ဟူသည် အပိုင်းအပိုင်းကိုပြုလျက် ဖြတ်စေခြင်းပေတည်း- ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဘုရားကြီးဆရာတော် ဦးနာရဒ - ကား ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ ကရောတီတိ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ -ဟုပြု၍ ကရောန္တော - ဖြင့် ဟူက - ပစ္စည်းအနက်ကိုပြသည် - ဟုယူကြောင်း ပေါက်မြိုင်ဆရာတော် မိန့်ကြားဘူး၏။)

၇။ ရာဇင္ဂေဟပုရ + ရာဇင္ဂောပုရ

အင္ဂေ အဗ္ဘန္တရေ + ပုရံ ဂေဟံ အင္ဂေပုရံ၊ ပုရဿ အင္ဂေတိ ဝါ အင္ဂေပုရံ။ အင္ဂောပုရန္တိပိ ပါဌော။ (တန်ဋီ။ ၂၁၅ ။) ကိုထောက် -၂- ပါဌ်သင့်။

အဋ္ဋာလက+အဍ္ဍာလက

အဋ္ဋောတွ-ဍာလကောဘဝေ။ (တန်။ ၂၀၄။ + အဋ္ဋော-အတိက္ကမဟိံသာသု၊အ။ အာလကပစ္စယေ အဋ္ဋာလကော။ (တန်၊ ဋီ။)+အဍ္ဍ-အတိက္ကမဟိံသာသု အာလကပ္ပစ္စယော၊ အဍ္ဍာလကော။(သူစိ)-နှစ်ပါဌ်သင့်။

http://www.dhammadownload.com

ကိဋ္ဌ+ ကဋ္ဌ

ဒါရုသဒ္ဒါနှင့်ပုံလိင်ဖြစ်၍ ကိဋ္ဌ-သဒ္ဒါလည်း နပုံလိင်ဖြစ်ရကား ကိဋ္ဌ-သင့်။ (ကဋ္ဌ-ဟုရှိလျှင် ပုံ/ထီ-ဖြစ်မည်။)

ဝိပတ္တိ +ဝိပ္ပတ္တိ

ဝိ+ ပဒ + တိ - ဖြင့်ပြီး၍ ပဒ - ဓာတ်၏အစ ပ-သည် ဒွေဘော်ဌာန မဟုတ်သောကြောင့် ဝိပတ္တိ - သာသင့်။ + သိဒ္ဓိ ဝိပတ္တိစာပဒါ။ (ဓာန်) ထောက်။

၉။ ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ

ဤပြယုဂ်၌ ခဏ္ဍ-ဟူသောနည်းသည် ကြီးသောအပိုင်းတည်း ဟူသောယှဉ်ဘက် အခဏ္ဍ-သဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုချန်လှပ်၍ ငယ်သောအပိုင်းတည်းဟူသော အနက်ကိုသာဟောသောကြောင့် ဂါဝလီဗဒ္ဒနည်း၊ ပုညဥာဏသမ္ဘာရနည်း။

အပေါင်း--ကြီးသောအပိုင်း၊ ငယ်သောအပိုင်းတို့၏ 'ခဏ္ဍ'အမည်ကို အစိတ်--ငယ်သောအပိုင်း၌ ကင်· ကေဒေသျူပစာ။

အာပဒါ - ၌ ကေဒေသျူ။ (အာဘော်သံဝဏ္ဏနာရှုတင်။)

၁၀။ ဝေဝစနပဟာရ

မန္ဒိရံ သဒနာ ဂါရံ၊ နိကာယော နိလယာ' လယော။ (ပ) ဂေဟဥ္စာ နိတ္တိသဒုမံ။ (အဘိဓာန်။ ၂၀၆။ ၂၀၇)

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၄)

၄၆-ခု။ အမိုးရ

(က) မဂဓမဟာမဏ္ဍောတိ မဂဓရဋ္ဌေ မဟာမဏ္ဍော။
(ခ) မဟာတိယာ ဂုဏ္ဍဆိယမဏ္ဍာယ သမန္နာဂတော။
(ဂ) မဂဓရဋ္ဌော ဝါ မဟာမဏ္ဍော။
(ဃ) မဟာအမဏ္ဍောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(၄။ ၂၅၅။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၂။ မအူ။ တ။ ၃၁၄။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၁၇။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ က – ဝါကျပါ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို သံဝဏ္ဏနာရှု၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ ခ – ကို သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ခဲ့ပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို။)
၃။ အထက်ပါ ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ၍ အမည်ပေးခဲ့ပါ။
၄။ ခ – ကိုရှု၍ က – ဝါကျလာ မဟာမတ္တော – ကို ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဉာသ်နည်းအရ ကောက်ပါ။
၅။ မဂဓ – ၌ ဓာတ်ပစ္စည်းနှင့် သံဝဏ္ဏနာနုရူပလိင်၊ ဝုစ် – တို့ကိုလည်း ရေးပါ။
၆။ က၊ ခ၊ ဂ –တို့ကို အာဘော်ဖော်၍၊ သံဝဏ္ဏနာအမည်တို့ကိုလည်း ပေးခဲ့ပါ။
၇။ ခ – ၌ ဂူဠှသရိယမတ္တာယ–ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဂူဠှသရိယပတ္တာယ–ဟူ၍လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်ထွေ ရှိရာတွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ပြဆိုခဲ့ပါ။
၈။ (ဂ)ဝါကျကို ရှု၍ (က)ဝါကျလာ မဂဓ – ၌ ဖြစ်သင့်သောနည်း ဥပစာတို့ကို ရေးခဲ့ပါ။
၁၀။ (က)၌ မဂဓ –အရ ဥပစာရတ္ထအားဖြင့် ကိုယ်ပြု၍ ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ မဂဓမဟာမတ္တော = မဂဓတိုင်း၌ ကြီးစွာသော အစိုးရသောသူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သောအတိုင်း အရှည်ရှိသော (က–သံဝဏ္ဏနာ) (ဝါ) မဂဓတိုင်း၌ ကြီးစွာသော အစိုးရသောသူ၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော အတိုင်း အရှည်နှင့်ပြည့်စုံသော။ (ခ – သံဝဏ္ဏနာ)။ (ဝါ) မဂဓတိုင်း၌ အစိုးရသောမင်း၏ ကြီးသော အမတ်ဖြစ်သော။ (ဂ – သံဝဏ္ဏနာ)။ (ဝါ) အမတ်ချုပ်ကြီးဖြစ်သော။ (ဃ – သံဝဏ္ဏနာ)။

၂။

(ခ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ – သည် (က) ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တော၌ မဂဓအရ–မဂဓတိုင်းကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ မဂဓနှင့် မဟာမတ္တ–ပုဒ်ကို မဂဓေသု မဟာမတ္တော မဂဓမဟာမတ္တော–ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်း၌ မဟာမတ္တ ပုဒ်ကို အဘယ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု ရပါမည်နည်း။ မဟတီ + မတ္တာ မဟာမတ္တာ ဟု ကမ္မဓာရယ် သမာသ်ဝစနတ္ထပြုရပါမည်လော။ စုဒ်ကြောင့် – (ခ) မိန့်။ (သာရတ္ထ – သာဓက – နံပါတ် – ၇ – ၅)။

(ဂ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ–သည် (က)ဖြင့်–ပြဆိုတော်မူ၏။ မဂဓ–အရ မဂဓတိုင်းကိုသာ ယူအပ်ပါသလော။အဘယ်ကို ယူအပ်ပါသေးသနည်း။ မဂဓနှင့်မဟာမတ္တကို သတ္တမီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထတမျိုးသာ ပြုနိုင်ပါ သလော။ အဘယ်သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်။

၃။ က – စသည် ပက္ခန္တရ။

ထိုတွင် ခ–သည် အပေါင်းဝစနတ္ထမှတပါး မဟာမတ္တဟူသောအစိတ်ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထပြ – ပက္ခန္တရ။ (တနည်း၊) မဟာမတ္တ–ပုဒ်ကို မည်သို့ ဝစနတ္ထပြုအပ်ပါသနည်းဟု စုဒ်ရှိ၍ – ဆက်–ဝါကျာရမ္ဘ။ ဂ – ပက္ခန္တရ။ ဃ – မဟာမတ္တ – ၏ ပဒပိဏ္ဍတ္ထပြ ဝိတ္ထာရ။

၄။ မဟတီ + မတ္တာ + တေဿတိ မဟာမတ္တော။
မဟာမတ္တ –အရ ကြီးစွာသော အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော အတိုင်းအရှည်သည် မှ၁။
ထို၏ + ဝဿကာရပုဏ္ဏားနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် –– ဌာန။
တေ – အရကား–ကြီးစွာသောအစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဝဿကာရ ပုဏ္ဏားရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

ဤသတိ အဘိဘဝတီတိ ဟုဿယရော။ ဤသ - ဟုဿယရိယေ၊ အရော၊ရသာဒိ။ ဒွိတ္တံ။ (ဓာန်ဋီ)။
ဟုဿယရဿ ဘာဝေါ ဟုဿယရိယံ။ (ဟုဿယရ+ ဏျ)။
(အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစိုးရခြင်း (ဝါ) ရာထူးဌာနန္တရနှင့် ဂုဏေး + ဂုဏ် - စပ်။)
ဟုဿယရိယဋ္ဌ + တံ + မတ္တာ စာတိ ဟုဿယရိယမတ္တာ။
သဗ္ဗကိစ္စေသု ရညာ (မဋ္ဌေန) အမာ + သဟ ဘဝတီတိ အမစ္စော။
(အမာ - သဒ္ဒေါယံ နိပါတော သဟတ္ထေ စ္စပစ္စယော။) (ဓာန်ဋီ)
အမာပုဒ်အရကား - ကိစ္စအားလုံး၌ မင်းနှင့် အတူတကွဖြစ်ခြင်း သဟဝတ္ထနဘောဂုဏ်သည် မုချ။
ထို၏ + အမတ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် -- ဌာနူ။
စ္စ - ပစ္စည်းအရကား -- အမတ်ရင်၏။
မဟန္တော+အမစ္စော မဟာအမစ္စော။ မဂဓေသု+ဟုဿယရော + ရာဇာ မဂဓရာဇာ။ (တဿ မဂဓရညော။)

၅။ မဂဓ - ကား မဂသဒ္ဒူပပဒ + ဓာဝု - ဓာတ် + ကွိ -ပစ္စည်း။
(တနည်း၊) မံသ -သဒ္ဒူပပဒ + ဂိဓ - ဓာတ် + အ - ပစ္စည်း။ ပုံလိင်၊ ဗဟုဝုစ်။

✥ မဂဓေန + သဒ္ဓိံ + ဓာဝန္တီတိ မဂဓာ၊ ကွိ၊ မံသေသု+ ဂိဇ္ဈန္တီတိ မဂဓာ၊ ဂိဓ-အဘိကင်္ခါယံ၊ (ဓာန်ဋီ)။
✥ ပုမ္ဗဟုတ္တေ ကုရု သက္ကာ၊ ကောသလာ မဂဓာ သိဝီ (ဓာန်၊ ၁၈၄)

၆။ (က)ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တ - ၌ မဂဓအရ မဂဓတိုင်း နေသူတို့ကို မယူရ၊ ဌာနျူပစာအားဖြင့် မဂဓတိုင်းကိုယူ-လည်းကောင်း၊ မဂဓနှင့် - မဟာမတ္တကို မဂဓေသု + မဟာမတ္တော မဂဓမဟာမတ္တော - ဟုသတ္တမီတပ္ပုရိသ် - သမာသ်ဝစနတ္ထပြု -- လည်းကောင်း သိစေသည်။

(ခ) ဖြင့် မဟာမတ္တ - ပုဒ်ကို မဟတီ + မတ္တာ ပမာဏံ +တေဿာတိ မဟာမတ္တော- ဟု စတုတ္ထီ ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ ယင်း၌ မတ္တာ-သဒ္ဒါသည် အကွရာ အဝယဝ-စသော အနက်တို့ကိုမဟော၊ ပမာဏ အနက်ဟော - လည်းကောင်း၊ မတ္တာ - အရ ဟုဿယရိယ (အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရ)ကို ယူ-လည်းကောင်း သိစေသည်။ (သာရတ္ထ-သာဓက-ရ-နံ့ပါတ်ရှု)။

အမှာ ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာအလို - မတ္တာ - သဒ္ဒါ သမိဒ္ဓိအနက်ဟော၏ - ဟု ဖော်လေ။

✥ ဟုဿယရိယမတ္တာယာတိ သမိဒ္ဓိယံ မတ္တာသဒ္ဒေါ ဉာပေတိ၊ (ဝဇိရ၊ ၁၂၃)။

(ဂ) ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တော-၌ မဂဓ-အရ ဌာနူပစာအားဖြင့် မဂဓ-မင်းကိုယူ--လည်းကောင်း၊ မဂဓနှင့်မဟာမတ္တ-ကို မဂဓဿ + မဟာမတ္တော-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်မာသ်ပြု-လည်းကောင်း သိစေသည်။

(တနည်း၊) မဂဓမဟာမတ္တော - ပုဒ်ကို မဂဓရညော + မဟာမတ္တော မဂဓမဟာမတ္တော - ဟုပုဗ္ဗပဒေ ဥတ္တရပဒလောပ (ဝါ) မဇ္ဈေလောပီဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု - လည်းကောင်း သိစေသည်။

✻ ဝိဘတ်မခြား၊ ပုဒ်သွင်းခြား၊ ယင်းကားလောပသာ၊

(ဃ) ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တော - ၌ မဟာမတ္တ - အရ အမတ်ချုပ်ကြီးကိုယူ - သိစေ။
(တနည်း၊) မဟာမတ္တ - သည် မဟာအမစ္စ - ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ဏ္ဍသဒ္ဒိယမတ္တာယ + ဏ္ဍသဒ္ဒိယပတ္တာယ**

ကုလဘောဂဏ္ဍသဒ္ဒိယာဒီဟိ မဟတီ မတ္တာ ပမာဏံ ဧတဿာတိ မဟာမတ္တော။ တေနာဟ "မဟတိယာ ဏ္ဍသဒ္ဒိယမတ္တာယ သမန္နာဂတော" တိ။ (သာရတ္ထ။ ၃၊ ၁၂၂။)
ဏ္ဍသဒ္ဒိယမတ္တာယာတိ သမိဒ္ဓိယံ မတ္တသဒ္ဒေါ ဉာပေတိ။ (ဝဇီရ။ ၁၂၃။)
အထက်ပါ သာရတ္ထ - ဝဇီရ တို့ကိုထောက်၍ **ဏ္ဍသဒ္ဒိယမတ္တာယ** ပါဌ်သာ သင့်သည်။
ပါပုဏနအနက်ကို အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် **ဏ္ဍသဒ္ဒိယပတ္တာယ**-ကား မသင့်။

၈။ **မဂဓ (မဟာမတ္တော) ၌ (ဂ) ဝါကျအဖွင့်ကိုထောက်၍ တင်ပုံ**

ဌာနဖြစ်သော မဂဓတိုင်း၏ "**မဂဓ**"-ဟူသောအမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော မဂဓမင်း၌တင် ဌာနူပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

(က) ဝါကျအဖွင့်ကိုထောက်၍တင်ပုံ

ဌာနီဖြစ်သော မဂဓမင်း, မဂဓတိုင်း နေသူတို့၏ "**မဂဓ**" ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မဂဓတိုင်း၌တင်-ဌာန္ယူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ဏ္ဍသဒ္ဒိယမတ္တာယ

အစိတ်-ဏ္ဍသဒ္ဒိယဖြစ်သော ပမာဏ၏ "**ဏ္ဍသဒ္ဒိယ မတ္တာယ**" ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း-ကုလ, ဘောဂဏ္ဍသဒ္ဒိယဖြစ်သော ပမာဏ၌တင် ဧကဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿန။ ပဓာန။

၁၀။ **မဂဓ** - အရ ဥပစာရတ္ထအားဖြင့် မဂဓမင်း၏ လောကီသန္တာငါးပါးကိုယူ၍ လောကောနှင့် အတူထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၅)

(က) **အဒ္ဓသ ခေါ အာယသ္မာ ဓနိယောတိ** ကထံ အဒ္ဒသ? သော ကိရ အတ္တနာ လေသေန ဒါရူနံ ဟဋဘာဝံ ဉတွာ "နိဿံသယံ သော ဒါရူနံ ကာရဏာ ရာဇကုလတော ဝဓံ ဝါ ဗန္ဓံ ဝါ ပါပုဏိဿတိ၊ တဒါ နံ အဟမေဝ မောစေဿာမီ" တိ နိစ္စကာလံ တဿ ပဝတ္တိ သုဏန္တောယေဝ ဝိစရတိ၊ တသ္မာ တံ ဏည္ဓေဝ ဂန္တွာ အဒ္ဒသ။
(ခ) တေန ဝုတ္တံ "**အဒ္ဒသ ခေါ အာယသ္မာ ဓနိယော**" တိ။
(ဂ) **ဒါရူနံ ကိစ္စာတိ** ဒါရူနံ ကာရဏာ။
(ဃ) **ပုရာဟံ ဟညာမီတိ** အဟံ ပုရာ ဟညာမိ။
(င) ယာဝ အဟံ န ဟညာမိ၊ တာဝ တွံ ဃေဟိသီတိ အတ္ထော။
(စ) **ပဋ္ဌမာဘိသိတ္တော့တိ** အဘိသိတ္တော ဟုတွာ ပဌမံ။

(၄။ ၂၅၅။ မအ္ဃသျ၊ တ။ ၃၁၅။ ဘာဋ္ဋီ၊ ၃၊ ၅၁၇။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ က - ကို နိပါတ်သမ္ဗန္ဓာမ်အစွဲ မလွဲစေဘဲ (ဃ) ကို ကတ္တားထည့်၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ (ဂ) ကို လျှင်းပါးပုစ္ဆာ။ (င) ကို ဒေါ်သာရောပန စောဒနာတက်ပါ။
၃။ အထက်ပါဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (က) ဒါရှုန်ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။
၄။ (က) ဝါကျပါ ဟဋ္ဌဘာဝံ - ၌ ဟဋ္ဌ - ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဟညာမိ၊ ယျောသိ - တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ဝိဘတ္တိ ဝေဘန်၍ ၎ယျာသိ၌ ဓာတ်ကို ဘဝိဿန္တိဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။
၆။ ဃ + င တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (က)၌ အတ္တနာ လေသေန + အတ္တနော လေသေန - တွင် သဒ္ဒယုတ္တိပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဃ - ဝါကျ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ - ၌ ရနိုင်သောနည်းတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (၁) ဝုတ္တံ - ၌ အန္တတ္ထအရ တရားကို ခန္ဓာတရကဏာဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = =

၁။ (က) ကိရ - ချဲ့။ (တနည်း) ကိရ (ယဿာ) ကြောင့်။ သော၊ ထိုရှင်ဓနိယသည်။ သေ - (သောဂဏကော) ဤသစ်ထိန်းသည်။ ဝဓံဝါ၊ သတ်ခြင်းသို့သော်လည်းကောင်း။ ဗန္ဓံဝါ၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်းသို့ ၎သော်လည်းကောင်း။ (မအူ) (တနည်း) ဝဓံဝါ၊ ညှင်းဆဲအပ်သည်၏အဖြစ်သို့သော်လည်းကောင်း။ ဗန္ဓံဝါ၊ နှောင်ဖွဲ့အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ (ဘာသာဋီ)။ နံ၊ ထိုသစ်ထိန်းကို။ တဿ၊ ထိုသစ်ထိန်း၏။

(ဃ) ဟညာမိ - ၏ ကတ္တားကို "ဧနေန - သည်"ဟု ထည့်ပါ။ (ယောဇနာ)

၂။ **(ဂ)လျှင်းပါးပုစ္ဆာ**

ဆရာ - ဥပါလိမထေရ်သည် ဒါရှုန် ကိစ္စာ - ဟုဆို၏၊ ကိစ္စာ - ၌ ရိစ္စ-ပစ္စည်းသည် အဘယ် အနက်၌ သက်ပါသနည်း။ ကံအနက်၌ပင် သက်ပါသလော။ ကိစ္စ- ပုဒ်ကို အဘယ်သို့ ဝစနတ္ထ ပြုရပါမည်နည်း။ ကရီယတေတိ ကိစ္စံ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြုရပါမည်လော။ စုဒ်ကြောင့်-(ဂ)မိန့်။

(င)ဒေါ်သာရောပနစောဒနာ

ဆရာ-သည် ဃ-ဖြင့် ပုရာဟံ-ကို ပုရာ+အဟံ-ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ပုရာ-ကို ဟညာမိနှင့် ယှဉ်စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ ပုရာဟံ - ၌ ပုရာနိပါတ်သည် အဘယ်အနက်၌ဖြစ်၍ ဟညာမိ - ၌ ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်သည် အဘယ်အနက်၌ သက်ပါသနည်း။ ပုရာဟံ ဟညာမိ၌ ပုရာနိပါတ်၏ အနက်နှင့် ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်၏ သက်ရာအနက်ကို ဆရာမပြဆိုတော့ပြီလော။ အကယ်၍ - မပြဆိုခဲ့သော် ဆရာအား သဒ္ဒေပ + ဝိတ္ထာရဆန့် - ဝိရောဓိ (တနည်း) အတိဗျာပိတ - ၏။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား --- (င)ဖြင့် ပုရာဟံ၌ ပုရာနိပါတ်သည် အနာဂတ်အနက်၌ဖြစ်၍ ဟညာမိ၌ ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်သည် အနာဂတ်အနက်၌ သက်၏ဟု ငါပြ - ဟူလိုသော်။

၃။ (က) ၌ ကထံ အဒ္ဒသ - ကား ပုစ္ဆာဝါကျ။ သောကိရ - စသည်ကား ဝိသဇ္ဇနာ။ **(တနည်း)** မြင်ပုံ အခြင်းအရာကို အကျယ်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

ယင်းဝါကျ၌ သောကိရမှ တဿာတိုင်အောင် ကာရကဝါကျ။ တခဏညေဝ ဂန္တွာ အဒ္ဒသ-ကား ဖလ။ ၁ - လဒ္ဓဂုဏ်၊ (တနည်း) နိဂုံး။ ဂ-ဃ-ပကၡန္တရ။

http://www.dhammadownload.com

(င)သည် ပုရာနိပါတ်နှင့် ဟညာမိ-၌ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်၏ ငုပ်နေသောအနက်ကို ဖော်ပြ-ဝိတ္တာရ။

စာစပ် ဒါရုနံ - ကား တို့၏ - ကြောင့် ဟင္ရဘာဝံ - ဝယ် ဘာဝ - ၌ သမ္ဗန် + သမ္ဗန္ဓိစပ်။
(တနည်း) တို့ကို - ကြောင့် ဟင္ရ- ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်၌ - ကမ္မ + ကမ္မိစပ်။

၄။ ဟရိယိဳသူတိ ဟဋ္ဌာနိ။ (ဟရ + တ)။
ဟရဓာတ် အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရှင်ဓနိယ၏ ထေယျစေတနာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ကမ္မဋ္ဌ ကြိယာအရကား ထိုအားထပ်သော သစ်ဘဏ္ဍာတို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။
တ - ပစ္စည်းအရကား သစ်ဘဏ္ဍာတို့ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဟဋ္ဌာနံ ဘာဝေါ ဟဋ္ဌဘာဝေါ။ ရည္ဘော ကုလ် ရာဇကုလ်။
နိစ္စာစ + သော + ကာလောစာတိ နိစ္စကာလော။ + သောယေဝ + ခဏော တံခဏော။
စောဒနာ ဝေ+အတ္တော စောဒနတ္တော။ အဘိသိဉ္စိယိတ္ထာတိ အဘိသိတ္တော။ (အဘိ+သိစ+တ)။
ကတ္တုဋ္ဌကား အဘိသိက်သွန်းလောင်းပေးသူ ပုဏ္ဏားပညာရှိတို့၏ သန္တာန်၌ မေတ္တာ စေတနာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

ကမ္မဋ္ဌကား ထိုအားတပ်သော မင်းဒြဗ်၏ အာရမ္မဏ -- ဖလူ။
တ - ပစ္စည်းအရကား အဘိသိက်သွန်းလောင်းအပ်သော မင်းဒြဗ်ရ၏။
ပဌမံ + အဘိသိတ္တဿ + ယဿာတိ ပဌမာဘိသိတ္တော။ (ဘာသာဋီ)
ပဌမာဘိသိတ္တ - အရကား အဘိသိက်သွန်းပြီးသည်မှ ရှေးဦးစွာသော ကာလသည် မုချ။
ထို၏ + မင်းဒြဗ်နှင့် ကာလ + ကာလဝန္တ၊ ဂုဏ် + ဂုဏေ စပ် ဌာန္။ ယ - ကား မင်းဒြဗ်ရ၏။

၅။ ဟညာမိ - ကား ဟနဓာတ် + ယ - ပစ္စည်း၊ ဝတ္တမာန် အတ္တနောပုဒ်ဧ - ဝိဘတ်။
ယျောသိ - ကား ဈ-ဓာတ်၊ အ - ပစ္စည်း၊ ယျောသိ ဝိဘတ်။
ဈ-ဓာတ်ယူ၍ ဈာယတိ ဈာယန္တိ၊ ဈာယသိ ဈာယထ၊ ဈာယာမိ ဈာယာမ ဟုစဉ်။ (နီတိဓာတု၊ ရ။)

၆။ (က) ကာရဏာ - ဖြင့် ကိစ္စာ - ၌ ကရ - ဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရိစ္စ - ပစ္စည်း၏ ကာရဏသာဓနေ အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ကရီယတိ စေတနာတိ ကိစ္စံ-ဟုပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ဖြင့် ပုရာဟံ - ကို ပုရာ + အဟံ ဟုပုဒ်ဖြတ် - လည်းကောင်း၊ ပုရာ - ကို ဟညာမိနှင့် စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ကို လည်းကောင်း (သမ္ဗန္ဓ)သိစေ။

(င) ယာဝ အဟံ န ဟညာမိ၊ တာဝ-ဖြင့် ပုရာဟံ ဟညာမိ၌ ပုရာသဒ္ဒါသည် ပဗန္ဓ စိရာတီတ အနက်တို့ကို မဟော၊ နိကဋ္ဌာဂါမိက (နီးကပ်သောအနာဂတ်ကာလ) အနက်ဟော - လည်းကောင်း၊ (နိပါတလိင်္ဂတ္တ) ဟညာမိ - ၌ ဝတ္တမာန် ဧ- ဝိဘတ်သည် ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌မသက်၊ (ပုရာသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သောကြောင့်) အနာဂတ်အနက်၌သက် -- လည်းကောင်း (ဝိဘတျတ္ထ) သိစေပါသည်။

\+ ပဗန္ဓေစ စိရာတီတေ၊ နိကဋ္ဌာဂါမိကေ ပုရာ။ (ဓာန်၊ ၁၁၉၄)

* **ယာဝ ပုရေ ပုရာ၊ သဒ္ဒါသုံးပါး၊ ယှဉ်ငြားသောခါ၊ နာဂါတ်မှာ၊ သက်ပါဝတ္တမာန်ကိုတည်း။ (ဘုရားကြီး)။**

တွံ - ဖြင့် ယျောသိ - ၏ကတ္တားကို တွံ - ဟုထည့်၍ အနက်ပေးရမည်ဟု သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

(င) တဝါကျလုံးဖြင့် ပါဠိတော်၌ ယေ့ာသိ ဘန္တေ ပုရာဟံ ဟညာမိ - ဟုရှိသော်လည်း သဒ္ဒက္ကမ အားဖြင့် အနက်မပေးရ၊ ဘန္တေ၊ အဟံ၊ ပုရာ ဟညာမိ၊ (တွံ)၊ ယေ့ာသိ - ဟု အတ္ထက္ကမအားဖြင့် အနက်ပေးရမည်ဟု သိစေသည်။ (သမ္ဗန္ဓ)

(စ) ဖြင့် ပဋ္ဌမာဘိသိတ္တော - ကို ပဋ္ဌမံ + အဘိသိတ္တော - ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု- လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌမာဘိသိတ္တော - ကို ဟုတွာ - ဟူသော ပါဌသေသထည့်၍၊ အဘိသိတ္တော၊ သည်။ ဟုတွာ၊ ၍။ ပဋ္ဌမံ၊ စွာ -ဟု အတ္ထက္ကမအားဖြင့် အနက်သမ္ဗန္ဓ်ရမည်ကို လည်းကောင်း (သမ္ဗန္ဓ) သိစေ၏။

(တနည်း) (စ) ဖြင့် ပဋ္ဌမာဘိသိတ္တော-ကို အဘိသိတ္တော + ဟုတွာ + ပဋ္ဌမံ ပဋ္ဌမာဘိသိတ္တော - ဟု သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝိဂ္ဂဟပြု-လည်းကောင်း၊ အဘိသိတ္တပဋ္ဌမံ ဟူလိုလျက် ရှေ့နောက်ပြန်၍ ပဋ္ဌမာဘိသိတ္တော - ဟု ပြီးနေသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။ (ရှေ့ဥမင်နိဿျ)။

(တနည်း) (စ) ဖြင့် ပဋ္ဌမံ + အဘိသိတ္တဿ + ယဿာတိ ပဋ္ဌမာဘိသိတ္တော - ဟု ဗာဟိရတ္ထဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်ဝိဂ္ဂဟပြုရမည်ဟု သိစေသည်။ (ဘာသာဋီ)။

၇။ အတ္တနာ + အတ္တနော

အတ္တနာ-ဟုရှိမူ ဟဋ္ဌဘာဝံ-ဝယ် ဟဋ္ဌ-၌ တတိယာကတ္တားယူ၊ အတ္တနော-ဟု ရှိမူ ဟဋ္ဌဘာဝံ-ဝယ် ဟဋ္ဌ-၌ ဆဋ္ဌီကတ္တားယူ။

"ဆဋ္ဌီကတ္တား၊ ရုံခါပြား၊ ကတ္တား တတိယာနှင့်တူမြဲ"-ဟူသော နိယံနှင့်အညီ -၂- ပါဌ်လုံးသဒ္ဒယုတ္တိရှိ၍ သင့်သည်။

အမှာ ။ ။ မအူသျှ၌ အတ္တနာ - သည် - ဟုပေး၍ ဟဋ္ဌဘာဝံ၌ စပ်သည်။ ဘာသာဋီကာ၌ကား အတ္တနော-၏- ဟုပေး၍ လေသေန၌ စပ်သည်။

လေသေန + လိသေန

လေသံ လိသန္တိ ပဒဒွယံ ဝေဝစနံ။ (ပါရာယော) ထောက်၍ ၂ - ပါဌ်သင့်။

ဟညာမိ + ဟညိဿာမိ

ယာဝပုရေပုရာ ဝုစ္စတေသံ နိပါတာနံ ယောဂေ အနာဂတေ ကာလေ ဝတ္တမာနာဝိဘတ္တိ ဟောတိ။ (သဒ္ဒနီတိ)။ + ယာဝပုရေပုရာ၊ သဒ္ဒါသုံးပါး၊ ယှဉ်ငြားသော်ါ၊ နာဂတ်မှာ။ သက်ပါဝတ္တမာန်ကိုတည်း။ (ဘုရားကြီးနိယံ)ကို ထောက်၍ ဟညာမိ - သာသင့်။ ဟညိဿာမိ - မသင့်။

၈။ ပုရာဟံ ဟညာမိ

ဤပုရာဟံဟညာမိ-ဟူသောနည်းသည် အတ္တနောပဒ် ဧ-ဝိဘတ်ကို ပရဿပဒ်မိ-ဝိဘတ်အားဖြင့် ပြန်သောကြောင့် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း။

(တနည်း) ဤ၌ ပုရာ-ဟူသောနည်းသည် အဟံ၊ ငါ့ကို၊ ပုရာဟညာမိ၊ မသတ်အပ်မီ - ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ပုရာဟညာမိ၊ သတ်အပ်မည်လည်းမသိ - ဟူ၍လည်းကောင်း။ ပုရာ၊ ရှေ့၌။ ဟညာမိ၊ သတ်အပ်လတ့် - ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဤသုံးပါးသောအနက်တို့တွင် နောက်အနက်၌ အနာဂါတ်ကို ရှေးဟုခေါ်ဝေါ်သောကြောင့် မဂ္ဂဂမနည်းမည်၏။

(တနည်း) ဤပြယုဂ်၌ ဟညာမိ-ဟူသောနည်းသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို အနာဂါတ်ကာလအားဖြင့် ပြန်သောကြောင့် - ကာလဝိပလ္လာသနည်းမည်၏။

http://www.dhammadownload.com

ရာဇကေုလတော

ဌာနီ-မင်းမျိုး၏ "ရာဇကေုလ"အမည်ကို ဌာန-မင်းအိမ်၌ တင် ဌာန်ျပစား။ အဝိနာဘာဝနည်း။

၁၀။ (၁) ဇုတ္တံ-၌ အန္တဓတ္တအရရှင်ဥပါလိမထေရ်၏ဒေသနာဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏ်သမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၆)

(က) တေသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတန္တိ တေသံ အပ္ပမတ္တကေပိ ကုက္ကုစ္စာယန္တာနံ သမိတဗာဟိတပါပါနံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိဏကဋ္ဌောဒကဟရဏံ သန္ဓာယ မယာ တေ ဘာသိတံ။

(ခ) န တုမှာဒိသာနန္တိ အဓိပ္ပါယော။

(ဂ) တဥ္စခေါ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတန္တိ တဥ္စတိဏကဋ္ဌောဒကံ

(ဃ) ယံ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တေ သန္ဓာယ မယာ ဘာသိတန္တိ ဒီပေတိ။

(င) လောမေန တွံ မုတ္တောသိတိ ဧတ္ထ လောမမိဝ လောမံ။

(စ) ကိံ ပန တံ? ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂ။

(၄။ ၂၅၆။ မအူ၊ တ၊ ၃၁၆။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၁၉။)

၁။ ၁၊ ဂ-တို့ကို လိုက်, စပ်သင့်သော ပုဒ်များလိုက်စပ်၍ (ဃ) ဝါကျကို ဒီပေတိ၏ ကတ္တား, ကရိုက်းထည့် စွက်၍ အနက်ပေးပါ။

၂။ (၁) အနုသန္ဓေတက်၍ (ဃ)ကို သာဘောဂပ္ပစ္စာတက်ပါ။

၃။ ၁၊ ဃ၊ စ-တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (က) တိဏကဋ္ဌောဒကဟရဏံ၊ တေ-နှစ်ပုဒ်ကို စံနစ်တကျ စာစပ်ပါ။

၄။ သမိတဗာဟိတပါပါနံ-ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ တိဏ၊ ဥဒက၊ အရည၊ အဓိပ္ပါယ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု + ပစ္စယဝေဘန်ပြ၍၊ တိဏ - ၌ဓာတ်ကို ဝဏ္ဏမာန် ပရဿပုဒ် ပဌမပုရိသ်ဝိဘတ်နှစ်လုံးဖြင့် ပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ က၊ င၊ စ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ (င) ဝါကျ၌ လောမမိဝ+လောမမိဝ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (ဃ)ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာကိုထောက်၍ (က) (ဂ)သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်တို့၌ ရနိုင်သောနည်းတို့ကို အကြောင်း ပြ ဖြေဆိုပါ။

၁၀။ ဘာသိတံ-၌ ဓာတ်အရကို ကိုယ်ပြု၍ လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

http://www.dhammadownload.com

၁။ (ခ) တုမှာဒိသာနံ၊ အရှင်ဘုရားတို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော။ (သမဏဗြာဟ္မဏာနံ၊ တို့၏။ တိကကဒွေဒကဟာရကာံ၊ ကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ မယာ၊ သည်။ တေ-ဒိန္နဉောဝ(ပ) ပရိဘုဉ္ဇန္တုတိဝစနံ၊ ကို။ ဘာသိတံ၊သည်။) နှ၊ မဟုတ်။ ဣဓိ - အယံ၊ သည်ကား။ အဓိပ္ပါယော၊ မင်း၏အလိုတည်း။ (မအူသျှ)

(ဂ) တဥ္စခေါ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတန္တိ၊ ကား။ တဥ္စတိကကဒွေဒကံ၊ ကိုလည်း။ (အရညေ၊-၌။ အပရိဂ္ဂဟိတံ၊ မသိမ်းပိုက်အပ်သော မြက်ထင်းရေကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ မယာ၊ သည်။ ဘာသိတံ၊ ပြီ။) (ဘာသာဋီကာ)

(ဃ) ဣမိနာ၊ ဤ-တဥ္စခေါ အရညေအပရိဂ္ဂဟိတံ- ဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ (ကရိုက်း) ရာဇာ၊ မင်းသည်။ (ကတ္တား) ဒီပေတိ၊ ၏။

၂။ (ခ) အနုသာသနီ

ဤသို့ (က)ဖြင့် အနည်းငယ်မျှသော ဝတ္ထုဥ္စသော်လည်း ဝိနယကုက္ကုစ္စရှိကြကုန်သော သမိတပါပ ဗာဟိတပါပသမဏဗြာဟ္မဏတို့၏ မြက်ထင်းရေကို ဆောင်ခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဒိန္နဉောဝ (ပ)ပရိဘုဉ္ဇန္တု - ဟူသောစကားကို ငါ-ဆိုအပ်ဘူးပြီ-ဟု ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏အလို သန္ဓာယဘာသိတကို အနွယအားဖြင့် ပြပြီး ၍၊ ယခုအခါ၌ ဗျတိရေကအားဖြင့် ပြလိုသောဆရာသည် (ခ)မိန့်။

(ဃ) သာဓောဂမ္ဘီရာ

ဆရာ - သည် ဂ-ဖြင့် တဥ္စခေါ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ-၌ တ သဒ္ဒါဖြင့် တိကကဒွေဒက-ကို စွဲယူသုံးသပ်ရမည်-ဟုပြဆို၏။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် ယင်းတဥ္စခေါအရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံဟူသော စကား ရပ်ဖြင့် အဘယ်ကို ပြပါသနည်း။ ယင်းတဥ္စခေါ - စသောစကားရပ်ဖြင့် ပြအပ်သော ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ သန္ဓာယဘာသိတ အဓိပ္ပါယ်ကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် - ဃ - မိန့်။

၃။ ၁ - ဗျတိရေကပက္ခန္တရ။ ဃ - ဝါကျာရမ္ဘ။
စ - သည် ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခပြ-ပက္ခန္တရ(ဘာသာဋီ)။
(တနည်း) ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာနှင့် ဝိသဇ္ဇနာကို ဆက်ပြ-ဝါကျာရမ္ဘ။

စာစပ် တိကကဒွေဒကဟာရကံ-ကားကို-ကြောင့် သန္ဓာယ-၌ ဝိသေသအဝုတ္တကံ၊ သန္ဓာယကား ဝိသေသအဝုတ္တကံ၏ ကြိယာ။
တေ-ကား ကို-ကြောင့် ဘာသိတံ-၌ သာမညဝုတ္တကံ၊ ဘာသိတံ - ကား သာမည ဝုတ္တကံ-၏ကြိယာ။

အမှာ သန္ဓာယဝုတ္တံ၊ ပုဒ်နှစ်ထန်၏ - စသောနိယံ ရှေး၌ ရေးခဲ့ပြီ။

၄။ သမိယိံသူတိ သမိတာနိ။ ဗာဟိယိံသူတိ ဗာဟိတာနိ။ ဒုဂ္ဂတိံ ပါပေန္တီတိ ပါပါနိ။
သမိတာနိစ + ဗာဟိတာနိစ သမိတဗာဟိတာနိ။
သမိတဗာဟိတာနိ + ပါပါနိ + ယေတေဟိ သမဏဗြာဟ္မဏေဟိတိ သမိတဗာဟိတပါပါ။
သမိတဗာဟိတပါပအရကား ငြိမ်းစေအပ်ပြီး အပယ်အပ်ပြီးသော မကောင်းမှုတို့သည် (ဝါ) မကောင်းမှု တို့၏ အဘာဝဂုဏ်သည် - မှုချ။ ထို၏ + သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနူ။
တေ - အရကား သမဏဗြာဟ္မဏတို့ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်။)

ဝစနတ္ထမှတ်အွယ်

အပ္ပံ ဧဝ+မတ္တကံ အပ္ပမတ္တကံ။ (တနည်း) အပ္ပါ+မတ္တာ+ယေဿ ဝတ္ထုဿာတိ အပ္ပမတ္တကံ။
တိဏဥ္စ+ကဋ္ဌဥ္စ+ဥဒကဥ္စ တိဏကဋ္ဌောဒကံ။ တိဏကဋ္ဌောဒကဿ+ဟာရကံ တိဏကဋ္ဌောဒကဟာရကံ။

http://www.dhammadownload.com

တုမှေ ဣဓ + နေသံ + ဒိဿန္တီတိ တုမှာဒိသာ။ (သမဏပြာဟ္မဏာ)။
ပဗ္ဗဇ္ဇာသင်္ခါတံ + လိင်္ဂံ + ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂံ။
ကုက္ကုစ္စံ ကရောန္တီတိ ကုက္ကုစ္စာယန္တာ။ ကုက္ကုစ္စာယ (ဟူသောနာမဓာတ်) + အန္တ။
ကုက္ကုစ္စာယ - (ဟူသော နာမဓာတ်) အရ--ဝိနယ ကုက္ကုစ္စ ရှိကြကုန်သော သမဏပြာဟ္မဏတို့၏ သန္တာန်၌ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် - မှုချ။
ရှေးရှေးသောယောနိသောမနသိကာရစသည် ပလ္လ။ နောက်နောက် ---စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရက။
အန္တ-အရကား-ဝိနယကုက္ကုစ္စရှိကြကုန်သော သမဏပြာဟ္မဏတို့ရ၏။ (ဝိသေသနသက်ကောက်)။

၅။ **တိဏ** = တိဏ + ဏ။ (တနည်း) တိဏ + အ။ **ဥဒက** = ဥဒိ + ဏွု။ **အရည** = အရ + အည။ **အဓိပ္ပါယ** = အဓိ + အပိ + ဣ + ဏ။ (တနည်း) အဓိ + ပယ + ဏ။
တိဏ - ဓာတ်ယူ၍ - **တဏေတိ၊ တဏေန္တိ** - (စုရာဒိ) **တဏတိ၊ တဏန္တိ** - (ဘူဝါဒိ) တိဏ - ဓာတ်ယူ၍ --- တိဏောတိ၊ တိဏောန္တိ (တနာဒိ) စည်။

✤ **တိဏော ဘူ၊ ခဓာ ဗပ္ဗေ စ ဘူသိတော၊ (ဓာတွတ္ထ၊ ၁၆၂) တိဏ ဘက္ခဏော၊ (ဓာတွတ္ထ၊ ၁၆၃)**

၆။ (က) တေသံ သမဏပြာဟ္မဏာနံ - ဖြင့် တေသံ-၌တ - သဒ္ဒါသမဏပြာဟ္မဏတို့ကို စွဲယူသုံးသပ် သိစေသည်။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္တ)။
သမိတဗာဟိတပါပါနံ-ဖြင့် တေသံ သမဏပြာဟ္မဏာနံ-၌ သမဏအရ ပဗ္ဗဇိတမတ္တသမဏကို မယူရ၊ သမိတပါပသမဏ-ကိုယူ - လည်းကောင်း။ ပြာဟ္မဏအရ- ဇာတိ ပြာဟ္မဏကို မယူရ၊ ဗာဟိတပါပ (အရိယာ) ပြာဟ္မဏကိုယူ - လည်းကောင်း သိစေသည်။
အပ္ပမတ္တကေပိ ကုက္ကုစ္စာယန္တာနံ - ဖြင့် ယင်းသမိတပါပဗာဟိတပါပ - သမဏပြာဟ္မဏတို့သည်၊ အနည်းငယ်မျှသော ဝတ္ထု၌သော်မှလည်း ဝိနယကုက္ကုစ္စကို ဖြစ်စေကြကုန်၏ဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)
တိဏကဋ္ဌောဒကဟရဏံ - ဖြင့် တေသံကို သန္တာယ၌ မစပ်ရ၊ တိဏကဋ္ဌောဒကဟရဏံ (ဟူသော ပါဌသေသ)၌ စပ်၍ သမ္ဗန်ရမည်ကိုလည်းကောင်း။ (သမ္ဗန္ဓ) တေသံ-၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် ကမ္မတ္ထ၌ မသက်၊ သမ္ဗန္ဓ၌သက် -- လည်းကောင်း (ဝိဘတျတ္ထ) သိစေ။
မယာ ဇေတံ ဘာသိတံ - ဖြင့်တေသံ မယာ သန္တာယ ဘာသိတံ - ကို သဒ္ဒက္ကမအားဖြင့် အနက်မပေးရ၊ တေသံ သန္တာယ မယာ ဘာသိတံ ဟု အတ္တက္ကမအားဖြင့် အနက်ပေးရမည်ကို လည်းကောင်း (သမ္ဗန္ဓ) ဘာသိတံ၏ ကံ - ကိုဧတံဟုထည့်၍ အနက်ပေးရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေသည်။
(ဂ) တဉ္စ တိဏကဋ္ဌောဒကံ - ဖြင့် တဉ္စ - ၌ တသည် တိဏကဋ္ဌောဒကကိုစွဲယူ - သိစေ။
ဇေတံ မယာ သန္တာ ယဘာသိတံ-ဖြင့် ပါဠိတော်ဝယ် တေသံ မယာ သန္တာယ ဘာသိတံ ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၌ မယာ သန္တာယ ဘာသိတံ-သုံးပုဒ်ကို တဉ္စ ဒေါ် အရည ေ အပရိဂ္ဂဟိတံ-ဟူသော နောက်ဝါကျသို့လည်းလိုက်၍ အနက်ပေးရမည်ဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)
(င) လောမမိဉ္ဇ-ဖြင့် လောမမနဉ္ဇ လောမပုဒ်ကို လောမမိဉ္ဇ လောမ-ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု - လည်းကောင်း၊ ဏ - ပစ္စည်း ဥပမာတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက် -- လည်းကောင်း သိစေ။
(တနည်း) လောမ - သဒ္ဒါသည် ပကတိအမွေးကို ယူရသောမုချသဒ္ဒါမဟုတ်၊ သဒိသူပစာ သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကို သိစေ။
(စ) ဖြင့် လောမအရ ပကတိအမွေးကို မယူရ၊ သဒိသူပစာအားဖြင့် ရဟန်းအဖြစ်ဟု ဆိုအပ် သောအသွင်ကိုယူ -- သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **လောမမိဝ + ရောမမိဝ**

လောမံ တနုရုဟံ ရောမံ။ (ဓာန်။ ၂၅၉) + လူ - ဆေဒနေ၊ ဝနုမာန် လူယတေတိ လောမံ၊ မောဗ လူ-ဆေဒနေ၊ မော၊ လသ + ရတ္တံ၊ ရောမံ။ (ဓာန်ဋီ)
အထက်ပါ အဘိဓာန် - အဘိဓာန်ဋီကာတို့ကို ထောက်၍ လောမံနှင့် ရောမံ သဒ္ဒါတို့သည် ပရိယာယ် ဝေဝုစ် ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ လူဓာတ် + မ ပစ္စည်း။ လူ - ၌ ဦးကို ဩပြု၊ လ - ကိုရ -ပြုလျှင် **ရောမံ**၊ ရ-မပြုလျှင် **လောမံ**-ဟုပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း -၂- ပါဌ်လုံးသင့်ပါသည်။

၈။ **သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ အာဒိဒီပကနည်း**

ဤတေသံ မယာ သန္တာယ ဘာသိတံ - ဟူသောနည်းသည် အစ၌တည်လျက် တဥ္စ ခေါ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံဟူသော နောက်ဝါကျသို့လည်းလိုက်၍ ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် အာဒိဒီပကနည်း။

(၈) ဝါကျသံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ - ၌ အစိကာရနည်း + အာဝုတ္တိနည်း

ဤ တဥ္စ ခေါ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ - ဟူသောနည်းသည် တဥ္စ - ကိုလည်း။ အရညေ-၌။ အပရိဂ္ဂဟိတံ - ကို (သန္တာယ - ၍။ မယာ၊ သည်။ ဘာသိတံ၊ ပြီး) ဤသို့ သန္တာယ မယာ ဘာသိတံ - သဒ္ဒါလိုက်သဖြင့် သိအပ်သော အနက်ရှိသောကြောင့် **အစိကာရနည်း** မည်၏။
(တနည်း) သန္တာယ မယာ ဘာသိတံ သဒ္ဒါကို လည်၍ယူသဖြင့် သိအပ်သောအနက်ရှိသောကြောင့် **အာဝုတ္တိနည်း**မည်၏။

ကုက္ကုစ္စာယန္တာ

အပေါင်းဖြစ်သော ဝိနယကုက္ကုစ္စ နီဝရဏကုက္ကုစ္စ အသံယတကုက္ကုစ္စရှိသူတို့၏ **"ကုက္ကုစ္စာယန္တာ"** - ဟူသော အမည်ကို အစိတ်-ဝိနယကုက္ကုစ္စ ရှိသူ (သမဏဗြာဟ္မဏ)တို့၌ တင် ဇေဒေသျှ။
(တနည်း) အတူဖြစ်သော နီဝရဏကုက္ကုစ္စရှိသူတို့၏
"ကုက္ကုစ္စာယန္တာ"ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော ဝိနယကုက္ကုစ္စရှိသော သမဏဗြာဟ္မဏတို့၌တင် သဒိသူ။ ရုဋ္ဌီ။

၁၀။ **ဘာသိတံ** - ၌ **ဘာသဓာတ်အရ** ဒိန္နဒေ၀။ ပ။ ပရိဘုဥ္ဇ - ဟူသောစကားကို ပြောဆိုသော ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ သန္တာန်၌ ပြောဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍၊ ထိုကိုယူသဖြင့် ထိုဝစီဝိညတ်နှင့် ရုပ္ပနလက္ခဏာ - စသောအားဖြင့် တူသော ရူပက္ခန္ဓာကိုလည်းကောင်း၊ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် - သဉ္ဇာနန ဂရုကာရ မာနန အပစာယန နိန္န ပေါနံ ပဗ္ဘာရလက္ခဏာ စသောအားဖြင့် တူသော နာမက္ခန္ဓာကို လည်းကောင်းယူအပ်၏။ ဤသို့ သုတ်၌ မလာသောတရားတို့ကို ကေလက္ခဏာ စသောအားဖြင့် မှတ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏဟာရမည်၏ဟူ လိုသောဝ်။

⁂⁂⁂

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၇)

၂၃–အခန်းရ

(က) မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တီတိ ရညော ပရိသတိ ဘာသမာနဿ သမ္မုခါ စ ပရမ္မုခါ စ သုတွာ တတ္ထ တတ္ထ မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တိ။

(ခ) အဝဇ္ဈာယန္တိ၊

(ဂ) အဝဇာနန္တာ တံ ဈာယန္တိ ဩလောကေန္တိ။

(ဃ) လာမကတော ဝါ စိန္တေန္တီတိ အတ္ထော။

(၄။ ၂၅၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၂။ မဇ္ဈူသျ၊ တ၊ ၃၁၈။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၁၂။)

၁။ (က) ကို ရညော သမ္ဗန်၏ ကံ ကို ထည့်၍ အတ္ထယောဇနာပါ။
၂။ ခ – ဂ တို့ကို လျှဉ်းပါး၍ ဌပနာ အာဘောဂ ပစ္စတို့ဖြင့်တက်ခဲ့ပါ။
၃။ က – ခ – ဂ – ဃ တို့ကို အချင်းချင်းထောက်၍ အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ (က) အမှတ်ပါ မနုဿာ–ကို ကိတ်ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဥာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ပရိသတိ – သည် မည်သည့် လိင် ဝိဘတ် ဓာတ် ပစ္စည်း ကာရကတို့ပါနည်း။
၆။ ခ–ဂ တို့ကို ထောက်၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘောဂနှင့်-သံဝဏ္ဏနာကိုဖော်ပြပါ။
၇။ ပရိယောနန္ဓါယာတိ တေန အဝိဇ္ဇက္ခကောသေန သမန္တတော ဩနန္ဓါယ ဗဒ္ဓါယ ဝေဠိတာယ–၌ "ဩန::ယ"ဟုလည်းကောင်း "ဩနန္ဓာယ"ဟုလည်းကောင်းရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို သဒ္ဒယုတ္တိပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ၈ ⁻ ဝုဍ္ဍာတိ ပုရိမိကာယ ဥပဂတာ မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ ပါဋိပဒဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ တ္ထဝဿာ"တိ ဝုစ္စန္တိ၊ ဝေ ဝဿံ ဝုတ္ထာ ဟုတွာ–ဝယ် ဝဿံဝုတ္ထာ၌ မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ–ကိုထောက်၍ ဖြစ်သင့်သောနည်း + ဥပစာတို့၏ အမည်ကို ပြခဲ့ပါ။
၁၀။ မနုဿာ – ပုဒ်ကို နေတ္တိနည်းအရ ဒေသနာဟာရထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ ရညော– သမ္ဗန်၏ (စပ်ရာ) ကံ – ပုဒ်ကို ဓနံ – ဟု ထည့်ပါ။

၂။

(ခ) လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ

ဆရာ – ဥပါလိသည် ဥဇ္ဈာယန္တိ – ဟုဆို၏၊ ယင်း၌ ဥ – သည် ပကတိဥ– ဥပသာရပင် ဖြစ်ပါသလော။ .အဘယ်သို့သော ဥ – ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် – ၁ – မိန့်။
အဓိပ္ပါယ်ကား ဥဇ္ဈာယန္တိ၌ ဥ–သည် ပကတိဥ – ဥပသာရမဟုတ်၊ အဝ –ဥပသာရ၏ ဘာရိယဖြစ်သော ဩ၏ ဝိပရိတ်အမည်ရှိသော ဥ – ဖြစ်၏ဟူလို။

(ဂ) လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ

ဆရာ – သည် (၁) ဖြင့် ဥဇ္ဈာယန္တိ–ကို အဝဇ္ဈာယန္တိ–ဟုဖွင့်ဆို၏။ ယင်း၌ အဝဥပသာရသည် ဝိယောဂ, အဓောဘာဂအနက်တို့ကို ဟောပါသလော။ အဘယ်အနက်ကိုဟောပါသနည်း။ ဈေဓာတ်သည်

http://www.dhammadownload.com

ဒဟန ဉာဏ အနက်တို့ကိုဟောပါသလော။ အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ ဓျေ - စာတ်သည် အကမ္မကဓာတ် ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်ဓာတ် ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် - ဂ - မိန့်။

အစိပ္ပါယ်ကား- အဝဇ္ဈာယန္တိ - ၌ အဝဥသာရသည် အဝဇာနန အနက်ကိုဟော၏။ ဓျေ - ဓာတ်သည်၊ ဩလောကန အနက်ကို ဟော၏။ ဓျေ - ဓာတ်သည် သကမ္မကဓာတ် ဖြစ်၏ဟူလို။

၃။ (ခ) သည် ဥဇ္ဈာယန္တိ - ၌ ပကတိ ဥ - ဥပသာရပင် ဖြစ်ပါသလော - ဟုစုဒ်ရှိ-သက် -- ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း၊) ဥ- ဥပသာရ၏ ဂုဠ္ဌတ္ထဖြစ်သော အာဒေသီကာရီ ကို ဖော်ပြသော --- ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ဃ-တို့သည် (ခ)ကိုချဲ့ -- ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင်ဃ - သည် အဝဇ္ဈာယန္တိ - ၌အဝ - ဥပသာရ၏ - အဝဇာနနအနက်၊ ဓျေဓာတ်၏ ဩလောကနအနက်မှ တပါး အဝဥပသာရပုဒ်၏ လာမကအနက်၊ ဓျေ ဓာတ်၏ စိန္တန အနက်ဟုဆိုအပ်သော အဖို့တပါးကိုပြ -- ပက္ခန္တရ။

၄။ အတ္ထာနတ္ထံ + မနန္တိ ဇာနန္တီတိ မနုဿာ။ (မန + ဥဿ)
မန - ဓာတ် အရကား အကျိုးရှိသည် မရှိသည်ကို သိသော ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ရှေးရှေး၌ ဖြစ်သော ယောနိသောမနသိကာရ စသည်သည် ဖလူ။
နောက်နောက်၌ ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏူ။
ဥဿ - အရကား လူ (ဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ်သမုတ်အပ်သော သတ္တသန္တာနပညတ်) ရ၏။

စေနတ္ထမှတ်ဘွယ်

မုခဿ + သံ သမ္မုခံ။ မုခဿ + ပရံ ပရမ္မုခံ။ (မဇ္ဈူ)

အဓိပ္ပါ။ ။ အဘိတာန်၌ သမ္မုခါ ပရမ္မုခါ-သဒ္ဒါတို့ကို သတ္တမျန္တနိပါတ်ဟု ဆိုသည်။

၅။ **ပရိဿတိ** - ကား ဗုတ္တိလင်၊ သိုဝိဘတ်၊ ပရိရှေး - သီဓာတ်၊ အ-ပစ္စည်း၊ ဩကာသကာရက ဖြစ်ပါသည်။

✤ **ပရိဿမန္တတော သေန္တိ အဿန္တိ ပရိဿာ-ဟုပြု။**

လာမက - ကား လမ + ဏ္ဍူ။ (တနည်း၊) လာ + မက။

✤ **လမ - နိန္ဒာယံ၊ ဏွူ၊ လာမကော။ လာ - အာဒါနေ ဝါ၊ မကော၊ "လာတိ ဂဏှာတိ ဟီနဘာဝန္တိ လာမကော" တိ ကော။ (သုစိ)။**

၆။ (က) အဝဇ္ဈာယန္တိ - ဖြင့် ဥဇ္ဈာယန္တိ - ၌ ဥ-သည် အဝ - ဥပသာရ၏ ကာရိယ ဖြစ်သော ဩ၏ ဝိပရိတ် ဥ-တည်း ဟုသိစေ။ (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂ)။

(ဂ) အဝဇ္ဈာနန္တာ-ဖြင့် အဝဇ္ဈာယန္တိ-၌ အဝ-ဥပသာရသည် အဝဇာနန-အနက်ဟော၏ ဟုသိစေ။

ဩလောကေန္တိ - ဖြင့် ဈာယန္တိ - ၌ ဓျေဓာတ်သည် ဩလောကနအနက်ဟော၏ဟု သိစေ။

တံ ဖြင့် အဝဇ္ဈာယန္တိ-၌ ဓျေ-ဓာတ်၏ သကမ္မက ဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊အဝဇ္ဈာယန္တိ-၏ ကံကား တံ (ဓနိယံ) ပင်တည်းဟု - လည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) လာမကတော-ဖြင့် အဝဇ္ဈာယန္တိ-၌ အဝ-ဥပသာရသည် လာမကအနက်ဟော၏ဟု သိစေ။

စိန္တေန္တိ - ဖြင့် အဝဇ္ဈာယန္တိ - ၌ ဓျေ - ဓာတ်သည် စိန္တနအနက်ဟော၏ဟု သိစေ။

၇။ ဩနဒ္ဓါယ၊ ဩနန္ဓာယ

ဗဒ္ဓါယ ဝေဠိတာယ-ဟူသော နောက်နောက် သံဝဏ္ဏနာများကို ထောက်၍ ဤ၌ ဗန္ဓန=အနက်ကို

http://www.dhammadownload.com

သာ အလိုရှိအပ်သောကြောင့် အဝရှေး-ဟန+တ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော **ဩနန္ဓါယ**-ပါဌ်သာသင့်သည်။ ဤ၌ နန္ဓန, သမိဒ္ဓိအနက်ကို အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် နန္ဓ+တ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော **ဩနန္ဓာယ**ကား မသင့်။

◆ **နဟ = ဗန္ဓနေ (နိတိ = ဓာတု၊ ၂၄၀၊) နန္ဓ - သမိဒ္ဓိယံ (နိတိဓာတု - ၉၀၊)**

ပရိသတိ + ပရိသတိ + ပရိသာယ + ပရိသာယံ

တိသဘာ ပရိသာယ (သုတ် - ၉၀) သဘာပရိသာဟိ သဒ္ဒေနာ တိ ဟောတိ။ "ဃောသံဃာဃာယ တိသု"တိ သုတ္တေန တိမှိ ရဿော။ ပရိသတိ၊ ပရိသာယ၊ ပရိသာယံ။ (နိရုတ္တိဒီပနီ - နှာ = ၆၆)

ယင်းနိရုတ္တိဒီပနီအလို **ပရိသတိ၊ ပရိသာယ၊ ပရိသာယံ** -- ၃ - ပါဌ်သင့်။ မောဂ္ဂလာန်၊ သျှာဒိကဏ္ဍ၊ တိသဘာ ပရိသာယ (၁၀၄)သုတ်၌ကား တိ - အပြုကိုဆို၏။ မြန်မာစာမူပါဠိတို့၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကင်းသော တိ-ပြုသာထင်၏။ သီဟိုဠ်စာပါဠိတို့၌ "ပရိသတိံဟု ထင်၏"ဟု- ရှင်းနိသျှ ဆရာတော်မှာသည်။ နိရုတ္တိဒီပနီ၌ကား -- တိသဘာ ပရိသာယ - ဟု နိဂ္ဂဟိတ်မပါပဲရှိသည်။ ထို့ကြောင့် မောဂ္ဂလာန် သီဟိုဠ်မူအလို သို့ - ကို တိံပြု၍ ပြီးသော **ပရိသတိံ**ပါဌ်လည်းသင့်သည်။

၉။ **ဝဿံဝုတ္ထာ** - ၌ မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ-ကို ထောက်၍ ဖြစ်သင့်သောနည်း + ဥပစာ။ အပေါင်းဖြစ်သော ပုရိမဝါကပ်၍ မဟာပဝါရဏာနေ့၌ ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်း၊ ပဝါရဏာ မပြုသော ရဟန်းတို့၏ "**ဝဿံဝုတ္ထ**" အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပုရိမဝါကပ်၍ မဟာပဝါရဏာနေ့၌ ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်းတို့၌တင်- ကေဒေသျူ + ရုဠှီနည်း။

အမှာ။ ။ ဝဿံဝုတ္ထာ၊ မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရိတာ - ပုဒ်တို့၌ ကေဒေသူ။ ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿနတင်ပုံကို (၅။ ၂၄၈) ဝဿံဝုတ္ထာတိ - အဖွင့်၌ ရေးခဲ့ပြီ။ ဤ၌ကား အမေးပုစ္ဆာနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ကေဒေသျူ၊ ရုဠှီနည်းကြသည်။

(ခ) ဝါကျ အဝဗောဓယန္တိ - ၌

မထင်ရှားသောဥ - ကို ထင်ရှားသော အဝ - ဖြင့် ပြုသောကြောင့် **ဝေါဏကျနည်း**။

၁၀။ **မနုဿာ**ဒ၊ရ လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ လောကောနှင့် အတူထုတ်လေ။

ⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣⵣ

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၈)

(က) ရညော ဒါရုနိတိ အာဒိမှိ "အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ" တိ အယံ ဥဇ္ဈာယနတ္ထော။

(ခ) ယံ ပနေတံ အာဒိန္နံ အာဒိယိ၊ တံ ဒဿေတုံ "ရညော ဒါရူနိ" တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ဣတိ ဝစနဘေဒေ အသမ္မုယှန္တေဟိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) ပုရာဏဝေါဟာရိကော မဟာမတ္တောတိ ဘိက္ခုဘာဝတော ပုရာဏေ ဂိဟိကာလေ ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရေ နိယုတ္တတ္တာ "ဝေါဟာရိကော" တိ သင်္ခ ဂတော မဟာအမစ္စော။

(၅။ ၂၅၇။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၂။ မအူသျှ၊ တ၊ ၃၂၀။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၂၂။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဝုတ္တံ-၏ ကတ္တားကို ထည့်၍ ဝစနဘေဒေ-၌ ဝစနသရုပ်ကို ပေါ်လွင်စေလျက် ခ၊ ဂ၊ ဃ- တို့ကို အနက် ယောဇနာပါ။
၂။ (ခ) ကိုဗျ တိရေကစောဒနာ၊ (ဂ) ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ၊ ဂ-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဂ) ဝါကျ၌ အသမ္ဗုယုဇ္ဇန္တေဟိ-ကို ,သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ ဝုရာဏဝေါဟာရိကာ-ကို သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း၌ ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ ခ-လာပုဒ်တို့ကို ပဒ၊ လိင်္ဂ၊ ကာရန္တ ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (က) **ခီယျန္တီတိ** တဿ အဝဏ္ဏံ ကထေန္တိ ပကာသေန္တီ။ (ခ) **ဓီပါဓေန္တီတိ** ဝိတ္ထာရိကံ ကရောန္တိ။
(ဂ) **သာမညန္တိ** သံမဏဘာဝေါ - တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဂိဟိကာလေ + ဂီဟိကာလေ - ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ မဟာမဏ္ဍော - ၌ ဖြစ်နိုင်သောနည်း + ဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ မဟာအမစ္စော - ၌ နောက်ပုဒ်ကို ဝေဝစနဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (ခ) ဝုတ္တံ-၏ ကတ္တားကို **ဓီက္ခုဖိ-ဟုထည့်။**

အမှာ ဘာသာဋီကာ၌ မနုဿေဟိ (ဝါ) သင်္ဂီတိကာရေဟိ၊ ဟုထည့်သည်။ မနုဿေဟိ-ကား ပါဠိတော်နှင့်မညီ။

(ဂ) ဝစနဘေဒေ၊ ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ်တို့၏ အထူး၌ (ဝါ) ဒါရုနိ ဟူသော သဒ္ဒါ, အဒိန္နံ ဟူသောသဒ္ဒါ တို့၏ အထူး၌။ (မအူ)

✤ **ဝစနဘေဒေတိ ဧကဝစနဗဟုဝစနာနံ ဘေဒေ၊ (သာရတ္ထ)**

၂။ **က-ခ-ဂ-အယုတ္တစောဒနာ**

ဆရာ - ရဟန်းတို့သည် ကထဉ္ဟိနာမ အာယသ္မာ ဓနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော ရညော ဒါရုနိ အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ - ဟု ဆိုကြကုန်၏။ အဘယ်သို့လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် ဒါရုနိ - ဟူသော ဗဟုဝုစ်သည် အဒိန္နံဟူသော ဧကဝုစ်နှင့်အတူ စပ်ခြင်းသို့ရောက်ပါသနည်း။ ဧကဝုစ် - ဗဟုဝုစ်အားဖြင့် ကွဲပြားကြသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် - က - ခ - ဂ မိန့်။

✤ **ကထံ ပနေတ္ထ "ဒါရုနိ" တိ ဗဟုဝစနံ "အဒိန္န" န္တိ ဧကဝစနေန သဒ္ဓိံ သမ္ဗန္ဓံ မုပဂစ္ဆတီတိ အာဟ "အဒိန္နံ အာဒိယိဿတီတိ အယံ ဥဇ္ဈာယနဝစနော" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)**

(ခ) ဗျတိရေကစောဒနာ

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ရညော ဒါရုနိ အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-၌ အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟူသော သဒ္ဒါသည် ဥဇ္ဈာယနအနက်ရှိ၏ဟုဖွင့်ဆို၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟူ၍သာ ဆိုသင့်၍ ရညော ဒါရုနိ-ဟူ၍ မဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အဘယ်အကျိုးငှါ ရညော ဒါရုနိ - ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (နိရုတ္တက ဒေါသတင်) စုဒ်ကြောင့် - (ခ)မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က-ခ)တို့ဖြင့် အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-သဒ္ဒါသည် ဥဇ္ဈာယန အနက်ရှိ၏၊ အဒိန္န - အရကို ပြခြင်းငှါ ရညော ဒါရုနိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းသို့ဆိုသဖြင့် ရအပ်သော

http://www.dhammadownload.com

အကျိုးကို ပြလိုသော ဆရာသည် (တနည်း၊) ယင်းဆိုခဲ့သော စကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးအုပ်လို သော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

၃။ (၁) ဝါကျာရမ္ဘ၊ (ဘာသာဋီကာ) အနုသန္ဓေဝါကျ (မအူသျှ) (ဂ) လဒ္ဓဂုဏ် (တနည်း၊) နိဂုံး။

စာစစ် အသမ္ဗုယှန္တေဟိ-ကား တို့သည်-ကြောင်း ဟုတ္တာ-၌ အဝုတ္တကတ္တား + အဝုတ္တကတ္တိ။

၄။ ပုရေ + ဘဝေါ ပုရာဏော။ ဝေါဟရီယတိ ဧတေန နီတိသတ္တေနာတိ ဝေါဟာရော။
ဝေါဟာရေ + နိယုတ္တော ဝေါဟာရိကော။ ပုရာဏော + ဝေါဟာရိကော ပုရာဏဝေါဟာရိကော။
ပုရာဏ - အရ ရှေးလူဖြစ်စဉ် အခါကာလသည် -. မှချ။
ထို၏ + တရားသူကြီးနှင့် ကာလ + ကာလဝန္တစပ် ဌာန္တူ - ၏။
ပုရာဏဝေါဟာရိက အရကား ရှေးလူဖြစ်စဉ်ကာလ၌ (ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရ၌ ယှဉ်သော) တရားသူကြီးရ၏။
ဥဇ္ဈာယန် + အတ္တော + ဧတဿာတိ ဥဇ္ဈာယနတ္တော။
ဥဇ္ဈာယနတ္တ - ပုဒ်အရကား (မပေးအပ်သည်ကို ခိုးယူဘိသနည်း-ဟု) ကဲ့ရဲ့ခြင်းအနက်သည်- မှချ။
ထို၏ + အဒိန္န အာဒိယိဿတိ-ဟူသောသဒ္ဒါနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ် ဌာန္တူ။
တေ - အရကား အဒိန္န အာဒိယိဿတိ - ဟူသော သဒ္ဒါရ၏။

အမှာ။ ။ ဤကား မအူသျှအလိုတည်း။ ဘာသာဋီကာ၌ ဥဇ္ဈာယနတ္တော = ကဲ့ရဲ့ကြောင်းအနက်တည်း - ဟု ပေးပြီး - ဥဇ္ဈာယန္တိ ဧတေနာတိ ဥဇ္ဈာယနံ။ ဥဇ္ဈာယနံ + အတ္တော ဥဇ္ဈာယနတ္တော - ဟု ကမ္မဓာရယ် ဝစနတ္ထပြုသည်။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝစနာနံ + ဘေဒေါ ဝစနဘေဒေါ။
ဘိက္ခုနော + ဘာဝေါ ဘိက္ခုဘာဝေါ။ ဂိဟိနော + ဉပ္ပန္နော + ကာလော ဂိဟိကာလော။
ဝိနိစ္ဆယတိ + ဧတေန နီတိသတ္တေနာတိ ဝိနိစ္ဆယော၊
ဝိနိစ္ဆယောစ + သော + ဝေါဟာရောစာတိ ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရော။

၅။ **ယံ + တေ + တံ** - တို့ကား သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်၊ နပုံလိင်၊ ဝိတ္ထာဒိ၊ အကာရန္တ။
ပန - ကား နိပါတ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အကာရန္တ။
အဒိန္န ကား သမာသ်နာမ်ပုဒ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။
အာဒိယိ ကား အာချာတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဘူဝါဒိ၊ အကာရန္တ။
ဒသေတုံ ကား ကိတ်နာမ် (တနည်း၊) နိပါတ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ နိဂ္ဂဟိတန္တ။
ရညောဒါရုနိတိ ကား နိပါတ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ ဣကာရန္တ။
ဝုတ္တံ ကား ကိတ်နာမ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။

၆။ (က) အဝတ္တုံ ကထေန္တိ - ဖြင့် ဒိယျန္တိ-၌ ဒိ - ဓာတ်သည် ဤ၌ ခယ - အနက်ကို မဟော၊ အဝတ္တုကထန အနက်ဟော - ဟု သိစေပါသည်။

✧ **ဒိ ခယေ အဝတ္တုပကာသနေစ၊ (နိရုတ္တိ၊ ၃၆၂)**

တဿ - ဖြင့် အဝတ္ထု - ကျေးဇူးမရှိသော စကားဟူသည် ရှင်ဓနိယ၏ ကျေးဇူးမရှိသော စကားပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထု)

ပကာသေန္တိ-ဖြင့် ပြောဆို၏ဟူသည် ထင်ရှားပြခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဝိတ္ထာရိကံ ကရောန္တိ - ဖြင့် ဝိပါစေန္တိ - ၌ ဝိပုဗ္ဗ + ပစိ - ဓာတ်၏ ဝိတ္ထာရအနက်ဟော-လည်းကောင်း (ဓာတွတ္ထ) ဝိ - ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက - လည်းကောင်း - သိစေပါသည်။

* **ခပ်သိမ်းဓာတ်ပင်၊ နက်မထင်က၊ သကတ္တကို၊ ရှေးကသွင်းခါ၊ ဘူ-ကရာ-ဖြင့်၊ ဖွင့်ကာပြလေ စမြဲတည်း။**

◆ **ပစိ ဝိတ္ထာရေ၊ (နီတိ၊ ဓာတု၊ ၂၉၂။)**

(တနည်း) ဝိတ္ထာရိကံ ကရောန္တိ-ဖြင့် ဝိပါစေန္တိ-၌ ဝိ-၏ ဝိတ္ထာရဂုဏ အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ပစ-ဓာတ်၏ ကရဏ-အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ဏေ-ပစ္စည်း၏ ဇုရာဒိ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း-သိစေ (ဤကား မအူသျှအလိုတည်း။)

(ဂ) သမဏဘာဝေါ - ဖြင့် သာမညံ - ၌ ဏျ - ပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက် -- လည်းကောင်း၊ သမဏဿ + ဘာဝေါ သာမညံ - ဟုပြု -- လည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) ပုရာဏေ ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရေ နိယုတ္တာတ္တာ - ဖြင့် ဝေါဟာရိကော - ၌ ဣက - ပစ္စည်း နိယုတ္တတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက် - လည်းကောင်း၊ ဝေါဟာရေ + နိယုတ္တော ဝေါဟာရိကော - ဟုပြု - လည်းကောင်း ဝေါဟာရအရ တရားဆုံးဖြတ်ကြောင်း နီတိကျမ်းကိုယူ-လည်းကောင်း၊ ပုရာဏ ဝေါဟာရိက - ပုဒ်ကို ပုရာဏေ + ဝေါဟာရိကော ပုရာဏဝေါဟာရိကော- ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်ပြု - လည်းကောင်း၊ သိစေပါသည်။

ဂိဟိကာလေ - ဖြင့် ပုရာဏအရ ဂိဟိကာလကိုယူ -- သိစေပါသည်။

ဘိက္ခုဘာဝတော-ဖြင့် ပုရာဏေ - ၌ ရှေးဟူသည် ဘိက္ခုဘာဝမှ ရှေးပင်တည်း - ဟု သိစေ။

ဝေါဟာရိကောတိ သော ဂတော မဟာအမစ္စော-ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ပုရာဏဝေါဟာရိကော - ကို မဟာမတ္တော - ၌ ဝိသေသန + ဝိသေသျှအဖြစ်ဖြင့် စပ်၍ အနက်ပေးရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ (သမ္ဗန္ဓ) မဟာမတ္တ - သဒ္ဒါ အမတ်ကြီးအနက်ဟော - လည်းကောင်း၊ (နာမလိင်္ဂတ္တ) (တနည်း) မဟာမတ္တသည် မဟာအမစ္စ၏ ပရိယာယ် - (တနည်း) မဟာမတ္တအရ တရားသူကြီး အမတ်ကိုယူ - သိစေပါသည်။

၇။ ဂိဟိကာလေ+ဂိဟိကာလေ

ဂေဟံ + အဿ အတ္ထီတိ ဂိဟီ။ ဂေဟပုဒ်+ဤပစ္စည်း။ အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်။ + ဂေဟဿေကာရော အကာရံ ဣကာရဉ္စ သမာသတဒ္ဓိတေသု။ (နီတိ။ သုတ္တ။ ၁၇၃။) သုတ်ဖြင့် တဒ္ဓိတ်အရာ၌ ဂေဟ - မှ ေ - ကို ဣ - ပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် **ဂိဟိကာလေ-သာသင့်သည်။** ဂိဟိကာလေ-ကားမသင့်။

ပုရာဏော + ပေါရာဏော

ပုရာတော ဏောစ။ (သုတ်။ ၄၅၆) တတြ ဘဝေါတိ အတ္ထေ ပုရသဒ္ဒမှာ ဏောစ တနောစ ဟောန္တိ။ ပုရေ + ဘဝေါ ပုရာဏော၊ ဣဓ ဏောအနုဗန္ဓော န ဟောတိ၊ ပေါရာဏောဝါ၊ ပုရာတနော။ (နိရုတ္တိဒီပနီ။ ၂၉၉။) ထောက်နှစ်ပါ၍သင့်။

ဝိယျူဠ္ဌ + ဝိယဠ္ဌ + ဝိယဋ္ဌ

ဝိ-၌ ဣကို ဣယ-ပြုလျှင် **ဝိယဋ္ဌ** - ပြီး၏။ (ဓာတွတ္ထ။ ၈၂) ဤယ- ပြုလျှင် **ဝီယဋ္ဌ**၊ ဣယျ - ပြုလျှင် **ဝိယျဋ္ဌ** - ဟု ပြီးသည်။ (နီတိဓာတု) ထို့ကြောင့် (၃)ပါ၍သင့်သည်။

◆ **သာသနာနုရူပေန ဣကာရဿ ဤယဣယျာဒေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ (နီတိဓာတု၊ ၁၈)**

http://www.dhammadownload.com

မဟာမဏ္ဍော

၈။ ဤ၌ မဟာမဏ္ဍော - ဟူသောနည်းသည် အမတ်ကြီးဟူသော ရှေး၌ ဖြစ်ဘူးသောအလားအားဖြင့် ရဟန်းဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌လည်း မဟာမဏ္ဍော-ဟူ၍ပင်ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် **ဘူတပုဗ္ဗဂတိက**နည်း မည်၏။ (မဟာမစ္စော၊ ဝေါဟာရိကော - ပုဒ်တို့၌လည်း နည်းတူမှတ်)

(တနည်း၊) အပေါင်း-အမတ် အားလုံးတို့၏ **"မဟာမတ္တ"** အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တရားသူကြီး အမတ်၌တင် - ကေဒေသျှုပစာ။

၁၀။ **မဟာအမစ္စော -၌ အမစ္စ** - ပုဒ်၏ ဝေဝစနာဟာရကား - မတိ သဇီဝေါ မန္တိနီ၊ သဇီဝေါ သစိဝါ မစ္စော။ (အဘိဓာန်။ ၃၄၀)

ဝါကျဥယျာဉ် (၁၉)

(က) **ပဌမာသကော ပါဒေါတိ** တဒါ ရာဇဂဟေ ဝီသတိမာသကော ကဟာပဏော ဟောတိ၊ တသ္မာ ပဥ္စမာသကော ပါဒေါ။

(ခ) ဧတေန လက္ခဏေန သဗ္ဗဇနပဒေသု ကဟာပဏဿ စတုတ္ထော ဘာဂေါ "ပါဒေါ" တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) သော စ ခေါ ပေါရာဏဿ နီလကဟာပဏဿ ဝသေန၊ န ဣတရေသံ ရုဒြဒါမကာဒီနံ။

(ဃ) တေန ဟိ ပါဒေန အတီတဗုဒ္ဓါပိ ပါရာဇိကံ ပညပေသုံ၊ အနာဂတာပိ ပညပေဿန္တိ။

(င) သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနဉ္ဟိ ပါရာဇိကဝတ္ထုမှိ ဝါ ပါရာဇိကေ ဝါ နာနတ္တံ နတ္ထိ၊ ဣမာနေဝ စတ္တာရိ ပါရာဇိကဝတ္ထူနိ၊ ဣမာနေဝ စတ္တာရိ ပါရာဇိကာနိ၊ ဣတော ဦနံ ဝါ အတိရေကံ ဝါ နတ္ထိ။

(၄။ ၂၅၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၃။ မအူ၊ တ၊ ၃၂၂။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၂၆။)

၁။ ဃ - င - တို့ကို ဝါကျအပြန်အလှန် အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ (ခ) သာဘောဂပဋ္ဌာ။ (ဃ) အယုတ္တစောဒနာတက်ပါ။
၃။ အထက်ပါ ဝါကျအားလုံးကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ နီလကဟာပဏ - ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္တပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္တကို ညသ်ကောက်ပါ။
၅။ ပေါရာဏဿ ကို နာမပဒမာလာ၊ နီလကဟာပဏ - ၌ နီလဝယ် ဓာတ်ကိုယူ၍၊ ဝတ္ထမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ (က) သေနိယောတိ သေနာယ သမန္နော (ခ) ပဗ္ဗာဇေတိဝါတိ ရဋ္ဌတော နိက္ခာမေတိ - ကို အဘော် ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ကဟာပဏော + ကရိသာပဏော - ဟုပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (င) ပါရာဇိကဝတ္ထုမှိ ဝါ ပါရာဇိကေ ဝါ-၌ နယ္ဟုပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ ဃ - ဝါကျ ပညပေသုံ - ၌ ဓာတ်အရကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဌာနဓာတုရ နေတ္တိထုတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) သာဓောဂပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ရှင်ဓနိယ၏ သစ်ခိုးယူရာထိုအချိန်အခါက ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ ပဲနှစ်ဆယ်သည် တစ်ကျပ်ဖြစ်သောကြောင့် ငါးပဲသည် တပါဒမည်သောဟုဆို၏။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌သာ (ပဲနှစ်ဆယ်သည် တစ်ကျပ်ဟူသော အမှတ်အသားဖြင့် (ဝါ) ငါးပဲသည် တပါဒမည်၏ဟူသော အမှတ်အသားဖြင့်) တစ်ကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့ကို တပါဒဟူ၍ သိအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

အမှာ။ ။ အပေါင်းနှင့်ဖြေ အစိတ်ပေ တင်လေအာဘော်သာ- နှင့်အညီ-သမ္ဗန္ဓပဒေသ ကိုရှု၍ အာဘော်ထားသည်။

(ဂ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ - သည် (ခ) ဖြင့် ဤလက္ခဏာအမှတ်အသားဖြင့် အလုံးစုံသောဇနပုဒ်တို့၌ တစ်ကျပ်၏ လေးဖို့ တဖို့ကို တပါဒဟူ၍ သိအပ်သော ဟုဆို၏။ ယင်းတစ်ကျပ်၏ လေးဖို့ တဖို့ကို အဘယ်၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်ပါဒဟူ၍ သိအပ်ပါသနည်း။ ရုဒြဒါမက-အသပြာ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်ပင် သိအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

* **ဗျတိရေက- အန္ဓယဟု၊ စောဒနာနှစ်ချက်၊ ပြိုင်ကာတက်မူ၊ န - ကို ထုတ်သွင်း၊ အချင်းချင်း၊ ဖြစ်လျှင်းအာဘော်ပေ။**

(ဃ) အယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ - သည် (ဂ)ဖြင့် ရှေး၌ဖြစ်သော နီလကဟာပဏ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ပါဒဟူ၍ သိအပ်၏၊ ရုဒြဒါမကစသည်၏ အစွမ်းဖြင့် မသိအပ်ဟုဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် ရှေး၌ဖြစ်သော နီလကဟာဏ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ပါဒ - ဟူ၍ သိအပ်ပါသနည်း။ နီလကဟာပဏနှင့် ရုဒြဒါမစသောကဟာပဏတို့သည် ကဟာပဏချင်း တူကြသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

✧ **ကသ္မာ ပန သော ယထာဝုတ္တပါဒေါ ဂဟိတောတိ အာဟ "တေန ဟိ"တိအာဒိ။ (ယောဇနာ)။**

ဝါကျာရမ္ဘယူ၍တက်ပုံ

ဥပနာတူ၏။ ထိုနီလကဟာပဏ၏ လေးဖို့တဖို့ ဖြစ်သော ပါဒ - ဖြင့် ပွင့်တော်မူဆဲဖြစ်သော ဤမြတ်စွာဘုရားသည်သာ ပါရာဇိကအာပတ်ကို ပညတ်တော်မူပါသလော။ အဘယ်သို့မှတ်သားရမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

* **နောက်သမုစ္စယ၊ အမြေပြု၊ ဧဝအာဘော်ဆင်။**

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် - ပညတ်တော်မူကြကုန်လတ့်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် မြဲစေပြီးစေခြင်းငှါ (င)မိန့်။

၃။ (၁-ဂ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဃ) ကာရဏ။ (ယောဇနာ) ဒဠှိ (မအူ)။ ဝါကျာရမ္ဘ (ဘာဋီ)။

(င) ကာရဏ။ (မအူ) ဒဠှိ + ကာရဏ (ဘာဋီ)။

ယင်း -င- ဝါကျ၌ ဠာမာနေဝ - စသည်ကား ပါရာဇိကဝတ္ထုနှင့် ပါရာဇိကသရုပ်ကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

http://www.dhammadownload.com

၄။ ဂ္ဂလတိ ကမ္ပတီတိ လော၊ (ဒါသော)။
နတ္ထိ + လော (ဒါသော) + တေဿ ကဟာပဏဿာတိ နီလော။
(တနည်း၊) နတ္ထိ + လော + တေသွံ ကဟာပဏေတိ နီလော။ (မအူ) (ကျော်-ပြု)။
ကရိသေန + ကတော + ပဏော ကဟာပဏော။
(တကရီသအတိုင်း အရှည်ရှိသော ရွှေငွေ၏+ပြုအပ်သော အသပြာဥစ္စာနှင့် ဝိကာရီ+ဝိကာရစပ်။)
နီလောစ + သော + ကဟာပဏော စာတိ နီလကဟာပဏော။
နီလ – အရကား အပြစ်မရှိခြင်းဂုဏ်သည် မှချ။
ထို၏ + အသပြာဥစ္စာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် -- ဌာန္။
ပုဒ်လုံးအရကား --- အသပြာဥစ္စာရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

"မမ ဂ္ဂဒ"န္တိ မသီယတိ အာမသီယတိ ဂဏှိယတီတိ မာသော။ (မသ +ဏ) (နီတိ ဓာတု)
သဗ္ဗေစ + တေ + ဧနပဒေါစာတိ သဗ္ဗဇနပဒါ။
ပုရေ+ဘဝေါ ပေါရာဏော။ (တနည်း) ပေါရာဏဿ သတ္တဿ+အနုရူပံ+ဥပ္ပါဒိတော ပေါရာဏော။ (မအူ)
ဒုဒြဒါမေန ဥပ္ပါဒိတော ဒုဒြဒါမကော။ (မအူ) ရုဒြဒါမေန ဥပ္ပါဒိတော ရုဒြဒါမကော။ (သာရတ္ထ)
ဒုဒြဒါမ – အရကား ဒုဒြဒါမ – မည်သော်သူ (အသပြာလုပ်သူ)သည် မှချ။
ထို၏ + အသပြာနှင့် သာမေ + သာချေစပ် ဌာန္။
က – ပစ္စည်း၏ အရကား အသပြာရ၏။
ဒုဒြဒါမကော + အာဒိ + ယေသံ ကဟာပဏာနန္တိ ဒုဒြဒါမကာဒယော။
ဒုဒြဒါမကအာဒိ အရ --- ဒုဒြဒါမသည် ဖြစ်စေအပ်သော အသပြာဟုဆိုအပ်သော အစသည် မှချ။
ထို၏ + အညပုဒ်အရ အသပြာတို့နှင့် အာဒိ + အာဒိဝန္တ၊ ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာန္။
ဧဟ – အရကား ဒုဒြဒါမသည် ဖြစ်စေအပ်သော အသပြာအစရှိသော အသပြာတို့ရ၏။

၅။ ပေါရာဏော – ပေါရာဏ – စသည်ဖြင့် ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းစဉ်။
နီလကဟာပဏ–၌ နီလ – ကား န + လေ။ လေ – ကား ဂ္ဂလဓာတ် + ဏ။
ဂ္ဂလတိ၊ ဂ္ဂလန္တိ – စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိဂိုဏ်းစဉ်။

❖ **ဂ္ဂလော ဘူ ကမ္ပန ဂတိ သယနေ။ (ဓာတွတ္ထ။၂၃။)**

၆။ (က) သေနာယ သမ္ဗန္ဓော – ဖြင့် သေနိယော–၌ ဣက၏ ပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိ အနက်၌သက် – လည်းကောင်း၊ သေနာ+ အဿ + အတ္ထီတိ သေနိယော– ဟုပြု –လည်းကောင်း၊ သေနိကော–ဟုဆိုလိုလျက် –က– ကိုယ – ပြု၍ သေနိယောဟုရုပ်ပြီးသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။ (သာရတ္ထ)
(ခ) နိက္ခာမေတိ–ဖြင့် ပဗ္ဗာဇေတိ–၌ ပ–ပုဗ္ဗ–ဝဇဓာတ်၏ နိက္ခမန အနက်ဟော–လည်းကောင်း၊ ပ–၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက–လည်းကောင်း၊ ဏေ–ပစ္စည်းသည် စုရာဒိ ဏေ – မဟုတ်၊ ကာရိုက်ဏေ – ပစ္စည်းအဖြစ်ကို လည်းကောင်း (အာချာတပစ္စယပဒ) သိစေ။
ရဋ္ဌတော – ဖြင့် ထွက်သွားစေ၏ဟူသည် တိုင်းပြည်မှ ထွက်သွားစေခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။

၇။ **ကဟာပဏ + ကရိသာပဏ**

အထော ကဟာပဏော နိတ္ထိ၊ ကထယျတေ ကရိသာပဏော။ (ဓာန်။ ၄၈၁) ကရိသပ္ပမာဏေန ရူပိယေန + ကတော + ပဏော ပဏိယော ဒဗ္ဗဘေဒေါ ကဟာပဏော။ ရိသဿ + ဟာဒေသော။

http://www.dhammadownload.com

အဟာဒေသေ ကရိသာပဏော၊ **ဧတေ ဒွေ ရူပဝိကာရာ။ (ဓာန်ဋီ)** အထက်ပါ ဓာန် + ဓာန်ဋီတို့ကို ထောက်၍ ကဟာပဏနှင့် ကရိသာပဏ တို့သည် ဝေဝုစ်ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကရိသ - ပုဒ် + ပဏ - ပုဒ်၊ **"ကရိသာပဏ"**-ဟူလိုလျက် ရိသ - ကို ဟာ - ပြု၍ **ကဟာပဏ**။ ဟာ - မပြုလျှင် **ကရိသာပဏ** - ဟုပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း - ၂ - ပါဌ်သင့်သည်။

နီလကဟာပဏ + နေလကဟာပဏ

န - ပုဒ် + လေ - ပုဒ်။ လေ သဒ္ဒါအပြစ်ကိုဟော၏။ နတ္ထိ လော ယဿာတိ နီလော။ ဧ-ကို ဤ - ပြု၍ နီလ - ဟုဖြစ်၏။ နီလောစ + သော + ကဟာပဏော စာတိ နီလကဟာပဏော။ (ဘာသာဋီ။ ၅၂၆)။ + လော ဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ နတ္ထိ လော တေသွိ ကဟာပဏေတိ နီလော။ နီလောစ + သော + ကဟာပဏောစာတိ နီလကဟာပဏော။ (မအူသျှ။ တ။ ၃၂၂) နေလာတိ လေဲ ဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ နာဿ လေန္တိ နေလာ၊ နိဒ္ဒေါသာတိ အတ္ထော။ **"နေလင်္ဂေါ သေတ ပစ္ဆာဒေါ"**တိတ္ထေ ဝုတ္တနေလံဝိယ။ (ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၇၄။) အထက်ပါ သာဓကမျာအရ နှစ်ပါဌ်သင့်ဟု ဆုံးဖြတ်။

ဥိနံ + ဩနံ

ဥိနံ ဩနန္တိစ ဒွေပါဌာ။ (ယောဇနာ) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဥိဟ-ဓာတ်+န-ပစ္စည်း။ ဥိဟန - ဟူလိုလျက် ဟ - ကိုချေ၍ ဥိ - ကို ဩပြုလျှင် **ဩနံ**၊ ဩ - မပြုလျှင် **ဥိနံ** -ဟုပြီး သောကြောင့်လည်းကောင်း - ၂ - ပါဌ်သင့်။

ဒုဩဒါမကာဒိနံ + ရုဩဒါမကာဒိနံ

ရုဩဒါမေန ဥပ္ပါဒိတော ရုဩဒါမကော။ (သာရတ္ထ)နှင့် ဒုဩဒါမေန ဥပ္ပါဒိတော ဒုဩဒါမကော။ (မအူသျှ) တို့ကိုထောက်၍ -၂- ပါဌ်သင့်။

၈။ **ပါရာဇိကဝတ္ထုမှိ ဝါ ပါရာဇိကေဝါ**

အစိတ်-ပါရာဇိကဝတ္ထု၏ **"ပါရာဇိကဝတ္ထုမှိ"**ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း-ပါရာဇိကဝတ္ထု သံယာဒိသိသ်ဝတ္ထုစသည်၌ တင် - ကေဒေသူ။ ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿန။

အစိတ်-ပါရာဇိကအာပတ်၏ **"ပါရာဇိကေ"**-ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း-ပါရာဇိကအာပတ် သံယာဒိသိသ်အာပတ် စသည်တို့၌ တင် - ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။

❖ **ပါရာဇိကဝတ္ထုမှိဝါတိ အာဒိ ပါရာဇိကာနံ သမ္ဗန္ဓဗ္ဗေဟိ ပညတ္တဘာဝေန ဝုတ္တံ။ သံယာဒိသေသာဒိသု ပန တ္တတရာပတ္တိသုပိ တဗ္ဗတ္ထုသုစ နာနတ္တံ နတ္ထေဝ။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၉)။**

(၁) ကဟာပဏာဿ စတုတ္ထော ဘာဂေါ "ပါဒေါ" တိ ဝေဒိတဗ္ဗော-ဟူသောနည်းသည် တစ်ကျပ်၏လေးဖို့တစ်ဖို့သည် ပါဒမည်၏ဟုဆိုသဖြင့် တစ်ကျပ်၏နှစ်ဆယ်ဖို့တစ်ဖို့သည် မာသက (တစ်ပဲ) မည်၏ဟု မဆိုသော်လည်း လိုအပ်သော အနက်သည် ပြီးသောကြောင့်၊ အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း မည်၏။ (သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၁၂၃)

(ဃ)ပါရာဇိကံ

အပေါင်း-ပါရာဇိက - ၄ - ပါး၏ **"ပါရာဇိကံ"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ်-ဒုတိယပါရာဇိက ၌ တင် (ကေဒေသျှ)။ (တေန ပါဒေန - ထောက်)။

၁၀။ **ပညပေသုံ့၌ ပ-ပုဗ္ဗ + ဉပ - ဓာတ်** အရ ပါရာဇိကကို ပညတ်တော်မူကုန်သော ရှေးဘုရားရှင် တို့၏ ဒေသနာဉာဏ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၀)

(က) ရာဇကေဋ္ဌာရက်ေ ဂန္တွာတိ ရာဇကေတိဋ္ဌံ ဂန္တွာ။

(ခ) တဒ္ဒိ ယသ္မာ တတ္ထ ရာဇော ဝဍ္ဍာနိ အတ္ထရန္တိ၊ တသ္မာ ရာဇကေဋ္ဌာရကန္တိ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ရာဇအာဏတ္တိကန္တိ ရာဇောန် ဘဏ္ဍိကံ။

(ဃ) ရာဇာ သာယန္ဟသမယေ နဂရံ ပဝိသန္တော ဗဟူနိ ဝဍ္ဍာနိ ဧကေကံ ဘဏ္ဍိကံ ဗန္ဓန္တိ၊ တတော ဧကံ ဘဏ္ဍိကံ တေသံ ပမာဒေန အပဿန္တာနံ အဝဟရိတွာ ထေနေတွာတိ အတ္ထော။

(၄၊ ၂၅၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၃။ မံဇူသ၊ တ၊ ၃၂၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၂၉။)

၁။ (ခ)ကို နိပါတ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် (ဃ)ကိုထည့်စပ်သင့်သော ပုဒ်များပြည့်စုံစွာ ထည့်စပ်၍အနက်ပေးပါ။
၂။ ခ - ကို အနုသန္ဓေတက်၍၊ ဃ - ကို အန္တောလီန စောဒနာတက်ပါ။
၃။ ခ-ဃ-ဝါကျတို့ကို ဖြစ်နိုင်သမျှ အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ ဃ-၌ တေသံ အပဿန္တာနံတို့ကို သဒ္ဒနယကျကျစာစပ်ပြပါ။
၄။ ရာဇကေတိဋ္ဌံ - ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ သာယန္ဟ - ၌ နောက်ပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့်ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ က - ခ - ဂ - တို့ကို အာဘောဇ်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ သာယန္ဟသမယေ + သာယဏှသမယေ - ဟုပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ရာဇကေဋ္ဌာရကံ - ၌ နည်း၊ ပဝိသန္တော - ၌ ဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြ ဖြေပါ။
၁၀။ (ဃ)ဝါကျ အဝဟရိတွာ၌ ဓာတ်အရ တရားကို ဝုန္တိယောတရကဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (ခ) ဟိ၊ ထိုအနက်ကို ထင်စွာပြဦးအံ့။ (မအူ) ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ဟိ-ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဘာသာဋီကာ။)

(ဃ) ထေနေတွာ၊ ၍။ (အာရာမံ-သို့။ ဟရိတွာ၊ ၍။ ဘာဇေသုံ၊ ကုန်ပြီ။) ဝုတိအယံ၊ ကား။ အဝဟရိတွာတိပဒဿ၊ ၏။ (သမ္ဗန်) အတ္ထော၊ တည်း။

၂။ (ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် ရာဇကေဋ္ဌာရကံ ဂန္တွာ-၌ ရာဇကေဋ္ဌာရကအရ ခဝါသည်တို့၏ အဝတ်ကို ဖြန့်ခင်းရာ ခဝါဆိပ်ကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် ထင်စွာပြလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်။

❖ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဝိဘာဝေတွော အာဟ "တဒ္ဒိ"တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)

ဤ(ခ) ဝါကျ ဟိ- ကို ဘာသာဋီကာ၌ ဒဠှီ + ကာရက။ ယောဇနာ၌ ဒဠှီဟု ယူကြသေးသည်။

http://www.dhammadownload.com

ခဋ္ဋိကြံ၍ ပုစ္ဆာထက်ပုံ

ပါဠိတော်၌ ရဇကတ္ထရဏ်ဟုသာရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ သို့ဖြစ်လျက် ရဇကတိတ္ထ-ဟုဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်းဟု တက်လေ။

ကာရဏကြံ၍ထက်ပုံ

အဘယ်ကြောင့် ယင်းခဝါဆိပ်ကမ်းကို ရဇကတ္ထရဏဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း - စသည်ဖြင့်တက်လေ။

(ဃ) အန္တောလီနစောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် ရဇကဘဏ္ဍိကံ အဝဟရိတွာဟူသော ပါဠိတော်၌ ရဇကဘဏ္ဍိက - ပုဒ်ကို ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ အဝဟရိတွာ အရ ဆဲဗ္ဗဂ္ဂိရဟန်းတို့၏ ခိုးရာကာလ, ခိုးအပ်သောဘဏ္ဍာ, ခိုးပုံအခြင်းအရာကို ဆရာမပြုပြီလော။ (ဝါ) ဆဗ္ဗဂ္ဂိရဟန်းတို့သည် နံနက်အခါ၌ များစွာသောဘဏ္ဍာထုပ်ကို ခဝါသည်တို့မရှိစဉ် ခိုးကြပါသလော။ အဘယ်အခါ၌ အဘယ်မျှလောက်သော ဘဏ္ဍာကို အဘယ်သို့ခိုးကြသနည်း။ အဝဟရိတွာ-၌ အဝ-သည် ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဖြစ်၍ ဟရဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အဝသည် အဘယ်အနက်၌ဖြစ်၍၊ ဟရဓာတ်သည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်-ဃ- မိန့်။

၃။ (၁) တပ္ပါကဋ္ဌိကရဏ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း) ဒဋ္ဌိ။ (တနည်း) ကာရဏ။
ယင်း -၁-ဝါကျ၌ ယသ္မာ (လ) အတ္ထရန္တိ-ကား အနိယမ (ဝါ) ကာရဏ။
တသ္မာ ရဇကတ္ထရဏန္တိ ဝုစ္စတိ-ကား နိယမဝါကျ (ဝါ) ဖလ။
ဃ -သည် ရဇကဘဏ္ဍိက-ပုဒ်၏အဖွင့်မှတပါး အဝဟရိတွာ-ပုဒ်၏အဖွင့်ပြ ပက္ခန္တရ။
ယင်း ဃ-ဝါကျ၌ ထေနတ္တာတိ အတ္တော ကား ဝိတ္ထာရ။

စာစပ် တေသံ-ကား တို့သည်-ကြောင့် အပဿန္တာနံ-၌ အနာဒရိယဝန္တကတ္တား, အပဿန္တာနံ-ကား ထိုကတ္တားကို ဟောသော အနာဒရိယဖြစ်သော ကိတ်ကြိယာဝါစက။
အပဿန္တာနံ - ကား စဉ် --ကြောင့် အဝဟရိတွာ - ၌ အနာဒရိယ။ အဝဟရိတွာကား အနာဒရ။

၄။ ဝတ္ထာနိ ရဋ္ဌန္တီတိ ရဇကာ။ (တနည်း) ရဇ္ဇေန္တီတိ ရဇကာ။ (ရဉ္ဇ + ဏွု)
အတ္ထရန္တိ + ဧတ္ထ တိဧတ္ထတိ အတ္ထရဏံ။
တရန္တိ ဧတ္ထာတိ တိတ္ထံ။ (တရ + ထ) တရန္တိ အနေနာတိ တိတ္ထံ။ (တရ + ထ) (ဏွာဒိ)
ရဇကာနံ + အတ္ထရဏံ + တိတ္ထံ ရဇကတိတ္ထံ။
ရဇက - အရ ခဝါသည်တို့သည် မှချ။
ထို၏ + ဖြန့်ခင်းရာဖြစ်သော ဆိပ်ကမ်းနှင့် ဌာနီ + ဌာနစပ် ဌာနူ။
ရဇကတိတ္ထ - အရ ခဝါသည်တို့ ဖြန့်ခင်းရာ ဆိပ်ကမ်းရှိ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

န ဇာဟာတိ ပစ္စာဂမနန္တိ အဟံ။(န+ဟာ+အ)သာယတိ ဒိနံ အဝသာယတီတိ သာယော။ (သာ+ယ)
အဟဿ+သာယော သာယနှော။ သာယာနှော စ+သော+သမယော စာတိ သာယနှသမယော။ (မအူ)
သာယနှ၌-အဟ- ပုဒ်အရကား အပေါင်းဖြစ်သော တနေ့လုံးသည် မှချ။
ထို၏ + ညနေချမ်းအခါနှင့် အပေါင်း + အစိပ်စပ် - ဌာနူ။
သာယနှ - အရကား - ညနေချမ်းအခါရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

ဟိရောတ္တပ္ပံ ဝုဏာတိ ဝေဌေနာတိ ဝတ္တံ။ (ဝု၊ သံဝရဏေ၊ ထော)
(**အနည်း၊**) ဝသျတေ အစ္ဆာဒီယတေတိ ဝတ္ထံ။ (ဝသ + ထ)
ဘဏ္ဍံ + ဧတ္ထ + အတ္ထီတိ ဘဏ္ဍိကံ။ (ဘာသာဋီကာ)

၅။ သာယနှ၌ နောက်ပုဒ်ကား အနတည်း၊ ၎င်းအနသည် အဟာ၏ ကာရိယဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဟံ အဟာနိစသည်ဖြင့်စိတ္တာဒိစဉ်။ ယင်း၌ ဟာဓာတ်ယူ၍-ဇဟတိ ဇဟာတိ-ဇဟန္တိ-စသည်ဘူဝါဒိစဉ်။

၆။ (က) ရဇကတိတ္ထံ-ဖြင့် ရဇကတ္ထရဏ-အရ ခဝါသည်တို့၏ အခင်းကို မယူရ။ ခဝါသည်တို့အဝတ်ဖြန့်ခင်းရာ ဆိပ်ကမ်းကိုယူ .-- သိစေ။

တတ္ထ ရဇကာ ဝတ္ထာနိ အတ္ထရန္တိ-ဖြင့် ရဇကတ္ထရဏံ-ဝယ် အတ္ထရဏံ-၌ အာ-ပုဗ္ဗ+ထရဓာတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယု - ပစ္စည်း-အဓိကရဏသာဓ် အနက်၌သက် - လည်းကောင်း၊ အတ္ထရန္တိ ဧတ္ထာတိ အတ္ထရဏံ - ဟုပြု - လည်းကောင်း၊ အပေါင်းပုဒ်ကို ရဇကာနံ + အတ္ထရဏံ ရဇကတ္ထရဏံ ဟု ကမ္မဋ္ဌဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝဓနတ္တပြု - လည်းကောင်း သိစေ။

တံ ရဇကတ္ထရဏန္တိ ဝုစ္စတိ - ဖြင့် ရဇကတ္ထရဏ - အရ ခဝါဆိပ်ကမ်းကိုယူ - သိစေ။

(ဂ) ဖြင့် ရဇကဘဏ္ဍိကပုဒ်ကို ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝဓနတ္တပြု - သိစေ။

(ဃ) ထေနေတွာ - ဖြင့် အဝဟရိတွာ - ၌ အဝ - ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသကအဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဟရဓာတ်၏ ခိုးခြင်း အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

၇။ သာယဏှသမယေ+သာယနှသမယေ

ပုဗ္ဗာပရဋ္ဌသာယမဇ္ဈေဟာ + ဟဿ ဏှော။ ပုဗ္ဗာဒီဟိ အဟဿ ဏှော ဟောတိ။ ပုဗ္ဗဏှော အပရဏှော၊ အဋ္ဌဏှော၊ သာယဏှော၊ မဇ္ဈဏှော။ (နိရုတ္တိဒီပနီ။ ၄၁၀။ သုတ်။)
အဟဿ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗနှံ၊ ဧဝံ သာယနှံ၊ "တေသု ဝုဒ္ဓိ" တိ အာဒိနာ အဟဿ အနှာဒေသော။ (ရူပသိဒ္ဓိ။ ၃၅၀ - သုတ်) ထောက် - ၂ - ပါဌ်သင့်ဟု ဆိုးဖြတ်။

ပဝိသင္ကာ + ပဝေသင္ကာ + ပဝေသေင္ကာ

ရဇကာ - ဟူသော ပကတိကတ္တားနှင့် ဗန္ဓိ - ဟူသော ကြိယာတို့ကို ထောက်၍ **ပဝိသင္ကာ** - ဟု သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်ဖြင်ပြီးသော ပါဌ်သာသင့်သည်။ ပဝေသင္ကာ + ပဝေသေင္ကာ - တို့ကား ကာရိတ်ရုပ် ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ မလိုအပ်။

၈။ ရဇကတ္ထရဏံ

ခဝါသည်တည်းဟူသောဌာနီဖြင့် ဆိပ်ကမ်းတည်းဟူသောဌာနကို မှတ်၍ ခဝါသည်တည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ခဝါသည်မဟုတ်သူတည်းဟူသော အနည်းငယ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။

(ခ) ရဇကာ

• အစိတ်-ခဝါသည်တို့၏ **"ရဇက"** ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ခဝါသည်ဟုတ်သူ၊ ခဝါသည်မဟုတ်သူ အားလုံး၌တင် ကေဒေသူ အဝယဝူ နိဒဿန။

အမှာ။ ။ ဤ-ရဇကာ-ပုဒ်၌ ယေဘုယျနည်းမရ။ ယေဘုယျနည်းသည် သမာသ်ပုဒ်၌သာရသည်။

ပဝိသင္ကာ

အနီးရှိသောဝင်ဆဲကာလ၏**ပဝိသင္ကာ**-ဟူသောအမည်ကိုအနီးဖြစ်သောဝင်ခါနီး ကာလ၌တင်သမိပူူ။

http://www.dhammadownload.com

၁၀။ **အဝဟာရိတ္ဗာ** - ၌ **အဝဧရး** - **ဟာရဓာတ်**အရ ထေယျစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ ထိုတွင် ဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်သည် ဇီဝိတိန္ဒြေမည်၏။ လောဘမူစိတ်သည် မနိန္ဒြေမည်၏။ ကေဂ္ဂတာ စေတသိက်သည် သမာဓိန္ဒြေမည်၏။ လောဘမူသော မနသလေးခုဌ်ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက်သည် သောမနဿိန္ဒြေမည်၏။ လောဘမူဥပေက္ခာလေးခုဌ်ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက် သည် ဥပေက္ခိန္ဒြေမည်၏။ ဝီရိယစေတသိက်သည် ဝီရိယန္ဒြေမည်၏ ဤသို့ဣန္ဒြေ၌ ချသွင်းခြင်းသည် ဣန္ဒြိယောတရဏဟာရ မည်၏။

အမှာ။ ။ ဤနေရာ၌ ဆရာအချို့ကား နာမ်ချည်းသက်သက် ကောက်ယူမှုကြိုက်သည်။ ဆရာအချို့ကမူ နာမ်ရုပ်နှစ်မျိုးစုံကို ကောက်ယူမှုကြိုက်သည်။ ထိုတွင် နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးစုံကောက်ယူ ထုတ်လိုပါက - လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်, ထိုနှင့်အတူ ဥပ္ပါဒ်သောကမ္မဇတရားများကိုယူ၍ ထိုတွင် စက္ခုပသာဒသည် - စက္ခုန္ဒြေ။ သောတိန္ဒြေ။ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ပု (ဣတ္ထိ)ဇီဝိတ မန သော ဥ ဝီရိယ သမာဓိန္ဒြေ - ဟုထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၁)

(က) **ဂါမောနာမာတိ** ဝေမာဒိ "ဂါမာဝါ အရညာ ဝါ" တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တဿ ဂါမဿ စ အရညဿ စ ပဘေဒဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။

(ခ) တတ္ထ ယသ္မိံ ဂါမေ ကော ဝေ ကုဋိ, ကေံ ဂေဟံ သေယျထာပိ မလယဇနပဒေ။ အယံ ဧကကုဋိကော ဂါမော နာမ။

(ဂ) ဧတေန နယေန အပရေပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ဃ) **အမနုဿော** နာမ ယော သဗ္ဗသော ဝါ မနုဿာနံ အဘာဝေန ယက္ခပရိဂ္ဂဟဘူတော။

(င) ယတော ဝါ မနုဿာ ကေနစိ ကာရဏေန ပုနပိ အာဂန္တုကာမာ ဝေ အပက္ကန္တာ။

(စ) **ပရိက္ခိတ္တော** နာမ ဣဋ္ဌကပါကာရံ အာဒိံ ကတွာ အန္တမသော ကဏ္ဍကသာခါဟိပိ ပရိက္ခိတ္တော။

(၅၊ ၂၅၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၃။ မအူသျှ၊ တ။ ၃၂၆။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၃၀။)

၁။ ၁-ကို ပဓာပမေ ထင်စေလျက်(ဃ-င)တို့ကို ဝါသဒ္ဒါအဋ္ဌာနပယုတ် သမုစ္စယတ္ထကြံ၍ အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ ဂ - ဝါကျကို သာဘောဂပုစ္ဆာ။ င - အနုသန္ဓေတကပြပါ။
၃. ၁ - စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ ဃ - ဝါကျ သဗ္ဗသောကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ (စ) ဝါကျ ဣဋ္ဌကပါကာရ - ကို အစိတ်အပေါင်း - ပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာဏ်ကောက်ပြပါ။
၅။ (င) ဝါကျ၌ အပက္ကန္တာ - ပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ။ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ ၁ - ဃ - င တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (င) ၌ အာဂန္တုကာမာ + အာဂန္တုကာမာ + အာဂန္တုံကာမာ --- ဖြေပါ။
၈။ (က) ဝါကျဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါ - ၌ ဂါမာ - ဝယ် ဖြစ်သင့်သောနယပစာကို ဆိုရိုးကျတင်ပြပါ။
၁၀။ အာဂန္တုကာမာ ~ အရကို လက္ခဏဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = =

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ပဓာပမေထင်စေလျက်

၁။ တတ္ထ-၌။ မလယနေပဒေ- ၌။ ကောဝေ-သော။ ကုဋ္ဌိ-သည်။ ကော်ဝေ-သော။ ဂေဟ်-သည်။ အတ္ထိ-သေယျထာပိ၊ သို့။ တထာ-တူ။ ယသ္မိံဂါမေ-၌။ ကောဝေ-သော။ ကုဋ္ဌိ-သည်။ ကော်ဝေ-သော။ ဂေဟ်-သည်။ အတ္ထိ-၏။ အယံဂါမော-သည်။ ကေကုဋ္ဌိကော-ရှိသော။ ဂါမောနာမ-မည်၏။

(ဃ-င) ဝါ-သဒ္ဒါအဗ္ဗာနပယုတ်ကြံ၍ပေးပုံ

ယောဂါမော-သည်။ သဗ္ဗသော-အားဖြင့်၊ (ဝါ) သဗ္ဗသော-သဗ္ဗေသံ၊ ကုန်သော။ မနုဿာန်-တို့၏။ အဘာဝေန-ကြောင့်။ ယက္ခပရိဂ္ဂဟဘူတော-ဖြစ်၏။ အယံ ဂါမော ဝါ-သည်လည်းကောင်း။ ယတော ဂါမတော-မှ။ မနုဿာ-တို့သည်။ ကေနစိ-သော။ ကာရဏေန-ကြောင့်။ ပုနပိ-လည်း။ အာဂန္တုကာမာ-ကုန်လျက်။အပက္ကန္တာ-ကုန်၏။အယံ ဂါမော ဝါ-သည်လည်းကောင်း။အမနုဿာ-သော။ ဂါမော နာမ-၏။

(ဂ) သာဓေဘာဝပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ -သည် (ခ)ဖြင့် ကေကုဋ္ဌိက-ပုဒ်ကို ကောဝေ + ကုဋ္ဌိ + ယသ္မိံ ဂါမေတိ ကေကုဋ္ဌိကော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍။ ကေကုဋ္ဌိက - အရ ရွာကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပြဆိုတော်မူ၏။ ကေကုဋ္ဌိကော - ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာသာ ရှိပါသလော။ ဒွိကုဋ္ဌိကော-စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကား အဘယ်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား - ဒွိကုဋ္ဌိကော-စသော ပုဒ်တို့ကိုလည်း ကေကုဋ္ဌိက-ပုဒ်နည်းတူသိရမည်ဟု အတိဒေသ သံဝဏ္ဏနာနည်းဖြင့် ငါပြဆိုပါ၏ ဟူလို။

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် အမနုဿ - ပုဒ်ကို နတ္ထိ + မနုဿာ + ယသ္မိံ ဂါမေတိ အမနုဿော- ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အမနုဿ - အရ အချင်းခပ်သိမ်း လူမရှိ၍ နတ်ဘီလူးတို့ သိမ်းဆည်းအပ်သော ရွာကို ယူရမည်ဟုပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းအမနုဿပုဒ်၏ အခြားဖြစ်သင့်သော ဝစနတ္ထနှင့် အဘိဓေယျတ္ထ တမျိုးကို ပြလိုသောဆရာသည် (င) မိန့်။

၃။ (ခ) သည် အနုသန္ဓေသမ္ဗန္ဓမှတပါး အဝ်ယဝတ္ထကိုပြ -- ပကာသနရ။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။

(ဂ) သည် ကေကုဋ္ဌိက - ပုဒ်၏အဖွင့်မှတပါး ဒွိကုဋ္ဌိကော စသောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုပြ ပကာသနရ။ (တနည်း) ဒွိကုဋ္ဌိကော - စသောပုဒ်တို့ကို မည်သို့ ဝစနတ္ထပြုရမည်နည်းဟု စုဒ်ရှိ၍ဆက်--ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) အတိဒေသောပိ ဝိတ္ထာရဋ္ဌာနေတိဋ္ဌတိဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာအရ ဝိတ္ထာရ။

(ဃ) ဒွိကုဋ္ဌိကော - စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်မှတပါး အမနုဿ - ပုဒ်၏ အဖွင့်ကိုပြ ပကာသနရ။

(င) သည် အမနုဿပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထ, အဘိဓေယျတ္ထတမျိုးပြ ပကာသနရ။

(စ) အမနုဿ - ပုဒ်၏အဖွင့်မှတပါး ပရိက္ခိတ္တပုဒ်၏ အဖွင့်ကိုပြ ပကာသနရ။

စာစပ် သဗ္ဗသောကား -အားဖြင့်--ကြောင့် - အဘာဝေန၌ ကြိယာဝိသေသန/သျစပ်။

(တနည်း) သဗ္ဗသောကား-ကုန်သော-ကြောင့် မနုဿာန်-၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန/သျစပ်။(မအူသျ)။

၄။ ဇာဏ္ဍိယတီတိ ဇာဏ္ဍကာ။ (ဇာသု + ဍက) ပရိသမန္တတော + ကရီယတီတိ ပါကာရော။

ဇာဏ္ဍကာဟိ + ပကတော + ပါကာရော ဇာဏ္ဍကပါကာရော။

ဇာဏ္ဍက - အရ အုဋ်တို့သည် မုချ။

ထို၏ + တံတိုင်းနှင့် ဝိကာရီ + ဝိကာရစပ် -- ဌာနူပစာ။

http://www.dhammadownload.com

ဟုဋ္ဌကပါကာရ အရကား အုဋ္ဌ်တံတိုင်းရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပဘာဒသ + ဒဿနံ ပဘာဒဒဿနံ။
မလယဿော + သော + နေပဇေါစာတိ မလယနေပဇေါ၊
ကောဇဝ + ကုဋ္ဌိ + ဟူမဿို ဂါမေတိ ကောကုဋ္ဌိကော။
ပရိဂ္ဂယှတီတိ ပရိဂ္ဂဟော။ ယက္ခေဟိ + ပရိဂ္ဂဟော ယက္ခပရိဂ္ဂဟော။
ယက္ခပရိဂ္ဂဟော + ဟုတွာ + ဘူတော ယက္ခပရိဂ္ဂဟဘူတော။
အာဂန္တုံ + ကာမေန္တီတိ အာဂန္တုကာမာ။ နတ္ထိ + မနုဿာ + ဟူမဿို ဂါမေတိ အမနုဿော။
ကဏ္ဍကာနံ + သာခါ ကဏ္ဍကသာခါ။

၅။ အပက္ကန္တော၊ အပက္ကန္တာ - စသည်ဖြင့် ပုရိသာဒိစဉ်။
အပက္ကန္တာ - ၌ ပ + ကမု - ဓာတ်ယူ၍ ပက္ကမတိ၊ ပက္ကမန္တိ - စသည် ဘူဝါဒိစဉ်လေ။

၆။ (၁) ယသ္မိံ ဂါမေ ကောဇဝ ကုဋ္ဌိ - ဖြင့် ကောဇဝ + ကုဋ္ဌိ + ယသ္မိံန္တိ ကောကုဋ္ဌိကော - ဟု သတ္တမီဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း။ က-၏ သမာသန္တ က-၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ကောကုဋ္ဌိက - အရ ရွာကိုယူ-လည်းကောင်း သိစေ။
ကော ဂေဟံ-ဖြင့် ကောကုဋ္ဌိကော-၌ ကုဋ္ဌိသဒ္ဒါ ဂေဟ-အနက်ဟော။ (တနည်း) ကုဋ္ဌိသဒ္ဒါသည် ဂေဟသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်-သိစေပါသည်။

(ဃ) ယော မနုဿာနံ အဘာဝေန-ဖြင့် အမနုဿော-၌ အ-သဒ္ဒါ၏ အဘာဝ-အနက်ဟော-လည်းကောင်း။ နတ္ထိ + မနုဿာ + ယသ္မိံ ဂါမေတိ အမနုဿော ဟု သတ္တမီဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြု - လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ယက္ခပရိဂ္ဂဟဘူတော - ဖြင့် အမနုဿ - အရ ဘီလူးတို့သိမ်းဆည်းအပ်သော ရွာကိုယူ - သိစေပါသည်။ (တနည်း) အမနုဿော-၌ အမနုဿပုဒ် + အ- ပစ္စည်း။ အမနုဿ - ဟူသော အန္တတ်ပုဒ်အရ နတ်ဘီလူးကိုယူ--လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ပရိဂ္ဂဟတဒ္ဓိတ်အနက်၌ (ဝါ) ဣဒံတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း။ အမနုဿေဟိ (ယက္ခေဟိ) + ပရိဂ္ဂဟော အမနုဿော-ဟု ပရိဂ္ဂဟ တဒ္ဓိတ်၊ (ဝါ) အမနုဿာနံ (ယက္ခာနံ)+အယံ အမနုဿော-ဟု ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(င) ဖြင့် အမနုဿ - ပုဒ်ကို အပက္ကန္တာ+မနုဿာ+ယတော ဂါမတောတိ အမနုဿော - ဟု ပဉ္စမီဗဟုဗ္ဗိဟိဝစနတ္ထပြု၍ အမနုဿအရ တဖန်ပြန်လာခြင်းငှါ အလိုရှိကြကုန်သော လူတို့၏ ဖဲခွါရာ ဖြစ်သော ရွာကိုယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။

၇။ **အာဂန္တုကာမာ + အဂန္တုကာမာ + အာဂန္တုံကာမာ**

ပုနပိ အာဂန္တုကာမာတိဣမိနာ တေသံ တတ္ထ သာပေက္ခဘာဝံ ဒဿေတိ။ (သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂၄။) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမာသ်စပ်ရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို အမြဲချေရသောကြောင့် လည်းကောင်း အာဂန္တုကာမာ - ဟုရှိသော ပါဌ် သာသင့်သည်။

ကဏ္ဍက + ကဏ္ဋက

၂ - ပုဒ်လုံး "ဆူး" ဟောဖြစ်သောကြောင့် - ၂ - ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

သာဓကေ

ကဋ္ဋိ - ၇တုံ။ (ကဏ္ဍတိ၊ ကဏ္ဍကံ - သူ။ လောကီကျမ်းတို့၌ - သူးဟောကဏ္ဍက- သဒ္ဒါသည် ပထမကွရာနှင့်သာရှိသည်။) (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။ ၄၀) +ကဋိ-ဘူ ဟသနေ-စုတ္၊ ဆေဒနဘေဒနရက္ခာသု။ (ကဏ္ဍတိ။ ကဏ္ဍယတိ။ ကဋိတမ္ဗော ဆိန္နိကမ္ဗောတိ ကဏ္ဍော၊ ပထမာဒိပရိစ္ဆေဒေါ။ ကဏ္ဍကော၊ သူး။ မာဂဓကျမ်းတို့၌ စာရှိကိုထုတ်လိုက်သည်။ လောကီကျမ်း၌ကား ပထမကွရာနှင့်သာ သူးဟောရှိ၏။) (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။ ၄၁။)

၈။

ဂါမာဝါ အရညာဝါ

အစိတ်ဖြစ်သောရွာ၏ "ဂါမ"အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရွာနိဂုံးမြို့၌တင် ကေဒေသူ့, ဥပလက္ခဏ, နိဒဿန။

✤ **ဂ္ဂုမသ္မိံ စ သိက္ခာပဒေ နိဂမောပိ နဂရမ္ပိ ဂါမဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (၄၊ ၂၅၉၊)**

(တနည်း) အစိတ်-ရွာ၏ "ဂါမ"အမည်ကို အပေါင်း-ရွာ, ရွာ၏ဥပစာ၌ တင် ကေဒေသူ့, ဥပလက္ခဏ, နိဒဿန။

✤ **အရညံ နာမ ဌပေတွာ ဂါမဥ္စ ဂါမူပစာရဥ္စ အဝသေသံ အရညံနာမ။ (ပါဠိတော်။ ၅၇၊)**
မာတိကာယံ ပန ဂါမဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂါမူပစာရောပိ သင်္ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သာရတ္ထ - ၃၊ ၁၂၄၊)

အမနုဿော နာမ

ဤ၌ **အမနုဿော-** ဟူသောနည်းသည် အမနုဿော = ဘီလူးတို့ သိမ်းဆည်းအပ်သောရွာ၊ အမနုဿော = လူတို့ဖဲ့ခွါရာ ဖြစ်သောရွာ။ ဤသို့ အနက်ပြားလျှက် အမနုဿ-သဒ္ဒါချင်းတူသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တခုတည်းညွှန်ပြအပ်သောကြောင့်ဧကသေသ၊ သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။ (ဃ-င-အဖွင့်ထောက်)

ဃ-သဗ္ဗသော- ၌ ဝိဘတ္တိဝိပ္ပလ္လာသနည်း၊ ဝစနဝိပလ္လာသနည်း

သဗ္ဗေသံ-ဟုဆိုအပ်သော ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ်ကို သဗ္ဗသော - ဟုတတိယာကေဝုစ်ဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း၊ ဝစနဝိပလ္လာသနည်း။

၁၀။ **အာဝဋ္ဋကား၊၁** - အရ လာခြင်းငှါအလိုရှိသူတို့၏ ခနွှာငါးပါးကိုယူ၍ ထိုနှင့် အနိစ္စစသော လက္ခဏာတူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ (လ)ထိုနှင့်ပရမတ္ထမွေသာ်တမည်တူသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အာယတနဓာတ်, သစ္စာ,ဣန္ဒြေတို့ကိုယူအပ်၏။ ဤသို့သုတ်၌ မလာသော တရားတို့ကို ကေလက္ခဏာ - စသောအားဖြင့်မှတ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏဟာရမည်၏ဟူလို။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဥ် (၂၂)

(က) **ဝေါနိသာဒိနိဝိဋ္ဌော နာမ ဝိထိသန္နိဝေသာဒိဝသေန အနိဝိသိတ္တွာ ယထာ ဂါဝေါ တတ္ထ တတ္ထ ဒွေ တယော နိသီဒန္တိ၊ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ဒွေ တီဏိ ဃရာနိ ကတွာ နိဝိဋ္ဌော။**
(ခ) **သဏ္ဌောတိ ဧဃသတ္ထသကဋသတ္ထာဒီသု ယော ကောစိ။**
(ဂ) **ဂ္ဂုမသ္မိဥ္စ သိက္ခာပဒေ နိဂမောပိ နဂရမ္ပိ ဂါမဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။**

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) **ဝါမူပစာရောတိ အာဒိ အရညပရိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။**

(၄၊ ၂၅၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၄။ မအ္ဆူသျှ၊ တ၊ ၃၂၇။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၃၀။)

၁။ (က) ကို နိယမာနိယမနည်းဖြင့် ကျနစွာအနက်ပေးပါ။
၂။ (ဂ) ဝါကျကို ပုစ္ဆာ၊ (ဃ) ကို စောဒနာတက်ပါ။
၃။ အထက်ပါဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (က)၌ အနိဝိသိတ္တာ - ကို သဒ္ဒနယကျကျစစ်ပါ။
၄။ ဧဿသတ္တ - ပုဒ်ကို အစိတ် + အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဥာဏ်ကောက်ပါ။
၅။ ဝိထိသန္နိဝေသာဒိဝသေန၌ ဝိထိကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ (က) ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ နိသီဒန္တိ + နိသီဒရေ - သဒ္ဒယုတ္တိပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဂေါနိသာဒိ - ပုဒ်၌ နယူပစာကို ဆိုရိုးကျဖြေဆိုပါ။
၁၀။ ဃ - ၌ ဝုတ္တံ - ဝယ် ဓာတ်အရတဆူးကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (က) ဝိထိသန္နိဝေသာဒိဝသေန-ဖြင့်။ (လ) ပုရာနိ-တို့ကို။ ကတ္တာ-ကုန်၍။ နိဝိဋ္ဌော-နေကုန်ရာ ဖြစ်သော။ (ယော-ဂေါမော-သည်။ အတ္ထိ၏။ သောဂါမော-သည်) ဂေါနိသာဒိနိဝိဋ္ဌောနာမ-မည်၏။

၂။ **(ဂ)ပုစ္ဆာ**

ဆရာ - မြတ်စွာဘုရားသည် မာတိကာပါဠိတော်၌ ဂါမာဝါ အရညာဝါ - ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်း၌ ဂါမ - အရ ရွာကိုသာယူအပ်ပါသလော။ (နိဂမောပိ + နဂရမ္ပိကိုရှု) အဘယ်ကို ယူအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား --- ရွာ သာမက နိဂုံး, မြို့ကိုလည်း ဂါမ - အရ ယူအပ်ပါ၏ - ဟူလို။

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ - မြတ်စွာဘုရားသည် ဂါမာ ဝါ အရညာဝါ - ဟူသော မာတိကာ၏ ပဒဘာဇနီ ပါဠိတော်၌ ဂါမူပစာရောနာမ-အစရှိသော စကားကို ဟောတော်မူ၏။ မာတိကာပါဠိတော်၌ ဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါ ဟူ၍သာ ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့် ဂါမောနာမစသည်ဖြင့် ဂါမလက္ခဏာကိုပြပြီးနောက် အရညကိုသာ ပြတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် (ဝါ) အဘယ့် အကျိုးငှါ ဂါမူပစာရော နာမ - စသောစကားကို ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ (မာတိကာ ပဒဘာဇနီ ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိတင်) စုဒ်ကြောင့်- (ဃ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား၊ ဂါမူပစာရကို ပြအပ်သည်ရှိသော် ဂါမ ဂါမူပစာရမှကြွင်းသောအရပ်သည် အရညမည်၏ ဟု တော၏ အပိုင်းအခြားကိုပြခြင်းငှာ ဂါမူပစာရော-စသောစကားကို ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်ပါ၏ ဟူလို။ (သာရတ္ထ။ ၁၂၄။ မအ္ဆ၊ ၃၂၇။)

၃။ (က)သည် ပကန္တရ။ ယင်း၌ ဝေ တတ္ထ (လ) နိဝိဋ္ဌော-ဟူသော နောက်ဝါကျသည် ဂေါနိသာဒိ ပုဒ်၏ အဖွင့်မှတပါး နိဝိဋ္ဌပုဒ်အဖွင့်ပြပကန္တရ။ (ဂ)သည် ဂါမာဝါ-ဟူသော မာတိကာပါဠိဖြင့် ရွာကိုသာ ယူအပ်ပါသလော-ဟု စုဒ်ရှိ၍ ဆက် --- ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဃ - ဝါကျာရမ္ဘ။)

http://www.dhammadownload.com

စ. စပ် အနိဝိသိတွာ - ကား - ၍ - ကြောင့် - ကတွာ - ၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသန၊ ကဟ္ဘာ - ကား အပရကာလကြိယာဝိသေသျ။

❖ **အနိဝိသိတွာတိ ပဒံ ကတွာတိ ပဒေ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ၊ (ယောဇနာ)**

၄။ ဇာယတိ ဂမနံ တောယာတိ ဇယော။ ဇေ + ယ။ (န - ကိုနိဂ္ဂဟိတ်ပြု) (ဣာဒိမောဂ်)
အရဋ္ဌိ ပဝတ္တန္တိ အနေနာတိ အဋ္ဌော။
(တနည်း) အရဋ္ဌိ ဂစ္ဆန္တိ ဇနာ တေနာတိ အဋ္ဌော။ (ဥစ္စာရင်း)
သဟ + အဋ္ဌေန + ယော ဝတ္တတီတိ သဋ္ဌော။ (ကုန်သည်ရင်း)
ဇယာယ + ဂတော + သဋ္ဌော ဇယသဋ္ဌော။
ဇယ - အရ ခြေ(သလုံး) သည် မုချ။
ထိုင်း + သွားသော ကုန်သည်နှင့် အဝယဝီ + အဝယဝစပ် -- ဌာန။
ပုဒ်လုံးအရ -- ခြေဖြင့်လှည့်လည်သွားလာသောကုန်သည်ရင်း။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝိယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ တောယာတိ ဝီထိ။ (ဝီ+ထိက်) သန္နိပတိတွာ + နိဝေသော သန္နိဝေသော။
ဝီထိ စ + သန္နိဝေသောစ ဝီထိသန္နိဝေသော။
ဝီထိသန္နိဝေသော + အာဒိ + တေသန္တိ ဝီထိသန္နိဝေသာဒယော။
တေသံ + ဝသော ဝီထိသန္နိဝေသာဒိဝသော။
သင်္ကောတိ ဘာရံ ဝဟိတုန္တိ သကဋော။ (သက + အဋ) (ဣာဒိ)
သ ကဋေန + ဂတော + သဋ္ဌော သကဋသဋ္ဌော။
ဇယသဋ္ဌော စ + သကဋသဋ္ဌောစ ဇယသဋ္ဌသကဋသဋ္ဌာ။
တေ + အာဒယော + တေသံ သဋ္ဌာနန္တိ ဇယသဋ္ဌသကဋသဋ္ဌာဒယော။
ဂါမာ + ဣတိ + ဂဟဏံ ဂါမဂ္ဂဟဏံ။ (တနည်း) ဂါမဿ + ဂဟဏံ ဂါမဂ္ဂဟဏံ။
အရညဿ + ပရိစ္ဆေဒေါ အရညပရိစ္ဆေဒေါ။ တဿ + ဒဿနံ။

၅။ ဝီထိ၊ ဝီထိ၊ ၁ထိယော - စသည်ဖြင့် ဣတ္ထိလိင် - ရတ္ထာဒိစဉ်။
ဝီ - ဓာတ်ယူ၍ ဝေတိ၊ ဝါယတိ စသည် ဘူဝါဒိတမျိုး။
ဝီယတိ၊ ဝိယန္တိ စသည် ဒိဝါဒိတမျိုး - ဤသို့နှစ်မျိုးစဉ်။

❖ **ဝီ - ဘူဒိ ဂတိယံ၊ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ - ၃၇၀)**

၆။ (က) ဂါဝေါ တတ္ထ တတ္ထ နိသီဒန္တိ - ဖြင့် ဂေါနိသာဒိ ပုဒ်ကို ဂါဝေါ + နိသီဒန္တိ + ဧတ္ထာတိ ဂေါနိသာဒိ - ဟု အဓိကရဏကိတန္တသမာသ် ဝစနတ္ထပြု -- လည်းကောင်း၊ (တနည်း) ဂေါနိသာဒိ ၌ နိသာဒိ - ဝယ် နိပုဗ္ဗ + သဒ - ဓာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ နိပုဗ္ဗ + သဒ - ဓာတ်၏ နိသီဒနအနက်ဟော -- လည်းကောင်း၊ ဣ - ပစ္စည်း (တနည်း) ဏီ - ပစ္စည်း အဓိကရဏသာဓန အနက်၌သက် -- လည်းကောင်း၊ နိသီဒန္တိ + ဧတ္ထာတိ နိသာဒိ ဟု-ပြု--- လည်းကောင်း၊ ဂေါနှင့် နိသာဒိကို ဂုန္နံ+နိသာဒိ ဂေါနိသာဒိ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သ...ာ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း သိစေ။
ယထာ ဝံ - ဖြင့် ဂေါနိသာဒိ - ပုဒ်ကို ဂေါနိသာဒိဝိယာတိ ဂေါနိသာဒိ - ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍ ဏ - ပစ္စည်းယင်းတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်၏ ဟုသိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

တတ္ထတတ္ထ နိဝိဋ္ဌော - ဖြင့် နိဝိဋ္ဌော ပုဒ်ကို နိဝိသန္တိ + ဧတ္ထာတိ နိဝိဋ္ဌောဟု အဓိကရဏသာဓ် ဝစနတ္ထပြု၍ တ - ပစ္စည်း အဓိကရဏသာဓန အနက်၌သက်၏ဟု သိစေပါသည်။

ဝိဝိသန္တိဝေသာဒိဝသေန အနိဝိသိတ္တာ။ ဒွေတိကိဃရာနိ ကတ္တာ - တို့ဖြင့် (ဘာဝတ္ထ) ပြသည်။

(က) တစ်ဝါကျလုံးဖြင့် ဂေါနိသာဒိစ+သော+နိဝိဋ္ဌောစာတိ ဂေါနိသာဒိနိဝိဋ္ဌော-ဟုပြု-သိစေ။

ဘာသာဋီကာဝစနတ္ထ

နိသီဒန် နိသာဒေါ။ (နိ + သဒ + က) ဂုန္နံ + နိသာဒေါ၊ ဂေါနိသာဒေါ။ ဂေါနိသာဒေါဝိယာတိ ဂေါနိသာဒေါ။ နွားတို့၏နေခြင်းနှင့် တူသောနေခြင်း။ ဂေါနိသာဒေါ+ယဿာတိဂေါနိသာဒီ။ နိဝိသီယတေ တည်နေစေအပ်၏။ ဣတိ၊ နိဝိဋ္ဌော၊ ဂေါနိသာဒီ စ + သော + နိဝိဋ္ဌော စာတိ ဂေါနိသာဒိနိဝိဋ္ဌော။

(ခ) ဖြင့်သတ္တ-အရ ခြေကုန်သည်,လှည်းကုန်သည်စသည်တို့တွင် ကုန်သည်တမျိုးမျိုးကိုယူ-သိစေ။

နိသီဒန္တိ+နိသီဒရေ

၇။ ဂရုပုဗ္ဗ၊ ရဿနောက်ရှိ၊ အန္တိ အန္တေ၊ ဤနှစ်ထွေ၊ ရေ-သာ အပြု များသတည်း။ နိယံထောက် -၂- ပါဌ်သင့်။

ဂါမဂ္ဂဟာဏောနေဝ + ဂါမဝဟာဏောနေဝ

ဒွေဘော်ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ဂါမဂ္ဂဟဏေနေဝပါဌ်သင့်။

ဇေါနိသာဒိ

၉။ အတူဖြစ်သောနွားတို့၏ နေရာအရပ်၏ "ဇေါနိသာဒိ"-အမည်ကို အတူရှိသော ရွာ၌တင် သဒိသူပစာ။ ရုဠှီ။

၁၀။ ဝုတ္တံ - ၌ ဓာတ်-အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ် (ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်) ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၃)

(က) ဓမ္မန္တိလေ ဋ္ဌိတဿာတိ ယဿ ဂါမဿ အနုရာဓပုရဿေဝ ဒွေ ဓမ္မန္တိလာ၊ တဿ အဗ္ဘန္တရိမေ ဓမ္မန္တိလေ ဋ္ဌိတဿ။

(ခ) တဿ ဟိ ဗာဟိရော ဓမ္မန္တိလော အာဘိဓမ္မိကနယေန အရညသင်္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။

(ဂ) ယဿ ပန ဧကော၊ တဿ ဂါမဒွါရဗာဟာနံ ဝေမဇ္ဈေ ဋ္ဌိတဿ။

(ဃ) ယတြာပိ ဟိ ဓမ္မန္တိလော နတ္ထိ၊ တတြ ဂါမဒွါရဗာဟာနံ ဝေမဇ္ဈမေဝ "ဓမ္မန္တိလော"တိ ဝုစ္စတိ။

(င) တေန ဝုတ္တံ "ဂါမဒွါရဗာဟာနံ ဝေမဇ္ဈေ ဋ္ဌိတဿာ"တိ။

(ဋီ။ ၂၅၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၄။ မဒ္ဒသူ၊ ၃၃၀။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၃၁။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ (က) ကို ဥပမာအတွင်းသွင်း၍ (ခ) ကို ဟေတာလင်္ကာရနည်းဖြင့် အနက်ယောဇနေပါ။
၂။ (ခ) ကို စောဒနာတက်၍ (ဃ) ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ (ခ) စသောဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (က)ဝါကျပါ ဌိတဿ-ကို သဒ္ဒနယကျကျစာစပ်ပါ။
၄။ အာဘိဓမ္မိကနယေန - ၌ အာဘိဓမ္မိက - ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ အဗ္ဘန္တရ၊ ဝေမဇ္ဈ၊ ပုရ - တို့ကို ဓာတု, ပစ္စယ ဝေဘန်၍၊ ဗာဟာ - ၌ ဓာတ်ကို ဝဏ္ဏမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ က - ဂ - ဃ -တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဏ္ဍနွဒီလ + ဏ္ဍနွဒီလ - ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ က - ဃ - ဝါကျတို့ကို ထောက်၍ ဏ္ဍနွဒီလ - ၌ နယပစာကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ ဏ္ဍနွဒီလေ - ၌ ရှေးပုဒ်ကိုသာ ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = =

၁။ (က) အနုရာဓပုရဿ - အား။ ဒွေ - ကုန်သော။ ဏ္ဍနွဒီလာ - တို့သည်။ အတ္ထိ ဏ္ဍဝ - သို့။ ယထာ ဂါမဿ - အား။ ဒွေ - ကုန်သော။ ဏ္ဍနွဒီလာ - တို့သည်။ အတ္ထိ - ၏။ (ပ)

(ခ) ဟိ - မှန်၊ (မအူ)ချွဲ - (ဘာဋီ) တဿဂါမဿ - ၏။ ဗာဟိရော - သော။ ဏ္ဍနွဒီလော - သည်။ (နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဏ္ဍနွဒီလာ သဗ္ဗမေတံ အရညန္တိ-ဟူ၍။ အဘိဓမ္မေ-၌။ ဝုတ္တတ္တာ-ကြောင့်။) အာဘိဓမ္မိကနယေန - ဖြင့်၊ အရညသင်္ခေပံ - သို့၊ ဂစ္ဆတိ - ၏။

✦ အရညသင်္ခေပံ ဂစ္ဆတိတိ "နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဏ္ဍနွဒီလာ သဗ္ဗမေတံ အရည"န္တိ အဘိဓမ္မေ ဝုတ္တတ္တာ။ (သာရတ္ထ)

၂။

(ခ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် တံခါးခုံနှစ်ခုရှိသောရွာ၌ အတွင်းတံခါးခုံကို ဏ္ဍနွဒီလအရ ယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ ဏ္ဍနွဒီလေ ဌိတဿ ဟုသာ ဟောတော်မူထားသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ဏ္ဍနွဒီလအရ အတွင်းတံခါးခုံကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အဘယ်သို့လျှင် သင့်နိုင်ရာပါအံ့နည်း။ ဝိရောဓိ-၏။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဝါကျဖြင့်တံခါးခုံ တစ်ခုတည်းသာ ရှိသောရွာ၌ ဏ္ဍနွဒီလ - အရ ရွာတံခါးဘောင်၏ အလယ်အရပ်ကို ယူရမည်ဟုပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

မအူသျှကျမ်းတက်

တံခါးခုံမရှိသော ရွာ၌ကား အဘယ်သို့ဆိုအပ်သနည်း။ စုဒ်ကြောင့် ယတ္ထာပိ ဟိ-အစမိန့်။

၃။ (ခ)ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ(ထိုတွင်နိယတ်အနိယတ်ဆက်ခွဲ)(ဘာသာဋီကာ၌ဟိ-ကိုဝိတ္ထာရဇောတကကြံသည်။)

(ဂ) သည် တံခါးခုံနှစ်ခုရှိသောရွာ၏ ဏ္ဍနွဒီလ-အရမှတပါး တံခါးခုံတခုသာရှိသော ရွာ၏ ဏ္ဍနွဒီလအရကိုပြသောကြောင့်, ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသောရွာ၌ ဏ္ဍနွဒီလအရ အဘယ်ကို ယူရမည်နည်းဟု စုဒ်ရှိ၍ဆက် - ဝါကျာရမ္ဘ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) သည် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (င) ကား လဒ္ဓဂုဏ် (ဝါ) နိဂုံး။

စာစပ် ဋ္ဌိတဿ - ကား သော-ကြောင့် မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ - ဟူသော ပါဠိတော်၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန/သျှစပ်။

၄။ အဘိဇပ္ပေ + အာဂတော အားဘိဇပ္ပိကော။
အဘိဇပ္ပ - အရ အဘိဇပ္ပာပိဋကတ်သည် မှချ။
ထို၏ + လာသောနည်းနှင့် ဌာန + ဌာနီစပ် - ဌာန။
ဠက - ပစ္စည်းအရကား - အဘိဇပ္ပာ၌ လာသောနည်းရ၏။
အာဘိဇပ္ပိကောစ + သော + နယောစာတိ အာဘိဇပ္ပိကနယော။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အဗ္ဘန္တရေ-ဇာတော အဗ္ဘန္တရိမော။ (အဗ္ဘန္တရ+ဣမ) ဗဟိ+ဇာတော ဗာဟိရော။ (ဗဟိ+ဣရက်)။
အရညဉ္စ + သင်္ခေပေါ အရညသင်္ခေပေါ။
အရည - အရ တောဖြစ်၏ + သင်္ခေပ - အရ ရေတွက်ခြင်း ကြိယာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်။

✦ **အရညသင်္ခေပဉ္စ အရညဉ္စ ဂဏန်း (ယောနော)**

အမှာ ။ ။ မအူချဉ်၌ အရညဉ္စ သင်္ခေပေါ။ (ဘာဝပ္ပဓာန + ဘာဝလောပ)ဟု ဆိုသည်။
ယင်းအလို -- အရည - အရ တောသည် မှချ။ ထို၏ + ရေတွက်အပ်သောအပြင်တံခါးခုံနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး စပ်ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရကား တော - ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သောအပြင်တံခါးခုံရ၏။ ထိုသို့ပင် ရပြားသော်လည်း အရညသင်္ခေပသဒ္ဒါသည် ဤ၌ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပဖြစ်သောကြောင့် တော-ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ရေတွက်ခြင်း ကြိယာသည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ဟုကောက်လေ။
ဂါမဿ + ဒွါရံ ဂါမဒွါရံ။ ဂါမဒွါရဿ + ဗာဟာ ဂါမဒွါရဗာဟာ။

၅။ **အမ္ဘန္တရ** - အဘိ + အတိ + အရ။ **ဝေမဇ္ဈ** = ဝိ + မဇ + ဈ။
ပုရ = ပု + ရ (တနည်း) ပုရ + အ။
ဗာဟာ - ၌ ဝဟ - ဓာတ်ယူ၍ ဝဟတိ၊ ဝဟန္တိ - စသည်ဖြင့်ဘူဝါဒိစဉ်။

✦ **ဝဟန္တိ တောယာတိ ဗာဟာ။ (ဝဟ + ဏ)**

၆။ (က) တဿ အဗ္ဘန္တရိမေဖြင့် တံခါးခုံနှစ်ခုရှိသောရွာ၌ အတွင်းတံခါးခုံကို ဣန္ဒခီလအရယူ-သိစေ။
(ဂ) ဝါကျဖြင့် တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသောရွာ၌ ရွာတံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်ကိုယူရမည်ဟုသိစေ။
(ဃ) ဖြင့်တံခါးခုံမရှိသောရွာ၌ ရွာတံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်ကိုပင် ယူရမည်ဟုသိစေ။

၇။ **ဣန္ဒခီလ + ဣန္ဒခီလ**

ဣန္ဒခီလေတိ ဥမ္မာရေ။ (သာရတ္ထ)ဥမ္မာရော ဒေဟနီတ္ထိယံ၊ ဠေကော ဣန္ဒခီလောထ။ (ဓာန်။ ၂၂၀)
ဣန္ဒော + ပဒံ + ခီပတိ + တ္တောတိ ဣန္ဒခီလော။ ခီပ - ပေရဏေ။ ပဿ-လော။ အထဝါ ဣံ ဂမနံ ဒဒါတီတိ ဣန္ဒော။ ဒွါရံ။ တတ္ထ ဌပိတော ခီလော ကဏ္ဍကောတိ ဣန္ဒခီလော။ (ဓာန်ဋီ၊ ၂၂၀)
+ သက္ကတ ခီလဟောတိသု။ (ဓာန်။ ၁၁၁၅) ခီလေ - အကုသ်ကူမို။ (ဓာန်ဋီ) အထက်ပါ ဓာန်ဋီ + သူစိတို့ကို ထောက်၍ ခီလ+ခီလ-ဒီဃပြု/ မပြုမှုသာထူး၍ အနက်ထူးမရှိသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်၏။

http://www.dhammadownload.com

၈။ **ဗုန္ဒိကလေ ဋီကာယ**

အပေါင်းဖြစ်သော အတွင်းတံခါးခုံ အပြင်တံခါးခုံတို့၏ "**ဗုန္ဒိကလေ**"အမည်ကို အစိတ်-အတွင်း တံခါးခုံ၌တင် ကေဒေသျ။ (ရှဋ္ဌီ) (က-ဝါကျ အဿုန္ဓရိမေ-ထောက်။)

(**တနည်း**) ဌာနီ- တံခါးခုံ၏ "**ဗုန္ဒိကလ**"အမည်ကို ဌာန- ရွာတံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်၌တင်- ဌာနျူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။ (ဃ - ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာနှင့် အောက်ပါသာရတ္ထထောက်။)

✤ **ဝေမဇ္ဈေမေဝ ဗုန္ဒိကလောတိ ဝုစ္စတိတိ ဗုန္ဒိကလဋ္ဌာနိယတ္တာ အသတိပိ ဗုန္ဒိကလေ ဝေမဇ္ဈေမေဝ တထာ ဝုစ္စတိ။ (သာရတ္ထ။ ၁၂၄။)**

၁၀။ **ဗုန္ဒိကလ**-၌ **ဗုန္ဒ** ကား သိကြားမင်း, တံခါးအနက်နှစ်ပါး၌ ဖြစ်၏။ (နံပါတ် -၇- ဓာန်ဋီသာဓက ထောက်၍သိ။) ထိုတွင် သိကြားမင်းအနက်ဟောခိုက် ယင်း၏ ဝေဝစနဟာရကား-သက္ကော ပုရိန္ဒဒေါ- ဒေဝရာဇာ ဝဇိရပါဏိ စ-စသော (ဓာန်၊ ၁၈၊ ၁၉၊ ၂၀-ဂါထာ။) ဖြစ်သည်။ တံခါးခုံအနက် ဟောခိုက် ဒွါရဋ္ဌ ပဋိဟာရောထ။ (ဓာန်။ ၂၂၀) ဖြစ်သည်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၄)

(က) မဇ္ဈိမဿာတိ ထာမမဇ္ဈိမဿ၊ နော ပမာဏမဇ္ဈိမဿ။

(ခ) နေဝ အပ္ပထာမဿ၊ န မဟာထာမဿ၊ မဇ္ဈိမထာမဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) လေဍ္ဍုပါတောတိ ယထာ မာတုဂါမော ကာကေ ဥဍ္ဍာပေန္တော ဥဇုကမေဝ ဟတ္ထံ ဥက္ခိပိတွာ လေဍ္ဍုံ ခိပတိ၊ ယထာ စ ဥဒကုက္ခေပေ ဥဒကံ ခိပန္တိ၊ ဧဝံ အခိပိတွာ ယထာ တရုဏမနုဿာ အတ္တနော ဗလံ ဒဿေန္တာ ဗာဟံ ပသာရေတွာ လေဍ္ဍုံ ခိပန္တိ၊ ဧဝံ ခိတ္တဿ လေဍ္ဍုဿ ပတနဋ္ဌာနံ။

(ဃ) ပတိတော ပန လုဠိတွာ ယတ္ထ ဂစ္ဆတိ၊ တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။

(၄။ ၂၅၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၄။ မဇ္ဈူသျ၊ တ၊ ၃၂၇။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၃၂။)

၂။ (ခ) အနုသန္ဓေ။ (ဃ) သာဘောဂပုစ္ဆာကျမ်းတက်ပြပါ။

၃။ ခ၊ ဂ၊ ဃ - တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (ဃ) ဝါကျ ပတိတော - ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။

၄။ ထာမမဇ္ဈိမဿ - ကို အစိတ်အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း၌ ဉာသ်ကောက်ပါ။

၅။ ဥဇု၊ ဟတ္ထ၊ ကာက၊ တရုဏ၊ လေ ဍ္ဍု-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု+ပစ္စယဝေဘန်ပြ၍၊ ဗာဟံ ပသာရေတွာ-၌ ဗာဟံ-ကို နာမပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ (က၊ ဂ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ (က) ထာမမဇ္ဈိမဿ။ ဌာမမဇ္ဈိမဿ။ ဓာမမဇ္ဈိမဿ။

(ဂ) ဗလံ ဒဿေန္တော။ ဗလံ ဒဿေန္တာ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေစီရှိကြရာ သင့်ရာပါဌ်ကိုအကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၉။ (က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ–၌ ဥပစာ။ (ဂ) ဝါကျ အတ္ထနော ဖလံ ဒဿေန္တော – ၌ နည်းတို့ကို အကြောင်းပြ ဖြေပါ။

၁၀။ ကာကေ ဥဋ္ဌာပေန္တော – ၌ ကာကေ – ကို ယုတ္တိဟာရစီစစ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = =

(ခ) အနုသန္ဓေ

၂။ ဤသို့ (က)ဖြင့် မဇ္ဈိမဿ – ၌ မဇ္ဈိမအရ ပမာဏမဇ္ဈိမကို မယူရ၊ ထာမမဇ္ဈိမကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်း၏ ပဒပိဏ္ဍတ္ထ,ဥဇုကတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်၏။

(ဃ) သာဓောဇပုစ္ဆာ

ဆရာ–သည် (ဂ)ဖြင့် ပစ်အပ်သောခဲ၏ ကျရာအရပ်သည် လေဍ္ဍုပါတ မည်သောဟုဆို၏။ ကျပြီး၍ လိမ့်သွားသော အရပ်ကိုလည်း လေဍ္ဍုပါတအရ ယူအပ်ပါသလော။ (န ဂဟေတဗ္ဗ–ကိုရှု၍အဘော် ထားသည်) အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား --- ကျပြီး၍ လိမ့်သွားသောအရပ်ကို လေဍ္ဍုပါတ – အရ မယူအပ်ဟူလို။

(တနည်း) ဆရာ–သည် (ဂ) ဖြင့် ပစ်အပ်သော ခဲ၏ ကျရာအရပ်သည် ဂါမူပစာရမည်သောဟု ဆို၏။ ခဲ၏ ကျရောက်ရာဖြစ်သောအရပ်ဟူသမျှသည် ဂါမူပစာရ မည်ပါသလော။ (မအူသျှ။ ၅၃၂) အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်၏။

၃။ (ခ) သည် ဥဇုကတ္ထ, ပဒပိဏ္ဍတ္ထပြ --- ဝိတ္ထာရ။ (ဂ)ပကာသနရ။ ယင်း ဂ – ဝါကျ၌ ယထာမာတုဂါမော

(လ) လေဍ္ဍုံ ခိပန္တိ – ကား ဥပမာန။ ဇဝံ ဒိတ္တဿ လေဍ္ဍုဿ ပတနဋ္ဌာနံ – ကား ဥပမေယျဝါကျ။

(ဃ) သည် ခဲ၏ကျရောက်ရာ အရပ်ဟူသမျှသည် ဂါမူပစာရမည်ပါသလောဟု–စုဒ်ရှိ၍ဆက်– ဝါကျာရမ္ဘ။

(တနည်း) အန္ဒယမှ ဗျတိရေကကို ပြသောကြောင့် ဗျတိရေကပကာသနရ။

ယင်း –ဃ–၌ ပတိတော ပန လုဠိတ္ဒာ ယတ္ထ ဂစ္ဆတိကား–အနိယမ။တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ–ကားနိယမဝါကျ။

စာစပ် ပတိတော – ကား သော – ကြောင့် လေဍ္ဍု – ၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန / သျှစပ်။

(တနည်း) သည် --- ကြောင့် လုဠိတွာ ဂစ္ဆတိ–၌ – ကတ္တား + ကတ္တိစပ်။

(တနည်း) မှ --- ကြောင့် လုဠိတွာ – ၌ အပါဒါန် + အပါဒါနီစပ်။

သာဓက + ပတိတော – ကျပြီးသော။ (လေဍ္ဍု – ခဲသည်။) (မအူသျှ)

ပတိတော – ကျပြီးသော ခဲသည်။ (ဘာသာဋီကာ)

ပတိတော ကျရာအရပ်မှ။ (ရွှေဥမင်နိသျ)

၄။ ဌာတိ ဧတေနာတိ ထာမော။ (ဌာ + မ) ဌ – ကို ထ – ပြု။ မဇ္ဈေ + ဇာတော မဇ္ဈိမော။

ထာမော + မဇ္ဈိမော + အဿ ပုရိသဿာတိ ထာမမဇ္ဈိမော။ (တဿ)

ထာမမဇ္ဈိမ – အရ အလယ်အလတ်ဖြစ်သောအား (ဝါ) အားအလယ်အလတ်သည် မှချ။

ထိုင်၏ + ယောက်ျားဖြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် --- ဌာနူ။

တ – အညပုဒ်အရကား---အား အလယ်အလတ်ရှိသော ယောက်ျား၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်။)

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပမာဏ + မဇ္ဈိမံ + အဿ ပုရိသဿာတိ ပမာဏမဇ္ဈိမော။
အပွေါ + ထာမော + အဿ ပုရိသဿာတိ အပ္ပထာမော။
မဟန္တော + ထာမော + အဿ ပုရိသဿာတိ မဟန္တထာမော။
မဇ္ဈိမော + ထာမော + အဿ ပုရိသဿာတိ မဇ္ဈိမထာမော။
ဉဒကဿ + ဉက္ခေပေါ ဉဒကုက္ခေပေါ။ တရုဏာစ + တေ + မနုဿာစာတိ တရုဏမနုဿာ။
ပတတိ ဧတ္ထ ဌာနေတိ ပတနံ။ ပတနဉ္စ + တံ + ဌာနဉ္စာတိ ပတနဋ္ဌာနံ။

၅။ ဉဇု - ကား အရ + ဇု။ (အရတိ အကုဋိလဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ ဉဇု) (ဏွာဒိ)။
ဟာတ္ထ = ဟရ+ထ။ (တနည်း) ဟသ + ထ။
လေဍ္ဍု =လေဍ+ဉ။ (လေဍ္ဍုန္တိ ဟိ သန္တိ ဧတေနာတိ ငလေဍ္ဍု)
ကာက = ကာ + က။ (ကာယတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ကာကော) (ဏွာဒိမောင်)
တရုဏ = တရ+ကုန။ (ဗာလဘာဝံ အတရီတိ တရုဏော) (ဏွာဒိမောင်) (တနည်း) တရ+ဉဏ။ (ဓာန်-ဋီ)
ဗာဟာ၊ ဗာဟာ၊ ဗာဟာယော - စသည် ဣတ္ထိလိင် ကညာဒိစဉ်။

✦ ဗာဟု ဘုဇော ဒွိသု ဗာဟာ။ (ဓာန်။ ၂၆၅) ဝဟတိ ယာယာတိ ဗာဟာ။ (ဝဟ+ ဏ) ဓာန်ဋီ။

၆။ (က) ဖြင့် မဇ္ဈိမဿ-၌ မဇ္ဈိမ-အရ ပမာဏမဇ္ဈိမကိုမယူရ၊ ထာမမဇ္ဈိမကို ယူရမည်ဟုသိစေ။
(ဂ) လေဍ္ဍုဿ ပတနဋ္ဌာနံ-ဖြင့် လေဍ္ဍုပါတော -၌ ပါတော -ဝယ် ပတ- ဓာတ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း အဓိကရဏသာဓ်အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ပတတိ ဧတ္ထာတိ ပါတော - ဟုပြု - လည်းကောင်း၊ ပါတ - အရ ဌာန - ကိုယူ - လည်းကောင်း၊ လေဍ္ဍုနှင့်ပါတ - ကို လေဍ္ဍုဿ + ပါတော လေဍ္ဍုပါတော -ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ဝစနတ္ထပြု- လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **ထာမ ॥ ဌာမ॥ ဓာမ**

ဗလံ ထာမော သဟံ သတ္တိ။ (ဓာန်။ ၃၉၈) + ဌာ ဂတိနိဝတ္တိယံ။ ကရဏေ။ မော။ ဌဿ - ထော။ ထာမော။ (သူစိ) + ဓာ - ဂတိနိဝတ္တိယံ။ ကရဏေ။ မော။ ဓဿ - ထော။ (ဓာန်ဋီ) ထောက်၍ ထာမ - ပါဠ်သာ သင့်သည်။

ဗလံ ဒဿေန္တာ+ဗလံ ဒဿေန္တော

တရုဏမနုဿာ - ဟူသော လက္ခဏဝန္တ ကတ္တားသည် ဗဟုဝုစ်ဖြစ်သောကြောင့် ဗလံ ဒဿေန္တာ ဟု ဗဟုဝုစ်နှင့် ရှိသော ပါဠ်သာသင့်သည်။

လေဍ္ဍု + လေဍ္ဍ

လေဍ္ဍုတ္တော မတ္တိကာခဏ္ဍော။ (ဓာန်။ ၄၄၇) လေဍ္ဍု သံဃာတေ၊ ဉ။ (ဓာန်ဋီ၊ သူစိ) တို့ကိုထောက် လေဍ္ဍု - ပါဠ်သာ သင့်သည်။

ဥဋ္ဌာပေန္တော + ဥဋ္ဌာပေန္တော

ဥဋ္ဌာပေန္တော - ကား ဥ + ဌိ - ဓာတ်၊ ဏာပေ။ အန္တ။ ဒု - ဒွေဘော်လာ၍ ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဌိ- ဝိဟာယသဂတိယံ ဂမနမတ္တေစ-ဟူသော နီတိ။ ဓာတု - ၅၇ - တို့ကိုထောက်၍

http://www.dhammadownload.com

ဥဋ္ဌာပေန္တော - ကောင်းကင်သို့ ပျံစေလတ်သော် -ဟု အနက်ပေးနိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း, ဥဋ္ဌာပေန္တောတိ ပလာပေန္တော-ဟု သာရတ္ထ ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း **ဥဋ္ဌာပေန္တော** ပါဌ်သင့်သည်။

ဥဋ္ဌာပေန္တော - ဟုရှိလျှင်ကား ဥ + ဌာ + ဏာပေ + အန္တ။ အသဒိသ - ဋလာ၍ ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မအူသျ-၌ ဥဋ္ဌာပေန္တော-ထစေသည်ရှိသော်။ ဘာသာဋီကာနိသျ-၌ ဥဋ္ဌာပေန္တော - ထစေလတ်သော်(ဝါ) ပျံစေလတ်သော်။ ဤသို့အနက်ပေးကြသောကြောင့်လည်းကောင်း **ဥဋ္ဌာပေန္တော** - ပါဌ်လည်းသင့်သည်။ (၂ - ပါဌ်လုံး သဒ္ဒယုတ္တိ, အတ္ထယုတ္တိရှိ၍ သင့်သည်ချည်းမှတ်။)

လုဉ္စိတွာ + လုဥ္စိတွာ

လုဉ္စိတွာတိ ပရိဝတ္တေတွာ။ (သာရတ္ထ) ထောက်၍ **လုဥ္စိတွာ** သင့်သည်။

၉။ **မဇ္ဈိမဿ**

အပေါင်းဖြစ်သော ထာမမဇ္ဈိမ, ပမာဏမဇ္ဈိမတို့၏ **"မဇ္ဈိမဿ"**အမည်ကို အစိတ်-ထာမမဇ္ဈိမ-၌ တင် ကေဒေသျှ။

(၈) အတ္ထနော ဗလံ ဒဿေန္တော

ဤ၌ အတ္ထနော ဗလံ ဒဿေန္တော--ဟူသော နည်းသည် တပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် အတ္တနော-၏။ ဗလံ-ကို။ ဒဿေန္တော=ပြလိုကြကုန်သော။ တရုဏမနုဿာ-တို့သည်။ ဗာဟံ-ကို။ ပသာရေတွာ-ကုန်၍။ လေဍ္ဍုံ။ ခိပန္တိ-ကုန်၏။ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တရုဏမနုဿာ-တို့သည်။ အတ္ထနော-၏။ ဗလံ-ကို။ ဒဿေန္တော-ပြလိုကုန်သည်။ (ဟုတွာ -၍)ဗာဟံ။ ပသာရေတွာ။ လေဍ္ဍုံ။ ခိပန္တိ-ကုန်၏။ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဤသို့ တရုဏမနုဿာ, ဟုတွာ (ပါဌသေသ)နှစ်ပုဒ်ကို ငဲ့သောကြောင့် **ကာကောလောကနည်းမည်၏**။

၁၀။ လွယ်ပြီ။ ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၅)

(က) **အရည့် နာမ ဌပေတွာ ဂါမဥ္စ ဂါမူပစာရဥ္စာတိ ဧတ္ထ ယထာဝုတ္တလက္ခဏံ ဂါမဥ္စ ဂါမူပစာရဥ္စ ဌပေတွာ ဧတ္ထမသ္မိ အဒိန္နာဒါနသိက္ခာပဒေ အဝသေသံ အရည်း နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။**

(ခ) အဘိဓမ္မေ ပန "အရညန္တိ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ သဗ္ဗမေတံ အရည" န္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) အာရညကသိက္ခာပဒေ "အာရညကံ နာမ သေနာသနံ ပဥ္စဓနုသတိကံ ပစ္ဆိမ" န္တိ ဝုတ္တံ။

(ဃ) တံ ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ အာရောပိတေန အာစရိယဓနုနာ ပဥ္စဓနုသတပ္ပမာဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(င) ဝေံ ဘဂဝတာ "ဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါ" တိ တေသံ အတ္ထံ ဝိဘဇန္တေန ယမ့်, ဃရူပစာရော, ဂါမော, ဂါမူပစာရော, အရညန္တိ ပါပဘိက္ခူနံ လေသောကာသနိသေဓနတ္ထံ ပဥ္စကောဋ္ဌာသာ ဒဿိတာ။

(ဌ။ ၂၆၁။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၁၂၆။ မအူသျ၊ တ။ ၃၃၂။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၃၇။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ က - ခ - တို့ကိုသာ ဝုတ္တံ၏ ဝိသေသာတရ ထည့်စွက်၍ အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ (ခ) သာဘောဂပုစ္ဆာထုတ်၍၊ (ဂ) ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ဂ - ဃ - င - တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဃ) ထံ - ကိုသဒ္ဒနယစာစစ်ပါ။
၄။ (ဂ) ဝါကျ ပဉ္စဓနုသတိကံ - ကို အစိတ် + အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းကို ဥာဏ်ကောက်ပါ။
၅။ အရည - ၌ တက်ကို ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် ပဒမာလာ၊ ဓနု - ကို ဓာတု + ပစ္စယပေဒာန်ပြပါ။
၆။ က + ဃ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ အာစရိယ ဓနုနာ + အာစေရဓနုနာ - ဟုပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ - အရည် နာမ - ၌ နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေပါ။
၁၀။ (ခ) ဝါကျ ဝုတ္တံ - ၌ ဓာတွတ္ထကိုကိုယ်ပြု၍ ဒေသနာဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ဆောင်ပြပါ။

= =

၁။ (ခ) ၌ ဝုတ္တံ ၏ ဝိသေသာတရ ကို "ရာနုဝိဘင်္ဂေ၊ ၌"-ဟုထည့်ပါ။ (မဟုတ်) ယောဇနာ-၌ ကား "သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်္ဂေ - ၌" - ဟုထည့်၏။ မလား။ (မဟုတ်)

၂။

(ခ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ - သည် (က)ဖြင့် အဒိန္နာဒါန သိက္ခာပုဒ်၌ ဂါမ, ဂါမူပစာရမှတပါးသော ကြွင်းသော အရပ်မှန်သမျှသည် အရညမည်သော - ဟုဆို၏။ အဒိန္နာဒါနသိက္ခာပုဒ်အရ အရညအပိုင်းခြားကိုသာ သိအပ်ပါသလော။ အဘိဓမ္မာနည်းအရ အရညအပိုင်းအခြားကား အဘယ်ပါနည်း။ ဝိုင်ကြောင့် (ခ)မိန့်၏ (ဤကား အဋ္ဌကထာနည်း)

သာရတ္ထဋီကာအလို

(က)ဖြင့် ဝိနည်းဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် အရည အရကိုပြသည်၊ (ခ)ဖြင့် အဘိဓမ္မာဒေသနာ နည်းဖြင့် အရညအရကို ပြသည်။ ဤသို့အဓိပ္ပါယ် ယူ၍တက်လေ။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ) ဖြင့် အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်နည်းဖြင့် အရညအရကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သုတ္တန်ဒေသနာနည်းဖြင့် အရညအရကို ပြခြင်းငှါ (ဂ) မိန့်၏။

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် အယုတ်ဆုံး လေးအပြန်ငါးရာဝေးသော ကျောင်းသည် အာရညက သေနာသန-မည်သောဟုဆို၏။ အယုတ်ဆုံးလေးအပြန်ငါးရာကို အဘယ်အရပ်မှစ၍ အဘယ်လေးဖြင့် တိုင်းတာရပါမည်နည်း။ အဆုံးစွန်သောအိမ်၏ ဃရူပစာရမှစ၍ ညှို့မတင်ရသေးသောလေးဖြင့် တိုင်းတာရပါမည်လော။ ပဉ္စဓနုသတိကံ-ပုဒ်ကို မည်သို့ဝစနတ္ထပြုရမည်နည်း။ နိယုတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်လော။ ဝိုင်ကြောင့် (ဃ) မိန့်၏။

၃။ (ခ) ပကတ္တရ။ (ဂ) ပကတ္တရ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (င) သည် (ကောဋ္ဌာသငါးမျိုးကိုအကျယ်ပြပြီး၍) ယင်းပြဆိုခဲ့ပြီးသော စကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးအုပ်သောကြောင့် နိဂမနဝါကျ။

တစပ် ထံ - ကား သည် --- ကြောင့် ပဉ္စဓနုသတပ္ပမာဏံ - ၌ တုလျတ်/လိင်္ဂတ်။
(ထနည်း) ကို - ကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၌ ဝုတ္တကမ္မ/ ကမ္မိစပ်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ ဓနုတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ဓနူ။ (ဓနု + ဥ) ဓနုနော + သတာနိ ဓနုသတာနိ။
ပဉ္စ + ဓနုသတာနိ ပဉ္စဓနုသတံ။ ပဉ္စဓနုသတံ + အဿ + အတ္ထီတိ ပဉ္စဓနုသတိကံ။
ပဉ္စဓနုသတ -- အရကား ကုလလေးထာ အပြန်ငါးရာသည် မှချ။
ထို၏ + ထောကျောင်းဖြစ်နှင့် ပမာဏ + ပမာဏဝန္တစပ် ဌာနူ။
ဝှက - အရကား ကုလလေးထာ အပြန်ငါးရာရှိသော ထောကျောင်းရ၏။

ဓနုဋ္ဌမှတ်ဘွယ်

ယံ ယံ ဝုတ္တံ ယထာဝုတ္တံ။ ယထာဝုတ္တံ + လက္ခဏံ + ဝှမဿ (ဂါမဿစ ဂါမူပစာရဿစ) တိ ယထာဝုတ္တလက္ခဏော။ (လက္ခဏ + လက္ခဏ ဝန္တစပ်။)
အရီယတေ ဂမျတေတိ အရညံ။ (အရ + အည)
အရညေ ဇာတံ အာရညကံ။ (အရည+ကဏ်) (ထောဖြစ်၏ + ကျောင်းဖြစ်နှင့် ဌာန + ဌာနီစပ်။)
ပဉ္စဓနုသတံ + ပမာဏံ + တဿာတိ ပဉ္စဓနုသတပ္ပမာဏံ။
လေသဿ + ဩကာသော လေသောကာသော။ တဿ + နိသေဓနံ။
အာရောပိယတေတိ အာရောပိတော။ (အာ + ရုဟ + ဏေ + တ)

၅။ အရညံ, အရညာနိ စသည် နပုံလိင် စိတ္တာဒိစဉ်။
အရ - ဇာတ်ယူ၍ အရတိ, အရန္တိ စသည် ဘူဝါဒိစဉ်။
ဓနု - ကား ဓနု + ဥ။ (တနည်း) ဟန + ဥ။

◆ ဓနုတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ဓနု-ဓာပေါ်၊ (ဏွာဒိ) ဟန - ဟိံသာယံ ဝါ။ ဟဿ - ဓော ဓနု ။ (သူစိ)

၆။ (က) ယထာဝုတ္တလက္ခဏံ-ဖြင့် ဂါမ, ဂါမူပစာရတို့ အရ အမှတ်မရှိသော်ရွာ၊ ရွာ၏ ဥပစာတို့ကို မယူရ၊ ဂါမောနာမ ဧကကုဋိကော-စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသောရွာကို လည်းကောင်း၊ ဂါမူပစာရောနာမ ပရိက္ခိတ္တဿ- စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောလက္ခဏာရှိသော ဂါမူပစာရကိုလည်းကောင်း ယူရမည်ကို ဟုသိစေ။

ဝှမသ္မိံ အဒိန္နဒါနသိက္ခာပဒေဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသောရွာ, ရွာ၏ဥပစာကိုထား၍ ကြွင်းသောအရပ်သည် ·(အာရညကသိက္ခာပုဒ်စသည်၌ အရည - မည်သည်မဟုတ်) ဤအဒိန္နာဒါန သိက္ခာပုဒ်၌ သာ အရညမည်၏ဟုသိစေ။

(ဂ) တဝါကျလုံးဖြင့် အရညံ နာမ ဌပေတွာ ဂါမဉ္စ ဂါမူပစာရဉ္စသော ပါဠိတော်ကို သဒ္ဒက္ကမအားဖြင့် အနက်မယောနောရ၊ အတ္ထက္ကမအားဖြင့် အနက်ယောနောရမည်ဟု သိစေ။

(ဃ) ပဉ္စဓနုသတပ္ပမာဏံ - ဖြင့် ပဉ္စဓနုသတိကံ - ၌ ဝှက - ဗဟုဝ္ဗီဟိအဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်၌သက် - - လည်းကောင်း။ ပဉ္စဓနုသတံ + အဿ + အတ္ထီတိ ပဉ္စဓနုသတိကံ - ဟုပြုလည်းကောင်း သိစေ။

အာရောပိတေန အာစရိယဓနုနာ - ဖြင့် ပဉ္စဓနုသတိကံ - ၌ ဓနု - အရ ညှို့တင်အပ်ပြီးသော ဆရာ၏ လေးကိုယူရမည်ဟု သိစေ။

ဝှန္တဝီလတော ပဋ္ဌာယ-ဖြင့် ကုလလေးထာ အပြန်ငါးရာ ရတင်တိုင်းရမည့် နေရာဌာနကို သိစေ။

၇။ **အာစရိယဓနုနာ + အာစေရဓနုနာ**

အာစရိယဿ + ဓေရော။ အာစရိယသဒ္ဒဿ အာစေရာဒေသော ဟောတိ ဝါ။ အာစေရော၊ အာစရိယော ဝါ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၅၂၆။) ဆိုသောကြောင့် - ၂- ပါဌ်လုံးသင့်။

http://www.dhammadownload.com

အာရညက + အာရညိက

အရညေ + ဘဝံ, ဇာတံ ဝါ အာရညကံ။ ဟုဝစနတ္ထပြု၍ အရည - ပုဒ်၊ ကဏ် - ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် **အာရညက** - ပါဌ်သာသင့်သည်။

ဠပေတွာ + ထပေတွာ + ဓပေတွာ

ထပေါ စု ထပနေ သိယာ။ (ထပေတိ၊ ထပယိတွာ ပရိစ္စေဒံ၊ ဝိ အဝထပေတိ ဝဝတ္တပေတိ၊ ဟု-ကို ချေ၊ ကပ်။ ထ - ကို ဒွေဘော်ပြု။ ဝိအဝထပနံ ဝေါဋ္ဌပနံ။ ဟု - ကိုချေ။ အဝ - ကိုဩပြု၊ ကပ်။ ထ-ကို ဌပြု။ ဒွေဘော်လည်းပြု၊ ပ-ကို ဗ-ပြု၊ ဒွေဘော်လည်းပြု။ ပိဋကကျမ်းဂန်တို့၌ ဌပေတိ ဌပေတွာ ဓပေတွာ-ဟု ဌဝမ်းဘဲ ဓအောက်ခြိုက်တို့နှင့် ရှိသည်ကား ပါဌ်ပျက်) (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၃၇၃) အထက်ပါဓာတွတ္ထ အလို ထပ + ဏေ + တွာ - ဖြင့်ပြီးသောကြောင့် **ထပေတွာ**သာသင့်သည်။

နီတိ။ ဓာတု၊ ၃၂၇-၌ ဩပ-ထပ-ထပနေ။ (လ) ထပေတိ၊ ထပယတိ၊ထပိတော၊ ထပယိတွာ ပဋိစ္ဆဒံ ဝဝဋ္ဌပေတိ။ ဝေါဋ္ဌပနံ။ ဟုဆိုထားရကား နီတိဓာတုအလို - ထပ + ဏေ + တွာ - ဖြင့် ပြီး၍ **ထပေတွာ**-သင့်။

ဝဝဋ္ဌပေတိ။ ဝေါဋ္ဌပနံ-တို့၌ကဲ့သို့ထ-ကို ဌပြု၍ ပြီးနိုင်သောကြောင့် **ဌပေတွာ**-ပါဌ်လည်းသင့် သည်။

ဂ။ **အရည**

အပေါင်းဖြစ်သော ရွာမှလွတ်သော အရပ်ဟူသမျှ၏ (သာရတ္ထ) တံခါးခုံမှ အပြင်ဘက်ဖြစ်သော အရပ်မှန်သမျှ၏ (အဋ္ဌကထာ) **"အရည"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဂါမ ဂါမူပစာရမှ ကြွင်းသောအရပ်, ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာဝေးသော အရပ်တို့၌ တင် ကေဒေသျှ။ ရှဋ္ဌိနည်း။

◆ **ဝိနယသုတ္တန္တာ ဥဘောပိ ပရိယာယဒေသနာနာမ၊ အဘိဓမ္မော ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနာ။ နိပ္ပရိယာ ယတောစ ဂါမဝိနိမုတ္တံ ဌာနံ အရညမေဝ ဟောတိ။ (သာရတ္ထ)**

အာရညကံ နာမ သေနာသနံ ပဉ္စဓနုသတိကံ ပစ္ဆိမံ

အစိတ်-ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာ ဝေးသော ကျောင်း၏ **"အာရညက သေနာသန"**အမည်ကို အပေါင်း-ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာဝေးသောကျောင်း, ထိုထက်ဝေးသော ပိုလွန်သောအတိုင်းအရှည် ရှိသော ကျောင်းတို့၌ တင် - ကေဒေသူ/ ဥပလက္ခဏ။

၁၀။ (၁) ဓဇ-ဓာတ်အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဒြာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၆)

(က) ဟူဒါနိ "အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ အာဒိယေယျာ" တိအာဒိနံ အတ္ထဒဿနတ္ထံ "အဒိန္နံ နာမာ" တိအာဒိမာဟ။

http://www.dhammadownload.com

(၁) တတ္ထ **အဓိန္နန္တိ** ဒန္တပေါနသိက္ခာပဒေ ဖတ္တနော သန္တကမ္ပိ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကံ ကပ္ပိယံ အဇ္ဈောဟရဏီယံ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ဣဓ ပန ယံကိဉ္စိ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ သဿာမိကံ ဘဏ္ဍံ၊

(ဃ) တဒေတံ တေဟိ သာမိကေဟိ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ န ဒိန္နန္တိ အဒိန္နံ။

(င) "မမ ဣဒ"န္တိ .တဏှာမမတ္တေန မမာယိတတ္တာ **မမာယိတံ**။

(ဌ၊ ၂၆၁။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၆။ ဧဖျူသျ၊ တ၊ ၃၃၃။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၃၈။)

၁။ မမာယိတတ္တာ-ဟူသောဟိတ်၏ သမ္ဗန်ထည့်စွက်၍ (ဂ) (ဃ) (င) ဝါကျပါဋ္ဌိတို့ကိုမှန်ကန်စွာအနက်ပေးပါ။

၂။ (င) ကို နည်းထုံးကျကျစောဒနာတက်၍၊ (ဂ) ကိုပုစ္ဆာတက်ပါ။

၃။ ၁ - ဂ - ဃ - တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ သန္တကမ္ပိ - ၌ ပိအနက်နှင့်အဓိပ္ပါယ်ကိုဖော်ပြပါ။

၄။ (ဂ) ဝါကျ သဿာမိက - ကို အစိတ် + အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းကို ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။

၅။ ဒန္တပေါန-ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ နောက်ပုဒ်ဝယ်ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့်အာချာတပဒ မာလာစဉ်ပါ။

၆။ ဃ - င - တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ မမ ဣဒံ + မမံ ဣဒံ - ဟုပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာသင့်ရာပါဌ်ကိုအကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။(၁) ဝါကျ ကပ္ပိယံ - ၌ နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေပါ။

၁၀။ (က) ဝါကျ ပတနကြိယာအရကို တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ခန္ဓောတရဏဟာရ နေ့တ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = =

၁။ မမာယိတတ္တာ - ၏ သမ္ဗန်ကို **"တဿ တေဿ ဘဏ္ဍဿ - ထိုဘဏ္ဍာ၏"** - ဟုထည့်။

၂။

(က) စောဒနာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် အဒိန္န နာမစသည်ကို ဟောတော်မူ၏။ ဂါမော နာမ-ကေကုဋ္ဋိကော - စသည်ဖြင့် ဂါမာ ဝါ အရညာဝါ-ဟူသော မာတိကာ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အဒိန္န နာမ - စသည်ကိုဟောပါသနည်း။ (နိဒ္ဒေသက ဒေါသတင်) စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။

(ဂ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ မိမိ၏ဥစ္စာပင်ဖြစ်သော်လည်း အကပ်မခံအပ်သော (ရဟန်းတို့အား) အပ်စပ်သော စားမျိုအပ်သော အာဟာရကို အဒိန္နဟူ၍ ဆိုအပ်သောဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ဤဒုတိယပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၌လည်း ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ကဲ့သို့ အကပ်မခံအပ်သော (ရဟန်းတို့အား) အပ်စပ်သော စားမျိုအပ်သောအာဟာရကိုပင် အဒိန္န-ဟူ၍ဆိုအပ်ပါသလော။ ဤဒုတိယ ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၌ အဘယ်ကို အဒိန္နဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် အဒိန္နပုဒ်၏ အဘိဓေယျတ္ထကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဘိဓာနတ္ထ ဝစနတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

၃။ ၁ - ပက္ခန္တရ၊ ဝိတ္ထာရ။ ဂ - ပက္ခန္တရ။ ဝါကျာရမ္ဘ၊ ဝိသေသဝါကျ။ ဃ -ပက္ခန္တရ။

http://www.dhammadownload.com

သန္တကမ္ပိ - ၌ ပိ - ကား သမ္ဘာဝနာ။ (မအူ)
မိမိဥစ္စာသော်မှ အဒိန္န-မည်သေး၏၊ ပရသန္တက-ဖြစ်မှုကား ဆိုဘွယ်မရှိ၊ အဒိန္နမည်သည်သာဖြစ်၏-ဟူလို။

၄။ သံ ဓနံ + အဿ + အတ္ထိတိ သာမိ။
သဟ + သာမိနာ + ယံ ဝတ္တတီတိ သဿာမိကံ။ (သဟ + သာမိ + ယ + က)။
သဟသာမိ - အရ --- ပိုင်ရှင်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်းသဟဝတ္တနဘော ဂုဏ်သည် မှချ။
ထို၏ + ဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာန။
ယ - အရကား ပိုင်ရှင်နှင့်တကွဖြစ်သောဘဏ္ဍာရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)
(တနည်း) သံဝဇ္ဇတိ + သာမိ + ဧတဿ ဘဏ္ဍဿာတိ သဿာမိကံ - ဟုပြု။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အတ္တဿ + ဒဿနံ အတ္တဒဿနံ။ အတ္တဒဿနမေဝ + အတ္ထော အတ္တဒဿနတ္တော။
ပရိဂ္ဂယှတီတိ ပရိဂ္ဂဟိတံ။ (ပရိ + ဂဟ + တ) ပရေဟိ + ပရိဂ္ဂဟိတံ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ။
(ပရ - အရ တပါးကုန်သောဥစ္စာရှင်တို့၏ + ဥစ္စာနှင့် သာမိ + သံ - စပ်။)
ဒီယတေတိ ဒိန္နံ။ န + ဒိန္နံ အဒိန္နံ။
(န - အရ - ပဋိသေဓဘောဂုဏ်၏ + မပေးအပ်သောဥစ္စာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်။)
ဒါယတိ ဘက္ခံ အနေနာတိ ဒန္တော။ (ဒါ + အန္တ။)
ကတ္တုဌ ကား ရသတဏှာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် - မှချ။
ကရဏဌကား ထိုအားထပ်သော သွား၏ ပကတူပ -- ဖလ။
အန္တ - အရ သွားရ၏။
(တနည်း) ဒမတီတိ ဒန္တော။(ဒမ + တ။) (ဏွာဒိ)
(တနည်း) ဒံသိယတေ အနေနာတိ ဒန္တော။ ဒံသ-ဓာတ် (ဝါ) ဒသိဓာတ် + တ - ပစ္စည်း။ (ဓာတွတ္ထ)
ဒံသန္တိ ခါဒနီယံဝါ ဘောဇနီယံဝါ ဧတေနာတိဒန္တော။
ပုနာတိ သောဓေတိ ယေနာတိ ပေါနော။ ပူ + ယု (တနည်း) ပု + ယု။
ဒန္တာနံ + ပေါနော ဒန္တပေါနော။

၅။ ဒန္တပေါနော၊ ဒန္တပေါနာ - စသည် ပုံ၊ ပုရိသာဒိ - စဉ်။ (ဒန္တပေါနော ဒန္တကဋ္ဌံ။ ဓာန်၊ ၄၄၂။)
(တနည်း) ဒန္တပေါနံ၊ ဒန္တပေါနာနိ - စသည် နပုံ၊ စိတ္တာဒိစဉ်။ (နီတိ ဓာတု၊ ၂၅၂။)
ပေါနဝ-ဝယ် ပုဓာတ် (တနည်း) ပူ-ဓာတ်ယူ၍ ပဝတိ၊ ပဝန္တိ - စသည် ဘူဝါဒိ။ ပုနာတိ၊ ပုနန္တိ - စသည် ကီယာဒိ-၂-နည်းစဉ်။

✤ **ပု ဘူ ကီ သောဓေ၊ (ဓာတွတ္ထ) ၂၃၆။**

၆။ (ဃ) တဒေတံ - ဖြင့် အဒိန္နံအရ ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။
တေဟိ သာမိကေဟိ - ဖြင့် အဒိန္နံ - ၌ ဒိန္နံ - ဝယ် တ - ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ဒီယတေတိ ဒိန္နံ - ဟု ပြု - လည်းကောင်း သိစေ။

✻ **သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒ၊ ကတ္တား၊ အရုတ္တ၊ တတိယန္တနှင့်ဖွင့်၍ပြ၊ ကမ္မသာဓနကြံစရာ၊ (သံဝဏ္ဏနာနိယံ။)**

http://www.dhammadownload.com

န ဒိန္နံ - ဖြင့် အဒိန္နံပုဒ်ကို န+ဒိန္နံ အဒိန္နံ- ဟု မိဿကတပ္ပုရိသ်ပြု--လည်းကောင်း၊ ဏ-၏ န - နိပါတ်၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်းသိစေ။

ကာယေန ဝါ ဝါစာယဝါ - ဖြင့် ဘာဝတ္တ - ကို ပြသည်။

(င) (တေဟိ သာမိကေဟိ) မမာယိတတ္တာ - ဖြင့် မမာယိတံ - ၌ (မမာယ - ဟူသောနာမ - ဓာတ်၊ တ - ပစ္စည်း) ယင်းတ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ မမာယိတဗ္ဗန္တိ မမာယိတံ - ဟု ပြု - လည်းကောင်း သိစေ။

မမ ဣဒံ - ဖြင့် မမ + ဣဒံ မမံ - ဟု ဣဒံတဒ္ဒိတ်ဝစနတ္ထပြု - လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း ဣဒံတဒ္ဒိတ် အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ သိစေသည်။

တဏှာမမတ္တေန-ဖြင့် မြတ်နိုးအပ်၏ဟူသည် တဏှာဖြင့် မြတ်နိုးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

ဝစနတ္ထ

မမာယတီတိ မမံ။ တဏှာယ + မမံ တဏှာမမံ။ တဏှာမမဿ + ဘာဝေါ တဏှာမမတ္တံ။

မမာယတီတိ မမာယိတံ။ မမာယိတဿ + ဘာဝေါ မမာယိတတ္တံ။ (မဏ္ဍူသျှ)

မှတ်ဘွယ်

မမာယိတ - ပုဒ်ကား ပစ္စည်းသုံးဆင့် ထပ်ထားသောပုဒ်တည်း။ မမ + ဣဒံ မမံ။ (အမှ + ဏ။ အမှ - ကို သုတ်ကြီးဖြင့် မမ - ပြု) ယင်းမမ - နောင် ဂဏှာတိအနက် (ဝါ) ကရောတိအနက်၌ အာယ - ပစ္စည်းသက်၍ "မမာယ" ဟုပြီး၏၊ မမာယိတဗ္ဗန္တိ မမာယိတံ။ မမာယ- ဟူသော နာမ-ဓာတ်နောင် တ-ပစ္စည်း သက်၊ ဣ-လာ၍ - မမာယိတံ - ပြီး၏။

✣ မမ ဣဒန္တိ ဂဏှာတိ မမာယတိ၊ (နီတိ၊ ဓာတု၊ ၃၇၂၊)

✣ မမ ဣဒန္တိ ကရောတိ မမာယတိ၊ (နိရုတ္တိ၊ ၄၆၉)

ဥာသ်

မမာယိတဗ္ဗန္တိ မမာယိတံ။

မမာယ - ဟူသော နာမဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌ-ကား တဏှာ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။

ကမ္မဋ္ဌ - ကား ထိုအားတပ်သော ဥစ္စာဖြစ်၏ အရမ္မဏ - ဖလှူ။

တ အရကား ဥစ္စာရ၏။

(၁) အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကံ - ဖြင့် အဒိန္နံ - ၌ ဒိန္န - ဝယ် ဒါ - ဓာတ်၏ ပဋိဂ္ဂဟအနက်ဟော -- လည်းကောင်း၊ ဣန္န - ၏ တ - ပစ္စည်း၏ ကာရိယအဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်း တ - ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက် - လည်းကောင်း၊ ဒီယတေတိ ဒိန္နံဟုပြု - လည်းကောင်း၊ န - နှင့် ဒိန္နကို ၊ + ဒိန္နံ အဒိန္နံ ဟုပြု -- လည်းကောင်း သိစေသည်။

(၁) တ ဝါကျလုံးဖြင့် ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ အဒိန္န - အရ အကပ်မခံအပ်သော ရဟန်းတို့အား အပ်စပ်သော စားမျိုးအပ်သော အာဟာရကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဗိ)ဖြင့် မိမိဥစ္စာကိုသော်မှ အကပ်မခံရသေးလျှင် အဒိန္နံ-ဟုဆိုရသေး၏၊ သူတပါး၏ ဥစ္စာဖြစ်ပါမူကား ဆိုဘွယ်ရာမရှိ အဒိန္နမည်သည် သာ ဟူသော ဂရဟာ အဓိပ္ပါယ်သမုစ္စည်း အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် ဒုတိယပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၌ အဒိန္န - အရ ----ကို သိစေ။ (ကြား + ဘိ)

http://www.dhammadownload.com

၇။ **မမ ဣ္စာ + မမံ ဣ္စာ**

မမ ဣဒံ - ရှိမူ - မမ၊ ငါ၏။ ဣဒံ -ဥစ္စာတည်း။ (တနည်း) ဣဒံ-သည်။ မမ - ၏။ သန္တကံ - တည်း။ ဤသို့ အနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အမှ - နောင် သ - ဝိဘတ်နှင့်တကွ မမ -ပြု၍ ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း **မမ ဣ္စာ** - ပါဌ်သင့်သည်။

မမံ ဣဒံ - ရှိမူ အမှ - နောင် ဣဒံ-အနက်၌ ဏ-ပစ္စည်းသက်၍ (မမ ဣဒံ မမံ) အမှကို သုတ်ကြီးဖြင့် မမ - ပြု။ သိ - ဝိဘတ်သက်။ အံ - ပြု၍ မမံ - ဟုပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣဒံ - ဤဥစ္စာသည်။ မမံ - ငါ၏ဥစ္စာတည်း။ ဤသို့အနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း **မမံ ဣ္စာ** - ပါဌ်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် -၂- ပါဌ်သင့်။

ဒဏ္ဍပေါန + ဒဏ္ဍပေါဏာ

ဒဏ္ဍေ ပုနာတိ သောဓေတိ ယေနာတိ ဒဏ္ဍပေါနော။ ယု၊ ဒဏ္ဍပေါဏောပိ၊ (ဓာန်ဋီ) (၄၄၂) ထောက်၍ -၂- ပါဌ်သင့်။

၈။ **ကပ္ပိယ**

အစိတ်ဖြစ်သော ကပ္ပိယအပဋိဂ္ဂဟိတဝတ္ထု၏ **"ကပ္ပိယ"**ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ကပ္ပိယအပဋိဂ္ဂဟိတဝတ္ထု, အကပ္ပိယအပဋိဂ္ဂဟိတဝတ္ထု-တို့၌ တင် ကေဒေသူ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။

+ ကပ္ပိယန္တိ အနုရူပဝသေန ဝုတ္တံ။ အကပ္ပိယမ္ပိ ပန အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကမ္ပေ၊ အဒိန္နသချေမေဝ ဂစ္ဆတိ။ (သာရတ္ထ) •

အဒိန္နံ

အပေါင်းဖြစ်သော အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတစားသောက်ဘွယ် , ပရပရိဂ္ဂဟိတသဿာမိက ဘဏ္ဍာတို့၏ **"အဒိန္နံ"**ဟူသော အမည်ကိုအစိတ်ဖြစ်သော ပရပရိဂ္ဂဟိတသဿာ မိကဘဏ္ဍာ၌တင် ကေဒေသူ၊ နေယျတ္ထ၊ ရုဠှီနည်း။

ကာယေန

အပေါင်း-တစ်ကိုယ်လုံး။ အစိတ်-လက်စသော ကိုယ်အင်္ဂါ၌ တင် ကေဒေသူ။ ရုဠှီ။

တဏှာမမတ္တေန

ပြဋ္ဌာန်းသော တဏှာကိုဆိုသဖြင့် မပြဋ္ဌာန်းသော သမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုလည်းရ ပဓာန၊ ဥပလက္ခဏ။

၁၀။ ဏ - ၌ **အာဟ** - အရ ဆန္ဒ ရှေးသွားရှိသော ဒေသနာဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

※ **ဒသေတုံ + အာဟ၊ ကျမ်း၌ ပြမူ၊ ဆန္ဒရှေးရှု၊ ဉာဏ်ကိုယူ။**

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၇)

(က) **ထေယျသင်္ခါတန္တိ ထေ္တာ ထေနောတိ စောရော။**

(ခ) **ထေနဿ ဘာဝေါ ထေယျံ။**

(ဂ) **အဝဟရဏစိတ္တဿေတံ အဓိဝစနံ။**

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) သဒ်ါ သဒ်ါတန္တိ အတ္တတော ဌေ။

(င) ကောဋ္ဌာသသောတ် အဓိဝစနံ "သညာနိဒါနာ ဟိ ပပဥ္စသင်္ခါ" တိ အာဒီသု ဝိယ။

(၅၊ ၂၆၂။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၇၊ မအ္ဘူသျ၊ တ၊ ၃၃၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၃၉။)

၁။ (ဂ) ကို အဓိဝစနံပုဒ်၌ သဒ္ဒတ္ထထင်စေလျက်လည်းကောင်း၊ (င) ကို ဥပမာအတွင်းသွင်း၍လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။

၂။ (င) ကို ဥပမာလင်္ကာရသာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပါ။

၃။ အထက်ပါဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ (ဂ) ဝါကျ၌ အဝဟရဏစိတ္တသာကို ဖြစ်နိုင်သမျှ သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။

၄။ သညာနိဒါနာ - ကို အစိတ် + အပေါင်းဝစနတ္တပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္တကိုသာ ဉာဏ်ကောက်ပါ။

၅။ ဌေ၊ ကောဋ္ဌာသ၊ သင်္ခါ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု+ပစ္စယဝေဘန်၍၊ ပပဥ္စသင်္ခါ-၌ ပပဥ္စ-ဝယ် ဓာတ်ကို ယူ၍ ဝတ္တမာနဝိဘတ်ဖြင့်အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

၆။ က - ၁- ဂ - ၊ဃ တို့ကို အဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ ပပဥ္စသင်္ခါ၊ ပပဥ္စသင်္ခါတာ၊ ပပဥ္စသညာ။ --- အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (ဂ)ကို ထောက်၍ (၁) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဖြစ်သင့်သော နယပစာရကို ဆိုရိုးကျတင်ပြပါ။

၁၀။ ဖပဥ္စ - အရ တရားကို အာဝတ္တဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = =

၁။ **အဓိဝစနံ-ကို သဒ္ဒတ္ထပေါ်လွင်စေလျက် အနက်ပေးပုံ။**

တော် - ထေယျံဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်။ အဝဟရဏစိတ္တသာ-နှင့်၊ အဓိဝစနံ-စပ်သောသဒ္ဒါတည်း။

❖ **အဓိနံ ဝစနံ အဓိဝစနံ၊ (မူလဋီ + ဓာန်ဋီ)**

(တနည်း) အဝဟရဏစိတ္တသာ - ၏။ အဓိဝစနံ - အထက်၌ ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါတည်း။

❖ **ဝုစ္စတီတိ ဝစနံ၊ အဓိ ဥပရိ + ဝစနံ အဓိဝစနံ၊ (မူလဋီကာ)**

(တနည်း) အဝဟရဏစိတ္တသာ - ကို၊ အဓိဝစနံ - ဟောတတ်သောသဒ္ဒါတည်း။

❖ **ဝစတီတိ ဝစနံ၊ အဓိသဒ္ဒေါ - နိရုတ္တကော၊ (ပဒုတ္တနိသျ)**

(တနည်း) အဝဟရဏစိတ္တသာ - ကို၊ အဓိဝစနံ - စွဲ၍ဖြစ်သောသဒ္ဒါတည်း။

❖ **အဓိဝစနန္တိ စ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ ဝစနံ၊ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်)**

(တနည်း) အဝဟရဏစိတ္တသာ - ၏၊ အဓိဝစနံ - ထင်ရှားသောသဒ္ဒါတည်း။

❖ **အဓိ ပသိဒ္ဓံ + ဝစနံ အဓိဝစနံ၊ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်)**

"သညာနိဒါနာ ဟိ ပပဥ္စသင်္ခါ" တိ အာဒီသု-တို့၌၊ သင်္ခါတိ အဓိဝစနံ-သည်၊ ကောဋ္ဌာသသ-၏၊ အဓိဝစနံ - သည်၊ ဟောတိဝိယ - သို့၊ တော် သဒ်ါတန္တိ အဓိဝစနံ - သည်၊ ကောဋ္ဌာသသ - ၏၊ အဓိဝစနံ - သည်၊ ဟောတိ - ၏။

http://www.dhammadownload.com

ဥပမာလင်္ကာရသာဓောဝေပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် ဃ-ဖြင့်ထေယျသင်္ခါတံ-၌ သင်္ခါတ-သဒ္ဒါသည်+သင်္ခါသဒ္ဒါနှင့် အနက်အားဖြင့် တူ၏ဟုပြီးပိုင်၏။ ယင်းသင်္ခါ (သင်္ခါတ) သဒ္ဒါသည် "သင်္ခါယေကံ ပဋိသေဝတိ" စသည်၌ကဲ့သို့ ဉာဏအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သင်္ခါသမညာ "စသည်၌ကဲ့သို့ ပညတ္တိအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ "န သုကရံ သင်္ခါတုံ" စသည်၌ကဲ့သို့ ဂဏနာအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုံကြောင့် (င) မိန့်၏ (သာရတ္ထ။ ၁၂၅။)

အဓိပ္ပါယ်ကား ---- သညာနိဒါနာ ဟိ ပပဉ္စသင်္ခါ - စသည်၌ကဲ့သို့ ကောဋ္ဌာသအနက်၌ ဖြစ်၏ဟူလို။

၃။ (က) ပကြွန္တရ။ ၁-သည် ထေယျံ-၌ ထေန-ဟူသော အန္တတ် ပုဒ်၏အဖွင့်မှ တပါးဗာဟျတ္တ-ပုဒ်၏ အဖွင့်ကိုပြသောကြောင့် ပကြွန္တရ။ (တနည်း) ထေယျံ-၌ ဏျ ပစ္စည်းသကတ်အနက်၌ သက်ပါသလော-ဟု စုံရှိ၍ ဆက် -- ဝါကျာရမ္ဘ။

(ဂ) သည် ထေယျ-ပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထမှတပါး အဘိဓေယျတ္ထကိုပြ - ပကြွန္တရ။

(တနည်း) ဓာတ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, ဒြဗ်, နာမ် (သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်) ငါးမျိုးတွင် အဘယ်ကိုယူအပ်ပါသနည်းဟု စုံရှိ၍ ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။

ဃ. - သည် ထေယျ - ပုဒ်၏ အဖွင့်မှတပါး သင်္ခါတ - ပုဒ်၏အဖွင့်ကိုပြ-ပကြွန္တရ။

င - သည် ထေယျသင်္ခါတံ - ၌ သင်္ခါတ - သဒ္ဒါသည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း - ဟု စုံရှိ၍ ဆက် - ဝါကျာရမ္ဘ။ ယင်း-င-ဝါကျ၌ သညာနိဒါ နာဟိ ပပဉ္စသင်္ခါတိအာဒိသုဝိယကား အာဂမဒဋ္ဌိကရဏ (ဝါ) ဥပမာနဝါကျ။

စာစပ် အဝဟရဏစိတ္တဿ - ကား - ၏--ကြောင့်အဓိဝစန် - ၌ သမ္ဗန် + သမ္ဗန္ဓီ။
(တနည်း) ကို -- ကြောင့်အဓိဝစန် - ၌ အဝုတ္တကမ္မ + အဝုတ္တကမ္မီ။
(တနည်း) နှင့် - ကြောင့် အဓိဝစန် - ၌ သဟာဒိယောဂ/သဟာဒိယောဂဝန္တ။
(နံပါတ် - ၁ - အဓိဝစန် အနက်ပေးနှင့် ယှဉ်ကြည့်)

၄။ သဥ္ဇာနာတီတိ သညာ။ နိဒီယတေ နိစ္ဆိယတေ အနေနာတိ နိဒါနံ။
နိဒဒါတိ ဖလန္တိ ဝါ နိဒါနံ။ (နိ + ဒါ + ယု) သညာဝ နိဒါနံ ဧတေသန္တိ သညာနိဒါနာ။
သညာနိဒါန - အရကား သညာဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းသည် မုချ။
ထို၏+တဏှာ, မာန, ဒိဋ္ဌိဟုဆိုအပ်သော အဖို့အစုနှင့် အကြောင်း+အကျိုး၊ ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ်-ဌာနူ။
ဧတ-အရကား သညာဟုဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိသော တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဟူသော အဘို့အစုရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အဝဟရတိ ဧတေနာတိ အဝဟရဏံ။ (ခိုးယူကြောင်းစိတ်ရ၏။)
အဝဟရဏဉ္စ + တံ + စိတ္တဥ္စာတိ အဝဟရဏစိတ္တံ။
သတ္တာနံ သံသာရေ ပပဉ္စေန္တိ စိရာယန္တီတိ ပပဉ္စာ။ (ပ + ပစိ + အ)
ပ - ဥပသာရအရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘောဂုဏ် ရ၏။
ပစိ - ဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုရှ ကြိယာကား - သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။
(ဝါ) ဥပ္ပါဒကြွကဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်နာမ်တို့သည် - မုချ။
ဟေတုကတ္တုရှကား - ထိုအားတပ်သော တဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့၏ ပကတူပ--ဖလူ။
အ - ပစ္စည်း အရကား - တဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

သုဒ္ဓကဏ္ဍ(သာစ်ယူ၍) ကောက်ပုံ

ပ - ပစိတာတ်အရကား သတ္တဝါတို့ကို သံသရာ၌ ချဲ့တတ် ကြာမြင့်အောင် ပြုတတ်သော တဏှာ မာနဒိဋ္ဌိတို့၏ ဥပါဒ်ရ၏။

အ - ပစ္စည်းအရကား ဥပ္ပါဒဝဏ္ဏဖြစ်သော တဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့ရ၏။

ပပဉ္စာ ဧဝ + သင်္ခါ ပပဉ္စသင်္ခါ။

ဘဝန္တိ + ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ + ဧတေန အဝဟရဏစိတ္တေနာတိ ဘာဝေါ။ (ဘူ + ဏ)

ဘူ - ဓာတ်အရ ကတ္တုရှုကြိယာကား အသိဉာဏ်သဒ္ဒါတို့၏ ဥပါဒ်သည် မှချ။

ကရဏ၌ - ကား ခိုးယူကြောင်း စိတ်၏ ပကတ္ထပ -- ဖလူ။

ဏ - ကား ခိုးယူကြောင်း စိတ်ရ၏။

၅။ **ဇော် - ကား ဠာတ် + ဏ္ဍု - ပစ္စည်း။ (တန်ဋ္ဌိ)**

ကောဋ္ဌာသ = ကောဋ္ဌ + သီ + အ။ (တနည်း) ကောဋ္ဌ + အဏ + သ (နိဂ္ဂဟိတ်ချေ)

သင်္ခါ = သံ + ခါ + ကွိ (ဝါ) အ (ဝါ) ဏ။

❖ **ကောဋ္ဌံ ဝုစ္စတိ သရီရံ၊ တဏှာ သေတိတိ ကောဋ္ဌာသော၊ (သူစိ) အဏာတိ ဗိဇတီတိ အံသော၊**

❖ **ကောဋ္ဌသ + အံသော ကောဋ္ဌာသော၊ ဘာဂသော သင်္ခါယတိ ဥပဋ္ဌာတီတိ သင်္ခါ၊ သင်္ခါ ဧဝ သင်္ခါတံ၊ (ယောဇနာ)**

ပပဉ္စ - ၌ ပ - ပစိတာတ်ယူ၍ ပဉ္စေတိ ပဉ္စေန္တိ။ ပဉ္စယတိ၊ ပဉ္စယန္တိ။ စသည် စုရာဒိစဉ်။

❖ **ပစိ ဝိတ္ထာရေ စု။ (ဓာတွတ္ထ၊ ၂၁၉)**

၆။ (က) စောရော-ဖြင့် ထေန - သဒ္ဒါ သူခိုးအနက်ဟော (တနည်း) ထေန သဒ္ဒါသည် စောရ-၏ ပရိယာယ် (တနည်း) ထေနတီတိ ထေနော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ထေနအရသူခိုးကိုယူရမည် ဟုသိစေပါသည်။

(ခ) ဖြင့် ထေယျံ-၌ ဏေယျပစ္စည်း (ရှု) (တနည်း) ဏျ-ပစ္စည်း(မောဂ်) ဘာဝတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ထေနဿ + ဘာဝေါ ထေယျံ - ဟုပြု-လည်းကောင်း-သိစေပါသည်။ -

(ဂ) ဖြင့် ထေယျအရ ခိုးခြင်းကြိယာကိုမယူရ၊ ခိုးယူကြောင်း စိတ်ကိုယူ - သိစေ။

(ဃ) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတံ -- ၌ သင်္ခါတ - သဒ္ဒါသည် သင်္ခါသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) သင်္ခါဧဝ သင်္ခါတံ-ဟု သွတ္ထဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ တ-ပစ္စည်းသွတ္ထတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက် --- လည်းကောင်း သိစေ။

(င) ကောဋ္ဌာသသောတံ အဓိပ္ပါယ် - ဖြင့် သင်္ခါတသဒ္ဒါသည် ပညတ္တိ, ဉာဏ, ဂဏနအနက်တို့ကို မဟော၊ ကောဋ္ဌာသအနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။

(တနည်း) သင်္ခါဧဝ သင်္ခါတာ - ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ သင်္ခါတအရ ခိုးလိုသောသူ၏အဖြစ်တည်း ဟူသော စိတ်အစုကိုယူ --- သိစေပါသည်။

၇။ **ပပဉ္စသင်္ခါ၊ ပပဉ္စသင်္ခါတာ၊ ပပဉ္စသညာ**

ပပဉ္စသင်္ခါတိ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိသင်္ခါတာ ပပဉ္စကောဋ္ဌာသာ။ (သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂၇။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၇၁။) သတ္တာ နံသံသာရေ ပပဉ္စေန္တိ စိရာယန္တီတိ ပပဉ္စာ။ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော။ ပပဉ္စာဧဝ + သင်္ခါ။ (ယောဇနာ။) အထက်ပါ ဋီကာ, ယောဇနာတို့ကိုထောက်၍ **ပပဉ္စသင်္ခါ** - သာ သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ထေယျ

၈။ အပေါင်းဖြစ်သော ခိုးသူဇာတ်၊ ခိုးခြင်းကြိယာ၊ ခိုးကြောင်းစိတ်၏ "ထေယျ" အမည်ကို အစိတ်-ခိုးကြောင်း စိတ်၌တင် ကေဒေသျှ။ (တနည်း) အကျိုး-ခိုးခြင်းကြိယာ၏ "ထေယျ"အမည်ကို အကြောင်း-ခိုးယူကြောင်း စိတ်၌တင် ဖလူပစာ။

ပပဥ္စသခါ

အစိတ်-တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိအစုတို့၏ "ပပဉ္စသခါ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း-တဏှာမာနဒိဋ္ဌိ သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မအစုတို့၌တင် ကေဒေသူ ပဓာန။ ဥပလက္ခဏ။. နိဒဿန။

သခ်ါ၊ သခ်ါတ

အပေါင်း-ဉာဏ, ကောဋ္ဌာသ, ပညတ္တိ, ဂဏနတို့၏ "သခ်ါ-သခ်ါတ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်-ကောဋ္ဌာသ၌ တင် ကေဒေသျှ။

၁၀။ **ပပဉ္စ** - အရ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိ ပြဌာန်းသော အကုသိုလ်သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ယူ၍ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၈)

(က) ထေယျဥ္စ တံ သင်္ခါတဉ္စာတိ **ထေယျသင်္ခါတံ**။
(ခ) ထေယျစိတ္တသင်္ခါတော ဧကော စိတ္တကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော။
(ဂ) ကရဏတ္ထေ စေတံ ပစ္စတ္တဝစနံ။
(ဃ) တသ္မာ ထေယျသင်္ခါတေနာတိ အတ္ထတော ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။
(င) ယောစ ထေယျသင်္ခါတေန အာဒိယတိ၊ သော ယသ္မာ ထေယျစိတ္တော ဟောတိ၊ တသ္မာ ဗျဉ္ဇနံ အာနာဒိယိတွာ အတ္ထမေဝ ဒဿေတုံ "**ထေယျစိတ္တော အဝဟရဏစိတ္တော**"တိ ဝေမင်္ဂ ပဒဘာဇနံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဋ၊ ၂၆၂။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၇။ မဏ္ဍူသျ၊ တ၊ ၃၃၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၃၉။)

၁။ (င) ဝါကျကိုသာ နိပါတ်သမ္ဗန္ဓာမ် အစွဲမှန်ကန်စေလျက် အနက်ပေးပါ။
၂။ (ဂ) အနုသန္ဓေ။ (င) ဗျတိရေကစောဒနာ တက်ပါ။
၃။ အထက်ပါဝါကျများကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ထေယျစိတ္တော - ကို အစိတ် + အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း ဝစနတ္ထကို ဉာဏ်ကောက်ပါ။
၅။ အာဒိယတိ - ၌ ဓာတ်သက်သက်ကိုယူ၍ သတ္တမီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ပဒမာလာစဉ်ပြီးလျှင် (ဃ) ၌ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ - ကို ဓာတု, ပစ္စယ, ပစ္စယတ္ထ ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (က - ခ - ဂ) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပြပါ။
၇။ င - ၌ ဗျဉ္ဇနံ အနာဒိယိတွာ + ဗျဉ္ဇနံ အနာဒရိတွာ။ အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဃ - ဝါကျ၌ ရနိုင်သမျှနည်းတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

http://www.dhammadownload.com

၁၀။ (င) ဝုတ္တံ – ၌ ဓာတ် အရကို ပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = =

၂။

(ခ) အနုသာသနီ

ဤသို့ (က) ဖြင့် ထေယျသံဝါသ ပုဒ်ကို ကမ္မဓာရယ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဥဒ္ဓကတ္ထ, ပိဏ္ဍတ္ထကို ပြခြင်းငှါ (ခ) မိန့်။

(ဂ) အနုသာသနီ

ဤသို့ (က–ခ)ဖြင့် ထေယျသံဝါသပုဒ်၏ ဝစနတ္ထအဘိဓာနတ္ထ အဘိဓေယျတ္ထတို့ကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထေယျသံဝါသ – ဝယ် ဝိဘတ်နှင့်တကွ ဝိဘတျတ္ထကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(င) ဗျတိရေကာဒဿနဂဏ္ဌိဒေသနာ

သရာ–သည် (ဂ–ဃ) ဝါကျတို့ဖြင့် ထေယျသံဝါသ၌ ပထမာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌ ဖြစ်သောကြောင့် ထေယျသံဝါသကို ထေယျသံဝါသေန – ဟု အနက်အားဖြင့် ရှုမှတ်အပ်သောဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ ထေယျသံဝါသေန – ဟု အနက်အားဖြင့် ရှုမှတ်အပ်သည်ရှိသော် အဘယ်ကြောင့် အဘယ့် အကျိုးငှာ ထေယျစိတ္တော အဝဟရဏစိတ္တော–ဟု ပဒဘာဇနီကို ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ (မအူသျှ) ထေယျစိတ္တေန အဝဟရဏစိတ္တေန–ဟုသာ ပဒဘာဇနီကို ဟောတော်မူအပ် , ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ဏား–ခိုးလိုသောစိတ်အစုဖြင့်ခိုးသောရဟန်းအား ခိုးလိုသောစိတ်ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သောကြောင့် ထေယျသံဝါသေန – ဟူသော – သဒ္ဒါကိုမယူပဲ ခိုးလိုသောစိတ်ရှိ၏ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုသာလျှင် ပြလိုသောကြောင့် (ဝါ) ပြခြင်းအကျိုးငှါ ထေယျစိတ္တော အဝဟရဏစိတ္တော – ဟူ၍ ပဒဘာဇနီကို ဟောတော်မူအပ်ပါ၏ ဟူလို။

၃။ (ခ) သည် ဝိဂ္ဂဟရ (ဝါ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ဂ – သည် ဝစနတ္ထမှ ဝိဘတျတ္ထပြပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ထေယျသံဝါသ – ၌ ပထမာဝိဘတ်ဖြစ်၍ လိင်္ဂတ္ထ၌ သက်ပါသလော ဟုစုဒ်ရှိ၍ ဆက် – ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဃ) လဒ္ဓဂုဏ်။ (င) ဝါကျာရမ္ဘ။

၄။ ထေနဿ + ဘာဝေါ ထေယျံ။ စိန္တေတီတိ စိတ္တံ။ ထေယျံ + စိတ္တံ ဧတဿာတိ ထေယျစိတ္တော။ ထေယျစိတ္တ – အရ ခိုးတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်သည် မုချ။
ထို၏ + ခိုးတတ်သောရဟန်းနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏီးစပ် ––ဌာနူ။
ဧတ – အရ ခိုးတတ်သော ရဟန်းရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သံဝါသတိ သမညာယတီတိ သံဝါသော။

ထေယျစိတ္တံ + ဟုတိ + သံဝါသော ထေယျစိတ္တသံဝါသော။

ကရဏံ ဧဝ + အတ္ထော ကရဏတ္ထော။ ပစ္စတ္တံ + ဝစနံ + ဧတဿာတိ ပစ္စတ္တဝစနံ။ (မအူ) (တနည်း) ပစ္စတ္တဿ + ပဝိဒိပကံ + ဝစနံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ (ရူ + ဋီ) (ပထမာဝိဘတ်ရ၏)

ပစ္စတ္တဝစနံ+အဿ + အတ္ထီတိ ပစ္စတ္တဝစနံ။ (ပထမာဝိဘတ်ရှိသော ထေယျသံဝါသ–သဒ္ဒါရ၏)

http://www.dhammadownload.com

၅။ **အာဒိယတိ-၌ အာ+ဒါ-ယူ၍ သတ္တမီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့်-ဒဒေယျ ဒဒေ ဒဇ္ဇာ၊ ဒဒေယျုံ၊ ဒဇ္ဇုံ။** ဒဒေယျာသိ ဒဇ္ဇာသိ ဒဇ္ဇေသိ။ ဒဒေယျာထ ဒဇ္ဇာထ။ ဒဒေယျာမိ ဒဇ္ဇာမိ၊ ဒဒေယျာမ ဒဇ္ဇာမ။ (နီတိဓာတု။ရရ)

ဃ - ဝါကျ - ခဋ္ဌမ္ဘ -ကား - ဒိသ + တဗ္ဗ။ ဘာဝသာဓနတ္တ။

✤ **ခဋ္ဌမ္ဘန္တိ ပဇံ ဘာဝဝါစကံ၊ (ယောဇနာ)**

၆။ (က) ဖြင့် သမာသလိင်္ဂပဒတ္ထ၊ အဘိဓာနတ္တကို သိစေ။

(ခ) ထေယျစိတ္တသင်္ခါတော-ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတံ-၌ ထေယျ-အရ ခိုးယူကြောင်း စိတ်ကိုယူ။ ဧကော စိတ္တကောဋ္ဌာသော-ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတံ-၌ သင်္ခါတ-သဒ္ဒါ ကောဋ္ဌာသအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ သင်္ခါတ-သဒ္ဒါ ကောဋ္ဌာသအနက်၌ ဖြစ်၍ ထေယျသင်္ခါတ-အရ ဌာနာစာဝနာပယောဂကိုဖြစ်စေတတ်သော တခုသော စိတ်အစုကိုယူ - လည်းကောင်း သိစေ။

အမှာ။ ။ ဧကော စိတ္တကောဋ္ဌာသော ပုဒ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကေစိဝါဒနှင့် ဂဏ္ဌိ (၃) စောင်ဝါဒကို အကျယ် သိလိုမူ ---- သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂၇ - ၌ ရှုလေ။

(ခ) တဝါကျလုံးဖြင့် ထေယျနှင့်သင်္ခါတကို ကမ္မဓာရယ် သမာသ်ဝစနတ္တပြုရမည်ဟု သိစေ။

(ဂ) ဖြင့်ထေယျသင်္ခါတံ - ၌ အံ - သည် ပထမာဝိဘတ်၏ ကာရိယ - လည်းကောင်း၊ ယင်း ပထမာဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထ၌ မသက်၊ ကရဏတ္တ၌ သက်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတ - သဒ္ဒါသည် ကရဏတ္တ၌ ပထမာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ယင်းပုဒ်၏ အနက်ကို ခိုးလိုသောသူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သောစိတ်အစုဖြင့်ဟုသာ မှတ်သားရာ၏။ ဝိဿာသဂ္ဂါဟ, တာဝကာလိကဂ္ဂါဟစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော (အထေယျ) စိတ်အစုဖြင့်ဟု အနက်ကို မမှတ်သားရာ-ဟူသော ဗျတိရိက် အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေပါသည်။ (သာရတ္ထသာဓက (ဂ) နံပါတ်ရှု။)

၇။ အနာဒိယိတွာ၊ အနာဒရိတွာ

ဗျဉ္ဇနံ အနာဒရိတွာ ဗျဉ္ဇနေ အာဒရံ အကတွာ သဒ္ဒတ္ထမနပေက္ခိတွာတိ အဓိပ္ပါယော။ "အနာဒိယိတွာ" တိပိ အတ္ထိ။ (ယောဇနာ၊ ၁၄၅။)

အနာဒိယိတွာ-ဟုရှိလျှင် န + အာဒိယိတွာ -ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ - ဗျဉ္ဇနံ၊ သဒ္ဒါကို။ အနာဒိယိတွာ၊ မယူမူ၍။ ဤသို့အနက်ယောဇနာရမည်။ အနာဒရိတွာ - ဟုရှိလျှင် ဗျဉ္ဇနံ + ဗျဉ္ဇနေ၊ သဒ္ဒါ၌။ အနာဒရိတွာ၊ ရိုသေခြင်းကို မပြုမူ၍ (ဝါ) သဒ္ဒါအနက်ကို မငဲ့မူ၍။ ဤသို့အနက်ယောဇနာမည်။

သဒ္ဒယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ အာဂမယုတ္တိရှိသည် ချည်းဖြစ်သောကြောင့် - ၂ - ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

(င) အာဒိယတိ + အာဒိယတိ

အာဒိယတိ - ကား အာ + ဒါ + ယ + တေ - ဝိဘတ်၊ ယမိဒါဓာ ---သုတ်ဖြင့် - ဒါ - ဓာတ်၏ အစိတ်အာ - ကို ဤ - ပြု။ တေ - ကို တိ - ပြန်၍ ပြီးသော ကမ္မရုပ်တည်း။ အာဒိယတိ - ကား အာ + ဒါ + ဒိဝါဒိ - ယ + တိ။ ဒါ - ဓာတ်၏ အာကို ကွစိဓာတု - သုတ်ကြီးဖြင့် ဣ - ပြု၍ ပြီးသော ကတ္တုရုပ်တည်း။ ဤ၌ - ယော - ဟူသောပဋ္ဌမန္တ ဝုတ္တကတ္တားကိုထောက်၍ **အာဒိယတိ** - ဟုကတ္တုရုပ်သာ သင့်သည်။ အာဒိယတိဟု ကမ္မရုပ်ကား မသင့်။

၈။ (ဃ) ထေယျသင်္ခါတေန

ဤ၌ ထေယျသင်္ခါတေန-ဟူသောနည်းသည် ထေယျသင်္ခါတံ - ဟူသောပုဒ်ကို ခိုးလိုသောသူ၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော စိတ်အစုဖြင့်-ဟု အနက်အားဖြင့် မှတ်သားရာ၏-ဟုဆိုသဖြင့် ဝိဿာသဂ္ဂါဟ

http://www.dhammadownload.com

တာဝကာလိကဂ္ဂါဟစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော အထေယျစိတ်အစုဖြင့်ဟု အနက်အားဖြင့် မမှတ်သားရာ။ ဤသို့ ပြန်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် **ဗျဉ္ဇနိရေစနနည်း**။ (ဝါ) ဤသို့အနက်ရောက်ရသောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် **အတ္ထာပန္နနည်း**။ (ဝါ) မဆိုသော်လည်း လိုအပ်သောအနက်ပြီးသောကြောင့် **အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း**။

◆ **ထေယျသင်္ခါတေနာတိထေယျစိတ္တေကောဋ္ဌာသေန ကရဏဘူတေန၊ န ဝိဿာသတာဝကာလိကာဒိဝါဟဝသပ္ပဝတ္တစိတ္တကောဋ္ဌာသေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၂၇။)**

၁၀။ (င) ဝုတ္တံ – ဌ် ဓစ – ဓာတ်အဲရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၂၉)

(က) တတ္ထ ပဉ္စန္နံ ဘဏ္ဍံ။

(ခ) အဝဟာရကေန ဟိ "မယာ ဣဒံ နာမ အဝဟဋ္ဌ" န္တိ ဝုတ္တေပိ အာပတ္တိ အနာရောပေတွာဝ တံ ဘဏ္ဍံ သဿာမိကံ ဝါ အဿာမိကံ ဝါတိ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ။ သဿာမိကေပိ သာမိကာနံ သာလယဘာဝေါ ဝါ နိရာလယဘာဝေါ ဝါ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော။

(ဂ) သစေ တေသံ သာလယကာလေ အဝဟဋံ၊ ဘဏ္ဍံ အဂ္ဃာပေတွာ အာပတ္တိ ကာတဗ္ဗာ။

(ဃ) သစေ နိရာလယကာလေ၊ န ပါရာဇိကေန ကာရေတဗ္ဗော။

(င) ဘဏ္ဍသာမိကေသု ပန ဘဏ္ဍံ အာဟရာပေန္တေသု ဘဏ္ဍံ ဒါတဗ္ဗံ။

(၄။ ၂၆၅။ မအ္ဃ၊ တ။ ၃၄၄။ ဘာဋီ၊ ဒု။ ၅၅၀။)

၁။ န ကာရေတဗ္ဗော – ၏ ကတ္တား၊ ကံတို့ကိုထည့်၍ အထက်ပါ ဝါကျအားလုံးကို အနက်ယောနောပါ။

၂။ (ခ) သာဘောဂပုစ္ဆာ၊ (ဂ) အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။

၃။ တ – စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဂ) ဝါကျ ဝုတ္တေပိ၌ ပိ–၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

၄။ အဝဟဋံ – ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ညွှန်ကောက်ပါ။

၅။ ဝတ္ထု၊ ဘဏ္ဍ၊ အာလယ၊ ကာလ၊ အာပတ္တိ – ပုဒ်တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ ဝေဘာန်ပါ။

၆။ **သစေ်ထေကမ္မန္တိ** သဉ္ဇာနနကမ္မံ၊ ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန သညာဏကရဏန္တိ အတ္ထော။ (၄=၃၂၂)ကို အာဧဘော်ဖော်၍ ဒ္ဓံဝတ္တနာအမည်ပေးပြပါ။

၇။ ဝတ္ထုတိ ဘဏ္ဍံ + ဝတ္ထုန္တိ ဘဏ္ဍံ – နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (ဂ) ဝါကျ အာပတ္တိ ကာတဗ္ဗာ – ဌ် နယ္ယပတာကို ဆိုရိုးကျ ထင်ပြပါ။

၁၀။ (ခ) အဝဟာရကေနကို ကိုယ်ပြု၍ လက္ခဏဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

\- -

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဝိနယဓရေန=ဝိနည်းဓိုရ် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဝဟာရကောဇ=ခိုးသော ရဟန်းကို။ (ဘာသာဋီကာ) ဝိနိစ္ဆယော = ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို။ (မဏ္ဍူ) န ကာရေတဗ္ဗော = အပ်။

၂။

(ခ) သာဓောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဝတ္ထုန္တိ ဘဏ္ဍံ-ဟု ဖွင့်ဆိုရ်။ ရှေးဆရာတို့သည် ဝတ္ထုံ-ဟူ၍သာ မိန့်ဆိုကြသည်မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် ဝတ္ထုန္တိ ဘဏ္ဍံ-ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာ့စကားသည် အသို့လျှင်သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် ဝတ္ထု-အရ ဘဏ္ဍာကိုခိုးယူရာ၌ စူးစမ်းဆင်ခြင်ပုံကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အာပတ္တိ ဝိနိစ္ဆယကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

(ဂ) မြန်မာပြန်-ဥပနာထား။ နိုရာလယကာလ၌ ခိုးအပ်သောဘဏ္ဍာကို ပါရာဇိကအာပတ်ဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ပြုအပ်သလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

၃။ က-စသောဝါကျများသည် ဝတ္ထု-ကာလစသော ငါးဌာနတွင် ဝတ္ထု-ကို ချဲ့ပြဝိတ္ထာရ။

(၁) ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (မဏ္ဍူ) ဝိတ္ထာရ (ဘာ-ဋီ)။ (ဂ) ပက္ခန္ဒရ။

(ဃ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဝါ) ပက္ခန္ဒရ။ (င) ဝါကျာရမ္ဘ။

စုဓ္စော့ဝိ-၌ ဓိကား သမ္ဘာဝနာ။ ယင်း ဓိဖြင့် ဤမည်သောဘဏ္ဍာကို ငါခိုးမိပါပြီ-ဟု လျှောက်အပ်လျှင်သော်မှလည်း အာပတ်သို့ မတင်ရတုံသေး၏။ ယင်းသို့ ငါခိုးမိပါပြီ-ဟု မလျှောက်လျှင်ပါမူကား ဆိုဘွယ်ရာမရှိ-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပါသည်။

၄။ အဝဟရိယတေတိ အဝဟင်္ဂံ။

အပ-အရ ဓာတွတ္ထဝိသေသက ဘောဂုဏ်ရ၏။

ဟရ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဠ္ဌကား = ထေယျ စေတနာ ပြဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှုချ။

ကမ္မဠ္ဌ-ကား ထိုအားတပ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၏ အာရမ္မဏ --- ဖလူ။

ထ-ပစ္စည်း အရကား ခိုးအပ်သော ဘဏ္ဍာရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အာ ပုနပ္ပုနံ လယတိ အာရမ္မဏေသူတိ အာလယော။ (သူစိ) (အာ + လီ + ဏ)

သံဝိဇ္ဇတိ အာလယော ဧတေသံ သာမိကာနန္တိ သာလယာ။

သာလယာနံ ဘာဝေါ သာလယဘာ ဝေါ။

သာလယ - အရကား အာလယတဏှာရှိသော ပိုင်ရှင်တို့သည် မှုချ။

ထို၏ + အာလယတဏှာနှင့် ဂုဏေး + ဂုဏ် စပ် ဌာနူ။

ပုဒ်လုံး အရကား အာလယတဏှာရ၏။

နတ္ထိ အာလယော ဧတေသံ သာမိကာနန္တိ နိရာလယာ။ တေသံ ဘာဝေါ နိရာလယဘာဝေါ။

သံဝိဇ္ဇတိ အာလယော ယသ္မိံ ကာလေတိ သာလယော။

သာလယော စ သော ကာလောစာတိ သာလယကာလော။ (နိရာလယကာလောလည်းနည်းတူပင်)

ဥပပရိက္ခိယတေတိ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ။ (ဥပ + ပရိ + ဣက္ခ + တဗ္ဗ)

http://www.dhammadownload.com

၅။ **ဝတ္ထု** = ကား - ဝသ + ရတ္ထု။ **အာပတ္တိ** = အာ + ပဒ + တိ။ **ဘဏ္ဍာ** = ဘဍိ + က။ **အာလယ** = အာ + လီ + ဏ။ **ကာလ** = ကလ + ဏ (ဝါ) ကရ + ဏ။

၆။ သဥ္စာနနကမ္မ-ဖြင့် သင်္ကေတကမ္မ-၌ သင်္ကေတ-ဝယ် သံ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ကိတ-ဓာတ်သည် နိဝါသ-ရောဂါပနယန-အနက်တို့ကိုမဟော၊ ဉာဏ-အနက်ဟော-- လည်းကောင်း။ ဏ-ပစ္စည်း ကရဏသာဓ်၌သက်--လည်းကောင်း၊ သင်္ကေတတိ သဥ္စာနာတိ စေတေနာတိ သင်္ကေတော-ဟုပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

✤ **ကိတ ဉာဏေ၊ ကေတတိ (လ) သင်္ကေတော၊ (နီတိဓာတု၊ ၆၇) ကိတ နိဝါသေ ရောဂါပနယနေစ၊ (နီတိဓာတု၊ ၆၅)**

သညာဏကရဏ်-ဖြင့် သဥ္စာနန-၌ သံရှေး+ဉာဓာတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ကမ္မ-၌ ကရဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ရမ္မ - ပစ္စည်း ဘာဝသာဓ်၌သက် လည်းကောင်း၊ ကရဏံ ကမ္မံ - ဟုပြု - လည်းကောင်း။ အပေါင်းပုဒ်ကို သင်္ကေတဿ ကမ္မံ သင်္ကေတကမ္မံ-ဟုပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

ကာလ ပရိစ္ဆေဒဝသေန-ဖြင့် ဘာဝတ္ထ--သိစေ။

(က) ဘဏ္ဍံ - ဖြင့် ဝတ္ထု -. သဒ္ဒါ ဥစ္စာဘဏ္ဍာ အနက်ဟော - လည်းကောင်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) (တနည်း) ဝတ္ထု-အရ ဥစ္စာဘဏ္ဍာကိုယူ--လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **ဝတ္ထုတိ+ဝတ္ထုန္တိ**

ဝတ္ထုတိ-ဟု ပဌမန္တဖြင့် ဆိုလိုလျက် ဝါစာသိလိဋ္ဌ နိဂ္ဂဟိတ်လာထားသည်။ နောက်၌လည်း ကာလောတိ ဒေသောတိ-ဟု ပဌမန္တဖြင့် ဆိုလတ့် ဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္ထုန္တိ-ဟုရှိသော ပါဌ်သင့်သည်။ (ဘာသာဋီကာ။ ၅၅၀)

အဝဟာရ+အဝဟာတံ

အဝ + ဟရ + တ။ ဒုက္ကဋံ - ပုဒ်ကဲ့သို့ ဒန္တတေ - ကို မုဒ္ဓဇေ - ပြု၍ ပြီးသောကြောင့် အဝဟဋံ - ပါဌ်သင့်သည်။ ဋမပြုလျှင် အဝဟတံ သင့်သည်။

✤ **ဌော တဿ ဒုက္ကဋာဒိနံ ကွစိ ယထာ ဒုက္ကတံ၊ ဒုက္ကဋံ။ (ရူ၊ ၄၂-သုတ်)**

၈။ **အာပတ္တိ ကာထမ္ဘာ**

အပေါင်းဖြစ်သော အာပတ်ခုနစ်ပုံ၏ **"အာပတ္တိ"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်-ဒုက္ကဋ် ထုလ္လစ္စဉ်း ပါရာဇိက - အာပတ်သုံးပါး၌တင် ကေဒေသျှူ။

၁၀။ **အဝဟာရကေန** - အရ ခိုးတတ်သော ရဟန်း၏ ၁၃ခါငါးပါးကိုယူ၍ ထိုနှင့်အနိစ္စ-စသော လက္ခဏာတူသောကြောင့် လည်းကောင်း။ ထိုနှင့်တကွ ဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိုနှင့် သူတပါးဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း ကိစ္စတူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုနှင့် လောဘ၊ ဒေါသတည်းဟူသော အကြောင်းတူသောကြောင့် လည်းကောင်းစသည် ထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဉယျာဉ် (၃၀)

(က) **ကာလောတိ** အဝဟာရကာလော။

(ခ) တဒေဝ ဟိ ဘဏ္ဍံ ကဒါစိ သမဂ္ဃံ ဟောတိ၊ ကဒါစိ မဟဂ္ဃံ။

(ဂ) တသ္မာ တံ ဘဏ္ဍံ ယသ္မိံ ကာလေ အဝဟဋံ၊ တသ္မိံယေဝ ကာလေ ယော တဿ အဂ္ဃော ဟောတိ၊ တေန အဂ္ဃေန အာပတ္တိ ကာရေတဗ္ဗာ။

(ဃ) ဧဝံ ကာလော ဩလောကေတဗ္ဗော။

(၄၊ ၂၆၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၃၁၊ မအူ၊ တ၊ ၃၄၉။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၅၄။)

၁။ အထက်ပါ ဝါကျတို့ကို တသ္မာ-အစွဲပေါ်လွင်စေလျက် မှန်ကန်စွာ အနက်ပေးပါ။
၂။ က - လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ။ ခ - အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ - ဂ - ဃ - တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ (ခ) သမဂ္ဃံ - ဟူသော ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာဉ်ကောက်ပါ။
၅။ ဩလောကေတဗ္ဗော - ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ (က) ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (က)၌ အဝဟာရကာလော+အဝဟဋကာလော-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) အမှတ်ပြ ဝါကျပါ အဂ္ဃော, အဂ္ဃေန-ပုဒ်တို့၌ နယပစာတို့ကို ဆိုရိုးကျတင်ပြပါ။
၁၀။ အဝဟဋံ-၌ ဓာတွတ္ထကိုရှု၍ ပရိဝတ္တနဟာရ နေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ တသ္မာ = ထိုသို့ ဘဏ္ဍာ၏သာလျှင် တခါတရံ နည်းသောအဖိုး တခါတရံများသောအဖိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

၂။

(က) လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာ

ဆရာ-ရှေးဆရာတို့သည် ဝတ္ထုံ ကာလဥ္စ-စသည်ဖြင့် ဆိုတော်မူကြကုန်၏။ ယင်း၌ ကာလသဒ္ဒါသည် သေခြင်းအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ (တနည်း) ကာလ-အရ အမှတ်မရှိ သာမညကာလကို ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကာလကို ယူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။
အဓိပ္ပါယ်ကား-ကာလ-သဒ္ဒါသည်သမယအနက်၌ဖြစ်၏။ကာလ-အရ-ခိုးရာအချိန်ကာလကိုယူရမည် ဟူလို။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် ကာလ-အရ ခိုးရာအချိန်ကာလကို ယူရမည်ဟုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ခိုးရာအချိန်ကာလကို ကြည့်ရှုပုံကိုပြခြင်းငှာ (ဝါ) ကာလကို စဉ်းစားနှိုင်းချိန်၍ အာပတ်, အနာပတ် အကျိုးကို ဇေဘန်ပုံကို ပြခြင်းငှာ (ခ) စသည် မိန့်။

(တနည်း) ကာလအရ-ခိုးရာကာလကိုယူရမည်ဟုဆိုရာ၌ ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် ခ-စသည် မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါကျမ်းတက်၌ ရှေးနည်းကား ကာလ-သဒ္ဒါ၏ မစ္စု၊ သမယအနက်နှစ်မျိုးတွင် မစ္စု-ကို လျှဉ်းပါးသည်။ နောက်နည်းကား သမယအနက်ကို သံသယယူ၍ လျှဉ်းပါးသည်။

၃။ (၁-ဂ)ဝိတ္ထာရ။ (တနည်း၊) ဒဋ္ဌိကရဏ။ (ယင်း၌ ၁-ကား-ကာရဏ။ ဂ-ကား ဖလဖြစ်သည်။) ဃ-ကား နိဂမနဝါကျ။

၄။ သံ အပ္ပေါ+အဋ္ဌော+တေသာတိ သမဋ္ဌံ။
သံ အဋ္ဌ-အရ နည်းသော တန်ဘိုးသည် မုချ။
ထို၏ + ဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး၊ ပမာဏ + ပမာဏဝန္တစပ် ဌာန္။
တေ - အရကား---နည်းသော တန်ဘိုးရှိသော ဘဏ္ဍာရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အဝဟရတိ ထွေ့ ကာလေတိ အဝဟာရော။ အဝ + ဟရ + ဏ။

ကလျတေ သင်္ချာယတေ အာယုပ္ပမာဏာဒယော အနေနာတိ ကာလော။ "တွေ့ကော အတိက္ကန္တော" တိအာဒိနာ ကလိတဗ္ဗော သင်္ခါတဗ္ဗောတိ ဝါ ကာလော။ ကာလ-သင်္ချာနေ။ သတ္တာနံ အာယုံ ကလယတိ ခေပေတိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ အပ္ပံ အပ္ပံ ကရောတီတိ ဝါ ကာလော။ ကလ - ခေပေ၊ ဏော။ (သူစိ)

အဝဟာရော စ + သော + ကာလောစာတိ အဝဟာရကာလော။

မဟန္တော အဋ္ဌော တေသာတိ မဟဋ္ဌံ။ (ဘဏ္ဍ)

၅။ ဩလောကေတဗ္ဗော - ၌ အဝရှေး + လောကဓာတ်ယူ၍--ဩလောကတိ၊ ဩလောကန္တိ-စသည် ဘူဝါဒိ၊ ဩလောကေတိ၊ ဩလောကေန္တိ-စသည် စုရာဒိ စဉ်။ (နီတိဓာတု။ ၁၅)

✤ လောကော စ ဒိပနေ၊ ဘူစ ဒဿနေ၊ (ဓာတွတ္ထ။ ၃၄၆)

၆။ (က) အဝဟာရကာလော-ဖြင့် ကာလ-သဒ္ဒါသည် ဤ၌ မစ္စု-သေခြင်း အနက်ကို မဟော၊ အချိန်အခါ သမယအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ကာလ-အရ အမှတ်မရှိ သာမညကာလကို မယူရ၊ ခိုးရာဖြစ်သော ကာလကိုယူ--လည်းကောင်း (သရုပ်ကြား) သိစေ။

၇။ အဝဟာရကာလော+အဝဟဋ္ဌကာလော

အဝဟရတိ ထွေ့တိ အဝဟာရော။ အဝဟာရော စသော ကာလောစာတိ အဝဟာရကာလော။ ဟုပြု၍ ခိုးရာ ကာလကိုပင်ရသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အဝဟရတိ ထွေ့တိ အဝဟဋ္ဌော၊ အဝဟဋ္ဌော စသော ကာလောစာတိ အဝဟဋ္ဌကာလော။ ဟုပြု၍ ဓာတွန် ရ-ကိုချေ။ ဒန္တဇ တ-ကို မုဒ္ဓဇ ဋ-ပြု။ ခိုးရာ ကာလကိုပင် ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌ အတ္ထသာဓေ ခိုးခြင်းကိုပြရာဝယ် အဝဟာရကော ပန အဝဟဋ္ဌကာလေ (ဌ။ ၂၆၄။) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ၂-ပါဌ်လုံး သဒ္ဒယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ ရှိရကား သင့်ပါသည်။

သမဋ္ဌံ+အပ္ပဋ္ဌံ

သမဋ္ဌန္တိ အပ္ပဋ္ဌံ။ (သာရတ္ထ။ ၂-၁၃၁။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၇၄) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သံ + အဋ္ဌ - ဟုပုဒ်ခွဲ၍ သံ - သဒ္ဒါ အပ္ပတ္ထ။ သံ အပ္ပေါ အဋ္ဌော တေသာတိ သမဋ္ဌံ - ဟုပြု၊ နည်းသော အဖိုးရှိသော ဘဏ္ဍာ-ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း **သမဋ္ဌံ**-ပါဌ်သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

အပ္ပဂ္ဃံ-ဟုရှိမူ အပ္ပ+အဂ္ဃ-ဟုပုဒ်ခွဲ၊ အပ္ပေါ အဂ္ဃော ဧတဿာတိ အပ္ပဂ္ဃံ-ဟုပြု။ နည်းသော အဖိုးရှိသော ဘဏ္ဍာဟူသော အနက်ကိုဟောနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤအဋ္ဌကထာ အဂ္ဃ-ကို ဖွင့်ရာ၌ အဂ္ဃောတိ ဘဏ္ဍဂ္ဃော။ (လ) အပ္ပဂ္ဃော ဟောတိ (၄။ ၂၆ရ)ဟု ဖွင့်ဆိုထားသောကြောင့်လည်းကောင်း **အပ္ပဂ္ဃံ**-ပါဌ်လည်းသင့်သည်။

(ဂ) ထံ ဘဏ္ဍံ + ယံ ဘဏ္ဍံ

စာသွားထုံးစံမှာ "ယ"၏ ရှေးကပုဒ်သည် "ထ"နောက်၌ စပ်ပုဒ်ရှိ၏။ ဤထံ ဘဏ္ဍံ-ကား တသ္မိံ ယေဝ ကာလေ-၏ နောက်၌ စာစပ်စရာ မရှိ။ ထို့ကြောင့် "တံ ဘဏ္ဍံ" ဟုမရှိရ။ "ယံ ဘဏ္ဍံ" ဟုရှိရမည်။ (ဤကား ဘာသာဋီကာ - ဒု - ၅၅၄။ အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သည်။)

မအူနိသျှ၌ကား--တံ ဘဏ္ဍံ-ဟုပင် ဆိုထားသည်။ ပဏ္ဏတ္တိဝိသယ-တ-ဖြစ်၍ အနိယတ်ကို ငဲ့စရာ မလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာဟူသည်-အမှတ်မရှိသော ဘဏ္ဍာမဟုတ်၊ တဒေဝ ဟိ ဘဏ္ဍံ-စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြခဲ့သော ဘဏ္ဍာပင်တည်း-ဟု ပဏ္ဏတ္တိဝိသယ-တ-သဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း တံ ဘဏ္ဍံ ပါဌ်သင့်သည်။ နှစ်ပါဌ်လုံး သဒ္ဒယုတ္တိ, အတ္ထယုတ္တိရှိသည် ချည်းမှတ်။

၈။ (ဂ) အဂ္ဃော၊ အဂ္ဃေန

အပေါင်း-တန်ဘိုးအားလုံး၏ "**အဂ္ဃ**"-ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဘိုး၌ တင် ဧကဒေသူ၊ ရုဠှီ။

◆ **အဂ္ဃောတိ ဘဏ္ဍဂ္ဃော။ (၄။ ၂၆၇။)**

(က) ကာလော

အပေါင်း-အချိန်အခါအားလုံးကို အစိတ်-ခိုးရာကာလ၌ တင်-ဧကဒေသူ။

၁၀။ **အဝဟာရ-၌အဝဖြေး+ဟာရဓာတ်** -အရ ထေယျ စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်ဓမ္မကိုယူ၍ ထိုအကုသိုလ် ဓမ္မဖြင့် ထို၏ ပဋိပက္ခဖြစ်သော အလောဘ၊ အဒေါသ-စသော ကုသိုလ်ဓမ္မတို့သည် လည်းကောင်း၊ ထိုကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ အကျိုးတို့သည် လည်းကောင်း ပပျောက်ကုန်၏။ ထေယျစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်ဓမ္မလျှင် အကြောင်းရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ ဘေးတို့သည် စည်ပင်ပြန့်ပွားများပြားကုန်၏ ဟု ထုတ်ပါ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၁)

၃၀-နှု အစိုးရ၊

(က) ပရိဘောဂေါတိ ဘဏ္ဍပရိဘောဂေါ။

(ခ) ပရိဘောဂေနာပိ ဟိ ဝါသိအာဒိဘဏ္ဍဿ အဂ္ဃော ပရိဟာယတိ။

(ဂ) တသ္မာ ဝေ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) သစေ ကောစိ ကဿစိ ပါဒဋ္ဌနကံ ဝါသိံ ဟရတိ၊ (အဝဟရတိ)
(င) တတြ ဝါသိသာမိကော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။

(၄။ ၂၆ရ။ မအူသျှ၊ တ၊ ၃၅၂။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၅၇)

၁။ (င) အမှတ်ပြဝါကျကို ပဓာနကံနှင့် ကတ္တားထည့်၍ အနက်ယောနောပါ။
၂။ (ခ) ကို သာဘောဂ စောဒနာနည်းဖြင့် ထက်ခဲ့ပါ။
၃။ က-ခ-ဂ-ဃ-တို့၏ အမည်များကို အကြောင်းနှင့်တကွ ပြခဲ့ပါ။
၄။ ပရိဘောဂ-ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာဉ်နည်းအရ ကောက်ခဲ့ပါ။
၅။ ဝါသိံ-၌ ဓာတ်+ပစ္စည်း+လိင်+အဋ္ဌ+ဝိဘတ်+ကာရက-တို့ကို ပြဆိုခဲ့ပါ။
၆၊ (က) ၌ အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ ဟရတိ၊ အဝဟရတိ-ဟု ပါဠိနှစ်ထွေရှိရာ မည်သည့်ပါဠိသင့်ကြောင်းကို ပြဆိုခဲ့ပါ။
၈။ (က) ၌ သံဝဏ္ဏနာရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၌ ရသင့်သော နည်းဥပစာတို့ကို ပြဆိုပါ။
၁၀။ ဝါသိသာမိကော-ဝယ် သာမိက၏ မရှင်မပြ စွဲဆိုဒိုက်ကိုယူ၍ ဓာတောတရကဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = =

၁။ တတြ၊ ၌။ ဝါသိသာမိကော၊ ကို။ (အဋ္ဌ၊ ပဲခွပ်၏တန်ဘိုးကို။) (ဝိနယဓရေနသည်) ပုစ္ဆိတဗ္ဗော၏။

(ခ) သာဘောဂစောဒနာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ပရိဘောဂေါ-ကို ဘဏ္ဍပရိဘောဂေါ-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ရှေးဆရာတို့သည် ပရိဘောဂပဋ္ဌမ-ဟု သာမည ဆိုကြကုန်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် ပရိဘောဂေါ-ကို ဘဏ္ဍပရိဘောဂေါ-ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အဘို့လျှင် သင်နိုင်ရာဘဲ့နည်း။ (ဝိရောဓိ-တင်) စုဒ်ကြောင့် - (ခ) မိန့်၏။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ခ - ဂ - တို့ဖြင့် သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ပဲခွပ်စသော ဘဏ္ဍာ၏တန်ဘိုးသည် နောင်အခါ ယုတ်လျော့ရသောကြောင့် ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်ရာ၏ - ဟုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ စူးစမ်း ဆင်ခြင်ပုံ အခြင်းအရာကို ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်၏။

၃။ က - ပကတ္ထရ၊ ခ - ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (တနည်း၊) ဝိတ္ထာရ၊ (တနည်း၊) တပ္ပါကဋီကရဏ။
ဂ - သည် လဒ္ဓဂုဏ။ (ဃ) ဝိတ္ထာရ၊ (င) ဝါကျာရမ္ဘ။

၄။ ပရိဘုဉ္ဇနံ ပရိဘောဂေါ။ (ပရိ + ဘုဇ + ဏ)
ပရိ-အရကား = ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။
ဘုဇ-အရကား ဘဏ္ဍာကို သုံးဆောင်ခြင်း ကြိယာရ၏။
ဏ-အရကား ဘာဝသာဓနတို့၏ သဘောသည် ဓာတ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် ဘဏ္ဍာကို သုံးဆောင်ခြင်း ကြိယာပင်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်သွယ်

ဘဏ္ဍဿ + ပရိဘောဂေါ ဘဏ္ဍပရိဘောဂေါ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါသိ + အာဒိ + ဧတဿာဘဏ္ဍဿာတိ ဝါသိအာဒိ။ ဝါသိအာဒိစ + တံ + ဘဏ္ဍဉ္စာတိ ဝါသိအာဒိဘဏ္ဍံ။

ပါဒံ အဂ္ဃတီတိ ပါဒဂ္ဃနကာ။ (ပါဒ + အဂ္ဃ + ဏ္ဍု)

ပါဒ-အရ တမတ်၊ တမတ်၏ တန်ဘိုးသည် မူး၊ ထို၏ + ပဲခွဲ့နှင့် ငွက် + ငွေး စပ်-ဗ္ဘနူ။ အဂ္ဃ-ဓာတ်အရ ပဲခွပ်ဟု ဆိုအပ်သော အဒ္ဒကလာပ် ရုပ်ရှစ်ခု၏ ဥပါဒ်ရ၏။ သမာသ်ပုဒ်လုံး အရလည်းဖြစ်သော ဏ္ဍု-အရကား--ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော တမတ်ထိုက်သော ပဲခွပ်ရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

ဝါသိယာ + သာမိကော ဝါသိသာမိကော။

၅။ **ဝါသီ** = ကား ဏ္ဍာဒိမောဂ်အလို--ဝသ + ဏ္ဍက်။ ဏ္ဍကာရန္တ။ ဓာန်ဋီအလို-ဝသ+ဏီ၊ ဤကာရန္တ။ ဣတ္ထိလိင်၊ ဒုတိယာ ကေဝုစ်ဝိဘတ် ကမ္မကာရက ဖြစ်သည်။

၆။ ဘဏ္ဍာ ပရိဘောဂေါ - ဖြင့် ပရိဘောဂေါ - ၌ ဘုစဓာတ်၏ သကမ္မကဓာတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း ဘာဝသာဓန အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ပရိဘောဂေါ-ပုဒ်ကို ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗောတိ ပရိဘောဂေါ-ဟု ကမ္မသာဓနဝစနတ္ထ မပြုရ၊ ပရိဘုဉ္ဇနံ ပရိဘောဂေါ-ဟု ပြု-လည်းကောင်း၊ ပရိဘောဂေါ-အရ သုံးဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာကိုမယူရ၊ ဘဏ္ဍာကိုသုံးဆောင်ခြင်း ကြိယာကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

၇။ ဟာရတိ+အဝဟာရတိ

ဟာရတိနှင့်အဝဟာရတိ-သည် အဝ-ဥပသာရပါ/မပါမျှသာထူး၍ ဤနေရာ၌-ခိုးယူခြင်း အနက်ဟော သဒ္ဒါအဖြစ်ဖြင့် တူသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အာဒိယေယျ- ပုဒ်၏ ပဒဘာဇနီ ပါဠိတော်၌-- အာဒိယေယျ ဟရေယျ အဝဟရေယျ-ဟုခိုးယူခြင်းပရိယာယ် သဒ္ဒါတို့ကို ဟောတော်မူထားသောကြောင့် လည်းကောင်း-၂-ပါဌ်လုံး သင့်သည်။

ဝါသံ+ဝါသီ

ဝပ ဝရ ဝသ ရသ နဘ ဟရ ဟန ပဏ ဏ္ဍက်။ ဝသ-နိဝါသေ၊ ဏ္ဍက် ဟောတိ။ ဝသန္တိ ဧတာယာတိ ဝါသီ။ (ဏ္ဍာဒိမောဂ် ၁၀။) ဝါသိ တု တစ္ဆနိတ္ထိယံ။ ဓာန်။ ၃၉၃။

ဝသ-ဆေဒန သေ့ဟာဝဟာရဏေသု ဏီ။ ဝသန္တိ ဆိန္ဒန္တိ ဧတာယာတိ ဝါသီ။ (ဓာန်ဋီ။သူစိ) တို့ကိုထောက် နှစ်ပါဌ်သင့်။

ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ+ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော

ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ-ကား ဤ၌ ဘာဝဝါစကဖြစ်၍ "ကိစ္စငါးချက်၊ ဘော၌ သက်မူ၊ နပုံယူလော."ဟူသော သဒ္ဒစည်းကမ်းအရ--ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ-ဟု ဘာဝဝါစက နံပုံလိင်နှင့်ရှိသော ပါဌ်သာသင့်သည်။ (ယင်း၏ ကံ-ထည့်ပါဆိုလျှင်လည်း ပရိဘောဂံဟု အဝုတ္တကံသာ ထည့်ရမည်မှတ်လေ။)

၈။ ပရိဘောဂ

အပေါင်းဖြစ်သော သုံးဆောင်ခြင်းမှန်သမျှ၏ "ပရိဘောဂ"အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာကို သုံးဆောင်ခြင်း၌တင် ကေဒေသူ။ ရုဋ္ဌီနည်း။

http://www.dhammadownload.com

ပါဒ္ဒနကဲ ဝါသီ

အစိတ်–တမတ်ထိုက်သော ပဲ့ခွပ်၏ **"ပါဒ္ဒနကံ ဝါသီ"** ဟူသော အမည်ကို အပေါင်း–တမတ်ထိုက်သော ပဲ့ခွပ်, တမတ်ထက် အလွန်ထိုက်သော ဂဲ့ခွပ်တို့၌တင် ကေဒေသူ ဥပလက္ခဏ နိဒဿနံ။

၁၀။ **"ဝါသီသာမိက–၏ မရှင်မပြ ဖွဲ့ဆိုနိုက်ကိုယူ၍ ဓာတောတရဏဟာရ ထုတ်ပုံ"**

မရှင်မပြ ဝါသီသာမိက၏ သန္တာန်၌ရှိသော စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်မည်၏။ (လ) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်မည်၏။ (လ) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် အကုသလဝိပါက် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းနှင့် ပဥ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မနောဓာတ်မည်၏။ အကုသိုလ်လောဘမူ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်လေးခု ဒေါသမူဒွေးသည် မနောဝိညာဏဓာတ်မည်၏။ ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေ– ၁၂၊ အကုသိုလ်စေတသိတ်–၁၄၊ ဝှတ္ထိန္ဒြေကြဉ် သုခုမရုပ်–၁၅–သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏။ ဤသို့ ဓာတ်အားဖြင့် သွင်းခြင်းသည် ဓာတောတရဏ ဟာရနေတ္တိနည်းမည်၏။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၂)

၂၀–အစိုးရ၊

(က) ဣဓါနိ ယဒိဒံ "ယထာရူပေ အဒိန္နာဒါနေ" တိအာဒီနိ ဝိဘင်္ဂေန "ယထာရူပံ နာမာ"တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။

(ခ) တတ္ထ **ယထာရူပန္တိ** ယထာဇာတိကံ။

(ဂ) တံ ပန ယသ္မာ ပါဒတော ပဋ္ဌာယ ဟောတိ၊ တသ္မာ **"ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ"** တိ အာဟ။

(ဃ) တတ္ထ ပါဒေန ကဟာပဏဿ စတုတ္ထဘာဂံ အကပ္ပိယဘဏ္ဍမေဝ ဒဿေတိ။

(၅။ ၂၆၈။ မအ္ဋသျှ၊ တ၊ ၃၅၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၅၉။)

၁။ အထက်ပါ ဝါကျတို့တွင် (ဃ)ဝါကျကို ကတ္တားထည့်၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ ဂ–ဝါကျကို သာဘောဂစောဒနာ တက်ခဲ့ပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို)
၃။ ဃ–ကို အကြောင်းပြ၍ အမည်မှည့်ခဲ့ပါ။
၄။ ပါဒါရဟံ – ပုဒ်ကို အစိတ် + အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း ဝစနတ္ထကိုသာ ဥာသ်ကောက်ပါ။
၅။ ကဟာပဏဿ–ပုဒ်ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ဝိဘတ္တိ အားဖြင့် ဝေဘန်ပါ။
၆။ (ခ)၌ အာဘောဂနှင့် သံဝဏ္ဏနာအမည်တို့ကို ဖော်ပြပါ။
၇။ (ဂ)၌ ပါဒတော–ဟု၍လည်းကောင်း၊ ပါဒကောဟူ၍ လည်းကောင်း ပါဌ်နှစ်ထွေ ရှိခဲ့လျှင် မည်သည့် ပါဌ်မှန်ကြောင်းကို သဒ္ဒယုတ္တိပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၉။ စတုတ္ထဘာဂ-ပုဒ်၌ ရသင့်သော နယပုစာများကို ပြဆိုခဲ့ပါ။

၁၀။ (က)၌ ဝိဘင်္ဂန္တေန-ပုဒ်အရကို ကောက်၍ အာယတနောတရဏဟာရနေတ္တိနည်းအရ သွင်းပြခဲ့ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (ဃ)၌ ဘဂဝါ-ဟု ကတ္တားထည့်ပေး။

၂။ **(ဂ) သာဿောဂစောဒနာ**

ဆရာ-သည် (၁)ဖြင့် ယထာရုပ်-၌ ရူပသဒ္ဒါ သဘာဝအနက်ကိုဟော၏။ ယထာရုပ်-ပုဒ်ကို စတုတ္ထီ, ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ရူပသဒ္ဒါ သဘာဝတ္ထ ယထာရူပ-သဒ္ဒါ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဖြစ်ခဲ့သော် ယထာရူပေ-ဟူသော မာတိကာ၏ ပဒဘာဇနီကိုလည်း ယထာဇာတိကံ ယထာသဘာဝံ-ဟူ၍သာ ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံဝါ-ဟု ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်၍။

(တနည်း) ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ယထာရူပေ-ဟူသော မာတိကာ၏ ပဒဘာဇနီကို ပါဒံဝါ ပါဒရဟံဝါ အတိရေကပါဒံဝါ-ဟုဟောတော်မူ၏။ ယထာရူပေ-၌ ရူပသဒ္ဒါ သဘာဝအနက်၌ဖြစ်၍ ယင်း၏ ပဒဘာဇနီ ကိုလည်း ယထာဇာတိကံ ယထာသဘာဝံ-ဟုသာ ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ သို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ပါဒံဝါ ပါဒါရဟံဝါ အတိရေကပါဒံဝါ-ဟုဟောပါသနည်း။ ယင်းသို့ ပါဒံဝါ ပါဒါရဟံဝါ အတိရေကပါဒံဝါ-ဟု ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို မပြသော် မာတိကာ+ပဒဘာဇနီ ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိ--၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်၍။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ပါဒံဝါ ပါဒါရဟံဝါ အတိရေကပါဒံဝါ - ဟုဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းပါဒံဝါ-စသည်ဖြင့် ပြအပ်သောဒဿနတ္ထကို ပြခြင်းငှါ (ဃ) မိန့်၍။

၃။ ၁။ ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။

ဃ-သည် ပါဒံဝါ-စသည်ဖြင့် အဘယ်ကို ပြပါသနည်း-ဟု စုဒ်ရှိ၍-ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ပါဒ၊ ပါဒါရဟ၊ အတိရေကပါဒ သဒ္ဒါတို့ဖြင့် ပြအပ်သော ဒဿနတ္ထအကျယ်ကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

စာစပ် (ဂ) ဝါကျပါ-တံ-ကို ဟောတိ-၌ ကတ္တား+ကတ္တီ။ အာဟ-၌ ကမ္မ+ကမ္မီ-နှစ်ချက်စပ်။

၄။ ကယိရတ္တယံ ပဇ္ဇတိ ဂစ္ဆတိ စေတေနာတိ ပါဒေါ။ (တမတ်ရ၏)

အရဟတီတိ အရဟော။ ပါဒံ + အရဟော ပါဒါရဟော။

ပါဒ-အရကား တမတ်သည် မှန်၏။ ထို၏+ထိုက်သော ကပ္ပိယဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။

ပုဒ်လုံးအရကား တမတ်ထိုက်သော ကပ္ပိယဘဏ္ဍာရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

ယာယာ + ဇာတိ သဘာဝေါ + ယဿာတိ ယထာဇာတိကံ။ (မအူ) (ယထာ+ဇာတိ+ယ+က)

ယထာဇာတိ-အရ အကြင်အကြင်သို့သော သဘောသည် မှန်၏။

ထို၏ + အညပုဒ်အရ--တမတ်၊ တမတ်ထိုက်တန်သောဘဏ္ဍာ , တမတ်ထက်လွန်သောဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး၊ သဘာဝ + သဘာဝဝန္တစပ် ဌာနူ။

http://www.dhammadownload.com

ယ-အရကား အကြင်အကြင်သို့ သဘောရှိသော တမတ်၊ တမတ်ထိုက်သော ဘဏ္ဍာ၊ တမတ်ထက်လွန်သော ဘဏ္ဍာရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

◆ **ယထာရှုပေ အဒိန္နာဒါနေ၊ (မာတိကာ ပါဠိတော်)**

အဓိကံ ဒိုစတိ ဂစ္ဆတီတိ အတိရေကံ။ (အတိ+ဒိုစ+ဏ) ပါဒတော အတိရေကံ အတိရေကပါဒ်။ (ပါဒ အရ တမတ်၏+အတိရေက-အရ ပိုလွန်သော ကပ္ပိယအကပ္ပိယဘဏ္ဍာနှင့် အပါဒါန် + အပါဒီစပ်။)

၅။ **ကဟာပဏာသ** = ကား-ကရိယ သဒ္ဒရူပပဒ+ပဏ-ဓာတ်+အ-ပစ္စည်း။ ဆဋ္ဌီကေဝုစ် သ-ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

အမှာ။ ။ ကဟာပဏ = ကား-ကိတ်နာမ်မဟုတ်၊ သမာသ်နာမ်ပုဒ်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဓာတု၊ ပစ္စယ မမေးသင့်။ ရှေ့ပုဒ်၊ နောက်ပုဒ် ခွဲခြား၍ မေးရမည်။

၆။ (၁) ယထာဓာတိကံ-ဖြင့် ယထာရူပံ-၌ ရူပ-သဒ္ဒါသည် ရူပက္ခန္ဓာ စသော အနက်တို့ကို မဟော၊ သဘာဝ အနက်ဟော-လည်းကောင်း။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ယထာရူပံ - ပုဒ်ကို ယံယံ + ရူပံ ယထာရူပံ - ဟု အဗျယီဘောသမာသ် ဝစနတ္ထမပြုရ၊ ယံယံရူပံ ယဿာတိ ယထာရူပံ- ဟုစတုတ္ထီ၊ ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(ဃ) ဖြင့် ပါဒ-အရ တကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့ဖြစ်သော အကပ္ပိယဘဏ္ဍာကို ယူ--ဟု သိစေ။

၇။

ပါဒတော + ပါဒကော

ပဘုတိ အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ၏ အယှဉ် အပါဒါန်ဖြစ်၏-ဟူသော (ရူပသိဒ္ဓိ) သဒ္ဒစည်းကမ်းအရ ဤ၌ ပဘုတိအနက်ရှိသော ပဋ္ဌာယ-သည် အပါဒါနာပေက္ခ ဖြစ်၍ ယင်း၏ အယှဉ်၌ အပါဒါန်ဟောတော-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော **ပါဒတော**-ပါဠ်သာ သင့်သည်။

◆ **စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန ပဘုတျာဒိအတ္ထ၊ တဒတ္ထပယောဂေစ၊ ပး ယတော ပဘုတိ၊ ယတော ပဋ္ဌာယ၊ တတော ပဋ္ဌာယ ဣစ္စာဒိ၊ (ရူ၊ ၃၀၉၊)**

ဝိဘာဇန္တေန+ ဝိဘဇ္ဇန္တေန

ဘဇော ဘူ ဘာဂသေဝါသု။ (ဓာတွတ္ထ။ ၂၆၄) ထောက်၍ ဘူဝါဒိဖြစ်သော ဘဇ-ဓာတ်သည် ဝေဘန်ခြင်းအနက်ကို ဟောနိုင်ရကား ဤ၌လည်း ယင်းအနက်ကို အလိုရှိအပ်သောကြောင့် - ဝိ + ဘဇ + အန္တ - ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော **ဝိဘာဇန္တေန** ပါဠ်သာသင့်သည်။

ဘဇိ ဒိတ္တိယံ စ ဘဇ္ဇီဘဇ္ဇနေ။ (ဓာတွတ္ထ။ ၂၆၅) ထောက်၍ ဘဇိ, ဘဇ္ဇီဓာတ်တို့သည် ဝေဘန်ခြင်း အနက်ကို မဟောနိုင်ရကား ဤ၌ အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် ဝိဘဇ္ဇန္တေန-ကား မသင့်။

၈။

စတုတ္ထဘာဂံ

အပေါင်းဖြစ်သော လေးဖို့တဖို့ မှန်သမျှ၏ **"စတုတ္ထဘာဂ"**ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တစ်ကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့၌တင် ကေဒေသျှ/ ရဋ္ဌိ။ (ကဟာပဏဿ - ဟူသော သမ္ဗန်ကို ထောက်၍ တရာ၊ တထောင်-စသည်တို့၏ လေးဖို့မဟုတ်-ဟုမှတ်) **(တနည်း၊)** လေးဖို့တဖို့ဟူသော ဂုဏ်၏ **စတုတ္ထဘာဂ**အမည်ကို ဂုဏေးဖြစ်သော အကပ္ပိယဘဏ္ဍာ၌ တင် ဂုဏူပစာ။ (နီလောပဋော ကဲ့သို့မှတ်)

၁၀။ **ဝိဘာဇေန္တေန** - အရ ဒေသနာဉာဏ် ဖြန့်နှံ့သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သောရုပ်တရားများကို ယူ၍--ထိုတွင်--စက္ခုပသာဒ-သည် စက္ခာယတနမည်၏။

http://www.dhammadownload.com

(၁၁) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနမည်၏။ ဒေသနာဉာဏ်စိတ်သည် မနာယတနမည်၏။ ဤသို့ အာယတနအားဖြင့် သွင်းခြင်းသည် အာယတနောတရဏဟာရ မည်၏ ဟူလို။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၃)

(က) ပထဗျာ ရာဇာတိ သကလပထဝိယာ ရာဇာ ဒီပစက္ကဝတ္တိ အသောကသဒိသော။
(ခ) ယော ဝါ ပနညောပိ ဧကဒီပေ ရာဇာ သီဟဠရာဇသဒိသော။
(ဂ) ပဒေသရာဇာတိ ဧကဒီပဿ ပဒေသိဿရော ဗိမ္ဗိသာရပသေနဒိအာဒယော ဝိယ။
(ဃ) မဏ္ဍလိကာ နာမ ယေ ဒီပပဒေသေပိ ဧကမေကံ မဏ္ဍလံ ဘုဉ္ဇန္တိ။
(င) အန္တရဘောဂိကာ နာမ ဒွိန္နံ ရာဇူနံ အန္တရာ ကတိပယဂါမသာမိကာ။

(ဋ။ ၂၆၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၃၂ မအူသျ၊ တ၊ ၃၅၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၅၉။)

၁။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ - ပုဒ်တို့ကိုသာ သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ (ခ) သာဘောဂပုစ္ဆာတက်ပြပါ။
၃။ ၁ - ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ခ)အညောပိ - ၌ ပိ - ၏ အနက်ကို ဖော်ပြပါ။
၄။ သီဟဠရာဇသဒိသော - ကို အစိတ် + အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထကို ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ ပထဝီ၊ သကလ၊ မဏ္ဍလ-တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က - င - တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ (ဃ)၌ ဧကမေကံ + ဧကေကံ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို သဒ္ဒယုတ္တိပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဒွိန္နံ ရာဇူနံ-၌ နည်း + ဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြ ဖြေပါ။
၁၀။ (င) ဝါကျ အန္တရာ - ကို ယုတ္တိဟာရ စိစစ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ ပထဗျာရာဇာ = လေးကျွန်းလုံး၌ စကြာရတနာကို လည်စေတတ်သော အသောကမင်းကဲ့သို့ အလုံးစုံသော မြေ၌အစိုးရသောမင်း။ (ဝါ) သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အစိုးရသောမင်းကဲ့သို့ တစ်ကျွန်း၌ အစိုးရသောမင်း။

ပဒေသရာဇာ = ဗိမ္ဗိသာရ၊ ပသေနဒီ - စသောမင်းတို့ကဲ့သို့ တစ်ကျွန်း၏ တစိတ်တဒေသကို အစိုးရသောမင်း။

မဏ္ဍလိကာ = ကျွန်း၏ တစ်စိတ်၌သော်လည်း တဝန်းတလျားကို သုံးဆောင်ခွင့်ရသောမင်း။

အန္တရဘောဂိကာ = မင်းနှစ်ပါးတို့၏ အကြား၌ နှစ်ရွာသုံးရွာတို့၏အရှင် ဖြစ်ကုန်သော မင်းတို့။

http://www.dhammadownload.com

(၈) သာဓောဝပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ပထဗျာရာဇာ-ကို ပထဝိယာ ဣဿရော ရာဇာ ပထဗျာရာဇာဟု မဇ္ဈေလောပအလုတ္တသတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု၍ ပထဗျာရာဇာ - အရ ဒီပစက္ကဝတ္တိဖြစ်သော အသောကမင်းနှင့်တူသော မြေပြင်တခုလုံးကို အစိုးရသော မင်းကိုယူရမည်ဟုဆို၏။ ပထဗျာရာဇာ-အရ မြေပြင်တခုလုံးကို အစိုးရသောမင်းကိုသာ ယူအပ်ပါသလော၊ အဘယ်သို့သဘောရှိသော မင်းကိုလည်း ယူအပ်ယူနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား-သီဟိုဠ်မင်းနှင့်တူသော တကျွန်းကို အစိုးရသော မင်းကိုလည်း ပထဗျာရာဇာ-အရ ယူအပ်၊ ယူနိုင်ပါသေး၏ ဟူလို။

၃။ ၁-သည် ပထဗျာရာဇာ-၏ အဘိဓေယျတ္ထတမျိုးကို ပြသောကြောင့် ပကာသကရ။
အညောဝိ-၌ ဝိ-ကား သမုစ္စယတ္ထ တည်း။

၄။ သီဟံ လန္တိ ဂဏှန္တီတိ သီဟဠာ။ (သီဟ + လာ + အ + အာ) ဧန်+ရဠွေတီတိ ရာဇာ။
သမာနံ ကတ္တာ နံ ပဿတီတိ သဒိသော။ (သမာန + ဒိသ + ဏ)
သီဟဠေ + ဣဿရော + ရာဇာ သီဟဠရာဇာ။
သီဟဠရာဇေန + သဒိသော သီဟဠရာဇသဒိသော။
သီဟဠရာဇ - အရကား သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အစိုးရသောမင်းသည် မုချ။
ထို၏ + တကျွန်းကို အစိုးရမင်းနှင့် သဒိသ + သဒိသီ စပ် ဌာနျူ။
ပုဒ်လုံးကား သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အစိုးရသောမင်းနှင့်တူသော တကျွန်းကို အစိုးရသောမင်းရ၏။ (ဝိသေသန ဆက်ကောက်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

စက္ကံ ဝတ္တေတီတိ စက္ကဝတ္တိ။ ဒီပေ + စက္ကဝတ္တိ ဒီပစက္ကဝတ္တိ။
အသောကေန + သဒိသော အသောကသဒိသော။ သကလာ စ သာ ပထဝီစာတိ သကလပထဝီ။
ဇလမဇ္ဈေ ဒိပ္ပတီတိ ဒီပေါ။ (ဒီပ+ဏ) ဧကော+ သော+ ဒီပေါစာတိ ဧကဒီပေါ။
ဗိမ္ဗိသာရော စ+ ပသေနဒီ စ။ တေ အာဒယော ယေသံ ရာဇူနန္တိ ဗိမ္ဗိသာရပသေနဒိအာဒယော။
ကတိပယာစ + တေ + ဂါမာစာတိ။ ဌတေသံ သာမိကာ။

၅။ ပထဝီ = ပ+ထဝ+ဣ။ **(တနည်း)** ပထဓာတ်+အဝ+ဣ။ **(တနည်း)** ပ+ထရ+အ+ဣ။

✤ **ပထဝတိ ဓေွာတိ ပထဝီ၊ ပပုဗ္ဗ-ထဝ ဂတိယံ၊ ဣ၊ သဟာဓာတရှုပါဒိ ပထန္တိ ပထိဒ္ဒဟန္တိ ဓေွာတိ ပထဝီ၊ ပထ-ပတိဋ္ဌာယံ၊ ပထတိဝန္တတိ ဓေွာတိပထဝီ၊ ပထ-ဂတိယံ၊ အဝေါ၊ ဣ၊ သမ္ဗုတ္တ ပတ္ထရတီတိ ပထဝီ၊ ပ-ပုဗ္ဗ-ထရ- ပတ္ထရနေ၊ ရဿ+ဝေါ၊ ဣ၊ (ဓာတုပစ္စယဒီပနီ)**
(တနည်း) ပုထ+ကွိ။ ထိဇောတက-ဣ။ (ရူပသိဒ္ဓိ)

သကလ = သက+အလ။ **မင်္ဂလ** = မင်္ဂ+အလ။ (တနည်း) မဂိ+အလ။

✤ **အဝယဝေန မင်္ဂတီတိ မင်္ဂလံ၊ မင်္ဂ-ဝိဘူဿာယံ အလော၊ (ဓာန်ဋီ)**

၆။ (က) သကလပထဝိယာ ရာဇာ-ဖြင့် ပထဗျာရာဇာ-ပုဒ်ကို ပထဝိယာ+ဣဿရော+ရာဇာ ပထဗျာရာဇာ ဟု မဇ္ဈေလောပအလုတ္တသတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ ပထဗျာ-ကို ပထဝီ+အာ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ အာ-၏သတ္တမီဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပထဝီ-အရ အလုံးစုံသော မြေကိုယူ-

http://www.dhammadownload.com

-လည်းကောင်း၊ ပထဝီ အာ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဤ-ကို ယ-ပြု၊ ဝ-ကို ဗ-ပြု၍ ပထဗျာ-ဟု ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း-သိစေ။

ဒီပစက္ကဝတ္တိ အသောကသဒ်သော-ဖြင့်-ဘာဝတ္တ--သိစေသည်။

(ခ) ကောဒီပေ ရာဇာ-ဖြင့် ပထဗျာရာဇာ-ပုဒ်ကို ပထဝိယာ+ကောဒီပေ+ဣဿရော+ရာဇာ ပထဗျာရာဇာဟု မဇ္ဈေလောပအလုတ္တသတ္တမိတပ္ပုရိသ်--ပြု-လည်းကောင်း၊ ပထဝီအရ တကျွန်းကိုယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပထဗျာ-၌ အာ-၏သို့ဝိဘတ်၏ ကာရိယ--လည်းကောင်း၊ ပထဝီအာ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဤ-ကို ယ-ပြု၊ ဝ-ကို ဗ-ပြု၍ ပထဗျာ-ဟု ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

သိဟဠရာဇာသဒ်သော-ဖြင့် (ဘာဝတ္တ)ပြသည်။

(ဂ) ပဒေသိဿရော-ဖြင့်ပဒေသရာဇာ-ပုဒ်ကို ပဒေသေ+ဣဿရော+ရာဇာ ပဒေသရာဇာ-ဟု မဇ္ဈေလောပ သတ္တမိတပ္ပုရိသ်ပြု-သိစေပါသည်။

(တနည်း) ပဒေသိဿရော-ဖြင့် ပဒေသရာဇာ-၌ ရာဇာ-သဒ္ဒါ၏ ဣဿရသဒ္ဒါ၏ပရိယာယ်-လည်းကောင်း၊ **(တနည်း)** ရာဇာ-အရ ရဉ္ဇေတီတိ ရာဇာ-ဟုပြု၍ မင်းကိုယူ-လည်းကောင်း၊ ပဒေသဿ+ရာဇာ ပဒေသ ရာဇာ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်--လည်းကောင်း သိစေသည်။ (ဘာသာဋီကာ)

ကောဒီပဿ-ဖြင့် ပဒေသ=တစိတ်တဒေသ-ဟူသည် တကျွန်း၏တစိတ်တဒေသပင်တည်း-ဟုသိစေ။

ဗိမ္ဗိသာရ ပသေနဒီအာဒယောဝိယ-ဖြင့်--ဘာဝတ္တပြသည်။

(ဃ) မဏ္ဍလံ ဘုဉ္ဇန္တိ-ဖြင့် မဏ္ဍလိကာ-၌ ဣကပစ္စည်း ဘုဉ္ဇန္တိတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်--လည်းကောင်း၊ မဏ္ဍလံ+ဘုဉ္ဇန္တီတိ မဏ္ဍလိကာ-ဟု--ပြု-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

ဒီပပဒေသေပိ ကေမေက်-ဖြင့် မဏ္ဍလအရ--- (ကြား+ဘိ) သိစေသည်။

(င) အန္တရာ ကတိပယဂါမသာမိကာ-ဖြင့် အန္တရဘောဂိကာ ၌ (အန္တရ + ဘောဂိကာ။ ဘောဂိက-၌ ဘောဂ + ဣက။ ဘောဂ၌၊ ဘုဇ+ဏ) ဘောဂ-ပုဒ်ကို ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗာတိ ဘောဂါ-ဟုဝစနတ္ထပြု၍ ဏ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ဘောဂအရ နှစ်ရွာ၊ သုံးရွာတို့ကို ယူရမည်ကို လည်းကောင်း၊ ဣက-ပစ္စည်း အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ် အနက်၌ (တနည်း) သာမိကတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ဘောဂါ + ဧတေသံ + အတ္ထီတိ ဘောဂိကာ-ဟု (တနည်း) ဘောဂါနံ+သာမိကာ ဘောဂိကာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ အပေါင်းပုဒ်ကို အန္တရာ+ဘောဂိကာ အန္တရဘောဂိကာ-ဟုသတ္တမိတပ္ပုရိသ်ပြု -လည်းကောင်း သိစေသည်။

ဒွိန္နံ ရာဇူနံ-ဖြင့်အန္တရာ-၌ အကြားဟူသည်မင်းနှစ်ပါးတို့၏အကြားပင်တည်းဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

၇။ ကေမေက်+ကောက်

ကေ-တည်။ အံ-သက်၊ ကေ်ဖြစ်၏။ ဝိစ္ဆာဘိက္ခညေသုဒွေ-သုတ်ဖြင့် ကေ်-ကို ကေ်ကေ်ဟု ဝိစ္ဆာ (ဒွေဘော်)ပြု၊ ရှေး ကေ်-ပုဒ်၌ အံ-ကိုချေ။ မ, အာဂုံလာ၍- **ကေမေက်-** ဟုပြီးသည်။ မ-မလာလျှင် ရှေးက-၌ အ-ကိုချေ။ ကပ်လျှင် **ကောက်**ဟုပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

✤ **သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေကဿ၊ ဝိစ္ဆာယံ ကေဿ ဝိဘတျန္တဿ ပဒဿ ဒွိတ္တေ ကတေ ပုဗ္ဗပဒဿ သျာဒိလောပေါ ဟောတိ၊ ကေက်၊ ကေကာနိ၊ ကေကေန၊ ကေကဿ ဣစ္စာဒိ၊ မာဂမေ --- ကေမေက် ကေမေကာနိ ဣစ္စာဒိ။ (နိရုတ္တိဒီပနီ၊ ၃၂ - သုတ်၊)**

http://www.dhammadownload.com

မဏ္ဍလံ၊ မဏ္ဍာဠံ

အဝယဝေန မဏ္ဍတီတိ မဏ္ဍလံ။ မဍိ-ဘူသာယံ၊ အလော၊ ငွတ္တံ။ (သူစိ) ထောက်၊ မဍိ-ဓာတ်၊ အလ-ပစ္စည်း၊ လ-ကိုဠ-ပြုလျှင် မဏ္ဍာဠ၊ ဠမပြုလျှင် မဏ္ဍလ ဟုပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် -၂- ပါဌ်သင့်သည်။ (မဏ္ဍဠိကာ + မဏ္ဍလိကာ - လည်း နည်းတူပင်)

ဗိမ္ဗိသာရ+ဗိမ္ဗိသာရ

ဗိမ္ဗိသာရော တဿ နာမန္တိ ဧတ္ထ ဗိမ္ဗီတိ သုဝဏ္ဏံ၊ တသ္မာ သာရသုဝဏ္ဏသဒိသဝဏ္ဏတာယ ဗိမ္ဗိသာရောတိ ဝုစ္စတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ-ဒု-၁၂၃-ဆိုသောကြောင့် ဗိမ္ဗိသာရ-သာသင့်သည်။

အထက်ပါ သာရတ္ထကို ထောက်၍ ဗိမ္ဗိစ+သော+သာရောစာတိ-ဗိမ္ဗိသာရော။ (သို့မဟုတ်) သာရော+ဗိမ္ဗိ ဗိမ္ဗိသာရော။ ဗိမ္ဗိသာရောဝိယာတိ ဗိမ္ဗိသာရော-ဟုဝစနတ္ထ-ပြု။ (ကောင်းသော (အနှစ်ရှိသော) ရွှေ၏ + ဗိမ္ဗိသာရမင်းနှင့် သဒိသ + သဒိသီစပ်။)

၈။ ### ဒွိန္နံ ရာဇူနံ

ဌာနီ-မင်းနှစ်ပါးတို့၏ "ဒွိန္နံ ရာဇူနံ"ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မင်းနှစ်ပါး ပိုင်ဆိုင်သော အရပ်ဒေသ (ဝါ) နိုင်ငံ၌တင် ဌာနျူ + အဝိနာဘာဝ။

ပထဗျာ

အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသောမြေအပြင်၏ "ပထဗျာ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော (ဒီပစက္ကဝတ္တိဖြစ်သော အသောကမင်းနှင့်တူသော မင်း၏ အာဏာပြန့်နှံ့ရာ၊ အစိုးရရာဖြစ်သော) မြေအပြင်၌ တင် (ဝါ) သီဟိုဠ်မင်းနှင့်တူသော မင်း၏ အာဏာပြန့်နှံ့ရာ အစိုးရရာဖြစ်သော တကျွန်း၌တင် ဧကဒေသူ/ ရုဠှီနည်း။

မဏ္ဍလံ

ဌာန--ရွာအပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော တဝန်းတလျား၏ "မဏ္ဍလ"ဟူသော — အမည်ကို ဌာနီ--ထိုဒေသမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော အခွန်အတုတ်၌ တင် ဌာနျူ/နာနန္တရိကနည်း။ (ဘုဋ္ဌိ -- ထောက်)

ပဒေသရာဇာ-၌ ပဒေသ

အလုံးစုံသော မြေ၏ တစိတ်တဒေသ၏ "ပဒေသ"-ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တကျွန်း၏ တစိတ်တဒေသ၌တင် ဧကဒေသူ/ရုဠှီနည်း။ (ကေဒီပဿ-ထောက်)

၁၀။ ### အန္တရာ

သဇ္ဈာ်ဒျန္တ/ သတ္တမျန္တ/ ဧကဝစနသတ္တမျန္တ/ နိပါတ်ပုဒ်/ အနေကက္ခရပုဒ်/ သရန္တာနေကက္ခရပုဒ်/ အလိင်္ဂပုဒ်/ စသည်ဖြင့် စီစစ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၄)

၄၄–အစိုးရ၊

(က) အကွဒသာာတိ ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ၊
(ခ) တေ ဓမ္မသဘာယံ နိသိဒိတွာ အပရာဓာနုရူပံ စောရာနံ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဇ္ဇာဒိ အနုသာသန္တိ။
(ဂ) ယေ ပန ဌာနန္တရပ္ပတ္တာ အမစ္စာ ဝါ ရာဇကုမာရာ ဝါ ကတာပရာဓာ ဟောန္တိ၊ တေ ရညော အာရောစေန္တိ၊
(ဃ) ဂရုကံ ဌာနံ သယံ န ဝိနိစ္ဆိနန္တိ။
(င) ဗဟာဗဇ္ဈာတိ ဌာနန္တရပ္ပတ္တာ မဟာအမစ္စာ။

(၄၊ ၂၆၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၃၂ မဒ္ဒူ၊ တ၊ ၃၅၆။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၆၀။)

၁။ (ခ)ကိုအနိယတ်ထည့်၍လည်းကောင်း၊ (ဃ)ကိုနိယတ်၊ အနိယတ်ထည့်၍လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။
၂။ (ဂ)ကို သာဘောဂါယုတ္တစောဒနာထက်ပါ။
၃။ (ခ–ဂ–ဃ)တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဝါကျအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၄။ (က)ပါ အကွဒဿာ–ပုဒ်ကို အစိတ်+အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အက္ခ–ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို သာ ဉာသ်နည်းအရ ကောက်ပြပါ။
၅။ ကုမာရ–ပုဒ်၏ ဓာတု၊ ပစ္စယတို့ကို ရနိုင်သမျှ ဖော်ပြပါ။
၆။ (က–ခ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (က)၌ အကွဒဿာ၊ အက္ခရဿာ–ဟု ပါဠ်နှစ်ခုတွေ့ရှိနေခဲ့သော် သင့်ရာပါဠ်ကိုသာ အကြောင်းပြ၍ သုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။
၈။ (ခ) ၌ နိသိဒိတွာ–ဝယ်နည်း၊ ဓမ္မသဘာယံ–ဝယ် ဥပစာတို့ကို ဆိုရိုးကျ ထုတ်ဆောင်ပြခဲ့ပါ။
၁၀။ (ခ) ပါ အပရာဓာနုရူပံ–၌ အပရာဓ–ကို အဘိဓေယျကောက်၍ ပရိဝတ္တနဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ဆောင်ခဲ့ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (ခ) အနိယတ်ထည့်၍ အနက်ပေးပုံ

ယေ အက္ခဒဿာ=တို့သည်။ သန္တိ=ကုန်၏။ (ထည့်) တေ အက္ခဒဿာ=(လ) အနုသာသန္တိ။
(**အနည်း၊**) ယေရာဇာနော = တို့သည်။ ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ = တရားကို ဆုံးဖြတ်တတ်ကုန်၏။ (ထည့်) တေ ရာဇာနော = (လ) အနုသာသန္တိ။

(ဃ) နိယတ်၊ အနိယတ်ထည့်၍ပေးပုံ

ယေ အက္ခဒဿာ=တို့သည်။ သန္တိ=ကုန်၏။ တေအက္ခဒဿာ=တို့သည်။ (ထည့်) ဂရုကံ။ ဌာနံ။ သယံ။ န ဝိနိစ္ဆိနန္တိ။
(**အနည်း၊**) ဂရုကံ = လေးသော။ (ယံ ဌာနံ – သည်။ အတ္ထိ။ တံ) ဌာနံ = ကို။ သယံ။ န ဝိနိစ္ဆိနန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

၂။ **(ဂ) သာဓောဝါဃုတ္တစောဒနာ**

ဆရာ-သည် (၁)ဖြင့် အပလာစာနုရုပ် စောရာန်-ဟု ဖွင့်ပြ၏။ (အပြစ်ကိုကျူးလွန်တတ်သော သူတို့သည်အမတ် မင်းသားသူရဲစသည်ဖြင့် အလုံးစုံတို့နှင့် ဆက်ဆံရကား၊) အပလာစာနုရုပ် သမ္ဗေသံ-ဟု ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဆိုသင့်လျက် အဘယ်ကြောင့် အပလာစာနုရုပ် စောရာန်-ဟုသာ ဆိုအပ်လေသနည်း။ အပလာစာနုရုပ် စောရာန်-ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကို မပြသော် ဖလ+ကာရဏ ဆန့်--ဝိရောဓိ---၏၊ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

အဖြေ ။ ။ဤကား ဆင်တဲကဏ္ဍ-၄၉၆။ အလို ကျမ်းတက်ပုံတည်း။

(တနည်း၊) ဆရာ-သည် (၁)ဖြင့် တရားသူကြီးတို့သည် တရားရုံး၌ ထိုင်၍ အပြစ်အားလျော်စွာ ခိုးသူတို့အား လက်, ခြေဖြတ်ခြင်း-စသည်ကို ပြုကြကုန်လျက် ဆုံးမကြကုန်၏-ဟုဆို၏။ အပြစ်ရှိသူ မှန်သမျှကို တရားသူကြီးတို့ ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ကြပါသလော။ (ဝါ) ရာထူးဌာနန္တရသို့ ရောက်ကုန်သော အမတ်၊ မင်းသားတို့၏ အပြစ်ကိုလည်း တရားသူကြီးတို့ ကိုယ်တိုင်ပင် ဆုံးဖြတ်ကြပါသလော။ ရာထူးဌာနန္တရသို့ရောက်ကုန်သော အမတ်မင်းသားတို့၏ အပြစ်ကို အဘယ်သို့ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက် ကြပါသနည်း။ အဗျာပိတ--၏ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

ဤကား (ဂ-ဃ) နှစ်ဝါကျလုံးကို ရှု၍တက်ပုံတည်း။

၃။ (၁) သည် အက္ခဒဿာ-၌ အက္ခ-သဒ္ဒါ၊ ဒဿ-သဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို ထင်ရှားအောင် ချဲ့ပြသော ကြောင့် **(တနည်း၊)** အက္ခဒဿာ-အရ တရားသူကြီးတို့၏ တရားဆုံးဖြတ်ရာအရပ်နှင့် တရားဆုံးဖြတ်ပုံကို ထင်ရှားအောင် ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ ထပ္ပါကဋိကရဏဝါကျ။

ဂ-သည် (ဆင်တဲကဏ္ဍအလို) ကာရဏ။ မဇ္ဈနိသျအလို---ကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်မှတပါး မဆုံးဖြတ်နိုင် သည်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

ဘာသာဋီကာ--အလို-----ရာထူးဌာနန္တရသို့ ရောက်ကုန်သော အမတ်၊ မင်းသားတို့၏ အပြစ်ကိုလည်း တရားသူကြီးတို့ ကိုယ်တိုင်ပင် ဆုံးဖြတ်ကြပါသလော-ဟု-စုဒ်ရှိ၍--ဆက်-----ဝါကျာရမ္ဘ။

(ဃ)သည် မင်းအား လျှောက်ထားရခြင်း အကြောင်းကို ဗျတိရိုက်အားဖြင့် ပြသောကြောင့် ဗျတိရေက ကာရဏဝါကျ။

(ဃ) ကျမ်းထက်ပုံ

ဆရာ-သည် ဂ-ဖြင့် (မြန်မာပြန်) ဥပနာထား။ အဘယ်ကြောင့် မင်းအား ပြောကြား လျှောက်ထားကြကုန်သနည်း။ ထို မင်း၊ အမတ် စသည်တို့လည်း ခိုးသူတို့ကဲ့သို့ အပြစ်ရှိသူ အပြစ်ဖြင့် အတူတူပင် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

၄။ အရန္တိ အနုသာသန္တိ ဝိနိစ္ဆိနန္တိ ဧတ္ထာတိ အက္ခော။ (အရ + ၁)
ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ပဿန္တိ အနုသာသန္တီတိ ဒဿာ။
အက္ခေ နိသီဒိတွာ ဒဿာ အက္ခဒဿာ။ (တနည်း) အက္ခေ ဒဿာ အက္ခဒဿာ။ (ဘာသာဋီကာ)

အရ-ဓာတ် အရကတ္တုဌကား တရားသူကြီးတို့ သန္တာန်၌ တရားဆုံးဖြတ်သော အခြင်းအရာအား ဖြင့် ဖြစ်သော သတိ၊ ဝီရိယ၊ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
အဓိကရဏ္ဌ--ကား---ထို အားတပ်သော တရားရုံး၏ ပကတူပ----ဖလူ။
၁-ပစ္စည်း၏ အရကား တရား ဆုံးဖြတ်ရာ တရားရုံးရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ဓေနုဗ္ဗိမုတ်ဘွယ်

ဓမ္မံ ဝိနိစ္ဆိနန္တိတိ ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ။ ဓမ္မ + ဝိ + နိ + စိ + နာ + ဏွု။
ဓမ္မ-အရ တရားသည် မှချ။
ထို၏ + ဆုံးဖြတ်တတ်သော တရားသူကြီးတို့နှင့် ကမ္မ+ကမ္မိ၊ အာရုံ+အာရမ္မဏိကစပ်---ဌာန။
ဝိ-ဥပသာရ-အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဘော ဂုဏ်ရ၏။
နိ-ဥပသာရ အရကား ဓာတွတ္ထာ ဝိသေသ ကဘော ဂုဏ်ရ၏။
စိ-ဓာတ် အရကား တရားသူကြီးတို့၏ ဉာဏ်ပြဌာန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော ယောနိသောမနသိကာရ-စသည် ဖလ။
နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်၊ သံသရာ အကျိုးတို့သည် ကာရက။
နာ-ပစ္စည်း အရကား ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိင္ဂတာ ဘောဂုဏ်ရ၏။
ဏွု-ပစ္စည်း အရ-လည်းဖြစ်သော ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ-ဟူသော ပုဒ်လုံးအရကား---တရားသူကြီးတို့ ဒြဗ်ရ၏။
သဟ ဘာသန္တိ ဧတ္ထာတိ သဘာ။ (သဟ+ဘာသ+က္ဂိ) ဓမ္မဿ ဝိနိစ္ဆယာ သဘာ ဓမ္မသဘာ။
အပရာဓဿ အနုရူပံ အပရာဓာနုရူပံ။
ဟတ္ထာ စ ပါဒါ စ ဟတ္ထပါဒါ။ ဟတ္ထပါဒါနံ ဆေဇ္ဇာ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဇ္ဇာ။
ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဇ္ဇာ အာဒိ ဧတိဿာတိ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဇ္ဇာဒိ။
ဌာနဥ္စ တံ အန္တရဉ္စာတိ ဌာနန္တရံ။ ဌာနန္တရံ ပတ္တာ ဌာနန္တရပ္ပတ္တာ။
ရာဇူနံ ကုမာရာ ရာဇကုမာရာ။
အပဂတော ရာဇာ ယေနာတိ အပရာဇာ။ (အပ + ရာဇ + အ) (**တနည်း၊**)အပရဇ္ဇတိတိ အပရာဇာ။
ကတော အပရာဇာ ယေဟိ အမစ္စေဟိ ဝါ ယေဟိ ရာဇကုမာရေဟိ ဝါတိ ကတာပရာဓာ။

၅။ ကုမာရ = ကုမာရ-ဓာတ်+အ-ပစ္စည်း။ (**တနည်း၊**) ကမ (သို့မဟုတ်) ကမု+အာရ (**တနည်း၊**) ကုသဒ္ဒူပပဒ + ရမု + ဏ-ပစ္စည်း။ (**တနည်း၊**) ကု-သဒ္ဒူပပဒ + မရ-ဓာတ် + ဏပစ္စည်း။

✣ **ကုမာရ-ကီဠာယံ၊ ကုမာရတိ ကီဠတီတိ ကုမာရော၊ ကမု-ဣစ္ဆာယံ-အာရော၊ အဿု၊ ကာမီယတီတိ ကုမာရော၊ ကုံ ဘူမိံ ရမတိ ဘိန္ဒတိ ဝိဓေသေတီတိ ကုမာရော၊ ကု-သဒ္ဒူပပဒ-မရ၊ ဝိလေခနေတိ ဓာတု၊ ဏော၊ (အထဝါ ကုယံ ဘူမိယံ ရမတီတိ ကုရာမော၊ ဝဏ္ဏမေဝ ဝဏ္ဏဝိပရိယာယ နိရုတ္တိနယသဒ်ါတေန ဝဏ္ဏာဂမာဒိသုတ္တေန ရကာရမကာရာနံ ပုဗ္ဗာပရပရိဝတ္တနံ ကတွာ ကုမာရောတိ ဝုစ္စတီတိ ဝုတ္တံ) သူစိ၊**

၆။ ဓမ္မဝိနိစ္ဆကာဖြင့် အက္ခဒဿ-အရ တရားဆုံးဖြတ်တတ်သော တရားသူကြီးတို့ကို ယူ---သိစေ။ (၁) တေ ဓမ္မသဘာယံ နိသီဒိတွာ အနုသာသန္တိ-ဖြင့် အက္ခ-သဒ္ဒါ၏ တရားရုံးဟူသော အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း တဏ္ဍုသာဓ်အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း၊ အက္ခေ + နိသီဒိတွာ + ဝဋ္ဋာဝဋ္ဋံ ပဿန္တိ အနုသာသန္တီတိ အက္ခဒဿာ-ဟုကတ္တုသာဓနေ ကိတန္တသတ္တမီတပ္ပုရိသ်ဝဓနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ ပဿန္တိ-၌ ရှုကုန်၏ ဟူသည် အနုသာသန = တရားဆုံးဖြတ်ခြင်းပင်တည်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း၊ (**တနည်း၊**) အက္ခဒဿာ-၌ ဒဿ-ဝယ် ဒိသ-ဓာတ်၏ အနုသာသန-အနက်ဟော---လည်းကောင်း၊ ပဿန္တိ အနုသာသန္တီတိ ဒဿာ-ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ အက္ခနှင့်ဒဿ-ကို အက္ခေ နိသီဒိတွာ ဒဿာ အက္ခဒဿာ - ဟု မဇ္ဈေလောပီ သတ္တမီတပ္ပုရိသ် ဝဓနတ္ထပြု--လည်းကောင်းသိစေ။

အပရာဓာနုရူပံ စောရာနံ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဇ္ဇာဒိ-ဖြင့် အနုသာသန္တိ၌ ဆုံးမ၊ ဆုံးဖြတ်၏ဟူသည် အပြစ် အားလျော်စွာ ခိုးသူတို့၏ လက်ခြေဖြတ်ခြင်းစသည်ကို ပြုခြင်းပင်တည်းဟုသိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဖြင့် မဟာမတ္တ-သည် မဟာအမစ္စ-၏ ပရိယာယ်--လည်းကောင်း။ မဟာမတ္တ-အရ ရာထူးဌာနန္တရသို့ ရောက်သော အမတ်ကြီးကိုယူ-လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **အက္ခဒဿ+အက္ခရဿ**

အက္ခဒဿာတိဧတ္ထ အက္ခ-သဒ္ဒေန ကိရ ဝိနိစ္ဆယသာလာ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ နိသီဒိတွာ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ပဿန္တီတိ အက္ခဒဿာ ဝုစ္စန္တိ ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ (သာရတ္ထ) နှာသာဒီနံ ဝိဝါဒါနံ အက္ခဒဿော ပဒဋ္ဌရိ- (အဘိဓာန်၃၄၁) အက္ခေ ဝေါဟာရေ ပဿတီတိ အက္ခဒဿော၊ ဓာတော။ (ဓာန်ဋီ။ ၃၄၁) အထက်ပါ သာရတ္ထ၊ ဓာန်၊ ဓာန်ဋီ-တို့ကို ထောက်၍ အက္ခ- သဒ္ဒူပပဒဒိသ ဓာတ်+က-ပစ္စည်း။ ဒိသ-ကို ဒဿ- ပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် **အက္ခဒဿာ**-ပါဠ်သင့်သည်။ သင်္ဂဟကျမ်း- ၄၉၆-၌ကား အက္ခာယံ ဓမ္မသဘာယံ နိသီဒိတွာ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ရဿန္တိ ဝိနိစ္ဆိနန္တီတိ **အက္ခရဿာ**- ဟုရှိသည်။

၈။ **နိသီဒိတွာ**

နိသီဒိတွာ - ဟူသောနည်းသည် ထိုင်ခြင်းတည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် တရားရုံး (ဓမ္မသဘာ)တည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ ထိုင်ခြင်းတည်းဟူသော အမှုးကိုဆိုသဖြင့် ရပ်ခြင်းတည်း ဟူသော အနည်းကို လည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း မည်၏။

(တနည်း) အစိတ်-ထိုင်ခြင်းကို **နိသီဒိတွာ**-ဟု မှတ်ဆိုသဖြင့် အပေါင်း-ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း-စသည်တို့ကို လည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ (နိဒဿနနည်းလည်းတင်)

ဓမ္မသဘာယံ

အပေါင်းဖြစ်သော တရားရုံးတခုလုံး၏ **"ဓမ္မသဘာယံ"**ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တရားသူကြီးတို့ ထိုင်ရာအရပ်၌တင် ကေဒေသူ။ (နိသီဒိတွာ-ထောက်)

(တနည်း) အနီးရှိသော တရားရုံး၏ **"ဓမ္မသဘာယံ"**ဟူသော အမည်ကိုအနီးဖြစ်သော လက်ခြေဖြတ်ခြင်း -- စသည်ကို ပြုရာအရပ်၌တင် သမီပူပစာ။ (ပုဒ်စစ်၌ သမိပူ-ဟုရှိ၏) (စောရာနံ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဒနာဒိ ကရောန္တာ ထောက်)။

အက္ခ

အပေါင်းဖြစ်သော လှည်းဝင်ရိုး၊ ရွှေ၊ ကျောက္ကင်း၊ ဂှာန္တြေ တရားရုံးတို့၏ **"အက္ခ"**-ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တရားရုံး၌တင် ကေဒေသူ။ ပါဠိသေသနည်း။ (၈-ဝါကျထောက်)

၁၀။ (၁)ဝါကျ **အပရာဓာနုရူပံ**-၌ **အပရာဓ**-အရ ဒိုးမှုကျူးလွန်သူတို့၏ ထေယျစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူဒေါသမူအကုသိုလ် ဓမ္မကိုယူ၍ ဝါကျဥယျာဉ် (၃၀) ကာလောတိ အဝဟာရကာလော။ (၄။၂၆၆) ဝါကျ ၁၀-နံပါတ်နှင့် အတူထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၅)

(က) မဟာမဏ္ဍာတိ ဌာနန္တရပ္ပတ္တာ မဟာအမစ္စာ။
(ခ) တေပိ တတ္ထ တတ္ထ ဂါမေ ဝါ နိဂမေ ဝါ နိသီဒိတွာ ရာဇကိစ္စံ ကရောန္တိ။
(ဂ) ယေဓါ ပနာတိ အညေပိ ယေ ရာဇကုလနိဿိတာ ဝါ သကိဿရိယနိဿိတာ ဝါ ဟုတွာ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ အနုသာသန္တိ၊ သဗ္ဗေပိ တေ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ "ရာဇာနော"တိ ဒဿေတိ။
(ဃ) ဟနေယျုန္တိ ပေါထေယျုဉ္စေဝ ဆိန္ဒေယျုဉ္စ။ ပဗ္ဗာဇေယျုန္တိ နီဟရေယျုံ။ စောရောသီတိ ဧဝမာဒီနိ စ ဝတွာ ပရိဘာသေယျုံ။
(င) တေနေ ဝါဟ "ပရိဘာသော ဧသော" တိ။

(၄၊ ၂၆၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၃၂။ မအူသျ၊ တ၊ ၃၆၁။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၆၁။)

၁။ ခ - ဂ - တို့ကို အနက်မှန်ကန်စွာ သမွန်ပါ။
၂။ ခ - သာဘောဇပုစ္ဆာ။ (င) အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ ခ - င - တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (ခ) ဝါကျ တေပိ-၌ ပိ-၏ အနက်ကို ဖော်ပြပါ။
၄။ ရာဇကုလနိဿိတာ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်း ကောက်ပြပါ။
၅။ ဆေဇ္ဇ၊ ဘေဇ္ဇ၊ အမစ္စ-တို့ကို ပဒ၊ ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ဝေဘန်ပါ။
၆။ က-ဃ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ ဆေဇ္ဇ ဘေဇ္ဇံ အနုသာသန္တိ+ဆေဇ္ဇ ဘေဇ္ဇံ ကရောန္တာ အနုသာသန္တိတွင် ယုတ္တတရပါဌ်ကိုသာဓကပြဆိုပါ။
၈။ နိခါတန္တိ ဘူမိယံ ခဏိတွာ ဌပိတံ။ (၄-၂၆၉) ၌ နယုပစာရကိုအကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (ဂ) ဝါကျ၌ ဒဿေတိ-အရကို ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = =

(ခ) ပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် မဟာမတ္တ-အရ ရာထူးဌာနန္တရသို့ ရောက်ကုန်သော အမတ်ကြီးတို့ကို ယူရမည်ဟုဖွင့်ဆို၏။ ယင်းအမတ်ကြီးတို့သည် အဘယ်၌နေ၍ အဘယ်ကိုပြုလုပ်ကြပါသနည်း။ မင်းနန်းတော်၌နေလျက် ထိုထိုအမှုကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။
(ဓနည်း) ဥပနာတူ ။ ။ အကွဒဿ-အရ ဖြစ်သော တရားသူကြီးတို့သည်သာလျှင် မင်း၏ ကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြပါကုန်သလော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (တေပိ-၌ ပိ-ကိုရှု)

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဃ)ဖြင့် စောရောသီ-စသော ပုဒ်တို့နောင် ပရိဘာသေယျုံ-ဟူသော ပုဒ်ကို ထုတ်ဆောင်၍ အနက်သမွန်ရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ဥဒါဟရဏ် အာဂုံပါဠိတို့ဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

၃။ (ခ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (င) အာဂမဒဠှီကရဏ။
(ခ) ဝါကျ တေပိ-၌ ပိ-ကား သမ္ပိဏ္ဍန (ဝါ) သမုစ္စည်းဖြစ်သည်။
ယင်း ပိ-သဒ္ဒါဖြင့် အကွဒဿ-ကို ပေါင်းဆည်းသည်ဟူလို။

http://www.dhammadownload.com

၄။ ရညော + ကုလံ ရာဇကုလံ။ ရာဇကုလေ + နိဿိတာ ရာဇကုလနိဿိတာ။
ရာဇကုလ - အရ မင်းမျိုးသည် မှည့။
ထိုမိ + မှီတတ် ကုန်သောသူတို့နှင့် နိဿယ + နိဿိတစပ် ဌာနမူ။
ပုဒ်လုံးအရကား - မင်းမျိုး၌ မှီကုန်သောသူတို့ရ။

ဝေနေတ္ထမှတ်သွယ်

ရညော+ကိစ္စံ ရာဇကိစ္စံ။ ရညာ+ကတ္တဗ္ဗံ+ကိစ္စံ ရာဇကိစ္စံ။ (သာဓက+သာဓျစပ်)
သကဿ+ဝီရိယံ သကဝီရိယံ။ သကဝီရိယေ+နိဿိတာ သကဝီရိယနိဿိတာ။
(ထနည်း) သဿ ဣဒံ သကံ။ သကဥ တံ ဝီရိယဥ္စာတိ သကဝီရိယံ။
သကဝီရိယေ နိဿိတာ သကဝီရိယနိဿိတာ။

အနက်

သကဝီရိယနိဿိတာဝါ = မိမိ၏ လုံးလ၌ မှီကုန်သည် လည်းကောင်း (ဝါ) မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော လုံးလ၌ မှီကုန်သည် လည်းကောင်း---ဟု-နှစ်နည်းပေး။
သိန္ဓနံ သေဇ္ဇံ။ ဘိန္ဓနံ ဘေဇ္ဇံ။ သိဒိ၊ ဘိဒိ၊ ဏျ။ (ဘာသာဋီကာ) သေဇ္ဇဥ္စ ဘေဇ္ဇဥ္စ သေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ။ **(ထနည်း)** သေဇ္ဇာစ ဘေဇ္ဇာစ။ (မဏ္ဍူသျ)
အတိရေကော ဂါမော နိဂမော။ (နိ + ဂါမ။ နိ-ကား = ဘုသတ္ထ)
ပရိဘာသန္တိ ဝေဒေနာတိ ပရိဘာသော။ (ပရိ + ဘာသ + အ)

၅။ **ဆေဇ္ဇ**-ကား = ကိတ်နာမ်၊ သိဒိ၊ ဏျ။ **ဆေဇ္ဇ** = သိဒိ + ဏျ။
အမစ္စ-ကား = အမာ-ပုဒ်+စ္စ-ပစ္စည်း။ (တန်ငို) အစ္စ-ပစ္စည်း (မောဂ်)

◆ **သမ္ဗုဒ္ဓိစ္စေသု ရညော မဇ္ဈန္တ ဝါ အမာ သဟာ အဝန္တိတိ အမစ္စာ။**

၆။ (ဃ)ပေါ်ထေယျံ ဝေဝ သိဒ္ဓေယျံ့စ-ဖြင့် ဟနေယျံ-၌ ဟနဓာတ်သည် ဟိံသာ-အနက်ကိုဟော-လည်းကောင်း။ ဟနန-ညှင်းဆဲ၏ဟူသည် လက်ခြေ စသည်တို့ကို ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ဦးခေါင်း စသည်တို့ကို ဖြတ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

◆ **ဟနေယျုန္တိဒွေ ဟနနံ နာမ ဟတ္ထပါဒါဒီဟိ ပေါထနဉ္စေဝ၊ သီသာဒိစ္ဆေဒနဥ္စ ဟောတိတိ အာဟ "ဟနေယျုန္တိ ပေါထေယျုဉ္စေဝ ဆိန္ဒေယျုဉ္စာ" တိ။ (သာရတ္ထ)**

နိဟရေယျံ-ဖြင့် ပဗ္ဗာဇေယျံ-၌ ပ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဝဇ-ဓာတ်၏ နိဟရဏအနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။
စောရောသိတိ ဝေမာဒိနိစ ဝတွာ ပရိဘာသေယျံ-ဖြင့်---စောရောသိ(လ)ထေနောသိ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ ပရိဘာသေယျံ-ပုဒ်ကို ထုတ်ဆောင်၍ အနက်ပေးရမည်ကိုသိစေ။ (သမ္ဗန္ဓ) သာရတ္ထ-၂။ ၃၂။)

၇။ **ဆေဇ္ဇ ဘေဇ္ဇံ အနုသာသန္တိ+ဆေဇ္ဇ ဘေဇ္ဇံ ကရောန္တာ အနုသာသန္တိ**

ယေဝါ ပန ဆေဇ္ဇ ဘေဇ္ဇံ ကရောန္တာ အနုသာသန္တိ။ (ပါဠိတော်)
ဆေဇ္ဇ ဘေဇ္ဇံ-ကို။ ကရောန္တော-ကုန်လျက်။ အနုသာသန္တိ-ကုန်၏။ (မဏ္ဍူသျ)
အထက်ပါ ပါဠိတော်၊ မဏ္ဍူသျတို့ကို ထောက်၍---**ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ ကရောန္တာ အနုသာသန္တိ**-ပါ၍သည် ယုတ္တတရ။ (ဘာသာဋီကာ-၌ ကရောန္တာ-ပုဒ်မပါပဲ အနက်ပေးသည်။)

http://www.dhammadownload.com

သကဝိရိယနိဿိတာဝါ+သကိယနိဿိတာဝါ

မဓူသျ၊ ဘာသာဋီကာနိသျမျာ၌ သကဝိရိယနိဿိတာဝါ-ပါဌ်ကိုသာ အနက်ပေးပြီး ဝဏ္ဏနာတွ ပြုလုပ်ကြသည်။

၈။ **နိဓါတန္တိ ဘူမိယံ ခဏိတွာ ဌပိတံ**

ဌာန-တွင်း၏ "နိဓါတံ"အမည်ကို ဌာနီ-တွင်း၌ ထားအပ်သော ဘဏ္ဍာ၌တင် ဌာန၊/ နာနန္တရိ ကနည်း။

၁၀။ ဒသေတိ - အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ်. စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၆)

(က) ကန္ဒဝါ လတံဝါတိ န ကေဝလံ ကဋ္ဌလတမေဝ၊ ယံကိဉ္စိ အလ္လံ ဝါ သုက္ခံ ဝါ တိဏရုက္ခလတာဒိ ဆိန္ဒန္တဿ သဟပယောဂတ္တာ ဒုက္ကဋမေဝ ဟောတိ။ (၄-၂၇၁)

(ခ) ပဌမံ တာဝေတ္ထ ဒုဋ္ဌု ကတံ သတ္ထာရာ ဝုတ္တကိစ္စံ ဝိရာဓေတွာ ကတန္တိ ဒုက္ကဋံ၊

(ဂ) အထဝါ ဒုဋ္ဌံ ကတံ, ဝိရူပါ သာ ကိရိယာ ဘိက္ခုကိရိယာနံ မဇ္ဈေ န သောဘတီတိ ဝေမ္ပိ ဒုက္ကဋံ။

(ဃ) ဝုတ္တဉ္စေတံ------

"ဒုက္ကဋံ ဣတိ ယံ ဝုတ္တံ၊ တံ သုဏောဟိ ယထာတထံ။
အပရဒ္ဓံ ဝိရဒ္ဓဉ္စ၊ ခလိတံ ယဉ္စ ဒုက္ကဋံ။
ယံ မနုဿော ကရေ ပါပံ၊ အာဝိ ဝါ ယဒိ ဝါ ရဟော။
ဒုက္ကဋန္တိ ပဝေဒေန္တိ၊ တေနေတံ ဣတိ ဝုစ္စတီ" တိ။

(ဃ၊ ၂၇၁/၂၇၂။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၃၃။ မဓူသျ၊ ဒု၊ ၃၆၄/၃၆၈။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၆၆/၅၇၁။)

၁။ (က) ဝါကျကိုသာ အန္တဒီပကနည်း ထင်ရှားစေလျက် အနက်ပေးပါ။
၂။ က - ကို လီနတ္ထရစောဒနာ၊ (ဂ)ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ က + ခ + ဂ - ဝါကျတို့ကို ဝါကျ အစိတ်အစိတ် ခွဲခြား၍ အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။
၄။ သဟပယောဂတ္တာ-၌ ဘာဝယောဂပုဒ်ကို ဝဏ္ဏနာပြု၍ ဉာသ်နည်း ကောက်ပါ။
၅။ ကဋ္ဌ၊ လတာ၊ ဒုဋ္ဌု၊ ဝိရဒ္ဓ၊ ခလိတ-ပုဒ်တို့ကို ဓာတု+ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ ခ - ဂ - တို့ကို အာဘော်ဖော်ပြ၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ ကိရိယာ၊ ကြိယာ-ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဖြစ်သင့်သော နယူပစာရကို ထုတ်ပါ။
၁၀။ (ဃ) ဝါကျ ဝုတ္တဉ္စေတံ၌ ဓာတ်အရကို ကိုယ်ပြု၍ ခန္ဓောတရကဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၁။ ကဋ္ဌံဝါ လတံဝါတိ=ကား။ ကေဝလံ=သက်သက်။ ကဋ္ဌလတမေဝ=ကိုသာလျှင်။ (ဆိန္ဒန္တဿ=သော။ ဘိက္ခုနော=အား။ သဟပယောဂတ္တာ=ကြောင့်။ ဒုက္ကဋံ=သည်။ ဟောတိ=သည်ကား)။ နမဟုတ်သေး။ ယံကိဉ္စိ=(လ) ဒုက္ကဋမေဝ။ ဟောတိ။

၂။ **(က) လီနတ္ထရှစောဒနာ**

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် ကဋ္ဌံဝါ လတံဝါ ဆိန္ဒတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ သစ်သားကိုလည်းကောင်း၊ နွယ်ကိုလည်းကောင်း ဖြတ်သော်သာလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်ပါသလော။ (နွ) ကြွင်းသောမြက်၊ သစ်ပင်စသည်တို့ကို ဖြတ်လျှင်ကား ဒုက္ကဋ်အာပတ်မသင့်ဟု မှတ်ရပါမည်လော။ (မျှ) အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့်---(က) မိန့်။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့(၁)ဝါကျဖြင့် - ဒုက္ကဋံ - ၌ ဒု - ဥပသာရပုဒ်၏ ဝိရာဓန အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ကတံ-ပုဒ်၏ ကမ္မသာဓ်ဝစနတ္ထ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ကိစ္စကိုချွတ်ယွင်းစေ၍ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဒုက္ကဋ မည်သည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဒုက္ကဋံ-ဝယ် ဒု-၏အခြားဖြစ်သင့်သောအနက်၊ ကတံ-ပုဒ်၏ အခြားဖြစ်သင့်သော ဝစနတ္ထ၊ ဒုက္ကဋ-မည်ခြင်း၏ အခြားဖြစ်သင့်သောအကြောင်း သကတ်တမျိုးကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (၁-ဂ)ဖြင့် ဒုက္ကဋံ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ၊ အဓိပ္ပါယတ္ထကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် ပရိဝါရပါဠိသာဓက-ဖြင့် ညွန်ပြလို၊ မြဲစေလိုပြီးစေလိုရကား (ဃ) မိန့်။

◆ **ဤအခါ ဒုက္ကဋမေဝဏ္ဏ ပရိဝါရပါဠိယာ နိဒဿေနော "ဒုက္ကဋန္တိ ယံ ဝုတ္တံ" န္တိ အာဒိမာဟ။ (သာရတ္ထ)**

၃။ (က) ဝါကျ၌ န ကေဝလံ ကဋ္ဌလတမေဝ-ကား ဗျတိရေကဝါကျ။ ယံကိဉ္စိ-စသည်ကား အနွယ။ (၁) ၌ ဒုဋ္ဌု ကတံ-ကား သင်္ခေပဝါကျ။ သတ္ထာရာ ဝုတ္တကိစ္စ-စသည်ကား ဝိတ္ထာရဝါကျ။ (ဂ) ပကၡန္တရ။ ယင်း (ဂ) ဝါကျ၌ ဒုဋ္ဌု ကတံ ကား သင်္ခေပ။ ဝိရူပါ-စသည်ကား ဝိတ္ထာရ။ (ဃ) အာဂမဒဠှိကရဏ။

၄။ ပယောဂေန သဟ ယော ဝတ္တတီတိ သဟပယောဂေါ။
သဟပယောဂ-အရ အားထုတ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်း။ သဟဝတ္တနဘောဂုဏ်သည် မှချ။
ထို၏ + ခိုးခြင်းနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏော စပ်----ဌာနူ။
ယ-အရကား----အားထုတ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ခိုးခြင်းရ၏။
ပယောဂေန သဟ ဝတ္တမာနော အဝဟာရော သဟပယောဂေါ။ (သာရတ္ထ။ ၁၂၉)

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

ဝစနာနံ + အတ္ထော ဝစနတ္ထော။
(ဝစန - အရ ဒုက္ကဋ၊ ထုလ္လစ္စယ - သဒ္ဒါတို့၏ + အနက်နှင့် အကြောင်း + အကျိုးစပ်)
တထသ + ယထာ အနုရူပံ ယထာတထံ။

၅။ ကဋ္ဌ = ကာသ+တ (အနည်း) ကသ+တ။

◆ **ကာသ-ဓိတ္တိယံ၊ ကာသတေ အဂ္ဂိနာ ဒိပ္ပတေတိ ကဋ္ဌံ၊ တော၊ သဿ+ဋော၊ ရဿော၊ ကသတိ ယာတိ ဝိနာသတီတိ ဝါ ကဋ္ဌံ၊ ကသ-ဂမနေ။ (သုစိ)**

http://www.dhammadownload.com

လတာ = လာ + တ။ ဒုဋ္ဌ = ဒု + ဌာ + တ။

◆ ဒု-ပုဗ္ဗော-ဌာတိ ပဝတ္တတိ အသုန္ဒရဘာဝေနာတိ ဒုဋ္ဌံ။ အသောဘနံ။ (ဏွာဒိ-မောဂ်၊ ၆၊)

ဝိရဒ္ဓံ = ကား ဝိ + ရာဓ + တ။ ခလိတံ = ခလ + တ။

၆။ (၁) ဒုဋ္ဌ ကတံ-ဖြင့် ဒုက္ကဋံ-၌ ဒု-ဥပသာရ၏ ဒုဋ္ဌ-အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုဋ္ဌ+ကတံ ဒုက္ကဋံ-ဟု ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရယ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း၊ ဒု ကတ-ဟု ဆိုလိုလျက် က-လာ၊ ဒန္တဇ တ-ကို မုဒ္ဓဇ ဋ-ပြု၍ ဒုက္ကဋ-ဟုရုပ်ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေ။

သတ္ထာရာ ဝုတ္တကိစ္စံ ဝိရာဓေတွာ ကတံ-ဖြင့် မကောင်းစွာပြု၏ ဟူသည် မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်သော ကိစ္စကို ချွတ်ယွင်းစေ၍ ပြုခြင်းပင်တည်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒု-ဥပသာရ၏ ဝိရာဓန-အနက်ဟော--လည်းကောင်း သိစေ။

(ဂ) ဒုဋ္ဌု ကတံ-ဖြင့် ဒုက္ကဋံ-၌ ဒု ဥပသာရ၏ ဒုဋ္ဌု (ဝိရူပ) အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဒုဋ္ဌု+ကတံ ဒုက္ကဋံ-ဟု ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရယ်--လည်းကောင်း၊ ဒု ကတ-ဟူလိုလျက် က-လာ၊ ဒန္တဇ တ-ကို မုဒ္ဓဇ ဋ- ပြု၍ ဒုက္ကဋံ - ဟုရုပ်ပြီးသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

ဝိရူပါ သာ ကိရိယာ-ဖြင့် ဒု-၏ (ဝါ) ဒုဋ္ဌု၏ ဝိရူပ အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ကတံ-၌ ကရ ဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တ-ပစ္စည်း ကရဏသာမ အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ကရဏံ ကတံ-ဟု-ပြု--လည်းကောင်း၊ ဒုဋ္ဌု + ကတံ ဒုက္ကဋံ-ဟုပြုလည်းကောင်း သိစေ။

◆ ကတံ ကရဏံ ကိရိယာတိ အတ္ထတော ဧကတ္တံ အာဟ "ဝိရူပါ သာ ကိရိယာ" တိ၊ (သာရတ္ထ)

ဘိက္ခုကိရိယာနံ မဇ္ဈေ န သောဘတိ-ဖြင့် (ဘာဝတ္ထ) သိစေ။

(ဃ) ဝါကျ၌ အပရဒ္ဓံ၊ ဝိရဒ္ဓံ၊ ခလိတံ-ဖြင့် ဒုက္ကဋံ-သဒ္ဒါ၏ ဝေဝစ်ပရိယာယ်တည်းဟုသိစေ။

◆ အပရဒ္ဓံ ဝိရဒ္ဓံ ခလိတန္တိ သဗ္ဗမေတံ ယဉ္စ ဒုက္ကဋန္တိ ဝုတ္တံ တဿေဝ ပရိယာယဝစနံ။ (သာရတ္ထ)

၇။ ကိရိယာ+ကြိယာ

ဣဝဏ္ဏလောပေ--ကြိယာ=ကိရိယာ။ ပ္လဝန္တိ=ပိလဝန္တိ (နိရုတ္တိဒီပနီ=၁၆) ထောက်၍ က-၏ မိရာ ဣ-ကို ချေလျှင် ကြိယာ။ ဣ-မချေလျှင် ကိရိယာ ပြီးနိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အဘိဓာန် (၇၅၈) ၌ ကြိယာ တု ကိရိယံ ကမ္မံ-ဟု ပရိယာယ်ဝေဝစ် ပြဆိုထားသောကြောင့် လည်းကောင်း -၂-ပါဌ် သင်။

(ဂ) ဝါကျ ဒုဋ္ဌု+ဒုဋ္ဌံ

ဒု ကုစ္ဆိတေ သဒတ္ထေသု၊ ဝိရူပတ္ထေ ပျသောဘနေ။ သိယာ ဘာဝါ သမိဒ္ဓိသု၊ ကိစ္ဆေစာနန္ဒာဒိကေ။ (ဓာန်-၁၁၆၉) + ကုစ္ဆာယံ ဒုဋ္ဌု ကုစ္စတော။ (ဓာန်- ၁၁၅၉) + အတ္ထံ အဒဿနေ ဒုဋ္ဌု၊ နိန္ဒာယံ ဝန္ဒနေ နမော။ (ဓာန်-၁၁၅၄) + ဒုဋ္ဌော ကုဒ္ဓေစ ဒူသိတော။ (ဓာန်-၁၀၇၇)

အထက်ပါ အဘိဓာန်ကိုထောက်၍ ဤ၌အလိုရှိအပ်သော ဒု-ဥပသာရ၏ အနက်ကို ဒုဋ္ဌု-ပုဒ်ကသာ ဟောနိုင်၍ ဒုဋ္ဌ-ပုဒ်က မဟောနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဿယများ၌ ဒုဋ္ဌု-ပုဒ်ကိုသာ အနက် ပေးကြသောကြောင့် လည်းကောင်း ဒုဋ္ဌု ကတံ-ဟုရှိသောပါဌ်သာသင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ အောက် ဒီဃနိကာယ်ဋီကာ၊ ဝိ၊ ၃၊ ၁၊ ၁၃၄-၌ ကာယဒုစ္စရိတေနာတိ အာဒီသု ဒုဋ္ဌု စရိတံ၊ ဒုဋ္ဌံ ဝါ စရိတံ-ဟုလည်းကောင်း၊ ဤ ဒုက္ကဋ အဖွင့်၌လည်း အထဝါ ဒုဋ္ဌံ ကတံ ဟုလည်းကောင်း ဒုဋ္ဌံ-ဟုပင် တွေ့ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

၈။ **ဆန္ဒ၀ါ လဏံ၀ါ**

အစိတ်ဖြစ်သော သစ်၊ နွယ်တို့၏ **"ဆန္ဒ၀ါ လဏံ၀ါ"** ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော အစိုအခြောက် မြက်၊ သစ်၊ နွယ်တို့၌ တင် ကေဒေသူ/ဥပလက္ခဏ/ နိဒဿန။

ဓုတ္တဒ္ဒ

အကြောင်းဖြစ်သော မကောင်းစွာ ပြုအပ်သောအမှု ဖောက်ပြန်စွာပြုခြင်း အမှုအရာ၏ **"ဓုတ္တဒ္ဒ"** ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ထိုအမှု ထိုအမှုအရာကြောင့် သင့်သောအာပတ်၌တင် ကာရဏူ/နာနန္တရိကနည်း၊ (ဘာသာဋီကာ)

၁၀။ (ဃ) ဓုတ္တံ-၌ ၈စ-ဓာတ်အရ သိဂီတိကာရက မထေရ်မြတ်တို့၏ သတိ၊ ဝီရိယ၊ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထိုနှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ရုပ်တရားများကို ယူ၍ထုတ်လေ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၇)

၃၃–အခန်းရ၊

(က) ထူလတ္တာ, အစ္စယတ္တာ စ ထုလ္လစ္စယံ။

(ခ) "သမ္ပရာယေစ ဒုဂ္ဂတိ၊ ယံ ဟောတိ ကဋုကပ္ဖလ"န္တိအာဒီသု ဝိယ စေတ္ထ သံယောဂဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) ကေဿ သန္တိကေ ဒေသေတဗ္ဗေသု ဟိ အစ္စယေသု တေန သမော ထူလော အစ္စယော နတ္ထိ။

(ဃ) တသ္မာ ဝုတ္တံ "ထူလတ္တာ, အစ္စယတ္တာ စ ထုလ္လစ္စယ"န္တိ။

(၃၊ ၂၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၁၃၄။ မဇ္ဈူသ၊ တ၊ ၃၆၉။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၃၇၂။)

၁။ ဃ-ကို တသ္မာအစွဲထင်ရှားစေလျက် သဒ္ဒါအားဖြင့် အာကာရ အတွင်းသွင်းပြီး ကတ္တားထည့်ကာ အနက် ယောဇနာပါ။

၂။ (ဂ) သာဘောဂ ပုစ္ဆာတက်ပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန် မလို။)

၃။ အထက်ပါ ဝါကျတို့ကို ရှေ့နောက်ထောက်ဆ၍ ဝါကျအမည်ပေးလျက် (ဂ) ဝါကျပါ သမော-ကို စပ်သင့်ရာ၌ စာစပ်ခဲ့ပါ။

၄။ (က) သံဝဏ္ဏနာကို ရှုလျက် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြုပြီး ဉာသ်ကောက်ပါ။

၅။ သမ္ပရာယေ-၌ လိင်၊ ဝိဘတ်၊ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း၊ ကြိယာ၊ ကာရကတို့ကို ပြဆိုခဲ့ပါ။

၆။ (က)ကို အဋ္ဌကထာဘောဂ ဖော်ပြလျက် (ခ)ကို အကြောင်းပြု၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးခဲ့ပါ။

၇။ ထုလ္လစ္စယ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ထူလစ္စယ-ဟူ၍လည်းကောင်း နှစ်မျိုးရှိခဲ့သော် သင့်ရာကို အထောက်အထားပြ၍ ဖြေပါ။

၈။ ထုလ္လစ္စယ-၌ နယ၊ ကဋုကပ္ဖလံ-၌ ဥပစာတို့ကို ဖြေပါ။

၁၀။ ကဋုကပ္ဖလံ-၏ အရကို ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၁။ (ဃ) တသ္မာ = ထိုသို့ တစ်ယောက်သောရဟန်း၏အထံ၌ ကြားအပ်ကုန်သော အပြစ်တို့တွင် ထိုအပြစ်နှင့်တူသော ရှုန့်ရင်းသော အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ "ထူလတ္တာ, အစ္စယတ္တာစ ထုလ္လစ္စယ" န္တိ=ဟူ၍။ (မယာ=သည်)။ ဝုတ္တံ-ပြီ။ ထူလတ္တာစ = ကြောင့်လည်းကောင်း။ အစ္စယတ္တာစ = ကြောင့်လည်းကောင်း။ ထုလ္လစ္စယံ =မည်၏။

(ဂ) သာဘောဝပုစ္ဆာ

၂။ ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ရှုန့်ရင်းသော အပြစ်ဖြစ်သောကြောင့် ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်သည် ထုလ္လစ္စယမည်သော ဟုဆို၏။ ယင်းသို့ဆိုသည်ရှိသော် ပါရာဇိကနှင့် သံဃာဒိသိသ် အာပတ်တို့သည်လည်း ထုလ္လစ္စယမည်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် ရှုန့်ရင်းသောအပြစ်ဖြစ်သောကြောင့် (လဟုကဖြစ်သော) ထုလ္လစ္စည်းအာပတ်သည် ထုလ္လစ္စယ- မည်၏ဟုဆိုသော (က)ဝါကျစကားရပ်သည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့်---(ဂ) မိန့်။

✤ ဟိ သဒ္ဒေါ ဒဠှီကရဏ၊ (ယောနော)

(တနည်း၊) ဋ္ဌပနာ-အာဘော်တူ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် လဟုကဖြစ်သော ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်ကို ရှုန့်ရင်းသောအပြစ်ဖြစ်သောကြောင့် ထုလ္လစ္စယမည်၏ဟုဆိုပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။ **(တနည်း၊)** ဋ္ဌပနာတူ၏။ အဘယ်သို့လျှင် ရှုန့်ရင်းသောအပြစ်ဖြစ်ပါသနည်း။ ဤထုလ္လစ္စည်းအာပတ်ထက် ရှုန့်ရင်းသော သံဃာဒိသိသ်၊ ပါရာဇိက အာပတ်တို့လည်း ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် ထုလ္လစ္စယံ-ပုဒ်ကို ထူလောစ သော အစ္စယောစာတိ ထုလ္လစ္စယံ-ဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထူလနှင့် အစ္စယ-ပုဒ်ကို သမာသ်တွဲစပ်ရာတွင် ထူလစ္စယ-ဟု ဆိုသင့်လျက် ထုလ္လစ္စယံ-ဟု ရုပ်ပြီးလာပုံကို ဥပမာဖြင့်ဖွင့်ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။ (သာရတ္ထ)

၃။ ၁. - သည် ထုလ္လစ္စယ - ရုပ်ပြီးပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ -- ဆက်ပြ - ဝါကျာရမ္ဘ။

(ဂ) ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ (ယောနော + ဘာသာဋီကာ) ဝိတ္ထာရ။ ကာရဏ။ (မအူ)

(ဃ) သည် နိဂမနဝါကျ။

တစပ်

သမော - ကား = သော---ကြောင့် အစ္စယော-၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန/သျ-စပ်။

၄။ ထူလောစ သော အစ္စယောစာတိ ထုလ္လစ္စယံ။

ထူလ-အရ ရှုန့်ရင်းသော ဂုဏ်သည် မုချ။

ထို၏ + အပြစ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်--ဌာနျူ။

ထုလ္လစ္စယပုဒ်လုံး အရကား ရှုန့်ရင်းသော အပြစ်ရ၏။

ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း ထုလ္လစ္စယ-ပုဒ်သည် ကာရဏ္ဍပစာ သဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ရှုန့်ရင်းသော အပြစ်ကြောင့်ဖြစ်သော အာပတ်(ထုလ္လစ္စည်းအာပတ်) ရ၏။

ဝစနတ္ထဖွတ်ဘွယ်

ဒုက္ခာ၊ ကုစ္ဆိတာ ဝါ ဂတိ ဒုဂ္ဂတိ။ (သာရတ္ထ) ကဋ္ဌုက် ဖလံ တေသာတိ ကဋ္ဌုကပ္ဖလံ။ (သာရတ္ထ) (ဒါးစပ်သောအကျိုး၏ + အကုသိုလ်ကံနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး/အကျိုး + အကြောင်းစပ်။)

http://www.dhammadownload.com

၅။ **သမ္ဘရာယေ** = ကား-ပုံလိင်၊ သတ္တမီကေဝုစ်သို့ဝိဘတ်၊ သံရေး-ပရာရေး၊ ဣ-ဓာတ်၊ ဏ-ပစ္စည်း၊ ပါပုဏနကြိယာ၊ ဩကာသကာရကဖြစ်သည်။

✤ **ကမ္မကိလေသဝသေန သမ္ပရေတဗ္ဗတော သမ္ပာပုဏိတဗ္ဗတော သမ္ပရာယော ပရလောကော။ (သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၉၇။)**

✤ **ကမ္မကိလေသဝသေန သမ္ပရေတဗ္ဗတော သမ္ပာဂန္တဗ္ဗတော သမ္ပရာယော၊ ပရလောကော။ (သာရတ္ထ။ ၁။ ၂၆၂။)**

ယင်း သာရတ္ထအဖွင့်အရ သမ္ပရေတဗ္ဗော သမ္ပာပုဏိတဗ္ဗောတိ သမ္ပရာယောဟုပြု။
ကတ္တုရူ-ကား ကံကိလေသာတို့သည် မှချ။
ကမ္မရူ-ကားတမလွန်လောက(ဟူသောဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်တို့)၏ နာနက္ခဏိကပကတူပပစ္စယုပ္ပန္နဘောဂုဏ်ရ၏။
ဏ-အရကား တမလွန်လောက (ဟူသောဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်တို့) ရ၏။

ဓာတုပစ္စယဖွတ်ထွယ်

အစ္စယ = အတိ + ဣ + ဏ။ (အတိက္ကမိတ္တာ အယန် အစ္စယော။)

ထူလ = ထူလ + အ (ထူလန် ထူလော)၊ (သူစိ) **ကစ္စုက** = ကဋ + ဥ။ သွတ္တ-က-ပစ္စည်း။

၆။ (က)ဖြင့် ထုလ္လစ္စယံ-ပုဒ်ကို ထူလောစ သော အစ္စယောစာတိ ထုလ္လစ္စယံ-ဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုရမည်ကို သိစေ။

✤ **ရှေ့နောက်ပဒ၊ စ-ဒွယနှင့် ပဒတ်ပြဖွင့်ချယ်၊ ဝါကျဝယ်၊ ကမ္မဓာရယ်ပြု။**

မှတ်ချက်။ ။ ပါဠိမောက္ခပဒတ္ထ-၌ကား ထူလံ အစ္စယံ (အပရာဓော) တေသာတိ ထုလ္လစ္စယံ-ဟုဗဟုဗ္ဗီဟိပြု၍ ထူလသဒ္ဒါလည်း (အကုံ-ထူလာနိ ကဲ့သို့) မဟန္တဝါစက-ဟုဆိုသည်။

(၁) ဖြင့် ဒုဂ္ဂတိ-၌ "ဒု+ဂတိ"မှ ဒွေဘော်လာ၍ ဒုဂ္ဂတိဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကစ္ဆုကမ္ပလ်၌လည်း ဒွေဘော်လာ၍ ကစ္ဆုကမ္ပလ်-ဟု ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထိုအတူ (ထူလတ္တာ အစ္စယတ္တာ စ) ထူလစ္စယံ-ဟု ဆိုလိုလျက် လ-ဒွေဘော်လာ၍ လည်းကောင်း၊ သံယော ဂေပရေ ရဿတ္တံနှင့်အညီ သံယုဂ်နှောင်းရာ၌ ထူ-၏ အစိတ် ဦကို ဥ-ရဿပြု၍ လည်းကောင်း၊ ထုလ္လစ္စယ-ဟု ရုပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ၏။ (ဘာဝတ္ထ) (သာရတ္ထ)

၇။ ထုလ္လစ္စယံ၊ ထူလစ္စယံ

၁-ဝါကျ သံယောဂဘာဝေါကို ထောက်၍ ဒုဂတိ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဒွေဘော်လာ၍ ဒုဂ္ဂတိ ပြီးသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကစ္ဆုကဖလံ-ဟုဆိုလိုလျက် ဒွေဘော်လာ၍ ကစ္ဆုကမ္ပလ်ဟု ပြီးသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ထူလစ္စယံ-ဟု ဆိုလိုလျက် လ-ဒွေဘော် လာခြင်း၊ ဦကို ဥ-ရဿ ပြုခြင်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် ထုလ္လစ္စယံ ပါဌ်သာသင့်သည်။

ထူလတ္တာ အစ္စယတ္တာ၊ ထူလတ္တာ အစ္စယဿ

ပရိဝါရအဋ္ဌကထာ၌ **"ထူလတ္တာ အစ္စယဿ စေဝ ထုလ္လစ္စယန္တိ ဝုစ္စတီတိ အတ္ထော"**ဟု ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထူလတ္တာ အစ္စယဿ-ဟု ရှိမှသာ အစ္စယနှင့် ထူလတို့အရတူ

http://www.dhammadownload.com

ကမ္ဘာရာယ်ဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားသောကြောင့်လည်းကောင်း ဤ၌လည်း **ထူလစ္စာအစ္စယဿ**-ဟု ရှိသော ပါဠ်သာသင့်သည်-ဟု ဘာသာဋီကာ (ဒု၊ ၅၇၂) ၌ ဆုံးဖြတ်သည်။

သို့ရာတွင် သာရတ္ထဋီကာ-၌ကား ဣဓာပိ ထူလတ္တာ အစ္စယတ္တာ ထူလစ္စယန္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ထုလ္လစ္စယန္တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ "သမ္ပရာယေစ ဒုဂ္ဂတိ" တိအာဒိ မာဟ-ဟုရှိသည်။ ယင်း ဋီကာအလို **ထူလတ္တာ အစ္စယတ္တာ** ပါဠ်သင့်သည်။

(ဂ) ကေသမူလေ+ကေသသန္တိကေ

မူလနှင့် သန္တိက - သည် ပရိယာယ် ဝေဝုစ်ဖြစ်သောကြောင့် ၂- ပါဠ်သင့်သည်။

သာဇကေ

ယံ-ဝါကျ ဂါထာ၌ ကေသမူလေ ယော ဒသေတိ-နှင့် ကေသမူလေတိ ကေသသန္တိကေ။ (သာရတ္ထ) တို့ကို ထောက်လေ။

ထုလ္လစ္စယံ

၈။ ရုန့်ရင်းသော အပြစ်တည်းဟူသော မကင်းရာကိုဆိုသဖြင့် ထိုအပြစ်ကြောင့်သင့်သော အာပတ်တည်းဟူသော မကင်းတတ်သည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနတ္ထရိကနည်း/ ကာရဏူပစာ။

နိရုတ္တိနည်းကို မေးသည်ဖြစ်လျှင် ထူလစ္စယံ-ဟုဆိုလိုလျက် ဦ-ကို ဥ-ရဿပြုခြင်း ဝဏ္ဏဝိကာရ၊ လ-လာခြင်း ဝဏ္ဏာဂမ နိရုတ္တိနည်းတို့ဖြင့် ပြီးသည်ဟု ဖြေလေ။

ထုလ္လစ္စယော = ဟုပုံလိင်ကို နပုံလိင်ဖြင့် ဆိုထားသောကြောင့် လိင်္ဂဝိပလ္လာသနည်း။

✧ **ထူလော အစ္စယော ထူလစ္စယော။ (ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋီကာ)**

ကဋုကဗ္ဗလံ

အတူဖြစ်သော ခါးစပ်သော အသီးရှိသောသစ်ပင်၏ "**ကဋုကဗ္ဗလံ**"အမည်ကို အတူရှိသော မကောင်းသော အကျိုးရှိသော မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံ၌ တင် သဒိသူပစာ/ရုဠှီနည်း။

(**တနည်း**)အကျိုးဖြစ်သောထက်သော ဆင်းရဲသောအကျိုး၏ "**ကဋုကဗ္ဗလံ**"ဟူသော အမည်ကိုအကြောင်းဖြစ်သော မကောင်းမှုကံ၌ တင် ဖလူ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

နိရုတ္တိနယ၊ ကဋုကဖလဟုလိုလျက် ပ-ဒွေဘော်လာ၍ပြီးရကား ဝဏ္ဏာဂမနည်းရ၏။

သံယောဂဘာဝေဘော

အကြောင်း သံယုဂ်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဒွေဘော်လာခြင်းကို "**သံယောဂဘာဝေါ**"ဟု ဆိုသဖြင့် အကျိုးရဿ-အပြုကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနတ္ထရိကနည်း/ ကာရဏူ။

✧ **သံယောဂဘာဝေါတိ ဒွိတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တေန ရဿတ္တာပိ နိမိတ္တံ ဒဿိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။(ဝိမတိ၊ ၁၊ ၁၇၆၊)**

အစ္စယေသု

အပေါင်း-ဝုဋ္ဌာနဂါမ်အပြစ်၊ ဒေသနာဂါမ်အပြစ်တို့၏ "**အစ္စယေသု**"ဟူသော အမည်ကို အစိတ် ဒေသနာဂါမ်အပြစ်၌ တင် ဧကဒေသူ/ ရုဠှီနည်း။

✧ **အစ္စယော တေန သမော နတ္ထီတိ ဒေသနာဂါမိသု အစ္စယေသု၊ (သာရတ္ထ)**

http://www.dhammadownload.com

ဧကေသာ သန္တိကေ ဒေသေတဗ္ဗာသု

အစိတ်-ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးထံ ဒေသနာကြားခြင်း၏ **"ဧကေသာ သန္တိကေ ဒေသေတဗ္ဗာသု"**အမည်ကို အပေါင်း-ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဂိုဏ်း၊ သံဃာထံ ဒေသနာကြားခြင်း၌တင် ကေဒေသူ /ဥပလက္ခဏ-နိဒဿန။

၁၀။ **ဆန္ဒူဆမ္ဗုလအာရ** အကုသိုလ်ကံကို ယူ၍ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သာမညအားဖြင့် အယောနိသော မနသိကာရတည်း။ ထို၏ကား အဿဒ္ဓမ္မသဝနတည်း။ ထို၏ကား အကွဏတည်း။ ထို၏ကား အတ္တသမ္မာပဏိဓိတည်း။ ထို၏ကား ဗာလူပသေဝနတည်း-စသည်ဖြင့် ဩရပျော့ရှယှထုတ်။

ထိုအကုသိုလ်ကံသည် အကုသလဝိပါက်အနိဋ္ဌာရုံ၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် နာမ်ရုပ်၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် သဠာယတန၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း-စသည်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကုန်အောင် အာရုယှာရှယှထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၈)

(က) **အတ္တနော ဘာဇနေ့န္တိ** သစေ ပန ကုမ္ဘီ ဥဒ္ဓရိတုံ အသက္ကောန္တော ကုမ္ဘိဂတဘဏ္ဍဂ္ဂဟဏတ္ထံ အတ္တနော ဘာဇနံ ပဝေသေတွာ အန္တောကုမ္ဘိယံ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ အတ္ထနကံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။

(ခ) ပရိစ္ဆေဒေါ စေတ္ထ ပါရာဇိကနိယမနတ္ထံ ဝုတ္တော။

(ဂ) ထေယျစိတ္တေန ပန ဦနပဉ္စမာသကမ္ပိ အာမသန္တော ဒုက္ကဋံ အာပဇ္ဇတိယေဝ။

(ဃ) **ဖန္ဒာပေတီတိ** ဌတ္တ ယာဝ ကောဗဒ္ဓံ ကတွာ အတ္တနော ဘာဇနံ ပဝေသေတိ၊ တာဝ ဖန္ဒာပေတီတိ ဝုစ္စတိ။

(င) အပိစ ဟုတော စိတော စ အပဗျူဟန္တောပိ ဖန္ဒာပေတိယေဝ၊ သော ထုလ္လစ္စယံ အာပဇ္ဇတိ။

(၄၊ ၂၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၃၆။ မဏ္ဍူသ၊ ၈၊ ၃၇၄။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၇၇။)

၁။ ခ-ဂ-ကိုသာ နိပါတ်၊ သမ္ဗန္ဓာမ်အစွဲမလွဲစေပဲ အနက်ယောနောခဲ့ပါ။

၂။ ခ-ဂ-ဝါကျသို့ သာဘောဂပုစ္ဆာ၊ (င) စောဒနာတက်ပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်မလို။)

၃။ ခ-ဂ-ဃ-င-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဂ) ဝါကျ ထေယျစိတ္တေန-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။

၄။ မာသက-ပုဒ်ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာဉ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ အန္တောကုမ္ဘိယံ-၌ ကုမ္ဘီကို ဓာတု+ပစ္စယ ဝေဘန်၍၊ ဦန-၌ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပြပါ။

၆။ က-ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။

၇။ (ဃ)-၌ အပဗျူဟန္တောပိ + အဝဗျူဟန္တောပိ + အပဗျူဟန္တော+ အဝဗျူဟန္တော-ဟု ပါဌ်လေးမျိုးရှိခဲ့ သော်သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

၈။ ထေယျစိတ္တေန-၌ နယူပစာရ ထုတ်ပြပါ။

၁၀။ (ခ) ဝုတ္တော-၌ ဓာတ်အရ တရားကို ဓာတောတရဏဟာရနေတ္တိ ထုတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၁။ (၁)၊ စ၊ သက်။ ထွေ-ထေသျှ်အတ္တနော ဘာဇနံ့ ပဝေသေတွာ။ ပ။ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာတိဝစနေ၊ ၌။ ပရိဌေဒေါ၊ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ-ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော အရေအတွက်၏ အပိုင်းအခြားကို။ ပါရာဇိကနိယမတ္ထံ၊ ၄။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ (မဒ္ဒူသျှ) (တနည်း) အာစရိယေဟိ၊တို့သည်။ (ဘာသာငို) ဝုတ္တော၊ ၏။

(ဂ) ပန၊ စင်စစ်သော်ကား။

၂။ (ခ-ဂ) ဝါကျသို့ သာဘောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် အတ္တနော ဘာဇနံ့ ပဝေသေတွာ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေက-ပဉ္စမာသကံ ဝါ အဠနကံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ငါးပဲ ငါးပဲထက်လွန်သော ဘဏ္ဍာကို သုံးသပ်သော ရဟန်းသည်သာလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ ရောက်ပါသလော။ (မဒ္ဒူသျှ) အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ-ဂ) မိန့်။

(ခ) ဝါကျသက်သက်သို့ထက်ခိုင်းလျှင် = ဥပနာတူ။ ငါးပဲအောက် ယုတ်သော ဘဏ္ဍာကို ထေယျစိတ်ဖြင့် သုံးသပ်ပါကလည်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ ရောက်သည်သာ မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်အကျိုးငှာ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ ဟူသောပရိစ္ဆေဒပုဒ်များကို ထည့်သွင်း၍ ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ဝါကျသို့အဖြေ

ဆရာ-သည်(ခ)ဖြင့်ပါရာဇိကကို သတ်မှတ်ခြင်းအကျိုးငှာ ပဉ္စမာသကံဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံဝါ-ဟူသောပရိစ္ဆေဒပုဒ်များကို ထည့်သွင်း၍ ဘုရားရှင်ဟောကြား တော်မူသောဟုဆို၏။ ယင်းသို့ ပရိစ္ဆေဒပုဒ်များကို ထည့်သွင်း၍ ဟောတော်မူထားသဖြင့် ငါးပဲ ငါးပဲထက်လွန်သောဘဏ္ဍာကို သုံးသပ်သော ရဟန်းသည်သာလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ ရောက်သည်ဟု မှတ်ရမည်လော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်။ (ဦးနပဉ္စမာသကမှ်-၌ ပိ-ရှု)

(င) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဃ)ဖြင့် တစပ်တည်းစပ်အောင်ပြု၍ မိမိခွက်သို့ သွင်းလျှင် (ဝါ) သွင်းသော ရဟန်းကို ဖန္ဒာပေတိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်သော-ဟု ပြဆို၏။ ယင်းသို့တစပ်တည်း စပ်အောင်ပြု၍ မိမိခွက်ကို သွင်းသောရဟန်းကိုသာလျှင် ဖန္ဒာပေတိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ပြုသော ရဟန်းကိုလည်း ဖန္ဒာပေတိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။ အဗျာပိတ တင်၊ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

၃။ ခ = ဝါကျာရမ္ဘ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ = ပက္ခန္တရ။ င = ပက္ခန္တရ

စာစပ် ထေယျစိတ္တေန-ကား = ဖြင့်-ကြောင့် အာမသန္တော-၌ ကရိုဏ်း/ကရိုဏ်း၏ကြိယာ။

၄။ မသီယန္တေ အာမသီယန္တေတိ မာသကာ။

မသ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌ---ကား လောဘ ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

ကမ္မဋ္ဌ-ကား ပဲငွေကြေး၏ အာရမ္မဏပစ္စယ---ဖလူ။ ကျွ--အရကား ပဲငွေကြေးရ၏။

(တနည်း) မသီယန္တေ အာမသီယန္တေတိ မာသာ။ မာသာဝေ မာသကာ။

ပဉ္စ + မာသကာ ပဉ္စမာသကံ။ ပဉ္စမာသကတော + ဦနံ ဦနပဉ္စမာသကံ။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကုမ္ဘိဂတဥ္စ တံ ဘဏ္ဍာဉ္စာတိ ကုမ္ဘိဂတဘဏ္ဍံ။

http://www.dhammadownload.com

ကုမ္ဘိဂတဘဏ္ဍသ ဂဟဏံ ကုမ္ဘိဂတဘဏ္ဍဂ္ဂဟဏံ။

ကုမ္ဘိယာ အန္တော အန္တောကုမ္ဘိ။ ပါရာဇိကဿ နိယမနံ ပါရာဇိကနိယမနံ။ ကေမေဝ အာပဇ္ဇံ ကောပဇ္ဇံ။

၅။ **ကုမ္ဘီ** = ကား ကမု+ဘ+ဤ+ဤ။ (**တနည်း**) က-သဒ္ဒူပပဒ+ဘူဓာတ်+အ။ ဤ-ဤ။ (**တနည်း**) က-သဒ္ဒူပပဒ+ဘဏ+အ၊ ဤ-ဤ။ (**တနည်း**) က-သဒ္ဒူပပဒ ဥဘ (ဝါ) ဥမ္ဘ+(ဝါ) ဥမ္ဘ+အ+ဤ-ဤ။

◆ ကမု = ဖွဏ္ဍာယံ၊ ဘော၊ အသုံ၊ ဤ၏၊ ကုယာ ပထဝိယာ ဘဝတီတိဝါ ကုမ္ဘီ၊ ကေန အဗ္ဘိနာ ဘဏာတီတိဝါ ကုမ္ဘီ၊ ဘဏ-သဒ္ဒေ၊ ဏ-လောပေါ၊ ကေန ဇလေန ဥမ္ဘိယတိ၊ ပူရိယတီတိဝါ ကုမ္ဘီ၊ ဥဘာ၊ ဥမ္ဘ ဥမ္ဘ- ပူရဏေ။ သဗ္ဗတြ နဒါဒိ။ (**ဓာန်ဋီ** = ၄၅၆)

ဦန = ကား ဦဟ-ဓာတ်+န-ပစ္စည်း။ (ဟ-ချေ) ဦဟတိ၊ ဦဟန္တိ-စသည် စဉ်လေ။

၆။ (က)သစေ-ဖြင့် အာမသတိ-၌တိ ဗိဘတ်သည် ပရိကပ္ပအနက်၌သက်၏ဟု သိစေ။ (ဒု-ဝိဘတျတ္ထ)

ကုမ္ဘိ ဥဒ္ဒရိတုံ အသက္ကောန္တော-ဖြင့် မိမိ၏ခွက်ကို သွင်း၏ဟူသည် အိုးကိုထုတ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် သွင်းသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

ကုမ္ဘိဂတဘဏ္ဍဂ္ဂဟဏတ္ထံ-ဖြင့် မိမိ၏ခွက်ကို သွင်း၏ဟူသည် အိုးသို့ရောက်သော ဘဏ္ဍာကိုယူခြင်း အကျိုးငှာ သွင်းသတည်းဟု သိစေ၏။

အန္တော ကုမ္ဘိယံ-ဖြင့် ငါးပဲ ငါးပဲထက် အလွန်ထိုက်တန်သော ဘဏ္ဍာဟူသည် မြေ၌တည်သော ဘဏ္ဍာမဟုတ်၊ အိုး၏အတွင်း၌တည်သော (ဝါ) အိုးသို့ရောက်သော ဘဏ္ဍာပင်တည်းဟု သိစေ။

၇။ **အပဗျူဟန္တောပိ+အဗျူဟန္တောပိ+အပဗျူဟန္တော+အဗျူဟန္တော**

အဗျူဟန္တော အပဗျူဟန္တောတိစ ဒွေပါဌာ၊ အပိ-သဒ္ဒေါ ယာဝ ကောဇဒွန္တိ အာဒိနာ ဝုတ္တံ ပုဂ္ဂလံ အပေက္ခတိ-ဟုယောနော ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပဗျူဟန္တောပိ-ယက်သော်လည်း (မိမိခွက်သို့သွင်းသော်သာ မဟုတ်ဟူလို)ဟု မအူသျှဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဗျူဟန္တော = ယက်သော ရဟန်းသည်လည်းဟု ဘာသာဋီကာ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗေသတိ၊ ဝဗ္ဗေသတိ ဝါ ပြယုဂ်၌ ကဲ့သို့ ပနှင့် ဝ-မှာ ကာရီ/ကာရိယမျှသာဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း-**အပဗျူဟန္တောပိ + အဗျူဟန္တောပိ**-၂-ပါဌ်သာသင့်သည်။ ပိ-မပါသော ပါဌ်တို့ကားမသင့်။

၈။ **ထေယျစိတ္တေန**

ပြဋ္ဌာန်းသော ထေယျစိတ်ကိုဆိုသဖြင့် မပြဋ္ဌာန်းသော စေတသိက်သမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာန၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန၊ ကေဒေသူပစာ။

၁၀။ ဘဂဝတာ-ဟု ကတ္တားထည့်ပြသော မအူသျှအလို = စုဒ္ဒော-၌ ဓေ+ဓာတ်အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍၊ အာစရိယေဟိ-ဟုထည့်သော ဘာသာဋီကာ အလို = ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထိုကိုယူသဖြင့် ထိုနှင့်အတူ ဥပါဒ်သည့် ကမ္မဇရုပ်တရားများကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၃၉)

(က) မုဋ္ဌိ ဝါ ဆိန္ဒတိတိ ဧတ္ထ ယထာ အင်္ဂုလန္တရေဟိ နိက္ခန္တကဟာပဏာ ကဋ္ဌိဂတေ ကဟာပဏေ န သမ္ဖုသန္တိ၊ ဧဝံ မုဋ္ဌိ ကရောန္တော မုဋ္ဌိ ဆိန္ဒတိနာမ၊ သောပိ ပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇတိ။

(ခ) သုတ္တာရုဠှန္တိ သုတ္တေ အာရုဠှံ။

(ဂ) သုတ္တေန အာဝုတသာပိ သုတ္တမယယဿပိ ဧတံ အဓိဝစနံ။

(ဃ) ပါမင်္ဂါဒီနိ ဟိ သော ဝတ္ထမယာနိပိ ဟောန္တိ ရူပိယမယာနိပိ သုတ္တမယာနိပိ။

(င) မုတ္တာဝလိအာဒယောပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟံ ဂတာ။

(စ) ဝေဌနန္တိ သီသဝေဌနပဋော ဝုစ္စတိ။

(ဌ၊ ၂၇၅။ မအူ၊ တ၊ ၃၇၅။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၇၈။)

၁။ (က)ကို ယထာ တထာ (ဧဝံ) ဥပမာမဟုတ်၊ ယင်းသို့ထုတ်မှု-စသော နိယံနှင့်အညီ အနက်ပေးပါ။
၂။ ဂ-ကို သာဘောဂပုစ္ဆာ။ ဃ-ကို စောဒနာ တက်ပြပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို)
၃။ ဂ-ဃ-င-တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (က)ဝါကျ အင်္ဂုလန္တရေဟိ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ သောဝတ္ထမယာနိ-ကို အစိတ်+အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ အင်္ဂုလ၊ အန္တရ၊ မုဋ္ဌိ၊ အာရုဠှ၊ မုတ္တာတို့ကို ဓာတ်၊ ပစ္စယ ဝေဘန်ပါ။
၆။ ခ-င-စ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ မုတ္တာဝလိအာဒယော + မုတ္တာဝဠိအာဒယော။ ---အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ခ) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဖြစ်နိုင်သော နည်းဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ ရူပိယမယာနိ-၌ ရူပိယ-ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (က)မုဋ္ဌိံဝါ ဆိန္ဒတီတိ ဧတ္ထပဒေ=၌။ ယထာ = အားဖြင့်။ ဘိက္ခုမှီ=သည်။ မုဋ္ဌိ = လက်ဆုပ်ကို။ ကရောန္တေ= ရှိသော်။) အင်္ဂုလန္တရေဟိ=တို့ဖြင့် (ဝါ)တို့မှ။(လ) ဧဝံ တထာ=အားဖြင့်။ (လ) အာပဇ္ဇတိ။

၂။ **(ဂ) အယုတ္တသာဘောဂပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် သုတ္တာရုဠှ-ပုဒ်ကို သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟုပြဆို၏။ သုတ္တာရုဠှ-အရ အဘယ်ကိုယူရမည်နည်း။ ချည်ဖြင့်သီအပ်သော ဘဏ္ဍာကိုသာယူရပါမည်လော။ **(ထနည်း)** ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကိုသာ ယူရပါမည်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် သုတ္တာရုဠှ-အရ ချည်ဖြင့်သီအပ်သော ဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်ဟု - ဖွင့်ပြ၏။ ပါဠိတော်၌ သုတ္တာရုဠှံ-ဟု သာမညရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် အဘိဓေယျတ္ထ-အရကောက်နှစ်မျိုး ဖွင့်ပြခြင်းသည် အဘယ့်လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ဝိရောဓိ တင်-- စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(င) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-မြစ်စွာဘုရားသည် သုတ္တာရုဠ္ဌ ဘဏ္ဍံ ပါမင်္ဂ ဝါ ကဏ္ဍသုတ္တကံဝါ ကဋ္ဋိသုတ္တကံဝါ-စသည် ဖြင့် သုတ္တာရုဠ္ဌဘဏ္ဍာကို ထုတ်ပြတော်မူ၏။ သုတ္တာရုဠ္ဌ-အရ ပါဠိတော်၌ သရုပ်ထုတ်ပြသည့်အတိုင်း ပါမင်္ဂစသောဘဏ္ဍာတို့ကိုသာ ယူရပါမည်လော။ မည်သည့်ဘဏ္ဍာကို ယူနိုင်ပါသေးသနည်း။ (ဝါ) မုတ္တာဝလိ-စသည့်တို့ကိုကား အဘယ်၌သွင်းယူရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်၏။

အမှာ ဃ-သည် ပါဠိတော်၌ သုတ္တာရုဠ္ဌဘဏ္ဍာသရုပ် ထုတ်ပြထားသည့် ပါမင်္ဂဝါ-စသည်ကိုဖွင့် ပြထားရကား (ဂ-ဃ) ဝါကျကို ဌပနာထားချ်လည်း ကျမ်းတက်နိုင်သည်။

၃။ ဂ-သည် အဘိဓာနတ္ထမှတပါး အဘိဓေယျတ္ထပြ ပကွန္တရ။ ဃ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏ။ င-ဝါကျာရမ္ဘ။

ဓာစပ် အင်္ဂုလန္တရေဟိ-ကို နိက္ခန္တကဟာပဏာ-ဝယ် နိက္ခန္တ-ဟူသော ဧရးပုဒ်၌ ကရိုဏ်းကရိုဏ်း၏ ကြိယာ **(ဓာနည်း)** အပါဒါန် + အပါဒါနီ -၂- မျိုးစပ်။

၄။ သောဘနော + ဝဏ္ဏော + ယဿာတိ သုဝဏ္ဏံ။ သုဝဏ္ဏေန + ပကတာနိ သောဝဏ္ဏမယာနိ။
သုဝဏ္ဏ - အရ ရွှေသည် မှချ။
ထို၏ + ပြုအပ်သော ပါမင်္ဂ-စသော ဘဏ္ဍာနှင့် ဝိကာရ + ဝိကာရစပ် ဌာန၏။
မယ - ပစ္စည်းအရကား ရွှေဖြင့်ပြုအပ်သော ပါမင်္ဂစသော ဘဏ္ဍာရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အင်္ဂုလာနံ အန္တရာနိ အင်္ဂုလန္တရာနိ။
နိက္ခန္တာ စ တေ ကဟာပဏာစာတိ နိက္ခန္တကဟာပဏာ။
သုတ္တေန + ပကတံ သုတ္တမယံ။ ပါမင်္ဂ + အာဒိ ယေသံ ကဋ္ဋိသုတ္တကာဒိနန္တိ ပါမင်္ဂါဒိနိ။
မုတ္တာ စ + သာ + ဝလိစာတိ မုတ္တာဝလိ။ မုတ္တာဝလိ အာဒိ ယေသန္တိ မုတ္တာဝလိအာဒယော။
ဝေဌနဉ္စ တံ ပဋောစာတိ ဝေဌနပဋော။

၅။ **အာရုဠ္ဌ** = အာ + ရုဟ + တ။ အာရုဟိယတေတိ အာရုဠ္ဌံ။
အင်္ဂုလ = အင်္ဂ (ဝါ) အဂိ - ဓာတ် + ဥလ။ အင်္ဂန္တိ ဧတေန ဇာနန္တီတိ အင်္ဂုလံ။
အန္တရ = အတိ + အရ။ **မုတ္တာ** = မုစ + တ။ **ဝလိ** = ဝလ + ဣ။
ပဋ = ပဋ + အ။ ပဋတိ ဝိတ္ထာဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ ပဋော။
မုဋ္ဌိ = မု + တိ။ မု - ဗန္ဓနေ၊ တိ၊ တဿ - ဌော။ ဒွိတ္တံ။ (ဓာန်ဋီ)

၆။ (ခ) ဖြင့် သုတ္တာရုဠ္ဌ-ပုဒ်ကို သုတ္တေ အာရုဠ္ဌံ သုတ္တာရုဠ္ဌံ-ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်ပြုရမည်ဟု သိစေ။
(ဂ) ဖြင့် သုတ္တာရုဠ္ဌ-အရ သုတ်၌တင်အပ်သော ပါဠိမဲ့ကို မယူရ၊ ချည်ဖြင့် သီအပ်သော ဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကိုယူ---သိစေ။
(င) ဖြင့် သုတ္တာရုဠ္ဌ-အရ ပါဠိတော်၌ ပြထားသည့် ပါမင်္ဂ-စသော ဘဏ္ဍာများသာမက မုတ္တာဝလိ-စသည်တို့ကိုလည်း ကေဒေသူပစာ၊ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် သွင်းယူရမည်ဟုသိစေ။
(စ) ဖြင့် ဝေဌန-အရ ရစ်ပတ်ခြင်း သာမညကို မယူရ။ ဦးခေါင်း၌ ရစ်ပတ်ကြောင်းဖြစ်သော ပုဆိုး၊ ခေါင်းပေါင်းကိုယူ---သိစေ။ (သရုပ်ကြား)

(ဓာနည်း) ဝေဌန-သဒ္ဒါသည် ဤ၌ ဥဏှိသ = သင်းကျစ်ဟူသော အနက်ကို မဟော။ ဝေဌ = ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း အနက်ဟော၏ ဟုသိစေ။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ဓေဌျကာ်သေသု ဓေဌနံ။ (ဓာန်။ ၁၁၃၁)

http://www.dhammadownload.com

ရ။ **အာရုန္ဓ+အာရုန္ဓ+အာရုလ္ဘ**

ရုဟ + ဓနနေ၊ ဂတိယဉ္စ၊ ရုဟိတ္တာဟိ ရုန္ဓော။ (နိရုတ္တိဒီပနီ။ ၅၀၄) ထောက် **အာရုန္ဓ-သင့်။** ရုဟ - ဓနနေ၊ အရုဟိတိ အာရုန္ဓော၊ ရုက္ခော။ လဉ္ဇာန မဝိသေသော။ အာရုလှော ဝါ။ (ရူပသိဒ္ဓိ-သုတ်။ ၆၂၀) ထောက် **အာရုန္ဓ၊ အာရုလ္ဘ** -၂-ပါဌ်သင့်။

မုတ္တာဝလိ+မုတ္တာဝဋိ

ဟာရော မုတ္တာဝလိတ္တိယံ။ (တန်။ ၂၈၅)

မုတ္တာနံ အာဝလိ ပန္တိ မုတ္တာဝလိ။ (တန်ဋီ-၂၈၅) + မုတ္တာစ သာ ဝဋိစာတိ မုတ္တာဝဋိ။ (မဓူသျှ) လ + ဋ အထူးမရှိသောကြောင့်-၂-ပါဌ်သင့်။

၈။ **သုတ္တာရုန္ဓ**

အပေါင်း-သုတ်၌တင်အပ်, တက်ရောက်အပ်သော ပါဠိမွေ၊ ချည်ဖြင့်သီအပ်သောဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသောဘဏ္ဍာတို့၏ **"သုတ္တာရုန္ဓ"**အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သောချည်ဖြင့် သီအပ်သောဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသောဘဏ္ဍာတို့၌တင် ကေဒေသူ/ရူဋ္ဌိနည်း။ (ဂ-ဝါကျထောက်၍တင်သည်)

(တနည်း၊) အစိတ်ဖြစ်သော ပါမင်၊ ကဏ္ဍသုတ္တက၊ ကဋိသုတ္တက၊ သာဋက၊ ဝေဌနတို့၏ **"သုတ္တာရုန္ဓ"**အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ထိုပါမင်စသည်၊ မုတ္တာဝလိစသည်တို့၌ တင် ကေဒေသူ/ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။ (င-ဝါကျနှင့် ပါဠိတော်ကိုထောက်။ ၆-နံပါတ် အဘော်လည်းရှု)

ဝေဌန

အပေါင်းဖြစ်သော နဖူးသင်းကျစ်၊ ဦးရစ်ပုဆိုးခေါင်းပေါင်းတို့၏ **"ဝေဌန"**အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဦးရစ်ပုဆိုးခေါင်းပေါင်း၌တင် ကေဒေသူ / ရူဋ္ဌိ။

(တနည်း၊) ရစ်ပတ်အပ်၊ ရစ်ပတ်ကြောင်းဂုဏ်၏ **"ဝေဌန"**အမည်ကို ဂုဏီဖြစ်သော ပုဆိုးခေါင်းပေါင်း၌တင် ဂုဏူပစာ/အဝိနာဘာဝနည်း။ (သီသဝေဌနပဉှော-၌ ပဉှော-ပုဒ်ထည့် ဖွင့်ပုံကိုထောက်။ နီလောပဉှောနှင့်တူ၏)

၁၀။ ရူပိယ-သဒ္ဒါ ဤ၌ငွေဟောဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း၏ ဝေဝုစ်ကို ရူပိယံ ရဇတံ သဇ္ဈုံ၊ ရူပိ သဇ္ဈုံ အထော ဝသုံ။ (တန်။ ၄၈၇) ထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၀)

(က) **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ပန "ဥပိတဋ္ဌာနမေဝ ဌာနံ၊ န သကလာ ကုမ္ဘီ။ တသ္မာ ယထာဌိတဋ္ဌာနတော ကေသဂ္ဂမတ္တမ္ပိ မောစေန္တဿ ပါရာဇိကမေဝါ" တိ ဝုတ္တံ၊

(ခ) တံ ပမာဏံ။

(ဂ) ဟုတံ ပန အာကာသဂတံ အကရောန္တဿ စိဝရဝံသေ ဥပိတစိဝရဝေဌနကာနယေန ဝုတ္တံ၊

(ဃ) တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။

(င) **ဝိနယဝိနိစ္ဆယေ ဟိ အာဂတေ ဂရုကေ ဌာတဗ္ဗံ၊ သော ဝိနယဓမ္မတာ၊**

http://www.dhammadownload.com

(စ) အပိစ "အတ္တနော ဘာနေဝတံ ဝါ ကရောတိ၊ မုဋ္ဌ ဝါ ဆိန္ဒတိ" တိ ဝစနတောပေတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ယထာ အဋ္ဌောကဏ္ဍမ္ပိယံ ဋိတဿ န ဿာ ကုမ္ဘီ ဌာနမ္ဘိ။

(၄၊ ၂၇၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၃၆။ ဝိမတိ၊ ၁၇၇။ မဏ္ဍူသျ၊ တ၊ ၃၇၇။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၀၀။)

၁။ (ဃ-င) ဝါကျတို့ကို နိပါတ်၊ သမ္ဗန္ဓာမ်အစွဲ မှန်ကန်စေလျက် ဝါကျအပြန်အလှန် အနက်ယောနေပါ။
၂။ (င)ကို သာဘောဝပုစ္ဆာတက်၍၊ (စ)ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ၁-စသော ဝါကျများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (င)ဝါကျ၌ အာဂတေ-ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပါ။
၄။ ဝိနယဝဗ္ဗတာ-၌ ဝိနယ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ စီဝရဝံသေ - ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ ရှေ့ပုဒ်ဝယ် စာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ် ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ **အတ္တနာဓေဿံ** နာမ ယံ ပရဿ နဋ္ဌံ၊ တဿ မူလံ ဝါ တဒေဝ ဝါ ဘဏ္ဍံ ဒါတဗ္ဗန္တိအတ္ထော။ (၄-၂၇၈။)ကို အာဘော်ဖော်၍၊ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (စ) ဝါကျ၌ ဝစနတောပေတံ + ဝစနတောစေတံ-တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဂ) ဝါကျ စီဝရဝံသေ-၌ ဖြစ်သင့်သော နယူပစာရကို ထုတ်ပါ။
၁၀။ ဝိနယဝဗ္ဗတာ-၌ ဝိနယ-အရ ဖြစ်သင့်သော ဥပစာရမ္ဗေကိုယူ၍ ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၂။ (င) သာဓောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဃ)ဖြင့် သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ-စသည်တို့၌ ဆိုအပ်သော စကားရပ်ကို (ပမာဏအားဖြင့်) မယူအပ်၊ မယူထိုက်-ဟုဆို၏။ သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ-စသည် တို့၌လည်း အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့၏ ပမာဏအားဖြင့် ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့်-မယူအပ်ပါသနည်း---စုဒ်ကြောင့်-(င) မိန့်။

◆ **နနုစ အဋ္ဌကထာစရိယပ္ပမာဏေန သင်္ခေပဋ္ဌကထာဒီသု ဝုတ္တမ္ပိ ကသ္မာ န ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အာဟ "ဝိနယ ဝိနိစ္ဆယေဟိ အာဂတေ ဂရုကေ ဌာတဗ္ဗ" န္တိ၊ (သာရတ္ထ)**

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့(င)ဖြင့် သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာစသည်တို့၌ ဆိုအပ်သော စကားရပ်ကို (ပမာဏအားဖြင့်) မယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းသင်္ခေပဋ္ဌကထာ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ ဆိုအပ်သောစကားသည် ပါဠိတော်နှင့်လည်းမညီဟု ပြလို၍ (စ) မိန့်။

◆ **ဣဒါနိ သင်္ခေပဋ္ဌကထာဒီသု ဝုတ္တံ ပါဠိယာပိ န သမေတီတိ ဒဿေန္တော အာဟ "အပိစာ"တိ အာဒိ၊ (သာရတ္ထ)**

◆ **န ကေဝလဉ္စေတ္ထ ဝရုကတာဝ၊ သုတ္တာဂမနမ္ပိ အတ္ထီတိ ဒဿေန္တော "အပိစာ" တိ အာဒိမာဟ၊ (ဝိမတိ)**

၃။ ၁-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဂ-သည် မဟာ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားရပ်မှတပါး သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ-စသည်တို့၌ ဆိုအပ်သော စကားကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ ဃ - ဝါကျာရမ္ဘ။

http://www.dhammadownload.com

မှတ်ချက် (ဂ–ဃ) တစ်ဝါကျတည်းယူလျှင် ဇျတိရေကာ–ဟု ခွဲနိုင်သည်မှတ်။
င–သည် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရက (ဓာနည်း) ကာရက။ (စ)သည် အကြောင်းတမျိုးပြ ပကွန္တရ။

စာစပ် အာဂတော–ကား သော်–ကြောင့် ဌာတမ္ဘ–၌ လက္ခဏ/ဌာထမ္ဘ–ကား လက္ခ။

၄။ (၁) ဝိဝိဓာ + နယာ + ဧတ္ထာတိ ဝိနယော။
(၂) ဝိသေသာ + နယာ + ဧတ္ထာတိ ဝိနယော။
(၃) ကာယံ ဝါစဉ္စ ဝိနေတီတိ ဝိနယော။ (ဌ–၁၅။ ဝိနယ–အဖွင့်ရှု)

ဝိ+နယ–အရကား အထူးထူး အပြားပြား များစွာသော ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသငါးပါး၊ အာပတ်ခုနစ်ပုံ၊ မာတိကာ ဝိဘင်းစသည် အပြားရှိသောနည်းတို့သည် မုချအားဖြင့်ရ၏။
ထို၏ + ဝိနည်းပိဋကတ်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာန္။
တေ – အညပုဒ်အရကား အထူးထူး (လ) နည်းတို့ရှိသော ဝိနည်းပိဋကတ်ရ၏။
ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း ဤ၌ ဝိနယသဒ္ဒါသည် ဌာန္ယူပစာသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ဝိနယဂရုက ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ ဌာန္ယူပစာအားဖြင့်ရ၏။

အမှာ ဤအဋ္ဌကထာ နှာ–၁၅–၌ ဝိနယဝိဂ္ဂဟ (၃) မျိုး တိုက်ရိုက်ပြသည်။

ဝေနစ္ဆမှတ်ဘွယ်

ဌပိယိတ္ထ ဧတ္ထ ဌာနေတိ ဌပိတံ။ ဌပိတဉ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ ဌပိတဌာနံ။
ဌာတိ ဧတ္ထ ဌာနေတိ ဌိတံ။ ယံယံဌိတံ ယထာဌိတံ။ (ဓာနည်း) ဌိတဿ + အနုရူပံ ယထာဌိတံ။
ယထာဌိတဉ္စ + တံ + ဌာနဉ္စာတိ ယထာဌိတဌာနံ။
စီဝရဿ + ဌပနံ + ဝံသော စီဝရဝံသော။ ဌပိတဉ္စ + တံ + စီဝရဉ္စာတိ ဌပိတစီဝရံ။
ဝေဌေတိ ဧတေန နယေနာတိ ဝေဌနကံ။ ဌပိတစီဝရဿ + ဝေဌနကံ ဌပိတစီဝရဝေဌနကံ။
ဌပိတစီဝရဝေဌနကဉ္စ + တံ + နယောစာတိ ဌပိတစီဝရဝေဌနကနယော။
ဝိနိစ္ဆယတိ ဧတေန ဝိဓိနာတိ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိနယဿ + ဝိနိစ္ဆယော ဝိနယဝိနိစ္ဆယော။
(ဝိနည်း၏ + ဆုံးဖြတ်အပ်ကြောင်း အစီအရင်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်)
ဝိနယဿ + ဝိနိစ္ဆယေ+ဓမ္မတာ ဝိနယဓမ္မတာ။ (မအူသျှ) ဝိနယဿ + ဓမ္မတာ ဝိနယဓမ္မတာ။ (သာရတ္ထ)

ဝိနယ–အရ ဝိနည်းသည် မုချ။ ဝိနည်းကို လေးစားသောသူသည် ဥပစာအားဖြင့်ရ၏။
ထို၏ + ထုံးစံဓမ္မတာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေး။ သဘာဝန္တ + သဘာဝစပ်––ဌာန္။
ဝိနယဓမ္မတာ – အရ ဝိနည်း၏ ထုံးစံဓမ္မတာရ၏ (ဝါ) ဝိနည်းလေးစားသူ၏ ထုံးစံဓမ္မတာရ၏။

၅။ စီဝရဝံသော၊ စီဝရဝံသာ–စသည် ပုရိသာဒိစဉ်။
စီဝရ–၌ စိ–ဓာတ်ယူ၍ = စိနောတိ၊ စိနောန္တိ – ဟု သွာဒိဂိုဏ်း။
စိနာတိ၊ စိနန္တိ–ဟု ကိယာဒိဂိုဏ်း။
စယတိ၊ စယန္တိ–ဟုဘူဝါဒိဂိုဏ်း။
စာယယတိ၊ စာယယန္တိ–ဟု စုရာဒိဂိုဏ်း။
ဤသို့ လေးဂိုဏ်းစဉ်။

❖ စိ စယေ သွာ ကိ ဘူ စု။ (ဓာတွတ္ထ = ၁၁၈)။

http://www.dhammadownload.com

(ဓာနည်း) စိဝ - စာတ်ယူ၍ = စိဝထိ၊ စိဝန္တိ-ဟု ဘူဝါဒိစဉ်။ (ဓာတွတ္ထ၊ ၁၂၁)

ဓာတုပစ္စယမှတ်ဘွယ်

စီဝရ = စိ (ဝါ) စီ + ဤဝရ (ဓာနည်း) ကွရ-ပစ္စည်း။ (ဣာဒိ) ဝတ္ထာဝလ္လေဟိ စီယတေတိ စီဝရံ။ (ဘူစိ) (ဓာနည်း) စိဝ + ရ။ စိဝတီတိ စီဝရံ။ (ဓာတွတ္ထ)

ဝံသ = ဝန + သ။ ဝနောတိ ပတ္ထရတီတိ ဝံသော။

၆။ ဘတ္တံ ဒါတဗ္ဗံ-ပြင့် ဘတ္တဒေယျံ-၌ ဒေယျံ-ဝယ် ဒါ-ဓာတ်၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဏျ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓ် အနက်၌ သက်-လည်းကောင်း။ ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒေယျံ-ဟု-ပြု-လည်းကောင်း။ အပေါင်းပုဒ်ကို ဘတ္တဥ္စ + တံ + ဒေယျဉ္စာတိ ဘတ္တဒေယျံ-ဟု ဝိသေသနပရနိပါတကမ္မဓာရယ်သမာသ်ပြု - လည်းကောင်း သိစေ။

တဒေဝ-ပြင့် ဘတ္တ-အရ ပျောက်သွားသောဘတ္တာနှင့် အလားတူ ဘတ္တာကိုယူ--လည်းကောင်း။ ဘတ္တံ-၌ ဏ-ပစ္စည်း ဥပမာတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်သည်၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘတ္တံ ဝိယာတိ ဘတ္တံ-ဟု-- ပြု---လည်းကောင်း သိစေ။

ယံ ပရဿ နဋ္ဌံ၊ တဿ မူလံ-ပြင့် ဘတ္တ-အရ ပျောက်ပျက်သွားသော ဘတ္တာကိုယူ-- လည်းကောင်း။ ဒေယျ-အရ ပျောက်ပျက်သွားသော ဘတ္တာ၏ ပေးသင့်သောတန်ဘိုးကိုယူ--လည်းကောင်း။ အပေါင်းပုဒ်ကို ဘတ္တဿ + ဒေယျံ ဘတ္တဒေယျံ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်--ပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

ဝါ-သဒ္ဒါနှစ်ခုပြင့် ဘတ္တဒေယျဥ္စ ဘတ္တဒေယျဥ္စ ဘတ္တဒေယျံ-ဟု သရူပေကသေသ်တဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--သိစေ။

နယူပစာရ

ဘတ္တဒေယျံ - ၌ ကေသေသနည်း၊ သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။

ဘတ္တာ-၌ အတူပြစ်သော ပျောက်ပျက်သွားသော ဘတ္တာ၏ "ဘတ္တံ"ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော တိုင်ဘတ္တာနှင့် အလားတူသော ဘတ္တာ၌တင် သဒိသူပစာ၊ ရှုဋ္ဌိနည်း။

၇။ **ဝစနတောပေတံ+ဝစနတောစေတံ**

ဝစနဋ္ဌာတတိ ပဒံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိပဒေ ဉာပကဟေတု။ စ - သဒ္ဒေါ ဝိနယဝိနိစ္ဆယေဟိတိအာဒိ- ဟေတုံ အပေက္ခတိ၊ ဝစနတောပေတန္တိပိ အတ္ထိ-ဟု ယောနော ဆိုသောကြောင့် -၂- ပါဌ်လုံးသင့်။

အာကာသဂတံ အကရောန္တဿ + အာကာသဂတံ ကရောန္တဿ

ဘာသာဋီကာ၌-ကရောန္တဿ-ဟုရှိသည်ကား မကောင်းဟု ဆုံးဖြတ်သည်။ အကရောန္တဿ-ပုဒ်ကို အနက်ပေးပြသည်။ ဗွေဥမင်နိသျှ၌ကား အကရောန္တဿပုဒ်ကိုပင်အနက်ပေးသည်။ မဏ္ဍူသျှ၌ကား ကရောန္တဿ-ပုဒ်ကို အနက်ပေးသည်။ ဘာဋီ+ဗွေဥမင်သျှတို့အလို အကရောန္တဿ-ပါဌ်သင့်။ မဏ္ဍူသျှအလို ကရောန္တဿသင့်ဟု ဆုံးဖြတ်။

သို့ရာတွင် ဤ (ဂ) ဝါကျစကားရပ်သည် နာ = ၂၈၃/၄-ဝေဟာသဋ္ဌကထာမှ ပြောင်းလာသော စကားဖြစ်၏။ ယင်းဝေဟာသဋ္ဌကထာ၌ အာကာသဂတံ ကရောတိ၊ အာကာသဂတံ ကရောန္တဿ-ပုဒ်တို့ကို တွေ့မြင်ရသောကြောင့် အာကာသဂတံ ကရောန္တဿဟုရှိသောပါဌ်သာ ဝေဟာသဋ္ဌကထာနှင့် ညီညွတ်သည်။

ယောဇနာ၌ကား-အာရောပေန္တဿာတိပဒံ ဝေဌနကနယေနာတိ သမ္ဗန္ဓော-ဟုရှိသည်။ ယင်း ယောဇနာအလို အာရောပေန္တဿ-ဟုရှိသော ပါဌ်သင့်၏ဟု ဆုံးဖြတ်။

http://www.dhammadownload.com

စီဝရဝံသော

၉။ အစိတ်ဖြစ်သော သက်န်းတန်းဝါး၏ "စီဝရဝံသ"ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဝါးတန်း၊ သစ်သားတန်း–စသည်တို့၌တင် ကေဒေသူ/ဥပလက္ခဏ/နိဒဿန။

◆ **စီဝရဝံသေဝါတိ စီဝရဋ္ဌပနတ္ထာယ ဗန္ဓိတ္ဝာ ဌပိတေ ဝံသေဝါ ကဋ္ဌဒဏ္ဍကေဝါ။ (ဝိ၊ ဋ၊ ၁၊ ၂၈၃။)**

ဝိနယဓမ္မတာ

ဌာနီ–ဝိနည်း၏"ဝိနယ"အမည်ကို ဌာန–ဝိနယဂရုကပုဂ္ဂိုလ်၌တင် ဌာနျူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

◆ **ဝိနယဓမ္မတာတိ ဝိနယဂရုကာနံ ဓမ္မတာ၊ (သာရတ္ထ)**

၁၀။ **ဝိနယဓမ္မတာ–၌ ဝိနယ–အရ** ဥပစာရဓမ္မကား ဝိနယဂရုကပုဂ္ဂိုလ်၏ လောကီသန္တာ်ါးပါးတည်း။ လောကောနှင့်အတူထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၁)

(က) ဩမဋ္ဌံ နာမ အဓောမုခဆိဒ္ဒံ။ ဥမ္မဋ္ဌံ နာမ ဥဒ္ဓံမုခဆိဒ္ဒံ။ ခေမဋ္ဌံနာမ ဥဋ္ဌုက်ဃော၀ ဥဇုဂတဆိဒ္ဒံ။

(ခ) တတြ ဩမဋ္ဌဿ ဗဟိ ပဋ္ဌာယ ကတဿ အဗ္ဘန္တရန္တတော ပါဒ္ဒဂ္ဂနကေ တေလေ ဂဠိတေ ဗဟိ အနိက္ခန္တေပိ ပါရာဇိကံ။

(ဂ) ကသ္မာ? ယသ္မာ တတော ဂဠိတမတ္တမေဝ ဗဟိဂတံနာမ ဟောတိ၊ န ကုမ္ဘိဂတသဉ္ဇံ လဘတိ။ အဗ္ဘော ပဋ္ဌာယ ကတဿ ဗာဟိရန္တတော ပါဒ္ဒဂ္ဂနကေ ဂဠိတေ ပါရာဇိကံ။

(ဃ) ဥမ္မဋ္ဌဿ ယထာ တထာ ဝါ ကတဿ ဗာဟိရန္တတော ပါဒ္ဒဂ္ဂနကေ ဂဠိတေ ပါရာဇိကံ။

(င) တဋ္ဌိ ယာဝ ဗာဟိရန္တတော န ဂဠတိ၊ တာဝ ကုမ္ဘိဂတမေဝ ဟောတိ။

(ဋ၊ ၂၇၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၃၇။ မဇ္ဈူသ၊ တ၊ ၃၈၃။ ဘာဋီ၊ ဒု၊ ၅၈၇။)

၁။ ဩမဋ္ဌဿ ဥမ္မဋ္ဌဿ–တို့ကို သဒ္ဒတ္ထ ထင်စေလျက် အနက်ပေးပါ။
၂။ ဂ–ဝါကျ၌ အဋ္ဌကထာ ဆရာအာဘော်ကို ထင်ရှားပြလျက် သာဓိပ္ပါယာနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ---ဝါကျ အမည်ပေးပြီး၊ (ဂ)၌ ဝေနှင့် မတ္ထ–တို့၏ အနက်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။
၄။ ဝေမဋ္ဌ–ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ ပါဒဂ္ဃနကေ–၌ အစိတ်ပုဒ်တို့၏ လိင်–စသည်တို့ကိုခွဲပြပြီး၊ အပေါင်း၌ နာမပဒမှာလှာစဉ်၊ နောက်ပုဒ်ဝယ် ဓာတ်ကိုယူပြီး ပဥ္စမီပရဿပုဒ်ဖြင့်---စဉ်ပါ။
၆။ က–လာ ရှေးဝါကျကို နေယျတ္ထ/နီတတ္ထအာဘော်ပြလျက်----
၇။ ဥဋ္ဌုက်ဃော၀ + ဥလုက်ဃော၀----
၈။ (ဂ)ပါ ဗဟိဂတံနာမ–ဝယ် နယူပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (ခ)လာ ကတဿ–၌ ဓာတ်အရကို ပရိက္ခာရဏ်ဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= =

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဩမဋ္ဌသ = အောက်၌မျက်နှာဝရှိအောင် သုံးသပ်အပ် (ဖောက်အပ်)သော အပေါက်၏။ (အဝမသီယတေတိ ဩမဋ္ဌံ။)

ဥမ္မဋ္ဌသ = အထက်၌မျက်နှာဝရှိအောင် (အထက်မှအောက်သို့စိုက်၍) သုံးသပ်အပ် (ဖောက်အပ်)သော အပေါက်၏။ (ဥဒ္ဓံ မသီယတေတိ ဥမ္မဋ္ဌံ) (ဘာသာဋီကာ)

အနက်မှတ်ဘွယ်

ဩမဋ္ဌံ = အောက်၌မျက်နှာဝရှိအောင် (ဖူးကိုအောက်ဘက်မှ အထက်ဘက်သို့ထိုး၍) သုံးသပ်အပ်, (ဖောက်အပ်)သော အပေါက် (ဝါ) အောက်သို့ရှေးရှုသောအပေါက် (ဝါ) အောက်ပေါက်။

ဥမ္မဋ္ဌံ = အထက်၌မျက်နှာဝရှိအောင် (အထက်မှအောက်သို့စိုက်၍) သုံးသပ်အပ်, ဖောက်အပ်သော အပေါက် (ဝါ) အထက်သို့ရှေးရှုသော အပေါက် (ဝါ) အထက်ပေါက်။

ဝေမဋ္ဌံ = ရှေးနှစ်ပေါက်နှင့်မတူအောင် (အလယ်တည့်တည့်) သုံးသပ်အပ်, ဖောက်အပ်သော အပေါက် (ဝါ) ဖြောင့်ဖြောင့်သွားသော အပေါက် (ဝါ) အလယ်ပေါက်။

၂။ (က) သာဓိပ္ပါယာနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဖြင့် ပြင်ပမှစ၍ပြုအပ်သော ဩမဋ္ဌအပေါက်၏ အတွင်းစွန်းမှတစ်မတ်တန် ဆီလျောကျသည်ရှိသော် အိုး၏အပြင်သို့ မရောက်သေးသော်လည်း ပါရာဇိကကျ၏-ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဩမဋ္ဌအပေါက်၏ အတွင်းစွန်းမှစ၍ ဆီ၏တည်ရာ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အောက်၌မျက်နှာဝရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတွင်းစွန်းမှ ယိုစီးကာမျှဖြင့်ပင် ပြင်ပသို့ရောက်ပြီးသည်မည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အတွင်းစွန်းမှစ၍ အပေါက်ပေါက်သည်ရှိသော် ဆီထွက်သွားရာအရပ်သည် အိုးဟူသော အရေအတွက်သို့ ရောက်ပုံကိုလည်းကောင်း ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်၏။

✤ ဗဟိဂတံ နာမ ဟောတီတိ တတော ပဋ္ဌာယ တေလဿ အဋ္ဌာနဘာဝတော အဓောမုခဘာဝတောစ ဗဟိဂတံနာမ ဟောတိ၊ အန္တော ပဋ္ဌာယ ဆိဒ္ဒေ ကရိယမာနေ တေလဿ နိက္ခမိတ္ဂာ ဂတဂတဋ္ဌာနံ ဘာဇန သင်္ချံမေဝ ဂစ္ဆတီတိ အာဟ "မာဟိရန္တတော ပါဒဋ္ဌနကေ ဂဟိတေ ပါရာဇိက" န္တိ၊ (သာရတ္ထ)

(ဂ) သာဘောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ခ)ဖြင့် ပြင်ပမှစ၍ (လ) ပါရာဇိကကျ၏ဟု ပြဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် ပါရာဇိကကျပါသနည်း။ လျောကျသောဆီသည် ပြင်ပသို့မထွက်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား-အတွင်းစွန်းမှ ယိုစီးကာမျှဖြင့်ပင် ပြင်ပသို့ရောက်သည်မည်သောကြောင့် ပါရာဇိကကျ၏ ဟူလို။ (အနိက္ခန္တေပိ-၌ အပိ-ကို ရှု။)

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် ဩမဋ္ဌ၊ ဥမ္မဋ္ဌ၊ ဝေမဋ္ဌတို့၏ သဒ္ဒတ္ထဝိနိစ္ဆယကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်း(၃)မျိုးတို့၌ ဖြစ်သင့်သော အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ)မိန့်၏။

၃။ ခ-စသည် အပေါက်သုံးမျိုးတို့၌ ဖြစ်သင့်သော အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယ အကျယ်ကိုပြ-ဝိတ္ထာရ။
ထိုတွင်-(ဂ)သည် ကာရကာ။ (ယင်း ဂ-ဝါကျ၌ ပုစ္ဆာ၊ ဝိသဇ္ဇနာ၊ အနွယ၊ ဗျတိရေက အသီးသီးခွဲ)
ဃ-သည် ပက္ခန္တရ။ င-သည် ကာရကာ။ (မဘူ) ဒဋ္ဌိကရဏာ။ (ဘာဋီ)
ဓေ ကား သန္နိဋ္ဌာနာဝတာရဏတ္ထ။ မဇ္ဈ ကား နိဝတ္တာပနဝတာရဏတ္ထ။

✳ မဇ္ဈ-ဓေ၊ နှစ်ပါးပြကာ၊ မဇ္ဈမြစ်ကာန်၊ ဓေ သန္နိဋ္ဌာန်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ ဝိမသိယတေတိ ဝိမဋ္ဌ၊ ဝိမဋ္ဌယေဝ ဝေမဋ္ဌ။ (ဘာသာဋီကာ)

ဝိ + မသ -ဓာတ်အရ ကတ္တုဗ္ဗ-ကား ဥမ္မဋ္ဌ-ဩမဋ္ဌ အပေါက်တို့နှင့် မတူအောင် အလယ်တည့် တည့်သုံးသပ်သော ဖေါက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။

ကမ္မဋ္ဌကား - ထိုအားတပ်သော ဖြောင့်ဖြောင့်သွားသော အပေါက်၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပ-ဖလူ။

တ - ပစ္စည်း အရကား ဖြောင့်ဖြောင့်သွားသော အပေါက်ရ၏။

ပုဏ္ဏာကဆရာတော်အလို

မသိယတေ အာမသိယတေ ဝိဇ္ဈိယတေတိ မဋ္ဌ။ ဝေမဇ္ဈေ + ကတံ + မဋ္ဌံ ဝေမဋ္ဌ။

ဝေမဇ္ဈအရ အလယ်သည် မုချ။ ထို၏ + ပြုအပ်သော အပေါက်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်-ဌာနူ။

ပုဒ်လုံးအရကား အလယ်၌ ပြုအပ်သော ဖြောင့်ဖြောင့်သွားသော အပေါက်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အစောမုခံ + သိဒ္ဓံ အစောမုခသိဒ္ဓံ။ ဥဒ္ဓံမုခံ + သိဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံမုခသိဒ္ဓံ။

ဥဇု + ကတံ ဥဇုကတံ။ ဥဇုကတဉ္စ + တံ + သိဒ္ဓဉ္စာတိ ဥဇုကတသိဒ္ဓံ။

အဗ္ဘန္တရေ + ဇာတော အဗ္ဘန္တရော။ အဗ္ဘန္တရောစ + သော + အ န္တောစာတိ အဗ္ဘန္တရန္တော။

ဗဟိ + ဇာတော ဗာဟိရော။ ဗာဟိရောစ + သော + အန္တောစာတိ ဗာဟိရန္တော။

ယေန အာကာရေန ယထာ။ တေန အာကာရေန တထာ။

၅။ ပါဒ = ကိတ်နာမ် ပုံ၊ ပုရိသာဒိ၊ အ - ကာရန္တ။ **ကယဝိက္ကယံ ပဇ္ဇတိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ပါဒေါ။**

အန္တနက = ကိတ်နာမ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အ - ကာရန္တ။

အန္တနကံ- ၌ အဂ္ဃ - ဓာတ်ယူ၍ အဂ္ဃတု၊ အဂ္ဃန္တ - စသည်စဉ်။

ဓာတုပစ္စယ

သန္ဓိ = သံ + ဓာ + အ။ ဥဇု = အရ + ဇု (တနည်း) အဇ+ဥ။ ဆိဒ္ဒ = ဆိဒ+ဒက်။

၆။ (က) အစောမုခသိဒ္ဓံ-ဖြင့် ဩမဋ္ဌ-၌ ဩ-၏ အဝဥပသာရ၏ ကာရိယ၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းအဝဥပသာရ၏ အဓာမုခ-အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ အဝမသိယတေတိ ဩမဋ္ဌ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဩမဋ္ဌ-အရ အောက်သို့ ရှေးရှုသော အပေါက်ကိုယူ--လည်းကောင်း-သိစေပါသည်။

ဥဒ္ဓံမုခသိဒ္ဓံ-ဖြင့် ဥမ္မဋ္ဌ-၌ ဥ-ဥပသာရ၏ ဥဒ္ဓံမုခ-အနက်ဟောသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓံ + မသိယတေတိ ဥမ္မဋ္ဌ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဥမ္မဋ္ဌ-အရ--အထက်သို့ ရှေးရှုသော အပေါက်ကိုယူ--- လည်းကောင်း၊ ဥမဋ္ဌ-ဟူ လိုလျက် မ-ဒွေဘော်လာ၍ ဥမ္မဋ္ဌ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း- သိစေပါသည်။

ဥဇုကတသိဒ္ဓံ-ဖြင့် ဝေမဋ္ဌ-ပုဒ်ကို ဝိမသိယတေတိ ဝိမဋ္ဌ၊ ဝိမဋ္ဌယေဝ ဝေမဋ္ဌ-ဟုဝစနတ္ထပြု၍ ဝေမဋ္ဌ-အရ ဩမဋ္ဌ၊ ဥမ္မဋ္ဌ အပေါက်တို့နှင့်မတူ ထူးခြားဖြောင့်ဖြောင့်သွားသော အပေါက်ကိုယူ-- သိစေပါသည်။

၇။ ဥဉ္စုက်သောဝ+ဥလုက်သောဝ

ဥလ - ဓာတ် + ဥက-ပစ္စည်း နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ပြီးသည်။ ဋ္ဌ-ကြီး လ-ငယ် အထူးမရှိသော ကြောင့် **ဥလုက်+ဥဉ္စုက်** -၂-ပါဠ်သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

◆ **ဥလတိ သခံ ဓေတိ+ဥဒကမေတ္တာတိ ဥလုင်္ကော-ဟူ၍။**

ဥဇုဂတထဆိဗ္ဗံ+ဥဇုကတထဆိဗ္ဗံ.

ဥဇုကတသိဗ္ဗံ = ဖြောင့်ဖြောင့်ပြုအပ်သော အပေါက်သည်။ (မဇ္ဈ+သာဋီ) + ဥဇုဂတသိဗ္ဗံ = ဖြောင့်စွာသွားသော အပေါက်သည်။ ဤသို့နှစ်ပုဒ်လုံး အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် -၂- ပါဌ်သင့်။

မှတ်ချက် ဝေမဋ္ဌ၏ အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယပြ ဝိတ္တာရပါဠိကျ၌ကား "မဇ္ဈေ ဌပေတွာ ကတသိဗ္ဗေ"ဟု ပထမကွဲရာနှင့် ရှိသည်။

ဂလိတ+ဂဠိတ

ဂလော ဘွ-သွေ့ စုသူ သဝေ။ (ဓာတွတ္ထ။ ၉၄) +ဂဠော ပဠဝေ။ (ဓာတွတ္ထ။ ၉၆) ထောက်၍ ဂလ၊ ဂဠ ဓာတ်တို့သည် ယိုစီးခြင်း အနက်ဟောခြင်း တူသောကြောင့် -၂-ပါဌ်သင့်။

(ဂ) ဗဟိဝတ်နာမ

၈။ အကျိုးဖြစ်သော အပသို့ ရောက်ပြီးသော သိ၏ "ဗဟိဝတ်နာမ"အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဋ္ဌေလျှောကကမ္မ ဆိဥ္ဓတင် ဖလူပစာ / အဝိနာဘာဝနည်း။

၁၀။ **ပရိက္ခာရဟာရဟူသော်ကား**-ပရိက္ခာရဟာရမည်၏။ ကတသ-၌ ဓာတ်အရ ဝိရိယပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထိုနှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ရုပ်တရားများကိုယူ၍ ထိုသည် သာမညအားဖြင့် ခဲ့နာငါးပါးတည်း။ ထိုခန္ဓာငါးပါးတွင် ရူပက္ခန္ဓာ၏ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ ဥပါဒါန် ကံ အဟာရအကြောင်း ငါးပါးတို့တွင် အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဥပါဒါန်ကား အဇ္ဈတ္တိကဟိတ်လည်းမည်၏။ ပရမ္မပရဟိတ်လည်းမည်၏။ (လ) သဟဇာတ သဟဇာတပစ္စယလည်းမည်၏။ ဤသို့ ဟေတုပစ္စယ-အကြောင်းကို ကြားခြင်းသည် ပရိက္ခာရဟာရမည်၏ ဟူလို။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဉယျာဉ် (၄၂)

၅၃-သကျ။

(က) **ထဋ္ဌေတ္တ ထိနှတိဝါတိအာဒိသု အဋ္ဌကထာယံ ထာဝ ဝုတ္တံ------**

(ခ) "**ထိနှတိ ဝါတိ** မုဂ္ဂရေန ပေါထေတွာ ဘိန္ဒတိ။ **ဆေန္ဒတိ ဝါတိ** ဥဒကံ ဝါ ဝါလိကံ ဝါ အာကိရိတွာ ဥတ္တရာပေတိ။ **ဈာပေတိ ဝါတိ** ဒါရူနိ အာဟရိတွာ ဈာပေတိ။

(ဂ) **အပရိဘောဂံဝါ ကရောတီတိ** အသါဒိတဗ္ဗံ ဝါ အပါထဗ္ဗံ ဝါ ကရောတိ။

(ဃ) ဥစ္စာရံဝါ ပဿာဝံ ဝါ ဝိသံဝါ ဥစ္ဆိဋ္ဌံ ဝါ ကုဏပံ ဝါ ပါတေတိ။

(င) **အာပတ္တိဒုက္ကဋဿာတိ** ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋံ။

(စ) ဗုဒ္ဓဝိသယော နာမဓေသော။

(၁၊ ၂၇၉။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၃၇။ မဇ္ဈ၊ တ၊ ၃၈၆။ သာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၉၀။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ အထက်ပါဝါကျတို့ကို တာဝ-၏ အပါဒါန် ထင်ရှားပေါ်လွင်စေလျက် အနက်သမ္ဗန်ပါ။
၂။ (ဃ) အယုတ္တစောဒနာ၊ (င) ပုစ္ဆာတက်ပြပါ။
၃။ ဃ - င - စ - ဆ - တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ အပရိဘောဂံ-၌ ပရိဘောဂံ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ကုဏပ-ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ ဖြစ်နိုင်သမျှ ဓာတု + ပစ္စယကြံပြပါ။
၆။ (ခ + ဂ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဝါလိကာ၊ ဝါလုကာ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ခ) မုဂ္ဂရေန ပေါထေတွာ-၌ မုဂ္ဂရေန-ဝယ် နယူပစာရထုတ်ပြပါ။
၁၀။ ဝါလိကာ-ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ တတ္ထေဝ ဘိန္နတိဝါတိ အာဒိသု-တို့၌။ တာဝ၊ အာစရိဝါဒ, အတ္တနောမတိတို့မှ ရှေးဦးစွာ။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ-၌။ "ဘိန္နတိဝါတိ မုဂ္ဂရေန။ လ။ ဘဏ္ဍဒေယျ" န္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

၂။ (ဃ) အယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် အပရိဘောဂံဝါ ကရောတိ-ဟူသည် မခဲစားအပ်၊ မသောက်အပ်သည်ကို ပြုခြင်း (ဝါ) စား၍ သောက်၍ မဖြစ်အောင်ပြုခြင်းပင်တည်း-ဟုဆို၏။ ထိုသို့စား၍သောက်၍ မဖြစ်အောင်ဘယ်ပုံဘယ်နည်းပြုပါသနည်း။ စားသောက်၍ မဖြစ်အောင်ပြုပုံ အခြင်းအရာကို ဆရာမ ပြဆိုပြီလော-စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

✦ **ကထံ ပန တထာ ကရောတီတိ အာဟ "ဉစ္စာရံဝါ ပဿာဝံဝါ" တိ အာဒိ၊ (သာရတ္ထ)**

(င) ပုစ္ဆာ

ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် တတ္ထေဝ ဘိန္နတိဝါ ဆဍ္ဍေတိဝါ ဈာပေတိဝါ အပရိဘောဂံဝါ ကရောတိ၊ အာပတ္တိဒုက္ကဋဿ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ သူတပါးပစ္စည်းကို ထိုမျှလောက်ဖျက်ဆီးပါလျက် ပါဋ္ဌိတော်၌ (ပါရာဇိက-ဟုမဟောပဲ) အဘယ်ကြောင့် ဒုက္ကဋ်ဟုသာ ဟောတော်မူပါသနည်း စုဒ်ကြောင့် (င)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား ဌာနာစာဝန မရှိသောကြောင့် ဒုက္ကဋ်သာဖြစ်ရကား ယင်းသို့ဟောတော်မူပါ၏ ဟူလိုသော်။

✦ **ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဒုက္ကဋံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ "ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋ" န္တိ၊ (သာရတ္ထ)**

၃။ ဃ-သည် စားသောက်၍ မဖြစ်အောင် ပြုပုံ အခြင်းအရာကို အကျယ်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

(ဓနည်း) စားသောက်၍ မဖြစ်အောင်ပြုလုပ်ပုံကို ဆက်---ဝါကျာရမ္ဘ။
(င) ပကာသနရ။ စ-သည် ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေ-ယုတ္တိဒဠှီကရဏဝါကျ။

၄။ ပရိဘုဉ္ဇိယတေတိ ပရိဘောဂံ။
ပရိ + ဘုဇ - ဓာတ်အရ ကတ္တားဌကား သုံးဆောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ရသတဏှာ ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။
ကမ္မဌကား---ထိုအားတပ်သော စားဖွယ်သောက်ဖွယ်၏ အာရမ္မဏ - ဖလူ။
ဏ - အရကား စားဖွယ်သောက်ဖွယ်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

စာနစ္စာဖွတ်တွယ်

ဒါဒိယတိတိ ဒါဒိတဗ္ဗံ။ န + ဒါဒိတဗ္ဗံ အဒါဒိတဗ္ဗံ။ ဝီယတေတိ ပါတဗ္ဗံ။ န + ပါတဗ္ဗံ အပါတဗ္ဗံ။ ဗုဒ္ဓါနံ + ဝိသယော ဗုဒ္ဓဝိသယော။ ဌာနတော + စာဝနံ ဌာနာစာဝနံ။

၅။ ကုဏပေါ၊ ကုဏပါ-စသည် ပုရိသာဒိ။ ကုဏပံ၊ ကုဏပါ၊ ကုဏပါနိ-စသည် စိတ္တာဒိ-၂-မျိုးစဉ်။

❖ **နိဗ္ဗဉ်ယ ကုဏပေါ ဆစေါ။ (စာန်-၄၀၅)**

ကုဏပ - ကုဏပ-ဓာတ် + အ-ပစ္စည်း။ **(တနည်း)** ကု-သဒ္ဒူပပဒ + နီ + အပ။ (စာန်၊ ဋီ။) **(တနည်း)** ကုထ + အပ။ + အကုထိ ပုထိဘာဝံ အဂမိတိ ကုဏပေါ။ (ကွာဒိမောဂ်)

ဥစ္စာရ = ဥ + စရ + ဏ။ ဥစ္စာရိယတေ ဧဟိယတေတိ ဥစ္စာရော။

ဝါလုက-ဝလ + ဏွု။ **မုဂ္ဂရ**=မုဒသဒ္ဒူပပဒ + ဂိရ-ဓာတ် + ဏ (ဒ-ကို ဂ-ပြု) **(တနည်း)** မုစ + အရ။

၆။ (၁) မုဂ္ဂရေန ပေါထေတွာပြင့် ဘိန္ဒတိ-၌ ဖျက်ဆီး၏ဟူသည် ဆောက်ပုတ်ဖြင့်ထုရိုက်၍ ဖျက်ဆီးခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။

ဥဒကံဝါ (ပ) ဥတ္တရာပေတိ-ဖြင့် သဒ္ဒေတိ-၌ စွန့်ပစ်၏ဟူသည် ရေ၊ ဆီတမျိုးမျိုးကို လောင်းထည့်၍ လျှံတက်စေခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။

ဒါရူနိ အာဟရိတွာ ဈာပေတိ-ဖြင့် ဈာပေတိ-၌ လောင်စေ၏ဟူသည် ထင်းတို့ကိုဆောင်၍ မီးရှို့ခြင်းပင်တည်း ဟုသိစေ။

(၇) အဒါဒိတဗ္ဗံဝါ အပါတဗ္ဗံဝါ ကရောတိ-ဖြင့် အပရိဘောဂံဝါ ကရောတိ-၌ မသုံးဆောင်ထိုက်သည်ကိုပြု၏ဟူသည် စားသောက်၍ မရနိုင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အပရိဘောဂံ-၌ ပရိဘောဂဝယ် ပရိ‌ဘေး+ဘုဇဓာတ်၏ စားမျိုခြင်း အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း ကမ္မသာစ်- အနက်၌သက်---လည်းကောင်း၊ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ပရိဘောဂံ-ဟုပြု---လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **ဝါလိကံ + ဝါလုကံ**

အဘိဓာန်ဋီကာ-၆၆၃-၌ ဝလ-သံဝရဏေ၊ ဏွု၊ အဿ၊ ဝါလုကာ-ဟုရှိသည်။ နိရုတ္တိဒီပနီ (၆၅)၌ သလကာ ဝါလိကာ သိခါ-ဟုရှိသည်။ + သဒ္ဒနီတိသုတ္တမာလာ-ဉပါဒိ္ဓနယာ ဒိသာဂံဟ (၄၂၁)၌ ကား **ဝါလိကာ၊ ဝါလုကာ**-ဟု ပရိယာယ်တူဝေဝုစ်အဖြစ်ဖြင့်-၂-ပုဒ်လုံး ပြဆိုထားသည်။ထို့ကြောင့်-၂-ပါဌ်သင့်။

၈။ **မုဂ္ဂရေန ပေါထေတွာ**

အစိတ်-ဆောက်ပုတ်လက်ရိုက်၏ "**မုဂ္ဂရေန**"ဟူသော အမည်ကို အပေါင်း-ဆောက်ပုတ်လက်ရိုက်၊ တုတ်၊ တောင်ဝှေး-စသော ရိုက်ခွဲစရာအရာဝတ္ထုအားလုံး၌တင် ကေဒေသူ/ ဥပလက္ခဏ/ နိဒဿနနည်း။

၁၀။ **ဝါလိက**-၏ ဝေဝစနဟာရ = ပုဋ္ဌိနံ ဝါလုကာ ဝဏ္ဏု-မရူရုသိကတာ ဘဝေ။ (စာန်-၆၆၄)

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၃)

၄၀-နှ သကျသိဟပုစ္ဆာ၊

(က) ဘိတ္တိခီလောတိ ဥဇုကံ ကတ္ဝာ ဘိတ္တိယံ အာကောဋိတော ဝါ တတ္ထ ဇာတကော ဝေ ဝါ။
(ခ) နာဂဒန္တော ပန ဝင်္ကော အာကောဋိတော ဝေ။
(ဂ) တေသု လဂ္ဂေတ္ဝာ ဌပိတံ အက်ံသကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ။
(ဃ) ဒွိသု တီသု ပန ပဋိပါဋိယာ ဌိတေသု အာရောပေတ္ဝာ ဌပိတံ ကုန္တံ ဝါ ဘိန္ဒိဝါလံ ဝါ အဂ္ဂေ ဝါ ဗုန္ဒေ ဝါ ဂဟေတ္ဝာ အာကဍ္ဍတိ၊ ကေမေကဿ ဖုဋ္ဌောကာသမတ္တေ အတိက္ကန္တေ ပါရာဇိကံ။
(င) ဖုဋ္ဌောကာသမတ္တမေဝ ဟိ တေသံ ဌာနံ ဟောတိ၊ န သဗ္ဗေ ခီလာ ဝါ နာဂဒန္တာ ဝါ။

(ဌ၊ ၂၈၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၄၁။ မအူသျ၊ တ၊ ၄၀၀။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၆၀၆။)

၁။ (ဂ)ဝါကျကို ကတ္တားထည့်၍၊ (ဃ)ကို နိယမာနိယမ အနက်ပေးပါ။
၂။ င-ကို သာဘောဝါယုတ္တ စောဒနာ သရာနည်းကျကျတက်ပြပါ။
၃။ ၁-ဂ-ဃ-တို့ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ရသင့်သမျှ အမည်ပေးပြီး၊ (က)ဝါကျရှိ ဝေ-၏ အနုညာတတ္ထ၊ ဂဟေတဗ္ဗ တ္ထ၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗ တ္ထ-တို့ကို ထုတ်ပြပါ။
၄။ ဗုန္ဒေ-ကို ဝစနတ္ထပြ၍၊ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ အာရောပေတ္ဝာ-၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်၊ တီသု-ကို အရာအားလျော်စွာ နာမပဒမာလာစဉ်ပြပါ။
၆။ (က)ဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဘိန္ဒိဝါလံ+ဘိတ္တိဝါလံ+ဘိတ္တိ ဝါလံ+ဘိန္ဒိဝါဠံ-ဟု ပါဠ်အမျိုးမျိုးရှိရာ သင့်ရာပါဠ်ကို ယုတ္တိပြ၍ သုံးဖြတ်ပါ။
၈။ တ-၌ နယ္ဒပစာရထုတ်ပြပါ။
၁၀။ အာကဍ္ဍတိ-၌ ဓာတ်အရကို စတုသစ္စဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (ဂ) ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ-၏ ကတ္တားကို ပဏ္ဍိတေဟိ (သို့မဟုတ်) ဝိနယဓရေဟိ-ဟုထည့်။
(ဃ) ပန-ပါး။ ယောဘိက္ခု-သည်။ (ထည့်) ဒွိသု-တီသု၊ ကုန်သော၊ ပဋိပါဋိယာ၊ဖြင့်။ ဌိတေသု-ကုန်သော၊ (ဘိတ္တိခီလနာဂဒန္တေသု- တို့၌။) အာရောပေတ္ဝာ-၍။ ဌပိတံ-သော။ (ယံ ကုန္တံဝါ-သည် လည်းကောင်း။ ယံ ဘိန္ဒိဝါလံဝါ-သည် လည်းကောင်း။ အတ္ထိ၊ ၏။) တံ ကုန္တံဝါ၊ ကို လည်းကောင်း။ တံ ဘိန္ဒိဝါလံဝါ-ကို ..ည်းကောင်း။ အဂ္ဂေဝါ - လည်းကောင်း။ ဗုန္ဒေဝါ-လည်းကောင်း။ ဂဟေတ္ဝာ--၍။ အာကဍ္ဍတိ-အံ့။ တဿဘိက္ခုနော-အား။ ကေမေကဿ-သော။ (ကုန္တဿဝါ၊ ၏လည်းကောင်း။ ဘိန္ဒိဝါလဿဝါ၊ ၏လည်းကောင်း။) ဖုဋ္ဌောကာသမတ္တေ၊ သည်။ အတိက္ကန္တေ-သော်။ ပါရာဇိကံ-သည်။ (ဟောတိ-၏။)

၂။ **(င) သာဘောဝါယုတ္တစောဒနာ**

ဆရာ-သည် (ဃ)ဖြင့် နှစ်ခုသုံးခု အစဉ်အားဖြင့် တည်သော ဘိတ္တိခီလ၊ နာဂဒန္တ-တို့၌ တင်ထားအပ်သော လှံကိုလည်းကောင်း၊ ခက်ရင်းကိုလည်းကောင်း အဖျား၌ဖြစ်စေ၊ အရင်း၌ဖြစ်စေ

http://www.dhammadownload.com

ကိုင်၍ ဆွဲငင်အံ့။ တခုတခုသော လှံ၊ ခက်ရင်း၏ ထိရာအရပ်မျှကို လွန်လတ်သော် ပါရာဇိက အာပတ်သင့်၏-ဟုဆို၏။ လှံ၊ ခက်ရင်းတို့၏ ထိရာအရပ်မျှကိုသာ လွန်၍ အလုံးစုံသောဘိတ္တိဒီလ၊နာဂဒန္တ-တို့ကို မလွန်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ (နှ-ရှိလျှင်းက နှ-ကိုပယ်၊ နှ-မရှိက နှ-ကိုသွင်း ဖြစ်လျှင်း အာဘော်ပေ။) ထိုသို့ဖြစ်လျက်အဘယ်ကြောင့် တခုတခုသောလှံ၊ ခက်ရင်း၏ ထိရာအရပ်မျှကို လွန်လတ်သော် ပါရာဇိကအာပတ်သင့်၏-ဟု ဆိုပါသနည်း။ ဖလ၊ ကာရကဆန့်သော ဝိဓေယျဝိ----၏ - စုဒ်ကြောင့် - (င)မိန့်။ (ဘာသာဋီကာ၌ ဟိ-ကို ဒဠှီဇောတကကြံသည်။)

(ဂ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က-ခ)တို့ဖြင့် ဘိတ္တိဒီလနှင့် နာဂဒန္တ-တို့၏ အရကောက် အဘိဓေယျတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ (မြန်မာပြန်၍ အကျယ်ထားကလည်းမှန်သည်။) ထိုဘိတ္တိဒီလ, နာဂဒန္တတို့၌ ချိတ်ဆွဲအပ်သော ဘဏ္ဍာနှင့်ပတ်သက်၍ (ဝါ) ဘဏ္ဍာကို ခိုးယူရာ၌ အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ဘိတ္တိဒီလနာဂဒန္တတို့၌ ချိတ်ဆွဲထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို ခိုးယူရာ၌ ဖြစ်သင့်သော အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို အတိဒေသသံဏ္ဌာနည်းဖြင့် ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ နှစ်ခုသုံးခု အစဉ်အားဖြင့် ဘိတ္တိဒီလ နာဂဒန္တတို့၌ တင်ထားအပ်သော လှံ၊ ခက်ရင်းစသောဘဏ္ဍာကို ခိုးယူရာ၌ ဖြစ်သင့်သော အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ)မိန့်။ (ဘာသာဋီကာ-၌ ပန-ဝါကျာရမ္ဘ ဇောတက-ဟု ကြံသည်။)

၃။ ခ-သည် ဘိတ္တိဒီလ၏ အဘိဓေယျတ္ထမှတပါး နာဂဒန္တ၏ အဘိဓေယျတ္ထကိုပြ-ပကွန္တရ။
ဂ-သည် အဘိဓေယျတ္ထမှတပါး အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယ-ပြ-ပကွန္တရ။
(တနည်း) အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကား အဘယ်နည်းဟု စုဒ်ရှိ၍ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။
(တနည်း) (အတိဒေသောပိ ဝိတ္ထာရဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိအရ) ဝိတ္ထာရ။
ဃ-ပကွန္တရ (မအူ) ဝါကျာရမ္ဘ (ဘာသာဋီကာ) င-ကာရက (မအူ) ဒဠှီကရက (ဘာသာဋီကာ)

က-၌ ဇေဓ ဝဟောတဗ္ဗတ္ထစသည်ထုတ်ပုံ

ဇေဓ ဝဟောတဗ္ဗတ္ထကား--တတ္တဇာတက = နံရံ၌ အလိုအလျောက်ဖြစ်နေသော ငုတ်တည်း။
နိဝဓေတ္တဗ္ဗတ္ထကား နာဂဒန္တဝက်အာကောဋိတ = ရိုက်နှက်ထားအပ်သော (ဆင်စွယ်ကဲသို့) ကောက်သော ငုတ်တည်း။
အနုညာတတ္ထကား--ဥဇုကရကဘိတ္တိအာကောဋိတ = ဖြောင့်စွာပြု၍ နံရံ၌ စိုက်နှက်အပ်သော ငုတ်တည်း။

၄။ ဝုကီယတိ သံဝရီယတီတိ ဗုန္ဓော။ (ဝု + ဒက်)
ဝု-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား စောင့်ရှောက်၊ ဖုံးအုပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သတိ၊ ဝီရိယ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-မုချ။
ကမ္မဋ္ဌကား--ထိုအားတပ်သော (လှံ၊ ခက်ရင်းတို့၏) အရင်းအရပ်၏ အာရမ္မက-ပစ္စယသတ္တိသည်-ဖလူ။
ဒက်-ပစ္စည်းအရကား---လှံ၊ ခက်ရင်းတို့၏ အရင်းအရပ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပုဒ်ီယတိ + ဋ္ဌောတိ ဗုဋ္ဌော။ (ဗုသ+တ) အဝကသန္ဓိ + ပတိဋ္ဌဟန္တိ + ဋ္ဌောတိ ဩကာသော။
ဗုဋ္ဌော + ဩကာသော + ဗုဋ္ဌောကာသော။ ဗုဋ္ဌောကာသမေဝ + မတ္တံ ဗုဋ္ဌောကာသမတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

နာဂဿ + ဒန္တော၊ နာဂဒန္တော။
နာဂအရ-ဆင်သည် မှချ။ ထို့၏ + အစွယ်နှင့် ဌာန + ဌာနီ၊ အပေါင်း + အစိတ် စပ် ဌာနူ။
ပုဒ်လုံး အရကား - ဆင်စွယ်ရ၏။
ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း နာဂဒန္တသည် ဤ၌ သဒိသူပစာ သဒ္ဒါပြစ်သောကြောင့် ဆင်စွယ်နှင့် တူသော ကောက်နေသော ငုတ်ရ၏။

၅။ အာရောပေတွာ၌ အာ + ရုဟ-ဓာတ်ယူ၍ အာရုယေယျ အာရုယေယျုံ စသည် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စင်။
တိသုကား ဘိတ္တိခီလနာဂဒန္တေသု၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ ဤနေရာ၌ ပုံလိင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တယော၊ တယော၊ တီဟိ၊ တီဘိ၊ တိဏ္ဏံ၊ တိဏ္ဏန္နံ၊ တီဟိ၊ တီဘိ၊ တိဏ္ဏံ၊ တိဏ္ဏန္နံ တီသု-ဟုစင်။

နာဂေါ = နဂပုဒ် + ဏ။ (နဂေါ (ပဗ္ဗတော) ဝိယာတိ - နာဂေါ။)
ဒန္တ = ဒါ + အန္တ **(တနည်း)** ဒံသ **(တနည်း)** ဒသိ + အန္တ။
ဘိတ္တိ = ဘိဒိ + တိ။ ဘိဒီယတိ ဒွိဓာကရီယတီတိ ဘိတ္တိ။
အင်္ကုသ = အင်္က် **(တနည်း)** အင်္က **(တနည်း)** အင်္ကိ + သ။
အင်္ကတေ အနေနာတိ အင်္ကုသော၊ အင်္က- လက္ခဏေ၊ သော၊ အဿု။ (ဓာန်ဋီ)
ပဋိပါဋိ = ပဋိ + ပတ + ဏိ။ **ကုန္တ** = ကတိ **(တနည်း)** ကန္တ + အ။ **(တနည်း)**ကမု + တ။

၆။ ဘိတ္တိယံ အာကောဋိတော-ဖြင့် ဘိတ္တိခီလော-ကို ဘိတ္တိယံ + အာကောဋိတော + ခီလော ဘိတ္တိခီလော-ဟု မဇ္ဈေလောပီ သတ္တမီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြ---လည်းကောင်း၊ ဘိတ္တိခီလ-အရ နံရံ၌ ရိုက်နှက်အပ်သော ငုတ်တံသင်းကိုယူ--လည်းကောင်း သိစေ။
တတ္ထဇာတကောဝေ-ဖြင့် ဘိတ္တိခီလော-ကို ဘိတ္တိယံ + ဇာတော + ခီလော ဘိတ္တိခီလော-ဟု မဇ္ဈေလောပီ သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြ--လည်းကောင်း၊ ဘိတ္တိခီလ-အရ နံရံ၌ အလိုလို ဖြစ်နေသော ငုတ်တံသင်းကိုယူ-- လည်းကောင်း သိစေ။
ဥဇုကံ ကတ္វာဖြင့် နံရံ၌ ရိုက်အပ်၏ ဟူသည် ချွန်းချိတ်ကဲ့သို့ အကောက်မဟုတ်ပဲ ဖြောင့်ဖြောင့် ပြု၍ ရိုက်နှက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။ (ဘာသာဋီကာ)
(က)တဝါကျလုံးဖြင့် ဘိတ္တိခီလောစ + ဘိတ္တိခီလောစ ဘိတ္တိခီလော-ဟု ကေသေသနည်း- သာမညနိဒ္ဒေသနည်းဖြင့် ကေသေသ်ဖွန် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေသည်။
(ခ) ဝင်္ကော အာကောဋိတော ဝေ-ဖြင့် နာဂဒန္တအရ-တတ္ထဇာတက ငုတ်တံသင်းကို မယူရ။ (သဒိသူပစာအားဖြင့်) ဆင်စွယ်ကဲ့သို့ ရိုက်နှက်အပ်သော ကောက်သောငုတ်ကိုသာ ယူ-သိစေသည်။

၇။ ဘိန္ဒိဝါလ၊ ဘိဏ္ဍိဝါလ၊ ဘိန္ဒိဝါဠ၊ ဘိဏ္ဍိဝါလ

ကဏယော ဘိန္ဒိဝါလောစ (ဓာန်) ဘိန္ဒနသီလတာယ ဘိန္ဒိ၊ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ တေနာတိ ဝါလော အလော။ ဘိန္ဒိ+သော+ဝါလောစာတိ **ဘိန္ဒိဝါလော**၊ ဋ္ဌတ္တေ **ဘိန္ဒိဝါဠော**၊ ရဿော။ (ဓာန်၊ ဋီ၊ ၃၉၄။) ကို ထောက် **ဘိန္ဒိဝါလ၊ ဘိန္ဒိဝါဠ**-၂-ပါဌ်သာသင့်။

၈။ ဘိတ္တိခီလ

(က) သံဝဏ္ဏနာထောက်လျှင် ဘိတ္တိခီလ-ဟူသော သဒ္ဒါတခုတည်းက သတ္တိပြားလျက် အနက် နှစ်မျိုး ဟောစွမ်းနိုင်သောကြောင့် ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်း။ ဒိလေသနည်း။ တန္တနည်း။ သဒ္ဒါတူ အနက်ကွဲ တခုကြွင်းပြုထားသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း။ ကေသေသနည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ဆနည်း) အပေါင်းဖြစ်သော ဥဇုကဘိတ္တိဝိလ၊ ဝင်္ကဘိတ္တိဝိလတို့၏ **"ဘိတ္တိဝိလ"**အမည်ကို အစိတ် ဖြစ်သော ဥဇုကဘိတ္တိဝိလ၌တင် ကေဒေသူ/ ရှုဋ္ဌိ (ဥဇုကံ ကတ္ဝာ-ထောက်)

(၁) ကို ထောက်လျှင် ဆိုလတ့်သော နာဂဒန္တမှကြွင်းသော နံရံ၌ ရိုက်နှက်အပ်သောဝတ်နှင့် နံရံ၌ အလိုလို ဖြစ်နေသောဝတ်များကိုသာ ယူရသောကြောင့်--ပါရိသေသနည်း။

နာဂဒန္တ-၌ သဒိသူပစာ

အတူဖြစ်သော ဆင်စွယ်၏ **"နာဂဒန္တ"**အမည်ကို အတူရှိသော ရိုက်နှက်အပ်သော ကောက်သော ဝတ်၌ တင် သဒိသူ/ရှုဋ္ဌိ။

(ဂ) အင်္ကုသကေ

ဌာန-ချွန်း၏ **"အင်္ကုသက"**အမည်ကို ဌာနီ-ချွန်း၌ ချိတ်ထားသော ဥစ္စာ၌တင် ဌာနူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။

◆ **အင်္ကုသကေ လဂ္ဂေတွာ ဌပိတဘဏ္ဍံ။ (ဌ-၁-၂၈၄၊) ထောက်။**

၁၀။ **အာကာသဂတိ-၌ ဓာတ်အရ** ထေယျ စေတနာပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထိုကိုယူသဖြင့် ထိုနှင့်အတူ ဥပါဒ်သည့် စိတ္တဇရုပ်တရားများကိုလည်း ယူအပ်၏။ ထိုသည်ခန္ဓာငါးပါးတည်း။ လောကောနှင့်အတူထုတ်လေ။

အမှာ ဘိတ္တိ နိဿာယ ဌပိတံ ဘိတ္တိ ဃံသန္တော အာကာသဂတိ-ဝါကျ၌ "ဝါကျဓာတုတည်းဝယ်ဝိဘတ်တူ ပုဒ်နှစ်ခု ပါရှိုးထုံးစံ မရှိသောကြောင့် ဌပိတံ-နောက်၌ ဘိတ္တိ-ပုဒ်ထပ်ပါနေသည်ကား မကောင်း"ဟု ဘာသာဋီကာ ဆိုးဖြတ်သည်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၄)

၃၃-စေတီ ပုစ္ဆာ၊

(က) နာဝင္ဂေ ပဌမံ ထာဝ နာဝံ ဒဿေန္တော **"နာဝါ နာမ ယာယ တရတီ"** တိ အာဟ။
(ခ) တတ္ထ ဌာဝ အန္တမသော ရဇနဒေါဏိကာပိ ဝေဏုကလာပကောပိ "နာဝါ"တွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော ၁။
(ဂ) သီမာသမ္မုန္နနေ ပန ဓုဝနာဝါ အန္တော ခဏိတွာ ဝါ ဖလကေဟိ ဗန္ဓိတွာ ဝါ ကတာ သဗ္ဗ န္တိမေန ပံရိဋ္ဌေဒေန တိဏ္ဏံ ဝါဟနိကာ ဝေ ဝဋ္ဋတိ။
(ဃ) ဣဓ ပန ကေဿပိ ဝါဟနိကာ "နာဝါ"တွေဝ ဝုစ္စတိ။
(င) နာဝါယ နိက္ခိတ္တန္တိ ယံကိဉ္စိ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံဝါ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓံဝါ။

(ဌ၊ ၂၈၉။ သာရတ္ထ။ ဒု၊ ၁၄၁။ မဏ္ဍူသျ။ တ၊ ၄၁၂။ ဘာသာဋီ၊ တ။ ၁ ။)

http://www.dhammadownload.com

၂။ ဂ-အနုသန္ဓေ။ ဃ-ပုစ္ဆာထက်ပြပါ။
၃။ ၁-ဂ-ဃ-င-တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ရဇနဒေါဏိကာကို အစိတ်အပေါင်း၀စနတ္ထပြု၍ အပေါင်း၀စနတ္ထကိုသာ ဉာဏ်ကောက်ပါ။
၅။ ကလာပကော-၌ ကလာပဝယ် နောက်ပုဒ်၏ ဓာတ်ကို ၀တ္ထမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်ပဒမာလာ။ ဝေဏုကို ဓာတုပစ္စယ ဝေဖန်ပါ။
၆။ (က၊ ၁၊ င) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံ၀ဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (ဂ) ဝါကျ၌ ခဏိတွာဝါ၊ ခဏိတာဝါ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေ ရှိရာသင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (က) သံ၀ဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ ရသင့်သော နယပစာရကို ဆိုရိုးကျဖြေပါ။
၁၀။ ဝေဏုကလာပကော၌ ဝေဏု၏ ၀ေ၀စနဟာရကိုထုတ်ပြပါ။

= =

၂။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (၁)ဖြင့် ဤနာဝါနာမ ယာယတရတိ-ဟူသော စကားရပ်၌ အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် ဆိုးရည်ကျင်းကို လည်းကောင်း၊ ဝါးစည်းကိုလည်းကောင်း၊ နာဝါဟူ၍သိအပ်သောဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ နဒီပါရသိမ်သမုတ်ရာဝယ် ယူအပ်သောလှေအထူးကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဂ)မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် ဂ-ဖြင့် နဒီပါရသိမ်သမုတ်ရာ၌ အယုတ်ဆုံးသုံးယောက်ကို ဆောင်နိုင်သော လှေသည်သာလျှင်အပ်၏။ (ဝါ) သုံးယောက်ကို ဆောင်နိုင်သော လှေကိုသာ နာဝါဟူ၍ ဆိုအပ်သောဟု ပြဆို၏။ ဤနာ၀ဋ္ဌကထာ၌လည်း အယုတ်ဆုံး သုံးယောက်ဆောင်နိုင်မှသာ နာဝါဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ ဤနာ၀ဋ္ဌကထာ၌ ဘယ်နှစ်ယောက် ဆောင်နိုင်သောလှေကို နာဝါဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (သ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား ဤနာ၀ဋ္ဌကထာ၌လူတစ်ယောက်ဆောင်နိုင်သောလှေကိုလည်းနာဝါဟူ၍ပင်ဆိုအပ်ပါ၏ဟူလို။

၃။ (က) အနုသန္ဓေ၊ (၁) လဒ္ဓဂုဏ်၊ (ဂ) ဝိသေသဝါကျ။
ဃ-သည် နဒီပါရ သိမ်သမုတ်ရာ၌ ယူအပ်သော လှေမှတပါး ဤ နာ၀ဋ္ဌကထာ၌ ယူအပ်သောလှေကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ (**တနည်း**) ဤနာ၀ဋ္ဌကထာ-၌လည်း အယုတ်ဆုံး-၃-ယောက်ကို ဆောင်နိုင်မှသာ နာဝါ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော-ဟု စုဒ်ရှိ၍ သက် ဝါကျာရမ္ဘ။ (**တနည်း**) ဤနာ၀ဋ္ဌကထာ-၌ ယူရမည် လှေအထူးပြ ဝိသေသဝါကျ။ (င) ပက္ခန္တရ။

၄။ ရဉ္ဇတေ အနေနာတိ ရဇနံ။ ရဉ္ဇ + န (ဆိုးရည်ရ၏) (ကရဏသာဓန)
ဒဝတိ ဝဟတီတိ ဒေါဏိ။ ဒု + ဏိ။ (ကတ္တားသာဓန) ဒေါဏိဝ + ဒေါဏိကာ။ (သွတ္ထ-က။)
ရဇနဿ + ပက္ကပနာ + ဒေါဏိကာ ရဇနဒေါဏိကာ။
ရဇန - အရကား ဆိုးရည်ဖြစ်သည် မှချ။
ထို၏ + ထည့်စရာကျင်းနှင့် ဌာနီ + ဌာန စပ် ဌာနူပစာ။
ပုဒ်လုံးကား ဆိုးရည်ထည့်စရာကျင်းရ၏။

(**တနည်း**) ရဇနဿ + ပက္ကပနံ + ဒေါဏိ ရဇနဒေါဏိ။ ရဇနဒေါဏိဝ + ရဇနဒေါဏိကာ - ဟုပြု။

http://www.dhammadownload.com

စေနစ္ဆမှတ်ဖွယ်

ဝါယတီတိ ဝေကု။ (ဝေ+ကု) (ရူပသိဒ္ဓိ) ကလံ အဝယဝဘာဝံ+ပါတိ ရက္ခတီတိ ကလာပေါ။ (ဓာန်ဋီ) ကလာပေါယေဝ ကလာပကော။ ဝေကူနံ + ကလာပကော ဝေကုကလာပကော။

နဝတိ တရတိ ယာယာတိ နာဝါ။ နု + အ။ နာဝါယံ + တိဋ္ဌတီတိ နာဝဋ္ဌ။ (နာဝါ+ဌာ+ကွိ) ဘဏ္ဍာရဏ်။ ဂဠုန်ပျံ-၌ ဩရကော ပါရံ နေတီတိ နာဝါ-ဟုကြံသည်။

၅။ ကလာပ-၌ ကလသဒ္ဒူပပဒ + ပါ - ဓာတ်ယူ၍ - ပါတိ၊ ပန္တိ၊ ပါသိ၊ ပါထ၊ ပါမိ၊ ပါမဟုစဉ်။ ဝေကု - ဝေ - ဓာတ် (ရှု) ဝီ **(အနည်း)** ဝါ (ကွာဒိမောဂ်) + ကု။

၆။ (က)ယာယ တရတိ-ဖြင့် နာဝါ-၌ နု-ဓာတ်၏ တရဏ-အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း ကရဏသာဓ် အနက်၌သက်လည်းကောင်း၊ နဝတိ တရတိ ယာယာတိ နာဝါ-ဟုပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

(ခ)ဖြင့် နာဝါ-အရ ပကတိလှေကို ဘာမက ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် အယုတ်ဆုံး ကမ်းတစ်ဖက်သို့ ကူးမြောက်ကြောင်း ကူးမြောက်ရာဖြစ်သော ဆိုးရည်ကျင်း၊ ဝါးစည်း-စသည်တို့ကိုလည်း ယူရမည်-ဟု သိစေပါသည်။

(ဂ)ဖြင့် နာဝါနိက္ခိတ္တ-အရ အလုံးစုံသော ဗှာန္ဓြေဖြင့် ဖွဲ့အပ်သောဘဏ္ဍာ၊ ဗှာန္ဓြေဖြင့် မဖွဲ့အပ်သော ဘဏ္ဍာ (ဝါ) သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ဘဏ္ဍာ အားလုံးကို ယူ-သိစေသည်။

၇။ (ဂ) အန္တော ခဏိတ္တာဝါ၊ အန္တော ခဏိတာဝါ

အန္တော ခဏိတာတိပဒံ ဓုဝနာဝါတိပဒဿ ဝိသေသနံ၊ ခဏိတ္တာတိပိ အတ္ထိ။ ကတာတိပဒေ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ။ (ပါရာ။ ယော။ ၈၅၆)ထောက် အန္တော ခဏိတာ-ဟုရှိလျှင် အန္တော-၌။ ခဏိတာ၊ ထွင်းအပ်သော။ ဓုဝနာဝါ-သံည်။ ဝဍ္ဍတိ၊ ၏။ ဟုပေး။ ဓုဝနာဝါ-ပုဒ်၌ ဝိသေသနစပ်။ ခဏိတ္တာ-ဟုရှိလျှင် ကတာ-၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ ဝိသေသနစပ်။ ဤသို့ -၂- မျိုး ရသောကြောင့် - ၂- ချက်သင့်။

ဝေကု + ဝေနု

ဝေ - တန္တု သန္တာနေ၊ ဝါယတီတိ ဝေကု၊ ဝေနုဝါ။ (ရူပသိဒ္ဓိ) ထောက် နှစ်ပါဌ်သင့်။

(ခ) ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ

အာကာရကိုငဲ့လျှင် ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကံ-ပုဒ်ကိုငဲ့လျှင် ဝေဒိတဗ္ဗောဟု နှစ်မျိုးဖြစ်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ "အာကာရကိုငဲ့၍ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဟု လိင်ထားသည်။ ယောနော၌ကား ကံ-ကိုငဲ့၍ ထားအပ်၏-ဟူ၍ ဆိုအပ်၏"။ ဤသို့ မအူနိသျ (တ-၄၁၂။) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း -၂-ပါဌ်သင့်။

※ **ကြိယာမှာ၊ ကံ + အာကာ၊ ဝါစာငဲ့မပြီး (မအူသျ၊ ခု၊ ၂၀၀)**

၈။ (က) နာဝါ

အစိတ်-ပကတိလှေ၏ "နာဝါ"အမည်ကို အပေါင်း-ပကတိလှေနှင့်တကွ ကမ်းတဖက်သို့ ကူးစရာ ဆိုးရည်ကျင်း၊ ဝါစည်း-စသည်တို့၌တင် ကေဒေသူပစာ။ ဥပလက္ခဏ။ နိဒဿနနည်း။ (ခ-ဝါကျထောက်)

(အနည်း) အတူဖြစ်သောလှေ၏ "နာဝါ"ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော ဆိုးရည်ကျင်း၊ ဝါစည်းယယ်၌တင် သဒိသူပစာ/ ရုဋ္ဌီနည်း။

၁၀။ ဝေကု၏ဝေဝစနု ယာရ----ဝေဠု၊ တစသာရ၊ ဝံသော။ (ဓာန်။ ၅၉၉/၆၀၀)

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဉယျာဉ် (၄၅)

၅၀–အစိုးရ၊

(က) သာမိကံ ပရာဇေတီတိ ဝိနိစ္ဆယိကာနံ ဥက္ကောစံ ဒတွာ ကူဋသက္ခိ ဩတာရေတွာ အာရာမသာမိကံ ဇိနာတီတိ အတ္ထော။

(ခ) အာပတ္တိပါရာဇိကဿာတိ န ကေဝလံ တဿေဝ၊ သဒ္ဓိံ တဿ အတ္ထသာဓကေ ပဝတ္တာနံ ကူဋဝိနိစ္ဆယိကာနမ္ပိ ကူဋသက္ခီနမ္ပိ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။

(ဂ) တွေ့ စ သာမိကဿ ဓုရနိက္ခေပဝသေနေဝ ပရာဇယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) အနိက္ခိတ္တဓုရော ဟိ အပရာဇိတောဝ ဟောတိ။

(၄။ ၂၉၅။ သာရတ္ထ။ ၁၄၃။ မဇ္ဈူသျ၊ တ၊ ၄၂၈။ ဘာသာဋီ၊ တ။ ၁၆။)

၁။ တဿေဝ၊ တဿတို့၌ ထည့်သင့်သော ဝိသေသနပါဌ်ကိုထည့်၍ ကူဋဝိနိစ္ဆယိကာနမ္ပိ–၌ အဘိဓာနတ္တ ထင်ရှားစေလျက် (ခ)ဝါကျကိုသာ အနက်ပေးပါ။

၂။ တွေ့–အစွဲနှင့် ညီညွတ်အောင် မှန်ကန်စွာ ဌပနာသွင်း၍ (ဂ)ကို သာဘောဂပုစ္ဆာနည်းဖြင့် ကျမ်းတက် ပြပါ။ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို)

၃။ ခ–ဂ–ဃ–တို့ကို ရှေ့နောက်ထောက်သ အကြောင်းပြ၍၊ အသီးသီး ဝါကျအမည်ပေးခဲ့ပါ။

၄။ (ခ) ဝါကျပါ ကူဋဝိနိစ္ဆယိကာ–ကို အစိတ်ပေါင်း ဝိဂ္ဂဟပြု၍၊ အပေါင်းဝိဂ္ဂဟ၌သာ ဉာသ်နည်းအရ ကောက်ပါ။

၅။ ကူဋ၊ သက္ခိ၊ နိက္ခိတ္တ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဥက္ကောစ–ပုဒ်တို့ကို ဓာတုပစ္စယအားဖြင့် ခွဲခြားဖော်ပြပါ။

၆။ (က)ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။

၇။ က–၌ ဥက္ကောစံ/ဥက္ကောဋံ–ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်မြတ်ရာပါဌ်ကို သဒ္ဒယုတ္တိပြ၍ ဆုံးဖြတ်ပါ။

၈။ (ခ)ဝါကျပါ အာပတ္တိပါရာဇိကဿ–၌ ရသင့်သောနည်း (က)ဝါကျပါ သာမိကံ–၌ ရသင့်သောဥပစာတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၁၀။ (က) ဝါကျ သာမိကံ ပရာဇေတိ–၌ သာမိကံ–အရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာကို ကောက်ယူ၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရ နေတ္တိနည်း သဋ္ဌာယတနတိုင်ရုံမျှ ဝေဖန်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (ခ) အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာတိ–ကား။ ကေဝလံ–သက်သက်။ (ဓမ္မံ–အသုံးအဖြတ်ကို။ စရန္တဿ–ပြုသော။ (ထည့်) တဿေဝ၀ဘိက္ခုနော–လျှင်။ (ပါရာဇိကံ–သည်။) န (ဟောတိ) သေး။ သဒ္ဓိံစ္စ–၍။ (ဓမ္မံ။ စရန္တဿ–သော။) (ထည့်) တဿဘိက္ခုနော–၏။ အတ္ထသာဓကေ–၌။ ပဝတ္တာနံ–ကုန်သော။ ကူဋဝိနိစ္ဆယိကာနမ္ပိ–စဉ်းလဲကုန်သော အသုံးအဖြတ်ကိုပြုတတ်ကုန်သော ရဟန်းတို့အားလည်းကောင်း။ (မအ္ဇူ) (ဝါ) စဉ်းလဲသော အသုံးအဖြတ်၌ ယှဉ်ကုန်သော ဝိနည်းဓိုရ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အားလည်းကောင်း။ (သာရတ္ထ) ကူဋသက္ခီနမ္ပိ–လည်းကောင်း။ သဗ္ဗေသံ + ပါရာဇိကံ။ (ဟောတိ)

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) သာခေါ်ဒါဒမှုန္တာ

၂။ ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် သာမိကံ ပရာဇေတိ-ဟုဆို၏။ ယင်း သာမိကံ ပရာဇေတိ-၌ ကူဋဝိနိစ္ဆယိက ဝိနည်းဓိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ရှုံးခြင်းကိုသိအပ်ပါသလော။ အဘယ်၏ အစွမ်းဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း။ စုဇ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

စ-ဆုတ်။ ဇေတ္တ ဇေတာသို့ သာမိကံ ပရာဇေတိတိဝဏနေ-၌။ (မအ္ဘ)

ဇေတ္တ = ဤတရားစွဲရာ၌။ (ဘာသာဋီကာ)

ဇေတ္တ တွင်ဤဓမ္မံ စရန္တော - ဟူသောပုဒ်၌။ (ဝေယာနော)

(ခ) မုန္တာ

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် အာပတ္တိပါရာဇိကဿ-ဟုဆို၏။ တရားစွဲဆိုသော ရဟန်းသည်သာ ပါရာဇိကကျပါသလော။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း ပါရာဇိကကျပါသနည်း။ (ခ)မိန့်။

(ဃ) အနုသာသနေ

ဤသို့(ဂ)ဖြင့် သာမိကံ ပရာဇေတိ-၌ ပိုင်ရှင်၏ ဝုရနိုက္ခေပ၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ရှုံးခြင်းကို သိအပ်ကြောင်းပြဆိုပြီး၍ ဒိနမ္မအခါ၌ သုံးခွင့်မကြားရပ်ကို ဖော်ထုတ်အားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည်(ဃ)မိန့်။

၃။ (၁) ပက္ခန္တရ။ (ယင်း၁-၌ နကေဝလံ တံသေဝ-ကား ဖျော်ဖိုရေကဝါကျ။ ဆင်္ခိုင္စကာ-တဿ (လ) သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကာ-ကား အနွယဝါကျ။)

(ဂ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ယ = ယုတ္တိဒင္ဂိကရဏ။ (ဘာသာဋီကာ) ကာရဏ။ (မအ္ဘ)

ကုစ္စိင်ဇောန ဘာဏာရေန အနုတိတ္ထံ ကူဋဝေ။ (ကူ + အဋ + အ)

(တနည်း) ကုဋိတဗ္ဗော ဆိန္ဒိတဗ္ဗောတိပိ ကူဋော။ (ကုဋ+ဏ) (တန်ဋီ-ဝဂ်ရ) ဝိနိစ္ဆယနံ ဝိနိစ္ဆယော။ ကူဋော ရ-သော + ဝိနိစ္ဆယောစာတိ ကူဋဝိနိစ္ဆယော။ ကူဋဝိနိစ္ဆယေ + နိယုတ္တော ကူဋဝိနိစ္ဆယိကာ။

ကူဋဝိနိစ္ဆယ-အရ စဉ်းလဲသော အဆုံးအဖြတ်သည် မှာ။

ထို၏ + ယှဉ်ရှာအာဝိနည်းဓိုရ်ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏော စပ် ဌာန။

ထိုကာ = ဇစ္စည်းအရကား အဆုံးအဖြတ်၌ ယှဉ်ကုန်သော ဝိနည်းဓိုရ် ရဟန်းတို့ရေ။

◆ **ကူဋဝိနိစ္ဆယိကာနန္တိ ကူဋဝိနိစ္ဆယေ နိယုတ္တာနံ ဝိနယဓရာနံ။ (သာရတ္ထ)**

(တနည်း) ဝိနိစ္ဆယ + ကရောန္တီတိ ဝိနိစ္ဆယိကာ။ ကူဋာစ ဌ- ဝေတာ ဝိနိစ္ဆယိကာစာတိ ကူဋဝိနိစ္ဆယိကာ။ (မအ္ဘသျ)

ကူဋ - အရ စဉ်းလဲအည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဓုက်သည် မှာ။ = =

ထို၏ + အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏော စပ် ဌာန။

ကူဋဝိနိစ္ဆယိက-ပဒ်လုံးအရကား - - - စဉ်းလဲသော အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော ရဟန်းတို့ရေ။

ရေစန္ဒ္ဒပ္ပမှတ်စွယ်

ရမဋ္ဌိကာ သုတာ ဖုတ္တိ + သော + သက္ကိစာတိ ကူဋသက္ကိ။ ... နိက္ကိတ္တော၊ အနိက္ကိ ...

အနိက္ကိတ္တော + (အရေမာ) ဇေတ္တေန သာမိကော ... အနိက္ကိတာ ...

၅။ ကူဋ = ကု + အဋ + အ။ (တနည်း) ကုဋ + ဏ။ (တန်ဋီ)

သက္ကိ = သက + ဏ။ နိက္ကိတ္တ = နိ + ဒိပ + တ။

http://www.dhammadownload.com

ဝိနိစ္ဆယ = ဝိ + နိ - ရှေး + စယ် (ဓာတ်)၊ + ဇာ (ပစ္စည်း)။ ဝိ + နိ-ရှေး + သိဒ္ဓိ + အ။

✤ နိစ္ဆယနံ့ နိဏ္ဏယနံ့ နိစ္ဆယော၊ စယ-ဂမနတ္ထော ဒဏ္ဍကော ဓာတု၊ စဿ ဒွိတ္တံ၊ ဆတ္တံ၊ နိ ဘုသံ ဆေဒနံဝါ နိစ္ဆယော၊ ဆိဒိ ဒွိဓာကရဏေ၊ ဣဿဿတ္တံ၊ ဓဿ ယကာရော၊ ဆဿ ဒွိတ္တံ၊ (ဓာန်ဋီ၊ ၁၅၉၊)

ဥက္ကောစ = ဥ + ကုစ + ဏ။ (ဓာန်ဋီ)

၆။ အာရာမသာမိက-ဖြင့် သာမိက ပါရာဇိက-၌ သာမိက-အရ အာရာမ၏ အရှင်သခင်ကိုယူသိစေ။

ဇိနာတိ-ဖြင့် ပရာဇေတိ-၌ ပရာ-ဥပသာရ၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇိဓာတ်၏ ပရာဇယအနက်ဟော-လည်းကောင်း သိစေ။

✤ ဇိ ဘူကိ ဇယေ ပရာဇယေ၊ (ဓာတွတ္ထ၊ ၁၃၉၊)

(တနည်း) ဇိနာတိ-ဖြင့် ပရာဇေတိ-ရှုံးစေ၏ ဟူသည် ဇိနာတိ = တရားစွဲဆိုသောသူက အာရာမ်ပိုင်ရှင်ကို အနိုင်ယူခြင်းပင်တည်းဟု သိစေသည်။

ဝိနိစ္ဆယိကာနံ ဥက္ကောစံ ဒတွာ ကူဋအဍ္ဍကာရကော-ဖြင့် အာရာမသာမိကံ ဇိနာတိ-အာရာမ်ပိုင်ရှင်ကို အောင်နိုင်၏ဟူသည် ဝိနည်းဓိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား တံစိုးလက်ဆောင်ထိုး၍ လည်းကောင်း၊ မတရားသက်သေပြ၍ လည်းကောင်း အောင်နိုင်ခြင်းမျိုးတည်းဟု သိစေ။

၇။ **ဥက္ကောစ+ဥက္ကောဋ**

ဥက္ကောစကား -ဥ + ကုစ + ဏ။ ဥက္ကောဋကား ဥ + ကုဋ + ဏ။ ဤနှစ်ပါဌ်လုံးသည် "တံစိုးလက်ဆောင်"ဟူသော အနက်ဟောပုဒ်များ ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဥက္ကောစ ဥက္ကောဋန္တိစ ဒွေ ပရိယာယာ-ဟု ယောဇနာ-(၁၇၂) ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း -၂- ပါဌ်သင့်။

၈။ **(ခ) အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ**

အစိတ်ဖြစ်သော တရားစွဲဆိုသောရဟန်းကို "အာပတ္တိပါရာဇိကဿ"ဟု မှတ်၍ဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော တရားစွဲဆိုသောရဟန်း၊ ကူဋဝိနိစ္ဆယိကရဟန်း၊ ကူဋသက္ခိရဟန်းတို့ကို လည်းရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ/နိဒ္ဒေသန/(ဧကဒေသူ)။

(က) သာမိက

အပေါင်းဖြစ်သော ပိုင်ရှင်မှန်သမျှ၏ "သာမိက"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အာရာမ်ပိုင်ရှင်၌တင် ဧကဒေသူ။ ရုဠှီနည်း။

၁၀။ **သာမိက**-အရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သာမညအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ၊ အာဟာရတည်း။ ထိုခန္ဓာငါးပါးကား (ပ)နာမ်ရုပ်၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုနာမ်ရုပ်ကား အဇ္ဈတ္တတန၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြရှင်ယှဉ်၍ အာရယ့်အားဖြင့် ပဒဋ္ဌာန်ကို ဖြစ်စေခြင်းသည် ပဒဋ္ဌာနဟာရမည်၏။

✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၆)

(က) ဝိဟာရဌေပိ စတုဟိ ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တံ ဝုတ္တနယမေဝ။
(ခ) အဘိယောဂေပိ စေတ္ထ စာတုဒ္ဒိသံ သံဃံ ဥဒ္ဒိဿ ဘိက္ခူနံ ဒိန္နံ ဝိဟာရံ ဝါ ပရိဝေဏံ ဝါ အာဝါသံ ဝါ မဟန္တမ္ပိ ခုဒ္ဒကမ္ပိ အဘိယုဉ္ဇတော အဘိယောဂေါ န ရုဟတိ။
(ဂ) အစ္ဆိန္ဒိတွာ ဂဏှိတုမ္ပိ န သက္ကောတိ။
(ဃ) ကသ္မာ? သဗ္ဗေသံ ဓုရနိက္ခေပါဘာဝတော။
(င) န ဟေတ္ထ သဗ္ဗေ စာတုဒ္ဒိသာ ဘိက္ခူ ဓုရနိက္ခေပံ ကရောန္တီတိ။

(ဋ၊ ၂၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၁၄၄။ မအူသျှ၊ တ၊ ၄၃။ ဘာဋီ၊ တ၊ ၁၇။)

၁။ ဃ-င-တို့ကို ဝါကျအပြန်အလှန်အနက်ပေးပါ။
၂။ ဃ-သာဘောဂပုစ္ဆာ။ င-အနာ ဘောဂပုစ္ဆာတက်ပြပါ။
၃။ ခ-စသော ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ခ-၌ စာတုဒ္ဒိသံ-ကို အစိတ်ပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်း၌ ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ သဗ္ဗေသံ-၌ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ပဒမာလာ၊ အဘိယုဉ္ဇတောကို နာမပဒမာလာစဉ်ပြပါ။
၆။ ခ-ဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ င-၌ ကရောန္တီတိ + ကရောန္တိ - ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ခ-သံဝဏ္ဏနာကိုထောက်၍ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗပါဠိတော်၌ ဖြစ်သင့်သော နယူပစာရကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ အဘိယုဉ္ဇတော - အရကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။
(ဃ-င) ဝါကျအပြန်အလှန်

ကသ္မာ - ကြောင့်။ (န ရုဟတိ - နည်း။ န သက္ကောတိ - နည်း။) သဗ္ဗေသံ - တို့၏။ ဓုရနိက္ခေပါဘာဝတော-ကြောင့်။ န ရုဟတိ။ န သက္ကောတိ။ (ကသ္မာ-ကြောင့်။ ဓုရနိက္ခေပါဘာဝေါ-သည်။ ဟောတိ-နည်း။) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်။ ဧတ္ထ-၌။ ဘိက္ခူ-တို့သည်။ ဓုရနိက္ခေပံ-ကို။ န ကရောန္တိ-ကုန်။ (တသ္မာ။ ဓုရနိက္ခေပါဘာဝေါ-သည်။ ဟောတိ။)

၂။
(ဃ) သာဘောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည်(ခ-ဂ)ဖြင့် မြန်မာပြန်ဌပနာထား။ အဘယ်ကြောင့်တရားဆင်ခြင်းသည် မတက်ရောက် (အထမမြောက်)ပါသနည်း။ ပရပရိဂ္ဂဟိတ အဿာမိကဘဏ္ဍာပင်ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဂဏှိ) စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဃ)ဖြင့် ခပ်သိမ်းသော ရဟန်းတို့အား ဝန်ချမှု မရှိခြင်းကြောင့် စတုဒ္ဒိသာ သံဃိကကျောင်းပရဂုဏ်၊ အဝါသတို့ကို တရားဆင်သော်လည်း တရားဆင်ရာမရောက်, လုယက်၍ ယူခြင်းငှါလည်း မတတ်ကောင်း-ဟုဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် ခပ်သိမ်းသော ရဟန်းတို့အား ဝန်ချမှု မရှိပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) အနုသန္ဓေ

ပါဠိတော်၌ ဝိဟာရံ အဘိယုဉ္ဇတိ-စသည်ဖြင့် ပါရာဇိက အာပတ်တိုင်အောင် ဟောတော်မူသော ကျောင်းသည် ကျောင်းဟူသမျှ ဖြစ်ရာ၏ဟူသော ပသင်္ဂကို နှစ်စေခြင်းငှါ (ခ) မိန့်။ (ဆင်တဲဂဏ္ဌိ။ ၅၁၇။)

၃။ ၁-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။
ဃ-ကာရက။ ယင်း၌ ကသ္မာ-ကား ပုစ္ဆာ။ သဗ္ဗေသံ စုရနိက္ခေပါဘာဝတော-ကား ဝိဿဇ္ဇနာ။
င-ကာရက။ (တနည်း) ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရက။ (တနည်း) ဝိတ္ထာရ။

၄။ စတသော + ဒိသာ စတုဒ္ဒိသံ။ စတုဒ္ဒိသေ + နိသိန္နော စာတုဒ္ဒိသော။
စတုဒ္ဒိသ - အရ အရပ်လေးမျက်နှာသည် မှချ။
ထို၏ + နေသောသံဃာတော်နှင့် ဌာန + ဌာနီစပ် ဌာနူ။
က - ပစ္စည်း၏ အရကား အရပ်လေးမျက်နှာ၌နေသော သံဃာရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

စုရဿ + နိက္ခေပေါ စုရနိက္ခေပေါ။ စုရနိက္ခေပဿ +အဘာဝေါ စုရနိက္ခေပါဘာဝေါ။
ပါကာရေဟိ ပရိသမန္တတော ဝေဏိယတေ ပရိစ္ဆိန္ဒိယတေ ဋ္ဌောတိ ပရိဝေဏံ။ ပရိ + ဝေဏ + အ။

၅။ သဗ္ဗေသံ-၌ သရဓာတ်+ဗ (တနည်း) သဗ္ဗ+အ။ သရတိ၊ သရန္တိ၊ သဗ္ဗတိ၊ သဗ္ဗန္တိစသည်စဉ်လေ။
အဘိယုဉ္ဇတော-ကို အဘိယုဉ္ဇံ၊ အဘိယုဉ္ဇန္တော-စသည်ဖြင့် ဂစ္ဆန္တာဒိ-စဉ်လေ။ (အဘိ+ယုဇ+အ+အန္တ)

၆။ (၁)ဝိဟာရံဝါ ပရိဝေဏံဝါ အာဝါသံဝါ-ဖြင့် ဝိဟာရံ အဘိယုဉ္ဇတိ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဝိဟာရ-အရ ကေဒေသူပစာ, ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် များစွာသောကျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ များစွာသောကျောင်း အတွင်း၌ အသီးသီးတံတိုင်းဖြင့် ကာရံအပ်သောပရိဝုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ တခုသောလာ၍ တည်းခိုရာ ဖြစ်သော ကျောင်းကိုလည်းကောင်း ယူရမည်ဟုသိစေ။

စာတုဒ္ဒိသံ (ပ) ဒိန္နံ-ဖြင့် ဝိဟာရ၊ ပရိဝေဏ၊ အာဝါသ-အရ ပုဂ္ဂလိကဖြစ်သော ဝိဟာရ၊ ပရိဝေဏ၊ အာဝါသကိုမယူရ၊ စတုဒ္ဒိသာသံဃိကဖြစ်သော ဝိဟာရ၊ ပရိဝေဏ၊ အာဝါသကို ယူ-သိစေ။
မဟန္တမ္ပိ ခုဒ္ဒကမ္ပိ-စသည်ဖြင့် ဘာဝတ္ထ-ပြသည်။

၇။ (င) ကရောန္တီတိ + ကရောန္တိ

❋ ဟိမူရှေးထား၊ နောက်ကား ဣတိ၊ ရှိလေဘိက၊ ဟိ-ကိုဟိယသ္မာ၊ ကြံလေပါ။
ဟိ-ကိုဟိတ်ကြံ၊ မခံဣတိ၊ ရှိတုံဘိက၊ ဣတိတစ်ဘန်၊ လောပကြံ။
ဟိ-သစ္စံကြံ၊ တဖန်နောက်ရှိ၊ ဣတိ-သဒ္ဒါ၊ သမာပန၊ ကြံလေကြ။ (တွင်းကြီး။ ၁၁၆၊ ၁၁၇၊ ၁၁၈။) ဟူသော နိယံ သာကေဖြင့် -၂-ပါဌ်သင့်၏ဟု ပြေ။

၈။ ဝိဟာရံ အဘိယုဉ္ဇတိ

အစိတ်-ကျောင်း၏ "ဝိဟာရ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း-ဝိဟာရ၊ ပရိဝေဏ၊ အာဝါသတို့၌တင် ကေဒေသူ/ ရှဋ္ဌိနည်း။

✧ ဝိဟာရဋ္ဌကထာယံ ဝိဟာရောပိ ပရိဝေဏောပိ အာဝါသောပိ ဝိဟာရောဧဝ သော် ဂစ္ဆတီတိ အာဟ "ဝိဟာရံဝါ" တိ အာဒိ။ (သာရတ္ထ)

အဘိဓမ္မာရှင့် နစ္စမာတိ

အကြောင်းဖြစ်သော တရားသည် မှုတ်ရောက်ခြင်း (အထမပြောက်ခြင်း)၏ "အဘိယောဝေါ နရုမာတိ" ဟူသောအမည်ကို (င) အကျိုးဖြစ်သော ဒိုးယမုက်စွ မပြီးစီးခြင်း၌တင် ကာရကပစာ/နာနန္တရိကနည်း။ (သာရတ္ထ)

၁၀။ အဘိယာဥဏော-အရာ တရားစွဲဆိုရသော ရဟန်း၏ ခန္ဓာငါးပါးယဉ်၍ လောကကြီးကနိုင်အတွက် ထုတ်လေ။

ꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦꩦ

ဝါကျခွဲယှဉ်(၁၅)

(၄ရုံးမစွင်းသာကျခွဲရမည်အား)

(က) သတ္တုဂ္ဂုဝီ ငိုဗတ္တု တာဝ ဒိုငသအသွေန္တာ အဇ္ဈတ္တံ မာမ ယဇ္ဇ ပုမ္မ သ္တ ဝါ အမရုဏ္ဍ ဝါ မာယမ ဟိ အာယတ္တ။

(ခ) အေတ္တ ယုမ္ဘုဏ္ဍာ သာရမ်ိဳးတိနိုင္တ သတ္တု ရဲ့ရှာနို။

(ဂ) အပရဏ္ဍာန္တ မုဂ္ဂမာသာဒီနီ။

(ဃ) ဥစ္စုင်သတ္တာဒိကမ္မိ ငေတ္တဝ သဂ်ဟိတ။

(င) ကမ္မာဝိ စတုဟိ ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တ ဝတ္တနယိမေဝ။

(စ) တတ္တ ဗာဝံကေ ပန သာလိသိသာဒီနိ နိရုမ္မိတ္တာ ဝါ ကောမောက ဟုတ္တေနေဝ ဆိန္နိတ္တာ ဝါ အသိတေနွ လာယိတ္တာ ဝါ ဗဟူနိ ကေတော ဥပ္ပါဋ္ဋေတ္တာ ဝါ ဂကန္တသ ယသ္မိံ ဝိငေ ဝါ သိသေ ဝါ မုဋ္ဌိယ ဝါ မုဂ္ဂမာသာဒိဖလေ ဝါ ဝတ္တိ ဝုဂ္ဂတိ တသ္မိံ ပါမှိနာ ပေါရိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။

(၅၊ ၂၉၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၄၄။ မအူသျ၊ ထ၊ ၄၃၁၊ ဘာဋီ၊ တ၊ ၁၇။)

၁။ စ-ကိုသာ ကျနစ္စွာ အနက်ပေးပါ။

၂။ က-ကို ဟေတာလက်ဘူမြို့ရာနည်းနေ့ ထုတ်၍၊ ယာ-ကို ဖြည့်စုံကျနစွာ ဆောဒနာတက်ခဲ့ပါ။

၃။ ခ-စသည် ဝါကျခွဲ၍၊ (စ)ဝါကျ၌ ဆိုနိတ္တာ-တို့ ဆဒ္ဒါနည်းကျနစ္စွာ ထေရပ်ပါ။

၄။ အပရဏ္ဍ-ကို ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ကျနစွာဥာသ်နည်း ကောက်ပါ။

၅။ သာလိ-ကို နာမပဒမာလာ၊ ယင်း၌ စာလုံးကို အစျုစ္စာနီ အတွနေဒ္ဓင် ဝိဘတ်ဖြင့် တူတွဲရုပ် အာချာတ ပဒမာလာစဉ်ပါ။

၆။ ခ-ဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ ကျနစွာသံဏ္ဍာန် အမည်ပေးပါ။

၇။ စ-၌ နိရုပ္ပိတ္တာ၊ နိရုမ္မိတ္တာ၊ နိဒ္ဒမ္မိတ္တာ၊ နိရုဋ္ဌိတ္တာ ပါဌ်လေးမျိုးတွင် ယုတ္တတရပါဌ်ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၈။ စ-ဝါကျ၌ ဖြစ်သင့်သောနည်းနှင့် အပရဏ္ဍ-၌ ဖြစ်သင့်သော ဥပစာ-တို့ကို ကျနထင်ရှားစွာရေးပါ။

၉။ ဂကန္တဿ-၌ စာတွဲစ္စာကိုယူ၍ ဗိုဒ္ဓိယောဘ်ရကပ်ဒရ ခန္ဓိတ္တိနည်းဖြင့် ထုတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

[illegible] (၃–၁၄၄)နှင့်အညီ ယထာကမ–နည်းဖြင့် အနက်ပေးရမည်။

◆ ယသ္မိံ သမယေ ... [illegible] ...
ဂဏ္ဍေသု ယသ္မိံ ... ဝတ္ထု ပူရတိ၊ ... [illegible] ... ဂဏ္ဍေသု ယသ္မိံ သေ ဝတ္ထု ပူရတိ၊
အသိတေန လာယိတ္ဂာ ဂဏ္ဍေသု ယသ္မိံ ... ဝတ္ထု ပူရတိ၊ ဗဟူနိ ကောတော ဥပ္ပါဒေတွာ ဂဏ္ဍေသု
ယသ္မိံ မုဂ္ဂမာသာဒီဖလေ ဝတ္ထု ပူရတိတိ ဝေမေတ္ထ ယထာက္ကမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ (သာရတ္ထ)

(က) ဗဟောဇ္ဈာ ... [illegible]

၂။ ယခုအခါ၌ ... [illegible] ... ဖြစ်သော ကြောင့် (ဟိတ်)
ဝေတ္တဲ့ ... [illegible] ... ဆရာသည် (က) မိန့်။
မှတ်ချက် အနုသည် ... ဝါကျများ၌ ... [illegible] ... ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့်"
ဟူသော ဟိတ်ကို ဆိုင်သမှတ်သားထားရမည်။

(ဃ) ... [illegible]

ဆရာ–သည် (ဂ)ဖြင့် မုဂ္ဂမာသ–စသည်သည် အပရဏ္ဍ–မည်သော ... ဟုဆို၏။ ... [illegible] ... တို့ကို
သာ အပရဏ္ဍ–အရ ယူရပါမည်လော ... [illegible] ... ကို ယူနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)
မိန့်။ (ဥစ္ဆု ... [illegible] ...)
(တနည်း) ဆရာ–သည် (၁–ဂ)နှစ်ဝါကျဖြင့် ... [illegible] ... မုဂ္ဂမာသ–စသည်တို့သည်
အပရဏ္ဍ မည်သော–ဟုဆို၏။ ဥစ္ဆု ... [illegible] ... ယူရမည်နည်း။ ... အပရဏ္ဍ
... [illegible] ... (စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ ...)

(င) ပုဏ္ဏ

ဆရာ–သည်(ဃ)ဖြင့်ဥစ္ဆုခေတ္တ–စသည်တို့ကို အပရဏ္ဍ–၌သွင်းယူရမည်ဟုဆို၏။ ... [illegible] ...
၌ လေးဌာနတို့ဖြင့် ထားအပ်သော ... [illegible] ... ထားအပ်သော ... [illegible] ... အဘယ်သို့
သိရပါမည်နည်း –စုဒ်ကြောင့် ... မိန့်။

(စ) ... [illegible]

... [illegible] ... (င)ဖြင့် ... [illegible] ... ပြီးသောနည်း ... [illegible] ...
... [illegible] ... ဖြစ်စေသော
... [illegible] ... (စ)မှ မိန့်။
(၁) ... [illegible] ... (က) ... [illegible] ... (ဃ) ... [illegible] ...
(င) ဝါကျ ... [illegible] ... (စ) ဝိသေသ (မဖော်) ဝါကျ ... [illegible] ...

တစပ် ... [illegible] ... ဝိသေသနဲ့ သံ–စပ်။
... [illegible] ... အပရဏ္ဍ။
အပရ–အရ နောက်ဖြစ်သော ... [illegible] ...
ထို၏ + အစာနှင့်ကာလ + ... [illegible] ...
အပရဏ္ဍ–ပုဒ်လုံးအရကား ... [illegible] ... နောက်ကာလ၌ ဖြစ်သော အစာ ... [illegible] ...

61B

http://www.dhammadownload.com

ထိုသို့ပင် ရခြားသော်လည်း အပရဏ္ဏ-ဟူသောပုဒ်သည် ဤ၌ ဥပစာသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် မုဂ္ဂမာသ-စသော ပဲမျိုးသည်သာ ဖလူပစာအားဖြင့်ရ၏။ ဥစ္ဆုခေတ္တ-စသည်တို့ကား ကေဒေသူပစာအားဖြင့်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အပရဏ္ဏာသ + ပုဗ္ဗေ + ပဝတ္တံ အန္နံ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ။

ဗီဇာနိ ဒိပန္တိ ဧတ္ထာတိ ခေတ္တံ။ (ဒိပ + တ)

(ထနည်း) ဒိတ္တံ ဗီဇံ + တာယတီတိ ခေတ္တံ။ (ဒိတ္တသဒ္ဒူပပဒ + တာ + အ) (သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၃။)

အသန္တိ လုနန္တိ တေနာတိ အသိတံ။ လဝိတ္တံ။ အသု + တ။ (မ-ဋီ။ ၃။ ၁၉၆။)

သာလိ + အာဒိ + ဧတေသံ ဓညာနန္တိ သာလိသီသာဒီနိ။ ဥသတိ ဒဟတီတိ ဥစ္ဆု။ (ဏွာဒိ။ ၄၂။)

ဥစ္ဆုနံ + ဇာတံ + ခေတ္တံ ဥစ္ဆုခေတ္တံ။ ဥစ္ဆုခေတ္တံ + အာဒိ + တေသာတိ ဥစ္ဆုခေတ္တာဒိ။

သာလိနော + သီသံ သာလိသီသံ။ သာလိသီသံ + အာဒိ + ဧတေသံ သီသာနန္တိ သာလိသီသာဒီနိ။

၅။ သာလိ-ကို အဂ္ဂိနှင့်အတူ ပုံလိင်၊ ရတ္တာဒိစဉ်။

သာလ-စာတ်ယူ၍ အသာလာ၊ သာလာ၊ အသာလူ၊ သာလူ-စသည် စဉ်။

ဓာတုပစ္စယမှတ်ဘွယ်

မုဂ္ဂ = မုဒ + ဂက်။ **(ထနည်း)** မုစ+ဂ။ **ဥစ္ဆု**=ဥသ+ဆုက်။ **(ထနည်း)** ဣသု+ဥ။

မာသ = မသ + ဏ။ **(ထနည်း)** မာသဒ္ဒူပပဒ+အသ+အ။ **ဗီဇ** = ဝိ+ ဇနေ+ကွိ။

မုဒ္ဒိ= မု + တိ။ **ဟဏ္ဏ** = ဟရ+ထ။ **(ထနည်း)** ဟသ+ထ။ **သီသ** = သိ + သက်။

၆။ (၁)ဖြင့် ပုဗ္ဗဏ္ဏ-အရ (ဖလူပစာ-အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့်) သလေးစသော စပါးမျိုးခုနစ်ပါးကို ယူရမည်-ဟု သိစေပါသည်။

(ဂ)ဖြင့် အပရဏ္ဏ-အရ (ဖလူပစာ-အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့်) မုဂ္ဂမာသ-စသောပဲမျိုးတို့ကို ယူ-သိစေ။

(ဃ)ဖြင့် အပရဏ္ဏ-အရ (ကေဒေသူပစာ၊ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့်) ဥစ္ဆုခေတ္တ-စသည်တို့ကိုလည်း ယူ-သိစေ။

၇။ **နိရုန္ဓိတွာ+နိရုမ္ဗိတွာ+နိရုမ္ဘိတွာ+နိဒမ္ဗိတွာ**

နိဒပိ နိဒမ္ဗနေ။ နိဒမ္ဗနံနာမ သဿရုက္ခာဒီသု ဝီဟိသီသံဝါ အစ္ဆိန္နိတွာ ခုဒ္ဒကသာခံဝါ အသာခိတွာ ယထာဌိတမေဝ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ အာကနိတွာ ဗီဇမတ္တသေဿဝ ပဏ္ဏမတ္တသေဿဝ ဂဟဏံ။ ပုရိသော ဝီဟိသီသံ နိဒမ္ဗတိ၊ ရုက္ခပတ္တံ နိဒမ္ဗတိ။ နိဒမ္ဗကော နိဒမ္ဗိတံ၊ နိဒမ္ဗိတုံ၊ နိဒမ္ဗိတွာ။ - ဟု (နီတိ။ ဓာတု။ ၁၂၁) ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နိဒမ္ဗော တု နိဒမ္ဗနေ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ။ ၂၁၄)၌ ဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နိဒပိ၊ နိဒမ္ဗ-ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော **နိဒမ္ဗိတွာ**-သာ ယုတ္တတရဖြစ်သည်။ (နယားဆရာတော်)

သာရတ္ထဋီကာ (ဒု။ ၁၄၄) ၌ "နိရုမ္ဘိတွာဝါတိ အာဒီသု" ဂဏှန္တဿ "တိ ပဠေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ နိရုန္ဓိတွာ ဂဟဏံနာမ စသည်ဖြင့် နိရုန္ဓိတွာ-ဟုရှိသည်။

ယောဇနာ (၇၀) ၌ကား နိရုမ္ဘိတွာတိ အစ္ဆိန္နိတွာ၊ ရုမ္ဘ-ဓာတု အစ္ဆေဒနေ-ဟု ရှိသည်။

အာသာဋီကာ၌-နိရုမ္ဘိတွာဝါ=မဖြတ်မူ၍ သော်လည်းကောင်း-ဟု အနက်ပေးပြီး၊ အဗ္ဗ-ဓာတ်ကသာ ဟိံသာ အနက်ရှိသောကြောင့်၊ နိရမ္ဗိတွာ-ဟုရှိမှ ကောင်းမည်-ဟုမှာထားသည်။

ပုဗ္ဗဏ္ဏ+ပုဗ္ဗန္နံ+အပရဏ္ဏ+အပရန္နံ

ပုဗ္ဗန္နတော အပရဘာဂေ ပဝတ္တံ အန္နံ အပရန္နံ အပရဏ္ဏဥ္စ။

အပရဏ္ဏာသ ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တံ အန္နံ ပုဗ္ဗန္နံ ပုဗ္ဗဏ္ဏဥ္စ။ (ဓာန်ဋီ။ ၄၅၁) ထောက် -၂- ပါဌ်သင့်။

http://www.dhammadownload.com

၈။ (စ) ဝါကျ၌ နိရုမ္ဘိတွာ၊ ဆိန္ဒိတွာ၊ လာယိတွာ၊ ဥပ္ပါဋေတွာ-ပုဒ်တို့ကို ဗိဇေ၊ သီသေ၊ မုဋ္ဌိယံ၊ မုဂ္ဂမာဘာဒီဖလေ-ပုဒ်တို့နှင့် အစဉ်အတိုင်းယှဉ်စပ်၍ယူရသောကြောင့် ယထာက္ကမနည်း၊ ယထာသင်္ချာနည်း။ (သာရတ္ထ)

အပရဏ္ဏ

အကျိုးဖြစ်သော အစာ၏ **"အပရဏ္ဏ"**ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ပဲနောက် ပဲကြီး စသည်၌ တင်-ဖလူပစာ + အဝိနာဘာဝနည်း။ (ဂ-ဝါကျကို ရှု၍ တင်သည်။)

အစိတ်ဖြစ်သော ပဲကြီး၊ ပဲနောက်စသည်တို့၏ **"အပရဏ္ဏ"**ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပဲကြီး၊ ပဲနောက်စသော ပဲမျိုး၊ ကြံ-စသည်၌တင် ကေဒေသူ + ဥပလက္ခဏ + နိဒဿနနည်း။ (ဃ-ဝါကျရှု၍ တင်သည်။)

ပုဗ္ဗဏ္ဏ

အကျိုးဖြစ်သော အစာ၏ **"ပုဗ္ဗဏ္ဏ"**ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော သလေးစသော စပါးမျိုးတို့၌ တင် ဖလူ / အဝိနာဘာဝနည်း။

၁၀။ **ဇဈတ္တသ-၌ ဇဟာ-ဓာတ်အရ** ထေယျစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍- ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ မနိန္ဒြေ၊ သမာဓိန္ဒြေ၊ သောမနဿိန္ဒြေ (ဥပေက္ခိန္ဒြေ) ဝီရိယိန္ဒြေ-မည်၏-ဟုထုတ်။

(အနည်း) ထေယျစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်တကွ ယင်းနှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ကမ္မဇရုပ်တရားများကိုယူ၍---စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုန္ဒြေမည်၏။ သောတ။ ဃာန။ ဇိဝှါ။ ကာယ။ ပုရိသ။ (ဣတ္ထိ) ဇီဝိတ။ မန။ သောမံနဿ။ (ဥပေက္ခာ) ဝီရိယ။ သမာဓိန္ဒြေမည်၏ဟုထုတ်။

မှတ်ချက် ဤသို့ နာမ်တစ်နည်း/ရုပ်တစ်နည်း နှစ်နည်း ဖြေရမည်။ (ပုစ္ဆကဆရာတော်) ရုပ်ယူရာ၌ ဣန္ဒြေကိုထုတ်လျှင် ဣန္ဒြေထိုက်သော ကမ္မဇရုပ်ကိုယူ၍, အာယတနထုတ်ရာ၌ အာယတနထိုက်သော ရုပ်ကိုယူ။

ဝါကျဥယျာဉ် (၄၈)

(က) အရည္ဌေ အရည္ တာဝ ဒဿေန္တော **"အရည္ နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တံ အရည္"** န္တိ အာဟ။

(ခ) တတ္ထ ယသ္မာ **အရည္** နာမ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတမ္ပိ အတ္ထိ အပရိဂ္ဂဟိတမ္ပိ။

(ဂ) ဣဓ ပန ယံ ပရိဂ္ဂဟိတံ သာရက္ခံ၊ ယတော န ဝိနာ မူလေန ကဋ္ဌလတာဒီနိ ဂဟေတုံ လဗ္ဘန္တိ၊ တံ အဓိပ္ပေတံ။

(ဃ) တသ္မာ "ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ" တိ ဝတွာ ပုန "အရည္"န္တိ ဝုတ္တံ။

(င) တေန ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ "န ပရိဂ္ဂဟိတဘာဝေါ အရည္ဿ လက္ခဏံ၊ ယံ ပန အတ္တနော အရည္လက္ခဏေန အရည္, မနုဿာနဉ္စ ပရိဂ္ဂဟိတံ၊ တံ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အရည္" န္တိ။

(၄၊ ၂၉၈။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၄၆။ မဇ္ဈူသ၊ တ၊ ၄၃၆။ ဘာဋီ၊ တ၊ ၂၁၊၂၂။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ ဂ-ငတို့၌ သဗ္ဗနာမ်အစွဲ မလွဲအောင် အနက်ပေးပါ။
၂။ ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို စောဒနာတက်၍၊ င-ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။
၃။ ခ-ဂ-ဃ-င-တို့ကို ဖြစ်သင့်သလို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ခ) ယသ္မာ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ သာရက္ခံ-ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ကဋ္ဌ၊ အရညာ-တို့ကို ဓာတု+ပစ္စယ ဝေဘန်ပြပါ။
၆။ ခ-ဂ-တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပြပါ။
၇။ (ဂ)၌ မူလေန+မူလံ-ဟူ၍လည်းကောင်း (င)၌ တေန ဗ္ဗမမတ္တံ+ဗ္ဗမိနာ ဗ္ဗမမတ္တံ-ဟူ၍ လည်းကောင်း-ပါဌ်နှစ်ထွေစီ ရှိရာသင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ အရညံ နာမ-၌ ဉပစာ။ န ဝိနာမူလေန ကဋ္ဌလတာဓိနိ ဂဟေတုံ လဗ္ဘန္တိ-ဝါကျ၌ နည်းတို့ကို အကြောင်းပြပြပါ။
၁၀။ အရညာ-ကို သမာသပဒကြဲ၍ ယင်း၌ နောက်ပုဒ်ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (ဂ)ဗ္ဗဓ-ဗ္ဗမသ္မိံအရညံ နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တံ အရညန္တိ ဝစနေ-၌။(မအူ) ဗ္ဗဓ-ဤ ဒုတိယ ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၌။ (ဘာသာဋီကာ)
(င) တေန အရညန္တိ ဝစနေန - ဖြင့်။ ဗ္ဗမမတ္တံ-ဤ ဆိုအပ်လတ့်သော အနက်ကို။ (လ) ယံ အရညံ-သည်။ (ဝါ) ကို။ (လ) တံ အရညံ-သည်။ ဗ္ဗမသ္မိံအတ္ထေ-ဤ၌အရညံ နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တံ အရညံ-ဟူသော အရာ၌။

၂။ **ခ-ဂ-ဃ-တို့ကို လိနတ္ထရစောဒနာ**

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် အရညံ နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တံ အရညံ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ-ဟု ဟောတော်မူက လိုအပ်သော အနက်ပြီးစီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် တံ အရညံ-ဟု တဖန်ထပ်၍ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဟုနရုတ္တိ - နိရတ္ထကဒေါသ--၏။ စုဒ်ကြောင့်--ခ-ဂ-ဃ-မိန့်၏။

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ခ-ဂ-ဃ-တို့ဖြင့် ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ-ဟု ဟောတော်မူပြီးနောက် တံ အရညံ-ဟု ထပ်မံဟောရာ၌ အကြောင်းနှင့်တကွ ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းအရညံ-ဟူသော သဒ္ဒါဖြင့် ပြအပ်သော ဒဿနတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလို၍ (င) မိန့်၏။

၃။ ခ-အဝယဝတ္ထပြ ပက္ခန္တရ။ (**တနည်း**) ဝိတ္ထာရ။ ခ-ဂ-နှစ်ဝါကျသည် ကာရဏ။ အနိယမဝါကျ။ ဃ-ကား ဖလ။ နိယမဝါကျ။ ထိုတွင် ဂ-ဝါကျသည် ဝိသေသဝါကျ။
(**တနည်း**) ဤ၌ မနုဿ ပရိဂ္ဂဟိတ, အပရိဂ္ဂဟိတ-နှစ်မျိုးလုံးကို လိုအပ်ပါသလော-ဟု စုဒ်ရှိ၍ဆက် ဝါကျာရမ္ဘ။ ယင်း (ဂ) ဝါကျ၌ ယံ (လ) လဗ္ဘန္တိ-ကား အနိယမ။ တံ အဓိပ္ပေတံ-ကား နိယမဝါကျ။
(င) သည် ဒဿနတ္ထကို ဆက်ပြ ဝါကျာရမ္ဘ။ (**တနည်း**) လဒ္ဓဂုဏ်။

※ **တေန ဒဿေတိ၊ ပါဠိတွေကြုံ-လဒ္ဓဂုဏ်း**

စာစပ် ယသ္မာ-ကို အဓိပ္ပေတံ-၌ ဟိတ် + ဟိတ်၏ဖိုလ်စပ်။

၄။ သံဝိဇ္ဇတိ + အာရက္ခာ + ယသ္မိံ အရညေတိ သာရက္ခံ။

http://www.dhammadownload.com

သ - အာရက္ခ - အရ အစောင့်အရှောက်ရှိခြင်း သံဝိဇ္ဇမာနဘောဂုဏ်သည် မှချ။
ထို၏ + တောနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာန။ ယ-အရကား အစောင့်အရှောက်ရှိသော တောရ၏။
(တနည်း) သဟ + အာရက္ခာယ + ယံ အရညံ ဝတ္တတီတိ သာရက္ခံ။ (မအ္ဓသျ)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ကဋ္ဌဥ္စ+လတာစ ကဋ္ဌလတာ။ ကဋ္ဌလတာ + အာဒယော + ဧတေသံ တိဏာဒီနန္တိ ကဋ္ဌလတာဒီနိ။

၅။ **ကဋ္ဌ = ကား ကာသ (တနည်း) ကသဓာတ် + ထ။ (တနည်း) ကဋ + ဌ။**

◆ **ကာသ ဒိတ္တိယံ၊ ကာသတေ အဂ္ဂိနာ ဒိပ္ပတေတိ ကဋ္ဌံ၊ ထော၊ သသံ+ဌော။ ရသော၈။ ကသတိ ယာတိ ဝိနာသတီတိ ဝါ ကဋ္ဌံ။ ကသ-ဂမနေ၊ (သူစိ)**

◆ **ကဋ-မဒ္ဒနေ၊ ကဋတိ မဒ္ဒတီတိ ကဋ္ဌံ။ (ရူ၊ ဖ၈၁၊ သုတ်၊)**

အရည-ကား = အရ + အည (တနည်း) အရ + ဉာ။ **(တနည်း)** န-ပုဗ္ဗ + ရာဇဓာတ် + အ။

◆ **နော အရန္တိ ဝဏ္ဏန္တိ ဧတ္ထာတိ အရညံ၊ အရ-ဂတိယံ၊ အညော၊ အရီယတေ ဂစ္ဆီယတေတိ အရညံ၊ အရ-ဂတိမှိ၊ ကွစာဒိနာ ဉော၊ နတ္ထိ ရာဇာ ဧတ္ထာတိ အရညံ၊ န-ပုဗ္ဗ-ရာဇ-ဒိတ္တိမှိ၊ အ၊ ဇသံ+ဉော၊ ရဿော၊ (ဓာတုပဒ္ဒယဒီပနီ)**

၆။ (ခ)ဖြင့် အရညသည် မနုဿပရိဂ္ဂဟိတ၊ မနုဿ အပရိဂ္ဂဟိတ-ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏ဟုသိစေ။ (သဂ္ဂပတ္တ)

(ဂ)ဖြင့် အရညံ နာမ ယံမနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တံ အရညံ ဟူသော ဤအရာ၌ (ဝါ) ဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ အရည-အရ ပရိဂ္ဂဟိတ သာရက္ခအရည-ကို ယူရမည်ဟုသိစေ။
(တနည်း) ပရိဂ္ဂဟိတသာရက္ခ အရည-ကို လိုအပ်သတည်းဟုသိစေ။ (အဓိပ္ပေတတ္ထသံဝဏ္ဏနာ)

ယတော (လ) လဗ္ဘန္တိ-ဖြင့် အစောင့်အရှောက်ရှိသော တောဟူသည် အဘိုး, အရင်းနှင့်ကင်း၍ ထင်းနွယ် စသည်ကိုယူခြင်းငှါ မရအပ်သော တောပင်တည်းဟု သိစေ။

၇။ တေန ဣမမတ္ထံ+ဣမိနာ ဣမမတ္ထံ

တေနာတိ ပုန အရညဝစနေန။ (သာရတ္ထ) ထောက် တေန-သင့်။

မူလေန+မူလံ

ဝိနာ-သဒ္ဒါ၏ အယှဉ်ဖြစ်၍ ဒုတိယာ၊ တတိယာဝိဘတ်နှစ်မျိုးစလုံး ဖြစ်နိုင်ရကားနှစ်ပါဌ်သင့်သည်။

✳ **အညတြ - ဝိနာ၊ နိပါတာ၏၊ ရှိရာမှန်လှ၊ ယင်း ပဒဝယ်၊ ဒု - တ - ပဥ္စမီ၊ သက်မြဲတည်း၊ (ဘုရားကြီး)**

(က) တံ အရညန္တိအာဟ+အရညန္တိအာဟ

(ဃ)ဝါကျကို ထောက်၍ တံ မပါပဲ "အရညန္တိ အာဟ"ဟုရှိသော ပါဌ်သာသင့်၏-ဟု ဘာသာဋီကာ-၌ ဆုံးဖြတ်သည်။

၈။ အရည

အပေါင်းဖြစ်သော မနုဿပရိဂ္ဂဟိတအရည၊ မနုဿအပရိဂ္ဂဟိတအရညတို့၏ **"အရည"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သောမနုဿ ပရိဂ္ဂဟိတအရည-၌တင် ကေဒေသူ/ရုဋ္ဌိနည်း။

(ခ)ယတော န ဝိနာ မူလေန ကဋ္ဌလတာဒီနိ ဂဟေတုံ လဗ္ဘန္တိ

၌ - ဗျတိရိုက်ကိုဆိုသဖြင့် အဘိုးအရင်းပေးမှ ထင်းနွယ်စသည်တို့ကို ယူခြင်းငှါ ရအပ်၏ဟု အနွယအဓိပ္ပါယ်ကို သိနိုင်ရကား အတ္ထာပန္နနည်း၊ အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း။ ဗျတိရေကနည်း။

http://www.dhammadownload.com

၁၀။ အရည္သ-၌ နောက်ပုဒ်ကား ရာဇာ-တည်း။ ယင်း၏ ဝေဝစနပုဒ်ကား----
ရာဇာ ဘူပတိ ဘူပါလော၊ ပတ္တိဝေါစ နရာဓိပေါ။
ဘူနာထော ဇဂတီပါလော၊ ဒိသမ္ပတိ ဇနာဓိပေါ။
ရဋ္ဌာဓိပေါ နရဒေဝေါ၊ ဘူမိပေါ ဘူဘုဇော ပျထ။ (ဓာန်။ ၃၃၃၊ ၃၃၄။)

ပါဠိကျဉ်းချုပ် (၄၉)

(က) ဝနဿ ပတီတိ ဝနပ္ပတိ။
(ခ) ဝနဇေဋ္ဌကရုက္ခဿေတံ အဓိဝစနံ။
(ဂ) ဣဓ ပန သဗ္ဗောပိ မနုဿေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခော အဓိပ္ပေတော အမ္ဗလဗုဇပနသာဒိကော။
(ဃ) ယတ္ထ ဝါ ပန မရိစဝလ္လိအာဒိနိ အာရောပေန္တိ။
(င) သော သိဗ္ဗမာနော သစေ ကောယပိ ဆလ္လိယာ ဝါ ဝါကေန ဝါ သကလိကာယ ဝါ ဖေဂ္ဂုနာ ဝါ သမ္ဗဒ္ဓေါဝ ဟုတွာ ဘူမိယံ ပတတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။
(စ) ယော ပန သိန္နောပိ ဝလ္လီဟိ ဝါ သာမန္တရုက္ခသာခါဟိ ဝါ သမ္ဗဒ္ဓေါ သန္ဓာရိတတ္တာ ဥဇုကမေဝ တိဋ္ဌတိ၊ ပတန္တော ဝါ ဘူမိ န ပါပုဏာတိ၊ နတ္ထိ တတ္ထ ပရိဟာရော၊ အဝဟာရော ဧဝ ဟောတိ။

(၃၊ ၃၀၃။ သာရတ္ထ၊ ဗု၊ ၁၄၈။ မဏ္ဍူသ၊ တ၊ ၄၄၉။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၃၃။)

၁။ (င) ပါဠိကို တတိယန္တပုဒ်များ၌ ၀ ကောလောကနည်းထင်စေလျက် အနက်ပေးပါ။
၂။ (င) ပုစ္ဆာ၊ (ဃ) ဓာဒနာ (အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို။)
၃။ ၁-စသော ပါဠိများကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ မနုဿေဟိကို သဒ္ဒနယ-စာစပ်ပြပါ။
၄။ ပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခော-ကို အစိတ်၊ အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်း၌ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ ဝလ္လိ၊ ဝါက၊ ဖေဂ္ဂုတို့ကို တတု၊ ပစ္စယဝေဘာန်ပြ၍၊ ဆလ္လိ-၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္ထမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်အာချာတပဒ မာလာစဉ်ပါ။
၆။ (၁-ဂ) ပါဠိတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ဝနပ္ပတိ+ဝနပ္ပတိ-ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ (င)ပါဠိ၌ ကောယပိ+ဧကေနပိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပါဌ်နှစ်ထွေစီရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဝနပ္ပတိ-ပုဒ်၌ သံဝဏ္ဏနာနှင့်အညီ ဖြစ်သင့်သောနည်း၊ ဥပစာထုတ်ပါ။
၁၀။ သာမန္တာ-ပုဒ်ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ ပန။ ယော၊ အကြင်သစ်ပင်သည်။ သိန္နောပိ။ ဝလ္လီဟိဝါ၊ တို့နှင့်လည်းကောင်း။ သာမန္တရုက္ခသာခါဟိဝါ၊ တို့နှင့်လည်းကောင်း။ သမ္ဗဒ္ဓေါ၊ သည်။ (ဟုတွာ) ဝလ္လီဟိဝါ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ သာမန္တရုက္ခသာခါဟိဝါ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ သန္ဓာရိတတ္တာ၊ ကြောင့် (လ) ----

http://www.dhammadownload.com

၂။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့(က)ဖြင့်ဝနပ္ပတိသဒ္ဒါ၏ အဘိဓာနတ္ထကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဘိဓေယျတ္ထကိုပြလို၍ (ခ)မိန့်၊

(ဂ) ပုစ္ဆာတက်ပုံ

ဆရာ-သည် (ခ)ဝါကျဖြင့် ဝနပ္ပတိ-အရ တော၏အကြီးအမှူးဖြစ်သော သစ်ပင်ကိုယူရမည်-ဟုဆို၏။ ဤဝနပ္ပတိကထာ၌ (ဝါ) ဤဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ ဝနပ္ပတိအရ အဘယ်ကို လိုအပ်ပါသနည်း။ တော၏အကြီးအမှူးဖြစ်သော သစ်ပင်ကိုသာ ဝနပ္ပတိဟူ၍ လိုအပ်ပါလော-စုဒ်ကြောင့်-(ဂ)မိန့်။

(ဃ) စောဒနာ

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် ဤ ဝနပ္ပတိကထာ၌ (ဝါ) ဤဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော သရက်၊ တောင်ပိန္နဲ၊ အိမ်ပိန္နဲ-အစရှိသော လူတို့သိမ်းပိုက်အပ်သောသစ်ပင်ကို ဝနပ္ပတိ-ဟူ၍ လိုအပ်သောဟူ၍ ဆိုသည်။ ဤဝနပ္ပတိကထာ၌ (ဝါ) ဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ ယင်းဆိုခဲ့ပြီး သစ်ပင်တို့ကိုသာ ဝနပ္ပတိ-ဟူ၍ လိုအပ်ပါသလော။ မည်သည့် သစ်ပင်မျိုးကိုလည်း ဝနပ္ပတိ-ဟူ၍ လိုအပ်ပါ သေးသနည်း။ အဗ္ဗာပိတ--၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား ပြွတ်နွယ်စသည်တို့၏ တင်ရာသစ်ပင်ကိုလည်း ဝနပ္ပတိဟူ၍လိုအပ်ပါသေး၏-ဟူလို။

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ-ဃ)တို့ဖြင့် ဤဝနပ္ပတိကထာ၌ (ဝါ) ဤဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ ဝနပ္ပတိ-အရ လိုအပ်သော သစ်ပင်တို့ကိုပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းသစ်ပင်တို့ကိုဖြတ်၍ ခိုးယူရာ၌ အာပတ်အဆုံးအဖြတ်ကို ပြလို၍ (င) မိန့်။

၃။ ၁။ ပက္ခန္တရ။ ၂။ ပက္ခန္တရ။ (**တနည်း**) ဝိသေသဝါကျ။ (**တနည်း**) ဝါကျာရမ္ဘ။
ဃ။ ပက္ခန္တရ။ င။ အာပတ်အဆုံးအဖြတ်ကိုဆက်ပြ ဝါကျာရမ္ဘ။ စ။ ပက္ခန္တရ။

စာစပ် မနုဿေဟိ-ကား တို့သည်--ကြောင့် ပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခော-ဝယ် ပရိဂ္ဂဟိတ-၌ အဝုတ္တကတ္တား၊ အဝုတ္တကတ္တိစပ်လေ။

၄။ ပရိဂ္ဂယှတေတိ ပရိဂ္ဂဟိတော။ ရုဟတီတိ ရုက္ခော။
ပရိဂ္ဂဟိတောစ + သော + ရုက္ခောစာတိ ပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခော။
ပရိဂ္ဂဟိတ-အရကား သိမ်းပိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည်-မှချ။
ထို၏ + သရက်၊ တောင်ပိန္နဲ၊ အိမ်ပိန္နဲစသောသစ်ပင်နှင့် ဂုဏ် + ဧေး စပ် ဌာန္ဓပစာ--၏။
ပုဒ်လုံးအရကား---လူတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော သရက်၊ တောင်ပိန္နဲ၊ အိမ်ပိန္နဲ-စသော သစ်ပင်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဝနဿ + ဇေဋ္ဌကော ဝနဇေဋ္ဌကော။ ဝနဇေဋ္ဌကောစ + သော+ရုက္ခောစာတိ ဝနဇေဋ္ဌကရုက္ခော။
အမီယတေ ဉာယတေတိ အမ္ဗော။ (အမ + ဗ)။
လဗုနာမကေ ပဗ္ဗတေ ဇာယတီတိ လဗုဇော။ (လဗု + ဇန + ကွိ)။
ပညတေ ထဝီယတေတိ ပနသော။ (ပန + အသ)။
အမ္ဗောစ + လဗုဇောစ + ပနသောစ အမ္ဗလဗုဇပနသာ။
အမ္ဗလဗုဇပနသာ + အာဒယော + တေသံ ပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခာနာတိ အမ္ဗလဗုဇပနသာဒိကော။
မရတိ ဧတေနာတိ မရိစံ။ (မရ+စ+ဏ္ဍ-လာ။)

http://www.dhammadownload.com

ဝလ္လိယန္တိ သံဝရိယန္တိ သဏ္ဌာ ဧတေနာတိ ဝလ္လိ။ (ဝလ + ဣ) ဏွာဒိ။
မရိစဿ + ဝလ္လိ မရိစဝလ္လိ။ သာ + အာဒိ + ဧတေသန္တိ မရိစဝလ္လိအာဒီနိ။
သာမန္တေ + ဌိတော + ရုက္ခော သာမန္တရုက္ခော။ သာမန္တရုက္ခဿ + သာခါ သာမန္တရုက္ခသာခါ။
သုဋ္ဌု + ဓာရိတော သန္ဓာရိတော။ သန္ဓာရိတဿ + ဘာဝေါ သန္ဓာရိတတ္တံ။

၅။ **ဝလ္လိ** = ဝလ္လ + အ။ ထိဇောတက ဤ။ (သူစိ) **ဝလ္လိ** = ဝလ္လ + ဣ။
ဝါက = ဝါ + က။ ဝါတိ ဗန္ဓတိ ဧတေနာတိ ဝါကော။ (ဏွာဒိ)
ဖေဂ္ဂု = ဖလ + ဂု။ ဖလတိ နိဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတီတိ ဖေဂ္ဂု။ (ဏွာဒိမောဂ်)
ဆလ္လိ = ဠ် သဒ-ဓာတ်ယူ၍ ဆာဒေတိ ဆာဒေန္တိ - စသည် စုရာဒိစဉ်။
ဆလ္လိ - ကား ဆဒ + လိ။ ဆာဒေတီတိ ဆလ္လိ-ဟုပြု။ (ဏွာဒိမောဂ်)

၆။ (က)ဖြင့် ဝနဿ ပတိ ဝနပ္ပတိ-ဟုပြု--လည်းကောင်း၊ ဝနပတိ-ဟုဆိုလိုလျက် ပ-ဒွေဘော်လာ၍ ဝနပ္ပတိ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။
(ခ)ဖြင့် ဝနပ္ပတိ-အရ တော၏ အရှင်သခင်ကို မယူရ။ (ဝါ) သစ်ပင်သာမန်ကိုမယူရ။ တော၏ အကြီးဆုံးသစ်ပင် (ဝါ) တောစိုးသစ်ပင်ကိုယူ-သိစေ။ (ဂ-ဃ) သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္တဖော်လေ။

၇။ **ဝနပ္ပတိ+ဝနမ္ပတိ**

ဝနပ္ပတိဿ ပဿ မော။ ဝနမ္ပတိ, ဝနပ္ပတိ ဝါ။ အထဝါ ပတိမှိ ဝနာကာရော အမံ။ ဝနမ္ပတိ။ (နီတိသုတ္တ။ ၉၉) ဆိုသောကြောင့် -၂-ပါဌ်သင့်။

ကောယပိ+ကေနပိ

ဝိသေသန၊ တခုမျှနှင့်၊ ဝိသေသျများစွာ၊ ထုတ်လေပါက၊ ဝိသေသနမှာ၊ တူမြဲရာသည်၊ ဦးစွာဝိသေသျ လိင်ဝုစ်တည်း။ (ဘုရားကြီးနိယံ။ ၈၀) ထောက်၍၊ ကောယပိ-သာသင့်။ ကေနပိ-ကား မသင့်။

၈။ **ဝနပ္ပတိ**

အပေါင်းဖြစ်သော တော၏အရှင်၊ တောစိုးသစ်ပင်၊ သစ်ပင်သာမန်တို့၏ **"ဝနပ္ပတိ"**ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တောစိုးသစ်ပင်၌တင် ကေဒေသျူ/ရုဋ္ဌီနည်း။ (ခ-ရှ)
(ဓနည်း)အစိတ်ဖြစ်သော တောစိုးသစ်ပင်၏ **"ဝနပ္ပတိ"**ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော တောစိုး သစ်ပင်၊ သရက်၊ တောင်ပိန္နဲ၊ အိမ်ပိန္နဲ-အစရှိသော လူတို့အိမ်းပိုက်အပ်သော သစ်ပင်၊ ခြုတ်နွယ်စသည် တို့၏တင်ရာ သစ်ပင်တို့၌-တင် ကေဒေသျူ/ဥပလက္ခဏ/နိဒဿနနည်း။ (ဂ-ဃ + ရှတင်သည်။)

၁၀။ **သာမန္တ-၏ ဝေဝစနကား-----**

သမီပံ နိကတာ-သန္နော၊ ပကဋ္ဌာ ဘျာသ သန္တိကာ။
အဝိဒူရဥ္စ သာမန္တံ၊ သန္နိကဋ္ဌ-မုပန္တိကံ။
သကာသံ အန္တိကံ ဥတ္တံ။ (ဓာန်။ ၇၀၅ + ၇၀၆။)

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၀)

(က) သုက်ံ တတော ဟနန္တိတိ သုက်ဿာတံ။
(ခ) သုက်ဌာနသေယတံ အဓိဝစနံ။
(ဂ) တဒ္ဓိ ယသ္မာ တတော သုက်ရဟံ ဘဏ္ဍံ သုက်ံ အဒတွာ နီဟရန္တာ ရညော သုက်ံ ဟနန္တိ ဝိနာသေန္တိ၊ တသ္မာ သုက်ဿာတန္တိ ဝုတ္တံ။
(ဃ) တတြ ပဝိသိတွာတိ တတြ ပဗ္ဗတခဏ္ဍာဒီသု ရညာ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဌပိတေ သုက်ဌာနေ ပဝိသိတွာ။

(၄၊ ၃၁၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု။ ၁၅၂။ ဝိမတိ၊ ၁၉၂။ မအူသျှ၊ တ၊ ၄၇၇။ ဘာဋီ၊ တ၊ ၆၃။)

၁။ (က) ၌ ဟနန္တိ-၏ ကတ္တားကိုထည့်၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ (ခ) သာဘောဝပုစ္ဆာ။ (ဂ) အနုသန္ဓေကျမ်းတက်ပြပါ။
၃။ အထက်ပါ ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍၊ (ဂ) ဝါကျ၌ တံ-ကို သဒ္ဒနယ-စာစပ်ပါ။
၄။ သုက်ဿာတ-ကို အစိတ် + အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းကိုသာ ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ သုက်-ကို နာမပဒမာလာ။ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ပဒမာလာစဉ်ပါ။
၆။ (က-ခ-ဃ) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ တတြ ပဝိသိတွာ ရာဇဂ္ဂ ဘဏ္ဍံ/ရာဇကံဘဏ္ဍံ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ မည်သည့်ပါဌ်သင့်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ သုက်ဿာတံ-၌ ဖြစ်သင့်သော နယပစာရတို့ကို ဆိုရိုးကျရေးပါ။
၁၀။ (ဂ)ဝါကျ ဟနန္တိ-၌ ဓာတွတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ ပရိဝတ္တနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = = =

၁။ ဟနန္တိ-၏ ကတ္တားကို (နီဟရန္တာ၊ ထုတ်ဆောင်ကုန်သောသူတို့သည်။) ဟုထည့်။

✤ **တတော ဟနန္တိတိ တတော နီဟရန္တာ ဟနန္တိ။ (သာရတ္ထ။)**

၂။

(ခ) သာဘောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် သုက်ဿာတ-ပုဒ်ကို အပါဒါနသာဓန ကိတန္တဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်-ဟုဆို၏။ သုက်ဿာတအရ ကင်းခွန်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း (ဝါ) ကင်းခွန်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော သူတို့ကို ယူရမည်လော။ အဘယ်ကိုယူရပါမည်နည်း- စုဒ်ကြောင့်-(ခ) မိန့်။
အဓိပ္ပါယ်ကား-ကင်းကို ထားရာဖြစ်သောအရပ်ကို ယူရမည်ဟူလို။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့(က)(ခ)တို့ဖြင့် သုက်ဿာတ-ပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထ၊ အဘိဓေယျတ္ထကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် ထင်စွာပြခြင်းငှာ-(ဂ) မိန့်။

✤ **ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ပါကဋံ ကာတုံ "တဒ္ဓိ" တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ (ဝိမတိ)**

(တနည်း၊) ဤသို့(ခ)ဖြင့် သုက်ဿာတအရ ကင်းကိုထားရာအရပ် (ဝါ) ကင်းခွန်ကောက်ရာအရပ်ကိုယူရမည် ဟုပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

◆ **တဥ္စတိ ပါကဋကရဏံ၊ ဟိ-သဒ္ဒေါ၊ တံဌာနံ သုက်ဃာတန္တိ ဝုစ္စတိ၊ (ယောဇနာ)**

အမှာ ပုစ္ဆာတက်လိုပါက--ယသ္မာ၊ တသ္မာကိုရှု၍ ကသ္မာ တံသုက်ဌာနံ "သုက်ဃာတ"န္တိ ဝုစ္စတိဟု အမေးထုတ်တက်လေ။

၃။ ၁-ပက္ခန္တရ (ဝါ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဂ) တပ္ပါကဋီကရဏ (**တနည်း**) ဝိတ္ထာရ။ (**တနည်း**) ဒဠှီကရဏ (**တနည်း**) ကာရဏ။ (ယင်း-ဂ-၌ အနိယတ်/နိယတ်ခွဲ)

စာစပ် တံ - ကို ဝုစ္စတိ - ၌ ဝုတ္တကမ္မ/ ဝုတ္တကမ္မိစပ်။

၄။ သုက်တိ ယေနာတိ သုက် ံ။ သုက် - ဓာတ် + အ။ (အဘိဓာန်ဋီကာ။)
သုက္ကီယတေ အတိသဇ္ဇီယတေတိ သုက္ကော၊ သုက္ကံ။ (ဓာတွတ္ထ)
ဟနန္တိ ဝိနာသေန္တိ ယတော ဌာနတောတိ ဃာတံ။ သုက်ဿ + ဃာတံ သုက်ဃာတံ။
သုက် - အရ ကင်းခွန်သည် - မှူး။
ထို၏ + ကင်းထားရာ အရပ်နှင့် (ဝါ) ကင်းခွန်ကောက်ရာ အရပ်နှင့် ဌာနံ + ဌာန-စပ် ဌာနူ။
သုက်ဃာတ အရကား ကင်းကိုထားရာဖြစ်သော အရပ် (ဝါ) ကင်းခွန်ကောက်ရာဖြစ်သော အရပ်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သုက်ဿ + အရဟံ သုက္ကာရဟံ။ ပဗ္ဗတဿ + ခဏ္ဍော ပဗ္ဗတခဏ္ဍော။
ပဗ္ဗတခဏ္ဍော+အာဒိ + ယေသံ နဒီတိတ္ထဂါမဒွါရာနန္တိ ပဗ္ဗတခဏ္ဍာဒီနိ။

၅။ သုက္ကော၊ သုက္ကာ-စသည် ပုရိသာဒိ၊ သုက္ကီ၊ သုက္ကာ၊ သုက္ကာနိ-စသည် စိတ္တာဒိ-ဤသို့ (၂)မျိုးစဉ်။

◆ **သုက် တွာ နိစ္စံ ဝုမ္ဘာဒိ-ဒေယျော်ထာယော နောဂမော (စာန်-၃၅၆)**

သုက်-ဓာတ်ယူ၍-သုက္ကေတိ၊ သုက်ယတိ၊ သုက္ကေန္တိ၊ သုက်ယန္တိ-စသည်ဖြင့် စုရာဒိဂိုဏ်းစဉ်။

◆ **သုက္ကော စ ဝါစာသဒ္ဒနဝဒ္ဒနေ။ (ဓာတွတ္ထ-၄၁၁) ဓာန်ဋီ၌ကား-သုက်တိ-ဟု ဒုဝါဒိနှင့်ရှိသည်။**

၆။ (က)ဖြင့် သုက်ဃာတံ-၌ ဃာတ-ဝယ် ဟန-ဓာတ်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဏ-ပစ္စည်း အပါဒါန သာဓနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း။ ဟနန္တိ တတောတိ ဃာတံ-ဟု အပါဒါန်သာဓန ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း။ သုက်နှင့် ဃာတ-ကို သုက်ဿ+ဃာတံ သုက်ဃာတံ-ဟု ကမ္မတ္ထသဒ္ဓိတပ္ပုရိသ်ပြု - လည်းကောင်း သိစေပါသည်။
(ခ) ဖြင့် သုက်ဃာတအရ ကင်းခွန်ကိုသတ်ခြင်းကြိယာ၊ ကင်းခွန်ကိုသတ်တတ်သော သူတို့ကို မယူရ။ ကင်းခွန်ထားရာအရပ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။
(ဂ) တတော သုက်ံ ဟနန္တိ-ဖြင့် (က) ဝါကျအတိုင်းဖော်လေ။
ဝိနာသေန္တိ-ဖြင့် ဟနန္တိ-၌ ဟန-ဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို မဟော၊ ဟိံသာအနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ ကျန်ပါဌ်တို့ဖြင့် (ဘာဝတ္ထ) ပြသည်။
(ဃ) ပဗ္ဗတခဏ္ဍာဒီသု-ဖြင့်တတြ-၌ တ-သဗ္ဗနာမ်၏ ပဗ္ဗတ-ကိုစွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ တြ-ပစ္စည်း သတ္တမီအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း သိစေ။
ရညာ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဌပိတေ သုက်ဌာနေဖြင့် ပဝိသိတွာ-၌ ဝင်၏-ဟူသည် တောင်ပြတ်၊ မြစ်ဆိပ်၊ ရွာတံခါးတို့၌ မင်းသည် အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ထားအပ်သော သုက်ဌာနသို့ ဝင်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ရာဇဂ္ဂံ ဘဏ္ဍံ၊ ရာဇဂေ် ဘဏ္ဍံ**

ရာဇဂ္ဂံ ဘဏ္ဍန္တိ ရာဇာရဟံ ဘဏ္ဍံ။ (လ) ရာဇကေန္တိပိ ပါဌော၊ အယမေဝတ္ထော။ (ဝိ၊ ၃၊ ၁၊ ၃၁၄။) ဆိုသောကြောင့် -၂-ပါဌ်လုံးသင့်သည်။

တဥ်ိယဿွာ တဿော + တဥ္ဍိ တဿော

စာအုပ်များ၌ ယဿွာ-ဟု တွေ့ရ၏။ ဤဝါကျမျိုး၌ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာ ဖြစ်၍ ... ကာရကာ-နှစ်ချက်လုံး ထွန်းပြနိုင်သောကြောင့် ယဿွာ-ဟု သီးခြားထားလေ့မရှိ။ (ဘာသာဋီကာ။ တ။ ၆၃။)

၈။ **သုက်ဃာတ**

အပေါင်းဖြစ်သော ကင်းခွန်ကိုသတ်ခြင်း၊ ကင်းခွန်ကိုသတ်သူ၊ ကင်းခွန်ကောက်ရာဌာနတို့၏ **"သုက်ဃာတ"**ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကင်းခွန်ကောက်ရာဌာန၌ တင် ကေဒေသူပ။ ရှုဋ္ဌိနည်း။

၁၀။ **ဗာန္တိ-၌ ဓာတ်**အရ မင်း၏ ကင်းခွန်ကိုသတ်တတ်၊ ဖျက်ဆီးတတ်သော သူတို့၏ လောဘ၊ ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

ဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤဤ

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၀)

၂၁-စာစီးရေး

(က) ရာဇဂ္ဂံ ဘဏ္ဍန္တိ ရာဇာရဟံ ဘဏ္ဍံ။

(ခ) ယတော ရညော ပဌမာသက် ဝါ အတိရေကပဌမာသက် ဝါ အဂ္ဃနကံ သုက် ဒါတဗ္ဗံ ဟောတိ၊ တံ ဘဏ္ဍန္တိ အတ္ထော။ ရာဇကေန္တိပိ ပါဌော၊ အယမေဝတ္ထော။

(ဂ) ထေယျစိတ္တောတိ "ဣတော ရညော သုက် န ဒဿာမိ" တိ ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ တံ ဘဏ္ဍံ အာမသတိ၊ ဒုက္ကဋံ။

(ဃ) ဥပိတဋ္ဌာနတော ဂဟေတွာ ထဝိကာယ ဝါ ပက္ခိပတိ၊ ပဋိစ္ဆန္နဋ္ဌာနေ ဝါ ဦရုနာ သဒ္ဓိံ ဗန္ဓတိ၊ ထုလ္လစ္စယံ။

(င) သုက်ဋ္ဌာနေန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ ဌာနာစာဝနံ န ဟောတိ။

(စ) သုက်ဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒံ ဒုတိယံ ပါဒံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။

(၃။ ၃၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၁၅၂။ မအူသျ၊ တ၊ ၄၈၀။ ဘာဋီ၊ တ၊ ၆၄။)

၁။ အထက်ပါ က-ခ-ဂ-တို့ကို အနက်သမ္ဗန်ပါ။

၂။ (စ)၌ လိုရင်းကောက်ပြီးလျှင် "ဒုတိယံ ပါဒံ" ဟူသောပုဒ်တို့ကို လျှဉ်းပါး၍ သဒ္ဒါထွက်ပြပါ။

၃။ ခ-ဃ-င-တို့ကို အကြောင်းပြ၍ အမည်ပေးပါ။

၄။ ဂဟေတွာ-ပုဒ်ကို ဝစနတ္တပြ၍ ဉာဉ်နည်းကောက်ပြပါ။

၅။ သုက်-ပုဒ်ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ဝိဘတ္တိ၊ လိင်-အားဖြင့် ဝေဘန်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

၆။ က-ဂ-အမှတ်ပါ သံဝဏ္ဏနာတို့ကို အကြောင်းနှင့်တကွ အမည်ပေး၍ အယမေဝတ္ထောဆိုရာ၌ အဘော်ကို ဖော်ပြပါ။

၇။ ရာဇဂ္ဂ + ရာဇဂေ-ဟူ၍ ပါဠ်နှစ်ထွေရှိရာ "ရာဇဂေ"ဟူသော ပါဠ်သင့်ကြောင်း ယုတ္တိပြ၍ ဝိနိစ္ဆယချပြပါ။

၈။ ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ-၌ ဖြစ်သင့်သောနည်း၊ ဥပစာတို့ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ထုတ်ပြပါ။

၁၀။ ထေယျစိတ္တော-မှ မုချတ္ထကို ကောက်ပြ၍ ဝုဍ္ဎိယောတရဏဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

၂။ (စ) ဝါကျ၌ လိုရင်းကား အတိက္ကာမေတိ-ဟူသတည်း။
အဓိပ္ပါယ်ကား လွန်စေအံ့ - ဟူလို။

ဒုတိယံ ပါဒံ-ပုဒ်တို့ကို လျှဉ်းပါး၍ သဒ္ဒါနည်း ပုစ္ဆာထွက်ပုံ

ဆရာ-သည် အတိက္ကာမေတိ-ဟူသော ကာရိတ်ကမ္မိကိုဆို၏။ ယင်း၏ ကာရိတ်ကံသည် "ဟတ္ထံ ကာယံ" တစ်ခုခု ဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်း၏ ကာရိတ်ကံကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် ပါဒံ-ဟူသော ပါဠ်ကိုမိန့်၍။

အဓိပ္ပါယ်ကား - အတိက္ကာမေတိ - ဟူသော ကာရိတ်ကမ္မိ-ပုဒ်၏ ကာရိတ်ကံကား ပါဒံ-ဖြစ်၏ ဟူလို။

ဆရာ-သည် ပါဒံ-ဟူသော ဝိသေသျကို ဆို၏။ ယင်း၏ ဝိသေသနသည် "ပထမံ" ဖြစ်ကောင်း သည် မဟုတ်ပါလော။ ပါဒံဟူသော ဝိသေသျ၏ ဝိသေသနကား အဘယ်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် ဒုတိယံ-မိန့်၍။

အဓိပ္ပါယ်ကား - ပါဒံ၏ - ဝိသေသနကား ဒုတိယံဖြစ်၏ ဟူလို။

၃။ ၁-သည် (က) သံဝဏ္ဏနာအရ မင်းအားထိုက်သော ဘဏ္ဍာကို ချဲ့ပြ--ဝိတ္ထာရ။

ယင်း-၁-၌ ရာဇကေန္ဒိပိ ပါဌော-ကား ပက္ခန္တရ။

အယမေဝတ္ထော-ကား ပါဠ်ကွဲပြားသဖြင့် အနက်လည်း ကွဲပြားသည်ဟု မှတ်ရမည်လောဟု စုဒ်ရှိ၍ ဆက် - ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။

(ဃ) သည် ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ - ၏ အဖွင့်မှတပါး အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ - ပုဒ်၏ အဖွင့်ပြ--ပက္ခန္တရ။

(င) သည် ဌာနစာဝန ဖြစ်ပါသလော-ဟု စုဒ်ရှိ၍ဆက်--ဝါကျာရမ္ဘ။

စ - သည် ဒုတိယံ ပါဒံ အတိက္ကာမေတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ - ၏ အဖွင့်ပြ ပက္ခန္တရ။

၄။ ဂဏှာတီတိ ဂဟေတွာ။

ဂဟ-ဓာတ်အရကားဘဏ္ဍာကိုခိုးယူသောရဟန်း၏ ထေယျစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော အယောနိသောမနသော မနသီကာရစသည်သည် ဖလူ။

နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာကိုအိတ်၌ ထည့်ခြင်း၊ ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်သင့်ခြင်း-စသည်သည် ကာရဏူ။ တွာ - ပစ္စည်းအရကား---ခိုးယူသောရဟန်းရ၏။

ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း ဂဟေတွာသည် ဤ၌ ကြိယာဝိသေသနဖြစ်သောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသော ဓာတွတ္ထသည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

မှတ်ချက် တွာဒိပစ္စယန္တ ပုဒ်များကို ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တုကာန်-သုတ်၊ ကတ္တရိကိတ်-သုတ်တို့ကို ထောက်၍ ကတ္တုသာဓ်ပြုကြသည်။ မောဂ္ဂလန်အလို ဘာဝသာဓ်ပြုကြသည်။ မဟာဝိသုဒ္ဓါရာမ ဆရာတော်ကား-တွာဒိပစ္စယန္တပုဒ်များသည် ကတ္တားသက်သက်ကို မဟော၊ ကြိယာဝိသေသနနှင့်တကွ

http://www.dhammadownload.com

ကတ္တားကို ဟောသောကြောင့် အဘိဝဍ္ဍိတ္တာတိ အဘိဝဍ္ဍိယ၊ ကာတုန္တိ ကာတဝေစသည်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသနနှင့်တကွ ကတ္တား အနက်ကိုရအောင်ပြုရမည်ဟု မိန့်သည်။ (မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံသုတ်နက်။ ၅၆၄။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

သုက္ကဒ္ဒာနယ + ပရိဝေဠဒေါ သုက္ကဒ္ဒာနပရိဝေဠဒေါ။

၅။ **သုက်** = ကား သုက် - ဓာတ် + အ - ပစ္စည်း။ ပုံလိင်၊ နပုံလိင်။

(၁) ဝါကျ **သုက်** - ကား ပထမာကေဝုစ် သိ - ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။

(၂) ဝါကျပါ **သုက်** - ကား ဒုတိယာကေဝုစ် အံ - ဝိဘတ်ဖြစ်သည်။

၆။ (က) ဖြင့် ရာဇဂ္ဂ-၌ အဂ္ဂ-သဒ္ဒါ ကောဋ္ဌာသ-အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ရညော အဂ္ဂံ (ကောဋ္ဌာသံ) ရာဇဂ္ဂ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း၊ မင်း၏အဖို့အစုဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ ဟူသည့် မင်းအား (ပေးသင့်ပေး) ထိုက်သော ဘဏ္ဍာပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။ **(တနည်း)** ရာဇဂ္ဂ-၌ အဂ္ဂ-သဒ္ဒါ အရဟအနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ ရညော အဂ္ဂံ (အရဟံ) ရာဇဂ္ဂ-ဟု စတုတ္ထီတပ္ပုရိသ်-ပြု-လည်းကောင်း သိစေ။

မှတ်ချက် ဘာသာဋီကာ၌ ရညာ ဂယှတေတိ ရာဇဂ္ဂံ။ ဂဟ-ဓာတ်၊ ကွိ။ မင်းသည်ယူထိုက်သော ဘဏ္ဍာဟုပြုသည်။

(ဂ) ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြင့် ထေယျစိတ္တော-၌ ပထမာဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထ-၌ မသက်၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်--လည်းကောင်း, (ဝိဘတျတ္ထ) ထေယျစိတ္တော-၌ ခိုးလိုသောစိတ်ရှိ၏ ဟူသည် ခိုးလိုသောစိတ်ကို ဖြစ်စေခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ဣတော ရညော သုက်ံ နဒဿာမီတိ-ဖြင့် ခိုးလိုသောစိတ်ကို ဖြစ်စေပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

ထံ ဘဏ္ဍံ-ဖြင့် အာမသတိ-၌ အာ-ပုဗ္ဗ-မသဓာတ်၏ သကမ္မကဓာတ်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

ဒုက္ကဋံ-ဖြင့် အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ-၌ အာပတ်သို့ရောက်၏ဟူသည် ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း ဟုသိစေ။

(ပါဠိတော်စာကိုယ်)

တတြ ပဝိသိတွာ ရာဇဂ္ဂံ ဘဏ္ဍံ ပဉ္စမာသကံဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံဝါ အဂ္ဃနကံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။

အဃမေဝတ္တော-ဖြင့် ရာဇကံ-ပုဒ်ကို ရညော အာယတ္တံ ရာဇကံ။ **(တနည်း)** ရညာ အာယတ္တံ ရာဇကံ-ဟု အာယတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း။ ကဏ်-ပစ္စည်း အာယတ္တတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ရာဇက (ရာဇာယတ္တ) = မင်းနှင့်စပ်ဆိုင်၏ ဟူသည် မင်းအားထိုက်သော ဘဏ္ဍာပင်တည်း ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

✦ **ရာဇကေန္တိ ရာဇာယတ္တံ၊ တဗ္ဗိ ရာဇာရဟမေဝါတိ အာဟ "အဃမေဝတ္တော" တိ။ (သာရတ္ထ)**

မှတ်ချက် ဘာသာဋီကာ၌ "ရညော ဣဒံ ရာဇကံ-ဟုပြု၍ ရာဇာရဟံ ဘဏ္ဍံ-ဟူသောအနက်ပင် မှတ်ပါ"ဟု မှာသည်။

http://www.dhammadownload.com

၇။ **ရာဇဝွ် + ရာဇဏ်** ရာဇကေန္တိပိ ပါဌော၊ အယမေဝဌ္ဌော။ ဟု ဤအဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရာဇကေန္တိ ရာဇာယတ္တံ၊ တမ္ပိ ရာဇာရဟမေဝ-ဟု သာရတ္ထဋီကာဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ **ရာဇဏံ**-မင်းနှင့်စပ်သော မင်းအားထိုက်သော-ဟု အနက်ပြန်ရမည်ဖြစ်ရကား (ရာဇဂ္ဂံ ဘဏ္ဍန္တိ ရာဇာရဟံ ဘဏ္ဍံ-ဟု ဖွင့်ဆိုသော) ရာဇဂ္ဂံပါဠ်နှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ် အတူတူပင် ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း---**ရာဇဏံ**-ပါဌ် သင့်သည်။

အမှာ ရာဇဝွံ-ပုဒ်ကိုပါထည့်၍ မေးခဲ့သော်-ရညော အရဟံ ရာဇာရဟံ။ ဝံ ရာဇဝွံ၊ ရာဇဒေယျံ။ ဟူသော နိရုတ္တိဒီပနီ (၂၂၇) ထောက်၍ **ရာဇဝွံ**-လည်းသင့်၏ ဟုပင်ဖြေ။

(က) ရာဇာရဟံ + ရာဇရဟံ

ရာဇရဟံ, ရာဇာရဟန္တိစ ဒွေ ပါဌာ (ယောဇနာ)ထောက်-၂-ပါဌ်သင့်သည်။

၈။ **ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ**

ထေယျစိတ်တည်းဟူသော ပြဋ္ဌာန်းသည်ကို ဆိုသဖြင့် တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မတည်းဟူသော မပြဋ္ဌာန်းသည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာန၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း၊ ကေဒေသူ။ (အဝယဂ္ဂပစာ)

၁၀။ **ထေယျစိတ္တော**-မှ မုချတ္ထကား---လောဘမူ၊ ဒေါသမူစိတ်တည်း။ ထိုသည် မနိဒ္ဒေမည်၏ဟုထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၂)

(က) ဣတော ပရဿ ဂေံသေန အဝဟာရပ္ပဟောနကပါဏံ ဒဿေန္တော "မနုဿပါဏော" တိ အာဟ။

(ခ) တမ္ပိ ဘုဇိဿံ ဟရန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ။

(ဂ) ယောပိ ဘုဇိဿော မာတရာ ဝါ ပိတရာ ဝါ အာဌပိတော ဟောတိ၊ အတ္တနာ ဝါ အတ္တနော ဥပရိ ကတွာ ပညာသံ ဝါ သဋ္ဌိံ ဝါ အဂ္ဂဟေသိ၊ တမ္ပိ ဟရန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ။

(ဃ) ဓနံ ပန ဂတဋ္ဌာနေ ဝဍ္ဍတိ။

(င) အန္တောဇာတကဓနက္ကီတကရမရာနီတပ္ပဘေဒံ ပန ဒါသံယေဝ ဟရန္တဿ အဝဟာရော ဟောတိ။

(စ) တမေဝ ဟိ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ "ပါဏော နာမ မနုဿပါဏော ဝုစ္စတီ"တိ။

(ဆ) ဧတ္ထစ ဂေဟဒါသိယာ ကုစ္ဆိမှိ ဒါသဿ ဇာတော **အန္တောဇာတကော**။ ဓနေန ကီတော **ဓနက္ကီတော**။ ပရဒေသတော ပဟရိတွာ အာနေတွာ ဒါသဗျံ ဥပဂမိတော **ကရမရာနီတော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(၅။ ၁၁၆။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၅၄။ ဝိမတိ။ ၁၉၃။ မအူသျတ၊ ၄၈၂။ ဘာဋီ။ တ၊ ၆၉။)

၁။ (၁)ကို ဟိတ်ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ လည်းကောင်း။ (ဆ)ကို အန္တဒီပကနည်း ပါဝင်စေလျက် လည်းကောင်း အနက်ပေးပါ။
၂။ (က) ပေတာလက်ာရာနုသန္ဓိ (ဃ) သာသောဂပုစ္ဆာ၊ (င) အနုသန္ဓိတက်ပါ။
၃။ အထက်ပါ ဝါကျအားလုံးကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (ဆ)၌ ဒါသဿ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ ဂေဟဒါသိယာ-ပုဒ်ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္ထပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္ထ၌ ဉာသ်ကောက်ပါ။
၅။ ဘုဇိဿ၊ ကုစ္ဆိ-တို့ကို ဓာတ်ုပစ္စယ၊ လိင်-ဝေဘာန်ပြပါ။
၆။ ဆ-ဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ ဆ-ဝါကျ၌ ပရဒေသတော ပဟရိတ္ဗာ။ ပရဒေသတော ဟာရိတ္ဗာတု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိတတ်ရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ ဆ-ဝါကျ-ဒါသဿ ဓာတော-၌ ဒါသဿ-ဝယ် ရနိုင်သမျှနည်းတို့ကို အကြောင်းပြ ပြေဆိုပါ။
၁၀။ (စ) တမေဝ-၌ တ-အရကို ကိုယ်ပြု၍ ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = =

၁။ (၁) တမ္ပိ မနုဿပါဏံ၊ ကိုလည်း။ ဘုဇိဿံ၊ သူကို။ ဟာရန္တဿ၊ အား။ အဝဟာရော၊ သည်။ နတ္ထိ။ (ကသ္မာ၊ ကား။ ပရပရိဂ္ဂဟိတာဘာဝတော၊ သူတပါးတို့သိမ်းပိုက်အပ်သောဘဏ္ဍာ၏မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။)

◆ **ဘုဇိဿံ ဟာရန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိတိ ပရပရိဂ္ဂဟိတာဘာဝတော။ (သာရတ္ထ)**

(ဆ) ဝါကျ နောက်ဆုံး၌ရှိသော ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော-ကို အန္တောဓာတကောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဓနက္ကီတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော-ဟု ရှေးနှစ်ဝါကျသို့ဆောင်၍ ပေး။ အန္တဒီပကနည်း။

၂။ **(က) ပေတာလက်ာရာနုသန္ဓိ**

ယခုအခါ၌ တိရစ္ဆာန်၏ စင်စစ်ငွေကန် တမတ်ထိုက်တန်သည်၏အဖြစ် မဖြစ်သင့်သောကြောင့် (ဝါ) တိရစ္ဆာန်၏ ပါရာဇိကလောက်သို့ မရောက်သောကြောင့် ကေန်ပါရာဇိကလောက်သော သတ္တဝါကို ပြလိုသော ဆရာသည် (က) မိန့်။

◆ **ပါဏကထာယံ တိရစ္ဆာနဂတဿ ကေနစိ ပါဒဂ္ဃနကတာ နသမ္ဘဝတီတိ အာဟ "ကေသေန အဝဟာရကမ္မပဟာနေန ပါဏံ ဒဿေန္တော" တိ။ (သာရတ္ထ။)**

(ဃ) သာသောဂပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် ကျွန်-မဟုတ်သောသူကို မိ[illegible]တို့က(လ) ခိုးမှုမမြောက်ဟုဆို၏။ ယင်းသို့ခိုးမှု မမြောက်လျှင် တစုံတခုအပြစ်မဖြစ်ဟု မှတ်ရမည်လော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း-စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။ အစိမ္ပါယ်အား-ဃ-ဖြင့် ဥစ္စာသည်ကား ရောက်ရာအရပ်၌အတိုးတက်၏။ (ထိုသို့ အတိုးတက်သောကြောင့် ဘဏ္ဍာစားထိုက်၏ (ဋီ) ဟု ငါပြဆိုပါ၏-ဟုလို။

◆ **စခံ ပန ဂတဋ္ဌာနေ ဝဍ္ဍတီတိ "အာဒ္ဓဗော့ဇ္ဇာ ဂဟိတဿ ခနိယာ သဟ အဝဟာရကာဿဂိ၍" တိ တိသု ဂဏ္ဌိပဒေသု ဝုတ္တံ။ (သာရတ္ထ)**

(င) အနုသန္ဓိ

ဤသို့ (ဂ-ဃ) ဝါကျတို့ဖြင့် လူကိုခိုးယူရာ၌ ခိုးယူမှု (အဝဟာရ) မမြောက်သည်ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ခိုးယူမှုမြောက်သည်ကို ပြလို၍ (င) မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (င)ဖြင့် အန္တောဇာတကကျွန်၊ ဓနက္ကီတကျွန်၊ ကရမရာနီတကျွန် အပြားရှိသော ကျွန်ကိုသာ လျှင် ခိုးယူသော ရဟန်းအား ခိုးယူမှုမြောက်၏-ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားကို ယုတ္တိ၊ အာဂုမ်အားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (စ) မိန့်၏။

၃။ ၁-သည် လူ့သတ္တဝါတိုင်းကို ခိုးယူက အဝဟာရ ခိုးမှုမြောက်ပါသလော-ဟု စုဒ်ရှိ၍-ဆက်-ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ထိုဝါကျ၌ အတ္ထနာဝါ အတ္ထနော-စသည်ကား ပကၡန္တရ။

(ဃ) ဝါကျာရမ္ဘ။ (င) ပက္ခန္တရ။ (စ) အာဂမဒဠှီကရဏ။

(ဆ) သည် အန္တောဇာတက-စသော-၃-ပုဒ်တို့၏ သဒ္ဒတ္ထ ဝစနတ္ထကိုဆက်ပြ-ဝါကျာရမ္ဘ။

စာစပ် ဒါသဿ-ကား ၏-ကြောင့် သံဝါသေန (ပါဌသေသ) ၌ သမ္ဗန် + သမ္ဗန္ဓိစပ်။
(တနည်း) ဒါသဿ-ကား ကြောင့်-ကြောင့် ဇာတော-၌ ဟိတ်/ဟိတ်၏ ဗိုလ်စပ်။

◆ **ဒါသဿ-၏၊ သံဝါသေန၊ ကြောင့်၊ (မအူချ) + ဒါသဿ - ကျွန်ယောက်ျား၏အတွက်ကြောင့်၊ (ဘာသာဋီ)**

၄။ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဂဏှာတီတိ ဂေဟံ။ ဂယှတီတိ ဝါ ဂေဟံ။
ဒုက္ခိတ္ထိတံ အသတိ ဘဏ္ဍတီတိ ဒါသီ။ ဂေဟေ + နိဗ္ဗတ္တာ + ဒါသီ ဂေဟဒါသီ။ (တဿာ)
ဂေဟ-အရကား အိမ်သည် မှချ။ ထို၏ + ကျွန်မနှင့် ဌာန + ဌာနီ - စပ် - ဌာန။
ဂေဟဒါသီ - ပုဒ်လုံးအရကား - အိမ်၌ဖြစ်သောကျွန်မရ၏။
သတ္တုံနံ ကရေန ဟတ္ထေန+မရိတဗ္ဗောတိ ကရမရော။
ကရမရဘာဝေန အာနီတော ကရမရာနီတော။ (တန်ဋီ + သူစိ)
ကရမရ - အရကား - ရန်သူတို့၏ လက်ဖြင့်သတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သည် မှချ။
ထို၏ + ဆောင်အပ်သော ကျွန်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်---ဌာန။
ကရမရာနီတ - ပုဒ်လုံးအရကား---ရန်သူ (လ) ဆောင်အပ်သောကျွန် (ဝါ) သုံ့ပန်းကျွန်ရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အဝဟာရာယ + ပဟောနကော + အဝဟာရပ္ပဟောနကော။
အဝဟာရပ္ပဟောနကော စ + သော + ပါဏော စာတိ အဝဟာရပ္ပဟောနကပါဏော။
အဂမာသိ တွေ့ ဌာနေတိ ဂတံ။ ဂတဉ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ ဂတဋ္ဌာနံ။ ဒါသဿ ဘာဝေါ ဒါသဗျံ။

၅။ **ဘုဇိဿ = ကား ဘုဇ-ဓာတ်၊ ဣသ-ပစ္စည်း။ ပုံလိင်၊**

◆ **ဘုဇ ပါလနဗျဝဟာရဏေသု၊ ဣဿသော၊ ဒွိတ္တံ၊ ဘုဇိဿော။သူစိ၊**

(တနည်း) ဘုဇ - သဒ္ဒူပပဒ + ဣသဓာတ် (ဝါ) သေဓာတ်၊ သ - ပစ္စည်း။

◆ **အပရာဓီနတာယ ဘုဇေန အတ္တနော ဣစ္ဆေ သေတီဘဗ္ဗောတိ ဘုဇိဿော၊ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊)**

ကုစ္ဆိ = ကား ကုသဓာတ် + ဆိက် - ပစ္စည်း။ ဣတ္ထိလိင် + ပုံလိင်။

၆။ (ဆ)ဂေဟဒါသိယာ ကုစ္ဆိမှိ ဇာတော-ဖြင့် အန္တောဇာတကော-၌ အန္တော-အရ အိမ်ပေါက်ကျွန်မ၏ ဝမ်းဟူသော အတွင်းကိုယူ--လည်းကောင်း။ အန္တောနိပါတ်ပုဒ်နောင် သတ္တမီဝိဘတ်ကျေနေသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ အန္တော + ဇာတောတိ အန္တောဇာတောဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်ပြု-လည်းကောင်း။

http://www.dhammadownload.com

က-ပစ္စည်း သွတ္တတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက်--လည်းကောင်း။ အန္တောဇာတတောယေဝ အန္တောဇာတကော-ဟု သွတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--လည်းကောင်း သိစေ။

ဓါသဿ-ဖြင့် ကျွန်မ၏ ဝမ်းတွင်း၌ဖြစ်သော သားဟူသည် ဥက္ကဋ္ဌလက္ခဏာ၊ ပဓာနအားဖြင့် ကျွန်ယောက်ျားနှင့် သံဝါသပြုသောကြောင့်သာဖြစ်သတည်းဟု သိစေ။ (ဝိမတိ။ ၁။ ၁၉၃။)

ဓနေန ကီတော-ဖြင့် ကီတော-၌ တ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓ်အနက်၌သက်---လည်းကောင်း၊ ကီယတေတိ ကီတော-ဟုပြု-လည်းကောင်း။ ဓနေန+ကီတော ဓနက္ကီတော-ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း။ ဓနကီတောဟုဆိုလိုလျက် ကဒွေဘော်လာ၍ ဓနက္ကီတော-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ဓနက္ကီတ-အရ ငွေဖြင့်ဝယ်အပ်သော ကျွန်ကိုယူ-လည်းကောင်း သိစေ။

ပရဒေသတော (လ) ဥပါဂမိတော-ဖြင့်---သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ---သိစေ။

၇။ **ပရဒေသတော ပဟာရိတွာ+ပရဒေသတော ဟာရိတွာ**

ပရဒေသတော ပဟာရိတွာတိ ပရဒေသဝိလုမ္ပကေဟိ ရာဇစောရာဒီဟိ ပဟာရိတွာ။ (ဝိမတိ။ ၁။ ၁၉၄။) + ပရဒေသတော ပဟာရိတွာတိ ပရဒေသံ ဝိလုမ္ပကေဟိ ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒီဟိ မဟာစောရေဟိ ပရဒေသတော ပဟာရိတွာ။ (သာရတ္ထ။ ဒု။ ၁၅၄။) တို့ကို ထောက်၍ -- **ပဟာရိတွာ**-သင့်။

မအူချုပ်ကား - ပရဒေသတော = မှ။ ဟာရိတွာ = ဆောင်ခဲ့ကြကုန်၍။ အာနေတွာ = ရွေးရှုဆောင်ခဲ့ကြကုန်၍-ဟု အနက်ပေးသည်။ ယင်း မအူသျှ-အလို **ဟာရိတွာ**-ပါဌ်သင့်။

အာဿံဒီကာ၌ ကား-ပရဒေသတော = မှ။ မာရေတွာ = ညှင်းဆဲ၍။ (ပဟာရိတွာ=ပုတ်ခတ်၍) အာနေတွာ =၍။ ဟုအနက်ပေးပြီး ကရေန = လက်ဖြင့်။ မာရေတွာ-ညှင်းဆဲ၍။ အာနီတော = ဆောင် အပ်သူတည်း ။ ကရမရာနီတော=သူ-ဟုဝိဂ္ဂဟပြုရသောကြောင့် "**မာရေတွာ အာနေတွာ**"ဟု သော်လည်း ဖြစ်တန်ရာ၏ဟု မှာထားသည်။

ကုစ္ဆိမှိ + ကုစ္ဆိယံ

မဇ္ဈိမ် ကုစ္ဆိ တု ဒွိသု (ဓာန်။ ၂၇၁) ထောက် -၂- ပါဌ်သင့်။

၈။ **ဒါသဿ**

ပြဋ္ဌာန်းသော ကျွန်ယောက်ျားကိုဆိုသဖြင့် မပြဋ္ဌာန်းသော ကျွန်မဟုတ်သော ယောက်ျားကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။ (ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း) ကျွန်ယောက်ျားကို အလွန်အားဖြင့် ယူအပ်သော ကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း၊ အတိသယနည်း။

အစိတ် - ကျွန်ယောက်ျား၏ "**ဒါသဿ**"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းကျွန်ယောက်ျား၊ ကျွန်မဟုတ် သော ယောက်ျားတို့၌တင် ကေဒေသူ။

◆ **ဒါသဿ ဇာတောတိ ဥက္ကဋ္ဌလက္ခဏံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ၊ ဒါသိကုစ္ဆိယံ ပန အဒါသဿ ဇာတောပိ ဓေတ္တေဝ သင်္ဂဟိတော။ (ဝိမတိ။ ၁။ ၁၉၃။)**

အန္တောဇာတကော

အိမ်ပေါက်ကျွန်မ၏ဝမ်း၌ ကျွန်ယောက်ျားနှင့် သံဝါသပြုသဖြင့် မွေးဖွားလာသော ကျွန်တည်း ဟူသော ပြဋ္ဌာန်းသည်ကို (အန္တောဇာတကော) ဆိုသဖြင့် အိမ်ပေါက် ကျွန်မ၏ဝမ်း၌ ကျွန်, မဟုတ်သော တပါးသော ယောက်ျားနှင့် သံဝါသပြုသဖြင့် မွေးဖွားလာသော ကျွန်တည်းဟူသော မပြဋ္ဌာန်းသည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။ (ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ အတိသယ၊ ကေဒေသူ၊ အဝယဝူပစာတို့ကို ဆက်လက်တင်လေ။)

http://www.dhammadownload.com

(ခ) စေ့တီ

အကြောင်းဖြစ်သော အတိုးတက်ခြင်း၏ **"စေ့တီ"**ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သောဘဏ္ဍာ စားထိုက်ခြင်း၊ ဂိဝါဒ္ဒိတင် ကာရဏူပစာ။ (နာနုဿရိကနည်း) (ဘာသာဋီကာ သာဓက -၂-နံပါတ်၌ရှု)

ပါဏောနာမ (ပါဠိတော်)

အပေါင်း-သတ္တဝါမှန်သမျှ၏ **"ပါဏ"**အမည်ကို အစိတ်လူသတ္တဝါ၌ တင် ကေဒေသူ/သမုဒါယူ။ (ပါဏောနာမ မနုဿပါဏော-ကိုထောက်)

၁၀။ **ဓာမဓာ-၌ ဓာ-**အရ ကျွန်၏ခန္ဓာပဥ္စကကို ယူ၍ လောကောနှင့်အတူ ထုတ်။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၃)

(က) ဩစရတီတိ **ဩစရကော**။

(ခ) တတ္ထ တတ္ထ အန္တော အနုပဝိသတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) **ဩစရိတွာတိ** သလ္လက္ခေတွာ။

(ဃ) ဥပဓာရေတွာတိ အတ္ထော။

(င) **အာစိက္ခတီတိ** ပရကုလေသု ဝါ ဝိဟာရာဒီသု ဝါ ဒုဋ္ဌပိတံ အသံဝိဟိတာရက္ခံ ဘဏ္ဍံ အညဿ စောရကမ္မံ ကာတုံ ပဋိဗလဿ အာရောစေတိ။

(စ) **အာပတ္တိ ဥဘိန္နံ ပါရာဇိကဿာတိ** အဝဿံ ဟာရိယေ ဘဏ္ဍေ ဩစရကဿ . အာဏတ္တိက္ခဏေ, ဟတရဿ ဌာနာစာဝနေတိ ဧဝံ အာပတ္တိ ဥဘိန္နံ ပါရာဇိကဿ။

(၄၅။ ၃၂၀။ ဝိမတိ။ ၁၉၄။ မအူသျှ၊ တ၊ ၄၉၁။ ဘာဋီ၊ တ၊ ၇၈။)

၁။ စ-ဝါကျကို ဟတရဿ-ပုဒ်၏ အပါဒါန်ပေါ်လွင်စေလျက် ထည့်သင့်သောပုဒ်များထည့်၍ အနက်ပေးပါ။
၂။ ခ-သာဘောဂပုစ္ဆာ။ ဃ-အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ ခ-ဃတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေး၍ (င) ဝါကျ ဟာရိယေ-ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပါ။
၄။ အသံဝိဟိတာရက္ခံ-ကို အစိတ်+အပေါင်း ဝစနတ္ထပြု၍၊ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုသာ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ ဟတရဿ-ကို နာမပဒမာလာ။ အာဏတ္တိက္ခဏေ-၌ ရှေးပုဒ်ဝယ် ဓာတ်ကိုယူ၍၊ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပါ။
၆။ (က) (ခ) (ဃ)တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ ဒုဋ္ဌပိတံ။ ဒုတ္တပိတံ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေ ရှိရာသင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ **ဩစရကောနာမ** ဘဏ္ဍံ ဩစရိတွာ အာစိက္ခတိ (ပါဠိတော်)၌ ဘဏ္ဍံ-ဝယ်ဖြစ်သင့်သောနည်း။ ဥပစာကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ (င)ဝါကျ ပဋိဗလဿ-အရ တရားကို လက္ခဏာဟာရနေ့တွဲ့ထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = =

http://www.dhammadownload.com

၁။ (စ) အာပတ္တိ ဥဘိန္နံ ပါရာဇိကဿာတိ၊ ကာ။ (လ)။ အာဏတ္တိက္ခဏေ၊ စေခိုင်းရာဖြစ်သော ခဏ၌။ (ပါရာဇိကဿ၊ သို့။ အာပတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။) ဟူတရဿ၊ ဤအတွင်းသို့ ဝင်သော ရဟန်းမှတပါးသော။ (အဝဟာရကဿ၊ ရဟန်းအား) ဌာနာစာဝနေ၊ ၌။ (ပါရာဇိကဿ၊ သို့။ အာပတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။) ဟူတိ-ဝေ၊ သို့။ (လ) ---

၂။ **(ခ) သာဓောဝပုစ္ဆာ**

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် ဩစရကော-ပုဒ်ကို ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဆိုၾ။ ယင်း၌-စရ-ဓာတ်သည် ဂတိ၊ ဘက္ခန-အနက်ကိုဟောပါ သလော။ အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့်-(ခ) မိန့်။

(ဇာနည်း) ဌပနာတူ၏။ ဩစရကော-၌ အဝ-ဥပသာရသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ ဝိယောဂ၊ ဇာနန-အနက်ကို ဟောပါသလော။ စုဒ်ကြောင့်-(ခ)မိန့်။ (ဘာသာဋီကာ)

(ဃ)အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ဂ)ဖြင့် ဩစရိတွာ-၌ အဝ - ရှေး + စရ-ဓာတ်သည် အနေကတ္ထာ ဟိ ဓာတဝေါ-ဟူသော ပရိဘာသာအရ သလ္လက္ခဏအနက်ကို ဟော၏-ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ ယင်း၏ ဥဇုကတ္ထကို ထင်ရှား ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

၃။ ခ-ဝိတ္ထာရ။ ဃ-ဝိတ္ထာရ။

ဓာစပ် ဟာရိယေ-ကား သော်-ကြောင့် (အာပတ္တိ) ဟောတိ-၌ လက္ခဏ/လက္ခဏစပ်။ (မဒူသျ) **(ဇာနည်း)** သော-ကြောင့် ဘဏ္ဍေ-၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန/သျ-စပ်။ (ဘာသာဋီကာ)

၄။ သံဝိဓီယတေတိ သံဝိဟိတာ။ (သံ + ဝိ + ဓာ + တ။) န + သံဝိဟိတာ အသံဝိဟိတာ။ အာရက္ခတံ အာရက္ခာ။ အသံဝိဟိတာ + အာရက္ခာ + ယဿာတိ အသံဝိဟိတာရက္ခံ။ အသံဝိတာရက္ခ - အရကား မစီရင်အပ်သော စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် မှချ။ ထို၏ + ဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနူ---၏။ ယ-အရကား မစီရင်အပ်သော စောင့်ခြင်းရှိသော ဘဏ္ဍာရ၏။ (ဝိသေသနဆက်ကောက်)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ပရေသံ + ကုလာနိ ပရကုလာနိ။ ဒုဋ္ဌ + ဥပိတံ ဒုဋ္ဌုပိတံ။ စောရဿ + ကမ္မံ စောရကမ္မံ။ အာဏာပေတိ ဌေ ခဏေတိ အာဏတ္တိ။ အာဏတ္တိစ + သာ + ခဏောစာတိ အာဏတ္တိခဏော။

၅။ **ဟူတရဿ**-အရ ခိုးတတ်သော ရဟန်းကိုယူ-ဟူတရော၊ ဟူတရာ-စသည်ဖြင့် ပုရိသာဒိစဉ်။ **အာဏတ္တိ**-၌ အာဏ-ဓာတ်ကိုယူ၍ အာဏာပေတိ၊ အာဏာပေန္တိ-စသည်စဉ်။

၆။ (က)ဖြင့် ဩစရကော - ၌ အဝ - ရှေး + စရ - ဓာတ်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဏွု-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနေ အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ ဩစရတီတိ ဩစရကော-ဟု ပြုရမည်ကို လည်းကောင်း-သိစေပါသည်။ (ခ)ဖြင့် ဩစရတိ-၌ စရ-ဓာတ်၏ အနေကတ္ထာ ဟိ ဓာတဝေါ ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီ ဤ၌ အနုပဝိသန-အနက်ဟော--လည်းကောင်း၊ အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက--လည်းကောင်း သိစေ။ **(ဇာနည်း)** (ခ)ဖြင့် ဩစရတိ-၌ စရ-ဓာတ်သည် ဂတိ၊ ဘက္ခန-အနက် ဟောစေကာမူ အဝဥပသာရကြောင့် ပဝိသန-အနက် ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ခ-ဖြင့် ဩစရကော-၌ အဝဥပသာရ၏ အန္တောအနုပရိသန အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာသာဋီကာ)

(ဂ) ဖြင့် ဩစရိတွာ-၌ စရ-ဓာတ်၏ အနေကတ္ထာ ဟိ ဓာတဝေါ-ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဤ၌ သလ္လက္ခဏအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက-လည်းကောင်း သိစေ။ **(တနည်း)** ဂ-ဖြင့် ဩစရိတွာ-၌ စရဓာတ်သည် ဂတိဘာက္ခဏ အနက်ကို ဟောစေကာမူ အဝ-ဥပသာရကြောင့် သလ္လက္ခဏအနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ အဝ-ဥပသာရ၏ဓာတွတ္ထဝိသေသက-လည်းကောင်းသိစေ။

(ဃ) ဖြင့် သလ္လက္ခေတွာ-၌ မှတ်၏ဟူသည် စုံစမ်းထောက်လှမ်းခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။

(င) အာရောစေတိ-ဖြင့် အာစိက္ခတိ-၌ စိက္ခ-ဓာတ်သည် ပြောကြားခြင်း အနက်ဟော-လည်းကောင်း၊ အာ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေ။

ပရကုလေသုဝါ (လ) အသံဝိဟိတာရက္ခံ-ဖြင့် ဘတ္တံ ဩစရိတွာ-၌ ဘတ္တံ-အရ သူတပါးအိမ်တို့၌ လည်းကောင်း၊ ကျောင်းစသည်တို့၌ လည်းကောင်း၊ မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သော အစောင့်အရှောက်မရှိသောဘတ္တာကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

အညဿ စောရကမ္မံ ကာတုံ ပဋိဗလဿ-ဖြင့် အာရောစေတိ-၌ ပြောကြား၏ဟူသည်--သူအား ပြောကြားသတည်းဟု သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

၇။ အဝဿံ ဟာရိယေ + အဝဿံ အဝဟာရိယေ

အာဒိယေယျ-ပုဒ်၏ ပဒဘာဇနီကို ပြရာ၌ အာဒိယေယျ၊ ဟရေယျ၊ အဝဟရေယျ-စသည်ဖြင့် ပရိယာယ်တူပြဆိုထားသည်ကို ထောက်၍ ဤ၌လည်း ဟာရိယ, အဝဟာရိယတို့သည် ခိုးဆောင်ခြင်း ပရိယာယ် ဖြစ်သောကြောင့် -၂-ပါဌ်သင့်။

ဒုဋ္ဌပိတံ+ဒုတ္တပိတံ

မအူချုပ်၌ ဒုဋ္ဌပိတံ = မကောင်းစွာထားအပ်သော။ ဘာသာဋီကာ၌ ဒုတ္တပိတံ = မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သောဟု မုဒ္ဒ၊ ဒန္တဇ-၂-မျိုးတွေ့ရသည်။ ဒု + ထပ + တ - ပစ္စည်း + ဣအာဂုံ-အသဒိသဒွေဘော်လာ၍ **ဒုတ္တပိတံ**-ဟု ပြီးသည်။ ဒု + ထပ + တ + ဣအာဂုံ (ဝဝတ္ထပေတိ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန်-ပုံစံတို့၌ကဲ့သို့) ဒန္တဇထ ကို မုဒ္ဓဇ ဌ-ပြု၊ အသဒိသဒွေဘော်လာ၍ **ဒုဋ္ဌပိတံ**ဟုပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။ (နီတိ၊ ဓာတု၊ ၃၂၇၊ ရှု။)

၈။ ဘဏ္ဍံ

အပေါင်းဖြစ်သော သံဝိဟိတာရက္ခဘဏ္ဍာ၊ အသံဝိဟိတာရက္ခဘဏ္ဍာတို့၏ "ဘဏ္ဍံ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အသံဝိဟိတာရက္ခဘဏ္ဍာ၌ တင် ကေဒေသျူ/ရုဋ္ဌီနည်း။

ပရိယာယေန ဟိ အဒိန္နာဒါနံတော ပါရာဇိကံ

အပေါင်းဖြစ်သော အာဏတ္တိကပယောဂအဒိန္နာဒါန၊ သာဟတ္ထိကအဒိန္နာဒါနတို့၏ **"အဒိန္နာဒါန"** ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အာဏတ္တိကပယောဂအဒိန္နာဒါန၌ တင် ကေ ဒေသျူ/ ရုဋ္ဌီနည်း။

✤ **ဩစရကကထာယံ ပရိယာယေန ဟိ အဒိန္နာဒါနတော မုစ္စတီတိ ဣဒံ အာဏတ္တိပယောဂံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ (ဝိမတိ၊ ၁၉၄၊)**

၁၀။ **ပဋိဗလ-အရ-ခိုးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော ရဟန်း၏ ဒဿပဋ္ဌကကိုယူ၍ ထုတ်လေ။**

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၄)

(က) ဩကာ ရက္ခတီတိ ဩကာရက္ခော။

(ခ) ယော ပရေန အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေ အာဘတံ ဘဏ္ဍံ"ဣဒံ တာဝ ဘန္တေ မုဟုတ္တံဩလောကေထ။ ယာဝါဟံ ဣဒံနာမ ကိစ္စံ ကတွာ အာဂစ္ဆာမီ"တိ ဝုတ္တော ရက္ခတိ၊ တဿေတံ အဓိဝစနံ။

(ဂ) တေနေဝါဟ **"ဩကာရက္ခော နာမ အာဟဋံ ဘဏ္ဍံ ဂေါပေန္တော"** တိ။

(ဃ) တတ္ထ ဩကာရက္ခော ယေဘုယျေန ဗန္ဓိတွာ လဂ္ဂေတွာ ဌပိတဘဏ္ဍံ အဟောစေတွာဝ ဟေဋ္ဌာ ပသိဗ္ဗကံ ဝါ ပုဋကံ ဝါ ဆိန္ဒိတွာ ကိဉ္စိမတ္တံ ဂဟေတွာ သိဗ္ဗနာဒီ ပုန ပါကတိကံ ကရောတိ၊ "ဇေ ဂဏှိဿာမီ"တိ အာမသနာဒီနိ ကရောန္တဿ အနုရူပါ အာပတ္တိယော ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။

(၄၊ ၃၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၁၅၅။ ဝိမတိ၊ ၁၉၄။ မအူသျ၊ တ၊ ၄၉၃။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၇၉။)

၁။ ဃ – ဝါကျကို အနက်မှန်မှန် သမ္ဗန်ပြပါ။
၂။ ခ–ကို လျှင်းပါးပုစ္ဆာတက်၍၊ (ဂ) ဝါကျကို အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။
၃။ (ခ–ဂ–ဃ) ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ (ခ) ဝါကျ၌ ဘဏ္ဍံ–ကို သဒ္ဒနယ စာစပ်ပြပါ။
၄။ ဩကာရက္ခော–၌ ဩကာ–ကို သံဝဏ္ဏနာနုရူပဝစနတ္ထပြု၍ ဥာသ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ အာဘတံ၊ အာဟဋံ၊ ဘဏ္ဍံ၊ မုဟုတ္တံ–ပုဒ်တို့ကို ဓာတု၊ ပစ္စယ၊ ယေဘုယျေန–ကို ပဒ၊ လိင်၊ ဂဏ၊ ကာရန္တ စီစစ်ပြပါ။
၆။ (က) (ခ) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ခ–၌ အာဂစ္ဆာမိ။ အာဂစ္ဆိဿာမိ–ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိခဲ့သော် မည်သည့်ပါဌ်သင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဃ)၌ အာပတ္တိယော–ဝယ် နယူပစာရကို ဆိုရိုးကျပြပါ။
၁၀။ (ဃ)ဝါကျ ကရောန္တဿ–၌ ဓာတွတ္ထကိုရှု၍ အာဝတ္ထာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= = = = = = = = = = = = = = =

၂။

(ခ) လျှင်းပါးပုစ္ဆာ

ဆရာ–သည် (က)ဖြင့် ဩကာရက္ခော–ကို ကတ္တုသာဓနေကိတန္တ ဒုတိယာတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုသည်။ ယင်း၌ ဩကာ–ပုဒ်ကို အဝနေတီတိ ဩကာ–ဟု ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်လော။ မည်သို့ဝစနတ္ထပြုရမည်နည်း။ အဝ–ဥပသာရသည် ဓာတွတ္ထာဗာဓကပင် ဖြစ်ပါသလော။ မည်သည့်ဥပသာရဖြစ်ပါသနည်း။ ဩကာ–အရ မိမိက သူတပါး၏ နေရာဌာနသို့ ဆောင်ယူ အပ်သော ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်လော။ အဘယ်ကို ဩကာ–အရ ယူရမည်နည်း။ ဩကာရက္ခ–ပုဒ်လုံးအရ အမြဲ ထာဝရ အပ်နှံထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်းကိုယူရပါမည်လော။ အဘယ်ကို ဩကာရက္ခ အရ ယူရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။ (အဓိပ္ပါယ်–အာဘော်နှင့် ညှိ၍ပြန်)

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ)ဝါကျဖြင့် ဩကာရက္ခ–ဟူသည် သူတပါးသည် မိမိနေရာအရပ်သို့ ဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်း၏ အမည်တည်း (ဝါ) ခေတ္တအပ်နှံထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို

http://www.dhammadownload.com

စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်း၏ အမည်တည်း-ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို အာဂုံ ပါဠိဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော သရာသည် (ဂ) မိန့်။

※ **ထေနေဝါဟ၊ ဉာပကာ၊ ထဝဒန္တီယာ၊**

၃။ ၁-သည် (က)ကိုချဲ့ပြ---ဝိတ္ထာရ **(ဆနည်း)** တပ္ပါကဋိကရဏ၊ ယင်း (၁)ဝါကျ၌ ယောပရေနမှ ရက္ခတိ တိုင်အောင် အနိယမဝါကျ။ တသောတ အဓိဝစန်-ကား နိယမဝါကျ။
ဂ-ဝါကျသည် အာဂမဒဠိကရဏ။ (ဃ) အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ဆက်ပြ ဝါကျာရမ္ဘ။

တာစပ် ဆဏ္ဍ - ကား ကို - ကြောင့် ရက္ခတိ-၌ အဝုတ္တကံ/အဝုတ္တကံ၏ကြိယာ။

၄။ အဝနီယတေ အာဘရီယတေတိ ဩကံ။ (အဝ+နီ+ဏ)
အဝ-ဥပသာရပုဒ်၏ အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကသောဂုဏ်ရင်း။
နီ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား ဆောင်ယူတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်-မှချ။
ကမ္မဋ္ဌကြိယာအရကား ထို အားတတ်သော ဘဏ္ဍာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယ - ဖလူ။
ဏ-ပစ္စည်းအရကား ဆောင်ယူအပ်သော ဘဏ္ဍာရင်း။

ဝစနတ္ထမှတ်ဖွယ်

ဝသတိ အတ္ထနာ ဌေတ္ဌ ဌာနေတိ ဝသန်။ ဝသနဋ္ဌ + တံ + ဌာနဋ္ဌာတိ ဝသနဋ္ဌာနံ။
ပကတိယာ + ပဝတ္တံ ပါကတိကံ။
အာမသနံ + အာဒိ + ဧတေသံ ပန္နာပနဋ္ဌာနာစာဝနာနန္တိ အာမသနာဒီနိ။

၅။ **အာဘတံ** = အာ + ဘရ + တ။ အာဘရီယတေတိ အာဘတံ-ဟုပြု။
အာဟဋံ = အာ + ဟရ + တ။ **ဆဏ္ဍံ** = ဘဒိ + က။ **မုဟုတ္တံ** = ဟုတ္တ + တ။

◆ **ဟုတ္တ ကောဋိလျေ။ (ဟုတ္တတိ) ကုဋိလယတိ ရတ္တိဒိဝသေ သုဘာသုဘဒ သနတောတိ မုဟုတ္တော၊ တော၊ ဓာတုယာဒိမှိ မု-ကာရာဂမော၊ ဋ္ဌလောပေါ၊ (ဓာန်ဋီ-၆၇)။**

ယေဘုယျေန - ကား ဝိဘတျန္တပဋိရူပကနိပါတ် အဗျယပုဒ်။ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အကာရန္တ။

◆ **ယေဘုယျေန ဗ္ဗာဓွေဓမာဒယော သဒ္ဒါ ဝိဘတျန္တပဋိရူပကာ နိပါတာဗျယာတိ ဓေဒိတဗ္ဗာတိ၊ (နိတိသုတ္တ၊ ၆၅၆ သုတ်)**

၆။ (က)ဖြင့် ဩကံရက္ခော-၌ ဩကံသဒ္ဒူပပဒ ရက္ခ-ဓာတ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ဩကံ ရက္ခတီတိ ဩကံရက္ခော-ဟု ကတ္တုသာဓနကိတန္တ ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေပါသည်။ (လဟုကနည်းဖြစ်သည်။)
(ဆနည်း) ဩကံရက္ခော-၌ ရက္ခော-ဝယ် ရက္ခ-ဓာတ်-လည်းကောင်း၊ အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌ သက်-လည်းကောင်း၊ ရက္ခတီတိရက္ခော-ဟု ပြု-လည်းကောင်း၊ အပေါင်းပုဒ်ကို ဩကံ + ရက္ခော ဩကံရက္ခော-ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို လည်းကောင်းသိစေပါသည်။ (ဂရုကနည်း)
(၁) အာဘတံ ဆဏ္ဍံ-ဖြင့် ဩကံ-၌ အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ နီ-ဓာတ်၏ ဆောင်ခြင်း နယန-အနက်ဟော-လည်းကောင်း။ ဏ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန အနက်၌သက်-လည်းကောင်း၊ အဝနီယတေ အာဘရီယတေတိ ဩကံ-ဟု-ပြု-လည်းကောင်း၊ ဩကံအရ ဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာကို-ယူ-လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ပဇရေန အတ္တနော ဝသဋ္ဌာနာနေ-ဖြင့် သောင်အပ်သောဘဏ္ဍာ-ဟူသည် သူတပါးက မိမိ၏နေရာသို့ သောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာပင်တည်းဟု သိစေသည်။

ရက္ခတိ-ဖြင့် ရက္ခော-၌ ရက္ခ-ဓာတ်+အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနေ၌သက်--လည်းကောင်း၊ ရက္ခတီတိ ရက္ခော-ဟုပြု--လည်းကောင်း သိစေပါသည်။

(၁) တဝါကျလုံးဖြင့် ဩကံ+ရက္ခတီတိ ဩကရက္ခော-ဟုပြု၍ ဩကရက္ခ-အရ သူတပါးက မိမိနေရာအရပ်သို့ သောင်အပ်သောဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သောရဟန်းကို (ဝါ) ခေတ္တအပ်နှံထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်းကို (ဘာသာဋီ) ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။

၇။ **(ခ) အာဂစ္ဆာမိ+အာဂစ္ဆိဿာမိ**

ယာဝ၊ ပုရေ၊ ပုရာ၊ သဒ္ဒါသုံးပါး ယှဉ်ငြားသောအခါ၊ နာဂါတ်မှာ သက်ပါဝတ္တမာန်ကိုတည်း-ဟူသော နိယံနှင့်အညီ ယာဝ-သဒ္ဒါ၏ အယှဉ်ဖြစ်၍ အာဂစ္ဆာမိ-ဟု ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်နှင့်ရှိသော ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ဩဏိရက္ခော၊ ဩနိရက္ခော

ပ၊ ပရိ-နှင့်၊ နိ၊ ဉ၊ ဩ-နောက်၊ န-ငယ်ရောက်၊ မဖောက်က-ကြီးပြန်၊ (ဘုရားကြီးနိယံ) ထောက်၍ ဩဏိရက္ခော - ပါဌ်သင့်သည်။

၈။ **အာပတ္တိယော**

အပေါင်း-အာပတ်ခုနစ်ပုံတို့၏ "**အာပတ္တိယော**"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒုက္ကဋ်၊ ထုလ္လစ္စည်း၊ ပါရာဇိကအာပတ်တို့၌တင် ကေဒေသျူပစာ/ရူဠ္ဍီနည်း။

၁၀။ **ကရောန္တဿ**-၌ ဓာတ်အရ သုံးသပ်ခြင်းစသည်ကိုပြုသော ရဟန်း၏ ထေယျစေတနာပြဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၅)

(က) သံဝိဓာယ အဝဟာရော **သံဝိဓါဝဟာရော**။

(ခ) အညမညသညတ္တိယာ ကတာဝဟာရောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) **သံဝိဒဟိတွာတိ** ဧကစ္ဆန္ဒတာယ ဧကဇ္ဈာသယတာယ သမ္မန္တယိတွာတိ အတ္ထော။

(ဃ) တတြာယံ ဝိနိစ္ဆယော - သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ "အသုကံ နာမ ဂေဟံ ဂန္ဒာ ဆဒနံ ဝါ ဘိန္ဒိတွာ, သန္ဓိံ ဝါ ဆိန္ဒိတွာ ဘဏ္ဍံ ဟရိဿာမာ" တိ သံဝိဒဟိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ တေသု ဧကော ဘဏ္ဍံ အဝဟရတိ၊ တဿုဒ္ဓါရေ သဗ္ဗေ သံ ပါရာဇိကာ။

(င) ပရိဝါရေပိ စေတံ ဝုတ္တံ ----

"စတုရော ဇနာ. သံဝိဓာယ၊ ဂရုဘဏ္ဍံ အဝါဟရုံ။
တယော ပါရာဇိကာ, ဧကော န ပါရာဇိကော။
ပဉှာ .မေသာ ကုသလေဟိ စိန္တိတာ" တိ။

(ဌ။ ၃၂၁။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၁၅၅ မအုသျ၊ တ၊ ၄၉၄။ သာဋီ။ တ၊ ၈၀။)

http://www.dhammadownload.com

၁။ သံဝိဓာယ အညမညသညတ္တိယာ-ကို သဒ္ဒတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထပေါ်လွင်စေလျက် (က-၁-ဂ)တို့ကို အနက်ပေးပါ။
၂။ ၁ - အနုသန္ဓေ။ င - အာသောဝါယုတ္တ စောဒနာတက်ပါ။
၃။ ၁ - စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍ အညမညသညတ္တိယာကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။
၄။ ကေဗ္ဗာသယတာယ - ၌ ကေဗ္ဗာသယ - ကို ဝစနတ္တပြု၍ ဉာဏ်နည်းကောက်ပါ။
၅။ သညတ္တိ၊ အဇ္ဈာသယ၊ သန္ဓိ၊ ဘတ္တ၊ သမ္ဗန္ဓယိတ္တာတို့ကို တထု ပစ္စယဝေဘန်ပြပါ။
၆။ က - ၁ - ဂ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာ အမည်ပေးပါ။
၇။ သံဝိဒါဝဟာရော+သံဝိဓာဝဟာရော-နှစ်ပါဌ်တွင် မည်သည့်ပါဌ်သင့်ကြောင်း အကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ (ဃ) တဿုဒ္ဓါရေ သဗ္ဗေ သံ ပါရာဇိကံ-၌ ရသင့်သောနည်းကို အကြောင်းပြပြေပါ။
၁၀။ သမ္ဗန္ဓယိတွာ - ၌ ဓာတွတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ ပဒဋ္ဌာနဟာရနေတ္တိနည်း ထုတ်ပါ။

= =

၁။ (က) သံဝိဓာယ = သဘောတူ စီရင်၍ (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ (ဝေါဟာရတ္ထ) (ဝါ) အချင်းချင်း နားလည်မှုဖြင့် (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

(၁) အညမညသညတ္တိယာ = တယောက်သည်တယောက်ကိုအမှတ်ပြု၍ သိစေခြင်းဖြင့်။ (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) အချင်းချင်း နားလည်မှုဖြင့် (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။

(င) ဧဝ္ဓံ - ၏ ကတ္တားကို သင်္ဂီတိကာရေဟိ - ဟုထည့်ပါ။

၂။

(ခ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (က)ဖြင့် တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ ခိုးခြင်းသည် သံဝိဒါဝဟာရမည်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဥဒ္ဒကတ္တ ပဒဝိဘတ္တတ္တကို ပြလိုသောဆရာသည် (၁) မိန့်။

(င) အာသောဝါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ - သည် (ဃ) ဖြင့် တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ သွားကြသော ရဟန်းတို့တွင် ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဘဏ္ဍာကို ခိုးအံ့၊ ထိုရဟန်း၏ ဘဏ္ဍာကို ထုတ်ယူခြင်း၌ ရဟန်းအားလုံး ပါရာဇိကကျ၏ဟု ဆို၏။ ရဟန်းတပါး ခိုးယူလျှင် ထိုခိုးယူသောရဟန်းသည်သာ ပါရာဇိကသို့ ရောက်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ရဟန်းအားလုံး ပါရာဇိကကျ၏ဟု ဆိုသောဆရာစကားကို အသို့လျှင် ယုံကြည် ရပါအံ့နည်း။ အာဂုံပါဠိကိုမပြသော် ဒဠှီယ + ဒဠှီကရဏဆန့် -ဝိရောဓိ-၏။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

၃။ ၁ - ဝိတ္ထာရ။ ဂ - ပက္ခန္တရ။ ဿ - အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ဆက်ပြ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ထိုတွင် တကြောယံ ဝိနိစ္ဆယော - ကားပါဒက သဒ္ဒေပ။ သမ္ဘ ဟုလာ သိက္ခူ-စသည်ကား ဝိတ္ထာရ။ (င) အာဂမဒဠှီကရဏ။

စာစပ် . အညမညသညတ္တိယာ-ကား အားဖြင့်-ကြောင့် ကထာဝဟာရော-၌ ကဏာယ် ကြိယာဝိသေသန / သျစပ်။ (ယောဇနာ)

၄။ ကေဟ + အဇ္ဈာသယော + ဧတေသံ ဘိက္ခူနန္တိ ကေဗ္ဗာသယာ။
ကေ အဇ္ဈာသယ - ပုဒ်အရ - တူသော အလိုဆန္ဒသည် မှဍ။
ထို၏ + ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် - ဌာန။
တေ - အရကား -- တူသော အလိုဆန္ဒရှိသော ရဟန်းတို့ရဲ။

http://www.dhammadownload.com

ကေဏ္ဍာသယာနံ + ဘာဝေါ ကေဏ္ဍာသယတာ။ (တူသောအလိုဆန္ဒရှိ၏။)
(ကေစ္ဆန္ဒတာယ - လည်းနည်းတူ။)

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

အညောစ အညောစ အညမည်။ သည် + ကတ္ဟာ + ဇာနနံ သညတ္တိ။
အညမညဿ သညတ္တိ အညမညသညတ္တိ။

၅။ **သညတ္တိ** = သံ + ဉာ + တိ။ **အဇ္ဈာသယ** = အဓိ + အာ + သီ + အ။
သန္ဓိ = သံ + ဓာ + ဣ။ **ဘဏ္ဍာ** = ဘဍိ + က။ **သမ္မန္တယိတွာ** = သံ + မန္တ + ဏယ + တွာ။

၆။ (က) ဖြင့် သံဝိဒါဝဟာရော-ကို သံဝိဓာယ အဝဟာရော သံဝိဒါဝဟာရော-ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ ဝိဓာယ-ကို ဝိဒါ-ပြု၍ သံဝိဒါဝဟာရောဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို လည်းကောင်း သိစေ။

(ခ) ကတာဝဟာရော-ဖြင့် သံဈေး + ဝိ - ဈေး + ဓာဓာတ်သည် ပြုခြင်း ကရဏအနက် ဟော၏ဟု သိစေ။

✤ ဝိ - ပုဗ္ဗော ဓာ ကရောဇျွေ၊ အဘိပုဗ္ဗော တု ဘာသနေ၊
ဈာသံ ပုဗ္ဗော ယထာယောဂံ၊ ဈာဏာရောပန သန္ဓိသု၊ (နီတိ ၊ ဓာတု ၊ ၁၀၆)

(တနည်း) ကတာဝဟာရော-ဖြင့် အဝဟာရော-ပုဒ်ကို အဝဟရတီတိ အဝဟာရော-ဟုပြု-လည်းကောင်း၊ က - ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌ သက်လည်းကောင်း - သိစေ။ (ပါ - ပြေ။)

အမှာ ဤကား ကတာဝဟာရော-ကို ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကြံ၍ ဖော်သောအဘော်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နိသျှများ၌ကား - အဝဟာရောကို ခိုးခြင်းဟု ဘာဝသာဓ်ကြံ၍ ပေးကြသည်။

အညမညသညတ္တိယာ - ဖြင့် - ဘာဝတ္ထ သိစေ။

(ဂ) သမ္မန္တယိတွာ - ဖြင့် သံ + ဝိ - ဥပသာရတို့၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသကဈ-လည်းကောင်း + ဓာ-ဓာတ်၏ မန္တနအနက်ဟောလည်းကောင်းသိစေ။ (ဓာတူနံ အနေကတ္တတ္တာ - ပရိဘာသာနှင့်အညီ)။
(တနည်း) သမ္မန္တယိတွာ -ဖြင့် သံဝိဒဟိတွာ -၌ စီစဉ်၏ဟူသည် တိုင်ပင်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။
ကေစ္ဆန္ဒတာယ-ဖြင့် ဘာဝတ္ထကိုပြသည်။
ကေဏ္ဍာသယတာယ-ဖြင့် ပရိယာယ် အဘိဓေယျတ္ထကို ပြသည်။

၇။ သံဝိဒါဝဟာရော၊ သံဝိဓာဝဟာရော

သံဝိဓာယ + အဝဟာရော၊ ဩဒိ ဩဒိနေကတ္တန္တီသမာသော၊ ဝိဓာယဿ ဝိဒါဒေသော၊ သံဝိဒါဝဟာရော။ (မောဂ္ဂလာန် ပဉ္စိကာ ၆၂) အရ သံဝိဓာယပုဒ် + အဝဟာရပုဒ်။ သံဝိဓာယ အဝဟာရော သံဝိဓာဝဟာရော-ဟု ဆိုလိုလျက် ဝိဓာယကို မောဂ္ဂလ္လာန် တဒမိနာဒီနိ-သုတ်ဖြင့် ဝိဒါ-ပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် **သံဝိဒါဝဟာရော** ပါဌ်သင့်သည်။ (ဘာသာဋီ၊ ၁၊ ၈၀။)

နိရုတ္တိဒီပနီ (နှာ - ၂၈၁) ၌ သံဝိဓာယ အဝဟာရော သံဝိဓာဝဟာရော၊ ယ-လောပေါ်ဟု ရှိသည်။ ယင်းအလို **သံဝိဓာဝဟာရော**ဟု ရှိသောပါဌ်လည်း သင့်သည်။

(ခ) အညမညသညတ္တိယာ၊ အညမညပညတ္တိယာ

အညမညသညတ္တိယာ၊ တယောက်သည် တယောက်ကို အမှတ်ပြုကြကုန်၍ သိစေခြင်းဖြင့်။ (အညောစ အညောစ။ သည် ကတ္ဟာ ဇာနနံ။ အညမညဿ သညတ္တိ)ဟု မအူနိသျှဆိုသောကြောင့် လည်းကောင်း။ ဘာသာဋီကာ၌လည်း အညမညသညတ္တိယာ၊ အချင်းချင်းသိစေခြင်းဖြင့်(ဝါ) အချင်းချင်း

http://www.dhammadownload.com

နားလည်မှုဖြင့်-ဟု သညတ္တိယာ-ဟုရှိသော ပါဌ်ကိုပင် အနက်ပေးပြသောကြောင့် လည်းကောင်း မဒူ ဘာသာဋီ-တို့အလို **အညမညသညတ္တိယာ**-ပါဌ်သင့်သည်။

ယောနော-၌ ပညတ္တိယာတိပဒံ ကတာဒိပဒေ တတိယဝိသေသနံ-ဟု ဆိုသောကြောင့် **ပညတ္တိယာ**-ဟုရှိသော ပါဌ်လည်းသင့်သည်။

သညတ္တိယာနှင့် ပညတ္တိယာကား သံ+ပ-ဥပသာရမျှထူး၍ အနက်မထူးရကား နှစ်ပါဌ်သင့်-ဟု ပင်ဆုံးဖြတ်။

၉။ **တဿုဒ္ဒါရေ သမ္ဘေဒံ ပါရာဇိကံ**

စေခိုင်းသောရဟန်းအား စေခိုင်းရာခဏ၌ ပါရာဇိကသို့ ရောက်၏။ ခိုးယူတတ်သော ရဟန်းအား ထုတ်ဆောင်ရာအခါ၌ ပါရာဇိကသို့ရောက်၏။ ဤသို့ ဖြစ်သင့်သည် အားလျော်စွာ ယူရသောကြောင့် - ယထာသမ္ဘဝနည်း။ ယထာလာဘနည်း။ (သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၅၅။)

၁၀။ **သမ္ဘန္တယိတွာ** - ၌ မန္တ- ဓာတ်အရ လောဘ ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၆)

(က) **သင်္ကေတကမ္မန္တိ သဥ္ဇာနနကမ္မံ။**

(ခ) ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန သညာဏကရဏန္တိ အတ္ထော။

(ဂ) ဧတ္ထ စ "ပုရေဘတ္တံ အဝဟရာ" တိ ဝုတ္တေ အဇ္ဇ ဝါ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရတု, သွေ -ဝါ, အနာဂတေ ဝါ သံဝစ္ဆရေ၊ နတ္ထိ ဝိသင်္ကေတော။

(ဃ) ဥဘိန္နမ္ပိ ဩစရကေ ဝုတ္တနယေနဝ ပါရာဇိကံ။

(င) သစေ ပန "အဇ္ဇ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရာ"တိ ဝုတ္တေ သွေ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရတိ၊ "အဇ္ဇာ" တိ နိယာမိတံ တံ သင်္ကေတံ အတိက္ကမ္မ ပစ္ဆာ အဝဟ‌ဋံ ဟောတိ။ သစေ "သွေ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရာ" တိ ဝုတ္တေ အဇ္ဇ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရတိ၊ "သွေ"တိ နိယာမိတံ တံ သင်္ကေတံ အပ္ပတွာ ပုရေ အဝဟဋံ ဟောတိ၊ ဧဝံ အဝဟရန္တဿ အဝဟာရကဿေဝ ပါရာဇိကံ၊ မူလဋ္ဌဿ အနာပတ္တိ။

(၅။ ၃၂၂။ သာရတ္ထ။ ဒု။ ၁၅၆။ မဏိသျှ၊ တ၊ ၄၉၈။ ဘာသာဋီကာ။ တ။ ၈၃။)

၁။ တံ သင်္ကေတံ ပုရေဝါ ပစ္ဆာဝါ တံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရတိ-ဟူသော ပါဠိတော်ကိုသာ (င) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာရှု၍ တံ သင်္ကေတံ-၌ ဖြစ်သင့်သော ဝိဘတျတ္ထအားလျော်စွာ ထည့်သင့်သောပါဌ်များ ထည့်၍ အနက်ပေးပါ။

၂။ (ခ) ဝါကျ သာဘောဂပုစ္ဆာတက်၍ (င) ကို အနုသန္ဓေတက်ပါ။

၃။ ၁ - စသောဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။

၄။ သင်္ကေတကမ္မံ - ၌ သင်္ကေတ - ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။

၅။ သံဝစ္ဆရ၊ အတိက္ကမ္မ - တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ၊ အဇ္ဇ, သွေ - တို့ကို ပဒ လိင် ဂဏ ကာရန္တဝေဘန်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၆။ က - ခ တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးခဲ့ပါ။
၇။ င - ဝါကျ၌ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရတိဝုတ္တေ၊ ပုရေဘတ္တံအဝဟရတိဝုတ္တော - ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ နိမိတ္တကမ္မေ၌ သညုပ္ပါဒနတ္ထံ ကဿစိ နိမိတ္တဿ ကရဏံ-၌ နိမိတ္တကမ္မဝယ် နယူပစာရကို ဖော်ပြပါ။
၁၀။ ဝိသင်္ကေတော - ၌ ဓာတွတ္ထကို ကိုယ်ပြု၍ အာဝတ္တဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

၁။ တံသင်္ကေတံ=၏။ ပုရေစ=၌လည်းကောင်း။ ပစ္ဆာစ=၌လည်းကောင်း။ (တနည်း) တံသင်္ကေတံ=သို့။ (အသမ္ပတ္တာ=မှု၍) ပုရေစ=၌လည်းကောင်း။ တံသင်္ကေတံ=ကို။ (အတိက္ကမ္မ=၍) ပစ္ဆာဝါ=၌ လည်းကောင်း။ တံဘဏ္ဍံ=ကို။ အဝဟရတိ=အံ့။

◆ **တံ သင်္ကေတံ ပုရေဝါ ပစ္ဆာဝါတိ ဧတ္ထ တံ သင်္ကေတဿ သာမိ အတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တဿ သင်္ကေတဿာတိ အတ္ထော၊ အထဝါ တံ သင်္ကေတံ အသမ္ပတ္တာ ပုရေဝါ တံ သင်္ကေတံ အတိက္ကမ္မ ပစ္ဆာဝါတိ ဧဝမေတ္ထ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တေနေဝါဟ "အဇ္ဇာတိ နိယာမိတံ တံ သင်္ကေတံ အတိက္ကမ္မွာ" "တိအာဒိ"၊ (သာရတ္ထ)**

၂။ (ခ) သာဘောဝပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (က)ဖြင့် သိကြောင်းဖြစ်သော ချိန်းချက်ခြင်းကို ပြုခြင်းသည် သင်္ကေတကမ္မမည်သောဟု ဆို၏။ ထိုသိကြောင်းဖြစ်သောချိန်းချက်ခြင်းကို အဘယ်၏ အစွမ်းဖြင့် မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ နိမိတ္တကမ္မကထာ၌ကဲ့သို့ အမူအရာကြိယာ၏ အစွမ်းဖြင့် မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား ကာလပရိစ္ဆေဒ၏ အစွမ်းဖြင့် မှတ်သားအပ်ပါ၏ဟူလို။

◆ **ကာလဝသေန ဟိ သင်္ကေတကမ္မံ ဝုတ္တံ၊ ကိရိယာဝသေန နိမိတ္တကမ္မန္တိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ (သာရတ္ထ၊ ၁၅၇)**

(ဂ) အာဘောဂါယုတ္တစောဒနာ

ဆရာ-သည် (က-ခ)နှစ်ဝါကျဖြင့် သင်္ကေတကမ္မကို သဥ္ဇာနနကမ္မံ၊ ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန သညာဏကရဏံ-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိ၌ သင်္ကေတကမ္မံ-ဟုသာရှိ၍ သင်္ကေတကမ္မန္တိ သဥ္ဇာနနကမ္မံ၊ သညာဏကရဏန္တိ အတ္ထော-ဟုသာ ဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန-ဟူသော ကရိုက်းပုဒ်အပိုထည့်၍ ဖွင့်ဆိုပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ ဂ-ဃ နှစ်ဝါကျတို့ဖြင့် နံနက်အခါ၌ ခိုးလေလော့-ဟုဆိုရာ၌ ယနေ့ နံနက်ခိုးသည်ဖြစ်စေ, နက်ဖြန်နံနက်ခိုးသည်ဖြစ်စေ, နောင်နှစ်နံနက်ခိုးသည်ဖြစ်စေ ချိန်းချက်ခြင်း၏ ချွတ်ယွင်းခြင်းမဖြစ်ခြင်းကြောင့် စေခိုင်းသူ, ခိုးယူသူနှစ်ဦးတို့အား ပါရာဇိကကျ၏ ဟုပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ချိန်းချက်ခြင်း၏ ချွတ်ယွင်းခြင်း ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့် ခိုးယူသူရဟန်းတပါးတည်းသာ ပါရာဇိကကျသည်၏ အဖြစ်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (င)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ဂ-ဃ ဝါကျတို့ဖြင့် သင်္ကေတံ ကရောတိ ပုရေဘတ္တံဝါ(လ) အာပတ္တိ ဥဘိန္နံ ပါရာဇိကဿ-ဟူသော ပါဠိတော်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ တံနိမိတ္တံ ပုရေဝါ ပစ္ဆာဝါ တံ ဘတ္တံ အဝဟရတိ၊ မူလဋ္ဌဿ အနာပတ္တိ၊ အဝဟာရကဿေဝ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ-ဟူသော ပါဠိတော်၏ အဖွင့်ကို ပြလိုသောဆရာသည် (င) မိန့်၊ (ပါဠိတော် ပြန်ကြည်။)

(တနည်း)ဝိသင်္ကေတမဖြစ်သည်မှတပါးဝိသင်္ကေတဖြစ်သည်ကိုပြသောပက္ခန္တရ-ဟုအဓိပ္ပါယ်ယူ၍တက်လေ။)

၃။ ခ-ဝိတ္ထာရ။ ဂ-ဝါကျာရမ္ဘ။ ဃ-အတိဒေသပြ ဝါကျာရမ္ဘ။ (တနည်း) ပက္ခန္တရ။
င-ပက္ခန္တရ။ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။

၄။ သံကိတတိ စေတေနာတိ သင်္ကေတော။ (ဘာသာဋီကာ)
သံ+ကိတဓာတ်အရ-သိမှတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သောသညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ကရဏ - ကား - ထိုအားတပ်သော နံနက်ကာလစသော အမှတ်သင်္ကေတ၏ အာရမ္မဏ-ဖလ္လ။
ဏ - အရကား - သိမှတ်ကြောင်းဖြစ်သော နံနက်ကာလ စသော အမှတ်သင်္ကေတရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

သဥ္ဇာနာတိ စေတေနာတိ သဥ္ဇာနနံ။ (သင်္ကေတနှင့် အတူကောက်) ကရဏ် ကမ္မံ။
သင်္ကေတဿ + ကမ္မံ သင်္ကေတကမ္မံ။ ကာလဿ + ပရိစ္ဆေဒေါ ကာလပရိစ္ဆေဒေါ။
တဿ + ဝသော ကာလပရိစ္ဆေဒဝသော။ ဘတ္တတော + ပုရေ ပုရေဘတ္တံ။
(ဘတ္တ-အရ ဆွမ်း၏ (ဝါ) ဆွမ်းစားချိန်ကာလ၏ + ရှေးဖြစ်သော အချိန်ကာလနှင့် ကာ လ + ကာလဝန္တစပ်ကောက်။)

သင်္ကေတဿ+ဝိရုဒ္ဓေါ ဝိသင်္ကေတော။ (မဒူ) (တနည်း) ဝိရုဒ္ဓေါ+သင်္ကေတော ဝိသင်္ကေတော။

၅။ **သံဝစ္ဆရ** = သံ + ဝသ + ဆရ။ **အတိက္ကမ္မ** = အတိ + ကမု + တွာ။
အစ္စ = ဣမပုဗ် + ဣ - ပစ္စည်း၊ အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အကာရန္တ။
သွေ = ကာလတ္တသတ္တမျန္တ နိပါတ်ပုဒ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ ကောရန္တ။

၆။ ၆-နံပါတ် အဖြေကို ဝါကျဥယျာဉ် (၂၉)၌ ဖြေခဲ့ပြီ။

၇။ **(ဂ) ဝါကျ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရာတိ ဝုတ္တေ၊ ပုရေဘတ္တံ အဝဟရာတိ ဝုတ္တော။**
ဣတိဝစနေ ဘိက္ခုနာ ဝုတ္တေ၊ "ဝုတ္တော"တိပိ အတ္ထိ-ဟူသော ယောဇနာကို ထောက်နှစ်ပါငြာသင့်။

၈။ **နိမိတ္တကမ္မ**

အစိတ်ဖြစ်သော မျက်စိမှိတ်ခြင်း၊ မျက်မှောင်ချိုးခြင်း၊ ဦးခေါင်းချီခြင်း ဟူသော အမှတ်ပြုခြင်း သုံးမျိုးတို့၏ **"နိမိတ္တကမ္မ"**ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မျက်စိမှိတ်ခြင်း၊ မျက်မှောင်ချိုးခြင်း၊ ဦးခေါင်းချီခြင်း၊ လက်မြှောက်ခြင်း ။ ပ။ ချောင်းဆိုးခြင်း - စသည်တို့၌ တင်စား၍ ဆိုသောကြောင့် ကေဒေသူပစာ။ ဥပလက္ခဏာ/နိဒဿန။

◆ **အညမ္ပိ ပနေတ္ထ ဟတ္ထလယံန (လ) သင်္ဂဟေတဗ္ဗံ၊ (ဝိ၊ ၅၊ ၁၊ ၃၂၃၊)**

၁၀။ **ဝိသင်္ကေတော ၌ ကိတ ဓာတ်အရ** သညာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ထုတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၇)

(က) **မူလဋ္ဌသ္သ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿာတိ** သံဃရက္ခိတေန ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တေ အာစရိယဿ ထုလ္လစ္စယံ။

(ခ) မဟာဇနော ဟိ တေန ပါပေ နိယောဇိတောတိ။

(ဂ) **သော တံ ဘဏ္ဍန္တိ** သော စေ သံဃရက္ခိတော တံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရတိ၊ သဗ္ဗေသံ စတုန္နမ္ပိ ဇနာနံ ပါရာဇိကံ။

(ဃ) န ကေဝလဉ္စ စတုန္နံ၊ ဧတေန ဥပါယေန ဝိသင်္ကေတံ အကတွာ ပရမ္ပရာယ အာဏာပေန္တံ သမဏသတံ, သမဏသဟဿံ ဝါ ဟောတု၊ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကမေဝ။

(၄။ ၃၂၄။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၅၈။ ဝိမတိ၊ ၁၉၆။ မဏ္ဍူ၊ တ၊ ၅၀၃။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၈၈။)

၁။ က – ခ – တို့ကိုသာ ဝါကျအပြန်အလှန် အနက်ယောဇနာပါ။
၂။ ခ – ကို သာဘောဂစောဒနာတက်ပြပါ။
၃။ ခ – ဂ – ဃ – ဝါကျတို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေး၍၊ မဟာဇနော – ကို သဒ္ဒနယစာစပ်ပြပါ။
၄။ ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တေ – ၌ ပဋိဂ္ဂဟိတ – ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ (ခ) ဝါကျလာပုဒ်တို့ကို ပဒ, လိင်, ဂဏ, ကာရန္တ – စိစစ်ပါ။
၆။ (က – ဂ) ဝါကျတို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ (ခ) ဝါကျ၌ နိယောဇိတောတိ+နိယောဇိတော-ဟူ၍ ဣတိ-ပါ/ မပါ-နှစ်ချက်တွင် သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၈။ (ဂ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာကို ထောက်၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ-၌ ဖြစ်သင့်သောနယူပစာရတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။
၁၀။ နိယောဇိတော- ၌ ဗာဟုဗ္ဗဒ္ဓအရတရားကို ဒေသနာဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= = = = = = = = = = = = = = = = = = = =

(ခ) သာဘောဂါယုတ္တ စောဒနာ

၂။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် သံဃရက္ခိတသည် (ကောင်းပါပြီခိုးဆောင်ပါအံ့-ဟု) ဝန်ခံအပ်ကာမျှ ဖြစ်လသော် ဆရာအား ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်သင့်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သံဃရက္ခိတသည် မချွတ်ကေန် ဝန်ခံသည်ဖြစ်အံ့၊ ဝန်မခံမှီ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော ခိုင်းတုန်းကပင် ဆရာ့အား ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်သင့် ခဲ့သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက်အဘယ်ကြောင့် သံဃရက္ခိတသည် ဝန်ခံအပ်ကာမျှဖြစ်လတ်သော် ဆရာ့အား ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်သင့်၏ – ဟု ဖွင့်ဆိုပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

❖ **ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တေတိ ဧတ္ထ အဝဿံ စေ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ၊ တတော ပုဗ္ဗေဝ အာစရိယဿ ထုလ္လစ္စယံ, န ပန ပဋိဂ္ဂဟိတေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ကသ္မာ ပနဿ ထုလ္လစ္စယန္တိ အာဟ "မဟာဇနော ဟိ တေန ပါပေ နိယောဇိတော" တိ။ (သာရတ္ထ)**

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သံဃရက္ခိတသည် ထိုဘဏ္ဍာကို ခိုးယူသည်ဖြစ်အံ့၊ ဆရာ တပည့် လေးယောက်လုံးတို့အား ပါရာဇိကအာပတ် သင့်၏ဟုဆို၏။ ထိုဆရာတပည့် လေးယောက်တို့အားသာ

http://www.dhammadownload.com

ပါရာဇိက အာပတ်သင့်ပါသလော။ အဆင့်ဆင့်စေခိုင်းရာ၌ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

၃။ (၁) ကာရကာ။ ဂ – ပကွန္တရ။ ဃ – ဝါကျာရမ္ဘ။

စာစပ် **မဟာဇနော**–ကား ကို–ကြောင့် နိယောဇိတော–၌ ကမ္မ /ကမ္မိစပ်။

၄။ ပဋိဂ္ဂယှတေတိ ပဋိဂ္ဂဟိတံ။

ပဋိ – ရှေး + ဂဟ – ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား – သံဃရက္ခိတ၏ သန္တာန်၌ ဝန်ခံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် –– မှချ။

ကမ္မဋ္ဌကြိယာ–အရကား –ထိုအားတပ်သော **"သာဓု ဟရိဿာမိ"**ဟူသော စကားဒြပ်၏ အာရမ္မဏ, သဟဇာတ ––– ဖလူ။ (မနသာဝတ္တပိတသဒ္ဒ, ဝစီဘေဒသဒ္ဒ – နှစ်မျိုးလုံးကို ငဲ့ကောက်သည်။)

တ – ပစ္စည်း အရကား သာဓု ဟရိဿာမိ – ဟူသောစကားရ၏။

ဝစနတ္ထမှတ်ဘွယ်

ဇနာနံ + သမူဟော ဇနော။ မဟန္တော စ + သော + ဇနောစာတိ မဟာဇနော။

သမဏာနံ + သတံ သမဏသတံ။ သမဏာနံ + သဟဿံ သမဏသဟဿံ။

၅။ **မဟာဇနော** = ကား သမာသ်နာမ်၊ ပုံ၊ ပုရိသာဒိ၊ အကာရန္တ။

ဟိ = ကား နိပါတ်၊ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ ဟကာရန္တ။

ပါပ = ကား – ကိတ်နာမ်၊ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အကာရန္တ။

နိယောဇိတော = ကား ကိတ်နာမ်၊ ပုံ၊ ပုရိသာဒိ၊ အကာရန္တ။

၆။ (က) အာစရိယဿ–ဖြင့် မူလဋ္ဌဿ–၌ မူလဋ္ဌ–အရ ဆရာကို ယူရမည်ဟု သိစေ။

ထုလ္လစ္စယံ–ဖြင့် ထုလ္လစ္စယဿ၌ ဆဋ္ဌီ–သဝိဘတ်၏ ကံအနက်၌သက်သည်ကို သိစေ။ (ဝိဘတျတ္တ)

သံဃရက္ခိတေန ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တေ–ဖြင့် (ဘာဝတ္တ) သိစေ။

(ဂ) သံဃရက္ခိတော–ဖြင့် သော–၌တ – သဒ္ဒါ၏ သံဃရက္ခိတကို ဗွဲယူရမည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေ။

စေ–ဖြင့် အဝဟရတိ–၌ တိ – ဝိဘတ်၏ ပရိကပ္ပအနက်၌သက် –– သိစေ။ (ဒု –ဝိဘတျတ္တ)

သမ္ဗဟံ စတုန္နမ္ပိ ဇနာနံ ပါရာဇိကံ–ဖြင့် အာပတ္တိ သမ္ဗဟံ ပါရာဇိကဿ – ၌ သဗ္ဗ – သဒ္ဒါသည် ဆရာတပည့်လေးဦးလုံးကိုယူဗွဲယူ–လည်းကောင်း, ပါရာဇိကဿ–၌ သဝိဘတ်၏ ကံအနက်၌ သက်–လည်းကောင်း သိစေ။

၇။ **နိယောဇိတောတိ + နိယောဇိတော။**

- **ဟိ – မူ ရှေးထား၊ နောက်ကား ဟွတိ၊ ရှိလေဘိက၊ ဟိ – ဆိုယသွာ၊ ကြံလေပါ။**
- **ဟိ – ဆိုဟိတ်ကြံ၊ မခံဟွတိ၊ ရှိလေဘိက၊ ဟွတိထမန်၊ လောပကြံ။**
- **ဟိ – သန္နိကြံ၊ တသန်နောက်ရှိ၊ ဟွတိ – သဒ္ဒါ၊ သဓာပနံ၊ ကြံလေကြံ။**

နိယံတို့ကိုထောက်နှစ်ပါဌ်သင့်ဆုံးဖြတ်။

၈။ **သော တံ ဘဏ္ဍံ**

အပေါင်းဖြစ်သော ဘဏ္ဍာဟူသမျှ၏ "ဘဏ္ဍံ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပါဒ, ပါဒိရဟ, အတိရေကပါဒိရဟဘဏ္ဍာ (ဝါ) ပါရာဇိကလောက်သော ဘဏ္ဍာ၌ တင် ကေဒဿျ / ရှဋ္ဌိနည်း။

http://www.dhammadownload.com

ပါဗေ

အကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်စေတနာကာ်၏ "ပါပ"ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဒိုးမှု၌တင် ကာရဏူပစာ / နာနန္တရိကနည်း။

၁၀။ **နိယောဇိတော-၌** ဗာဟုလ္လ (တ - ပစ္စည်း) အရ - မဟာဇနေ (များစွာသောတပည့်အပေါင်း) တို့၏ ခန္ဓာပဥ္စကကိုယူ၍ လောကောနှင့် အတူထုတ်လေ။

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၈)

(က) ပေတပရိဂ္ဂဟောတိင်တ္တေ ပန ပေတ္တိဝိသယေ ဥပပန္နာပိ ကာလံ ကတွာ တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တာပိ စာတုမဟာရာဇိကာဒယော ဒေဝါပိ သဗ္ဗေ "ပေတာ" တွေဝ သင်္ချံ ဂတာ။

(ခ) တေသံ ပရိဂ္ဂဟေ အနာပတ္တိ။

(ဂ) သစေပိ ဟိ သက္ကော ဒေဝရာဇာ အာပဏံ ပသာရေတွာ နိသိန္နော ဟောတိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုကော စ ဘိက္ခု တံ ဉတွာ အတ္တနော စီဝရတ္ထာယ သတသဟဿဂ္ဃနကမ္ပိ သာဋကံ တဿ "မာ ဂဏှ မာ ဂဏှာ" တိ ဝဒန္တဿာပိ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဝဋ္ဋတိ။

(ဃ) ဒေဝတာ ပန ဥဒ္ဒိဿ ဗလိကမ္မံ ကရောန္တေဟိ ရုက္ခာဒီသု လဂ္ဂိတသာဋကေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

(၄။ ၃၂၇။ သာရတ္ထ၊ ဒု၊ ၁၅၉။ ဝိမတိ၊ ၁၉၈။ မဒ္ဒသျ၊ တ၊ ၅၁၁။ သာဋီ၊ တ၊ ၉၇။)

၁။ (ခ) ကိုသာ နိပါတ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် အနက်ပေးပါ။
၂။ က - ကို လျဉ်းပါးပုစ္ဆာတက်၍၊ (ခ) အနုသေန္ဓေ၊ (ဂ) ပုစ္ဆာတက်ပါ။
၃။ ခ - ဂ - ဃ - တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ ပေတပရိဂ္ဂဟ - ကို အစိတ်အပေါင်းဝစနတ္တပြု၍ အပေါင်းဝစနတ္တကိုသာ ဉာဏ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ အာပဏ၊ သတ္တ၊ သာဋက၊ ဗလိတို့ကို ဓာတု+ပစ္စယဝေဘန်ပြပါ။
၆။ (က) **အာဒီယိတိ ဂဏှ၊** (၄။ ၃၂၉) (ခ) **ဩဒနိယဃရနာမ ဝိက္ကာယိကဘတ္တပစနဃရံ** - (၄၊ ၃၃၅။) တို့ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ ပေတ္တိဝိသယေ ဥပပန္နာပိ + ပေတ္တိဝိသယေ ဥပ္ပန္နာပိ၊ ပေတ္တိဝိသယံ ဥပပန္နာပိ-ဟု ပါဌ်သုံးတွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ က - သံ ဝဏ္ဏနာကို ထောက်၍ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ - ၌ ဖြစ်သင့်သော နည်းဥပစာတို့ကို ဆိုရိုးကျပြပါ။
၁၀။ (ဂ) ဝါကျ နိသိန္နော - ဝယ် ဗာဟုလ္လအရကို ပဒဒွာနဟာရနေ့တ္တိနည်းထုတ်ပါ။

======================

http://www.dhammadownload.com

၂။ **(က) လျှဉ်းပါးပုစ္ဆာထက်မှ**

ဆရာ-မြတ်စွာဘုရားသည် အနာပတ္တိဝါရ၌ ပေတပရိဂ္ဂဟေ-ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ယင်း၌ ပေတအရ ပြိတ္တာဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ကိုသာ ယူရပါမည်လော။ အဘယ်သူတို့ကို ပေတ-အရ ယူရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (က)မိန့်။

(ဂ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ပြိတ္တာတို့၏ သိမ်းဆည်းအပ်သော ဥစ္စာကိုယူခြင်း၌ အနာပတ္တိ-ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ပုစ္ဆာ

ဆရာ-သည် (ဂ) ဝါကျဖြင့် သိကြားမင်း၏ ဈေးဆိုင်မှ အဖိုးတစ်သိန်း ထိုက်တန်သော အဝတ်ပုဆိုးကို သိကြားမင်းကမယူပါနဲ့-ဟု ပြောဆိုနေစဉ် ရဟန်းတစ်ပါးပါးက ယူသွားအံ့၊ အပြစ်မရှိ၊ အပ်သည်သာဟုဆို၏။ နတ်တို့ကို ပူဇော်ပသထားသည့် သစ်ပင်စသည်တို့၌ ချိတ်ဆွဲထားအပ်သော ပုဆိုးကိုယူရာ၌ကား အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ မအပ်, အပြစ်ရှိသည်ဟု မှတ်ရပါမည်လော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

၃။ (ခ) သည် ပေတပရိဂ္ဂဟေ-၌ ပေတ-ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏ (အဘိဓေယျတ္ထ) သံဝဏ္ဏနာမှတပါး ပေတပရိဂ္ဂဟ-ဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ (အဘိဓာနတ္ထ) သံဝဏ္ဏနာကိုပြ-ပကဒ္ဓရ။ **(ဓာနည်း)** ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဂ)သည် ယုတ္တိဒဠ္ဟိကရဏ။

(ဃ) သည် ဝါကျာရမ္ဘ။ **(ဓာနည်း)** သမ္ဘာဝနာ။ (ဘာသာဋီကာ) **(ဓာနည်း)** ပကဒ္ဓရ။ (မဒ္ဒူ)

၄။ ပရလောကံ ဧတိ ဂစ္ဆတီတိ ပေတော။ ပရ + ဣ + တ။ (ဂ - ချေ)

ပေတာနံ ပရိဂ္ဂဟော ပေတပရိဂ္ဂဟော။

ပေတ - အရ ပြိတ္တာတို့သည် မှချ။

ထို၏ + သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာနှင့် သာမိ + သံစပ် ဌာနျူ။

ပေတပရိဂ္ဂဟ - အရကား ပြိတ္တာတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာရ၏။

ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း ပေတပရိဂ္ဂဟပုဒ်သည် ဤ၌ ဌာနျူပစာသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ပြိတ္တာတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာကိုယူခြင်းရ၏။

စေနဏ္ဍမှတ်ဘွယ်

ပေတာနံ ဝိသယော ပေတ္တိဝိသယော။

စတ္တာရော မဟာရာဇာနော စတုမဟာရာဇာနော။ စတုမဟာရာဇေသု နိဗ္ဗတ္တာ စတုမဟာရာဇိကာ။ စတုမဟာရာဇိကာ + အာဒယော + ယေသံ ဒေဝါနန္တိ စတုမဟာရာဇိကာဒယော။

သဒ္ဓိံ + သာဝေါ သဒ္ဓိံ။ ဒေဝါနံ ရာဇာ ဒေဝရာဇာ။

ဒိဗ္ဗံ + စက္ခု + ဧတဿ အတ္ထီတိ ဒိဗ္ဗစက္ခုကော။ (ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်၏ + ရဟန်းနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်။)

သတေနဂ္ဃတိတံ+သံဟသံ သတသဟဿံ။ သတသဟဿံ+အဂ္ဃတီတိ သတသဟဿဂ္ဃနကော။

ဗလိဝေ ကမ္မံ ဗလိကမ္မံ။ လဂ္ဂိတော စ + သော + သာဋကောစာတိ လဂ္ဂိတသာဋကော။

၅။ **အာပဏ** = ကား အာ+ပဏ+ဏ။ (အာပဏယန္တေ ဗျဝဟာရယန္တေ အသ္မိန္တိ အာပဏော။ (သူစိ)

သဏ္ဌော = သက + အ။ (အသုရေ ဧတံ သက္ကုဏာတီတိ သဏ္ဌော။ (သူစိ)

http://www.dhammadownload.com

ရူက္ခ = ရုဟ + ခ။ **သာရက္ခ** = သဠ + ဏ္ဃ။
ဗလိ = ဗလ + ဏ္ဃ။ ဗလန္တိ ဇီဝန္တိ အနေနာတိ ဗလိ။ (သူစိ)
ပေတ = ဠ ဏ္ဃ - ဓာတ်ယူ၍ ယေ့ ယျေ့ ယျာသိ ယျာထ ယျာမိ ယျာမ - ဟုစဉ်။

၆။ (က) ဂကို - ဖြင့် အာဒိယိ - ဠ အာ - ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဟာက - လည်းကောင်း၊ ဒါ - ဓာတ်၏ ယူခြင်းအနက်ဟော - လည်းကောင်း သိစေ။
(ခ) ဝိက္ကာယိကဘတ္တပစနယံရံ - ဖြင့် ဩဒနိယယံရံ ဠ ဩဒနိယ ဝယ် ဩဒန - သဒ္ဒါ၏ ဘတ္တ - သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ် - လည်းကောင်း။ ဏိယ-ပစ္စည်း၏ ပစန္တိတဒ္ဓိတ် အနက်ဠသက်-လည်းကောင်း။ ဩဒနံ + ပစန္တိ + ဧတ္ထာတိ ဩဒနိယံ-ဟု ပစန္တိတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု-လည်းကောင်း။ အပေါင်းပုဒ်ကို ဩဒနိယဥ တံ ယရဉ္စာတိ ဩဒနိယယံရံဟု ကမ္မဓာရယ်ပြု -- လည်းကောင်း သိစေ။
(က) ဝါကျဖြင့် ပေတပရိဂ္ဂဟော - ဠ ပေတ - အရ ပြိတ္တာဘုံဠဖြစ်သော သတ္တဝါ၊ သူသေကောင်ဠ ပူးဝင်နေသောသတ္တဝါ၊ စာတုမဟာရာဇ်စသော နတ်တို့ကိုယူ -- သိစေ။
(ခ) ဖြင့် ပေတာနံ ပရိဂ္ဂဟော ပေတပရိဂ္ဂဟော-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု-သိစေ။

၇။ **ပေတ္တိဝိသယေ ဥပပန္နာပိ + ပေတ္တိဝိသယေ ဥပ္ပန္နာပိ + ပေတ္တိဝိသယံဥပပန္နာပိ၊**
"စာအုပ်များဠ ဥပပန္နာ-ဟု တွေ့ရ၏။ အာစာရနှင့်တွဲရာဠ ဥပ္ပန္နာ-ဟုသာ ရှိရိုးတည်း။ သို့မဟုတ် **"ပေတ္တိဝိသယံ ဥပပန္နာ"** ဟုရှိရမည်" ဟုဘာသာဋီကာ (တ။ ၉၇)ဠ ဆုံးဖြတ်သည်။ ယင်းဘာသာဋီကာ အလို **"ပေတ္တိဝိသယေ ဥပ္ပန္နာပိ, ပေတ္တိဝိသယံ ဥပပန္နာပိ"**နှစ်ပါဌ်သင့်။
မအူချ်ဠ ကား ပေတ္တိဝိသယေ၊ ဠ။ ဥပပန္နာ၊ ပဋိသန္ဓေနေသောအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော-ဟု အနက်ပေးသည်။ ယင်း မအူသျှအလို **"ပေတ္တိဝိသယေ ဥပပန္နာပိ"** - သင့်။

၈။ **ပေတပရိဂ္ဂဟော**
အစိတ်ဖြစ်သော ပြိတ္တာဘုံဠ ဖြစ်သောသတ္တဝါတို့၏ **"ပေတ"**ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပြိတ္တာဘုံဠဖြစ်သော သတ္တဝါ၊ သူသေကောင်ဠ ပူးဝင်နေသောသတ္တဝါ၊ စာတုမဟာရာဇ်နတ်-စသည်တို့ဠ တင် ကေဒေသူ၊ အဝယဂူ / ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။
(တနည်း) အတူဖြစ်သော ပြိတ္တာဘုံဠ ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၏ **"ပေတ"**ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော သူသေကောင်ဠ ပူးဝင်နေသောသတ္တဝါ၊ စာတုမဟာရာဇ်နတ်-စသည်တို့ဠ တင်-သဒိသူပစာ /ရုဋ္ဌီနည်း။

၁၀။ **နိသိန္နော-ဝယ်** တ-ပစ္စည်းဟူသောဗာဟျတ္ထအရ သိကြားမင်း၏ ခန္ဓာပဉ္စကကို ယူ၍ ထိုင်၏ ပဒဌာန်ကား သာမညအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် ကံ အာဟာရတည်း-စသည်ဖြင့် လောကောနှင့် အတူထုတ်။

ဝါကျဥယျာဉ် (၅၉)

(က) **အဘိန္နေ သရီရေတိ အဋ္ဌုက္ကေ အလ္လသရီရေ ပံသုကူလံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။**
(ခ) ဂဏ္ဍုဿ ဝေဠုပါ ဥပဒ္ဒါ ဟောန္တိ၊ ဒုက္ကဋဿ အာပဇ္ဇတိ။
(ဂ) ဘိန္နေ ပန ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ကိတ္တာဝတာ ပန ဘိန္နံ ဟောတိ? ကာက ကုလလ သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ မုခတုဏ္ဍကေန ဝါ ဒါဌာယ ဝါ ဍံသက် ဖာလိတမတ္တေနာပိ။

(၄၊ ၃၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၀။ ဝိမတိ၊ ၁၉၉။ မအူသျှ၊ တ၊ ၅၁၆။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၀၂။)

၁။ (ဂ - ဃ) တို့ကိုသာ နိပါတ်အစွဲမှန်ကန်စေလျက် အနက်သမ္မန်ပါ။
၂။ (ဒ) ကို အနုသန္ဓေ၊ (ဃ) ကို ပုစ္ဆာတက်ပြပါ။
၃။ (ခ-ဂ-ဃ) တို့ကို အကြောင်းပြအမည်ပေးပါ။
၄။ အလ္လသရီရ - ကို ဝစနတ္ထပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပြပါ။
၅။ တုဏ္ဍ၊ မုခ၊ ဥပဒ္ဒဝ၊ ကုလာလ၊ သိင်္ဂါလ - တို့ကို ဓာတု ပစ္စယ - ဝေဘန်ပါ။
၆။ (က) ဝါကျကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။
၇။ သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ+သုနသိင်္ဂါလာဒီဟိ-ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကိုအကြောင်းပြ ဆုံးဖြတ်ပါ။
၈။ နစဘိက္ခဝေ အဘိန္နေ သရီရေ ပံသုကူလံ ဂဟေတဗ္ဗံ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ဖြစ်သင့်သောနည်းကို သံဝဏ္ဏနာနှင့် အညီအကြောင်းပြ ပြေပါ။
၁၀။ ကာက - ကို ဝေဝစနဟာရနေတ္တိနည်းထုတ်ပြပါ။

= =

၁။ (ဂ) ပန၊ မရောက်သည်ကိုဆိုအံ့။ (မအူ) အနွယကိုဆိုအံ့။ (ဘာသာဋီ)
(ဃ) ပန၊ စောဒနာဦးအံ့။ (မအူ) ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒနာပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။

၂။ **(ခ) အနုသန္ဓေ**

ဤသို့ (က) ဝါကျဖြင့် န အဘိန္နေ သရီရေ ပံသုကူလံ ဂဟေတဗ္ဗံဟူသော ပါဠိတော်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကိုပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယော ဂဏှေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ-ဟူသော ပါဠိတော်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသောဆရာသည် (ခ) မိန့်။

◆ **န စ ဘိက္ခဝေ အဘိန္နေ သရီရေ ပံသုကူလံ ဂဟေတဗ္ဗံ၊ ယော ဂဏှေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာတိ။ (ပါဠိတော်)**

(ထနည်း) ဤသို့ (က)ဖြင့် လောလောပူသော စိုသောအလောင်းကောင်၌ ပံသုကူကို မကောက်ယူအပ်ဟုပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းအလောင်းကောင်၌ ပံသုကူကောက်ယူခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သော ဘေးရန်အပြစ်တို့ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ခ) ဒုက္ကဋဿ အာပဇ္ဇတိ - သို့ ပုစ္ဆာထက်ပုံ

ဆရာ-သည် (ခ) ဂဏှန္တဿ ဝေရူပါ ဥပဒ္ဒဝါ ဟောန္တိ-ဖြင့် လောလောပူသော စိုသော အလောင်းကောင်၌ ပံသုကူကောက်ယူသော ရဟန်းအား ဤသို့ (ပြိတ္တာအလိုက်ခံရခြင်း) သဘောရှိသော ဘေးရန်တို့သည် ဖြစ်လာကုန်၏ - ဟုဆို၏။ ယင်းသို့ စိုသော အလောင်းကောင်၌ ပံသုကူ ကောက်ယူသော ရဟန်းအား ယင်းဆိုခဲ့ပြီး ပြိတ္တာ အလိုက်ခံခြင်း ဘေးရန်သာ ဖြစ်ပါသလော။ မည်သို့အပြစ်ဖြစ်နိုင်ပါသေးသနည်း - စုဒ်ကြောင့် ဒုက္ကဋဿ အာပဇ္ဇတိ-မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ပုစ္ဆာ

သရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် ပျက်စီးသောအလောင်းကောင်၌ ပံသုကူကောက်ယူခြင်းငှာအပ်၏ဟု ဆို၏။ အဘယ်မျှလောက် ပျက်ခြင်းဖြင့် အလောင်းကောင်သည် ပျက်စီးသည်မည်ပါသနည်း။ ပံသုကူ ကောက်ယူခြင်းငှါအပ်သော ပျက်စီးပုံအတိုင်း အရှည်ပမာဏကိုမပြဆိုတော့ပြီလော၊ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

၃။ (၁) ပက္ခန္တရ၊ (တနည်း) ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဂ)သည် ပံသုကူမကောက်ယူအပ်သော-အလောင်းကောင် မှတပါး ကောက်ယူအပ်သော အလောင်းကောင်ကို ပြသောကြောင့် - ပက္ခန္တရ။

ဃ - သည် ဝိတ္ထာရ။ (ယင်း - ဃ - ၌ ပုစ္ဆာ + ဝိသဇ္ဇနာထပ်ခွဲ။)

၄။ အလ္လဥ္စ + တံ + သရီရ ဥ္စာတိ အလ္လသရီရံ။
အလ္လ - အရ စိုသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။
ထို၏ + အလောင်းကောင်နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် ဌာနျူ။
အလ္လသရီရ - အရကား စိုသောအလောင်းကောင်ရ၏။

၅။ **တုဏ္ဍ** = တုဍိ + က။ (တနည်း) တန + ဍ။ **မုခ** = မု + ခ။ (တနည်း) မုခ + အ။ **ဥပဒ္ဓ၀** = ဥပ + ဒု + က။ **ကုလာလ** = ကုလ + အလ (တနည်း) ကု - သဒ္ဒူပပဒ လု + ကွိ။

◆ **ကုစ္ဆိုဒ္ဒရာဒိနံ ကုလံ + လုနာတီတိ ကုလလော၊ ကုလသဒ္ဒူပပဒ - လု - ဆေဒနေ၊ ကွိ၊ ကုလ - သန္တာနေ၀ါ၊ အလော ။ ကုလတိ ပက္ခေ ပသာရေတီတိ ကုလလော၊ (သူစိ)**

သိင်္ဂါလ = သရ + အလ။ (သရ - ကို သိင် - ပြု။)

◆ **သသာဒယော သရတိ ဟိံ သတီတိ သိင်္ဂါလော၊ (သူစိ)**

၆။ (က)ဖြင့် နီးသောသေခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဝါ) သေပြီး၍ မကြာသေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အလောင်းကောင်၏ ပူနွေးသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အဘိန္နသရီရ-အရ လောလော ပူသော စိုသောအလောင်းကောင်ကို ယူရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ န စဘိက္ခဝေ-စသော ပါဠိတော်၌ န- ကို ဂဟေတဗ္ဗ-ဟူသော ကြိယာနှင့် စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်ရမည်ကို လည်းကောင်း သိစေသည်။

◆ **အစ္စုဏှောတိ အာသန္နမရဏတာယ သရီရဿ ဥဏှာသမင်္ဂိတံ ဒဿေတိ၊ တေနေ၀ါဟ "အလ္လသရီရေ"တိ၊ (ဝိမတိ၊)**

၇။ သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ + သုနသိင်္ဂါလာဒီဟိ

သာရမေယျောစ သုနခေါ၊ သုနော သောဏော စကုက္ကုရော။ (ဓာန်။ ၅၁၉) ထောက် သုန, သောဏတို့သည် ပရိယာယ်တူဖြစ်သောကြောင့် -၂- ပါဌ်သင့်၏။

၈။ န စ ဘိက္ခဝေ အဘိန္နေ သရီရေ ပံသုကူလံ ဂဟေတဗ္ဗံ

ဤ-၌ မပျက်သောအလောင်းကောင်၌ ပံသုကူ မကောက်ယူအပ်ဟု ဗျတိရိုက်ကိုဆိုသဖြင့် ပျက်ပြီးသောအလောင်းကောင်၌ ပံသုကူကောက်ခြင်းငှါအပ်၏ဟူသော အန္ဗယအဓိပ္ပါယ်ကို သိရသော ကြောင့် အတ္ထာပန္န, အတ္ထာပတ္တိ ,ဗျတိရေကနည်း။ (ဂ-ဝါကျထောက်)

၁၀။ **ကာက-အရဝေဝစန** ဟာရ-ကာကော တွရိဋ္ဌော ခေါ်စ၊ ဗလိပုဋ္ဌော စ ဝါယသော။ (ဓာန်။၆၃၈။)

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျဥယျာဉ် (၆၀)

၂၃ – သကျသိဟ၊

(က) နစ ဘိက္ခဝေ "ဝုဋ္ဌော ဝဋ္ဋေမိ"တိ ဝဋ္ဋမ္ဗောတိ အဟံ တယာ ဝုဋ္ဌော ဟုတွာ တာ ဝစနေန ဝဒါမိတိ ဝေ အညော ဘိက္ခု အညေန ဘိက္ခုနာ န ဝတ္တမ္ဗောတိ အတ္ထော။

(ခ) ပရိစ္ဆေဒံ ပန ကတွာ "ဇူတ္တနူာမံ တာ ဝစနေန ဂဏှိဿာမိ" တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။

(ဂ) ဝုဋ္ဌော ဝဋ္ဋေဟီတိ မယာ ဝုဋ္ဌော ဟုတွာ မမ ဝစနေန ဝဒေဟီတိ အတ္ထော။

(ဃ) သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

(င). ဇူမေသုပိ စ ဒွိသု ဝတ္ထုသု ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။

(စ) ထွောဝတာ ဟိ ဥပါဂမ္မာ မုဋ္ဌော ဟောတီတိ။

(၄။ ၃၃၆။ သာရတ္ထ။ ဒု၊ ၁၆၄။ ဝိမတိ။ ၂၀၃။ မဒ္ဓူသ။၊ တ ၅၃၄။ ဘာဋီ၊ တ၊ ၁၁၄။)

၂။ (င) စောဒနာ။ (စ) အနုသန္ဓေတက်ပြပါ။

၃။ ၁ – ဂ – ဃ – င – စ – တို့ကို အကြောင်းပြ အမည်ပေးပါ။

၄။ (ဂ) ဝါကျ ဝုဋ္ဌော ဝဋ္ဋေဟိ – ၌ ဝုဋ္ဌော – ကို ဝစနတ္တပြု၍ ဉာသ်နည်းကောက်ပါ။

၅။ ထွောဝတာ ဟိ ဥပါဂမ္မာ မုဋ္ဌော-တို့ကို ပဒ-စသည် ဝေဘန်၍ ဗုဋ္ဌော-၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်ပဒမာလာ စဉ်ပါ။

၆။ နာဟံ အကလ္လကောတိ နာဟံ ဂိလာနောတိ အတ္ထော – ကို အာဘော်ဖော်၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ပေးပါ။

၇။ (က) ၌ ဝတ္တမ္ဗော + ဝတ္တဗ္ဗာ – ဟု ပါဌ်နှစ်ထွေရှိရာ သင့်ရာပါဌ်ကို အကြောင်းပြဆုံး ဖြတ်ပါ။

၈။ ၁ – ကို ထောက်၍ (က) ၌ ဖြစ်သင့်သော နယူပစာတို့ကို အကြောင်းပြဖြေပါ။

၁၀။ ဝုဋ္ဌော – ၌ ဝစ – ဓာတ်အရ တရားကို ဇူန္ဒြိယောတရဏဟာရ နေတ္တိနည်းထုတ်ပါ။

= =

(င) စောဒနာ

၂။ ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် ဝုဋ္ဌော ဝဋ္ဋေမိ-စသော ပထမဝတ္ထု၌ အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ဆိုခြင်းငှာ အပ်၏ဟု ဆို၏။ ပထမဝတ္ထု၌သာ အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ဆိုခြင်းငှာအပ်ပါသလော။ ဒုတိယ၊တတိယဝတ္ထုတို့၌ အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ ဒုတိယ၊တတိယဝတ္ထုတို့၌ အပိုင်းအခြားကို ပြု၍ ဆိုခြင်းငှါအပ် / မအပ်ကို မပြသော် ဆရာ့အား အဗျာပိတ-၏၊ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်၏။

(စ) အနုသန္ဓေ

ဤသို့ (င) ဖြင့် ဒုတိယ, တတိယဝတ္ထုတို့၌လည်း အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ဆိုခြင်းငှာ အပ်၏ ဟုပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ဆိုခြင်းငှါအပ်၏ ဟုဆိုရာ၌ အကြောင်းကို ပြလိုသော ဆရာသည် (မဒ္ဓူ) အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ပြောဆိုခြင်း၏ အကျိုးကိုပြလိုသောဆရာသည် (ဘာသာဋီကာ) (စ) မိန့်၏။

၃။ (၁) – ပက္ခန္တရ။ (မဒ္ဓူ) ဝါကျာရမ္ဘ (ဘာသာဋီကာ) (ဂ) ပက္ခန္တရ။

(ဃ) ဝါကျာရမ္ဘ။ ပက္ခန္တရ။ (င)ဝါကျာရမ္ဘ။ (စ) ကာရဏ (မဒ္ဓူ) ဖလ (ဘာသာဋီကာ)

http://www.dhammadownload.com

၄။ (ဂ) ၌-ဝုတ္တော-အရ တွဲ-ဟူသော တုမှယောဂကို ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တော ကို-ဝုစ္စသေတိ ဝုတ္တော - ဟုပြု။

ဝစ - ဓာတ်အရ ကထ္ထုဠ္ဌ - ကား ဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။ ကမ္မဌ -ကား ထိုအားတပ်သော သင် - ဟုဆိုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏ အာရမ္မဏ - ဖလူ။ တ - အရကား သင်ဟုဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ရ၏။

၅။ **ဓွေဓာဝဓော** - ကား တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်၊ **ဥပါရမ္ဘာ** - ကား ကိတ်နာမ်ပုဒ်။ **ဟိ** - ကား နိပါတ်ပုဒ်။ **မုဓ္ဓော** - ကား ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဥပါရမ္ဘာ ကို ပုံ၊ ပုရိသာဒိစဉ်။
မုဓ္ဓော - ၌ မုစ - ဓာတ်ယူ၍ မုစ္စတိ မုစ္စန္တိ - စသည် ဒိဝါဒိစဉ်။

၆။ နာဟံ အကလ္လကောတိ နာဟံ ဂိလာနော-၌ ဂိလာနော-ဖြင့် အကလ္လကသဒ္ဒါသည် ဂိလာန-၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေပါသည်။

၇။ **ဝတ္ထမ္ဘော + ဝတ္ထမ္ဘာ**

(က) ဝါကျ၌ အညော ဘိက္ခု-ဟု ဝုတ္တကံအဖြစ်ဖြင့်ရှိရကား ယင်းဝုတ္တကံပုဒ်သည် ပုံလိင်၊ ကေဝုစ် ဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္ထမ္ဘော-ဟူသော ပုံလိင် ကေဝုစ်သာ သင့်သည်။

၈။ **န စ ဘိက္ခဝေ ဝုတ္တော ဝဒေမီတိ ဝတ္ထမ္ဘော**

၁-ကို ထောက်၍ (က)၌ အငေါ်းဖြစ်သော အပိုင်းအခြားပြု၍ ဆိုအပ်သော စကား။ အပိုင်းအခြား မပြုမူ၍ ဆိုအပ်သော စကားတို့၏ "**န စ ဘိက္ခဝေ ဝုတ္တော ဝဒေမီတိ ဝတ္ထမ္ဘော**" - ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အပိုင်းအခြားမပြုမူ၍ ဆိုအပ်သော စကား၌တင်-ကေဒေသူ/ ရုဠှီနည်း။

(တနည်း) ငါ့ကို သင်မှာဆိုအပ်သည်ရှိသော် သင့်စကားဖြင့် ငါဆိုအံ့-ဟူ၍ ဤသို့တပါးသော ရဟန်းကို တပါးသောရဟန်းက မပြောဆိုအပ်-ဟု ဗျတိရိက်ကိုဆိုသဖြင့် အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ "ဤမည်သော ပုဆိုးကို သင့်စကားဖြင့်ယူအံ့-ဟု ဆိုခြင်းငှါအပ်၏-ဟူသော အနွယကိုလည်း သိရသောကြောင့် ဗျတိရေကနည်း/ အတ္ထာပန္နနည်း။

၁၀။ **ဓုဓ္ဓော**-၌ ဓစ-ဓာတ်အရ မှာဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍ ထိုတွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဒြေမည်၏ - စသည်ဖြင့် သိလေ။

ဤတွင် ဒုတိယပါရာဇိက ဝါကျဥယျာဉ် ပြီး၏။

ဤစာအုပ်၌ -	ပဌမပါရာဇိက ဝါကျဥယျာဉ်	-- ၉၂
	ဒုတိယပါရာဇိက ဝါကျဥယျာဉ်	-- ၆၀
	စုစုပေါင်း ဝါကျဥယျာဉ်	-- ၁၅၂ ဝါကျ ပါရှိသည်။

http://www.dhammadownload.com

အာသီသ ဂါထာ ပါဠိ + အနက်

အနေန အတ္တ + မိတ္တာမိ ၊ ယုဝါနံ နော အနတ္တကံ ။
ဧတေ နေတ္တာ + ဘိကာမိမိ ၊ အနတ္တသောခနံ သဒါ ။

အနေန = မှတ်သားဖွယ်ရာ၊ အဖြာဖြာဖြင့် တင်ပြစီရင် + ဤမည်သော ပါရာမိကထာ - ဝါကျဥယျာဉ်ဖြင့်။ ယုဝါနံ = မွှာစရိယလောင်းလျာ၊ တသင်ပျိုနု အခြေပြုတို့၏။ အတ္တံ = သန္တိတင့်တယ်၊ မိပ္ပါယ်မကျန်၊ အနက်မှန်ဖြင့် သင်ယူပြီးမြောက်၊ တတ်မြောက်ရန် အကျိုးကိုသာလျှင်။ ဣဋ္ဌာမိ = ကိုယ်ကျိုးမပါ၊ များတွက်တာကို၊ လွန်စွာပြင်းပြ လိုလားတောင်းတပါ၏။ အနတ္တကံ = အဓိပ္ပါယ်ပျက်၊ အနက်မမှန်၊ ဉာဏ်ကိုရှုံးဖွဲ့၊ အကျိုးမဲ့ရေးကိုတား။ နော (ဣဋ္ဌာမိ) အကျိုးစင်စစ်၊ ဖြစ်ကြပါစေ၊ ဆုပန်ခွေ၍ မေတ္တာစိတ်ထား။ တရားအရ မလိုလား မတောင်းတပါပေ ။

ဧတေန = ထိုသို့သောတုဇေ၊ များသိသတို့၏ ကောင်းကျိုးကိုမြော်၊ ဖြစ်မလိုပဲ၊ လေးစားပြင်းပြ၊ ဆန္ဒရှိသည်သာဖြစ်ပါသောကြောင့် ။ တွေ = သောတုဇန ၊ များသိသတို့ ၊ များစွာကောင်းကျိုး ၊ တိုးပွားစေရန်၊ ဆန္ဒမှန်ဖြင့် ၊ ကြိုးကြိုးစားစား ၊ ရေးသားစီရင် ၊ ဤမည်သော ပါရာမိကထာဝါကျဥယျာဉ်၌ ၊ ပဏ္ဍိတာနံ = ကရုဏာရှင် ၊ မေတ္တာတရား ၊ အစဉ်ပွားလျက် ၊ ကေနိပဏ္ဍိ ၊ မဇ္ဈာပထိမိ ရှိကြကုန်သော အရှင်ကောင်း အရှင်မြတ်တို့၏ ။ အနတ္တသောခနံ = အဓိပ္ပါယ်ပျက် အနက်မမှား၊ တရားရှုံးဖွဲ့၊ အကျိုးမဲ့ကို၊ ပို၊လို၊သင့်၊မသင့် ၊ ဝိစာရဏာဉာဏ်ချင့်၍ ၊ တည့်မတ်လျော်အောင် ၊ ယူဆောင်ဖြည့်တင်း၊ သုတ်သင်ခြင်းကို၊ အာကာမိမိ = သောတုဇန ၊ များသိသတို့ ၊ ကောင်းဖို့တွက်တာ ၊ တဖက်သာမှ ၊ စေတနာအရ လိုလား တောင်းတပါ၏ ။

နိဂမန ပတ္ထနာ ဂါထာများ

❀ ဘဒ္ဒန္တသုဗိတ္တေနာ + ယံ၊ နိသေယာကာရာမဝါသိနာ။
ဝုဍ္ဍဝါစကကိစ္စသာ၊ လိခိတော အနုရုန္ဓရာ။
❀ ဒွိသတသော ပဉ္စသတော၊ တိ သော နဝမိကေ ဝတော။
ကတ္တိကေ ပုဏ္ဏမေ ယာသော၊ အယံဝဍ္ဎော သုနိဋ္ဌိတော။
❀ ဣမိနာ ပုည ကမ္မေန၊ ပါပုဏေယျံ + မနုတ္တရံ။
သံသာရေ သံသရန္တောပိ၊ ကာယစိတ္တ သုခီ ဘဝေ။
❀ ဗာလံ န ပဿေ န သုဏေ၊ နစ ဗာလေန သံဝသေ။
ဗာလေနာ + လ္လပသလ္လာပံ၊ န ကရေ နစ ရောစယေ။
❀ ဓိရံ ပဿေ သုဏေ ဓိရံ၊ ဓိရေန သတာ သံဝသေ။
ဓိရေနာ + လ္လာပ သလ္လာပံ၊ တံ ကရေ တဉ္စ ရောစယေ။

ကျမ်းစာပြီးရက် ————
၁၃၅၇-ခု၊ တန်းဆောင်မုန်းလပြည့်
သာမညဖလအခါတော်နေ့
(၇-၁၀-၉၅)

http://www.dhammadownload.com

(ပိဋကဟ + ဉာဏ်အကျွရာဝလီ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
(အ)	
အံသ	၃ - ၂၇။
အကတ္တညူ	၄၄။
အကုသ	၃ - ၄၄။
အက္ခ	၅၇။ ၃ - ၁၃။
အဂ္ဂ	၃ - ၃၄။
အဂ္ဂဒဿ	၃ - ၃၄။
အဂ္ဂရစိန္တက	၁၂။
အခါဒိတဗ္ဗ	၃ - ၄၂။
အဂ	၄၈။
အဂါရ	၄၈။
အဂါရဝ	၅၂။
အဂ္ဂအရိယဝံသိက	၈။
အဂ္ဂဖလ	၆၁။
အင်	၂၅/ ၅၈။
အင်ပစ္စင်	၂၅။
အင်ပစ္စင်ပရာမသန	၂၅။
အင်္ဂဒါန	၃ - ၁၁။
အင်္ဂဒါပဟ	၃ - ၁၃။
အင်္ဂုလ	၃ - ၃၉။
အင်္ဂုလန္တရ	၃ - ၃၉။
အစ္ဆသောဒ	၅၇။
အစွယ	၃ - ၃၇။
အဇာနန္တ	၈၄။
အဇ္ဈာစာရ	၂၂။
အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမ	၃၃။
အဇ္ဈာစာရဟောတုက	၂၈။
အဇ္ဈုပဂတ	၅၆။
အညကိစ္စ	၅၁။
အညထတ္တ	၃၂။
အညထာ	၃၂။
အညထာဘာဝ	၃၂။
အညမည်	၃ - ၅၅။
အညမညသညတ္တိ	၃ - ၅၅။
အဋ္ဌ	၇၀။
အဋ္ဌိယမာန	၇၀။
အဋ္ဌဝဿ	၉။
အဋ္ဌဝဿိက	၉။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ	၆၄။
အတ္ထ	၂။
အတ္ထတ္ထ	၅၂။
အတ္ထနောမတိ	၅၃။
အတိဒဿနီယ	၈၇။
အတိဒီဃ	၁၄။
အတိရေက	၃ - ၃၂။
အတိရေကပါဒ	၃ - ၃၂။
အတိရေကာနယန	၄၇။
အတိရေကာနယနတ္တ	၄၇။
အတိဝိဿာသ	၃ - ၂။
အတိဝိဿာသိက	၃ - ၂။
အတိသုခုမ	၅၇။
အတိသုခုမသမ္ဘဿ	၅၇။
အတိတ	၃ - ၁၀။
အတိတတ္တ	၄၂။
အတေကိစ္ဆ	၈၅။
အတ္တ	၅/၅၅/၃ - ၂၂။
အတ္တပဒံ	၅၅။
အတ္တဒဿန	၂၆။
အတ္တဒဿနတ္တ	၂၆။
အတ္တရက	၃ - ၂၀။
အတ္တဝဿ	၄၂။
အဒိန္န	၃ - ၂၆။
အဓမ္မ	၅၈။
အဓမ္မိက	၅၈။
အဓိကရဏ	၆၇။
အဓိကုသလ	၂၉။
အဓိဂမနီယ	၄၂။
အဓိဂမုပါယ	၄၁။
အဓိပ္ပါယ	၉၂။
အဓိဝစန	၂၇။
အဓိသီလ	၆၃။
အဓောမုခသိဗ္ဗံ	၃ - ၄၁။
အနညကိစ္စ	၅၁။
အနတ္တိက	၁၉။
အနန္တရ	၆၇။
အနန္တရဟိတ	၆။
အနဝဇ္ဇ ၅၁၅	၂၃/ ၄၄။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
အနဝဇ္ဇသညာ	၂၃။
အနဝဇ္ဇသညီ	၂၃။
အနဝယ	၃ - ၈။
အနဝယတ္တ	၃ - ၈။
အနာဂတ	၃၂။
အနာဂတသဒ္ဒါ	၃၂။
အနာလယ	၈။
အနိက္ခိတ္တ	၃ - ၄၅။
အနိက္ခိတ္တစုရ	၃ - ၄၅။
အနိယမ	၅၅။
အနုကမ္ပက	၃၅။
အနုဂတ	၃၉။
အနုစ္ဆဝိ	၄၀။
အနုစ္ဆဝိက	၄၀။
အနုတာပ	၂၈။
အနုဒ္ဒယာ	၃ - ၁၈။
အနုပညတ္တိ	၄၉။
အနုဗျဉ္ဇန	၅၄။
အနုမတိဂ္ဂဟဏ	၃၀။
အနုမတိဂ္ဂဟဏတ္တ	၃၀။
အနုယောဂ	၅၁။
အနုရက္ခဏ	၃ - ၁၁။
အနုသာသန္တာ	၃၀။
အနုသိက္ခမာနာ	၃၈။
အနုနော	၃ - ၇။
အနေက	၃၀။ ၆၉။
အနေကကာရဏံ	၃၀။
အနေကဂ္ဂ	၆၉။
အန္တရဟိတ	၆။
အန္န	၃ - ၄၇။
အန္တိမ	၆၁။
အန္တေပုရံ	၂၀/ ၃ - ၁၃။
အန္တောကုမ္ဘိ	၃ - ၃၈။
အပဒါ	၇၇။
အပရန္န	၃ - ၄၇။
အပရာဓ	၃ - ၃၄။
အပရာဓာနုရူပ	၃ - ၃၄။
အပရိဂ္ဂဟိတ	၈။
အပါတဗ္ဗ	၃ - ၄၂။

http://www.dhammadownload.com

(ပိဋကတ + ဉာဏ်သိအကျွမ်းရာဝင်)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
အပါပက	၆၀။
အပုတ္တက	၂၀။
အပ္ပဋိက္ကောသန	၆၁။
အပ္ပထာမ	၄ - ၂၄။
အပ္ပမတ္တက	၄ - ၁၆။
အဗဒ္ဓ	၈၅။
အဗဒ္ဓပိတ္တ	၈၅။
အဗ္ဗ	၂၆။
အဗ္ဗုဒ	၅၀။
အဗ္ဗောဟာရိက	၄၉။
အဗ္ဗောဟာရိကတ္တ	၄၉။
အဘာဝ	၆၁။
အဘိတုန္န	၁၂။
အဘိနီဟာရ	၈၇။
အဘိနီဟာရသမ္ပန္န	၈၇။
အဘိရတိ	၂၀။
အဘိသိတ္တ	၄ - ၁၅။
အဘိယာတ	၄ - ၉။
အဗ္ဘန္တရ	၄ - ၄၁။
အဗ္ဘန္တရဋ္ဌ	၄ - ၄၀။
အဗ္ဘန္တရိမ	၄ - ၂၃။
အမစ္စ	၄ - ၁၄။
အမနုဿ	၄ - ၂၁။
အမ္ဗ	၄ - ၄၉။
အရည	၄ - ၂၅။
အရညပရိက္ခေဒ	၄ - ၂၂။
အရညသင်္ခေပ	၄ - ၂၃။
အရဟ	၅၁/ ၄ - ၃၂။
အရဟတ္တ	၅၁။
အရဟတ္တမဂ္ဂ	၅၁။
အရိယ	၈။ ၅၆။
အရိယဝံသိက	၈။
အလ္လသရီရ	၄ - ၅၉။
အဝစရ	၆၄။
အဝဋ္ဋ	၂၃။
အဝညာတ	၃၆။
အဝယ	၄ - ၇။
အဝယင်္ဂ	၄ - ၂၉။
အဝယရဏ	၄ - ၂၇။
အဝယရဏစိတ္တ	၄ - ၂၇။
အဝဟာရ	၄ - ၃၀။
အဝဟာရကာလ	၄ - ၃၀။
အဝဟာရပ္ပယောဂက	၄ - ၅၂။
အသံဝရ	၃၉။
အသံဝိဟိတ	၄ - ၅၃။
အသံဝိဟိတာရက္ခ	၄ - ၅၃။
အသက္ကောန္တ	၁၂။
အသဒိသ	၄ - ၈။
အသဒိသသိပ္ပ	၄ - ၈။
အသဒ္ဓမ္မ	၃၇/ ၇၄။
အသမတ္ထ	၂၈။
အသမတ္ထတာ	၂၈။
အသမ္မောဟ	၇၂။
အသာရုပ္ပ	၁၀။ ၈၅။
အသာရုပ္ပစရိယ	၈၅။
အသိတ	၄ - ၄၇။
အသုစိကိလိဋ္ဌ	၉၁။
အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓ	၄၀။
အသေနာသနိက	၄ - ၄။
အသောကသဒိသ	၄ - ၃၃။
အဟံ	၄ - ၂၀။
(အာ)	
အာကာရ	၆၆/ ၇၁။
အာဂတ	၃၂။ ၄၂။
အာဂတဋ္ဌာန	၄၂။
အာဂန္တုကာမ	၄ - ၂၁။
အာစရိယ	၄ - ၈။
အာစရိယကမ္မ	၄ - ၈။
အာစရိယဝါဒ	၅၃။
အာဏတ္တိ	၄ - ၅၃။
အာဏတ္တိခဏ	၄ - ၅၃။
အာဒိ	၃၈။ ၄ - ၅။
အာဒိကတ္တာ	၃၅။
အာဒိကမ္မ	၄ - ၅။
အာဒိကမ္မိက	၄ - ၅။
အာဒိသောဘ	၂၂။
အာဒိန	၅၀။
အာဒိနဝ	၂၃။ ၅၀။
အာနိသံသ	၄၂။
အာပဏ	၄ - ၅၈။
အာပတ္တိကုသလ	၂၂။
အာဘတ	၄ - ၅၄။
အာဘိစမ္မိက	၄ - ၂၃။
အာမသနာဒိနီ	၄ - ၅၄။
အာရက္ခဒေဝတာ	၂၇။
အာရညက	၄ - ၂၅။
အာရုဠ္ဌ	၄ - ၃၉။
အာရောပိတ	၄ - ၂၅။
အာလယ	၄ - ၂၉။
အာလောပ	၅၆။
အာလောပသောဓေနေ	၅၆။
အာဝါသ	၄ - ၄။ ၆။
အာဝါသပလိဗောဓ	၅၁။
အာဝါသိက	၄ - ၆။
အာသတ္တနိလုပ္ပလမတ္တိကာပတ္တ	၅၉။
အာသန	၁၀။ ၄ - ၄။
အာသင်	၄၈။
အာယစ္စပဒ	၅၃။
အာယင္ဂ	၆၁။
အာယင္ဂတ္တ	၆၁။
အာယတ	၄ - ၉။
(ဣ)	
ဣဋ္ဌက	၄ - ၂၁။
ဣဋ္ဌကပါကာရ	၄ - ၂၁။
ဣတောနိဒါန	၃၆။
ဣတ္ထိကာ	၁၅။
ဣတ္ထိဓနံ	၁၅။
ဣတ္ထိရူပ	၈၂။
ဣတ္ထိပရိဘောဂ	၁၅။
ဣတ္ထိရုပ်	၈၉။
ဣတ္ထိ	၁၅။ ၂၅။
ဣန္ဒ	၆။
ဣန္ဒြိယ	၆။
ဣသိ	၄ - ၃။
ဣဿရ	၄ - ၁၄။

http://www.dhammadownload.com

(ပိဋကဟ + ဉာသိအကျွရာဝလီ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဣဿရိယ	၃ - ၁၄။
ဣဿရိယမတ္တ	၃ - ၁၄။
ဣဿာပကတ	၈။
(ဤ)	
ဤဒိသ	၁၀။
(ဥ)	
ဥက္ကဋ္ဌ	၁၃။
ဥက္ကဋ္ဌပိဋကပါတိက	၁၃။
ဥက္ကဏ္ဍ	၂၉။ ၆၉။
ဥက္ကဏ္ဍိတ	၂၉။ ၆၉။
ဥက္ကဋ္ဌိ	၄၀။
ဥစ္စာရ	၃ - ၄၂။
ဥစ္ဆု	၃ - ၄၇။
ဥစ္ဆုခေတ္တ	၃ - ၄၇။
ဥစ္ဆုခေတ္တာဒိ	၃ - ၄၇။
ဥဇုကတ	၃ - ၄၁။
ဥဇုကတဆိဒ္ဒ	၃ - ၄၁။
ဥတု	၂၁။
ဥတုကာလ	၂၁။
ဥတုသမယ	၂၅။
ဥဒက	၁၀။
ဥဒကကဋ္ဌိယ	၁၀။
ဥဒကုက္ကေပ	၃ - ၂၄။
ဥဒ္ဒါန	၈၆။
ဥဒ္ဒါနဂါထာ	၈၆။
ဥဒ္ဒေသ	၄၇။ ၇၄။
ဥဒ္ဒေသပဒ	၇၄။
ဥဒ္ဓံမုခဆိဒ္ဒံ	၃ - ၄၁။
ဥပဂတ	၅၆။
ဥပဇ္ဈာယ	၅၉။ ၈၈။
ဥပဒ္ဒဝ	၅၀။
ဥပနိဿယသမ္ပန္န	၅၉။
ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗ	၃ - ၂၉။
ဥပယောဂ	၁၈။
ဥပယောဂတ္ထ	၁၈။
ဥပယောဂဝစန	၇၀။
ဥပသမ္ပဒ	၅၂။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဥပဟတ	၉၀။
ဥပဟတကာယပ္ပသာဒ	၉၀။
ဥပါယ	၄၁။
ဥပါယဒဿက	၃၈။
ဥပါလိ	၉၂။
ဥပါလိတ္ထေရ	၉၂။
ဥပါလိတ္ထေရာဒယော	၉၂။
ဥပ္ပန္န	၃ - ၁။
ဥပ္ပန္နလောဟိတ	၂၁။
ဥပ္ပါဒ	၆၃။
ဥမ္မတ္တ	၇၂။
ဥမ္မတ္တက	၇၂။
ဥမ္မတ္တကသာမည	၇၂။
ဥမ္မာဒ	၇၂။
ဥယျောဇနတ္ထ	၁၇။
ဥဿန္နတာ	၉၁။
ဥဿာဟ	၃ - ၁၂။
ဥဿာဟဇာတ	၅၆။
ဥဿာဟဇာတတ္တ	၅၆။
(ဦ)	
ဦနပဉ္စမာသက	၃ - ၃၈။
(ေ)	
ကေကုဋ္ဋိက	၃ - ၂၁။
ကေစတ္ထာလီသုတ္တရာနိ	၅၉။
ကေဇိဝိက	၆၇။
ကော်ဋ္ဌာသယ	၃ - ၅၅။
ကေဒိပ	၃ - ၃၃။
ကေမာတာ	၁၉။
ကေမာတုကုစ္ဆိ	၁၉။
ကေရသံ	၉၁။
ကေသမ္ဘောဂပရိဘောဂါ	၃ - ၃။
ကောဗဒ္ဓ	၃ - ၃၈။
လေ	၃ - ၁၉။
ဝေံနာမက	၃ - ၁။
ဝေဠုပ	၈၄။
ဟေဘိက္ခုပသမ္ပဒါ	၅၉။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
(ဩ)	
ဩကာသ	၃ - ၄၃။
ဩက္ကန္တိက	၄၀။
ဩက္ကန္တိကမဓေဒသနာ	၄၀။
ဩကိ	၃ - ၅၄။
ဩကိရက္ခ	၃ - ၅၄။
ဩလောကေန္တ	၆၇။
(က)	
ကံသ	၃ - ၉။
ကံသဘာဇနေ	၃ - ၉။
ကဋ္ဌိယ	၁၀။
ကဋ္ဌကပ လ	၃ - ၃၇။
ကဋ္ဌရူပံ	၈၉။
ကဋ္ဌလတာ	၃ - ၄၈။
ကဏ္ဍကသာခါ	၃ - ၂၁။
ကတ	၃။ ၂၈။ ၉၀။
ကတပုည	၃။
ကတပုညတာ	၃။
ကတာပရာဓ	၃၅။ ၃-၃၄။
ကတိပ်ယဂါမသာမိက	၃ - ၃၃။
ကတ္တုဗ	၄၄။
ကတ္တုဗ ၁ကတ္တုဗ	၄၄။
ကတ္တာ	၃၈။
ကတ္တိကနုက္ခတ္တကီဠာ	၂။
ကတ္တိကာ	၂။
ကထန	၃ - ၁၀။
ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ	၃ - ၁၀။
ကပဏ	၁၀။
ကပဏမနုဿ	၁၀။
ကပ္ပ	၅။
ကပ္ပကရဏ	၅၇။
ကမ္မ	၄၅။ ၆၅။
ကမ္မပ္ပတ္တ	၆၁။
ကမ္မဝါဒိနော	၆၂။
ကမ္မဿက	၆၅။
ကမ္မဿကတာ	၆၅။
ကမ္မသကတညာဏံ	၆၅။

http://www.dhammadownload.com

(ပိဋကဟ + ဉာဏ်အကျဉ်းရာဝလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဉယျာဉ်အမှတ်
ကရက	၃ - ၁၀။
ကရကတ္တ	၃ - ၂၈။
ကရကဘာဝ	၃ - ၁၀။
ကရကီယ	၂။ ၆၁။
ကရမရ	၃ - ၅၂။
ကရမရာနီတ	၃ - ၅၂။
ကရုဏာပုဗ္ဗ ဘာဂ	၃ - ၁၁။
ကလန္ဒက	၁။
ကလျာဏ	၆၀။
ကလျာဏပုထုဇ္ဇန	၆၀။
ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာဒယော	၆၀။
ကလာပ	၃ - ၄၄။
ကလာပက	၃ - ၄၄။
ကသာယရသ	၄။
ကသာယရသပီတာနိ	၄။
ကဟာပဏ	၃ - ၁၉။
ကာဧဘတ္တ	၅၆။
ကာမ	၆၄။
ကာမာဝစရ	၆၄။
ကာယစ္ဆဝိ	၈၇။
ကာယပ္ပသာဒ	၉၀။
ကာယဝိညတ္တိ	၂၄။
ကာယဝိညတ္တိ စောပန်	၂၄။
ကာယသံသဂ္ဂ	၉၀။
ကာရက	၇၁။
ကာရကတ္တ	၇၁။
ကာလ	၃ - ၃၀။
ကာလပရိစ္ဆေဒ	၃ - ၅၆။
ကာလပရိစ္ဆေဒဝသ	၃ - ၅၆။
ကာသာယ	၄။ ၅၉။
ကာသာယဝသန	၅၉။
ကာသာဝ	၅၇။
ကိကိထိက	၃ - ၉။
ကိကိကိကဇာလ	၃ - ၉။
ကိစ္စ	၂။
ကိစ္စဇီဝိက	၆၉။
ကိစ္စဇီဝိကပ္ပတ္တ	၆၉။
ကိတ္တက	၁၅။
ကိလေသပဋိဃရဏက	၃၇။
ကိလေသပဟ္ဂ	၆၀။
ကိလေသသန္တာပ	၈၇။
ကုကတ	၂၈။
ကုက္ကုစ္စ	၂၈။
ကုက္ကုစ္စက	၅၄။
ကုက္ကုစ္စာယန္တ	၃ - ၁၆။
ကုဋိ	၃ - ၄။
ကုဋိကရဏ	၃ - ၁၂။
ကုဋိကရဏတ္တ	၃ - ၁၂။
ကုဏပ	၃ - ၄၂။
ကုမာရ	၃ - ၃၄။
ကုမ္ဘ	၃ - ၅။
ကုမ္ဘကာရ	၃ - ၅။
ကုမ္ဘီဂတသက္က	၃ - ၃၈။
ကုမ္ဘီဂတသက္ကဂ္ဂဟဏ	၃ - ၃၈။
ကုမ္မာသ	၇။
ကုလ	၃၄။
ကုလဓနံ	၂၀။
ကုလဓနရက္ခက	၂၀။
ကုလပုတ္တ	၃၄။
ကုလလ	၃ - ၅၉။
ကုလဝံသ	၂၀။
ကုလဝံသဗီဇကေ	၂၀။
ကုသီတ	၃၉။
ကုသီတဝတ္ထု	၃၉။
ကူဋ	၃ - ၁။ ၄၅။
ကူဋဝိနိစ္ဆယ	၃ - ၄၅။
ကူဋဝိနိစ္ဆယိက	၃ - ၄၅။
ကူဋသက္ခိ	၃ - ၄၅။
ကေရာဋိယ	၈၂။
ကောပ	၇၂။
ကောသဇ္ဇ	၃၉။
ကောသဇ္ဇာနုဂတ	၃၉။
ကောသလ္လ	၅၃။

(ခ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဉယျာဉ်အမှတ်
ခဂ္ဂ	၃ - ၁၃။
ခဂ္ဂါခဂ္ဂ	၅၇။ ၃ - ၁၃။
ခဂ္ဂါခဂ္ဂိက	၅၇။
ခရ	၅၇။
ခရသမ္ဖဿ	၅၇။
ခါဒိတဗ္ဗ	၃ - ၄၂။
ခိတ္တစိတ္တ	၈၅။
ခုဒ္ဒကာပတ္တိကန္ဓ	၂၂။
ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက	၃ - ၁၁။
ခေတ္တ	၃ - ၄၇။

(ဂ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဉယျာဉ်အမှတ်
ဂဏရာဇာနော	၂၀။
ဂတ	၈၅။ ၃ - ၅၂။
ဂတဋ္ဌာန	၃ - ၅၂။
ဂန္ဓ	၂၆။
ဂန္ဓဗ	၂၆။
ဂဗ္ဘ	၂၁။ ၂၄။
ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာန	၂၁။
ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာန	၂၁။
ဂဗ္ဘသဏ္ဌာန	၂၄။
ဂဗ္ဘသဏ္ဌာနသဏ္ဌိတဋ္ဌာန	၂၄။
ဂဟိတဥပဇ္ဈာယ	၈၈။
ဂဟိတဒါရုနိ	၃ - ၁၂။
ဂဟေတ္ဗာ	၃ - ၅၁။
ဂါမ	၁။ ၁၉။ ၃ - ၁။
ဂါမဂ္ဂဟဏ	၃ - ၂၂။
ဂါမဝါသိက	၃၇။
ဂါမဝါသိကမနုဿ	၃၇။
ဂါမဝါသိ	၃၇။ ၇၄။
ဂါမဒွါရ	၃ - ၂၃။
ဂါမဒွါရဗာဟာ	၃ - ၂၃။
ဂိဇ္ဈ	၃ - ၁။
ဂိဇ္ဈကူဋ	၃ - ၁။
ဂိဟိကာလ	၉။ ၃ - ၈။
ဂိဟိပလိဗောဓ	၅၀။
ဂိဟိဘာဝ	၁၈။
ဂိဟိလိင်္ဂ	၅၉။
ဂိဟိဝတ္ထ	၅၇။
ဂိဟိဝတ္ထသဘာဂ	၅၇။
ဂုမ္ဗ	၉၁။
ဂေဟ	၁၈။ ၃ - ၅၂။

http://www.dhammadownload.com

(ပိဋကဟ + ဉာဿအကျွရာဇလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဂေဟဒါသီ	ဒု - ၅၂။
ဂေဟသိတ	၁၈။
ဂေါစရ	ဒု - ၁။
ဂေါစရဂါမ	ဒု - ၁။
ဂေါနိသာဒိ	ဒု - ၂၂။
ဂေါပက	ဒု - ၁၂။
ဂေါရက္ခ	၅၆။
(ဃ)	
ဃရ	၁၀။ ဒု - ၁။
ဃာတ	ဒု - ၅၀။
(စ)	
စက္ခု	ဒု - ၁။
စက္ခုဝတ္တိကာလ	ဒု - ၁။
စက္ခုဝတ္တိ	၆၂။ ဒု - ၁။ ၃၃။
စက္ခာဒီနိ	၂၉။
စရိယ	၅၆။
စတုဒ္ဒိသ	ဒု - ၄၆။
စတုပ္ပဒါ	၇၇။
စတုဗ္ဗိဓ	၇၉။
စာတုဒ္ဒိသ	ဒု - ၄၆။
စာတုမဟာရာဇိက	ဒု - ၅၈။
စိတ္တ	၄၈။ ၄၆။ ဒု - ၂၈။
စိတ္တကမန	ဒု - ၁၁။
စိတ္တာနုကူလံ	ဒု - ၇။
စိတ္တုတြာသ	၁၇။
စိရဋ္ဌိတိက	၄၆။
စီဝရ	ဒု - ၄၀။
စီဝရဝံသ	ဒု - ၄၀။
စောဒနတ္ထ	ဒု - ၅။
စောရကမ္မ	ဒု - ၅၃။
(ဆ)	
ဆဋ္ဌေတဗ သဘာဝ	၈။
ဆဒန	ဒု - ၄။
ဆန္ဒ	၂၅။
ဆန္ဒရာဂ	၂၅။
ဆန္ဒရာဂရတ္တ	၂၅။
ဆန္နာရဟ	၆၁။
ဆလ္လိ	ဒု - ၄၉။
ဆဝိ	၄၀။
ဆေဒ	၂၃။ ဒု - ၃၅။
ဆေဒဘေဒ	ဒု - ၃၅။
(ဇ)	
ဇယ	ဒု - ၂၂။
ဇယသတ္တ	ဒု - ၂၂။
ဇန	၆၂။ ဒု - ၂။ ၄၉။
ဇနတာ	ဒု - ၁၁။
ဇနပဒ	ဒု - ၇။
ဇနပဒစာရိက	ဒု - ၇။
ဇလ္လ	၅၇။
ဇလ္လိက	၅၇။
ဇာတိ	၉၁။
ဇာတိပုပ္ဖ	၉၁။
ဇာတိပုပ္ဖ ဂုမ္ဗ	၉၁။
ဇာနန္တ	၈၄။
ဇာလ	ဒု - ၉။
ဇိဂုစ္ဆန	၁၁။
ဇိဂုစ္ဆနေယျ	၁၁။
ဇီဝိတကပ္ပန	၅၆။
ဇီဝိတက္ခယ	၂၃။
(ဉ)	
ဉာဏ	၆၅။
ဉာတိ	၇။ ၉။
ဉာတိဒါသိ	၉။
(ဌ)	
ဌပန	ဒု - ၁၂။
ဌပိတ	ဒု - ၄၀။
ဌပိတစီဝရ	ဒု - ၄၀။
ဌပိတစီဝရဝေဠနက	ဒု - ၄၀။
ဌပိတဋ္ဌာန	ဒု - ၄၀။
ဌာန	၂၀။ ၄၈။
ဌာနန္တရ	ဒု - ၃၄။
ဌာနန္တရပ္ပတ္တ	ဒု - ၃၄။
ဌာနာစာဝန	ဒု - ၄၂။
ဌိတ	ဒု - ၄၀။
ဌိတိ	၄၆။
(တ)	
တံနိဒါန	၁၇။
တံလက္ခဏ	၈၀။
တင်္ကဏ	ဒု - ၁၅။
တတိယဝါရ	ဒု - ၇။
တတောနိဒါန	၂၃။
တထာ	ဒု - ၄၁။
တဒနုစ္ဆဝိက	၄၀။
တယံ	၄၄။
တရုဏမနုဿ	ဒု - ၂၄။
တာဒိသ	၇၂။
တိက္ခတ္တုံ	၂၄။
တိစီဝရ	၅၉။
တိဏ	ဒု - ၄။
တိဏကဋ္ဌောဒက	ဒု - ၁၆။
တိဏကဋ္ဌောဒကဟာရက	ဒု - ၁၆။
တိဏကုဋိက	ဒု - ၅။
တိဏစ္ဆဒန	ဒု - ၄။
တိတ္ထ	ဒု - ၂၀။
တိရစ္ဆာန	၇၇။
တိရောကရဏီ	၁၄။
တိလက	၇၁။
တိလက္ခဏ	၆၆။
တိလက္ခဏာကာရ	၆၆။
တိလက္ခဏာကာရပရိစ္ဆေဒက	၆၆။
တိယောဓက	၇၃။
တိယောဓကပဋိသန္ဓိကာ	၇၃။
တုန္ဒ	၁၂။
တုမှာဒိသ	ဒု - ၁၆။
တေကိစ္ဆ	၈၅။

http://www.dhammadownload.com

(ပိဋကဟ + ဉာဏ်အကျွမ်းရှာဖေါ်)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
(ထ)	
ထာမ	ဒု - ၂၄။
ထာမမဇ္ဈိမ	ဒု - ၂၄။
ထိရ	၁၃၊ ၈၆၊ ၉၂။
ထုလ္လစ္စယ	ဒု - ၃၇။
ထေယျ	ဒု - ၂၈။
ထေယျစိတ္တ	ဒု - ၂၈။
ထေယျစိတ္တသင်္ခါတ	ဒု - ၂၈။
ထေရ	၁၃၊ ၈၆၊ ၉၂။
(ဒ)	
ဒက္ခိဏာယတ္တ	၅၉။
ဒဏ္ဍပ္ပဟာရ	၄၅။
ဒဏ္ဍမုဂ္ဂရာဒယော	ဒု - ၆။
ဒန္တ	ဒု - ၂၆။
ဒန္တပေါန	ဒု - ၂၆။
ဒန္တရူပံ	၈၉။
ဒယာ	၃၅။
ဒယာလု	၃၅။
ဒယာလုက	၃၅။
ဒသဝဿသဟဿ	၆၅။
ဒသင်	၆၂။
ဒဿနီယ	၈၇။
ဒဿာ	ဒု - ၃၃။
ဒါန	၁၀။
ဒါနပတိ	၁၀။
ဒါရု	၈၉။
ဒါရုဂေါပက	ဒု - ၁၂။
ဒါရုဓိတလိက	၈၉။
ဒါရုဘဏ္ဍ	ဒု - ၁၂။
ဒါရုဘဏ္ဍာဂါရ	ဒု - ၁၂။
ဒါရုဝလ္လိအာဒိနိ	ဒု - ၆။
ဒါသဗျ	ဒု - ၅၂။
ဒါသိ	၇။ ဒု - ၂၅။
ဒိဋ္ဌ	ဒု - ၂။
ဒိဋ္ဌမင်္ဂိက	၄၅။
ဒိဗ္ဗစက္ခုက	ဒု - ၅၈။
ဒိဝါ	၄၂။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဒိဝါဝိဟာရ	၈၄။
ဒိဝါဝိဟာရဂတ	၈၄။
ဒီပ	ဒု - ၃၃။
ဒီပစက္ခုဝတ္ထိ	ဒု - ၃၃။
ဒီပန	၇၁။
ဒုက္ခရ	၉၀။
ဒုက္ကဝိပါက	၃၅။
ဒုက္ကဝိသေသ	၄၅။
ဒုက္ခာဂမ	၃၆။
ဒုက္ခိတ	၇၀။
ဒုဂ္ဂတိ	ဒု - ၃၇။
ဒုဋ္ဌ	၇၅။
ဒုဋ္ဌပိတ	ဒု - ၅၃။
ဒုဋ္ဌုလ္လ	၇၅။
ဒုတိယ	၁၈။
ဒုတိယိကာ	၁၈။
ဒုပ္ပေါသ	၃၉။
ဒုပ္ပေါသတာ	၃၉။
ဒုဗ္ဗလ	၆၈။
ဒုဗ္ဗလျ	၆၈။
ဒုဗ္ဘရ	၃၉။
ဒုဗ္ဘရတာ	၃၉။
ဒုမ္မန	၁၃။
ဒုမ္မင်္ကု	၄၃။
ဒုဗ္ဗိဒါမက	ဒု - ၁၉။
ဒုဗ္ဗိဒါမကာဒယော	ဒု - ၁၉။
ဒုဿီလ	၄၃။
ဒေဝ	၂၇။
ဒေဝတာ	၂၇။
ဒေဝရာဇာ	ဒု - ၅၈။
ဒေါဏီ	ဒု - ၄၄။
ဒေါဏိကာ	ဒု - ၄၄။
ဒေါမနဿ	၁၃။
ဒွါရ	ဒု - ၄။
ဒွါရဒါယက	၃၈။
ဒွါရဗန္ဓ	ဒု - ၄။
ဒွီပဒ	၇၇။
ဒွီရတ္တဝစန	၆၈။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
(ဓ)	
ဓန	၁၅။
ဓနု	ဒု - ၂၅။
ဓနုသတ	ဒု - ၂၅။
ဓမ္မ	၄၆။
ဓမ္မဝိနိစ္ဆနကာ	ဒု - ၃၃။
ဓမ္မသင်္ဂါဟက	၅၃။
ဓမ္မသဘာ	ဒု - ၃၃။
ဓမ္မိက	၅၈။ ၆၂။
ဓာရဏမတ္တ	၅၇။
ဓိတလိကာ	၈၉။
ဓုတ္တ	၈၂။
ဓုရနိက္ခေပ	ဒု - ၄၆။
ဓုရနိက္ခေပဘာဝ	ဒု - ၄၆။
(န)	
နကုဋ္ဌုစ္စာယိတဗ္ဗ	၈။
နက္ခတ္တ	၂။
နက္ခတ္တကီဠာ	၂။
နက္ခတ္တကီဠာကိစ္စ	၂။
နဂရ	ဒု - ၁။
နာဂ	ဒု - ၄၃။
နာဂဒန္တ	ဒု - ၄၃။
နာဂရိက	၈၂။
နာဂရိကကေရာင်္ဂိယ	၈၂။
နာတိဒီဃ	၁၄။
နာတိဝိဿာသိက	ဒု - ၂။
နာနပ္ပကာရ	၃၈။
နာနာရတန	ဒု - ၉။
နာဘိ	၂၅။
နာဘိပရာမသန	ဒု - ၉။
နာလကပဋိပဒါ	ဒု - ၄။
နာဝါ	ဒု - ၄၄။
နာဝဋ္ဌ	ဒု - ၄၄။
နာန	၁၅။
နာနစုဏ္ဏ	၁၅။
နိက္ခန္တကဟာပဏ	ဒု - ၃၉။
နိက္ခမန	၈၀။

http://www.dhammadownload.com

(ဝိဂ္ဂဟ + ဉာသိအက္ခရာစလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
နိဂမ	ဒု - ၃၅။
နိစ္စကာလ	ဒု - ၁၅။
နိဒါန	၂၃။ ၃၃။ ဒု - ၂၇။
နိဒ္ဒေသ	၂၃။
နိဒ္ဒေသသညာ	၂၃။
နိဒ္ဒေသသညီ	၂၃။
နိဒ္ဒန	၁၁။
နိပ္ပန္နဒေါသ	၉၂။
နိပ္ပရိပ္ပန္န	၈၀။
နိဗ္ဗတ္တိတ	၃၁။
နိဗ္ဗာန	၄၆။
နိဗ္ဗိကာရ	၁၁။
နိမန္တန	၅၈။
နိမ္မဒန	၃၁။
နိယမ	၅၅။
နိရာလယ	ဒု - ၂၉။
နိရာလယဘာဝ	ဒု - ၂၉။
နိရာသင်္ကစိတ္တ	၄၈။
နိဝါသန	၈။ ဒု - ၁။
နိဝါသနန္တ	၈။
နိဝါသနဋ္ဌါန	ဒု - ၁။
နိဿင္ဃပရိဂ္ဂဟ	၈။
နိဿယ	၄၁။
နိလ	ဒု - ၁၉။
နိလကဟာပဏ	ဒု - ၁၉။
နိလသမန္နာဂမ	၆၀။
နိလုပ္ပလ	၅၉။ ၈၇။
နိလုပ္ပလဝဏ္ဏ	၅၉။ ၈၇။

(ပ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ပကတတ္တ	၇၂။ ၇၉။
ပကတိ	၇၂။
ပကတိဝဏ္ဏ	၅၇။
ပကရဏ	၃၃။
ပစ္စတ္တဝစနံ	၁၇။ ၈၀။ ဒု - ၂၈။
ပစ္စတ္တိက	၈၁။
ပစုရတ္တ	၄၈။
ပစုရပဋိသေဝန	၄၈။
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ	ဒု - ၃။
ပဏ္ဍာနုတာပ	၂၈။
ပဏ္ဍာဘတ္တ	ဒု - ၃။
ပဏ္ဍိမ	ဒု - ၁၁။
ပဋ္ဌဂ်	၆၂။
ပဋ္ဌဂ်ဒသက်သိလ	၆၂။
ပဋ္ဌမနုသတ	ဒု - ၂၅။
ပဋ္ဌမနုသတပ္ပမာဏ	ဒု - ၂၅။
ပဋ္ဌမနုသတိက	ဒု - ၂၅။
ပဋ္ဌမာသက	ဒု - ၃၈။
ပဋ္ဌဝဂ္ဂ	၆၁။
ပဋ္ဌဝဂ္ဂကရဏိယ	၆၁။
ပဋ္ဌဝိဓ	၇၉။
ပဋ္ဌသတ	ဒု - ၃။
ပဋ္ဌသတမတ္တာ	ဒု - ၃။
ပညတ္တ	၁၀။ ၂၂။
ပညတ္တိ	၄၉။
ပညတ္တိဂတိ	၄၉။
ပညတ္တိဂတိက	၄၉။
ပဋိ	ဒု - ၃၉။
ပဋိဂ္ဂဟိတ	ဒု - ၅၇။
ပဋိဇဂ္ဂိတ္တာ	ဒု - ၆။
ပဋိပတ္တိ	၄၆။
ပဋိပန္နော	၃၈။
ပဋိပန္နတ္တံ	၃၈။
ပဋိရာဇာနော	ဒု - ၁၃။
ပဋိရာဇူပရုန္ဓန	ဒု - ၁၃။
ပဋိလဒ္ဒ	၁၁။
ပဋိဘာရ	၂၇။ ၄၅။ ၉၀။
ပဋိသင်္ခါရုပကရဏ	ဒု - ၁၃။
ပဋိသန္ဓိဝသ	၇၇။
ပဋ္ဌမာသိသိတ္တ	ဒု - ၁၅။
ပဏ္ဍိတမနုဿ	၆၅။
ပဏ္ဏတ္တိဝဒ္ဓ	၄၉။
ပတန	ဒု - ၂၄။
ပတနဋ္ဌာန	ဒု - ၂၄။
ပတိဋ္ဌ	၄၁။
ပတိဋ္ဌာန	၂၁။ ၂၉။ ၄၁။
ပဒ	၅။ ၂၂။ ၅၃။
ပဒသန္ဓိ	၂၈။
ပဒသန္ဓိကရ	၂၈။
ပဓာန	၄၈။
ပဓာနာဂါရ	၄၈။
ပဓာနာဂါရဋ္ဌာန	၄၈။
ပနသ	ဒု - ၄၉။
ပပဉ္စ	ဒု - ၂၇။
ပပဉ္စသင်္ခါ	ဒု - ၂၇။
ပဗ္ဗဇိတ	၂၃။
ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်	ဒု - ၁၆။
ပဗ္ဗတာဂ္ဂ	ဒု - ၅၀။
ပဗ္ဗတာဂ္ဂာဒိနိ	ဒု - ၅၀။
ပဘေဒဒဿန	ဒု - ၂၁။
ပမာဏမဇ္ဈိမ	ဒု - ၂၄။
ပယုတ္တဝါစာ	၈။
ပရကုလ	ဒု - ၅၃။
ပရစိတ္တ	၂၇။
ပရစိတ္တဝိဒူ	၂၇။
ပရပဋိဗဒ္ဓ	၅၆။
ပရပဋိဗဒ္ဓဇီဝိက	၅၆။
ပရပရိဂ္ဂဟိတ	ဒု - ၂၆။
ပရမ္မုခ	ဒု - ၁၇။
ပရိဂ္ဂဟိတ	၈။ ဒု - ၂၆။ ၄၉။
ပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခ	ဒု - ၄၉။
ပရိက္ခိပိတ္တာ	၁၄။
ပရိစ္ဆိန္န	၇၉။
ပရိစ္ဆေဒက	၆၆။
ပရိနိဗ္ဗုတ	၅၀။
ပရိပုဏ္ဏ	ဒု - ၇။
ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပ	ဒု - ၇။
ပရိဘာသာ	ဒု - ၃၅။
ပရိဘောဂ	၁၅။ ဒု-၃၁။ ၄၂။
ပရိယတ္တိ	၄၆။
ပရိယာယဝစနမတ္တ	၃၀။
ပရိဝေဏ	ဒု - ၄၆။
ပရိသာ	၃။
ပရိသုဒ္ဓ	၅၇။ ဒု - ၈။
ပရိသုဒ္ဓသိပ္ပ	ဒု - ၈။
ပလိဗောဓ	၅၁။
ပဘာဒေညာတာဘာဝ	၃၂။

http://www.dhammadownload.com

(ဝိဂ္ဂဟ + ဉာဏ်အကျွမ်းရှာဖော်)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥပယျာဉ်အမှတ်
ပဘာဒပတိဋ္ဌာန	၂၉။
ပဟာရ	၄၅။
ပါကတိက	၄ - ၅၄။
ပါဋိပဒဒိဝသ	၄ - ၆။
ပါဠ	၁၆။
ပါဏိပ္ပဟာရ	၄၅။
ပါတ	၁၃။
ပါတဗ္ဗ	၄ - ၄၂။
ပါတဗျ	၄ - ၁၁။
ပါတဗျဘာဝ	၄ - ၁၁။
ပါတိ	၆၃။
ပါတိမောက္ခ	၆၃။
ပါတိမောက္ခသံဝရ	၆၃။
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ	၆၃။
ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသ	၄၇။
ပါဒ	၆၄။ ၄ - ၃၂။
ပါဒက	၆၄။
ပါဒဋ္ဌနက	၄ - ၃၁။
ပါဒစ္ဆေဒ	၄၅။
ပါဒါရယ	၄ - ၃၂။
ပါပ	၂၇။ ၄ - ၁၆။
ပါပကမ္မ	၂၇။
ပါမင်္ဂိဒိနိ	၄ - ၃၉။
ပါရာဇိက	၇၈။
ပါရာဇိကနိယမန	၄ - ၃၈။
ပါရာဇိကဝတ္ထု	၇၇။
ပါရာဇိကဝတ္ထုဘူတ	၇၇။
ပါသာဒိက	၄ - ၉။
ပါဠိဝိနိမုတ္တ	၄၀။
ပိဋ္ဌ	၁၃။
ပိဋ္ဌပါတ	၁၃။
ပိဋ္ဌပါတိက	၁၃။
ပိဋ္ဌိ	၅၆။
ပိဋ္ဌိယာ	၅၆။
ပိဋ္ဌိယာလောပဘောဇနေ	၅၆။
ပိတာ	၁၆။
ပိတာမဟ	၁၆။
ပိတ္တ	၇၂။ ၈၅။
ပိတ္တကောသက	၅၈။
ပိတ္တမုစ္ဆက	၇၂။
ပိယ	၃၄။ ၄၄။
ပိယသီလ	၃၄။
ပိဏ္ဍိန္ဒြိယ	၂၉။
ပိတ	၄။
ပိဋ္ဌိတ	၇၀။
ပုဂ္ဂလဒိပက	၅၅။
ပုဏ္ဏနဋ္ဌ	၁၁။
ပုည	၃။
ပုတ္တ	၅၀။
ပုထုဇ္ဇန	၆၀။
ပုပ္ဖ	၉၁။
ပုဗ္ဗ	၄ - ၁၁။
ပုဗ္ဗဂံမ	၃၈။
ပုဗ္ဗဏှ	၄ - ၄၇။
ပုဗ္ဗပယောဂ	၉၀။
ပုဗ္ဗဘာဂ	၄ - ၁၁။
ပုရေဘတ္တ	၄ - ၅၆။
ပေတ	၄ - ၅၈။
ပေတပရိဂ္ဂဟ	၄ - ၅၈။
ပေတာမဟ	၁၆။
ပေတ္တိဝိသယ	၄ - ၅၈။
ပေမ	၁၃။
ပေသလ	၃၄။ ၄၄။
ပေါင္ခရဝ	၈၉။
ပေါန	၄ - ၂၆။
ပေါရာဏ	၄ - ၁၉။
ပေါသ	၃၉။

(ဖ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥပယျာဉ်အမှတ်
ဖဿဘေဒ	၅၇။
ဖာသု	၄၄။
ဖာသုဝိဟာရ	၄၄။
ဖုဋ္ဌ	၄ - ၄၃။
ဖုဋ္ဌောကာသ	၄ - ၄၃။
ဖုဋ္ဌောကာသမတ္တ	၄ - ၄၃။

(ဗ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥပယျာဉ်အမှတ်
ဗဒ္ဓ	၈၅။
ဗဒ္ဓဝိတ္တ	၈၅။
ဗန္ဓ	၈။ ၄ - ၄။
ဗလ	၆၈။
ဗလဂ္ဂါရ	၄၂။
ဗလဝသောက	၁၉။
ဗလဝါ	၁၉။ ၂၁။
ဗလိ	၄ - ၅၈။
ဗလိကမ္မ	၄ - ၅၈။
ဗာဟာ	၂၁။
ဗာဟိတ	၄ - ၁၆။
ဗာဟိရ	၄ - ၂၃။ ၄၁။
ဗာဟိရန္တ	၄ - ၄၁။
ဗိဇ	၂၀။
ဗိဇက	၂၀။
ဗုဒ္ဓ	၆၃။
ဗုဒ္ဓကာလ	၄ - ၁။
ဗုဒ္ဓဝိသယ	၄ - ၄၂။
ဗုဒ္ဓါဝရိယက	၅၉။
ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာယက	၅၉။
ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ	၄ - ၁။
ဗုန္ဒ	၄ - ၄၃။
ဗောဓိ	၅၁။
ဗောဓိပက္ခိက	၅၁။
ဗျဉ္ဇန	၆၈။
ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ	၆၈။
ဗြဟ္မသောသ	၅၉။

(ဘ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥပယျာဉ်အမှတ်
ဘဂိနိဝါဒ	၁၉။
ဘဂိနီ	၁၉။
ဘတ္တ	၄ - ၁၂။
ဘတ္တပရိဘောဂ	၄ - ၃၁။
ဘတ္တိက	၄ - ၂၀။
ဘတ္တံ	၄ - ၃။
ဘဒ္ဒ	၃။
ဘဒ္ဒကုလပုတ္တ	၃။

http://www.dhammadownload.com

(ပိဋကဟ + ဉာဏ်အညွှန်းရာဇဝီ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဘယ	၁၇။
ဘရ	၃၉။
ဘရိယ	၁၈။
ဘာဂ	ဒု - ၁၁။
ဘာဇန	ဒု - ၉။
ဘာဝ	ဒု - ၂၇။
ဘိက္ခာဂ္ဂဟဏ	၈။
ဘိက္ခာစရိယ	၅၆။
ဘိက္ခုဘာဝ	ဒု - ၁၈။
ဘိတ္တိ	ဒု - ၄၃။
ဘိတ္တိခိလ	ဒု - ၄၃။
ဘိန္နဋ္ဌ	၅၇။
ဘိန္နဝတ္ထု	၅၇။
ဘိန္နသမ္ဘဿ	၅၇။
ဘိသက္က	၈၅။
ဘုဇိဿ	ဒု - ၅၂။
ဘုမ္မ	၁၈။ ၂၇။ ၈၀။
ဘုမ္မဒေဝတာ	၇၃။
ဘုမ္မဝစန	၁၈။ ၂၃။ ၄၈။
ဘုမ္မဋ္ဌ	၈၀။
ဘူတပုဗ္ဗ	၁၈။
ဘူတပုဗ္ဗဘရိယ	၁၈။
ဘူမိ	၈၀။
ဘေဇ္ဇ	ဒု - ၃၅။
ဘေသဇ္ဇ	၈၅။
ဘေသဇ္ဇကိရိယာ	၈၅။
ဘောဂက္ခန္ဓ	၅၆။
ဘောဇန	၅၆။

(မ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
မဂဓ	ဒု - ၁၄။
မဂဓရာဇာ	ဒု - ၁၄။
မဂ္ဂ	၅၁။ ၈၀။ ၈၃။
မဂ္ဂသာမန္တ	၈၃။
မင်္ဂု	၄၃။
မဇ္ဈိမ	၁၄။ ဒု - ၂၄။
မဇ္ဈိမထာမ	ဒု - ၂၄။
မဇ္ဈိမပ္ပမာဏ	၁၄။ ဒု - ၂၄။
မဋ္ဌ	ဒု - ၄၁။
မတိ	၈။
မတိပန္န	၈။
မတာ	၁၁။ ၁၅။
မတ္တိကာပတ္တ	၅၉။
မတ္တိကာမယ	ဒု - ၁၀။
မဒ	၇၂။
မဒနိမ္မဒန	၇၂။
မန္ဓာတု	ဒု - ၁။
မနုဿ	၇၇။ ဒု - ၃။ ၁၇။
မနုဿဇာတိ	၇၇။
မနုဿဇာတိက	၇၇။
မရိစ	ဒု - ၄၉။
မရိစဝလ္လိ	ဒု - ၄၉။
မရိယာဒ	၄၄။
မလယဇနပဒ	ဒု - ၂၁။
မဟဂ္ဃ	ဒု - ၃၀။
မဟန္တ	၆၂။
မဟန္တထာမ	ဒု - ၂၄။
မဟာအမစ္စ	ဒု - ၁၄။
မဟာဇန	၆၂။ ဒု - ၅၇။
မဟာနိဒ္ဒါ	၈၄။ ၉၁။
မဟာပညာ	၇၃။
မဟာဗောဓိသတ္တ	၆၂။
မဟာမတ္တ	ဒု - ၁၄။
မဟိစ္ဆ	၃၉။
မဟိစ္ဆတာ	၃၉။
မဟိဒ္ဓိကာ	၅၃။
မာတာမဟီ	၁၅။
မာတုဂါမ	၁၈။ ၁၉။
မာတုဂါမသဒိသ	၁၈။
မာသ	ဒု - ၁၉။ ၃၈။
မာသက	ဒု - ၃၈။
မိတ္တသန္ထဝ	၈၁။
မိထုန	၄၉။
မုခါရုဠှ	၆၈။
မုခါရုဠှတာ	၆၈။
မုတ္တာ	၁၉။
မုတ္တိတာ	၁၉။
မုတ္တာဝလိ	ဒု - ၃၉။
မုယုတ္တ	ဒု - ၅၄။
မူလ	၄၁။
မေတ္တာ	ဒု - ၁၁။
မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ	ဒု - ၁၁။
မေထုန	၄၉။
မေထုနသေဝနက	၈၀။
မေထုနပသံဟိတ	၈၂။

(ယ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ယက္ခ	၇၂။
ယက္ခပရိဂ္ဂဟ	ဒု - ၂၁။
ယက္ခပရိဂ္ဂဟဘူတ	ဒု - ၂၁။
ယက္ခုမ္မတ္တက	၇၂။
ယထာ	ဒု - ၄၁။
ယထာဇာတိက	ဒု - ၃၂။
ယထာဌိတ	၄၀။
ယထာတထံ	ဒု - ၃၆။
ယထာလက္ခဏ	၇၀။
ယထာဝုတ္တ	ဒု - ၂၅။
ယထာဝုတ္တလက္ခဏ	ဒု - ၂၅။
ယထာသုခံ	၆။
ယဝကုမ္ဘာသ	၇။
ယသဿီ	၃၄။
ယာဝတိက	၆၁။
ယုတ္တယောဂ	၅၉။
ယောဂ	၅၁။

(ရ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ရဇက	ဒု - ၂၀။
ရဇကတိတ္ထ	ဒု - ၂၀။
ရဇကတ္ထရဏ	ဒု - ၂၀။
ရဇန	ဒု - ၄၄။
ရဇနဓေါတိ	ဒု - ၄၄။
ရဇနဓေါတိကာ	ဒု - ၄၄။
ရဋ္ဌနိဿ	၃၀။
ရတန	ဒု - ၉။
ရတိ	၂၀။
ရတ္တ	၂၅။ ၇၆။

http://www.dhammadownload.com

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ရတ္တပ်သုကူလန္တရ	၅၉။
ရာဂ	၃၁။
ရာဇ	၃ - ၃၃။
ရာဇကိစ္စ	၃ - ၃၅။
ရာဇကုမာရ	၃ - ၃၄။
ရာဇကုလ	၃-၁၅။ ၃၅။ ၄၅။
ရာဇကုလနိဿိတ	၃ - ၃၅။
ရာဇန္တေပုရ	၂၀။ ၃ - ၁၃။
ရာဇပေရိဂ္ဂဟိတာနိ	၃ - ၁၂။
ရာဇာဒေယျော	၁၀။
ရာဇာဗိဘာယ်	၁၀။
ရာဇိ	၅၄။
ရုက္ခ	၃ - ၄၉။

(လ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
လက္ခဏ	၆၆။ ၇၀။ ၈၀။
လက္ခိတ	၉။
လဂ္ဂိတသာဋက	၃ - ၅၈။
လဇ္ဇာ	၅၄။
လဇ္ဇီ	၅၄။
လဒ္ဓနာမ	၉၁။
လဗုဇ	၃ - ၄၉။
လာဘဂရု	၅၄။
လိင်္ဂသမ္ဗန္ဓိနန	၅၆။
လိစ္ဆဝယော	၂၀။
လေချုပိတ	၃ - ၂၄။
လေသောကာသ	၃ - ၂၅။
လေသောကာသနိဿေခနေ	၃ - ၂၅။
လောက	၄၉။ ၆၄။
လောကဝဇ္ဇ	၄၉။
လောကဝေါဟာရ	၆၈။
လောကဝေါဟာရဝသ	၆၈။
လောကိယ	၆၄။
လောကိယအဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ	၆၄။
လောပါဘာဝ	၁၀။
လောဟရူပ	၈၉။
လောဟိတ	၂၁။
လောဟိတဝတ္ထ	၂၁။ ၃ - ၉။

(ဝ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဝံသ	၈။ ၃ - ၄၀။
ဝဂ္ဂ	၆၁။
ဝစနတ္ထ	၃ - ၃၆။
ဝစနဘေဒ	၃ - ၁၈။
ဝစ္စ	၈၀။ ၈၃။
ဝစ္စမဂ္ဂ	၈၀။ ၈၃။
ဝဇ္ဇံ	၂၃။ ၄၉။
ဝဇ္ဇိရဋ္ဌ	၅၀။
ဝဍ္ဎနာနုယောဂ	၅၁။
ဝဏ္ဏ	၈၃။
ဝတ္တပေါက္ခရ	၈၀။
ဝတ္တပေါက္ခရတာ	၈၀။
ဝတ္တာဝတ္တ	၃၄။
ဝတ္တာဝတ္တာရယ	၃၄။
ဝတ္ထမာနဝစန	၄၈။
ဝတ္ထ	၃ - ၂၀။
ဝတ္ထု	၃၉။ ၈၆။
ဝတ္ထုဘူတ	၃၉။
ဝန	၃ - ၁။
ဝနဇေဋ္ဌက	၃ - ၄၉။
ဝနဇေဋ္ဌကရုက္ခ	၃ - ၄၉။
ဝနပ္ပတိ	၃ - ၄၉။
ဝနသဏ္ဍ	၂၀။
ဝယ	၃ - ၆။
ဝလ္လိ	၃ - ၄၉။
ဝသန	၃ - ၁။ ၅၄။
ဝသနဋ္ဌာန	၃ - ၅၄။
ဝသလ	၃၀။
ဝသံ	၃ - ၄။
ဝသာ	၅၀။
ဝသာသင်္ခိက	၅၉။
ဝသာသင်္ခိကဋ္ဌေရ	၅၉။
ဝသာသတံ	၅၀။
ဝသာသတပရိနိဗ္ဗုတ	၅၀။
ဝသာသယာသ	၆၅။
ဝါက	၃ - ၄၉။
ဝါစုဂ္ဂတ	၅၄။
ဝါတ	၃ - ၉။
ဝါတပ္ပဟတာ	၃ - ၉။
ဝါတပါန	၃ - ၉။
ဝါတပါနန္တရိကာ	၃ - ၉။
ဝါတုပတ္ထမ္ဘ	၉၁။
ဝါဒ	၅၃။
ဝါဒီ	၆၂။
ဝါန	၄၆။
ဝါမဖံသ	၅၉။
ဝါမက္ခန္ဓ	၅၉။
ဝါသိအာဗိဘတ္တ	၃ - ၃၁။
ဝါသိဘာမိက	၃ - ၃၁။
ဝိကပ္ပ	၅။
ဝိကပ္ပဒ္ဒယ	၅။
ဝိဂတကိလေသပေဏ္ဍ	၆၀။
ဝိဇ္ဇမာနတ္တ	၁၁။
ဝိညတ္တိ	၈။
ဝိနယ	၃ - ၄၀။
ဝိနယဓမ္မတာ	၃ - ၄၀။
ဝိနယဝိနိစ္ဆယ	၅၃။ ၃ - ၄၀။
ဝိနိစ္ဆယ	၃ - ၁၈။ ၄၀။ ၄၅။
ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရ	၃ - ၁၈။
ဝိနိစ္ဆယိက	၃ - ၄၅။
ဝိနိထဝတ္ထု	၈၆။
ဝိပစ္စမာန	၃၅။
ဝိပတ္တိဒဿန	၇၂။
ဝိပရိတသညာ	၇၁။
ဝိပဿနာ	၆၄။
ဝိပဿနာပါဒက	၆၄။
ဝိပ္ပဋိသာရီ	၉၀။
ဝိဘင်္ဂ	၅၅။
ဝိဘင်္ဂပဒ	၅၅။
ဝိဘတ္တိ	၅၅။
ဝိဘတ္တိပဒ	၅၅။
ဝိဘတ္တိ	၁၀။
ဝိဘတ္တိပတိရူပက	၁၀။
ဝိဘာဝ	၂၀။
ဝိမဌ္ဌ	၃ - ၄၁။
ဝိရာဂ	၃၀။ ၃၁။
ဝိရာဂတ္တ	၃၀။

http://www.dhammadownload.com

(ပိဋ္ဌဟ + ဉာသိအက္ခရာစဉ်)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဝိသဘာဂ	၅၇။
ဝိသင်္ကေတ	ဒု - ၅၆။
ဝိဿဋ္ဌစိတ္တ	၈၅။
ဝိဿာသ	ဒု - ၂။
ဝိဟာရ	၈၄။
ဝိဟာရဂတ	၈၄။
ဝိဟာရမဇ္ဈ	၅၆။
ဝီထိ	ဒု - ၂၂။
ဝီထိသန္နိဝေသ	ဒု - ၂၂။
ဝုဋ္ဌိတဘိက္ခု	၈၄။
ဝုတ္တ	ဒု - ၆၀။
ဝုတ္တတ္တ	၃၅။
ဝေဒနက	ဒု - ၄၀။
ဝေဒနပဋ္ဌ	ဒု - ၃၉။
ဝေကိဂ္ဂါဟ	၂၅။
ဝေဠု	ဒု - ၄၄။
ဝေဠုကလာပက	ဒု - ၄၄။
ဝေမဇ္ဈ	ဒု - ၄၁။
ဝေရ	၈၁။
ဝေရီဘိက္ခု	၈၁။
ဝေရီ	၈၁။
ဝေသာလိဝါသိနော	၅၀။
ဝေါဟာရ	ဒု - ၁၈။
ဝေါဟာရိက	ဒု - ၁၈။
(သ)	
သံဃ	၂၂။ ၄၅။
သံဃကမ္မ	၄၅။
သံဃရာဇိ	၅၄။
သံဃာဒိသေသ	၂၂။
သံဝသိတ	၁၁။
သံဝရ	၃၉။ ၄၀။ ၆၃။
သံဝရပ္ပဟာနပဋိသံယုတ္တ	၄၀။
သံဝါသ	၇၉။
သံဝိဟိတ	ဒု - ၅၃။
သံသဂ္ဂ	၉၀။
သံသိဗ္ဗိတ	၅၇။
သက	၆၅။
သကဋ	ဒု - ၂၂။
သကဋသတ္တ	ဒု - ၂၂။
သကလဒီပ	ဒု - ၃၃။
သကဝီရိယ	ဒု - ၃၅။
သကဝီရိယနိဿိတ	ဒု - ၃၅။
သဂ္ဂ	ဒု - ၅၈။
သဂ္ဂေါန္တ	၁၂။
သင်္ကေတ	ဒု - ၅၆။
သင်္ကေတကမ္မ	ဒု - ၅၆။
သင်္ခါ	ဒု - ၂၇။
သင်္ခါတ	ဒု - ၂၇။
သင်္ဂါရဝ	၅၂။
သင်္ဂဏိကာ	၃၉။
သင်္ဂါဟက	၅၃။
သစိတ္တက	၄၉။
သစိတ္တကပက္ခ	၄၉။
သဉ္ဇာနန	ဒု - ၅၆။
သဉ္ဇာနနဟေတု	၇၁။
သညာ	ဒု - ၂၇။
သညတ္တိ	ဒု - ၅၅။
သဏ္ဌာန	၂၄။ ၇၁။ ၈၈။
သဏ္ဌာနဒီပန	၇၁။
သတသဟဿ	၈၇။ ဒု - ၅၈။
သတသဟဿကပ္ပ	၈၇။
သတသဟဿဂ္ဃနက	ဒု - ၅၈။
သတ္တ	၃၀။
သတ္ထ	၅။ ဒု - ၂၂။
သတ္ထကစ္ဆေဒန	၅၇။
သဒိသ	ဒု - ၈။ ၃၃။
သဒ္ဒ	၅။
သဒ္ဒသတ္ထ	၅။ ဒု - ၁၀။
သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရ	၅။
သဒ္ဓါ	၂၃။
သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတ	၂၃။
သဒ္ဓမ္မ	၄၆။
သန္တ	၄၆။
သန္တက	၁၀။
သန္နိဿိတ	၄၇။
သန္နိဿိတာနိသံသ	၄၇။
သန္နိဋ္ဌ	ဒု - ၂။
သန္ထာရိတ	ဒု - ၄၉။
သန္ထာရိတတ္တ	ဒု - ၄၉။
သန္နိဝါသ	ဒု - ၆။
သန္နိဓာန	၂၄။
သန္နိဝေသ	ဒု - ၂၂။
သပတိ (သံပတိ)	၂၀။
သပ္ပတိဿ	၅၂။
သဗ္ဗဂ်	၈၅။
သဗ္ဗဂ်ဂတ	၈၅။
သဗ္ဗဇနပဒ	ဒု - ၁၉။
သဗ္ဗန္တိမ	၆၁။
သဗ္ဗပဌမံ	၂၇။ ၃၈။
သဘာ	ဒု - ၃၃။
သဘာဂ	၅၇။ ၆၇။
သဘာဂဇီဝိကာ	၆၇။
သဘာဂဝုတ္တိ	၆၇။
သမဂ္ဂ	ဒု - ၃၀။
သမညာ	၅၈။ ဒု - ၃။
သမထ	၅၈။
သမထကုဏ	၁၁။
သမထသတံ	ဒု - ၅၇။
သမထသဟဿံ	ဒု - ၅၇။
သမတ္တ	၂၈။
သမာပတ္တိ	၆၄။ ဒု - ၃။
သမာပတ္တိစိတ္တာနိ	၆၄။
သမာဟတာ	ဒု - ၉။
သမိတ	ဒု - ၁၆။
သမိတဗာဟိတ	ဒု - ၁၆။
သမိတဗာဟိတပါပ	ဒု - ၁၆။
သမုပ္ပန္န	၁၉။
သမုပ္ပန္နဗလဝသောက	၁၉။
သမ္ပဋိစ္ဆန	၅၆။
သမ္ပဒါ	၅၂။
သမ္ပန္န	၈၇။
သမ္ပဿ	၅၇။
သမ္မတ္တ	ဒု - ၃။
သမ္ဘောဂပရိဘောဂ	ဒု - ၃။
သမ္မုခါ	ဒု - ၁၇။
သမ္မုခီ	၆၁။

http://www.dhammadownload.com

(ဝိဋ္ဌတ + ဉာဏ်အက္ခရာဝလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
သမ္ဗုဒ္ဓိဘူတ	၆၁။
သဉ္ဇိ	ဒု - ၅၈။
သရီရကမ္မ	၈၅။
သလ္လက္ကိတ	၉။
သလ္လက္ကိတပုဗ္ဗ	၉။
သဒ္ဓါရုပ္ပ	ဒု - ၄။
သသာမိက	ဒု - ၂၆။
သဟပယောဂ	ဒု - ၃၆။
သဟဿဂ္ဃနက	၅၇။
သာဇီဝ	၆၇။
သာဇီဝသဒိတ	၆၇။
သာဏိပါကာရ	၁၄။
သာပတေယျ	၂၀။
သာမည	၇၂။
သာမဏေရ	၅၂။ ၅၈။
သာမန္တ	၈၃။ ၉၀။
သာမန္တရုက္ခ	ဒု - ၄၉။
သာမဂ္ဂီ	၄၅။
သာမိ၊ သာမီ	၅။ ဒု - ၂၆။
သာမိဝစန်	၅။
သာယ	ဒု - ၂၀။
သာယန္ဟ	ဒု - ၂၀။
သာယန္ဟသမယ	ဒု - ၂၀။
သာရ	၂၇။ ၉၀။
သာရက္ခ	ဒု - ၄၈။
သာရတ္တ	၇၆။
သာရုပ္ပ	၁၀။
သာလယ	ဒု - ၂၉။
သာလယကာလ	ဒု - ၂၉။
သာလယဘာဝ	ဒု - ၂၉။
သာလာ	၁၀။
သာလိသီသ	ဒု - ၄၇။
သာလိသီသာဒီနိ	ဒု - ၄၇။
သာဝဇ္ဇ	၄၄။
သာသန	၅၀။
သိက္ခတ္တယ	၄၄။
သိက္ခတ္တယပါရိပူရိ	၄၄။
သိက္ခာ	၂၂။ ၄၁။
သိက္ခာပဒ	၂၂။ ၄၁။
သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂ	၅၃။
သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝ	၆၁။
သိနေရုပ္ပမာဏ	၃၆။
သိပ္ပ	ဒု - ၈။
သိပ္ပိက	၈၆။
သိလိဋ္ဌ	၆၈။
သိလိဋ္ဌတာ	၆၈။
သီလ	၃၄။ ၆၃။
သီလဝိတိက္ကမ	၃၄။
သီလဝိတိက္ကမကာရ	၃၄။
သီလသာရာဒယော	၆၀။
သီသ	၉၀။
သီဟဠ	ဒု - ၃၃။
သီဟဠရာဇ	ဒု - ၃၃။
သီဟဠရာဇသေဒိသ	ဒု - ၃၃။
သုဂ္ဂဟိတ	၈၁။
သုက်	ဒု - ၅၀။
သုက်ဃာတ	ဒု - ၅၀။
သုက်ဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒ	ဒု - ၅၁။
သုက်ာရဟ	ဒု - ၅၀။
သုည	ဒု - ၁။
သုဒ္ဓဘာဝ	၄၂။
သုတ္တမယ	ဒု - ၃၉။
သုတ္တန္တဝိနိဗန္ဓ	၄၀။
သုတ္တာနုလောမ	၅၃။
သုတ္တာရုဠှ	ဒု - ၃၉။
သုပက္က	၇၃။
သုပရိသုဒ္ဓ	၅၇။
သုဝိန	၄၉။
သုဝိနန္တ	၄၉။
သုသောဓေန	၁၁။
သုသောဓေနရသ	၁၁။
သုရာရုက္ခ	၈၂။
သုဝဏ္ဏ	ဒု - ၃၉။
သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏ	၅၉။
သူစိကမ္မ	၅၇။
သူစိမလ	၅၇။
သူစိမလာဒယော	၅၇။
သေက္ခဓမ္မ	၆၁။
သေဋ္ဌိ	၁။ ၈။
သေနာသန	ဒု - ၄။
သေနာသနိက	ဒု - ၄။
သေဝန	၇၄။ ၈၀။
သေဝနစိတ္တ	၈၀။
သေဝနဓမ္မ	၇၄။
သေသ	၂၂။
သောဝဏ္ဏမယ	ဒု - ၃၉။

(ဟ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဟဋ	ဒု - ၁၅။
ဟဋဘာဝ	ဒု - ၁၅။
ဟတ္ထဂ္ဂါဟ	၂၅။
ဟတ္ထဂ္ဂါဟာဒယော	၉၀။
ဟတ္ထပါဒ	ဒု - ၃၄။
ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဒနာဒိ	ဒု - ၃၄။
ဟတ္ထသောဒ	၅၇။
ဟတ္ထသောဒမလလ္လိကာ	၅၇။
ဟတ္ထိသာလာ	ဒု - ၁၃။
ဟိတ	၄၂။
ဟိတဝိသေသ	၄၂။
ဟိင်္ဂုနတ္ထ	၄၆။

ဝိဋ္ဌတာဉာဏ် အက္ခရာဝလိပြီး၏။

"အမှာ"

(နံပါတ် ၁-၂-စသည်တွေ့လျှင် ပဌမပါရာဇိက၊ နံပါတ် ဒု-၁-၂-စသည် တွေ့လျှင် ဒုတိယပါရာဇိက ဝါကျဥယျာဉ်နံပါတ်မှာ ရှု။ တတုပစ္စယာဒိ အက္ခရာဝလိ စသည်၌လည်းနည်းတူပင် မှတ်လေ။

http://www.dhammadownload.com

(ဓာတုပစ္စယာဒိ အက္ခရာဝလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
(အ)	
အံသ	၅၉။ ဒု - ၂၇။
အဂါရ	ဒု - ၁၂။
အဂ္ဂ	၈။ ၆၉။
အဂ္ဂိ	၉၁။ ဒု - ၁၁။
အဋ္ဌနက	ဒု - ၄၁။
အင်္ကုရ	၆၅။
အင်္ကုသ	ဒု - ၄၃။
အင်္ဂုလ	ဒု - ၃၉။
အစ္စယ	၂၀။ ဒု - ၃၇။
အဇ္ဇ	ဒု - ၅၆။
အဇ္ဈာသယ	ဒု - ၅၅။
အဏ္ဏ	၇၀။
အဏ္ဍဝသိက	၉။
အတိက္ကမ္မ	ဒု - ၅၆။
အတ္တ	၇၀။
အတ္တနာ	၁၈။
အတ္ထ	၃၀။
အတ္ထရက	၆။
အဓိက	၆၂။ ၆၆။
အဓိပ္ပါယ	ဒု - ၁၆။
အဓိပ္ပေတ	၅၃။
အဓိမာန	၄၉။
အနတ္တတာ	၆။
အန္တ	၇၅။
အန္တရဟိတ	၆။ ၈၈။
အနုသိဋ္ဌိ	၃၈။
အပဏ္ဏတ္တ	ဒု - ၂၁။
အပရာဓ	၃၅။
အပ္ပ	၅၆။ ဒု - ၁၁။
အဘိယုဉ္ဇတော	ဒု - ၄၆။
အဗ္ဘန္တရ	ဒု - ၂၃။
အမစ္စ	ဒု - ၃၅။
အရည	ဒု - ၁၆။ ၄၈။
အရိယ	၈။
အဝစရ	၆၄။
အသုစိ	၇၀။
အဟံ	၃။
အဟိ	၇၇။
(အာ)	
အာဒိ	၇၁။
အာဒိယတိ	ဒု - ၂၈။
အာဒီနဝ	၂၃။
အာနိသံသ	၄၂။
အာပဏ	ဒု - ၅၈။
အာပတ္တိ	၇၈။ ၈၄။ ဒု - ၂၉။
အာသတ	ဒု - ၅၄။
အာမိသ	၈၁။
အာရဗ္ဘ	၄၂။
အာရူဠှ	၆၈။ ဒု - ၃၉။
အာလယ	ဒု - ၂၉။
အာသတ္တ	၅၉။ ၇၀။
အာယစ္စ	၅၃။
အာယဋ	၆၁။ ဒု - ၅၄။
(ဣ)	
ဣန္ဒခီလ	ဒု - ၂၃။
(ဤ)	
ဤဒိသ	၁၁။
(ဥ)	
ဥက္ကဋ္ဌ	၂၉။
ဥက္ကဋ္ဌိတ	၂၉။
ဥက္ကောစ	ဒု - ၄၅။
ဥစ္စာရ	ဒု - ၄၂။
ဥဍ္ဍ	ဒု - ၄၇။
ဥဒု	ဒု - ၂၄။ ၄၁။
ဥတု	၂၁။
ဥဒက	၇၅။ ဒု - ၁၆။
ဥဒ္ဓါန	၈၆။
ဥပဋ္ဌာ	၈၈။
ဥပဒ္ဒဝ	၄၅။ ဒု - ၅၉။
ဥပသမ္ပဒါ	၈၈။
ဥပ္ပလ	၅၉။ ၈၇။
ဥပေါသထ	၄၅။
ဥဗ္ဘဋ္ဌ	၄၄။
ဥဿာဟ	၅၆။
(ဦ)	
ဦန	ဒု - ၃၇။ ၃၈။
(ဧ)	
ဧကံ	ဒု - ၂၇။
ဧလ	ဒု - ၁၉။
(ဩ)	
ဩကာသ	၇၅။
ဩတ္ထဋ	၈၄။
ဩရောပေတွာ	ဒု - ၆။
ဩလောကေတဗ္ဗ	ဒု - ၃၀။
(က)	
ကစ္ဆု	၈၅။
ကဋိယ	၁၀။
ကဋုက	ဒု - ၃၇။
ကဏ္ဍ	၈၉။ ဒု - ၃၆။ ၄၈။
ကဏ္ဌ	၂၉။ ၆၉။ ၇၀။
ကဏ္ဋက	၉၀။
ကဏ္ဍု	၈၅။
ကဏ္ဍာ	၃၈။
ကလန္ဒက	၁။
ကလာပ	ဒု - ၄၄။
ကလျာဏ	၆၀။
ကသိ	၄။ ၅၆။
ကဟာပဏ	ဒု - ၃၂။
ကာက	ဒု - ၂၄။
ကာဇ	၅၆။
ကာမ	၆၄။
ကာလ	ဒု - ၂၉။
ကာဠက	၁။
ကိစ္စ	၆၉။
ကိန္နရ	၇၃။
ကိလိန္န	၉၁။
ကုဏ္ဍိက	၇၇။
ကုဋိ	၁၉။

http://www.dhammadownload.com

(ဓာတုပစ္စယာဒီ အက္ခရာဝလီ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ကုဏပ	ဒု - ၅၉။
ကုမ္ဘီ	ဒု - ၃၈။
ကုမ္ဘာသ	၇။ ၈။ ၁၃။
ကုလလ	ဒု - ၅၉။
ကုသလ	၆၄။
ကူရ	ဒု - ၄၅။
ကေဝလ	၆၇။
ကေသ	၄။
ကောဋ္ဌာသ	ဒု - ၂၇။
(ခ)	
ခါဏု	၉၀။
ခိဍ္ဍ	၈၂။
ခိတ္တ	၇၂။ ၈၅။
ခုဒ္ဒ	ဒု - ၁၁။
(ဂ)	
ဂူဠ	၃၄။
ဂန္ဓ	၈၂။
ဂန္ဓဗ္ဗ	၆။
ဂါထာ	၈၆။
ဂါဠှ	၄၉။
ဂိဇ္ဈ	ဒု - ၁။
ဂိဟိ	၉။
ဂုမ္ဗ	၉၁။
ဂေါတ္တ	၃၄။ ၅၅။ ၆၇။
(ဃ)	
ဃရ	၁၀။ ဒု - ၁။
ဃောရ	၃၅။
(စ)	
စတ္တ	ဒု - ၁။
စဏ္ဍ	၃၅။
စိက္ခလ္လ	ဒု - ၁၁။
စိတ္တ	၆၂။ ၆၄။
စီဝရ	ဒု - ၄၀။
စုဏ္ဏ	၁၅။
စောဠ	၂၅။
(ဆ)	
ဆဝိ	၂၀။ ၆၃။
ဆလ္လိ	ဒု - ၄၉။
ဆိဒ္ဒ	ဒု - ၄၁။
ဆေဒ္ဒ	၂၃။ ဒု - ၃၅။
(ဇ)	
ဇနေတ္တိ	၁၅။
ဇလ္လ	၅၇။
ဇလ္လိက	၅၇။
ဇာတိ	၃၄။ ၅၅။ ၉၁။
ဇာနုဋ္ဌ	ဒု - ၁၀။
ဇာနာတိ	၅။
ဇီဝိက	၅၆။ ၆၇။
ဇီဝိတ	၁၁။
(ဈ)	
ဈာန	၄၁။
(တ)	
တန္တိ	၅၄။
တရုဏ	ဒု - ၂၄။
တိဏ	ဒု - ၁၆။
တိရစ္ဆာန	၄၈။
တိလ	၈၀။
တုဏ္ဍ	ဒု - ၅၉။
တုရိတ	၉၁။
(ထ)	
ထူလ	၇၅။ ဒု - ၃၇။
ထေရ	၈၆။
ထေရီ	၈၇။
(ဒ)	
ဒဏ္ဍ	၉၁။
ဒဏ္ဍဗ္ဗ	၅။ ဒု - ၂၈။
ဒနု	၉၁။
ဒတ္တ	၄၅။ ဒု - ၆။
ဒန္တ	၈၉။ ဒု - ၄၃။
ဒဠှ	၄၉။ ဒု - ၂။
ဒါဌာ	၈၈။
ဒါဌိကာ	၈၈။
ဒါရု	၈၉။
ဒိန္န	၆၅။
ဒိသွာ	၂၇။
ဒုဋ္ဌ	ဒု - ၃၆။
ဒွါရ	၃၀။ ၆၃။ ဒု - ၄။
(ဓ)	
ဓနံ	၁၁။
ဓနု	ဒု - ၂၅။
ဓီတာ	၈၇။
ဓုတ	၃၄။ ၄၆။
ဓုတ္တ	၈၂။
(န)	
နက္ခတ္တ	၂။
နဂရ	ဒု - ၄၁။
နဋ	၆။
နရ	၇။
နဟာန	၁၅။
နာဂ	ဒု - ၄၃။
နိက္ခိတ္တ	ဒု - ၄၅။
နိဒ္ဒါ	၈၄။ ၉၁။
နိဗ္ဗာန	၄၆။
နိမန္တန	၅၈။
နိမိတ္တ	၉။ ၈၀။
နိယျာတ	၁၆။
နိစ္စ	၃၇။
နီလ	ဒု - ၁၉။
နှာန	၁၅။
(ပ)	

http://www.dhammadownload.com

(ဓာတုပစ္စယာဒိ အက္ခရာဝလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ပကုပ္ပတော	၂၇။
ပက္ခ	၅၀။ ၅၁။
ပစ္စက္ခာတ	၆၈။
ပစ္စတ္ထ	၁၇။
ပစုရ	၄၈။
ပဇ္ဇောတ	၆၃။
ပညတ္တိ	၄၂။ ၅၈။
ပဋ္ဌ	၅၇။ ဒု - ၃၉။
ပဋိစ္စ	၂၈။ ၃၁။ ၄၂။
ပဋိစ္ဆန္န	၇၅။
ပဋိပါဋိ	ဒု - ၄၃။
ပဋိမုက္ခ	၅၉။
ပဋိသန္ဓိ	၂၁။
ပဏ္ဍတ္တိ	၄၉။
ပတ္တ	၉၀။
ပထဝီ	ဒု - ၃၃။
ပတ္တယန္တ	၅၃။
ပပဉ္စ	ဒု - ၂၇။
ပဗ္ဗတ	၆၃။
ပရိပုဏ္ဏ	ဒု - ၇။
ပရိယာယ	၆၁။
ပရိသတိ	ဒု - ၁၇။
ပရိဿာဝန	၅၉။
ပလိဗောဓ	၅၁။
ပဝါရဏာ	၄၅။
ပဝါရိတ	ဒု - ၆။
ပါကာရ	၁၄။
ပါဒ	ဒု - ၄၁။
ပါဒက	၆၄။
ပါဋိ	၅၃။
ပိဋက	၄၆။
ပိတ္တ	၇၂။
ပိတာ	ဒု - ၅။
ပိဒဟန္တိ	၄၉။
ပိဒဟိတွာ	၉၂။
ပိဠက	၂၁။
ပုဂ္ဂလ	၃၈။
ပုဋ္ဌ	၁၅။
ပုတ္တ	၅၀။ ဒု - ၅။
ပုပ္ဖ	၂၁။ ၉၁။
ပုဗ္ဗ	၃၈။
ပေါတ္ထက	၈၉။
ပေါန	ဒု - ၂၆။

(ဖ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဖလ	၈၀။
ဖာသု	၄၄။
ဖေဂ္ဂု	၆၀။ ဒု - ၄၉။

(ဗ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဗန္ဓ	ဒု - ၄။
ဗလိ	ဒု - ၅၈။
ဗာဟာ	ဒု - ၂၃။
ဗီဇ	ဒု - ၄၇။
ဗြဟ္မ	၅၉။
ဗြာဟ္မဏ	၆၂။

(ဘ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဘဂဝါ	၈၆။
ဘဂိနီ	၈။
ဘတ္တ	၂။ ဒု - ၂၉။ ၅၅။
ဘတ္တု	၅၉။
ဘဝ	၃၀။
ဘဒြ	၆၀။
ဘိက္ခု	၂၂။ ၈၄။
ဘိတ္တိ	ဒု - ၄၃။
ဘုဇိဿ	ဒု - ၅၂။
ဘေဒ္ဒ	ဒု - ၃၅။
ဘောဂ	၃၀။

(မ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
မက္ကဋိ	၃၈။ ၄၈။
မဂဓ	ဒု - ၁၄။
မဂ္ဂ	၄၁။ ၈၀။
မစ္ဆ	၇၇။
မဇ္ဈာရိ	၇၇။
မဏ္ဍလ	ဒု - ၃၃။
မတာ	၁၁။
မတ္တ	ဒု - ၁။
မရိယာဒ	၄၄။
မဿု	၄။ ၈၈။
မဟာ	၆၂။
မဟိ	၄၈။
မာသ	ဒု - ၄၇။
မိဂ	၄၈။
မိတ္တ	၈၁။ ဒု - ၂။
မုခ	၆၈။
မုဂ္ဂ	ဒု - ၄၇။
မုဂ္ဂရ	ဒု - ၆။ ၄၂။
မုဋ္ဌိ	ဒု - ၃၉။ ၄၇။
မုတ္တ	ဒု - ၃၉။
မုဟုတ္တ	ဒု - ၅၄။
မောဃ	ဒု - ၁၁။
မောရ	၄၈။

(ယ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ယဩန	၃။
ယာဂု	၄၈။
ယာဒိသ	၅၅။
ယာမ	၅၁။
ယိဋ္ဌ	၆၅။
ယုတ္တ	၅၅။
ယေဘုယျေန	ဒု - ၅၄။

(ရ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ရဋ္ဌ	၅၀။
ရတ္တိ	၅၁။ ၅၈။
ရသ	၅၃။
ရာဇ	၈၂။
ရုက္ခ	ဒု - ၅၈။
ရုန္ဓိ	၄၉။

http://www.dhammadownload.com

(ဓာတုပစ္စယာဒိ အက္ခရာဝလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
(လ)	
လတာ	ဒု - ၃၆။
လဒ္ဓါ	၃၈။
လာမက	ဒု - ၁၇။
လိင်္ဂ	၅၅။
လေဍ္ဍု	ဒု - ၂၄။
ငှလသ	၃၈။
လောဟိတ	၂၁။ ၈၅။
(ဝ)	
ဝံသ	၈။
ဝဂ္ဂ	၆၁။
ဝစ္စ	၈၀။
ဝဋ္ဋ	၄၆။
ဝဋ္ဋိ	၆၂။
ဝဋ္ဋုံ	၈။
ဝဋ္ဋာနိ	၄။
ဝဋ္ဋု	၂၁။ ၇၇။ ဒု - ၂၉။
ဝရူ	၁၈။
ဝန	၉၁။
ဝယ	ဒု - ၇။
ဝလ္လိ	ဒု - ၆။ ၄၉။
ဝသလ	၃၇။
ဝါက	ဒု - ၄၉။
ဝါမ	ဒု - ၅၉။
ဝါလုက	ဒု - ၄၂။
ဝါသိ	ဒု - ၃၁။ ၅၉။
ဝိက္ခိတ္တ	၆၉။
ဝိနိစ္ဆယ	ဒု - ၄၅။
ဝိနိစ္ဆိတ	၈၆။
ဝိပရိတ	၇၂။
ဝိပဿနာ	၄၁။ ၆၄။
ဝိဘင်္ဂ	၅၅။
ဝိမုတ္တိ	၆၀။
ဝိရုဒ္ဓ	ဒု - ၃၆။
ဝိဝိတ္တ	၅၁။
ဝိသ	၃၅။
ဝိသေသ	၄၂။ ၆၈။
ဝိသတိ	၂၂။
ဝုဍ္ဎိ	၈၄။
ဝုတ္တိ	၆၇။
ဝေဏု	ဒု - ၄၄။
ဝေလာ	၄၄။
ဝေလာမ	၆၅။
ဝေဝစန	၃၆။
ဝေဿန္တရ	၆၅။
ဝေါဟာရ	ဒု - ၅၈။
(သ)	
သံဃ	၄၃။
သံဝစ္ဆရ	ဒု - ၅၆။
သကဋ	ဒု - ၂၂။
သကလ	၅၃။ ဒု - ၃၃။
သဂ္ဂ	ဒု - ၅၈။
သက္ခိ	ဒု - ၄၅။
သခါ	ဒု - ၂၇။
သဇ္ဈံ	ဒု - ၄၁။
သင်္ဂမ	ဒု - ၂။
သညတ္တိ	ဒု - ၅၅။
သညာ	၇၂။
သတံ	၇၄။
သတ္တ	၆၅။
သတ္တ	၅၇။
သတ္တု	၄၃။
သန္ဓိ	ဒု - ၇။ ၅၅။
သန္ဓိပတိတ	၄၀။
သဗ္ဗ	ဒု - ၁၀။ ၄၆။
သမဂ္ဂ	၆၁။
သမဏ	၆၂။
သမယ	၂၂။
သမာဒပေန	၆၄။
သမာဓိ	၄၆။ ၆၀။
သမာန	၃၆။ ၅၄။
သမ္မုယ	ဒု - ၁၁။
သမ္ပိဏ္ဍန	၄၂။
သမ္ပရာယ	ဒု - ၃၇။
သမ္ဘာဝယိတွာ	ဒု - ၅၅။
သာဋက	ဒု - ၅၈။
သာဏိ	၁၄။
သာဓု	၃၅။
သာလိ	ဒု - ၄၇။
သာသန	၃၈။ ၄၃။
သိဂါလ	ဒု - ၅၉။
သိထိလ	၄၉။
သိနေရု	၃၉။
သိပ္ပ	ဒု - ၇။
သီဃ	၃၅။
သီလ	၄၁။
သီသ	၈၁။ ၉၀။
သုက်	ဒု - ၅၁။
သုဏေယျံ	၃။
သုတ္တ	၂၂။
သုန္ဒရ	၃၅။
သုဘရ	၄၀။
သူစိ	၅၇။
သေဋ္ဌိ	၁၈။ ၈၇။
သေဒ	၅၇။
သေယျ	၆၈။
သွေ	ဒု - ၅၆။
(ဟ)	
ဟညာမိ	ဒု - ၁၅။
ဟတ္ထ	၈။ ၅၇။ ၈၁။ ၉၀။ ဒု - ၂၄။ ၄၇။
ဟဒယ	၈၂။
ဟိတ	၄။
ဟိရည	၁၃။
ဟိန	၃၇။
ဟိင်္ဂုတ	၃၆။

ဓာတုပစ္စယာဒိ အက္ခရာဝလိ
ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

(ပါဠိဝိနိဿယ အက္ခရာဝလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
အကွဒသာ/အကွရသာ	၃ - ၃၄။
အဂါရ/အာဂါရ	၄။ ၃ - ၁၂။
အဂ်ဇာတံပက္ခိပန်/အဂ်ဇာတပက္ခိပန်	၃၆။
အညမညသညတ္တိယာ/အညမညပညတ္တိယာ	၃ - ၅၅။
အင်္ဂုလိက/အင်္ဂုလက	၃ - ၁၃။
အင်္ဂိယမာနော/အင်္ဂိယမာနော	၇၀။
အတ္တနာ/အတ္တနော	၃ - ၁၅။
အဓိဂမနိယေ/ အဓိဂမနိယေ	၄၂။
အနဘိရတော၀/ အဘိရတော၀	၂၉။
အနာဒိယိတွာ/အနာဒရိတွာ	၃ - ၂၈။
အနိပုဏ/အနိပုန	၇၅။
အနုဒ္ဒယာ/အနုဒယာ	၃ - ၁၁။
အနွကာရံ/အနွကာရော	၈၈။
အပရဏ္ဏ/အပရန္န	၃ - ၄၇။
အပဗျူဟန္တောပိ/အဝဗျူဟန္တောပိ/	၃ - ၃၈။
အပဗျူဟန္တော/အဝဗျူဟန္တော	
အပွံစွက္ခာယ/အပွစွက္ခာတာယ	၆၈။
အပွမတ္တကာပိ/အပွမတ္တိကာပိ	၃ - ၁၁။
အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာ ဝါ/အဗ္ဗောဟာရိကတ္တာစ	၄၉။
အဘိဒေါသိက/အာဘိဒေါသိက	၇။
အဘူတာယ/အဘူတတ္တာယ	၅၈။
အရညန္တိအာဟ/တံအရညန္တိအာဟ	၃ - ၄၈။
အရိယာ/အာရိယာ	၅၆။
အ၀ဟဋ္ဌံ/အ၀ဟတံ	၃ - ၂၉။
အ၀ဟရာတိဝုတ္တော/အ၀ဟရာတိဝုတ္တော	၃ - ၅၆။
အ၀ဟာရကာလ/အ၀ဟဋကာလ	၃ - ၃၀။
အသတံ/အသန္တံ	၃၇။
အသုတ္တန္တဝိနိဗဒ္ဓံ/အသုတ္တန္တနိဗဒ္ဓံ	၄၀။
အသေကျော/အသေခေါ	၆၁။
အကရောန္တသ/ကရောန္တသ	၃ - ၄၀။
အာဂန္တုကာမာ/အဂန္တုကာမာ/အာဂန္တုံကာမာ	၃ - ၂၁။
အာဂ်စ္ဆာမိ/အာဂစ္ဆိဿာမိ	၃ - ၅၄။
အာစရိယ/အာစေရ	၃ - ၂၅။
အာစရိယဝံသေနအဓိပ္ပါယာ/အာစရိယဝံသတာ အဓိပ္ပါယော	၅၃။
အာဒိယတိ/အာဒိယတိ	၃ - ၂၈။
အာဒိန၀/အာဒိန၀	၂၃။
အာနန္ဒတ္ထေရေနဝုတ္တာ/အာနန္ဒတ္ထေရေနဝုတ္တတ္တာ	၅၈။
အာရဗ္ဘ/အာရမ္ဘ	၃၁။
အာရညက/အာရညိက	၃ - ၂၅။
အာရုဠှံ/အာရုဠှံ/အာရုလှံ	၃ - ၃၉။
အာရောပေတွာ/ရောပေတွာ	၄၃။
အာသိဝိသ/အာသိဝိသ	၃၅။
အာသုသီယံ/အာသုံသီယံ	၃၅။
အာဟဋတ္တာ/အာဟတတ္တာ	၆၁။
အာဟိဏ္ဍန္တာ/အာဟိဏ္ဍ န္တာ	၄၇။
အာဟု/အာဟံသု	၃၀။ ၃ - ၃။
ဣတ္ထိရူပေသု/ဣတ္ထိရူပေသု	၈၉။
ဣန္ဒခိလ/ဣန္ဒခိလ	၃ - ၂၃။
ဣမိနာပိစေတံ/ဣမိနာစေတံ	၉၂။
ဣဿရိယမတ္တာယ/ဣဿရိယပတ္တာယ	၃ - ၁၄။
ဥက္ကုဋ္ဌိတ/ဥက္ကုဋ္ဌိတ	၆၉။
ဥက္ကောစံ/ဥက္ကောဋံ	၃ - ၄၅။
ဥဇုကတ/ဥဇုဂတ	၃ - ၄၁။
ဥဋ္ဌါပေန္တော/ဥဋ္ဌာပေန္တော	၃ - ၂၄။
ဥဒကကဋ္ဌိယံ/ဥဒကကဋ္ဌိယံ	၁၀။
ဥဒ္ဒါရ/ဥဒ္ဒါရ	၂။
ဥပပရိက္ခိပိတဗ္ဗံ/ဥပပရိက္ခိပိတဗ္ဗော	၃ - ၃၁။
ဥပ္ပလဂန္ဓ/ဥပ္ပဠဂန္ဓ	၈၂။
ဥဗ္ဗာဋ္ဌာ/ဥဗ္ဗဋ္ဌာ	၄၄။
ဥမ္မတ္တကသာမညေန/ဥမ္မတ္တကသာ၀သာမညေန	၇၂။
ဥလုက်/ဥဠုက်	၃ - ၄၁။
ဦနံ/ဩနံ	၃ - ၁၉။
ကေဇီဝိကာ/ကေဇီဝိတာ	၆၇။
ကေဇွံ/ကေဇွံ	၆၄။
ကေသမ္ဘောဂပရိဘောဂေါတိကတွာ/ .... ဘောဂါဒိ ကတွာ	၃ - ၃။
တေမတ္တံ/တေဒတ္တံ	၃ - ၁၀။
ဝေရှုပါ/ဝေရှုပေ	၄၉။
သေနယောသဗ္ဗတ္တ/သဗ္ဗတ္တသေ၀နယော	၈၀။
ကောယပိ/ကောနပိ	၃ - ၄၉။
ကောက်/ကောမက်ံ	၃ - ၂၀။ ၃၃။
ဩကိရက္ခ/ဩနိရက္ခ	၃ - ၅၄။
ဩနဒ္ဓါယ/ဩနန္ဓာယ	၃ - ၁၇။
ဩပုဉ္ဆိပေတွာ/ဩပုဉ္ဆိပေတွါ	၁၃။
ကဏ္ဍက/ကဏ္ဍ က	၉၀။ ၃ - ၂၁။
ကဏ္ဍူ/ကဏ္ဍူ	၈၅။

http://www.dhammadownload.com

(ပါဌ်မိန်ရွယ် အညွှန်းစာရင်း)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ကမ္ဗသကတဉာဏ်/ကမ္ဗသကတာဉာဏ်/	
ကမ္ဗသကတညာဏ်	၆၅။
ကရကဘာဝံ/ကာရကဘာဝံ	၃ - ၁၀။
ကရောန္တိတိ/ကရောန္တိ	၃ - ၄၆။
ကလန္ဒဂါမ/ကလန္ဒကဂါမ	၁။
ကဟာပက/ကရိသာပက	၃ - ၁၉။
ကရကာပုဗ္ဗဘာဂ/ကရကပုဗ္ဗဘာဂ	၃ - ၁၁။
ကာရကတ္တာ/ကရကတ္တာ	ရ၁။
ကာသာယဝသနော/ကာသာဝဝသနော	၅၉။
ကိဋ္ဌိ/ကဋ္ဌိ	၃ - ၁၃။
ကိစ္စဇီဝိကပ္ပတ္တ/ကိစ္စဇီဝိကပ္ပတ္တ	၆၉။
ကိရိယာ/ကြိယာ	၃ - ၃၆။
ကိကကိကာ/ကိက်ကိကာ/ကိက်ံကိကာ	၃ - ၉။
ကုစ္ဆိမှိ/ကုစ္ဆိယံ	၃ - ၅၂။
ကုဋ္ဌမူလံ/ကုဋ္ဌမူလံ	၁၀။
ကုသိတ/ကုသိဒ/ကုသိတ	၃၉။
ကူဋ္ဌ/ကုဋ္ဌ	၃ - ၁။
ကေရာဋိယ/ကေရာဋိယ	၈၂။
ခိဍ္ဍ/ခိဍ္ဍါ	၈၂။
ခကိတ္တာဝါ/ခကိတာဝါ	၃ - ၄၄။
ခိယျန္တိ/ခိယန္တိ/ခိယန္တိ	၃ - ၁၈။
ဂိဇ္ဈာ/ဂဒ္ဓါ	၃ - ၁။
ဂန္ဓဗ္ဗ/ဂန္ဓဗ္ဗ	၆။
ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ/ဂဗ္ဘဂဟဏံ	၂၅။
ဂဗ္ဘသာဝက္ကန္တိ/ဂဗ္ဘသဝေါက္ကန္တိ	၂၆။
ဂလိတ/ဂဠိတ	၃ - ၄၁။
ဂါမဂ္ဂဟကေနေဝ/ဂါမဂဟကေနေဝ	၃ - ၂၂။
ဂါဋ္ဌတရံ/ဒဋ္ဌတရံ/ဗာဋ္ဌတရံ	၄၉။
ဂိလတိတိ/ဂိလိတိ/ဂိလတိ/ဂိလိ	၃ - ၃။
ဂိဟိ/ဂိဟိ	၃ - ၁၈။
ဂေဟာသိတသုခမဘောဂ/ဂေဟာသိတသုခပဘောဂ	၁၈။
ဆဍ္ဍနိယ/ဆဍ္ဍနိယ	၈။
ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ အနုသာသန္တိ/	
ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ ကရောန္တာ အနုသာသန္တိ	၃ - ၃၅။
ဇီဝိတကပ္ပန်/ဇီဝိကကပ္ပန်	၅၆။
ဇီဝိတက္ခယံ/ဇီဝိတခယံ	၂၃။
ဌပိတာ/ထပိတာ	၉၂။
ဌပိတာ/ဌပိတာနိ	၈၆။
တံဂရဟိ/တံဝိဂရဟိ	၃၆။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
တံနိဒါနံ/တန္နိဒါနံ	၁ရ။
တံသဏ္ဍံ/ယံသဏ္ဍံ	၃ - ၃၀။
တံဟိ/တဋ္ဌိ	၃ - ၁။
တဋ္ဌသ/တဒသ	၅၄။
တဋ္ဌိယသ္မာတတော/တဋ္ဌိတတော	၃ - ၅၀။
တဒညေသံ/တမညေသံ	၄၁။
တသ္မာသ/တသ္မသ	၂ရ။
တသ္မိညေဝ/တသ္မိံ ညေဝ	၄၅။
တဿတ္တသဒီပက/တဒတ္တသဒီပက/တဒတ္တဒီပက	၄၁။
တိလကာဒိနိဝိယ/တိလကာဋ္ဌကာဒိနိဝိယ	ရ၁။
တိရောကရကိယ/တိရောကရကိယ	၁၄။
တေနဟုမမတ္တံ/ဟုမိနာဟုမမတ္တံ	၃ - ၄၈။
တေနဝါတုပတ္တမ္ဗေန/ဝါတုပတ္တမ္ဗေန	၉၁။
ထပေတ္ဗာ/ဌပေတ္ဗာ/ဓပေတ္ဗာ	၃ - ၂၅။
ထာမ/ဌာမ/ဓာမ	၃ - ၂၄။
ထုလ္လစ္စယ/ထူလစ္စယ	၃ - ၃ရ။
ထူလ/ထုလ္လ/ထုလ	ရ၅။
ထူလတ္တာ အစ္စယတ္တာ/ထူလတ္တာ အစ္စယသ	၃ - ၃ရ။
ဒန္တပေါန/ဒန္တပေါဏ	၃ - ၂၆။
ဒသေယန္တိဝိယ/နိဒသေယန္တိဝိယ	၃၃။
ဒါနပတိနမ္ဘိ/ဒါနပတိနံ	၁၀။
ဒါနိမယာ/ဒါနိမယိ	၁၉။
ဒါရုဂဟေ/ဒါရုဂေဟေ	၃ - ၁၂။
ဒိန္နာဝိ ပဋိသန္ဓိ/ဒိန္နာ ပဋိသန္ဓိ	၂၁။
ဒိရတ္တ/ဒွိရတ္တ/ဒုရတ္တ	၆၈။
ဒုဋ္ဌပိတံ/ဒုတ္တပိတံ	၃ - ၅၃။
ဒုန္ဒ/ဒုန္ဒံ	၃ - ၃၆။
ဒုပ္ပေါသတာ/ဒုပေါသတာ	၃၉။
ဒုဗ္ဘရတာ/ဒုဘရတာ	၃၉။
ဒုမ္မင်္ကုတံ/မင်္ကုတံ	၄၃။
ဒွယံဒွယသမာပတ္တိ/ဒွယံဒွယံ--/ဒယံဒယံ	ရ၄။
ဒွါရံဒဒေါ/ဒွါရဒါယကော	၃၈။
ဒွေအသီတိမဟာဝတ္ထာနိ/အသီတိမဟာဝတ္ထာနိ	၄၆။
ဒွေပုဋ္ဌေ/တေပုဋ္ဌေ	၁၅။
နာမမတ္တမေတံ/နာမမေတံ	၃ - ၁။
နိစ္ဆာရယတော/နိစ္ဆာရယန္တော	၉။
နိပ္ပတ္တိသမ္ဗသမာနော/နိပ္ပတ္တိသမ္ဗသမာနော	၄၂။
နိယောဇိတောတိ/နိယောဇိတော	၃ - ၅ရ။
နိရုဋ္ဌိတ္တာ/နိရပ္ပိတ္တာ/နိရမ္ဘိတာ/နိဒမ္ဘိတ္တာ	၃ - ၄ရ။

http://www.dhammadownload.com

(ပါဠိပိနိဿယ အက္ခရာစဉ်)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
နိဝါသဋ္ဌာန/နိဝါသနဋ္ဌာန/နိဝေသနဋ္ဌာန	ဒု - ၁။
နိသီဒန္တိ/နိသီဒရေ	ဒု - ၂၀။
နီလကဟာပဏ/နေလကဟာပဏ	ဒု - ၁၉။
နှာနစုဏ္ဏာဒီနံ/နှာနစုဏ္ဏာဒီနံ	၁၅။
ပကုဗ္ဗတော/ပကြုဗ္ဗတော	၂၇။
ပစ္စက္ခမ္ပိ/ပစ္စက္ခမပိ	၁၂။
ပစ္စတ္ထိက/ပစ္စတ္ထိက	၈၂။
ပစုရ/ပစ္စုရ	၄၈။
ပဋ္ဋာနုတာပ/အနုတာပ/ပဋ္ဋာတာပ	၂၈။
ပဋ္ဌာဘတ္တံ/ပဋ္ဌာဘတ္တာ	ဒု - ၃။
ပဋ္ဋိန္နမာနာ/ပဋ္ဋိဋ္ဌမာနာ	၄၉။
ပညပေသိ/ ပညာပေသိ	၂၂။
ပဋိဇဂ္ဂိတ္တာ/ပဋိဇဂ္ဂိတွာ	ဒု - ၆။
ပဋိပထံအာဂစ္ဆန္တာ/ပဋိပထံအာဂစ္ဆန္တေန	၅၈။
ပဌမံ/ပထမံ	၂၇။
ပဒပူရဏမတ္တေ/ပဒပူရဏမတ္တေ	၁၄။
ပပဉ္စသဒ္ဒါ/ပပဉ္စသဒ္ဒါတာ/ပပဉ္စသညာ	ဒု - ၂၇။
ပဗ္ဗဇိတော/ပဗ္ဗာဇိတော	၉။
ပရိသတိ/ပရိသတိံ/ပရိသာယ/ပရိသယံ	ဒု - ၁၇။
ပဝါရိတာ/ပဝါရေတွာ	ဒု - ၆။
ပဝိသန္တာ/ပဝေသန္တာ/ပဝေသေန္တာ	ဒု - ၂၀။
ပဝေသေန္တဿ/ပဝေသန္တဿ	၈၀။
ပဟရိတွာ/ဟရိတွာ	ဒု - ၅၂။
ပဟူတ/ပဟုတ	၁၀။
ပဟူတဝိတ္တူပကာရဏာ/. . . ကရဏာ	၁၀။
ပါဒတော/ပါဒကော	ဒု - ၃၂။
ပိဏိန္ဒြိယော/ပိနိန္ဒြိယော	၂၉။
ပုဗ္ဗဏ္ဍ/ပုဗ္ဗန္ဟ	ဒု - ၄၇။
ပုဗ္ဗရတ္တံ/ပုဗ္ဗရတ္တိ	၅၁။
ပုရာဏဒုတိယိကံ/ပုရာဏဒုတိယကံ	၁၈။
ပုရာဏေ/ပေါရာဏေ	ဒု - ၁၈။
ပေတာမဟန္တိ/ပေတာမဟန္တိပိ	၁၆။
ပေတ္တိဝိသယေ ဥပပန္နာပိ/ပေတ္တိဝိသယေ ဥပ္ပန္နာပိ	
ပေတ္တိဝိသယံ ဥပပန္နာပိ	ဒု - ၅၈။
ဗလံ ဒဿေန္တာ/ဗလံ ဒဿေန္တော	ဒု - ၂၄။
ဗဟုဿုတ/ဗဟုသုတ	၅၄။
ဗိမ္ဗိသာရ/ဗိမ္ဗိသာရ	ဒု - ၃၃။
ဗောဓိပက္ခိကာနံ/ဗောဓိပက္ခိယာနံ	၅၁။
ဘဂိနိဝါဒေန/ဘဂိနိဝါဒေန	၁၉။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဘိက္ခာဂ္ဂဟဏတ္ထံ/ဘိတ္ခဂ္ဂဟဏတ္ထံ	၈။
ဘိက္ခူပေပစ္စတ္ထိကာ/ဘိက္ခူနံပစ္စတ္ထိကာ	၈၁။
ဘိက္ခုံဝါလ/ဘိန္ဒိဝါလ/ဘိန္ဒိဝါဠ/ဘိက္ခုံ ဝါလ	ဒု - ၄၃။
ဘေသဇ္ဇ/ဘေသဇ	၈၅။
မဂ္ဂသာမန္တေန/မဂ္ဂသမန္တေန/မဂ္ဂသမီပေန	၈၃။
မဇ္ဈာရိ/မဇ္ဈာရိ/မဇ္ဈာရိ	၇၇။
မဏိပဗ္ဗ/မနိပဗ္ဗ	၈။
မဏ္ဍလ/မဏ္ဍဠ	ဒု - ၃၃။
မမတ္တံ/မမံတ္တံ	ဒု - ၂၆။
မရိသနတ္တ/ပရိသဟနတ္တ	၁၂။
မုတ္တာဝလိ/မုတ္တာဝဠိ	ဒု - ၃၉။
မူလေ/သန္တိကေ	ဒု - ၃၇။
မူလေန/မူလံ	ဒု - ၄၈။
မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ/မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ	ဒု - ၁၁။
မေထုန/မေဓုန	၇၆။
ယထာပန/ယထာစပန	၆၈။
ယသဿိ/ယအသဿီ	၃၄။
ယောကောစိနာမ။ သော/ယောကော်စိနာမေသော	၅၅။
ယောတိ/ယောပနာတိ	၅၅။
ယောတ္တံ/ယံတ္တံ	၁၁။
ရဇ္ဇနဋ္ဌာယ/ရဋ္ဌနဋ္ဌာယ	၃၀။
ရာဇဂ္ဂ/ရာဇက	ဒု - ၅၀။
ရာဇန္တေပုရ/ရာဇန္တောပုရ	ဒု - ၁၃။
ရာဇာရဟံ/ရာဇရဟံ	ဒု - ၅၁။
လိစ္ဆဝယော/လိစ္ဆဝိယော	၂၀။
လုဉ္စိတွာ/လုထိတွာ	ဒု - ၂၄။
လေဍ္ဍု/လေဍ္ဍု	ဒု - ၂၄။
လေသံ/လိသံ	၃၈။
၎လသေန/လိသေန	ဒု - ၁၅။
လောပါဘာဝေါ/တောလောပါဘာဝေါ	၁၇။
လောမမိဝ/ရောမမိဝ	ဒု - ၁၆။
လောဟိတဝဏ္ဏာပိဠကာ/လောဟိတဝဏ္ဏာနိပိဠကာနိ	
လောဟိတိကာ/လောဟိတကာ	ဒု - ၉။
ဝစနတောပေတံ/ ဝစနတောစေတံ	ဒု - ၄၀။
ဝစ္စ/ဝါစ္စ	၈၀။
ဝဋ္ဋိပုတ္တကာဝေစ/ဝဋ္ဋိပုံတ္တကာဝေ	၅၀။
ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ/ဝဏ္ဏသမ္ပန္နပေါက္ခရတာယ	၈၇။
ဝတ္တဗ္ဗော/ဝတ္တဗ္ဗာ	ဒု - ၆၀။
ဝတ္ထုဂါထာပနံ/ဝတ္ထုကထာပန	၈၆။

http://www.dhammadownload.com

(ပါဠိဗိန္ဒုသွယ အက္ခရာဝလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ဝတ္ထုဘူတဿ/ဝတ္ထုဘူတဿ	၃၉။
ဝတ္ထုတိ/ဝတ္ထုန္တိ	၄ - ၂၉။
ဝဒေတိ/ဝဒတိ	၁၉။
ဝနပ္ပတိ/ဝနမ္ပတိ	၄ - ၇၉။
ဝသန္တဝနံ/ဝသနဝနံ/ဝသေနဝနံ	၄ - ၁။
ဝဿံ/ဝဿာဝါသံ	၄ - ၇။ ၅။
ဝဿံဝုတ္ထာ/ဝဿံဝုဋ္ဌာ	၄ - ၆။
ဝါကိင္စ/ဝကိင္စ	၇။
ဝါလိက/ဝါလုက	၄ - ၇၂။
ဝါသိ/ဝါသိ	၄ - ၃၁။
ဝိနိစ္ဆိနိဿန္တိ/ဝိနိစ္ဆိဿန္တိ	၈၆။
ဝိပတ္တိ/ဝိပ္ပတ္တိ	၄ - ၁၃။
ဝိပလ္လတ္ထသညာ/ ဝိပလ္လတ္ထသညာ	၈၅။
ဝိပဿနာဉာဏံ/ဝိပဿနာဉာနံ	၆၆။
ဝိပ္ပဋိသာရော/ဝိပ္ပတိသာရော	၂၈။
ဝိသဇ္ဇေန္တေန/ဝိသဇ္ဇန္တေန	၄ - ၃၂။
ဝိရူပံသရဏဘာဝတော/ဝိရူပသရဏဘာဝတော	၂၈။
ဝိဟေဌယိတ္ထ/ဝိဟေဌယိတ္ထ	၁၉။
ဝိဟေဌေဿန္တိ/ဝိဟေဌေဿန္တိ	၇၃။
ဝိသတိဝဿာနိ (သမာသ်/ဝါကျ)	၂၂။
ဝုတ္တာနိ/ဝုတ္တံ	၃၁။
ဝူပသမန္တိ/ဝုပသမန္တိ	၈၅။
ဝူပသမန္တိ/ဝူပသမ္မန္တိ	၈၅။
ဝေဠု/ဝိဠု	၄ - ၉။
ဝေဏု/ဝေဠု	၄ - ၇၇။
ဝေဒယတိ/ဝေဒိယတိ	၉၀။
ဝေဒိတဗ္ဗော/ဝေဒိတဗ္ဗာ	၆၀။ ၄ - ၇၇။
သံဝိဇာဝဟာရော/သံဝိဒါဝဟာရော	၄ - ၅၅။
သံယိရော/သံယိရော	၅၇။
သကပိတုနိဝေသနံ/သကံပိတုနိဝေသနံ	၁၃။
သကဝိရိယနိဿိတာဝါ/	
သကိဿရိယနိဿိတာဝါ	၄ - ၃၅။
သဠိဝဿိကတ္ထေရော/ဝဿသတိကတ္ထေရော/	
ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရော	၅၉။
သတ္တု + ဘာသနံ/သတ္တုဘာသနံ(သမာသ်/ဝါကျ)	၅၀။
သန္နိဋ္ဌမာနာ/သန္နိယမာနာ/သန္နေယမာနာ	၇၇။
သဘာဂဇီဝိကာ/သဘာဂဇီဝိတာ	၆၈။
သမ္တ/အမ္ပတ္တ	၄ - ၃၀။
သမသိက္ခတာနာမ/သမသိက္ခာနာမ	၈၉။
သမာဒိယန္တိ/သမာဒယန္တိ	၆၂။
သမာဒပေနံ/သမာဒါပနံ	၆၇။
သမူယာနုတိ/သမုယာနုတိ	၅၂။
သမ္မဟုလေယိ/သမ္မဟုလေယိ	၂။ ၄ - ၂။
သမ္မတ/သမတ	၁။
သရူပတော/သရူပေန	၄ - ၈။
သဗ္ဗါရမ္ဘ/သဗ္ဗါရမ္ဘ	၄ - ၇။
သာယန္ဟ/ သာယဏှ	၄ - ၂၀။
သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလေသု/	
သိက္ခာပဒါပတ္တိပုဂ္ဂလမေ္မသု	၈၀။
သိက္ခိတဗ္ဗတော/သိက္ခိတဗ္ဗာတော	၆၂။
သိမာ/သီမာ	၈၉။
သုခသမ္ဗသောဝိ/သုခုမသမ္ဗသောဝိ/	
အတိသုခုမသမ္ဗသောဝိ	၅၈။
သုခေမိတော/သုခေဌိတော	၅။
သုပဏ္ဏ/သုဝဏ္ဏ	၈၃။
သုရိယော/သူရိယော/သူရော	၆၃။
သေတင္ဂိကာ/သေတင္ဂိကာ	၂၇။
သောဏ/သုန	၄ - ၅၉။
ယတ္တံနိယရိတ္တာ/ယတ္တနိယရိတ္တာ	၅၉။
ယညာဝိ/ယညိဿာမိ	၄ - ၁၅။
ယရတိ/အဝယရတိ	၄ - ၃၁။ ၅၆။
ယာရိယေ/အဝယာရိယေ	၄ - ၅၃။
ယိင္ဆေန္တော/ယိင္ဆန္တော	၁၅။

http://www.dhammadownload.com

(နည်း + ဥပမာ အကျွရာဝလီ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
အကာရလောပေန	၂၁။
အကုသလာနံဓမ္မာနံ	၃၈။
အကွ	ဒု - ၃၄။
အကွရစိန္တက	၁၂။
အဂါရဿ ဟိတံ	၄။
အဂ္ဃ	ဒု - ၃၀။
အင်္ကုသက	ဒု - ၄၃။
အင်္ဂဇာတပက္ခိပန	၃၆။
အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနံ	၂၅။
အစွယေသု	ဒု - ၃၇။
အစ္ဆ သုဒိန္နော	၁၄။
အဇ္ဈာစာရံ ဒိသွာ	၂၇။
အဇ္ဈာစာရဝီတိက္ကမော	၃၃။
အဋ္ဌကုသီတဝတ္ထု	၃၉။
အတ္တနောဗလံဒဿေန္တာ	ဒု - ၂၄။
အတ္တနော မတိ	၅၃။
အတ္ထိဒိန္နံ	၆၅။
အဒိန္နံ	ဒု - ၂၆။
အဒိန္နာဒါနတောပါရာဇိကံ	ဒု - ၅၃။
အဓိစိတ္တ	၆၄။
အဓိပညာ	၆၆။
အဓိသီလ	၆၃။
အနဘိရတာ	၂၉။
အနုကမ္ပာ	ဒု - ၁၁။
အနုဒ္ဒယာ	ဒု - ၁၁။
အနုဗျူဠှန္တော	၅၄။
အနေကပရိယာယေန	၃၀။
အန္တောဇာတက	ဒု - ၅၂။
အပညတ္တေသိက္ခာပဒေ	၂၂။
အပရဏ္ဏ	ဒု - ၄၇။
အဗ္ဗောဟာရိက	၄၉။
အဘိယောဂေါ နရုပတိ	ဒု - ၄၆။
အမနုဿောနာမ	ဒု - ၂၁။
အရဉ်	ဒု - ၂၅။ ၄၀။
အဝဇ္ဈာယန္တိ	ဒု - ၁၇။
အဝိယောဂါ	ဒု - ၁၁။
အသံဝါသ	၇၉။
အသန္တုဋ္ဌိတာ	၃၉။
အသုစိကိလိဋ္ဌ	၉၁။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
အသေခေါ	၆၁။
အဟိ	၇၇။
အာကာရ	၇၁။
အာကာသေ	၂၀။
အာဒိကမ္မာ	၃၈။
အာပတ္တိကာတဗ္ဗာ	ဒု - ၂၉။
အာပတ္တိပါရာဇိကဿ	၈၀။ ဒု - ၄၅။
အာပတ္တိယော	ဒု - ၅၄။
အာရညကသေနာသနံ	ဒု - ၂၅။
အာသဝါနံ	၄၅။
အာသီဝိသဿဃောရဝိသဿ	၃၅။
ဣတ္ထိလိင်္ဂပါတုဘူတံ	၈၈။
ဣဒံတေ	၁၅။
ဣန္ဒခီလေဋ္ဌိတဿ	ဒု - ၂၃။
ဣသယော	ဒု - ၃။
ဣသိဂိလိပဿေ	ဒု - ၃။
ဣဿရိယမတ္တာယ	ဒု - ၁၄။
ဣဿာပကတာ	၈၁။
ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကော	၁၃။
ဥက္ကဋ္ဌ	၆၉။
ဥတ္တရာဒေန	၅။
ဥတုကာလေ	၂၁။
ဥဒကကဍ္ဍိယံ	၁၀။
ဥပဟတကာယပသာဒေါ	၉၀။
ဥပဟတိန္ဒြိယ	၉၀။
ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ	၈၇။
ဥမ္မတ္တကဿ	၈၅။
ဥမ္မတ္တကာဒမဒ္ဒေန	၇၂။
ဧကံအံသေ	၅၉။
ဧကံဟိရညဿ	၁၃။
ဧကဿသန္တိကေဒေသေတဗ္ဗော	ဒု - ၃၇။
ဩမဂ္ဂ	၃၈။
ဩရုပ်အဇ္ဈာစာရံ	၂၂။
ဩဒကန္တိက	၇၅။
ကဇ္ဇုကပ္ပလ	ဒု - ၃၇။
ကင်္ခဝိလတ်ဝါ	ဒု - ၃၆။
ကတ္တိကနက္ခတ္တကီဠာ	၂။
ကပ္ပိယံ	ဒု - ၂၆။

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
ကမ္မ	၆၁။
ကမ္မဿကတညာဏံ	၆၅။
ကရကဝဿ	၇၀။
ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂ	ဒု - ၁၁။
ကလန္ဒကဂါမ	၁။
ကလန္ဒဂါမ	၁။
ကလန္ဒပုတ္တ	၁။
ကာဇဘတ္တ	၅၆။
ကာမာနံ ပဟာနံ အက္ခာတံ	၃၄။
ကာမာဝစရာနိ	၆၄။
ကာမာဝစရာနိ(ပ)	
အဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တာနိ	၆၄။
ကာမေပရိဘုဉ္ဇန္တော	၆။
ကာယပ္ပသာဒ	၉၀။
ကာယေန	ဒု - ၂၆။
ကာရဏ	၃၃။
ကာလ	ဒု - ၃၀။
ကိကိကဇာလ	ဒု - ၉။
ကုကတ	၂၈။
ကုက္ကုစ္စ	၂၈။
ကုက္ကုစ္စာယန္တာနံ	ဒု - ၁၆။
ကုက္ကုဋိ	၇၇။
ကုဋိကတာ	ဒု - ၆။
ကုဋ္ဌမူလံ	ဒု - ၁၀။
ကုမ္ဘကာရပုတ္တ	ဒု - ၅။
ကုမ္မာသံ	၇။
ကုသိတ	၃၉။
ကောသဇ္ဇ	၃၉။
ခဏ္ဍာခဏ္ဍံ	ဒု - ၁၃။
ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ	၅၇။
ခိတ္တစိတ္တ	၇၂။ ၈၅။
ဂဏက	ဒု - ၁၂။
ဂန္ဓဗ္ဗ	၂၆။
ဂဗ္ဘ	၂၄။ ၂၆။
ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ	၂၁။
ဂဗ္ဘသဏ္ဌာန	၂၄။
ဂါမမေ္မ	၇၄။
ဂါမာနံမေ္မ	၃၇။
ဂါမဝါ အရညာဝါ	ဒု - ၂၁။

(နည်း + ဥပမာ အညွှန်းအက္ခရာစဉ်)

ပုဒ်အစဉ် ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်

ဂိဇ္ဈ ၃ - ၁။
ဂိလတိ ၃ - ၃။
ဂိလိ ၃ - ၃။
ဂဟိပလိဗောဓံအာဝါသပလိဗောဓဝ္ဍ ၅၁။
ဂေဟသိတ ၁၈။
ဂေါစရဂါမ ၃ - ၁။
ဂေါနိသာဒိ ၃ - ၂၂။
ဃရေသု ၁၀။
စတုတ္ထသောဂံ ၃ - ၃၂။
စီဝရဝံသေ ၃ - ၄၀။
စောဠဂ္ဂဟကေန ၂၅။
ဇနပဒစာရိကံပက္ကမိ ၃ - ၇။
ဇနပဒေသု ၃ - ၃။
ဈာယိယာဝန် ၉၁။
ဇေနာသိ ၅။
ဂါလ ၃ - ၉။
ဇီဝိတံ ၁၁။
ဉာတိဒါသိ ၇။
ထံဟ္မဓအေနမိပွေတံ ၆၃။ ၆၄။
တဏှာမမတ္တေန ၃ - ၂၆။
တဏှာယံအာဘိဒေါသိကော ၁၂။
ဘယောနော ၃ - ၂။
သွိီသိက္ခတိ ၆၇။
တဿာ(မေထုန်ဓမ္မံပဋိသေဝတိ) ၄၈။
တဿုဒ္ဒါရေသမ္ဗံပါရာဇိကံ ၃ - ၅၅။
တိဏကုဋိယော ၃ - ၄။
တိရစ္ဆာနဂတ ၇၃။
တိရစ္ဆာနဂတာယ ၇၇။
တိရောကရဏီယံ ၁၄။
တိလက ၇၁။
တိလဖလမတ္တမ္ပိ ၈၀။
တိဟေတုကပဋိသန္ဓိက ၇၃။
ထုလ္လစ္စယံ ၃ - ၃၇။
ထေယျ ၃ - ၂၇။
ထေယျစိတ္တံဥပ္ပါဒေတွာ ၃ - ၅၁။
ထေယျစိတ္တေန ၃ - ၃၈။
ထေယျသံဝါသကေန ၃ - ၂၈။
ဒယာလုကေန ၃၅။
ဒါရု ၃ - ၁၂။
ဒါရုဂဟေ ၃ - ၁၂။
ဒါရုစီတလိကာ ၈၉။
ဒါသဿ ၃ - ၅၂။
ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံအာသဝါနံ ၄၅။
ဒိန္နံ ၆၅။
ဒိန္နာဝိ ပဋိသန္ဓိနတိဋ္ဌတိ ၂၁။
ဒီဃရတ္တံ ၇၂။
ဒုက္ခရံ ၃ - ၃၆။
ဒုက္ခသ ၅။
ဒုက္ခာသိတုန္နတာယ ၁၂။
ဒုပ္ပေါသတာ ၃၉။
ဒုဗ္ဘရတာ ၃၉။
ဒုမ္မင်္ကူနံ ၄၃။
ဒုဿီလပုဂ္ဂလေ ၄၅။
ဒုဿီလာ ၄၃။
ဒေဝတာယသန္တိကေ ၇၃။
ဒေဝါသုဏန္တိ ၂၇။
ဒေဝေန ၃ - ၁၂။
ဒေဝေသု၈။ ပ။ အနုဘဝိသု ၆၂။
ဒွတ္တိံသာကာရံ ၅၅။
ဒွါရံ ၉၂။
ဒွိန္နံရာဇူနံ ၃ - ၃၃။
ဓနိယဿ ၃ - ၁၂။
ဓမ္မသဘာယံ ၃ - ၃၄။
ဓုတ္တာ ၈၂။
နာဂဇန္တ ၃ - ၄၃။
နာဝါ ၃ - ၄၄။
နိဒါတံ ၃ - ၃၅။
နိဒါန ၃၃။
နိမ္မိကာရ ၁၁။
နိမိတ္တကမ္မ ၃ - ၅၆။
နိသိဒိတွာ ၃ - ၃၄။
နိလုပ္ပလဝဏ္ဏာ ၈၇။
ပကာတင္တေဟိ ၇၉။
ပကာရဏ ၃၃။
ပဏာပတိ ၁၉။
ပစ္စာသတ္တံ ၃ - ၃။
ပဠဂ်ဒသာဂ်ိသိလံ ၆၂။
ပဠန္နံသဒနာနံ ၃ - ၄။
ပဠဝဂ္ဂကရဏီယောကမ္မေ ၆၁။
ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒေ ၂၂။
ပဌမသိက္ခာပဒံ ၈၆။
ပဏ္ဍိတမနုဿာ ၆၅။
ပဏ္ဍာဝတ္ထိဝင္ဍ ၄၉။
ပဒ ၄၁။
ပထဗျာ ၃ - ၃၄။
ပဒေသရာဇာ ၃ - ၃၃။
ပပဥသဒ္ဒါ ၃ - ၂၇။
ပရိပုဏ္ဍတော ၅၄။
ပရိဘုဥ္ဇိဿာသိ ၁၂။
ပရိဘောဂ ၃ - ၃၁။
ပရိယာယဝစနမတ္တံ ၃၀။
ပရိယောဒါတသိပ္ပ ၃ - ၈။
ပဝိသန္တ ၃ - ၂၁။
ပါဋိပဒဒိဝသတော ၃ - ၆။
ပါကောနာမ ၃ - ၅၂။
ပါဒ္ဓဂ္ဂနကံဝါသိ ၃ - ၃၁။
ပါဒါန် ၈။
ပါဒေသု ၁၈။
ပါပေ ၃ - ၅၇။
ပါရာဇိကံ ၃ - ၁၉။
ပါရာဇိကဝတ္ထုမှိဝါ
ပါရာဇိကေဝါ ၃ - ၁၉။
ပါရာဇိကော ၇၈။
ပါဠိတော ၅၄။
ပါဠိဝိနိမုတ္တံ ၄၀။
ပိဏ္ဍါယစရိတွာ ၃ - ၃။
ပိတာမဟာနဥသန္တကံ ၁၆။
ပိဏိန္ဒြိယ ၂၉။
ပုဂ္ဂလဿအတ္တာ ၃၉။
ပုပ္ဖံ ၂၁။
ပုဗ္ဗဏှ ၃ - ၄၇။
ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တ ၅၁။
ပုရာဏဒုတိယိကာယ ဗာဟာယံ-ဂဟေတွာ ၂၁။
ပုရာဟံ ဟညာမိ ၃ - ၁၅။

http://www.dhammadownload.com

(နည်း + ဥပမာ အက္ခရာဝလီ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥပဿာဉ်အမှတ်
ပုရိသသဏ္ဌာန်	၈၈။
ပုရိသော	၁၄။
ပေတပရိဂ္ဂဟေ	ဒု - ၅၈။
ပေသလာနဲ့	၄၄။
ပေါက္ခရ	၈၇။
ဟတ္ထုဝိဟာရာယ	၄၄။ ၄၅။
ဖလ်အတ္ထနောဒသေဿ	ဒု - ၂၄။
ဖဟိဂတံနာမ	ဒု - ၄၁။
ဗီဇကံ	၂၀။
ဗီဇကမ္မိဒေယိ	၁၆။
ဗုဒ္ဓကာင်လေ	
စက္ကဝတ္တိကာလေ	ဒု - ၁။
ဗောဓိ	၅၁။
ဗြဟ္မယောသံ	၅၉။
ဗြဟ္မစရိယံစရိသိ	၂၀။
ဘဏ္ဍ	ဒု - ၄၀။ ၅၃။ ၅၇။
ဘဏ္ဍဒေယျံ	ဒု - ၄၀။
ဘဒ္ဒိယ	၉၁။
ဘမ္ဗကုလပုတ္တာသ	၃။
ဘယံ	၁၇။
ဘခြော	၆၀။
ဘိက္ခုထိ	၅၆။
ဘိက္ခုပစ္စတ္ထိကာ	၈၁။
ဘိက္ခုဘာဝ	၇၀။
ဘိက္ခူနံ တဒနုစ္ဆဝိကံ	၄၀။
ဘိတ္တိခိလ	ဒု - ၄၃။
ဘိန္နပဋ္ဋရေ	၅၇။
ဘုမ္မ	၁၄။
မက္ကဋိယာ	၃၈။
မဂဓမဟာမတ္တ	ဒု - ၁၄။
မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနသာသနာနံဝါ	၃၄။
မင်္ဂနအမင်္ဂ–	၈၃။
မကုံ	၄၃။
မစ္ဆ	၇၇။
မနာရိ	၇၇။
မဇ္ဈိမဿ	ဒု - ၂၄။
မဏ္ဍလံ	ဒု - ၃၃။
မရိယာဒံ	၄၄။
[illegible]သုံ	၄။
မဟာဓနံ	၆၂။
မဟာပဝါရဏာယပဝါရိတော	ဒု - ၆။
မဟာမဏ္ဍော	ဒု - ၁၈။
မဟိစ္ဆတာ	၃၉။
မာတာပိတရောစသန္နိပတိတာ	၂၆။
မာတုဂါမဿ	၂၁။
မိဂ	၄၈။
မုဂ္ဂရေန	ဒု - ၄၂။
မူလံ	၄၁။
မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ	ဒု - ၁၁။
မေထုနဓမ္မ	၇၆။
ယာဝတိကာ ဘိက္ခူ	၆၁။
ယော တိအတ္ထပဒံ	၅၅။
ရဇကာ	ဒု - ၂၀။
ရဇကတ္ထရဏ	ဒု - ၂၀။
ရာဂဝိရာဂ	၃၁။
ရာဇကုလတော	ဒု - ၁၅။
ရာဇဂဟံ	ဒု - ၁။
လိင်္ဂါနိ	၇၁။
လိစ္ဆဝိနံ	၂၀။
လောကဝဇ္ဇ	၄၉။
လောဟိတိကာ	ဒု - ၉။
ဝစ္စမဂ္ဂေန	၈၁။
ဝဋ္ဋိပုတ္တကေနိဿာယ	၅၀။
ဝဋ္ဋိပုတ္တကာ	၅၀။
ဝဋ္ဋိ	၇၈။
ဝနုတိ	ဒု - ၅၂။
ဝရူ	၁၈။
ဝနပ္ပတိ	ဒု - ၄၉။
ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေန	ဒု - ၄။
ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိ	ဒု - ၅။
ဝဿံ ဝုတ္ထ	ဒု - ၆။ ၁၇။
ဝါတပါန	ဒု - ၉။
ဝိနယဓမ္မတာ	ဒု - ၄၀။
ဝိနယေးေါပနဋ္ဌိတော	၅၄။
ဝိနယေ [illegible]ဘာဂေန ပတိဋ္ဌိတော	၅၄။
ဝိဘတ္တိ ပဋိရူပက	၁၇။
ဝိဟာရံ အဘိယုဉ္ဇတိ	ဒု - ၄၆။
ဝိဟာရပစ္စန္တေ	ဒု - ၆။
ဝေဠုန	ဒု - ၃၉။
ဝေလံ	၄၄။
သံဃကမ္မာနိ	၃၂/ ၄၅။
သံဃသုဋ္ဌုတာယ	၄၂။
သံဃာဒိသေသံဝါ	၂၂။
သံယောဂဘာဝတော	ဒု - ၃၇။
သကပိတုနိဝေသနံ	၁၃။
သကလေ ဝိနယပိဋကေ	၅၃။
သဒ္ဓါ/ သဒ္ဓါတ	ဒု - ၂၇။
သင်္ဂီတိကာ	၃၉။
သတံဘိက္ခူသဟဿံဘိက္ခူ	၅၈။
သန္ဓိ	၂၁။ ဒု - ၇။
သဗ္ဗပဒေသု	၃၀။
သဗ္ဗသော	ဒု - ၂၁။
သဗ္ဗမတ္တိကာမယာယ	ဒု - ၁၀။
သမ္မုတ္တိ	၆၂။
သမ္ဗဟုလာ	ဒု - ၂။
သမုပ္ပန္နဖလဝသောကာ	၁၇။
သရဿ	၉။
သဟသေယျံကပ္ပေယျ	၆၈။
သာမိကံ	ဒု - ၄၇။
သာသနာနံ	၃၅။
သာရော	၆၀။
သာလာ	၁၀။
သာသနေအဂါရဝေါ	၅၂။
သိက္ခာ	၄၁။
သိက္ခာပဒံ	၄၁။
သိက္ခာပဒံ ပညပေန္တော	၂၃။
သိက္ခာပဒ ပညတ္တိယာ	၃၃။ ၃၆။
သိက္ခံအပစ္စက္ခာယဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတွာ	၆၈။
သီလဝိပဿနာဈာနမဂ္ဂဓမ္မာနံ	၄၁။
သီသံ န ပါပုဏာတိ	၃၇
သုက်ဿာတ	ဒု - ၅၁
သုတ္တံ	၅၃။
သုတ္တံနာမ	၅၃။
သုတ္တတော	၅၄။

http://www.dhammadownload.com

(နည်း + ဥပမာ အက္ခရာဝလိ)

ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်	ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်	ပုဒ်အစဉ်	ဝါကျဥယျာဉ်အမှတ်
သုတ္တာရှုန်း	၄ - ၃၉။	သေနာသနတရိုက် အာယိတ္တန္တာ	၄၇။	ယတ္တသေဒမလလ္လိကာယိ	၅၇။
သူရိယော	၆၃။	သော အာဂတော နု ဥပသမ္မာ ဒေတမ္ပော	၅၂။	ယတ္တာနံ	၈။
				ယာဒယံ	၈၂။
				ယိရောတ္တပ္ပံ သဒ္ဒေတ္တာ	၈၅။

အက္ခရာဝလိ – ပြီးပါပြီ။

http://www.dhammadownload.com

ဘဒ္ဒန္တသုစိတ္တာဘိဝံသ

၏

အောက်ပါကျမ်းစာအုပ်များ ထွက်ရှိနေပါပြီ။

(၁) ပါရာဇိကကဏ်ဝါကျဥယျာဉ် (ပထမတွဲ)

(၂) ပါရာဇိကကဏ်ဝါကျဥယျာဉ် (ဒုတိယတွဲ)

(၃) သီလက္ခန်ဝါကျဥယျာဉ် (ပထမတွဲ)

(၄) သီလက္ခန်ဝါကျဥယျာဉ် (ဒုတိယတွဲ)

(၅) အဋ္ဌသာလိနီဝါကျဥယျာဉ် (ပထမတွဲ)

(၆) အဋ္ဌသာလိနီဝါကျဥယျာဉ် (ဒုတိယတွဲ)

(၇) ဝိဂ္ဂဟနှင့် ညသ်ကောက်လမ်းညွှန်

(၈) ဝိဂ္ဂဟနှင့် ညသ်ကောက်ဥယျာဉ်

(၉) အတ္ထယောဇနာနယူပဒေသ

(၁၀) ဝစနာဒိဆက္ကာဥယျာဉ်

စာအုပ်ရရှိနိုင်သောနေရာများ

၁။ အလိုတော်ပြည့် ဓမ္မာစရိယတက္ကသိုလ်၊ ဒဂုံမြို့သစ် (ဆိပ်ကမ်း)မြို့နယ်။

၂။ မန္တလေးပိဋကစာအုပ်ဆိုင်များ။

၃။ ရွှေတိဂုံစောင်းတန်းရှိ ပိဋကစာအုပ်ဆိုင်များ၊ ရန်ကုန်။

http://www.dhammadownload.com